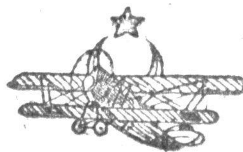




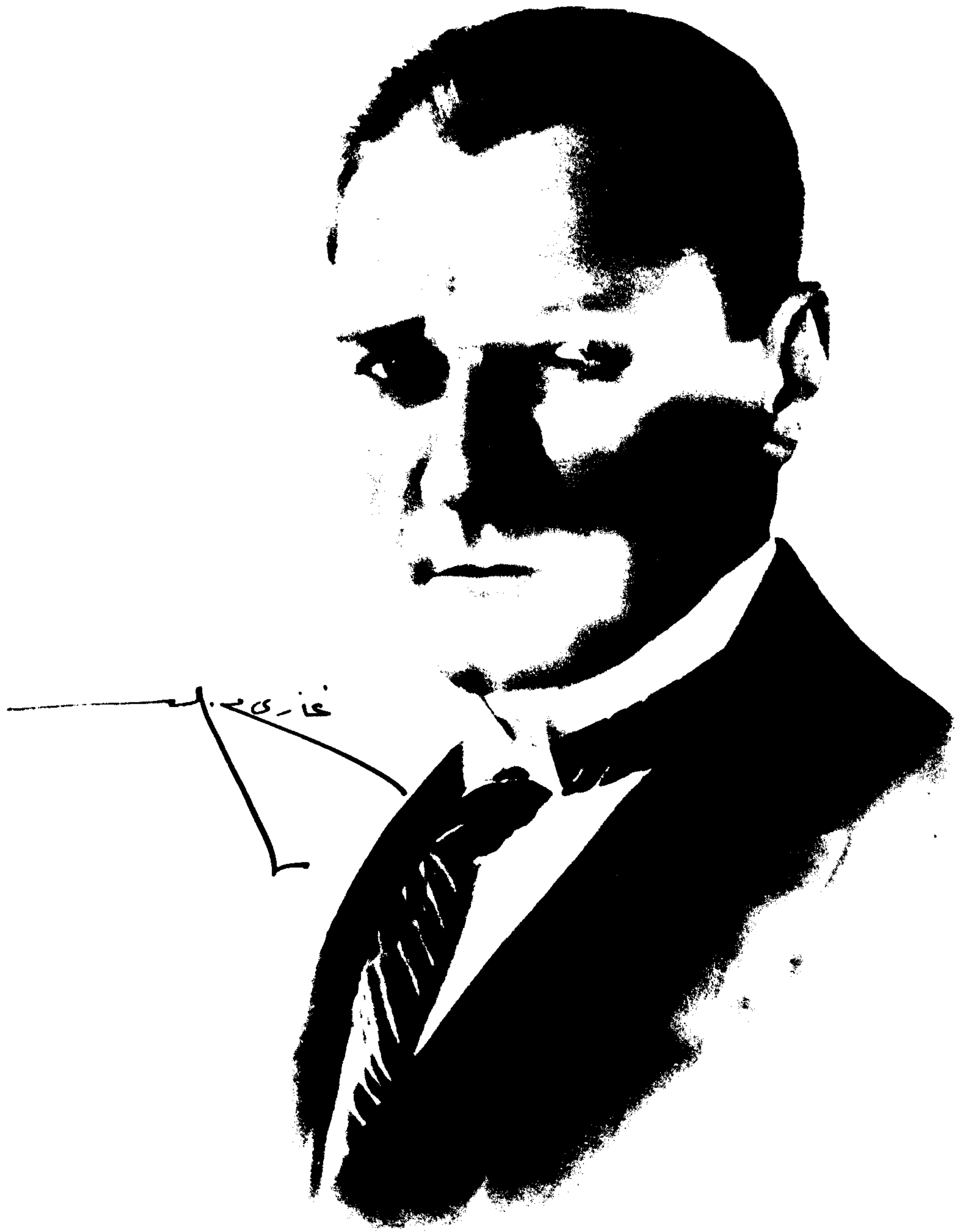
نطق

غازی مصطفی كمال

طرفندن

توركیه‌ده طبع ونشری حقی تورك طیاره جمعیتنه تودیع بیورلمشدر

١٩٢٧



نطق

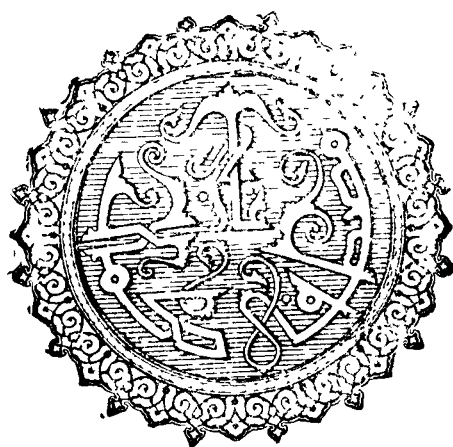
غازى مصطفى كمال
طرفندن

۲۲۷۰۲

ایکنجی اللی بیك

تورکیه‌ده طبع ونشری حقی تورك طیاره جمعیتنه تودیع بویورلمشدر

آنقره
۱۹۲۷



نطق

۱۳۳۵ سنه‌سی مایسنك ۱۹ نجی کونی صامسونه چیقدم . وضعیت و منظرهٔ عمومیه :

عثمانلی دولتنك داخل بولندیغی غروپ، حرب عمومیده مغلوب اولمش، عثمانلی اردوسی هر طرفده زده‌لنمش ، شرائطی آغیر ، بر متارکه‌نامه امضالانمش . بویوك حربك اوزون سنه‌لری ظرفنده ، ملت یورغون و فقیر بر حالده . ملت و مملکتی حرب عمومی‌یه سوق ایدنلر ، کندی حیاتلری اندیشه‌سنه دوشه‌رك ، مملکتدن فرار ایتمشلر . سلطنت و خلافت موقعنی اشغال ایدن وحیدالدین ، متردی ، شخصنی و یالکز تختنی تأمین ایده‌بیله‌جکنی تخیل ایتدیکی دنی تدبیرلر آراشدیرمقده . داماد فرید پاشانك ریاستنده‌کی قابینه ، عاجز ، حیثیتسز ، جبین ، یالکز پادشاهك اراده‌سنه تابع و اونکله برابر شخصلرینی وقایه ایده‌بیله‌جك هرهانکی بر وضعیته راضی .

اردونك ألندن اسلحه وجبخانه‌سی آلنمش و آلنمقده ...

ائتلاف دولتلری ، متارکه احکامنه رعایته لزوم کورمیورلر . برر وسیله ایله ، ائتلاف دونانمالری و عسکرلری استانبولده . آطنه ولایتی ، فرانسزلر ؛ اورفه ، مرعش ، عینتاب ، انکلیزلر طرفندن اشغال ایدلمش . آنطالیه و قونیه‌ده ، ایتالیان قطعات عسکریه‌سی ؛ مرزیفون و صامسونده انکلیز عسکرلری بولونیور . هر طرفده ، اجنبی ضابط و مأمورلری و خصوصی آدملری فعالیتده . نهایت ، مبدأ کلام قبول ایتدیکمز تاریخدن درت کون اول ، ۱۵ - مایس - ۳۳۵ ده ائتلاف دولتلرینك موافقتیله یونان اردوسی ازمیره اخراج ایدیلیور .

بوندن بشقه ، مملکتك هرطرفنده ، عناصر خرستیانیه خفی ، جلی ، خصوصی أمل ومقصدلرینك تأمین استحصالنه ، دولتك بر آن اول ، چوکمسنه صرف مساعی ایدییورلر .

بالآخره الده ایدیلن موثوق معلومات و وثائق ایله تأید ایتدی،که استانبول روم پطریقخانه‌سنده تشکل ایدن « ماوری میرا » هیئتی ، [وثیقه : ۱] ولایتلر داخلنده چته‌لر تشکیل و اداره ایتمك ، میتینغلر وپروپاغاندالر یاپدیرمقله مشغول . یونان صلیب احمری ، رسمی مهاجرین قومیسیونی ؛ « ماوری میرا » هیئتنك تسهیل مساعیسنه خادم . « ماوری میرا » هیئتی طرفندن اداره اولنان روم مکتبلرینك ایزجی تشکیلاتلری ، یکرمی یاشنی متجاوز کنجلرده داخل اولمق اوزره هر یرده اکمال اولونیور .

ارمنی پطریقی (زاوه‌ن) افندی‌ده ، « ماوری میرا » هیئتیله هم فکر اوله‌رق چالیشیور . ارمنی حاضرلغی‌ده تماماً روم حاضرلغی کبی ایلریلیور .

طربزون ، صامسون وبوتون قره دکز ساحللرنده تشکل ایتمش واستانبولده‌کی مرکزه مربوط « پونتوس جمعیتی » سهولتله وموفقیتله چالیشیور . [وثیقه : ٢]

§ وضعیتك دهشت و وخامتی قارشوسنده ، هر یرده ، هر منطقه‌ده بر طاقم ذوات طرفندن مقابل خلاص چاره‌لری دوشونولمکه باشلانمش ایدی. بو دوشونجه ایله آلنان تشبثات ، بر طاقم تشکللر دوغوردی . مثلا : ادرنه وحوالیسنده « تراکیا پاشـا ایلی » عنوانیله بر جمعیت واردی . شرقده ؛ [وثیقه : ٣] ارضرومده والعزیزده [وثیقه : ٤] مرکز عمومیسی استانبولده اولمق اوزره « ولایات شرقیه مدافعهٔ حقوق ملیه » جمعیتی تشکیل ایدلمشدی . طربزونده « محافظهٔ حقوق » نامنده برجمعیت موجود اولدیغی کبی درسعادتده‌ده ، طربزون وحوالیسی عدم مرکزیت جمعیتی ، واردی . بو جمعیت مرکزینك کوندردیکی مرخصلرله ، اوف قضاسیله لازستان لواسی داخلنده شـعبه‌لر آچیلمشدی . [وثیقه : ٥] و [وثیقه : ٦]

ازمیرك اشـغال اولنه‌جغنه دائر مایسك اون اوچندن بری فعلی اماره‌لر کورن ازمیرده بعض کنج وطنپرورلر ، آیك $\frac{14}{15}$ نجی کیجه‌سی ، بوألیم وضعیت حقنده مداوله‌ء افکار ایتمشلر وامر واقع حالنه‌کلدیکنه‌شبهه قالمیان یونان اشغالنك الحاقله نتیجه‌لنمسنه‌مانع اولمق اساسنده متفق‌قالمشلر و «رد الحاق» پرنسیپنی اورته‌یه آتمشلردر . عینی کیجه‌ده بومقصدك تشمیلاتی تأمین ایچون ازمیرده یهودی ماشاطلغنه طوپلانه‌بیلن خلق طرفندن برمتینغ یاپیلمشسه‌ده ایرتسی کون صباحاین یونان عسکرلرینك ریختیمده کورولمسیله بوتشبث امید ایدیلن درجه‌ده تأمین مقصد ایده‌مه‌مشدر .

§ بو جمعیتلرك متصد تشکلری وهدف سیاسیلری حقنده مختصراً اعطای معلومات ایلك موافق اولور مطالعه‌سنده‌یم .

« تراکیا پاشا ایلی » جمعیتنك رؤساسندن بعضیلریله دها استانبولده ایکن کوروشمش ایدم.عثمانلی دولتنك اضمحلالنی چوق قوتلی براحتمال داخلنده کوریورلردی . وطن عثمانینك انقسامه اوغرایه‌جغی تهلکه‌سی قارشیسنده ، تراکیایی ، ممکن اولورسه غربی تراکیایی‌ده ربط ایده‌رك، برکل اوله‌رق اسلام وتورك‌جامعه‌سی‌حالنده قورتارمغی دوشونیورلردی. فقط بومقصدك تأمینی ایچون اوزمان واردخاطرلری اولان یکانه چاره انکلتره‌نك ، بوممکن اولمازسه فرانسه‌نك معاونتنی تأمین ایتمك ایدی. بومقصدله بعض اجنبی رجال ایله تماس وملاقاتلرده آرامشلردی. هدفلرینك بر « تراکیا جمهوریتی » تشکیلی اولدیغی آکلاشیلیوردی .

« ولایات شرقیه مدافعهٔ‌حقوق‌ملیه » جمعیتنك مقصد تشکلی‌ده ؛ [نظامنامه‌لرینك ایکنجی‌ماده‌سی] شرق ولایتلرنده متمکن باجمله عنصرلرك دینی وسیاسی حقلرینك سربستیٔ انکشافنی تأمین ایده‌جك اسباب مشروعه‌یه تشبث ایتمك، مذکور ولایتلر اهالیٔ اسلامیه‌سنك تاریخی وملی حقلرینی، عندالحاجه، عالم مدنیت حضورنده مدافعه ایتك ؛ شرق ولایتلرنده واقع اولان مظالم وجنایاتك اسباب وعواملی وفاعل و مسببلری حقنده بیطرفانه تحقیقات اجراسیله مجرملرك مسـارعةً تجزیه‌لرینی طلب ایتمك ؛ عناصر بیننده‌کی سوء تفهمك ازاله‌سی ایله کمافی‌السابق روابط حسنه‌نك تأییدینه غیرت ایتمك ، حال حربك ولایات شرقیه‌ده تولید ایتدیکی خرابی و سفالته ، حکومت نزدنده تشبثاتده بولنمق صورتیله ، ممکن مرتبه ، چاره‌ساز اولمقدن عبارت ایدی .

استانبولده‌کی مرکز اداره‌لرندن ویرلش اولان بودیره‌کتیف داخلنده، ارضروم شعبه‌سی، ولایات

شرقیه‌ده تورکلك حقوقنی محافظه ایله برابر تهجیر أثناسنده یاپیلان سوء معامله‌لرده ملتك قطعیاً مدخلدار بولنمدیغنی وارمنی اموالنك روس استیلاسنه قدر محافظه ایدلدیکنی، بوکا مقابل مسلمانلرك پك غدارانه حرکاته معروض قالدیغنی وحتی خلاف أمر تهجیردن آلیقونیلان بعض ارمنیلرك حامیلرینه قارشی روا کوردکلری معامله‌لری، مدلل ونائقله عالم مدنیته عرض وابلاغه وولایات شرقیه‌یه قارشی دیکیلن انظار احترامی حکمسز براقمق ایچون چالیشمغه قرار ویرییور . (ارضروم شعبه‌سنك بیاننامه‌سی)

— ولایات شرقیه مدافعهٔ حقوق ملیه جمعیتنك ایلك ارضروم شعبه‌سنی تشکیل ایدن ذوات ، ولایات شرقیه‌ده یاپیلان پروپاغاندالر وبونلرك هدفلری، تورکلك ـ کوردلك ـ ارمنیلك مسائلنی؛ علمی، فنی ، وتاریخی نقطهٔ نظرلردن ، تدقیق وتتبع ایتدکدن صوکره ، مستقبل مساعیلرینی شواوچ نقطه‌ده تثبیت ایدییورلر : [ارضروم شعبه‌سنك مطبوع راپوری]

١) قطعیاً مهاجرت ایتمه‌مك .

٢) درحال علمی ، اقتصادی ، دینی تشکیلات یاپمق .

٣) تجاوزه معروض قاله‌جق ولایات شرقیه‌نك هرهانکی بر بوجاغنی مدافعه‌ده برلشمك .

§ ولایات شرقیه مدافعهٔ حقوق ملیه جمعیتنك استانبولده‌کی مرکز اداره‌سنك مدنی وعلمی وسائطله تأمین مقصد ایده‌بیله‌جکی حقنده فضله نیکبین اولدیغی آکلاشیلیور. فی‌الحقیقه بوبولده صرف مساعیدن کری دورمیور. ولایات شرقیه‌ده مسلمان عناصرك حقوقنی مدافعه ایچون (Le Pays) نامنده فرانسزجه برغزته نشر ایدییور . حادثات غزته‌سنك امتیازینی درعهده ایدیور . برطرفدن‌ده استانبولده‌کی دول مؤتلفه تمثللرینه و ائتلاف دولتلری باش وکیللرینه مخطره ویرییور . آوروپایه برهیئت اعزامنه تشبث ایدییور . [وثیقه : ٧]

§ بوایضاحاتدن سهولتله آکلاشیله‌جغنی ظن ایدرم ، که ولایات شرقیه مدافعهٔ حقوق ملیه جمعیتی وجوده کتیرن مهم سبب واندیشه ، ولایات شرقیه‌نك ارمنستانه ویرلمسی احتمالی اولیور . بو احتمالك تحققنده ، شرق ولایتلری نفوسنده ارمنیلرك حائز اکثریت کوسترلمسنه وتاریخی حقوق نقطهٔ نظرندن مقدم تلقی ایتدیرلمسنه چالیشانلرك ، علمی وتاریخی ونائقله جهان افکار عمومیه‌سنی اغفاله موفقیتنده وبرده مسلمان اهالینك ارمنیلری قتل عام ایدر وحشیلر اولدیغی افتراسنك حقیقت شکلنده قبولی حالنده اوله‌بیله‌جکی فرضیه‌سی حاکم اولیور . بناءً علیه جمعیت ، عینی اسباب و وسائطله مجهز اوله‌رق حقوق ملیه وتاریخیه‌یی مدافعه‌یه چالیشیور .

قره دکزه ساحل اولان منطقه‌لرده‌ده ، بر روم پونتوس حکومتی وجوده کتیریله‌جکی قورقوسی واردی . اسلام اهالی‌یی ، روملرك بویوندوروغی آلتنده براقیوب ، حق بقا وموجودیتلرینی محافظه غایه‌سیله ، طربزونده‌ده بعض ذوات آیریجه برجمعیت تشکیل ایلمشلردی .

مرکزی استانبولده اولان طربزون وحوالیسی عدم مرکزیت جمعیتنك مقصد وهدف سیاسیسی، اسمندن مستبان اولمقده‌در . هرحالده مرکزدن آیرلمق غایه‌سنی تعقیب ایدییور .

§ وجوده کلمکه باشلایان بوتشکللردن بشقه، مملکت داخلنده دها برطاقم تشبثلر وتشکللرده وقوعه کلمشدی. ازجمله دیاربکر، [وثیقه : ٨ و ٩] بتلیس، العزیز ولایتلرنده، استانبولدن اداره اولنان کورد تعالی جمعیتی واردی . بو جمعیتك مقصدی ، اجنبی تحت حمایه‌سنده ، بر کورد حکومتی وجوده کتیرمکدی .

قونيه وحواليسنده، استانبولدن اداره اولنان، تعالئ اسلام جمعيتى تشكيلنه چاليشيليوردى. مملكتك همان هرطرفنده ائتلاف وحريت ، صلح وسلامت جمعيتلرى‌ده واردى .

§ استانبولده، مختلف مقصدلرله‌خفى وعلنى اولمق اوزره‌ده، برطاقم فرقه ويا جمعيت عنوانى آلتنده تشكللر واردى .

استانبولده مهم عد اولنه‌حق تشبثلردن برى « انكليز محبلر » جمعيتى ايدى . بواسمدن، انكليزلره محب اولانلرك تشكيل ايتديكى برجمعيت آكلاشيلماسين ! نجه ، بوجمعيتى تشكيل ايدنلر ، كندى شخصلرينى ومنفعت شخصيه‌لرينى سوه‌نلر وشخصلريله منفعتلرينك مصونيتى چاره‌سنى لوئيد جورج حكومتى معرفتيله انكليز حمايه‌سنى تأمينده آراياندلردر . بوبدبختلرك ، انكلتره دولتنك ، كل حالنده ، برعثمانلى دولتى محافظه و حمايه ايتمك أملنده اولوب اوله‌ميه‌جغنى ، بردفعه ملاحظه ايدوب ايتمدكلرى جاى تأملدر .

بوجمعيته انتساب ايدنلرك باشنده عثمانلى پادشاهى وخليفهٔ روى زمين عنوانى طاشيان وحيدالدين ، داماد فريدپاشا ، داخليه نظارتى اشغال ايدن على كمال ، عادل ومحمدعلى بكلر وسعيد منلا بولونيوردى . جمعيتده انكليز ملتنه منسوب بعض سركذشتجولرده واردى . مثلا ، راهب فرو كبى . ومعاملات واجرا آتدن آكلاشيلديغنه كوره ، جمعيتك رئيسى راهب فرو ايدى .

بوجمعيتك ايكى جهه وماهيتى واردى . برى علنى جبهه‌سى ومدنى تشبثاتله ، انكليز حمايه‌سنى طلب وتأمينه معطوف ماهيتى ايدى . ديكرى خفى جهتى ايدى . اصل فعاليت بوجهتده ايدى . مملكت داخلنده تشكيلات ياپه‌رق عصيان واختلال چيقارمق ، شعور مليى فلجه اوغراتمق ، اجنبى مداخله‌سنى تسهيل ايتمك كبى خائنانه تشبثات، جمعيتك بوخفى قولى طرفندن اداره ايدلمكده ايدى. سعيدمنلانك جمعيتك علنى تشبثاتنده اولديغى كبى خفى جهتنده‌ده اوندن دها زياده (رولور) اولديغى كوريله‌جكدر. بوجمعيت حقنده سويلدكلرم ، صيراسى كلدكجه ويره‌جكم ايضاحات و ايجابنده ارائه ايده‌جكم وثائقله دها واضح آكلاشيله‌جقدر .

§ استانبولده برقسم رجال ونسوان‌ده ، خلاص حقيقينك آمريقا مانداسنى طلب وتأمينده اولديغى قناعتنده بولونيورلردى . بو قناعتده بولنانلر فكرلرنده چوق اصرار ايتديلر ، اصابت مطلقه‌نك نقطهٔ نظرلرينك ترويجنده اولديغنى اثباته چوق چاليشديلر . بوخصوصده‌ده صيره‌سى كلنجه بعض ايضاحات ويره‌جكم .

§§ وضعيت عموميه‌يى تثبيت ايچون اردو جزؤتاملرينك، نره‌لرده ونه حالده اولديغنى تصريح ايتمك ايسترم . آناطولوده ، باشليجه، ايكى اردو مفتشلكى تأسيس اولنمشدى . متاركه‌يه داخل اولوراولماز ، قطعاتك محارب افرادى ترخيص اولنمش ، سلاح وجبخانه‌سى ألندن آلنمش ، قيمت حربيه‌دن محروم برطاقم قادرولر حالنه كتيرلمشدى .

مركزى ، قونيه‌ده بولنان ايكنجى اردو مفتشلكنه منسوب قطعاتك وضعيتى شويله ايدى :

بر فرقه‌سى (٤١ نجى فرقه) قونيه‌ده و بر فرقه‌سى (٢٣ نجى فرقه) آفيون قره حصارنده بولنان اون ايكنجى قول اردو ، قرار كاهيله قونيه‌ده بولونيوردى . ازميرده اسير اولان ١٧ نجى قول اردونك ، دكزليده ، بولنان اللى بدنجى فرقه‌سى‌ده ، بوقول اردويه الحاق ايدلمشدى .

بر فرقه‌سی (٢٤ نجی فرقه) آنقره‌ده وبرفرقه‌سی (١١ نجی فرقه) نیکده‌ده بولنان یکرمنجی قول اردو ، قرارکاهیله آنقره‌ده .

ازمیده بولنان برنجی فرقه ، استانبولده‌کی یکرمی بشنجی قول اردویه ربط ایدلمشدی. استانبولده‌ده اونجی قافقاس فرقه‌سی واردی .

بالیکسر و بروسه حوالیسنده بولنان ، آلتمش برنجی والتی آلتنجی فرقه‌لر ، قرارکاهی باندیرمه‌ده بولنان استانبوله مربوط اون درد نجی قول اردویی تشکیل ایدیورلردی . بو قول اردونك قوماندانی مجنسك کشادینه قدر ، مرحوم یوسف عزت پاشا ایدی .

اوچنجی اردو مفتشلکی‌که مفتشی بن ایدم ، قرارکاهمله صامسونه چیقمش بولویورم . دوغریدن دوغری‌یه تحت أمرمده ایکی قول اردو بولنه‌جقدی. بری ، مرکزی سیواسده بولنان اوچنجی قول اردو، «قوماندانی برابرمده کتیردیکم میرآلای رأفت بك». بوقول اردویه منسوب برفرقه‌نك (بشنجی قافقاس فرقه‌سی) مرکزی آماسیاده . دیکر فرقه‌سنك (١٥ نجی فرقه) مرکزی صامسونده ایدی . دیکری، مرکزی ارضرومده بولنان اون بشنجی قول اردو ایدی. قوماندانی کاظم قره‌بکر پاشا ایدی. فرقه‌لرندن برینك (٩ نجی فرقه) مرکزی ارضرومده ، قوماندانی رشدی بك . دیکرینك (٣ نجی فرقه) مرکزی طربزونده ایدی . قوماندانی قائممقام خالد بك ایدی . خالد بك ، استانبوله دعوت ایدلمش اولدیغندن قومانداندن چکیله‌رك بایبورده اختفا ایتمش، فرقه وکالتله اداره اولونیور، قول‌اردونك دیکر ایکی‌فرقه‌سندن اون ایکنجی‌فرقه‌حسن‌قلعه شرقنده‌حدودده، اون برنجی‌فرقه بایزیده‌بولونیوردی.

دیار بکر حوالیسنده بولنان ، ایکی فرقه‌لی ، اون اوچنجی قول اردو ، مستقل ایدی ، استانبوله تابع بولونیوردی . برفرقه‌سی (٢ نجی فرقه) سعردده، دیکر فرقه‌سی (بشنجی فرقه) ماردینده ایدی.

§ نم ، بوایکی قول اردویه دوغریدن دوغری‌یه أمر وقوماندام جاری اولدیغندن فضله برصلاحیتم واردی ، که مفتشلك منطقه‌سنه مجاور بولنان قطعات عسکریه‌یه دخی تبلیغات یاپه‌بیله‌جکدم . کذلك منطقه‌مده بولنان ومنطقه‌مه مجاور بولنان ولایتده‌ده تبلیغاتده بولنه‌بیله‌جکدم .

بو صلاحیته کوره آنقره‌ده بولنان یکرمنجی قول‌اردو وبونك منسوب اولدیغی مفتشلك ایله و دیاربکرده‌کی قول اردو ایله و همان بوتون آناطولو رؤسای مأمورین ملکیه‌سیله مخابره ومناسبتده بولنه‌بیله‌جکدم .

بوواسع صلاحیتك، بنی استانبولدن نفی وتبعید مقصدیله آناطولویه کوندرنلر طرفندن، بکا ناصل تودیع ایدلدیکی موجب استغرابکز اوله‌بیلیر ! درحال افاده ایتملی‌یم ، که بکا بو صلاحیتی اونلر بیله‌رك وآکلایه‌رق ویرمدیلر . هرچه‌باداباد نم استانبولدن اوزاقلاشمه‌می آرزو ایدنلرك ایجاد ایتدکلری سبب «صامسون وحوالیسنده‌کی آسایشسزلکی محلنده کوروب تدبیر آلمق ایچون صامسونه قدر کیتمك» ایدی . بن ، بووظیفه‌نك ایفاسی ، برمقام وصلاحیت صاحبی اولمغه متوقف اولدیغنی ایلری سوردم . بونده هیچ برباس کورمدیلر . اوتاریخده ارکان حربیهٔ عمومیه‌ده بولنان ونم مقصدمی بردرجه‌یه قدر استشمام ایدن ذوات ایله کوروشدم . مفتشلك وظیفه‌سنی بولدیلر وصلاحیته متعلق تعلیماتی‌ده، بن کندم یازدیردم . حتی حربیه ناظری اولان شاکر پاشا بوتعلیماتی اوقودقدن صوکره امضاده تردد ایتمش ، آکلاشیلیر آکلاشیلماز برطرزده ، مهرینی باصمشدر .

§ بو ایضاحاتدن صوکره منظرهٔ عمومیه‌یی ، دها دار برچرچیوه داخلنه آله‌رق ، سریع وسهیل برصورتده ، هپ برابر مشاهده ایده‌لم :

مخاصم دولتلر ، عثمانلی دولت ومملکتنه مادةً ومعناً تجاوز حالنده ؛ امحا وتقسیمه قرار ویرمشلر. پادشاه وخلیفه اولان‌ذات ، حیات وراحتنی قورتاره‌بیله‌جك چاره‌دن‌بشقه برشی دوشونمیور. حکومتی‌ده عینی حالده . فرقنده اولمدیغی حالده باشسز قالمش اولان ملت ، ظلمت ومبهمیت ایچنده تجلیاته منتظر. فلاکتك دهشت وثقلتنی ادراکه باشلایانلر ، بولندقلری محیط وحس ایده‌بیلدکلری تأثیراته کوره چارهٔ خلاص تلقی ایلدکلری تدبیرلره متوسل .. اردو ، اسمی‌وار جسمی یوق برحالده . قوماندانلروضابطلر، حربِ عمومینك بونجه محنت ومشقتلریله یورغون ، وطنك پارچه‌لانمقده اولدیغنی کورمکله دلخون ، کوزلری اوکنده درینله‌شن قاراکلق فلاکت اوچورومی کنارنده دماغلری چاره ، چارهٔ خلاص آرامقله مشغول . .

بوراده ، پك مهم اولان ، برنقطه‌یی‌ده قید وایضاح ایتملی‌یم . ملت واردو ، پادشاه وخلیفه‌نك خیانتندن خبردار اولمدیغی کبی اومقامه واومقامده بولنانه قارشی عصرلرك کوکلشدیردیکی دینی‌ومعنوی رابطه‌لرله مطیع وصادق . ملت واردو چارهٔ خلاص دوشونورکن بوموروث اعتیادك سوقیله کندندن اول مقام معلای خلافت وسلطنتك خلاص‌ومصونیتنی دوشونیور. خلیفه و پادشاهسز خلاصك معناسنی آکلامق استعدادنده دکل .. بوعقیده‌یه مخالف ، رأی واجتهاد اظهار ایده‌جکلرك وای حالنه ! درحال دینسز ، وطنسز ، خائن ، مردود اولور . .

دیکر مهم برنقطه‌یی‌ده افاده ایتمك لازمدر . چارهٔ خلاص آرارکن ، انکلتره ، فرانسه ، ایتالیا کبی دول معظمه‌یی کوجندیرمه‌مك اساس کبی تلقی اولنمقده ایدی . بودولتلردن یالکز بریله دخی باشه چیقیله‌میه‌جغی وهمی ، همان بوتون دماغلرده یر ایتمشدی . عثمانلی دولتنك یاننده ، قوس قوجه آلمانیا، (آووستریا ـ مجارستان) وارکن‌هپسی بردن مغلوب ایدن، یرلره سرەن ائتلاف قوتلری قارشیسنده، تکرار آنلرله خصومته منجر اوله‌بیله‌جك وضعیتلر آلمقدن‌دها بیوك منطقسزلق وعقلسزلق اولامازدی .

بوذهنیته اولان یالکز عوام دکلدی ، بالخاصه خواص ، ده‌نیلن انسانلر بویله دوشونیوردی .

اوحالده چارهٔ خلاص آرارکن ایکی شی موضوع بحث اولمیه‌جقدی . بر دفعه ائتلاف دولتلرینه قارشی وضع خصومت آلنمیه‌جقدی وپادشاه وخلیفه‌یه جانله باشله مربوط وصادق قالمق شرط اساسی اوله‌جقدی .

§ شمدی، افندیلر؛ مساعده بیوروررسه‌کز، سزه‌برسوأل صوره‌یم، بووضعیت وشرائطقارشیسنده خلاص ایچون ، ناصل برقرار وارد خاطر اوله‌بیلیردی ؟

ایضاح ایتدیکم معلومات ومشاهداته کوره اوچ نوع قرار اورته‌یه آتیلمشدی .

١) نجیسی ؛ انکلتره حمایه‌سنی طلب ایتمك .

٢) نجیسی ، آمریقا مانداسنی طلب ایتمك .

بو ایکی نوع قرار صاحبلری ، عثمانلی دولتنك برکل حالنده محافظه‌سنی دوشونلردر . عثمانلی ممالکنك مختلف دولتلر بیننده تقسیمندن ایسه کل حالنده بر دولتك تحت حمایه‌سنده بولندیرمنی ترجیح ایدنلردر .

٣) نجی قرار ، محلی خلاص چاره‌لرینه معطوفدر . مثلا ، بعض منطقه‌لر ، کندیلرینك عثمانلی دولتندن فك ایدیله‌جکی نظریه‌سنه قارشی اوندن آیریلمه‌ق تدبیرلرینه توسل ایدیبور. بعض منطقه‌لرده، عثمانلی دولتنك امحا وعثمانلی مملکتلرینك تقسیم اولنه‌جغنی أمر واقع قبول ایده‌رك کندی باشلرینی قورتارمغه چالیشیورلر .

بو اوچ نوع قرارك اسباب موجبه‌سی ویرمش اولدیغم ایضاحات میاننده موجوددر .

§ افندیلر ، بن ، بوقرارلرك هیچ برنده اصابت کورمدم . چونکه ، بوقرارلرك استناد ایتدیکی بوتون دلیللر ومنطقلر چوروکدی ، اساسسز ایدی . حقیقت حالده ، ایچنده بولندیغمز تاریخده ، عثمانلی دولتنك تمللری چوکمش ، عمری تمام اولمشـدی . عثمانلی مملکتلری تماماً پارچه‌لانمشدی . اورته‌ده بر آووچ تورکك بارینندیغی بر آتا یوردی قالمشدی . صوك مسئله ، بونك‌ده تقسیمنی تأمینه اوغراشیلمقدن عبارتدی . عثمانلی دولتی ، اونك استقلالی ، پادشاه ، خلیفه ، حکومت ، بونلر هپسی مدلولی قالمامش بر طاقم بی‌معنا الفاظدن عبارتدی .

نه‌نك و کیمك مصونیتی ایچون کیمدن ونه معاونت طلب اولونمق ایسته‌نیوردی ؟

او حالده جدی وحقیقی قرار نه اوله‌بیلیردی ؟

افندیلر ، بو وضعیت قارشیسنده بر ، تك قرار واردی . اوده حاکمیت ملیه‌یه مستند ، بلا قید وشرط مستقل یکی بر تورك دولتی تأسیس ایتمك !

ایشته ، دها ، استانبولدن چیقمه‌دن اول دوشوندیکمز و صامسونده آناطولو طوپراقلرینه آیاق باصار باصماز تطبیقاتنه باشلادیغمز قرار ، بو قرار اولمشدر .

⁂

بو قرارك استناد ایتدیکی الك قوتلی محاکمه ومنطق شو ایدی :

اساس ، تورك ملتنك حیثیتلی و شرفلی برملت اوله‌رق یشامسیدر . بو اساس آنجق استقلال تامه مالکیتله تأمین اولنه‌بیلیر . نه قدر زنکین ومرفه اولورسه اولسون استقلالدن محروم برملت، بشریت متمدنه مواجهه‌سنده اوشاق اولمق موقعندن یوکسك برمعامله‌یه کسب لیاقت ایده‌مز .

اجنبی بر دولتك حمایه وصحابتنی قبول ایتمك انسانلق اوصافندن محرومیتی، عجز ومسکنتی اعترافدن بشقه برشی دکلدر . فی‌الحقیقه بودرکه‌یه دوشمه‌مش اولانلرك ایسته‌یه‌رك باشلرینه براجنبی افندی کتیرملرینه اصلا احتمال ویریله‌مز .

حالبوکه تورکك حیثیت و عزت نفس و قابلیتی چوق یوکسـك و بیوکدر . بویله بر ملت اسیر یشامقدنسه محو اولسون أولادر !

بناءً علیه ، یا استقلال یا أولوم !

ایشته خلاص حقیقی ایسته‌ینلرك پارولاسی بو اوله‌جقدی .

برآن ایچون ، بو قرارك تطبیقاتنده عدم موفقیته دوچار اولنه‌جغنی فرض ایده‌لم ! نه اوله‌جقدی؟ اسارت !

یکی افندم . دیکر قرارلره مطاوعت حالنده نتیجه بونك عینی دکلیدی !

شوفرق ایله ، که استقلالی ایچون اُولومی کوزه آلان ملت، انسانلق حیثیت وشرفنك ایجابی اولان بوتون فداکارلغی یاپمقله متسلی اولور وبالطبع اسارت زنجیرینی کندی الیله بوینه کچیرن مسکین ، حیثیتسز برملته نظراً یار واغیار نظرنده‌کی موقعی فرقلی اولور .

صوکرا ، عثمانلی خاندان وسلطنتنك ادامه‌سنه چالیشمق ، البته ، تورك ملتنه قارشی ، اك بیوك فنالغی ایشله‌مکدی . چونکه ملت هر درلو فداکارلغی صرف ایدرك استقلالنی تأمین ایتسه‌ده ، سلطنت دوام ایتدیکی تقدیرده ، بو استقلاله مؤمن نظریله باقیلامازدی . آرتق ، وطنله ، ملتله هیچ برعلاقهٔ وجدانیه و فکریه‌سی قالمامش برسورو مجاینك ، دولت وملت استقلال و حیثیتنك محافظهٔ موقعده بولندیرلمسی ناصل تجویز اولنه‌بیلیردی ؟

خلافت وصیتنه کلنجه ، علم وفنك نورلره مستغرق قیلدیغی حقیقی مدنیت عالمنده کولونج تلقی ایدلمکدن بشقه برموضوعی قالمشمیدی ؟

§ کورولیور ، که وردیکمز قرارك تطبیقاتنی تأمین ایچون هنوز ملتك انسیت ایتمدیکی مسئله‌لره تماس ایتمك لازم کلیوردی . عموماً موضوع بحث اولمسنده عظیم محذورلر تصور اولنان خصوصلرك موضوع بحث اولمسنده ضرورت مطلقه بولونیوردی .

عثمانلی حکومتنه، عثمانلی پادشاهنه ومسلمینك خلیفه‌سنه عصیان ایتمك وبوتون ملتی واردویی عصیان ایتدیرمك لازم کلیوردی .

تورك آتا یوردینه و تورکك استقلالنه تجاوز ایدنلر کیملر اولورسه اولسون اونلره بوتون ملتجه مسلحاً مقابله واونلرله مجادله ایلمك ایجاب ایدییوردی . بومهم قرارك بوتون ایجابات وضروریاتی ایلك کونده اظهار و افاده ایتمك ، البته مصیب اوله‌مزدی . تطبیقاتی برطاقم صفحه‌لره آییرمق ووقایع و حادثاتدن استفاده ایدرك ملتك حسیات وافکارینی احضار ایلمك وقدمه قدمه یورویه‌رك هدفه واصل اولمغه چالیشمق لازم کلیوردی. نته‌کیم اویله اولمشدر. آنجق طقوز سنه‌لك افعال واجراآتمز برسلسلهٔ منطقیه ایله مطالعه اولنورسه ، ایلك کوندن ، بوکونه قدر تعقیب ایتدیکمز استقامت عمومیه‌نك ایلك قرارك چیزدیکی خطدن و توجه ایلدیکی هدفدن اصلا انحراف ایله‌مش اولدیغی کندیلکندن تبارز ایدر.

بوراده ، ذهنلرده موجود اولمسی احتمالی بولنسان بعض تردد دوکوملرینك ، چوزولمسنی تسهیل ایچون ، برحقیقتی برابر مشاهده ایتملی‌یز . تظاهر ایدن ملی مجادله ، خارجی استیلایه قارشی وطنك خلاصنی یکانه هدف عد ایتدیکی حالده بوملی مجادله‌نك موفقیته اقتران ایتدکجه صفحه صفحه بوکونکی دوره قدر ارادهٔ ملیه اداره‌سنك بوتون اساسات واشکالنی تحقق ایتدیرمسی طبیعی وغیرقابل اجتناب برسیر تاریخی ایدی. بومقدر سیرتاریخی‌یی عنعنوی اعتیاداتیله، درحال احتساس ایدن خاندان حکمداری ایلك آندن اعتباراً ملی مجادله‌نك خصم‌بی‌امانی اولدی. بومقدر سیرتاریخی‌یی ایلك آنده بن‌ده مشاهده واحتساس ایتدم. فقط نهایته قدر شامل اولان بواحتساساتمزی ایلك آنده کاملاً اظهار وافاده ایتمدك. مستقبل احتمالات اوزرینه فضله بیانات، کیریشدیکمز حقیقی ومادی مجادله‌یه، خیالات ماهیتنی‌ویره‌بیلیردی؛ خارجی تهلکه‌نك یقین تأثیراتی قارشوسنده ، متأثر اولانلر آره‌سنده ، عنعنه‌لرینه وفکری قابلیتلرینه وروحی حالتلرینه مغایر اولان محتمل تحولاتدن اورکه‌جکلرك ایلك آنده مقاومتلرینی تحریك ایده‌بیلیردی .
موفقیت ایچون عملی وأمین یول هرصفحه‌یی وقتی کلدکجه ، تطبیق ایتمکدی. ملتك انکشاف واعتلاسی ایچون سلامت‌یولی بوایدی. بن‌ده‌بویله‌حرکت ایتدم. آنجق بوعملی وأمین موفقیت یولی، یقین رفیق مساعیم

اولەرق طانمش ذواتدن بعضيلريله آرەمزدە ، زمان زمان اجتهادانده ، معاملاتده ، اجرا آتده اساسلی وتالی بر طاقم اختلافلر ، اغبرارلر وحتی افتراقلرك ده سببی وایضاحی اولمشدر . ملی مجادلەیه برابر باشلایان یولجیلردن بعضیلری ، ملی حیاتك بوکونکی جمهوریته وجمهوریت قانونلرینه قدرکلن تکاملاتنده ، کندی فکریات وروحیاتنك احاطەسی حدودی بیتدکجه بکا مقاومت ومخالفته کچمشلردر . بو نقطەلری تنویر ایتمکز ایچون ، افکار عمومیەنك تنویرینـه مدار اولمق ایچون ، صرەسی کلدکجه ، برر برر اشارت ایتمکه چالیشەجغم .

§ بوصوك سوزلریمی خلاصه ایتمك لازم کلیرسه ، دییەبیلیرم،که بن ، ملتك وجداننده واستقبالنده احتساس ایتدیکم بویوك تکامل استعدادینی ، برملی سرکبی وجدانمده طاشیەرق بیدریجی ، بوتون هیئت اجتماعیەمزه تطبیق ایتدیرمك مجبوریتنده ایدم .



شمدی ، افندیلر ؛ ایلك ایش اولمق اوزره بوتون اردو ایله تماسه کلمك لازمدی .

ارضرومده اون بشنجی قول اردو قومانداننه ۲۱ـمایس ـ ۳۳۵ ده یازدیغم برشیفرەده « احوال عمومیەمزك آلمقده اولدیغی شکل وخیمدن پك متأثر ومتألم اولدیغمی ؛ ملت ومملکتە مدیون اولدیغمز الك صوك وظیفهٔ وجدانیەیی یقیندن ، مشترك مساعی ایله ، الا ایی ایفا ایتمك ممکن اولەجغی قناعتیله بوصولك مأموریتی قبول ایتدیکمی ؛ بر آن اول ارضرومه کیتمك آرزوسنده بولندیغمی وفقط صامسون وحوالیسنك وضعیتی آسایشسزلك یوزندن فنا بر عاقبته دوچار اولمق ماهیتنده بولندیغندن بورالرده برقاچ کون قالمق ضرورتی اولدیغنی بیلدیردکدن صوکره ، بنی شمدیدن تنویره مدار اولەجق خصوصات وارسه اشعارینی » رجا ایتدم . [وثیقه : ۱۰]

فیالحقیقه صامسون وحوالیسنده روم چتەلرینك اسلام اهالی‌یه تجاوزی وذاتاً واسطەسز براقیلمش اولان حکومت محلیەنك اجنبی مداخلاتی یوزندن هیچ برتدبیر آلامامسی ، وضعیتی مشکل قیلمشدی.

طانیدیغمز و کندیسندن بویوك (ئەنەرژی) أمید ایتدیکمز بر ذاتك صامسونه متصرف تعیینی تأمین ایچون تشبث آلمقله برابر ، اوچنجی قول اردو قومانداتی موقتاً جانبك متصرفی تعیین ایتدم . ممکن اولان تدابیر محلیه آلنمغه وبالخاصه اهالینك وضعیت حقیقیه حقنده تنویرینه واوراده بولنان اجنبی مفرزه وضابطلرندن اجتناب واحترازه محل اولمدیغنی ایضاحه اهمیت ویرلدی وهمان اوحوالیده ملی تشکیلاته توسل اولندی .

۲۳ مایس ۳۳۵ ده آنقرەده بولنان یکرمنجی قول اردو قومانداننه ، « صامسونه کلدیکمی وکندیسیله دها صیقی تماسده بولنمق ایستەدیکمی وازمیر حوالیسنه دائر دها قولایلقله آلەبیلەجکی معلوماتدن خبردار اولمق ایستەدیکمی بیلدیردم . »

بوقول اردونك وضعیتی ایله دها استانبولده ایکن علاقەدار اولمشدم . جنوبدن آنقره حوالیسنه شمندوفرله نقلی موضوع بحث ایدی . بو نقلیاته ممانعت ایدلمکده اولدیغنی آکلامش اولدیغمدن استانبولدن حرکتم کونلرنده ارکان حربیهٔ عمومیه رئیسی اولان جواد پاشادن ، قول اردونك شمندوفرله نقلی تأخر ایدرسـه قرەدن یورویەرك آنقرەیه سوقنی رجا ایتمشدم . بوندن طولایی بحث ایتدیکم شیفره تلغرافنامەمده « یکرمنجی قول اردو اقسامنك کاملاً آنقرەیه کلکه موفق اولوب اولمیەجغنی

صوردم . جانبك لواسی حقنده معلومات ویردكدن صوكره بر ایكی كونه قدر صامسوندن قرارگاهمله ، بر مدت ایچون (حوضه) یه كیده‌جكمی وهر حالده صامسوندن حركتمدن اول بنی تنویر ایده‌جك معلوماته انتظار ایلدیكمی یازدم . »

یكرمنجی قول اردو قوماندانندن ، اوچ كون صوكره ٢٦ مایس ٣٥ ده آلدیغم جوابده « ازمیردن منتظم معلومات آله‌مدقلرینی ، مغنیسانك‌ده اشغال ایدلدیكنی تلغراف مأمورلرینك خبر ویردیكنی ، قول اردونك اركلیده بولنان اقسامنك ، كاملاً شمندوفرله نقلنه موفق اوله‌مدقلرندن قره‌دن یورویشه باشلادقلرینی ، فقط ، مسافه‌نك اوزاقلغی سببیله آنقره‌یه نه وقت مواصلت ایده‌جكنك معلوم بولنمدیغنی بیلدیریوردی . »

قول اردو قوماندانی عینی تلغرافنامه‌سنده « آفیون قره حصارنده بولنان ٢٣ نجی فرقه‌نك ، موجودینك‌بك آز اولدیغندن واوراده أللرینه كچن افرادی بوفرقه‌یه كوندرمكده اولدقلرندن بحث ایتدكدن صوكره ، قسطمونی وقیصری حوالیسنده بعض محل آسایش‌وقایع حقنده خبرلر كلمكه‌باشلادیغنی ذكرایدیور وبیدرپی معلومات‌ویره‌جكنی یازییوردی . » [وثیقه : ١١]

٢٧ مایس ١٣٣٥ تاریخنده ، حوضه‌دن ، یكرمنجی قول اردو قوماندانندن وعینی زمانده ، بوقول اردونك منسوب اولدیغی قونیه‌ده‌كی اردو مفتشلكندن « آفیون قره حصارنده‌كی فرقه‌نك تقویه‌سی ایچون هانكی منابعدن استفاده ایدلمكده اولدیغی وتزیید قوتنه امكان مادی بولنوب بولنه‌میه‌جغنی وبوكونكی احوال ووضعیتمزه نظراً ، بوفرقه‌یه ، ناصل بروظیفه‌نك توجیهی دوشونیلدیكنی صوردم . » [وثیقه : ١٢ و١٣]

قول اردو قوماندانی ٢٨ مایس ٣٣٥ ده صوردیغم خصوصاته دائر معلومات ویریبور ویكرمی اوچنجی فرقه‌نك « دشمنك براشغالی‌وضعیتی قارشیسنده موقعنی ترك ایتمیه‌جك ودوچار تجاوزاولورسه ، اهالیٔ محلیه‌دن آله‌جقلری تقویه ایله موقعنی مدافعه ایده‌جكدر . » دییوردی . [وثیقه : ١٤]

اردو مفتشی‌ده ٣٠ مایس ٣٣٥ ده ویردیكی جوابده « ٢٣ نجی فرقه نك قره حصارده‌كی آسایشی محافظه ایله برابر هر درلو اشغال حادثه‌سنه هر درلو وسائطله مقاومت ایده‌جكدر . » دییوردی . بووسائطك حاضرلانمقده اولدیغی وقونیه‌ده اردویه ظهیر اوله‌بیله‌جك برقوت احضارینه چالیشیلدیغنی آنجق براسم وعنوانه مالك اولمدیغنی بیلدیریوردی .

بن ، مفتشلكه یازدیغم تلغرافده ، قونیه‌ده بروطن اردوسی تشكیل ایدلمكده اولدیغنه دائر بعض حوادثلر شایعدر ، بونك ماهیت وتشكیلاتی نه‌در ، دیمشدم . بویله بر سؤال توجیهندن مقصدم بر آزده مدار تشویق وتنبیه اولمق ایدی . مفتشلكك صوك‌معلوماتی بونك اوزرینه‌در . [وثیقه : ١٥]

قول اردو قوماندانی بواستیضاحه « قونیه‌ده وطن‌اردوسنك تشكیلندن خبردار دكلم . » دیمشدی . یكرمنجی قول اردو وقونیه‌ده‌كی اردو مفتشلكی ایله تماسم نتیجه‌سنده ایدیندیكم معلوماتدن تیقظ وانتباهی موجب نقطه‌لری ١ حزیران ٣٣٥ ده ارضرومده اون بشنجی قول اردو وصامسونده‌اوچنجی قول اردو ودیاربكرده اون اوچنجی قول اردو قوماندانلرینه بیلدیردم . [وثیقه : ١٦]

§ تراكیاده بولنان‌قوت وقوماندا وضعیتنی بیلمیوردم . اومنطقه ایله‌ده ارتباط تأسیسی لازم ایدی . بو مقصدله ، استانبولده ، اركان حربیهٔ عمومیه رئیسی جواد پاشادن ١٦ حزیران ٣٥ ده ذاتی شیفره ایله — جواد پاشا ایله مفارقتم كونی محرم وشخصی برشیفره قرارلاشدیرمش ایدك — ادرنه‌ده قول‌اردو

قوماندانك كيم اولديغنى وجعفرطياربكك نره‌ده‌بولنديغنى صوردم . [وثيقه:١٧] جوادپاشا ١٧حزيرانده جواب ويردى . « جعفرطيار بكك برنجى قول‌اردو قوماندانى اوله‌رق ادرنه‌ده بولنديغنى » اوكرندم . [وثيقه : ١٨]

آماسيه‌دن ١٨ حزيران ٣٣٥ تاريخنده ، ادرنه‌ده ، برنجى قول اردو قوماندانى جعفر طيار بكه شيفره ايله ويرديكم (ديره‌كتيف) ده اساسلى اوله‌رق شو خصوصاتى قيد ايتدم . « استقلال‌مليمزى بوغان وانقسام وطن تهلكه‌لرينى احضار ايدن دول ائتلافيه‌نك اجرا آتى وحكومت مركزيه‌نك اسير وعاجز وضعيتى معلوممكزدر . »

« ملتك مقدراتنى بوماهيتده بر حكومته تسليم ايتمك ، انقراضه منقاد اولمقدر . »

« تراكيا و آناطولو تشكيلات مليه‌سنى توحيد و صداى ملى‌يى كور سسله جهانه دويوراجق أمين بر محل اولان سيواسده مشترك و قوتلى بر هيئت تشكيلى مقرردر . »

« (تراكيا ـ پاشا ايلى جمعيتى) حائز صلاحيت اولمه‌مق اوزره استانبولده برهيئت بولندير‌ه‌بيلير »

« بن استانبولده ايكن تراكيا جمعيتى اعضاسندن بعضيلريله تعاطئ افكار ايتمش ايدم . شيمدى زمانى كلدى . ايجاب ايدنلرله محرمانه كوروشه‌رك درحال تشكيلات ياپيكز ونم يانمه‌ده مرخص اوله‌رق قيمتدار بر ، ايكى ذات كوندريكز . اونلر كلنجيه قدر ادرنه ولايتنك حقوقنك مدافعى اولمق اوزره نى توكيل ايتدكلرينه دائر امضالرى تحتنده بروثيقه‌يى امضا كزله شيفره‌لى تلغرافله بيلديريكز . »

« غايۀ استقلالك استحصالنه قدر تماميله ملتله برلكده ، فدا كارانه چاليشه‌جغمه مقدساتم نامنه يمين ايتدم . آرتق بنم ايچون آناطولودن هيچ بر يره كيتمه‌مك قطعيدر . »

تراكيا قوۀ معنويه‌سنى تقويه مقصديله بوتعليماته شو معلوماتى‌ده درج ايتدم : آناطولو اهاليسى باشدن آشاغى يكوجود برحاله كتيرلدى . قرارلر ، بلااستثنا تكميل قوماندا هيئتلرى وآرقداشلرمزله مشترك اتخاذ ايديليور . والى ومتصرفلرك همان كافه‌سى بزمله برابردر . آناطولوده‌كى تشكيلات مليه قضا و ناحيه‌لره قدر توسع ايتدى . انكليز حمايه‌سى آلتنده بر مستقل كوردستان تشكيلى حقنده‌كى پروپاغاندا وطرفدارانى برطرف ايدلدى، كوردلر توركلرله برلشدى. [وثيقه : ١٩]



§ بو تاريخه قدر ، يونان اردوسنك مغنيسا و آيدين جوارلرنى‌ده اشغال ايلديكندن خبردار اولدم . فقط ازميرده وآيدينده بولندقلرينى بيلديكم قوتلرك نه حالده اولدقلرينه دائر هيچ بر طرفدن هنوز صريح بر معلوماته دسترس اوله‌ميوردم . دوغريدن دوغرى‌يه بو قوتلر قوماندانلرينه‌ده بعض أمرلر يازمشدم . نهايت ٢٩ حزيرانده ، فرقه ٥٦ قوماندانى بكر سامى بكك ايكى كون اولكى تاريخلى بر شيفره تلغرافنى آلدم .

٥٦ نجى فرقه‌يه ازميرده خرم بك نامنده برذات قوماندا ايديورمش . بو ذات وازميرده‌كى ايكى آلايك بقية‌السيوفى ضابطلريله برابر همان كافه‌سى اسير اولمشلر . يونانليلر بونلرى كميلرله مدانيه‌يه نقل ايتمشلر . بكر سامى بك بوبقية‌السيوفك قوماندا‌سنى درعهده ايتمك اوزره كوندرلمش .

بكر سامى بك ٢٧ حزيران ٣٣٥ تاريخلى تلغرافنامه‌سنده ٢٢ حزيران ٣٣٥ تاريخلى ايكى أمريمى آنجق ٢٧ حزيرانده بروسه‌يه مواصلتنده آله‌بيلديكنى سويليور وويرديكى معلومات وايضاحاتده «مقاصد

ملیه‌یی حیز فعله ایصال ایده‌جك وسائط کافیه بوله‌مدیغمدن ، فرقه‌می تنظیم و تنسیقه موفق اولورسه‌م دها ایی خدماتك اجراسنی قابل کوردیکمدن ۲۱ حزیران صباحی (قوله) دن بروسه استقامتنده حرکته مجبور اولدم . مع‌مافیه برچوق موانعه رغماً حرکت ملیه‌نك مملکتك استخلاصی ایچون الزم اولدیغی فکرینی هرطرفه یایمغه موفق اولدم » دییور، قناعت واجرا آتمه قوی ایمانی اولدیغنی بیلدیرییور وبوخصوصده همان تشبثاته باشلادیغنی ؛ جینه‌ده بولنان ۵۷ نجی فرقه‌یه‌ده أمر ویرمکلکمی وکندیسنه‌ده أمر ویرمکده دوام ایتمه‌می ایستیوردی . [وثیقه : ۲۰]

⁂

§ برهفته قدر، صامسونده و۲۵ مایسدن ۱۲ حزیرانه قدر ، حوضه‌ده قالدقدن صوکره آماسیه‌یه کیتدم. بومدت ظرفنده بوتون مملکتده، ملی تشکیلات وجوده کتیرلمسی لزومنی تعمیماً بالجمله قوماندانلره ورؤسای مامورین ملکیه‌یه تبلیغ ایتدم .

شایان دقتدرکه، ازمیرك وبونی تعقیباً مغنیسانك وآیدینك اشغالی واجرا اولنان تجاوز ومظالم حقنده هنوز ملت تنور ایتمه‌مش وموجودیت ملیه‌یه ووریلان بوفجیع ضربه‌یه قارشی علناً برکونا تأثر وشکایت اظهار اولنمامشدی . ملتك ، بوحقسز ضربه قارشوسنده ساکت وحرکتسز قالمسی، البته ملتك لهنده تفسیر اولنه‌مازدی. اونك ایچون ملتی ایقاظ ایدوب حرکته کتیرمك لازمدی. بومقصدله ۲۸ـمایسـ ۳۳۵ تاریخنده، والیلره ومستقل متصرفلقلره، ارضرومده اون بشنجی قول اردو، آنقره‌ده یکرمنجی قول اردو ودیاربکرده اون اوچنجی قول اردوقوماندانلقلرینه، قونیه‌ده اردومفتشلکنه تعمیماً شویولده تبلیغاتده بولندم :

« ازمیرك و مع‌الاسف بونی تعقیب ایدن مغنیسا و آیدینك اشغالی ، مستقبل تهلکه‌یی دها علنی احساس ایتمشدر . تمامیت ملکیه‌مزك محافظه‌سی ایچون ، تظاهرات ملیه‌نك دها جانلی اوله‌رق ، اظهار وادامه‌سی لازمدر. حیات واستقلال ملی‌یی رخنه‌دار ایدن اشغال والحاق کبی حادثه‌لر، بوتون ملتی دلخون ایتمکده‌در . تأثرات ضبط اولنه‌میور . قابل هضم وتحمل اولامیان بو احوالك درحال ازاله‌سنی، بوتون مدنی ملتلره ، بویوك دولتلرك عدل وتأثیرندن صبرسزلقله انتظار ، زمیننده اوکمزده‌کی هفته ظرفنده ومختلف ولایاته کوره بازار ایرتسی باشلایوب چهارشنبه کونی ، مراجعتك آرقه‌سی آلنمق اوزره ، بویوك وهیجانلی میتینغلر عقدیله تظاهرات ملیه‌ده بولونیلماسی وبونك تکمیل ملحقاته‌ده تشمیلی وبوتون دول معظمه ممثللریله باب عالی‌یه مؤثر تلغرافلر ویرلمسی واجنبی اولان یرلرده اجنبیلره‌ده تأثیر یاپیلمقله برابر تظاهرات ملیه‌ده آداب وسکونتك فوق‌العاده محفوظیتی وخرستیان خلقه قارشی بر تعرض ونمایش وخصومت کبی اطوار آلنمامسی‌الزمدر. ذات‌عالیلرینك بوفکرلر اطرافنده حساس ومؤثر بولنملری جهتیله ایشك حسن اداره‌سندن و موفقیتدن عاجزلرکده اطمئنان تام موجوددر . نتیجه‌سنك انبا بیورولمسنی رجا ایلرم . »

§ ویردیکم بوتعلیمات اوزرینه هریرده میتینغلر یاپیلمغه باشلاندی .

یالکز محدود یرلرده ، بعض توهمات تأثیریله تردد ایدلدیکی آکلاشیلمشدر . مثلا : اون بشنجی قول اردو قوماندانتك، طربزون حقنده کوندردیکی ۹ حزیران ۳۳۵ تاریخلی شیفره‌دن : [وثیقه:۲۱]

« میتینغ اثناسنده روملرك مناسبتسزلکنه معروض قالنمسی وهیچ بوقدن برحادثه چیقمسی دوشونجه‌سنه

بناءً متینه قرار ویرلمش ایکن موقع فعله قونولمدیغی.... متینغ هیئتنك اجتماعنده استراطی، پولیدینك ده حاضر بولندیغی ، آكلاشیلیوردی .

طربزون؛ قره‌دكز ساحلنده ، مهم بر مركز اولدیغندن اوراده ،ملی تشبثات وفعالیت خصوصلرنده مترددانه حركت ویونانلیلر علیهنده تظاهرات ملیه مذاكرانه استراطی ، پولیدی افندیلری اشتراك ایتدیرمك كی تشبثك عدم جدیتنه دلالت ایده‌جك كوشكلكلر ، بالطبع استانبول ودشمنلر ایچون پك قیمتلی اماره‌لر تلقی ایدیلیر .

§ ویردیكم تعلیماتده‌كی نقطهٔ نظری ، علیهده قوللانه‌حق قدر ، مهارت كوسترنلرده اولدی. مثلا : سینوبه یكی تعیین اولنان برمتصرف، اوراده پاپیلان تظاهراتی بالذات تدویر ایدییور ومتینغ مقرراتی بالذات یازوب اهالی یه امضا ایتدیریكنی سویلیه‌رو بزده برصورتی كوندرییور. بوذاتك، زواللی اهالی یه ، كوروله‌تو پاطیردی آره‌سنده امضا ایتدیردیكی اوزون یازیلر ایچنده، شو سطرلر كیزله‌نیوردی : « توركلر ترقی وتكامل ایده‌مدی و آوروپانك اساسات مدنیه‌سنی قبول و تمثل ایده‌مدیسه بوده شیمدی یه قدر ایی بر اداره‌یه مظهر اوله‌مه‌مسندن ایلری كلمشدر . تورك ملتی ، آنجق كندی پادشاهنك سلطنت وحاكمیتی تحتنده اولمق شرطیله آوروپانك نظارت ومراقبه‌سیله تشكل ایده‌جك براداره ایله یشایه‌بیلیر . »

افندیلر ، سینوب اهالیسی نامنه ائتلاف دولتلری ممثللرینه ویریلن ٣ ـ حزیران ـ ١٣٣٥ تاریخلی بومحظره‌نك زیرنده‌كی امضالره كوز كزدیرركن مفتی وكیلی افندینك امضاسنی متعاقب كوردیكم امضاء عرض ایتدیكم سطرلری یازان و یازدیران روحی بكا كشف ایتدیردی . اوامضا ، حریت وائتلاف فرقه‌سی رئیس ثانیسی اولان ذاتك امضاسی ایدی .

§ هرطرفده ، تظاهرات ، یاپیلمسی ایچون یاپدیغم تبلیغات تاریخندن اوچ كون صوكره یعنی ٣١ ـ مایس ـ ٣٣٥ تاریخلی حربیه ناظرینك شو تلغرافنی آلدم :

« انكلتره فوق‌العاده قومیسرلكندن باب‌عالی یه تبلیغ اولنوب حربیه نظارتنه تودیع اولنان نوطه صورتی عیناً بروجه زیردر :

بوكونه قدر كلن راپورلردن اوچنجی قول‌اردو منطقه‌سنده شقاوت حادثه‌دن بشقه برشی اولمدیغی معلوم اولمغله برابر صوك نوطه‌ده بیان اولنان احوال حقنده تحقیقات مخصوصه بالاجرا نتیجه‌سنك سرعت اشعارینی رجا ایدرم . ٣١ ـ ٥ ـ ٣٥

حربیه ناظری
شوكت

صورت

١ — سیواسده‌كی حال وموقع حاضره و شهر مذكورده ویاخود بوشهرك قربنده عظیم مقدارده تجمع ایتمكده بولنان ارمنی ملتجیلرینك سلامتنه متدائر اخیراً اولدقجه داعیٔ اندیشه حوادث آلمش اولدیغنی ذات سامیٔ فخیمانه‌لرینه بیلدیرمكله كسب فخر ایدرم .

٢ — بناءً علیه عسكری قوماندانك دائرهٔ مأموریتی داخلنده بولنان ارمنیلرك حسن محافظه‌سی ایله حمایه‌لری ایچون بالجمله تدابیرمكنه اتخاذ ایتمسی امر وبركونا قتال ویاخود سوءمعامله وقوعه كلدیكی تقدیرده كندیسنك دوغریدن دوغری یه مسئول طوتیله‌جغنی مشعر بر تلغرافنامه‌نك حربیه نظارت

جليله‌سنجه مومى‌اليه قوماندانه عاجلاً كشيده‌سى ضمننده اوامر اعطا بيورولمسنى ذات‌سامئ فخيمانه‌لرندن رجا ايدرم .

٣ — بوتعليمانه مماثل تعليماتك مأمورين ملكيهٔ عائده‌سنه اعطاسنى آيريجه رجا ايدرم .

٤ — داخل مملكتده‌كى آسايشسزلك حقنده ذات سامئ فخيمانه‌لرينك نه‌درجه محق صورتده انديشه‌ناك بولندقلرينى بيلديكم جهتله ذات سامئ فخيمانه‌لرينه آيريجه اشبو (. . . . .) مماشات بيوريله‌جغندن مطمئنم .

٥ — موضوع بحث اولان تعليماتك تاريخ اعطاسى حقنده ويريله‌جك معلوماتك محظوظيت‌شناورانه‌مى موجب اوله‌جغنى بيان ايدرم . »

سيواس والى وكالتندن ٢ حزيران ٣٣٥ تاريخلى آلديغم برتلغرافده‌ده «بوكون ميرآلاى «دومانژ» امضاسيله آلنان تلغرافنامه‌ده (عزيزيه‌ده ازميرك اشغالى اوزرينه خرستيانلرك قتل ايله تهديد ايدلديكى وبوايســه موافق اوليوب سزه وضعيتً خبر ويريبورم كه بوحاللر متفق عسكرلرى طرفندن ولايتكزك اشغالنه سبب اولور.) مآلنده اشعارانده بولونيلمقده‌در . . . . . الخ » دنيلمكده ايدى.

§ حقيقتده ، نه سيواسده داعئ انديشــه بر حال واردى ونه‌ده خرســتيانلرك قتل ايله تهديد ايدلديكى واقع ايدى . مســئله ، ملتجه ياپيلمغه باشـلانيلان متينغلردن متأثر اولان وبونى أمللرينك حصولنه مانع عدايدن‌عناصر خرستيانيه‌نك، اجنبيلرك نظر دقتنى جلب ايچون بالالتزام ياپدقلرى اشاعات قبيلندن اوله‌رق قبول ايتمك لازمدر. [وثيقه : ٢٢ و٢٣ و ٢٤] حربيه نظارتنك نوطه صورتنى احتوا ايدن تلغرافنه ويرديكم جوابى عيناً عرض ايده‌جكم .

استخبارات		٣ حزيران ٣٣٥
غايت عجله‌در	حربيه نظارت جليله‌سنه	
عدد		
٥٨		

ج : ٢ حزيران ٣٣٥ شيفره‌ :

سيواس وجوارنده اولجه بولنان ارمنيلرى وبالآخره كلن ملتجيلرى تدهيش ايده‌جك هيچ‌برحادثه اولمامشدر . نه سيواسده ونه‌ده جوارنده داعئ انديشه هيچ برحال يوقدر . هركس ساكنانه ايش وكوجلريله مشـغولدر . بونى صورت قطعيه‌ده عرض وتأمين ايدرم . بناءً عليه انكليز نوطه‌ســنده‌كى استخبارات منبعنك نه اولديغى عاجزلرنجه بيلنمك لازمدر . ازميرك ومغنيسانك اشـغالى خبر مؤسفى اوزرينه اهالئ اسلاميه‌جه ياپيلان وعناصر خرســتيانيه حقنده هيچ بر فكر خصومت تضمن ايتمه‌ين اجتماعلردن بلكده بعضـيلرينك متوحش اولملرى وارد خاطردر . ائتلاف دولتلرى ملتمزك حقوق واستقلالنه رعايتكار قالدقجه وملت ، وطنك تمامئ مصونيتندن امين بولندقجه عناصر غير مسـلمه‌نك دوچار خشيت اولمسنه هيچ بر سبب يوقدر وبوبابده دولته قارشى هردرلو مسئوليتى تعهد وبوكا تماميله أمنيت بيورولمسنى استرحام ايدرم . فقط استقلال وموجوديت مليه‌يى امحا وبقاى حياتى تهلكه‌يه ايصال ايدن اشغال ، سوء قصد وتعدى كى ازمير حواليسنده كورولمكده اولان فعلياتك ظهورات مماثله‌سنه قارشى نه ملتك هيجان وتأثرات وجدانيه‌سنى ونه‌ده بوكا مستند تظاهرات مليه‌يى منع وتوقيف ايچون

نفسمده وهیچ کیمسه‌ده قدرت وطاقت کوره‌میه‌جکم کی بو یوزدن تحدث ایده‌جك وقایع وحادثاتك قارشوسنده‌ده مسئولیت قبول ایده‌بیله‌جك نه قوماندان ونه‌ده ملکیه مأموری ونه‌ده حکومت تصور ایدرم .

مصطفی کمال

§ بونوطه صورتیله طرفمدن ویریلن جواب صورتی بالعموم قوماندانلره ، والی و متصرفلره تعمیماً تبلیغ ایدلدی .

— بو تاریخلرده بوتون ملتك انکلیز محبلر جمعیتنه اشتراکله انکلتره مظاهرتنك طلب ایدلسی ، بوجمعیت نامنه ، سعید منلا امضاسیله عموم بلدیه ریاستلرینه برتلغرافله بیلدیرلدیکی وبوتلغرافك تأثیری عقیم براقق ایچون ملتی لزومی کبی تنویر ایتمکله برابر حکومت نزدنده‌کی تشبثاتم معلومکز اولمشدر . [وثیقه : ۲۵] بوندن بشقه ۲۷ ـ مایس ـ ۳۳۵ تاریخنده (تورکیه ـ هاواس ـ رویتر) اسمنده‌کی آژانسك ، انعقاد ایدن شورای سلطنت حقنده‌کی تفصیلاتده « هیئت عمومیه‌نك فکری تورکیه‌نك‌دول معظمه‌دن برینك مظاهرتنی تأمین مرکزنده‌در »حوادثنی نشروتعمیم ایتمسی اوزرینه صدراعظمه « ملتك استقلال ملیسنی محافظه‌یه عازم اولدیغنی وبوتون عواقب مشئومه‌یه قارشی اك صوك فداکارلغی کوزه آلدیردیغنی ووجدان ملیسنی تمثیل ایتمه‌ین اخبارك شایان اندیشه عکسلر تولید ایتدیکنی » یازمقله برابر بوتون ملتی‌ده بوکیفیتدن ناصل خبردار ایتدیکمی بشقه برمناسبتله بیان ایتمشدم .

§ صدراعظم فرید پاشانك پارسه معلوم اولان دعوتی اوزرینه برنجی تورکیه بیوك ملت مجلسنك ایلك اجتماع کونلرنده بعض بیاناتده بولنمشدم . بو مسئله‌ده نقطهٔ نظر وصورت حرکتمك نه اولدیغنی توضیح مقصدیله شو وثیقه‌یی عیناً عرض ایده‌جکم :

شیفره — حوضه :

مجله‌در — ۳ـ٦ـ۳۵

ذاته مخصوصدر

صامسونده اوچنجی قول اردو قوماندانی رأفت بك افندی‌یه

ارضرومده اون بشنجی قول اردو قوماندانی کاظم پاشا حضرتلرینه

جانیك متصرفی حمید بك افندی‌یه

ارضروم والیسی منیر بك افندی‌یه

سیواس والی وکیلی حاکم حسبی افندی حضرتلرینه

قسطمونی والیسی ابراهیم بك افندی‌یه

آنقره‌ده ق ۲۰ قوماندانی علی فوأد پاشا حضرتلرینه

قونیه‌ده ییلدیرم قطعاتی مفتشی جمال پاشا حضرتلرینه

دیاربکرده اون اوچنجی قول اردو قوماندان وکیلی جودت بك افندی‌یه

وان والیسی حیدر بك افندی‌یه

فرانسه ممثل سیاسیسی موسیو (دوفرانس) ك نزد صدارتپناهی‌یه کله‌رك حقوق‌عثمانیه‌یی قونفرانس حضورنده مدافعه ایچون پارسه عزیمت ایده‌بیله‌جکلرینی تبلیغ ایلدیکی داخلیه نظارتنك تبلیغات

رسمیه‌سندن وآژانس نشریاتندن آکلاشیلمشدر . ازمیر وقعه‌سی اوزرینه ملتمزك کوستردیکی عصبیت ملیه وبو صورتله محافظهٔ استقلالیت خصوصنده تظاهر ایدن عزم قطعیسی نتیجه‌سی اولان بومظهریت شایان شکراندر . فقط بوکا رغماً یونانلیلر ازمیر ولایتنده اشغالدن منع ایدلمش دکلدر . هرحالده ملتك حقوقنی مدرك واونی چیکنه‌تمه‌مك ایچون یکوجود اولهرق فداکارانه حرکته مهیا اولدیغی دول ائتلافیه‌یه قارشی اظهار و اثباته دوام ایدلدکجه دول مشارالیهمك ملتمزه حرمتکار و حقوقنه رعایتکار اوله‌جغنه شبهه یوقدر .

صدر اعظم پاشا حضرتلرینك قونفرانس حضورنده حقوق عثمانیه‌یی مدافعه ایچون بذل همت بیوره‌جقلری طبیعیدر. آنجق ملتجه قطعیاً مدافعه‌سی مطلوب وملتزم اولان حقوق باشلیجه ایکی نقطه‌ده کسب نزاکت ایدر . برنجیسی ؛ علی‌الاطلاق دولت وملتك استقلالیت تامه‌سی . ایکنجیسی‌ده اجرای اصلیهٔ وطنده اکثریتك اقلیتلره فدا ایدلمه‌مسیدر . بوخصوصده پارسه مهیأ حرکت هیئتك اجتهادیله وجدان ملینك طلب قطعیسی آره‌سنده مطابقت تامه شرطدر . عکس تقدیرده ملت ، غایت مشکل وضعیتده وغیر قابل تلافی امر واقعلر قارشیسنده قاله‌بیلیر . بواندیشه‌یی تأیید ایدن بعض شونلردر : صدراعظم‌پاشا حضرتلری‌مسموع اولان بیاناتنده برارمنی‌مختاریتی اساسنی‌قبول‌ایتمش اولدیغنی‌بیلدیردی. بونك حدودینی ذکر ایتمدی . بوندن ولایات شرقیه اهالیسی بالطبع متأثر واستیضاح کیفیته مجبور اولدی. انعقاد ایتمش اولان شورای سلطنتده‌ده همان هیئت عمومیه استقلال ملینك محافظه‌سنی ومقدرات ملتك برشورای ملی‌یه تودیعنی طلب ایلدیکی حالده یالکز حکومتك استناد ایلدیکی ائتلاف وحریت فرقه‌سی نامنه رئیسی صادق بکك تحریری افاده‌سنده انکلتره‌نك حمایه‌سی تکلیف اولندی. برارمنستان مختاریت واسعه‌سنی ودولتك براجنبی حمایه‌سنی قبول مسئله‌نده آرزوی ملی ایله حکومت حاضره‌نك اجتهادنده مطابقت اولمدیغی تعین ایدیور . صدراعظم پاشا حضرتلریله برابرنده حرکت ایده‌جك اولان هیئتك مدافعهٔ حقوق ملتده تعقیب ایده‌جکی اساسات و پروغرام ملتجه معلوم اولمدقجه مارالعرض نقطه‌لرده اندیشه‌ناك اولمقدن منع نفس ایدیله‌مز . بو صورتله ولایات وملحقاتنده‌کی مدافعهٔ حقوق ملیه ورد الحاق جمعیتلرینك هیئت ممثله‌لری وهنوز تشکیلاتی اکمال ایدیله‌مین یرلرده‌ده بلدیه هیئتلری صدراعظم پاشا حضرتلرینه ودوغریدن دوغری‌یه ذات شاهانه‌یه تلغرافنامه‌لرله مراجعت ایدرك استقلال تام ملینك مصونیتی و حقوق اکثریت ملیه‌نك محفوظیتی ملتجه شرط اساسی اولدیغنی بیان وبوکا نظراً کیده‌جك هیئتك مدافعه اساساتی ملته رسماً و علناً ابلاغی طلب اولنمیلیدر . ملتك بوطرز حرکتیله، کیده‌جك هیئتك مدافعه‌سنه چالیشه‌جغی اساساتك حقیقةً ملتك آرزو وطلبی اولدیغی دول ائتلافیه‌جه معلوم اوله‌جق و بالطبع دها زیاده اهمیتله نظر دقته آلنه‌رق هیئتك وظیفه‌سنی تسهیل ایلیه‌جکدر . مطالعات مسروده‌نك ایجاب ایدنلره سرعت ایصال وابلاغنی وطنمزك مقدراتی نامنه ذات عالیٔ وطنپروریلرندن خاصةً استرحام ایلرم. بوتلغرافك زمان وصولنك اشعاربیوریلمسنی‌ده رجا ایدرم.

مصطفی کمال

§ بو تاریخدن بش کون صوکره یعنی ۸ ـ حزیران ـ ۳۳۵ ده استانبوله حربیه ناظری طرفندن دعوت اولندیغمی ومحرم سوألم اوزرینه کیملر طرفندن ونه‌ایچون طلب ایدلدیکمی ، رجالمزدن برذاتك خبرویردیکنی وقتیله بالمناسبه وقوع بولان بیاناتمده افاده ایتمشدم. اوذات، ارکان حربیهٔ عمومیه ریاستی مقامنده بولنان جواد پاشا ایدی . بونك اوزرینه ، استانبول ایله وقوعبولمش اولان مخابراتك برقسمی

عمومیته معلوم اولمشدر . بو مخابرات ، ارضرومده استعفا ایتدیکم تاریخه قدر مختلف حربیه ناظرلریله ودوعرنیدن وعرییه سرای ایله دوام اتمشدر .

آناطولیده داخل ادلالی بر آی اولمشدی . بومدت ظرفنده بوتون اردولر اقسامیله تماس وارساط تأمین ایدلمش وملت نمکن اولدیغی قدر تنویر ایدیلهرك تیقظ وانتباهه کتیرلمش ، تشکیلات ملیه فکری تعممه باشلامشدی . وصمت عمومیه یی آرتق برقومانداندن صفتیله سوق واداره یه دوام امکانی قالمامشدی . وقه عمولانی دعوت امرینه عدم اطاعت وعدم اجابت کوسترمش اولمغله رابر ملی تشکیلات وحرکاتك سهی وتأمینه دوام ایتمکده اولدیغمه کوره شخصاً خاصی وصعیته کچمش ، اولدیغمه شبهه ایدیلهمزدی . بوندن بشقه وباخاصه تعبینه قرار وردیکم تشبثات واجرا آتك اساسلی وشدید اوله‌جغی تخمین کوچ دکلدی . بناءً علیه تشبثات و اجرا آتك بر آن اول شخصی اولمق ماهیتندن چیقارلمسی وبوتون ملتك وحدت وتساندیی تأمین وتمثیل ایده‌جك بر هیئت نامنه اولمسی الزمدی .

بو سببله ، ١٨ حزیران ٣٣٥ تاریخنده تراکیایه ویردکم (دیره‌کتیف) ده اشارت ایتدیکم برنقطه‌لك ، تطبیقی زمانی کلمش بولونیوردی . خاطرکر ده‌درکه اونقطه ، آناطولی وروم ایلی تشکیلات ملیه‌سنی توحید ایده‌رك ، بر مرکزدن تمثیل و اداره ایلك اوزره ، سیواسده عمومی بر هیئت ملیه طه پلامقدی . بو مقصدك تأمینی ایچون یاورم جواد عباس بکه ٢١/٢٢ حزیران ٣٣٥ کیجه‌سی آماسیه‌ده دیکته ایتدیکم تعمیمك اساس نقطه‌لری شونلر ایدی :

(١ — وطنك تمامیتی ، ملتك استقلالی تهلکه‌ده‌در .

٢ — حکومت مرکزیه درعهده ایتدیکی مسئولیتك ایجاباتی ایفا ایده‌مه‌مکده‌در . بوحال ملتمزی معدوم طانیتدیریور .

٣ — ملتك استقلالنی ینه ملتك عزم وقراری قورتاراجقدر .

٤ — ملتك حال و وضعنی دربیش ایتمك و صدای حقوقنی جهانه ایشیتدیرمك ایچون هر درلو تأثیر ومراقبه‌دن آزاده بر هیئت ملیه‌نك وجودی الزمدر .

٥ — آناطولینك بالوجوه الك أمین محلی اولان سیواسده ملی بر قونغره‌نك سریعاً انعقادی تقرر ایتمشدر .

٦ — بونك ایچون تکمیل ولایتلرك هر لواسندن ملتك اعتمادینه مظهر او چ مرخصك سرعت ممکنه ایله یتیشمك اوزره همان یوله چیقارلمسی ایجاب ایتمکده‌در .

٧ — هر احتماله قارشی کیفیتك بر سر ملی حالنده طوتولسی و مرخصلرك لزوم کوریلن محللرده سیاحتلرینك متنکراً اجراسی لازمدر .

٨ — ولایات شرقیه نامنه ١٠ تموزده ارضرومده بر قونغره انعقاد ایده‌جکدر . مذکور تاریخه قدر ولایات سائره مرخصلری‌ده سیواسه وصل اوله‌بیلیرلرسه ارضروم قونغره‌سنك اعضاسی‌ده سیواس اجتماع عمومیسنه داخل اولمق وزره حرکت ایدر .) [وثیقه : ٢٦]

§ کوریبورسکزکه بو دیکته ایتدیکم خصوص ، ذاتاً ویرمش ودرت کون اول تراکیایه تبلیغ ایتمش اولدیغم بر قرارك آناطولی‌یه‌ده تعمیماً تبلیغنه متعلق بولونیور . بو قرارك ٢١/٢٢ حزیران ٣٣٥ کیجه‌سی ، قارا کلق بر اوطه‌ده اتخاذ ایدلمش مخوف و اسرار انکیز ، یکی بر قرار اولمدیغی ، ظنمجه سهولتله تقدیر بیوریلور .

بو نقطه‌نك توضیحی ایچون ، آرزو بیورورسه‌کز کوچوك بر ایضاحده بولنه‌یم .

افندیلر ، او مسوده ایشته عیناً شو کاغدلردر . (کوستره‌رك) درت ماده‌یی احتوا ایدیور ، محتویاتنی بیان ایتدم . نهایتنده نم امضام واردر . برده وظیفه اعتباریله ارکان حربیه رئیسم بولنان میرآلای کاظم بکك (الیوم ازمیر والیسی کاظم پاشا) ، ارکان حربیه‌مدن تبلیغه مأمور، خسرو بکك (الیوم سفیر) مقامات عسکریه‌یه شیفره ایدن یاورم مظفر بکك ومقامات ملکیه‌یه شیفره ایدن برمأمور افندینك امضالری واردر . بوندن بشقه دها بعض امضالر واردر .

بو امضالرك ، بومسوده‌یه قونمسی برحسن طالع وتصادفدر .

دها ، حوضه‌ده بولندیغم صره‌ده آنقره‌ده بولنان یکرمنجی قول اردو قوماندانی علی فؤاد پاشادن بر شیفره تلغراف آلدم . بو تلغراف ، «طانیدیغکز برذات بعض رفقا ایله استانبولدن بورایه کلمشدر. صورت حرکتلری حقنده نه‌امر بیوربیورسکز » مآلنده ایدی. عادتا برمعمایی آ کدیران بوتلغراف، پك زیاده مراق واستغرابمی موجب اولدی. موضوع بحث‌ذاتی طانیورم، بندن خط حرکت‌صوربیور، آنقره‌ده آرقداشم اولان أمین برقوماندانك یانده، تلغراف‌ده شیفره‌در . اوحالده نه‌دن اسمنی شیفره اوله‌رق دخی‌یازدیرمقدن اجتناب ایدیبور؟! برخیلی دوشوندم. انتقال ایدرکی‌اولدم ؛ تخمین‌بیورولورکه معما حلیله اشتغاله زمانم مساعد دکلدی. فقط، فؤاد پاشایی یقیندن کورمك ، منطقه‌لری ، محیطلری، دوشونجه‌لری حقنده‌مداوله‌ٔ افکار ایتمك ، بنجه پك زیاده شایان آرزو ایدی . بو معمالی تلغرافدن‌ملهم اوله‌رق کندیسنه شو رجاده بولوندم: « آنقره‌دن آیریلدیغکزی ، احساس ایتمیه‌جك ترتیبات وتدابیر آلدقدن صکره ، تبدیل نام وقیافت ایده‌رك برقاچ کون ایچون سریعاً بکا ملاقی اولکز . استانبولدن کلن آرقداشلری‌ده برابر کتیریکز . »

فی‌الحقیقه فؤاد پاشا ، دیدیکم کبی حوضه‌یه حرکت ایدر . فقط ، بعض مجبر اسبابدن طولایی ، درحال حوضه‌یی ترك ایدوب آماسیه‌یه کیتمکه مجبور اولمشدم . فؤاد پاشا ، حوضه یولنده ، وضعیتی آکلار وآماسیه‌یه توجه ایدر . ایشته بو صورتله ٢١/٢٢ ده آماسیه‌ده نزدمده بولونیور . اسمی شیفره‌ده ذکر اولنمیان ذات‌ده رؤف بك ایدی .

استانبولی ترك ایتمك اوزره ، اقامتکاهمدن اوتوموبیله بینه‌جکم اثناده رؤف بك نزدمه کلمشدی . راکب اوله‌جغم‌واپورك تعقیب اولنه‌جغی واستانبولده ایکن‌توقیف ایتمه‌دکلرینه کوره‌بلکه‌ده قره‌دکزده باطیریله‌جغمی موثوقاً ایشیتمش ، اونی خبر ویردی . بن استانبولده قالوب توقیف اولنمقدنسه باطوب بوغولمغی مرجح کوردم . وحرکت ایتدم . کندیسنه‌ده اول وآخر استانبولدن چیقمق مجبوریتنده قالیرسه نم یانمه کلمسنی سویلدم .

رؤف بك ، فی‌الحقیقه استانبولدن چیقمق لزومنی حس ایتمش وچیقمش .. فقط نم‌یانمه کلدی ، آرقداشی اولان اللی آلتنجی فرقه قوماندانی میرآلای بکرسامی بکه ملاقی اولمق وازمیر جبهه‌سنه دها یقین بربرده ، دها فعال ودها فائده‌لی اوله‌جغنی فرض ایدرك (باندیرمه ـ آق‌حصار) طریقیله مغنیسا حوالیسنه کیتمش. کیتدیکی یرده، احوال معنویه‌یی بوزوق، وضعیتی مهلك ومدهش کورمش. درحال تبدیل نام ایدرك اورادن اوده‌مش ، نازللی ، آفیون قره‌حصار اوزرندن (عزیزیه ـ سیورحصار) طریقیله وآرابه ایله‌ده آنقره‌یه فؤاد پاشانك نزدینه کلمش وبکا مراجعت ایتمش؛ پك کوزل آما! اسمنی صاقلامق صورتیله نه‌یی ئوزمکده معنا وارمیدی ؟

دیکر طرفدن ، اوچنجی قول‌اردو قوماندانم اولوب صامسون متصرفلغنده بیرالدیگم رأفت بک ، آرتق سیواسه ، قول‌اردو مرکزینه کوندرمك ایستیوردم . بر قاچ دفعه‌کلسی ایچون امر ویرمشدم . ملحقاته چیقمش . امرلرمه جواب دخی آله‌میوردم . نهایت اوده ، بالتصادف او کون کلمشدی.

§ شمدی ، امضا مسئله‌سنه کله‌لم :

بن ، مسوده‌نك یکی کلن آرقداشلر طرفندن‌ده امضالانمسنی آرزو ایتدم . اوأثناده رؤف ورأفت بکلر نم اوطه‌مده ، فؤاد پاشا دیکر براوطه‌ده بولونیورلردی .

رؤف بك، مسافر اولدیغندن بومسوده‌یه وضع‌امضا ایچون کندنده برعلاقه وصلاحیت کورمدیکنی نزاکةً افاده ایتدی . بونك برخاطرهٔ تاریخیه اولدیغنی درمیان ایدرك امضا ایتمسنی سویلدم . بونك اوزرینه امضا ایتدی .

رأفت‌بك، امضادن استنکاف‌ایتدی وبویله برقونغره‌عقدنده‌کی‌مقصدوفائده‌یی‌آکلایه‌مدیغنی‌سویلدی.

§ استانبولدنبری ، برابرکتیردیکم بوآرقداشك ـ طوتدیغمز یوله نظراً ـ آکلاشیلمسی بك‌بسیط اولان برمسئله‌ده ، اظهار ایتدیکی حالت فکریه وحسیه‌دن متألم اولدم . فؤاد پاشایی چاغیرتدم . پاشا ، نقطهٔ نظرمی آکلانجه درحال امضا ایتدی . فؤاد پاشا‌یه رأفت بکك تردی سببنی آکلایه‌مدیغمی سویلدم . فؤاد پاشا ، رأفت بکدن ، برآز جدی، استیضاحده بولندقدن صکره، رأفت بك مسوده‌یی النه آله‌رق کندینه مخصوص بر اشارت وضع ایتدی . اویله براشارت که ، بونی ، بومسوده‌ده بولمق برآز مشکلدر .

[بیورك ! مراق ایدن تدقیق ایده‌بیلیر .]

افندیلر؛ لزومسز کبی کوریله‌بیلن بوایضاحات، متعاقب سنه‌لره وحادثه‌لره عائد بعض مظلم نقطه‌لری تنویره مدار اولور ظنیله درمیان ایدلمشدر .

§ قونغره‌یه دعوتی متضمن تعمیم ، مقامات ملکیه وعسکریه‌یه شیفره اوله‌رق ویرلدی . بوندن بشقه استانبولده بولنان بعض ذواته‌ده کوندرلدی . فقط بوذواته آیریجه برده عمومی مکتوب یازمم . کندیلرینه مکتوب یازدیغم ذوات شونلردی : عبدالرحمن شرف بك ، رشیدعاکف پاشا ، احمدعزت پاشا ، سیدبك ، خالده ادیب خانم، قره واصف بك، فرید بك، (نافعه ناظری ایدی) صلح وسلامت فرقه‌سی رئیسی فرید پاشا (بالآخره حربیه ناظری اولدی) ، جامی بك ، احمد رضا بك .

بومکتوبده سویلدیکم نقطه‌لری مختصراً تکرار ایده‌جکم :

١) یالکز متینغلر وتظاهرات ، بویوك غایه‌لری ، هیچ بروقت قورتاراماز .

٢) بونلر ، آنجق سینه‌ملتدن بالفعل دوغان قدرت مشترکه‌یه استناد ایدرسه رهاکار اولور .

٣) ذاتاً آجی اولان وضعیتی مهلك شکله قویان ، الك مؤثر عامل ، استانبولده‌کی مخالف جریانلر وآمال ملیه‌یی مضر برشکلده انفراده اوغراتان سیاسی وغیرملی پروپاغاندالردر . بونك مجازاتی وطنمز علیهنده ، پك مبذول برصورتده کورمکده‌یز .

٤ — آرتق استانبول آناطولی‌یه حاکم دکل تابع اولمق مجبوریتنده‌در .

٥ — سزه توجه ایدن فداکارلق پك بویوکدر. [وثیقه : ٢٧]

•
• •

٢٥ حزيرانه قدر آماسيه‌ده قالدم . خاطرلرده‌در، كه او تاريخلرده داخليه نظارتنده بولنان علي كمال بك . بنم عزل ايدلديكم و آرتق بمله هيچ بر معامله‌ٔ رسميه‌يه كيريشمه‌مك وهيچ بر مطلوبمى اسعاف ايتمه‌مك خصوصنده شيفره ايله برتعميم ياپمشدى .

٢٣ حزيران ٣٣٥ تاريخ و ٨٤ نومرولى اولان بوشيفره محتوياتى، شايان دقت بر ذهنيتى كوستربر وثيقه اولديغى ايچون عيناً عرض ايده‌جكم :

داخليه ناظرى على كمال بكك ٢٣ — ٦ — ٣٥ تاريخلى
و ٨٤ نومرولو شيفره‌سنك محلولى صورتيدر .

« مصطفى كمال پاشا بويوك بر عسكر اولمغله برابر سياست زمانه اودرجه آكاه اولمداغى ايچون، فرط حميت وغيرتنه رغماً . مأموريت جديده‌سنده اصلا موفق اوله‌مدى . انكليز مثلو وقايع‌ه‌سنك دلك واصرارايله عزل ايدلدى وايدلدكدن صوكره ياپدقلرى وياپزدقلرى ايله‌ده، بوسوزلرى دها زياده ميدانه اوردى . رد الحاق جمعيتلرى كى قره‌سى و آيدين حواليسنده اهالئ اسلاميه‌يى ناحق يره قيرديرمه‌دن وفقط بو وسيله‌دن استفاده ايله خلقى خراجه كسمكدن نشئه برايش كورمين أمرسز، صلاحيتسز وغير قانونى تشكيل ايديلن بعض هيئتلر ايچون اوته‌دنبرى چكديكى تلغرافنامه‌لرله‌ده خطاى سياسيسنى ادا ته‌دهء آرتديردى . مشاراليهك استانبوله جلبى حربيه نظارتنه عائد بر وظيفه‌در . لكن داخليه نظارتنك سزه امر قطعيسى آرتق اوذاتك معزول اولديغنى بيلمك ، كنديسيله هيچ بر معامله‌ٔ رسميه‌يه كيريشمه‌مك، امور حكومته متعلق هيچ بر مطلوبنى اسعاف ايتديرمه‌مكدر . بو تعليمات دائره‌سنده حركت ايلمكله نه كبى مسئوليتلرك مندفع اوله‌جغنى تقدير بيوره‌جغكزدن وبو مهم ووخيم دقيقه‌لرده مأمور ، اهالى ، هر عثمانلى‌يه ترتب ايدن الك بيوك وظيفه ، صلح قونفرانسنجه مقدراتمزه دائر قرار ويريليركن وبش سنه‌در ياپديغمز جنتلرك حساباتى كورولوركن آرتق عقلمزى باشمزه دوشيرديكمزى كوسترمك، عاقلانه ومدبرانه حركتلره امتثال ايتمك ، فرقه ، مذهب ، عرق اختلافلرينى كوزه‌تمكسزين هر فردك حياتى ، مالى ، عرضنى صيانتله نظر مدنيتده بوممكلتى بردها لكه‌له‌مه‌مك دكليدر ؟ »

بو شيفره تعميمدن ، بن ، آنجق سيواسه مواصلت ايتديكم ٢٧ حزيران ٣٣٥ تاريخنده خبردار اولدم . على كمال بك ٢٣ حزيران تاريخنده بو تعميمى ايله دشمنلره و پادشاهه مهم بر وظيفه ايفا ايتدكدن صوكره ٢٦ حزيران ٣٣٥ تاريخنده حكومتدن چكيلمشدر . على كمال بكك صدارته ويرديكى رسمى استعفا نامه‌دن بشقه ، سرايه كيدوب پادشاهه بالذات ويرديكى استعفا نامه‌نى صورتلرينه وشفاهى معروضاتنه وپادشاهك اوكا ويرديكى جوابه چوق صوكره مطلع اولدم .

على كمال بك استعفانامه‌لرنده ، بالخاصه پادشاهه اولانده ؛ « بلاد عثمانيه‌نك محال مختلفه‌سنده سرزدهٔ ظهور اولان آثار اختلال واغتشاشدن ، نائرهٔ اختلالك درحال وموضعاً تسكين واطفا وامحاسى مقصديله اتخاذ تدابير ، صرف مقامنه عائديكن مظهر اولديغى التفات و اعتماد شاهانه‌يى چكه‌مين بعض رفقاسنك بر چوق اعذار واهيه سرديله اختلالك توسيع دائرهٔ شمول ايتمسنه ، سببيت ويرمكده اولدقلرندن » بحث ايتدكدن صوكره « مأموريت رسميه‌دن چكيلمكله برابر صورت خصوصيه‌ده عرض

خدمت و صداقت ابدهجككزى ، علاوه ايديور وشفاهاًده ، « وظيفهٔ رسميه‌دن تجردى نعم‌الوسيله عد ايدن حضرتلرينك التفاتندن قولكزى محافظه بيوريكز » استرحامنده بولونيور .

« اساساً ، حقوقاً ده بنى بو سوتون يالكز براقيه‌جغكه أمينم . صداقتكز، بنى ، بويوك اميدوتسليلره مظهر ايتمشدى . سراى ، هر دقيقه سزه آچيقدر . رفيق بكله تشريك مساعيدن آيريلمايكز . » اعتماديه‌جه و بورلر . [وثيقه : ٢٨]

§ صداقتدن پادشاهك بويوك اميدوتسليه قاپيلديغى على‌كمالى ، نظارت مقامنده وحضور شاهانه‌ده كورديكمز سوكلره ، اونى ، برده ؛ اصل ، حقيقى وظيفه‌سى باشنده كوره‌لم !

على‌كمالك صيقيلمازسه‌ك سعيد ملالك ، راغب وريه يازدايى مكتوبلردن برينى كوزدن كچيره‌لم :

« على كمال بكله چوق ملاقاتى اوزرينه‌يانه تأثر ايتديككزى سويلدم . بوذاتى ألده بولندرمق لازم . بوقه حتى قاچيرميه‌لم . برهديه تقديمى ايچون الك مناسب برزماندر . »

« بن كمالك دون اوذاتله كوروشمش . مطبوعات مسئله‌سنده برآز تأنى لازم اولديغنى سويله‌مش . بوكون ده ايديلن ارباب فكر وقلمى ، اولكنه مخالف برغايه‌يه سوق ايتمك بزده قولايلقله ممكن اولور . بو ده رسمى مأمورلر حركات ملمه‌ن شمديلك ابى كوريورلر ديمش . على‌كمال بك ، تعليماتكزه حرفياً رعايت ايده‌جك. زين العابدين پاريسده‌تشريك‌مساعى‌يه‌چاليشيور. خلاصه، ايشلر بولانديريله‌حق. »

« عين مكتوبك برحاشيه‌سى واردر. شمدى اونىده، اوقويه‌لم : « حاشيه : برقاچ دفعه‌در سويله‌مك ايستديكم حالده اونوتيورم . مصطفى كمال پاشايه وطرفدارلرينه برآز مساعد كورولمليكه كنديسى كمال افندى ورانه كله‌بيلسين . بو ايشه فوق‌العاده اهميت ويريكز. كندى غزته‌لرمزله طرفدارلق ايده‌ميز. »

بو وثائق حقنده صره‌سى كلنجه ، دها زياده معلومات ويريرم . شمديلك بوقدرى كافيدر .

§ على كمال بكك ، آماسيه‌ده ايكن هنوز خبردار اولمديغمى عرض‌ايتديكم ، تعميمى ، مأمورينك وخلقك اكثريتنى حقيقةً تشتته سوق ايتمش. هريرده ، اكسيك اولميان منفى روحلى كيمسه‌لر، درحال عليهمده پروپاغانده‌يه و فعاليته كچمشلر .

بويولده‌كى منفى تظاهراتك وفعلياتك الك مهمى سيواسده حاضرلانمغه باشلانمش .

مساعده بيوروريه‌كز، بونى مختصراً تصوير ايده‌يم : داخليه ناظرى على كمال بكك‌تعميماً ويرديكى امرك تاريخى اولان ٢٣ حزيران كونى ، سيواسده ، على غالب بك نامنده برذات ، اون قدر رفاقتيله حاضر بولونيورمش. بوذات ، استانبولدن ، معمورة‌العزيز واليسى اوله‌رق كوندرلمش اولان اركان‌حرب ميرآلايى على غالبدر . كويا ، ولايت مأمورين ناليه‌سى اولمق اوزره ، برطاقم انسانلرى‌ده ، استانبولدن انتخاب ايتمش ، برابرده كوتوريور .

على غالب كذركاهنده بولنان ، سيواسده توقف‌ايتمش. وظيفهٔ مخصوصه‌سى بولنديغنه شبهه ايتمملك لازم‌كلن ، على غالب ، اوراده درحال قوتلى‌طرفدارلر بولمش . وظيفه‌سنى حسن تطبيق ايچون ترتيبات و تدابير آلمغه باشلامش .

داخليه نظارتنك ، عليهمده‌كى أمرى كلير كلمز ، فعاليت باشلامش . سيواس سوقاقلرنده « بنم ؛ خائن ، عاصى ، مضر برآدم اولديغمه دائر » ديوارلره يافته‌لر ياپيشديرلمش .

كنديسى‌ده ، بركون ، سيواسده والى بولنان رشيد پاشا مرحومك نزدينه كيدمرك ، داخليه

نظارتنك امرندن بحث ایتدکدن صوکره ، سیواسه کیتدیکم تقدیرده حقمده تطبیق ایده‌جکی معامله‌یی صورمش .

رشید پاشا ؛ نه یاپیله‌بیله‌جکنی استیضاح ایتمش . علی غالب ، بن سنك یرنده اولسه‌م ، درحال قوللرینی باغلار توقیف ایدرم وسنك‌ده بویله یاپمه‌ك لازمدر دیمش .

رشیدپاشا ، بو ایشك بو قدر بسیط اوله‌جغنه اینانه‌مه‌مش ، مذاکره خیلی اوزامش . مذاکره‌یه اشتراك ایدنلر چوغالمش . . حتی برقسم اهالی ویریله‌جك قراری آکلامق اوزره طوپلانمش . .

بوکون ، حزیرانك ٢٧ نجی کونیدر . نظرلرمزی ، تکرار تماس ایتمك اوزره بر آن ایچون ، بو لوحه‌دن آییرالم وآماسیه‌یه توجیه ایده‌لم .

§ آیك یکرمی بشنجی کونی ، سیواسده علیهمده بعض مناسبتسز احوال جریانه باشلادیغندن خبردار اولدم . $\frac{٢٥}{٢٦}$ حزیران کیجه‌سی یاورم جواد عباس بکی چاغیردم ویارین صباح قراکلقده آماسیه‌دن جنوبه حرکت ایده‌جکمز دیدم . بوحرکتمزك کزلی طوتیله‌رق حاضرلانیلمسی ایچون أمر ویردم .

برطرفدن‌ده ، بشنجی فرقه قوماندانی وارکان حربیه‌مله ، محرم اوله‌رق ، شوتدبیری قرارلاشدیردق: بشنجی فرقه قوماندانی ، فرقه‌سندن ، کزیده ضابط وافراددن مرکب و ممکن اولدیغی قدر قوتلی بر آتلی پیاده مفرزه‌سنی درحال او کیجه‌دن باشلایه‌رق سریعاً تشکیل ایده‌جکدی . بن ، ٢٦ حزیران صباحی قراکلقده آرقداشلرمله برابر اوطوموبیل ایله توقاده حرکت ایده‌جکدم . مفرزه تشکل ایدر ایتمز ، توقاد اوزرندن سیواس استقامتنه سوق اولنه‌جق وبمله ارتباط آرایه‌جقدی . حرکتمز ، هیچ برطرفه تلغرافله بیلدیرلمیه‌جك وممکن اولدیغی قدر آماسیه‌ده‌ده افشا اولنمیه‌جقدی .

§ ٢٦ ده آماسیه‌دن حرکت ایتدم . توقاده واصل اولور اولماز تلغرافخانه‌یی قونطورول آلتنه آلدیره‌رق بنم مواصلتمك سیواسه و هیچ بر طرفه بیلدیرلمه‌مسنی تأمین ایتدم . $\frac{٢٦}{٢٧}$ کیجه‌سنی اوراده کچیردم ، ٢٧ ده سیواسه حرکت ایتدم . اوطوموبیل ایله توقاددن سیواسه تقریباً آلتی ساعتدر .

سیواس والیسنه ، توقاددن سیواسه حرکت ایتدیکمه دائر آچیق بر تلغراف یازدم . امضاده ، اردو مفتشلکی عنوانتی استعمال ایتمشدم .

تلغرافده بالالتزام ساعت حرکتمی قید ایتمشدم. فقط بوتلغرافك، حرکتمدن آلتی ساعت‌صوکره چکیلمسنی واو زمانه قدر هیچ برصورتله‌سیواسه معلومات ویرلمه‌مسنی تأمین ایده‌جك تدابیری‌آلدیردم.

شیمدی ، افندیلر ؛ نظرلرمزی تکرار سیواسده ترك ایتدیکمز لوحه‌یه عطف ایده‌لم .

علی غالب بك ورشید پاشا آره‌سنده حقمده تطبیق اولنه‌جق معامله‌نك مناقشه‌سی صحنه‌سنه . . مناقشه‌نك حرارتلی بر صفحه‌سنده ، رشید پاشانك أَلنه ، بنم توقاددن چکیلن تلغرافمی ، ویریرلر . رشید پاشا ، همان علی غالب بکه اوزاتیر . ایشته کندیسی کلیور ، بیورك ، توقیف ایدك! دیر . رشید پاشا ، تلغرافده یازیلی اولان حرکت ساعتنی کورونجه همان کندی ساعتنی چیقاریر ، باقار . . افندم کلیور دکل ، کلمش اوله‌جقدر ، دیه علاوه ایدر .

بونك اوزرینه ، علی غالب ، بن توقیف ایدرم دیدمسه ، بنم ولایتم داخلنده اولورسه توقیف ایدرم دیمك ایستدم، دینجه ، حال اجتماعده بولنانلری برهیجان قاپلار . . . هپ بردن « هایدی اویله ایسه استقباله کیده‌لم » ، دیه‌رك اجتماعه ختام ویریرلر . . .

آنجق ، اشراف ومتحیزان واهالی وعسکرله پارلاق بر استقبال احضار ایده‌بیلمك ایچون بر آز

زمان قازانمق لازم کلدیکنی ، حالبوکه حسابجه ، نم ؛ سیواس شهری مدخللرینه قدر تقرب ایتمش اوله‌جغمی نظر دقته آله‌رق بنی ؛ مدخله یاقین اولان زراعت نمونه چفتلکنده ، بر استراحته اماله ایده‌جك چاره دوشونمشلر . والی پاشا قرارکاهمك صحیه رئیسی اولوب اولجه تشکیلات ایچون ، سیواسه کوندرمش اولدیغم طلیع بکی دعوت وبو وظیفه‌نك ایفاسنی اوندن رجا ایتمش وترتیباتی تأمین ایدر ایتمز کندیسنك‌ده بزه ملاقی اوله‌جغنی سویله‌مش . . .

فی‌الحقیقه ، تام نمونه چفتلکی جوارنده ، قارشومزه چیقان بر اوطوموبیلك ایچندن ، طلیع بك کوروندی . اوطوموبیللردن ایندك ، چفتلکك حولیسنده اوطوردق . طلیع بك ، حکایه ایتدیکم وضعیتی بر تفصیل ایضاح ایتدکدن صوکره ، وظیفه‌سنك ، بنی بوراده بر آز مشغول ایتمك اولدیغنی سویله‌ینجه ، درعقب آیاغه قالقدم ، چابوق اوطوموبیللره و سیواسه دیدم !

بونك سببنی افاده ایده‌یم . او آنده خاطرمه کلن شو ایدی : استقبال مراسمی یاپه‌جغز دیه طلیع بکی اغفال ایتمش اوله‌بیلیرلر وحقیقتده عکسی بر ترتیب یاپمق ایچون زمان‌قازانمق‌ایستیه‌بیلیرلردی. اوطوموبیللره بینمك اوزره ایکن سیواس طرفندن دیکر بر اوطوموبیل یانمزه یاقلاشدی ، ایچنده والی پاشا واردی .

رشید پاشا ، افندم برقاچ دقیقه دها استراحت بیورولمزمی دیه سوزه باشلادی . یارم دقیقه دخی استراحته احتیاجم یوقدر . درحال حرکت ایده‌جکز وسن نم یانمه کل دیدم .

— افندم ، دیدی ، سزك یانکزه رؤف بك بینسون ، بن آرقه‌ده‌کی اوطوموبیلله‌ده کلیرم .

— خایر خایر دیدم . سز بورایه . .

بو بسیط تدبیردن مقصد ، محتاج ایضاح دکلدر .

سیواس شهرینك مدخلنه وصولمزده ، جاده‌نك ایکی طرفی عظیم بر غلبه‌لق ایله دولمش ؛ قطعات عسکریه وضع مخصوصنی آلمش بولونیوردی . اوطوموبیللردن ایندك . یورویه‌رك عسکری واهالی‌یی سلاملادم . . .

بومنظره ، سیواسك محترم اهالیسنك وسیواسده بولنان قهرمان ضابط وعسکرلرمزك بکا ، نه‌قدر مربوط و محبتکار اولدیغنی اثبات ایدن جانلی برشاهد ایدی . . .

بناءً علیه ، دوغرو قول اردو قوماندانلق دائره‌سنه کیتدم و درعقب معیتیله برابر علی غالب واونك واسطهٔ اجرائیه‌سی اولدیغنی آکلادیغم مفسدلری جلب ایتدیردم . اونلره یاپدیغم معامله‌یی ایضاح‌ایدرك ذاتاً ، کافی درجه‌ده ، یورغونلغی موجب اولدیغنه شبهه ایتمدیکم‌تفرعاتی اوزاتمق ایستمم .

یالکز ، برنقطه‌یی ، اشارت ایتمکله اکتفا ایده‌جکم .

افندیلر ؛ بو علی‌غالب ، کوردیکی سوء معامله‌دن صوکره ، محرم بیاناتی اولدیغنی سویلیه‌رك کیجه یالکزاوله‌رق‌یانمه کلمك ایستدی . قبول ایتدم . حرکاتنك ظواهرینه اهمیت ویرمه‌مکلکمزی رجا ایله معمورة‌العزیز ولایتنی قبول ایدرك کلمکدن مقصدینك ، نم نقطهٔ‌نظرمه خادم اولمق‌بولندیغنی وسیواسده توقفی ، بکا ملاقی‌اولوب بالذات تعلیمات آلمق ایچون اولدیغنی ایضاح‌وبیك درلودلیللرله اثباته چالیشدی وبزی صباحه قدر اشغال ایتمك صورتیله ، موفق دخی اولدیغنی اعتراف ایتملی‌یم .

⁂

سیواسده، تشکیلات وطرز حرکت حقنده اجاب ایدن تعلیماتی ویردکدن صوکره، حزیرانك ۲۷ سندن ۲۸ نه کچن ۲۷/۲۸ کیجه‌سنك صباحنده وبایرام کونی، سیواسدن ارضروم استقامتنده حرکت ایتدم.

§ برهفته‌لق مشقتلی راوطه‌موبیل یولجیلغندن صوکره ۳ تموز ۳۳۵ کونی اهالینك فوق العاده صمیمی تظاهراتی ایچنده، ارضرومه مواصلت ایتدم. حکومت مرکزیه‌نك تشبثات متمادیه‌سنی قونطورول وتوقیف ایچون چاره قطعی اولان مهم مرکزلرده تدابیر وریاست آلتنه آلنماسی ایچون قول قوماندانلره، ۵ تموز ۳۳۵ تاریخنده امر ویردم. [وثیقه : ۲۹]

قوماندان، والی وولایات شرقیه مدافعهٔ حقوق ملیه جمعیتی ارضروم شعبه‌سیله تماسه کچدی.

والی منیر بك، استانبولجه عزل ایدلمشدی. حرکت ایتمیوب ارضرومده قالمسی جمعیتك ارزوسی اوزرینه هنوز ارضرومده بولونیوردی. بتلیس ولایتندن استعفا ایدوب استانبوله کیتمك اوزره ارضرومدن کچن مظهر مفید بكده عینی صورتله ارضرومده بکا انتظار ایدییوردی.

بو ایکی والی بکلرله، اون بشنجی قول اردو قوماندانی کاظم قره بکر پاشا وبرابرمده بولونان رؤف بك، ازمیت متصرف سابقی ثریا بك وقرارکاهمه منسوب ارکان حربیه رئیسی کاظم بك و ارکان حربیه خسرو بك، دوقتور رفیق بك آرقداشلرمله جدی بر مداولهٔ افکارده بولونمغی مناسب کوردم. کندیلرینه عمومی وخصوصی وضعیتی و تعقیبی مجبوری اولان خط حرکتی موضوع بحث ایتدم. بو مناسبتله الك غیر مساعد وضعیتلری وعمومی، شخصی مهالکی، هر احتماله دائر بی احتیاری ضروری اولان فداکارلغی ایضاح ایتدم. بزده، ملی غایه ایچون اورتهیه آتیلاجقلرك، بوکون اخاسنی دوشونن یالکز سرای، حکومت واجنبیلردر. فقط، بوتون مملکتك اغفال ایدلمه‌سنی وعامه چورلمسنده احتمال داخلنده کورمك لازمدر. پیشوا اوله‌جقلرك، هرنه اولورسه اولسون، غایه‌دن دونمه‌مسی، مملکتده باریبنه‌بیله‌جکلری صوك نقطه‌ده، صوك نفسلرینی ویرنجه‌یه‌قدر، غایه اوغورنده فداکارانه دوام ایده‌جکلرینه ایشك باشنده قرار ویرمه‌لری ایجاب ایدر. قلبلرنده بوقوتی حس ایتمه‌ینلرك تشبثه کیریشمه‌مه‌لری البته اولادر. زیرا، بو تقدیرده، هم کندیلرینی وهم‌ده ملتی اغفال ایتمش اولورلر.

بزده موضوع بحث وظیفه، رسمی مقام واونیفورمه‌یه صیغینه‌رق آل آلتندن تعقیب تدویر ایدلمز. بو طرزك بر درجه‌سی اوله‌بیلیر. فقط، آرتق، او دور کچمشدر. علناً اورته‌یه چیقمق وملتك حقوقی نامنه یوکسك صدا ایله باغیرمق وبوتون ملتی، بوصدایه اشتراك ایتدیرمك لازمدر.

بن، عزل اولندیغمه وهردرلو عواقبه محکوم بولندیغمه شبهه یوقدر. بن ایله علناً تشریك مساعی ایتمك، عینی عواقبی شمدیدن قبول ایتمکدر. بوندن بشقه، موضوع بحث ایتدکمز وضعیتك طلب ایتدیکی آتمالك، دیکر بر چوق نقطهٔ نظرلردن دخی، مطلقا بن شخصم اوله‌بیله‌جکی کبی، برادعا موجود دکلدر. یالکز، هرحالده، بومملکت اولادندن برینك اورته‌یه آتیلماسی ضروری اولمشدر. بندن بشقه برآرقداشی دخی دوشونمك ممکندر. یترکه او آرقداش، بوکونکی وضعیتك کندیسندن طلب ایتدیکی طرزده حرکته موافقت ایتسون! دیدم.

بوبیانات وایضاحاتدن صوکره، بن التدارك قرار ویرمك موافق اوله‌میه‌جغندن بر مدت دوشونمك وخصوصی مداولهٔ افکار ایده‌بیلمك ایچون، مذاکره‌یه ختام ویردیکمی، بیان ایتدم.

§ تکرار اجتماع ایتدیکمزده؛ ایشك باشنده، بنم، دوام ایتمه‌می وکندیلرینك بکا معین وظیفه اوله‌جقلرینی بیان ایتدیلر. یالکز بر آرقداش، منیر بك، جدی معذرتنه بناءً برزمان ایچون کندیسنك

فعلی وظیفه‌دن عمومی رها ایتدی . بن ، شکلاً ، وظیفه و عسکرلکدن استعفا ایتدکدن صوکره طبق شمدی یه قدر اولدیغی کبی مافوق قوماندان ایتمم کبی أمرلرمك ایفاسی، موفقیت ایچون، شرط اساسی اولدیغنی ذکر ایتدم. بو جهت ، تماماً ، تصویب وتصدیق اولندقدن صوکره اجتماعه نهایت ویرلدی .

افندیلر ؛ استانبولده ، ارکان حربیهٔ عمومیه ریاستی مقامنده ، یکدیکرینه خلف ، سلف اولان جواد وفوزی پاشالردن، استحضارات صلحیه قومیسیوننده چالیشان عصمت بکدن باشلایه‌رق ارضرومه کلنجیه قدر ، هریرده تماس ومناسبتده بولندیغم قوماندان، ضابط وهردرلو رجال وذوات ایله بورادهٔ ارضرومده ، یاپدیغم کبی مذاکره‌لر وآکلاشمه‌لر یاپمشدم . بونده‌کی فائده تقدیر بیوریلور .

⁂

ارضرومه مواصلتمك ایلك کونلرنده ، ارضروم قونغره‌سنك انعقادینی تأمین ایچین اتخاذ تدابیر ایله اشتغاله اهمیت ویرلدی .

افندیلر ؛ ولایات شرقیه مدافعهٔ حقوق ملیه جمعیتنك ، ۳ مارت ۳۳۵ تاریخنده ، بر هیئت فعالهٔ موجوده کتمه‌مك صورتیله تشکل ایتمش اولان ارضروم شعبه‌سی ، طربزون ایله‌ده آکلاشه‌رق ۳۳۵ سنه‌سی تموزینك اوچنجی کونی ارضرومده بر (ولایات شرقیه) قونغره‌سی عقدینه تشبث ایتدی. بن هنوز آماسیه‌ده بولندیغم تاریخلرده ، حزیران ایچنده، شرق ولایتلرینه مرخص کوندرملری ایچون تکلیف و دعوتده‌ده بولندی . ولایتلردن مرخص حلی ایچون او تاریخدن اعتباراً ، بن ارضرومه مواصلتمه قدر و اوندن صوکره‌ده ، بو خصوصده فوق‌العاده صرف غیرت ایتدی .

فقط ، او کونلرك شرائطی ایچنده بویله بر مقصدك تأمیننده‌کی مشکلاتك بویوکلکی سهولتله تقدیر اولنور . قونغره‌نك یوم اجتماعی اولان ۱۰ تموز تقرب ایتدیکی حالده، ولایتلردن ایجاب ایدن مرخصلر انتخاب و اعزام اولونمیوردی .

حالبوکه ، بو قونغره‌نك عقدینی تأمین ایتمك آرتق پك مهم اولمشدی. بوسببله ، طرفمزدن‌ده جدی تشبثات آتخاذینی ایجاب ایتدی .

ولایتلرك هربرینه علنی اشعاراتده بولنمقله برابر، برطرفدن‌ده شیفره تلغرافلرله والیلره، قوماندانلره ایجابی کبی تبلیغاتده بولونیلدی. نهایت اون اوچ کون تأخرله مقدارکافی مرخص جلب وجمعنه موفقیت حاصل اولدی .

§ افندیلر ؛ فعالیت ملیه‌یه اردو منسوبلرینك مظاهرتی وعسکری وملی فعالیتی هم آهنك قیلمق خصوصی ، مهمدی .

طربزونده‌کی فرقه ، وکالتله اداره اولنیوردی . اصل قوماندانی خالد بك بایبوردده مختفی ایدی . خالد بکی ایکی نقطهٔ نظردن اختفاکاهندن چیقارمق لازمدی . بری و اك مهمی ؛ استانبوله دعوتك وبو دعوته عدم اجابتك قورقوله‌جق، اختفا ایدیله‌جك ماهیتده اولمدیغنی ملته وبالخاصه اردو منسوبلرینه کوسترمه‌رك قوهٔ معنویه‌یی یوکسلتمك ایجاب ایدییوردی . دیکر سبب ؛ ساحلده مهم بر نقطه اولان طربزونه خارجك برتسلطی وقوعنده اوراده‌کی فرقه‌نك باشنده آتشین برقوماندان بولندیرمق موافق ایدی.

بناءً علیه ، خالد بکی ارضرومه جلب ایتدیردم، کندیسنه بالذات تعلیمات مخصوصه ویردکدن صوکره ایجابنده ، درحال فرقه‌سنك باشنه کچمك اوزره ماچقه‌ده بولونمسی ایچون أمر ویردیردم .

§ بز بو ایشلرله مشغول اولورکن ، بر طرفدن‌ده استانبولده حربیه نظارتی مقامنده بولنان فرید پاشانک وپادشاهك ، استانبوله عودتمی تأمین ایچون تمادی ایدن اغفالکار تلغرافلرینه‌ده برر صورتله جواب ویرمکله ، اضاعهٔ وقته مجبور بولونیوردق .

حربیه نظارتی ، استانبوله کل ! دییور . پادشاه ، اولا تبدیل هوا آل ، آناطولیده ، بر یرده اوطور ، فقط بر ایشه قاریشمه دیه باشلادی . نهایت ، ایکیسی برلکده بهمه‌حال کله‌لیسك ! دیدی . کله‌مم ! دیدم . نهایت ٨/٩ تموز ٣٣٥ کیجه‌سی ، سرایله آچیلان بر تلغراف باشی مخابره‌سی اثناسنده ، بردنبره ، پرده قپاندی و ٨ حزیراندن ، ٨ تموزه قدر ، بر آیدر دوام ایدن ، اویون ختامه ایردی . استانبول ، نم، او دقیقه‌ده رسمی مأموریتمه ختام ویرمش اولدی ، بن‌ده عینی دقیقه‌ده ٨/٩ تموز ٣٣٥ کیجه‌سی ساعت ١٠,٥٠ صوکره‌ده حربیه نظارتنه، ساعت ١١ صوکره‌ده پادشاهه وظیفهٔ مأموره‌مله برابر سلك عسکریدن استعفامی مشعر تلغرافلری ویرمش اولدم .

کیفیت ، طرفمدن ، اردولره وملته ابلاغ ایدلدی . بوتاریخدن صوکره رسمی صفت وصلاحیتدن مجرد اوله‌رق ، یالکز ملتك شفقت وجوانمردلکنه کووه‌نه‌رك واونك بیتمز فیض وقدرت منبعندن الهام وقوت آله‌رق ، وجدانی وظیفه‌مزه دوام ایتدك ...

بز ، ٨/٩ تموز کیجه‌سی استانبول ایله تلغراف باشنده قونوشورکن ، بونی باشقه‌دیکله‌ینلرك وعلاقه‌دار اولانلرك‌ده بولندیغنی تخمین ایتمك کوچ دکلدر .

اوتاریخلرده واوندن صوکره‌کی زمانلرده ، اك خفیف تعبیرله صافدللکلرینی مقتضای کیاست وتدبیر کوسترمکه چالیشمش اولانلرحقنده ، برفکر ویرمش اولمق ایچون، مساعده بیورورسه‌کز، شو وثیقه‌یی عیناً اطلاعکزه عرض ایتمك ایسترم .

قونیه‌دن
٩ تموز ٣٣٥
ساعت
٦

١٤٠
———
١٤٠

اوچنجی اردو مفتشلکی سر یاورلکنه

تلغراف و پوسته مدیر عمومیسی رفیق خالدبك ایله قونیه والیسی جمال بك ، ٦/٧ تموز کیجه‌سی ، تلغرافخانه‌ماکنه باشنده مخابره ایتدیلر . مخابره‌نك شوصورتله جریان ایتدیکنی خبر آلدم .

« مصطفی کمال پاشا حضرتلرینك ایجابنه باقیلدی . استانبوله کتیریله‌جك . جمال‌پاشا حضرتلرینك‌ده حقنده ، یاپیله‌جق معامله دردستدر .

قونیه والیسی‌ده :

— تشکر ایدرم . دیدیلر . »

مناسب صورتده پاشا حضرتلرینه عرض ایتمکزی رجا ایدرم .

ایکنجی اردو مفتشلکی شیفره مدیری

[illegible]

فی‌الحقیقه ، قونیه‌ده بولنان ایکنجی اردو مفتشی جمال پاشانك اون کون مدتله مأذوناً درسعادته کیتدیکندن درت کون اول خبردار اولمش ومتحیر قالمشدم .

جمال پاشا ایله صامسونه چیقدیغمدن اعتباراً ، مقاصد ملیه‌یی تأمین ایچون تشریك مساعی صددنده وعسکری ، ملی ترتیبات وتشکیلات خصوصلرنده مخابراتمز واردی . کندیسندن ، امید بخش ، مثبت جوابلر آلمشدم .

نهایله ، بوطرزده مناسبته کیرمش اولان برقوماندانك ، کندی کندینه ، مأذونیت آلوب استانبوله کیتمسی کار عاقل اوله‌مامق لازم کلیردی . بوسببله : ٥ تموز ٣٣٥ تاریخلی شیفره ایله قونیه‌ده اون ایکنجی قول اردو قوماندانی میرآلای صلاح‌الدین بکه شوایکی ماده‌یی یازدم :

« ١ — جمال پاشانك اون کون مدتله درسعادته حرکتنك سبب حقیقیسنی واضحاً و سریعاً اشعار بیورمکزی ،

٢ — ذات عالیکزك هیچ برسبب وصورتله اوراده‌کی قوانك باشندن انفکاککز جائز دکلدر . بوبابده فوأد پاشا ایله‌ده مخابره ایدرك اك منفی احتماله قارشی تدابیر آلمکز الزمدر . هرکون وضعیتکز حقنده قیصه معلومات ویرمکزی ، رجا ایدرم . »

عینی شیفره‌نك صورتی عینی تاریخده آنقره‌ده فوأد پاشایه‌ده ویردم .

صلاح‌الدین بکك قونیه‌دن ۶/۷ تموز تاریخنده ، یعنی رفیق خالد بکك قونیه والیسی جمال بکله تلغراف باشنده قونوشدیغی صره‌ده ، ویردیکی جوابی شیفره تلغرافده « جمال پاشا ، استانبولده بعض ذوات ایله تماس ایتمك وعائله‌سیله کوروشمك اوزره اون کون مدتله وکندی آرزوسیله مأذوناً درسعادته کیتمشدر . » دنیلمکده ایدی . [وثیقه : ٣٠ ، ٣١ ، ٣٢ ، ٣٣]

جمال پاشا کیتدی ، فقط کله‌مدی . کندیسنی چوق زمان صوکره علی رضا پاشا قابینه‌سنده حربیه ناظری کوره‌جکز .

§ مع‌التأسف ، بووضعیتك شاهدی اولان وکندیسنه قوتلرك باشندن آیرلمامسی توصیه اولنان صلاح‌الدین بکك‌ده برمدت صوکره استانبوله کیتدیکنی خبر آلدق . جمال پاشانك کوستردیکی بوسوء مثال اوزرینه ٧ تموز ٣٣٥ تاریخنده ، شوعمومی تبلیغاتده بولندم :

« ١ — استقلالمزی محافظه اوغرنده تشکل وتعضو ایتمش اولان ملی قوتلر ، هردرلو مداخله وتجاوزدن مصوندر. دولت وملتك مقدراتنده ، ارادۀ ملیه عامل وحاکمدر. اردو ، اشبو ارادۀ ملیه‌نك تابع وخادمیدر .

٢ — مفتش وقوماندانلر ، هرهانکی برسببله ، قوماندادن اسقاط ایدلدکلری تقدیرده کندیلرینی استخلاف ایده‌جك ذوات توحید مساعی اولنه‌بیله‌جك اوصافه مالك بولنورسه قوماندایی تودیع وفقط منطقۀ نفوذلرنده قاله‌رق وظائف ملیه‌لرینی ایفایه دوام ایده‌جکلردر . عکسی تقدیرده یعنی برایکنجی ازمیر وقعه‌سنه میدان ویره‌بیله‌جك کیمسه‌لرك تعیینی حالنده ، قوماندا اصلا ترك اولنمیه‌جق وبالعموم مفتش و قوماندانلر طرفندن ، أمنیت و اعتمادك سلب اولندیغی سردیله ، معاملۀ واقعه رد اولنه‌جق وقبول ایدلمیه‌جکدر .

٣ — مملکتمزی قولایلقله اشغال مقصدینه معطوف اولمق اوزره ائتلاف دولتلری طرفندن واقع تضییقات نتیجه‌سنده ، حکومت هرهانکی برقطعه وتشکیلات عسکریه وملیه‌مزی الغایه أمر ویریرسه ، قبول وتطبیق ایدلمیه‌جکدر .

٤ — آمال وغايه‌سی استقلال‌ملينك تأمينه معطوف اولان مدافعهٔ حقوق‌مليه ورد الحاق جمعيتلرينك ولشبثاتنك ضعف واخلالنه بادی اوله‌جق هرهانكی برتأثير ومداخله‌يی اردو ، قطعياً منع ايده‌جكدر .

٥ — دولت وملتك تأمين استقلالی غايه‌سنده ، بالجمله مأمورين ملكيهٔ دولت ، مدافعهٔ حقوق‌مليه وردالحاق جمعيتلرينك اردو كبی مشروع مظاهريدر .

٦ — وطنك هرهانكی برمنطقه‌سنه ، تعرض وقوعی حالنده ، عموم ملت ، مدافعهٔ حقوقه آماده بولنديغندن بوكبی حادثات وقوعنده توحيد اجراآت ايچون درحال هرطرف بربری الی‌السريع صورتده خبردار ايدرك وحدت حركات تأمين اولنه‌جقدر . »

بوتبليغات آناطولی وروم‌ايلیده بولنان بالعموم اردو وقول‌اردو قوماندانلرينه وسائر ايجاب ايدنلره تبليغ اولنمشدر .

§ بوتبليغات عموميه‌مزدن ، بش آلتی كون صوكره ، قواقدن ، (ق۳ قوماندانی رأفت) امضالی ۱۳ تموز ۳۳۵ ده يازلمش برشيفره تلغراف آلدم . تلغرافك متنی عيناً شودر :

« استانبولدن برانكليز كميسيله ، حربيه دائره‌سی رئيسی ميرآلای صلاح‌الدين بك ، بنی تبديل ايتمك اوزره كلدی . بن دخی عينی كمی ايله عودتمی نظارت امر ايديور . صلاح‌الدين بك ، مقصد داخلنده چاليشه‌جق . وضعيت عموميه‌يه نظراً قوماندانی مومی‌اليه دوری موافق بولدم وحربيه نظارتنه خطاباً استعفامی ويردم . آيريجه تفصيلات ويريرم . سيواس استقامتنده حركت ايديورم . ٥نجی فرقه قوماندانی عارف بك واسطه‌سيله آماسيه‌يه جواب ويريكز . »

افنديلر ، اعتراف ايتمليیم ، كه بوطرز وطوردن پك ممنون اولمدم . رأفت بكك بمله اولان مشاركت افعالی استانبولجه معلوم . بوافعالی مروج اولان برذات اونی تبديله وهم‌ده انكليز كميسی ايله كلنجه ، درحال ويرلسی طبيعی اولان حكم، بوذاتك انكليز نقطهٔ‌نظرينه خادم اوله‌بيله‌جكنه دائر كنديسنه اعتماد ايدلمش اولمسيدر . بوحكم ، برظن مرتبه‌سنده اولسه دخی ، رأفت بكك قوماندانی توديعده استعجال ايتمه‌مسی ، هيچ اولمازسه بزم‌ده نقطهٔ‌نظرمزی آلمسی اقتضا ايدردی .

اعتماد ايدوب قوماندانی توديع ايتديكنه كوره‌ده ، هيچ اولمزسه برمدت اوندن آيريليوب وضعيت ونقطهٔ نظرلرمزی تماماً تلقين ايده‌بيله‌جك قدر برابر چاليشمسی وكنديسی بزمله ارتباطه قويدقدن صوكره اوزاقلاشماسی معقول اولوردی ، مطالعه‌سنده بولندم . مع‌هذا ، امر واقع قارشيسنده براقيلمش‌اولديغمه كوره ايكی نقطه‌ده تسلی آرامقله اكتفايه مجبور ايدم . برنجيسی؛ رأفت بكك تلغرافی متنده‌كی « صلاح‌الدين بك مقصد داخلنده چاليشه‌جق . » جمله‌سی ، ديكری ده ؛ رأفت بكك هيچ اولمزسه استانبوله كيتمه‌مش اولمسی ايدی .

بووضعيت اوزرينه ، قوماندانلرك استانبوله كيتمك خصوصنده‌ اك كوچوك برغفلتلرينك پك‌مهال اوله‌جغنی وپروغراممزی حسن تطبيقه دوام ايده‌جكمزی ، عموم قوماندانلره بيلديرمك صورتيله همان نظردقتلرينی جلب ايتدم. رأفت بكه‌ده عينی تاريخده (١٤ تموز ٣٣٥) « صلاح‌الدين بكك ، قرارلرمزی حسن تطبيق ايليه‌جكی بوراده‌كی رفقا نزدنده پك زياده تحسساتی موجب وقوت بخش اولمشدر . » جمله‌سنی‌ده احتوا ايدن برشيفره تلغراف كشيده ايتديردم .

صلاح‌الدين بكك كنديسنه‌ده عيناً شو تلغرافی چكديردم :

۱٤ تموز ۳۳۵

آماسیه‌ده بشنجی فرقه قوماندانلغنه

رأفت بکه‌در : زیرده‌کی تلغرافنامه‌یی موافق کورورسه‌ك صلاح‌الدین بکه تودیع وابلاغ وانبا بیوریلدر .

(مصطفی کمال)

صلاح‌الدین بك افندی‌یه : استانبولك محصور محیطندن، مبارك سینهٔ ملته کلمکز ورفقای حمیتکزك سانحهٔ عزم ووصلتوریسی تشریفکز بو یولده برمسرتله قارشیلادی. غایهٔ مقدسه‌مزك تحصیلی اوغورنده سبق ایده‌جك غیرت مشترکه‌ده جناب حق جمله‌مزی ظفریاب ایلیه‌جکدر . کوزلریکزدن اوپرم .

(مصطفی کمال)

اوچنجی اردو مفتشلکی ارکان حربیه رئیسی
میرآلای
کاظم

§ صلاح‌الدین بك حقنده ایلك شبهه وتردد، بنه صلاح‌الدین بکك « مقصد داخلنده چالیشه‌جغنی » سه بلیه‌رك اعما ایدن وصیان قوماندانی تسلیم ایدوب سیواس استقامتنده اوزاقلاشان رأفت بك طرفندن اظهار ایدلمش اولدی .

رأفت بکك آماسیه‌دن یازدیغی بر تلغراف « یالکز صلاح‌الدین بك حقنده تردد دکل » دها بر قاچ نقطه‌یه تعلق ایدن مطالعاتی‌ده احتوا ایدیبوردی . مساعده بیورورسه‌کز عیناً عرض ایدەیم :

مستعجلدر	آماسیه‌دن
آماسیه ، ستعجلدر	۱۵-۷-۳۵
۷۱۹	ارضرومده ق ۱۵ قوماندانلغنه

مصطفی کمال پاشا حضرتلرینه :

صلاح‌الدین بکی ظانیرسکز . بردنبره أورکمه‌مسی لازمدر. اولا کاظم پاشا تبریك وسیله‌سیله ملایم افاده‌لرله کندیسیله مخابره‌یه کیریشملیدر . حمید بکك عزلی حقنده هنوز بر شی یوق . فقط محلنده اقامه‌سی ایچون تشبثاتده بولونمالیدر . عزلی اولنورسه بورالرده قالمه‌سنی بك أمید ایتمیورم . معمافیه تأثیر یاپیورم . بن عودتم ایچون انکلیزلرك ، حکومتی تضییق ایده‌جکلری محقق . بن وضعیته کوره ایجابنه توسل ایدرك بورالرده قاله‌جغم . انکلیزلردن بورادن کچن آمریقالیدن آکلادیغمه کوره کاظم پاشانك وضعیتی دخی تهلکه‌لیدر. دائما اعتدالك کوزه‌تیلمسی ووضعیتك أیی اداره ایدلمسی تکرار توصیه ایدرم . (رأفت)

فرقه ٥ قوماندانی
عارف

بو تلغرافنامه‌ده اسمی کچن حمید بك ، صامسون متصرفی بولونیوردی . حمید بك ، صامسونه مواصلتمزك ایلك کونلرنده ، رأفت بکك ، ماضیده‌کی حقوق و معارفه‌سی سببیله ، مقصد مشترك داخلنده ، نهایته قدر ، بزمله برابر ، فداکارانه چالیشه‌جق اوصافده برآرقداش اولدیغنه اعتمادی

بولندیغی جهتله ، بکا توصیه ایتدیکی و بنم صدارته و خصوصی اوله‌رق ارکان حربیهٔ عمومیه رئیسی جواد پاشایه وقوع بولان اشعاراتمله صامسونه کتیره‌بیلدیکمز ذات ایدی .

بویله برذاتك ، ایرکچ ، عزل اولنه‌جغنه شبهه وارمیدی ؟ فقط ، رأفت بك ، « محلنده ابقاسی ایچون تشبثاتده بولونیلدی » دییور . هانکی محلده ؟ کیملرك نزدنده ؟ کیم تشبثاتده بولندی ؟ ! صوکره ، عزل اولنورسه ، بورالرده قاله‌جغنی پك امید ایتمیورم . مع مافیه تأثیر یاپیورم ! دییور ؛ نره‌یه ، استانبوله‌می کیده‌جك ، ناصل ؟ بو ذات بوکونه قدر بزمله چالیشمیورمیدی ؟

بو تلغرافنده ، رأفت بك ، کندیسنك عودتی ایچون انکلیزلرك ، حکومتی تضییق ایده‌جکلرینی محقق کوربیور و وضعیته کوره ایجابنه توسل ایدرك بورالرده قاله‌جغنی سویلیور . حالبوکه وضعیت معلوم ویاپیله‌جق شیئی بن کندیسنه ٧ - تموز - ٣٣٥ تاریخلی عمومی تعلیماتمده بیلدیردم :

(مذکور تعلیماتك ایکنجی ماده‌سی) اوندن بشقه یاپیله‌جق شی یوقدی .

رأفت بك ، انکلیزلردن و بورادن کچن آمریقالیلردن آکلامشکه « کاظم پاشانك‌ده وضعیتی تهلکه‌لیدر . » بو نه دیمکدر ؟ صـلابتلرینی ، الك چوق محافظه ایتملری لازم کلن آرقداشلرك ؛ هر حالده رحمت اوقومیه‌جق کیمسه‌لرك سوزلرندن تهلکه‌لر تخیل ایتملری وبونی بر قناعتله سویلملری نه‌یه دلالت ایدر ؟

رأفت بك ، تلغرافنك صـوکنده ، بکاده درس ویریور . « دائما اعتدالك کوزه‌تیلمسنی » و « وضعیتك ایی اداره ایدلمسنی تکرار توصیه ایدرم » دییور .

بوراده‌کی ، اعتدال کلمه‌سندن ، مقصدك نه اوله‌بیله‌جکنك تفسیرینی ارباب اذعانه ترك ایدرم .

بکا ایی اداره‌یی توصیه ایدن ذات ، بو توصیه‌یی ، بنم ویردیکم أمر وتعلیماتی حسن تطبیق ایدوب وظیفه‌سی باشندن آیرله‌دن اول یاپمش اولسه‌یدی ، دها صمیمی حرکت ایتمش اولوردی ، ظننده‌یم.

افندیلر ، حمید بك ، [١٤ تموز ٣٣٥] تاریخنده صامسوندن بکا شو قیصه تلغرافی یازمشدی:

« عزل اولندیغمی موثوقاً خبر آلدم . شو بر ایکی کون ظرفنده ورودینه انتـظار ایدییورم . متعاقباً استانبوله کیده‌جکمی عرض ایلرم . »

رأفت بکك قوماندانی ، ترك ایتمش اولمسندن متأثر ایکن عینی کونده ، مهم برنقطه‌ده کندیسندن فداکارانه بر وضعیت مأمول ایتدیکمز دیکر بر آرقداشـك‌ده ، صانکه طبیعی شرائط داخلنده بولونیورمشز کبی ، غیر قابل تفسیر بر ذهنیت کوسترمکده اولمسنه مطلع اولیورم .

حمید بکه ١٥ تموز ٣٣٥ تاریخنده ، شویله بر تلغراف یازلدی : « قرداشم حمید بك ، سزك یریکزه ابراهیم ادهم بکك تعیین اولندیغنی خبر آلدق . رأفته یازدم وبرلشه‌رك برابرجه داخله دوغرو کلمکزی رجا ایتدم . بیلمم هانکی ملاحظهٔ أمنیت ، سزه اسـتانبوله کیتمك فکرینی تلقین ایدییور . بوندن ماعدا ، بز ، قیمتلی آرقداشـلرمزی ، درسعادتدن آناطولی‌یه چکوب چیقارمغه وبو وجهله جدی وطنپرورانی محروم آمال ایتمه‌مکه چالیشیرکن ، سز بو حرکتکزله ، لااقل محصور بر محیطه کیرییورسکز . بز هیچ جائز کورمدك . رأفته ملاقی اولیکز . یا سیواس جوارنده برلکده قالیرسکز ویاخود صرفهاً بزم نزدمزه کلیرسکز . جواب قطعی بکلرز . [وثیقه : ٣٤]

بش کون صوکره [٢٠ تموز ٣٣٥] جانبك متصرفی حمید بکك صامسوندن کلن تلغرافی شوایدی :

« بیزانسك متزاید رذالتلری قارشیسنده ، مأیوس اولان ملت ، شرقدن بر شعلهٔ أمید بکلیور .

بورالره وبورادهکیلره اوبله خیالی شکل ووجودلر ویریورلرکه عجبا بر شی وارمی دیه ، بن‌ده شبهه‌لنیورم . قیدسزلغمدن اوتانیورم .

فی‌الحقیقه اویومیورز . برشی یاپمق ایستیورز . فقط بوشیئك شکل ونظریاتیله اوغراشدیغمزه ، اوزون یوللر انتخاب ایتدیکمزه قانعم . زمانك ، حالك انتظاره تحملی یوقدر . مملکتك وضعیتی ، دقیقه‌دن‌دقیقه‌یه فنالاشیور . بناءً علیه افکارمزی تلخیص ، افعالمزی تسریع اقتضا ایدییور . بوخصوصده ، بنم خاطریمه کلن شودر :

عینی زمانده هر طرفدن ذات شاهانه‌یه برتلغراف چکه‌لم . اون آیدنبری کوزی اوکنده علی‌الاکثر کندی آرزو وهوسی داخلنده جریان ایدن رذالتلر دلالتیله نره‌یه سوروکلنمکده اولدیغنی کورن ملتك هرچه بادآباد مقدراتنی أله آلمغه قرار ویردیکنی اخطار وقرق‌سکزساعت ظرفنده ، ملتك اعتمادینی حائز برقابینه تشکیل ومجلس مؤسسانك دعوتی تحت قراره آلنمدیغی تقدیرده ، نه کندیسنی ونه‌ده حکومتی طانیمدیغمزی علاوه ایده‌لم . بونده هیچ برمشکل یوق ، عنعنوی بویون قیرمقدن متأثراولمیان ملت ، بز یورویه‌لم ، آرقه‌مزدن کلسین افندم . »

بش کون اول ، عزل اولندیغی تقدیرده استانبوله کیده‌جکنی ، عرض ایدن جانبك متصرفنك بوتلغرافنی ، برآز متهورانه یازلمش اولمغله برابر ، قرار وفعالیت تلقین ایدر ، بر ماهیتده بولدیغمکزی تخمین ایتمك ایسترم .

متصرف بك ، ملتك برشعلهٔ امید بکلدیکی یرده ، عجبا برشی وارمی دیه شبهه‌لنیور .

بزی ، نه یاپمق ایستدیکنی بیلمه‌ین ، شکل و نظریاتله اوغراشان شاشقینلر ظن ایدییور . افکاری تلخیص ، افعالی تسریع ایچون یاپیله‌جق شیئی‌ده سویلیور . اکربوندن صوکره بونون نقطهٔ نظرلرنده‌کی عدم اصابتی تبارز ایتدیرن چرکین بر فکری اظهار ایتمسه ایدی ایی ایدردی .

افندیلر ، تاریخ ، « عنعنوی بویون قیرمقدن متأثر اولمیان ملت ، بز یورویه‌لم ، آرقه‌مزدن کلسین ! » فکر واجتهادنده بولنانلرك دوچار اولدقلری عاقبتلر وعقوبتلرله دولودر . اداره آدملرینك ، بالخاصه ملت آدملرینك ، بویله سقیم ومردود ذهنیتلره اصلا قاپیلمه‌ملری لازمدر . حمید بك ، بوتلغرافنده ، بزم رأفت بکله برابر داخله چکیلمسی خصوصنده‌کی اشعارمزه اصلا تماس ایتمیور .

§§ حمید بکك بوتلغرافنه ۲۱ تموز ۳۳۵ تاریخنده ویردیکمز برجوابده : « انشاالله هرشی اوله‌جقدر . یالکز ، ملتك اعتمادینی حائز بر قابینه تشکیل ایتمك ایچون اولا اوقابینه‌نك استناد ایده‌بیله‌جکی بر قوتی وجوده کتیرمك لازمدر . اوده ، ولایات شرقیه قونغره‌سك واونی متعاقبده ، سیواس عمومی قونغره‌سنك انعقادیله اوله‌جقدر . » دیدك .

§ افندیلر ، اوچنجی قول اردوسیه ، بوصیره‌ده رأفت وصلاح‌الدین بکلره تکرار تماس ایتمك ایجاب ایدییور . وسیله شودر :

انکلیزلر ، سیواسه برطابور کوندره‌جکلرینی اشعه ایتدیلر . هر احتماله قارشی سیواسه کلن مختلف استقامتلر اوزرنده ، تدابیر عسکریه آلدیرمق لازم کلدی . بومناسبتله آماسیه‌ده بولنان بشنجی فرقه قوماندانلغنه ، ۱۸ تموز ۳۳۵ تاریخنده ، ویردیکم بر أمر متننده ، هنوز آماسیه‌ده بولنان رأفت بکه عائدده شو جمله‌لر واردی : « کیفیت حقنده رأفت بکك اهمیتله نظر دقتی جلب اولنور . احتمالکه رأفت بك بویله بر وضعیتی نظر دقته آله‌رق شیمدیلك آماسیه‌ده قالمغی‌ده ترجیح ایدر . »

بشنجی فرقه قوماندانینك ١٩ تموز ٣٣٥ ده ویردیکی جوابده ، جالب دقت شو جمله‌لر واردی :
«صلاح‌الدین بك الآن صامسونده‌در . شیمدی‌یه قدر کندیسیله تماس ایده‌مدیکم کبی هیچ بر مخابرهٔ جدیه ومهمه جریان ایتمه‌مش اولدیغندن میرمومی‌الیهك فکر وقناعتنك نه‌مرکزده اولدیغنی بیله‌میورم . »

« فقط ـ رأفت‌بك ـ ایجابنده انکلیزلره مقاومت ایده‌جك قدر جرأت کوسترمیه‌جکنی احساس ایتمشدی . »

« رأفت بك ١٨ تموز ٣٣٥ ده سیواسه حرکت ایتدی . » [وثیقه : ٣٥]

§ بونك اوزرینه رأفت بکه شوشیفره‌یی ویردیردم :

شیفره

ذاته مخصوصدر — آماسیه‌ده بشنجی فرقه قوماندانلغنه — ١٩ تموز ٣٣٥

عدد ١١٥ — سیواسده اوچنجی اردو صحیه مفتشی میر آلای ابراهیم طلیع‌بك‌افندی‌یه

رأفت بکه‌در : صلاح‌الدین بکه تلغرافی ویردیکزمی ؟ مومی‌الیه آرقداشمزك قناعت قطعیه‌لرینك مطلقا تثبیت ایدلمسی وچونکه تردد یاخود ایکی‌جهه‌لی اداره کبی موجب‌فلاکت بروضعیته هیچ‌بروجهله تحمل ومماشات اولونمامسی، بروجیبهٔ وطنیه اولدیغندن بوخصوصده، أوت ویا خایر طرزنده کندیسندن سوز آلنماسی واوکا کوره برقرار ویرلمسی الزمدر . سزك براقدیغکز نقطه‌دن باشلامق ، کندیلری ایچون یکانه بروغرامدر . شیمدی‌یه قدر همان برهفته اولدیغی حالده هیچ برقطعی معلومات آلنمامسی واستانبولدن آلنان بر معلوماتده مومی‌الیه حقنده محکم برقناعت کوسترلمه‌مسی وحرکتندن اول صادق بکله خفی برتماس وخصوصیتندن بحث‌وشکایت ایدلمسی بوتلغرافك یازلمسنه سائقدر . بونی وبونك عواقبنی بالخاصه سزك تقدیر وحل ایتمکز لازمدر . زیرا هرهانکی برمحفل اهالیده ، سویلیه‌جکی یا کلش وغایهٔ ملیه‌یه مغایر برتك سوزك دخی ، حصوله کتیره‌جکی تأثیر معکوسی وبونك احداث ایلیه‌جکی وضعیتی شمدیدن دوشونمك کافیدر . (مصطفی کمال)

اوچنجی اردو مفتشلکی ارکان حربیه رئیسی
میر آلای
کاظم

§ یالکز، بوتلغرافمزه دکل چوق شیئه جواب اولان رأفت بکك بوتلغرافنی عیناًعرض‌ایده‌جکم :

آسایشه متعلق وغایت عجله‌در — سیواسدن

١٨٢٨ — ٢٢-٧-٣٣٥

ارضرومده اوچنجی اردو مفتشلکی وکیلی کاظم قره‌بکر پاشا حضرتلرینه

١ — مصطفی کمال پاشا حضرتلرینه : تلغرافکزی صلاح‌الدین بکدن آیرلدقدن صوکره آلدیغم ایچون کندینه ویره‌مدم . صلاح‌الدین بکی هرکس‌کبی سزده اعلا طانیرسکز . متردد طبیعتلی برذات. اون کوندن فضله بومنطقه‌ده قالمه‌مق نیتیله کلمش . آز قالدی قوماندانی آلمه‌دن کری قاچه جقدی . کندیسنی تأمین وتطمین ایدرك وظیفهٔ وطنیه‌سنی خاطرلاتدم . مملکتنی هرحالده سوه‌ر وفقط وقتسز

اجرا آت کله‌مز . آشاغی یوقاری والی رشید پاشادن بر آز دها ایی ، ١٣ نجی قول اردودن کچن اسلحه‌دن معلوماندار اولدیغی کبی بو ایشك تسویه‌سی ایچون استانبولده دخی چالیشمش وموفق اولمش . بورایه انتخابی جواد پاشا طرفندن اولمش . بناءً علیه مقصده مضر اوله‌مز وهیچ بر محفل اهالیده غایه‌یه مغایر تك بر سوز سویله‌مز . بالعکس مقصد داخلنده وفقط ساکت بر صورتده چالیشمغی وعد ایتدی . صادق بکله مناسبتی حقنده ویریلن معلوماته اینانه‌میورم . ذاتاً ؛ آلدیغمز خبر ایی توثیق ومعین بر پروغرام تنظیم ایتمه‌دن چالیشمق قوتلرك ضیاعنی موجب اولیور . شرق احوالی حقنده ، بکا ، ویردیککز معلوماتده آلدیککز مبالغه‌لی خبرلره قاپیلمه‌مش اولسه‌یدیکز ، احتمالکه بن وضعیتی دها ایی اداره ایدر وقوماندانی ترکه مجبور قالمزدم . رأساً قرار ویره‌جك انسانلرك ، حقیقی وضعیتی بیلملری لزومنی سزده تقدیر بیورورسکز . بناءً علیه صلاح الدین بکی مقصدسز بر صورتده اورکوتمك وخایر دیدرتمکله نه چیقه‌جق . ذاتاً اوقاچمغه حاضر . یرینه عجبا کیم کله‌جك . امرلرکزك قصه وصریح اولمسنی رجا ایدرم . صلاح الدین بك حقنده‌کی تلغرافکزی لطفاً بردها اوقویکز . فورطنه ایله باشلایوب سکونت ایله ختام بولان بو تلغرافدن قطعی مقصدکزی چیقاره‌مدم . معمافیه برقاچ کونه قدر صلاح الدین بك صامسوندن عودت ایدیور . کندیسیله کوروشه‌جکم . هرحالده مومی الیهی موافق بر طرزده مقصد داخلنده اداره ایچون اتخاذ تدابیر ایدیورم .

٢ — صامسونه چیقاریلان طابورك ، بوراده‌کی هندلی مسلمانلری ، دکیشدیرمکله برابر بالخاصه سیواسده بولندیغنی ظن ایتدکلری ذات عالیلرینه قارشی بر تهدید مقصدیله چیقارلدیغنی ، انکلیزلرله تماسمده آکلادم . بنی استانبوله کیتمکه اقناع ایچون ، قواقده بولندیغم زمان بر انکلیز بیکباشیسی کلدی . انکلیزلره کوستردیکم مقاومتدن استفاده ایدرك وفقط ذات عالیلرینی دوچار ضعف ایتمك ایچون بنی آلدیردقلرینی آچیقدن سویلدی . ذات عالیلرینك دیکر مسندی کاظم پاشا ایمش ، بناءً علیه کاظم پاشا ، انکلیزلرك اصرارینی موجب اوله‌جق ظاهری بر سبب ویرمه‌ملیدر . فرید پاشانك استعفاسی هنکامنده کاظم پاشانی وکالته تعیین ایتمسی استانبولده کیلردن برقسمنك فنا بر مقصدی اولدیغنی کوستریور . فقط انکلیزلرك اصراری قارشیسنده برشی یاپه‌مزلر . کاظم پاشانك وکالته تعیینیده صلاح الدین بکك صادق بك حسابنه بورایه کلدیکنه دلیلدر .

٣ — بنم استانبوله جلبم ایچون انکلیزلرك صورت رسمیه‌ده استانبولی تضییق ایتملری بلك محتملدر . چونکه بنم ایله انکلیزلرك آراسنده صورت رسمیه‌ده بر مجرا وار (!) بو تضییق آرتارسه صلاح الدین بکی مشکل بر وضعیتده براقه‌مق ایچون ازیمی غائب ایده‌جکم .

٤ — حمید بکك تبدیلی شایعه‌سی هنوز تحقق ایتمدی . مومی الیهك محلنده ابقاسی ایچون کرك صلاح الدین بك [*] وکرکسه انکلیزلر استانبوله مراجعت ایتدیلر . مومی الیهك تبدیلی آنشبی داخلیه نظارتی ایله غوغا ایتمسی نتیجه‌سیدر . صلاح الدین بکك یرینه ، قونیه‌یه سداد بکك کلدیکی دخی دوغرو دکلدر . هرنه قدر تکمیل قوماندانلرك تبدیل ایدیله‌جکنی استخبار ایتدیکنی مومی الیه یازیورسه‌ده ، کاظم پاشانك وکالته تعیینی بونك عکسنی کوستریور .

٥ — سیواس قونغره‌سی حقنده صدارتدن دوغریجه ولایتلره تبلیغ اولنان ٢٠ تموز ٣٣٥ تاریخلی تلغرافنامه‌یی کوردیکزمی ؟ قره حصارده‌کی فرقه قوماندانی بو قونغره‌یه مرخص انتخابی ایچون بورالره

---

[*] دیکر صلاح الدین بکدر .

بیاننامه نشر ایتمش . بوطرز حرکتی موافق بولیورمیسکز؟ آلمان صلحی وشرقده‌کی سکونت، وضعیتك انکشافنه انتظاراً ، بزمده ، احتیاطکار بولنمقلغمزی ایجاب ایتدیرمیورمی ؟ شخصم حقنده هیچ بر اندیشه‌م اولمدیغنی آرتق آکلامشسکزدر (۱) یالکز ، قرارسز وپروغرامسز حرکتلرله مقصدی اخلال ایده‌جکز . یا احتیاطکار اوله‌لم ویاخود همان ایشی آچیغه اورالم . فقط ایکیسندن برنی یاپه‌لم . سیواس قونغره‌سندن حال حاضرده برفائده امید ایدیورمیسکز؟ بوکونکی وضعیته نظراً بوقونغره‌نك سیواسده وعلنی بر طرزده یاپیلمسنی تهلکه‌لی بولمیورمیسکز ؟ جنوب استقامتلرندن سیواسه کله‌جك بر ضربه بالخاصه بوولایت اهالیسنك قانسزلغی سببیله آناطولویی ایکی‌یه آییریر وپك تهلکه‌لی اولور. بونك ایچون بوولایتك، صوك زمانه‌قدر عادتا بیطرف کورونمسی پك زیاده حائز اهمیتدر. بوقونغره‌نك مطلقاعقدینه لزوم وارسه آلدیغکز خبرلره نظراً ، مرخصلرك ورودی ممکنسه عجبا بونك شرقده بر محلده عقدی دها موافق اولمزمی ؟

٦ -٠- سیواس وآماسیه شهرلری خلقی پك ملوث ؛ قضالرده، کویلرده خلق بونلره نظراً پك‌چوق ایی . فی‌مابعد اوکا کوره تنظیم مساعی ایده‌جکم .

٧ — استانبولدن آلدیغم خبرده بوراده‌کی حرکات ملیه‌نك هیچ برفرقه ویاخود برشخصك آمال مخصوصه‌سنی تطمین مقصدیله اولمیوب صرف سلامت واستقلال ملتك تأمینی غایه‌سنه معطوف اولدیغی حقنده ، طرف عالیلرندن ، بربیاننامه نشری صورتیله انکلیزلرك تسکینی توصیه اولونیور . بوکا لزوم کورولدیکی حالده، بن بونك طرف عالیلرندن بربیاننامه شکلنده دکل بلکه ارضروم قونغره‌سنك مقرراتنه ادخالاً نشری موافق اوله‌جغنی ظن ایدییورم .

٨ — آژانسلر، مجلس مبعوثان انتخاباتندن بحث ایدییورلر. بوخصوصده نه‌دوشونیورسکز.(رأفت)

اوچنجی قول‌اردو ارکان حربیه رئیسی

ذکی

§ بوتلغرافه ویردیکمز جوابی‌ده عیناً ذکر ایتمکله اکتفا ایده‌جکم .

شیفره

ضابط معرفتیله کشیده‌سی
مجله‌در
١٧١

٣٣٥-٧-٢٣

سیواسده اوچنجی قول‌اردو ارکان حربیه رئیسی ذکی بکه

رأفت بك افندی‌یه :

١ — صلاح‌الدین بك حقنده‌کی تلغرافی بردفعه دها اوقومق اوزره آرادم . فقط بولونه‌میور . خاطرلادیغمه کوره مبر مومی‌الیه حقنده بحث اولنان خصوصات استانبولدن بیلدیرلمشدی . هر آلنان خبری ، آرزو ایدیلدیکی وجهله توثیق ، نادراً میسر اولور . شرق احوالی حقنده آلدیغمز معلومات ، مبالغه‌دن عاری اولامقله برابر ، بزه ، یاکلش بر خطوه آتدیرمش دکلدر ، قناعتنده‌یم . مقدراتمزده ، یالکز شرق حادثاتنك تجلیاتی اساسنه استناد ایله اکتفا ایدلمش دکلدر. تشکیلات ملیه‌یه وسعت وعضویت ویرمك ، قونغره‌لرله آمال ملیه‌یی تمثل ایتدیرمك ، اردویی تشکیلات ملیه‌یه مظاهر بولندیرمق، مقصد

ملتك ضياعنه ميدان ويرمه‌مك ايچون قوماندا، سلاح مسائلنده ، معلوم قطعی قراری ویرمك خصوصلرنده یاپیلدیغندن بشقه درلو ودها متأنی داورانمق ، عجبا بوكوننكی ثمره‌یی ویره‌بیلیرمیدی ؟ هرحالده وضعیت حاضره ، جمله‌نك ممنونیتنی موجب درجه‌ده‌در .

٢ — كاظم پاشانك وكالته تعیینی پك مناسب اولمشدر . انكلیزلرك اصرارینی موجب ظاهری بر سبب ویرمه‌مكه چالیشیور . فقط سلاح مسئله‌سی وطربزونه اخراجه ممانعت كیفیتنده مسامحه‌كار داورانمیه‌جغمز آشكاردر . حالبوكه بوسببلر انكلیزلرك البته خوشنه كیتمیه‌جكدر .

٣ — انكلیزلر ، ثم استانبوله جلبم خصوصنده فوق‌العاده اصرار وحكومتی صوك درجه تضییق ایتدیلر . حكومت وذات شاهانه ایله ، ماكنه باشنده ، كونلرجه دوام ایدن مخابراتده ، بوجهت پك آشكار بیلدیرلدی . بومخابرات ، ملاقاتمزده منظور عالیلری اوله‌جقدر . فقط ، مسلكدن استعفا ایدنجه اصرار ختام بولدی. بوكا قیاساً، ذات عالیكز حقنده‌ده،استعفادن صوكره بیوك اصرار مأمول ایتم. مع‌هذا عكسی تقدیرده دخی، ایزیكزی غائب ایتمكدن ایسه، صلاح‌الدین بكك مشكل وضعیته كیرمسنی ترجیح ایدرم . بوراده خالد بك حقنده ، حكومت وانكلیزلر ، كاظم پاشایه چوق اصرار ایتدیلر . كاظم پاشا بوشی یاپیله‌میه‌جغنی سویله‌مكده اصرار صورتیله ، الیوم خالد بك ، غیر رسمی ، فرقه‌سنه صاحب بولونیور .

٤ — حمیدبك، صوك برتلغرافیله هپمزدن دهاسریع حركت آرزوسنی اظهار ایدیبور. شیمدیلك تعدیل اولندی .

٥ — سیواس قونغره‌سی حقنده‌كی تلغرافی هنوز كورمدم . فی‌الحقیقه بعض یرلرده مثبت وبعض یرلرده‌ده منفی افراطكارلق كوروليور . شبهه‌سز وضعیته كوره مثمر حركاتده بولنه‌بیله‌جك صورتده احتیاطكار حركت طرفداری‌یم. عموم ایچون بوقطعی وصریح پروغرام،بوكون انعقاده باشلایان ارضروم قونغره‌سی مذاكراتندن چیقه‌جقدر .

سیواس قونغره‌سندن پك چوق فائده بكلرم. بوكون دكل، سیواس قونغره‌سی ایلك موضوع بحث اولدیغی كون دخی هرطرفدن وبالخاصه جنوبدن برضربه‌ورودینی اغلب احتمال كوردیكم وبوسببله مدافعه تدابیری ضمننده رجاده بولندیغم درخاطر بیوریلور . مع‌هذا ، ارضروم قونغره‌سنك دوام انعقادی اثناسنده، سیواسه ورود ایده‌جك مرخصلرك مقدارینه وارضروم قونغره‌سنك یاپه‌جغی تأثیراتله حادث اوله‌جق وضعیته كوره دها عملی و أمین برصورت دخی دوشونولور .

٦ — تنظیم مساعی خصوصنده‌كی نقطهٔ نظر برادریلری پك مصیبدر . مع‌هذا شهرلیلری‌ده ملی حس وتأثیر آلتنده طوتمقدن خالی قالمیه‌جغنی أمید ایدرم .

٧ — حركات ملیه‌نك غایه ومقصدی، قونغره معرفتیله تعمیم اولنه‌جق بیاننامه‌لرله، تصوربیوردیغكز وجهله نشر اولنه‌جقدر .

٨ — مجلس مبعوثان طوپلانملیدر. فقط استانبولده دكل ، آناطولوده . بوخصوص قونغره‌ده‌ذكر وبونك اوزرینه تشبث ایدیله‌جكدر . جملهٔ كوزلریكزدن اوپرز قرده‌شم .

مصطفی كمال

اوچنجی اردو مفتشلكی اركان حربیه رئیسی

میرآلای

كاظم

§ افندیلر ، عسکرلکدن استعفامی متعاقب ، ارضروم خلقنك بلااستثنا و « ولایات شرقیه مدافعهٔ حقوق‌ملیه » جمعیتنك ارضروم شعبه‌سنك ، حقمده پك بارز برصورتده کوستردکلری اعتماد و صمیمیتك بنده ، براقدیغی اونوتولماز خاطره‌یی ، بوراده ، علناً ذکر ایتمکی بروجیبه عد ایدرم .

جمعیتك ارضروم شعبه‌سندن آلدیغم ١٠ تموز ٣٣٥ تاریخلی تذکره‌ده ، « جمعیتك باشنه کچمه‌می وهیئت فعاله ریاستنی قبول ایتمه‌می، تکلیف ایدیورلر وبرابر چالیشمق اوزره تعیین و تفریق ایتدکلری بش ذاتك اسم‌لرینی بیلدیریورلردی . »

بوبش ذات ؛ رائف افندی ، متقاعد بیکباشی سلیمان بك ، متقاعد بیکباشی کاظم بك ، آل بایراق غزته‌سی مدیری تجانی بك ، طورسون بك زاده جواد بك ایدی . بحث ایتدیکم تذکره‌ده ، رؤف بکله‌ده هیئت فعاله ریاست ثانیه‌لکنه انتخاب ایدلدیکی بیلدیریلیوردی . [وثیقه : ٣٦]

بوتاریخلرده ، ارضروم شعبه‌سی هیئت اداره‌سی رئیسی رائف افندی واعضا ؛ حاجی حافظ افندی، سلیمان بك ، مقصود بك ، مسعود بك ، تجانی بك ، احمد بك ، کاظم بك وکاتب جواد بك ایدی .

ارضروم‌شعبه‌سی ، استانبولده‌کی مرکزاداره‌ریاستلرینه ایصاله چالیشدقلری برتلغرافله ، «مرکزعمومی نامه‌بیان رأی‌ومطالعه ایتمك صلاحیتك ، بکاویرلدیکنك تلغرافله‌اشعارینی » ده رجا ایتدیلر. [وثیقه : ٣٧]

بوندن بشقه ، بزم ، ارضروم قونغره‌سنه کیرمه‌مزی تسهیل ایچون ، قونغره‌یه ارضروم ممثلی اوله‌رق انتخاب ایدلمش اولان متقاعد بیکباشی کاظم وطورسون بك زاده جواد بکلر ممثللکدن استعفا ایتدیلر .

افندیلر ، معلوم عالیلری ، اولدیغی وجهله ارضروم قونغره‌سی ٣٣٥ سنه‌سی تموزینك ٢٣ نجی کونی بك متواضع برمکتب صالوننده انعقاد ایتدی . ایلك کونی ، بنی ، ریاسته انتخاب ایتدیلر. قونغره هیئتی وضعیت وبردرجه‌یه قدر ، نقطهٔ‌نظر حقنده تنویر ایچون وقوع بولان بیاناتمده :

« تاریخ و حادثاتك سوقیله ، بالفعل ایچنه دوشدیکمز قانلی و قره تهلکه‌لری کورمیه‌جك وبوندن منهیج اولمیه‌جق هیچ بروطنپرورك تصور ایدیله‌میه‌جکنه ، اشارت ایتدم . متارکه‌احکامنه مخالف اوله‌رق یاپیلان تجاوز واشغاللردن بحث ایتدم .

تاریخك ؛ برملتك وارلغنی و حقنی هیچ بر زمان انکار ایده‌میه‌جکنی ، بناءً علیه ، وطنمز ، ملتمز علیهنده ویریلن حکملرك محقق محکوم افلاس اولدیغنی سویلدم .

وطن وملتك مقدساتنی تخلیص وحمایه خصوصنده ، صوك سوزی سویلیه‌جك وبونك حکمنی تطبیق ایتدیره‌جك قوتك ، بوتون وطنده بر الکتریق شبکه‌سی حالنه کیرمش اولان ملی جریانك ، روح جلادتی اولدیغنی افاده ایتدم .

قوهٔ معنویه‌نك تقویه‌سنه مدار اولمق اوزره‌ده بوتون مظلوم ملتلرك مقصد ملیلرینه واصل اولمق ایچون ـ ایچنده بولندیغمز تاریخده‌کی ـ فعالیتلرینه دائر موجود بعض معلوماتی خلاصه ایتدم .

و مقدراته حاکم ، بر ارادهٔ ملیه‌نك ، آنجق آناطولودن ظهور ایده‌بیله‌جکنی تصریح ایتدم وارادهٔ ملیه‌یه مستند برشورای ملی تأسیسی وقوتنی ارادهٔ ملیه‌دن آله‌جق برحکومتك تشکیلنی ، ایلك هدف مساعی اوله‌رق کوستردم . » [وثیقه : ٣٨]

§ افندیلر ، ارضروم قونغره‌سی ١٤ کون دوام ایتدی . محصلهٔ مساعیسی ، تثبیت ایتدیکی نظامنامه وبو نظامنامه محتویاتنی اعلان ایدن بیاننامه‌ده‌کی مندرجاتدن عبارتدر .

بو نظامنامه و بیاننامه محتویاتندن ، زمان و محیطك استلزام ایتدیردیکی برطاقم تالی وصوری

مطالعات و ملاحظات زائده طی اولنه‌رق تدقیق اولنورسه ، بر طاقم اساسلی و شموللی پرنسیپلره وقرارلره دسترس اولورز .

مساعده ، بیورورسه‌کز ، بوپرنسیپلرك وقرارلرك نجه ، دها ، اوزمان ، نه‌لردن عبارت تلقی ایدلمش اولدیغنی اشارت ایده‌یم :

١) حدود ملیه داخلنده بولنان بالجمله اقسام وطن برکلدر . یکدیکرندن انفکاك قبول ایتمز . [بیاننامه ، ماده ٦ . نظامنامه ، ماده ٣ ك تفصیلاتی . نظامنامه وبیاننامه‌نك برنجی ماده‌لری مطالعه وتدقیق بیورولسون]

٢) هر درلو اجنبی اشغال ومداخله‌سنه قارشی وعثمانلی حکومتنك انحلالی حالنده ملت متحداً مدافعه ومقاومت ایده‌جکدر . [نظامنامه ، ماده ٢ و ٣ ، بیاننامه ، ماده ٣]

٣) وطنك واستقلالك محافظه وتأمیننه حکومت مرکزیه مقتدر اوله‌مدیغی تقدیرده ، تأمین مقصد ایچون ، برحکومت موقته تشکل ایده‌جکدر . بوحکومت هیئتی ، ملی قونغره‌جه انتخاب اولنه‌جقدر . قونغره منعقد دکلسه ، بوانتخابی « هیئت تمثیلیه » یاپه‌جقدر .

[نظامنامه ، ماده ٤ ، بیاننامه ، ماده ٤]

٤) قوای ملیه‌یی عامل وارادهٔ ملیه‌یی حاکم قیلمق اساسدر . [بیاننامه ، ماده ٣]

٥) عنصر خرستیانیه‌یه حاکمیت سیاسیه وموازنهٔ اجتماعیه‌مزی مخل امتیازات اعطا اولنه‌ماز . [بیاننامه ، ماده ٤]

٦) ماندا وحمایه قبول اولنه‌ماز . [بیاننامه ، ماده ٧]

٧) مجلس ملینك درحال اجتماعی واجرا آت حکومتك مجلسك مراقبه‌سنه وضعنی تأمین ایتمك ایچون چالیشیله‌جقدر . [بیاننامه ، ماده ٨]

§ بوپرنسیپلر وبو قرارلر مختلف شکللرده کورولمشلرسه‌ده ، اصلا ماهیت اصلیه‌لرینی دکیشدیرمکسزین ، امکان تطبیق بولمشلردر .

افندیلر ؛ بز ، قونغره‌ده خلاصه ایتدیکم بوقرارلری وبوپرنسیپلری تثبیته چالیشیرکن ، صدراعظم فرید پاشاده آژانسلرله برطاقم بیانات نشر ایدییوردی . بوبیاناته ، صدراعظمك ، ملتی ژورنالی دینمسه سزادر . ٢٣ تموز ٣٣٥ تاریخلی آژانسله ، دنیایه شونی اعلان ایدییوردی : « آناطولوده اغتشاش ظهور ایتدی . قانون اساسی‌یه مخالف اوله‌رق مجلس مبعوثان نامی آلتنده اجتماعات وقوعبولیور . بوحرکتك ، مأمورین ملکیه وعسکریه طرفندن منعی ایجاب ایدر . »

§ بوکا قارشی ایجاب ایدن تدابیر آلندی ومجلس مبعوثانك اجتماعه دعوتی طلب اولندی . [وثیقه:٣٩]
آغستوسك یدنجی کونی قونغره اجتماعنه ختام ویریرکن ، قونغره هیئتنه :

« اساسلی مقررات اتخاذ اولندیغنی وجهانه ملتمزك موجودیت وبرلکنك کوسترلدیکنی » سویلدم و « تاریخ ، بوقونغره‌مزی أندر وبویوك براثر اوله‌رق قید ایده‌جکدر . » دیدم . [وثیقه : ٤٠]
سوزلرمده اصابتسزلك اولمدیغنی ، زمان وحادثاتك اثبات ایتمش اولدیغنه قانعم ، افندیلر .

§ ارضروم قونغره‌سی ، نظامنامه موجبنجه برهیئت تمثیلیه تشکیل ایتمشدی .

جمعیتلر قانونه توفیقاً علم وخبر اعطاسی ضمننده ، ارضروم ولایتی مقامنه ویریلن ۲٤ آغستوس ۳۲۵ تاریخلی بیاننامه‌ده ، هیئت تمثیلیه اعضاسنك اسم وهویتلری ، شوصورتله مندرجدی :

مصطفی کمال	سابق اوچنجی اردو مفتشی ، عسکرلکدن مستعفی
رؤف بك	بحریه ناظر اسبقی
رائف افندی	سابق ارضروم مبعوثی
عزت بك	سابق طربزون مبعوثی
ثروت بك	سابق طربزون مبعوثی
شیخ فوزی افندی	ارزنجانده نقشی شیخی
بکر سامی بك	بیروت والی سابقی
سعدالله افندی	سابق بتلیس مبعوثی
حاجی موسی بك	موطکی عشیرت رئیسی

[وثیقه : ٤١]

§ افندیلر ، استطراد قبیلندن شونی عرض ایده‌یم‌که بوذوات هیچ بروقت برآره‌یه کلوب برلکده چالیشمش دکلدر . بونلردن عزت ، ثروت وحاجی موسی بکلر وسعدالله افندی هیچ کلمه‌مشلردر . رائف و شیخ فوزی افندیلر . سیواس قونغره‌سنه اشتراك ایتمشلر واونی متعاقب بری ارضرومه ، دیکری ارزنجانه عودت ایدرك برده‌ا التحاق ایتمه‌مشلردر . رؤف بك وسیواس قونغره‌سنده التحاق ایدن بکر سامی بك استانبولده مجلس مبعوثانه کیدنجیه قدر ، برابر بولنمشلردر .

افندیلر ؛ خاطره اوله‌رق کوچوك برنقطه‌یه‌ده اشارت ایتمك ایسترم . ینه ، بو ارضروم قونغره‌سنه اعضا اوله‌رق کیروب کیرمه‌مکلکم شایان تأمل کورولمش اولدیغی کبی ، قونغره‌یه داخل اولدقدن صکره‌ده ، رئیس اولوب اولمه‌مقلغم اوزرنده ، اظهار تردد ایدنلر بولنمشدر . بوترددی اظهار ایدنلردن برقسمنك ملاحظاتی حسن نیت وصمیمیتلرینه عطف ایتمك جائز اولدیغی حالده دیکر بعض کیمسه‌لرك بو خصـوصده تماماً صمیمیتدن اوزاق بالعکس مقصد ملعنت تعقیب ایتدکلرینه دها او زمان شبهم قالمامشدی . مثلا ؛ دشمن جاسوسی اولوب هر ناصلسه طربزون ولایتی داخلنده بر یردن کندینی قونغره‌یه مرخص تعیین ایتدیروب کلن عمر فوزی بك و بونك رفقاسی کبی . بو ذاتك بالاخره خیانتی ، طربزونده و اورادن فرار ایتدکدن صکره استانبولده‌کی افعال وحرکاتیله ثبوت بولمشدر .

قونغره‌نك ختامندن ایکی اوچ کون اول دیکر برمناقشه‌ده ، موضوع بحث اولمغه باشلامشدی . بعض صمیمی آرقداشلرم ، ینه هیئت تمثیلیه‌یه داخل اوله‌رق علنی فعالیتمی محذورلی کوریورلردی . مطالعه‌لری شو نقطه‌لرده خلاصه ایدیله‌بیلیر : « ملی تشبثات وفعالیتك بوتون معناسیله ملتدن دوغدیغی، حقیقةً ملی اولدیغی کوسترمك لازمدر . بونقدیرده تشبثات دها قوتلی اولور وکیمسه‌نك سوءتفسیرینه وبالخاصه اجنبیلرك منفی دوشونجه‌لرینه محل براقماز . فقط طانیمش وبالخصوص حکومت مرکزیه‌یه ومقام خلافت وسلطنته قارشی عاصی وضعیته دوشمش ؛ نقطهٔ هجوم تشکیل ایدن ینه کبی بر آدمك ، بوتون بوتشبثات ملیه‌نك باشنده بولندیغی کورولورسه ، فعالیتك مقاصد ملیه‌یه مستند اولمقدن زیاده خصوصی آماللر استحصالنه معطوف تلقی ایدلمسـنه امکان اولور . بناءً علیه ، هیئت تمثیلیه ، ولایات ومستقل سنجاقلرك سچه‌جکی ذوات اولملیدر . آنجق بوصورتله ، ملی برقوت کوستریله‌بیلیر . »

§ بومطالعاتده ، نه درجه‌یه قدر اصابت اولوب اولمدیغنی آراشدیره‌جق دکلم . یالکز بنم‌ده ؛ بومطالعاته مخالف اولان مطالعاتمی ؛ استناد ایتدیردیکم نقطه‌لردن بعضیسنی تعداد ایده‌یم : اولا ، بن ، بهمه‌حال قونغره‌یه داخل اولملی و اونی اداره ایتملی ایدم . چونکه ، زمان کچیرمکسزین ، ارادهٔ ملیه‌نك فعالیته کچیرلمسنی و ملتك بالذات فعلاً و مسلحاً اتخاذ تدابیره باشلامسنی تأمین ضرورتنه قانع ایدم . بو اساسلی نقطه‌لری ، تقدیر و تثبیت ایتدیره‌بیلمك ایچون ، قونغره‌ده ، تنویر و ارشاد و بالذات اداره صورتیله چالیشمه‌می الزم کوریبوردم . نته‌کیم اویله اولدی . ارضروم قونغره‌سنك، دها اول ایضاح ایتدیکم اساسات ومقرراتنی، هرهانکی برهیئت تمثیلیه‌نك تطبیق ایتدیره‌بیله‌جکنه بنم امنیتم تعلق ایتمدیکنی، اعتراف ایدرم. نته‌کیم زمان ووقایع بنی تأیید ایتمشدر. بوندن بشقه ، دها آماسیه‌ده ایکن تقرر و بوتون ملته وسائط ممکنه ایله تبلیغ ایتدیردیکم سیواس عمومی قونغره‌سنك عقدینی تأمین ایتمك ، بوتون ملتی ومملکتی یالکز برهیئتله تمثیل ایتمك ، صوکره ، یالکز ولایات شرقیه‌نی دکل ، بالجمله اقسام وطنك عینی دقت وحساسیتله مدافعه و خلاصنی تأمین چاره‌لرینی بولمغه چالیشمق خصوصلرینی ، هرهانکی برهیئتك تأمین ایده‌بیله‌جکنه قانع اولمدیغمی آچیقجه افاده ایتمك ضرورتنده‌یم . چونکه ، بنده بویله برقناعت موجود اولسه‌یدی ، بنم تشبث آلدیغم کونه قدر، تشبثات وفعالیتده بولنانلرك نتایج مساعیسنه انتظاراً استعفا ایتمه‌مك یولنی بولوردم . حکومت ، پادشاه وخلیفه‌یه قارشی عصیانه لزوم کورمزدم . بالعکس ، بن‌ده، بعض ایکی یوزلی وایکی جبه‌لیلر کبی ظاهراً پك مطنطن ومدبدب اولان، اوکونك اردو مفتشلکنی ویاور حضرت شهریاری صفتنی محافظه‌ده بردوام قالیردم . کرچه ، بنم علناً اورته‌یه آتیلمه‌مده وبالعموم ملی وعسکری حرکاتك باشنه کچمه‌مده شبهه‌سز محذور واردی. فقط اومحذور، عدم موفقیت حالنده هرکسدن اول وهرکسدن زیاده الك بویوك عقاب وعذابه دوچار ایدلمکدن بشقه برشی اولابیلیرمیدی ؟ حالبوکه بوتون وطنك وقوص قوجه برملتك ، حیات ومماتی موضوع بحث اولورکن وطنپرورم دیه‌نلرك کندی عاقبتلرینی دوشونمسنه محل وارمیدر ؟

افندیلر؛ بن، بعض رفقاجه سرداولنان مطالعات وتوهمانه مطاوعت کوسترسه‌یدم، ایکی نقطهٔ نظردن، بویوك محذورلر تولد ایده‌جکدی. برنجیسی؛ مطالعاتمده، مقرراتمده وبوتون هویتمده اصابتسزلك وضعف اولدیغنی اعتراف ایتمك‌که بو خصوص ، بنم وجداناً درعهده ایتدیکم وظیفه نقطهٔ نظرندن غیرقابل تلافی برخطا اولوردی .

افندیلر ، تاریخ ، غیرقابل اعتراض برصورتده اثبات ایتمشدرکه بویوك مسئله‌لرده موفقیت ایچون قابلیت وقدرتی لایتزلزل بررئیسك وجودی الزمدر . بوتون رجال دولتك ناامیدی وعجز ایچنده ... بوتون ملتك باشسز اوله‌رق ظلمتلر ایچنده قالدیغی برصره‌ده، هروطنپرورم دیه‌ن بیك برجشید ذاتك، بیك برصورت حرکت و اجتهاد کوستردیکی هنگامه‌لرده استشاره‌لرله ، برچوق خاطرلره و نفوذلره محکومیت لزومنه قناعتله، سالم واساسلی وبالخاصه شدید یورومك واك نهایت چوق مشکل اولان هدفه واصل اولمق ممکنمیدر ؟ تاریخده، بوطرزده مظهریته نائل اولمش برهیئت اجتماعیه ارائه اولنه‌بیلیرمی؟ ایکنجیسی افندیلر؛ ملت، مملکت، سیاست واردو اداره‌لریله هیچ برعلاقه ومناسبتلری وبوخصوصده لیاقتلری کورولمه‌مش وتجربه‌ایدلمه‌مش کلیشی کوزل ذواتدن، بالفرض ارزنجانلی برنقشی شیخی وموطکیلی برعشیرت رئیسی کبی زواللیلردن‌ده تشکیلی احتمالدن خارج اولمیان هرهانکی برهیئت تمثیلیه‌یه ، موضوع بحث اولان وضعیت و وظیفه براقیله‌بیلیرمیدی ؟ وبراقیلدیغی تقدیرده ، مملکت وملتی قورتاره‌جغز ،

دیدیكمز زمان، ملتی وكندیمزی اغفال ایتمش اولمق كبی برخطاارتكاب ایتمه‌جكمیدك؟ بوماهیتده‌برهیئته، برده آرقه‌سندن یاردیم ایدیله‌بیله‌جكی موضوع‌بحث‌اولسه‌ده، بوطرز، شایان أمنیت تلقی‌ایدیله‌بیلیرمیدی ؟

بوسویلدكلرمك، اوكونلرده دكلسه بیله، آرتق بوكون، جهانجه، غیرقابل رد حقایقدن‌كورولدیكنه اصلا شبهه یوقدر . مع‌مافیه ، بن ، بوسویلدكلریمی كچمش كونلره عائد بعض خاطرات ووثائق ایله‌ده بوراده تأیید ایتمكی ، نسل آتینك اجتماعی وسیاسی اخلاقیاتی نقطهٔ نظرندن بروظیفه عد ایدرم .

بودقیقه‌یه قدراولدیغی‌كبی بوندن‌صوكره‌ده تماس ایده‌جكم وقایع‌مناسبتیله، بوخصوص، كندیلكندن توضحه باشلایه‌جقدر .



افندیلر ؛ ارضروم قونغره‌سنك‌ختامنده ، فریدپاشادن‌صوكره حربیه نظارتنه‌یكی كلدیكی آكلاشیلان برناظم پاشا امضاسیله ١٥ نجی قول اردو قوماندانلغنه ٣٠ تموز ٣٣٥ تاریخلی شویله برامر كلدی :

« مصطفی كمال پاشا ایله رأفت بكك مقررات حكومته مخالف افعال وحركاتلرندن دولایی همان دردستارینه درسعادته اعزاملری باب عالیجه بالتنسیب محلی مأمورینه أوامر لازمه ویرلدیكندن قول اردوجه جدی معاونتده بولونیلمسی ونتیجه‌سندن معلومات اعطاسی رجا اولنور . »

بوأمره ، قول اردو قوماندانلغی طرفدن لایق اولدیغی وجهله جواب ویرلدی وبو جوابی دیكر قوماندانلره‌ده عیناً ویردیرموك نظر دقتلرینی جلب ایتدیردم .

§ قونغره بیاننامه‌سی ، داخلده هرطرفه وأجنبی ممثللرینه مختلف واسطه‌لرله ابلاغ اولندی . نظلمنامه‌ده قوماندانلره وسائر شایان اعتماد اولان مقاماته قسم قسم شیفره ایله ویریله‌رك محللرنجه طبع وتكثیر ونشرینك تأمینه چالیشیلدی . بوخصوص ، بالطبع ، كونلرجه دوام ایتدی . بومناسبتله ، سیواسده اوچنجی قول‌اردو قوماندانی صلاح‌الدین‌بكدن ، ٢٢ آغستوس ٣٥ تاریخلی آلدیغم‌برتلغرافنامه‌ده، « نظامنامه‌نك ، ایكنجی ودردنجی ماده‌لرینك انتشارینی محذورلی ملاحظه ایتدیكی ، بر كره دها تدقیقی لزومی » بیلدیریلیوردی . [وثیقه : ٤٢]

ایكنجی ماده — متحداً مدافعه ومقاومت اساسنك قبول ایدلدیكنه ،

دردنجی ماده — ادارهٔ موقته تشكل ایده‌بیله‌جكنه دائر اولان ماده‌لردر .

§ بز ، ارضرومده، قونغره مقرراتنك هرطرفجه آكلاشیلمسنه ومتحداً تطبیقاتی تأمین اسبابنه توسل ایدركن ، « قره قول جمعیتنك تشكیلات عمومیه نظامنامه‌سی » و « قره قول جمعیتی وظائف عمومیه تعلیماتنامه‌سی » دیه مطبوع بر طاقم اوراقك ، بوتون اردویه ، قوماندان ، ضابط ، هر كسه توزیع اولندیغندن خبردارایدلدك .

بوتعلیماتنامه‌یی اوقویان ، بكا اك یاقین قوماندانلر دخی ، بوتشبثی شخصمه عطف ایده‌رك برچوق شبهه‌وترددلره دوشمشلر. بنم ، برطرفدن قونغره‌لرله علنی وملی‌مشترك مساعیده بولونوركن، برطرفدن‌ده اسرارانكیز ومدهش برقومیته تشكیلیله اشتغال ایتمكده اولدیغم ذهابنه‌دوشمشلر. فی‌الحقیقه، بوتشكیلات وتشبثاتك فاعللری ، كه استانبولده بولونیورلرمش. تشبثلرینی بنم نام‌وحسابمه یاپقده ایمشلر .

قره‌قول جمعیتنك تشكیلات عمومیه نظلمنامه‌سنه كوره ، مركز عمومی اعضالری وعددلری ومحل بوطرز اجتماعلری ، صورت انتخاب وتوظیفلری صورت مطلقه‌ده خفی ومكتوم‌طوتولور .

برده ، اك اوفاق افشا آت ويا قره‌قول جمعيتنه خطر و تهلكه وحتى تهلكه‌يى داعى برشبهه‌كتيرن ، درحال اعدام اولنور .

وظائف عموميه تعليماتنامه‌سنده‌ده ، « برملى اردودن » بحث اولونيور و « بواردونك باش‌قوماندانى و بويوك اركان حربيه‌سى ، اردو وقول اردو وفرقه قوماندانلرى واركان حربيه‌لرى منتخب ومنصوب اولوب مكتوم وخفى طوتولور . بونلر ، وظيفه‌لرينى صورت محرمانه‌ده خفياً ايفا ايدرلر . » صراحتى اوقونيور .

افنديلر ، درحال قوماندانلرى ايقاظ وبو نظامنامه وتعليماتنامه احكامنى اصلا موقع تطبيقه قويمامارى لازم كلديكنى وتشبثك منبعنى تحقيق ايتمكده اولديغمى بيلديردم .

سيواسه ، مواصلتمدن صوكره ، اورايه كلن قره واصف بكدن آ كلادم ، كه ؛ بو ايشى ياپان كنديسى وبعض رفقاسى ايمش .

هرحالده ، بوطرز حركت دوغرو دكلدى . هركسى اعدام ايله تهديد ايدرك مجهول بر مركزه ، مجهول بر باش قوماندانه ، مجهول برطاقم قوماندانلره اطاعته مجبور قيلمغه قالقيشمق ، چوق خطرناك ايدى . فى‌الحقيقه درحال ، بوتون اردو منسوبلرنده يكديكره قارشى برعدم امنيت وتوحش باشلادى . مثلا ، هرهانكى برقول اردو قوماندانك ، بن قوماندا ايتمكده اولديغم قول اردونك ، عجبا مكتوم وخفى قوماندانى كيمدر ؟ بوكيزلى قوماندان ، عجبا ، نه وقت و نصل قوماندايه وضع يد ايده‌جك ؟ و عجبا بكا نه معامله ياپه‌جق ؟ كبى بحق برطاقم توهماته قاپيلمسى مستبعد دكلدى .

سيواسده قره واصف بكه ، كيزلى مركزك ، كيزلى باش قوماندانك وكيزلى بويوك اركان‌حربيه‌نك كيملر اولديغنى صورديغم زمان ، هپسى سز و آرقداشلريكزدر جوابنى ويرمشدى . بو بوسبتون استغرابى موجب اولمشدى . بوجواب ، البته ، معقول ومنطقى اوله‌مازدى . چونكه ، بكا ، اصلا ، بويله بر ترتيب وتشكيلادن كيمسه بحث ايتمش وموافقتمى آلمش دكلدى .

بوجمعيتك بالاخره ، خاصةً استانبولده محافظهٔ عنوان ايدرك ادامهٔ فعاليته چاليشمش اولديغى آ كلاشيلدقدن صوكره ، تشكيلاتنده وبوكا دائر بالضروره بزه ويرلمش اولان معلوماتده ، صميميت بولنه‌بيله‌جكى ادعا اوله‌مز .

§ استانبول حكومتى ، تشبثات مليه‌يه ، ممانعتدن صرف نظر ايتديرمك ، موفقيت ايچون سرعت وسهولتى موجب اوله‌جغندن ، مهمدى . بوملاحظه ايله ، فريد پاشانك بالطبع هيچ بر شيئه موفق اوله‌ميه‌رق ، عادتا محقر برصورتده استانبوله عودتندن استفاده ايده‌رك ، كنديسنه ١٦ آغستوس ٣٣٥ تاريخنده بر شيفره تلغراف يازدم . بوتلغرافده باشليجه شو جمله‌لر واردى :

« موسيو قله‌مانسونك ذات فخامتپناهيلرينه اولان مفصل جوابنامه‌لرى ، اخيراً مطالعه كذار چاكرانم اولدقدن صوكره درسعادته ناصل بر حولهٔ يأس و آلام ايله معاودت بيوردقلرينى تقدير ايديورم . . . . تقسيم واعمحا قناعتنى بوقدر بارز وحيثيتشكن كوسترن برافاده قارشيسنده تيترمميه‌جك فرد حساس تصور ايده‌مم . جناب حقه بيكلرجه حمدوثنا ايده‌مم كه

ملتمز ، روحنده‌كی عزم وجلادتله تاریخ حیات وموجودیتنی نه توكله ، نه‌ده بویله جلادانه حكملره هیچ برزمان قوربان ایتمیه‌جكدر .

شمدی بك امینم ، كه ذات فخامتپناهیلری ، بوكونكی وضعیت عمومیه‌یی ومنافع صحیحهٔ دولت وملتی اوچ آی اولكی نظرلرله كورمیورلر .

طقوز آیدنبری ایش باشنه كلن قابینه‌لرك ، دائما بربرندن فضله ضعفه اوغرامسی وبهایت مع‌الاسف آرتق مفلوج برمنزله‌یه ایتمسی حیثیت عالیهٔ ملیه قارشیسنده جداً پك حزین اولیور . محققدركه وطن وملت مقدراتی ایچون داخلاً وخارجاً مسموع وصاحب كلام اولمق مطلقا ارادهٔ ملیه‌یه استناد ایله مشروطدر .

حق حیات واستقلالی ایچون چالیشان ملتك مقصدنده‌كی نزاهت وجدیته مقابل حكومت مركزیه خصم وضعیت آلمق جهتنی التزام ایدیور . بوطرز حركت بالطبع موجب أسف عظیمدر . ملتی ، حكومت مركزیه‌یه قارشی ، آرزو ایدلین حركتلره سائق اوله‌بیله‌جك ماهیتده‌در . غایت صمیمی عرض ایده‌یم ، كه ملت ، هردرلو اراده‌سنی ایقاعه مقتدردر . تشبثاتنك اوكنه كچه‌بیله‌جك هیچ برقوت موجود دكلدر . حكومت مركزیه‌نك منفی تشبثاتی هیچ بر طرفده وهیچ بركیمسه طرفندن جای تطبیق بوله‌مه‌مغه محكومدر . ملت ، چیزدیكی پروغرام دائره‌سنده ، غایت قطعی وصریح خطوه‌لرله مقصدینه یورومكده‌در . حكومت مركزیه‌نك شمدی‌یه قدر اولان ممانعتكار تشبثلرینك هیچ بر طرفده هیچ برتأثیر یاپه‌مه‌مقده اولمسیله حقیقت وضعیتك تقدیر بیورولمش اوله‌جغنه شبهه یوقدر .

انكلیزلرك ارائه ایلدكلری طریقده چارهٔ خلاص آرامق دخی عبثدر وبالنتیجه موجب خسراندر . مع‌هذا ، انكلیزلردخی الك نهایت قوتك ملتده اولدیغنی تقدیر ایده‌رك هیچ براستنادی اولمیان وملت نامنه هیچ برتعهدده بولنه‌میان وبولونسه بیله ملتجه مطاع اوله‌میه‌جق اولان برهیئت حكومتله نتیجه‌لی برایشه كیریشمك ممكن اوله‌میه‌جغنه قانع اولمشلردر .

. . . .

. . . .

بوتون تمنیلر شومركزده‌دركه حكومت ، مشروع اولان جریان ملی‌یه قارشی ممانعتكارلقدن فراغتله قوای ملیه‌یه استناد وهردرلو تشبثاتنده آمال ملیه‌یی رهبر اتخاذ ایله‌سین !

بونك ایچونده ، موجودیت وارادهٔ ملیه‌یی تمثیل ایده‌جك اولان مجلس مبعوثانك الك قیصه برزمانده انعقادینی تأمین ایله‌سین ! . . . .

. . . .

§ افندیلر ؛ سیواسده انعقادینی تأمینه چالیشدیغمز قونغره‌یه هرطرفدن مرخص انتخاب ایتدیرمك واونلرك سیواسه كلرینی تأمین ایتمك ایچون ، دها آماسیه‌ده باشلامش اولان مساعی ومخابرات الآن دوام ایدییوردی . بوتون قوماندانلر وهرطرفده برچوق ارباب حمیت فوق‌العاده صرف همت ایدییورلردی . فقط ، ینه ، هرطرفده منفی وعلیهدارانه پروپاغاندالر وبالخاصه حكومت مركزیه‌نك مانع تدابیری ؛ ایشی مشكللشدیرییوردی .

بعض یرلردن ، هم مرخص انتخاب ایتمیورلر وهم‌ده قوهٔ معنویه‌یی كسر ایده‌جك وهركسی ناامیدی‌یه سوق ایده‌بیله‌جك جوابلر ویرییورلردی . مثلا ؛ یكرمنجی قول اردو قوماندانی نامنه اركان حربیه رئیسی

عمر خالص بكك استانبولدن آلنان معلوماتی محتوی ۹ آغستوس ۳۳۵ تاريخلی شيفره‌سنده شو ماده‌لر نظر دقتی جالب كورولدی :

« ۱ — درسعادت مرخص كوندرميور . اوراده‌كی اجرا آتی تصويب ايتمكله برابر جرأتكار بر وضعيته كيرمكی آرزو ايتميور .

۲ — درسعادتدن ، مرخص كوندرمك ، امكان خارجنده‌در . تكليف اولنان ذوات ، اوراده مثمر موفقيتلی ايش كوره‌جكلرينه أمين اولمدقلرندن دولايی ، بيهوده مصارف ايتمه‌مك ومشاق سفريه‌يه معروض قالمه‌مق ايچون حركت ايتميورلر . [معلومدركه ، بعض ذواتی خصوصی مكتوبله‌ده دعوت ايتمشدك .] »

بز ، هر طرفدن مرخص انتخاب واعزام ايتديرمك خصوصنده تصادف ايديلن مشكلاتی برطرف ايتمكه چاليشيركن ، ديكر طرفدن ، الك امين اولمق اوزره ، قونغره‌يه محل انعقاد ، انتخاب ايتديكمز ، سيواسده‌ده ، بر تلاش وهيجان باشلادی .

افنديلر ؛ بوراده ، بالمناسبه عرض ايده‌يم ، كه بن سيواسی حقيقةً من كل الوجوه أمين عد ايتمش اولمقله برابر ، دها آماسيه‌ده ايكن ، سيواسه كلن بوتون يوللر اوزرنده اوزاقدن ويقيندن ايجاب ايدن تدابير وترتيبات عسكريه‌يی آلديرمغی‌ده موافق احتياط بولمشدم .

سيواسك هيجاننه شوصورتله اطلاع حاصل اولدی . ۲۰ آغستوس كونی اوكلين ، سيواس واليسی رشيد پاشا طرفندن تلغراف باشنه دعوت اولنديغم زمان پاشانك اوزون بر تلغرافی ويريليوردی . اوتلغراف بودر :

ارضرومده مصطفی كمال پاشا حضرتلرينه

اولا تصديعمدن دولايی عفو عاليلرينی رجا وعافيت دولتلرينی استفسار ايدرم . مقصد تصديعمی بر وجه آتی عرض وايضاح ايديورم افندم . ظاهراً فرانسزلره عائد مؤسساتی تسليم ايتمك ، حقيقتده بورالرك احوالی حقنده تدقيقاتده بولنمق اوزره ، جزويت پاپاسلريله برابر استانبولدن اولكی كون سيواسه كله‌رك مقام ولايتی زيارت ايدن فرانسز ضابطلرينه اعادهٔ زيارت ايچون دون صباح يانلرينه كيتمشدم . زيارت وملاقاتك ختامنده اوراده حاضر بولنان فرانسز بيكباشيلرندن ژاندارمه مفتشی موسيو (برونو) بر آز خصوصی كوروشمك آرزوسنی اظهار ايده‌رك بنده‌كزی ديكر بر اوطه‌يه آلدی . سويلديكی سوزلری عيناً نقل ايديورم :

مصطفی كمال پاشا ايله قونغره هيئتنك سيواسه كاوب بوراده‌ده بر قونغره ياپه‌جقلرينی ايشيتدم . بونی استانبولدن كلن فرانسز ضابطلری سويلديلر . سزكله بوقدر صميمی كوروشور وشخصكزه قارشی پك زياده حرمتلر بسلركن بو مسئله‌يی بندن كتم ايتمكزه چوق متأثر اولدم ديدی . بنده‌كزده لازم كلن جوابی ويره‌رك كنديسنی اقناعه چاليشديغمسده‌ده صوك سوز اوله‌رق « اكر مصطفی كمال پاشا سيواسه كلير وبوراده قونغره عقدينه تشبث ايدلورسه بش اون كون ظرفنده بورالرك تحت اشغاله آلنمسی مقرر اولديغنه صورت قطعيه‌ده واقفم . سزك شخصكزه قارشی بسلديكم حس حرمت ايجاباتی اوله‌رق بونی خبر ويريورم . اينانمازسه‌كز ، أمر واقع حالنی آلديغنده قناعت ايدرسكز . اول وقت وطنكزك باعث فلاكتی اولانلر ميانه سزده كيرمش اولورسكز » سوزلرينی صرف ايتدی . داخليه نظارتندن دون آلديغم شيفره‌لی تلغرافده‌ده بشقه شكلده يازلمقله برابر عينی قناعتی ويره‌جك زمينده ايدی . يكی كلن

فرانسز ضابطلرندن بریده دون قول اردو قوماندانیله اوزون اوزادی‌یه کوروشه‌رك قونغره حقنده قوماندان بك افندینك فکرینی آکلامغه چالشدیغی کبی بوصباحده موسیو (برونو) بنده کزه کله‌رك ساعت آلافرانغه اوچده دیکر فرانسز ضابطلریله برابر قونغره حقنده کوروشوله‌جکنی و نتیجه کندیسینك آراده‌کی صمیمیته بناءً دها اول آیریجه کوروشمك ایستدیکنی بیان ایتدی. برمدت قونوشولدقدن صوکره نتیجه اعتباریله شونی‌ده سویلدی. «بن دوندنبری بومسئله اوزرینه پك چوق امعان فکر ایتدم. نهایت شوکا قرار ویردم‌که اکر مصطفی کمال پاشا ایله قونغره هیئتی سیواس قونغره‌سنده ائتلاف دولتلری علیهنه تحریکاتده بولونمزلر و آنلر حقنده متجاوزانه لسان قوللانمزلرسه قونغره‌نك انعقادنده هیچ برمحذور یوقدر. بالذات بن جنرال (فرانشه دسپه‌ره) یه یازار مصطفی کمال پاشا حقنده‌کی توقیف امرینی کری آلدیریر و قونغره‌نك انعقادینه مخالفت اونمامه‌سی حقنده داخلیه نظارتندن سزه امر ویردیریرم. فقط شو شرطله که سزده بندن هیچ برخصوصی کتم ایتمیه‌جکسکز و صمیمی دوستلغمزدن دولایی دائما یکدیکرمزه قارشی آچیق برلسان قوللانه‌جغز. یالکز قونغره‌نك تاریخ انعقادینی اوکرنمك لازمدر» دیدی. بنده کزده کندیسنه بوبابده قطعی برشی بیلمدیکمی و اوکرندیکمده کندیسنی خبردار ایده‌جکمی و آراده‌کی دوستلغه بناءً هیچ برشیئی کتم ایلمیه‌جکمی سویلدم. بیکباشینك اشغال مسئله‌سنده‌ دونکی قطعیت افاده‌سنه رغماً بوکونکی ملایمتی سببنی نظر عالئ دقیقه دانیلرینه عرض ایتمکی وجیبه‌دن و بوبابده تفصیلاتی زوائددن عد ایدرم. عیاناً آکلاشیلیورکه بونلرك فکری قونغره‌یی سیواسده طوپلانمغه موافق کوروب‌رك قونغره هیئت کرامیله سزی بوراده اجتماع ایتدیرمك و آل آلتندن تدارکاتده بولنه‌رق جمله اخوانی آله کچیرمکدن وعینی زمانده اشغال مسئله‌سنیده امر واقع حالنه قویمقدن عبارتدر. دون آقشام داخلیه نظارتندن آلدیغم شیفره برتلغرافده بشقه شکلده یازلمش اولمغله برابر همان عینی زمینده ایدی. ایشته بنده کز هرحقیقتی مکتوم طوتولمق استرحامیله افندمزه عرض ایدییورم. بوندن صوکره خط حرکتك تعیینی سزه عائددر. انتریقه‌لی بر تهلکه‌نك بوقدر متقرب وعادتا ال ایله طوتوله‌جق درجه‌ده مرئی اولدیغنی بیلوب طورورکن کیفیتدن ذات عالیلرینی خبردار ایتمه‌مکی و بناءً علیه سیواسده قونغره عقدندن صرف نظر ایدلمسنی عرض ایلمه‌مکی وجدانمه صیغدیرمدم. ایشته بونك ایچون ذات دوللرندن و اوراده بولنان دیکر اخوان کرامدن پك زیاده رجا ایدرم‌که ایکنجی برقونغره‌نك بهمحال عندینه لزوم قطعی یوقسه، واز کچیلسون. وار ایسه، درت طرفدن اشغالی پك قولای اولان سیواسك مرکز اجتماع اولمسندن صرف نظرله اشغال احتمالی پك بعید اولان ارضرومده ویاخود تنسیب بیوریلورسه ارزنجانده انعقادی اسبابنه توسل بیورولمسنی سلامت مملکت نامنه استرحام ایدرم. قول اردو قوماندانی صلاح الدین بك افندی‌ده بوبابده‌کی نقطهٔ نظرلرینی آیریجه کاظم پاشا حضرتلری واسطه‌سیله سزه یازه‌جقلردر. شمدی یانمده بولنان سیواس مبعوث سابقی راسم بك‌ده ارضروم مبعوث سابقی خواجه رائف افندی حضرتلرینه بوبابده‌کی معلومات و مطالعه‌سنی حاوی برتلغراف توديع ایده‌جکدر. بالطبع مطالعه بیوردقدن صوکره خواجه رائف افندی حضرتلرینك ایلیجه‌دن عودتنده کندیلرینه لطفاً بوللارسکز. ایشته افندم وضعیت بومرکزده‌در. حمیت مسلمه‌کزه قارشی فضله تصدیعدن حذر ایدر و امر جوابیکزه انتظار ایلرم افندم. ایشته راسم بکك تلغرافی.

رشید

§ بو تلغرافه اوراده ویردیکم جوابی عیناً عرض ایده‌جکم . ایرتسی کون هیئت تمثیلیه نامنه‌ده ه عینی‌مآلده ، اوزون برتلغرافله تسکین وتطمینه چالیشیلدی . [وثیقه : ٤٣] آیریجه‌قاضی حسنی‌افندی‌یه‌ده بالواسطه برتلغراف ویرلدی . [وثیقه : ٤٤] قول اردو قوماندانته‌ده ایجابی کبی یازلدی . [وثیقه: ٤٥] راسم بکه‌ده مستریح اولمسی ایچون بالذات یازدم . [وثیقه : ٤٦] .

٢٠ آغستوس ٣٥
ساعت: ١ ـ صوکره

سیواس والیسی رشید پاشا حضرتلرینه

اعطا بیوردیغکز معلوماته ومطالعات سامیلرینه خاصةً عرض تشکر ایدرم . موسیو (برونو) ورفقاسنك مقام تهدیدده وقوعبولان افاده‌لرینی تماماً بلوف اوله‌رق تلقی ایدرم . سیواس قونغره‌سنك انعقادی یکی برمسئله اوله‌میوب آلرجه مقدم دنیاجه معلوم اولمش برشیدر . غریبدرکه استانبولده بولنان صلاحیتدار فرانسز رجال سیاسیه‌سنك‌ده عاجزلرینه کوندردکلری خبرلر ، آناطولوده ملت طرفندن وقوعبولمقده اولان تشبثاتك پك محق ومشروع اولدیغی وملتمزك مطالباتی کندیلرینه صریح اوله‌رق ابلاغ ایدلدیکی تقدیرده حسن قبول وتطبیقنی درعهده ایده‌جکلرینه دائر شیمدیدن تحریری تأمینات ویرمکه حاضر اولدقلری مرکزنده‌در . موسیو (برونو) نك ایکنجی ملاقاتده تبدیل لسان وکسب ملایمت ایلمسی ، عاجزلرینی قازانمق جهتنه معطوف اولمقدن مستبعد دکلدر . فرانسزلر طرفندن بیکباشی (برونو) نك دیدیکی کبی بش اون کونده سیواسك اشغالی اوقدرقولای برشی‌دکلدر . خاطر دولتکزده اولسه‌کرکدرکه انکلیزلر بوخصوصده‌کی تهدیداتنده‌دها ایلری کیده‌رك باطومده‌کی‌عسکرلرینك صامسونه اخراجنه قرار ویردیلر وحتی محضا بنده‌کزی تهدید ایچون بر طابور دخی چیقاردیلر . فقط بوتشبثه قارشی ؛ ملتك قوی برعزم وایمان وآتش ایله مقابله ایده‌جکی حقیقتی کندیلرنجه تحقق ایتدکدن صوکره هم قرارلرندن صرف نظر ایتمکه وهم‌ده صامسونه چیقارمش اولدقلری عسکرلریله برابر اوراده بولنان طابوری نقل ایتمکه مجبور اولمشلردر . سیواس قونغره‌سنده موضوع بحث اوله‌جق خصوصات ، ارضروم قونغره‌سی بیاننامه‌سی محتویاتندن سهولتله استدلال اولنه‌جغنه نظراً قونغره‌ده ائتلاف‌دولتلری علیهنده تحریکاتده بولنمق کبی مقصدلر قطعیاً موجود دکلدر . بوراده شونی‌ده عرض ایده‌یم‌که بنده‌کز نه‌فرانسزلرك ونه‌ده هرهانکی بردولت اجنبیه‌نك صحابتنه‌تنزل ایدن شخصیتلردن دکلم . بنم ایچون الکبیوك نقطهٔ صیانت ومنبع شفاعت ملتمك سینه‌سیدر . قونغره‌نك لزوم وزمان ومحل انعقادی حقنده مؤثر اولمق، بنده‌کزك شخصی حکممك پك زیاده فوقنده‌حائز تأثیر اولان‌ملت قرارینه تعلق ایدربرکیفیتدر. یالکز تخمین بیورلدیغی کبی فرانسزلرك ، قونغره هیئتنك سیواسده طوپلانماسنه مروج کورونه‌رك وبعده هیئتی آله کچیرمکه امکان بولمسی عاجزلرنجه پك بعید توهماتدندر . بوتون بو معروضاتمی عیناً موسیو (برونو) یه سویله‌مکزده‌نده هیچ برمحذور کورمیورم وبومناسبتله موسیو (برونو) ورفقاسنه ، ملتمزك محافظهٔ حقوق ومدافعهٔ استقلال ایچون ارضروم قونغره‌سی بیاننامه‌سیله بوتون جهانه اولدیغی کبی کندیلرینك استانبولده‌کی ممثل سیاسیلرینه‌ده ابلاغ ایلمش اولدیغی مقررات اساسیه‌یی تطبیقده هیچ برصورت وسببله دوچار تردد اولنسنه امکان بولنمدیغی بیلدیرلمش اولور . موسیو (برونو) بیلملیدرکه فرانسزلرك سیواسی اشغاله قرار ویرملری کندیلرینه پك پهالی‌یه مال اوله‌بیله‌جك یکی قوتلرله وچوق پاره‌لرله یکی برحربه قرار ویرملرینه متوقفدر . بویله برقرارك ، ژاندارمه بیکباشیسی موسیو (برونو) ورفقاسی آره‌سنده تذکر ایدلسه بیله ، فرانسز ملتنجه مطاع اوله‌بیله‌جکنه احتمال ویریله‌مز .

مبعوث راسم بکك رائف افندی حضرتلرینه اولان تلغرافنامه‌سنی اوقودم . قورقمه محل اولمدیغنك کندیلرینه لطفاً ابلاغنی رجا ایده‌رم .

کرك عاجزلرینه اعطا بیورمش اولدیغکز معلومات ومطالعاتی وکرك راسم بکك تلغرافنامه‌سنی هیئت تمثیلیه‌یه عیناً تقدیم ایده‌جکم . بناءً علیه سیواس قونغره‌سی حقنده‌کی قرار قطعی آنجق هیئت تمثیلیه‌نك مذاکراتی نتیجه‌سنده تعین ایده‌جکدر . بالطبع تقرر ایده‌جك صورت ذات سامیلرینه عرض اولنه‌جقدر . یالکز بوکون ایچون استرحام ، (برونو) نك تهدیداتنك خلقه اشاعه‌سینه قوهٔ معنویه‌نك کسرینه ممانعت بیورولمسیدر . احترامات مخصوصه‌مك قبولنی وصلاح الدین ورأفت بك افندیلره سلامك تبلیغنی استرحام ایدرم محترم پاشا حضرتلری .

مصطفی کمال

(ویریلن جواب اوزرینه رشید پاشادن آلنان ایکنجی تلغرافدر .)

بنده‌کز آکلایه‌بیلدیکم قدرنی افندمزه عرض ایتمکله وظیفهٔ وجدانیه‌می ایفا ایتمش اولیورم . استانبولده‌کی فرانسز رجالنك نقطهٔ نظرلرنی وذات دولتلرینه قارشی اولان تعهدلرینك نه درجه‌یه قدر شایان اعتماد اولدیغنی کسدیره‌مه‌مکده معذورم . حمیت مسلمه‌لرینه نظراً وطنك سلامتی موضوع بحث اولدیغنه کوره ایجه دوشونه‌رك لازم کلن خط حرکتك تعیینی ؛ افندمزله قونغره هیئت کرامندن اوراده بولنان ذوات محترمه‌یه عائددر . امرلرکزی ایفا ایده‌جکمی عرض ایله احترامات مخصوصه‌می تقدیم ایدرم افندم .

رشید

افندیلر ؛ دیاربکر وبتلیس حوالیسنده ، افکاری تنویر مقصدیله ، اوراده اردو قوماندانی اوله‌رق بولندیغم صره‌لرده قسماً شخصاً طانیدیغم برطاقم رؤسایه خصوصی مکتوبلر یازدم و وان ، بایزید جوارلرنده بولنان بعض عشائر رؤساسیله‌ده تماس وارتباطلر تأمین ایتدم .

[وثیقه ٤٧ ، ٤٨ ، ٤٩ ، ٥٠ ، ٥١ ، ٥٢ ، ٥٣]

§ نهایت ، افندیلر ؛ آغستوس ایچنده ، هرطرفدن بر طاقم مرخصلرك سیواسه متوجهاً حرکت ایلدکلری وقسماً سیواسه مواصلت ایتمکده باشلادقلری آکلاشیلدی . سیواسه مواصلت ایدن مرخصلر طرفندن سیواسه نه وقت حرکت ایده‌جکمز استفسار اولنمغه باشلاندی .

آرتق ، ارضرومی ترك ایتمك لازم کلیوردی . فقط شمدی‌یه قدر ویردیکم معلوماتدن مستبان اولمشدر ، که سیواس قونغره‌سی ، شرق وغرب ولایتلرینك وترا کیانك یعنی بوتون مملکتك اتحادینی تأمین غایه‌سنه معطوف ایدی . بوسببله شرق ولایتلرینك ، بوقونغره‌ده ، مرخصلری بولنمق ایجاب ایدردی . بوولایتلردن ، سیواس قونغره‌سی ایچون مرخصلر انتخاب ایتدیرمکه قالقیشمق غیر عملی برفکردی . ارضروم قونغره‌سنی عقد ایدن مرخصلرك سیواسه تحریکلرینه قالقیشمه‌نك‌ده ممکن اوله‌میه‌جغی آکلاشیلیوردی . ذاتاً ولایات شرقیه مدافعهٔ حقوقی نامنه محللرندن صلاحیت آلمش اولان بومرخصلرك دها عمومی برغایه‌یه متعلق صلاحیتلری‌ده یوق ایدی . عینی نقطهٔ نظردن ، ارضروم قونغره‌سنك سیواس قونغره‌سنه ولایات شرقیه نامنه برهیئت مرخصه کوندرمکه صلاحیتی اوله‌میه‌جغی‌ده میدانده ایدی .

یکیرین مرخص انتخاب ایتدیرمکه قالقیشمق نه قدر غیر عملی ایدیسه برطاقم نظریات چرچیوه‌سی ایچنده، صیقیشوب قالمق دخی اوقدر غیر عملی ایدی.

الك بسیط و عملی چاره، « ولایات شرقیه مدافعهٔ حقوق جمعیتی »، « هیئت تمثیلیه‌سنی » سیواسه کوتوروب قونغره‌یه ادخال ایتمکدن عبارت ایدی.

اعضادن موشکی عشیرت رئیسنك، موشکی داغلرندن چیقمقدن متوحش اولدیغنی بالذات بیلیردم. سعرد مبعوثی سعدالله بك اورته‌ده یوق.

ثروت و عزت بکلر، قونغره بیتر بیتمز برر معذرتله طربزونه کیتمش بولونیورلر.

ارضرومده رؤف بك و رائف افندی وار. رائف افندی‌ده بیان معذرت ایدییور. یولمزده ارزنجانده شیخ فوزی افندی‌یی بوله‌بیله‌جکز.

ثروت و عزت بکلری دعوت ایتدم، کلدیلر. رائف افندی‌یه بزه رفاقت ایتمسی ایچون رجا ایتدك، قبول ایتدی.

نهایت، هیئت تمثیلیه اعضاسی اوله‌رق، ارضرومدن اوچ کشی، ارزنجاندن بر کشی و سیواسده بولدیغمز بکر سامی بکله بش کشی اولدق و سیواس قونغره‌سنی وجوده کتیرن مرخصلرك وثیقه‌لرینی تدقیق لزومی حس اولندیغی زمان، بن، اوراده شویله بر وثیقه یازدم و آلتنی هیئت تمثیلیه مهریله مهرله‌دم.

« هیئت تمثیلیه‌دن:

مصطفی کمال پاشا

رؤف بك

علمادن رائف افندی

شیخ فوزی افندی

بکر سامی بك

بروجه بالا اسامیسی معروض ذوات، شرقی آناطولی نامنه سیواس قونغره‌سنده بولنمق اوزره ارضروم قونغره‌سنجه مأمور ایدلمشدر. (مهر) »

افندیلر؛ ارضرومی ترك ایتدیکمز تاریخ ۲۹ آغستوس ۳۳۵ در.

آماسیه‌دن، ارضرومه کلیرکن، سیواسده کوچك بر حکایه‌یه زمین اولان وقعه خاطرلرکزده‌در. غریبدر، که ارضرومدن سیواسه کیدرکن‌ده بوکا مماثل کوچوك بر وضعیته تماس ایتدك.

ارزنجاندن غربه حرکت ایتدیکمز کونك صباحی، ارزنجان بوغازی مدخلنه کایر کلمز، بعض ژاندارمه نفرلرینك و ضابطلرینك، هیجانلی و متلاشی بر طرزده اوتوموبیللرمزی توقیف ایتدکلرینی کوردك.

وضعیتی ایضاح ایتدیلر: « درسیم کوردلری بوغازی طوتمشلردر. تهلکه وار. کچیله‌مز. »

برضابط، مرکزه قوت کوندرلمسنی یازمش. او قوت کلنجه، ترتیبات آله‌جق، هجوم ایده‌جك، واشقیایی طرد ایده‌جك و یولی آچه‌جق ایمش...

یا ای آما، واشقیانك قوتی نه‌در، نره‌سنی نصل طوتمش، نه قدر قوت و نه وقت کله‌جك؟!

بومعمالر حل ایدیلنجیه قدر ، کری ارزنجانه دونمك وكیم بیلیر نه قدر كونلر بكلهمك لازم ! نه‌م ایسه ، ایشمز بك عجله ایدی . بن ، ارضروم ایله سیواس آره‌سنده‌كی مسافه‌یی معتاد زمانده قطع ایدوب معین كونده ، سیواسده بولنه‌مزسه‌م ، شوراده ویا بوراده شو ویا بو سببله توحش وتوقف ایتدیکم ، سیواسده وهر طرفده شایع اولورسه پانیك باشلایه‌بیلیر ، ایشلر آلت اوست اوله‌بیلیردی .

اوحالده قرار ؟ تهلكه‌یی كوزه آلوب‌یوله دوام ایتمك. بشقه چاره‌مزده یوق ایدی. یالكنزاوفاق برترتیب آلمغی موافق بولدم .

خفیف مترالیوزلرله مجهز بولنان ، فداكار آرقداشلرمزدن برقاچنی ـ الیوم برآلای قوماندانی اولان عثمان بك ، كه طوفان بك نامیله معروف اولمشدر . بونلرك باشنده ایدی ـ براوتوموبیل ایله كندی اوتوموبیلمزه تقدم ایتدیردك . صاغدن صولدن كله‌جك ، اوزاق مسافه‌ده‌كی آتشلره اهمیت ویرلمیه‌رك اوتوموبیللرسریع حركتله شوسه اوزرنده ایلری یورومكه دوام ایده‌جكلر. اورولان، أولن اولورسه ، اونلرله مشغول اولنمیه‌حق .. نام شوسه اوزرنده ویقیننده ، شوسه‌یی‌قاپایان اشقیایه تماس ایدیلیرسه ، هپ اوتوموبیللردن آتلایه‌حغز وبونلره هجوم ایدرك یولی آچه‌جغز وقالانلر تكرارقابل استعمال اوتوموبیللره بینه‌رك سریعاً ایلری اوزاقلاشه‌رق یوله دوام ایده‌جكلر ... ایشته ویریلن أمرده بوایدی ...

§ بوترتیب وطرز حركتی ، معقول وامنیتلی كورمه‌ینلر بولنه‌بیلیر . كرچه بوتاریخلرده العزیز والیسی علی غالب بكك درسمده دولاشدیغی وبعض تسویلات وترتیباته چالیشدیغنی معلوم ایدیسه‌ده ایضاح ایده‌یم ، كه بن ، اولا ، حقیقةً بوغازك طوتولدیغنه قانع اولمدم . بونی ، حكومت مركزیه‌نك مماشاتكاری اوله‌بیله‌جكنی تخمین ایتدیكم بعض كیمسه‌لر طرفندن ، محضا ، بنی توقفه مجبور ایتمك ایچون تصنیع ایدلمش ، برپلان تلقی ایتدم . ثانیاً ، درسم كوردلری بوغازی طوتمشلرسه ، بونلرك آله‌بیله‌جكلری ترتیباتك، اوزاق تپه‌لردن یوله آتش ایتمكدن عبارت قالمسی، نجه ، چوق محتمل‌ایدی .

خلاصه ، یورودك ، بوغازی كچدك و ۲ ایلول ۳۳۵ كونی سیواسه مواصلت ایتدك . اهالینك شهرك چوق اوزاقلرندن باشلایان بویوك وپارلاق تظاهراتیله قارشیلاندق .

۳ نجی قول اردو قوماندانی اولان صلاح‌الدین بك ، سیواسده بولونیوردی . والی پاشا ایله برلكده ؛ قونغره‌یه كلن‌مرخصلرك یرلشدیرلمسنده وهیئت تمثیلیه‌ایچون لیسه بناسنك وقونغره‌یه‌مخصوص صالونك احضارنده وهر درلو ترتیبات اخذنده مهمانوازلغه مثال اوله‌جق صورتده فوق‌العاده چالیشمشلردی .

رأفت بك اوراده دكلدی . نره‌ده بولندیغنی‌ده كیمسه‌بیلمیوردی. حالبوكه ، ۷ تموز ۳۳۵ تاریخلی تعلیماتمز موجبنجه ، كندی منطقه‌سی اولان ۳ نجی قول اردو منطقه‌سندن آیرلمه‌مق لازم و بالخاصه تام سیواسده قونغره انعقاد ایده‌جكی كونلرده اوراده بولنمسی موافقدی . مخابره ایله كندیسنك آنقره‌ده اولدیغی آكلاشیلدی . آنقره‌ده قول اردو قوماندانی علی فؤاد پاشایه « درحال وبهمه‌حال سیواسه كوندرلمسنی » امر ایتدم . ۷ ایلولده كلدی وهیئت تمثیلیه اعضاسی اوله‌رق طرفندن قونغره هیئتنه تقدیم اولندی .

افندیلر ، بزدن اول گلمش اولان مرخصلر ، مواصلتمزه انتظاراً ، آره‌لرنده اجتماعلر یاپمشلر واحضاری بعض پروژه‌لر قلمه آلمشلر .

مواصلتمزدن صوکره‌ده بعض خصوصی اجتماعلر ومذاکره‌لر اولمش وبودفعه بعض قرارلرده ویرلمش. مساعده ایدرسه‌کز ، حوق فارافقه‌ریسیتك اولدیغی ایچون ، بونقطه‌یی ایضاح ایده‌یم :

سیواس قونغره‌سی ، ۳۳۵ ایلولك ٤ نجی پنجشنبه کونی زوالدن صوکره ساعت ایکیده آچیلدی.

اوکه‌دن اول مرخصلر میاننده بولنان واوته‌دنبری شخصاً طانیدیغم خسرو سامی بك یانمه کله‌رك شویله برمعلومات ویردی : « رؤف بك وسائر بعض ذوات، بکر سامی بکك أونده خصوصی براجتماع عقد ایتمشلر وبنی رئیس یاپمامغه قرار ویرمشلر . » آرقداشلرك بالخاصه رؤف بکك ، بویله برحرکتنه اصلا احتمال ویرمدم وخسرو سامی بکه ، اعتراف ایده‌یم که ، برآز جدی اوله‌رق ، بویله معناسز سوزلری بکا ایصال ایتمه‌سنی اخطار ایتدم . ویردیکی خبرك اصلی اولمق امکانی واحتمالی بولنمدیغنی ، آرقداشلر آره‌سنده ، سوء تفهماتی موجب سوزلر صرفنك جائز اولمدیغنی‌ده علاوه ایتدم .

افندیلر ، بن ، بوقونغره‌ده ریاست مسئله‌سنه اهمیت ویرمیوردم . ریاسته ، بلکه مسن برذاتك کتیرلمسی موافق اوله‌جغنی دوشونیوردم. بومقصدله بعض آرقداشلرکده نقطهٔ نظرینی استمزاج ایتدم. بومیانده ، قونغره صالوننه کیرمزدن اول قوریدورده رؤف بکه تصادف ایتدم . « کیمی رئیس یاپه‌لم؟» دیدم. رؤف بك، عادتا هیجانلی برسسله، ذاتاً سویلکه حاضرلانمش اولدیغی اوآنده حالندن آکلاشیلان برطورله وکسکین برلسانله « سن رئیس اولمامليسك ! » دیدی . درحال خسرو سامی بکك ویردیکی معلوماتك صحتنه ایناندم وبالطبع متأثر اولدم . کرچه، ارضروم قونغره‌سنده‌ده بنم ریاستمی محذورلی کورنلر واردی . فقط اونلرك نه‌ماهیتده انسانلر اولدیغنی ایضاح ایتمشدم . بودفعه ، اك یقین آرقداشلرمك ، عینی ذهنیتی اظهار ایتملری بنی دوشوندیردی . رؤف بکه، « آکلادم، بکر سامی بکك أونده اتخاذ ایتدیککز قراری بکا تبلیغ ایدیورسك . » دیدم وجوابنه انتظار ایتمه‌دن ، یانندن اوزاقلاشه‌رق قونغره صالوننه کیردم .

قونغره‌نك کشادینی متعاقب ایلك سوز آلان برذات عالینك ، قونغره ضبطنده عیناً مضبوط اولان شو افاده‌سنی ایشیتدك .

« — افندم ، شمدی طبیعی ریاست مسئله‌سی موضوع بحث اوله‌جق . بنده‌کز ریاستك بر کون ویاخود برر هفته دوام ایتمك اوزره مناوبه ایله اولمسنی واعضا ویا تمثیل ایدیلن ولایت وسنجاق اسملرینك باش حرفلری اعتباریله حروف هجا صره‌سیله احراز ایدلمسنی تکلیف ایدییورم . »

افندیلر ، غریب تصادفدر ، که بوتکلیف صاحبنك تمثیل ایتدیکی ولایتك اسمی الف ایله باشلادیغی کبی اسمنك‌ده ایلك حرفی الف ایله باشلایوردی . بن ، صاحب دعوت صفتیله برنطق ایراد ایدرك [وثیقه : ٥٤] ، قونغره‌یی آچدقدن صوکره ، موقةً ، مقام‌ریاستده بولونیوردم.

« — بونه‌دن ایجاب ایدییور ، افندم ؟ » دییه صوردم .

« صاحب تکلیف — بوصورتله ایشك ایچنه شخصیت قاریشمه‌مش اوله‌جغی کبی خارجه قارشی‌ده مساواته رعایت ایتدیکمزدن حسن تأثیر ایتمش اولور . » دیدی .

افندیلر ، بن ، وطنك ، صاحب تکلیفله برابر ، بوتون ملتك ، هپمزك ناصل برکریوهٔ فلاکت ایچنده

بولندیغمزی ، کوز اوکنه کتیرەرك ، چارۀ خلاص ، اولدیغنه قنع بولندیغم تشبثاتی ، نامتناهی مشکلات وموانعه رغماً ، مادی ، معنوی بوتون موجودیتمله ، حیز فعله چیقارمه چالیشیرکن ، بنم ، الك یقین آرقداشلرم دها دون استانبولدن کلمش وبالطبع وضعیتك ایچ یوزینه غیر واقف ، حرمت ایتدیکم اختیار برذات لسانیله ، بکا ، شخصیاتدن بحث ایدییورلر .

بوتکلیفی رأیه قویدم . اکثریتله رد ایتدیلر ورئیس انتخابی رأی خفی ایله رأیه وضع ایتدم . اوچ رأی مستثنا اولمق اوزره بنی رئیس انتخاب ایتدیلر .

*
* *

سیواس قونغرەسنك ، روزنامۀ مذاکراتی ، ارضروم قونغرەسنك نظامنامه وبیاننامەسی محتویاتی ویرده بزم سیواسه مواصلتمزدن اول کلمش اولان یکرمی بش قدر اعضانك حاضرلادیغی برمخطره تشکیل ایدەجکدی .

ایلك کشاد کونی اولان ٤ ایلول کونی ایله بشنجی ، آلتنجی کونلری ، یعنی اوچ کون ؛

اتحادجی اولمدیغمزی تأیید ایچون یمین ایتمك لزومیله ویمین فورمولی حاضرلامقله ؛ پادشاهه عریضه یازمقله وقونغرەنك کشادی مناسبتیله کلن تلغرافلره جواب ویرمکله وبالخاصه قونغره . سیاستله اشتغال ایدەجکمی ، ایتمیەجکمی زمیننك مناقشەسیله کچدی . ایچنده بولونیلان مجادلەو فعلیت ، سیاستدن بشقه برشی دکل ایکن بو صوك زمین مناقشه شایان حیرت دکلیدر ؟

نهایت ، قونغرەنك دردنجی کونی اصل مقصده تماس ایتدك وعینی کونده ، ارضروم قونغرەسی نظامنامەسی محتویاتی مذاکره وهمان انتاج ایتدك . بونك سببی ؛ ارضروم قونغرەسی نظامنامەسنده یاپیلمسی لازم کلن تعدیلاتی ذاتاً احضار و ایجاب ایدنلری تنویر ایتمش بولونیوردق .

معهذا ، یاپیلان تعدیلات ، بالآخره بعض اعتراضات واختلافاتی وبرچوق مخابرات ومناقشاتی موجب اولدیغی ایچون ، بوتعدیل اولنان نقطەلرك مهملرینی اشارت ایدەجکم :

١) جمعیتك عنوانی « شرقی آناطولی مدافعۀ حقوق جمعیتی » ایدی . « آناطولی وروم ایلی مدافعۀ حقوق جمعیتی » اولدی .

٢) « هیئت تمثیلیه ، شرقی آناطولونك هیئت عمومیەسنی تمثیل ایدر » قیدی یرینه « هیئت تمثیلیه وطنك هیئت عمومیەسنی تمثیل ایدر » دینلدی . موجود اعضایەده دها آلتی ذات علاوه اولندی .

٣) « هردرلو اشغال ومداخلەیی ، روملق وارمنیلك تشکیلی غایەسنه معطوف باقی ایدەجکمزدن متحداً مدافعه ومقاومت اساسی قبول ایدلمشدر . » یرینه « هردرلو اشغال ومداخلەیی والخاصه روملق وارمنیلك تشکیلی غایەسنه معطوف حرکاتك ردی خصوصلرنده متحداً مدافعه ومقاومت اساسی قبول ایدلمشدر . » دنیلدی .

بو ایکی جملەدەکی فرق ، معنا اعتباریله بالطبع پك بویوکدر . برنجیسنده دول ائتلافیەیه قارشی خصمانه وضعیت ومقاومت تلفظ اولونمیور . ایکنجیسنده بوجهت صراحت کسب ایدییور .

٤) نظامنامەده ، دردنجی مادەیی تشکیل ایدن مسئله اولدقجه مناقشەیی موجب اولدی . ماده شوایدی :

« حکومت عثمانیه بر تضییق دولی قارشیسنده بورالری (یعنی شرق ولایتلرینی) ترك واهمال ایتمك اضطرارنده بولندیغی آکلاشیلدیغی تقدیرده آنه‌جق اداری، سیاسی، عسکری وضعیتلرك تعیین وتثبیتی» یعنی ادارهٔ موقته تشکیل ایتمك مسئله‌سی .

سیواس قونغره‌سی نظامنامه‌سنده بو ماده‌ده‌کی « بورالری » یرینه « ملکمزك هر هانکی بر جزئنی ترك واهمال ایتمك ... » صورتنده شامل وعمومی برقید قوندی .

§ بوندن صوکره ۸ ایلول اجتماعنده ؛ بحث ایتدیکم مخطره‌یه تماس ایدلدی. بو مخطره‌ده باشلیجه آمریقا مانداسی مسئله‌سی موضوع بحث ایدیلیوردی .

اوکونلرده ، استانبولدن کلن بعض ذوات ، آمریقالی میستر (براون) نامنده برده غزته‌جی‌یی سیواسه کتیرمشلردی . بو مسئله حقنده قونغره‌ده جریان ایدن مذاکراتدن بحث ایتمه‌دن اول مسئله حقنده ، هیئت علیه‌کزك کافی درجه‌ده تنورینه مدار اولمق اوزره ، اولا ، بوزمینه مقدمه اوله‌جق بعض معلومات عرض ایده‌یم . بو معلوماتی ، ارضرومدن بری باشلایان بعض مخابراتدن دها أیی آکلاشیله‌جغی ایچون عیناً عرض ایده‌جکم .

آماسیه‌دن
٢٥/٢٦ - تموز - ٣٣٥

آسایشه‌متعلق وغایت مستعجلدر

ارضرومده اوچنجی اردو مفتشلکی ارکان حربیه ریاستنه

١ — مصطفی کمال پاشایه مخصوصدر : بوکون ٢٥ تموز ٣٣٥ آقشامی بکر سامی بك افندی آماسیه‌یه مواصلت ایتدیلر . کندیلریله اوزونجه مدت تشرف ایتدم . مصطفی کمال پاشایه ورؤف بك افندی‌یه عرض احترامات ایدرلر . مشارالیه ، آتیده‌کی مطالعه‌سنی عرض ایتمکلکمی رجا ایتمشدر .

٢ — استقلال شایان آرزو وترجیحدر . آنجق استقلال تام طلب ایتدیکمز حالده ملکك مناطق متعدده‌یه تقسیمی، قطعی وشبهه‌سزدر . شو حالده ایکی اوچ ولایته منحصر قاله‌جق استقلاله ، تمامیت ملکیه‌مزی تأمین ایده‌جك مانداترلك البته مرجحدر . ممالك عثمانیه‌نك جمله‌سنه شامل مشروطیتمز وخارجده حق تمثیلمز باقی قالمق شرطیله برمدت معینه ایچون آمریقا مانداترلکنی طلب ایتمکی ملتمز ایچون الك نافع برشکل حل قبول ایدییورم . بوبابده آمریقا ممثلی ایله کوروشدم . برقاچ شخصك دکل، بوتون ملتك صداسنی آمریقایه دویورمق لازم کلدیکنی سویله‌دی وآتیده‌کی شرائط دائره‌سنده ویلسونه ، سناتویه وآمریقا قونغره‌سنه مراجعتده بولونیلمه‌سنی درمیان ایلدی :

آ — عادل بر حکومتك تأسیسی .

ب — معارف عمومیه‌نك نشر وتعمیمی .

ج — حریت ادیان ومذاهبك تأمینی .

د — معاهدات خفیه‌نك الغاسی .

هـ — عموم ممالك عثمانیه‌یی شامل اولمق اوزره آمریقا حکومتنك مانداترلکمزی قبول ایلمسی .

٣ — بوندن باشقه قونغره‌مزك انتخاب ایده‌جکی برهیئتی ، آمریقایه بر زرهلی ایله ایصال ایتمکده ممثل درعهده ایتمشدر .

٤ — بكرسامی بك دها بر ایكی كون بورالرده قالەجغندن هر كونا أمروتعلیماتك واسطهٔ عاجزانه‌مله تبلیغنی وخاصةً سیواس قونغره‌سنك نه زمان اجتماع ایده‌جكنی و كنديلريك يوم مذكوره قدر نره‌ده انتظار ايلمسی موافق اوله‌جغنك اشعار بیورولمسنی استرحام ایلمكده اولدیغمی .

فرقه ٥ قافقاس قوماندان وكیلی

عارف

ارضروم

شیفره
عجله وذاتیدر
١٩٦

آماسیه‌ده بشنجی فرقه قوماندانلغنه

١ — الیوم آماسیه‌ده بولنان والیٔ اسبق بكر سامی بك افندی‌یه مخصوصدر: تلغرافنامهٔ عالیلریندن بك مستفید اولدق . حال انعقادده بولنان ولایات شرقیه قونغره‌سی همان هرطرفده مملكتلری خلقنجه حائز تأثیر و نفوذ و صاحب كلام طانمش ذواتدن مركب بر هیئت مقتدره حالنده‌در . بو قونغره‌ده شمدی‌یه قدر اولان مذاكراتده دولت و ملتك استقلال تامی مصراً مدافعه اولنمقده‌در . بناءً علیه هنوز نزجه‌ده شروط وماهیتی مبهم بر آمریقا ماندالرلكندن قونغره‌یه دوغریدن دوغری‌یه بحث اولنمسی، بك محذورلی اوله‌جغی جهتله ذات عالیلرینك درسعادتده حال تماسده بولوندیغی ذوات ایله اولان مذاكره‌یه استناداً زیرده‌كی نقطه‌لرك ایضاحیله بزلری سریعاً تنویر بیورمكزی خاصةً رجا ایدرز . بوندن اولده رأساً درسعادتدن بوكا دائر كلن معلومات مشكوك كورولدیكی جهتله عینی اساسلر دائره‌سنده استیضاح قلندیغی كبی ٢١ تموز ٣٣٥ تاریخنده‌ده سیواسده رأفت بك واسطه‌سیله درسعادتدن كلن معلوماتده عینی مشكوكیت بولندیغی جهتله اورادنده دوغریجه شروط و ایضاحات طلب ایدلمشدر .

آ) استقلال تام طلب ایدلدیكی حالده ملكك مناطق متعدده‌یه تقسیمی قطعی و شبهه‌سزدر بیوربلیور . بوقناعتك منبعی نه‌در ؟

ب) تمامیت ملكیه‌دن مقصد ، ملكك تمامیسی‌می یوقسه حقوق حكمرانیمیدر ؟

ج) ممالك عثمانیه‌نك جمله‌سنه شامل مشروطیتمز و خارجده حق تمثیلمز باقی قالمق شرطیله ماندالرلك طلبنی الك نافع بر شكل اوله‌رق قبول بیوریبورسكز . آنجق ممثلك درمیان ایتدیكنی بیلدیردیككز مواد ایله بو شكل بربرینه متناقض كورونیور . چونكه مشروطیتمز باقی قالنجه حكومت قوهٔ تشریعیه‌نك اعتمادینه مظهر ومراقبه‌سنه تابع برهیئتدن عبارت اولوركه آرتق بوهیئتك تأسیسنده آمریقانك دخل و تأثیری اولەماز . شوحالده یا مشروطیت باقیدر ، عادل بر حكومتك تأسیسنی آمریقادن طلبه محل یوقدر ویاخود عادل بر حكومتك تأسیسی آمریقادن طلب ایدیلنجه مشروطیتك بقاسی لفظدن عبارت قالیر .

د) معارف عمومیه‌نك نشر و تعمیمندن مقصد نه‌در ؟ و حالاً خاطرمزه كلن ، مملكتك هرطرفنده آمریقان مكتبلرینك تأسیسیدر . چونكه دها شمدیدن یالكز سیواسده یكرمی بش قدر مؤسسه احداث ایتمشلردركه یالكز بر دانه‌سنده بیك بش یوز قدر ارمنی طلبه واردر . بناءً علیه معارف عثمانیه واسلامیه‌نك نشر وتعمیمی ایله بوتشبثك صورت امتزاجی نصل اوله‌جقدر ؟

ه) حريت اديان ومذاهبك تأميني فقره‌سی‌ده مهمدر . پطريقخانه‌لر امتيازاتی موجود ايكن بونك فرق ومعناسی نه‌در ؟

و) مثلك بشنجی ماده اوله‌رق بحث ايلديكی عموم ممالك عثمانيه‌نك حدودلری نه‌در ؟ يعنی قبل‌الحرب اولان حدودمزميدر ؟ اكر بوتعبير ايچنده سوريه و عراق داخل ايسه آناطولو خلقنك عربستان نامنه مانداترلك طلبنه حق وصلاحيتی اوله‌بيلرمی ؟

ز) حكومت حاضره‌نك سياستی نه‌در ؟ توفيق پاشا نه‌دن لوندره‌يه كيتدی ؟ امريقاليلرك ، انكليزلرك‌ده آيريجه بر ماندا ترلك تعقيب ايتديكی كوروليور . فرقلری نه‌در ؟ حكومت امريقا مانداسنی نصل تلقی ايديور ؟ يعنی بوكا مايلمی ، مستغنی‌می ؟ امريقاليلر نه‌دن ارمنستان مانداسنی ترك ايتديلر ؟ امريقاليلر مانداسی آلمغه نه درجه‌يه قدر مايل و آرزوكشدر .

٢ — سيواس قونغره‌سنك انعقادی ارضروم قونغره‌سنك حمايه مهمدر . بونكله آيريجه اشتغال ايدلمكده‌در . ذات ساميلرينك بوكا استعاراً يا توقده ياخود آماسيه‌ده بولنملری مهمدر . عرض حرمت ايلرز .

مصطفی كمال

آسايشه متعلق وعجله‌در		آماسيه‌دن
٩٣	اوچنجی اردو مفتشلكی اركان حربيه رياستنه	٣٠-٧-٣٢٥

١ — مصطفی كمال پاشايه مخصوصدر : بكر سامی بكدن آلنان جواب بروجه آتی عرض اولنور :

آ — استقلال تام طلب ايدلديكی حالده ملكك مناطق عديده‌يه تقسيم وبر قاچ ماندايه تابع طوتوله‌جغمز درنلرمجلسنجه مقرردر . بناءً عليه بوكا مانع اولمق ايچون برمانداسی طلب ايتمكده الك موافق اوله‌جغی بيان ايتمشدر .

ب — يالكز حقوق حكومت موضوع بحث ، تماميء ملكمزك محافظه‌سی اساسدر .

ج) امريقادن هرهانكی شكلده برحكومت طلب ايتميه‌جكز . امريقايه عادل بر حكومتی تأسيس ايده‌جكمزی تأمين ايده‌جكز . قانون اساسيمز احكامی مرعی ، خاندان سلطنتك هر درلو حقوق حكمرانيسی باقی و محفوظ وخارجده هيئت تمثيليه‌مز كما كان موجود اولمق شرطلريله امريقا حكومتنك اسباب سعادت وانكشافمزه مظاهر اولمسی طلب ايده‌جكز . ايسته‌يه‌جكمز ماندا ترلك بوشكلده‌در .

د) معارف عموميه‌نك نشر وتعميمندن مقصد امريقا مكتبلرينك كويلره قدر كيرمسنه مساعده دكل معارف مليه و اسلاميه‌مزی نشر و تعميمه صرف اهتمام ايده‌جكمزه كنديلريی تأمين ايله برابر مظاهرتلريی طلبدر . مانداترلكی امريقا ميسيونرلرينه دكل امريقا حكومتنه توديع ايتمك ايستيورز .

ه) حريت اديان ومذاهب اساساً احكام دينيه واسلاميه‌مز مقتضاسندندر . امريقا افكار عموميه‌سی بو حقيقته واقف اولمدقلری ايچون كنديلرينه بو تأميناتی ويرمك ايسته‌يورز ومثلك بحث ايتديكی حدود قبل‌الحرب موجود اولان حدودمزدر . سوريه واقسام سائره حقنده بزم مانداترلك طلبنه صلاحيتمز اولوب اولمامسی قونغره‌جه حل ايديله‌جك برمسئله‌در . اساساً سوريه وعراقده امريقا هيئتلری آرای عموميه‌يه مراجعت ايتديلر . سوريه‌وفلسطينده مستقل بر عرب حكومتی تأسيسنی طلب ايله برابر امريقا مانداترلكنی ديكرلرينه ترجيح ايلدكلرينی اظهار ايتديلر .

ز) حکومت حاضره هنوز تشکل ایتدیکندن سیاستی مجهولدر . آنجق اولکی حکومتلرك سیاستلری عجز وقوای ائتلافیه‌نك هربر أمرینه مماشات ایدی . توفیق پاشا لوندره‌یه کیتمه‌رك فرید پاشا ایله عودت ایتمشدر . آمریقا ، ارمنستان حکومتی تعین ایتمه‌دن ، دولاشان هیئتلرینك راپورلرینه نظراً ، بویوك برارمنستان تشکلنه مادةً امکان موجود اولمدیغی مرکزنده‌در . ماندا ترك حقنده مفصل برعریضه پوسته ایله تقدیم اولنمق اوزره‌در .

د — شمدیلك طرفکزدن واقع اوله‌جق تبلیغاته انتظاراً توقادده بولنه‌جغم . آماسیه وتوقادده وقضالرده ایجاب ایدن تبلیغات اجرا ، ایی نتیجه‌لر ویره‌جکنی امید ، ایتمکده‌یم . جمله‌کزه احتراماتمی تقدیم ایدرم افندم .

فرقه ٥ قوماندانی

عارف

شیفره

ذاته مخصوصدر .

آماسیه‌ده بشنجی فرقه قوماندانلغنه

ارضروم

١-آغستوس-٣٥

بوتلغرافك همان بکر سامی بك افندی‌یه ایصالی وجوابنك مستعجلاً آلنمسی رجا اولنور :

بکر سامی بك افندی‌یه‌در .

ج : ٣ – ٧ – ٣٣٥ آمریقان مانداترلکی حقنده‌کی ایضاحات أخیره‌کزه مطلع اولندق . بو شرائطه کوره اساس اعتباریله قورقوله‌جق برشی اولمه‌مق لازم . معهذا دها برنقطه حقنده‌کی مطالعه‌عالیلرینی ده آلمق ایستیورز . لهمزده بوقدر شرائط درمیانه مساعد بولنه‌جق اولان آمریقا حکومتی بوشکلده‌کی ماندا ترلکی قبول ایتمسنه یعنی بوکا قاتلانمسنه مقابل آمریقا نامنه نه کبی فوائد ومنافع تأمین ایتمش اوله‌جقدر . بونکله کندی حسابلرینه اوله‌جق غایه نه‌در ؟ بو بابده‌کی قناعت واستطلاعات سامیلریله‌ده تنویر بیورملرینه مسارعةً انتظار ایلرز افندم .

مصطفی کمال

اوچنجی اردو مفتشلکی ارکان حربیه ریاستنه

آماسیه

٣-٨-٣٣٥

بکر سامی بکدن آلنان جواب بروجه آتی عرض اولنور :

مصطفی کمال پاشایه مخصوصدر : آمریقالیلرله شمدی‌یه قدر جریان ایدن مذاکرات بالطبع دائما خصوصی برشکلده واقع اولمش وصرف بر فرضیه‌دن عبارت بولنمش اولدیغنه نظراً ماندا ترلکرینه طرفین عاقدینه تحمیل ایدیله‌جك شرائط حقنده تعاطیء افکار ایدلمه‌مشدر . ممکن اولدیغی تقدیرده احضاریله سیواس قونغره‌سنك سرعت کشادی لزومنی خلاصةً عرض ایلرم .

ارکان حربیه قائممقامی

عارف

مصطفی کمال پاشا حضرتلرینه

محترم افندم .

مملکتك سیاسی وضعیتی الك حاد بردوره‌یه کلدی . کندمزه بر استقامت تعیینی ایچون تورك ملتنك زارنی آتوب مثبت بر وضعیت آلمق زمانی ایسه کچمك اوزره بولونیور .

خارجی وضعیت استانبولده شویله کورونیور :

فرانسه ، ایتالیا، انکلتره ، تورکیه‌ده مانداترلك مسئله‌سنی آمریقا سناسنه‌رسماً تکلیف ایتمش اولمغله برابر بوتون قوتلرینی سنانك قبول ایتمه‌مسی ایچون صرف ایدییورلر . تقسیمدن حصه قاچیرمق طبیعی ایشلرینه کلیور .

سوریه‌ده خسرانه اوغرایان فرانسه ، ضررینی تورکیه‌ده تلافی ایتمك ایستیور ، ایتالیا ناموسکار بر امپریالیست اولدیغندن محاربه‌یه آنجق آناطولی تقسیمنده پای آلمق ایچون کیردیکنی آچیقدن آچیغه سویلیور . انکلتره‌نك اویونی بر آز دها اینجه‌در .

انکلتره تورکك وحدتی، عصریلشمسنی ، حقیقی براستقلال آلمسنی آنی ایچون بیله اولسه ایسته‌میور. یکی وسائط وفکرله تماماً عصری و قوی بر مسلمان ـ تورك حکومتی باشنده خلافت‌ده اولورسه انکلتره‌نك مسلمان اسیرلری ایچون بر سوء مثال تشکیل ایدر . تورکیه‌یی کل حالنده انکلتره آله‌بیلسه قفاسنی ، قولنی قوپاریر ، برقاچ سنه‌ده صادق برمستملکه حالنه قویار . بوکا اك باشده بالخاصه (قله‌ریقال صنفلر) مملکتمزده جوقدن‌طرفداردر. فقط بونی‌فرانسه ایله دوکوشمه‌دن یاپه‌بیلمك قابل اوله‌میه‌جغندن طرفدار اوله‌مز . فقط تورکیه‌یی وحدت حالنده محافظه ضروری کورونورسه یعنی تقسیم آنجق‌بویوك عسکری فداکارلقلرله حصوله کله‌جکنی آکلارسه لاتینلری صوقامق ایچون آمریقا فکرینه ظهیر و طرفدار اولور . نته‌کیم انکلیز سیاسی آدملری آره‌سنده ذاتاً بو فکره تمایل‌موجود ، (موریسون) کبی مشهور سیمالر آمریقانك تورکیه‌ده عمومی ماندا آلمسنه طرفدار اولیورلر .

دیکر بر صورت حل‌ده تورکیه‌یی تراکیادن ، ازمیردن ، آطنه‌دن بلکه‌ده طربزوندن و مطلق استانبولدن محروم ایتدکدن صوکره اسکی « قاپیتولاسیون » لری و بوغوازه محکوم داخلی حدودی ایله مستقل براقمق .

بز استانبولده کندمز ایچون بوتون اسکی و یکی تورکیه حدودلرینی شامل اولمق اوزره موقت بر آمریقا منداسنی اهون شر اوله‌رق کوریورز . سببلرمز شونلردر :

١ — آره‌مزده هرهانکی شرائط آلتنده خرستیان اقلیتلری قاله‌جقدر . بونلر هم عثمانلی تبعه‌سی حقوقندن استفاده ایده‌جکلر، هم‌ده خارجده بر آوروپا دولتنه دایانه‌رق شورش چیقاراجقلر ، متمادی مداخله‌یه‌سببیت‌ویره‌جکلر، ذاتاً صوری اولان استقلالمزدن‌اقلیتلر نامنه‌هرسنه‌پارچه پارچه‌غائب‌ایده‌جکنز.

منتظم بر حکومت و عصری بر اداره تأسیسی ایچون بطریقخانه‌نك سیاسی‌امتیازلری ، اقلیتلرك قوتلی دولتلر واسطه‌سیله متمادی تهدیدی اورته‌دن قالقملیدر . کوچك وضعیف بر تورکیه بونی یاپامیه‌جقدر .

٢ — بربرینی افنا ایدن ، منفعت ، خرسزلق و یاخود سرکذشت وشهرت نامنه یشایانلرك حرصنی تطمین ایدن حکومت نظریه‌سی برینه ملتك رفاه وانکشافنی تأمین ، خلقی، کویلری ، صحتی وذهنیتی ایله عصری بر خلق حالنه قویه‌بیله‌جك بر حکومت نظریه‌سنه و تطبیقاتنه احتیاجمز وار . بونده لازم کلن پاره ، اختصاص وقدرته صاحب دکلز . سیاسی استقراضلرسیاسی اسارتی تزیید ایدیور . طرفکیرلك، جهالت وچوق قونوشمقدن بشقه مثبت بر نتیجه ویرن یکی بر حیات یاراته‌میورز .

بوکونکی حکومت آدملرینی تقدیر ایتمسه‌بیله ، خلقی و خلق حکومتی تأسیسی منفرد بیلن فیلیپین

كبي وحشى بر مملكتى بوكون كندى كنديني اداره‌يه قادر عصرى بر ماكنه حالنه قويان آمريقا، بوخصوصده چوق ايشمزه كليور. اون بش يكرمى سنه زحمت چكدكدن صوكره يكى بر توركيه‌وهر فردى تحصيلى، ذهنيتى ايله حقيقى استقلالى قفاسنده وجيبنده طاشييان بر توركيه‌يى آنجق يكى دنيانك قابليتى وجوده كتيره‌بيلير .

٣ — خارجى رقابتلرى وقوتلرى مملكتمزدن اوزاقلاشديره بيله‌جك بر ظهيره احتياجمز وار . بونى آنجق آوروپا خارجنده وآوروپادن قوتلى بر ألده بوله‌بيليرز .

٤ — بوكونكى أمر واقعلر قالقمق وسرعتله دعوامزى دنيايه قارشى مدافعه ايده‌بيلمك ايچون لازم كلن قوتى حائز بر دولتك مظاهرتنى ايسته‌مك لازمدر . استيلاجى آوروپانك بيك بر وسائطى وملعون سياستنه قارشى بويله بر وكيل صفتيله آمريقايى كندمزه قازانه‌رق اورته‌يه آته‌بيليرسه‌ك شرق مسئله‌سنى‌ده، تورك مسئله‌سنى‌ده آتى ايچون كندمز حل ايتمش اوله‌جغز .

بوسببلردن دولايى سرعتله ايسته‌مه‌مز لازم كلن آمريقاده طبيعى محذورسزدكلدر . عزت نفسمزدن ايچه فداكارلق ايتمك مجبوريتنده بولونيورز . يالكز بعضيلرينك دوشونديكى كبي آمريقانك رسمى صفتنده دينى تمايل وطرفكيرلك يوقدر . خرستيانلره پاره ويره‌جك ميسيونر قادينى آمريقاسى، آمريقانك ادارى ماكنه‌سنده بر موقع طوتماز . آمريقانك اداره ماكنه‌سى دينسز ومليتسزدر . او چوق آهنكدار مختلف جنس ومذهبده آدملرى چوق امتزاجلى بر صورتده بر آراده طوتمه‌نك اصوانى بيليور .

آمريقا شرقده مانداترلكه وآوروپاده غائله آلمغه طرفدار دكلدر. فقط اونلرك عزت نفس مسئله‌سى ياپدقلرى آوروپايه ، اصوللرى و ايده‌آللريله فائق برملت اولمق داعيه‌سنده‌درلر . برملت ، صميميتله آمريقا ملتنه مراجعت ايدرسه آوروپايه ، كيردكلرى مملكت وملتك خيرينه ناصل براداره تأسيس ايده‌بيلدكلرينى كوسترمك ايسترلر .

رسمى آمريقانك مهم آدملرى آراسنده لهمزه ايجه‌بر تمايل حصوله كلدى. استانبوله ارمنى دوستى اوله‌رق كلن برچوق مهم آمريقاليلر ، تورك دوستى وتورك پروپاغانداجيسى اوله‌رق دونديلر .

بو جريانى تمثيل ايدن رسمى وغير رسمى آمريقانك فكرى خفى اوله‌رق شودر : توركيه‌يى اولديغى كبي هيچ برپارچه‌يه آييرمه‌مق ، اسكى حدودلرى داخلنده وحدت ايچنده محافظه ايتمك شرطيله عمومى وبرتك ماندا آلمق ايسته‌يورلر . سوريه آمريقا قوميسيونى اوراده ايكن عمومى برقونغره عقد ايدرك آمريقايى ايسته‌مشدر . آمريقاده سوريه‌نك بو آرزوسى پك حرارتله قارشيلانمشدر .

رسمى آمريقا بزم طوپراقلرمز اوزرنده ارمنستان ياپمغه متمايل كورونميور. اكر ماندا آليرلرسه بوتون ملتلرى مساوى شرائط آلتنده بر مملكت اولادى اوله‌رق تلقى ايدوب آله‌جقلرينى الك مهم محافلندن خبر آلدم .

فقط آوروپا مطلق بر ارمنستان مسئله‌سى ياپمق ـ بالخاصه انكلتره ـ ارمنيلره تعويضات ويرمك ايسته‌يور ، آمريقا افكار عموميه‌سنده ارمنى مظلوملرى نامنه بر اويون اوينامغه چاليشيور . آوروپا قورقوسى بزم متفكرلرى دوشونديريور . رشاد حكمت بك كبي جامى بك كبي حتى وحدت مليه‌يى تشكيل ايدن ديپلوماتلرمزك، ارمنى مسئله‌سى ايچون برصورت‌حل توصيه‌لرى وار. رسماً سزه يازبليور. چوق تهلكه‌لى آنلر كچيريورز . آناطولوده‌كى حركاتى دقت ومحبتله تعقيب ايدن بر آمريقا وار.

حكومت وانكليزلر بونك ، خرستيانلری اولدورمك ، اتحادجيلری كتيرمك ايچون برحركت اولديغنی آمريقايه تلقينه أل برلكيله چاليشيورلر .

هر آن بوملی حركاتی دور دورمق ايچون قوت سوقی متصور ، بونك ايچون انكليزلری قانديرمغه چاليشيورلر . ملی حركت سرعتله ومثبت آرزولرله همان ميدانه چيقارسه [وخرستيان دشمنلغی كبی بررنكده اولمازسه] آمريقاده همان ظهير بولاجغنی ينه چوق مهم محافل تأمين ايديورلر .

سيواس قونغره‌سی انعقاد ايدنجه‌يه قدر آمريقا قوميسيونی آليقويمغه چاليشيورز . حتی قونغره‌يه آمريقالی برغزته‌جی كوندرمكده بلكه موفق اوله‌بيله‌جكز .

ايشته بوتون بونلر قارشيسنده ، دعوامزده ظهير اوله‌بيلمسی ايچون ، بوفرصت دقيقه‌لرينی غائب ايتمه‌دن تقسيم واضمحلال قورقوسی قارشيسنده ، كندمزی آمريقايه مراجعته مجبور كوريورم . واصف بك قاردشمزله بوخصوصده مشترك اولان نقطه‌لری كنديسی‌ده آيريجه يازه‌جقدر .

توركيه‌يی عزم واراده صاحبی كنيش قفالی بر ايكی كشی بلكه قورتاره بيلير .

سركذشت وجدال دوری آرتق كچمشدر . آتی انكشاف ووحدت محاربه‌سی آچمغه مجبورز . حدودنده بوقدر چوق اولادی أولن زواللی مملكتمزك فكر وتمدن محاربه‌سنده‌قاچ دانه شهيدی‌وار ؟ بز توركيه‌نك خيرلی اولادلرندن يارينك بانيلری اولملرينی ايسته‌يورز . رؤف بك قردشمزله ، سزلك مشتركاً تملری بيله چوكن زواللی مملكتمز ايچون اوزاقلری كوره‌رك دوشونوب چاليشمكزه انتظار ايديورز .

حرمتلرمی كوندرير ، موفقيتكزه دعا ايدرم. ملی دعواده جانيله وباشيله چاليشانلر آراسنده‌ساده برتورك عسكری تواضعی ايله سزكله برابر اولديغمی بيان ايدرم .

١٠ آغستوس ١٩١٩ — خالده اديب

قره‌حصار صاحب

ق ١٥ قوماندانلغنه — ١٣-٨-٣٣٥

مصطفی كمال پاشايه مخصوصـدر : درسعادتده‌كی فرق مختلفه‌نك بالاتحاد آمريقا هيئتنه ويرلمك اوزره اتخاذ ايتدكلری مقررات بروجه زير معروضدر :

١ — ارمنستان ايچون توركيه‌نك شرق حدودی اوزرنده ارمنيلرك ايشـنه يارايه‌جق بر اراضی پارچه‌سی ترك ايتمكه ولايات شرقيه‌نك توركلری واوراده ايش باشنده بولونان بويوكلری آتيده رفاهی وسربست انكشافنی دوشونه‌رك راضی اوله‌بيله‌جكلری فكرنده اولدقلری ، يالكز بوفكرلرينی‌اوراده‌كی كوردلرله تشريك مسـاعی ايتمش اولمق وكوردلركده ارمنيلره ترك اراضی فكرينه قطعياً متمايل اولمامق دولاييسيله اظهاره طرفدار اولمدقلرينی وحتی اظهار ايتسه‌لر بيله اوراده تورك اكثريتنك شرائط آتيه كنديلرينه ـ تأمين ايدلدكجه ـ بوفكرده كوردلردن آيرليه‌جغنی ظن ايتدكلرينی ، شويله‌كه : اولاً ، تورك وكورد اكثريتی وآره‌لرنده‌كی اقليت سـائره‌نك مسكون اولديغی اراضينك تماميتی ، ثانياً ، تورك استقلال تامی تأمين ايدلمك وفعلاً تأييد اولنمسی، رابعاً ، توركيه‌نك عصری تكاملاته مظهراوله‌بيلمسی

ایچون سربستجه انکشافنه مانع اولان قیودك رفعیله ویلسون پرنسیپلرنده وعد ایدلدیکی وجهله استقلال وحقوقندن الشامین برطرزده استفادهسنه امکان بخش اولنمسی: خامساً: بوخصوصانده وتورکلرك تسریع ترقیاتنده آمریقانك بزه مظاهرتی جمعیت اقوامه فارشی تعهد اتمسی.

٢ — تخلیه ایدیلهجك اراضیدن چیقاریلهجق اولان تورك وکوردلرك یکی نقل ایدیلهجکی اراضیده درحال اسکانی ودرحال اراضیلرندن استفادهلرینی تأمین ایتمسی ایچون آمریقانك معاونت ایتمسی.

٣ — اوجوارده وبالخاصه ارزنجان وسیواس آرهسنده متکاثف ارمنیلرکده یکی ارمنستان حدودی داخلنه نقللرینك تأمینی،

٤ — ارمنستان نام وحسابنه اولهرق واقع اولمسی محتمل کوردیکمز ترك اراضی کیفیتی مستقل برارمنستان نامنه دکل آنجق بویوك ومدنی بردولتك مانداسی آلتنده انکشاف ایدهجك عصری بر دولت نامنه اولهجقدر. چونکه، بوکونکی ارمنستانه اراضی ترك اتمك تورکیهنك باشنه ایکنجی برما کدونیا یاپمق دیمك اولدیغی کبی فافقاسیا ایچونده برعامل تشکیل اتمك دیمکدر.

٥ — بوتون بونلر قابل مناقشه بر (تکلیف) ماهیتندهدر. بونلرك قطعی ماهیت اکتساب ایتمسی آنجق مملکتدهکی هیئتلرله تماس اتمك ممکن اولورسه اورایه آمریقا هیئتندن برذاتك اعزامی ألزمدر.

٦ — والك نهایت مسئلهنك شكل قانون ومشروعه ارجاعی ایچون مجلس ملیء عثمانی یه تودیعی طبیعیدر.

ق ١٢ قوماندانی

صلاح الدین

شیفره		ارضروم
ذاته مخصوصدر	ق ١٢ قوماندانلغنه	٣٣٥-٨-٢١
٣٣٩	ق ٢٠ قوماندانلغنه	

(یالکز ق ١٢) ج: ١٣ - ٨ - ٣٣٥ شیفره:

درسعادتدهکی فرق متنافهنك آمریقا هیئتنه ویرلك اوزره اتخاذ ایلدکلری مقررات بورادهکی هیئت تمثیلیهمزجه چوق درجه شایان تأثر وتأسف کورولدی. چونکه برنجی مادهده ارمنستانه ولایات شرقیهدن اراضی ترکی موضوع بحث اولمقدهدر. حالبوکه اکثریت فاحشه تورك وکورد اولان بوولایتلردن بر قاریش طوپراغك بیله ارمنیلر حسابنه قیدینك بوکون ایچون بالعمل ممکن اولهمیهجغی شویله طورسون عنصرلر آرهسندهکی منافرت وحس انتقامك دهشت وشدتی عثمانلی ارمنیلرینك عودتلری حالنده بیله ولایتلر داخلنده متکاثف اولهرق اسکانلرینی تهلکهلی کوسترمکدهدر. بناءً علیه ارباب جرائمدن اولمایان عثمانلی ارمنیلرینه یاپیلهجق اعظمی مساعده، شرائط عادله ومتساویه دائرهسنده وطنلرینه عودته رضادن بشقه برشی اولهمیهجقدر. اوچنجی مادهده ارزنجان و سیواس آرهسنده متکاثف بر ارمنیلك تخیلی علمسزلك ووقوفسزلقدن بشقه برشی دکلدر. حربدن اول بیله بورالرك سکنهسی قسم اعظمی تورك وقسم قلیلی زازا دینلن کوردلردن وبك آزده ارمنیدن عبارت ایدی. بوکون ایسه موجودیتندن بحث ایدیلهجك مقدارده ارمنی یوقدر. بناءً علیه بوکبی جمعیتلر صلاحیتلرینی تقدیر ایتلی وبر ایش یاپمق ایسترلرسه هیچ اولمازسه حربیه و خارجیه نظارتلرینك صلح حاضرلقلری میاننده یاپدقلری رسمی ایستاتستیق وغرافیکره اولسون مراجعت زحمتندن فارغ اولنمامليدر. اشبوتلغرافك عیناً استانبوله کوندرلمسنی رجا ایدرز.

مصطفی کمال

آسایشه طاندر | آنقره‌دن
٢٠١٣ | ١٤-٨-٣٣٥

اوچنجی اردو مفتشلکی ارکان حربیه ریاستنه

١ — مصطفی کمال پاشایه : درسعادته خصاباً یازمش اولدیغکز صوك جوابلرکز محلنه ایصال ایدلمش و جواب اوله‌رق مطبوع راپورله احمد رضا بك ، احمد عزت ، جواد ، چوروکصولی محمود پاشالر ، رشاد حکمت ، جامی ، رشید سعدی بکلر ، اسعد پاشالرکبی پك چوق ذواتك فکرینه موافق اولان قره واصفك یعنی جنکیزك خالده ادیب خانمك مطالعه‌لرینی حاوی اوزون مکتوبلر کلدی. بونلر صره ایله خلاصه ایدیله‌رك عرض ایدیله‌جکی کبی اصللری‌ده سیواسه کوندریله‌جکدر . بونلرك جمله‌سنده بر مظاهرته احتیاج مس ایتدیکی وبو مظاهرتك آمریقا طرفندن ایفاسی اهون شر اوله‌رق قبول وتصویب ایدلدیکنه دائر اسباب موجبه بیان ایدلمکده‌در . مطبوع راپور ، جامی ، رؤف احمد ، رشاد حکمت ، رشید سعدی بکلرله خالده خانم ، قره واصف ، اسعد پاشا ، بوتون فرقه وجمعیتلرك افکاری یوقلاندقدن صوکره ، اکثریت عظیمه‌یه کوره تنظیم ایدلمشدر . وقت وارمش . قونغره‌ده برآن اول ایش کورمك ، آمریقالیلر کیتمه‌دن تبلیغات یاپیلمق لازم ایمش . آمریقالیلری اویالایه‌رق تأخیر حرکتلرینه چالیشیلیورمش . قونغره سرعتله قطعی قرار ویره بیلیرمی ؟ سؤالیله آمریقالیلر ، طرفدارلغنی ایما ایدییورمش . قونغره‌نك انعقادینی تعجیل بویورملری رجا اولونیور .

ق ٢٠ قوماندانی

علی فؤاد

§ بوتلغرافده بحث اولنان اوزون مکتوبلر ، کونارجه تللری اشغال ایدن شیفره‌لرله ویرلدی . یکدیکرینه ذیل اولان اوشیفره‌لردن بری‌ده شو ایدی :

آسایشه طاندر | آنقره‌دن
ذاته مخصوصدر | ١٧-آغستوس-٣٥

٣ نجی اردو مفتشی ارکان حربیه رئیسی کاظم بك افندی‌یه

مصطفی کمال پاشا حضرتلرینه : ١٦-٧-٣٣٥ و ٨٨٠ نومرولی شیفره‌نك طقوزنجی ماده‌سنه ذیلدر :
قره واصفك ١٠ نومرولی ماده حقنده ذیل اوله‌رق ویردیکی معلومات :

١ — برمظاهرت شکلنده آمریقایه طرفدار اولورسه‌ق وبونی ولایات شرقیه قونغره‌سی ، ملی قونغره ، برآرزو کبی تلغرافله حکومتمزه یازارسه ویلسونك آمریقا قونغره‌سنه قارشی کوزل برنقطهٔ استناد اوله‌جغی درسعادتده اکثر منوران بوکا طرفدار وبویله برشی احضار ایدییورلر . اکر آناطولوده یاپار ایسه فائده‌لی اولور دییورلر . بویله اولورسه آمریقانك ماندا‌سندن بالاستفاده دیکر خبیثلری چیقارمق وصوکره یالکزجه آمریقالیلرله قارشولاشمق قابل اولور واوغراشمقده قولای اولور . برده آمریقالیلر بزی شدتله تقبیح ایدییورلر . یعنی حکومتی تزذیل وملتمزی‌ده تقبیح ایدییورلر . مرخصلرك استانبولدن چیقیشی پارسه کیدیشی ، مخاطره‌لری . . . . . . صوکره دییورلرکه آوروپانك جسارت ایتدیکنی سز قبول ایدییورسکز . مثلا ، آوروپا بویوك ارمنستان یاپییور . سزك صدراعظم

طوروسدن حدود ویریور . ارمنستان ایستیور . حالبوکه شمدی‌یه قدر آمریقا قومیسیونلرندن هیچ بریسی بیله بوکا ممکن دیمدی . عموم راپورلره نظراً آناطولوده تورکیه‌ده برارمنستان اولمق حتی مختار ومحلی اداره‌لر تأسیس ایتمك بیله ممکن دکلدر . نفوسلری یوق . طوپراقلری یوق . بواداره مدهش برقوهٔ عسکریه‌یه استناد ایتدیرلمزسه اولماز . ارمنیلرده بو قوت اوله‌ماز. آمریقا بو لطفی یاپه‌مز. دیکر دولتلرده بوکا تحمل ایده‌مز . مکرکه اورالرینی ضبط ایتسین و (. . . . . . صلح) یاپسونلر . بوده قابل دکل . رقابت مانعدر . ایشته درسعادتك حوادثلری . اوراجه تأمل ایدلسون . زمان ایچه واردر . آمریقا قونفره‌سی همان ویلسونی دیکله‌مك اوزره‌در .

٢ — درسعادتده بویوك تماسلر وار . آنك ایچون مصطفی کمال پاشا عمومی بر أمر ویریرمی ؟ یوقسه درسعادتك قرار ومساعیسنه موافق قالیرمی ؟ مساعیده‌کی غایه ملتك وحدتی ، ملکك تمامیسی استقلال وحاکمیتك تأمینی ! اکر مصطفی کمال پاشا بورایه عمومی برأمر ویرمزسه وکندیسی‌ده سریعاً اورادن آمریقا و انکلیز و سائرلریله ارتباط یاپمزسه طبیعی بوراده‌ده فعالیت دوام ایده‌جکدر . بلکه مخالف برشی اولور . بوکا نظر دقتی جلب ایدرم . بورولی ، سیاستی دها اعلا تدویر ایدر بر [ت غ ط ل ك ه ن] . مصطفی کمال پاشا حرکاتنه قوتنه استناد ایسه [ب ط ل س ت ن] اونك اقوال وبیانات اطوار وحرکاتیله فعلاً وقولاً تکذیب ایدلمش .

٣ — چولاق حسین صلاح‌الدین ایکی یوزلی کیدیور . صادق بکك الك کوزده سنده‌لرندن اولان بوذاتك موقع صاحبی اولماسی دوشونیلیور .

ق ٢٠ قوماندانی

علی فؤاد

§ قره واصف بکه بیلدیرلمك اوزره ویریلن جواب شو ایدی :

شیفره	ارضرومدن
ذاته مخصوصدر. عجله‌در	١٩-٨-٣٥
١٠٢	

ق ٢٠ قوماندانی علی فؤاد پاشا حضرتلرینه

ج : ١٧ — ٨ — ٣٥ .

١ — بحث ایدیلن آمریقا ماندا ومظاهرتنك غایت دقتلی اوله‌رق تحلیلی وغایهٔ ملیه‌مز ایله مقایسه اولنمسی پك مهمدر . درسعادتده‌کی زمرهٔ مساعینك غایه‌سی ملتك وحدتی ، ملکك تمامیسی ، استقلال و حاکمیتك تأمینی نقطه‌سنده تصویر و ارائه ایدلدیکنه کوره آمریقا ماندا‌سنی قبول حالنده بو غایه مصون‌قاله‌بیلیرمی ؟

٢ — آرزوی ملی‌یه تابع وموافق اولمیان قرارلر هیچ بر زمان ملت نظرنده مطاع اولمیه‌جغی جهتله مقدرات‌ملیهٔ ووطنیه‌ده وجدان ملی‌یه ترجمان اولمقدن عبارت بولنان وظیفه‌مزی حسن ایفا ایچون آرزوی ملینك اجتماع وتعاقبی بکلمه‌دن هیچ برمسئله‌ده صلاحیتدار کورونمه‌مز جائز دکلدر . بوسببه مبنی‌درکه طرفمزدن اجانب ایله‌تماس وارتباطك قونفره‌نك مقرراتنه استناد ایتدیره‌رك‌مات نامنه‌یاپیلمسنی ترجیح ایتمکده‌یز. لله‌الحمد وطنمزده‌کی جریان ملینك پك‌زیاده انکشاف وتعضوی وکسب قوت ایلمکده اولمسی بزلری دائما بونقطه‌یه جذب ودعوت ایدیور .

٣ — شوراسیده نظر دقته طوتولملیدرکه مملکت وملتك مقدراتی حقنده آمریقا ویا هر هانکی بردولتله آکلاشمغه صلاحیتدار اوله‌بیله‌جك برحکومت آنجق حاکمیت ملیه اساسنی قبول وبرشورای ملینك وجودینی تصویب ایله‌اوکا استناد ایتمکی ترویج ایدن برحکومتدر. شو تدبیرده حکومت مرکزیه‌یی ترکیب ایده‌جك ذواتك مطلقا بو اوصافده اولمسی مقتضیدر. بزجه اولدیغی کبی اوراده‌کی مساعیکزده بو نقطه‌نك تأمیننه معطوف اولملیدر .

٤ — قریباً قونغره مقرراتنه واقف اوله‌جقسکز . کوزلرکزدن اوپرز .

مصطفی کمال

§ بر کوچوك معلومات دها ویره‌یم . سیواسه کلمش اولان ، غزته‌جی میستر براون ایله بالذات کوروشمکی مناسب کوردم . مخاطبنی سهولتله آکلایان چوق ذکی برکنج .

شیمدی ، افندیلر ؛ قونغره‌ده ماندا حقنده ، جریان ایتمش اولان مذاکره ومناقشه‌یی ممکن اولدیغی قدر جریان ایتدیکی کبی هیئت علیه‌کزه دیکلتمکه چالیشه‌جغم :

بر چوق ذوات سوز آلدیلر . کیمسه‌یه سوز ویرمه‌دن اول ، مقام ریاستدن ، ضبطنامه‌ده عیناً مندرج اولان شو قیصه ملاحظه‌یی سرد ایتدم : « بو مخطره محتویاتی حقنده مداولهٔ افکاره باشلامه‌دن‌اول بعض نقطه‌لره نظردقتکزی جلب ایتمك ایسترم . بو راپورده مثلا میستر (براون) دن بحث ایدلمکده واللی بیك کشیلك برعمله اردوسی کتیریله‌جکنی سویلدیکی ذکر اولنمقده‌در .

افندیلر ، میستر براون « بن هیچ برصفت رسمیه‌ایله کوروشمیورم ، تمامیله خصوصی برصورتده کوروشیورم . » دییور و حتی آمریقانك مانداسی قبول ایده‌جکنی دکل بلکه ایتمیه‌جکنی سویلیور ! اونك ایچون سوزلری آمریقا نامنه دکل ، کندی نامنه‌در ، ماندانك نه اولدیغنی کندیسی‌ده بیلمیور ! « ماندا ، سز نه دیرسه‌کز اودر ! » دییور. بومخطره‌ده مهم اوله‌رق ماندامسئله‌سی واردر. بونك حقنده مداولهٔ افکار ایتمزدن اول اون دقیقه استراحت ایدلم . [ساعت ٣,٢٥]

متعاقب جلسه‌ده — ایلك سوز واصف بکك‌در . دیدم . واصف بك اولا ، ماندانك تعریفی حقنده اوزون بیاناتده بولندی . دیکرلرینه سوزی براقدی . تکرار سوز آلدی و « برکره اساس اعتباریله ماندایی قبول ایدلم ده شرائط حقنده بالآخره کوروشورز . » دیدی .

اعضادن ماجدبك نامنده برذات ؛ — هیئت عمومیه‌جه اصل مذاکره ایدیله‌جك مسئله شیمدیدن صوکره یالکز یشایه‌بیله‌جکمی‌یز ، یشایه‌میه‌جقمی‌یز ، ماندایی نه شکل وصورتده آکلایه‌رق ماندا‌لرله نه صورتله کوروشه‌جکز ؟ ماندالر کیم اولاجقدر ؟ اصل مسئله بودر . طرزنده بیاناتده بولندی .

بن ، مقام ریاستدن — «ظن‌ایدرم بوراپوردن ایکی نقطهٔ نظر تظاهرایدییور: بونلرك برنجیسی؛ دولتك داخلی‌وخارجی استقلالندن واز کچه‌مه‌مسی وایکنجیسی‌ده ، دولت‌وملتك خارجك تضییقات مضره‌سنه قارشی برمعاونت ومظاهرت احتیاجنده بولنوب بولنمامسیدر . اصل ترددی موجب اولان نقطه بودر . مساعده بیوریلورسه ، بو نقطه‌یی ، تأمل ایچون تکلیف انجمننه حواله ایدلم . بالآخره حضور عالیلرینه عرض ایدلم . هر حالده داخلی و خارجی استقلالمزی غائب ایتمك ایسته‌میورز . » دیدم . بونك اوزرینه سوز آلان بکر سامی بك « — درعهده ایتدیکمز وظیفه غایت آغیر ومهمدر ؛ بیهوده مناقشاته حصر ایده‌جك هیچ بردقیقه‌مز یوقدر . بومخطره‌مزی مذاکره ایدلم وسریعاً

وقت کچیرمکسزین برقرار اتخاذ ایدهلم . » دیدی . بن ، مقام ریاستدن ؛ « بو مسئله‌یی انجمن رئیسی اولمق دولاییسیله ایضاح ایده‌یم [بن عینی زمانده تکلیف انجمنی رئیسی ایدم] : بومخطره محتویاتی انجمنده اوقوندی وبرچوق مذاکره ومناقشه ایدلدی ؛ فقط قطعی قرار ویره‌جك طرزده قناعت تحصل اتمدی ، اولجه هیئت عمومیه‌ده اوقونمقسزین تکلیف انجمننه حواله ایدلمشدی . بوسببله بردفعه‌ده بوراده اوقونوب هیئت عمومیه‌نك نقطهٔ نظری تعین ایتدکدن صوکره تکرار تکلیف انجمننه حواله ایدیله‌رك قطعی قراری ویرمك ایسته‌مشدك . » دیدم . اسماعیل فاضل پاشا (مرحوم) ده سوز آله‌رق شو بیاناتده بولندی : « بکر سامی بکك فکرینه اشتراك ایدرم ، غائب ایده‌جك وقتمز یوقدر؛ اساساً مسئله‌ده بسیطلشمشدر : تام استقلالی ، یوقسه ماندامی قبول ایده‌جکز ؟ تثبیت ایده‌جکمز قرار بودر . بویله مهم و اهم اولان برمسئله‌یی تکرار انجمنه واوندن‌صوکره تکرار هیئت عمومیه‌یه حواله ایله وقت کچیرمیه‌لم . ایش اوزاره زمانمز قیمتدادر . بوکا بوکون ، یارین ، یاخود اوبرکون هرحالده هیئت عمومیه‌ده برقرار ویره‌لم . انجمنده وقت کچیرمیه‌لم . چونکه بك روحلی برمسئله‌در . »

بونی متعاقب حامی بك سوز آله‌رق اسماعیل پاشا حضرتلریله بکر سامی بك افندینك فکرلرینه اشتراك ایتدیکنی سویلدکدن صوکره « هرحالده برمظاهرته محتاجز وبونك الك ابتدائی دلیلی‌ده ، واردات دولتك آنجق‌بورجمزك فائضنه تقابل ایده‌بیلمسیدر ! » بیوردیلر .

بوندن صوکره ، رائف افندی ماندا علیهنده سوز سویلدی . اسماعیل فاضل پاشا اوکا جواب ویریر طرزده اوزون بیاناتده بولندی. اوندن صوکره تکرار بکرسامی بك‌سوز سویلدی‌ودیدی‌،که « ـ اسماعیل فاضل پاشا حضرتلرینك تماميله اشتراك ایتدیکم بیاناتنه یالکز برشی علاوه ایده‌جکم : قریم محاربه‌سنده غالب صفتیله چیقه‌رق اشتراك ایتمش اولدیغمز پارس قونغره‌سنده‌کی متفقلرمزك بزه تحمیل ایتمش اولدقلری شرائط معلومه ایله بوشمدی اوقونان مخطره‌ده‌کی مطالبمز مقایسه ایدیله‌جك اولورسه ، هانکیسنك دها چوق مخل استقلال اولدیغی آکلاشیلیر ظن ایدرم ! »

بکر سامی بکدن‌صوکره حامی بك وحامی بکدن صوکراده رأفت بك (رأفت پاشا) سوز سویلدیلر . رأفت بکك بیاناتی عیناً شوایدی: « ماندانك استقلالی اخلال‌ایتمیه‌جکی محقق ایکن بعض‌رفقامز ـ مستقلمی قاله‌جغز، یوقسه ماندایی‌می قبول ایده‌جکز؟ ـ طرزنده برطاقم مطالعه‌لر درمیان ایدییورلر! اونك ایچون هرشیدن اول ماندانك نه اولدیغی آکلاشیلملیدر . مع‌مافیه ماندادن بحث ایتمزدن اولده ، افکاری غیجیقلایان بورابورده ، بوتعبیرك نه‌صورتله تلقی ایدلمش اولدیغنی آکلامق لازمدر. فاضل پاشا حضرتلری « استقلالی محافظه شرطیله ماندا » بیوریورلر . حامی بك افندی طرفندن ماندا حقنده ویرلمش اولان مخطره ایکی قسمه آیریلیور : براسباب موجبه قسمی وار ، اوندن صوکرا برده ماندانك تعریفنه عائد قسم وار ... ماندا مسئله‌سنی بونلرده‌کی نقطهٔ نظرلره کوره محاکمه ایچون اولا برنقطه‌یی آکلامق ایسترم ؛ بومخطره محتویاتی هیئت عمومیه‌جه مذاکره‌یه وضع ایدلمشمیدر ، ایدله‌مشمیدر ؟ » اسماعیل فاضل پاشا ـ « سوء تفهمی‌موجب اولدیغندن بز اوچمز ـ یعنی فاضل پاشا، بکر سامی‌وحامی بکلر ـ بومخطره‌یی استرداد ایدییورز. کأن‌لم‌یکن عد ایتدك . » دیدی. (بومخطره‌نك مسوده‌سی‌ده تبییضی‌ده کندیلرنده قالمشدر.)

ریاستدن — « مخطره استرداد اولنمشدر . » دیدم .

§ مخطره‌نك استرداد ایدلمش اولمسنه رغماً ، سوز آلان رأفت بك ضبطنامه‌ده بش ، آلتی صحیفه برطوتان بلیغ برنطق ایرادایتدی. بونطقدن عیناً ضبطنامه‌دن آلدیغم بعض جمله‌لر ، خطیبك مقصدینی ایضاحه کفایت ایده‌جکدر ، ظن ایدرم !

رأفت بك دييورديكه : « بزم ، آمريقا مانداسنى ترجيح ايتمكدن مقصدمز ، بوتون جميتلرى اسير ايدن ، قلبلرى ، وجدانلرى سوندورن انكليز ماندآسندن قورتولمق و ساكن وملتلرك وجدانلرينه رعايتكار آمريقايى قبول ايتمكدر .- بوقسه اصل ايش پاره مسئله‌سى دكلدر .

. . . .

. . . . لاف اعتباريله ، ماندا ايله استقلال بربريه مانع شيلر دكلدر ؛ يالكز ، اكر بزحقيقتده قوتلى اولميه‌جق اولورسه‌ق ، ايشته اوزمان منداك آلتنده أزيليرز واوزمان ماندابزم ايچون مخل استقلال اولور . برده ، ديه‌لم ، كه بز خارجى وداخلى براستقلال تام ايسترز ! فقط ، عجبا كندى باشمزه ياپه‌بيله‌جكمى يز ؟ ياپه‌ميه‌جقمى يز ؟ اوندن اول ، عجبا بزى كندى باشمزه براقه‌جقلرمى ، براقميه‌جقلرمى ؟ بونى دوشونه‌لم ! شوراسى محققدر ، كه بوكون بزى انكلتره ، فرانسه ، ايتاليا و يونانستان تقسيم ايتمك ايسته‌يورلر ؛ فقط اكر بز ، بوكون بر دولتك كفالتى آلسه‌ه بر صلح عقد ايده‌جك اولورسه‌ق ايلريده ، مساعد شرائط آلتنده بولوربولماز همان دوتر وكندى‌فائده‌مزى تأمين ايدرز . لكن اكرمنفى بروضعيت حاصل اوله‌جق اولورسه ، عجبا بوسبوتون زيان ايتمش اولميه‌جقمى يز ؟! . . . .

. . . .

هرحالده برآمريقا كفالتنى قبول ايتمك مجبوريتنده‌يز . يكرمنجى عصرده بشيوز ميليون ليرا بورجى ، خراب برمملكتى ، بك منبت اولميان برطوپراغى وآنجق اون ، اون بش ميليون ليرا وارداتى اولان برقوم ايچون برمظاهرت خارجيه اولمقسزين ادامهٔ حيات ايتمك امكانى اوله‌ماز ! اكر بوندن صوكره‌ده بوحالمزده قالير وخارجى برمعاونت سايه‌سنده ترقى ايده‌ميه‌جك اولورسه‌ق احتمال ، آتيده يونانستانك بيله تعرضلرينه قارشى كندمزى مدافعه ايده‌مه‌يز ...

الله محافظه بيورسون ، اكر ، ازمير يونانستانده قالسه وآرامزده برمحاربه آچيلسه ، دشمنمز ، يونانستاندن واپورلرله عسكر كتيره‌جكى حالده ، عجبا بز ارضرومدن هانكى شمندوفرلرله نقلياتمزى ياپه‌بيله‌جكز ؟ بناءً عليه ، آمريقا ماندآسى هرشيدن اول بركفيل ومظاهر بولمق ايچون لازمدر . » خطيب سوزلرينى شوجمله ايله بيتيردى: « اكر بومعروضاتمله‌مذاكرات آتيه ايچون برمقدمه ياپه‌بيلدمسه متشكرم »

§ افنديلر ، بوپارلاق وماهرانه نطقك، ديكه‌يلرك فكروقناعتلرى اوزرنده ياپه‌بيله‌جكى ضلالتكار تأثيرك درجه‌سنى سهولتله تقدير بيوررسكز . افكارك ، بونى تعقيب ايتمسى محتمل اولان عينى دكرده‌كى خطيبلرك نطقاريله بوسبوتون تسمم ايتمسنه ميدان ويرمه‌مك وصورت خصوصيه‌ده تنوير وارشاده زمان بوله‌بيلمك ايچون ، ذيرده — اون دقيقه استراحت ايده‌لم افندم ديه‌رك جلسه‌يى تعطيل ايتدم . [ساعت ٥,٣٠ ده]

افنديلر ؛ بونطقك صوك جمله‌لرى جالب دقتدر . رأفت بك افندى ، يونانليلرى ازميرده موقت تلقى ايديور وحال حربده اولديغمزى قبول ايتميور . يونانليلر ازميرده قاليرسه وحال حربه كيريليرسه باشه‌چيقه‌مايه‌جغمز قناعتنده بولونيور .

§ بوندن صوكراكى جلسه‌ده بروسه مرخصلرندن احمد نورى بك ، ماندا عليهنده اوزون بياناتده بولندى . حامى بك بوكا دها اوزون بياناتله جواب ويردى وحقيقةً بك اوزون اولان ديسقورينك صوكلرينه دوغرو بياناتى شو معلوماتى اعطا ايده‌رك تأييد ايديوردى :

« فقط شمدی بر آزده ایشك قطعی بیلدیکم برجهتندن بحث ایده‌جکم . مسئله‌نك بوصفحه‌سنده علاقه‌دار اولان ذات ایله شخصاً تماس ایتدیکمدن سوزلرم تخمینی دکل، قطعیدر. استانبولدن حرکتمدن اول صدر سابق عزت پاشا حضرتلرینی زیارته کیتمشدم ؛ هرحالده برماندا احتیاجنده بولندیغمزه کندیلری‌ده قانع ایدیلر ؛ بنده کزدن‌ده بوخصوصده‌کی فکرمی صوردیلر ، بن‌ده‌دوشوندکلرمی عرض ایتدم ؛ برقاچ کون صوکره بنده کزی چاغیرتوب شو مسئله‌یی ایضاح ایتدیلر : سوریه وآطنه حوالیسنده دولاشدقدن صوکره استانبوله کلوب سیاسی فرقه‌لرك نقطهٔ نظرلرینی استیضاح ایله مشغول اولان آمریقا تحقیقات هیئتی اعضاسی ، عزت پاشانی قوناغنده زیارتله آناطولوده‌کی تشکیلات ملیه‌نك تورك ملتنی تمثیل ایتدیکنه قانع اولدقلرینی وپاشانی‌ده ـ یعنی عزت پاشانی ـ بوایشك متشبثی بیلدکلرینی سویله‌مشلر و : (اکر سز ارضروم وسیواس قونغره‌لرینه آمریقان ماندا‌سنی طلب ایتدیره‌جك اولورسه‌کز ، آمریقاده عثمانلی ماندا‌سنی قبول ایده‌جکدر .) دیمشلر ؛ پاشا ، بونی ، بنده کزه ایضاح ایتدکدن صوکره ، بوملتك برحربه دها قدرتی قالمدیغندن وهرحالده بویله برچاره‌یه توسل مجبوریتنده بولندیغمزدن بحث ایتدی وسیواسه کیتدیکم زمان اوراده‌کیلره بووضعیتی آکلاتمقلغمی توصیه بیوردی. عزت پاشانك قناعتی‌ده بوصورتله طلب ایدیله‌جك بر ماندانك یوزده طقسان احتمال قبولی بولندیغی وبالکز بزم ایچون برطاقم شرائط درمیانی ضروری اولدیغی مرکزنده‌در . حتی پاشا ، آمریقا ایچون ملتك آرزوسنه استناد ایتمه‌دن ، ماندایی قبول ایتمك ممکن اولمدیغندن ، قونغره‌مز طرفندن اظهار ایدیله‌جك آرزونك آوروپا دولتلرینه قارشی آمریقا لهنده برنقطهٔ استناد اوله‌جغنی‌ده سویلدی . بنده‌کز بومسئله‌یی استانبولدن شیفره ایله ارضرومده رؤف بکه بیلدیردم . » . « ماندانك جسمندن زیاده اسمنه اعتراض ایدنلر بیهوده تلاش ایدییورلر ، کلمه‌نك اهمیتی یوقدر . اهمیت ایشك حقیقتنده وماهیتنده‌در . ماندا آلتنه کیردك دیمیه‌لم‌ده ایسترلرسه (دولت أبد مدت اولدق !) دییه‌لم . »

§ بوصوك سوزه جواب ویرنلر میانده خسرو سامی بکك شو صداسی ایشیدلدی . ـ « فقط بزم بومساعیدن مقصدمز ، کندمزی مدافعه ایله ملت ابد مدت اولدیغمزی اثبات ایتمکدر ! » حامی بك، بوکا ، بررجعت ایما ایدر طرزده جواب ویررکن ، قره‌واصف بك سوز آلدی واو کونکی اجتماعك نهایتنه قدر بیاناتده بولندی . واصف بکك اوزون سوزلرینك قیصه‌سنی ، ضبطنامه‌ده عیناً مضبوط اولان شو جمله‌لرله انظار علیه‌کزه وضع ایدییورم : « بوتون دولتلر بزی تماماً مستقل بیله براقه‌جقلرینی سویلسه‌لر ینه مظاهرته محتاجز . (واصف بك سوزلرینك مبادیسنده ماندایه ، مظاهرت ، اسمنی ویره‌لم دیمشدی .) درتیوز الی بش یوز میلیون لیرا بورجمزوار. بوپاره‌یی کیمسه کیمسه‌یه باغشلامازه بزه بونی أوده‌یکز دییه‌جکلر ، حالبوکه بزم واردانمز بونك فائضنه بیله کافی دکلدر . اوزمان مشکل بروضعیتده قاله‌جغز ، بونك ایچون مستقل یشامغه، وضعیت مالیه‌مز مساعد دکلدر . صوکره، یانی باشمزده، بزی تقسیم ایتمکی أمل ایدینمش حکومتلر وار ؛ اونلرك احتراصاتنه قارشی محو اولورز ! پاره‌سز ، اردوسز نه‌یاپابیلیرز ؟ اونلر طیاره ایله هواده اوچیورلر ، بز هنوز قاغنی آرابه‌سندن قورتولامیورز . اونلر دره‌دنوط یاپیور ، بز یلکنلی برکمی یاپه‌میورز ؛ بوحاللر ایله بوکون استقلالمزی قورتارسه‌ق بیله ینه کونك برنده بزی تقسیم ایدرلر . » واصف بك خطابه‌سنی شو سوزلرله بیتیریوردی :

« . . . . . استانبولده‌کی آمریقالیلر (ماندادن قورقمه‌یکز ، جمعیت اقوام لظامنامه‌سنه داخلدر) دییورلر ؛ ایشته بوتون بو اسبابه مبنی انکلتره‌یی کندمزه دائمی دشمن وآمریقایی‌ده اهون شر عد

ایدیورم؛ اکر تصویب ایدرسه‌کز بورادن استانبولده‌کی ممثله بر مکتوب یازوب کیزلیجه برهیئت کوندرمك ایچون بر صورپیدو استه‌یه‌بیلیرز».

ایلولك طقوزنجی صالی کونکی اجتماعده، ماندا مسئله‌سنه تماس ایدن رؤف بکك مضبوطه بیاناتی عیناً شودر: «بو ماندا مسئله‌سی حقنده شمدی‌یه قدر کرك مطبوعات وکرکسه سائر محافل طرفندن بر چوق سوزلر سویلندی. واقعا هیئت علیه، مظاهرت خارجیه اساسی قبول بیوردی ایسه‌ده بو مظاهرتی کیمدن ایستیه‌جکمزی تصریح ایلمدی؛ آمریقا اولدیغی ایما طریقیله آکلاتیلیورسه‌ده، هم قطعیتله دوغریدن دوغری‌یه ذکرنده بر محذور اولامز.

بو سوزلردن، رؤف بکك تلقیسیله، کرك سیواس قونغره‌سی هیئتك وکرك ارضروم قونغره‌سی هیئتك تلقیاتی آره‌سنده بر سوء تفهم اولمامنه شبهه یوقدر. رؤف بکك تلقیسنی تفسیر ایلمك و بیانلك، کرك ارضروم وکرك سیواس قونغره‌لری بیاننامه‌لریله دخی مدوندر [illegible] نشئت ایتدیکنه حکم اولنه‌بیلیر. فی الحقیقه بوماده‌نك طرز تحریرنده احتمالکه ماندا احتمالیده [illegible] کیدی ونامتناهی پروپاغندالریله افکار عمومیه‌یی دوچار ضعف ایدنلری اسکات [illegible] اونلرك مدعالرینه برجواب اولمق اوزره بر نوع خصوصیت واردر. ماده [illegible] دائره‌سنده تدقیق ومطالعه اولونجه نه ماندا ونده آمریقانك ماندانرلکنی طلب فکری موجود اولمدیغی تحقق ایدر. بو نقطه‌یی واضحاً ارائه ایچون موضوع بحث ماده‌یی عیناً خاطرلاتمق ایسترم:

ماده: ٧ — ملتمز، عصری غایه‌لری تعجیل وفنی، صناعی و اقتصادی حال و احتیاجمزی تقدیر ایدر. بناءً علیه دولت وملتمزك داخلی وخارجی استقلالی ووطنمزك تمامیتی محفوظ قالمق شرطیله آلتنجی ماده‌ده مصرح حدود داخلنده ملیت اساسلرینه رعایتکار وممکلتمزه قارشی استیلا أملی بسله‌مه‌ین هرهانکی دولتك، فنی، صناعی، اقتصادی معاونتنی ممنونیتله قارشیلارز وبوشرائط عادله وانسانیه‌یی محتوی برصلحك‌ده عاجلاً تقرری سلامت بشر وسکون عالم نامنه اخص آمال ملیه‌مزدر.

افندیلر؛ بوماده‌نك هانکی نقطه‌سنده ماندا وماندانرلك آمریقا اوله‌جغی فکری واردر؟ اولسه اولسه «هرهانکی دولتك فنی، صناعی، اقتصادی معاونتنی ممنونیتله قارشیلارز» سوزلرندن ماندا فکرینه ذاهب اولانلر بولنه‌بیلیر. فقط ماندانك معنا ومدلولی بو اولمدیغی محققدر. هر زمان وبوکون دخی بو صراحت دائره‌سنده وقوعبوله‌جق معاونتلری مع‌الممنونیه قارشیلامه‌مز وقارشیلارز. نته‌کیم (آنقره ـ ارکلی) و (کللر ـ دیاربکر) شمندوفرلرینك انشاسی ایچون بر اسوه‌چ غروپنك و(قیصری ـ سیواس ـ طورنجال) خطلرینك انشاسی ایچون‌ده‌بربلچیقا غروپنك فنی، صناعی، اقتصادی معاونتی ممنونیتله قبول ایتدك ومثلا آنقره شهرینك ودیکر آناطولو شهرلرمزك بر آن‌اول انشالرنده وعلی‌العموم دیکر شمندوفر خطلرمزك، یوللرمزك، لیمانلرمزك انشالری امکاننده بوله‌جق اجنبی سرمایه‌دارانك معاونتلرینی مع‌الممنونیه قبول ایدرز. یترکه ممکلتمزه سرمایه کتیره‌جکلرك دولت وملتمزك داخلی وخارجی استقلالی ووطنمزك تمامیتی اخلاله معطوف مضمراتی اولمسون. بوماده‌ده مندرج اولان «ملیت اساسلرینه رعایتکار وممکلتمزه قارشی استیلا أملی بسله‌مه‌ین هرهانکی دولت» افاده‌سندن آمریقا دولتی معناسی چیقارلمه‌ده محل یوقدر. چونکه بواساسلره رعایتکار دنیا دولتلری میاننده یالکز آمریقالیلر دکلدر. مثلا اسوه‌چ دولتی، بلچیقا دولتی عینی وصفده دولتلر دکیلدر؟ بودولتلردن هرهانکی برینك ماندانرلکی‌ده موضوع بحث اوله‌بیلیرمی؟ برده، اکر آمریقا دولتنه بر ایما یاپمق

ایسته‌نیله‌بدی « هر هانکی دولتك » یرینه « بر دولتك » ویا هیچ اولمازسه ساده‌جه « دولتك » کلمه‌سیله اکتفا ایدلمك لازم کلیردی . بناءً علیه ماده‌نك ایضاح ایتدیکی شرائط داخلنده فنی، صناعی، اقتصادی معاونتك حسن تلقیسی عموم دولتلره شامل اولدیغی صریحدر .

افندیلر ، بوماندا مسئله‌سی حقنده‌کی نقطهٔ نظرمك ، ــ که بوندن اول جاری و بو دقیقه‌ده هیئت علیه‌کزك‌ده اطلاعی داخلنده بولنان بونجه مخابرات ومناقشاتمزله ثابت اولمشدر . ــ آیلردنبری کیجه کوندوز برابرمده بولنان بر آرقداش طرفندن حالا آکلاشیلمه‌مش اولدیغنه حکم اولنه‌بیلیرمی؟ اوحالده رؤف بك یا اساساً بنمله هم فکر دکلدی ویاخود هم فکر ایدی‌ده سیواسده استانبولدن کلنلرله ملاقاتدن صوکره تبدیل فکر ایتمش اولیور . بوراسنی کسدیرمك بنجه مشکلدر . شمدی بر آز دها رؤف بکی دیکلیه‌لم ؛ رؤف بك، شوصورتله سوزینه دوام ایدیور :

« متارکه‌نك بدایتنده آلمانلر صلحی امضا ایتمیه‌جك ظن اولنورکن انکلیز مطبوعاتی بعض افشاآتده بولندی ؛ بونك برنجی قسمی آلمانیانك صلحی امضا ایده‌جکنه دائردی . بو تحقق ایتدی . ایکنجی قسمی‌ده تورکیه‌نك تقسیمنه دائردی . بوحد اولسون تحقق ایتمدی . بوقسمده قونفرانسك قراری موجبنجه قیزیل ایرماغك شرق طرفی ارمنستان عد ایدیله‌رك آمریقا حمایه‌سنه ویریلیور . بلکه کورجستانله آذربایجان‌ده آمریقایه براقیلیور دینیلیوردی. قیزیل ایرماغك غربنده‌کی اراضی‌ده، ازمیر واستانبول مستثنا اولمق اوزره مخرجی آنطالیه اوله‌رق تورکیه‌یی تشکیل ایدیبوردی . بو قسمك شمالی ، ایتالیا وفرانسز وجنوبی‌ده انکلیز حمایه واداره‌سنه ویریلیوردی. ازمیرك اشغالی بوافشاآتك دوغرولغنی اثباته باشلادی . بناءً علیه بوتهلکه قارشیسنده مملکتمزه قارشی اك بیطرف وضعیتده بولنان آمریقانك مظاهرتنی قبوله مجبورز . بن بو قناعتده‌یم.»

رؤف بکك فکرینی آکلامق ایچون بوندن صوکره دها چوق دوام ایدن سوزلرینی دیکله‌مکه بیلمم‌که احتیاج قالدیمی ؟

افندیلر ؛ بك اوزون ومناقشه‌لی دوام ایدن بو ماندا مذاکره‌سی ، طرفدارلرینی اسکات ایده‌جك متوسط بر چاره ایله ختام بولدی . هم‌ده بوچاره‌یی تکلیف ایدن ینه رؤف بك اولدی : « آمریقاده سنه‌لردن بری علیهمزده یاپیلمقده اولان منفی پروپاغاندالرك تولید ایتدیکی جریان افکاری تصحیح ایچون هر شیدن اول آمریقا قونغره‌سندن مملکتمزی تدقیق ایده‌جك وحقیقتی کوره‌جك بر هیئتی دعوت ایتمك » . بو تکلیف اتفاق آرا ایله قبول اولندی . قونغره دیوان ریاستنك امضالریله بوبولده بر مکتوب تسوید اولندیغنی خاطرلایورسم‌ده بومکتوبك کوندریله‌بیلوب کوندرلمدیکنی بك ایی خاطرلامیورم. اساساً بو مکتوبه صورت مخصوصه‌ده اهمیت عطف ایتمش دکلدم .

افندیلر ؛ کوچوك بر استطراد یاپه‌یم . وثیقه اوله‌رق مراجعت ایتدیکم قونغره ضبطنامه‌سی دیوان ریاست کاتبلکنده بولنان آفیون قره‌حصار مرخصی شکری ومانده لهنده نطقلرینی دیکله‌دیکمز حامی بکلر طرفندن طوتولمش وحامی بکك یازیسیله منتظم بر دفتره تبییض اولنمشدر .

§ افندیلر ؛ قونغره ۱۱ ایلولده ختام بولدی . ۱۲ ایلولده سیواس اهالیسنك‌ده حضوریله آچیق بر جلسه یاپیله‌رق بعض نطقلر ایراد ایدلدی . قونغره مذاکراتی اثناسنده مهم اوله‌رق مجلس مبعوثانك تسریع انتخابی ومحل اجتماع نره‌سی اولمق لازم کله‌جکی خصوصاتنه تماس ایدلدی . فقط شیمدی ایضاحنه باشلایه‌جغم مسائل قونغره مذاکراتی قیصه کسمکی ایجاب ایتدیریبوردی . بو صوك نقطه‌لرله

بالآخره هیئت تمثیلیه اشتغال ایتدی . ۹ ایلول ۳۳۵ کونی طوپلانمش اولان بعض معلومات قونغره‌یه شو صورتله ایضاح ایدلدی : « اسکیشهر و آفیون قره‌حصارنده‌کی انکلیز قوتلری تضعیف ایدلدی . جنرال میلن قونیه‌یه کلدی . قونیه والیسی جمال بك و آنقره والیسی محی‌الدین پاشا مخالفتده تردد ایدییورلر . یکی قسطمونی والیسی علی رضا بك‌ده طبقی جمال بك فصیله‌سندن بر آدامش . رفقای کرامك بویله وضعیتلر قارشیسنده شدتله حرکت طرفداری اولدیغنی بیلدیکمدن سریع وشدید تدابیر اتخاذنی فؤاد پاشادن رجا ایتمشدم . فؤاد پاشاده قونغره‌نك کندیسنه اولان اعتمادینه استناداً قونغره نامنه ایجاب ایدن تبلیغات وتشبثاتده بولنمشدر . بو طرز حرکتك هیئت علیه‌کزجه قبول ایدلمسنی رجا ایدییور . فؤادپاشا ، والیلره شدید اخطاراتده‌بولونیور. منطقه‌لرامرای عسکریه‌دن‌ملی قوماندانلر تعیین ایدییور وبو قوماندانلره ملت نامنه هر نوع صلاحیت بخش ایدلمشدر دییور . قونغره تکلیفی قبول ایتدی . بونی متعاقب شو یولده ایضاحاته دوام ایتدم :

« بورایه غالب بك اسمنده بر والی تعیین ایدلمش ، کلیورمش ، فقط بونك خربوط والیسی علی غالب بکمی ، یوقسه طربزون والیسی محمدغالب بکمی اولدیغی آکلاشیله‌مدی . فقط بز بشقه‌برمعلوماته دسترس اولدق . میستر « نوویل » اسمنده برانکلیز بیکباشیسی بدرخانیلردن کامران ، جلادت وجمیل بکلرله برابر معیتنده اون بش قدر کورد آتلیسی اولدیغی حالده ملاطیه‌یه کلمش ومتصرف بدر خانی خلیل بك طرفندن استقبال ایدلمشلردر . خربوط والیسی‌ده ظاهراً بر پوسته خرسزینی تعقیب‌بهانه‌سیله اوطوموبیلله ملاطیه‌یه کلمشدر . بو مقصدله بونلره حصن‌منصورده‌کی مفرزه‌ده ویرلمشدر . مقصدلرینك کوردلری ، کوردستان تشکیلی وعدیله علیهمزه وبزه قارشی سوء قصد اجراسنه سوق ایتمك اولدیغی آکلاشیلمش ومقابل‌تدابیره‌ده توسل ایدلمشدر . مثلاوالی‌یی ودیکرلرینی توقیف ایتدیرمك‌ایسته‌یورز. ملاطیه متصرفی‌ده کورد عشائرینی ملاطیه‌یه دعوت ایتمشدر . بو وضعیت اوزرینه ۱۳ نجی قول اردو منطقه‌سنده فعالیته کیردك . ایجاب ایدن تدابیر اتخاذ ایدلمشدر . یارین آقشام خربوطدن سوق‌ایدیلن بر مفرزهٔ عسکریه ارباب فسادی تنکیل ایده‌جکدر. بوراده‌کی قول اردو قوماندانی‌ده لازم کلن‌تدابیری اتخاذ ایتمشدر . ملاطیه ودیکر محللرده‌ده لازم کلن امرلر ویرلمشدر . »

افندیلر ، همان سیواس قونغره‌سنك بوتون‌مدت جریاننجه سیکیرلره کرکینلك‌ویره‌جك ماهیتده خبرلر آلمقدن خالی قالمیوردم . آنجق آلدیغم بوتون معلوماتی اولدیغی کبی قونغره هیئتنه عرض ایتمکده فائده‌دن زیاده محذور تصور ایدییوردم . کوردیکز ، که ، شیمدی ایضاح ایده‌جکم وجهله ، حقیقةً تهلکه‌لی عد ایدیله‌بیله‌جك ماهیتده اولان علی غالب مسئله‌سندن‌ده بحث ایدرکن احتیاطکار بر لسان قوللانمنی ترجیح ایتمشدم . نجه الك مهم مسئله هر نوع مشکلات ومهالکه رغماً سیواس قونغره‌سنك نتیجه‌لی مقرراتله مذاکراتی بر آن اول اکمال ایتمش اولمق وبو مقرراتی مملکتده تطبیقه کیریشمك ایدی . بو آرزوم حصول بولدی . بوتون مملکته شامل ملی تشکیلات نظامنامه‌سنك وعمومی قونغره بیاننامه‌سنك درعقب طبعی و نشر وتعمیمی اسبابنه توسل اولندی . بالکز مأمولك فوقنده یکی حادثات قارشیسنده قالندیغندن قونغره‌نك ختام بولمش اولمسنه رغماً قونغره هیئتنك یکی وضعیتلر انکشاف ایدنجیه قدر سیواسده قالملرینی مناسب کوردم و ایجاب ایدرسه دها قوتلی فوق‌العاده برقونغره عقدی ایچون‌ده استحضاراتده بولندم . علی غالبك فراری اوزرینه قونغره هیئتنی‌سیواسده آلیقومقدن صرف‌نظر ایدلدیکی کبی ، فرید پاشا قابینه‌سنك سقوطی اوزرینه‌فوق‌العاده قونغره عقدینه‌ده احتیاج کورولمدی . [وثیقه : ۵۵]

شمدی افندیلر ؛ مجادله تاریخمزده مهم بر وقعه تشکیل ایدن علی غالب مسئله‌سی حقنده مساعده بیوررسه‌کز بر آز تفصیلات ویره‌یم :

افندیلر ؛ دها تموز بدایتنده ، ارضرومده بولندیغم زمان جلادت وکامران عالی اسمنده ایکی شخصك اجنبیلر طرفندن ، کلیتلی پاره ایله درسعادتدن کوردستانه کوندریله‌جکی ، بونلرك تسلیحات وعلیهده تحریکاته مأمور اولدقلری ویر ایکی کون طرفنده حرکت ایتمش ویاخود ایده‌جکلری استخبار ایدلدی . بوخبر اوزرینه ، بونلرك ، دقیقه‌سز ترصد ودرد‌ستلری لزومنی ۳ تموز تاریخنده دیاربکرده ۱۳ نجی قول اردو قوماندانینه وآیریجه ارکان حربیه رئیسی اولدیغی حالده وجانلرك متصرفلره بیلدیرمشدم .

۲۰ آغستوسنده ، ۱۳ نجی قول اردو قوماندانینه ویردیکم امرده ، موضوع بحث اشخاصك ، استانبولدن حرکت ایلدکلرینك بیلدیرلدیکی واتخاذ اولنه‌جق تدابیر میاننده خاصة ماردین‌استاسیونده صیقی بر مراقبه تأسیسنك مواوق اوله‌جغنی یازدم .

سیواس قونغره‌سنك ایکنجی کونی ، یعنی ٦ ایلول تاریخنده ، بدرخانی عائله‌سندان جلادت وکامران ایله دیاربکرلی جمیل پاشا زاده اکرم ناملرنده اوچ شخصك ، رفقالرنده ، وقتیله دیاربکر ولایتنده علمهمرده ، ویاغاندا بابان بر اجنبی ضابطی بولندیغی حالده ، سلاحلی کوردلر محافظه‌سنده اوله‌رق البستان و آرغه اوزرندن ملاطیه‌یه کلدکلری و متصرف ، ملیه رئیسی طرفلرندن استقبال ایدلدکلری اون اوچنجی قول اردونك اشعارندن آکلاشلیور . « ۱۵ نجی قول اردو قوماندانی کاظم قره بکر پاشانك اوچنجی قول اردو قوماندانلغنه بوکا دائر کوندردیکی ٦ ایلول ۳۵ تاریخ و ۵۲۹ نومرولی شیفره‌سنده و ریلن معلوماتده « اجنبی ضابطك ، تورك ، کورد و ارمنی نفوسنی تدقیق ایتمك اوزره حکومت مرکزیه‌نك مساعده‌سیله دولاشدیغنی سویلدکلری ؛ ملاطیه‌ده بولنان سواری آلایی ؛ موجودی آز اولدیغندن بونلری توقیفه جسارت ایده‌مدیکی ؛ مع هذا بونلرك درحال توقیفی ایچون استانبوله مراجعت ایدلدیکی اون اوچنجی قول اردودن بیلدیرلمشدر . بو آدملرك نه مقصد ونه وظیفه ایچون بره‌لری کره‌جکلری حقنده‌کی معلوماتی خربوط والیسندن صوردم . » دنیلمکده ایدی . [وثیقه : ٥٦] خربوط والیسی علی غالب بکدر . بو آدملرك نه مقصدله کلدکلری ۳ تموز تاریخنده‌نبری معلوممزدر . بش اون مسلح کوردده قارشی بر سواری آلاینك موجودی آز کورولمش ، توقیفه جسارت ایدیله‌مه‌مش ؛ اصل جالب حیرت اولان جهت ، بونلرك توقیفی ایچون استانبوله مراجعت ایدلمش اولدیغی خبریدر !

بو کوچوك و اهمیتسز کبی کورونن نقطه‌لری ؛ او زمانکی وضعیتی کوروشده شایان دقت ، تلقی وذهنیت فرقلری کوستردیکی ایچون قید واشارت ایدیورم .

دیاربکرده ، اون اوچنجی قول اردو قوماندانك طرز حرکتی ، موجب اشتباه کورولدیکندن ، دوغریدن دوغری‌یه ، بو قول اردونك ارکان حربیه رئیسنه ، اوچنجی قول اردو قوماندانك امضاسیله ۷ ایلول ۳۳۵ تاریخنده یازیلان (ذاته مخصوص) شیفره‌ده ، والی غالب ، ملاطیه متصرفی خلیل وکامران وجلادت واکرم بکلرله برابر انکلیز بیکباشیسنك بهمه‌حال توقیف و سیواسه سوق ایدلملری ایچون ، العزیزده بولنان اون بشنجی آلای قوماندانی الیاس بکك بالذات امرنده آلتمش قدر آتلی و استر سوارك الك کیچ اوله‌رق ۹ ایلولده خربوطدن ملاطیه‌یه حرکتی ایچون ــ تسریعاً للمصلحه ــ دوغریدن دوغری‌یه تبلیغات یاپلدیغی بیلدیرلدی و مفرزه‌نك سرعت حرکتنك تأمینی

رجا ایدلدی . ٨ ایلولده ، سیواسدن‌ده براوتوموبیل ایله بعض ضابطان کوندریله‌جکی معلوماتی ویرلدی.
[وثیقه : ٥٧]

دیاربکردن ، ارکان حربیه رئیسنك ٧/٨ ایلول ٣٣٥ تاریخیله بکا کوندردیکی شیفره‌ده « نوقم، حقنده‌کی آرزویه مطلع اولدم . بوبابده قوماندان بکك أمر ویره‌جکنی هیچ ظن ایتمیورم . چونکه خواص عسکریه‌لرینه تماماً واقفم . طرفدن وقوع بوله‌جق تبلیغاتی ایسه ، تماماً اجراده تردد ایدرلر. بوبابده استانبول ایله مخابره‌ده‌یز . بو حاله کوره اجرای ایجابی منوط رأی عالیلریدر . شیفره قلمنك ٣٥٧ نومروسیله عرض ایدلمشدر . » ق ١٣ ارکان حربیه رئیسی

خالد

العزیزده‌کی آلای قوماندانی الیاس بکدن ق ١٣ قوماندانك أمرینه جواباً کلن ٨ ایلول تاریخلی تلغرافده‌ده « قول اردودن آلدیغم أمر اوزرینه حرکتم تأخیر ایدلمشدر . قول اردونك موافقتی اولمه‌دن ، بورادن ، حرکت ایتمکلکم مناسب اولمیه‌جغندن حرکت أمرلك قول اردودن تبلیغنه‌دلالت بیوریکز . » دنیلمکده ایدی . [وثیقه : ٥٨]

خالد بکه درعقب ویردیکم جواب ، عیناً شو ایدی : ٧/٨ ایلول ٣٣٥

« ذوات معلومه‌نك خیانتی ثابت اولمشدر . حکومت مرکزیه . . . . . . بو خیانتده مشترکدر . اورادن أمر بکلمك ، دشمنه فرصت ویرمکدر . بوبابده ، تبلیغاتمزده هیچ کیمسه‌نی تردده سوق ایتمیه‌جك صورتده ، درحال أمر ویرمك ، وقت کچیرمه‌مك لازمدر . قوماندانك تردد ایده‌جکنه احتمال ویربیورسه‌کز ، ذات عالیکز طرفزدن العزیز وملاطیه‌ده‌کی آلای قوماندانلرینه وقوعبولمش تبلیغاتمزك اجراسنی بیلدیریکز . لزوم حقیقی وارسه ، قوماندانی مناسب کوردیککز فرقه‌قوماندانلرندن بریسی درعهده ایتسین ! تأنی زمانی کچمشدر . اجرا آت جوابکزه منتظرز قرده‌شم.»

مصطفی کمال

آلای قوماندانی الیاس بکه‌ده ، عینی تاریخده ، بالذات شو أمری ویردم : « ذوات معلومه‌نك خیانتی تحقق ایتمشدر . استانبولده‌کی حکومت مرکزیه دخی بونلرك خیانتنده مشترکدر . قول اردوکز قوماندانك ، بوخصوصده استیذان ایتمسی وجواب آله‌مامسی وارد خاطردر . بناءً علیه مسئله‌نك حلنی وتأمیننی ذات عالیکزدن بکلرم . جوابکزه منتظرم افندم . ملاطیه‌ده‌کی اجرا آتکزی متعاقب لزوم حاصل اولورسه سیواسده ، بزه ، التحاق ایدرسکز . مصطفی کمال » شیفره خارجنده‌کی امضاده ق ٣ ارکان حربیه رئیسی ذکی بکك ایدی .

ملاطیه‌ده بولنان سواری اون ایکنجی آلای قوماندانی‌ده ٧/٨ ایلول کیجه‌سی ، بالذات تلغراف باشنه چاغیرمش وکوروشمکده ایدم . آلای قوماندانی جمال بکدن وضعیت وقوتی حقنده معلومات آلدم . کلنلرك ، برابرلرنده‌کی مسلح کوردلرك « اون بش یکرمی کشی قدر » اولدیغنی وآلایك‌ده مرکزده « آنجق او قدر قوتی » بولندیغنی سویلدی . بن قوتی کافی کوردم . حتی سواری وطوپجی آلاینك بالکز ضابطلری کافی کله‌بیلیردی. بالکز خصوصی وضعیت وحالت روحیه‌یی آکلامق ایسته‌یوردم.

بونك اوزرینه تلغراف مکالمه‌سی شویله جریان ایتدی :

« بن — والی غالب بك ، انکلیز بیکباشیسی وکامران وجلادت واکرم بکلرك کافه‌سنك مدبرانه بر ترتیبله بو کیجه توقیفلریله سیواسه تحریکاری الزمدر . وضعیتکز بونی یاپمغه مساعدمدر ؟ سزه بورادن وخرپوطدن معاونت یتیشدیریله‌جکدر .

جمال بك — والی‌یی‌ده برابرمی ؟

بن — بالخاصه ، أوت !

جمال بك — عرض ایتدیکم وجهله ، وضعیت و قوتم بوکا غیر مساعددر . کامران، جلادت و اکرم بکلرك توقیفلری حقنده ۱۳ نجی قول اردو قوماندانیله مخابره جریان ایتدی . نتیجه‌سنده ، شیمدیلك توقیفلری، وضعیتك نزاکتی حسبیله موافق اوله‌میه‌جغی حقنده أمر ده‌وورود ایتمشدر .» دیدی.

آرتق، بوذاتك دها زیاده اوزرینه واریله‌مزدی. « کندیلرینه حس ایتدیرمکسزین صیقی ترصدانده بولندیریکز . قول اردوکزدن امر کله‌جکدر . حرکت ایدرلرسه ، استقامت حرکتلرینی ونه واسطه ایله حرکت ایده‌جکلرینی درحال بیلدیریکز . » تعلیماتی ویرمکله اکتفا ایتدم . [وثیقه : ٥٩]

۸ ایلول کونی جمال بکدن شیفره ایله « ذوات معلومه‌نك حالا اوراده اولوب اولمدقلرینی وترصد ترتیباتنك درجهٔ امنیتنی » صوردم و « کندیسنه کونده ایکی دفعه راپور ویرمسنی » أمر ایتدم .

خالد بکه یازدیغم تلغرافه ایرتسی کونی (۸ ایلول ۳۳٥) آلدیغم جوابده ؛ العزیزده آلای قوماندانی الیاس بکه أمر ویرلدیکی وبوأمرك صورتی بیلدیریلیوردی . [وثیقه : ٦٠]

قول اردو قوماندانی جودت بك دخی، الیاس بکك ٥٢ استر سوار وایکی مترالیوزله ۹ ایلول صباحی حرکت ایتدیکنی و۱۰ ایلول آقشامی ملاطیه‌ده بولنه‌جغنی بیلدیردی . ۹ ایلول تاریخلی اولان بو شیفره‌سنده « مخالفتلرله دولو بر محیطده دها فضله اجراآت یاپمه‌مق خصوصنده کندیسنی معذور کوره‌جکمی » ده بیان ایدییوردی . [وثیقه : ٦١]

۹ ایلولده، الیاس بك مفرزه‌سندن ماعدا، عزیزیه‌دن ایکی‌سواری بلوکی، سیوه‌رکدن ملاطیه‌ده‌کی آلایه منسوب بر بلوك دخی ملاطیه‌یه تحریك ایدلدی . [وثیقه : ٦٢ ، ٦٣ ، ٦٤]

والی علی غالبك وبدرخانیلرله ، جمیل پاشا زاده‌نك یاپدیغی پروپاغاندا تأثیرینی ازاله ایچون العزیز ودرسم حوالیسی ایله علاقه‌سی اولدیغی معلوم اولان وکماخده بولنان حالت بکه (سابق مبعوث) ۹ ایلولده العزیزه حرکت و حیدر بکله تأسیس ارتباط ایتمسنی یازدم . [وثیقه : ٦٥] آیك نهایتنه دوغرو واصل اولدی .

وان والیسی بولنان حیدر بك‌ده العزیز ولایتنی‌درعهده ایتمك‌اوزره ارضرومدن تحریك‌ایدلمشدی. حیدر بك ۱٥ نجی قول اردویه منسوب اولوب مماخاتونده بولنان برسواری آلایله‌ده ارتباط تأسیس ایدمرك ایجابنده بو آلایی ملاطیه استقامتنه تحریك ایده‌جکدی .

§ اوتوموبیل ایله بعض ضابطانك‌ده ملاطیه‌یه سوق ایدیله‌جکنه دائر برقید واردی .

فی‌الحقیقه ، آرقداشلرمزدن ، رجب زهدی بك ، اوچنجی قول اردو یاوری صفت ظاهریه‌سیله بندن آلدیغی خصوصی تعلیماتله ، رفاقتنده بعضیلری اولدیغی حالده ۹ ایلولده ، اوتوموبیل ایله ملاطیه‌یه حرکت ایتدی . مع‌الاسف ، راکب اولدیغی اوتوموبیل یوللرك بوزوق وچامورلی اولمسندن قنغالده قیرلمش وتام زماننده ملاطیه‌یه یتیشه‌مه‌مشدی . قنغالدن صوکره کاه آرابه وکاه حیوانله کیجه، کوندوز قطع مسافه ایدرك سیواسدن حرکتنك درنجی کونی بعدالزوال ملاطیه‌یه واصل اوله‌بیلمشدی. رجب زهدی بکك ویردیکی راپورلر وضعیتك تنویرینه چوق خادم اولمشدی .

افندیلر ، ١٠ ایلول کونی کیچ وقت شو تلغرافی آلدق :

« ذاته مخصوصدر . هیچ دورمایاجقدر .

ملاطیه‌دن
١٠-٩-٣٣٥

سیواسده ق ٣ . ق

مصطفی کمال پاشا حضرتلرینه‌در :

١ - ١٠-٩-٣٣٥ ساعت ٢ صوکره‌ده بلا وقوعات ملاطیه‌یه مواصلت اولنمشدر .

٢ — ذوات معلومه‌نك کافه‌سی مع‌الاسف کاخته استقامتنه فرار ایتدکلری ، تفصیلاتك متعاقباً عرض ایدیله‌جکی معروضدر . آلای ١٥ ق . الیاس » عینی کونده وفقط ، الیاس بکك تلغرافندن صوکره‌ده شو تلغرافی آلیورز :

« غایت عجله‌در .

ملاطیه‌دن
١٠-٩-٣٣٥

سیواسده ق ٣ . ق

مصطفی کمال پاشا حضرتلرینه :

١ — خرپوط والیسی ایله ملاطیه متصرفی وانکلیز بیکباشیسی وهمپالری اولان معلوم اشخاص آلای ١٥ ك العزیزدن حرکتنی وکندیلرینك توقیف ایدیله‌جکلرینی خبر آلیر آلماز ، بوکون علی‌الصباح فرار ایتمشلردر . بونلرك کاخته‌ده‌کی بدرآغا نزدینه کیتدکلری واورادن تدارك ایده‌جکلری اکراد ایله بورایی باصمغه کله‌جکلری مرویدر .

٢ — بونلرك وبدر آغا عشیرتنك فنالغه جرأت ایتدکلری تقدیرده ، تعقیبات اجراسی حقنده قول اردودن أمر آلنمش ، ازلری تعقیب ایدلمکده ونتیجه آیریجه عرض ایدیله‌جکدر .

٣ — آلای ١٥ قوماندانی معیتنده‌کی قوتله ، بوکون ساعت ٢ صوکره‌ده ، ملاطیه‌یه کلدکلری معروضدر .

سواری آلای ١٢ قوماندانی
بیکباشی
جمال»

عینی تاریخده یازلمش اولان بوایکی تلغراف ، یان یانه کتیریلەرك تدقیق اولنورسه شایان دقت‌بعض نقطه‌لرك نظره چارپمه‌سنه امکان یوقدر .

سواری آلای قوماندانی جمال بك ، طرفمزدن آلدیغی تعلیماتی وجهله معلوم اشخاصی‌صیقی وأمین برصورتده ترصد آلتنده بولندیره‌جق وکونده ایکی دفعه راپور ویره‌جکدی .

اشخاص مرقومه ١٠ ایلول کونی علی‌الصباح قاچدقلری حالده جمال بك ، بومعلوماتی ، آنجق ، الیاس بك مفرزه‌سنك مواصلتندن والیاس بکك راپورندن صوکره بیلدیریور . جمال بك فراریلرك ، الیاس بك مفرزه‌سنك العزیزدن حرکتلرینی خبر آلدقلرینی سویلیور . حالبوکه تلغرافخانه جمال‌بکك تحت ترصدنده ایدی .

صوکره ، فراریلرك اکراد طوپلایوب ملاطیه‌یی باصه‌جقلرینك مروی اولدیغنی‌ده علاوه ایدیسور. بو نقطه‌لر ، سواری آلای قوماندانی حقنده شبهه و ترددی جلب ایتمکدن خالی دکلدر .

§ بالآخره آلنان معلوماتدن آکلاشیلدی که علی غالب و رفقاسی ۹ ایلول آقشامی خبردار ایدلمشلر. علی غالب کیجه‌یی اویقوسز حکومت دائره‌سنده کچیرمشدر . ۱۰ ایلولده معیتلرنده برقاچ ژاندارمه و مسلح کورد اولدیغی حالده ، حکومت دائره‌سنده طوپلانیورلر ، صندیغی امینك اوطه‌سنه کیریورلر ، صندیغی آچیورلر ، برابر آلدقلری اوزره آلتی بیك لیرا صایوب برکناره قویورلر و صندیغه وضع ایتمك اوزره‌ده شو سندی یازیورلر :

« مصطفی کمال پاشا و عونه‌سنك تشکیلی مصارفنه قارشولق اولمق اوزره اولبابده‌کی أمرینه توفیقاً آلتی بیك لیرا آلنمشدر . ۱۰ ایلول ۳۳۵ : خلیل رامی . علی غالب »

الیاس بك مفرزه‌سنك ، ملاطیه‌یه یاقلاشدقده اولدیغی آکلاشیلدیغی برصره‌ده ، سواری آلای قوماندانی ، ضابطلره ، متصرفك أوینی ، هدف کوستریور . متصرفك أوینی صاریورلر و تلفون تللرینی کسیورلر و أوی باصیورلر . بو عملیه‌نك باشلادیغنی حس ایدن خلیل بکك عائله‌سی ، حکومت دائره‌سنه خبر ویریور . حکومتده ، پاره آلقله مشغول اولان والی ، متصرف و رفیقلری وضعیتدن خبردار اولور اولماز خوف و تلاش ایله هر شیئی اونوتوب آییردقلری پاره‌یی و یازدقلری سندی اولدیغی کبی براقیورلر و معیتلریله برلکده حاضر بولنان آتلرینه بینه‌رك همان فرار ایدیورلر . [وثیقه : ٦٦، ٦٧]

سواری آلای قوماندانك وطوپچی آلای قوماندانك ، والینك ، کیجه‌یی حکومت دائره‌سنده کچیرمکده اولدیغنی بیلمدکلری قبول ایدیله‌مز . متصرفدن زیاده والینك توقیفی مهم اولدیغی‌ده میدانده ایدی . بناءً علیه ، معلوم اشخاصك فرارنده مسامحه اولدیغی معتقدر . الك ضعیف تفسیره کوره معلوم اشخاصك معیتلرنده‌کی بش اون مسلح ژاندارمه و کورد ایله مصادمه‌دن بویوك فنالق چیقه‌بیله‌جکی وهمی ملاطیه‌ده کیلری — اندیرك — تدبیره سوق ایتمش و مرقوم اشخاصی أورکوته‌رك قاچیرمه‌یی ترجیح ایتدیرمشدر ، دنیله‌بیلیر .

§ ۱۰ ایلولده الیاس بکه ویردیکم تعلیماتده باشلیجه ذکر ایتدیکم نقطه‌لر :

« ۱ — فراریلرك سرعتله دردستلری ؛

۲ — کوردلك جریانه اصلا مساعد زمین براقیلمه‌مسی ؛

۳ — ملاطیه‌ده متصرفلق ژاندارمه قوماندانی توفیق بك طرفندن درعهده ایدلمسی ، مناسب و صاحب ناموس و حمیت برذاتك‌ده خربوطده مقام ولایتی سریعاً اشغال ایتمسی ؛

٤ — ملاطیه و خربوطده‌کی قوای حکومتی تماماً أله آله‌رق ملت و وطن علیهنده هیچ براجرا آته میدان ویرلمه‌مسی ؛

٥ — فراریلره اویانلرك بلا آمان و مرحمت امحا ایدیله‌جکنك تعمیمی و ناموسلی خلقك حقیقتدن خبردار ایدلمسی ؛

٦ — موجودیت ملیه‌مزی تهلکه‌یه صوقه‌جق اولان اجنبی سکرینه‌ده مقابله اولنه‌جغنك درپیش ایدلمسی و ترتیباتی و تدابیرینك ، اشعارندن عبارت ایدی . [وثیقه : ٦٨]

افندیلر ؛ فراریلرك ، اطراف و جوار عشائرندن برطاقم کوردلری طوپلایه بیله‌جکلرینی وحتی

ذرعشده بولنان اجنبی قوتلرندن تأمین استفاده ایده‌بیله‌جکلرینی محقق کبی قبول ایتمك لازمدی . اونك ایچون آلنمش اولان ترتیباتی وبو ایشه حصر ایدلمش اولان قوتلری تقویه ایتمك ایجاب ایدییوردی . بوندن‌ده‌له سواسدن ، دها براستر سوار مفرزه ۹ ایلول آقشامی ملاطیه‌یه سوق ایدلدیکی کبی اوچنجی قول اردو ممکن اولدیغی قدر . قوتلرینی جنوبه ایندیره‌جك ، اون اوچنجی قول اردو تعقیب کیفیتی تأمین ایده‌جك وخائنلره قیپیردایه‌جق برفرصت ویرمه‌مك ایچون اسلحی مأثیری کوسترملك لزومنه بناءً مانداده‌کی سواری آلاینده خربوط استقامتنه تحریك اولنه‌جقدی . بوخصوصده ۳ نجی ، ۱۳ نجی و ۱۵ نجی قول اردو قوماندانلرینه ایجابی کبی تبلیغات وتمنیاتده بولونیلدی . [وثیقه : ٦٩]

ایدیلر ؛ ویردیکمز ، دیره‌کتیفلر دائره‌سنده قراریلری تعقیب ایدیریرکن ، برطرفدنده ، آلنمه کیدن بعض وثائقی کوزدن کچیرمه‌لم . بووثائق ، حادثه‌یی وعلی غالب تنبیهی وحکومت مرکزینك ردائتی‌هردرلو اعتناحاتدن ، دها مکمل برصورتده تبارز ایتدیره‌جکی‌طن ایتدیکمدن عیناً مطالعه‌ری زائد عد اولنماز فکرنده‌یم .

اولا ، داخلیه ناظری عادل بکله حربیه ناظری سلیمان شفیق پاشانك مشترك امضالریله ، العزیز والیسی علی غالب بکه ویریلن ۳ ایلول ۳۳۵ تاریخلی تعلیماتنامه‌یی اوقویه‌لم !

بونی متعاقب ، داخلیه ناظرینك ، سوق اولنه‌جق قوت وصرف اولنه‌جق پاره مقداری حقنده باب عالیدن چکدیکی تلغرافنی کورورز :

درعلیه
٩٠٦
بالذات حل ایدیله‌جکدر

العزیز والیسی غالب بك افندی‌یه

ج : ۲ ایلول ۳۳۵ نومرو ایکی :

عرض اولنمشدر . ارادهٔ سنیه‌سی بوکون صادر اوله‌جقدر . بناءً علیه کسب قطعیت ایتمشدر . تعلیمات شودر : معلومکز اولدیغی وجهله ارضرومده قونغره نامی آلتنده برقاچ کشی طوپلانه‌رق برطاقم قرارلر اتخاذ ایتدیلر . نه‌طوپلانانلرك نه‌ده اتخاذ ایتدکلری قرارلرك اساسی اهمیتی واردر . فقط بوحاللرمملکتجه برطاقم قیل‌وقالی موجب اولیور . آوروپایه ایسه پك مبالغه ایله عکس‌ایتدیرلمکده اولیور . بناءً علی ذلك پك فنا سوء تأثیرات حاصل ایتمکده اولیور ، اورنه‌ده شایان اهمیت هیچ‌برقوت ، هیچ بر وقعه اولمدیغی حالده مجرد بومبالغات وسوء تأثیراتدن اندیشه‌یه دوشن انکلیزلرك اخیراً سامسونه أیچه برقوت چیقاره‌جقلری استدلال اولونیور . حکومتك ، عموم صره‌سنده طرفکزه‌ده اجرا ایتدیکی تبلیغات معلومه‌یه مغایر حرکتنه دوام ایتمکده اولورسه چیقاریله‌جق اجنبی قوتلرك سیواسه واورادن دها ایلریلیه‌رك بر چوق محللری اشغال ایتملری احتمالی بعید دکلدر . بو ایسه ، مملکتك منافعنه بالطبع منافیدر . ارضرومده طوپلانان اشخاص معلومه‌نك قریباً سیواسده اجتماع ایدرك ینه برقونغره عقد ایتمك ایسته‌مکده اولدقلری مخابرات واقعه‌دن آکلاشیلیور . بویله بش اون کشینك اوراده طوپلانمسندن هیچ برشی چیقمیه‌جغی حکومتجه معلومدر . فقط بونلری آوروپایه آکلاتمق ممکن دکلدر . ایشته بونك ایچون بونلرك اوراده طوپلانمسنه میدان ویرمه‌مك ایجاب

ایدییور . بونك ایچونده اول باول سیواسده حکومتك اعتماد تامنه مظهر وسلامت مملکته موافق اولان تبلیغاتی حرفیاً اجرایه عازم بر والی بولندیرمق لازم کلمکدهدر . ذات والالرینی آنك ایچون اورایه کوندریورز . کرچه سیواسده قونغره عقد ایتمك ایستهمکده اولان برقاچ کشی‌یه ممانعت ایتمك اوقدر کوچ برشی دکل ایسهده ارکان وأمرا وضابطان وعسکرك بعضیلری‌ده بونلرله هم فکر اولدقلری آکلاشیلمسنه نظراً حکومتك اتخاذ ایدهجکی تدابیری اّلرندن کلدیکی قدر تصعیب واشخاص معلومه‌یی ممکن اولدیغی قدر التزام ایدهجکلری نظر دقته آلنهرق شایان اعتماد برایکی یوز کشینك رفاقتکزده بولنمسی تأمین‌موفقیت ایچون مناسب کورولمکدهدر. بنابرین اولجه یازدیغم وجهله اورالرده‌کی کوردلردن اعتماد ایدیلن یوز ، یوز اللی قدر سواری‌یی برلکده آلهرق ونه ایچون اورادن کیدلدیکی هیچ کیمسه‌یه سزدیرلمهدن سیواسه هیچ کیمسه‌نك انتظار ایتمدیکی برزمانده بالوصول والی وقوماندانلغی همان أله آلهجق واورادهکی ژاندارمه وعسکری مقدارلری جزئی اولمغله برابر حسن اداره ایدهجك اولورسه‌کز قارشیکزده بشقه بر قوت بولنمیهجغی جهتله درحال تأسیس نفوذ ایدرك اجتماعه میدان ویرمه‌مش اولهجق واورادهه بولنانلر وار ایسه همان دردست ایدوب محفوظاً استانبوله کوندره‌بیلهجککز درکاردر. بوصورتله احراز اولنهجق نفوذ واقتدار حکومت، داخلده سرکذشتجویانه حرکاتده بولنانلری بیلدیرهرق بوکبی حرکات غیر مرضیه‌نك وقوعنه مانع اولهجغی کبی خارجدهده پك زیاده حسن تأثیر ایدرك اجنبیلرك عسکر چیقارمق واورالری اشغال ایتمك خصوصلرندهکی تصورلردن صرفنظر ایتملری ایچون حکومتجه بر ممسك قویه مراجعت وتشبث تشکیل ایدهجکدر . ذاتاً سیواس معتبران اهالیسندن بعضیلرندن موثوقاً تحقیق اولندیغی وجهله اهالی بوپولتیقهجیلرك تحریکاتندن ، یاره طوپلامق ایچون واقع اولان تضییقاتندن پك زیاده متنفر وبونلرك منعی ایچون حکومته هر صورتله مظاهرته حاضردر. اورادهه ژاندارمه‌یه درحال یازیلهجق‌ایستهنیلدیکی قدر افراد بولنهجغی وبوکا متنفذان طرفندن صورت مخصوصهده معاونت اولنهجغی اخبار ایدلمکدهدر . بوصورتله مقدار کافی وحکومته قویاً مربوط بر ژاندارمه تشکیل ایدلدکدن صوکره برلکده کتورهجککز سواریلری تطییباً یرلرینه اعاده ایدرز . ایشته یاپیلهجق تدابیر بوندن عبارتدر . بونك کمال سهولتله وموفقیتله تطبیقی مجرد درجهٔ نهایتده التزام مکتومیته وابستهدر . سیواسه مأموریتکزدن حتی او جهتلره کیدهجککزدن افراد عائلهکزدن اك امین اولدیغکز هیچ بر کیمسه‌یه بیله بحث ایتمه‌یکز وسیواسه کیرنجیه قدر مقصدی یانکزده کیلره دخی‌سزدیرمه‌ییکز . بو، موفقیتك اس‌الاساسیدر. بوجهتله شمدیلك هرحالده عائلهکزی اورادهه براقهرق اطرافدهکی عشائری تفتیش ایچون بش اون کون طورهجغکزی افراد عائلهکزه وسائرلرینه بالافاده همان حرکتله بر کون اول سیواسه بغتةً واصل اولمغه غیرت ایتملیسکز . اورایه وصولکزده آتیده مندرج تلغرافنامه ایجاب ایدنلره بالتبلیغ‌والی وقوماندانلغی أله آلهرق همان ایشه باشلاملیسکز . برطرفدنده ماکنه باشنده نظارته اشعار کیفیت ایتملیسکز . بو صورتله وضعیت معلوم اولور اولماز سزه ینه ماکنه باشنده طرفمدن ایجاب حاله کوره تبلیغات لازمه اجرا اولنهجقدر . بوصورتله ایشه باشلادقدن صوکره نه وقت مناسب کوررسه‌کز عائلهکزی واشیاکزی سیواسه جلب ایده‌بیلیرسکز . شو قدرکه الیوم اورادهه بولنان رشید پاشانك والیلکدن عزل‌اولندیغی، یرینه‌دیکرینك کوندریلهجکی هر نصلسه شایع اولهرق مشارالیه طرفندن نظارته مراجعت ایدلدیکندن واسملری معلومکز اولان کیمسهلرك سیواسده قریباً برلشمك ایستدکلری اشعارات واقعهدن آکلاشیلدیغندن بیهوده بر دقیقه کچیرلمیهرك برآن اول حرکت وبر ساعت اول مواصلته غیرت ایتمکزده مصلحةً اهم

والزمدر . شو اسباب وملاحظاته کوره نه وقت حرکت ونه‌قدر مدنده مواصلت ایده‌بیله‌جککزك اشعاری مقتضیدر . سیواسده ابراز ایده‌جککز تلغرافنامه شودر: ذات عالیلرینك سیواس والی وقوماندانلغنه تعیینلری مجلس وکلا قراریله بالاستیذان شرفصادر اولان ارادهٔ سنیهٔ حضرت پادشاهی اقتضاسندن اولدیغندن همان حرکتله بوتلغرافنامه‌یی سیواسده‌کی مأمورین ملکیه وعسکریه‌دن ایجاب ایدنلرینه بالارائه والی وقوماندانلغی درعهده ایدرك ایفای وظیفه‌یه مباشرت وهمان اشعار کیفیت اتملری تبلیغ اولنور . »

٣ ـ ٩ ـ ٣٣٥

داخلیه ناظری　　　　حربیه ناظری

عادل　　　　سلیمان شفیق

غایت مستعجلدر

باب عالیدن
٦ ـ ایلول ـ ٣٥

ملاطیه‌ده العزیز والیسی غالب بك افندی‌یه

ج : ٦ ایلول ٣٣٥ :

اشقیا تعقیبی ایچون سوق اولنه‌جق قوت مصارفنك ژاندارمه تخصیصاتنه محسوباً مال صندیغندن تسویه‌سی ضروریدر . قاچ غروش صرف اولنه‌جغنك وسوق ایدیله‌جك قوتك مقداریله یوم حرکتك سریعاً اشعاری .

ناظر

عادل

§ داخلیه ناظری اوچ کون صوکره‌ده علی غالبك برتلغرافنه جواب اولدیغی آکلاشیلان شو تلغرافی وبریور :

مستعجلدر

درعلیه
٩ ـ ٩ ـ ٣٥

ملاطیه‌ده العزیز والیسی بك افندی‌یه

ج : ٨ ایلول ٣٥ . نومرو ایکی :

سیواسده شایان اعتماد واسطه اولمدیغی جهتله معلومات کافیه . . . . . آلنمامقده ایسه‌ده اورا اهالیسندن ، بورادهٔ بولنان برآدمك افاده‌سنه وسائر برلردنده آلنان معلومات عمومیه‌یه نظراً اولا ؛ اهالی بوتحریکاته طرفدار دکلدر . ثانیاً ؛ عسکر اقل قلیلدر . بوحرکتی اداره ایتمکده اولانلر اشخاص معلومه ایله قوماندان وضابطاندن بعضیلریدر . بونلر ، ایشـه ملی برشکل ویره‌رك مقصدلرینی ترویج ایتدیرمکه چالیشمقده‌در . حالبوکه ملت بوایشلره طرفدار دکلدر . اوراسی دها قریب اولدیغی جهتله ایسته‌دیککز معلوماتی دها سهولتله استحصال ایده‌بیلیرسکز . مع هذا غزته‌لر هرنصلسه اورایه مأموریتکزدن بحث ایتدکلری جهتله برکون اول عزیمتکز دها زیاده کسب اهمیت ایتمشدر . برلکده بولندیره‌جغکز قوتك نه‌قدر زیاده اولور ایسه موفقیتی اونسبتده تسهیل ایده‌جکی درکاردر . بوقوتك مقداریله وقت حرکتکزك برکون اول تعیین واشعارینه منتظرم .

ناظر

عادل

§ علی غالب بك ، جواباً ، ملاطیه‌دن صوك اوله‌رق شو تلغرافی ویریبور :

داخلیه نظارتنه

فات مستعجل ومحرمدر
بالذات حل ایدله‌جکدر

شهرحالك اون دردنجی کونی کافی قوتله اشقیانك تعقیب و دردستی ایچون ملاطیه‌دن حرکت ایده‌جك وجهله تدابیر مقتضیه اجرا ایدلمشدر . بعونه تعالی مصادمه‌ده نتیجهٔ موفقیت اولدیغنه اعتماد بیورولسون . یالکز اشعاراتك جوابلری ومقتضیاتی تأخیر بیورولماملیدر .

۹-۹-۳۳۵ العزیز والیسی
علی غالب

§ بو تلغرافدن ، ۹/۱۰ ایلول کیجه‌سنی حکومت دائره‌سنده ، هیجانلر ایچنده صباحه قدر اویقوسز گچیرن علی غالبك ، ۹ ایلول ۳۵ کونی هنوز قهرمانلغنك اوزرنده و بعونه تعالی مصادمه‌ده موفقیتدن پر امید اولدیغی آکلاشیلیور .

§ افندیلر ، وقعه وبو وثائقدن خبردار ایدیلن رؤسای مأمورین ملکیه‌دن، داخلیه ناظری عادل بکه وقوماندانلردن‌ده حربیه ناظری سلیمان شفیق پاشایه عدم اعتمادی متضمن تلغرافنامه‌لر کشیده‌سی موافق اوله‌جغی دوشونولدی . عمومك نظر دقتی جلب اولندی .

سیواس والیسی رشید پاشانك تلغرافنه جواب ویرن عادل بکك شو سوزلری نه قدر حیرت واستغرابه سزادر . عادل بك بحث ایتدیکم تلغرافنی شو جمله‌لرله بیتیریبوردی . « . . . . البته ارادهٔ سنیهٔ جناب خلافتپناهی حکم عالیسنه مطاوعت لزومنی تقدیر ایدرسکز ! » [وثیقه : ۷۰]

§ افندیلر ، بالتصادف بو مخابره أثناسنده بن‌ده تلغرافخانه‌ده بولونیوردم . برآرالق دایانه‌مدم ، شو تلغرافی تسوید ایدوب چکیلمك اوزره مأموره ویردم :

۱۰/۱۱-۹-۳۳۵

داخلیه ناظری عادل بکه

ملتی پادشاهنه معروضاتده بولنمقدن منع ایدیبورسکز . آلچقلر ، جانیلر ! دشمنلرله ملت علیهنده توثیقات خائنانه‌ده بولونیورسکز . ملتك قدرت واراده‌سنی تقدیردن عاجز اولدیغکزه شبهه ایتمیوردم . فقط وطن وملته قارشی خائنانه ومتبوحانه حرکتده بوله‌جغکزه ایناتمق ایسته‌میوردم . عقلکزی باشکزه طوپلایك . غالب بك وهمپاری کبی بلهانك احمقجه اولان موهوم وعدلرینه قاپیله‌رق ومیستر نوویل کبی ملتمز و وطنمز ایچون مضر اولان اجنبیلره وجدانکزی صاته‌رق ارتکاب ایتدیککز دنائتلرك ملتجه تطبیق اولنه‌جق مسئولیتنی نظر دقتده طوتوکز . کوره‌ندیککز اشخاص وقوتك عاقبتنی اوکرندیککز زمان کندی عاقبتکزله مقایسه‌یی اونوتمه‌یکز .

مصطفی کمال

§ بالجمله قوماندانلرده، ایجابی کی مراجعتلرده بولندیلر.

§ ١٢ ایلوله قدر آلدیغمز راپورلردن فراریلرك، ١٢/١١ ایلول کیجه‌سنی راقه‌ده کچیردکلری و ١٢/١١ ایلول کیجه‌سنی‌ده، راقه‌لك یاریم ساعت یاقیننده بر کویده، بر عشیرت رئیسنك یاننده کچیره‌جکلرینك آکلاشیلدیغی بیلدیریلیبوردی. [وثیقه : ٧١] بو معلومات، ٢٠ نجی، ١٥ نجی و ١٣ نجی قول اردو قوماندانلرینه بیلدرلدی. [وثیقه : ٧٢]

١١ ایلولده و ١٢/١١ ایلولده ملاطیه ایله تلغراف باشنده وقوعبولان مخابرات؛ هنوز ملاطیه‌ده، اوامر وتعلیمات قطعیه آلمش اولان ذواتك ذهنلرنده تردده دلالت ایده‌جك مبهم‌ده ایدی.

العزیزدن کلن آلای قوماندانی الیاس بك؛ «متصرف بکك کوندردیکی بر آدم خصوص طرفندن، والی عبی غالب ومتصرف خلیل بکلرك بعض شرائطه موفقیتیله عودت اتمك ایستدکلری بیان ایدلمش. بناءًعلیه «سلامت مملکت نامنه بونلرك بو دورده واقع اولان تکلیفلرینی قبول ایتمك موافق اولوب اولمادیغی حقنده‌کی امرکزك انتظارنده بولندیغمز معروضدر.» دیمکده ایدی. (١١ ایلول) [وثیقه : ٧٣]

بونی تعقیباً، ١٢/١١ ایلول کیجه‌سی‌ده، ینه تلغراف باشنه کلن سواری آلای قوماندانی حالوتصرف وکیلی توفیق وطوبجی آلای قوماندانی منیر و ژاندارمه یوزباشیسی فاروق و سیطر بیکباشیسی محمد و العزیزدن کلن آلای قوماندانی الیاس بکلر نامنه الیاس بك شونلری یازدیردی:

ملاطیه‌دن الیاس بك : —

شمدی شایان اعتماد اولان ژاندارمه یوزباشیسی فاروق بکدن آلدیغم معلومات بروجه‌زیردر:

فاروق بك کاخته وجوارنده تعقیبده ایدی. ملاطیه‌یه بش ساعت مسافه‌ده راقه قریه‌سنده کوردلرك اجتماع ایلدکلرینی والیوم متصرفله رفقاسنك اوراده بولندیغنی، سیوه‌رکه قدر اولان عشائرك بیدرپی محل مذکوره کلمکده اولدقلری و درسیم عشائرینه وارتیجه‌یه قدر کوردلك نامنه دعوت ایلدکی، متصرفك فکری، اولا ملاطیه‌یه هجوم وکاملاً یغما ایتدکدن صوکره بونون قوتله سیواس استقامتنه یورویه‌جکلرینی، ملاطیه‌ده بولنان تورکلری قتل وطرد ایده‌جکلرینی و درسیملیلرکده عینی زمانده خربوطه یورویه‌جکلرینی بیلدیریبور. چونکه متصرفك ملاطیه‌دن کیتمه‌سی کوردلك نامنه کندیلرینه بویوك بر ذل وحقارت ایمش کبی تلقی اولونیورمش. والی، بو یغما وقتل نفوسه طرفدار و راضی اولمدیغنی فقط متصرفك فکرینده مانع اوله‌میه‌جغنی بیلدیرمشدر. ملاطیه‌یه حرباً کیردکلری زمان کورد بایراغی چکیله‌جکنی وبرابرلرنده بولنان انکلیز بیکباشیسی‌ده اوروه‌ده بولنان انکلیز فرقه‌سنك حرکته آماده اولدیغنی بیلدیرمش ایسه‌ده حاجی بدر آغاده بونی قبول ایتدیکی وعشائرك ملاطیه‌لك کوردستان وملاطیه‌ده کورد بایراغی چکیلمه‌سنه اصرار ایلدکلری دون آقشام والی ملاطیه‌یه عودت ایتمك ایسته‌مش ایسه‌ده رافقلری مبالغه‌دن عاری اوله‌رق عرض اولنور. شرطلری زیرده‌در:

١ — والینك یرینه عودتی،

٢ — متصرفك کاکان یرنده قالمسی،

٣ — العزیزدن کلن عسکرك اعاده‌سی،

٤ — والینك یوز مسلح کوردله ملاطیه‌یه کیردیکی زمان سکونتك محافظه‌سی و سیواس استقامتنه یورومسی،

٥ — عشائردن آلنان بدی تفنك بر رووولورك اعادەسی
٦ — بروجه‌بالا معروضاتمه ارادەلری .

١١/١٢ ایلول ٣٣٥

§ الیاس بكه شونی یازدم :

ملاطیه‌ده الیاس بك افندی‌یه

١ — ویردیككز معلومات هیئتمزجه نظر دقته آلندی . ذات عالیكزه شرائط درمیان ایدن كیملردر ؟ بالطبع بویله برمناسبته كیریشمك قطعیاً دوغرو دكلدر. خیانتلری تحقق ایدن والی، متصرف وهمپالرینك دردستلری وتحریك ایتمكچالیشدقلری بعض غافل كیمسەلری ارشاد ایتمك موضوع بحثدر. بونك ایچون كمال شدتله مقابله ایتمك لازمدر . ١٣ نجی و ١٥ نجی و ٣ نجی قول اردو قوماندانلری ، بو دقیقه‌ده تلغراف باشنده مشتركاً اتخاذ اولنه‌جق تدابیری قرارلاشدیرمقده‌درلر . ممكن اولان قوتلر هر طرفدن تحریك اولنمشدر . سكونت وجدیتله اوراجه ایجاب ایدن تدابیرك طرف عالیكزدن اتخاذ ایدلمش بولندیغنه امنیتمز بركمالدر. اومنطقه‌ده بولنان بالجمله تلغرافخانەلرك طوتولمسی ومتصرف وكیلی توفیق بك برادرمزك حكومت قوتی ونفوذینی اعظمی صورتده كوسترمسی نظر دقتده طوتولملیدر .

٢ — بو آنده بوتون آناطولی مراكزندن ذات شاهانه‌یه خیانت واقعه عرض ایدلمكده‌در . اوراجه‌ده عینی صورتله حركت اولنملیدر .

٣ — انكلیز بیكباشیسنك سوزلری بلوفدر. كوردلرك‌ده، اجتماعه موفق اولسه‌لربیله قوهٔعسكریه قارشیسنده نه درجه‌یه قدر موفق اوله‌جقلرینی تقدیر بیوروررسكز .

٤ — بدر آغابی وكەون عشیرتی رؤساسنی وبو حركات خائنانه‌یه مخالف اولان رؤسایی طرفكزه جلبله توسل بیورلمسی مناسب اولور .

٥ — حصنمنصوردن حركت‌ایدن سواری‌بلوكیله سیوەرك ودیاربكردن حركت ایدن برر طابورله ارتباطكز وارمی ؟ نره‌لره واردیلر ؟

١١/١٢ ایلول ٣٣٥
تلغرافخانەده موجود قونغره هیئتی نامنه
مصطفی كمال

§ كرچه ، قونغره حال اجتماعده وتلغرافخانەده بولونمیوردی . فقط قوهٔ معنویه‌یی تقویه ایچون قونغره هیئتنك‌علاقەسنی كوسترمكی موافق‌كوردیكم كبی امضا اولەرق یالكز « قونغره هیئتی » دیه‌ده عین مألده آیریجه بر تلغرافده یازدم . [وثیقه : ٧٤]

بو تلغرافه ذیل اولەرق ، اورفه‌ده ، عینتابده ، مرعشده بولنان وجزئی اولان اجنبی قوتلرینی بیلدیرەرك « سزه بر اجنبی فرقه‌سندن بحث ایدنلرك بیاناتی ، وطن و ملت خائنلرینك یالانی نقل ایدەرك معنویاتكزی قیرمق آلچقلغندن ... » در دیدم . [وثیقه : ٧٥]

الیاس بك اشعاراتمه ویردیكی جوابده « تعرض حالنده مقاومت شدیده ابرازی صورت قطعیه‌ده قرارلاشدیرلمشدر . » دیدكدن صوكره ، « الده‌كی قوت ، ملاطیه‌یی اوزون مدت بر كورد تعرضنه

قارشی مدافعه‌یه کافی دکلدر . بونك ایچون سرعت ممکنه ایله قوای معاونه سوقنه دلالت بیورلمسی اکیداً مسترحمدر . » دیدی [وثیقه : ۷۶]

الیاس بکه ، ایجابنده بر شی تبلیغ ایدیله‌بیلمك ایچون ، تلغرافخانه‌ده بر ضابط براقه‌رق ، مهم اولان ایشنك باشنه کیتمسنی رجا ایتدم . [وثیقه : ۷۷]

الیاس بکدن ۱۲ ایلولده کشیده اولنان بر تلغرافنامه‌یی ، مختلف نقطهٔ نظرلردن ضابطلرمز ومأمورلرمز ایچون شایان استفاده اوله‌جغی ملاحظه‌سیله عیناً عرض ایده‌جکم :

ملاطیه
۱۲-۹-۳۳۵

سیواسده ق ۳ قوماندانلغنه

حلبده‌کی انکلیز اردوسنه منسوب میرآلای رتبه‌سنده موسیو پ . پیل اسمنده بر انکلیز ضابطی بو کون ۱۲-۹-۳۳۵ زوالنده ملاطیه‌یه کلمشدر . مقصدی ملاطیه ، خرپوط ودیاربکر منطقه‌رنده اشراف ومأمورین ملکیه وعسکریه ایله کوروشمك اولدیغنی ؛ فراری میستر نوویلك وظیفهٔ مأموریتی حقنده عدم معلومات بیان ایتدی وبو خصوصده انکلیز حکومتنك قطعیاً معلوماتی اولمدیغنی وبوبله بر پروپاغانداجی ضابطك بورالرده کزمسنی قبول ایده‌میه‌جکنی وعشائر ایچریسندن درحال بورایه جلبی ایچون کندیسنه امر ویره‌جکنی سویلدی . اکر مقصد خائنانه ایله بورالرده کزدیکنه قناعت حاصل ایدرسه موقوفاً حلبه سوق ایده‌جکنی علاوه ایتدی ووالی غالب بکك‌ده کندیسیله کوروشمك اوزره حیاتنك محافظه‌سی خصوصنده کندیسنه تأمینات ویره‌رك بورایه دعوت ایتمسنی طلب ایتدی. بو خصوصده مافوق مقامدن مومی‌الیهك بورایه کله‌بیله‌جکی حقنده امر آلمه‌دن بورایه کلسنك ممکن اوله‌میه‌جغنی وبو خصوصده مقاماته مراجعت ایده‌جکمی‌ده سویلدم . بوموافقت امرینك سرعت تبلیغنه دلالتمی رجا ایتدی. کندیسی معتمد عالیٔ سیاسی نامیله یاد ایدیلیرمش . حکومت مرکزیه کندیسنی طانیرمش. کندیسی بورادہ ایکی کون اقامتدن صوکره خرپوطه کیده‌جکمش . وثیقه‌سی بوقدر . کندیسی ، محترم بر مسافر اولدیغی و حقنده احترامات مخصوصه یاپیله‌جغی سویلنمشدر . والی‌یی بورایه کتیرتمسنه وبوذاتك خرپوطه دوغری سیاحت یاپمسنه مساعده ایده‌لمی ؟ اشعاری . سیواسدن ایکی ضابطك شمدی کلدیکی معروضدر .

آلای ۱۵ قوماندانی
الیاس

§ بو تلغراف محتویاتنده موضوع بحث خصوصات حقنده طرز حرکتی مشعر نقطهٔ نظرلرمز ، شو صورتله قیصه‌جه بیلدیرلدی :

تل
غایت عجله‌در

سیواس
۱۲-۹-۳۳۵

ملاطیه‌ده اون بشنجی آلای قوماندانلغنه

ج : ۱۲-۹-۳۳۵ :

۱ — کیم اولورسه اولسون وثیقه‌سز بر اجنبی ضابطنك ممالك عثمانیه داخلنده ایشی یوقدر .

کندیسنه کال نزاکتله فقط عسکرجه قطعی برصورتده کیفیتی ابلاغ وکلدیکی یره همان دونمسنی اخطار ایدیکز . مملکتدن چیقنجیه قدرده اشراف ومأمورین ایله هیچ بر سیاسی تماسه کلمه‌سی ایچون باسه مقتدر ، مدرك وسائط توفیق ایدیکز .

٢ — فراری والینك خیانت وطنیه ایله متهم اولدیغی ، أنه کیرجه دردست ایله قانونك پنجهٔ عدالتنه تسلیم ایدیله‌جکنی ، بوبابده بشقه درلو برشی یاپمق امکانی اولمدیغنی آیریجه ایضاح ایدرسکز افندم .

مصطفی کمال

§ افندیلر ؛ آلنان تدابیر وترتیبات وبالخاصه کوستریلن عصبیت و شدت سایه‌سنده ، علی غالب وخلیل بکلرك اغفاله چالیشدقلری عشایر داغیلمش ، مأیوس قالان علی غالب اولا اورفه‌یه و اورادن حلبه فرار ایتمشدر . میستر نوویلده نظارت تحتنده مرعشا البستان اوزرندن کیتمشدر . دیکرلری‌ده برر صورتله فرار ایلشلردر . بوصفحاتی ، دها زیاده ، ایضاحده برفائده کورمیورم . بو خصوصاته دائر بیاناتمه لاحقه اوله‌رق انتشار ایده‌جك اولان وثائقك مطالعه‌سندن حال و آتی ایچون شایان انتباه نقطه‌لر استخراج اوله‌جغنی امید ایدرم . [وثیقه : ٧٨ ، ٧٩ ، ٨٠ ، ٨١]

∴

افندیلر ؛ علی غالب تشبثنك ، پادشاهك وفرید پاشا حکومتنك واجانبك‌مشترك برتشبثی اولدیغنه‌، عرض ایتدیکم وثائقه مطلع اولدقدن صوکره ، شبهه وتردد ایدنلر قالماز ، ظن ایدرم . بو خیانتك ، مشترك متشبثلرینه قارشی ، آلنمسی لازم کلن وضعیت صریحدر . آنجق مقابل تشبثده ممکن اولدیغی قدر جبهه هجومندن صرف‌نظر ایتمك ، او کونك ایجاباتی اولمغله برابر تشبث قوتی مختلف هدفلره توجیهدن اجتناباً برنقطه‌ده تمرکز ایتدیرمك ، موافق احتیاط ایدی . بزده ، هدف تعرض اوله‌رق یالکز فرید پاشا قابینه‌سنی تثبیت ایتدك وپادشاهك ذی مدخل اولدیغنی بیلمه‌مزلکدن کلدك . فرید پاشا قابینه‌سنك ، پادشاهی حقائقدن خبردار ایتمیوب اغفال ایتمکده اولدیغی تعزیی طوتدق . پادشاه ، وضعیتدن آکاه اولدیغی تقدیرده درحال کندیسنی اغفال ایدنلره لایق اولدقلری معامله‌یی تطبیق ایده‌جکنه امنیتمز اولدیغنی ایلری سوردك و حکومتك ثابت اولان جنایتی اوزرینه کندیسنه اعتمادك انسلابی طبیعی اولدیغندن حقیقت حالی یالکز و آنجق دوغریدن دوغری‌یه پادشاهه عرض ایتمکله وضعیتك اصلاحی ممکن اوله‌جغنی تشبثاتمز ایچون نقطهٔ عزیمت عد ایتدك . بوملاحظه‌یه بناءً ؛ ایلولك اون برنجی کونی ، پادشاهه خطاباً بر تلغرافنامه حاضرلاندی ، بو تلغرافنامه‌ده تخمین بیوره‌جغکز وجهله زمانك ایجابی اولان بر چوق صوری الفاظ ایچنده [حکومتك بالمحاربه قونفره‌یی باصمق صورتیله بین‌الاسلام سفك دمایه تصدی ایتدیکندن کوردستانی آیاقلاندیرمق صورتیله‌وطنی‌پارچه‌لاتمق پلانی یاره مقابلنده تعهد ایتمش اولدقلری و ثائق ایله تحقق ایتدیکندن ، حکومتك بوبابده واسطهٔ اجرائیه‌سی اولانلرك خاسراً فراره اجبار ایدلدیکی ، دردستلری حالنده قانونك پنجهٔ اجرا آتنه تودیع اوله‌جقلری وبوجنایتلری ترتیب وداخلیه وحربیه ناظرلری طرفندن تبلیغ وتصدیق ایتدیرن حکومت مرکزیه‌یه ، ملتك اعتماد وأمنیتنك منسلب اولدیغی ذکر ایدلدکدن صوکره ، ناموسلی ذواتدن مرکب برهیئت جدیدهٔ حکومتك تشکیلی ایله بوجاسوس شبکه‌سی حقنده تحقیقات واجرا آت سریعهٔ عادلانه‌نك

اجراسی طلب ویر هیئت عادلهٔ حکومتك تأسسنه قدر مرکز حکومتله بر وجهله مخابره و مناسبتده بولونمه‌مغه قرار ویرمش اولان ملتدن ، اردونك آیریله‌میه‌جغنی ، ذات وقعه‌یه مطلع و محله مجاور اولان قول، اردو قوماندانلری عرضه مجبور اولدق .] دینیلیوردی . [وثیقه : ۸۲]

ایشته بو تلغرافنامه صورتنك عموم قول اردولرجه استانبوله چکیلمسی مناسب دوشونولدی .

۱۱ ایلول کونی تلغراف باشنده قول اردو قوماندانلرینه شو سرویسی ویردم :

« شمدی برصورت ویره‌جکز . بوصورتك ۳ نجی ، ۱۵ نجی ، ۲۰ نجی ، ۱۳ و ۱۲ نجی قول اردو قوماندانلرینك مشترك امضاسیله چکیلمسنی مناسب کوریورز . مطالعه ایتدکدن صوکره دیکر قوماندانلرله عینی زمانده چکمك ایچون اشعار بیوریکز . »

صورتی

مقام صدارت عظمایه

« شمدی ، دوغریدن دوغری‌یه باش قوماندان اقدسمز ، خلیفهٔ ذیشانمز افندمزه معروضات مهمه‌ده بولنمق مجبوریتنده‌یز . حائل ایقاع ایدلمه‌مسنی رجا ایدر ، عکسی تقدیرده تولد ایده‌جك نتایج وخیمه‌نك مسئولیتنك صرف ذات فخیمانه‌لرینه راجع قاله‌جغنی عرض ایدرز . ق ۱۲ ، ق ۱۳ ، ق ۲۰ ، ق ۱۵ ، ق ۳ » وقوعبوله‌جق معروضات مهمه عرض ایتمش اولدیغم وجهله پادشاهه یازیلان تلغرافنامه محتویاتندن عبارت ایدی .

ایلولك ۱۱ نجی کونی بالخاصه ۱۲/۱۱ نجی کیجه‌سی هر طرفده قول اردو قوماندانلری تلغراف مرکزلرینی اشغال ایده‌رك مقرر اولدیغی وجهله استانبول ایله مخابره‌یه چالیشیوردی . فقط صدراعظم اورته‌دن غائب اولمش کبی ایدی . جواب ویرمیوردی . بزده ، تلغراف باشنده ، صدراعظمك تلغرافلری آلوب جواب ویرمسی ایچون تضییقاتده بولونیوردق . استانبول مرکزی تلغراف مأمورلریله وقوعبولان اوزون چکیشمه‌لردن صوکره برتلغراف مأموری شو سرویسی ویردی :

« صدراعظم پاشایه یازیلان افاده تلفونله سویله‌نیلدی . آلنان جوابده : تلغرافنامه مندرجاتی صدراعظم پاشا حضرتلرینه عرض اولندی . وقوعبوله‌جق معروضاتلری اصولی دائره‌سنده تلغرافله عرض اولونملیدر . تلغرافنامه‌لرده اصولی دائره‌سنده تقدیم ایدیلیر ، بیوردقلرینی مدیر بك سویلیور افندم . » [وثیقه : ۸۳]

§ بونك اوزرینه نصف اللیلدن صوکره ساعت ٤ ده شو تلغراف سیواس تلغرافخانه‌سنه کوندرلدی :

۱۱/۱۲ - ۹ - ۳۳۵

صدراعظم فرید پاشایه

وطن وملتك حقوق و مقدساتنی پایمال و ذات حضرت پادشاهینك شرف و حیثیت ملوکانه‌لرینی اخلال ایله تشبثات و حرکات غافلانه‌کز تحقق ایلمشدر . ملتك پادشاهمزدن بشقه هیچ بریکزه امنیتی قالمامشدر . بو سببله حال و استرحاملرینی آنجق ذات همایونه عرض ایتمك اضطرارنده‌درلر . هیئتکز غیرمشروع حرکاتنك نتایج وخیمه‌سندن قورقه‌رق ملت ایله پادشاه آره‌سنده حائل اولیور .

بوبابده‌کی تمردکز دها بر ساعت دوام ایدرسه ملت آرتق کندیسنی هردرلو حرکات و اجرا آننده سربست تلقیده معذور کوره‌جکدر و بوتون وطنك هیئت غیر مشروعه‌کزله صورت قطعیه‌ده علاقه وارتباطنی قطع ایده‌جکدر . بو ، صوك اخطارمزدر . بوندن صوکره ملتك آله‌جنی وضعیت بوراده بولنان اجنبی ضابطانی معرفتیله ائتلاف ممثللرینه دخی مفصلاً بیلدیریله‌جکدر .

عمومی قونغره هیئتی

سیواس تلغراف مدیریتنه‌ده عینی زمانده ، تلفونله شو أمر ویرلدی :

« قونغره‌مزدن منتخب برهیئتله تلغرافخانه‌یه کوندریله‌جك برتلغرافنزك دوغریدن دوغری‌یه مابین همایونه کشیده‌سنه استانبولجه ممانعت اولندیغی بیلدیریلیور . بر ساعت ظرفنده تلغرافك کشیده‌سنه موافقت اولنمدیغی تقدیرده استانبولله بوتون آناطولو تلغراف مخابراتی‌قطعه‌مجبور اوله‌جغمزی‌مافوقکزه بیلدیریکز . (سیواس عمومی قونغره هیئتی) »

§ قول اردو قوماندانلرینه‌ده آتیده‌کی عمومی تبلیغ یاپیلدی :

سیواسدن
۳۳۵-۹-$\frac{١١}{١٢}$

ق ۲۰ قوماندانلغنه
ق ۱۵ «
ق ۱۳ «
ق ۳ «

« قونغره‌نك عتبۀ ملوکانه‌یه اولان معروضاتنه درسعادت تلغراف باش مدیریتنجه ممانعت ایدلمشدر. بر ساعت مهلت ظرفنده مابین همایونه یول ویرلمزسه تکمیل آناطولینك درسعادتله مخابرۀ تلغرافیه‌سی کسدیریله‌جکی جواباً مذکور مدیریته تبلیغ ایتدیرلمشدر. قونغره‌نك بومطلب مشروعنه جواب موافقت آلمدیغندن آن تبلیغدن اعتباراً آنقره ، قسطمونی ، دیاربکر تلغراف مرکزلریله سیتوبده تلغراف مخابراتنك‌تعطیلی، یعنی قونغره‌نك اشعاراتندن ماعدا هیچ‌برتلغراف درسعادته کچیرلمه‌مسی ودرسعادتدن قبول اولنمامسی وغربی آناطولو ایله مخابره‌مزه مانع اولمیه‌جقسه کیوه بوغازی جهتنده‌کی خطك دخی طوتولمسی ویا موقتاً قطعی واجراآت نتیجه‌سنك اشعاری رجا اولنور .

بو تعلیماته ممانعت ایده‌جك تلغراف مأمورلری محللرنده درحال دیوان حربه ویریله‌رك حقلرنده الك آغیرجزا تطبیق‌اولنه‌جقدر. اشبو تبلیغاتك انفاذی ۲۰نجی،۱۵نجی، ۱۳و۳نجی‌قول‌اردوقوماندانلقلرندن رجا ایدلمشدر . وصولنك اشعار بیورولمسی .

سیواسده عمومی‌قونغره هیئتی»

§ بوتلغراف محتویاتی ، متعاقب تلغرافلرله اکمال ایدلدی . [وثیقه : ۸٤ ، ۸۵]

$\frac{١١}{١٢}$ ایلول کیجه‌سی یاپیلمش اولان عمومی تبلیغه ذیل اوله‌رق‌ده شورجاده بولونیلدی :

« بوکیجه نتیجه آلده ایدیلنجیه قدر بوتون قوماندانلر ورؤسای مأمورین ملکیه وعلاقه‌دار هیئتلرك تلغرافخانه‌لری ترك ایتمه‌ملری رجا اولنور . (عمومی قونغره هیئتی) »

§ تلغرافخانه‌لرده شو اخطارده بولونیلدی :

« لاحقه‌در : بو تبلیغاتك اجرا اولندیغی خبری قونغره هیئتنجه‌معلوم‌اولدقدن صوکره عینی وجهله بینمزده مخابراته دوام اولنه‌جغندن تلغرافخانه‌لرده آدم بولندیرلمسی مرجودر. (قونغره هیئتی) »

§ استانبولك، ویریلن برساعت مهلت ظرفنده سرایه یول ویرمیه‌جکی آکلاشیلیوردی . بناءً علیه ١٢ ایلول ٣٣٥ کونی عموم قوماندانلره وولایاته شو تبلیغ عمومی یاپیلدی :

« بر ساعته قدر ، صورتی آتیده مندرج تلغرافنامه عمومی قونغره هیئتی طرفندن صدراعظمه چکیله‌جکدر . بناءً علیه سزده همان بواساس و مآلده برر تلغرافنامه کشیده ایدیکز و همان بیلدیریکز افندم . (عمومی قونغره هیئتی) »

§ ساعت بشده صدراعظمه برای معلومات قیدیله ویریلن وعینی زمانده بالعموم قوماندانلره وولایاته وقوعبولان تبلیغات شوندن عبارت ایدی :

« ١ — حکومت‌ملتك‌سوکیلی پادشاهنه اولان‌معروضات‌وارتباطنی کسمکده وتحقق ایدن‌حرکت خائنانه‌سنده دولامده تمرد ایلدیکندن ملتده مشروع بر هیئت حکومت رأس کاره کچینجه‌یه قدر حکومت مرکزیه ایله مناسبات اداره‌سنی‌واستانبول ایله هردرلو تلغراف وپوسته مخابرات ومراسلاتی تماماً قطعه قرار ویرمشدر . محلی مأمورین ملکیه ، عسکری قوماندانلرله متحداً بوخصوصی تأمین یده‌جك ونتیجه‌یی سیواسده عمومی قونغره هیئتنه بیلدیره‌جکدر .

٢ — اشبو تبلیغات بالجمله قوماندانلره ورؤسای مأمورین ملکیه‌یه ویرلمشدر .

١٢-٩-٣٣٥ (عمومی قونغره هیئتی) »

افندیلر ؛ آنك اون ایکنجی کونی حکومت مرکزیه ایله عمومیتله مخابره و ارتباط قطع ایدلدی . بعض مستثنا محللر وبو محللرله اولان مناقشه‌لمزی آیریجه ایضاح ایده‌جکم . اوندن اول مساعده بیورورسه‌کز دها مهم تلقی ایدلمسی لازم کلن بر مسئله حقنده عرض معلومات ایده‌یم ؛ معلوم عالیلریدر، که فرید پاشا حکومتی مبعوثان انتخابی ایچون‌سورتا برأمر ویرمشدی. فقطاًنجنده بولندیغمز تاریخه قدر ، یعنی آناطولونك استانبولله قطع ارتباط ایتدیکی ١٢ ایلول کوننه قدر ، بو أمر تطبیق اولنمامشدی . صوك وضعیت اوزرینه اك مهم مسئله‌نك مبعوثان انتخابی تعجیلاً تأمین ایتمك اوله‌جغنی تقدیر بیورورسکز . بناءً علیه ١٣ ایلولده درحال بو خصوصده اشتغاله باشلانیلدی . (وثیقه : ٨٦) اوزون تفصیلات ویرمکدنسه ذکر ایتدیکم تاریخده ویریلن ایلك عمومی تعلیماتی عیناً نظر اطلاعکزه وضع ایتمکی دها فائده‌لی عد ایدرم. تبلیغات شودر:

تل ١٣-٩-٣٣٥

بالیکسرده ق١٤ ، قونیه‌ده ق١٢ ، دیار بکرده ق١٣ ، ارضرومده ق١٥ آنقره‌ده ق٢٠، بروسه‌ده فرقه ١٧ ، چینه‌ده فرقه ٥٨ ، باندیرمه‌ده فرقه ٦١ قوماندانلقلرینه و فرقه ٦١ واسطه‌سیله ادرنه‌ده ق١ ، نیکده‌ده فرقه ١١

قوماندانلقلرینه ، ولایتلره ، مستقل سنجاقلره ، بلدیه‌لره
(مدافعهٔ حقوق جمعیتی هیئت مرکزیه‌لرینه)

حکومت مرکزیه‌نك اتخاذ و تعقیب ایتمکده اولدیغی مسلك ارتجاعکارانه‌یه ویشامقده اولدیغمز کونلرك مهالك و مخاطرات عظیمه‌سنه قارشی مدافعهٔ حقوق و محافظهٔ موجودیت ایچون مجلس ملینك انتخاب و انعقادینی تأمین و تسریع ایتمك بو کونك اك مهم وظیفه‌سیدر .

حکومت مرکزیه ملی اشغال ایله مبعوثان انتخابنی آیلرجه اجرا ایتمه‌مش اولدیغی کبی صوك زمانده ویردیکی انتخاب أمرینیده درلو اسباب ایله تعویق و تأخیر ایتمکده‌در. فرید پاشانك، صوروسك اوته‌سنده‌کی ولایتلردن فراغت ایدیکی صلح قونفرانسنه ویردیکی نوطه ایله ثابت و آیدین ولایتنده یونانیلرله تحدید حدوده تشبث اوراده‌کی اشغالی أمر واقع حالنده بر الحاق اوله‌رق قبول ایتدیکنه دلیل بولنمش واقسام مشغولهٔ سائرهٔ مملکت ایچرنده بونلره بکزر غافلانه و خائنانه سیاسته ملت و ملتی انقساله اوغراته‌جغی قویاً ملحوظ و مجلس ملینك انعقادندن اول صلحنامه‌یی امضا ایله ملتی بر أمر واقع قارشیسنده بولندیرمق نیتنده اولدیغی مأمول بولنمش اولدیغندن عمومی قونغره ، اردوی و ملتی انتباهه دعوتله بروجه آتی خصوصاتك سرعت اجراسنی مسائل حیاتیهٔ ملیه‌دن عد و بیان ایلر :

اولا — انتخابات حاضرلقلرینك مرعی دنونده‌کی اك اصغری مدت ظرفنده اجرا و اکمالی ایچون بلدیه‌لر ومدافعهٔ حقوق جمعیتلری فعالیت تامه ایله چالیشملیدر .

ثانیاً — سنجاقلردن چیقاریله‌جق مبعوثلرك مقدار نفوسنه نظراً عددی همان تثبیت اوله‌رق هیئت تمثیلیه‌یه شمدیدن بیلدیرلملیدر . نامزدلر مسئله‌سی بالآخره بالمخابره حل اولنه‌جقدر .

ثالثاً — کرك انتخاب حاضرلقلری ، کرك انتخاباتك اجراسنده موجب تأخر اسبابك شمدیدن تأمل ایله رفعی و هیچ بر تأخره میدان ویرلمیه‌رك اصغری مدت ظرفنده انتخاباتك انتاجی .

اشبو قراری منطقه‌کزده‌کی بالجمله بلدیه و مدافعهٔ حقوق جمعیتلرینه تبلیغ وایجابنك سرعت ایفاسنه معاونت بیورمکز رجا اولنور .

هیئت تمثیلیه

§ فرید پاشا حکومتی ، تعنتنده دوام ایدییوردی . معلوم اولدیغی وجهله دوشونجه‌یه قدر دوام ایتدی . مملکتی کونلرجه مرجعسز براقق البته پك بویوك محذورلری داعی اولوردی . بو سببه بناءً ، ولا مطالعه صورمق اوزره و متعاقب بعض اعتراضاته باقمقسزین أمر طرزنده تبلیغ ایتدیکمز مقرراتی ایلولك ١٢/١٣ کیجه‌سی شو صورتله تثبیت و تسوید ایتمشدم :

« قونغره‌جه اتخاذی تصور ایدیلان تدابیری حاوی صورت بروجه آتی معروضدر : بو بابده‌کی نقطهٔ نظر و مطالعهٔ عالیلری آلندقدن صوکره هیئت عمومیه‌جه تذکر اوله‌رق موقع تصدیقه قونه‌جقدر. ١٥ - ٩ - ٣٥ زواله قدر اشعارینه منتظرم افندم .

— آمال ملیه‌یی برصورت خائنانه‌ده تأویل و تفسیر ایله تشبثات و حرکات ملیه‌مزی غیر مشروع اولق اوزره اعلان ایدن و مقام سلطنت و خلافته قارشی صداقت أبدیه‌سی بوتون وسائط مشروعه وقانونیه ایله تأییده مسارعت ایتدیکمز حالده پادشاه ایله ملت آره‌سنده برسد حائل تشکیل ایدن واهالی‌یی یکدیکری علیهنه تسلیح و مقاتله‌یه سوق و تحریك ایلین حکومت مرکزیه ایله قطع مناسبات اضطرارنده قالان عمومی قونغره هیئتی ، بروجه زیر مقرراتی ذات عالیلرینه تبلیغی وظیفه عد ایلر :

١ — نام نامی حضرت پادشاهی‌یه اوله‌رق قوانین موضوعه دائره‌سنده امور و معاملات دولت کاکان

تدوير وتمشيته دوام اولنه‌جقدر . بلاتفريق جنس ومذهب اهالينك جان ، مال وعرض وهر درلو حقوقی تحت تأمينده بولنديريله‌جقدر .

٢ — مأمورين حكومتك وظيفهٔ مودوعه‌لريني ملتك آمال مشروعه‌سی دائره‌سنده ايفا ايتملری الزمدر . مع هذا ايفای وظيفه‌دن استنكاف ايله‌ينلرك اسماً مقام مسؤوله بيلديريله‌رك يرلرينه منسباى نامويسكار تعيين اولنه‌جقدر .

٣ — اثنای وظيفه‌ده آمال وجريان ملی خلافنده حركتلری تظاهر وتحقق ايده‌جكلرك سلامت دين وملت نامنه بر صورت شديده‌ده تجزيه‌لری مقتضيدر .

٤ — مأمورين مستعفيه واهاليدن هر كيم اولورسه اولسون مقررات مليه‌يه مخالف حركات وتشبثات مفسدتكارانه‌ده بولنانلر دخی شديداً دوچار مجازات اوله‌جقلردر .

٥ — ملتك وملكتك سلامت وسعادتی ، عدل وحقانيت ، داخل مملكتده امن وآسايشك تأمينيله قابلدر . بو بابده اتخاذ ايدن هر درلو تدابيرك اتحادی قول اردو قوماندانلريله والی ومستقل متصرفلقلردن منتظردر .

٦ — ملتك معروضاتی ذات شاهانه‌يه عرض وابلاغه موفق اولنوبده امن واعتماد ملی‌يی حائز بر حكومت مشروعه‌نك تشكلنه قدر مرجع مخابرات سيواسده عمومی قونغره هيئت تمثيليه‌سی اوله‌جقدر .

٧ — اشبو مقررات بالجمله تشكيلات مليه مراكزينه توديع واعلان اولنه‌جقدر .

مصطفی كمال »



افنديلر ، بو صوڭ عرض ايتديكم تبليغاتمز اوزرينه ، قسماً خفيف وفقط قسماً اولدقجه شديد اعتراضلره ، مقاومتلره وحتی مقابل تشبثلره وتهديدلره معروض قالدق . اعتراضات وتنقيدات ، يالكز صوڭ تبليغمز احكامنه منحصر قالمادی . بو مناسبتله دها باشقه نقطه‌لرده شمول پيدا ايتدی . بو خصوصده هيئت عاليه‌كزه بر فكر مخصوص ويرمش اولمق ايچون بو يولده جريان ايتمش اولان مخابره‌لردن بعضيلريني قيصه‌جه عرض ايتمكلكمه مساعده‌كزی رجا ايده‌رم .

§ ارزنجان مدافعهٔ حقوق جمعيتی هيئت مركزيه‌سنك ١٤ ايلول ٣٣٥ تاريخلی تلغرافنده ؛ « مقرراتك تطبيقندن اول ، حكومت مركزيه‌يه قرق سكز ساعت مهلت اعطاسنك موافق اوله‌جغی عمومجه قرارگير اولمشدر . » طرزنده ضررسز بر مطالعه سرد اولونيوردی . [وثيقه : ٨٧]

§ دياربكردن ١٣ نجی قول اردو قوماندانی جودت بك ، ١٤ ايلول ٣٣٥ تاريخلی اوزون شفره‌سنده : « مركز حكومته بوتون بوتون قطع علاقه ايدلمه‌رك مرجع مخابرات قونغره هيئت تمثيليه‌سی اولورسه ، خائنلر . سياسی بر مقصد تعقيب ايدنلر بو حركتی خلافته قارشی عصيان ايدلمش كوستره‌رك افكاری تغليط ايده‌جكلردر . » . « بو وضعيت دوام ايدرسه مأمور وعسكرك معاشاتی واعاشه مصارفاتی ايچون منبع وتدبير دوشونولديمی؟ » . « حكومت مركزيه انكليز نفوذی آلتنده‌در . هر درلو اصرار ومساعی‌يه رغماً باشقه درلو حركت ايده‌بيله‌جك بر حكومت تشكيلنه امكان يوقدر . انكليزلر ، حكومتك موافقتيله واسع مقياسده بر اشغال پلانی تطبيق ايدرسه يكی باشدن انكليزلرله محاربه‌يه كيريشمكه طرفدارميسكز ؟ وكيريشلديكی تقديرده موفقيتدن نه درجه‌يه قدر امينسكز ؟ بو حركت مصرانه وطنك منافعنه موافقميدر ؟ » [وثيقه : ٨٨] طرزنده بر طاقم مطالعات وسؤاللری احتوا ايديوردی .

§ ارضروم هیئت مرکزیه‌سنك ۱۵ ایلول ۳۳۵ تاریخلی تلغرافنده ، « تعلیماتنامه‌مزك آلتنجی ماده‌سنك (یعنی هیئت تمثیلیه‌نك مرجعیتنه عائد) نظامنامه‌مزله توفیق ایدلمك اوزره هیئت مرکزیه‌لردن موافقت استحصالی ایجاب ایدر » دنیلمکده ایدی .

§ ملاطیه‌ده قوماندان الیاس بکك ۱۵ ایلول ۳۳۵ تاریخلی تلغرافنده « العزیز ولایتی خلقنك ، قونغره‌نك مقصد واملندن خبردار ایدیله‌رك هیچ اولمازسه بر درجه تنویرلرینه دکین بو خصوصك تأخیر ایدلمسی تنسیب بیوریلورسه موافق بولدیغمی عرض ایلرم . » مطالعه‌سی درمیان ایدیلیوردی . [وثیقه : ۸۹]

§ اثنده بولندیغمز سیواسك مدافعهٔ حقوق جمعیتی هیئت مرکزیه‌سی‌ده اوزون بر راپورنده «تبلیغ بیوریلان مواددك هیئت مجموعه‌سنن مملکتده برادارهٔ موقته‌اعلان ایدیله‌جکی آکلاشیلمقده‌در .» ماده‌سیله باشلادقدن صوکره « بونك ، جمعیت نظامنامه‌سنك مادهٔ مخصوصه‌سنه وهیچ بر ماده‌سنه استناد ایتمك امکانی کوروله‌مه‌مکده اولدیغی حقنده » نظر دقتمز جلب ایدیلیور و « ذات شاهانه‌یه ابلاغ معروضات ایده‌بیله‌جك وسائلی کمال سکون وصمیمیتله وطاتلی بر شکلده آرامنی » توصیه ایدیوردی . [وثیقه : ۹۰]

§ هیئت تمثیلیه اعضامزدن بولنوب متعدد دعوت ورجالریمزه رغماً بزه رفاقت ایتمه‌ین ، سیواس قونغره‌سنده بولنمه‌مق ایچون معذرتلر ایجاد ایدن ثروت بکك « السلام علیکم » خطاب دیندارانه‌سیله باشلایان ۱۵ ایلول ۳۳۵ تاریخنده طرابزوندن کشیده ایتدیکی آچیق تلغرافنامه‌سنده ؛ « سیواس قونغره‌سی بیاننامه‌سنی وبالآخره تبلیغاتکزی آلدق . جواباً بیلدیردیکمز مطالعات ، کاظم پاشا حضرتلرنجه کورلمك آرزو ایدلمش وکورولمشدر . » . . « اولا سیواس قونغره‌سی ، عمومی قونغره شکلنه کیرمش وبر هیئت تمثیلیه وجوده کتیرمش اولدیغی آکلاشیلیور ، که بو جهت مقرراتمزه منافیدر . » .. « سیواس قونغره‌سی ، هیئت‌تمثیلیه‌مز میانه اعضا انتخابنه صلاحیتدار اوله‌میه‌جقدی . » .. « حکومت مرکزیه ایله قطع مخابرات بر أمر واقع اولدی . » .. « هیئت‌تمثیلیه‌نك مرجعیتی مسئله‌سی افکار عمومیه نظرنده پك ناخوش تأثیرلر یاپه‌جقدر . بو جهتدن قطعیاً صرفنظر بیورلمالیدر . » .. « سیواس قونغره‌سی ، ارضروم نظامنامه‌سنی تعدیله صلاحیتدار دکلدر . بو قونغره ، ولایات شرقیه هیئت تمثیلیه‌سنه تبعیته مجبور اوله‌جقدی . ارضروم مقرراتی حقنده ، اذهان عمومیه‌نك ، بر دورهٔ اهتزاز کچیردیکی بوکونلرده ، آنك غیری احکامه شبهه‌لی نظرلرله باقه‌جغنده شبهه بیورمه‌یکز . » .. « ارضروم قونغره‌سی احکامی خارجنده یاپیله‌جق معامله‌یه اشتراك ایده‌میه‌جکز . » پروتستوسیله ختام بولیوردی . [وثیقه : ۹۱]

§ ۱۵ نجی قول اردو قوماندانی کاظم قره‌بکر پاشانك ۱۵ ایلول ۳۳۵ تاریخنده وقوعبولان اشعارانده ؛ « سیواس قونغره‌سنك استفسارینه جواباً ، طرابزون هیئتندن ثروت ، عزت وذکی بکلرك ویرمك ایستدکلری جوابی اوقودم . پك یقیندن طانیدیغم بوذواته اعتماد وحرمتم فوق‌العاده‌در . مومی‌الیهمك مطالعاتنه سائق اولان فکر اصلیی آکلایورم وطرفدارم . » دیدکدن صوکره تفرعات حقنده‌کی نقاط نظرینی سرد ایدیور وازجمله « ارضروم قونغره‌سی ، شرقی آناطولو ولایاتی نامنه‌در . سیواس قونغره‌سی ایسه ، عموم ملتی تمثیل ایدن بر قونغره‌در ، که بو قونغره‌نك‌ده آیریجه بر هیئت تمثیلیه‌سی اولمق طبیعیدر . آنجق سیواس عمومی قونغره‌سی هیئت تمثیلیه‌سی ، شرقی آناطولی ولایاتی هیئت

تمثیله‌سنی الغا ایتمش اولیور . بو هیئت تمثیلیه بالطبع هر آن موجوددر . یالکز بوهیئت تمثیلیه‌دن اولوب الیوم سیواس قونغره‌سی هیئت تمثیلیه‌سنه داخل اولمش بولنانلر وارسه، بونلرك ، شرقی آنادولو ولایاتی هیئت تمثیلیه‌سندن استعفا ایتملرینی طلب ایتمك دوغرو اوله‌بیلیر . سیواس قونغره‌سی، عموم‌ملتك منافعنی وشرقی آناطولی ولایاتی هیئت تمثیلیه‌سی‌ده، منحصراً شرقی آناطولی ولایاتنك حقوق ومنافعنی محافظه ایدر . » .. « هیئت تمثیلیه‌نك مرجعیت و صلاحیت کیفیتی مسئله‌نك روح اساسیسنی تشکیل ایتمکده‌در،که بومبحثده شیمدیدن استعجال ایدلمه‌سی خصوصنده سزکله تماماً هم فکرم. هیئت تمثیلیه تکلیفاتندن بردن بشه قدر اولان ماده‌لرینه کلنجه ؛ بونلرك دکل صورولمسنی ، حتی بیاننامه حالنده ویا برتمنی شکلنده بیله نشرینی فضله کورورم . » مطالعه‌سنده بولونیوردی. [وثیقه : ٩٢]

∴

طربزونده ثروت بکه یازدیغمز جوابی تلغرافله کاظم قره‌بکر پاشایه ویردیکمز جوابدنده بحث ایده‌یم . ثروت بکه یازیلان تلغرافنامه شو ایدی :

طربزونده ثروت بك افندی‌یه

طربزون هیئت مرکزیه‌سندن صوریلان مطالعه‌یه هنوز جواب کلمدی . بو خصوص آیروجه کاظم پاشاحضرتلرندنده صورولمشدی. مطالعاتك مزجنه‌دن لزوم کورولدیکی بالطبع آکلاشیله‌مامشدر. صره ایله وقوعبولان مطالعاتکزه عینی صره ایله بروجه آتی عرض جواب ایدییورم:

اولا ؛ سیواس قونغره‌سنك عمومی بر قونغره اوله‌جغی جمله‌نك معلومی ایدی . بونك ، سزجه ، باشقه ماهیتده تلقی ایدلمکده اولدیغنی شیمدی ایلك دفعه سزدن ایشیدییورم . هیئت تمثیلیه مسئله‌سنه کلنجه ؛ بو هیئت ، اساساً ارضروم قونغره‌سنك انتخاب وقبول ایتدیکی هیئتدر . الآن بنده‌کزله برابر رؤف‌بك، بکر سامی بك، رائف‌افندی، شیخ‌حاجی فوزی افندی سیواسده حاضربولنمقده‌درلر . دها درت اعضانك نقصان اولمقله برابر اکثریت وظیفه‌سنی ایفا ایتمکده‌در. بو جهتده ذات عالیلرینجه بارز بر صورتده معلوم اولاجغنه شبهه‌مز یوقدر. چونکه سزی‌ده، وضعیتك اهمیتنه بناءً دهاارضرومده ایکن دعوت ایتمش و دیکر رفقانك برابر کوتوروله‌جکی بیلدیرلمشدی . سیواس عمومی قونغره‌سنك ، نظامنامه‌مزك سکزنجی ماده‌سی موجبنجه بعض اعضاایله هیئت تمثیلیه‌مزی تقویه ایده‌بیله‌جکی برابر موضوع بحث اولمش وبونده‌ده بأس کورولمه‌مش ، بالعکس وحدت عمومیه‌یی تمثیل ایچون بو، لازمه‌دن عدایدلمشدی. سیواس عمومی قونغره‌سنده بوندن بشقه برشی یاپیلمامشدر .حکومت مرکزیه ایله قطع مخابرات، مقررات اساسیه‌مزك دردنجی ماده‌سنك خارجنده دکل داخلنده وحتی او محتویاتك استیعاب ایده‌میه‌جکی وارد خاطر اولمیان خیانتکارانه اسبابه مستند ماهیتده‌در . اساساً بو أمر واقعی یاپان بز دکل ، حکومت مرکزیه‌در . شیفره تلغرافنامه‌مزك تطبیق محتویاتی بر أمر ضروریدر. بوندن ، هیچ برصورتله صرف‌نظر ایتمکه امکان قالمامشدر . بز ، جهت تطبیقیه‌ده رأی موافقتکزی استحصاله تشبثی بر وظیفه عد ایتدك . موافقت ایدوب ایتمه‌مك ، سزجه تقدیر اولنه‌جق بر کیفیتدر . یالکز شونیده عرض ایده‌یم،که بوکون ، بوتون آناطولو وروم ایلی‌نك متحداً حرکته مجبور اولدیغی براستقامتده ، اقلیتك دکل اکثریتك موافقتنه تابع اولمق واقلیتلری بو تابعیته ارجاع ایتمك مجبوریت قطعیه‌سی واردر.

مرحمت و صلاحیت مسئله‌سی حقنده دها معقول بر نقطهٔ نظرکز وارسه لطفاً بیلدیریکز . اتخاذی ضروری کورولن بوکونکی طرز حرکت دقتله تدقیق بیوریلورسه تماماً نظامنامه‌مزه و ارضروم قونغره‌سی مقررات اساسیه‌سنه مطابقدر . بونك خارجنه چیقیلدیغی نقطه‌یی کوره‌میورم . بالعکس ذات عالیلریکزك کندیکزی خارج براقمق ایسته‌دیککز نظامنامه و مقررات معلومه موقته‌کی [illegible] رجا ایدرم . بوکون غیرقابل اجتناب بر حرکت وارسه اوده ؛ حکومت مرکزیه‌نك مقدرات ملت ومملکتی آلچقجه انکلیزلرك آرزوسنه تودیع وکندی منفعتلرینه فدا ایتمسیدر . بونکا قارشی [illegible] اتحاد اولنان قراردن بشقه بر قرار اتخاذینه امکان وارسه لطفاً بیلدیریکز .

مصطفی کمال

§ کاظم قره بکر پاشایه‌ده ویردیکمز مفصل جوابك مقدماتی عیناً شویله ایدی : « ثروت و عزت بکلرك ، هیئت تمثیلیه‌نك طربزون هیئت مرکزیه‌سندن استیضاح ایلدیکی خصوصه جواباً چکدیکلری آچیق تلغرافنامه آلندی . محتویاتك ، آچیق اوله‌رق اشاعه‌سی محذوردن سالم اولمدیغی و مقدمه ، هیئت تمثیلیه ، تماماً ثروت وعزت بکلرك شخصی مطالعه‌لری اوله‌رق تلقی ایدر . هیئت تمثیلیه تعمیماً طلب ایتدیکی مطالعاتی ، عزت و ثروت بکلردن دکل ، نظامنامه موجبنجه طربزون هیئت مرکزیه‌سندن طلب ایتمشدر . ثروت و عزت بکلرك نقطهٔ نظرلرینی حاوی خصوصی تلغرافنامه ایله طرف عالیکزدن هم کندیلرینه وهم‌ده هیئت تمثیلیه‌یه جواب اولمق اوزره درمیان بیوریلان مطالعات حقنده‌ده بر وجه آتی ایضاحاته لزوم کورلمشدر .

آ) اولا ؛ موما الیهمانك معلومکز اولان مطالعاته سائق اولان فکر اصلیلرینی کشف ایتمك مع التأسف هیئت تمثیلیه‌جه ممکن اوله‌مامشدر .

ب) نظامنامه‌نك دردنجی ماده‌سی محتویاتی ، بر ادارهٔ موقته تشکیلی اسباب وشرائطنی ایضاح ایدر . حالبوکه معلوم وقایع اخیرهٔ اهانتکارانه سببیله اتخاذ ایدلمش وایدلمسی لازمه‌سی حقنده مطالعه سوق ایدلمش اولان تدابیر ، هیچ بر وقت ادارهٔ موقته تشکیل ایتمك غایه‌سنه معطوف دکلدر . بناءً علیه بو خصوصده دردنجی ماده آره‌سنده مناسبت آرامغه لزوم یوقدر . تدابیر ، ذات شاهانه‌یه دوغریدن دوغری‌یه عرض حاله یول بولمق ومشروع بر قوه‌نك موقع اقتداره اصعادینی استرحام ایتمك مقصدینه معطوفدر .

ج) سیواسده انعقاد ایدن قونغره ؛ شرقی آناطولی مرخصلریله ارضروم قونغره‌سنده هیئت عمومیه‌سی ، بناءً علیه ، عموم شرقی آناطولی ولایاتی نامنه صاحب صلاحیت اولمق اوزره قونغره‌دن قرارینه توفیقاً انتخاب ایدیلن بر هیئت مخصوصه بولندیریله‌رق سیواس قونغره‌سی باسم عموم آناطولی وروم ایلی نامنه و بوتون ملتی تمثیل ایتمك اوزره عمومی بر قونغره حالی کسب ایتمشدر . اشبو قونغره ، ارضروم قونغره‌سی مقررات و تشکیلاتنی عیناً ، فقط باسم تشمیلاً قبول ایتمش و بالنتیجه شرقی آناطولی مدافعهٔ حقوق جمعیتی ، آناطولی وروم ایلی مدافعهٔ حقوق جمعیتی عنوان شاملی آلتنده توسیعاً توحید ایدلمشدر .

نظامنامه‌نك اوچنجی ماده‌سی وقونغره‌نك مقررات اساسیه‌سی ذاتاً وقایهٔ عالیه‌نك تأمینی أمل عظمی اوله‌رق کوسترمشدر . سیواس عمومی قونغره‌سی ، ارضروم قونغره‌سنده شرقی آناطولی مدافعهٔ حقوق جمعیتی نامنه انتخاب ایلدیکی هیئت تمثیلیه‌یه ، تماماً بیان اعتماد ایدرك ، عیناً آناطولی و روم ایلی مدافعهٔ

حقوق جمعیتی ایچون هیئت تمثیلیه اوله‌رق قبول ایلمشدر . بوکا نظراً ، سیواس عمومی قونغره‌سنك قرارلری بشقه ، ارضروم قونغره‌سنك قرارلری بشقه وشرقی آناطولو مدافعهٔ حقوق جمعیتنك هیئت تمثیلیه‌سی بشقه و آناطولو وروم‌ایلی مدافعهٔ حقوق جمعیتنك هیئت تمثیلیه‌سی بشقه‌کی بشقه‌لقلر و آیریلقلر البته موضوع بحث اولەمز و بویلە موضوع بحث اولمسی شبهەسزکه بك صمیمی اولان مقصد وحدت وغایهٔ مقدسه‌مز ایچون صوك درجه مضردر . بوقدرده بربرینی الغا ایدن هیئت تمثیلیه‌لر اولمدیغی کبی ، برینه داخل اولحه ، دیکرندن استعماسنی طلب ایتمك دوغرو اوله‌یله‌جك اعصارده موجود دکلدر . بوکون ، عموم آناطولو وروم‌ایلی‌یه شامل اولان جمعیتك ، سیواسده بولنان یکانه هیئت تمثیلیه‌سی ، ارضروم قونغره‌سنده نظامنامه‌نك مواد مخصوصه‌سنه ... منحصر طهور ذاتدن تشکل حضوریله ایفای وظیفه‌یه دوام ایتمکده‌در . » .... « حقوق وصلاحیتی ومادی شرقی آناطولو ولایتلرندن باطبع هیچ بر وجهله آز اولیان غربی آناطولولك ، حق ... ومنافع مصالحت و تکالیفی لطف دقته آلمه‌رق اونلری ، علی‌الاطلاق تابع وضعیتنده بولندیرمق ... ، بزه عدملزك بر درلو قبول ایده‌مدیکی خصوصاتدندر . » . . . . « بوسبیله هیئت تمثیلیه‌مز آلتی عضا علاوه‌سیله تقویه اولنمشدر . » [وثیقه : ٩٣]

بوندن صوکره دها برچوق ایضاحاتی احتوا ایدن بوتلغرافنامه‌مز، عیناً طرابزون هیئت مرکزیه‌سنه‌ده کشیده ایدلمشدر . [وثیقه : ٩٤]

§ بو مناقشات اوزرنده دها بر حیلی ایضاح و استیضاحلر اولدی . حتی (مدافعهٔ حقوق هیئتی طرابزون مرکزی) امضای موهومیله دیکر ولایاته علیهمزده تلغرافلرده چکیلدیکی کورولدی. [وثیقه.٩٥] نهایت اون بش کون صوکره طرابزوندن بر تلغرافنامه آلدق. فقط ثروت بکدن دکل . . عیناً عرض ایدرسه‌م وضعیت آکلاشیلیر .

« سیواسده هیئت تمثیلیه نامنه مصطفی کمال پاشا حضرتلرینه »

صورتی زیرده درج ایدیلن طرابزون بلدیه هیئتنك تلغرافی درسعادته شمدی کشیده ایدیلیور . بر صورتی ١٥ نجی قول اردو قوماندانلغنه یازدیرلدیغی معروضدر .

١ تشرین اول ٣٣٥ — موقع قوماندانی

علی رضا »

صورت

«درسعادت» صدر اعظم فرید پاشا حضرتلرینه

بوکونه قدر آناطولودن بوکسه‌لن فریاد مینی طرابزون کندیسنه مخصوص وقار و سکینتله تدقیق وتعقیب ایتدی . مملکتك ، بو وضعیته فصله تحملی یوقدر . محبت وطنیه‌کز وارسه آرتق ترك موقع ایدیکز پاشا حضرتلری .

بلدیه رئیسی	اعضا	اعضا	اعضا	اعضا
حسین	احمد	محمد عونی	محمد صالح	حسنی
اعضا	اعضا	اعضا		
نعمان »	محمد	شفیق		

• •
•

§ کاظم قره بکر پاشادن ۱۷ ایلول ۳۳۵ تاریخنده‌ده، ذاته مخصوص بر شیفره آلدم. پك صمیمی واخوتکارانه بر لسانله یازلمش اولان بوشیفره برایکی اخطاری احتوا ایدییوردی. کاظم قره بکر پاشا: « پاشام؛ دییور، سیواسدن کلن تبلیغات وتعمیملر، کاه هیئت تمثیلیه نامنه وکاه رأساًدر. ۱۰ایلول۳۳۵ تاریخنده، درسعادتده‌کی حکومته خطاباً، رأساً تبلیغات و اخطاراتکز واقع اولمقده‌در. بوکا اعتماد وأمنیت بیوریکزکه بوطرزده امضا کزله واقع اولان تبلیغات، سزی اك زیاده حرمتله سونلر نزدنده بیله، بویوك بر صمیمیتله وسلامت فکرله تنقید اولونیور . . . . بونك نه‌قدر مؤثر وعکس‌العمله سائق اوله‌جغنی تقدیر بیورورسکز . » . . « بناءً علیه هیئت تمثیلیه وقونغره مقررات‌نی دائما امضاسز ساده‌جه هیئت تمثیلیه دیه نشرینی رجا ایدرم . » تلغرافنامه شو جمله‌لرله ختام بولیوردی. « ذات سامیلرینك هرحالده اورته‌ده منفرد بر شکلده کوروله‌مسی مقتضای نفع مملکتدر . اتفاق‌آرا ایله (بو نقطه‌ده رأیلری طوپلانان ذوات ویا هیأتك کیملر اولدیغنی هنوز بوکونه قدر اوکرنمك میسر اوله‌مشدر .) معروض اولان اشبو رجالرمك حسن تلقی بیوریله‌جغندن أمینم، أللرکزدن أوپرم . » .. [وثیقه : ۹۶]

کاظم قره‌بکر پاشـانی صمیمی اوله‌رق تردد وتنقیده دوشوردیکنی کوردیککز نقطه‌لری ممکن اولدیغی قدر بارز اوله‌رق محاکمه وایضـاحه احتیاج‌درکاردر. اوتاریخده‌کی حسیات وافکارمك محصول الهامی اولان مطالعه‌می، بوکونك یکی تأثیراتنه قاپدیرمقدن احترازاً، اوتاریخده ویردیکم جوابی عیناً عرض ایتمکی ترجیح ایدرم :

۱۹ ایلول ۳۳۵

اون بشنجی قول اردو قوماندانی کاظم پاشا حضرتلرینه

ج : محترم قارداشم ؛ درین بر صمیمیته مستند اولدیغنه اصلا شبهه ایتمدیکم قناعتکزی آچیق برلسـان اخوتله بیلدیرمش اولمکز روابط اخوتمزك ترصیننه وقلبی ممنونیتمك تجلیسنه‌بادی اولمشدر. تصور بیوریلان محاذیری تماماً تقدیر ایدییورم. ۱۰ ایلول تاریخنده رأساً حکومته وقوعبولمش برتبلیغم یوقدر. یالکز تلغرافخانه‌ده بولندیغم بر صره‌ده بالتصادف داخلیه ناظری عادل بك ایله‌ماکنه باشنده قارشی قارشی‌یه کلیوردك. اونك سیواس والیسی رشید پاشایه ویردیکی معناسز جوابلره‌قارشی بنده‌کز صرف شخصی‌اولمق‌اوزره مومی‌الیهك شخصنه خطاباً معلومکز اولان برآز سرتجه اخطاراتده بولندم. بوعادتا برمحاوره شکلنده جاری اولمشدر. بوندن بشقه کرك حکومته وکرك ذات شـاهانه‌یه وکرك اجابه وقوعبولان مراجعتلرده علی‌الاطلاق (قونغره هیئتی) ویا (هیئت تمثیلیه) افاده‌سی امضا مقامنه قائم اولمشـدر. یالکز آمریقا سیناتوسنه یازیلان ومعلومکز اولان بر مکتوبه قونغره قراریله بش کشی وضع امضا ایتمشدرکه بومیانده بنده‌کزلرده امضام واردر. داخلی اولان علنی‌مخابراته کلنجه ؛ بونده‌ده هیئت تمثیلیه عباره‌سنی امضا مقامنده قوللانمقده ایدك. آنجق بونك بعض طرفلرجه سوء‌تأثیر وعدم أمنیتی موجب اولدیغی کورولدی. فی‌الحقیقه بویله عمومی برتعبیرك دلالت ایلدیکی شخصـیتلر وقوت کیزلی قالیور. اورته‌ده مسئول کیمدر ؟ بعض طرفلردن، بالخاصه قسطمونی، آنقره، ملاطیه، نیکده، جانیك کبی برلردن دوغریدن دوغری‌یه شخصاً ماکنه باشنه چاغیرلمغه باشلاندم. عادتا هیئت تمثیلیه عنوانی آلتنده کیزله‌نن شخصلرله، مشارکت شخصیتم اولوب اولمدیغنه دائر بر تردد أماره‌سی حس‌اولندی. حتی طربزوندن ثروت بك‌ده هیئت تمثیلیه امضالی تبلیغاتی سوء تلقی وهیئت مذکوره‌نك

کیفیت وکمیتی حقنده برچوق یاکاش مطالعه‌لردن صوکره شخصاً بنده‌کزی ماکنه باشنه چاغیردی . کوروشولدکدن صوکره بوتون بومناقشه‌لرك سببنك امضانك هیئت تمثیلیه اوله‌رق ، موهوم برشخصیت افاده ایدر طرزده وضع ایدلمش اولدیغنی سویلدی . ایشته بو اسبابدن ناشی بو امضا مسئله‌سی اشعار برادریلرندن اول هیئت تمثیلیه‌جه موضوع مذاکره اولمشدی . هیئت تمثیلیه‌نك خفی بر قومیته هیئت اجرائیه‌سی اولمیوب حکومتك مساعدهٔ رسمیه‌سنی آلمش قانونی ، مشروع برجمعیتك ممثللرندن مرکب بولنمسی جهتیله قانون مخصوصنه توفیقاً ، مقررات و تبلیغاتك برشخص مسئول طرفندن امضالانمسی اصولی ضروری کورولمشدی و هیئت تمثیلیه‌نك تبلیغات ونشریاتنه عمومی وموهوم بر نام اضافه‌سی صورتیله دوشه‌جکی غیر قانونی شکلندن دولایی حاصل اوله‌جق محذورلر جریان ملی علیهدارلرینك اساساً پایتخده اولدقلری مضر پروپاغاندالره امضا بولنمق یوزندن علاوه ایده‌بیله‌جکلری ضرردن بك فضله کورولدی وبالنتیجه متفقاً ، وضع امضا اصولی تحت قراره آلندی . بو قراره رغماً ، بو دفعه وقوعبولان اخطار برادریلری اوزرینه مسئله‌نك برکره دها موقع تذکره وضعنی هیئت تمثیلیه تکلیف ایتدم . اولجه درمیان ایدلمش اولان اسباب ومطالعاته بناءً عینی صورتله یازیلان شیلرك هیئت تمثیلیه قراریله اولدیغی تصریح ایدلمك اوزره یازلمسنه متفقاً قرار ویردیلر . شخصم موضوع بحث اولمق اعتباریله بو مذاکره‌ده بیطرف قالمغی مناسب کوردم . پرنسیب اوله‌رق بر ذاتك امضا ایتمسی قبول ایدلدکدن صوکره نم بریمه دیکر برذاتك امضا ایتمسی موضوع بحث اولدی . بو نقطه‌ده هیئتك درمیان ایلدیکی محاذیر شونلردر : بوتون جهان نم بو ایشك ایچنده بولندیغمی بیلیر . بوکون دیکر برذاتك امضاسیله تبلیغاته باشلانجه ونم اسممك اورته‌دن قالقمسیله یا آره‌مزده بر نفاق وافتراق اولدیغنه حکم اولنه‌جق ویاخود هر هانکی بر ذات امضا ایلدیکی حالده نم اورته‌یه چیقمقدن مجانبت ، غیر مشروع بر وضعیتده اولدیغمه وبناءً علیه حرکاتك غیرمشروع بولندیغی ذهابنه دوشوله‌جکدر . بوندن صرفنظرله ، هیئت عمومیه‌یه اعتماد وأمنیت بخش اوله‌جق دیکر برآقداشمز ، امضاسیله اورته‌یه چیقنجه بوکون بم حقمده وارد اولان محاذیر عیناً او آرقداشمزكده حقنده وارد اوله‌جقدر . اوحالده اونكده چکیلوب دیکر برینك وضع امضایه باشلامسی کبی بالنتیجه بزم ایچون اثر ضعف تشکیل ایده‌جك اولان برسلسله تعقیب ایتمك لازمدر . بیلمم بو جهتی نه‌درجه‌یه قدر تصویب بیوروررسکز ؟ فی‌الحقیقه بنده‌کزك شخصم ، بالخاصه ایشك مبدأنده هدف تعرض کبی تصور ایدلمشدی . فقط کرك داخلاً وکرك خارجاً محتمل اولان تعرضلر واقع اولمش ، الحمدلله کاملاً مقصدمز لهنه نتیجه‌لنمشدر . حکومت مرکزیه وبدخواهان هر تشبثنده مقهور اولمشدر . اجانبه کلنجه ، آمریقالیلر ، فرانسزلر وانکلیزلرله بك جدی تماس حاصل اولمش وبونلرك سیواسه قدر کلن صاحب صلاحیت مأمورینی لهمزده بزمله حسن مناسباته کیریشمشلردر . بزمده داخل اولدیغمز قوای ملیه‌نك ، بر ایکی کشینك اثر تحریکاتی اولمیوب تماماً ملی وعمومی برشکل وماهیتده اولدیغنی اطلاعمز داخلنده باراپور مرجعلرینه بیلدیرمشلردر . برده ، بوکبی حرکاتده آز ، چوق اوك آیاق اولانلر حقنده مملکتمزده معلوم اولان اخلاقسزلق ایجابی بعض‌کیرلی وجدانلی انسانلرك قیل وقالنك اوکنه کچمك ممکن دکلدر . بوحالت حسیه هرملتده‌ده عینیدر . بوکبی محذورلره قارشی بوراجه دوشونولن یکانه چاره ؛ بزم صارصیلماز برتساند صمیمیتله مقصد مبجلمزه یورومکده بر آن تردد کوسترمه‌مکلکمزدر . بنده‌کز منافع عمومیه‌یه عائد وشامل اولان افعال وحرکاتمزده ، ذاتی اجتهادمله دکل ، عموم رفقای کرامك وجدانی وصمیمی برلکیله حرکتی ترجیح

ایتدیکم ذات برادریلرنجه مسلمدر. مع هذا بوخصوصده بشقه‌جه وارد اوله‌جق مطالعهٔ برادریلرینك اشعارینه انتظار ایدر ، کمال حرمت وصمیمیتله کوزلرکزدن أوپرم قردشم .

مصطفی کمال

∴

افندیلر ؛ استانبول حکومتیله قطع مخابرات ایلدیکمز ۱۲ ایلول ۳۳۵ تاریخندن صوکره فرید پاشا قابینه‌سنك سقوطی تاریخنه قدر مختلف تاریخلرده تکرار پادشاهه ، اجنبی ممثللره ، استانبول شهرأمانتنه وعموم مطبوعاته مختلف مخطره وبیانامه‌لر یازلدی . [وثیقه‌لر : ۹۷]

۲۰ ایلول ۳۳۵ تاریخلی ، صدراعظم داماد فرید امضالی برتبلیغ عمومی ایله پادشاهلقده بر بیانامه‌سنك انتشار ایتدیکنی خاطرلایه‌جقسکز . [وثیقه : ۹۸] بو بیانامه‌نك شایان دقت نقطه‌لرینی تکرار خاطرلاتمق ایسترم . بو نقطه‌لری صره ایله اشارت ایده‌جکم :

۱ — حکومتك تعقیب ایتدیکی سیاست نتیجه‌سنده ازمیر فجایعی آوروپا دول وملل متمدنه‌سنك نظر دقت وموددتنی جلب ایتدی .

۲ — بر هیئت مخصوصه محلنده بیطرفانه تحقیقاته ابتدار ایتدی . حقمز انظار مدنیتده تظاهر ایتمکده‌در .

۳ — وحدت ملیه‌مزی اخلال ایده‌جك هیچ بر قرار وتکلیف اولمدی .

٤ — بعض کیمسه‌لر طرفندن کویا اهالی ایله حکومت آره‌سنده مخالفت اولدیغی اعلان ایدیلیور.

٥ — بوحال ، شرائط قانونیه دائره‌سنده بر آن اول اجراسنی آرزو ایلدیکمز انتخاباتیده دوچار تأخیر ایدییور وصلحك تقرب ایلمکده بولندیغی برصره‌ده، وجودی لابد اولان هیئت مبعوثانك اجتماعنی تعویق ایلیه‌جکدر .

٦ — بوکون عموم افراد ملتمدن انتظارم أوامر حکومته تمامیٔ اتباعدر .

۷ — دول معظمه‌نك حسیات نصفتکارانه‌لری ، آوروپا و آمریقا افکار عمومیه‌سنك اعتدالپرورلکی موقع وحیثیتمزی تأمین ایده‌جك برصلحه قریباً نائلیت أمیدینی توثیق ایلمکده‌در.

معلوم عالیلریدرکه بو بیانامه‌نك نشر وتعمیمی نزم، مملکتله استانبول حکومتی آره‌سنده مخابرات ومناسباتی قطع ایتدیکمز وبو نقطه‌ده اصرار ایلمکده بولندیغمز کونلرده وقوعبولیور. هرحالده ویردیکمز تعلیمات وأوامر عمومیه‌یه رعایت ایدلدیکی قدرده ، هیچ بر طرفدن آلنماماسی و ملته اوقوتدیرلمامسی لازمه‌دن ایدی . حالبوکه شیمدی عرض ایده‌جکم برتلغرافنامه‌دن ، مقررات و تبلیغاتمزه منافی ونقطهٔ نظرمزه کلیاً مخالف اوله‌رق بوبیانامه‌نك بعض طرفلردن آلندیغی آکلاشیلدی .

طربزون موقع قوماندانته

ذات شوکتسمات حضرت تاجدار اکرمینك ملته قارشی لطفاً وقوعبولان بیانامهٔ همایونلرینك درحال مأمورین و اهالیٔ بلده‌یه تودیعی لازمدر . تاکه ، حکومت خائنهٔ حاضره‌نك ، ملکسمات پادشاهمز افندمزی نه قدر کستاخانه بر جرأتله حالا اغفال ایتمکده اولدقلرینی آکلامیانلر قالدیسه ، تماماً مطلع اولسونلر . ملت ومملکتی ایچون قلب همایونلرینك نه قدر بویوك بر شفقت و محبتله مالی

اولدیغنی کوسترن اشبو بیاننامه‌ده، الك آشكار برصورتده کوزه چارپان خصوصی؛ قابینه‌نك حرکات خائنانه‌سی حقنده عتبهٔ خلافتپناهی‌یه ملت طرفندن عرض اولنان شکایتنامه‌لرك حالا واصل اطلاع شاهانه‌لری اولمدیغی کیفیتیدر. چونکه ملت ووطنه قارشی بالذات قابینه ارکانك توجیه ایتدیکی خنجر اهانته مسلح اولسه‌لر ایدی، بو خائنلری بردقیقه بیله موقعلرنده طوتمیه‌جقلرینه بیاننامهٔ همایونده‌کی صمیمیت افاده‌ٔ بیوك بر شاهددر. بو خائنلر، بو حقیقتی بیلدکلری ایچون، خلافتپناه افندمزی، دوغریدن دوغری‌یه ملته تماسه کتیرمیورلر. بناءً علیه ملته دوشن وظیفه، پادشاه ذیشانه محبت و صداقت مؤبده‌سنی تکرار علی‌التکرار عرض واظهار ایتمکله برابر عموم ملت و اردونك بر کتلهٔ متحده حالنده حقوق مؤبدهٔ شاهانه‌لرینی وحیات ملت ومملکتی قورتارمغه چالیشدقلری وفقط بو خائن قابینه‌نك، بو حرکت مشروعهٔ صادقانه‌یی، پادشاهمز افندمزدن کیزله‌دکلری، بوسببدن معکوس بر شکلده کوستردکلری حقیقتنی دون قرار ویردیکی وجهله عتبهٔ خلافتپناهی‌یه بلا واسطه عرض وابلاغ ایتمکدر. ارضروم اهالیسنك بو بابده یازه‌جقلری تلغراف صورتی اوراده بیلدیریله‌جکدر.

۲۱ ایلول ۳۳۵ ق ۱۵ قوماندانی

کاظم قره بکر

§ کاظم قره بکر پاشا، بوتلغرافی شویله برحاشیه ایله بزه‌ده بیلدیریوردی:

« بو بابده مطالعات عالیلری وارمی؟ بو بیاننامهٔ همایون ملتك پادشاهه قارشی عرض حقیقت ایلمسنه تکرار برفرصت ویرمشدرکه ارضروم اهالیسی قابینه‌نك بالجمله جنایتلرینی تکرار ایتمك صورتیله یکیدن عتبه‌یه معروضاتده بولنه‌جقلردر. بونك صورتنی یا برای کشیده ویا برای معلومات هیئت محترمه‌لرینه تقدیم ایده‌جکم.

کاظم قره بکر »

§ ماکنه باشنده جواباً بیلدیردیکمز مطالعه شو ایدی:

« فرید پاشا قابینه‌سنك افعال و حرکات جنایتکارانه‌سنه عائد اولان وثائق، ملته لزومی درجه‌ده، قرا ونواحی‌یه قدر تبلیغ وتعمیم ایدیله‌مه‌مش اولدیغی معلوم عالیلریدر. بویله اولسه بیله بو تبلیغات ایله بیاننامهٔ همایون محتویاتی قارشیلاشدیروق مقایسه و محاکمه ایتمك وحقیقت حالی استخراج ایتمك قطعی دکلدر. بو جهتله بز اساساً بویله بربیاننامه‌نك باب عالیده تصنیع ایدلمکده اولدیغنی دها اول خبر آلمش وبونك، اذهان ملتی تشویشدن، صیانت ایچون استانبولدن آلنمامسنی تنسیب ایتمشدك. ذاتاً استانبولله مخابرات رسمیه‌نك منقطع بولنمسی حسبیله دوغریدن دوغری‌یه سرایدن دکل، ینه فرید پاشانك حاشیه‌سیله باب عالیدن ویریلن اشبو بیاننامه‌نك سیواس، آنقره، قسطمونی وسائر مراکزده اولدیغی کبی هیچ برطرفدن آلنمامش اولدیغنی ظن ایدیبوردق. بو بیاننامه‌یی آلمق ایچون دها اول ملتك ذات شاهانه‌یه عرض حال و حقیقت ایتمسنه مساعده اولونمسی لازم کلیردی. بناءً علیه بو بیاننامه‌نك نشر وتعمیمنه وساطتی فائده‌لی بولمیورز. فقط، بو بیاننامه طربزون، ارضروم و سیواس کبی مراکزده ایجاب ایدنلر طرفندن اوقونمش بولندیغنه نظراً تصور بیوردیغکز کبی هر مرکزدن استانبوله برتلغراف کشیده‌سی موافق اولور.

مصطفی کمال »

پادشاهك بوبیاننامه‌سنك ، افكار ملتده حاصل ایده‌جكنه شبهه اولمیان منفی تأثیراتك بر درجه‌یه قدر اوكنه كچه‌بیلمك ایچون مذكور بیاننامه محتویاتی تكذیب وابطاله مدار اوله‌جق طرزده پادشاهه برجواب یازمغی وبونی مملكتده نشر وتعمیم ایده‌رك اوقوتدیرمغی یگانه چاره دوشوندك واویله یاپدق . [وثیقه : ۹۹]

§ افندیلر ؛ طربزونده برایكی ذاتك ، بك حیثیتلی ومحترم اولان طربزون خلقنك هیچ‌ده‌معلوماتی تعلق ایتمدیكی حالده ، اونلر نامنه ، اوراده‌كی موجودیت ملیه‌یی شخصلرنده تمثیله قالقیشدقلرینه وبو یوزدن تشبثات ومقررات ملیه‌نك لزومی كبی تطبیق واجرا ایدیله‌مه‌مكده اولدیغنه‌قانع اولدم.طربزونده والی بولنان غالب بك نامنده برذاتك‌ده منفی جریانی تولیدده عامل اولدیغنی آكلادم . بوكا بناءً طربزون جوارنده طورولده بولنان وهنوز فعلاً فرقه‌سنه قوماندایه باشلامامش‌بولنان‌خالد بكك‌طربزون حوالیسنده تشكیلات ملیه‌یه مأمور ایدلمسی موافق مطالعه ایدلدی وقول اردو قوماندانته بو مطالعه بیلدیرلدی . ۲۰ ایلول ۳۵ ده آلنان جوابده : « انكلیزلره قارشی اخفا ایدیلن ، خالد بكك ، مزاجی اقتضاسی ، احداث ایتمسی محتمل وضعیتلرك بونازك زمانده‌بلكه اصلاحی‌ممكن اوله‌ماز .» زمینی اوزرنده بعض مطالعاتدن صوكره ، « خالد بك خبرم اولمه‌دن معروضاتده بولنسه‌بیله ترویج ایدلمه‌مسی » بیلدیریلیوردی . [وثیقه : ۱۰۰]

كاظم قره بكر پاشانك بوتلغرافنه ویردیكمزجوابده ، انكلیز محذوریتك بزلرجه متصور اولمدیغنی وشدید وقطعی حركتك محذورلی كورولدیكنه كوره طربزونك اصلاحی نه‌یه ونه كبی واسطه‌یه متوقف ایسه آنك دوغریدن دوغری‌یه كندیلری طرفندن اتخاذینی ، ۲۲ ایلول ۳۳۵ تاریخلی بر شیفره تلغرافله ، رجا ایتدك . [وثیقه : ۱۰۱]

بزم ، اون بشنجی قول اردو قوماندانیله بو مخابره‌لرمز تاریخنده ، طورولدن قائممقام خالد بك‌ده دوغرودن دوغرویه بزمله مخابره‌یه باشلادی . كندیسنی جوابسز براقامق ووصیت حقنده‌تنویرایتمك مقصدیله مقابله‌ده بولندق .

اون بشنجی قول اردو قوماندانتك ، نوعما بزم ۲۲ ایلول ۳۳۵ تاریخلی تلغرافمزه جواب تشكیل ایدن ، ۲۷ ایلول ۳۳۵ تاریخلی برشیفره تلغرافنی آلدق . بونده ؛ خالق ، اولا تنویر وارشاد ایتمك وظیفه‌سنی یاپدقدن ؛ تمرد ایدنلر كورولورسه ، اونلری‌ده لایق اولدقلری معامله‌یه معروض براقمقدن عبارت اولان وبك بویوك تجربه‌لرله تحصل ایدن پرنسیبینی عیناً طربزون حقنده تطبیق ایتدیكنی بیاندن وطقوزنجی فرقه قوماندانی رشدی بكی ، اركان حربیه‌سیله برلكده ، اوچنجی فرقه‌قوماندانلغی وكالتیله طربزونه كوندردیكنی ، خالد بكی طربزون ایچون مناسب بولمدیغی بیلدیردكدن صوكره « انكلیز تلقیسنه كلنجه ؛ عاجزلرنجه ممكن اولدیغی مدتجه آشكار ومادی بر خصومتدن اجتنابی ترجیح ایدرم .» قناعتی افاده اولونیوردی . [وثیقه : ۱۰۲] بوكا ویردیكم ۲۹ ایلول ۳۳۵ تاریخلی خصوصی وشخصی جوابده شونلری یازدم: « طربزون ولایتی افكار عمومیه‌سی حقنده تماماً بوراجه‌ده تنور ایدلمشدر . طربزون مركزی مستثنا اولمق اوزره بوتون قضا و لوالریله مخابره ایدلمكده‌در . مركزده‌كی حال دخی والینك توقیف وتبعیدندن صوكره زائل اولمشدر . (والی‌یی توقیف ومحفوظاً ارضرومه كوندرن ، اشارتم اوزرینه ، خالد بكدر .) رشدی بكك اوچنجی فرقه قوماندانلغی وكالتیله طربزونه كوندرلمسنده وارد خاطرم اولان نقاطی عرض‌ایده‌جكم .

اولاً ، والی‌یی توقیف ایدن خالد بکدر. بر قاچ کون صوکره رشدی بکك بوصورتله کوندرلمسی خالد بکك حرکتنی اوراده‌کی بدخواهانه قارشی تنفید کبی اوله‌بیلیر .

ثانیاً ، خالد بك ، مهم وضعیتلرده ، فرقه‌سنك باشنه کچمکه مترقب ایکن ، بوکون ، کچیرمکده اولدیغمز مهم وتاریخی آوانده دیکر بر ذاتك یرینه کلدیکنی کورمکدن متأثر اوله‌بیلیر . بو ترتیبدن صرفنظر بیورولمسنی رجا ایدرم . مع هذا قول اردوکزك خصوصات عسکریه‌سنه مداخله ایتمك ایسته‌مم . » [وثیقه : ۱۰۳]

کاظم قره بکر پاشانك ویردیکی ۲ تشرین‌اول ۳۳۵ تاریخلی اوزون جوابده ، بو معامله‌نك خالد بکك مراجعتی اوزرینه اولدیغنی وکندیسنه وضعیتی لایقیله آکلاتمق ایچون ارضرومه دعوت ایدلدیکنی بیلدیردی . [وثیقه : ۱۰٤] حالبوکه ۱ تشرین‌اول ۳۳۵ تاریخنده اوچنجی فرقه أمر ضابطی ملازم‌اول طارق امضاسیله ، سرياورم جواد عباس بکه کلن خصوصی بر شیفره‌نك نهایت جمله‌لری شویله ایدی :

« أخیراً قوماندان بك، اوچنجی فرقه قوماندا وضعیت حاضره‌سنك تبدیلنی قول اردودن طلب ایتدی. شاید قول اردو بو تکلیفی قبول واجرا ایتمزسه بلاأمر فعلاً قوماندایه ابتدار ایلیه‌جکنی وقرار سابق وجهله قول اردودن آیریله‌رق قونغره‌یی رأساً أمر طانیه‌جغنی عرض ایلرم. پاشا حضرتلرینی لزومی وجهله تنویر بیوریکز أفندم . » [وثیقه : ۱۰۵]

بو تاریخدن اون‌بش کون صوکره ایدی ، کاظم قره بکر پاشادن ۱۷ تشرین اول ۳۳۵ تاریخلی شو تلغرافی آلدم :

« منطقهٔ عاجزیده آرزوی ملینك تأمین وتطبیقی ایچون صوك نقطه‌یه قدر عسکرلکدن وسلسلهٔ مراتبدن آیرلمامق جهتنی ، آتینك ضبط وربطی ایچون دخی الزم کوریورم . جرأتله بصیرتك مزج ایدلمدیکی یرلرده وایشلرده ، نتیجه بك پارلاقده اولسه ، تیز ألدن معکوس ومحکوم اولدیغی امثالیله ثابتدر . بالخاصه ، انکلیز ، فرانسز ممثللرینك بولندیغی طربزون محیطنده سلسلهٔ مراتبك رعنا کورولمسنه وپك بصیرتکار حرکته احتیاج ، فوق‌العاده‌در.

مع‌التأسف ویردیکم صریح تعلیماته رغماً خالد بکك، بالذات وقیافت عسکریه‌سیله ، والی‌یی توقیف ایتدیکی غرابتی، دیله دستان اولمشدر . (خالد بکی بوحرکته‌سوق ایده‌نك کیم اولدیغنی عرض‌ایتمشدم) انتخابات مسئله‌سنده‌ده بوصورتله ابراز فعالیت ایدرسه ، کندی حقلرنده انکلیزلرجه واقع اولان دمارشك تکرری ومشکل وضعیتك تحصلی ، غیرقابل اجتناب اولور . (انتخابات مسئله‌سنك تسریع وآرزوی ملی‌یه مطابق تأمینی ایچون خالد بکه وسائر ایجاب ایدن برچوق ذواته، صرف همت وغیرت ایتلری بالخاصه رجا ایدلمشدی . برده ، انکلیز دمارشنك غیر قابل اجتناب نه کبی بروضعیت وجوده کتیره‌بیله‌جکنی ، کندی وضعیتمی کوز اوکنه کتیره‌رك بر درلو آکلایه‌مامش اولدیغمی اعتراف ایده‌یم.) بونك ایچون میرمومی‌الیه ایله مخابره ایدلمیه‌رك آرزوی عالیلرینك تطبیقنده دلالت عاجزانه‌می استرحام ایلرم . مومی‌الیهك وضعیت ذاتیه‌سی هر درلو دعوادن بری ایسه هر هانکی بر منطقه‌دن مبعوث انتخابی حقنده‌کی فکر سامیلرینك اشعاری معروضدر . »

بو تلغرافه ۱۹ تشرین‌اول ۳۳۵ تاریخنده ساده‌جه شو جوابی ویردم :

« خالد بکك مبعوث اولمق ویا اولمه‌مق خصوصنده‌کی تمایلاتنی بیلمه‌دیکمدن بو بابده بیان مطالعه ایده‌میه‌جکم أفندم . »

§ افندیلر ؛ فرید پاشا قابینه‌سنك سقوطنه قدر کچن کونلر ظرفنده قارشیلاشدیغمز مسائل متنوعدر . موانع ومشکلات، آز دکلدی. بونلرك کافه‌سنی تعداد وایضاحه قالقیشمقله هیئت عالیه‌کزی چوق یورابیلیر . بو سببله ، بو صفحه‌نك اشکال ایده‌جکنی تصور ایتدیکم بعض نقطه‌لره یالکز تماس ایتمکله اکتفا ایده‌جکم .

علی غالبك توصیه‌سی اوزرینه، حکومت مرکزیه‌جه درسیم متصرفلغنه تعیین ایدلدیکی آکلاشیلان وسیواسه مواصلت ایدن عثمان نوری بك ، ۸ ایلولده سیواسده آلیقونلدی .

جریان ملی علیهنده، حرکات خائنانه‌ده بولندیغی تحقق ایدن آنقره والیسی محی‌الدین پاشا، مخصوصاً بو دوره چیقمش ایدی . ۱۳ ایلولده چورومده بولونیوردی . محی‌الدین پاشانك درحال محفوظاً سیواسه سوقی آنقره‌ده قول اردو قوماندانلغنه و صامسونده بشنجی قفقاس فرقه‌سی قوماندانلغنه أمر ویرلدی . محی‌الدین پاشا موقوفاً سیواسه کتیرلمشدر . کندیسیله بالذات کوروشدم . تصریح واخطارات لازمه‌ده بولندقدن صوکره سنه حرمة صامسون اوزرندن استانبوله کوندردم . چوروم متصرفی سامح فتحی بك‌ده اوچ، درت کون صوکره خصوصی طرزده سیواسه دعوت اولندی .

حرکات ملیه‌یه مخالفتلری آکلاشیلان نیکده متصرفی ، محاسبه‌جیسی و قومیسرینك تحت‌الحفظ سیواسه سوقلری ۱٦ ایلولده نیکده‌ده فرقه قوماندانلغنه أمر اولندی .

§ افندیلر: قسطمونیده والی بولنان ابراهیم بك؛ بن، اردومفتشی ایکن ارکان‌حربیه رئیسم بولنان میرآلای کاظم بکك شخصاً طانیدیغی برذات ایدی. بوسببله کندیسنه هردرلو اسرار تودیع اولنمشدی. آره‌مزده شیفره مخابرات جاری ایدی. کندیسی حکومت مرکزیه طرفندن استانبوله دعوت اولندی. بودعوته اصلا اجابت ایتمه‌سی لازم کلیرکن ، آکلاشیلماز اسباب وملاحظات ایله ــ استانبولده توقیف اولنمق ایچون ــ قسطمونی‌یی ترك ایتمشدی . استانبول ، ابراهیم بکك یرینه دیکرینی قسطمونی‌یه والی تعیین ایتمشدی . بو ذات ، ۱٦ ایلولده اینه‌بولی‌یه مواصلت ایتمش بولونیوردی . مومی‌الیهك توقیفنی محلنده ایجاب ایدنلره امر ایتدك . بومسئله‌ده انترەسان (intéressant) کوچوك بر صفحه اولدی . مساعده‌کزله بر آز تفصیل ایده‌یم ؛ قسطمونیده وقسطمونی ولایتی داخلنده ضعف وتردد آثاری مشهود اولمغه باشلانجه ، قسطمونی‌یه شایان امنیت ومقتدر بر ضابطك کوندرلمسنی آنقره‌ده بولنان علی فؤاد پاشادن رجا ایتمشدم. فؤاد پاشا، قسطمونی موقع قوماندانی صفتیله اورایه میرآلای عثمان بکی کوندرمشدی . عثمان بك ، تام ۱٦ ایلول کونی قسطمونی‌یه مواصلت ایتمشدی ویکی کلن والی حقنده ویردیکمز امرك تطبیقنی میرمومالیهدن انتظار ایدیوردق . عرض ایتدیکم أمری ویردکدن صوکره، تطبیقات و اجراآت حقنده تلغراف باشنده معلوماته انتظار ایدیوردم . کیجه اولمشدی . ایستدکم معلوماتی ویره‌جك ، قسطمونیده بر مخاطب بولامیوردم . نهایت ، ١٦/١٧ ایلول کیجه‌سی ، قسطمونی وحوالیسی قوماندانی میرآلای عثمان بك ، قسطمونی تلغرافخانه‌سنه کلدی، وعیناً شو تلغرافی ویردی :

« بوکون قسطمونی‌یه کلدم. حکومت‌مرکزیه‌نك آدملری ووالی وکیلی وژاندارمه قوماندانك دساسلغی ایله خانه‌مده توقیف ایدلدم . تمثال حمیت ضابطانمزك همتلریله شمدی قورتولدم . بن‌ده ، والی وکیلنی وژاندارمه آلای قوماندانتی برابر توقیف ایتدیردم . تلغرافخانه‌یی اشغال ایتدم . بوراده‌کی وضعیت مهمدر . قونغره‌یه استرحام ایدرم، بوتون مقرراتندن بورایی خبردار ایدرك قسطمونی اهالی محترمه‌سنی تنویر بیورسون . یکی والینك اینه‌بولی‌یه ایندیکی مستخبردر ، حقنده نه معامله یاپیله‌جقدر ؟ بوراده

والی وکیلی و سائره تعیینی حقنده ملی قونغره‌نك بکا صلاحیت ویرمسنه و اشبو استرحامملك جوابنه ماکنه باشنده شمدی انتظار ایتدیکم معروضدر . »

عثمان بکله ماکنه باشنده‌کی مخابره‌مز شو صورتله دوام ایتدی . کندیسندن صوردم :

« الیوم اوراده وضعیته حاکممیسکز ؟ نه‌قدر قوتکز وار ؟ اوراده ارکان ولایتدن شایان اعتماد کیم واردر ؟ یکی تعیین اولنوب استانبولدن کلدیکی خبر آلنان والینك اسمی نه‌در ؟ »

عثمان بکك جوابی شو ایدی : « حالاً ولایته حاکمم ، هرحالده، قونغره‌نك مظاهراوله‌رق بنی تنویر ایتمسی لازمدر . تعیین اولنان والی ، قونیه والیلکندن منفصلدر ، غایت اسکی بر ذات اولدیغی روایت اولونیور . اسمی علی رضادر . قوتم ، ایکی یوز اللی کشی چیقاریر بر طابور ودرت تفنکی بر میترالیوز بلوکندن عبارتدر . خلق ایله هنوز کوروشیله‌مه‌مشدر . ارکان ولایتدن دفتردار فرید بك واردر . »

عثمان بکه شو أمری ویردم: «شمدی بالذات والی‌وکالتنی درعهده بیوریکز وبوتون قوای عسکریه وملکیه‌یی ألکزه آلیکزه تماماً صلاحیتدارسکز. کلمکده اولان والی‌یی ، درحال توقیف ایتدیره‌جك تدابیر سریعه اتخاذ بیوریکز ، اجراآتکزه فعلاً ممانعت ایدنلره قارشی بلا تردد سلاح استعمال ایتدیریکز . ولایت دفترداری ، بنم دیاربکردن طانیدیغم فرید بك ایسه سزه معاونت ایتمسی لازمدر. بولی متصرفنه، آلدیغکز وضعیت وصلاحیتی، شمدی، بیلدیره‌رك اونك‌ده استانبوله قارشی عینی‌وجهله حرکت ایتمسنی طرفمزدن سویله‌یکز . سینوب متصرفی مظهر توفیق بکه‌ده ، بنم طرفمدن عینی تعلیماتی ویریکز . یانکزده هانکی شیفره مفتاحی واردر ؟ »

عثمان بکك جوابی : « والی وکالتنی دفتردار فرید بکه ویره‌جکم ، کندم درعهده ایده‌میه‌جکم . بیلدیککز فرید بکدر . سینوب متصرفی بیلدیککزدر ، کندیسی عزل ایدلمشدر . وکالت ، ژاندارمه طابور قوماندانی رمزی بکه‌دهدر . مظهر توفیق بکك سینوبده اولدیغی بیلدیریلیور . شیفره مفتاحی موتوف آلای قومانداننده‌در ، طلب ایدلدی ، آله‌جغم جوابه کوره عرض ایدرم افندم . »

« یانکزده بشقه شیفره مفتاحی وارمیدر؟ فرید بك شمدی نره‌ده‌در، وضعیتدن معلوماتدارمیدر؟» دیه صوردم .

« وضعیتدن معلوماتی یوقدر ، شمدی چاغرلدی ، کله‌جکدر . بن هیچ شیفره مفتاحی آلمدم ، چونکه توقیف ایدیله‌جکمی بیلمیوردم، مقام شیفره‌سیله‌یازارم امیدنده ایدم . » جوابنی ویردی .

« اوراده‌کی ژاندارمه طابور قومانداننی کیمدر ، نه قدر ژاندارمه قوتی واردر ، أمریکز آلتنه کیردیمی ؟ » سؤالنی یازدیردم . بوکاده ویردیکی جوابده : « ژاندارمه قومانداننی أمین بك ، یاتمده ونمله تشریك مساعی ایتمشدر، مرکزده ژاندارمه موجودی اوتوز بش قدردر . پولیس مدیری خلیل بکده یاتمده ونمله تشریك مساعی ایتمشدر ، موجودی قرق دانه‌در . پیاده طابور قومانداننی شریف بك ، کندیسی بر آز بودالا اولدیغندن شمدیلك توقیف ایدلمشدر . ژاندارمه طابور قومانداننی امین بك یوزباشیدر . دفتردار فرید بك کلدی ، یانمده‌در . . »

« امین بکی بر آز آکلاتیرمیسکز » سوألنه « ۳۱۸ نشأتلی، اسکوبلی‌امین، طانیرسکز. مخصوص ألدرکزدن أوپیورلر . »

بونك اوزرينه شو سطرلری یازدیردم : « امين افندی‌یی طانیرم ، تشکر ایدرم . فرید بکه وضعيتی آكلاندیكزمی ؟ مهم خصوصات ، مقام شیفردسیله بیلدیریله‌بیلیر . سینوب متصرف وكيلی اولان ژاندارمه قوندانی شابان امنيت اولمدیغی تقدیرده آنك يرينه سزجه تنسيب اولنه‌جق مناسب برينك وكالته كچيرلمسی اسباب وتدابيرينك استكمالی دوشونولمليدر . معاونته احتياج كوريورميسكز ؟ »

عثمان بك: « قوتجه احتياج كوروب كورمديكمی بالآخره عرض ایده‌جكم ؛ ژاندارمه طابورقوماندانی، يكی كلديكی ايچون احوالی معلوم اوله‌مامشدر افندم. » جوابنی ويردی . عثمان بكه بشقه برسويليه‌جكی اولوب اولمديغنی وفريد بكله احواله دائر كوروشوب كوروشمدكلرينی صوروب آكلادقدن صوكره ؛ شو تلغرافی يازديردم :

١٦/١٧ ايلول ٣٣٥

عثمان بك وفريد بك افندی‌يه

تدابير واجراآتكزده موفقيت تمنی ايدرم . بزی وضعيتكزدن وكلكده اولان واليتك توقيف ايدلديكندن خبردار بيورمكزه انتظار ايلرز .

مصطفى كمال

فريد بك ، والی وكيلی ، ميرآلای عثمان بك ، قسطمونی وحواليسی قوماندانی صفتيله فعاليته باشلادقدن برايكی كون صوكره ، كنديلرينی تكرار تلغراف باشنه دعوت‌ايدرك معلومات طلب‌ايتمشدم.

استانبولده ايجاب ايدن مقاماته مطلوب وجهله عمومك امضاسی تحتنده تلغرافلر يازلديغی وبالعموم ولايات والويه‌يه‌ده بوتلغرافلرك تبليغ قلنديغی بيلديرلمكله برابر برطاقم سوأللرده صورولیوردی. ازجمله « خلق ديپورمش‌كه ١ — ديكر ولايات افكار عموميه‌سی بزمله برابر دكللرميدر ؟ ٢ — بوغيرطبيعی احوال نه زمانه قدر دوام ايده‌جكدر ؟ ٣ — قابينه‌نك تمردينه قارشی نه كبی تدبير بيورولدی؟ لطفاً بزی تنوير بيوريكز پاشام ! »

خلقه عطفاً توجيه اولنان بو سوأللرك والی وكيلی وقوماندان بكلرك‌ده فكرلرينی اشغال ايتمكده اولديغنه حكم‌ايتمك واوكا كوره جواب ويرمك زحمته دكردی. بناءعليه ساعتلرجه سيواس-قسطمونی تلنی اشغال ايدن اوزون معلومات وايضاحات ويرلدی . بوايضاحاتی شو صورتله خلاصه ايده‌بيليرم :

١ — تظاهرات مليه ، وطنك هركوشه‌سنده صلابت وحرارتله موجوددر . بوتون ولايتلرك الك اوفاق كويلرينه قدر خلق و الك اوفاق جزء تامنه قدر بوتون اردولرمز تماماً حساس ووحدت كامله حالنده ، تبليغ اولنان مقرراتی تطبيق واجرا ايلمكده‌درلر وخلقك ايكنجی واوچنجی سوأله جواب اولمق اوزره‌ده :

٢ — نه وقت‌كه قسطمونی خلقی، بوحالی غيرطبيعی بولوب انديشه‌يه دوشمك ضعفندن قورتيله‌رق مقصدمزی استحصال ايدنجيه‌قدر ثبات ايتمكده اثر تردد كوسترميه‌جكدر ، ايشته اوزمان بوغيرطبيعی حال كنديلكندن زائل اوله‌جقدر . قابينه‌نك تمردی طبيعيدر ؛ بوكا قارشی بشقه تدبيره قالقيشمه‌دن اول ايلك تدبيرمزی حقيله وهرطرفده قطعيتله تطبيق ايتمك چاره‌لرينی دوشونملی . مثلا ؛ بولی وضعيتی حقنده نه يapيلمشدر . بولی حذاسنه قدر تكميل مواصلك استانبول ايله مخابرات رسميه‌سنك قطع اولنديغندن أمينميز ؟ بوكا دائر، منتظر بولنديغمز معلومات هنوز ورود ايتمدی . ايشته ، بو ديديكم

تدبیر ، استانبوله قدر تشمیل اولندیغی تقدیرده قابینه‌نك تمرده طاقتی قالمیه‌جغنی ظن ایدرم . معهذا بوندن صوكره‌ده برعند اجهلانه وابلهانه‌یه دوام ایتمك ایسترلرسه ، هرحالده دها مؤثر تدبیرلر تطبیقنه امكان واردر . »

بوندن صوكره والی وقوماندانك ویردیكی معلوماتدن شونلر آكلاشیلدی ؛ اینه بولیدن استانبوله اعاده ایدیلن یكی والی زونغولداقده ، داخلیه ناظرندن شویله بر أمر آلمش :

« بولی وحوالیسی سربستدر، زونغولداغه چیقیكز ، ولایتك ایجاب ایدن محللریله مخابره ایدیكز وأمر اخیره قدر اوراده بكله‌یكز . » فی‌الحقیقه یكی والی ، زونغولداقده قالمش وتهدیداته باشلامش . فرید وعثمان بكلر ، زونغولداق متصرفنه یكی والی‌یی توقیف ایدوب قره‌دن قسطمونی‌یه كوندرلمسنی أمر ایتمشلر ، متصرف بونی یاپمامش . معهذا تشبثدن خبردار اولان یكی والی ، اوراده باریننه‌میه‌رق، درسعادته عودت ایتمش . [وثیقه : ١٠٦]

بالمناسبه عرض ایتمشدم، كه یكرمنجی قول اردو قوماندانی علی فؤاد پاشا ، قونغره نامنه ، بعض مقررات وترتیبات اتخاذ ایتمشدی . علی‌فؤاد پاشایه، قونغره‌جه (غربی آناطولو قوای ملیه قوماندانی) عنوانی ویرلدی . پاشا ، اسكیشهر وحوالیسنی ملی بر منطقه عد ایدوب قوماندانلغنه سواری قائمقامی عاطف بكی ، آفیون قره‌حصار حوالیسی‌ده ملی بر منطقه عد ایدوب قوماندانلغه ٢٣ نجی فرقه قوماندانی عمر لطفی بكی تعیین ایتمشدی . بو فرقه ایله آناطولویه كلدیكمزك دها ایلك كونلرنده تماس واشتغالده بولونیلدیغی او كونلره عائد بیاناتم صره‌سنده ذكر ایتمشدم . استانبول حكومتی فؤادپاشانك یرینه حمدی پاشایی تعیین واعزام ایتمشدی . حمدی پاشا ، اسكیشهره قدر كلدی . اوراده ، كندیسنه ١٦ ایلولده استانبوله عودتی لزومی تبلیغ اولندی .

انكلیزلر ، اسكیشهر منطقه‌سی قوای ملیه قوماندانی اولان عاطف بكی توقیف ایدوب استانبوله كوندردیلر . قوای ملیه قوماندانی اولان بر ذاتك كندی سهولتله خصم الینه دوشورمیه‌جك تدابیر آلمش اولمسی لازم كلیردی . بو خصوصده‌كی غفلت وتدبیرسزلك كندیسنی قورتارمق ایچون اوزون زمان متوالی تشبثاتده بولنمه‌مزی ایجاب ایتدیردی . معلوم عالیكزدر ، او تاریخده اسكیشهرده انكلیز قطعاتی واردی . فؤاد پاشا، طوپلایه بیلدیكی ملی قوتلرله بالذات اسكیشهره یقین حمثیله موقعنه كیتمشدی. اسكیشهری اوزاقدن احاطه ایتدی . اسكیشهرده بولنان مؤتلفین قوتلری قوماندانی جنرال (سالی‌قلاد)ك فؤاد پاشایه كوندردیكی برمكتوبده قوالانیلان تعبیرات، قوای‌ملیه‌مزی صورت توصیف ؛ ملی قوماندانلرمزك وقوای ملیه‌مزك یوكسك شرف وحیثیتلرینه قارشی بر تجاوز تلقی ایدلدیكندن ومومی‌الیه جنرالك حق وصلاحیتی خارجنده كورلدیكندن بوخصوصده استانبولده بولنان دول‌ائتلافیه ممثل سیاسیلرینك بر مخطره ایله نظر دقتلری جلب اولنمشدی . ٢٥ ایلول ٣٥ تاریخنده جنرال (سالی‌قلاد) ك فؤادپاشا نزدینه كوندردیكی بر هیئت، كه بر اركان حرب بیكباشیسی‌ایله اسكیشهر انكلیز قونطورول ضابطندن مركب ایدی . ـ انكلیزلرك احوال داخلیه‌مزه وحركات ملیه‌مزه قطعیاً مداخله ایلمیه‌جكلرینه دائر سوز ویردیلر . بوصره‌لرده ، انكلیزلر ، مرزیفونده بولنان قوتلرینك كری‌یه آلنماسی حالنده ممنون‌اولوب‌اولمیه‌جغمزی استمزاج ایتمشلردی. بالطبع بك‌ممنون اوله‌جغمزی بیلدیرمشدك. فی‌الحقیقه اوراده‌كی‌قوتلرینی بوتون آغرلقلریله برابر اولا، صامسونه چكدیلر. بعده اورادن‌ده استانبوله

نقل ایتدیلر . اسکیشهره حاکم اولدقدن صوکره، فوأد پاشایی ، بیله‌جك وبروسه حوالیسنه کوندرمکی دوشونیوردق .

§ افندیلر ؛ قونیه‌ده والی بولنان جمال بك ، فرید پاشا قابینه‌سنك آناطولیده مهم بر نقطهٔ استنادی حالنه کلدی . قونیه‌ده اردو منتشی اولان جمال پاشانك استانبوله کیدوب کلمه‌مسی ، اوراده بولنان قول اردو قوماندانی صلاح‌الدین بکك متردّدانه طور وحرکتی واك نهایت خبریمز اولمقسزین استانبوله چکیلوب کیتمسی قونیه وحوالیسنی والی جمال بکك تحت حکمنده براقمشدی . اورایه ، مقصدی بالفعل تطبیق ایده‌جك اولان بر ذاتك کوندرلمسنه احتیاج واردی . سیواسده یانمزده بولنان رأفت بکك کوندرلمسی مناسب کورلدی . رأفت بك حرکت ایتدی . قونیه‌ده هیئت تمثیلیه طرفندن بر قوماندان کلمکده اولدیغی خبر آلنمنجه ، ارباب حمیت حاضرلانمش ، دیکر طرفدن ده والی جمال بك حبسخانه‌ده نه قدر قاتل قابل ، موقوف وارسه هپسنی چیقاروب تسلیح ایتمش وکندیسنه بر قوت یاپمق ایسته‌مشدی . قونیه اهالیٔ محترمه‌سی ، بوذلیلانه حرکته قارشی آیاقلانه‌رق مقتضای حمیتی ایفایه قرار ویرمش و بونك قارشیسنده والی جمال بك ، ۲٦ ایلولده استانبوله فرار ایتمشدر . [وثیقه : ۱۰۷] خلق ، بلدیه دائره‌سنده اجتماع ایده‌رك خواجه وهبی افندی‌یی والی وکالتنه تعیین ایتمشدی .

§ افندیلر ، شایان دقت بر نقطه‌در ؛ بو آنده خاطرمه کلدی ، هیئت عالیه‌کزه عرض ایتمه‌دن کچه‌میه‌جکم : سیواس — قونیه یولی اوزرنده بر تلغراف مرکزندن ، رأفت بکدن بر سرویس آلدم . رأفت بك ، بونده: قونیه وحوالیسنده تأمین موفقیت ایچون کندیسنه ایکنجی اردو منتشلکی عنوان وصلاحیتنك ویرلمسی لزومنی بیلدیریوردی. رأفت بك برچوق زمان صوکره آنقره‌ده بولندیغم صره‌ده ، بولی وحوالیسنده‌کی عصاتك تنکیلنه مأمور ایدلدیکی زمان دخی اورادن بر شیفره ایله ، خلق اوزرنده مهم تأثیری اوله‌جغندن بحثله کندیسنه پاشا عنوانینك توجیهنی بندن طلب ایتمشدی. او زمانلر رأفت بکك کرك برنجی وکرك ایکنجی آرزولرینی تطمین ایده‌جك رسمی موقع وصلاحیتده بولنمدیغمی ایضاحه حاجت یوقدی . بالخاصه بونی رأفت بکك اك ایی بیلمش اولمسنه شبهه ایدیله‌بیلیرمی؟ رأفت بك ، بو آرزولرینی تطمین ایتدیرمك ایچون بنم حکومت مرکزیه نزدنده دلالتمی ایما ایتمك ایستیوردی‌ده دینیله‌مزدی . چونکه ، دنیاجه معلوم ایدی‌که بن ، اردو مفتشلکندن وعسکرلکدن استعفا ایتمش اولدقدن بشقه پادشاه وحکومت مرکزیه‌طرفندن طرد ایدلمش واعدامه محکوم اولویوردم. فعالیتم بر قونغره‌نك انتخاب ایتدیکی هیئت ایچنده، هیئت تمثیلیه ایچنده اونك نامنه وقوعبولیوردی . ملی مساعیده بولنمق وبالخاصه بوخصوصده موفق اولمق ایچون رسمی عنوان وصلاحیت مشروط اولمسه، ذاتاً او ، بنم کندمده یوق ایدی . اسباب موفقیت ایچون ، ایچنده بولندیغم اوصاف وشرائطك ماهیتی آکلاشیلدقدن صوکره ، بندن رسمی شکللر داخلنده صفت و صلاحیت آرانمغه لزوم اوله‌میه‌جغی طبیعی ایدی . شبهه‌سز رأفت بکی قونیه‌یه مأمور ایدرکن بز کندیسنه مقصد داخلنده هر درلو افعال وحرکات ایچون صلاحیت کامله و واسعه ویرمشدك. بونك استعمال وتطبیقی اونك کندی لیاقت وقدرتنه وابسته ایدی .

§ افندیلر ؛ هر طرفی فعالیت وتشکیلات ملیه‌یه سوق واماله‌یه چالیشیرکن حکومت مرکزیه‌نك أمانه خادم بعض رؤسای مأمورین ملکیه طرفندن کویا معنوی تهدیداتی متضمن تلغرافلرده آلیوردق . مثلا؛اورفه‌متصرفی علی‌رضا نامنده‌بری‌طرفندن حرکاتمزك‌دول‌ائتلافیه‌یه‌تعرض تلقی اولندیغی

و بو يوزدن عموم عثمانلى قطعه‌سنك، دول ائتلافيه‌نك اشغال عسكرى آلتنه آلنه‌رق تورك حكومتنه خطاب ويريله‌جكى، تماس نقطه‌سنده آلديغى معلوماته عطفاً بيلديريليور و دوست اولان دولتله ائتلاف تكليف اولونيوردى. بو تلغرافى، مصروفه اجنبيلر طرفندن ديكته ايتديرلديكنه شبهه يوقدى. بوكا، بالطبع ايجابى كبى جواب ويرلدى. [وثيقه : ١٠٨]

افنديلر ؛ خاطرلركزده اولسه كركدركه، مملكتمزده و قافقاسياده تدقيقات ياپمق اوزره آمريقا حكومتى ، جنرال (هاربورد) ك تحت رياستنده بر هيئت كوندرمشدى . بو هيئت سيواسه كلدى . ٢٢ ايلول ٣٣٥ كونى جنرال (هاربورد) ايله اوزون اوزادى‌يه مكالمه‌ده بولندق . جنراله ، حركات مليه‌نك مقصد وغايه‌سى وتشكيلاتى و وحدت مليه‌نك سبب ظهورى، عناصر غير مسلمه‌يه قارشى اولان حسيات و اجنبيلرك مملكتمزده‌كى منفى پروپاغانداسى و اجراآتى حقنده مفصلاً و مدللاً بياناتده بولندم . جنرالك بعض غريب سؤاللرينه‌ده مخاطب اولدم . مثلا ؛ ملت قابل تصور هر درلو تشبثات وفداكارلقده بولندقدن صوكره دخى موفق اولنه‌مازسه نه ياپاجقسكز ؟ ويرديكم جوابده ـ خاطرمده آلداتميورسه‌م ـ ديمشدم‌كه ؛ بر ملت موجوديت و استقلالنى تأمين ايچون قابل تصور اولان تشبثات وفداكارلغى ياپدقدن صوكره موفق اولور . ياموفق اوله‌مزسه ديمك ، او ملتك ئولمش اولديغنه حكم ايتمك ديمكدر . بناءعليه ملت ، برحيات اولدقجه وتشبثات فداكارانه‌سنه دوام ايلدكجه عدم موفقيت موضوع بحث اوله‌ماز .

جنرالك صورديغى سؤالدن مقصود اصلينك نه اوله‌بيله‌جكنى آراشديرمق ايسته‌مدم . فقط ويرديكم جوابك طرفندن تقديرله قارشيلانديغنى بوكون بلوسيله ذكر ايتمك ايسترم .

٭ افنديلر ، ايلولك ٢٥ نجى كونى آقشامى، آنقره‌ده بولنان ٢٠ نجى قول اردو قوماندانوكيلى محمود بكدن آلدغم بر شفره تلغراف مفادى شو ايدى : « بو كيجه استانبول تلغرافخانه‌سندن فوأد پاشايى تلغراف باشنه ايسته‌ديلر . داخليه نظارتنك ولايت شيفره‌سيله بر شمره يازديرديلر . بونك خلاصه‌سى ، پادشاهك بياننامه سنده‌كى ارشادات عاليانه‌يه تطبيق حركت صورتيله خلاص وطن ميسر اوله‌جقدر . حركات مليه ، عالم مدنيتده منفور غايه‌لر صورتنده تجلى ايتديرلدى . حكومتله ملتك آريلغى مداخلهٔ اجنبيه‌يى دعوت ايده‌جكدر . قونفرانس حقمزده قرار ويريركن ، بو اختلاف اثنانه خير وسلامت اوليه‌جقدر . نتيجه‌ده ؛ مديران حركات ايله كوروشمك اوزره ، ذوات عاليه ايله بيلديريله‌جك يرده ، ملاقاتى امر واقع صورتنده عرض و وقتك دارلغندن جواب بكله‌نيلمكده‌در . اجتهادات فكريه‌يه رعايتى، شخصه وشرفه عائد مصونيتى تمهيدات مسلسله ايله علاوه ايديور. تلغرافى يازان ، بو ذات ، اركان حربيه ميرلوارندن عبدالكريم پاشادر . بو تلغرافه تجارت وزراعت ناظرى هادى پاشا وساطتيله وعينى شيفره ايله جواب انتظارنده‌در . مومى‌اليه ، بو حيله‌ى ايله مراجعتك نزدن اولديغنى اعلان واشاعه ايتمك اولديغى آكلاشيليور . تلغراف باشنده انتظارده بولندقلرندن بر دقيقه اول قبول ايديلوب ايدلميه‌جكى ايله نه جواب ويريله‌جكنك اشعارى مسترحمدر . على فوأد پاشا حضرتلرينه‌ده يازلمشدر . » [وثيقه : ١٠٩]

محمود بكه ، عينى كونده ساعت ٧ صوكره‌ده ماكنه باشنده ويرديكم تلغرافده شونلرى بيلديردم ؛
« كريم وهادى پاشالره ، فوأد پاشانك آنقره‌ده بولنميوب مشغول اولديغنى وفقط كوروشمك آرزو

ایلدکاری تقدیرده ، سیواسده بولنان ، هیئت تمثیلیه ایله وبو هیئت میاننده بولنان مصطفی کمال پاشا ایله ماکنه باشنده آرزو ایلدکاری طرزده کوروشمك ممکن اولدیغنی بیلدیریرسکز . (اونلر کوروشمك آرزوسنده ایسه‌لر) قیدنده دقتلی بولنمق لازمدر .» [وثیقه : ١١٠]

محمود بك ، کریم پاشانك آنقره‌یه چکدیکی تلغرافی عیناً بزده یازدی . محتویاتی ، آشاغی یوقاری محمود بکك خلاصه ایتدیکندن عبارتدی . [وثیقه : ١١١]

§ افندیلر ، حکومت مرکزیه ایله یاپدیغمز (روپتور rupture) ك اون بشنجی کوننده‌یز . قرار ملی‌یه قارشی وضع مخالفت آلان بعض یرلر ، خواه‌ناخواه ، جریان ملی‌یه مطاوعته مجبور ایدلدی . حکومت مرکزیه‌یه خادم بعض مأمورلر باقرار ایتدیلر ویا محکوم وصعینه الغا ایدلدیلر . استانبوله ، بوتون مملکتدن ، هرکون حکومت مرکزیه‌نك اسقاطی طلبنه عائد ، بیکلرجه تلغرافلر یاغدیرلمغه باشلاندی . ائتلاف دولتلرینك ، آناطولوده دولاشان ضابط ومأمورلری ، حرکات ملیه‌یه قارشی بیطرف اولدقلرینی ، مملکتك وضعیت داخلیه‌سنه قارشمه‌یز سوزینی ، هر طرفده آچیقدن سویلمکه باشلادیلر . بو وضعیت قارشوسنده نهایت ، پادشاه وفرید پاشا ، حرکات ملیه مدیرانیله ائتلافدن اشتکایه چاره قالمدیغنه وقناعت هر حالده ، تحدفهٔ مرتقع ایلهمات شرحیه ، بو ائتلاف یولنی بولهبیله‌جك واسطه‌لر آراشدیرمغه باشلادقلرینه حکم ایله‌نورسه خطا ایتمش اولمز اعتقادنده‌یم .

افندیلر ؛ اسمی کچن عبدالکریم پاشا مرحوم ، بنم چوق قدیم آرقداشم ایدی . چوق ناموسلی ، حمیتلی وتمیز قلبلی بر وطنپروردی . سلانیکده بن قول آغاسی ، اوبیکباشی اوله‌رق بر بورده چالیشمش ، سنه‌لرجه خصوصی آرقداشلق ایتمشدك . مرحومك اطوار واقوالندن طریقت منسوبیننن اولدیغی آکلاشیلیوردی . بعض نکته‌لره مداومت ایتدیکی‌ده کورولمشدر . فقط هر هانکی بر شیخه مریداولدیغنی بیلن یوقدر . چونکه ، کندیسی اعتقادات و وجدانی تلقیاتنده ، درجات معنویه‌ده ـ حضرت اول ، بویوك حضرت ـ قبول ایدییوردی و دائرهٔ اخوتنده بولنانلره حضرت ، قطب وسائره کبی ـ کندیسنجه مخاطبنده کوردیکی استعداده کوره ـ متاملر توجیه ایدردی . بکاده قطب‌الاقطاب دیردی . شیمدی ایضاح ایده‌جکم مخابره‌مزده‌ده بو نقطه‌لره تصادف ایده‌جکسکز . کریم پاشانك ، کندینه مخصوص ، بر اصول بیان وطرز تحریری واردی . کریم پاشا ، چوق صمیمی وزماننده پك چوق موجب شهرتی اولان یوکسك بر بلاغتله کوروشور و اویله یازاردی . کندیسنده ، اقناع خاصه وقدرتی اولدیغنیده ظن وفرض ایدیلیردی . بزم ، سلانیکده بولندیغمز صره‌لرده ، اوراده اردو قوماندانلغی واردو مفتشلکی ایله بولنمش اولان ، هادی پاشا ، کریم پاشانك ایضاح ایتدیکم اوصافیله بین‌الاخوان محترم ومحبوب اوله‌رق طانیمشدی .

ایشته ، فرید پاشانك قابینه آرقداشی هادی پاشا ، صیقیشمش اولان پادشاهك و فرید پاشانك ، پك مناسب بر واسطه‌ایله امدادینه یتیشمك ایستهیوردی . کریم پاشا علی فوأد پاشایی‌ده سلانیکدن طانیوردی .

§ افندیلر ، ٢٧/٢٨ ایلول ٣٣٥ کیجه‌سی ، کیجه یاریسنه بر ساعت قاله تلغراف باشنده ، کریم پاشا ایله قارشی قارشی‌یه کلدك . طرفین یکدیکرینی شو سوزلرله طانیدی :

سیواس — مصطفی کمال پاشا ، تلغراف باشنده‌در . کریم پاشا به سویله‌ییکز ، بیورسونلر ، دیبورلر .

استانبول — ذات سامیلری . مصطفی کمال پاشا حضرتلریمیسکز ، روحم .

بن — أوت ، محترم كريم پاشا حضرتلری . ديدكدن صوكره ؛

كريم پاشا — سيواسده مصطفى كمال پاشا حضرتلرينه : آدرسنی يازديردی و (پاشايه سويله‌ييكز آ كلار . حضرت اول فارشلكزده‌در .) سوزلرينی ، بر نوع پارولا كبی علاوه ايتدی . كريم پاشا ، « عافيت عاقبتلری اميدر انشاالله فارداشم » ديه باشلادی .

كريم پاشانك ، استانبول حكومتی طرفندن صفوت قلبندن ونجابت اخلاقيه‌سندن استفاده ايديله‌رك ناصل آلداتيلديغنی آ كلامق ايچون مقدمهٔ كلامنی عيناً كنديسنه تكرار ايتديره‌جكم ؛ كريم پاشا مرحوم شويله دوام ايتدی :

« امرحيز وطن ايچون ، بويوك وطنپرور قرداشم ايله و اخوان عاليهٔ تمثيليه ايله مداولهٔ افكار ايتمك استرم . خاكپايكزه ايصال قيلنمق اوزره علی فؤاد پاشا واسطه‌سيله بر تلغراف كوندرمشدم . بدعاليكزه واصل اولان ايشبو ، او تلغراف اساسی اوزرينه بر حل مشكور ، انشاالله اقتطاف ايدرز . مملكتك كچرمكده اولديغی نازك وپك مهم دورهٔ معضله‌يی لطف خدا ايله صحهٔ تيسيره ايصال قيلارز . بوندن ، تكرم حدا توردن تحقق آمال رها كارمز مرشد دلردن بوكا دائر مهم شيلر قونوشه‌رق ، تلفيق مقصود وطن قيلمهم دكلی ؟ بك فطين ومدبر قرداشم . نه بيوروررسكز ، روحم : بد خواهان خاكسارك ، بو كوزل مملكتمز اوزرنده‌كی افترا آتی وعلنی تعقيبات ملعنلرينی قيرالم و اونلری كمينكاه امبدلرنده متموج ونی حيات براقه‌لم ويالكز ، حكومت ايله ملتك صرف سلامت وطنيه‌يه عائد خدمات واجرا آتی تأليف ايده‌لم ، كه غايهٔ مشتركه و مبجله ذاتاً هب بردر . اندنشهٔ وطنله كوستريلن بونجه نجيب تظاهراتك ، جهان مدنيت قارشوسنده معزز طوپراقلرمزك حفظ و صيانتنه عائد الك بويوك حسب وطنپروری اولديغنی بركره داها تمهيد ضمننده موجود مشكلات احوالی رفع ايده‌م وبوكا برچاره بولق ايچونده ، بو معزز قرداشكز ايله مداولهٔ افكاره باشلايه‌لم ، منتظرم قرداشم . بو تشبثم حقنده ، حكومتك واسع درجه‌ده برحسن نيت اظهار ايتديكنی علاوه ايلرم روحم . »

※ افندیلر ؛ كريم پاشا ايله ٢٧/٢٨ ايلول ، كيجه ياريسندن اول ساعت ١١ ده باشلايان بو مخابره‌مز ، كيجه ياريسندن صوكره ساعت ٧ بچغه قدر ، تام سكز بچق ساعت دوام ايتدی . اوچ صفحه‌يه آيريله‌بيلن بو مخابره‌مز ، اثر جديد دنيلن بويوك طبقه كاغدلردن يكرمی بش صحيفه دولدوردی . بونلرك كافه‌سی ، بوراده اوقويه‌رق ، تحملكزی سوءاستعمال ايتمكدن ، قورقارم . كريم پاشا مرحومك ، اساسلی نقطهٔ نظرلره و ـ كنديسنك تلقيسنه رغماً ـ مع التأسف قوتلی بر منطقه استناد ايتمه‌مكله برابر طائلی سوزلرينك ومطنطن جمله‌لرينك اوقونوب ايشيدلمسنی تأمين ايچون ، نشر ايده‌جكم وثائق ميانه ، بو مخابره‌مزی ده عيناً ادخال ايده‌جكم .

يالكز ، بو مخابره‌ده طرفينك ، تعقيب ايتدكلری هدف و استناد ايتديكی اساس نقطه‌لر حقنده بالخاصه نتيجه‌سنه دائر مجمل برفكر ويره‌بيلمك ايچون مساعده بيورورسه‌كز هر صفحه‌سندن بر ز نبذه بحث ايده‌جكم .

※ كريم پاشانك ، عرض ايتديكم ، ايلك تلغرافنه جواب ويريركن ، بر آزده ، اونك طرزی واسلوبنه اويمش اولديغم كوروله‌جكدر .

جوابمده ، بنده ، بويله باشلادم :

« كريم پاشا حضرتلرينه ؛ (قطب الاقطاب) ديكز آكلار ! » خطابنى متعاقب « شيمدى جواب ويريورم » ديدم .

« پك محترم ونزيه قلبلى قارداشم عبدالكريم پاشا حضرتلرينه . الحمدلله عاجزم بر كالدر . بيوك ونجيب ملتمزك ، حقوق مشروعه‌سنى مدرك و اونى محافظه و مدافعه يولنده بتون موجوديتيله متوسل اولديغنى كورمكله پك مسعودم . . . . مداولهٔ افكار ايتمك خصوصنده اظهار بيورولان آرزويه صميميتله تشكر ايدرز . . . .

. . . . فؤاد پاشا حضرتلرى واسطه‌سيله كشيده بيورولان تلغرافنامه مآلينه واقف اولونيورز . . . .

. . . .

مدار استناد اتخاذ بيوريلان بيانه محرر يالنز فريد پاشا و رفقاسنه بر خطاب و عتاب اولديغى ادنا ملاحظه و تدقيق ايله تبرز ايده‌جك بديهياتدندر . ملت علويه‌نك عميق تأثراتنى دوچار ايدن احوال وحركات ، ملتمز طرفندن دكل ، بلكه ، فريد پاشا ، داخليه ناظرى عادل بك ، حربيه ناظرى سليمان شفيق پاشا و بونلرك رفقاى مخصوصه‌سى بولنان خربوط والسى على غالب بك ، آنقره واليسى محى الدين پاشا ، طربزون واليسى غالب بك ، قسطمونى واليسى على رضا بك ، قونيه واليسى جمال بك طرفلرندن ارتكاب اولنمشدر .

ملاطيه تشبث اهانتكارانه‌سى ، چوروم ترتيب خائنانه‌سى ، قونيه تكثير مذبوحانه‌سى صفحات حقيقيه‌سيله واصل اطلاعكز اولمش دكلسه ، ذات عاليلرى كزيده مبدأ حل اولنق اوزره تصور بيورديغكز نقطه‌ده اصابتسزلكدن دولايى معذور كورورز . . . .

. . . .

انظار اجانبك لهمزه تبدلى محض حقيقتدر . آنجق بو تبدل ، هيچ بر وقت فريد پاشا حكومتنك تعقيب ايلديكى سياست نتيجه‌سى دكلدر . بو نتيجه ، ملتمزك اظهار واثبات موجوديت خصوصنده بداية الامرده تشبث عزمكارانه ثمره‌سيدر . ايشته بو خصوصده ، ذات شاهانه‌يى اغفال ايديورلر . . . . .

چارهٔ نجات وعمدهٔ حيات آنجق و آنجق — قواى مليه‌نك عمل وارادهٔ مليه‌نك حكم — اولمسنده‌در . بو اساس متين ومشروعدن ذره‌قدر انحراف ، معاذالله تعالى ، دولت و ملت ووطنمز ايچون خسران آتيى موجب اولور . . . .

حركات نجيبهٔ مليه‌مزى سوء تفسير واعلان ايتمكدن خالى قالمين ، بدخواهان خاكسارك مسبوق اولديغى محققدر . فقط ، شايان اسف عميقدر ، كه بو بدخواهان ملتك باشنده ، دولت ابد مدتمزك صدرنشينى فريد پاشا ونظارت موقعنده بولنان عادل بك ، سليمان شفيق پاشا كبى دولت آدملرى بولونيور .

مملكتمزه ، طاقم طاقم بولشه‌ويكلر كيرديكى وحركات مليه‌نك بولشه‌ويك حركاتى اولديغى رسماً اعلان واشاعه ايدن بو بدبختلردر .

نجيب ونزيه حركات مليه‌مزك ، اتحادجيلرك حركات مذبوحانه‌سى اولديغى واتحادجيلرك پاره‌سيله تدوير اولنديغنى رسماً وعلناً جهانه ، اجنبى غزته‌جيلرينه سويله‌ين بو غافللردر .

آناطولوده ، شورش اولديغنى آژانسلرله رسماً اعلان ايدن و — متاركه مادهٔ مخصوصه‌سنه نظراً — معزز وطنمزى دشمن اشغالنه معروض براقق ايسته‌ين بو جاهللردر .

«ملاطیه اهالیٔ اسلامیه‌سیله سیواس اهالیٔ اسلامیه‌سنی بربریله مقاتله‌یه سوق ایتمك ایسته‌ین بوروالیلردر . حرکات ملیه‌نك اوکنه کچه‌جکم دیه سیواسك و حساسیت ملیه‌نك کورولدیکی هریرك اجنبیلر طرفندن اشغالی ایسته‌ین بوخائنلردر . معهذا ، بزم الك مبجل غایه‌مز ؛ طبق تصور برادرلری وجهیله بدخواهانك ، بو کوزل مملکتك اوزرنده‌کی افترا آتی و علنی تعقیبات ملعنتلرینی قیرمق و آنلری کمینکاه امیدلرنده مفلوج وبی حیات براقمق ودولت ایله ملتك اجرا آتنی صرف سلامت وطنیه‌یه عائد نقطه‌یه تألیف ایتمکدر . الحمدلله تعالی ، بو غایه‌نك تأمین استحصالنده ، آرتق ملتمز هر درلو آثار بدخواهانه‌یی قیرمش وبوتون جلادتیله خطوهٔ عزمکارانه‌سنی آتمشدر . اجانب دخی ، ملتك قوت شامه‌سنی ونیت عزمکارانه‌سنی وبوکا مقابل حکومت مرکزیه‌نك نه قدر ، بی اصل وملت ایله علاقه‌سز ، برهیئت عاجزه ، اولدیغنی تقدیر ایتمشدر . مرزیفونی تخلیه ایتدیلر . صامسونی‌ده تخلیه‌یه باشلادیلر . امور داخلیه‌مزه وحرکات ملیه‌مزه قارشی بیطرف قاله‌جقلرینی افاده ایدییورلر . ایشته تشبثات ملیه‌مزك ، تأمین استقلال خصوصنده استحصالنه موفق اولدیغی ایلك نتیجه بودر .

جریان ملی ، استانبولده ، قانون اساسی احکامنه تأمین رعایتله نتیجه پذیر اوله‌جقدر .

حکومت حاضره‌نك ، واسع درجه‌ده برحسن نیته مالك بولندیغی ظننده ، اصابت اولمدیغنی عرض ایتمه‌مه مساعده بیورمکزی رجا ایدرم .

بن ، دها ، ارضرومدن ، فرید پاشایه حقیقت وضعیتی ایضاح ایدرك ، ملتك قوت و اراده‌سنه قارشی چیقه‌جق هیچ بر قوت قالمدیغنی یازمشدم وکندیسنه مخالفت وممانعت وادیسنده دوام ایتمه‌سی لزومنی اخطار ایتمشدم . بوذات غافل ، بوکا جواب ویرمه‌مکله برابر ، جریان ملینك برقاچ کشینك اثر تحریکاتی اولدیغنی اعلان ایتدی وحرص منفعتله وعمای جهل وغفلتله ایکی طرفی اداره ایدرك محافظهٔ موقع ایده‌بیله‌جکلری ظن باطلنده بولنان برقاچ والیسنك اغفالکار راپورلرینی بنم نزیه و وطنپرورانه ارشاداتمه ترجیح ایتدی . بوکون ، هردرلو خباثت وخیانت وعجز ومسکنت موقعنده قالدقدن وملت ده‌بوتون حقایق احوال‌ه‌وضوح تام ایله واقف اولدقدن صوکره ، بزه‌دوشن وظیفه ، الك سریع حرکتله آمال ملیه‌یه مطاوعتکار ، یکی برقابینه‌نك موقع اقتداره کلمسنی تأمین ایتمکدر .

اکر بوکونکی قابینه‌نك ، شخصلری وحیاتلری حقنده برکونا ترددلری وارسه ، بوکون ایچون بوکبی شیلرله اشتغال تنزلندن بلکه یوکسك اولان ملتمز نامنه کندیلرینه ایستدکلری سوز وتأمیناتی ویرمکی دخی ملتمزك منفعتی مقتضیاتندن عد ایدرز . فقط ، طوتدقلری ، طریق ناصوابده تعند وتمرده دواملری حالنده ، حادث اوله‌جق عواقبك مسئولیتی کندیلرینه راجع اوله‌جقدر .

ایشته ، وقوعبولان تشبث خیرخواهیلری مناسبتیله بردفعه دها وصوك دفعه ، ذات نجیبانه‌لری کبی قلبی جداً وطن وملت عشقیله وپادشاهه محبت وصداقتله مملو اولان وخاطرهٔ اخوتی دائما حرمتله محافظه ایلدیکم قرده‌شم عبدالکریم پاشا حضرتلرینه‌ده ابلاغ ایتمش اولمق ، بزم ایچون هردرلو وجدانی حضورك تأییدینه مدار اولمشدر . »

افندیلر ؛ بورایه قدر سویلدیکم سوزلر برماده‌نك خلاصه‌سیدر .

بوندن صوکره کلن ماده‌ده :

« حرکات ملیه ، وسعت کامله ایله استانبوله ایلریله‌مکده‌در . فرید پاشا ورفقاسی بوکا واقفدر .

ذات عالیلری‌ده بو معلوماتی طلب وتنور بیورمکز . » دیدکدن صوکره فی‌الحقیقه اوکونلرده ، تجلی ایتمش اولان موفقیتلی حرکات راپورلرینی خلاصه ایدرك ایضاحات ویردم و « آرتق ، بوتون بو حرکاتی توقیف ، یالکز وآنجق بر شبهه منوطدر . اوده ، آمال ملیه‌یه بوتون معناسیله مطاوعتکار بر ذاته قابینه ریاستنك توجیهنه واو ذاتده آمال ملیه‌یی آکلایه‌رق آکا کوره اتخاذ تدابیره توسل ایلسنه وابسته‌در . » دیدم .

« بوتون بو مسرودانمزه نظراً بر مصالحهٔ برادریلری وارسه لطفاً بیلدیرمکزی رجا ایدرم » جمله‌سندن صوکره « آناطولو وروم‌ایلی مدافعهٔ حقوق جمعیتی هیئت تمثیلیه‌سی نامنه مصطفی کمال » دیه امضامی قویدم .

§ بونی متعاقب ، کریم پاشا ؛ « اولا ، ذات عالیلریله برلکده بولنان ذوات محترمه‌نك جمله‌سنه سلام وتکریمی عرض و ابلاغه لطف بیورمکزی رجا ایدرم . » مقدمه‌سیله مخابره‌مزك ایکنجی صفحه‌سی کشاد ایتدیلر . کریم پاشا ، دوام ایتدی :

« پاشادیم قیصه مکثلك بوتون صفحاتی ذات عالیکز ایضاح ایتدیکز . ایکی یرده ، حل امرده ، اصابت کوسترلدیکنی بیان ایله معذور مقامنی سرد ایتدیکز . کرچه ، بوتون احوال و وقایع محلیه معلوم اولمه‌مقله بر مسئله‌ده حکملك اتمك متعسر اسه‌ده ، مملکتده مثلا ایشلك حل و فصلنده ، سراج منیر ، اندیشهٔ نزیه وطن اولوب اعتبارله ، مسند منکابه متین ورو ششاندر . وطنك مقدراتنه حکم ایدیله‌جکی شو صره‌لرده یکوجود برمك وحکومتك کوره‌جکی ایشی غایر اطلاعه آله‌رق بونك حل سهیله مظهر اوسنی عرض احالت ایستردم .

مبدأ حرکت ، اتخاذ ایتدیکنه اشارت بیوردیغکز ، بیانامهٔ همایونك طرز تفهمنده ، ممکندرکه بنده‌کز خطا ایدرم . یالکز مساعده ایدیکزده ، اصل حل اموره الك بویوك بر استنادکاه تلقی ایدیلن بو بیانامهٔ عائده‌کی جهت جامعه‌یی ایضاح ایله ، کلام ملوکانه‌نك شمول احاطه‌کارانه‌سی بیان ایده‌یم . بن ظن ایدییورم ، که پادشاهمز . . . . . »

بن ، درحال کریم پاشانك دوامنه مانع اوله‌رق ، شونی یازدیردم :

— « کریم پاشا حضرتلری ؛ لزومندن فضله ایضاحات مقصد اصلیدن ، طرفینی اوزاقلاشدیره‌بیلیر ویرده ، بیانامهٔ همایونك تفسیراتیله فضله اشتغال بی فائده‌در . رجا ایدرم ، اصل مسئله اوزرنده کوروشه‌لم . »

کریم پاشا جواب ویردی :

— « اصل مسئله اوزرینه کوروشه‌جکز . مساعده بیوریکز دوام ایده‌یم افندم . »

بن — رجا ایدرم الك صوك سوز وتکلیف اوزرنده آکلاشه‌لم . دیدم .

کریم پاشا — اوت ، اورایه کله‌جکز افندم .

سوزه ، بن ، دوام ایتدم و « کریم پاشا حضرتلری ، مساعئ مشروعه‌مزك وتظاهرات ملیه‌نك آرتق ، دها ضعیفه‌سوء تلقی ایدلمسه و محتاج تصحیح کورلمسه وبالخصوص ، بو تصحیحات و تعدیلات ایچونده جنایت واهانت مرتبه‌سی بوته واران بر قابینه‌ارکانك مدافعات غیرمشروعه‌سنك اساس اتخاذ ایدلدیکنی کورمکه تحملمز یوقدر . بز ، صوك وضعیتی ایضاح وقطعی مطلب ماتی عرض ایتدك . بنام تکراری لازممیدر ؟ ذات عالیلری بو لازم‌الانتاج آرزوی ملیه مقابل ، فرید پاشا قابینه‌سنك ، صدر معلای دولتی ،

حالا تلويث اتمنه وساطت اتمك ايسته‌يورسه‌كز بومساعيكزه هيچ بر ثمرهٔ نافعه بخش ايده‌ميه‌جكندن بشقه ، حق عالئ برادريلرنده‌كى حسيات قديمهٔ اخوتمزلكده موجب تزلزلى اوله‌جغندن انديشه ايدرم .

شيمدى ، فريد پاشا ، بلاافاده آن موقعنى بر اهل ناموسه ترك ايده‌جكسه وبوكا قناعتكز وارسه ، حل اولنه‌حق هيچ بر مشكل قالمامشدر . عكسى تقديرده ، توسطكز رنجيده قلب اولمكزدن وبى‌سود بر يورغونلقدن بشقه بر نتيجه‌يه اقتران اتميه‌جكدر .

فريدپاشا ، محافظهٔ موقعه دوام ايدرسه ، كنديسنك عاقبت أليمه‌يه دوچار اولمسنه سببيت ويره‌جكدر . الك صوك والك قطعى سوز بودر : مقصديمز ، بوحقيقت لايتزلزلى ، پادشاهك اطلاعنه وضع ايتمكدر . سز ، آنجق بو وظيفهٔ اصيلانه‌يى ايفا ايله بوكون وطن وملتك ذات ساميلرندن انتظار ايلديكى وظيفهٔ دينيه ومليه‌يى ايفا بيورمش اولورسكز . »

كريم پاشا ، « سوزى اوزاتمه‌مق طبيعى مقصود اصليدر . » ديه باشلايه‌رق سوزى لزومندن فضله اوزاتدى . بو اوزون سوزلر شو جمله ايله ختام بولدى . « لوجه الوطن ، بوراده ، پاديغم شو تشبث البته نزد التهيده وملتده ، بوتون نجابتلريله پيرايه‌دار قاليروايشلك صاحب حقيقيسى اولان خداوندقدير ، ملت و وطنك رهاسنى تأمين ايده‌جك اساساتى مسبباته بويله‌جه ربطاً اكمال ايدر . اولو آللهى ، حلال مشكلات ايلر ! عيون معززه‌لركزى تقبيل ايدرم . »

تكرار جواب ويرمك صره‌سى بكا ، كيجه ياريسندن صوكره ساعت ٤,٣٠ ده كلدى . كريم پاشانك ، تماس ايتديكى نقطه‌لرى جوابسز براقه‌مزدم ، بنده اوزون مطالعات سرد ايتدم ونهايتنده ، « بناءً عليه — ديدم — بزم وذات عاليلرى كبى ارباب حميت ووطنپرورانك آله‌جغى تشبثك غايه‌سى نه اولمق لازم كلير ؟ هر دقيقهٔ اداره‌سندن ملت ايچون ، مقدرات آتيه‌مز ايچون ، يكى بر سبب فلاكت احضارندن بشقه بر ثمره‌يه انتظار اولنميان ، فريد پاشا ايله ملتك آره‌سنى بولمق امكانسزلغيله اشتغالمى ، يوقسه بر آن اول بوهيئت غيرمشروعه‌نك يرينه احتياجات و مقدرات ملت ومملكتله متناسب بر هيئت جديده‌نك درعهدهٔ امور دولت ايلسى لزومنى پادشاهه ابلاغه يول آرامقميدر ؟ لطفاً بوايكى نقطه‌دن برى ايچون أوت ويا خاير صورتنده اعطاى جواب بيورورسه‌كز ، نزد التهيده وملتده بوتون نجابتلريله پيرايه‌دار قاله‌جغنه شبهه اولميان تشبث نجيبانه‌لرينك بزلره عائد جهتنده‌كى صفحه‌سنى اكمال بيورمش اولورسكز . »

كريم پاشا ، طلب ايتديكمز قيصه جوابه بنه اوزون جواب ويردى . فقط بو اوزون سوزلر آره‌سنده ، بعض جمله‌لرله ، بزه پادشاهك اغفال ايدلمش اولميوب هرشيئه واقف بولنديغنى آكلاتيوردى .

كريم پاشانك بعض جمله‌لرنده شو سوزلر واردى : « سدهٔ سنيهٔ ملوكانه حل وحسم مقامى اولوب مشروع بردولتده بوعتبهٔ عليا ، بوتون افراد ملته محراب توجهدر . آناطولو عموم معروضاتنك مشمول لحاظهٔ خلافتپناهيلرى قلنديغى حقنده بنده‌كزه معلومات ويرمشلردر . او حالده ، قبله‌كاه امور عامه وقبولكاه مقاصد عاليه اولان پادشاهمز افندمزك اطلاع همايونلرنده هرشى واردر . »

كريم پاشا ، كنديسنه مخصوص جمله‌لرله دوام ايتديكى مطالعاتنه شوصورتله خاتمه ويردى :

« جناب مولا ، نيجه عالى اسباب خلق ايله وتلقينى ايله ، بومشكل كشا عقده‌يى تماماً حل بيوره‌جقدر . البته كه خدانك أمرى كوزلدر وقريبدر . يدالله فوق ايديهم . آتيمز ، بكرم مولا استحقاق مليمز يوجه‌لكنده پرسعد وذى سلام اوله‌جقدر . ايشته روح كريم بودر . روح معززم . »

§ بودفعه افندیلر ؛ کیجه یاریسندن صوکره (ساعت ۶,۱۰) ، کلمش اولمسنه رغماً ، اوچنجی صفحه‌نك آچیلمسنه ن سببیت ویردم .

مرحوم کریم پاشانك ، پك خوشلاندیغنی بیلدیکم برتعبیرله – بویوك حضرت ! – تعبیریله سوزه باشلادم :

« محراب معلای امت وملت اولدیغی ایچوندرکه معروضات ملیه‌یی ابلاغه‌فرجه یاب اولمغه تشبثدن گری طورمدق .

یالکز ، بویوك برخطادن ذات عالیکزی تخلیص مقصدیله عرض ایدملی ، که آناطولو عموم معروضاتنك ، مشمول لحاظهٔ خلافتپناهی قلندیغی حقنده‌کی معلوماته ، ملتك هنوز اعتمادی قطعی دکلدر . چونکه ، ملت امیندر ، که پادشاه ، اهانتلری ثابت اولان برقاچ شخصی ملته ترجیح بیورمزلر . »

§ کریم پاشانك تماس ایتدیکی نقطه‌لره جواب ویررکن ، « احسن وقریب اولان امر خدانك تجلیسیله بدبخت ومظلوم ملت نجیبه‌مزك مظهر نجات وسلامت اولمسی ، دریای رحمت عزتدن تضرع وآفقی دائما (بردود معندله) صاریلی اولان استانبولده‌کی بعض ذواتك حقیقتی کورمکده‌کی حس خسیس تمردلرینك زوالنه انتظار ایلرز . روح نجیب ملتده ، ایشته بویله متحسسدر . . . . .

یالکز ، تکرار اتمکاکمه مساعده‌کزی رجا ایده‌رم ، که أوت ویا خایر صورتنده اعطای جواب بیورولمسنی استرحام ایلدیکمز سؤاللر معالتأسف جوابسز براقیلمشدر . عزیزم ، یدالله فوق ایدیهم . فقط ، بونکله برابر ، حل مشکلات و مسائله توسل ایدنلرك ، مقرر بر هدفی اولماق کرکدر . »

. . . .

« . . . . ملت ، امر خدایی ایفا ایده‌جکدر وبویوردیغکز کبی استحقاق ملیمز پرسعد وذی‌سلام اوله‌جقدر . دعای کرمکاریلرینك اکسیك ایدلمه‌مسنی رجا ایدرم . سعی بزدن ، توفیق ، خدای لم‌یزلدندر . »

مصطفی کمال

§ آرتق ، کریم پاشانك بورولدیغی آکلاشیلیوردی . « صوك ایکی سوزم روحم . » دیه‌رك « آمال ملیه‌نك اساسانی تبجیل وحفظ ایلك شرطیله تمنیات خالصه‌نك بسط و بیان ایدلدیکنی ویدانه آیت کریمه‌سنك خیر ایله قبول بیورولمق اوزرینه مصروف » اولدیغنی سویلدکدن صوکره « اللهه ایصمارلادق ، ینه کوروشه‌جکز . . . . . » دیه‌رك چکیلمك ایستدی .

براقمدق !

صوك سوزی ، بز سویله‌مك ایستدك ودیدك ، که : « خاطر نشین برادریلری اولمق اوزره صوك بر جمله عرض ایدییورم .

– ملت قوی . مدرك ، عزمنده قطعیدر . حرکات فعلیه جریان سریعنی آلمشدر – ذات شوکتسمات تاجدار اعظمینك لطفاً وعاطفةً اعطای قرار وحل مسئله بیورملری زمانیدر . » [وثیقه ۱۱۲]

§ افندیلر ، بوندن صوکره ، فرید پاشا قابینه‌سی ، دها آنجق اوچ کون ثبات ایده‌بیلمشدر .

كوروشمكده موفق اولهمدلغم ، دوستم مرحوم كريم پاشانك بعض ذواته افاده ايتديكنه نظراً بوشخار مدينه ، بيرلا باشينا ... سورمه نموه ... والينك اوزرينه حسن مقاومت قيرلمش .

كريم پاشانك ... قره ... والي ... سرين ... تاريخلي مكتوبنده بو جهت اشارت ايدلمشدر .

مرحومك بو مكتوبنده شو سطرلر واردر :

« ... الله دولت ... تأثير وحدت مناظره سيله بالنهايه حكيامات لزومنه قائل ... عديم ابلدي ... ايشته ... ، لوحه الوطن ... ناجي نزاه پروري ايله باشلربلان وقعه ... در ...

نظر دقته آلنيدر ، كه بو يازيلري ... و ... ايله پادشاهمز افندمز حضرتلري ، بونك حرباني ... ايله ... قارشيسنده اتخاذ قرار قيلمشلردر . . . . كمال تقاطي احتوا ايتدكي و ناصل بر مجدان سيم و فكر ... ايله ... جريمه مش فرصتي قلمدبي البته نزد خدا و در تاريخ ملتده پرايه‌دار اصالت قاله‌جقدر . . . .

بوتون بونلري بسط والماحه ي سوق ايدن اسباب (تثبات حقايق ماجراي مسبوقه‌در) ... » كريم پاشا مرحوم مكتوبنك صوكنده ، « بوكاغدملك بر صورتي ديكنن تشليمه‌يه كوندرمك لطفني دريغ ايتمزسه‌كز حقايق عاليه‌نك تماماً واشتراكاً شيرينه لسلت اتمش اولورسكز . » دمش و صورتي دكل ، فقط مكتوبك اصلي بكا كوندرمشدر . بو مكتوبي‌ده نشر اولنه‌حق وثائق ميانه قويه‌جغم . [وثيقه : ١١٣]

§ افنديلر ، بو مخابره‌نك ونوعبولديغي كيجه‌نك فرداسي يعني ٢٨ ايلول كوني خلاصه‌سي ، تكميل قول اردولره شيفره ايله بيلديرلدي .

كريم پاشا مرحومك فؤاد پاشايه خطاباً يازديغي ايلك تلغرافنامه‌سنده ، استانبولدن ذوات عاليه‌نك مدبران حركاته تعيين ايده‌جك هيئته ملاقاتلرندن بحث اولنديغني كورمشدك . بوكا مماثل، فقط معكوس يعني داخلدن استانبوله كيتمك بولنده برتكليف‌ده ، بوندن دها اول طربزوندن چيقمشدي . بوني ، مساعده بيورورسه‌كز برآز ايضاح ايده‌يم ، طربزون واليسي غالب بك ١٨ ، ١٩ ايلول تاريخلرنده دوراً آرداسه‌ده بولونيوردي . كاظم قره بكر پاشانك آرداسه‌يه كيدوب والي ايله كوروشمسي موضوع بحث ايدي . بوزمان اوزرنده ١٩ ايلولده تلغراف باشنده كاظم قره بكر پاشا ايله كوروشدك . وسيله ، ١٨ ايلول تاريخلي طربزوندن آلديغم برتلغرافنامه ايدي . كنديسنه عيناً ويرديكم و تلغرافنامه‌ده « منافع ملييه‌يي محل اولان ٦ ماده‌يي قبول ايتميورز . (بو ٦ مده‌دا ستانبول ايله قطع مناسبته عائد أمردر .) معروضاتمزك ذات شاهانه‌يه ابلاغي‌ ايچون اسمه برهيئت سفريه ايله تأمين اولنه‌بيلير قناعتنده‌يز » ديلمكده ايدي . [وثيقه : ١١٤] كاظم قره‌بكر پاشا ، ماكنه باشنده طربزون واليسي ايله كوروشمش وخلاصه‌سني بيلديردي . والي سوآل طرزنده بر طاقم مطالعه‌لر سرد ايتمش ، قره بكر پاشا مواوق جوابلر ويرمش . والي الك نهايت « استانبوله برهيئت كوندريلرك كيفيتك خاكپايه عرضني ورهيئتله

كنديسنك كيتمسنى تكليف ايتمش ايسه‌ده بزم وسائط مختلفه ايله عرض كيفيته توسل ايتديكمزه كوره، بو فكرندن نكول ايتمشدر . بو بله بر هيئتك كيتمسى وبوكا سراى احوالنه واقف اولان كموشخانه مرخصى ذكى بكك‌ده علاوه‌سى تكليف ايدلمكده‌در . » دنيلمكده ايدى . [وثيقه : ١١٥]

غريبدركه ايكى كون صوكره يعنى ٢١ ايلول ٣٣٥ ده طورولده قائممقام خالد بكك كوندرديكى بر شيفره‌ده‌ده بو هيئت مسئله‌سندن بحث ايديليوردى . فضله اوهامه دوچار اولان پادشاهى، اجنبيلرك وفريد پاشانك قوجاغنه آتمامق ايچون درسعادته متنكراً بر هيئت اعزامى موافق اوله‌جغى وبو هيئته مرخص ثروت وذكى بكلر داخل ايديليرسه ممنوناً قبول ايده‌جكلرى ذكى بك افاده‌سيله بيلديريليوردى. [وثيقه : ١١٦] خالد بكه ، ٢٢ ايلولده ويرديكم جوابده ؛ ذكى وثروت بكلردن مركب بر هيئتك استانبوله كوندرلمسى مناسب اولمديغنى بيلديردم . ٢٤/٢٥ ايلول تاريخنده خالد بكدن آلديغم بر تلغرافده ، طربزون مخالفتنك مركزينى تشكيل ايدن طربزون واليسى غالب بكى، قول اردو ايله ارضروم واليسنك دعوتى قبول ايدوب ارضرومه كيتمديكندن ، بالضروره قوهٔ مسلحه ايله محفوظاً بوكيجه (٢٤/٢٥ ايلول) ارضرومه كوندردم . » دنيليوردى . [وثيقه : ١١٧]

افنديلر ، غريب تصادف دكلميدركه مرحوم كريم پاشانك ايلك توسط تلغرافى طربزون واليسنك توقيف اولنديغى كيجه‌نك فرداسنده ، طربزونده والى وذكى وثروت بكلرك وبونلرك اغفالى اوزرينه بعض ذواتك استانبول ايله قطع رابطه‌يى اخلال خصوصنده‌كى تشبثلرينك واستانبوله بر هيئت متنكره حالنده كيتمك خصوصنده‌كى پلانلرينك دوچار عقامت ايدلديكى تحقق ايتديكى بركونده يعنى ٢٥ ايلول كونى كشيده اولونيور وبزى آنجق ٢٧/٢٨ ايلول كيجه‌سى آرامق لزومى حس ايديليور. جريان مخابراتدن آكلاشيلديغنه كوره ارضرومه كيدن والى غالب بك ، تكرار كاظم قره‌بكر پاشايه ، استانبوله برهيئت معرفتيله مراجعتدن بحث ايتديكنه دائر پاشانك ٢٧ ايلول تاريخلى براستيذان تلغرافنى آليورز . بوكا ٢٨ ايلولده جواباً ويريلن تلغرافنامه‌ده ، كريم پاشا مخابره‌سى خلاصه‌سى مطالعه اولندقدن صوكره ، « موضوع بحث مراجعته لزوم كورولوب كوروليه‌جكنك اشعارينى رجا ايدرز . لزوم كورولديكى تقديرده طربزون واليسنك ، داخليه ناظرى عادل بكدن ، حركات مليه‌مزه مخالفت خصوصنده هيچ برفرقى اولمديغندن كنديسنك حركات نجيبهٔ مليه‌مزه هيچ بر صورتله مداخله‌سنه مساعده بيورولمامسى » جوابى ويريليور . [وثيقه : ١١٨] كاظم قره‌بكر پاشانك ٣٠ ايلولده ويرديكى جوابده ؛ « طربزون واليسنك بوكبى ايشلره قاريشديريلمامسى حقنده‌كى » مطالعه‌مزك اصابتى تصديق اولندقدن صوكره، طربزون احوالنده چوقدن انتظار اولونان صلاح حال حصول بولدى . [وثيقه : ١١٩]

افنديلر ، بو صوك معروضاتمله دها بر حقيقت اوزرنده فكرلرى تنوير ايتمك ايسترم . طربزون واليسى غالب بك ، ذكى بك سراى و فريد پاشا ايله مناسبتدار ايديلر . بر هيئت حالنده استانبوله كيتمكدن مقصدلرى، مقصد ملى به خادم اولمق اولميوب استانبولده ايجاب ايدنلرى تنوير وبعض تدبيرلر توصيه ويكى تعليمات آلمق كبى مقاصده مستند اولديغنه هيچ شبهه ايتمكه محل يوقدى . نته‌كيم ، ذكى بك بالآخره استانبوله كيتدكدن صوكرا آرقه‌سندن لزومى قدر پاره وجبخانه كوندرلمك وعدله وتعليمات مخصوصه ايله طربزون وكموشخانه حواليسنده، تشكيلات ياپمق اوزره كوندرلمشدر. مومى‌اليهى، اينه‌بوليده توقيف وآنقره‌يه جلب ايتديرمشدم . بكا ، بوسويلديكم خصوصاتى تماميله اعتراف ايلدى . بالكز ، كويا استانبولى آلداتديغنى ، آله‌جغى پاره واسلحه‌يى كويا بزه تسليم ايتمك نيتنده بولنديغنى

سویلدی. بوکا او کون وحتی بوکون ایناته‌جق صافدللر بولنه‌بیلیرمی ؟ مع‌مافیه بن ، بو ذاتی ارضروم قونغره‌سنده‌کی مناسبت خاطرەسنه حرمةً یالکز اخطارات و نصایح لازمه‌ده بولنمقله اکتفا ایدرك سربست براقشدم .

§ افندیلر ، حکومت مرکزیه طرفندن ، قول اردو قوماندانی اوله‌رق قونیه‌یه کوندریلن سعید پاشایی ۳۰ ایلولده استانبوله اعاده ایتدك . قونیه والیسی فراری جمال بکك فرارندن اول ، ترتیب ایتدیکی ایلك بوز قیر حادثه‌سنك اوکنه کچمك ایچون، یکرمنجی قول اردو و نیکده‌ده ۱۱ نجی فرقه معرفتلری ومعاونتلریله ، تدابیر مقتضیه آلنه‌رق استانبولك ظهورینه انتظار ایتدیکی فنالغی ، توقیف ایتدك . ارکلی ، بولی ، آطه بازاری، ازمیت حوالیسنده تشکیلنه چالیشیلان قوای ملیه ایلول آینك صوك کونلرنده بویوك حساسیت کوسترمکه باشلادی و او جوارلرده‌کی قوای ملیه رؤساسی، قابینه‌نك تمردی حالنده استانبوله حرکته مهیا بولندقلرینی بیلدیریورلردی . بوخصوصی، ۲۸ ایلولده ، بوتون مملکته وبالطبع استانبوله‌ده تعمیماً بیلدیردك . آنجق ، ازمیت شهرنده ۲ تشرین اول کوننده منفی دینه‌بیله‌جك یکی بر وضعیت قارشیسنده قالدق . او تاریخده ازمیت متصرفی سعاد بك نامنده بر ذات ایدی . کندیسنی تلغراف باشنه چاغیردق . صوك کونلرده‌کی تبلیغاتمزك تماماً آلنوب انجاباتنك یاپیلوب یاپیلمدیغنی صوردم. متصرف بك، ویردیکی ایضاحاتده دییوردی‌که : « تبلیغاتی آلدم. اختلاف وشورش اولمامسی ایچون ، اهالی‌یی سربست براقه‌رق دیکله‌مه‌یی ، اك دوغری حرکت بولدم . منفی شایعات واردر . هیئت تمثیلیه‌دن ایضاحات ایسته‌مك وبالخاصه مقصدك (اتحاد حکومتی اولکی شکلنده احیا اولوب اولمدیغنی قطعیاً آکلامق عزمنده‌درلر . بنده‌کز ، اك بیطرف بر آدم اولمق اوزره محافظهٔ سکون و آسایشله مکلفم .) ؛ (بنده‌کز ، هرکیم وهرنه ایچون اولورسه اولسون نتیجه‌سی مجهول بر ماجرایه باشقه‌لرینی سوق ایتمکی دوغرو کورمم .) (تأنی واحتیاط ایدلمسی طرفداری اولدیغمی تام بر تجربه‌م اوزرینه عرض ایدرم .) » [وثیقه : ۱۲۰]

ویردیکم جواب ، عیناً شو ایدی :

سیواس
۲ ـ تشرین اول ـ ۳۳۵

سعاد بکه

ج — ازمیتده ذره قدر ائتلاف وشورشه میدان ویرمه‌مك ، اساس وظیفه‌کز اولدیغی کبی طرفمزدنده خاصةً رجا ایدلمش برخصوصدر. تشکیلات وحرکات‌ملیه‌مزك مقصد وماهیت مشروعه‌سنی، کرك ذات عالیکزه وکرك ازمیتده بر چوق ذواته وبوتون دنیایه قارشی یازمش و یازمقده بولندیغمز بیاننامه وایضاحنامه‌لرله، اك‌غرضکار دشمنلرمزه بیله آکلاتمش اولدیغمزه شبهه‌مز قالمامشدر. آرتق، آنجق عوامك قیل‌وقالندن بشقه بر ماهیتی اوله‌میان دیدی قودیلرك ، اعطای قرار خصوصنده ، مؤثر

اوله‌بیله‌جکنه امکان تصوراتمیورز . بوندن بشقه ، اهالینك استیضاحه لزوم کوردیکی نقطه‌لر وار ایدیسه ، بونلر نه‌دن درحال استیضاح اولنوب حل مسئله ایدلمه‌مش بولونیور ؟ ذات عالیکز بیطرف موقعنده قالمغی ترجیح بیوریبورسکز . حالبوکه تعقیب ایتدیککز خط حرکت قطعیاً بیطرفانه اوله‌ماز . چونکه ذات عالیکز ملتك مشروع حرکاتنه قارشی بیطرفلغکزی ادعا ایلدیککز حالده ، حرکات اهالینك ایرانه سببیه غیر مشروع وبذاته معدوم فرید پاشا قابینه‌سنك مأمورلغی ایفا اتمکله مشغولسکز . اتحادجیلغك احیاسیله اشتغال ایده‌جك سلاح بیلنلردن اولمدیغمزی ذات عالیکز پك کوزل تقدیر بیوره‌بیلیرسکز . ذات عالیکزه پك خالصانه وفقط ، بوتون قطعیتیله شونی عرض ایدرم ، که ذات عالیکز هنوز فرید پاشا قابینه‌سنه اعتماد بسله‌میورسه‌کز بونی ، داخلیه نظارتنه رسماً بیلدیرملیسکز . اکر ملتك حکمی وآرزوسی خلافنه اوله‌رق فرید پاشا قابینه‌سنه اعتمادیکز موجود ایسه ، ازمیت اهالئ محترمه‌سنی حرکات مشروعهٔ ملیه‌سنده سربست براقوب اوزره درحال موقعکزی ترك ایله استانبوله حرکت ایدیکز . بو ایکی نقطه‌دن هر هانکی برینه عدم رعایتکز حالنده حق عالیکزده وقوعی مأمول حالك مسبب ومسئولی بنه ذات عالیکز اولمش بولنه‌جغنی کمال صمیمیتله ابلاغی بر وظیفهٔ وجدانیه عد ایدرم .

هیئت تمثیلیه نامنه

مصطفی کمال

متصرف بکك ، « قولکزی اعتدال ایله دیکله‌ییکز افندم ؛ بنده‌کز ، انی افاده ایده‌مدم . مقصدکزك علویت ومشروعیتندن ، ذاتاً بحث ایدیله‌مز » جمله‌لریله باشلایان جوابنده ، یازیلان سطرلر « بزی ، یارینکی جمعه نمازی اجتماعنه قدر ، حالمزه براقیکز . فرید پاشا‌یه کیم بیلیر قاچ دفعه قلمنه هجوم ایدن بنده‌کزی نه قدر فنا نظرله کوریبورسکز افندم . » جمله‌لری ایله ختام بولیوردی . [وثیقه : ١٢١]

بونك اوزرینه ، ایرتسی کونکی جمعه نمازی اجتماعنه قدر انتظار ایده‌جکمزه دائر یازدیردیغم تلغرافنامه‌یه ، شوایکی جمله‌یی علاوه ایتدم : « ذات عالیکزی فنا نظرله کوردیکم حقنده‌کی ظن دوغرو دکلدر . چونکه وجدانمز مضطرب اولمقسزین ویره‌بیله‌جکمز حکملر ، آنجق نتایج فعلیه‌یه معلقدر افندم . » [وثیقه : ١٢٢]

او تاریخده ، ازمیتده ، میرآلای عاصم بك نامنده برذات ، فرقه قوماندانی اوله‌رق بولونیوردی . عاصم بکده ، بر ایکی کوندنبری ، تلغراف باشنده تبلیغاتده بولونیلمشدی . فقط هیچ بر جواب آلنه‌میوردی . اونی‌ده ، ٢ تشرین اول کونی ماکنه باشنه چاغیردم ، قونوشدم . کندیسنه ؛ « قابینه‌نك سقوط ایده‌جکی وبلکه‌ده سقوط ایتمش اولمسی محققدر ؛ بناءً علیه ملتك عزم واراده‌سی هر درلو تردد فوقنده حائز صلابتدر . » دیدکدن صوکره قطعی مطالعه وقرارینه منتظر اولدیغمی سویلدم . [وثیقه : ١٢٣] فرقه قوماندانی عاصم بکك اوزون معذرتلر ومطالعه‌لرله طولو جوابندن چیقان مثبت معنا ، شیمدی‌یه قدر جواب ویرمه‌یشنك سببی ، استانبولده‌کی قول اردو قوماندانندن استیذانه جواب آله‌مایشندن ایلری کلدیکی [وثیقه : ١٢٤] ویارینکی جمعه نمازنده مقررات اتخاذ ایدیله‌جکی جمله‌لریله خلاصه ایدیله‌بیلیر . [وثیقه : ١٢٥] بعض نصایح وتشویقاتی متضمن جوابمزده ازجمله شونلری دیدم :

« فريد پاشانك ، يارينه قدر چكيلمسی اغلب احتمالدر . بو تقديرده ، يارينكی اجتماعكز نتيجه‌سنده ذات شاهانه‌يه وتعيين ايتديكی تقديرده يكی قابينه رئيسنه ، قابينه‌نك آمال مليه‌يه تماماً مطاوعتكار، بيطرف ذواتدن تركيبنی استرحام ايتمك خصوصنی وبوكا انتظار ايدلديكنك عرض ايدلمسنی تأمين بيوريكز . برده ، وطنمزی واستقلال مليمزی قورتارمق ايچون ، تشكل ايده‌جك يكی قابينه ايله متحداً ، دها پك چوق چاليشمغه احتياجمز اولديغندن تماماً سكونت دائره‌سنده هيئت تمثيليه قراريله عرض ايتديكم خصوصاتی نظردقتده بولنديره‌رق تشكيلاته دوام بيورولمسنی رجا ايدرم. » [وثيقه: ١٢٦]

افنديلر ؛ بن ، عاصم بكه بو صوك جمله‌لری يازديريركن (٢ تشرين اول ٣٣٥ ساعت ٣,٤٠ صوكره‌ده) آرايه امضاسز شو بر سرويس كيردی :

« پاشا حضرتلری؛ استانبولده خصوصی آرقداشلر سويلديلر. تكميل آقشام غزته‌لری يازييورمش. فريد پاشا احوال صحيه‌سنه بناءً استعفا ايتمش. توفيق پاشا قابينه‌يی تشكيله مأمور بيورلمش. دها صباحدن سويله‌نيوردی ، فقط تأييد ايتمه‌مشدی ، شمدی تأييد ايتدی افندم . »

بو تلغرافی كيم ويرييور ؟ آكلاييكز ، ديدم . صورمغه زمان قالمه‌دن تلغراف شو صورتله دوام ايتدی :

« بز ، آنقره تلغرافجيلری ! پاشا حضرتلرينك خاكپاينه عرض تعظيمات ايلرز و وطنمزك باشنه بر كابوس بلا اولان بو قابينه‌نك دوريلمسی ايچون ملتك باشنده بولنوب موفق اولمسنی تبريك ايدرز . لطفاً سويله‌ييكز . »

تلغراف مخابره‌سی منقطع اولدی. حقيقةً ٢ تشرين اول فريد پاشا قابينه‌سی سقوط ايتمش بولونيوردی. فقط يكی قابينه‌يی تشكيل ايدن توفيق پاشا دكل ، اعياندن برنجی فريق علی رضا پاشا ايدی .

§ افنديلر ، صره‌سی كلشكن عرض ايده‌يم ؛ عموم تلغرافجيلرمزك ، تشبثات وحركات مليه‌مزه ايفا ايلدكلری فداكارانه خدمتلرينك ملی تاريخمزده مهم موقعی واردر . كنديلرينه بوكون علناً تشكر ايتمكی بر وظيفه عد ايدرم .

∴

§ افنديلر ؛ فريد پاشا قابينه‌سنك سقوطنی و علی رضا پاشانك قابينه تشكيلنه مأمور ايدلديكنی ٣/٢ تشرين اول ٣٣٥ تاريخنده يازديغم بر تعميم ايله بوتون ملته ابلاغ ايتدم . بو تعميمك بر صورتی‌ده ، برای معلومات قيديله ، يكی صدراعظمه ويردم . [وثيقه : ١٢٧]

٢ تشرين اول كونی ، يكی قابينه رئيسيله ، تماس آرامشدق . ايرتسی كونی ، مجلس وكلانك اجتماعی أثناسنده ، هيئت تمثيليه ايله كوروشه‌جكلری وعد ايدلمشدی .

عرض ايتديكم بو تعميمده بللی باشلی نقطه‌لر شونلردی :

١) يكی قابينه ، ارضروم و سيواس قونغره‌لرنده تعيين و تثبيت ايديلن تشكيلات و مقاصد ملته رعايتكار اولديغی تقديرده ، قوای مليه اوكا مظاهر اوله‌جقدر .

٢) یکی قابینه ، مجلس ملینك انعقادیله مراقبۀ فعلیه باشلایجه‌یه قدر مقدرات ملت حقنده برکونا تعهداته کیرمیه‌جکدر .

٣) صلح قونفرانسنه تعیین اولنه‌جق مرخصلر ، ملتك بحق آمالنی مدرك واعتمادینه مظهر اهل وقوف واقتداردن انتخاب اولنه‌جقدر .

— بیاننامه‌ده ، بوصایدیغم اساسلرك ، یکی قابینه طرفندن قبول ایدلمسی تکلیف ایدیله‌جکی تصریح ایدلدکدن صوکره ، « بوبابده‌بشقه‌جه مطالعه‌لری وارسه یارین زواله‌قدر سرعت اشعاری » تمنی‌ایدلدی.

§ ٣ تشرین‌اول ٣٣٥ کونی، صدراعظم علی رضا پاشایه یازدیغم تلغرافده ، « ملت ، شمدی‌یه قدر رأس کارینه کچنلرك ، قانون اساسی‌یه و آمال ملیه‌یه منافی حرکاتندن متأثر اولدی . بوندن دولایی حقوق مشروعه‌سنی طانیتق ومقدراتی اهل و أمین اللرده کورمك قرار قطعیسنی ویردی . لازم کلن تشبثات عزمکارانه‌یه توسل ایتدی . تشکیلات منتظمه‌یه تابع ، قوای ملیه ، ارادۀ قطعیۀ ملتی ، تماماً اظهار واثبات قدرتنی احراز ایتدی .

ملت ، پادشاهك امین واعتمادی اولان ، ذات فخامتپناهیلریله رفقای کرامکزی ، مشکل وضعیتده براقق ایسته‌مز . بالعکس مظاهرت اولمغه بوتون صمیمیتیله حاضردر . آنجق هیئت وکلا میاننده فرید پاشا ایله تشریك فعالیت ایتمش نظارك موجودیتی ، هیئت جلیله‌لرینك ، نقطۀ نظرلریله ، آمال ملیه‌نك درجۀ مطابقتنی ، کمال خلوص ایله ، آکلامق مجبوریتنی حاصل ایتمشدر . ملتجه ، امنیت تامه تحصل ایتمدکجه آتیلمش اولان خطوۀ صلاحك توقیفی ویارم تدبیرلرله اکتفا اولنمسی، غیرجائز کورولمکده‌در. بناءً علیه شو خصوصاتك، سزجه قبول ایدیلوب ایدلمیه‌جکنی قطعی وصریح آکلامق ایسترز . » دیدك وتعمیم مناسبتیله ذکر ایتدیکم اوچ اساسی تعداد ایتدك . بعده ، « بو نقاط اساسیه‌ده مطابقت حاصل اولدیغی آکلاشیلدقدن صوکره ، احوال غیرطبیعیه‌نك ازاله‌سی مقصدیله ، بعض معروضات تالیه‌ده‌ده بولنه‌جغمزی بیلدیردك . [وثیقه : ١٢٨]

علی رضا پاشا ، بوکون ، برای تحلیف ، سرایه کیده‌جکلرندن تلغرافده ، یارین ، جواب ویریله‌جکی بیلدیرلدی .

§ بز ، بعض طورلردن ، علی رضا پاشا قابینه‌سنده ، بر تردد، بو قابینه‌یی تشکیل ایدن ذواتك‌ده ، قفالرنده بر بولانیقلق کشف ایدر کبی اولدق . اونك ایچون بعض تدبیرلر آلمنی موافق کوردك.

عینی کونده، برتعمیم یازدق. بونده، « حکومت ایله ملت آره‌سنده مطابقت انظار وآمال حصولی، تعمیماً ، تبلیغ ایدیلنجیه قدر ، کمافی‌السابق مخابرات رسمیه‌نك منقطع بر حالده بولندیرلمسی » لزومنی بیلدیردك . [وثیقه : ١٢٩]

بوندن بشقه، هرطرفدن کلن ، تکلیف ومطالعه‌لری مزج ایدرك ، عموم قول اردو قوماندانلرینه وحرکات ملیه‌یه مظاهر اولان والیلره‌ده ٣ تشرین‌اول کونی ، بعض محرم تبلیغاتده بولندق . یکی‌قابینه ایله ، ایلك تماسمزه عائد اولان بو وثائقی ، عیناً ، انظار علیه‌کزه وضع‌ایتمکی — بوندن صوکره‌کی — مخابرات ومناسباتك سهولتله آکلاشیله‌بیلمسی ایچون موافق کوریورم . مساعده بیورورمیسکز ؟

شيفره

سيواس
٣ ـ ١٠ ـ ٣٥

عموم قول اردو قوماندانلرينه وحركات مليه‌يه مظاهر والى
ووالى وكيللرينه

بروجه آتى تلغرافك حربيه وداخليه ناظرلرينه كشيده وانباسى رجا اولنور :

داخليه ناظرينك حركات اهالى تكارانه‌سنه آلت اوله‌رق اهالى‌يى بالفعل تسليح ومقاتله‌يه قيام ايدن قونيه واليسى جمال والعزيز واليسى على غالب و ملاطيه متصرفى خليل بكلرك توقيفلريله ديوان حربه توديعلرى وطربزون واليسى غالب ، قسطمونى سابق واليلرى ابراهيم وعلى رضا بكلرله آنقره واليسى محى‌الدين پاشانك استخدام اولنماسى وحقوق قانونيهٔ مليه‌يه تجاوز ايتمدكلرندن وحركات وآمال مليه‌يه مظاهرتلرندن دولايى عزل ايديلن سيواس واليسى رشيد پاشانك مأموريت اصليه‌سنده ابقاسى ، بتليس والئ سابقى مظهر مفيد و وان والئ سابقى حيدر بكلرك درحال منحل ولايتلره تعيين و استخداملرى طلب اولنور .

آناطولو و روم ايلى مدافعهٔ حقوق جمعيتى هيئت تمثيليه‌سى نامنه
مصطفى كمال

شيفره

سيواس
٣ ـ ١٠ ـ ٣٥

عموم والى وقول اردو قوماندانلريله مستقل متصرفلقلره

بروجه آتى مآلده صدر اعظمه مراجعت بيورولمسى ونتيجه‌نك انباسى رجا اولنور :

« اهالئ اسلاميه‌يى تسليح و يكديكرى عليهنه مقاتله‌يه سوقه قيام ايله‌ين و اردويى انحلال ايتديرمك وبالنتيجه وطنى مدافعه‌سز براقمق ايچون امر ويردكلرندن و اردونك اسرارينى ، شيفره‌لرى چالمق ايچون ترتيبات فعليه اتخاذى صورتيله فاش ايدن وقانون اساسى احكامنجه تعرضدن مصون اولان مخابرات خصوصيهٔ ملته مانع اولان نظار سابقه‌دن على كمال بك ، سليمان شفيق پاشا ، داخليه ناظرى عادل بكك ملت مجلسنك كشادنده ، ديوان عالى‌يه توديع ايدلمك اوزره هيچ برطرفه فرارلرينه ميدان ويرلمه‌مسنى و تلغراف مدير عموميسى رفيق خالد بكك عينى اسبابدن دولايى درحال توقيفيله محكمهٔ عائده‌سنه توديعنى قانونك مصونيت و قدسيتى نامنه طلب ايدرز . »

آناطولو وروم‌ايلى مدافعهٔ حقوق جمعيتى هيئت تمثيليه‌سى نامنه
مصطفى كمال

§ بالطبع ، حربیه نظارتنه کچن جمال پاشا ، اردویه بر تبلیغ رسمی یاپه‌جقدی . ایشته اوکا ایلك جواب اولمق اوزره قول اردولره شو تلغرافك ویرلمسنی توصیه ایتدك :

شیفره

٣ ، ٢٠ ، ١٢ ، ١٥ ، ١٣ نجی قول اردو قوماندانلقلرینه
ق٢٠ قوماندانی فوأد پاشایه (آیریجه)
قونیه‌ده رأفت بکه »

حربیه ناظری جمال پاشانك ایلك تبلیغنه جواب اولمق اوزره بروجه آتی تلغرافك شیفره اولنهرق مشارالیهه کشیده وانباسی رجا اولنور :

« ذات دولتلرینك حرکات ملیهٔ مشروعه‌نك بدایتندنبری بویوك برقناعت وایمانله باشنده بولندیغکز معلوممزدر. حربیه نظارتی تشریفلری ممنونیتله قارشیلانمشدر . موفقیت دولتلرینه بوتون اردو وتشکیل قوای ملیه مظاهر اوله‌جقدر . محضا تأمین موفقیتلری مقصدیله آتیده‌کی خصوصاتك سرعت ممکنه ایله تطبیقنی رجا ایدرز .

آ) جواد پاشا ویاخود سابق برنجی اردو مفتشی فوزی پاشانك ارکان حربیهٔ عمومیه ریاستنه .

ب) غلطه‌لی میرآلای شوکت بکی ویاخود یوسف عزت پاشانی، استانبولده‌کی قول اردو قوماندانی واستانبول محافظی ، یوسف عزت پاشا استانبول محافظی وغلطه‌لی شوکت بك ٢٥نجی قول اردو قوماندانی صورتنده اوله‌بیلیر .

ج) میرآلای عصمت بکك حربیه نظارتی مستشارلغنه

د) فرقه قوماندانی قائممقام کمال بکك پولیس مدیریت عمومیه‌سنه تعیننه دلالت .

هـ) اردو اوزرنده سوء تأثیر یاپمش اولان وحربیه نظارتی عاطل وقیمتسز بر حاله دوچار ایدن واعادهٔ رتبه‌لری مجلس ملیدن کچمکسزین اولان وفکر مخصوص سیاسی ایله استخدام ایدلمکده بولنان متقاعدینك درحال اصللرینه ارجاعیله مهم وحساس مقاملرك امنیتی تأمین ایدلملیدر .

و) اوچنجی قول اردو قوماندان سابقی میرآلای رأفت بك ، بلاسبب استعفایه مجبور ایدلمشلردر. بو معامله‌نك تصحیحیله کندیسنك الیوم بولندیغی قونیه‌ده اون ایکنجی قول اردو قوماندانلغنه تعیینی وفوأد پاشانك حقنده‌کی معامله‌نك تصحیحیله یکرمنجی قول اردو قوماندانلغنده ابقاسی .

ز) فوأد پاشانك یرینه تعیین ایدیلان حمدی پاشا واون ایکنجی قول اردویه تعیین ایدیلان سعید پاشا درحال اصللرینه ارجاع اولنملیدر .

ح) ایلك فرصتده مفتشلکلرك احیاسیله شرقی آناطولوده‌کی قول اردولرك ، ١٣نجی قول اردوده داخل اولدیغی حالده کاظم قره بکر پاشایه وغربی آناطولوده‌کی قول اردولرك استانبول و ادرنه‌ده داخل اولدیغی حالده ، علی فوأد پاشایه تودیعی وشمدیلك ایکی مفتشلکله اکتفا اولنمسی مناسب مطالعه قلنمشدر . »

هیئت تمثیلیه نامنه
مصطفی کمال

§ افندیلر ؛ یکی صدراعظمدن انتظار ایلدیکمز جواب، نهایت ورود ایتدی ، شودر:

غایت مستعجلدر

صدارت
۳۳۵-۱۰-٤

سیواسده مدافعهٔ حقوق جمعیتی هیأت ممثله‌سنه

ج : ۲ و ۳ تشرین اول ۳۳۵

ارضروم وسیواس قونغره‌لرنده تعیین وتشبت ایدلدیکی ، تلغرافنامه‌لرنده بیان بیوریلان تشکیلات ومقاصدک نه‌دن عبارت اولدیغی هیأت وکلاجه غیر معلوم اولدیغندن ایجاب کیفیت تدقیق ایدلمك اوزره اول امرده مذکور قونغره‌لر مقرراتنك عاجلاً اشعاری متمنادر افندم .

صدراعظم

علی رضا

§ صدراعظم پاشا ورفقای کرامنك ، - ایچلرنده ، بر آز صوکره کوریله‌جکی وجهله ، قوای ملیه‌نك مرخصی اوله‌رق هیئت وکلایه داخل اولدیغی بیان ایدن جمال پاشا بولنمش اولمسنه رغماً - حکومتی اشغال ایتدکاری کونه قدر ، مقاصد ملیه‌نك نه‌دن عبارت اولدیغنی بیلمدکلرینی سویله‌ملری جای استغراب کورولمکله سزا دکلیدر؟ بوندن دها زیاده جالب دقت نقطه ، مقاصد ملیه‌یه رعایت ایدوب ایتمه‌مك خصوصنده قرار ویره‌بیلمك ایچون اول امرده قونغره‌لر مقرراتنی طلب ایتملریدر . حالبوکه بوقدر دشدغه‌یه وتضییقاته سلفنك سقوطنه بادی اولان قونغره‌لر مقرراتنی بیلمه‌ملرینه امکان تصور اولنه‌بیلیرمیدی؟ مقصدلرینك زمان قازانمق وبزه قارشی هیچ برتعهده کیرمکسزین، یکی وشیطنتکار تدبیرلرله ملتی اغفال ایدرك ، حصول بولمش اولان تساند وارتباطی کوشه‌تمك اولدیغنه اصلا شبهه ایتمدم. فقط ، روپتور اوله‌جقسه، بزده، اول امرده اونلرك بوتون مضمراتنی، ملت نظرنده تبارز ایتدیره‌جك بر طرز حرکتی ترجیح ایتدم . بناءًعلیه ، صدراعظمك و رفقای کرامنك طلبنی اسعاف ایتدم . ٤ تشرین اول ۳۳۵ تاریخلی مراسله ، قونغره بیاننامه‌سنی عیناً ونظامنامه‌نك ، یالکز تشکیلاته متعلق نقاط اساسیه‌سنی ده خلاصةً بیلدیردم . [وثیقه : ۱۳۰] مخابرات رسمیه‌یه هیچ برطرفدن کیریشیلمه‌مسی حقنده تکرار عمومی تبلیغلر یاپیلدی . [وثیقه : ۱۳۱]

افندیلر ، عینی کونده شویله بر تلغراف آلدق :

صدارت
۳۵ - ۱۰ - ٤

ج : تحت ریاستمده تشکل ایدن هیئت جلیلهٔ وکلا، ملتك آمالی وجهله، وطن و مملکتك سعادت

وسلامتی تأمین ایچون ، عزم قطعی ایله صرف مساعی ایتمك خصوصنده ، تماميله متحدالافكاردر . جامعهٔ عثمانیه‌نك تأمینی و استقلال ملینك محافظه‌سی و مقام معلای خلافت و سلطنتك مصونیتی قانون اساسی احکامنجه بوتون ملتك قوت واراده‌سنه استناداً تأمین اولنه‌جغی بی‌اشتباه بولندیغی کبی متارکه تاریخنده‌کی حدود داخلنده قالان بالجمله اراضی وبلاد عثمانیه‌نك اساس متارکه اولان ویلسون پرنسیپلرینه توفیقاً دوغریدن دوغری‌یه زیر ادارهٔ سلطنت سنیه‌ده ابقاسی و حدود داخلنده قالوب اکثریت عظیمهٔ اسلامیه ایله مسکون بولنان وحدت ملکیه‌نك انقسامنی منع ایله بو طوپراقلراوزرنده‌کی حقوق تاریخیه و عرقیه و دینیه و جغرافیه‌مزك وبوصورتله حق وعدله موافق برقرار اتخاذینك تأمینی دخی حکومت حاضره‌جه مقصود قطعی و مجلس ملینك انعقادینه قدر مقدرات مات حقنده برکونا تعهد قطعی ورسمی‌یه کیریلمه‌مسی و صلح قونفرانسنه کوندریله‌جك مرخصلرك آمال ملیه‌یی مدرك و مظهر اعتماد ، ارباب رویت و اقتداردن انتخاب اولنمسی طبیعیدر . مملکتمزده اصول مشروطیت ایجابجه حاکمیت ملیه جاری بولنمسیله ، وظیفه‌سنی بحق مدرك اولان حکومت حاضره ، ملتك قرارینی استحصال ایتمکسزین ، مقدرات مملکت حقنده قرار اتخاذ ایده‌میه‌جکی جهتله حکومت ، انتخاباتك برآن اول اجراسی ایچون هر درلو تشبثات و نوسائله مراجعت و مجلس مبعوثانك تسریع انعقادی ضمننده لازم کلن تسهیلاتی ایفایه غیرت ایتمکده اولوب آنجق حکومتك رهبر حرکاتی ، احکام قانونیه‌یه تماماً رعایتله خلافی احوالك منع وازاله‌سندن عبارت اولدیغندن واحوال غیر طبیعیه وغیر قانونیه‌نك دوامی دولت عثمانیه‌نك مرکزیله آناطولویی یکدیکرندن تفریقه منجر اوله‌رق برچوق عواقب وخیمه‌یی تولید ایله العیاذ بالله تعالی پایتختك بقاسنی تهلکه‌یه القا و اقسام ممالکك اشغال آلتنه آلنماسنی انتاج وبناء‌علیه و حدت ملکیه‌یی اخلال ایده‌جکندن حکومت حاضره ، طرفکزدن وضع ید اولنان دوائر رسمیه‌نك تخلیه‌سی و معاملات حکومته ایراث اولنان سکته‌نك رفعی و ادنا خللدن بیله مصونیتی واجب اولان نفوذ حکومته رعایت اولنمسی واجانب ایله مناسبات سیاسیه‌یه کیریشیلمه‌مسی و مبعوثان انتخاباتنده اهالینك حریتنه قطعیاً تجاوز اولنمامسی خصوصلرینك طرفکزدن تعهد ایدلمسنی طلب ایدییور . »

§ محترم افندیلر ؛ دقت بیوریلورسه ، بوتلغرافده نه آدرس واردر و نه‌ده امضا . . . کرچه ، صدارت مقامندن یازلدیغی آکلاشیلیوردی . فقط دیکر برشی دها آکلاشیلیوردی ، که بو سطرلری یازان ذات ویا ذوات ، بردفعه ، هیئت تمثیلیه‌یی طانیمق واونکله امضا تحتنده رسمی مخابره‌ده ومداولهٔ افکارده بولنمق ایسته‌میوردی .

برده ، بزم ، قونغره‌لرده تثبیت ایتدیکمز مقرراتی وکندیلرینه تکلیف ایلدیکمز اوچ نقطه‌نك نظردقته آلنمسنی ، یکی قابینه‌نك صدراعظمی و وکلاسی طبیعی بولیورلر . بومقررات واساساتك تأمیننه ذاتاً غیرت ایتمکده اولدقلرینی سویلیورلر .

آنجق ، حکومتك رهبر حرکاتی احکام قانونیه‌در . وظیفه‌سی ، خلافی احوالك منع وازاله‌سندن عبارتدر مقدمه‌سندن صوکره ، بزم احوال وحرکاتمزك ، غیر طبیعی وغیر قانونی اولدیغنی ایما ایدرك ، بونك ، دوامی حالنده ، مرکزله آناطولونك یکدیکرندن تفریقنه منجر اوله‌جغنی و بوندن تولد ایده‌جك تهلکه‌لری تعداد ایدییور ونهایت ، بقله‌یی آغزندن چیقاره‌رق ؛ طرفکزدن وضع ید اولنان

دوائر رسمیه‌نك تخلیه‌سی و معاملات حکومته ایراث اولنان سکته‌نك رفعی و نفوذ حکومته رعایت اولنمسی واجاب ایله مناسبات سیاسیه‌یه کیریشیلمه‌مسی ومبعوثان انتخاباتنده اهالینك حریته قطعیاً تجاوز اولنمامسی خصوصلرینك طرفمزدن تعهد ایدلمسنی طلب ایتمك صورتیله ، بزم موجودیتمزی وفعالیتمزی برطرف ایتمك مقصدنده اولدیغنی افاده ایتمش بولنیور .

افندیلر ؛ بلکه اونوتورم ، تفصیلاته کیریشمه‌دن اول سویله‌ملی‌یم که طرفمزدن اشغال اولنمش دوائر رسمیه یوق ایدی . یالکز سیواس ولایتی ، هیئت تمثیلیه‌یی مکتوبلرك تعطیل بولنمسی مناسبتیله لیسه‌ده مسافر ایتمشدی . موضوع بحث ایدلمك ایستنیلن دائرهٔ رسمیه بو اوله‌جقدی . یکی قابینه هردرلو اجراآتنه مقدمه اولمق اوزره هیئت تمثیلیه‌یی ، بورادن قوغه‌رق نفوذ و حیثیتنی انظار عمومیه‌ده قیرمق ایستیوردی .

§ افندیلر ؛ کیمدن کیمه یازلدیغی صریح اولمیان بوتلغرافنامه اوزرینه ، سیواس تلغراف مرکزیله ، استانبول تلغراف مرکزی آره‌سنده عیناً شو مخابره وقوعبولدی :

فوق‌العاده

درعلیه مرکز مدیریتنه

صدارت مرکزندن یازیلان تلغرافنامه بالا وامضاسی اولمدیغی ایچون آناطولو و روم ایلی مدافعهٔ حقوق جمعیتی هیئت تمثیلیه‌سی طرفندن قبول ایدلمدی . تلغراف صورتی مرکزمزده موقوفدر . ایجاب ایدنلره معلومات ویرلسی مرجودر .

امضا

قونفره مرکزی

— بزه ، اوزرینه صدراعظم پاشا حضرتلرینك جوابیدر ، سرلوحه‌سیله آمدجی بك ویردی وقوپیه‌سی تلغرافخانه‌ده‌در . سز پاشا حضرتلرینه بویله ویریکز .

— هیئت تمثیلیه‌یه خطاب دکلدر و کیمدن اولدیغی مجهولدر . بناءً علیه مخاطب و امضا اولمدیغی ایچون قبول ایتمیورلر .

— او حالده شمدی داغیلدی . مجلس وکلاده بوخصوصده برشی یازارلرسه طبیعی کیفیت توضیح ایدر افندم .

بو جوابی افاده‌یی ویردکلری وقت داغیلدیلر . آرتق بزه برشی کلمز . فقط صدر اعظم پاشا اقامتکاهی اولان محلدن بلکه یازار . بزم بومرکزك ایشی مجلس داغیلنجه ختام بولور ، قپانیر عزیزم .

— سز دیدیکمزی آمدجی بکه سویله‌یك .

— آمدجی بك‌ده کیتدی . یالکزم .

— تلفونله سویله‌یکز .

— بزده شهر تلفونی یوق . مع‌مافیه سز تلغرافی اویله‌جه محافظه ایدیکزده صباحلین رسماً برشی یازدیره‌لم افندم .

— صدر اعظم پاشایه تلفون ایدك .

— قارداشم صدر اعظم پاشایه آکلاته‌میزکه . . .

فوق‌العاده

باب عالی
٤-١٠-٣٥

سیواسده قونغره مرکزی مدیریتنه

اون کوننده اقامت بیوران صدر اعظم پاشا حضرتلری تلفوندن آرانداینی و ساعت یکرمی بری یکرمی بش کچدیکی حالده بولنه‌مدی . جریان مخابره بالضروره یارین عرض ایدیله‌جکدر افندم .

باب عالی مدیری
حسین حسنی

فوق‌العاده

درعلیه : ٤ ـ ١٠ ـ ٣٥

قونغره مرکزینه

ج : باب عالی مدیریتندن دخی بیلدیریلدیکی وجهله شمدی یکرمی بری یکرمی بش کچه‌یه قدر تلفوندن آراندقلری حالده صدر اعظم پاشا حضرتلریله قوناقلرندن جواب آلنه‌مدی . بر آز صوکره آرایه‌جغم. جواب آلیرسه‌م درحال بیلدیریرم. آلنه‌مزسه‌م صباحی کچمامک نره‌وری اوله‌جقدر افندم.

استانبول تلغراف مدیری
توفیق

§ افندیلر ؛ ایرتسی کونی ، یعنی ٥ تشرین‌اول ٣٣٥ تاریخنده ، امتناسز تلغرافك صدر اعظم طرفندن ، هیئت تمثیلیه‌یه ، خطاباً وجواباً یازلدیغی کوریلدی . بونی رسماً تثبیت ایدر ، رسمی وامصالی براشعار اولمه‌مقله برابر ، بز بویله کوچك برنقطه‌ده دها فضله توقفی فائده‌لی وجائز کورمدك. صدراعظم پاشایه جواب یازمغی موافق بولدق . ٥ تشرین اولده یازدیغمز اوزون جوابك ، اساس نقطه‌لرینی خلاصه ایده‌یم :

تکالیفلرمزك تماماً تصویب وقبول ایدلمش اولدیغی آکلاشیلدی، دیدکدن صوکره، طرفمزدن تعهد اولنمسی طلب ایدیلن نقاط حقنده ایضاحات ویردك ودیدككه ، احوال غیرطبیعیه وغیرقانونیه‌نك عامل ومسببی فرید پاشا قابینه‌سی ایدی . بو خصوص ، فرید پاشا قابینه‌سی طرفندن ایقاع ایدلمش اولان غیر مشروع افعال وحرکات اسباب ومولداتنك رفعی ایچون طرفمزدن تدابیر قطعیه اتخاذ اولندیغی تقدیرده ، کندیلکندن زائل اولور .

«جمعیتمزك ، هیئت وکلای حاضره‌یه تعهدات و مظاهرتده بولنه‌بیلمسی ایچون اولا ، حکومتك تشکیلات ملیه‌مزی حسن قبول ایلدیکنی صریح وقطعی برلسانله افاده ایتمسی لازمدر.عکسی تقدیرده، امنیت وصمیمیت متقابله‌نك حصول بولدیغی مشکوك قاله‌جق و متباین حرکات وتشبثاتك ظهوری ملحوظ بولنه‌جقدر . »

علی رضا پاشانك ، امضاسز تلغرافنده ، « مملکتمزده اصول مشروطیت ایجابجه ، حاکمیت ملیه جاری بولندیغی » نقطه‌سنده ، فی الحقیقه اوبله « ایسه‌ده فسخندن اعتباراً مجلس مبعوثانك درت آی ظرفنده اجتماعی قانون اساسیمزك احکام صریحه‌سندن ایکن بوکونه قدر انتخاباتك دفاتر اساسیه‌سی بیله تعلیم ایدلمه‌مشدر . بوحرکت ، فرید پاشا قابینه‌سنك آچیقدن آچیغه مشروطیته برضربه‌سنی وقانون اساسی‌یه تجاوز قضیه‌سی تشکیل ایدر وقانون جزانك ماده مخصوصه‌سنه توفیقاً برجنایت عد ایدلمه‌رك مسببلری حقنده احکام قانونیه‌نك تماماً تطبیقی ، حاکمیت ملیه‌یی قبول و احکام قانونیه‌نك تطبیقنی کندیسی ایچون بر وظیفه قانونیه عد ایده‌جك هر حکومت مشروعه‌نك ، ایلك وظیفه مقدسه‌سیدر . » جوابنده بولندق . اوندن صوکره ، شو تکالیفلری سرده باشلادق :

۱) مملکتده سکون وآسایش اولدیغی و آمال ملیه‌نك تماميله حقلی و مشروع اولدیغی رسمی بر بیانامه ایله اعلان ایدرك ملتك وحدت عمومیه‌سنه حکومتکده التحاق ایتدیکنی اظهار ایدیکز .

۲) حکومت ساقطه‌نك حرکات اهانتکارانه‌سنه آلت اولمش بولنان بر طاقم رؤسای مأمورین واردر . اونلری محکمهٔ عائده‌سنه تودیع ایدیکز . حرکات ملیه‌یه ممانعت ایدن بعض سابق والیلر حقنده خدمت دولتده قوللانیلمامالری ایچون معامله لازمه‌سنی یاپیکز . حرکات ملیه‌یه خادم اولدقلری اثبات عرض اولنانلری ده مأموریتلرینه اعاده ایدیکز .

۳) اعادهٔ رتبه‌لری مجلس ملینك تصدیقنه اقتران ایتمه‌ین ویکانه سبب استخداملری برطاقم ملاحظهٔ سقیمهٔ سیاسیه‌دن عبارت بولنان متقاعدینی درحال اسکی وضعیتلرینه ارجاع ایدیکز . مهم مقامات عسکریه‌یی اهل أللره تودیع ایله‌یکز .

٤) نظارت سابقه‌دن علی کمال و عادل بکلرله سلیمان شفیق پاشانك ، مجلس ملی کشادنده دیوان عالی‌یه تودیع ایدلك اوزره ، هیچ برطرفه فرارلرینه میدان ویرلمه‌مسنی، پوسته وتلغراف مدیرعمومیسی رفیق خالد بکك درحال توقیفیله محکمهٔ عائده‌سنه تودیعنی ، قانونك مصونیتی وحقوق ملیه‌نك قدسیتی نامنه طلب ایدرز .

٥) حرکات ملیه‌یه اشتراك ایتمش ویا حرکات ملیه‌یی ترویج ایتمش اولانلر علیهنده باشلانیلمش اولان تعقیبات وتضییقاته نهایت ویریکز .

٦) مطبوعاتی اجنبی سانسوروندن قورتاریکز .

§ ایشته أفندیلر ؛ خلاصهً صایدیغم بو نقطه‌لره عائد مطالعات و تکالیفاتدن صوکره تلغرافمزی شو طرزده اکمال ایلدك : « معروضات وتکالیف مسروده‌یه ، ماتی تطمین ایده‌جك جواب صریح وموافق اعطا بیوریله‌جغی زمانه قدر ، تأمین مقاصد ملیه ایچون ، ملتجه اتخاذ ایدلمش اولان تدابیر فعلیه‌یه ، کماکان دوام ضرورتنده قالنه‌جغنی بالجمله ولایات ومستقل الویه ایله ماحقاتندن آلدیغمز قرارلر اوزرینه ، کمال قطعیتله ، عرض ایلرز .

امضا : آنادولو وروم ایلی مدافعهٔ حقوق جمعیتی هیئت تمثیلیه‌سی نامنه ، مصطفی کمال » [وثیقه:١٣٢]

§ افندیلر ؛ استانبولله مخابره ، بیتربیتمز ، درحال شو تبلیغ ایله مملکتی وضعیتدن خبردار ایتدم:

٥ - ١٠ - ٣٥

تعمیم

شهر امانتنه ، مطبوعاته

صدراعظم پاشا حضرتلری ارضروم وسیواس قونغره‌لرنده‌کی مقررات اساسیه ومقاصد تشکیلات ملیه‌یی طبیعی بولمقله برابر مطالعه‌لرنده بعض ایضاحی محتاج ، جهات کورولدیکندن حکومتله ملتك حقیقی اوله‌رق تأمین ائتلافی مقصدیله وبالجمله مراکزك خلاصهٔ مطالعاتنه استناداً اعطا اولنان جواب ودرمیان ایدیلن تکالیف بروجه آتی عیناً تعمیم وتبلیغ اولنور . ورود ایده‌جك جواب واوکا نظراً اتخاذ اولنه‌جق مقررات درحال تبلیغ اولنه‌جقدر .

آناطولی و روم ایلی مدافعهٔ حقوق جمعیتی هیئت تمثیلیه‌سی نامنه

مصطفی کمال

§ افندیلر ، علی رضا پاشا قابینه‌سنك موقع اقتداره کچدیکنك بشنجی کونه کلدك . حالا آکلاشه‌میورز . مملکتك ، استانبول ایله اولان مخابرات ومناسبات رسمیه‌سی حالا روپتور حالنده ، دوام ایدییور . صدراعظم پاشا حضرتلری ، تکلیفاتمزه جواب ویرمیور وهیچ بر وقت ویرمه‌مش اولدیغنی کوره‌جکسکز . هیئت وکلادن ، هیچ کیمسه ، بزه مخاطب اولمق ایسته‌میور .

بوکون ، یعنی ٦ تشرین اول ٣٣٥ کونی ، یونس نادی بك آرقداشمز ، حربیه ناظری اولان ، جمال پاشایی دعوتی اوزرینه مقامنده زیارته کیتمش . جمال پاشا ، یونس نادی بکه وضعیت حقنده ، بالخاصه حکومتله هیئت تمثیلیه آره‌سنده ، هنوز ائتلاف ایدیله‌مدیکندن بحث ایتمش و آکلاشیلدیغنه کوره ، بزی حقسز کوسترمش و کندیلرینك هر شیئی قبول و تطبیقه آماده بولندقلرینی آکلاتمش وهر حالده اختلاف چیقاران وبونده اصرار ایدن طرفك ، هیئت تمثیلیه اولدیغنی سویله‌مش ؛ احتمال که یونس نادی بکك بزمله شخصی معارفه‌سنه بناءً ، تألیف بینه توسطنی تکلیف ایتمش اوله‌جق .

یونس نادی بك ، بو توسط تکلیفنی مع‌الممنونیه قبول ایتمش ؛ یالکز یونس نادی بکك ، جمال

پاشانك ویردیكی معلوماتی اساس وحقیقت تلقی ایتدیكی ووضعیتی اوكا كوره مطالعه ایلدیكی شمدی بحث ایده‌جكم تلغرافنامه‌سی مفادندن آكلاشیلمقده ایدی .

یونس نادی بكله ، تلغراف باشـنده وقوعبولمش اولان بو مخابره‌مز ، یكی قابینه ایله بزی ظاهراً اولسون ائتلافه‌سائق اولمق نقطهٔنظرندن مهمدر. بوسببله مساعده بیوروررسه‌كز برآز ایضاح‌ایده‌جكم.

حربیه ناظری پاشانك بنی تلغراف باشنه دعوت ایتدیكنی خبر ویردیلر . ذاتاً دائره‌مزده بولنان ماكنه باشنه كیتدم .

استانبول ـ حربیه تلغرافخانه‌سی ، یونس نادی بك ذات دولتكزله كوروشمك ایستیور افندم .

دنیلدكدن صكره ، حربیه تلغرافخانه‌سنده ماكنه باشنده حاضرم ! دینلدی . حاضر اولان كیمدر؟ دیدم .

تلغرافجی — یونس نادی بك ویانده ناظر پاشانك یاوری جواد رفعت بك واردر افندم . ناظر پاشایی ایستدیلرمی ، یوقسه . . ایضاحنده بولندی .

— كندیلریله شمدی كوروشـورز . یالكز ، بنی ، تلغرافه دعوت ایتدكلری زمان ناظر پاشا ایستیور دیمشلردی . دعوت ایدن ناظر پاشامیدر . یوقسه ، ذات‌عالیلریمی ؟ یونس نادی بك — ناظر پاشانك مساعده‌سیله وياوری واسطه‌سـیله حربیه مركزندن ، ذات دولتلرینی آرادق . بوندن غلطدر افندم . دیدی .

بن — تشكر ایدرم . بیوروك ! دیدم .

بونك اوزرینه یونس‌نادی بكك سوزلری آلتغه‌باشلاندی . یونس نادی‌بك مطالعاتنه شومقدمه‌یی یاپدی : « ارادهٔ ملیه‌نك ، حاكمیت ملتی انفاذ ایتمسی نتیجهٔ مشكوره‌سی اوله‌رق میدانه كلن تقلب اوزرینه ، بوراده تشكل‌ایدن حكومتله ، تشكیلات ملیه آره‌سنده آهنك اتحاد حصولنك كجیكمیه‌جكنه حكم ایتمش ایدم . تحقیقاتم نتیجه‌سنده هنوز ، برایكی نقطه‌ده اختلاف بولندیغنی آكلادم . بوآهنكك تأخر حصولی ، داخلاً وخارجاً ایی اولمیه‌جغی جهتله ، بعض معروضاتده بولنمغی وظیفه عد ایتدم . »

اوندن صوكره ، شمدی خلاصه ایده‌جكم نقطه‌لره عائد معلومات وملاحظه‌لرینی ، برنجی مسئله اوله‌رق ذكر ایتدیلر .

۱) فرید پاشا قابینه‌سنده بولنمش اولان بعض ذواتك بو قابینه‌یه اشتراكلرندن دولایی سوء نظرله كورولدیكنه محل اولمدیغنی وعبوق پاشانك فرید پاشا قابینه‌سنك اسقاطنده رول اوینادیغنی ،

۲) رضا پاشـا حكومتنك ، انتقال دوره‌سی حكومتی اولدیغنی ، حیاتنك انتخابات تشریعیه نتیجه‌سنه قدر دوام ایده‌بیله‌جكنی ،

۳) حكومت حاضره آمال و مطالب ملیه‌نك كافه‌سنی حسن تلقی ایتمك و حسن انتاجنده سعی ایلمك خصوصنده اك اوفاق شبهه‌یه محل ویرمه‌مكده اولدیغنی بیان و

٤) خصوصیله ، جمال وعبوق پاشـالر كبی ذواتك ، حكومتده تشكیلات ملیه‌نك بر مرجعی وكافلی كبی تلقی اولنملرنده تردده محل یوقدر . حكمنی اعطا ایتدیلر .

ایكنجی مسئله اوله‌رقده ؛ یونس نادی بك ، اشخاصه تعلق ایدن قسمه تماس ایتدیلر ، بونده تماماً

زمله هم حس اولقله برابر « بر آز اعتدال توصیه‌سنه جسارت ایده‌جکم » دیدی ونقطهٔ نظرینی ؛ موفقیت ملیه‌نك حصوله کتیردیکی تأثیرات حسنه‌نك بعضیلرنجه انتقامجولقله تفسیر اولنه‌رق ، شائبه‌دار اولقدن مصون بولندیرلمسی مهم اولدیغی مطالعه‌سیله توصیح ایتدی .

یونس نادی بك ، « هیئت حاضرهٔ حکومتك ارکانیله وقوعبولان تماسلرمدن تشکیلات ملیه مطالبنك تمامیٔ اجرا وانفاذینه عزم ایتمش اولدیغی مستبان اولیور » دیدکدن صوکره ، شو معلوماتی ویردی :

« حربیه ناظری جمال پاشا ، بوکون نشر ایدیله‌جك بیانامه‌ده بو جهتك ذاتاً کافی درجه‌ده مصرح اولدیغنی وآنجق بیانامه ، لسان رسمیٔ حکومتله یازلدیغنه کوره هر طرف نظردقته آلنه‌رق درج ایدلمش ، صوری برقاچ کلمه‌یه عطف اهمیت اولنماسی لازم کلدیکنی بیان ایلدی . »

یونس نادی بك ، صدر جدیدك وحکومتنك ـ هر درلو سوء تفهمی ازاله ایچون ـ تشکیلات ملیه ارکاننك ارائه ایده‌جکی برهیئتله دوغریدن دوغری‌یه تماس ایتملری خصوصنده‌کی آرزوی صمیمیسنی بیلدیردکدن صوکره ، بوتون مطالعاتنی شوجمله ایله خلاصه ایلدی : « حالاً ، بنده‌کزك اك زیاده لازم عد ایتدیکم جهت بحرانك غیر منحل و مشوش بر وضعیتده تمادی ایتمه‌مسندن عبارتدر . »
[وثیقه : ۱۳۳]

یونس نادی بك ، مطالعه‌مه انتظار ایلدیکنی سویلدیکی ایچون ، بنده ، شو جوابی ویردم :

سیواس
۳۵-۱۰-٦

یونس نادی بك افندی‌یه

هیئت تمثیلیه‌جه صدر اعظم پاشا حضرتلرینه وقوعبولان تکلیفات اساسیه وتالیه و مشارالیهك هیئتمزه ویردیکی جواب ، بالخاصه بوجوابك صوك فقره‌لری منظور عالیکز اولدیمی؟ بیانات ومطالعات علیه‌لرندن بو یازیلری کورمه‌مش اولدیغکزه وتکلیفلرمزك ماهیت و صمیمیتی تماماً آکلاشیلمه‌مش اولانلر طرفندن ذات عالیکزه حکایه ایدلمش اولدیغنه حکم ایدییورز . بو سببله ، اساس حقنده بوراده مداولهٔ افکاری مشکل کوربیورز . یالکز شخصی اولان مطالعهٔ علیه‌لرنده بعض نقطه‌لری تنویر مقصدیله ، بروجه آتی صره ایله اعطای ایضاحات اولنور :

یکی قابینه ایله تشکیلات ملیه‌مز آره‌سنده ، آهنك اتحاد حصولك کجیکمیه‌جکنه ، بزده ، حکم ویرمکده ایدك . بونك ، تأخری سببی بزده دکل ، یکی قابینه‌نك درت کوندنبری کوسترمکده اولدیغی طور متردد ده آرامق لازمدر . یکی قابینه ایله آرامزده اختلاف اولدیغی دخی، یکی قابینه بزه بیلدیرمه‌مشدر . یکی قابینه‌ده ابقا ایدیلن اسکی ناظرلرك ناموسلری حققده شبهه ایتمه‌مکله برابر ، اسکی قابینه‌نك حرکات جنایتکارانه‌سنه بیله‌رك ویابیلمیه‌رك اشتراك ایلمش اولدقلری نظردقته‌طوتیله‌جق مهم بر نقطه‌در . (عبوق پاشانك) قابینه‌نك اسقاطنده یاپمش اولدیغی رول مجهولمزدر . بز ، نتیجه‌یی

تأمين ايدن قوتی يك ابی بيليرز . بزم مقصدمز ، بوحكومتی تصور بيورلديغی كبی ، انتقال دورهسی حكومتی كبی تلقی ايتمك دكلدر . بالعكس مقدرات ملتی تقرير ايدهجك وصلحی ياپهجق الكمهم برهيئت اولهبيلمهسنی تمنی ايدرز . منافع اساسيهٔ مليهمزده اغيارك بزجههيچ اهميتی يوقدر . بزه خطحركتمزی اغيارك ديدی قوديسنه اويدورمق ضعفنی مردود كورنلردهنز . داخلی وخارجی وضعيته بوتون وضوحيله واقفز . آتديغمز خطوه تصادفی دكل ، عميق دوشونجهلره و متين اساسلره وعموم ملتك تشكيلات منتظمهيه تابع قوهٔ حقيقيهسنه وعزم ارادهسنه مستنددر . ملت ، حاكميتیبوتون معناسيلهبوتون جهانه طانيتديرمغه قرار قطعی ويرمشدر . بونك ايچوندهكه هر يرده ، هر درلو تدابير آلنمشدر . حكومت حاضرهنك آمال و مطالب مليهيی حسن تلقی و انتاجه سعی ايلمسنی طلب ايدرز . چونكه بشقه درلو اجرای حكومت ايدهمز . (عبوق پاشا) يی بيلميورز . فقط (جمال پاشا) دن تشكيلات مليهمزك مرخصی اولمقدن بشقه بر شيئه انتظار ايتمهيز . [افنديلر ؛ شونی ايضاح ايتمليیم ، كه جمال پاشا بزم مرخصمز دكلدی وبويله بر وضعيت و وظيفهنك كنديسنه ويرلمسنه معلومكز اولان طرز حركتندن دولايی جهت مناسبتده يوقدی . آنجق يونس نادی بكك تلغرافنده جمال پاشانك مرخص كبی تلقيسنده تردده محل يوقدر دينلمش اولمسندن ، جمال پاشانك بونی آرزو ايتديكنه ذاهب اولمش واقع حالنده توجيه اولنمشدر .] وناظر اولور اولماز كنديلرينك هركسدن اول بلاواسطه بزمله تماسه كلوب وضعيت حقيقيهيی آكلايهجغنی واوكا كوره حكومتله تشكيلات مليهنك نقطهٔ نظرلرينی توحيده توسل ايدهجكنی اميد ايديوردق . حالبوكه هنوز بويله بر تماسدن مجتنب اولديغی كوروليور . بزم يكیقابينهيه قارشی وقوعبولان تكاليف ومطالبمز ، شخصی و عندی اوليوب بالجمله ولايات و الويهٔ مستقله ايله ملحقاتنك وبش قول اردو قوماندانلرنك و تشكيلات مليهيه صادق رؤسای مأمورينك هيئت تمثيليهمزه بيلديردكلری تكليفلرك ، هيئت تمثيليهمزجه حكومتی ممكن اولديغی قدرمشكل وضعيتهصوقهمق جهتی نظر دقته آلنهرق استخراج ايدلمش خلاصةالخلاصهسيدر . و بوتكاليف و مطالبده تصور وتصوير بيورديغكز محاذير يوقدر . حكومت ، هيئت تمثيليهمزله ، صميمی وجدی مناسبت ومداولهٔ افكارده بولنديغی تقديرده ، وقوعبولمش اولان مطالب وتكليفاتك حكومتجه قابل تطبيق اولهبيلهجك شكل و زمانی تقرير ايتمكده هيچ برحائل يوقدر . يالكز صدر اعظم پاشانك ، هيئت تمثيليهمزه ٤ تشرين اولده وقوعبولان جوابی تلغرافندهكی صوك فقرهلر جالب نظر دقتدر . اكر تشكيلات مشروعهٔ مليهمز وبونك رأس ادارهسنده بولنانلر . غير مشروع وغير قانونی طانمق ذهنيتی ادامه اولنهجق ايسه ، هيچ بر امكان ائتلاف بولنهميهجغنده شبهه يوقدر . بوكون نشر ايديلهجكنی بيلديرديكز بياننامهده ، تشكيلات وحركات مليهمز حقنده ، هرنهسبب وصورتله اولورسه اولسون ، منتقدانه برلسان قوللانيلديغی تقديرده وبوصورت ، صوری برقاچ كلمهيه منحصر قالسهبيله ، طرفمزدن ، درحال هردرلو ائتلاف امكانی منسلب اولمش تلقی ايديلهجكدر وذاتاً حكومت مركزيه ، هيئت تمثيليه ايله تماماً آكلاشمدقجه ، بياننامهسی هيچ برطرفدن آلنميهجقدر . بلكه استانبوله منحصر قالهبيلير .

هيئت تمثيليهمز ، بالجمله ولايات والويهٔ مستقله نامنه محللرنده ملتك آرای عموميهسيله انتخاب اولنمش ممثللردن متشكل وارضروم وسيواسده اجتماع ايدن هيئت عموميهلر طرفندن تفريق وانتخاب اولنمش بر هيئت مشروعهٔ مليهدر . قابليت وقدرت تمثيليهسیده آثار فعليهسيله ميداندهدر . مجلس مبعوثان اجتماع ايله بالفعل مراقبهيه باشلاياجغی كونه قدر ، هيئت تمثيليهنك مقدرات ملت وممكلتله علاقهدار بولنمسی

ضروریدر . حکومتك ، هیئتمزله تماس و مناسبت صمیمه‌سی بالطبع کندی موقع و قوتنی تقویه ایده‌جکدر . آیری آیری استفامتلرده یوروندیکی تقدیرده منافع مملکت و ملت ایچون جالب محاذیر اوله‌جغی طبیعیدر .

بز ، بوکونکی قابینه‌ده ، بالخاصه وجودلری مملکت و ملت ایچون نافع اوله‌جغنه قانع بولندیغمز بعض ذواتك ، سابقا اولدیغی کبی برر برر قابینه‌دن چیقارلمسی طرزنده‌کی صوك اصول قابینه‌مانورالرینه معروض قالدقلرینی کورمك ایسته‌مېز . [افندیلر ؛ بو دیدیکمزك وقوعنی کوره‌جکسکز] سیواسده منعقد بولنان هیئت تمثیلیه ، حکومتله بالذات دوغریدن دوغری‌یه ، اك صمیمی تماسده بولنمغه حاضر ومهیادر . بو وظیفه‌یی ، بشقه‌لرینه تودیع ایتمك صلاحیتده مالك دکلدر . حکومتله ائتلاف تام حاصل اولدیغی تقدیرده ، تماسك تسهیل وتأمینی ایچون بشقه چاره‌لر دخی دوشونوله‌بیلیر . خلاصه ، مشوش وضعیتك عاجلاً برطرف ایدلمسی؛ اول امرده حکومتك کندیسنه عرض وتکلیف ایتدیکمز طرزده بر بیاننامه‌سنك ، صوری کلمه‌لرله دکل، صمیمی بر لسان ایله نشرینه وتکالیف سائره‌نك حسن تلقی ایدیلوب انفاذ ایدیله‌جکنه دائر صدارتك معروضاتمزه دوغرودن دوغری‌یه جواب اعطا ایتمسیله ، ممکن اوله‌جقدر . بوقسه ، حالا رفیق خالد بك طرفندن تلغرافلرمز وبیاننامه‌لرمز قونطرول ، سرقت و توقیف ایدیلیرکن ، حکومتك صمیمیتندن بحث اولنمسی ، بزه بك غریب کلیور .

حکومت ، بو متردد وضعیتده بر قاچ کون دها دوام ایده‌جك اولورسه ، ملت نظرنده هنوز تعین ایده‌مین امنیت واعتمادی بوسبوتون سلبه سببیت ویره‌جکدر . هرطرفدن آلدیغمز تلغرافنامه‌لرده ، حکومت جدیده‌نك شایان امنیت اولوب اولمدیغنه دائر سؤاللر صدور ولمقده‌در. عرض احترام ایده‌رم قارداشم .

(مصطفی کمال)

§ افندیلر ؛ یونس نادی بك ، ویردیکم معلومات وایضاحاتدن حقیقی وضعیتی آکلادی . بزمله مخابره‌یه دوامه لزوم کورمدی . بالعکس یکی حکومتی وخاصةً جمال پاشانی ارشاده چالیشمش . . . فی الحقیقه ، ایضاح ایده‌جکم وجهله، ظاهراً اولسون، بر ائتلاف وضعیت و منظره‌سی تأسس ایتدی .

§ افندیلر ، ٦ تشرین اول ٣٣٥ کونی‌ده کچدی . بز ، موجود تدابیرك اهمیت ودقتله ادامه‌سی لزومنی تعمیماً امر ایتدك . [وثیقه : ١٣٤]

§ افندیلر ، یونس نادی بکله ، مخابره‌مزك فرداسنده ، نهایت ، صدراعظمدن جواب دکل ، فقط جمال پاشادن شو تلغرافنامه‌یی آلدق :

حربیه‌دن
٧ ـ ١٠ ـ ٣٥
ساعت : ١٢,٧ سوکره

مصطفی کمال پاشا حضرتلرینه

شیمدی‌یه قدر اولان مخابراتك خلاصه‌سی :

١ — قابینه ، سزکله متحد الافکار وارادهٔ ملیه‌نك حاکمیتنی ، قبول ایدر . آنجق بر انتقام قابینه‌سی اولمقدن تحاشی ایدر . قباحتلیلرك تجزیه‌سنی شکل قانونیده اجرا ایتمکی دخی موافق کوریور .

٢ — ضرره اوغرامش والیلرك مغدوریتلرینی رفع وتضمین ، اهل اولانلرك انتخاب ، بالخاصه تعیین و اردونك شرف وانتظامی اعاده ایتمکی تماماً درعهده ایدر .

٣ — دولتك خارجه قارشی شرف وحیثیتی اعاده ایچون ارادۂ ملیه یه و هیئت تمثیلیه یه استناد ایده جکدر .

٤ — هیئت تمثیلیه نك مرتضی دقتیله وبوتون صمیمی وحرمتکار برحس ایله عرض ایدییورم، که هیئت تمثیلیه نك هم خارج وداخله قارشی حاکم معناسنی ویرمکسزین قابینه یه مظاهر حالنده قالمسنی ایسته ، وبو بویوك قوتك فائده سنی تقدیر ایدر . اول امرده ، تلغرافلرك مقابلاً وسربست کشیده سنی واعطاء وتجدیداً تعیین اوله جق والی وقومانданلرك همان حرکت ایده بیلمسنی ، بالخاصه قبول ایدیلن یکی انتخاب مبعوثان قانوننك توزیع واعلان ایدیله بیلمسنی بك فائده لی کورورم .

٥ — ارادۂ ملیه یه منافی حرکاتدن توقی اوله جغنی تعهد ایدر ایسهم ، تفرعاتك شکل و زمانی قالیر، که بك قولای اوله جغنه اعتماد واردر . استخلاص وطنه معطوف غایه نك حصولنه ، أل برلکیله همان چالیشه بیلمك ایچون ، تفرعات اوزرنده اصرار اولنمامسنی ، معاونت دولتلرینی بکلر (ام‌هس‌نی) بك رجا ایلر وبوتون رفقای کرامه ده عرض حرمت ایلرم .

حربیه ناظری
جمال

§ بو تلغرافه درعقب ، مثبت وصمیمی اولان شو جوابمزی ویردك :

شیفره

سیواس
٧-١٠-٣٥

حربیه ناظری جمال پاشا حضرتلرینه

ج : بیانات دولتلرینه ماده ماده ، صره ایله ، بروجه آتی عرض جواب اولنور :

١ — قابینه نك بزمله مشترکاً ومتحداً ، ارادۂ ملیه نك حاکمیتی اساسنی قبول بیورمسنه ، ملت نامنه ، عرض تشکر ایلرز . قابینه نك وهیئت تمثیلیه وبوتون تشکیلات ملیه مرك انتقامجولقله شائبه دار اولمسی ، بزجه دخی ، فوق العاده شایان توقی وتحاشیدر . بونقطه ده وقباحتلیلرك شکل قانونیده تجزیه لری لزومنده دخی ، قابینه ایله ، تماماً هم فکرز .

٢ — ایکنجی ماده محتویاتندن دولاییده ، خاصةً تشکر ایدرز . وقوعبولمش اولان معروضاتده ، بونقطه نك تصریحنه کورولن لزوم شو ایدی :

آمال وحركات مليه‌يه مخالفتلرندن دولايى ، ملت طرفندن تجريد ايديلن بعض والى وقوماندانلر ، شكله رعايت ملاحظه‌سيله ، ولو موقتاً اولسون ، مأمورينتلرينه اعاده ايدلدكلرى تقديرده ، محللرنجه قبوللرينه امكان كوريله‌مديكندن نفوذ حكومته قارشى رعايتسزلك وقوع بوله‌بيلير انديشه‌سى ايدى .

٣ — اوچنجى ماده ، بالخاصه موجب شكرانددر . انشاالله متحداً ومتفقاً ، وطن وملتمزك سعادت وسلامتنى تأمين ميسر اولور .

٤ — كمال صميميت وبويوك تأميناتله عرض ايدرز ، كه قابينه ابراز بيوردقلرى حمايت وصميميتمه مقابل هيئت تمثيليه ، نه داخله ونه خارجه قارشى ، هيچ بر وقت حكم وضعيتى آلميه‌جق ، بالعكس ميدانه آتيلان بيوروقلر نقاط نظر دائره‌سنده ، حكومتك نفوذ وقوتنى تحكيم وتقويه‌يى وطن وملتك سلامتى ايچون ، وظيفه عد ايده‌جكدر . بو خصوصده قطعياً شبهه وتردد بيورولمامسنى عرض ورجا ايدرز . بالخاصه ذات دولتلرينك ، نظامنامه‌مزك سكزنجى ماده‌سى موجبنجه ، دوغريدن دوغرى‌يه هيئت تمثيليه‌مز اعضاسى صفتيله ، قابينه‌ده مرخص بولنملرى ، طرفينك اجرا آت ومقرراتنده تأمين مطابقتى كفيل اوله‌جغى جهتله باعث ممنونيتدر .

آرتق ، قابينه ايله تشكيلات مليه‌مز آره‌سنده ، هر نقطه‌ده مطابقت وائتلاف انظار حاصل اولديغى تحقق ايلديكنه نظراً ، بالطبع ، مخابرات خصوصنده وضع اولنان تقييداتك رفع ايديله‌جكى طبيعيدر . آنجق هيئت تمثيليه ، بوتون آناطولو وروم ايليده‌كى تشكيلات مراكزيله محافظهٔ ارتباط مجبوريتنده اولديغندن ، سرويس طرزنده وقوعبولمقده اولان مخابرات تلغرافيه‌مزك كماكان دوامنه مساعده بيورولمسنى خاصة استرحام ايدرز . بوراده ، شونى‌ده عرض ايدهلم ، كه حكومت اوامرينى تبليغه باشلاديغى دقيقه‌ده هيچ بر طرفده بر كونا حادثه تصادف ايتمه‌مك وبوصورتله ذره قدر نفوذى كسر ايدلمه‌مك لازمه‌دن بولنمغله بو خصوصك تأمينى ايچون هيئت تمثيليه طرفندن ايجاب ايدنلره لزومى كبى تبليغاتده بولونيله‌بيلمك مقصديله قرق سكز ساعت قدر زمان براقيلمسنى رجا ايدرز . هيئت تمثيليه طرفندن ياپيله‌جق تبليغاته اساس اولمق ، ملته امنيت بخش ايتمك اوزره نشرينى رجا ايلديكمز قابينه بياننامه‌سنك محرم اوله‌رق قبل النشر برصورتنك هيئتمزه لطف بيورولمسنى خاصة استرحام ايدرز. چونكه بو بياننامه‌ده ، بركلمه ، ملتجه سوء تفهماتك ادامه‌سنى موجب اوله‌بيله‌جكنى وهيئت تمثيليه‌يى‌ده ملته‌قارشى پك مشكل بر وضعيتده براقه‌بيله‌جكنى كمال صميميتله عرض ايلرز .

هيئت تمثيليه طرفندن ذات شاهانه‌يه تقديم اولنه‌جق بر عريضهٔ شكرانيه ايله ملته ياپيله‌جق تبليغات صورتنى قبل الاجرا ذات دولتلرينه شمدى عرض ايده‌جكز وبونلرك محتوياتنه دائر قابينه‌نك وقوعبوله‌جق مطالعاتى ، حرمتله نظر دقته آلنه‌جقدر .

يكى انتخاب مبعوثان قانونى حقنده‌كى مطالعه‌مزى بعده عرض ايتمك اوزره ، قانون مذكورك نه نقطهٔ نظردن ياپيلمش اولديغى لطفاً اشعار بيورمكزى رجا ايدرز .

٥ — اساسانده ائتلاف تام حاصل اولدقدن صوكره ذات دولتلريله رفقاى كرامكزك صميميتلرينه شبهه ايديله‌ميه‌جكندن تفرعات حقنده كنديلكندن مطابقت افكارك حصول پذير اوله‌جغى طبيعيدر . عاجزلرى وبوتون رفقاى مساعيمك الك بيوك حرمت وصميميتلرمزله ذات دولتكزك وداخل بولنديغكز قابينه‌نك مظهر موفقيت اولاسنه وبوسايه‌ده استخلاص وطنه معطوف غايه‌نك بر آن اول تجلى ايتمسنه

بوتون مرجودیتمزله چالیشه‌جغمزه امنیت بیورمکنزی عرض وبوراده حاضر اولان بالجمله رفقامك سلام وحرمتلرینی تقدیم ایدرم .

مصطفی کمال

§ جمال پاشا ، بوتلغرافمزه اوکیجه جواب وبردی . بونده « بیاننامه‌نك تسریع نشرینه ضرورت حاصـل اولدیغنی وفقط نقاط لازمه‌یه دقت اولندیغنی بیلدیریبوردی . » [وثیقه : ۱۳۵] بزده عینی کیجه‌ده ، نزاکت ایجابی اولمق اوزره ، جواب ویردك . [وثیقه : ۱۳۶]

فقط ، افندیلر ، حکومت بیاننامه‌سنی قبل‌النشر بزه کوسترمك ایسته‌مدیکی آکلاشیلیجه ، بزده ملته اولان بیاننامه‌مزی ، بلااستشاره نشر ایتدك وپادشاهه اولان تلغرافی‌ده عینی صورتله چکدك .

افندیلر ، ۷ تشرین اول ۳۳۵ تاریخلی اولان بیاننامه‌مز ، ملتی ، تعقیب اولنان یولده اصابت وموفقیت اولدیغنی ومحافظهٔ وحدتله ، بوکونه قدر اولدیغی کبی ، دوام ایدلمسی خصوصنده ، بالوسیله تنویر وارشاده وقوهٔ معنویه‌یی‌تقویه‌یه مدار اولمق متصدلرینی احتوا ایتمکده ایدی . [وثیقه : ۱۳۷]

پادشاهه یازیلان تلغراف‌ده ملت‌نامنه تشکری‌تضمن ایدیبوردی. [وثیقه : ۱۳۸] و [وثیقه : ۱۳۹]

§ افندیلر ؛ استطراد قبیلندن کوچوك برمعلومات عرض ایده‌جکم . هیئتمز ، بوتون مملکتده ، مشترك آرزوی ملی ایجابی ، تطبیق ایتدیرمکه چالیشدیغی صرده‌ده ، تحت اشغالده بولنان ازمیره‌ده ، دوغریدن دوغری‌یه تبلیغاتده بولونیوردی . علی رضا پاشا قابینه‌سیله آکلاشمقده اولدیغمز ۷ تشرین اول ۳۳۵ تاریخنده ، ازمیره‌ده شو تلغرافی وریبوردق :

مستعجلدر

سیواس
۷ تشرین اول ۳۵

ازمیر ولایت علیه‌سنه

شمدی‌یه‌قدر، واقع‌اولان تبلیغات واشعاراتمزك واصل‌اولوب ایجاباتنك یاپیلمقده اولوب اولمدیغنك، واصل اولمامش ایسه ، اسباب مانعه‌نك سرعت اشعاری مرجودر .

آناطولو و روم‌ایلی مدافعهٔ حقوق جمعیتی
هیئت تمثیلیه‌سی نامنه
مصطفی کمال

ازمیرك وازمیر والیسنك نه‌حال وشرائط داخلنده بولندیغی ، شبهه‌سز ، معلوممز ایدی . تبلیغاتمزی آلوب آلمه‌میه‌جغی مشکوك اولمقله برابر ، تطبیق ایده‌میه‌جکی طبیعی ایدی . فقط ، بز ، بوتون مملکت مقدراتیله مشغول‌واشغال طانیمایان برقوت مرکزی اولدیغنی دشمنلرمزه‌ده بیلدیرمکده فائده کوریبوردق .

افندیلر ؛ ایچنده بولندیغمز کونلره عائد ، مسائل ووقایعه تماس ایتمشکن ، بورادە کوچك برنقطه‌یی دها ، ایضاح ایتمه‌مه مساعده‌کزی رجا ایده‌جکم .

۸ تشرین‌اول ۳۳۵ تاریخلی اولوب کاظم قره بکر پاشادن کلن برتلغرافده ، شویله برمطالعه بسط وبیان اولونیوردی :

« هیئت تمثیلیه‌دن ذات سامیلریله ، رؤف بك افندینك وبو قبالده اولان ذوات مؤثرهٔ عالیه‌نك ، مبعوث اولدقدن صوکره‌ده ، بر وجهله حکومته قاریشمیه‌رق دائما مجلس ملیه‌ده‌کی غروپك باشنده نافذ وقابینه‌نك شکل و ترکیبی ورجالنك قیمت وهویتی نه اولورسه اولسون ، دائما مجلس ملی ایچنده نافذ ومراقب بولنمغی ، اك مهم برحادثهٔ موفقیت والزم‌التطبیق بر قرار عد ایلرم . »

« بر املاك وبر غروپك اك بویوکسك واك مقتدر طانمش رجالی ، کندی دائره‌سندن چیقوبده حکومت ایشنه قاریشنجه ، مجلس ملی دائما ضعیف قالمش ومتعدد جریانلر قارشیسنده یا سوروکلنمش ویاخود پارچه‌لانمشدر . »

« وطن وملتك فلاح تامی شدتله موضوع بحث اولان بو دوره‌ده ، اشبو معروضاتم اطرافنده ، قطعی برقرار ایله مجهز بولونمه‌مزی کمال حرمتله استرحام ایلرم . »

افندیلر ، فی‌الحقیقه ، ارضرومده بولندیغم زمانلرده ، کاظم قره بکر پاشا ، وجاهاً ده بو مطالعه‌یه مماثل مطالعه‌لر سرد ایلمشدی . نمده ، درمیان ایتدیکم مطالعات شو مآلده ایدی : « هرشیدن اول ، مملکتده ، ملتك موجودیت و اراده‌سنی تبارز ایتدیرمك وبونی صارصیلماز برطرزده ، مجلس ملیده تمثیل ایتمك لازمدر . بوده ، مملکتده ملی برمفکوره اطرافنده ، قوتلی برتشکیلات یاپمق وبوتشکیلاته مستند ، مجلسده بر غروپ ، بولندیرمقله ممکندر . اك ذی‌نفوذ ذواتك غایه‌سی ؛ بو اولملیدر . حال‌بوکه ، شمدی‌یه‌قدر کورولدیکنه نظراً ، اصل اولان بو جهته اهمیت ویرلمکسزین ، آز ، چوق کندنده لیاقت کورنلر ، همان حکومته کچمك هوسنه ، حرصنه قاپیلیورلر . بوکبی انسانلرك تشکیل ایتدیکی حکومتلرك مسندلری ، ملی تشکیلاته مربوط ، مجلسده قوی بر غروپ اولامانجه ، یالکز سلطنت وخلافت مقامی قالیور . بو یوزدن ، ملی مجلسلر ، شرف و قدرت ملیه‌یی تمثیل ایده‌میور ، آرزوی ملی تجلی ایده‌میور وایجاباتی تطبیق اولنه‌میور . بناءً علیه بزم ایچون ایلك واك اساسلی برنسیب ، اولا ، مملکتده تشکیلات ملیه‌یی وجوده کتیرمك ، صوکره‌ده ، بوتشکیلاتدن قوت آلان برغروپك باشنده ، مجلسده چالیشمق اولملیدر . حکومت تشکیلنه ویا تشکل ایده‌جك هر هانکی بر حکومته داخل اولمغه قالقیشمقده فائده یوقدر . چونکه بو ماهیتده بر حکومت ، وطنه وملته هیچ بر اساسلی خدمت ایفا ایده‌مه‌دن ، درعقب دوشمکه ویاخود پادشاهه دایانه‌رق مجلسه قارشی ودولاییسیله ملته قارشی وضعیت آلمغه‌مجبور اوله‌جقدر ، که برنجیسنده ، استقرارسزلق کبی بویوك برمحذور توالی ایده‌جك ؛ ایکنجیسنده‌ده ، حاکمیت ملیه‌نك ، بالتدریج معدوم حکمنه کتیرلمسنه خدمت ایدلمش اوله‌جقدر . » نته‌کیم ، مشمول اطلاعکز اولدیغی وفعلاً ده ثبوت بولدیغی وجهله ، بز اولا مملکتده تشکیلات ملیه یاپدق . صوکره مجلسی طوپلادق . اولا مجلس حکومتی یاپدق . اوندن صوکره‌ده حکومت یاپدق .

بوندن بشقه ، مناسبت دوشدکجه ، قابینه‌یه کیرلمیه‌جکی ویوکسك مقام ومأمورینلر قبول اولنمیه‌جغی حققنده ، اساساً بویوك وملی غایه‌دن بشقه هیچ برمقصد تعقیب ایتمدیکمزه واك بویوك حصهٔ فعالیتمزك ،

قوای ملیه‌نك ، شمدی‌یه‌قدر اولدیغی کبی ، بوندن صوکره‌ده ، نوزینه حصر مساعی ایتمکدن عبارت بولندیغنه دائر ملته قارشی بیانات و تبلیغاتمز وقوعبولمشدی . کاظم قره بکر پاشا تلغرافنامه‌سنده ، ارضرومده‌کی مطالعاتمی وبو نقطهٔ نظردن اولان تبلیغاتمزی تخطر ایتدیره‌رك ، بیان تقدیرات ایلدکدن صوکره ، « فقط ، بو کوزل عزم وقرارك شمدی‌یه‌قدر ، بزده کوروتمش تجارب ونتایجنه نظراً ، دها شموللی اولمسنی‌ده خاصة عرض ومطالعه ایلرم . » دیبورلردی . [وثیقه : ۱٤۰]

افندیلر ، کاظم قره بکر پاشانك بومطالعه وتکلیفی ، تلغرافنامه‌لرینك صوکنده سویلدکلری کبی وطن و ملتك خلاصی موضوع بحث اولدیغی بر دورده وتم ایضاح ایتدیکم وجهله هنوز ، مملکتده هیچ بر تشکیلات ومجلس یوق ایکن ومجلس طوپلاندیغی زمانده مجلسده بویله بر تشکیلاته وقدرت ملیه‌یه کووه‌نیر متفکوره صاحبی برغروپ اثبات موجودیت ایده‌مه‌مشکن ، هر نه‌صورتله اولورسه اولسون حکومت تشکیلنه ویاتشکل ایده‌جك حکومته داخل اولمغه هوس ایتمك البته دوغری اوله‌مزدی . بو طرز حرکته ، مملکت وملت منافعنه خدمت أملندن زیاده ، شخصی حرص و منفعت ویا هیچ اولمزسه جهالت عطف ایتمکده ، اعتقادمجه اصلا اصابتسزلك اولماز .

آنجق ، افندیلر ؛ قره بکر پاشانك دیدیکی کبی قابینه‌نك شکل وترکیبی ورجالنك قیمت وهویتی نه‌اولورسه اولسون ، مجلسده تعضو ایتمش سیاسی بر غروبك اك مؤثر اعضای عالیه‌سنك ، دائما مجلس ایچنده نافذ ومراقب قالمسی ، اك مهم بر حادثهٔ موفقیت والزم‌التطبیق بر قرار عد اولنه‌مز .

جداً حاکمیت ملیه اساسی اوزرنده تدویر اولنان مدنی دولتلرده ، قبول ایدلمش وفعلاً جاری بولنان اساس ؛ ملتك آمال عمومیه‌سنی اعظمی تمثیل ایدن وبو آمالك تعلق ایتدیکی منافع وایجاباتی ، اك یوکسك قدرتله وصلاحیتله یاپه‌بیله‌جك زمرهٔ سیاسیه‌نك ، امور دولتك اداره‌سنی درعهده ایتمسی وبونی اك یوکسك لیده‌رینك دوش مسئولیتنه تودیع ایتمسی ، پرنسیپندن عبارتدر .

ذاتاً بو شرائطی احراز ایده‌مین بر حکومت ایفای وظیفه ایده‌مز . حکومتك ، قوتلی غروب اعضاسی میاننده و فقط برنجی درجه‌ده اولمیانلرندن ضعیف بر حکومت یاپمق و اونی فرقه‌نك برنجی لیدرلرینك تعلیمات ونصایحیله یوروتمکه قالقیشمق فکری بالطبع دوغری دکلدر . بونك فجیع نتایجی بالخاصه عثمانلی دولتنك صوك کونلرنده کورولمشدر .

اتحاد وترقی رؤساسنك ألنده بازیچه اولان صدر اعظملردن و اونلرك حکومتلرندن ، ملته کلن ضررلر صاییله‌میه‌جق قدر چوق دکلیدر ؟

مجلسده ، حاکم اولان فرقه‌نك ، حکومت تشکیلنی ، مخالف و اقلیتده بولنان بر فرقه‌یه ترك ایتمسی ایسه اصلا موضوع بحث اوله‌ماز .

قاعدةً واصولاً ملتك اکثریتنی تمثیل‌ایدن وغایهٔ مخصوصه‌سی بارز اولان فرقه ، حکومتی تشکیل مسئولیتنی اوزرینه آلیر وکندی غایه وپرنسیپلرینی مملکتده تطبیق ایدر .

ذاتاً جمله‌نك معلومی اولان واو یولده حرکت ایدلمکده بولنسان بر حقیقتی ، بوراده توضیحدن مقصدم ؛ وطنپرورلك ، علو اخلاق ، انسان کامللك وبوکا مماثل برطاقم اوصاف کزیده ایجابی کبی کوستریلك ایسته‌نیلن سفسطه‌لره قارشی ، ملتك ونسل آتینك نظر دقت وانتباهنی جلب ایتمکدر . بو مطالعاتمه وسیله تشکیل ایتمش اولان کاظم قره‌بکر پاشانك‌ده بونقطه‌ده ، عمومیتله بتمله هم فکر وهم

مطالعه بولنديغنه اصلا شبهه‌م يوقدر . چونكه كاظم قره بكر پاشانك مقصودى ، البته ، بالكز بنم ويا هيئت تمثيليه‌ده بولنان بعض آرقداشلرك حكومت ياپمه‌مسنى وياخود حكومته كيرمه‌مسنى استهداف ايتمك دكلدى . كاظم قره بكر پاشا ، بو مسئله‌يه عائد تلغرافنامه‌سنده ، رؤف بكك وبنم اسممى ذكر ايدركن « بو قبالده اولان ذوات مؤثرهٔ عاليه » ديمش اولديغنه وكنديسنى عينى قبالده كورديكى طبيعى بولنديغنه كوره ، شبهه‌سز ، كنديلريده پرنسيپلرندن خارج قالماق بديهى ايدى . حالبوكه كاظم قره‌بكر پاشا ، خاطره‌مده يا كيلميورسه‌م ، مبعوث اوله‌رق ، مجلسده چاليشديغى صره‌ده ، بر وضعيتك ايجابى اوله‌رق ، يكى برهيئت حكومت تشكيلى موضوع بحث اولدى . بن ، بوخصوصده مداولهٔ افكار ايتمك اوزره ، فتحى بك ، فوزى پاشا ، فؤاد پاشا ، كاظم پاشا ، على بك ، جلال بك ، احسان بك وهيئت وكيله آرقداشلرى وسائر اون ، اون بش آرقداشى وبو ميانده كاظم قره‌بكر پاشايى چاك قياده نزديه دعوت ايتمشدم . كاظم قره‌بكر پاشا ، نزديه كلمه‌دن اول ، اوتاريخده فرقه كاتب عموميسى بولنان رجب بكك ، مجلسده يانه كيدرك ، كنديسنى دعوت ايتديكمى واغلب احتمال حكومت رياستنى تكليف ايده‌جكمى سويلدكدن صوكره ، شمديدن ، كنديسنك وضعيت حقنده تنورينه ياردم ايده‌جك معلومات وارسه بيلديرمسنى سويلمشدر .

كاظم پاشانك ، چاك قياده ، اجتماع ومذاكره اثناسنده‌كى وضعى‌ده حاضرون طرفندن معنيدار كورولمكدن خالى قالمدى . كاظم قره‌بكر پاشا ، اثناى مذاكره‌ده « بو صورتله‌ده ملته خدمتدن چكينمديكنى » پك حقلى ومناسب اوله‌رق درميان ايتمشدى . جريان مذاكره برنقطه‌يه صاپلاندى : حكومت رئيسى فتحى بكمى ، قره‌بكر پاشامى اولسون ؟ بونقطه اوزرنده ، مداولهٔ افكار ايديليركن ، كاظم قره‌بكر پاشا ، بكا ۸ تشرين اول ۳۳۵ تاريخنده توصيه ايتديكى وجهله « قابينه‌نك شكل وتركيبى ورجالنك قيمت وهويتى نه اولورسه اولسون ، دائما مجلس ملى ايچنده ، نافذ ومراقب قالمغى الزم التطبيق بر قرار عد ايتديكنى » بيان ايتمدى . بالعكس وضعيتى ، حكومت تشكيلنه صلاحيتدار قيلمامسنى آرزو ايدر ماهيتده كوروليوردى . حالبوكه ، هنوز وطن وملتك فلاح نامنك موضوع بحث اولديغى دورك مدهش وقاراكلق برصفحه‌سنى دها يشايوردق .

مذاكره‌يى انتاج ايتمدم . ويرديكم بر تنفس اثناسنده فوزى پاشا حضرتلرينى بغچه‌يه كوتوردم . كنديسنك ، فتحى بك وكاظم قره‌بكر پاشالردن برينى حكومت رئيسلكنه انتخابده ، حكم اولمسنى رجا ايتدم . فقط ، ايكيسنى عينى زمانده چاغيروب « مسئله‌نك ، شخصى و بسيط بر مسئله اولمديغنى ومسئوليتك وطنى وبويوك اولديغنى ايضاحدن صوكره ، آچيقدن آچيغه ، كنديلرينه هانكيسنك دها ايى ياپه بيله‌جكلرينى وجدانلرينه مراجعت ايدرك بالذات سويله‌ملرى طلبنده بولنه‌جقدى . »

تكرار ، طوپلاندق . حكومتى ، يا فتحى بك وياخود قره بكر پاشا تشكيل ايده‌جكدر . نتيجهٔ مذاكراتدن بونى آكلايورم . مسئله‌نك حلنده ، فوزى پاشا حضرتلرينى حكم ياپه‌لم ، ديدم . قبول اولندى . مشير پاشا ، فتحى بكى وقره بكر پاشايى آلدى . بغچه‌يه چيقديلر . ايضاح ايتديكم كبى حركت اولنمش . فتحى بك ، بن ، دها ايى ياپارم ديمش . مشير پاشاده بوقناعتده بولنمش و فتحى بك انتخاب ايدلمشدر . بوصورتله قره بكر پاشانك حكومت تشكيلنه مأمور ايدلمسنه دلالت فرصتى زائل اولمش بولندى .

افندیلر ؛ علی رضا پاشا قابینه‌سیله باشلادیغمز تماس نقطه‌سنه کله‌لم :

عرض ایتمشدم ،که حکومت ، بزه ، بیانامه‌سنی نشرندن اول و یرمدیکی ایچون ، بزده ، ملته اولان بیانامه‌مزی ، حکومتك مطالعه‌سنی آلمغه لزوم کورمه‌دن نشر ایتمشدك .

بونك اوزرینه ، حکومت ، جمال پاشا واسطه‌سیله دها درت ماده‌نك وسائط مختلفه ایله تعمیمنی لزوملی کورمکده اولدیغنی ، ۹ تشرین‌اولده بیلدیردی . بوماده‌لر ، شونلردی :

۱) انتخابات مسئله‌سی بوبابده مناسبت بولندیغی ،

۲) دولت عثمانیه‌نك حرب عمومی‌یه قاریشمسی دوغرو اولمدیغی ومسببلری علیهنده تعیین اسامی صورتیله بعض نشریات اجراسی وحقلرنده تعقیبات ومجازات قانونیه‌نك ترتیبی ،

۳) حرب اثناسنده یاپیلان هرنوع جنایات فاعللرینك جزای قانونیدن قورتولمیه‌جقلری ،

٤) انتخاباتك سربست جریان ایده‌جکی .

جمال پاشا ، بو ماده‌لری صایدقدن صوکره ، بونلرك توضیح وتعمیمی ، داخلاً وخارجاً بر طاقم سوء تلقیاتك اوکنه کچه‌جکندن بحثله ، مملکتك منافع عالیه‌سی ایجابی اوله‌رق صورت مخصوصه‌ده حسن تلقیسنی رجا ایدییوردی . [وثیقه : ۱٤۱]

§ افندیلر ؛ علی رضا پاشا قابینه‌سنك ، نه‌قدر ضعیف ونحیف دوشوندیکنی وحقیقتی کورمکده‌کی قصر بصرینی آکلامق ایچون ، بو ماده‌لر عادتا بر معیاردر . دولتك ، ایچنه دوشدیکی کرده اضمحلالك عمق ودهشتنی کورمکدن عاجز اولان زواللیلر ، بالطبع جدی وحقیقی چاره‌یی کورمه‌مك ایچون کوزلرینی یومارلر . چونکه ، اوجدی وحقیقی چاره ، کندیلرینی ، دها چوق تدهیش ایدر .

عقل وفراستلرنده‌کی محدودیت ، طبع واخلاقلرنده‌کی ضعف وترددی ایجابی بویله‌در .

چوقدن ، بنده اولدیغنه شبهه قالمامش اولمسی لازم کلن ، پادشاه وخلیفه‌نك ، بنده‌لکیله احراز اولنه‌بیله‌جك مقام اقتدارك ، اقتدارسزلغه نمونه اولمسی طبیعی دکلمیدی ؟

فرید پاشایی استخلاف ایدن ، علی رضا پاشا واولکی قابینه‌دن مدور و یکی رفقای مساعیسی ، فرید پاشانك براقدیغی نقطه‌دن باشلایه‌رق ، اونك انتاجه موفق اوله‌مدیغی آمال اغیاری تعقیب و انتاجه چالیشمقدن بشقه ، ذاتاً نه یاپه‌بیله‌جکدی ؟

بو ، بزجه ، واضحاً معلوم ایدی . فقط ، تخمین و تقدیر بیوریله‌جق برچوق اسباب و ملاحظاته بناءً ، هاضم وصبور داورانمقدن بشقه چارهٔ موفقیت یوق ایدی .

افندیلر ، ائتلاف ایلش کورونمکی موافق مطالعه ایتدیکمز بو یکی قابینه ایله ، بزم نقطهٔ نظرلرمزده موجود اختلافك انکشاف ایدن مبادیسنی کورمك ایچون ، بو درت ماده‌یه عائد مطالعه‌مزی احتوا ایدن جوابمزی ، بویوك ملت مجلسی ضبطنامه‌لرینك ایلك کونلرینه عائد صحیفه‌لرنده لطفاً بر دفعه دها کوزدن کچیریرسکز . [وثیقه : ۱٤۲]

افندیلر ، بو کونلرده استانبولده‌کی مطبوعات منسوبینی ، برجمعیت تشکیل ایتمشلر وتصویر افکار ، وقت ، آقشام ، تورك دنیاسی و استقلال غزته‌لری نامنه ، ۹ تشرین اولده ، بعض سوألار صوریبورلر

و نشریاته اساس اوله‌جق نقطهٔ نظرلر ، طلب ایدییورلردی . بونلره ، ایجاب ایدن خصوصات و معلومات بیلدیرلدی . [وثیقه : ١٤٣]

بومطبوعات هیئتنك رئیسی اولان ولید بك‌ده کندی غزته‌سی نامنه شایان دقت سوأللری احتوا ایدن بر تلغراف واردی . اوکاده یاورم واسطه‌سیله جواب ویردیردم . [وثیقه : ١٤٤] بونلری وثائق میاننده مطالعه بیوره‌جقسکز .

§ أفندیلر ، یکی هیئت وکلایه داخل و هیئت تمثیلیه‌مز مرخصی صفتنی حائز بولنان جمال پاشا ایله وقوع بولان وبولمقده اولان مخابراتمز ، هیئت علیه‌کزه ، داخلیه نظارتی مقامنی اشغال ایتمش بولنان ، داماد محمد شریف پاشادن بحث ایتمکی گچیکدیردی .

بز ، یکی قابینه ایله ائتلاف زمینی آرارکن ، شریف پاشا ، چوقدن ملتی تسمیه باشلامش بولونیوردی .

نظارته گچدیکنی ایلك تبلیغ ایدن ٢ تشرین اول تاریخلی تعمیمی محتویاتی ، تخطر بیوریلورسه، اوراده ، شو جمله‌لره تصادف ایدیلیر :

« افراد ملتك بروفاق واتحاد تام حالنده اولمسی ، دولتك منافع حقیقیه‌سی ایجابات‌ندن بولندیغی حالده ، برمدتدر ، داخل مملکتده آثارنفاق و شقاق رونما اولمسی ، مشکلاتك بر قات دها زایدینی مستلزم اولمق اعتباریله ، پك زیاده شایان تأسفدر . »

« . . . . . موفقیت . . . حکومتك تلقیناتنه مطاوعتله ، منافع مملکته مضر حرکاتدن مجانبت ایدلمکله حاصل اوله‌جغندن همان مرکز وملحقاته بودائره‌ده اجرای وصایا ایدیکزه . » [وثیقه: ١٤٥]

افندیلر ، داماد فرید پاشادن ، دها عقللی اولدیغی روایت ایدیلان داماد شریف پاشا، بك عجمیجه ایشه باشلامش اولیور . او تاریخلرده استانبولده ، بزی داغی ، باغی بر (سمپل سولدا) تلقی ایدن بعض رومانجیلر کبی ، داماد پاشاده بزی کندی عقل ابلهفریبانه‌سنجه غافل و غیر مدقق فرض ایدییوردی غالبا . . . !

حالبوکه ، بز ، درعقب ، ناظر پاشانك مقصد دنائتنی آکلامش و دها متیقظ بر وضعیت آلمش بولونیوردق . شریف پاشا ، بزم افعال وحرکاتمزی وفرید پاشا قابینه‌سنی اسقاط ضمننده ملتجه تطبیق اولنان اجرا آتی ، مملکتده آثارنفاق و شقاق اوله‌رق توصیف وبك زیاده تأسف ایدییور .

حکومتك تلقیناتنه مطاوعت و مضر حرکاتدن مجانبت تلقینی همان بوتون مملکته نشر ایچون استعجال ایدییور .

§ برده ، افندیلر ؛ حکومتك ، داخلیه ناظری محمد شریف امضاسیله انتشار ایدن بیاننامه‌سنك برقاچ نقطه‌سنه هپ برابر کوز گزدیره‌لم : [وثیقه : ١٤٦]

« هیئت وکلای حاضره متجانسدر . » چوق دوغرودر . بوجهت کمالیله توضیح ایده‌جکدر .

« خطوط اساسیه‌ده متحدالافکاردر . هیچ بر فرقه‌یه منسوب دکلدر . مختلف سیاسی غروپلرك هیچ برینه دخی تمایل ایتمیور . هپسندن معاونت معنویه‌یه انتظارده بولونیور . »

بو جمله‌لردن چیقان معنا صریحدر . حکومت ، تشکیلات ملیه و اونی اداره ایدن هیئت تمثیلیه ایله برابر دکلدر . حتی ، تمایلی دخی یوقدر . ائتلاف و حریت فرقه‌سندن ، محبلر جمعیتندن ، قزل خنجرجیلردن ، نکهبانلردن، الی آخره موجود اولان جمعیتلردن نه قدر معاونته انتظار ایدییورسه بزدنده آنجق او قدر . . . . جمال پاشا واسطه‌سیله بزی اشغال و اغفاله معطوف تلغرافلر محتویاتی هپ یالاندر .

صوکره أفندیلر ؛ شو جمله‌یی اوقویه‌لم : « مقدرات مملکتك ، وکلای ملت وساطتیله تعیینی اخص آماملزدر . »

بوندن چیقان معناده ، شودر : سیواسده برقاچ کشی طوپلانمش ملت نامنه اداره‌ٔ کلام ایدییور، مقدرات ملتله علاقه‌دار اولیور . « هیئت تمثیلیه » دیه برده عنوان طاقینه‌رق ملت و مملکتك — وظیفه‌لری اولمدیغی حالده — ایشلرینه قاریشیورلر . بونلرك سوزینی دیکله‌مه‌یکز . چونکه بونلر وکلای ملت دکلدر !

حکومت ، بو بیاننامه‌ده ، شو صورتله صلح حقنده‌کی نقطه‌ٔ نظرینی‌ده ایضاح ایدییور : « ویلسون پرنسیپلرندن بحق استفاده اوله‌رق ، دولت عثمانیه‌نك متحد و پادشاهنك اطرافنده مجتمع بر دولت مستقله اوله‌رق تامین بقاسی ایچون هیچ برتشبثدن کری دورولمیه‌جقدر . »

یکی قابینه ، بو نقطه‌ٔ نظرلرنده ، موفق اوله‌جقلرینه دائر شو قوه‌ٔ تأییدیه‌یی کوستریور : « ذاتاً دول معظمه‌نك حسیات نصفتکارانه‌لری وحقیقة کیتدکجه توضح ایتمکده اولان آوروپا وآمریقا افکار عامه‌سنك اعتدال پرورلکی‌ده بوبابده امنیت بخش اولمقده‌در . »

افندیلر ، بوتون بوفکرلر ، فرید پاشا قابینه‌سنك پادشاه لسانیله نشر ایتدیکی بیاننامه محتویاتنك حرفی حرفنه عینی دکلیدر ؟

بو طرز بیاننامه‌لر ، نشرندن مقصد ، ملتی اغفال و مسکنته ارجاع دکلیدر ؟

هانکی نصفتدن بحث اولونیور ؟ هانکی اعتدالپرورلکدن دم اورولیور ؟ بونلرك اصللری وارمیدی؟ مملکتك ، مرکزندن اعتباراً هر یرده‌کی تظاهرات اجنبیه ، حقیقتده بونك عکسنی اثبات ایده‌جك دلائل فعلیه وباهره دکلیدی ؟

حقیقتده ویلسون ؟ پرنسیپلریله برابر ، صحنه‌دن چکیلمش و اقسام ممالك عثمانیه‌نك سوریه‌ده ، فلسطینده ، عراقده ، ازمیرده ، آطنه‌ده و هر یرده اشغالنه سیرجی بولونیورمیدی ؟

بوقدر ، قطعی آثار اضمحلال مواجهه‌سنده ، عقلی ، فراستی ، وجدانی اولان آدملرك ، کندیلرینی آلداتملرینه احتمال ویریلیرمی ؟ بوکبی آدملر ، فی‌الحقیقه ، کندیلرینی آلداته‌جق قدر ابله اولورلرسه اونلرك مقدرات مملکتی اداره ایتملرینه ، عقلی ایرمن حقیقت فجاعتی کورنلر تحمل ایده‌بیلیرمی ؟ اکر بوآدملر ، حقیقتی بیلیورلر وکندیلرینی آلداتمیورلرسه ، ملتی اغفال ایدرك قویون سوروسی حالنده دشمنك پنجه‌سنه تودیع ایتمکه چالشه ، باشله چالیشملرینه نه معنا ویرله‌بیلیر ؟

بو جهتلرك مطالعه‌سیله ویریله‌جك حکمی افکار عمومیه‌یه براقیرم .

§ افندیلر ، حکومتك بیاننامه‌سنك ، معناسزلغنه واحتوا ایتدیکی افکارك سقامتنه‌رغماً ، بز هیئت

تحلیله نتیجه‌سنی تاولفنده ، ۷ تشرین اول کونی ، یکی قابینه‌یه مظاهرته قرار ویریبورز . حکومت جدیده ایله آمال ملیه‌ آراسنده ائتلاف تام حصول بولدیغی ملته تبشیر ایدییورز وهر طرفده امور حکومته اصلا مداخله ایدلمه‌سنی تأمین وحکومت قوت واجراآتی تحکیم ایده‌جك تدابیر آلیورز . داخل وخارجده ، وحدت تامه اولدیغنی فعلاً اثبات ایده‌جك وضعیت آلیورز. خلاصه ، مملکتك تأمین سلامتنی صفوت وصمیمیتله دوشونلرك ، عقلاً و وجداناً یاپمغه مجبور اولدقلری ـ وارد خاطر اولان ـ هر شیئی یاپمغه چالیشیورز . بر آن اول مبعوثلرك انتخابنی تأمین ایچون تشویقاتده وتوصیه‌لرده بولونیورز . یالکز بر شی یاپمیورز . تشکیلات ملیه‌یی لغو ایتمیورز و هیئت تمثیلیه‌یی فسخ ایله‌میورز . یکانه قباحتمز بودر .

دامادفرید پاشادن صوکره ، دیکر برداماد پاشانك اطرافنده ، صدراعظم‌دیه ، ناظر دیه‌طوپلانمش بر طاقم سیکمه‌زانی ، آلچق بر پادشاهك دنی فکرلرینی سهولتله تطبیقده سربست براقیه‌جغمزی احساس ایدییورز .

§ مرخصمز جمال پاشا ، بزم ، قابینه حقنده ، حسن ظن واعتمادمزی تحصیل ایچون هر چاره‌یه باش اورمقدن کری دورمیور . احمدعزت پاشایه‌ده ، قابینه‌یی ترکیه ایتدیره‌رك موجودیتمزك سیلنمسی لزومنه دائر نصایح ویردیریبوردی .

فی‌الحقیقه ، احمد عزت پاشانك شیفره داخلنده قالان امضاسیله ، حربیه ناظری جمال پاشادن $\frac{۷}{۸}$ تشرین اول ۳۳۵ تاریخلی شویله بر تلغراف آلمشدق :

حربیه‌دن
$\frac{۷}{۸}$ ـ تشرین‌اول ـ ۳۵

مصطفی کمال پاشا حضرتلرینه

یکی قابینه‌ده ، اکثریتله موجود اولان ، قدیم و صمیمی رفقامی زیارت ایدرك استیضاح احوال وتعاطیء افکار ایتمش ایدم . مطلع اولدیغم بعض‌احوال اوزرینه ، منافع حیاتیهٔ ملت ومملکت‌اندیشه‌سی وبینمزده مؤسس اولان روابط مخادنت واخوت عسکریه امنیه‌سیله ، مطالعات آتیه‌یی سرده‌مسارعت ایدییورم :

برقاچ آیدنبری، مملکتك دوچار اولدیغی تهلکهٔ استیلا واضمحلالك اوکنه کچیله‌بیلمك أمرنده ، شمدی‌یه قدر قوا وحرکات ملیه‌نك تأثیرات نافعه‌سی، جمله‌جه تصدیق ایدلمکده‌در .

یالکز ، بو خدمتك نتایجنی اقتطاف ایتمك ، بوندن صوکره حکیمانه وقانونی بر ادارده‌نك تأسیسنه وابسته اولدیغی‌ده ، ارباب نظرجه مسلمدر . آرتق حکومت وملت ، ایکیلکدن آیریله‌رق بر وحدت کامله شکلی ارائه ایتمسنه ، فکر عاجزانه‌مجه ، احتیاج عاجل‌ومبرم واردر. قابینه‌یی تشکیل ایدن ذواتك خلوص نیت و اعتدال فکرندن ، جمله‌نك امین اولدیغنه معتمدم . هیچ بر قابینه‌نك دوام مأموریتنه امکان براقیه‌جق بر وضع حال داخلینك ، سیاست خارجیه اوزرینه اوله‌بیله‌جك تأثیرات مشئومه‌سی ،

محتاج ایضاح دکلدر. بر آن اول مبعوثانك انتخابی ومجلسك جمعی ایچون ، حکومت سلیمجه تدابیر سریعه اتخاذ اولنقده‌در . محافظهٔ وطن أمرنده‌کی عزم ونیت جوانمردانه‌لرینك ، ارکان حکومتجه صورت تلقیسی ، بوکونکی بیاننامه‌دن استنباط اولنه‌جغندن خلوص نیتله اتحاد افکار حصول بوله‌جغنه امنیتم برکمالدر .

آنجق ، بو صباح نزد عاجزانمه کلن واقف احوال وشایان امنیت بر ذات ، کوتاهیه وبیله‌جك جهتلرنده ، مغایر مرضی بعض احوالك ظهورندن بحث ایلمشدر . بزی ، فترت واختلافه سوق ایتمك ایچون خارج وداخلدن برچوق تشویقات وتحریکات وقوعبوله‌جغی تخمین وتسلیم ایدیله‌جکی طبیعیدر . دیکر طرفدن، دون وکلادن برذاتك ارائه ایتدیکی قسطمونی والی وکیلندن‌مورود برتلغرافنامه ایله‌ده ، بعض مأمورینك تعیین و تجزیه‌سی کبی خصوصاتده حکومت مرکزیه‌یه عادتا أمر ایدلمك ایسته‌نیلیور ایدی . بومثللو حالاتك ، دولتی بو درکه‌یه کتیرمش اولان و نزدکزده دخی رتبهٔ مردودیتی بیاننامه و تحلیفنامه‌لرده مع‌المسار کورولن ، ادارهٔ سقیمه‌یی عیناً تقلید دیمك اوله‌جغندن بومثللو آدملره وسیلهٔ حرکت وفعالیت ویرلمه‌مسنی ، مسلم اولان کیاست وفطانتکزدن امید ایدرم . خلاصه ، آرتق مملکتده وحدتك تأمینی وقوانین اساسیه دائره‌سنده حکومتله رابطه تأسیسنی کمال خلوص ایله توصیه ورجایه مسارعت ایدرم . (احمد عزت)

حربیه ناظری

جمال

§ بو تلغرافه ، ممکن اولدیغی قدر هیچ بر فکر وحس مخصوص اظهار ایتمه‌مکه چالیشه‌رق ملایم وحتی اطمئنان بخش برجواب ویرمك ، موافق مطالعه ایدلدی . جواب بودر :

شیفره

سیواس
٧/٨ تشرین اول ٣٥

حربیه ناظری جمال پاشا حضرتلرینه

ع — ٧/٨ - ١٠ - ٣٣٥

« احمد عزت پاشا حضرتلرینه »

مطالعهٔ سامیلری، لایق اولدیغی اهمیتله نظر دقته آلندی. حرکات ملیه‌نك تأثیراتی حقنده‌کی حسن تلقی‌یه تشکر اولنور . بوکونه قدر اولدیغی کبی ، بوندن صوکره دخی ، خدمات واقعهٔ ملیه‌نك حکیمانه برطرزده ادامه ایدیله‌جکنه وقانونی برادارهنك تمامیٔ تأسسنه بوتون موجودیتمزله چالیشیله‌جغنه اعتماد بیورولمسنی رجا وچونکه غایهٔ مساعیمزك بر دورهٔ قانونیه کشادینه معطوف بولندیغنی عرض ایدرم. الحمدلله حکومت ایله ملت، نقطهٔ نظرلرنده ائتلاف تام حاصل ایلمش اولدقلرندن فی‌مابعد دوام ایده‌جکندن أمین بولندیغمز ، صمیمیت متقابله و وحدت کامله شکلنی منافع ملت ومملکتی کافل اوله‌جق صورتنده ارائه ایده‌جکدر .

حركات وسياست سقيمه‌سی جمله‌نك معلومی اولان فريد پاشا قابينه‌سنه ، ملتك مطاوعت و آمال وافعالنه مشاركت ايتمه‌سی ، سياست خارجيه‌مز اوزرنده هيچ بر تأثير مشئوم براقيوب بالعكس فريد پاشا قابينه‌سنك سببيت ويرديكی بالجمله تأثيرات منحوسه‌يی برطرف ايتمش وشايان شكر و محمدت اولان بوكونكی مساعد وضعيت سياسيه‌مزی تأمين ايلمشدر .

ملتك اعتمادينه مظهر بوكونكی قابينه ايله متحد بولنمق ، وضعيت داخليه‌مزی سياست خارجيه اوزرنده اك نافع ومؤثر برعامل قيله‌جغنه شبهه يوقدر. حادثات فوق‌العاده‌ده بعض يرلرده آرزو خلافنده بعض وقايعك ظهوری غيرقابل اجتناب احوال ضروريه و طبيعيه‌دندر . بالخاصه كوتاهيه و بيله‌جك واسكيشهر كبی مواقعك وبومواقعده‌كی معصوم ومغدور خلقك تحتنده بولنديغی تضييق وتحقير ، لطفاً ونظر انصاف ايله بر آن دوشونيلورسه باعث شكايت كورولن احوالك نه درجه محق اولديغی ادنا ملاحظه ايله ثابت اولور . بو يرلرده‌كی وضعيت أليمه ومؤسفه‌نك‌ده ، باعث ومسببی سابق حكومتك طورمسكينانه‌سی اولديغی دوشونولنجه هدف تعريض وتخطئه‌نك حركات مليه‌يه توجيهی حقسزلق اولور اعتقادنده‌يم . قسطمونی والی وكيلنك منظور دولتلری بيوريلان تلغرافنامه‌سندن وكيل مومی‌اليهی‌ده معذور كورمكزی رجا ايده‌جكم . چونكه بوطرز مراجعت يالكز قسطمونيدن دكل ، دها بعض يرلردن‌ده واقع اولمش ويكی قابينه‌نك متردد كبی كورونن طور ابتدائيه‌سی برايكی كون دها دوام ايتسه‌يدی ، بونوع مراجعتلر مملكتك هر كوشه‌سندن ياغه‌جقدی . فی‌مابعد ، بوكبی حالاته قطعياً ميدان ويرلمه‌مسی ايچون ايجاب ايدن هردرلو تدابير آله‌جق وتأثيرات اجرا ايديله‌جكدر وتوصيهٔ فخيمانه‌لری وجهله ، وحدت نامه‌نك تأمينی وقوانين اساسيه دائره‌سنده حكومتله رابطهٔ صميميه‌نك تأسيسی ايچون كمال خلوص ايله صرف مساعی ايديله‌جكدر . حرمت وتعظيم ايله اللركزدن اوپرم أفندم .

مصطفی كمال

§ افنديلر ؛ احمد عزت پاشانك يازديغی نصيحتنامه وويرديكمز جوابك مطالعه‌سی برخاطره‌می احيا ايتدی . نظر ملتده وتاريخده مضبوط قالمسی ايچون اونی‌ده سويله‌مش اوله‌يم :

علی رضا پاشا ، بركون ، احمد عزت پاشايی زيارت ايدر ؛ اثنای صحبتده عليهمده برطاقم تفوهاتده بولنور وبو تفوهاته مهم بر كشفنی‌ده علاوه ايدر : « جمهوريت ياپه‌جقلر ، جمهوريت ! » ديه باغيرير . دوغريسنی ايسترسه‌كز أفنديلر ؛ ماكدونياده عثمانلی امپراطورلغنك غرب اردولری باش قوماندانی علی رضا پاشانك آرسلانلردن مركب ، قوص قوجه تورك اردولرينی ، محو و پريشان ايتديردكدن و قيمتلی ماكدونيا طوپراقلرينی ، دشمنلره ترك و تبرع ايتدكدن صوكره ؛ دولتك اك مشكل آننده ، وحيدالدينك خادم آمالی اولمق ايچون ، ايجاب ايدن اوصافی اكتساب ايلمش اولديغنه وبومشهور اردولر باش قوماندانك ، بودفعه كنديسنه اك ماهر معاون اوله‌رق ، اسكی اركان حربيه رئيسنی ، حربيه نظارتنه كتيرمكی دوشونه‌جكنه ، طبيعی نظرله باقيله‌بيليردی . فقط تشبثات مليه‌نك ، جمهوريتی استهداف ايتديكنی ، بوقدر سرعت وسهولتله احتساس وادراك ايليه‌جكنه تقدير خوان اولمامق ممكن دكلدر .

افنديلر ؛ بكا بومعلوماتی ويرن حكايه‌يی بالذات عزت پاشانك آغزندن ايشيدن ، چوق محترم وايچمزده حاضر بر آرقداشدر .

§ افندیلر ، جمال پاشا ۹ تشرین اول ۳۳۵ تاریخلی برشیفره ایله ، هیئت تمثیلیه ایله یقیندن تماس ایتمك آرزوسی ، بحریه ناظری صالح پاشانك ، حرکتنك تنسیب ایدلمکده اولدیغنی بیلدیردی . فقط ، صالح پاشا بر آز راحتسز اولدیغی ایچون محل ملاقاتك ممکن مرتبه یقین اولمسی واستانبولدن بحراً حرکتی مناسب تأمل ایدلدیکی تصریح ایدلدکدن صوکره هیئت تمثیلیه‌دن کیملرله ونره‌ده ملاقاتلری تصور اولندیغنی صوردی .

— ۱۰ تشرین اولده ویردیکمز جوابده ؛ محل ملاقات اوله‌رق آماسیه‌یی تثبیت ایتدك . کوروشمك اوزره هیئت تمثیلیه‌دن بنمله برابر رؤف وبکر سامی بکلر کیده‌جکدی . بونیده بیلدیردك . صالح پاشانك استانبولدن هانکی کون حرکت ایده‌جکنك و آماسیه‌یه هانکی کون اواصل وله بیله‌جکنك وقت ورمامیه اشعارینی رجا ایتدك .

§ افندیلر ، مملکتك هر طرفنده ، تشکیلات ملیه‌نك توسیع وترصینی فعالیتنه دوام ایدیوردق . عینی زمانده مبعوثان انتخابی تأمین وتسریعه چالیشیور وبوخصوصده‌کی نقطهٔ نظرلرمزی‌ده ایجاب ایدنلره ابلاغ ایدیور و بعض ذواتی توصیه دخی ایدیوردق . آنجق جمعیت نامنه ، نامزد وضع ایتمه‌مکی برلسیب قبول ایتمکله برابر ، مبعوث اولمق تشبثنده بولنانلرك ، « آناطولو و روم ایلی مدافعهٔ حقوق » اساسلرینی ومقرراتنی حسن قبول ایتمش ذواتدن اولمسنی ، پك زیاده آرزو ایدییور وبوکبی ذواتك ، کندیلکلرندن جمعیت نامنه نامزدلکلرینی وضع ایتملری لزومنی‌ده اعلان ایدییوردق .

۱۱ تشرین اول ۳۳۵ تاریخنده ، بو عرض ایتدیکم خصوصاته دائر یکیدن بعض أمرلر ویردك .
[وثیقه : ۱٤۷] ، [وثیقه : ۱٤۸] ، [وثیقه : ۱٤۹]

§ آمال ملیه‌یه خادم مأمورلر ، برر صورتله ، نقل وتحویل اولنمق ، آمال ملیه‌یه مخالفتلرندن دولایی ، ملت طرفندن قوغولان مأمورلرك صفت مأموریتلرینی محافظه‌ده دوام اولنمق یوزندن بعض یرلردن ، یکی قابینه‌ایله معنای ائتلافنز آکلاشیله‌مدیغی طرزنده تعریضلر کلمکه باشلادی . بوخصوصی ، ۱۱ تشرین اولده ، جمال پاشایه یازارق ، قابینه‌نك نظر دقتنی جلب ایتمك ایستدك .

برده ، افندیلر ، معلومکزدرکه استانبولده « عسکری نکهبان جمعیتی » دیه بر هیئت فسادیه تورەمشدی . بوهیئتك او زمانکی معلوماته نظراً رأس‌کارنده بولنانلر ، کراز حمدی پاشا ، خرسزلقدن دولایی مطرود ، ارکان حرب میرآلایی رفیق بك ، سابق خلاصکار غروپندن بیکباشی کمال بك ، باندیرمه سابق سوقیات رئیسی طوپجی بیکباشیلرندن حق افندی وهنوز بو جمعیتله قطع رابطه ایدوب ایتمدیکی معلوم اولمیان مطرود ارکان حرب بیکباشیلرندن نورس بك کبی سیأتلری یوزندن اردودن طرد اولنمش ویا تقاعده سوق ایدلمش کسان ایله ، اخلاقسزلقلریله طانمش محدودالمقدار اشخاصدن عبارت بولنمقده ایدی .

ایشته ، بو جمعیت ، اقدام غزته‌سنك ۲۳ ایلول ۳۳۵ تاریخ و ۸۱۲۳ نومرولی نسخه‌سنده برمخطره نشر ایتمشدی . بوجمعیت ، بومخطره‌سیله ، کندیلرینه ، وطن وملتك نکهبانی سوسنی ویرمك ایستیوردی . جواد پاشانك حربیه نظارتی زماننده ، بو جمعیت حقنده ، تعقیباته باشلانیلمشدی . تبدلاتدن دولایی آرقه‌سی کسیلدی .

بوجمعیتك موجودیتی وفعالیتی اردو منسوبلرینك عصبیتنی تحریك ایدییوردی . هیئت تمثیلیه‌یه مراجعتلر باشلامشدی .

۱۲ تشرین اول ۳۳۵ تاریخنده ، حربیه ناظری جمال پاشادن ، کندی موفقیتی نقطهٔ نظرندن ، بو منبع فسادک کوکندن سوکولوب آتیلمسنی ومسئوللرینک شدیداً تجزیه‌لرینی واجرا آتلك اردویه تعمیمنی رجا ایتدم . [وثیقه : ۱۵۰]

جمال پاشادن ۱۴ تشرین اولده آلدیغم « بو ، قطعی ، مقرردر » [وثیقه : ۱۵۱] قصد و قطعی تلغرافنی ۱۵ تشرین اولده بوتون اردویه صورت خصوصیه‌ده ابلاغ ایتدم [وثیقه : ۱۵۲]

فقط ، جمال پاشانك بوقطعی قرارینك هیچ بروقت تطبیق اولندیغنی خاطرلامیورم .

§ افندیلر ، تخطر بیورسکز ، انکلیزلر ، مرزیفون وحوالی‌سنه مسعودی ... ایشغال ایتدیلر . بو مناسبتله و فرید پاشا قابینه‌سنك سقوطی اوزرینه ، سیواس اهالیسی ... بولندی . برطاقم نطقلر ویرلدی . بوصره‌ده خلقده « قهر اولسون اشغال » دیه ... منتشر ارادهٔ ملیه غزته‌سی ، بو حادثه‌یی اولدیغی کبی یازدی . داخلیه ناظری ... بوغزته‌نك استخباراتنه عطفاً ، سیواس ... بر تبلیغنده « قهر اولسون اشغال » طرزنده‌کی یازیلر ، حکومتك حال حاضر سیاسته غیر موافقدر » دیبوردی .

بو نه دیمکدر ، افندیلر ؟ حکومت ، اشغالی ، شایان تقبیح بولمیان برسیاستمی تعقیب ایدیوردی ؟ برقسه ، قهر اولسون اشغال دیدکجه ، ممالکی دها زیاده اشغاله‌می سببیت ویریله‌جکدی ؟ اشغال وتجاوز قارشوسنده ، ملتك محافظهٔ سکوت وسکوت ایتمسی ، اشغالدن متحسس اولمش کورونمه‌مسی موافق عقل وسیاست ایدی ؟

بویله سقیم و حوادثه بر دوشونجه ، اضمحلال وانقراض اوچورومنه قدر تکمه‌لنمش بر دولتی قورتاره‌بیله‌جك سیاسته اساس اوله‌بیلیرمیدی ؟

ایشته ، بومناسبتله ، ۱۳ تشرین اول ۳۳۵ ده ، حربیه ناظری جمال پاشایه ، یازدیغم برتلغرافده : « وطنك قسماً تخلیه‌سنی ادراك ایلین ملتك ، بوطرزده ، حتی دها بارز برصورتده ، اظهار حسیات ایتمسنی پك موافق ومعقول کوردیکمزی » و « ملتك حسیات حقیقیه‌سنه مستنداً حکومتك بو ملتمز اشغاللری ، لسان رسمیٔ سیاسی ایله رد ومتارکه احکامنه مغایر ، بوکونه قدر وقوعبولمش مداخلاتی پروتستو وتعمیرلرینی طلب ایلیه‌جکنه انتظار ایلمکده‌یز . » دیدکدن صوکره ، « بو وسیله ایله حکومتك تعقیب ایتدیکی سیاستده ، هیئت تمثیلیه‌جه ، هنوز معلوم اولمامش جهتلره وارسه تنویرینی » رجا ایتدم .
[وثیقه : ۱۵۳]

مرخصمز وحربیه ناظری جمال پاشانك جوابی ، چوق انتباه‌لدر . [وثیقه : ۱۵۴] ۱۸ تشرین اول ۳۳۵ تاریخلی اولان بوجوابده ؛ شو بارزلك احتوا ایلدکلری معانی ، شایان دقتدر . « آمال ملیه دائره‌سنده تدویر امور مسئولیتنی تحمل ایدن حکومت مرکزیه ، حرکات واجرا آتنده اقتضاات سیاسیه‌یی قوللامق ، اجانبه قارشی دها مهمانوازانه وملایمانه حرکت ایلمك اضطرارنده‌در . »

افندیلر ، رضا پاشا قابینه‌سی و او قابینه‌ده ، حربیه ناظری اولان ذات ، عزیز وطنمزی اشغال ایدن ، سونکولرینی ملتك قلبکاهنه صاپلایان اجانبی ، مسافر قبول ایدیور واونلره مهمانوازانه وملایمانه حرکتده اضطرار کورویور ! بو نه مطالعه‌در ، بونه قفادر ؟ آمال ملیه بومی ایدی ؟

حربیه ناظری ؛ « خصوصیله تشبثات ملیه سوء تفسیراتنه ـ دائر ـ فعالیتلرك هنوز قوتدن دوشمدیکی شوزمانلرده اشارت ایلدیکم احتیاطکارلقلرك نابمحل اولمدیغنی تصدیق بیوریلور اعتقادنده ،

اولدیغنی سویلیه‌رك ، تشبثات ملیه‌نك ایراث ضرر ایلمش اولدیغنی ایما ایدیبور وبویوزدن حاصل اولان فنالغی تعمیر ایچون تدبیرلرینك نابمحل اولمدیغنی بزه‌ده تصدیق ایتدیرمك مهارتی کوسترمکه چالیشیور.

حربیه ناظری ، تلغرافنامه‌سنی شو جمله ایله اکمال ایدیبور : « اثبات آثار رشد ایلمش اولان ملت نجیبه‌نك حائز اعتمادی بولنان ، حکومت حاضره ، اجرآت واقعه‌سنده آزاده سر قالدقجه ، خارجه قارشی دها فضله اسماع کلام ایلیه‌بیله‌جکی بدیهیاتنه قارشی هیئت محترمهٔ تمثیلیه‌دن ، اجراآت حکومتی دها زیاده مروحکار بولنملرینی رجا ایده‌رم . »

افندیلر ، جمال پاشا ، حقیقةً مهم نقطه‌لره تماس ایدیبور : اولا ، ملتك اثبات رشد ایتدیکنی سویلیه‌رك بزم ، ملت نامنه دلالت وارشادمزه احتیاج اولمدیغنی ایما ایدیور وبونکله ، بزی ملت عندنده نضولی بر طاقم مداخله‌جیلر تلقی ایدیبور . ثانیاً ؛ بزم ، حکومتی آزاده سر براقدیغمزی وبویوزدن خارجه قارشی اسماع کلامه ، مانع تشکیل ایلدیکمزی افاده ایدیبور .

افندیلر ، ملت نجیبه‌مزك ، رشدینی اثبات ایدن آثار ؛ ارضروم ، سیواس قونغره‌لری وبوقونغره‌لرده اتخاذ ایلدیکی مقررات وبومقرراتك تطبیقنه چالیشمق سایه‌سنده وحدت وتساند کسب ایتمکه باشلامسی وسیواس قونغره‌سنی یاپانلری امحایه قالقیشان فرید پاشا قابینه‌سنی اسقاط ایلی افعال وحرکات وتیقظلدی .

بوقدرله اکتفا ایتمك، بوتون بوحرکات وفعالیتده اولدیغی کبی بوندن صوکره‌ده ، ملته رهبر اکده بولنمق وظیفهٔ وجدانیه‌سندن صرفنظر ایدرك، حکومتی آزاده سر براقه‌بیلمك ، آنجق بر شرطله ممکن اوله‌بیلیردی . اوده ؛ آزاده سر اولمغه لیاقتی تحقق ایده‌جك، ملت مجلسنه مستند ، ملی برقابینه‌نك، مقدرات مملکت وملتی بحق تکفل ایتدیکنه قناعت ایدی. ملتك ، « قهر اولسون اشغال » آوازهٔ شکایتنی بوغمغه چالیشان ، بی حس وادراك انسانلردن مرکب ، حیوان وترکیبنده خائن بولنان برهیئتك ، ابلهانه واجهلانه ومسکینانه حرکتلرینك سیرجیسی قالمق ، ارباب عقل واذعان وحمیتدن طلب اولنه بیلیرمیدی ؟!

برده افندیلر ؛ جمال پاشا : « ملتك حائز اعتمادی بولنان حکومت حاضره » سوزیله پك بویوك وعلنی بریالان ارتکاب ایدیبوردی. ملتك حکومته اعتمادی هنوز تحقق ایتمه‌مشدی . بوسوز ، آنجق وهیچ اولمازسه ، ملت مجلسی حضورنده قابینه اعتماد رأیی آلدقدن صوکره تلفظ اولنه‌بیلیردی . حالبوکه هنوز ملت مجلسنك اعضالری بیله انتخاب اولنمش دکلدی .

حربیه ناظری ، بوسوزی تلفظ ایتدیکی دقیقه‌ده ، یالکز برذاتك حائز اعتمادی بولونیورلردی . اوذات‌ده ، دولت ریاستنی تلویث ایتمکده بولنان خائن وحیدالدین ایدی .

هیئت تمثیلیه‌نك ، کندیلریله ، ائتلافه لزوم کورمش اولمسی ، ملت نامنه احراز اعتماد کبی تلقی ایتمك ایستیور ومقصودلری بوایدیسه ، ملتك کندیلرینه واسطهٔ اعتمادی اولان بوهیئتی آره‌دن چیقارمغه چالیشمغه احتیاج نه‌دندی ؟

§ افنديلر ، فريد پاشا حكومتنك سقوطى ، مملكتده بعض مترددن كوروننن محللرده حسيات ومعنوياتى اوزرنده حسن تأثير يايدى . هرطرفده ، رؤساى مأمورين ملكيه وعسكريه باشده اولمق اوزره ، تشكيلاته كرمى ويرلدى .

على فؤاد پاشا ، غرب ولايتلرينك همان كافه‌سيله علاقه‌دار اولدى . بالذات ، اسكيشهر ، بيله‌جك وبالآخره بروسه حواليسنده دولاشمق وايجاب ايدنلرله مخابره ايتمك صورتيله چاليشيوردى .

باليكسرده بولنان ميرآلاى كاظم بك ، (مجلس رئيسى كاظم پاشا) اوحواليده ملى تشكيلات وعسكرى ترتيبات ايله علاقه‌دار ومشغول ايدى .

بروسه‌ده ميرآلاى بكر سامى بك ، ٨ تشرين‌اولده ، فريد پاشانك آدمى اولان والى‌يى استانبوله كوندره‌رك ، قونغره مقرراتنى تطبيقه باشلامش وبر هيئت مركزيه تشكيل ايتديرمشدى .

تشكيلات مليه ايله اوغراشيلديغى قدر ، انتخاب مبعوثان ايله‌ده بيويك علاقه ايله اوغراشيليوردى .

مملكتده ، بالجمله تشكيلات مليه‌نك ، عينى عنوان آلتنده ، هيئت تمثيليه‌يه مربوطيتى اساسى تعقيب اولونيوردى . اسكيشهر ، كوتاهيه ، آفيون قره حصارى حواليسنده تشكيلاتك ترصينى وآيدين ، قونيه ، بروسه ، قره‌سى منطقه‌لرينك سهولت ارتباطى نقطهٔ نظريدن تدبيرلر آلينيوردى . غرب جبهه‌لرى حقنده حربيه نظارتى تنويره وحكومتجه نه كبى اجراآت وترتيبات دوشونيلديكنده صوروله‌رق ، حكومتك علاقه‌سنى استجلابه ، چاليشيليوردى .

§ أفه‌لر طرفندن اداره اولنان آيدين جبهه‌سى اقسامنه برقوماندان كوندرمك خصوصى دوشونولمكه باشلاندى . ١٤ تشرين اولده اشغال آلتنده‌كى محللرده ، خفى تشكيلات مليه ياپلمسى ايچون فوأد پاشايه و آفيون قره حصارنده يكرمى اوچنجى فرقه قوماندانى عمر لطفى بكه يازلدى . مع هذا ، بو تاريخلرده ، هنوز بعض يرلرده ، مقصدك تماماً آكلاشيلمديغى كوروليوردى . مثلا ، ردالحاق هيئتلرينك ، كندىناملرينه ، تبليغاتده بولنمقده اولديغى و ١٠ تشرين اول ٣٣٥ تاريخنده ، ردالحاق جمعيتى رئيسى امضاسيله ، تشرين اولك يكرميسنده ، بر بيوك قونغره اجتماع ايده‌جكى و بو قونغره‌يه ايكى مرخص اعزامى ولايتلردن طلب ايديليور وبرطاقم تدبيرلر اجراسى بيلديريليوردى .

بر طرفدن ، قره‌غول جمعيتلرده ، استانبولدن ماعدا ، بروسه حواليسنده‌ده فعاليتده بولنديغى آكلاشيلدى .

بوتشتتك اوكنه كچمك ايچون ايجاب ايدن تدبيرلر آلندى . بالخاصه ، على فوأد پاشايه ، باليكسرده كاظم پاشايه ، بروسه‌ده بكر سامى بكه ، بروسه هيئت مركزيه‌سنه ايجابى كبى يازلدى . [وثيقه : ١٥٥]

ائتلاف وحريت جمعيتى‌ده ، دشمنلرله برابر آناطولوده مقابل تشكيلات ياپمق اوزره يتمش بش كشى قدر كوندرمش ، بوخبر آلندى . قول اردولرك نظر دقتى جلب اولندى .

— استانبولده ، خفى چاليشمغه قرار ويرلدى . تراكيايه تشكيلاتك توسيعى ايچون جعفر طيار بك واسطه‌سيله تعليمات ويرلدى .

§ افنديلر ، مبعوثلرك انتخابنه چاليشيركن ، برطرفدن‌ده مجلس مبعوثانك ، نره‌ده طوپلانه‌بيله‌جكى فكرى ، دماغمزى اشغال ايديوردى . خاطرلايه‌جقسكز ، كه ارضرومدن ، رأفت پاشا تك بومسئله‌يه

متعلق بر تلغرافنه جواب ویریرکن « مجلس طوپلانملی ، فقط ، استانبولده دکل آناطولوده ! » دیمشدم . فی الحقیقه ، بن ، مجلسك استانبولده طوپلانمسی قدر ، منطقسز ومقصدسز برحرکت تصور ایده‌میوردم . آنجق ، بوخصوصده صلاحیتدار اولانلری وافکار عمومیه‌یی ، بوحقیقته امااله ایتدکجه ، فکرمزك حیز فعله کلمسی ممکن دکلدی . استانبولده اجتماعك ، محاذیرینی ، طبیعی برصورتده ، تبارز ایتدیرمك ایجاب ایدییوردی . بو مقصدله ، مقاصد ملیه‌یی روم و اجنبیلره قارشی خرستیانلر علیهنده کوسترمك خصوصنده ، علی کمال ومحمد علی بکلرك فعالیتی ، ارمنی بطریقخانه‌سنده عقد اولنان اجتماعلر وحریت وائتلاف فرقه‌سنك تشبثاتی اوزرینه حربیه ناظری واسطه‌سیله ، حکومت مرکزیه‌نك نظر دقتنی جلب ایتدك .

۱۳ تشرین اول ۳۳۵ تاریخنده ، مجلس مبعوثانك کشادندن صوکره ، مدافعهٔ حقوق جمعیتنك نصل بر وضعیت سیاسیه آلمسی فکرنده بولندیغنی ، جمال پاشا واسطه‌سیله حکومتدن استمزاج ایدرکن ، مجلس مبعوثانك درسعادتده اجتماعنده نه کبی تأمینات سیاسیه استحصالنك دوشونولدیکنی‌ده صوردق . عینی تاریخده ، مجلس مبعوثانك درسعادتده تأمین سلامتی ایچون ، نه کبی ترتیبات احتیاطیه وتدافعیه‌یه توسل ایدلمك متصور اولدیغنی ونه یاپیلمق لازم کلدیکنك ، استانبولده ، تشکیلاتمزك هیئت مرکزیه‌سنده بولنان وچناق قلعه موقع مستحکم قومندانی اولان میرآلای شوکت بکدن صوردق .



§ افندیلر ، خاطرکزده‌در که ، بحریه ناظری صالح پاشا ایله ، آماسیه‌ده ، برملاقات تقرر ایتمشدی . ناظر پاشا ایله ، حکومتك سیاست خارجیه‌سی و ادارهٔ داخلیه‌سی ایله اردونك استقبالنه عائد اساسات اوزرنده کوروشولمك احتمالی واردی . بوسببله دها اول قول اردو قوماندانلرینك فکر ومطالعه‌لرینی بیلمك ، نجه بك فائده‌لی ایدی .

۱٤ تشرین اول ۳۳۵ تاریخلی شیفره‌مده ، قول اردو قوماندانلرینك بواوچ نقطه‌یه عائد مطالعه‌لرینی رجا ایتدم . قوماندانلرك راپورلرینی وثائق میاننده مطالعه بیوروررسکز . [وثیقه : ۱۵٦]

صالح پاشا ، ۱۵ تشرین اولده ، استانبولدن حرکت ایتدی . بزده ، ۱٦ تشرین اولده سیواسدن حرکت ایتدك . ۱۸ تشرین اولده آماسیه‌ده بولندق .

صالح پاشایه ، اوغرایه‌جغی اسکله‌لرده ، تشکیلات ملیه طرفندن مطنطن استقباللر یاپیلمسی وطرفمزدن بیان خوش آمدی ایدلمسی حقنده تعلیمات ویرلمشدی . [وثیقه : ۱۵۷]

بزده ، آماسیه‌ده ، بالذات پك بیوك تظاهراتله کندیسنی ، استقبال ایتدك .

صالح پاشا ایله ، آماسیه‌ده ، ۲۰ تشرین اولده باشلایان مذاکراتمز ، ۲۲ تشرین اولده ختام بولدی . اوچ کون دوام ایدن مذاکرات نتیجه‌سنده ، ایکیشر نسخه اولمق اوزره بش قطعه پروتوقول تنظیم

ایدلدی . بو بش قطعه پروتوقولدن اوچی ـ صالح پاشا نزدنده قالانلر بزم طرفمزدن و بزده قالانلر صالح پاشا طرفندن ـ امضا ایدلدی . ایکی قطعه پروتوقول محرم عد ایدیله‌رك امضا ایدلمدی .

§ آماسیه ملاقاتی نتیجه‌سی اولان مقررات، قول اردولره‌ده بیلدیرلدی . [وثیقه : ١٥٨]

افندیلر ، بو مناسبتله ، بر نقطه‌یی تبارز ایتدیرمك ایسترم . بزجه ، تشکیلات ملیه‌نك و هیئت تمثیلیه‌نك ، حکومت مرکزیه طرفندن رسماً طانمش بر موجودیت سیاسیه اولدیغنی ومذاکراتمز رسمی ونتایجنك لازم‌الرعایه اوله‌رق طرفینجه رسماً تعهد ایدلمش بولندیغنی تأیید ایتدیرمك اساسدی.

بناءً علیه، مذاکرات نتایجی‌مضبوطاتنك پروتوقول اولدیغنی قبول‌ایتدیرمك وحکومت مرکزیه‌نك مرخصی اولان بحریه ناظرینه امضا ایتدیرمك مهمدی .

٢١ تشرین اول ٣٣٥ تاریخلی پروتوقول محتویاتی ، دنیله‌بیلیرکه هان کاملاً صالح پاشانك تکالیفی اولوب قبولنده بأس کورولمین برطاقم موادن عبارتدر . [وثیقه : ١٥٩]

٢٢ تشرین اول ٣٣٥ تاریخلی ایکنجی پروتوقول ، اوزون سورن بر مذاکره و مناقشه‌نك خلاصهٔ ضبطیدر .

بومذاکره‌ده، طرفینك، خلافت وسلطنت حقنده تأمینات متقابله‌سنه عائد تفصیلاته دائر برمقدمه‌دن صوکره ، سیواس قونغره‌سنك ١١ ایلول ٣٣٥ تاریخلی بیاننامه موادینك تذکرینه باشلاندی :

١ — بیاننامه‌نك برنجی ماده‌سنده ، تصور و قبول اولنان حدودك الك اصغری بر طلب اولمق اوزره تأمین استحصالی لزومی مشترکاً قبول ایدلدی .

کوردلرك استقلالی مقصد ظاهریسی آلتنده یاپیلمقده اولان تزویراتك اوکنه کچمك خصوصی تنسیب ایدلدی . حالاً اجنبی تحت اشغالنده بولنان مناطقدن ، کلیکیایی عربستان ایله تراکیا آره‌سنده بر « ثمتا تامپون » وجوده کتیرمك مقصدیله آناوطندن آییرمق آرزوسنده بولونیلدیغی موضوع بحث ایدلدی . آناطولونك ، الك قویو تورك محیطی والك محصولدار وزنکین برمنطقه‌سی‌اولان بوقطعه‌نك هیچ برصورتله آیرلمسنه موافقت‌ایدلمیه‌جکی، آیدین ولایتنك‌ده، عینی‌قطعیتله (و أولویتله) اجزای‌وطندن غیر قابل انفکاك اولدیغی اساسی عمومیتله قبول ایدلدی .

تراکیا مسئله‌سنه کلنجه : بورا‌ده‌ده ، ظاهراً بر حکومت مستقله و حقیقتده بر مستعمره تأسیسی وبوحالده شرقی تراکیادن دخی مدیه ـ اینوز خطنه قدر اولان منطقه‌یی بردن آییرمق آرزوسنده بولونیلمق احتمالی دربیش ایدلدی . فقط ادرنه‌نك ومریچ حدودینك برحکومت مستقلهٔ اسلامیه‌یه الحاق ایدلمك ایچون دخی اولسه ، هیچ برصورتله ترکنه رضا کوسترلمه‌مسی اساسی مشترکاً تصویب ایدلدی . مع هذا بوتون بوماده محتویاتی حقنده هیئت تشریعیه‌نك ویره‌جکی الك صوك قرار بالطبع مطاعدر ، دینلدی .

٢ — بیاننامه‌نك دردنجی ماده‌سنده عناصر غیرمسلمه‌یه حاکمیت سیاسیه وموازنت اجتماعیه‌مزی اخلال ایده‌جك ماهیتده امتیازات اعطاسنك قبول ایدلمیه‌جکنه دائر اولان فقره ، اهمیتلی برصورتده تذکر اولندی . بوقیدك ، استقلالمزی فعلاً تأمین ایچون ، استحصالی مبرم بر طلب ماهیتنده تلقی ایدلمسی و بوندن یاپیله‌جق الك اوفاق بر فداکارلغك استقلالمزی اساسلی بر صورتده رخنه‌دار

ایلیه‌جکی درمیان ایدلدی . مذکور دردنجی ماده‌ده موضوع بحث اولان و عناصر خرستیانیه‌یه فضله امتیازات ویرلمه‌سنه معطوف اولان غایه ، لازم‌الاستحصال بر هدف اوله‌رق قبول ایدلمشمر . معهذا کرك بوباده و کرك حق حیاتمزك مدافعه‌سی امرنده‌کی مطالب سائره‌مزه عائد خصوصاتده – برنجی ماده‌نك نهایتنده اولدیغی کبی بورا‌ده‌ده – مجلس ملینك رأی و قرارینك مطاع اوله‌جغی قیدی قونولدی .

٣ — بیاننامه‌نك یدنجی ماده‌سنه نظراً استقلالمز ، تماماً محفوظ قالمق شرطیله فنی ، صناعی واقتصادی احتیاجاتمزك صورت تسویه‌سی خصوصی مناقشه ایدلدی . مملکتمزه پك چوق سرمایه دوکه‌جك اولان بر دولت اولورسه ، بونك امور مالیه‌مز اوزرنده طلب ایده‌بیله‌جکی برحق مراقبه‌نك درجهٔ شمولی کسدیریله‌میه‌جکندن ، بو خصوصك استقلالمزی و منافع حقیقیهٔ ملیه‌مزی ضرر دیده ایتمیه‌جك وجهله ، متخصصلرجه اساسی برصورتده دوشونوله‌رك تحدید وتثبیتندن صوکره مجلس ملیجه تنسیب ایدیله‌جك صورتك قبولی تذکر اولندی .

٤ — ١١ ایلول ٣٣٥ تاریخلی سیواس قونغره‌سی مقرراتنك مواد سائره‌سیده مجلس مبعوثانك قبولنه اقتران ایتمك شرطیله اساس اعتباریله موافق کورولدی .

٥ — بوندن صوکره ، سیواس قونغره‌سنك ٤ ایلول ٣٣٥ تاریخلی مقرراتنك تشکیلات قسمنه عائد ١١ نجی ماده‌سی محتویاتی اولان آناطولو و روم ایلی مدافعهٔ حقوق جمعیتنك وضعیتی و بوندن صوکره‌کی شکل وساحهٔ فعالیتی خصوصی موضوع بحث اولندی .

بو ماده‌ده ، ارادهٔ ملیه‌یی حاکم قیله‌جق اولان مجلس ملینك ، حقوق تشریعیه ومراقبه‌سنه امنیت وسربستی ایله صاحب اولدقدن وبو امنیت مجلس ملیجه تأیید ایدلدکدن صوکره ، جمعیت شکلی قونغره قراریله تعیین ایدیله‌جکی مصرحدر . بوراده موضوع بحث اولان قونغره‌نك ، شمدی‌یه قدر وقوع بولان ارضروم و سیواس قونغره‌لری کبی خارجده آیری برقونغره حالنده اولمسی مشروط دکلدر ، دنیلدی .

جمعیتك پروغرامنی قبول ایدن مبعوثان ، جمعیتك نظامنامه‌سنده مصرح اولان مرخصلر عد و تلقی ایدیله‌رك عقد ایده‌جکلری اجتماع مخصوص ، قونغره مقامنه قائم اوله‌بیلیر . بوندن صوکره مجلس ملینك استانبولده ، تماماً حال امنیتده ، سربست اوله‌رق اجرای وظیفه ایده‌بیلمسی شرطدر ، دنیلدی . بونك ، شرائط حاضره‌یه کوره نه درجه‌یه قدر تأمین ایدیله‌بیله‌جکی تأمل ایدلدی . استانبولك اجنبی تحت اشغالنده بولنمسی حسبیله مبعوثانك وظیفهٔ تشریعیه‌لرینی سنیه ایفایه پك مساعد اولمیه‌جغی فکری تظاهر ایتدی . تمش سفرنده فرانسزلرك بوردوده و اخیراً آلمانلرك وایمارده یاپا قاری وجهله ، صلحك عقدینه قدر ، موقتاً ، مجلس ملینك آناطولوده ، حکومت سنیه‌نك تنسیب ایده‌جکی امین بشقه برمحلده اجتماعی موافق کورولدی .

مجلس ملینك اجتماعندن صوکره ، درجهٔ امنیتی و محفوظیتی تعین ایده‌جکندن امنیت تامه کورلدیکی تقدیرده ، جمعیت هیئت تمثیلیه‌سنك الغاسیله تشکیلات عامه‌سنك هدف مساعیسنك تعیینی ، ذکر ایتدیکم وجهله قونغره مقامنه قائم اوله‌جق اولان اجتماع شه‌وصده قرارلاشدیریله‌جغی افاده اولندی .

مبعوثانك انتخاننده سربستئ تام بولنمسی لزومی حکومتجه امر ایدلمش اولمسی حسبیله انتخاباتك اجراسنده ، جمعیت هیئت تمثیلیه‌سنجه ، مداخله واقع اولمه‌مقده اولدیغی بیان ایدلدی .

مبعوثان میاننده ، اتحاد و ترقی‌یه منسوب و اردوده سیأتلی اشخاص بولندیغی تقدیرده ، بونلرك مبعوث انتخاب ایدلمسنه میدان ویرلمه‌مك ایچون هیئت تمثیلیه‌جه ارشاد صورتنده ، صورت مناسبه‌ده بعض تلقینات یاپیلمسی موافق اوله‌جغی‌ده ملاحظه اولندی . هیئت تمثیلیه‌نك بوبابده صورت توسطی‌ده، آیروجه برفورمول حالنده اوچنجی پروتوقول اوله‌رق تثبیت ایدلدی . [وثیقه : ١٦٠]

§ محرم ، تلقی ایدیلوب امضا آلتنه آلنمیان دردنجی پروتوقول شو ایدی :

١ — بعض قوماندانلرك طردینه وبرقسم ضابطانك دیوان حربه تودیعلرینه دائر صادر اولان ارادات سنیه و اوامر سائره‌نك تصحیح اولنمسی .

٢ — مالطه‌یه نفی ایدلمش اولانلر حقنده کندی محاکم عائده‌مزده تعقیبات قانونیه یاپیلمق اوزره درسعادته جلبلری اسبابنه توسل .

٣ — ارمنی ظالملرینك‌ده محکمه‌یه ویرلمسی. [مجلس مبعوثانه ترك اولنه‌جقدر]

٤ — ازمیرك تخلیه‌سی ایچون حکومت مرکزیه طرفندن یکیدن پروتستو یاپیلمسی‌وایجاب‌ایدرسه خفی تعلیمات ایله اهالی‌یه متینغلر عقد ایتدیرلمسی .

٥ — عموم ژاندارمه قوماندانی ، مرکز قوماندانی ، پولیس مدیری و داخلیه مستشارینك تبدیللری . [حربیه و داخلیه نظارتلرنجه]

٦ — انکلیز محبلر جمعیتنك [قپو ، قپو دولاشوب] اهالی‌یه کاغد مهدلتدیرملرینه مانع اولمق .

٧ — اجنبی پاره‌سیله صاتون آلنمش جمعیتلرك فعالیتلرینه وبوکبی غزته‌لرك مضر نشریاتنه نهایت ویرلمسی . [بالخاصه ضابطان ومأمورینك بوکبی جمعیتلره انتساب ایلملرینك قطعیاً منعی]

٨ — آیدین قوای ملیه‌سنك تقویه‌سی و اعاشه‌لرینك تسهیل و تأمینی . [بو خصوص حربیه نظارتجه تنظیم اولنور . دونما جمعیتنك ٤٠٠،٠٠٠ لیراسندن لزومی قدری حکومت طرفندن بومقصده تخصیص قلنه‌بیلور]

٩ — حرکات ملیه‌یه اشتراك ایتمش مأمورلرك عموتجه سکونت و امنیت تامه حصوله قدر یرلرندن قالدیرلمه‌ملری و آمال ملیه‌یه مخالف حرکت ایتملرندن ناشی‌ملت طرفندن ایشدن ال‌چکدیرلمش مأمورینك یکی مأموریتلره تعیینلرندن اول صورت خصوصیه‌ده مداوله افکار ایدلمسی .

١٠ — غربی تراکیا مهاجرلرینك سوق ونقلنك تأمینی .

١١ — عجمی سعدون پاشا و معیتنك صورت مناسبه‌ده اقداری .

§ امضاسز بشنجی پروتوقولده صلح قونفرانسنه کیده‌بیله‌جك ذواتك اسامیسنی‌احتواایدیبوردی. مع هذا بوخصوصده حکومت ، اساسه رعایت ایتمك شرطیله ، سربست بولنه‌جقدی .

مرخصلر :

توفیق پاشا حضرتلری رئیس

احمد عزت پاشا حضرتلری	عسکری مرخص
خارجیه ناظری	سیاسی مرخص
رشاد حکمت بك	«

هیئت متخصصه :

حامد بك	مالیه
میرآلای عصمت بك	عسکری
رشید بك	امور سیاسیه
مهندس مختار بك	امور نافعه
میرآلای علی رضا بك	بحریه میرآلایی
رأفت بك	ایستاتستیق
امیری افندی	تاریخ
منیر بك	حقوق مشاوری
متخصص بر ذات	امور تجاریه
«	مذاهب مختلفه امتیازاتنه واقف

هیئت تحریریه :

رشید صفوت بك	مالیه قلم مخصوص مدیر اسبقی
شوقی بك	
صالح بك	
اورخان بك	
حسین بك	« روبرت قوللژ تورکجه معلمی »

§ افندیلر ، بو مذاکراتمز مضبوطاتی میاننده ، اك مهم نقطه‌نك ، مجلس ملینك محل اجتماعنه عائد اولدیغی نظر دقت عالیلرکزی جلب ایتمش اوله‌جغنی تخمین ایدرم .

مجلسك ، استانبولده انعقادی جائز اولدیغی حقنده‌کی قدیم فکر وقناعتمزی ، صالح پاشایه قبول وتصدیق ایتدیردك . آنجق پاشا ، شخصاً بو قناعته اشتراك ایتمکله برابر ، بو اشتراکك شخصنه عائد اولوب ، شیمدیدن ، بوتون قابینه نامنه سوز ویره‌میه‌جکی قید احترازیسنی‌ده درمیان ایتمشدی . کندیسی ، قابینه ارکانی اقناع وبو فکره اشتراك ایتدیرمك ایچون الندن کلنی یاپه‌جغنی وعد وموفق اوله‌مدیغی تقدیرده قابینه‌دن چکیلمکدن بشقه یاپه‌جق بر شیئی اولمدیغنی بیان ایله‌مش ایدی .

صالح پاشا ، بو خصوصده موفق اوله‌مه‌مشدر .

مجلس مبعوثانك محل اجتماعی مسئله‌سنه تکرارعودت ایتمك اوزره آماسیه ملاقاتنه عائدمعروضاتمه ختام ویریورم .

§§ یالکز ، افندیلر ، بز ، آماسیه‌یه کلمك اوزره سیواسدن آیریلیر ، آیریلماز ، سیواسده‌یکده خوشه کیتمه‌ین بر حادثه جریان ایتمشدر . بو حادثه حسنده قیصه‌جه عرض معلومات ایده‌یم :

آماسیه‌یه مواصلتمزده ، ائتلاف وحریتجیلرك ، اجانبله مشترکاً بر طاقم حرکات خائنانه‌لرینه تشبث ایتدکلرینه دائر معلومات آلمشدق . بونی درحال تعمیماً تبلیغ ایتمشدم . سیواسده‌ده ، علیهمده ، پادشاهه تلغراف چکیلمك کبی بر تشبث اولدیغنی استخبار ایتدم ، فقط اینانمادم . البته هیئت تمثیلیه آرقداشلرمزك وقرارکاهمزه منسوب ذواتك ، والیلك وسائره‌لك دقتی بوکا مانع اولور دیدم .

حالبوکه ، شیخ رجب و رفقاسندن احمد کمال وجلال نامنده اوچ شخص بر کیجه تلغرافخانه‌یه‌ده ، کندیلرینه منسوب بر تلغرافجی واسطه‌سیله ، آرزو ایتدکلری تلغرافلری چکمشلر ...

فی الحقیقه ، آماسیه تلغرافخانه‌سندن صالح پاشایه عائد شو تلغرافی کتیردیلر :

۱۶۶۱۳ ك	سیواس
۸۲	۱۸ ـ تشرین اول ـ ۳۵

بحریه ناظری دولتلو صالح پاشا حضرتلرینه

یاور حضرت شهریاری سعادتلو ناجی بك افندی حضرتلرینه

آیلردنبری مملکتمزده جریان ایدن ... آ کلامقی وماهیت مسئله‌یه وقوف پیدا ایتمك اوزره مرکز ولایته قدر اختیار زحمت بیورمکزی منافع ملك وملت نامنه جملةً استدعا وملك وملت نامنه ماکنه باشنه تشریفلریکی کمال عبودیتله استرحام ایلرز .

عن اولاد شمس الدین سیواسی، رجب کامل ، زاره‌لی زاده جلال

علما ، اشراف ، تجار واصنافدن مرکب یوز آلتمش مهری حاویدر .

الیاس زاده احمد کمال

§ بکاده ۱۹ تشرین اول ۳۳۵ تاریخلی اولان شو تلغراف کلدی :

آماسیه‌ده مصطفی کمال پاشایه

اهالیمز ، پادشاه وحکومت افکارینی بالذات صالح پاشادن وياخود أمین برلساندن ایشتمه‌دکجه ، آره‌ده‌کی اختلافه حل اولنمش نظریله باقمیه‌جقدر . بناءً علیه ایکی شقدن برینی اختیاره مجبوریتکزی عرض ایدرز .

عن اولاد شمس الدین سیواسی	زاره‌لی زاده	الیاس زاده
رجب کامل	جلال	احمد کمال

افندیلر ؛ بز ، بوتون مملکتی ارشاد وتنویر ایله اوغراشیورز. فقط ، دشمنلرمزده ، بزه مقابل، هر یرده وحتی بالذات بولندیغمز وهر صورتله حاکم اولدیغمز سیواس شهرنده بیله ، خباثتلرینی اجرا ایتدیره‌بیله‌جك دنی واسطه‌لر بولمده ، موفق اوله‌بیلیورلر .

بوتون احتیاطلرمزه ، اخطارلرمزه رغماً ، شخصاً غیبوبت ایدر ایتمز ، سیواسده‌کی ذواتك کورولن دالغنلغی هر یرده ، نه قدر قیدسزلقلر و مسامحه‌لر وقوع بولمش اولدیغنه چوق کوزل بر مثال تشکیل ایدر .

۱۹ تشرین اول کونی سیواسده‌کی آرقداشلر ، «هیئت تمثیلیه» امضاسیله شو تلغرافی ویریورلردی :

« آماسیه‌ده مصطفی کمال پاشا حضرتلرینه

شیخ رجب ورفقاسنك ذات دولتلرینه چکیلمك اوزره تلغرافخانه‌یه شمدی ویردکلری تلغراف صورتی عیناً روجه‌زیر عرض اولنور :

بو بابده طوپچی بیکباشیسی کمال بك آیریجه تحقیقات اجرا ایتمکده‌در . »

بو تلغرافه ، آلدیغمی عرض ایتدیکم تلغرافك صورتنی علاوه ایدییورلر .

§ سیواس تلغراف باش مدیری‌ده عینی کونده شو معلوماتی ویریور :

« مصطفی کمال پاشا حضرتلرینه

عن اولاد شمس الدین سیواسی رجب ، الیاس زاده احمد کمال وزاره‌لی زاده جلال امضالری ایله یازیلان تلغرافنامه‌لری تقدیم ایدرم . بو تلغرافنامه‌لر کیجه کتیرلمش و مأمورلرمز اخافه ایدیله‌رك یازدیرلمشدر . هر فردك شرائط مخصوصه دائره‌سنده تلغراف یازمغه حقی درکاردر . آنجق ماکنه اوطه‌سنه راست کلنك کیرمسی ممنوع بولنمق شویله طورسون مأمورلرك تهدید و اخافه‌سی کبی حیثیت و وقار حکومتی رنجیده ایده‌جك حرکاته اجتسار ایتمك دوغروسی قانونه عصیان ماهیتنده‌در . کیفیتی ولایت جلیله‌یه عرض ایتدم ومملکتده تأسیس انتظام ایچون چالیشمقده اولان ذات دولتلرینه‌ده عرض حال ایدرم . احترامات وتعظیمات مخصوصه‌مك قبول بیورلمسی مسترحمدر .

۱۹ - تشرین اول - ۳۵ باش مدیر

لطفی

درسعادت مرکز شعبه‌سی بکه :

لسان عمومیدن عرض اولنان وسلامت ملك وملت نامنه تقدیمی استرحام اولنان تلغرافلرمزی توقیف ایدن خائن دین و دولتدر . نهایت قاندوکولمسنه سبب اوله‌جقدر . سمع شاهانه‌یه ایصال ایچون عزممز قطعیدر . جواب بکلیورز .

مابين همايون باش كتابت جليله‌سنه :

دلالت عليه‌لريله تقديم قلنان عريضهٔ چاكرانه‌مزك جوابنى سلامت ملك وملت نامنه ما كنه‌باشنده انتظار ايديورز ؛

مابين همايون باش كتابتى دلالتيله سدهٔ مراحم زبدهٔ جناب خلافتپناهى‌يه :

مملكتمز بولنان سيواسده ، آناطولى وروم ايلى مدافعهٔ حقوق جمعيتى ناميله تشكل ايدن قونغره هيئتى رئيسى مصطفى كمال پاشا ، اعتمادنامهٔ همايونلرينى حامل بولنديغنى اشاعه ايله مملكتمزده سترسيأت اجرا ايتمك ايسته‌ين بر حزب قليلك اشتراكيله ارادهٔ مليه‌يى تمثيل صورتنده كوستريورلر . حالبوكه خليفهٔ ذيشانمز و سوكيلى پادشاهمزه هر صورتله مطيع و مربوطيت نامه‌مز مقتضاى دين اولديغندن مجربه ناظرى، صالح پاشا ايله سرياور حضرت شهريارى ناجى بك افندينك آماسيه‌يه اعزاملرينى استخبار ايتدك . اهالى آره‌سنده حصوله‌كلان هيجانى تسكين ايچون علما ، اشراف وتجاردن ايكى يوزى متجاوز امضايى حاوى دعوتيه‌نامه‌لرامزه جواب آلامدق . افكار عموميه‌نك نه‌مركزده اولديغنى بالذات مشاهده بيورلمق اوزره سيواسه قدر كوندرلمسنى روماك عبوديت وكمال نهالكله تضرع ونياز ايدرز . اولبابده وقاطبهٔ احوالده امر وفرمان پادشاهم افندمز حضرتلرينكدر . »

افنديلر ؛ دشمنلر شيخ رجبه حقيقةً مهم بررول ايفا ايتديرمش بولنيورلردى . صيره‌سى كلنجه عرض ايده‌جكم وثائقدن، سعيد منلالك راهب فروه‌اولان ٢٤ تشرين‌اول تاريخلى برمكتوبنده، منلا، پاپاسه « سيواس وقعه‌سنى نصل بولديكز ؟ بر آز دوزلنمز آما ياواش‌ياواش دوزه‌له‌جك . » ديوردى .

بوتون ملتك وحدت وتساندندن وتشكيلات مليه‌نك مملكتك هر كوشه‌سنه تشميل ايدلديكندن بحث ايدن ، ملتك مشترك آرزوسنه تبعاً وتشكيلات مليه و عسكريه‌يه مستنداً قابينه اسقاط ايدن ، يكى قابينه ايله قارشى قارشى‌يه كچن ، بر هيئتك رئيسى عليهنده - تام يكى قابينه مرخصيله مذاكره‌يه كيريشه‌جكى بر صرده وبو مقصدله سيواسدن چيقديمنك فرداسى - بوتون سيواس اهاليسى نامنه قيامى كوسترير بر تلغرافك ، تلغرافخانه تهديد ايديله‌رك چكديريله‌بيلمسى البته معنيدار ايدى .

بويله بر هيئتك ، بالذات بولنديغى سيواس اهاليسى ، عليهنده بولونجه ، بوتون ملتك ، عينى حس و فكرده اولاميه‌جغنى اثبات ايتمك جداً مشكلدر . او حالده ، ماهيت تمثيليه‌سى بويله اولان بر هيئتك ورئيسنك استناد ايتديكى قوتك دخى چوروك اوله‌جغنه حكم ايتمك نه‌دن جائز اولمسين !

سيواسدن بركسلتيلن بوصدانك دشمنلر ايچون نه‌قدر قوتلى ومهم اولديغنى تقدير بيوريلور .

§ افنديلر ؛ صالح پاشايه عائد تلغرافى ، آماسيه‌يه مواصلتنده كنديسنه ويرديردم . فقط ، شيخ رجب و رفقاسنك حكومتجه تجزيه‌سنى طلب ايتدم . سيواسده‌كى هيئت تمثيليه اعضاسنه‌ده تلغراف باشنده ٩ تشرين‌اولده شونلرى صوردم :

١ — شيخ رجب ، احمد كمال وجلال امضاسيله مابين همايونه چكيلن تلغرافنامه‌يى كورديكزمى ؟

٢ — تلغرافخانه‌ده نوبتجى ضابطى يوقمى ؟

٣ — جبهه‌كزك موجوديتنه رغماً بويله بر كستاخلق نصل وقوعبوله‌بيلير .؟ باخصوص بو مجانينك تشبثلرى جمله‌كزجه معلوم بولونيور. صالح پاشايه وناجى بكه خطاباً او چامضا ايله تلغراف حاضرلادقلرينى بز بورادن ايشتمشدك . سزك بوندن خبركز يوقمى ايدى ؟

۴ — اجانبله برابر ائتلاف وحرتجیلرك برطاقم حركات خیانتكارانه‌یه تشبث ایتدكلرینه دائر دون تعمیماً وقوعبولان تبلیغات آلنمدیمی ؟

۵ — تضییق و اخافه ایدیلن تلغراف مأمورلرینك همان ایجاب ایدنلری ، والی پاشانك ودیگر علاقه‌دارانی خبردار ایتمه‌ملرینك ونوبتجی ضابطنك بونده غفلت كوسترمسنك سببی نه‌در ؟

۶ — باش مدیریتك اعطای معلومات ایتمسی اوزرینه اتخاذ ایدلمش اولان تدابیر نه‌در ؟

مصطفی كمال

ولایتك ، مسئله‌نی جهت عسكریه‌یه حواله ایتدیكی آكلاشیلمسی اوزرینه قول اردو اركان حربیه رئیسی ذكی بكه‌ده ، شونی یازدم :

« موضوع بحث اولان مسئله‌ده ذی‌مدخل اولانلرك توقیف و تجزیه‌سی ایچون ولایتجه موجود اولان وسائط قوللانیلمشمیدر و یاخود غیركافی كورلمشده‌می قول اردویه ایش آتیلیور . بونسه بو كستاخانه حركاته قارشی دخی ولایتجه اتخاذ تدابیرده ترددمی ایدیلیور ؟ بو جهت آكلاشیلدقدن صوكره حل مسئله دها سهل واساسلی اولور .

مصطفی كمال »

§ بعده سیواسده بولنانلره شو امری ویردم :

۱ — تلغرافخانه تماماً قونطورول آلتنه آلنه‌جقدر . برضابط قومانداسنده برمانغه عسكر اقامه ایدیله‌جكدر . واقع اولدیغی كبی تلغرافخانه‌یی اشغال و مأمورینی تضییق ایدرك وحدت مشروعهٔ ملیه علیهنده تحدیش اذهانی موجب وآسایشی مخل تشبثاتده بولنه‌جق خائنلر قطعیاً منع ایدیله‌جكدر . بوكبی حركات آسایش شكنانه‌ده حد قانونی‌یی تجاوز و عسكره تعرض ایدنلره قارشی بلا تردد ، هر نرده اولورسه اولسون استعمال سلاح ایدیله‌جكدر .

۲ — كستاخانه حركاته متجاسر اولانلر حقنده تأمین انضباط نقطهٔ نظرندن اركان حربیه رئیسنك درمیان ایلدیكی اسبابه بناءً فرارلرینه محل ویرلمكسزین درحال ایجاب حال یاپیله‌جق ونتیجه‌سی برایكی ساعته قدر بیلدیریله‌جكدر . آنجق بو خصوصده قرار ویرمك ایچون اوراده موجود ذواتدن هیچ برینك تشبث آلمیوب استیذانه قالقیشیلمه‌سی جداً موجب تأسف كورولمشدر . بوقرار ، بر طابوری سیواسده بولنان بشنجی فرقه قومانداتی جمیل جاهد بك طرفندن طابور قومانداننه امر ایدلمشدر . اوراجه بو قرارك سرعت تطبیقنه هیچ اولمازسه دلالت بیورولمسی نیاز اولنور .

۳ — سیواسده تأمین انضباط ایچون اویانیق اوله‌رق بوتون علاقه‌دارانجه تدابیر قطعیه وشدیده آلنمسی لزومنی عرض ایدرم .

مصطفی كمال

خصوصی اوله‌رق عثمان طوفان ورجب زهدی بكلره ، شو تعلیماتی ویردم :

حركت ملیه علیهنده كستاخلق ایدنلر حقنده یاپیله‌جق معامله‌نك ایجاب ایدنلره بیلدیرلمشدر . وضعیتی بالتعقیب حرفیاً تطبیق اولنوب اولنمدیغنك و مسامحه گوروله‌جك یرلرده بالذات مداخله ایدرك اشخاص معلومه‌نك توقیفی وهمپالرینك اسكاتی معروضدر . بوبابده لزوم حاصل اولورسه ، هر كیمه قارشی اولورسه اولسون ایجابی ایفاده تردده محل یوقدر .

مصطفی كمال

٢٠ تشرین‌اولده والی رشید پاشا ، اوزون اوزادی‌یه وقعه‌یی حكایه ایتدكدن صوكره ، « وقعه‌نك توسع ایتمسی احتمالی واردكن اوكنه كچیلمش و گوستریلن اجراآت سریعه و شدیده‌دن دولایی بوكا مماثل احوالك بعدما عدم ظهوری دركار بولنمش » اولدیغنی یازییوردی . [وثیقه : ١٦١]

افندیلر ؛ حكومت مركزیه‌نك شیخ رجبی و رفقاسنی تجزیه ایتمش اولدیغنی ، بالطبع ، فرص ایتمدیككز . « عن اولاد شمس‌الدین سیواسی » دیه امضا آتان بو مسكین وعادی شیخك ، بوندن صوكره‌ده دشمن آلتی اوله‌رق ارتكاب ایلیه‌جكی خیانتلره تصادف ایده‌جككز .

§ افندیلر ؛ هنوز آماسیه‌ده ایكن ، قارشیلاشدیغمز وضعیت ، یالكز ، شیخ رجب وقعه‌سیله قالمدی . آطه بازاری حوالیسنده‌ده بوكا مماثل بر حادثه وقوعه كلدی . مساعده ایدرسه‌كز ، اونی‌ده قیصه‌جه عرض ایده‌یم :

آطه بازاری قضاسنك آقیازی جهتلرنده تورەین ، تالوستان بك و استانبولدن پاره و تعلیماتله كله‌رك ، سواری اوله‌جقلره ٣٠ و پیاده یازیله‌جقلره ١٥ لیرا وعد ایدن بكربك و صبانجه‌نك آوجار قریه‌سندن بسلان نامنده برتحصیلدار برلشیورلر . بو آدملر باشلرینه طوپلادقلری آتلی ، یایا بر طاقم اشخاص ایله آطه بازاری قصبه‌سنی باصمغه قرار ویرییورلر . طاهر بك اسمنده اولان آطه بازاری قائممقامی ، بونی خبر آلیور . طاهر بك ، ازمیتدن كوندریلن بربیكباشی ایله وتدارك ایتدیكی یكرمی بش قدر آتلی‌یی آله‌رق ، قصبه‌یی باصمغه كلنلره قارشی حركت ایدر . لطیفه دنیلان بر كویده قارشیلاشیرلر . بو كروهه مقصد حركتلری صورولمش . . ویردكلری جواب شو ایمش : « ذات پادشاهینك حیاتنده و مقام معلای خلافتلرنده اولوب اولمدیغنی اوكرنمك ایچون آطه بازارینه ماكنه باشنه كلمك ایستیورز . مصطفی كمال پاشایی ، پادشاه مقامنه قبول ایده‌میز . . »

طاهر بكك ماكنه باشنده ، ازمیت متصرفنه ویردیكی معلوماتده ؛ « مرقوملرك استانبولده مهمجه ذواتله تماسلری اولدیغنی وحتی پادشاهلقده‌ده بو حركتلرندن خبردار بولندیغنی بیان ایلدكلری » درج ایدیلیوردی . رسماً ویریلن معلوماتده : « بكرك ، طوپلانان اشخاصه ، بوایش ایچون ، استانبولجه ، بر هفته مدت تعیین ایتدیلر ، بش كون كچدی . ایكی كونمز قالدی . اینی تعجیل ایدهلم دیه » بیاناتده بولندیغی‌ده بیلدیریلیوردی . [وثیقه : ١٦٢]

ازمیتده‌كی فرقه قومانداتی ، آطه بازاری اوزرینه بر مفرزه كوندره‌جكدی . علی فؤاد پاشاده ، دوزجه اوزرینه برمقدار قوت سوق ایده‌جكدی .

٢٣ تشرین‌اول تاریخنده ، ازمیتده فرقه قومانداننه ، بكرك ائتلاف وحرجیلرله اجنبی دشمنلر طرفندن كوندرلدیكی وحركات مفسدتكارانه‌لرینك منعی لزومی بیلدیرلدی .

آطه بازار قائممقامی طاهر بكده، ۲۳ تشرین اولده دوغرودن دوغرویه « بكر ورفقاسی حقنده تدابیر شدیده وسریعه‌نك تطبیقنده قطعیاً تردد کوسترلمیه‌رك ازالهٔ مضرتلریله نتیجه‌نك اشعارینی » امر ایتدم . [وثیقه : ۱٦۳]

افندیلر، ۲۳ تشرین اول تاریخلی برشیفره ایله، مرقوم بكر وهمپالرینك حركتلری وهویتلری حقنده دسترس اولنه‌مز معلوماتی، حربیه ناظری جمال پاشایه بیلدیردك و « حكومت سنیه‌جه بو كبی افعال وحركات مفسدتكارانه‌یه قارشی وقت وزماننده تدابیر مؤثره آلنمیوب، مسئله، تشكیلات ملیه‌یه تماس ایلدیكی تقدیرده اك شدید تدابیره توسلده كندمزی معذور كوره‌جكمزی عرض ایدرز . » دیدك . [وثیقه : ۱٦٤]

ازمیتدن، كیدن ومحلنده تقویه اولنان ملی وعسكری برمفرزه، « مهم مقدارده طوپلانمش وطوپلانمقده اولان اشخاص شریره‌یی داغتمش، تحصیلدار بسلان وبرادری حسن چاوشی دردست ایتمش، اصل تعلیمات وپاره ایله برهفته اول استانبولدن كلمش اولان بكر، فرار ایلمش . » بوبكر، ضابطانكدن مطرود ومأیاسلیدر . [وثیقه : ۱٦٥] و [وثیقه : ۱٦٦] بوندن صوكره، ویرمكه مجبور اولدیغمز امرلرله، ازمیتده محرك ومرتب اولانلردن، انكلیز ابراهیم دیمكله معروف بری وسائر برطاقلری حقنده تعقیبات باشلادی . [وثیقه : ۱٦۷] [وثیقه : ۱٦۸]

§ « بكرك، محلنجه اتخاذ اولنان تدابیرنتیجه‌سنده تشبثنك عقیم قالدیغنی وفرار ایلدیكنی وتكرار استانبوله عودت ایدرك یكیدن تشبثات ملعونانه‌ده بولنمسی اغلب احتمال اولدیغنی، حقنده تعقیبات مخصوصه‌ده بولونیلمسنی » آماسیه‌دن ۲٦ تشرین اول ۳۳٥ تاریخنده حربیه ناظری جمال پاشایه یازدم . [وثیقه : ۱٦۹]

۲۷ تشرین اول ۳۳٥ تاریخنده بولی متصرفی حیدر بكدن كلن تلغرافده؛ « بكرك معیتنده ایكی ضابط، قرق مسلح آدم اولدیغی حالده آباظا كویلرنده خلقی، حكومت حاضره نامنه حركت ملیه علیهنه تشویق وبرچوق پاره صرف ایتدیكی ونظارته وقوعبولان اشعاراتنك جای قبول بوله‌مه‌مقده اولدیغی» بیلدیریلیوردی . [وثیقه : ۱۷۰]

افندیلر، بو كبی مسائلده، حكومتی ایقاظ ووظیفه‌سنك ایفاسنه‌دعوتدن عبارت‌اولان مراجعتلرمز، البته، حكومتك ایشنه مداخله كبی تلقی ایدلمز اعتقادنده‌یم .

استانبولده، حكومتك كوزی اوكنده، ترتیب اولنان وداخلی، خارجی دشمنلرك، پادشاهك معلومات وموافقتیله اولدیغنه شبهه ایتمدیكمز تشبثاتی‌نك، فعلاً موفق اوله‌جقلری دقیقه‌یه قدر، بكله‌ملك والبته حكومت تدبیر آلیر، مانع اولور، توكل صافدلانه‌سنه قاپیلمق جائز اوله‌مزدی .

§ افندیلر، آماسیه‌ده مذاكره‌یه باشلادیغمز ۲۰ تشرین اول كوننده، ورود ایدن معلومات خلاصه‌سی شو ایدی : استانبولده، حریت وائتلاف فرقه‌سی، عسكری نكهبان جمعیتی وعهدجمعیتی بربلوق تشكیل ایتدیلر . بوبلوق و علی كمال وسعید منلا كبی اشخاص، عناصر غیر مسلمه‌یی، متمادیاً قوای ملیه علیهنه تحریكه باشلادیلر . روم وارمنی پطریقلری، قوای‌ملیه علیهنده دول ائتلافیه‌ممثللرینه مراجعت ایتدیلر . ارمنی پطریقی (زاوه‌ن) افندی، نه‌ئولوغوص غزته‌سنده نشر ایتدیكی برمكتوبله حركات ملیهٔ اخیره‌دن دولایی ارمنیلرك مهاجرت ایتمكده اولدقلرینی اعلان ایتدی .

مصلوب كاظمك قرده‌شی حكمت نامنده بری ، استانبولدن آلدیغی تعليمات ايله آطه بازاری جوارنده ، باشنه برطاقم مسلح آدملر طوپلامغه باشلادی . بوحكمت اسمنه ، مهم بر وثيقه‌ده‌ده‌تصادف ايده‌جكسز . آطه بازاری‌جوارنده ، دكرمن دره‌ده‌ده ، پاره ايله آدم طوپلامغه باشلاندی . چته‌حالنده طوپلانانلرك ، كيوه حكومتنی باصمغه قرار ويردكلری استخبار قالندی . قرهجه بكدده‌ده بوكا مماثل اوفاق تفك حركات كورولدی . بروسه‌ده ، كوملجنه‌لی اسماعيلك ترتيب ايتديكی چته‌لرك قوای مليه عليهنه حركاتی حس اولنمغه باشلاندی . نكهبانجيلرك موقوف بولنانلری بركونده كافه‌سی حبسدن چيقارلدی .

دشمنلر طرفندن ، قوای مليه عليهنده ترتيب اولنان چته‌لرك فعاليته باشلامسی ، مخالف بلوقك علنی حركتی ، استانبول پوليس مديرينك عليهده فعاليتی ، علی رضا پاشا قابينه‌سنه عليهدار ناظرلرك موجوديتی ، بعض تشكيلات مركزلرمزی ، بالخاصه استانبول مركزمزی نا اميدی‌يه سوق ايتمكه باشلادی . [وثيقه : ١٧١] و [وثيقه : ١٧٢]

حكومتك ، عموميتله هيچ بر مقصد وقرار صاحبی اولديغنی كوستره‌جك ، حركتده بولنه‌مامسی وبالكز داخليه ناظری شريف پاشانك منفی وسريع فعاليتنی تصويبكار داورامسی ، حقيقةً شايان‌تأمل واندیشه برمنظره عرض ايديوردی .

بوخصوصده ، ايالك ، حساسيت وانديسپانيف كوسترن آنقره اولدی . آنقره والی وكيلی يحيی غالب بكك سيواسه كشيده ايتديكی ١٥ تشرين اول ٣٣٥ تاريخلی برشيفره‌سنی ؛ مرحوم حياتی بكك امضاسيله ديكر برشيفره ايچنده ٢٢ تشرين اولده آماسيه‌ده آلدم . اوشيفره عيناً شودر :

مصطفی كمال پاشا حضرتلرينه

پاشا حضرتلری ، بز مقدراتمزی ، نه بويله ، ملتك مقدراتنی بيلمين حكومته ونه‌ده تمّ‌التدارك كوندريله‌جك واليلره ترك ايده‌مز . دفعاتله ذات عاليلرينه عرض ايتديكمز دوشونجه‌لر نظر اعتباره آلنمديغندن دولايی حكومت مركزيه ، معهود فريد پاشا قابينه‌سنك تعيين ايدوبده كوندرمديكی بتليس والیٔ سابقی ضيا پاشايی بورايه وحيات مأموريتنده هيچ برموجوديت كوستره‌مه‌مش اولان صبحی بكی‌ده ، قونيه‌يه والی تعيين ايتمك صورتيله ايلك آديمنی آتمغه باشلادی . ايشته بوكبی ملاحظاته بناءً مجلس مبعوثان تشكل ايتمه‌دن اول ، هيچ برمأمورك خارجدن كيمسه‌نك كتيرلمه‌مسنی كچنده عرض ايتمش ايدك . مادامكه حكومت حاضره ، بورايه يكيدن والی كوندرمكه قيام ايتمشدر ، شو حالده ، بوراده‌كی حركات مليه‌نك سوندورلسی التزام ايديليور ديمكدر . نصل‌كه ذات عاليلری عسكرلكدن استعفا ايدرك برفرد ملت كبی چاليشمغه قرار ويرديكز ، بنده‌كزده بورادن چكيله‌رك عينی صورتله ملتمك وظيفه‌سنی ايفايه قرار ويردم . والی كلنجيه قدر وكالتی كيمه توديع ايده‌جكمی لطفاً بيلديريكز افندم . ١٥ تشرين اول ٣٣٥

آنقره والی وكيلی

يحيی غالب

§ برکون صوکره‌ده ، ۲۳ تشرین اولده جمال پاشانك ، ۲۱ تشرین اول ۳۳۵ تاریخلی شو تلغرافنی آلدم :

عدد ۴۱۹ — قاضی کوی ۲۱-۱۰-۳۵

آماسیه‌ده مصطفی کمال پاشا حضرتلرینه

آنقره‌دن بلدیه رئیسی ومفتی افندی ، خارجدن کله‌جك والی یی قبول ایتمیه‌جکلرینی ، آنقره‌یه ، آنقره‌دن والی تعیین اولنمسی لزومنی کندی صلاحیتلرینه بناءً ادعا ایدییورلر . بو یله‌جه هر طرفدن آیری آیری مطالب درمیانی حکومتی مشکل وضعیته صوقمقده‌در . بدخواهان وعناصر سائره ، بو کبی احوالی درلو درلو تفسیر ایدییور . (...) حکومته مظاهرت وعدی اوزرینه بو کبی خصوصلرك منعی لزومنی رجا ایدرم وندیبی ارادهٔ سنیه‌یه اقتران ایدن والینك حرکتی ایجاب ایده‌جکی طبیعی تقدیر بیوریلور .

حربیه ناظری

جمال

فی الحقیقه ، باشده مفتی افندی اولدیغی حالده ، (الیوم دیانت ایشلری رئیسی بولنان محترم رفعت افندی حضرتلری ایدی) آنقره‌لیلر ، پروتستو ماهیتنده ، استانبوله مراجعت ایتمشلردی .

آنقره‌یی تسکین ایدرك ، نفوذ حکومتی ، قیرمه‌مق ایچون تلغراف باشنده ، برچوق نصایحده بولندم . فقط ، آنقره‌نك حقلی اولدیغنی ، تسلیم ایتمه‌مك ، ممکن دکلدی . نهایت جمال پاشا واسطه‌سیله حکومته یازدیغم تلغرافدن بحث ایدرك آلنه‌جق جوابه قدر ، وضعیتك حسن اداره ایدلسنی آنقره‌ده قول اردو قوماندان وکیلی محمود بکه یازدم .

بر نقطه‌ده ، بالمناسبه برحقیقتی عرض ایتمك موافق اولور . بز ، هیئت تمثیلیه ، حکومتك وضعیت وماهیتی پك اعلا آکلامشدق . ارکان حکومتدن ، بعضیلرینك حکومته داخل اولمقدن نادم بولندقلرینی وبر کبارلك چکیلمك ایچون بهانه آرادقلرینی‌ده آکلایوردق . بوندن بشقه خارجی وداخلی دشمنلرك و پادشاهك منفقاً ، علی رضا پاشا قابینه‌سی یرینه ، کندی نقطهٔ نظرلرینی ، آچیقدن آچیغه و سرعتله تطبیق ایده‌جك ، دیکر بر قابینه‌یی موقع اقتداره کتیرمکه عازم بولندقلرندن‌ده غافل دکلدك وبونك ایچون‌ده ، علی رضا پاشا قابینه‌سنی ، اهون شر بولیوردق . برده ، فرید پاشانك سقوطندن صوکره ، یکی قابینه ایله آکلاشمق ایچون ، کچن درت ، بش کون طرفنده بعض طرفلردن ، ممکن اولدیغی قدر چابوق اوپوشمق خصوصنده آلنمش اولان توصیه‌لرده، بزجه نظردقته طوتولمسی ایجاب ایدن معنا و ماهیتده ایدی . بناءً علیه مقصده امنیتله واصل اولونجیه قدر ، لزوم کورولورسه ، بر آزده فدا کارلق یاپمق ضرورتنی حس ایدییوردق .

محمود بكه يازديغم شيفره‌ده بونقطه‌لرده ايما ايدلمشدى . [وثيقه : ١٧٣]
جمال پاشايه ويرديكم جوابى عيناً عرض ايده‌جكم :

شيفره
مخصوصدر عجله‌در

آماسيه
٢٤-١٠-٣٥

حربيه ناظرى جمال پاشا حضرتلرينه

ج : ٢١ - ١٠ - ٣٥ تاريخ و ٤١٩ نومرولى شيفره‌يه :

آنقره‌دن ، والى حقنده وقوعبولمش اولان مراجعت و استرحامك ، اسباب آتيه‌دن نشئت ايتديكى آكلاشيلمشدر :

شويله‌كه ؛ درسعادتدن آلنان موثوق خبرلرده انكليزلر ايله انكليز محبلر جمعيتى و ائتلاف وحريت ونكهبانجيلرك خرستيان عناصريله تشريك مساعى ايلدكلرى و آناطولويه برچوق مخالفلر سوق ايدرك تشكيلات مليه‌يى اخلال وحكومت سنيه‌يى اسقاط تشبثاتنه كيريشدكلرى وبراوارباب مفسدتك آطه‌بازارى وبروسه‌دن حركت ايلدكلرى بيلديرلديكى كبى آطه بازارنده‌ده صوك كونلرده بعض فعليات كورولمسى موجب انديشه اولمشدر . قونيه‌يه كوندريلن والى صبحى بكك ، انكليز محبلر جمعيتى استانبول هيئت اداره‌سى اعضاسندن اولديغى ، قونيه‌ده رأفت بكك افاده ايلمش بولنديغنك شيوعى ، حاصل اولان ترددى تشديد ايلمشدر . آنقره ولايته تعيين اولنان ضيا پاشانك مسلك و ناموسى حقنده برشى ديه‌مزسه‌ده كنديسنك اهليت واقتدارى‌ده مشكوك كورولديكندن آنقره ولايتى كبى تشكيلات وحركات مليه‌مزك اك مهم مراكزندن برى اولان محلده دها هنوز وضعيتلر توضح ايدوب سكونت وامنيت تامه حصول بولمه‌دن ، بوراده‌كى مهم وضعيتك رأس‌كارينه ، تماماً مجرب اولميان عاجز بروالينك تعيينى موجب تردد اولمشدر . آنقره‌ده بولنان والى وكيلى و قوماندان ايله هيئت تمثيليه آره‌سنده جريان ايدن مخابرات اوزرينه ، حكومت حاضره‌نك ، هر نه صورتله اولورسه اولسون ، اوامرينه و اجراآتنه منقاد اولمق طبيعى كورولمش و او بولده حركت ايدلمش ايسه‌ده ، دوغرودن دوغرويه اهالى ، تصور ايتدكلرى تهلكه‌يه قارشى ويريلن تأميناتى غيركافى كوره‌رك ، امنيت تامه حصولنه قدر كنديلرنجه آمال مليه‌يه مطاوعتى مجرب بولنان والى وكيلنك ادامهٔ مأموريتنى الزم عد ايدرك ، دوغرودن دوغرويه حكومته مراجعت ايلمشلردر . صوك اشعار دولتلرى اوزرينه ، آنقره‌ده ايجاب ايدنلرله تكرار مداولهٔ افكار ايدلمش ، حتى محاذيرى اولسه دخى ، محضا نفوذ حكومتى خلالدار ايتمه‌مك ايچون ، ضيا پاشانك حسن قبولنك تأمينه چاليشيلمشدر . آنجق ، مهالكدن ومفسدتكارانه جريان ايدن احوالدن ، فوق‌العاده متوحش اولان خلقى تطمين ايتمك ممكن اوله‌مامشدر .

داخليه ناظرى پاشا حضرتلرى ، ايچنده بولنديغمز وضعيتك نزاكت واهميتى ، دشمنلرمزك نه‌قدر ابليسانه وفعالانه صرف مساعى ايلمكده اولدقلرينى تقدير بيوردقلرى شبهه‌سز بولنديغنه كوره ومقام نظارتلرينى تشريف بيورمش اولملرى اعتباريله‌لايق استخدام اولان مأمورينى طانيمقده معذور اولدقلرى

کی عادل بکك دخی مستشارلغنی یاپمش اولان کشی بکك ، الآن مستشارلق مقامنده بولنمسی نظردقته آلنیجه بالخاصه رؤسای مأمورینك تعیننده نه درجه یه قدر التزام بصیرت اولنمسی تحقق ایدر . بناءً علیه صیاپاشانك شمدیلك اعزام اولنمامسی خصوصنك تأمین بیورولمسنه دلالت سامیلری ونتیجه سنك امر وانبا بیورولمسی معروض ومسترحمدر .

مصطفى کمال

§ افندیلر ؛ علی فؤاد پاشا ، ۲۸ تشرین اول ۳۵ تاریخلی برشیفره سیله ، استانبولده کی تشکیلاتمزك نامنه کوباردکلری برتلغرافی بیلدیردی . بوتلغرافده ویریلن معلومات شویدی .

چرکس تکرك احداث ایتدیکی معلوم وقعه ، آطه بازاری وجوارنده قوای ملیه علیهنده مبدأ عصیان تلقی ایدلمش . بوندن نه صورتله استفاده اولنه جغی حننده « ذات شاهانه ، فرید پاشا ، عادل بك وسعید منلا ایله علی کمال بکدن مرکب » برهیئت برطاقم تصورانده بولنمشلر .

بو ذوات افندی ، بوفرده ، اسمی کچن ، حکمت ، — نامده ایضاحات ویریلیوردی . بوحکمت ، ایکی آی مقدم آماسیه دن آطه بازارینه کلمش . اوحوالیده اوته دنبری کندیسنه وعائله سنه مخالف اولانلرك تشکیلات ملیه یه داخل اولدیغنی آکلامش . حکمت بك ، آماسیه دن کلدیکنی وتی طانیدیغنی وتشکیلات ملیه یه آشق کندیسنك مأذون اولدیغنی ایلری سورەرك ، سیواسله مخابره یه قالقیشمق ایستر . مخالف طرف مانع اولور . حکمت ، مخالف تشکیلات یاپار . بونی حس ایدن سعید منلا ، حکمتی آلت اتخاذ ایده جك چاره یی بولور . کندیسنی خرستیانلر علیهنده برعصیانه تشویق ایدر .

افندیلر ؛ حکمت حقنده و دشمنلرمزك خرستیانلر علیهنده حرکت ترتیبلرینه دائر ویردیکم معلومات ، بالآخره تماس ایده جکمز بعض وضعیتلرك سهولتله آکلاشیلمسنه یارایه جغی ایچون ، زائد عد اولنمامسنی رجا ایدرم . [وثیقه : ۱۷٤] [وثیقه : ۱۷۵]

افندیلر ؛ بو معلومات اوزرینه جمال پاشایه یازدیغم تلغرافك عیناً منظور عالیلری بیورولمسنی آرزو ایدرم :

شیفره

سیواس
۳۳۵-۱۰-۳۱

حربیه ناظری جمال پاشا حضرتلرینه

آطه بازاری حوالیسنده ، حکومت و تشکیلات ملیه علیهنده جریان ایدن وقعه معلوم سامیلریدر . بو وقعه ، وحدت ملیه نك عزمی وحکومت سنیه نك تدابیر مصیبه وقطعیه سی سایه سنده برطرف ایدلمش ایسه ده هنوز اورالرده تخم فساد موجود بولنمقده در . ملك وحدتی قورشوسنده ، تماماً محو ونابود اوله جغنه شبهه یوقدر . آنجق ، بو حرکات مفسدتکرانه ده ، داماد فرید پاشا ، داخلیه ناظر سابقی عادل و اسبقی علی کمال بکلر و سعید منلانك مشوق و مرتب اولدقلری آکلاشیلمشدر .

کندی خیانت وطنیه‌لرندن بشقه معروض‌الاسامی ذوات ، غایت بیوك و تهلکه‌لی بر خطا دها ارتکاب ایله‌مشلردر . اوده ، تشبثات ملعنتکارانه‌لریدن گویا ذات‌اقدس همایونك‌ده معلوماتدار اولدیغنی اشاعه ایتمك کبی بر دنائت کبرادر . قابینه هیئت محترمه‌سندن ، کمال خلوص ایله ، رجا ایدرز . وقت وزمانینه کیفیتی صورت مناسبه‌ده ذات پاك همایونه عرض ایله‌سونلر . ملتك و تشکیلاتنك بو کبی اراجیفه البته عطف اهمیت ایله‌میه‌جکی بدیداردر . ارباب مفسدتك ، یالانلرله ، و حدت ملیه‌یی لکه‌دار ایتمك ایستدکلرینی ایلری سوره‌رك ، محلنده حکومت سنیه طرفندن رسماً تکذیبی صورتیله ، هر درلو سوءتفهمك ازاله‌سی وبو اشخاص مضره حقنده تدقیقات لازمه بالایفا تعقیبات قانونیه‌یه توسل قلنمسی حیاتی بر مسئله عد اولنمقده‌در افندم .

هیئت تمثیلیه نامنه
مصطفی کمال

§ افندیلر ، علی رضا پاشا قابینه‌سنك معلومکز اولان ماهیت ترکیبه رغماً محافظه‌سنه و ممکن اولدیغی قدر تقویه‌سنه نه‌دن لزوم کوروله‌یکنی بر نبذه ایما ایتمشدم .

آماسیه‌دن ،سیواسه عودتمزدن صوکره ، هیئت تمثیلیه ودیکر موجود رفقا ایله عقد ایتدیکمز اجتماعده آماسیه ملاقاتی وسائره حقنده آرقداشلره اوزون اوزادی‌یه ایضاحات ویردم . بواجتماعده ، هیئت تمثیلیه مقرراتی ضبطنامه‌سنك ۲۹ تشرین اول ۳۳۵ کونکی مذاکره‌سنه عائد صحیفه‌سنده ، عیناً مقید اولان شو قراری تثبیت ایتدك :

« باشده صدر اعظم علی‌رضا پاشا اولمق اوزره جمله‌سنك عاجز ، نظر شاهانه‌ده بر موقع طوتمق ایسته‌ین ذواتدن اولدقلری ، قسماً حرکات ملیه‌یه لهدار و قسماً‌ده علیهدار بولندقلری ، معهذا ، ذات شاهانه‌نك ایلك فرصتده ، بونلری اسقاط ایله یرینه استبدادی ادامه ایده بیله‌جك بر هیئت کتیرمك ایسته‌یه‌جکی جهتله، مجلس ملی تشکل ایدوب وظائف تشریعیه‌سنی ایفایه مباشرت ایدنجه‌یه‌قدر، هیئت تمثیلیه‌نك بوقابینه‌یی محافظه ایتمسنك، وطن وملت ایچون خیرلی برصورت اولدیغی، قبول‌اولندی.»

فی‌الحقیقه ، بوقرارمزی تعلیق ایتدك . ونی تأیید ایدن بر خصوصی ، بومناسبتله عرض ایده‌یم : استانبولده‌کی تشکیلاتمز، موثوق‌استخبارات‌ممنبعنداولدیغنی بیلدیردیکی‌ دیگر معلوماتی، ۳۱ تشرین اول ۳۳۵ تاریخنده ، بزه ابلاغ ایتدی . اومعلومات شوایدی :

« ایکی کوندنبری ، کراز حمدی پاشا مابینه کیدییور ، ایکی اوچ ساعت حضورده قالیور وشوقرار تثبیت اولونیور . مشیر ذکی پاشا تحت ریاستنده بر قابینه تشکیل ایدیله‌جك ، حمدی پاشا حربیه ناظری ، پرنس صباح‌الدین بك خارجیه ناظری ، توفیق حمدی بك داخلیه ، اشرف ، ماهر سعید وسائره دیکر نظارتلری آله‌جقدر . بونلردن صباح‌الدین و ماهر سعیده هنوز تکلیفات اولمامشدر . ذات شاهانه ، علی رضا پاشایه ، وقت مناسبنده بلکه بو کونلرده ، استعفا تکلیف ایده‌جکدر . بومسئله‌ده، اولجه فعالیتدن بحث‌اولنان بلوق برجمعیت خفیه واردر. » بومعلوماتاوزرینه، جمال پاشایه، ۲ تشرین ثانی ۳۳۵ ده ، صدر اعظمك هیچ برسبب وبهانه ایله موقعنی ترك ایتمه‌مسی لزوم قطعیسنك بیلدیرلمسی وبو تقدیرده بوتون مملکتك استانبول ایله صورت قطعیه‌ده قطع علاقه ایده‌جکی بیلدیرلدی.

[وثیقه : ۱۷٦] روم‌ایلی و آناطولوده بولنان بوتون قوماندانلره‌ده ، وضعتدن وجمال پاشایه یازیلان تلغرافدن معلومات ویرلدی و وضعیتدن تماسده بولونیلان مدافعهٔ حقوق هیئت مرکزیه‌لرینی خبردار ایتمك لزومی‌ده بیلدیرلدی . [وثیقه : ۱۷۷]

افندیلر ؛ صالح پاشانك ، استانبوله عودتی اوزرینه ، ۲۱ تشرین اول تاریخلی پروتوقولده مذکور اولان ومهم اولدیغنی معروضاتم صره‌سنده اشارت ایلدیکم نقطه اوزرنده ، یعنی مجلس مبعوثانك محل اجتماعی حقنده ، حکومتله آره‌مزده مناقشه باشلادی . حکومتك جمال پاشا واسطه‌سیله یازدقلری ، بزم درمیان ایتدیکمز مطالعات ، بر دفعه دها ، مطالعه‌یه دکر اعتقادنده‌یم . بو مخابراتمزك اساسی بیوك ملت مجلسنك ایلك اجتماعنه عائد ضبطنامه‌ده کوره‌بیله‌جککز جهتله بورادە اوندن تکرار بحث ایتمیه‌جکم .

آنجق افندیلر ؛ بوخصوصده‌كی مخابرات ومناقشات ، یالکز حکومت مرکزیه وجمال پاشا ایله جریان ایتمکله قالمیور . بوتون مملکتك وبالخاصه استانبولده‌كی تشکیلاتمزك ، بو مسئله‌یه دائر نقطهٔ نظرینی آ کلامق ایجاب ایدیوردی . بورادە ، بوجهتلره متعلق بعض معلومات عرض ایده‌جکم .

استانبول تشکیلاتمزدن ، ۱۳ تشرین اول ۳۳۵ تاریخنده وقوع بولمش اولان ایلك استمزاج تلغرافنه ویردکاری ۲۰ تشرین اول ۳۳۵ تاریخلی جوابده ، « مبعوثانك استانبولده‌طوپلانمسنده بر محذور وتهلکه اولمدیغی ، دول ائتلافیه‌نك هرهانکی برحرکتلرینك جهان مدنیته‌قارشی سوءتأثیر یاپه‌جغنك امکان داخلنده کورولدیکی » بیانیه ؛ یالکز « قوهٔ تشریعیه ، حال حاضر صلاحیتنك توسیعنه تشبث ایدرسه ، ذات شاهانه‌نك مجلسی فسخ ایتمکه قالقیشمه‌سی ومخالفلرك تهلکه‌لی وضعیت آلملری ، دول مؤتلفه‌نك‌ده بوندن بالاستفاده ، ذات دولتلری کبی ذواته تعرض ایتمکه اجتسارلری محتملدر . » خبری علاوه اولونیوردی . بوتلغرافك نهایتنده ، « بزم عقد صلحه قدر ، استانبوله آیاق باصمه‌مقلغمز ومبعوث اولمه‌مقلغمز » توصیه اولونیوردی . [وثیقه : ۱۷۸] و [وثیقه : ۱۷۹]

استانبولده تشکیلات مرکزمزدن ، قره واصف بکك کیزلی وشوکت بکك آچیق امضاسیله آلدیغمز ۳۰ تشرین اول ۳۳۵ تاریخلی شیفره‌ده تشکیلاتمزه منسوب اولانلرك مطالعاتی ، برچوق ذواتك مطالعه‌لریله تقویه ایدلمکده ایدی . بوشیفره‌نك برنجی ماده‌سی شویله باشلیوردی : « احمد عزت پاشا ، صدر اعظم ، حربیه ناظری ، ارکان حربیه رئیسی ، نافعه ناظری وبروغرامله بحق صادق وخادم اولان وصداقتیله برابر مهمده برقوتی بولنان کوز طبیبی اسعد پاشا ایله آبریجه رؤف احمد بك وسائر ذواتله کرك طلبلری وکرك مناسبت اعتباریله کوروشدم . بوتون افکارك اعتماد ایتدیکی نقطه‌لر بروجه آتیدر : »

بوندن صوکره ، بوتون افکارك متحد اولدیغی نقطه‌لر خلاصه ایدیلیوردی :

۱) مجلس مبعوثانك صورت مطلقه‌ده استانبولده اجتماعی ضروریدر . یالکز ، بز ، استانبوله کیتمه‌ملی یز . صدر اعظم پاشا ، مجلسك استانبولده حضور وجدان ایله اتخاذ قرار ایلیه‌بیله‌جکنی ، اجانبدن سوز آله‌رق وعد ایتدی . فقط ، یالکز ، بزم ایچون تأمینات آلمق ممکن اوله‌میه‌جغندن مبعوث اولورلرسه ، مأذون اوله‌رق ویاخود مبعوث اولمیه‌رق ، دها عالی ، محبوب قلوب قالملری موافق اولور ، دینلیوردی .

بر (ب) فقره‌سنده ، « ذاتاً حكومت ، عقد ایدیله‌جك معاهده‌ده تمثیل نسبی بی اقلیتلرك حقوق نامنه قبوله مجبوردر . شوحالده، مجلس ملینك، اقلیتلرکده یکیدن اشتراکی ایچون داغیدیلوب تکرار طوپلانمسی محافلجه قطعیتله امید ایدلمکده‌در . » کبی یکی بر معلومات ویریلیوردی .

بر (ج) فقره‌سنده‌ده « حکومت حقیقةً حسن نیت صاحبی ومستغنیدر . » تأمیناتی اوقونیوردی.

٢) نجی ماده‌ده ؛ « ممکن مرتبه سوسیالیست ، برقاچ تمیز حریت وائتلافجی .. الخ چیقارمق» کبی بزم آکلایه‌میه‌جغمز مغلق ومشوش بر ذهنیتك افاده‌سنه تصادف ایدییوردق . اوندن صوکره

٣) نجی ماده‌یی ؛ « حکومتی مشکلاته دوشورمه‌مك . »

٤) نجی ماده‌یی‌ده ؛ « بزه ضرری دوقونه‌جقلری هرصورتله تأمین ایدرك اُنده ایتمك ایسته‌یورم . هر طرفده ، بکا بونی توصیه ایدییور . مثلا ، رفیع جواد ، سوسیالیستلر کبی » مطالعه‌لری تشکیل ایدییوردی . [وثیقه : ١٨٠]

١ و ٤ تشرین اول ٣٣٥ تاریخلرنده استانبولده‌کی تشکیلاتمزه اوزون مطالعه و تحلیللری حاوی جوابلرویردك . بوجوابلرمزده ، ازجمله : « مبعوثانك استانبولده اجتماعی تماماً تهلکه‌لی ومحذورلیدر. » دیدك وایضاح ایتدك . جمال پاشا واسطه‌سیله حکومته بیلدیردیکمز مطالعه‌لری خلاصه ایلدك . « بزم ایچون موجود تهلکه‌نك ، بوتون ملت وکیللری ایچون وارد اولدیغی » اثباته چالیشدق . « بزم ، سیرجی موقعنده قالمه‌مز ، بهمه‌حال آرزو بیوریلیورسه اسباب موجبه‌سیله » اشعارینی طلب ایتدك . [وثیقه : ١٨١]

یالکز ، قره واصف بکه خطاب اولان تلغرافنامه‌ده :

« احمد عزت پاشا حضرتلری ، اساساً حرکات ملیه‌نك استانبولده قتل عامه سبب اوله‌بیله‌جکی ظننده ایدی . سوزلرینك مسموع اولمسی ، اول امرده بو اعتقادلرینك ، تبدل ایدوب ایتمدیکینی بیلمکله قائمدر . حربیه ناظری جمال پاشا حضرتلرینه کانجه ؛ مشارالیهك‌ده متردد اولدیغی مجهولکمز دکلدر . عبوق پاشاده عینی اوصاف وحالت روحیه‌ده‌در. کوز طبیبی اسعد پاشا حقنده قطعی برفکرم یوقدر . یالکزبعضیلری بوذاتی صوك درجه محدودالفکر ، یك فضله حریص شان وشهرت کوستریورلر. والحاصل ، عزم و فکرلرنده استقرار واصابت موجود اولمیان و استانبولده دشمن تضییق آلتنده دوشونن رجال وذواتك نصایحی شایان تدقیقدر . » دیدکدن و موضوع بحث ، محل اجتماع ، حقنده تکرار محتمل‌مهالك ومحاذیری صایدقدن صوکره « اصل شایان‌استغراب نقطه، بزی، معلوم‌الاسامی‌ایکی اوچ کشی‌یی تأمینده اظهار عجز ایدن حکومتك ، دیکر مبعوثلری ناصل وقایه ایده‌بیله‌جکی مسئله‌سیدر.

بزده ، یاواش یاواش حاصل اولمغه باشلایان فکر وقناعت ، مع‌الاسف اجنبیلر دکل ، بلکه اونلردن زیاده حکومت رجال حاضره‌سی ایله ذوات سائره‌دن بعضیلرینك ، بزی ، محذورلیه عد ایلمکده اولملریدر . » دیدك .

بوندن صوکره‌کی فقره‌لرك برنده ؛ « تمثیل نسبی‌نك قبولی‌ضرورتی قارشوسنده مجلسك داغیدلمسی شمدیدن دوشونن برمحیطده ، مجلس مبعوثانك طوپلانیلمه‌مسی لزومی طبیعی کورولمك اقتضا ایدر . » ظننی افاده ایتدك .

برفقره‌ده‌ده ؛ حكومتك مستغنی بولندیغی قیددن برشی آكلایه‌مدیغمزی اشارت ایدرك «غایه‌سنك بزی مشكل زمانلرده یالكز براقمقمیدر ؟ » سؤالندن صوكره ، اونلرك بر فكرلرینه جواب اوله‌رق‌ده، « مخالفلرك موقع اقتداره كچمسندن قورقمق فائده ویرمز . بناءً علیه ، بوندن دولایی تبدیل مسلك ومشرب ایده‌یه‌مز . » دیدك . [وثیقه : ١٨٢]

افندیلر ؛ بو تغرافلردن وبو مخابراتده درمیان اولنان مطالعاتدن سهولتله استنباط اولنمقده ایدی،كه بزم ، استانبولده‌كی تشكیلاتمزك سر آمدانی ، حكومت رجالنك ، شونك ، بونك مطالعه‌لرینه زبون قالمشلر وآرتق یورت پاروك اولمقدن باشقه بر وظیفه ایفا ایتمیورلردی .

ایشته ، دیگر بر شیفره تلغرافنامه،كه ٦ تشرین ثانی ٣٣٥ تاریخنده، یازیلیور، فقط شیفره‌نك متنی قره واصف بكك مطالعه‌سی وامضاسی، تشكیل ایدییور وحربیه ناظری جمال پاشا امضاسیله كلیوردی . بوشیفره‌ده ، ینه محل اجتماعدن بحث اولنه‌رق بالخاصه ؛ « اولا محاذیر سیاسیه وار . ثانیاً محاذیر اداریه وار ، ثالثاً‌ده امكان اجتماع یوقدر . . . . ضرورت ، حسه حاكم اولملیدر . . . . موافق جوابكزی عاجلاً قابینه‌یه اشعار بیوریكز » سوزلریله تضییق یاپیلیور و « ژاپون رضا بكله یك یقینده ایی خبرلرله سزه ملاقی اوله‌جغم » ؛ تبشیراتنده بولونیلیوردی . « صلح وسلامتی تماماً قازاندق دیمكدر . ملی تورك كذا. بزم ملی احراری ییقیورز . ملی قونغره بوله كله‌جك » جمله‌سیله‌ده ایی خبرلرك نه‌لره ، نه كبی واهی شیلره متعلق اولدیغنی اشارتده استعجال ایدیلیوردی . [وثیقه : ١٨٣]

قره واصف بكه ، ٧ تشرین ثانی ٣٣٥ ده ، سریعاً سیواسه كلمسنی یازدم .

قره واصف بكك ، ینه عینی مسئله‌یه متدائر كوندردیكی ، ١٩ تشرین ثانی ٣٣٥ تاریخلی شیفره‌سنده اوزون مطالعاتنه استناد ایتدیردیكی محاكمه ومنطقنی شو جمله‌ده خلاصه ایدییوردی :

« قوای ملیه ایله هم فكر اولان مجلس ، پادشاهه قارشی اعلان خصومت ایدرسه، آناطولو كیمك آرقه‌سندن كیدر ؟ ! . . . . . قوای ملیه‌یه‌می تابع اولسون ؟ ! . . . . .

مجلسی آناطولوده طوپلامق فكرندن فراغت برفریضهٔ وطنیه‌در . . . » [وثیقه : ١٨٤]

§ افندیلر ؛ چوق مهم اولان، بومحل اجتماع مسئله‌سنه ، خود بخود قرار ویرمك وبوقراری ملته وانتخاب اولنان مبعوثلره تطبیق ایتدیرمك ، پك خطرناك اولوردی . بوسببله چوق دقت وحساسیتله بوتون خصوصی ، عمومی افكار وحسیاتی تتبع ایتمك ، تمایل حقیقی‌یی آكلایه‌رق قابل اجرا قراری بولمق ضرورتی قارشیسنده بولونیوردم .

برطرفدن ، كوردیككزكبی استانبول رجالیله مخابره ایدركن ، برطرفدن‌ده ، مختلف واسطه‌لرله افكار عمومیه‌یی استمزاج ایدییوردم . ویره‌جكم قرارك تأمین تطبیقی ایچون اردونك نقطهٔ نظرینی آلمق‌ده پك مهمدی . بو سببله دها تشرین اولك ٢٩ نده ، اون بشنجی ، یكرمنجی ، اون ایكنجی و اوچنجی قول اردو قوماندانلرینی سیواسده بر اجتماعه دعوت ایتدم .

دیار بكرده‌كی قول اردو قوماندانته ، ادرنه‌ده‌كی قول اردو قوماندانی جعفر طیار بكه ، بروسه‌ده یوسف عزت پاشایه ، بالیكسرده كاظم پاشایه ، بروسه‌ده بكر سامی بكه‌ده « كندیلرینك بعدیت مسافه ووضعیت خصوصیه‌لری ایجابی دعوت ایتمدیكمی ومقرراتی بیلدیره‌جكمی » یازدم . [وثیقه : ١٨٥] [وثیقه : ١٨٦]

افندیلر ، دعوت اولنان قوماندانلردن ، صلاح‌الدین بك ذاتاً سیواسده ایدی . کاظم قره بکرپاشا ارضرومدن ، علی فؤادپاشا آنقره‌دن وقونیه‌ده‌کی قول‌اردو قوماندانك جبهه‌ایله بعض مهم وضعیتلری بالذات حل‌لازم کلدیکندن آ کاوکالةً ارکان‌حربیه‌سی رئیسی شمس‌الدین بك‌قونیه‌دن کلوب‌سیواسده طوپلاندیلر . هیئت‌تمثیلیه‌یه داخل اولان واولمایوبده رفاقتلرندن استفاده‌اولنان ذوات ایله وقوماندانلرك اشتراکیله ، ١٦ تشرین‌ثانی ٣٣٥ کونی مذاکراته باشلادق . روز نامهٔ مذاکراتمز شو اوچ نقطه‌یه منحصر اوله‌جقدی :

١) مجلس مبعوثانك محل اجتماعی .

٢) بعدالاجتماع هیئت تمثیلیه وتشکیلات ملیه‌نك آله‌جنی شکل وطرز فعالیتی .

٣) پارس صلح قونفرانسنك حقمزده مثبت ویامنفی برقرار ویرمسی حالنه قارشی طرز حرکت .

§ افندیلر ، بوتاریخه قدر ، جمعیت هیئت مرکزیه‌لرمزدن ، واقع اولان استعلاماتمزه ، ورود ایدن جوابلر ، درت نقطهٔ نظره آیریلیوردی .

١) بجی نقطهٔ نظره کوره ؛ مجلس مبعوثانك خارجده اجتماعی موافق کورولیوردی .

٢) نجی نقطهٔ نظره کوره،که بو نقطهٔ نظری سرد ایدنلرك باشنده ارضروم ، طربزون ، بالیکسر وبوتون قره‌سی ، صاروخان هیئتلری بولونیوردی ؛ استانبولده . . استانبولده‌کی رجال و ذواتك همان کاملاً بوفکرده اولدیغنی بیلیورز . پادشاهك آرزوسی ، حکومتك اصراری‌ده بوایدی .

٣) نجی نقطهٔ نظر،که تراکیا ـ پاشاایلینك فکری ایدی ؛ استانبول جوارنده . .

٤) بر قسم هیئت مرکزیه‌لرده ، صالح پاشانك ، قناعت ذاتیه‌لرینه استناداً حکومتك موافقتی حالنده ، خارجده اجتماعده بر محذور کورمیورلردی .

افندیلر ؛ حکومت مرکزیه واونك یارداقجیلرینك ، افکار عمومیه‌یی نه درجه تشتت و تشوشه اوغراتمش اولدیغنی ؛ ملتك اظهار ایتدیکی ، بواختلاف افکاردن سهولتله آکلامق قابلدر .

آرتق ، بونك اوزرینه ، اصرارك ، مضر نتایج ویره‌جکنه حکم ایتمك‌ده مشکل دکلدر .

شمدی ؛ ١٦ تشرین ثانی ٣٣٥ دن ٢٩ تشرین ثانی ٣٣٥ تاریخنه قدر ، کونلرجه دوام ایدن مذاکره ومناقشاتدن چیقان نتایج ومقررات ضبطنی عیناً نظر اطلاع عالیلرکزه عرض ایدییورم :

« ١ — مجلس ملینك استانبولده اجتماعنده‌کی محاذیر ومهالکه رغماً ، حکومت سنیه‌نك خارجده اجتماعنه عدم موافقتی یوزندن ومملکتی بحرانه دوچار ایتمکدن اجتناباً ، استانبولده اجتماعی ضرورتی قبول ایدلدی . آنجق آتیده‌کی تدابیرك اتخاذی لزومی تقرر ایتدی :

آ — بالعموم مبعوثلری وضعیت حقنده تنویر ایله منفرداً مساعده‌لرینی طلب ایتمك .

ب — مبعوثلر، استانبوله کیتمه‌دن اول ، طربزون ، صامسون ، اینه‌بولی ، اسکیشهر وادرنه‌کبی محللرده قسم قسم طوپلانه‌رق مجلس ملینك استانبولده اجتماعنه نظراً کرك استانبولده وکرك خارجده آلنمسی لازم کلن امنیت تدابیرینی و پروغرامیزك اساساتی مدافعه ایده‌جك تونلی برغروبك وجوده کتیرلمسی اسبابنی تذکر وتأمل ایتمسی .

ج — تشکیلات جمعیتی ، سرعتله تشمیل وترصین ایچون قول اردو قوماندانلرینك ، منطقه قوماندانلری واخذ عسکر رؤسای واسطه‌سیله دلالت سریعهٔ فعلیه‌ده بولنملری .

د — بالجمله رؤسای مأمورین ملکیه‌دن هر احتماله قارشی، تشکیلات ملیه‌یه صداقتده بولنه‌جقلرینه دائر سوز آلمق وکندیلرینك وسائط موجوده‌لریله تشکیلات جمعیتی، تعضو ایتدیرمکه سرعت توسللرینی طلب ایتمك .

٢ — مجلس ملی استانبولده اجتماع ایتدکدن صوکره ، مبعوثان ، امنیت وسربستیٔ تام ایله ایفای وظیفهٔ تشریعیه ایلمکده اولدقلرینی تأیید ایده‌جکی کونه قدر ، هیئت تمثیلیه ، شمدی‌یه قدر اولدیغی کبی خارجده قاله‌رق وظیفهٔ ملیه‌سنه دوام ایده‌جکدر . آنجق بالجمله لوالردن و مبعوث اولان ذواتدن انتخاب ایدلمك اوزره برر وولایت ومستقل لوالردن ایکیشر ذاتك ، نظامنامه‌نك سکزنجی ماده‌سنه استناداً هیئت تمثیلیه اعضاسی اوله‌رق اسکیشهر قربنده جمع ایدیله‌رك ، وضعیتك توضیحی ومجلس مبعوثانده صورت حرکتك تقرری تذکر ایدیله‌جکدر . بو سببله هیئت تمثیلیه دخی محل مذکوره انتقال ایده‌جکدر . بو اجتماعی متعاقب هیئت تمثیلیه صورت مناسبه‌ده تقویه اولندقدن صوکره دیکر ذوات استانبوله مجلس ملی‌یه کیده‌جکلردر . هیئت تمثیلیه‌نك ، وظیفه‌یه دوام ایتدیکی مدتجه ، تشکیلات ملیه‌نك شکل وطرز فعالیتی ، نظامنامه‌ده مندرج اولدیغی کبی اوله‌جقدر .

مجلس مبعوثان ، امنیت مطلقه ایچنده بولندیغنی تأیید ایتدیکی زمان ، هیئت تمثیلیه ، نظامنامه‌ده موجود صلاحیتنه استناداً ، عمومی قونغره‌یی اجتماعه دعوت ایدرك اون برنجی ماده موجبنجه ، جمعیتك آله‌جغی وضعیت آتیه‌نك تقرری ، قونغره‌نك قرارینه ترك ایده‌جکدر. قونغره‌نك محل اجتماعی وصورت انعقادی ، او زمانکی احوال وایجاباته تابع اوله‌جقدر . قونغره‌نك دعوت اولندیغی زمان ایله انعقادی آره‌سنده کچه‌جك مدت ظرفنده هیئت تمثیلیه ، حکومت مرکزیه و مجلس مبعوثان ریاستی ایله مجبوریت قطعیه کورمدکجه مناسبات رسمیه‌ده بولنماز .

٣ — پارس صلح قونفرانسی ، حقمزده منفی بر قرار ویردیکی و حکومت و مجلس ملیجه قبول وتصدیق ایدلدیکی حالده وسائط سریعهٔ مناسبه ایله ارادهٔ ملیه بالاستمزاج نظامنامه‌ده مصرح اولان اساساتك استحصالنه چالیشیله‌جقدر .

مصطفی کمال

رستم	مظهر مفید	علی فؤاد	خسرو	حسین رؤف	کاظم قره بکر
	مفتی برهیج	حسین صلاح الدین	ابراهیم ثریا	بکر سامی	عمر ممتاز
					ق ١٢ ارکان حربیه رئیسی
			ژواصف		شمس الدین

افندیلر ؛ بومقررات موجبنجه ، مبعوثلری تنویر ایچون ، ویردیکمز معلومات و تعلیماتی عیناً عرض ایده‌جکم ؛

انتخاب اولنان مبعوثلره ابلاغ ایدیلن معلومات وتعلیمات ، شودر :

ماده ١ — استانبولك دول ائتلافیه وبالخاصه انکلیز قوای بریه‌سنك تحت اشغالنده و قوای بحریه‌سنك تحت محاصره‌سنده اولدیغی و قوای انضباطیه‌سنك اجانب النده و مختلط برصورتده بولندیغی

معلومدر . بوندن باشقه ، روملرك كنديلرندن اسانبول مبعوثی نامیله قرق كشی انتخاب ایتدكری و آتنه‌دن كلمش یونان رؤسا وقوماندانلری تحت اداره‌سنده اولنق اوزره ، خفی پولیس و قوهٔ اختلالیه تشكیلاتی یاپه‌رق ، دولتمزه آن لازمنده عاصی بر وضعیت آله‌جقلری تحقق ایتمشدر . حكومتك استانبولده مع التأسف مقید اولدیغنی اعتراف ایتمك مجبوریتی واردر . بو اسبابدن ناشی ، مجلس ملینك محل اجتماعی مناقشه ایتمك كبی بر مسئله تحدث ایتمه‌مش بولونیور . مجلس ملی استانبولده انعقاد ایتدیكی تقدیرده ، مبعوثانك ایفا ایده‌جكلری وظیفهٔ وطنیه نظر دقته آلینیرسه ، مهالكه معروض دائره‌دن جدا توهم اولنور . فی الحقیقه ، ائتلاف دولتلرینك متاركه احكامنی بوزدرق و صاحب تقریریله اشاره لزوم كورمكسزین ، وطنمزك اقسام مهمه‌سنی اشغال و عناصر خرستیانیه‌یه حقوقمزه تجاوز فرصتی بخش ایتمك صورتیله ، وقوع بولان حنشكننه معامله‌لری ، تنقید و رد ایله تمامیت ملكیه و مصونیت استقلالمزی عزمكارانه بر صورتده طلب و مدافعه ایده‌جك اولان هیئت مبعوثانك داغیدیلمسی و اعضاسنك توقیف ویا اجلا ایدلمسی مستبعد دكلدر . قارصده انعقاد ایدن اسلام شورای ملیسنك اتكلیزلر طرفندن داغیدیلمسی كبی . انتخاباته اشتراك ایتمه‌مش اولان عنصر خرستیانیه‌نك و اونلره پیرو اولان انكلیز محبی و نكبتی جمعیتلرینك ، بو خصوصده دشمنلرك آمالنی ترویجاً ، هر درلو فعاله تصدی ایلیه‌بیله‌جكلری ده وارد خاطردر . بناءً علیه مجلس ملینك استانبولده اجتماعی ، مجلسدن انتظار اولنن وظیفهٔ جدیه‌وتاریخیه‌نك ایفاسنی عقیم براقه‌جغی و مجلس ملی ، دولت وملتك تمثال استقلالی اولدیغندن آكا وورلیه‌جق ضربه ایله استقلالمزكده رخنه‌دار ایدیله‌جكی مستغنیٔ عرضدر . قابینه نامنه آماسیه‌ده هیئت تمثیلیه ایله مذاكراتده بولنان بحریه ناظری صالح پاشا حضرتلری دخی ، بو حقایقی دربیش ایله مجلس ملینك استانبولك خارجنده أمین بر محلده اجتماعی لزومنه وجداناً و فكراً قناعت حاصل ایتمش و بو خصوصده‌كی موافقتنی امضاسی تحتنده تأیید ایلمشدر . مجلس ملینك دشمن تأثیرندن آزاده و امنیت مطلقه‌یی حائز بر محلده اجتماعی حالنده ، استانبولده اجتماعنه نظراً متصور بالجمله محاذیر ، بر طرف ایدلمش اوله‌جغی كبی مقام خلافت و سلطنتك تهلكه‌ده بولندیغنی جهان افكار عمومیه‌سنه و تخصیص عالم اسلامه فعلاً احساس ایتمش اوله‌جق واستقلال و موجودیت ملیه‌مزك علیهنده صدوری مأمول برقرار قارشیسنده ، وظائف ملیه و وطنیه‌سنی ایفایه قادر برحالده بولنه‌جق و ائتلاف دولتلری نظرنده مجلسك مقدرات ملته تماماً حاكم بولندیغی دها بارز بر صورتده اظهار اولنه‌بیله‌جكدر . مجلسك خارجده اجتماعنده وارد خاطر اولان محاذیر بروجه آتیدر :

بدخواهان ، استانبولدن واز كچیلدیكی طرزنده مضر بر پروغاندایه فرصت بونه‌جقدر . حكومت ، استانبولده اولدیغی كبی ، مجلسله تماس و ارتباطنده مظهر سهولت اوله‌میه‌جقدر . مجلسك مراسم افتتاحیه‌سی ، ذات شاهانه‌نی سیاحت كلفتنه معروض براقامق مقصدیله ، توكیل بیوره‌جقلری بر ذات واسطه‌سیله اوله‌بیله‌جكدر . ایشته بو محذیره استناد ایدن حكومت حاضره ، مجلس ملینك خارجده كشادینه موافقت ایتمه‌مشدر . بو عدم موافقت یوزندن محاذیر موجوده‌یه ، آتیده‌كی محذورلر دخی انضمام ایلمكده بولنمشدر :

مجلس ملینك قانونی برشكلده اجتماعی ، مجلس مبعوثان واعیانك عینی زمانده وعینی محلده بولنمسنه واسته اولدیغندن حكومتك خارجده تنسیب ایده‌جكی بر محلده اجتماعه موافقت ایتمه‌مسی یوزندن مجلس اعیان وحكومت ، خارجده‌كی اجتماعه اجابت ایتمیه‌جك و ذات شاهانه‌یه اصولی دائره‌سنده مجلسی كشاد ایتدیرمیه‌جكدر .

بوکا نظراً ، مجلس ملینك خارجده اجتماعنه قانوناً امکان قالمیوب استانبولده انعقادی محاذیر معروضه‌یه رغماً ضرورت حکمنه کیرمش بولونیور . مبعوثان کرام استانبوله کیتمکده تردد کوستروب خارجده کندیلکلرندن طوپلاندقلری تقدیرده ، وجوده کله‌جك بو اجتماع بالطبع مجلس ملینك معلوم اولان ماهیت تشریعیه‌سی شکلنده اوله‌مز . بلکه ، ملتك موجودیتنی ، آمالنی ، استقلالنی تمثیل ومقتدرانی حقنده ویریله‌جك حکملری تنفید و ملته استناداً رد ایده‌بیله‌جك بر اجتماع ملی شکلنده اوله‌بیلیر . بو تقدیرده ، مجلس ملی‌ده بالطبع استانبولده انعقاد ایتمکله محکوم قالیر . بو طرز حرکت ، حکومتك اعتراض و علیهنده تدابیر زجریه‌یی و بالنتیجه ملتله حکومت مرکزیه آره‌سنده انقطاع مناسباتی موجب اولمسی‌ده وارد خاطردر . مبعوثانك برقسمنك استانبوله کیتممسی ایسه ، بو بابده‌کی محذوری تزیید ایده‌بیلیر .

آناطولو و روم ایلی مدافعهٔ حقوق جمعیتی بالاده سرد اولنان بالجمله خصوصاتی نظر دقت ومناقشه‌دن کچیردکدن صوکره ، مجلس ملینك استانبولده اجتماعی ضرورتنه قارشی ، وضعیتدن بالجمله مبعوثلری خبردار ایدرك هربرینك مطالعه ونقطهٔ نظرینی استحصال ایلمکی وظیفه عد ایتمشدر . بوندن بشقه استانبولده مجلس ملی‌یه داخل اولمه‌دن اول ، مبعوثین کرامك ، سهولت اجتماع نظردقته آلنه‌رق بعض موقعلرده طوپلانوب آتیده‌کی خصوصاتی تذکر و نتایج مذاکراتی توحید مقصدیله هیئت تمثیلیه‌یه بیلدیرملری لزوملی کورولمشدر . تذکر اولنه‌جق خصوصات شونلردر :

آ — استانبولده اجتماع ضرورتنه قارشی استانبولده و خارجاً عموم وطنده اتخاذ اولنمسی لازم کلن تدابیر وترتیبات ؛

ب — مجلس مبعوثانده وطنك تمامیتنی و دولت و ملتك استقلالنی تخلیصدن عبارت اولان غایه‌یی محافظه ومدافعه ایچون متفق و عزمکار برغروپ وجوده کتیرملك اسبابنك تأملی .

مبعوثانك مذکور خصوصاتده مداولهٔ افکار ایچون طوپلانملری مناسب کوریلن مواقع شونلردر:

طربزون ، صامسون ، اینه‌بولی ، اسکیشهر ، بروسه ، باندیرمه ، ادرنه .

ماده ۲ — برنجی ماده‌یی عیناً منطقهٔ عالیلرنده بولنان مبعوثلره تبلیغ ایله اولا ؛ شخصی مطالعه‌لرینی ، سرعت ممکنه ایله استحصال و بلاافاته‌آن هیئت تمثیلیه‌یه ابلاغ و منطقهٔ عالیلرنده‌کی هیئت مرکزیه‌لرده‌ده اعطا ایله بوخصوصده فعالیتلرینك تأمینی ،

ثانیاً ؛ منطقهٔ عالیلرنده‌کی مبعوثلرك برنجی ماده‌ده تصریح اولنان مواقعده اجتماعلرینی تسهیل و تأمین ایله نتیجهٔ مذاکره‌لرینك هیئت تمثیلیه‌یه ابلاغی ایچون اقتضا ایدن ترتیبات و تدابیرك اخذی مسترحمدر .

منطقهٔ عالیلری داخلنده مبعوث اولوب حالاً استانبولده بولنانلرك استانبوله قریب اجتماع محللرندن برینه ، دائرهٔ انتخابیه‌لرنجه دعوت ایتدیرلمسی لازمدر .

§ افندیلر ؛ ۳۳۵ سنه‌سی تشرین اولنه عائد اولوب تماس ایتمك ایستدیکم بعض خصوصاتی‌ده ، برقاچ کلمه ایله خلاصه ایتمه‌مه مساعده‌کزی رجا ایدرم .

ازمیر ولایتی داخلنده ، تحت اشغالده بولنان اسلام اهالی‌یه ظلم وقتل تطبیق اولونیوردی . بونك

ايجون ، دول ائتلافيه ممثللرى نزدنده مؤثر تشبثلرده بولنمسنى ، حكومتدن رجا ايتدك . يونانليلرك ظلم واعتسافى دوام ايدرسه ، مقابله بالمثله مجبور قالنه‌جغنى‌ده بيلديردك . ازمير فجايعى اوزرينه استانبولده بر متينغ عقد ايدلمك ايستەنمشدى . بوكا ممانعت ايدلديكى استخبار اولنمسى اوزرينه ، جمال پاشانك نظر دقتنى جلب ايتدك .

آنزاوور ، باندرمه حواليسنده ، خائنانه وجانيانه افعاله باشلامشدى . [وثيقه : ١٨٧] ازاله‌سى مضراتى ايجون وقره‌بيغا وباندرمه طرفلرينه چيقان نكهبان جمعيتنه منسوب ضابطلر حقنده باليكسرده كاظم پاشايه ودها مناسبتدار اولانلره يازدق . اوتوز قدر نكهبانجى ضابطانده براجنبى اشغالنه زمين حاضرلامق ايجون ، خرستيانلره قارشى حركت ايتمك اوزره ، طربزون وصامسونه چيقه‌جقلرينى استخبار ايتدك . درحال ق ١٥ ك وجانيك متصرفنك نظر دقتلرينى جلب ايتدك .

معلوم عاليلريدر ، مرعش ، اورفه ، عينتابده بدايتده انكليز قطعاتى واردى . بوقطعاتى فرانسز عسكرلرى تبديل ايتدى . بومناسبتله تكرار اشغالى منعه چاليشدق . وقوعندن صوكره‌ده اولا سياسى ، بعده فعلى تشبثاته كچدك .

بوزقيرده ، يكيدن مهمجه برقيام چيقدى . اونك اطفاسى ايجون مختلف تدبيرلره توسل ايتدك .

مرعش وعينتابه ، قلنج على بكى وكليكيا منطقه‌سنده طوبجى بيكباشيسى كمال ويوزباشى عثمان طوفان بكلرى كوندرەرك جدى تشكيلات وتشبثاته كچدك .

§ افنديلر ؛ بومناسبتله خاطرمه كلن بر نقطه‌يى‌ده عرض ايتمش بولنه‌يم : سيواس قونغره‌سندن صوكره ، قونغره‌لر نظامنامه وبيانامه‌لرندن بشقه ، هيئت تمثيليه ، مسئوليتى اوزرينه آله‌رق سيواس قونغره‌سى نظامنامه‌سنه لاحقه اولمق اوزره ،

« مدافعهٔ حقوق جمعيتى تشكيلات نظامنامه‌سنه لاحقه‌در (١) » سرلوحه‌لى ، يالكز علاقه‌دارانه مخصوص ومحرمدر قيدلى ، ملى تشكيلات مسلحه‌يه مخصوص خفى بر تعليمات تنظيم ايتدى . دشمنله تماسده بولونيلان محللرده بوتعليماته كوره مسلح مفرزه‌لر ، قطعه‌لر تشكل ايتدى . [وثيقه : ١٨٨]

§ افنديلر ، ٢ تشرين‌ثانيده ، حربيه ناظرى جمال پاشادن آلديغم برشيفره تلغرافنامه‌ده : « ذاتاً آز اولميان ديدى قوديلره برى دها علاوه اولندى . ضيا پاشانك ، آنقره‌يه قدر كيتمه‌مسى مظاهرت بيوريلان حكومتك كسر نفوذندن بشقه بر معنايه دلالت ايده‌مز . بو مسئله‌ده حكومت ، فكرنده مصردر . » دنيلمكده وبونك جوابنك سرعتله بكله‌نيلمكده اولديغى بيلديرلمكده ايدى . ضيا پاشانك كوندرلمه‌سى حقنده‌كى رجامزه ، حكومت التفات ايتمه‌مشدى . ضيا پاشايى مأمور واعزام ايلشدى . ضيا پاشا ، اسكيشهره قدر كلمش واورادن مأذونيت آله‌رق كرى دونمشدى .

جمال پاشا ، عينى تلغرافنامه‌سنده ، « بوزقير حادثه‌سندن دولايى مطبوعاته تبليغ بيوريلان بيانامه‌نك طرزينى ، حكومت آره‌مزده‌كى ائتلافه مغاير كورمكده‌در . » ديبوردى . حالبوكه بويله بر بيانامه‌مز يوقدى .

جمال پاشانك بوتلغرافنه ، شوجوابى ويردك :

شيفره
عجله

سيواس
٣-١١-٣٥

حربيه ناظرى جمال پاشا حضرتلرينه

ج : ٢ - ١١ - ٣٥ تاريخ ٥٠١ نومرولى شيفره :

١ — حكومتله تشكيلات مليه آره‌سنده صميمى بر ائتلاف ، حقيقى بر وحدت اساسى قبول ايلدك. ذات دولتلرى واسطه‌سيله يك مهم بر استرحامنز واراىدى . اوده؛ مقصدى‌مشروع تشكيلات مليه‌يى خللدن وقايه ايچون بالجمله رؤساى مأمورينك بونقطهٔ نظردن انتخابى ، مخالف اولانلرك تبديلى ايدى . بونلره عائد مكرر استرحاماتمزه جواب آله‌مدق : طربزون ، ديار بكر واليلرى ، آنطاليه متصرفى حقنده نه‌يابيلديغنى هنوز بيلميورز . بالعكس وضعيت محليه‌يى تدقيق ايتمكسزين ، داخليه نظارتى ، قونيه‌يه غايت ضعيف ، عاجز ، محبلر جمعيتى اعضاسندن صبحى بكى والى اوله‌رق كوندردى . داخليه ناظرينك بو مسائلده بزمله هيچ برتماس و مناسبت قبول ايتمديكى ، عادتا تشكيلات مليه‌يه مخالفتكار حركت ايلديكى ذهابى حاصل‌اوليور . بوفكرمزده يا كليورسه‌ق‌تصحيح وتنويرمزى‌رجا ايدرز. آنقره واليسى ضيا پاشانك آرزوسى ايله مأذونيت آلديغنى عرض ايتمشدم . طبيعى بنه كنديسى ، رسماً آنقره واليسى عد اولنمقده‌در . فقط عرض ايتديكم نقطه‌ده‌كى شك و ظن ازاله اولونجه‌يه قدر ، والئ مشاراليهك مأذونيتدن استفاده‌يه دوام ايتمسى اك خيرلى شكل اوله‌رق قبول اولنمليدر . پوليس مديريتنك الآن نورالدين بك كبى بر ذات آلنده بولنمقده اولمسى ، ذات دولتلرنكزده ، بو يك مهم نقطه‌يه قارشى لاقيد داورانمقده اولديغكزه دائر بر فكر ويرمكده‌در . حالبوكه ، بو تسامحك نتيجه‌سى هم‌حكومته ، هم‌ده تشكيلات مليه‌يه مضر اوله‌جقدر . هيئت تمثيليه‌مزك تشكيلات ووحدت مليه‌يى اخلال ايده‌جك اك اوفاق برحاله قارشى مسامحه‌كار داورانميه‌جغنى ، البته ، معذور كورورسكز .

٢ — بوزقير حادثه‌سى حقنده ، هيئت تمثيليه طرفندن ، مطبوعاته بر بيانامه ويرلمه‌مشدر . بونده بر ياكلشلق اوله‌جقدر . محتملدركه ، بو اشعارات ، ارادهٔ مليه غزته‌سنك استخباراتى اوله‌جقدر . هيئت تمثيليه‌نك بر غزته‌يى سانسوره صلاحيتى اولمديغى معلوم ساميلريدر . مع‌هذا ، جلب نظر دقت اولنمق اوزره ، بو آژانس محتوياتنده ، حكومتله آره‌مزده‌كى ائتلافه مغاير كوريلن نقاطك ايضاح بيورولمسى استرحام ايلرز .

هيئت تمثيليه نامنه
مصطفى كمال

هيئت تمثيليه‌نك مرخصى و حركات مليه‌نك مروجى اولديغنى انكار ايدن جمال پاشانك تلغرافنزه جوابى شودر :

حربیه
۳۳۵-۱۱-۴/۵

سیواسده ق ۳ قوماندانلغنه

مصطفی کمال پاشا حضرتلرینه : بیاننامهٔ رسمیده یازلدیغی وجهله ، حکومت حاضره ؛ بویله برزمانده ، محضا وطن ومملکته خدمت أملیله عظیم مسئولیتی درعهده ایتمش وبو وظیفه‌سنی ابدا ایچون کمال بیطرفی وخلوص ایله حرکت ایتمکده بولنمش اولدیغندن ، نقاط آتیه‌نك ایضاحنه لزوم عاجل حاصل اولدی :

اولاً ، مبعوثان انتخابنه عناصر غیر مسلمه اشتراك ایتمدیکی کبی فرق مختلفه دخی الیوم تجنب وتبعیده‌در . فرق مخالفه ، مملکتده ایکی حکومت موجود اولدیغنی وانتخابك بیطرفانه اجرا قلنمدیغی سبب اوله‌رق کوسترمکده وعناصر غیرمسلمه‌نك دخی بالآخره بوسببه مبنی اشتراك ایتمدیکنی درمیان ایلمسی پك ملحوظ بولنمقده . . انتخابك دائرهٔ سلامتده اجرا اولنمدیغنه دائر شکایات و مسموعات توالی ایدرك ، محافل ومطبوعات اجنبیه‌یه قدر منعکس در . مجلس مبعوثان ، ملك اقوام مختلفه‌سنی تمثیل ایتمدیکی وبالخصوص قوای ملیه‌نك تأثیراتی ایله تشکل ایلدیکی تقدیرده ، بونك انظار جهانده نه صورتله تلقی ایدیله‌جکی محتاج ایضاح دکلدر . بناءً علیه ، مبعوثان انتخابنده تضییقات اجراسنه میدان ویرلمه‌مسی الزمدر .

ثانیاً ؛ تکراراینه لزوم اولمیان اسبابه مبنی ، مجلس مبعوثانك ، پایتختدن بشقه بر یرده اجتماعی ، داخلاً وخارجاً انواع محاذیر ومضراتی داعی اولدیغندن ، مجلسك ، بهمه‌حال ، استانبولده عقد اجتماع ایلمسی ، مملکتك منافع حیاتیه‌سی ایجاباتندندر .

ثالثاً ، طشره‌لرده ، تشکیلات ملیه نامنه ، بعض کیمسه‌لر طرفندن ، امور حکومته مداخله وقوع بولمقده اولدیغی ، اشعارات و اخبارات متوالیه‌دن آکلاشیلمقده اولمسیله بومداخلاتك عاجلاً وسریعاً منعی الزمدر .

حکومت حاضره ، شو اوچ طلبنده ثابتدر . بشقه صورتله ادارهٔ امور ایلمك امکانی مفقوددر .

حربیه ناظری

جمال

§ جمال پاشانك بواشعارینه – سر یاور صالح بك طرفندن آچیه‌جقدر قیدیله – ویردیکمز جوابی عیناً عرض ایتمك ایسترم :

سیواس
۳۵-۱۱-۵

حربیه ناظری جمال پاشا حضرتلرینه

شیفره

ج : ۴/۵ - ۱۱ - ۳۵

۱ — عناصر غیرمسلمه ایله ، بو وطن و بو ملت ایچون عناصر غیر مسلمه‌دن دها مضر اولان بعض فرق سیاسیه‌نك انتخاباته عدم اشتراکنی ، اونلرك بالالتزام اشاعه ایلدکاری اسبابه استناد

ایتدیرمك ، البته دوغرو اولاماز . عناصر خرستیانیه ، دها تشکیلات ملیه‌نك اسمی یوق ایکن ؛ انتخاباته اشتراك ایتمیه‌جکلرینی اعلان ایلدکاری معلوم دکلیدر ؟ یایغاره قوپاران فرق سیاسیه‌یه کلنجه ؛ بونلر یالان سویلیورلر . چونکه ، هر طرفده انتخاباته اشتراك ایتمشلردر . آنجق بشر ، اونر کشیدن عبارت اولان بو ورقه‌لرك ملت نزدنده بر موقعلری اولمدیغندن وملت ، بو دفعه استانبولده‌کی بو نیفه‌جیلردن دکل ، کندی سینه‌سنده‌کی ئوز وطنداشلردن مبعوثلرینی انتخاب ایتمکده اولدیغندن ، کندیلرینك موقعی اوله‌میه‌جقلرینی آکلایه‌رق تلاش ایدییورلر . بوکا قارشی بزم ألمزدن نه کله‌بیلیر ؟ بو تفصیلده‌کی حقیقتده ، قبینه‌نك متردد بولونیشی جای استغرابدر . بحث اولنان تضییق نره‌ده ، کیمك طرفندن ونه‌صل واقع اولمشدر ؟ لطفاً ایضاح بیورولملیدرکه هیأت تمثیلیه وظیفه‌سنی ایفا ایده‌بیلسون . واهی مدعیاته عطف اهمیت ایدرك تلاشه دوشمك جائز دکلدر .

۲ — محل اجتماع حقنده‌کی نقطهٔ نظرده حکومه‌نك ثباتنده اصابت ویا عدم اصابت اولدیغنی زمان ووقایع اثبات ایده‌جکدر . بوبابده‌کی صوك مطالعاتمزك ، مراکزدن آلنه‌جق جوابلر اوزرینه عرض ایدیله‌جکنی بیلدیرمشدك .

۳ — تشکیلات ملیه نامنه امور حکومته ، نره‌ده وکیمك طرفندن مداخله ایدلمشسه درحال بیلدیرلملیدر ، که ایجاب ایدن معامله‌یه توسل ممکن اولسون . آنجق ، داخلیه ناظری پاشا حضرتلرینك شبهه الهام ایده‌بیله‌جك طرزده‌کی معامله‌لرینه نظر دقت سامیلرینی جلبه لزوم کورورز افندم .

هیئت تمثیلیه نامنه

مصطفی کمال

§ داخلیه ناظری ، مملکته بر طاقم هیئتلر سوق ایتمکه قالقیشدی . بونلردن بریده ، حربیه نظارتی سابق مستشاری احمد فوزی پاشا نامنده بر ذاتك ریاستنده ، محکمهٔ تمیز اعضاسندن الهامی و فتوی أمینی حسن افندیلردن مرکب ایدی .

هیئت تمثیلیه‌مز مرخصی اولان جمال پاشا بوندن بزی خبردار ایلمه‌مشدی . ۵ تشرین‌ثانی ۳۳۵ تاریخلی برشیفره ایله کندیسندن بوهیئتك مقصد اعزامنی صوردق و « بالخاصه فتوی امینی ایله کامل پاشا قابینه‌سی زماننده پولیس مدیری اولان ذواتك بویله بر هیئتده‌کی حکمت وجودلرینك » آکلاشیله‌مدیغنی ذکر ایتدك . [وثیقه : ۱۸۹]

§ افندیلر ، فوأد پاشانك ، آنقره‌ده قول اردوسنك باشنده بولنمسنی استلزام ایدن اسباب تعاظم ایتمکه باشلادی . بوسببلرك مهمی ، داخلده ، اهالینك تسمیم ایدلمکه باشلانمسی تشکیل ایدییوردی . داخلی وخرجی دشمنلرك متفق مساعیسی ، علی رضا پاشا قابینه‌سی زماننده ، فرید پاشا زماننده‌کندن دها چوق فضله موفق اولمغه باشلامشدی .

بالیکسر حوالیسنده ، کاظم پاشا ، جبهه تشکیلنه ووضعیته حاکم اولمغه چالیشیوردی . صالحلی وآیدین جبهه‌لرنده‌کی سوق وادارهٔنك ، عسکری بر نقطهٔ نظره توفیق ایدلمسی ایجاب ایدییوردی . بورایه ، آز چوق طانمش برعسکرك کیتمسی لازمدی . ألمزده قابل استفاده ، قونیه‌ده بولنان رأفت پاشا واردی . قونیه‌ده‌کی قول اردونك باشنه فخرالدین بك (مفتش فخرالدین پاشا حضرتلری)

کچمش بولونیوردی . بناءً علیه ، آیدین قوای ملیه قوماندانلغنی درعهده ایتمك اوزره جبهه‌یه حرکتنی، رأفت پاشایه وعلی فؤاد پاشانك آنقره‌یه عودتنی ، کندیسنه یازمشدق .

رأفت پاشانك ، نازللی‌یه مواصلتی آکلاشیلدقدن صوکره‌ده ، ارکان حربیهٔ عمومیه ریاستنه کلمش اولان جواد پاشادن ، حرب زائلده تجربه کورمش کنج ارکان حربلردن منتخب درت، بش ضابطك، نازللی‌ده رأفت پاشا نزدینه اعزامنی رجا ایتدم . بوخصوصی ، رأفت پاشایه‌ده بیلدیردم .

§ افندیلر ، نازللی‌یه کیدن رأفت پاشا ، دمیرجی محمد أفه‌دن قوماندایی آلمغه لزوم وبونده برفائده کورمه‌مش ویاخود ، کیم بیلیر ، بلکه‌ده قوماندایه وضع ید ایتدیرلمه‌مش ؟ دمیرجی أفه‌نك معیتنده ، ارکان حرب کبی ایفای وظیفه ایتمکی دها فائده‌لی ومرجح کورمش . . . . رأفت پاشا بونی ، بزه بیلدیردی . محلی شرائطی یقیندن کورمش اولان بر ذاتك، قرارینی نقض ایتمك اکثریا مشکلدر . چونکه ، یاحقیقةً رأفت پاشانك کوردیکی وترجیح ایتدیکی کبی ، أفه‌نك قوماندانسنی ادامه ایتمکده واوکا معاون اولمقده فائده واردی ویاخود ، رأفت پاشا او جبهه‌نك قوماندانسنه لسبب من‌الاسباب وضع ید ایده‌میوردی . هر ایکی احتماله کوره‌ده بهمه‌حال ، قوماندایی آل ، دیه أمر ویرمك بی‌سود اولوردی .

اصل غرابت ، بوندن صوکره ، کورولدی . بر مدت صوکره ، رأفت پاشا ، نازللیدن غیبوبت ایتدی . برقاچ کون صوکره بالیکسرده اولدیغنی ، برطاقم اجنبی ضابطلرله مناسبته کیروب کیرمه‌مسنی بزدن صورمسی وسیله‌سیله آکلادق .

۲۲ کانون اول ۳۳۵ تاریخنده ویردیکمز جوابده : « تشکیلات ملیه‌یه منسوب اولانلرك ، بالخاصه هیئت تمثیلیه‌یه داخل اعضا طانمش اولمق حیثیتیله کندیسنك ، هیچ برصورتله تماسنی آرزو ایتمدیکمزی بیلدیردك . » رأفت پاشا ، تکرار غیبوبت ایتدی . نهایت برکون ، بروسه‌دن رأفت امضالی قیصه بر تلغراف آلدق : « استانبول اوزرندن بروسه‌یه کلدم . »

بو تلغرافك بردرلو معناسنی آکلامیوردم . رأفت پاشانك استانبول ایله نه مناسبتی واردی ؟ برده (نازللی ـ بالیکسر ـ بروسه) یولی استانبولدنمی کچر ؟ بو معمایی بر درلو حل ایده‌مدم . نهایت مسئله آکلاشیلدی .

رأفت پاشا ، نازللی‌یی ترك ایتدکدن و بالیکسرده کاظم پاشایه اوغرادقدن صوکره ، باندیرمه‌یه ایتمش ، اورادن‌ده برفرانسز طورپیدوسیله استانبوله کیتمش ، اوراده بعض رفقاسیله کوروشمش ، بعده بروسه‌یه عودت ایتمش . . . .

افندیلر ، بو معمایی حالا ، حل ایده‌میورم . بونده بنی معذور کوره‌جککزی امید ایدرم .

رأفت بکك ، بر انکلیز کمیسیله صامسونه کلن صلاح‌الدین بك طرفندن تبدیل ایدلدیکی وعینی کمی‌ایله رأفت بکك استانبوله عودتی‌طلب اولندیغی وبونك اوزرینه کیتمیوب استعفا ایلدیکی واستانبول حکومتنك بنم ایله برابر کندیسنك دردستیله استانبوله اعزامزه تعمیماً امر ویردیکی معلومکزدر . بوقدر چوق معلوماتله بر مجهولی حل ایده‌مه‌مك ، جبر بیلنلرجه بکده معذور کورولمزسه‌ده، بنم ، بونقطه‌ده اظهارعجز ایلدیکمی اعتراف ایدرم . واقعا، فرید پاشا قابینه‌سی‌یرینه ، علی‌رضاپاشا قابینه‌سی قائم اولمشدی. فقط، یکی قابینه‌نك وسائط استخباریه واجرائیه‌سنك اولکنك عینی اولدیغی معلوممزدر.

افندیلر ، رأفت پاشانك بوخفیف حرکتی ، آیدین وصالحلی جبهه‌لرنده ، منتظم اردونك تشکیلنه قدر ، حدی بر سوق واداره تأسیس ایدیله‌مه‌مسنه باعث اولدی .

§ افندیلر ، بوغریب حکایه‌دن صوکره ، وقایعی تکرار براقدیغمز نقطه‌دن تعقیبه باشلایه‌لم :

جمال پاشا ، بزم ٥ تشرین ثانی ۳۳٥ تاریخلی شیفره‌مزك بر نقطه‌سنی ، آکلایه‌مه‌مش ، باب عالی مرکزندن چکدیکی قیصه بر شیفره ایله شو صورتله استیضاح ایدییوردی : « (داخلیه ناظرینك شبهه جلب ایده‌بیله‌جك طرزده‌کی معامله‌لرینه نظر دقتکزی جلبه لزوم کورورز .) ، فقره‌سندن مقصد نه‌اولدیغی آکلاشیله‌مدی . بوراسنك عاجلاً ، موضحاً اشعاری ! » [وثیقه : ۱۹۰]

بوقیصه استیضاحه ویردیکمز جواب برآز اوزوندر . صیقیلمازسه‌کز ، عیناً عرض ایده‌یم ؛

شیفره

سیواس
۱۲-۱۱-۳٥

حربیه ناظری جمال پاشا حضرتلرینه

ج : ۸-۱۱-۳٥ تاریخ و ۸۰۸٤ نومرو .

داخلیه ناظری پاشا حضرتلرینك ، شبهه‌الهام ایدن افعال و حرکاتندن وارد خاطر اولانلر ، بروجه آتی عرض اولنور :

۱ — آنقره کبی بعض ولایتلرده ، رؤسای مأمورین ملکیه‌یی تلغراف باشنه جلب ایدرك ، فرید پاشا قابینه‌سی علیهنده حرکات ملیه اثناسنده‌کی اجرا آت متشبثلرینك احوالنی ، اتهاماتك اسبابنی ، ونوبه درجهٔ مطابقتنی تهدیدکار برصورتده تحقیق .

۲ — اوزون مدت اسیر فراش ایکن تیفودن وفات ایدن توقاد متصرفنك اسباب ارتحالنك ، اسرارانکیز بروقعه تلقی ایدرك سیواس ولایتندن شیفره ایله صورولمسی .

۳ — عدلیه ناظری ایله برلکده ، بالعکس جبهه‌سندن کلن هیئت ملیه ایله خفی ملاقاتلری اثناسنده ، عدلیه ناظرینك حرکات ملیه رؤساسی علیهنده اجرا آته امکان اولوب اولمدیغی ، متبرالنهت بامده موضوع بحث ایده‌بیلمسی .

٤ — خیانت وطنیه‌سی مادةً ثابت اولان سابق داخلیه ناظری عادل بکك ، محرم افکار و افعالی بولنان داخلیه مستشاری کشفی بکك ، نظارت درعهده بیورولدیغی زمان ، ایلك اجرا آت ملیتپرورانه ولق اوزره دفع ایدلمسی لازم کلیرکن ، الآن محافظه ایدلمسی وبونك دلالتیله مأمورین ملکیه تبدلاتنك اجرا ایدلمسی .

طبیعیدر .که بومستشارك تعیین ایتدیره‌جکی مأمورین ، پك حقلی اوله‌رق اعتماد ملی‌یه مظهراوله‌مز . مثلا ، حرکات ملیه‌نك بدایتندن نهایتنه قدر بر وضع مخالفت آلمش ونهایت اهالی طرفندن ایشـدن ال

چكديرلش وخسته اولسی جهتيله او زمان توقيفی و تبعيدی جهتنه كيدلمه‌مش اولان قيصری متصرف سابق علی علوی بك ، اوصاف اداريه‌دن بوسبوتون محروم وعجزه كروهندن اولمسنه رغماً بوردوره تعيين بيورلمشدر .

كذلك عدم‌اقتدارندن وجانيك لواسی ايچون غيرموافق كوروديكندن دولايی آرزوسنك خلافنه، وقتيله استانبوله كوندريلن ادهم بكده ، (منتشا) يه تعيين قلنمشدر . آيدين متصرفلغنده سابق نيكده متصرفی اولوب سيواسه كتيريلن جاويد بك تعيين اولنمشدر . بونلره رغماً ؛ قونيه واليء سابقی ، خائن وطن جمال بكك آدمی اولان آنطاليه متصرفی ، مكرر مراجعتلرمزه و اهميت ويلديريه رغماً ، الآن يرنده اوطوريور .

٥ — مأمورين مديريتی كبی الك مهم برمقام ، بر أرمنی ألنده بولونديريليور .

٦ — مطبوعات مديريتنده ، آژانس وضعيتنده بر تبدل كوروله‌مه‌مكده‌در .

٧ — مملكتك مقدراتنی تأمين ايده‌جك يكانه قوت ، وحدت مليه اولديغی و بونی ادامه ايليه‌جك‌ده ، تشكيلات مليه بولنديغی معلومدر . بووحدت وتشكيلاتك ، وطنی انقسامدن قورتارمق ، دولت وملتك استقلالنی تأميندن عبارت اولان غايهٔ‌مقدسه‌سنی بوزمغه چاليشانلرده، استانبولده‌كی ارباب مفسدتدر . بونلرك منع مضرتی، آنجق قوی وجدی برانضباطه متوقفدر . بونكده باشليجه حارسی، پوليس مديريتی ، ناموسلو ، مليتپرور ، مقتدر ، متشبث ذواتدن انتخاب وتعيينيدر . حالبوكه ذات ساميلرنجه‌ده معلومدر ، كه بوكونكی پوليس مدير عموميسی ، ساقط خائن ملت قابينه‌نك و توابعنك يكانه نكهبانيدر . سعيد منلانك ميستر « فرو » يه يازمش اولديغی‌مكتوبلرمندرجاتندن آكلاشيلديغنه كوره‌ده ، بوذات ، مخالفلره يعنی ملت دشمنی اولانلره بوكون برملجأ و پناه تشكيل ايتمكده‌در . آماسيه‌ده صالح پاشا حضرتلری‌دهٔ بونی تصديق بيورمشلردی . حالبوكه داخليه ناظری ، مملكت وملتك مقدراتنی بويله برشخصك ألنده براقمقده برمحذور تصور ايتميور ، بلكه فائده كوزيبور ديمكدر. ژاندارمه قومندانی كمال پاشانك ايسه ، كرك آمال مليه و كركسه سزلر ايچون مضر بر شخص اولديغی محقق ايكن ، الآن مقامنده طورمسی‌ده ، داخليه نظارتنك حسن نيتنه‌می عطف ايدلمليدر ؟

هيأت تمثيليه نامنه

مصطفی كمال

§ افنديلر ، حربيه ناظرينك ٩ تشرين ثانی ٣٣٥ تاريخلی بر تلغرافی واردی : اونكده محتوياتی انترهسانتدر . بو تلغرافنامه‌سنده جمال پاشا ، قابينه‌نك فكرينی شو نقطه‌لر اوزرنده تكثيف ايديبوردی :

« ١ — انتخاباتك دائرهٔ سلامتده جريانی ،

٢ — مجلس مبعوثانك استانبولده طوپلانمسی ،

٣ — تشكيلات مليه نامنه لمور حكومته مداخله اولنمامسی حقنده حكومتك طرفكزه اول برآخر واقع اولان تبليغاتی قصديدر .

٤ — متعدد تلغرافنامەلرکزدە درمیان اولنان مطالبکدە عینی ماهیتدە ـ یعنی مداخلە ماهیتندە ـ اولدیغی درکاردر .

٥ — حکومت ، بیاننامەسندە تثبیت واعلان ایلدیکی بیطرفلقدن آیرلمیەجقدر . بو جهتلە تشکیلات ملیەیە مخالف اجتهاددە بولنانلرك تضییق و تجزیەسی جهتنە کیدەمز . » تلغرافك نهایتندە شو تهدید واردی : « شمدیکی حال ، بر مدت داها دوام ایدەجك اولورسە هیئت وکلانك چکیلەجکی محققدر . » [وثیقە : ١٩١]

محترم افندیلر ، بومادەلرك اندە ابتکاری معنالر ، اساساً بوتون حقیقی میدانە قویمش بولونیوردی . قابینە ، تشکیلات ملیەیە مخالف اجتهاددە بولنانلرك ، مملکت و ملتە دشمن اولادر بولندیغنی قبول ایمیوردی . تشکیلات ملیەیە دشمن تشکیلات خائنانەسنی ، علیکمال ایلە ، سعید ملا ایلە بزی مساوی تلقی ایدییوردی . آطە بازاری ، قرەجەبك ، بوزقیر ، آنزاوور حادثەلرینی اعمال جرمیەدن عدایمیوردی .

جمال پاشایە ویردیکمز جوابدە ، بو نقطەلری ایضاح ایتدکدن صوکرە ، حکومتك حس وتمایلاتی آچیق سویلتمك مقصدیلە شو جملەیدە علاوە ایتدك : « بیانات واقعەلرندن آکلادیغمزە کورە ، حکومت سنیە ، تشکیلات ملیەنك موجودیتنی احتمال،کە زائد کوریبور . فی الحقیقە ، کیفیت بومرکزدە اولوب تشکیلات ملیەیە احتیاج اولمەسزین ، مملکتی تخلیص ایدەجك قوتە مالك بولونیایورسە ، آنکا نمرآ اسبابنە توسل ایدلمك اوزرە ، واضحاً امر واشعارینی آرەدە هردرلو سوءتفهمك ازالەسی ایچون عرض واسترحام ایلرز . » [وثیقە : ١٩٢]

§ افندیلر ؛ جمال پاشانك ، صورت مخصوصەدە سیواسە کوندردیکی ١٠ تشرین ثانی ٣٣٥ تاریخلی وکندی ال یازیسیلە اولان برمکتوبی دە ، آنجق ١٨ کون صوکرە ـ یعنی ٢٨ تشرین ثانی ٣٣٥ تاریخندە ـ آلشدم . جمال پاشا بو مکتوبندە ، جریان ایدن مخابراتك تعلق ایتدیکی مسائلی ، مادە مادە خلاصە وهر بری حقندە ایضاحات ویرییوردی .

ازجملە ، مجلس مبعوثانك استانبولدن بشقە برشهرە تجمعی مسئلەسندن بحث ایدرکن ؛ « بومسئلەیە پادشاهك رضا کوسترمیەجکی تماماً آکلاشیلمشدر . قوای اشغالیەنك ، مجلس مبعوثانە تعرضلرینك ، بلکە دولت علیە ایچون خیرلی نتیجەلر ویرە بیلەجکنی ، آمریقالیلر احساس و حتی اظهار ایتدیلر وبو تعرضی احتمال دائرەسندە کورەمدیلر . » دییوردی .

جمال پاشا ، « قوای ملیە روحیلە متحسس اولمیان مأمورلرك قوماندانلری ، اشغال اردولرینە ، عادتا استناد ایتمش وضعیتدەدرلر . » طرزندە ، صانکە بیلنمەین برمعلوماتدە ویردکدن وبو معلوماتی ، « سابق قابینە ارکانینك اکثری مستندر » معلوماتیلە اتمام ایتدکدن صوکرە « مثلا پولیس مدیرینك تبدیلندە بوحال تمامیلە تظاهر ایندی » دیە بردە مثال ذکر ایدییور .

جمال پاشا ، قابینە ، برچوق ایشلر یاپمغی دوشونمش ایسەدە « اساسلی بر تشبث ایچون دایاندیغی قوتك جدیتنە حالا اینانەمدی . » فقرەسیلە بزی اتهامدن صوکرە شوقناعتنی سرد ایلیوردی : « داخلیە ناظری بو قوتە ـ یعنی قوای ملیەیە ـ احتیاج کوسترنلرك باشندە دیسەم مبالغە اولماز . »

جمال پاشا ، مکتوبنە امضا قویدقدن صوکرە ، ینە امضاسیلە ، مکتوبنە لف ایتدیکی برخلاصەدە ،

شوجله واردی : « مخالفلر واجانب مجلسك كشادینه ممانعته قرار ویرمشلردر . هیئت تمثیلیه‌ده ، بوممانعته، محل ، منازعه‌سیله دوام ایدرسه ایشمز اللهه قالیور دیمكدر . » [وثیقه : ۱۹۳]

§ افندیلر ؛ بومكتوب محتویاتنده وبوكا تقدم ایدن اشعارات ایله بوندن صوكره توالی ایده‌جك اولان مطالعاتده‌كی منطق ، محاكمه واصابت نظر حقنده سوز سویله‌میه‌جكم . یالكز ، بومكتوبه ، ۲۸ تشرین‌ثانی ۳۳۵ تاریخنده ، ویردیكمز ایضاحاتلی جوابمزك برفقره‌سنی ، عیناً نقل ایتمكله اكتفا ایده‌جكم . اوفقره شودر : « حكومت سنیه‌نك اساسلی برتشبث ایچون دایاندیغی قوتك جدیتنه اعتمادینی منسلب كبی كوستریلن موادی ، جدی كورمیورز . »

افندیلر ؛ داخلیه ناظری داماد شریف پاشا ، ترددسز و آرامسز وحدت ملیه‌یی بوزمق ، ملتی هركون توالی و توسع ایتمكده بولنان تجاوزلر قارشوسنده ساكت و عاطل طوته‌جق تدابیر آلمقدن كری طورمیوردی . دیگر نظارتلریده عینی پرنسیپده حركته مشوق اولدیغی كورولیوردی . مثلا ، اسكیشهرده حمدی افندی نامنده بر قاضی واردی ، قوای ملیه‌یه علیهدار اولدیغی ایچون اورادە طورەمەمش ، عودت ایتمەمك اوزرە استانبوله كیتمش وبو قاضی افندی یكی قابینه طرفندن تكرار اسكیشهره كوندرلمش . كیفیتدن بحثله مومی‌الیهك تحویلی لزومی ، متصرف طرفندن عدلیه نظارتنه یازلمش ، جواب ویرلەمش . متصرف واسكیشهر منطقه قوماندانی ، بووضعیتی هیئت تمثیلیه‌یه بیلدیرمكله برابر « اكر نظارت بواشعاری ، نظر اعتباره آلمیه‌جق اولورسه ، دفعی ضروریدر . اراده و مطالعهٔ دولتلری مسترحمدر » دینیلیوردی . بزده ، مطالعه بكله‌ینلره شو جوابی ویرمك ضرورتنده قالدق : « آمال ملیه‌یه مطاوعتكار اوله‌جغنی وعد ایدن وبو اساس داخلنده ، تشكیلات ملیه‌نك هردرلو مظاهرتنه مظهر اولان حكومت سنیه‌یه مومی‌الیهك تحویلی اسماع ایدیله‌مزسه ، نهایت دفعنك بر ضرورت حالنه كیره‌جكی بدیهیدر . » بالطبع بووضعیتده بولنان ، استانبول مأمورلری آز دكلدی .

بوكا مماثل برطاقم خصوصاتدن باحث اولمق اوزره حربیه ناظری جمال پاشانك ، قابینه‌نك نقطهٔ‌نظرینی ابلاغ ایدن ، ۲٤ تشرین‌ثانی ۳۳۵ تاریخلی برشیفره‌سنك‌ایلك جمله‌سی شوایدی :

« دولتك امور داخلیه و سیاسیه‌سی قطعیاً اشتراك قبول ایتمز . » [وثیقه : ۱۹٤] بو تلغرافه ، ۲۷ تشرین‌ثانی ۳۳۵ تاریخنده ویردیكمز مفصل جوابده ؛ بزده ، شویله دیدك : « دولتك امور داخلیه وسیاسیه‌سنك قطعیاً اشتراك قبول ایتمدیكی برحقیقت اولمقله برابر امثالی نامسبوق وضعیت حاضره‌ده ، وطن وملتك مقدراتی تأمین ایده‌جك اولان تشكیلات ملیه‌یی بیلدرك ، بالمیه‌رك صمنه دوچار ایلیه‌جك ووحدت ملیه‌یی اخلال ایده‌جك هیچ برمعامله‌یه ، ملتك موافقت ایدمیه‌جكی‌ده پك مشروع وطبیعیدر . » بوتلغرافك صوك جمله‌سی شوطرزده ایدی : « هیئتمز ، امضاسی تحتنده‌كی تعهداتنه تماميله صادقدر .... شوقدركه تعهدات ، متقابل اولمق كركدر . حالبوكه حكومت ، صالح پاشانك امضاسی تحتنده‌كی تعهدات ونوطلرك ، هنوز هیچ برینی ایفا ایله‌مش ، ووارسه ، اسباب مانعه دخی بیلدیرمه‌مشدر . » [وثیقه:۱۹۵]

افندیلر ؛ شمدی ویره‌جكم قیصه بر معلومات و ارائه ایده‌جكم وثائق ــ كه بو معلوماتی توثیق ایتمكده‌در ــ علی رضا پاشا قابینه‌سنك ، بزی تخشه‌ده نه‌قدر حقسز واجراآت حكومتده ، الك خفیف بهماسیله ، نه‌قدر قیدسز اولدیغنی انظار عالیه‌كزده تجلی ایتدیره‌جكدر ظن ایدرم .

افندیلر ، استانبولده‌كی خفی جمعیتلر وبو جمعیتلره پیشوالق ایدن بر طاقم ذاتلر ــ حربیه ناظری

جمال پاشانك مكتوبنده‌ده اعتراف اولنديغى وجهله اجنبيلره مستند بولونيورلردى ـ بول پاره وعلى رضا پاشا قابينه‌سنك مبذول مسامحه وعطالتى سايه‌سنده، مملكتى، باشدن باشه آتشه ويرمك ايچون اولانجه بمع وغيرتلريله چاليشيورلردى . بوخصوصده‌كى معلومات والده ايديلن وثائقده ، وقوف واطلاعلرى خارجنده براقيلمش دكلدى . استانبولده‌كى تشكيلات و ترتيباتمز سايه‌سنده ألده ايدلمش بر قسم وثائق ، اولديغى كبى جمال پاشانك ، صدراعظم پاشانك يدلرينه تسليم ايدلمشدى . بو وثائق ، اوتاريخده ، اجنبى مملكلرده ويرلمش وبوصورتله دول ائتلافيه حكومتلرينك اكثريسنجه معلوم اولمش واوتاريخلرده خلاصه‌لرى بالجمله قوماندانلره وسائر ايجاب ايدنلره تبليغ ايدلمش اولديغنه كوره ، آرتق حادثه‌نك تاريخه قاريشمش اولديغى بوكونده ، هيئت عليه‌كزجه وملتجه بيلنمسنده برمحذور كورميورم.

محادلات مليه اثناسنده معروض قالمش اولديغمز ظاهر وخفى مشكلات حقنده ، اساسلى بر فكر حصوله مدار وانسال آتيه ايچون عبرت وانتباهى موجب اوله‌جق ماهيتده بولنان ، موضوع بحث وثائق ، عيناً اطلاعكزه وضع ايتمكى مناسب مطالعه ايديورم . بووثائق ، انكليز محبلر جمعيتنك كويا رئيسى طانمش بولنان سعيد منلانك ميسترفرو نامنده‌كى راهبه كوندرديكى مكتوبلرك صورتلريدر .

افنديلر؛ بومكتوبلرك صورتلرينك آلنديغنى حس ايدن سعيد منلانك، توركجه استانبول‌غزته‌سنك ۸ تشرين‌ثانى ۳۳۵ تاريخلى نسخه‌سنده، مذكور مكتوبلردن بحثله اوزون وشديداللسان برتكذيب نشر ايتمش اولمسنه رغماً، حقيقت ، غيرقابل انكاردر . بو مكتوبلر صورتلرى ، سعيد منلانك أوندن و مكتوبلرك مسوده‌لرينك يازيلى بولنديغى بر دفتردن عيناً استنساخ اولنمشدر . بوندن صرفنظر ، مكتوبلر محتوياتى، مملكتده ظهور ايدن احوال وحادثات ايله وتعين‌ايدن بعض اشخاص ايله تطابق‌تام افاده ايتمكده‌در . شمدى مساعده بيورورسه‌كز ، بو مكتوبلرى تاريخ صره‌سيله عرض ايده‌يم :

برنجى مكتوب

عزيز دوستم ،

ويريلن ايكى بيك ليرايى آلمه بازارنده حكمت بكه كوندردم . اورادە‌كى ايشلرمز بك يولنده كيديبور . بر قاچ كون صوكره نتايج مثمره‌سنى ألده ايده‌جكز . شمدى آلديغم شو معلوماتى ، شو تذكره‌مله سزه تبشيره مسارعت ايتدم . يارين صباح بالذات كلوب تفصيلات ويره‌جكم .

قواى مليه طرفدارلرينك فرانسه‌يه فوق‌العاده انهماك كوستردكلرينى وجنرال « ده‌سپره‌ى » ك سيواسه كونددريكى‌ضابطلرك ، مصطفى‌كمال پاشا ايله كوروشه‌رك انكلتره حكومتى عليهنده بعض قرارلر اتخاذ ايتدكلرينى آنقره‌ده‌كى [ن . ب . د $\frac{۲۸۵}{۳}$] آدممز صورت مخصوصه‌ده بر قوريه ايله كوندرديكى مكتوبده بيلديريبور . (د . ب . ك $\frac{۹۱}{۳}$) هر نه قدر جمعيتمزه داخل ايسه‌ده بو ذاتك فرانسزلره

جاسوسلق ایتدیکی وسزك بو تشکیلاته ریاست ایلدیککزی اشاعه وبیان ایلدیکی قناعتی ، بنده‌کزده حاصل اولمشدر. بومسئله حقنده‌ده ، قناعت عالیلرینه واعتماد استادانه‌لرینه مخالف اوله‌رق وقوع بوله‌جق بیاناتمله شمدی‌یه قدر او ذات حقنده کوسترمش اولدیغکز اعتمادده‌کی خطایی اظهار ایتمش اوله‌جغم. دون صباح عادل بکله برلکده داماد فرید پاشا حضرتلرینی زیارت ایتدم. برآز دها صبر و انتظار بیورملری لزومنی طرفکزدن کندیلرینه تبلیغ ایتدم. مشارالیه حضرتلری ، جواباً ، سزه تشکر ایتمکله برابر قوای ملیه‌نك آناطولوده تماماً کوك صالدیغنی ومقابل بر حرکت نتیجه‌سی اوله‌رق رؤسای مبعوثه‌سی تبه‌لندیرلدکجه ، کندیلرینك موقع اقتداره کله‌میه‌رك ذات شاهانه‌نك‌ده تصویبنه اقتران ایدن مقاوله احکامنك ، قونفرانسده مدافعه‌سنه امکان اولمدیغنی وقوای ملیه‌نك داغیدلمسی ایچون انکلتره حکومت فخیمه‌سی نزدنده تشبثات سریعه اجرا ایدیله‌رك مشترك بر نوطه‌نك ، مبعوثانك انتخابندن اول باب عالی‌یه ویرلسنی وجته‌لرمزك آطه بازاری ، قره‌جه بك وشیله‌ده رومله قارشی‌ایقاع ایده‌جکلری حرکات تجاوزیه‌یی اساس‌اتخاذ ایده‌رك ، قوای ملیه‌نك آسایشی اخلال ایتدکلرینی ایلری سوره‌رك ، مقصدك تسریعنه چالیشمه‌مزی وانکلیز مطبوعاتنك قوای ملیه علیهنده نشریاتده بولنمسنك تأمینی و صورت مخصوصه‌ده طوربیدو ایله کوندریلن (ا . ب . ق $\frac{۴۸}{۲}$) یه تلسز تلغرافله دون کوروشدیکمز مسائل حقنده تعلیمات ویرلسنی رجا ایدییور. بوکیجه اون برده عادل بك (ق) ده سزی کوره‌جك وفرید پاشانك بعض خصوصی رجالرینی دها تبلیغ ایده‌جکدر. بعده ، ذات شاهانه ایله میستر (ط . ر) کوروشه‌بیله‌جکدر. رفیق بکه آرتق اعتماد ایتمه‌یکز. صادق بك‌ده بزمله چالیشه‌بیله‌جکدر. حرمتلرمی تقدیم ایدرم.

١١-١٠-١٩

سعید

تحشیه :

قره‌جه بکله بوزقیردن هنوز برخبر آله‌مدق.

ایکنجی مکتوب

١٢ تاریخیله آنقره‌ده‌کی (ن . ب . د $\frac{۲۸}{۳}$) طرفندن کلن مکتوبده ، سیواس هیئت تمثیلیه‌سندن ارکان حربیه میرآلایلغندن متقاعد واصف بکك ، (ده‌سیره‌ی) ایله تماس ایتمك اوزره کوندریله‌جکی وبر قاچ کونه قدر بوله چیقه‌جغی بیلدیریلیور. حکمت بك پاره‌لری آلمش. برآز دها پاره ایستیور. اولکی کون سزی زیارته کلدیکمده تعقیب ایدلدیکمی سویله‌مه‌مشدم. عودتمده بری صاری بیقلی ودیکری قرال وکوسه ایکی شخصك سوقاق باشنده بنی بکلدکلرینی کوردم. کیجه اولدیغی ایچون اینجه قورقدم. یالکز بربرلرینه یاواشجه « بو سعید منلا ایمش. آرتق کیدهلم » دیدکلرینی ایشیتدم. بو فضله تماس ثم حقمده خیرلی اولمیه‌جق. فؤاد پاشا تربه‌سی جوارنده‌کی کوروشدیکمز خانه‌یی اشغال ایده‌بیلیرسه‌کز تماس یاپه‌بیله‌جکز. ناظم پاشا ، جمعیتمزدن خبردار اولمش. بکا چوق تأسف ایتدی.

مساعده کزله (ن . ب . س ٤٠٠/١) ترتیبنه کندیلرینی ادخال ایتدم . خانه مسئله‌سی حل ایدیلنجه‌یه قدر تماسی مشیرالیه یاپه‌جقدر . قرمحه بکده (ب . ب . د ٢/٩/٣) . کوندریلن بیك ایکی یوز لیرا واصل اولمشدر . حرکت ایده‌جکلردر . ورنه پاشا ، باب عالی‌یه ویریله‌جك نوطه‌یه هردقیقه منتظردر. ذات شاهانه، بو وضعیتدن پك متأثردر. تمنیاتنه مکز ... کندیسنه امید بخش بیاناتده بولندیرمکز ... برم پادشاهلک ، هرسینه قرشی صمیمی اولدقلرینی اونوتمه‌یکز . سید عبدالقادر افندی ، او مسئله حقنده پك متحیب بیانات ... کویا آرقداشلرینی (مخالف حمیت اولور) دیورلرمش . آرتق سراینه ... پولیس مدیری نورالدین بکك تبدیلی روایت اولونیور . هپمزك حامیسی اولان بوذات حقنده لازم کلن تصدیقی حال ایدیریکز . حرمتلرمی تقدیم ایدرم.

۱۹ - ۱۰ - ۱۹

سعید

تحشیه :

علی کمال بك اوذاتله کورشمش . محاوره‌یی اداره ایده‌مدیکندن مخاطبی مقصدینی آکلامش وحتی کندیسنه کمال حسارتله « بز ، سرلك انکلیز حسابنه چالیشدیغکزی آکلادق . » دیمش .

اوچنجی مکتوب

یاپیلان پروپاغاندالری کوز طبیبی اسعد پاشا قولی وبالخاصه چوروکصولی محمود پاشا ، معلومات رسمیه‌یه استناداً ، متمادیاً تکذیب ایتدیریور وخلقك تسکین هیجانته چالیشیورلر . بو آدملره احتقارلرنده هیچ جواب ویرنه‌مسنی ، دون قرارلاشدیریلان ذاته ، ذات شاهانه واسطه‌سیله أمر ویرمکزی رجا وحرمتلرمی تقدیم ایدرم .

۱۹ - ۱۰ - ۱۹

سعید

دردنجی مکتوب

عزیز استاد !

محلر آره‌سنده (قرآن مأمون) تشکیلاتی مادیٔ اعتراض اولیه‌رق اتحادجیلرك اثرینه امتثالدن چکینیور . بوتشکیلاتك اداره‌سنه قلب ، روحینه تمیه ایدلمش کنجلرك ادخالیله بو پروغرامی تطبیق

ایده‌بیله‌جکز . بنم کسوهٔ ظاهریه‌مك حیلولتی حسبیله ، محب قدیمکز [ق . ب . و ٨٥/١٢] اساسات مقرره داخلنده ایشه باشلایه‌جقدر . آنقره و قیصریدن بنه خبر یوق . حرمتلرمی تقدیم ایدرم استادم .

١٩-١٠-١٩

س

بشنجی مکتوب

استاد ،

قصیده‌جی زاده ضیا منلا ، دون (آدم بلوق) ه خبر کوندرمش . قدیم دوستی اولدیغنه اغتراراً بنم باشده بولندیغم محبلر جمعیتنك مظهر اولدیغی حمایه‌نك ، انکلیزلرك سجیه‌سیله غیر قابل تألیف اولدیغی وبونك افکار عمومیه‌ده فنا تأثیرلر یاپدیغی وبوجهتله ارباب ناموسك تمثیل اتمسی لازم کله‌جکنی ، بالواسطه بیلدیرمش و بنم علیهمده پك فنا شیلر علاوه ایتمش . بوذاتك بکا قارشی خصومت شخصیه‌سی اولدیغی خاطرلاتمق ایسترم . ضیا منلانك دامادینك همشیره‌سی ، مقدما بنم زوجه‌م ایدی . کندیسنی تطلیق ایتدیکمدن دولایی بو خصومت بکا توجیه ایدلمشدر . آدم بلوق حضرتلرینه ابلاغنی و ضیا منلانك حالاً انکلیز طرفداری اولمیوب حرکات ملیه مروجلرینك بر پروپاغاندا واسطه‌سی و مصطفی کمال پاشا ایله آره‌لرنده مناسبت موجود اولدیغی و حقمده‌کی اسناداتیه ماهیتنی کوسترمکده اولدیغی نظر استادانه‌لرینه عرض ایتمك ایسترم .

٢١-١٠-١٩

س

حاشیه : محذور یوقسه آدم بلوق حضرتلرینه سزه اولان خدمتمی ابلاغ ایدیکز .

آلتنجی مکتوب

محترم استاد ؛

آنقره‌دن [ن . ب . د ٢٠٠/٢] دن قوریه ایله کلن ٢٠ تشرین اول ١٩ تاریخلی مکتوبده ، [ك . د . س ٩٣/١] تعلیماتمز وجهله اوراده براقیله‌رق کندیسی قیصری‌یه حرکت اتمشدر . تعلیماتك مصدق صورتی‌ده غالب بکه کوندردیکنی بیلدیریور . اولکی تخصیصاتك صرف اونمسندن یکیدن

تخصیصات ایستیور . تشکیلات خفیه‌نك توسع ایتدیکنه و رؤسای شریره‌دن بقاسنی قورتاران عبلرمزك ، شمدیلك کویلرده قالمق شرطیله آل آلتندن ایشه باشلادقلرینی تبشیر و ترتیبات اخیرهٔ استادانه‌لرینك ثمره بخش اوله‌جغنی بیان ایدیور . (م . ق . ب) فصیح تورکجه‌سی سایه‌سنده مهم رول چوبریور ایمش . هله خواجه‌لغنه دییه‌جك یوق دیبور . تعلیماتك [x.vv] ترتیبی تماماً احضار ایدلمش ، آره‌مزده ، یکی بیانجیلر کیرمه‌مش ایســه میدانه چیقمه‌دن ، مقصد فعلاً تأمین ایدلمش اوله‌جقدر . یکی تخصیصاتك ارسالنه انتظاراً قوریه [4. r] بوراده آلیقونیلمشدر .

٢٣/٢٤ - ١٠ - ١٩

س

حاشیه : احمد رضا بکك ایتالیا مانداسی حقنده‌کی بیاناتی رساله‌نك نهایتنه علاوه ایتدم.کندیسنك فرانسه‌یه کچمسی ، بزجه تهلکه اولور . بونی تأمین ایدیکز .

یدنجی مکتوب

استادم ؛

علی کمال بك دون او ذاتله کوروشمش . مطبوعات مسئله‌سنده بر آن تأنی لازم اولدیغنی سویله‌مش. برکره لهنه اجاله ایدیلن ارباب فکر و قلمك اولکنه مخالف بر غایه‌یه سوق ایتمك ، بزده قولایلقله ممکن اولماز . بوتون رسمی مأمورلر ، حرکات ملیه‌یی شمدیلك ایی کوریور دیمش . علی کمال بك ، تعلیماتکزه حرفیاً رعایت ایده‌جك . زین‌العابدین پارتیسیله‌ده تشریك مساعی‌یه چالیشیور .

خلاصه ؛ ایشلر بولاندیریله‌جق . بوکونلرده فرانسه و آمریقا محافلنده نم اسممدن چوق بحث ایدیلیور ایمش . بونك حکمتنی حالا آ کلایه‌مدم . حرکات ملیه طرفدارلرینك ، بو حکومتك سیاسی مأمورلری اوزرنده یاپدقری تأثیر نتیجه‌سی اوله‌رق حیاتمك محافظه‌سی سزه مودوعدر . بن ، بو امنیه ایله کندمی تشجیع ایدییورم . حکمت ایله بالذات کوروشدم . بو سفر کندیسنی متلونجه کوردم . مع‌مافیه تأمینات قویه وبردی . [بن مردم . سوزومدن دونمم] دیدی . ســیواس وقعه‌سنی ناصل بولدیکز ؟ بر آز دوزنسز آما یاواش یاواش دوزه‌له‌جك . قاضی کویلی‌ده ایشی درعهده ایدییور . فقط ملعون اتحادجی مطبوعات ، بعضاً بزم ایشلره مانع اولیور . بونلرك یازیلرینه دقت لازم . پاشامز حالا سیکیرلی . نه وقت اوله‌جق ؟ دیبور . خانه مســئله‌سنك حالا حل اولنمامش بولنمسی ، تماس و مناسبتمزی اشکال ایدیور . [ن . ب . ص ٢٩٤/١] قونیه‌یه اهمیت ویرلمسنی توصیه ایدیور . سزه شفاهاً ایضاح ایتدیکی مسئله حقنده نظردقتی جلب ایتمه‌ی رجا ایدیور . علی کمال بکك ، صولك فلاکتی اوزرینه بیان تأثر ایتدیککزی سویلدم . بوذاتی ألده بولندیرمق لازم . بوفرصتی قاچیرمیه‌لم.

بر هدیه تقدیمی ایچون اك مناسب برزماندر . ۱۹ تشرین اول تاریخلی مکتوبمی آلمدیغکزه متأثرم . واسطه‌یی بر آز صیقیشدیریکز . تهلکه‌دن اجتناب ایتمك ، بتم ایچون پك مهمدر . یکی بر پارولا کوندریکز . حکمته وقاضی کویلی‌یه ومرولری ویره‌جکم . حرمتلرمی تقدیم ایدرم استادم .

۱۹-۱۰-۲٤

س

حاشیه :

بر قاچ دفعه‌در سویله‌مك ایستدیکم حالده اونوتیورم . مصطفی کمال پاشایه و طرفدارلرینه بر آز مساعد کورونملی‌که کندیسی کمال امنیتله بورایه کله‌بیلسین . بو ایشه فوق‌العاده اهمیت ویریکز . کندی غزته‌لرمزله طرفدارلق ایده‌مز .

سکزنجی مکتوب

عزیز استاد ؛

انتخاباتی تعویق و تعلیق ایچون کرك مصطفی صبری و کرك حمدی و وصفی افندیلرله اوزون اوزادی‌یه ، تعلیماتکز داخلنده کوروشدم . موافقتلرینی استحصال ایتدم . محلاتده پروپاغاندالر باشلادی . ایجاب ایدنلری آلده ایده‌جکلر . بول پاره توزیعی صورتیله آرایی تشتته اوغراته‌جقلردر . ذات شاهانه‌نك بوخصوصده تنویری الزمدر . مقصده ، رأی و تدبیر استادانه‌لریله واصل اوله‌جغمزی تأمین ایدرم استاد .

۱۹-۱۰-۲٦

س

دوقوزنجی مکتوب

[۵.۳] قوریه کلدی . کسکین تشکیلاتی بیتمشدر . آرقداشلره پروپاغاندا ایچون تعلیمات ویردم . موفقیاتمزك ایلك ثمراتنی قریباً اقتطاف ایده‌جکمزدن امینم استادم .

۱۹ - ۱۰ - ۲۷

س

اوتجی مکتوب

عزیز استاد ،

مابینده ، یکی قابینه تشکیلی ترتیبات و تصوراتی ، شایع اولمشدر . بو ایشك تسریعی الزمدر . آناطولو تشکیلاتمزك بعض ترتیبلری قوای ملیه‌جه آکلاشیلمش ، علی‌الخصوص آنقره و قیصریده علیهمزده فعالیت باشلامشدر . کورد جمعیتی، و بردیکی وعدی خلافنه فعالیت کوسترممدی . جنه‌لرمزدن برقسمی تشکیل اولونیور . هرچه‌بادآباد منصور قابینه‌نك موقع اقتداره کتیرلمسی مطلق‌الزمدر . علی رضا پاشانك ، ترتیباتمزه قارشی تدابیر مانعه اتخاذ ایده‌جکنی‌ده تخمین ایدییورم . بوزقیره کیده‌جك آدملرمز طانمش شخصیتلر اولمسی حسبیله فضله‌جه توحش کوستریبورلر . قونیه‌ده [ق . ب ۵/۱] ه سزك واسطه ایله حادثه‌نك تشدیدی حقنده تبلیغات اجراسیله پروپاغاندا هیئتلرینك بومسئله ایچون فعالیته دعوت ایدلمسی لزوم وضرورتی عرض ایدر وتقدیم احترامات ایلرم .

۲۹ - ۱۰ - ۱۹

س

بنم بر مکتوبمدن حکمته بحث ایدلمش . بومکتوبك محتویاتنی نره‌دن اوکرنمشلر ؟ بالذات حکمته‌یله کوروشـدم . وبونك واقع اولدیغنی کمال حیرتله حکمتدن دیکله‌دم . جاسوس بنم محیطمده‌میدر ، یوقسه سزده‌میدر ؟

اون برنجی مکتوب

عزیز استادم ،

کورد تعالی جمعیتنده‌کی صمیمی دوستلرمزله کوروشدم . یکی کلدکلرندن ، برقاچ کون صوکره ویریلن تعلیمات دائره‌سنده ترتیبات اتخاذ ایده‌جکلرینی، بالکز کوردستانه کوندریله‌جك مختلف آرقداشلر ایچون بویوك برتخصیصاتك وجودینه احتیاج اولدیغنی سویلدیلر . [د . ب . ر ۳/۲٤۲]دن کلن مکتوبده ارائه ایتدیلر . اورفه ، عینتاب ، مرعشده فرانسزلر علیهنه لزومندن فضله تحریکات یاپدقلرینی وقوی اردو قوماندانك تعقیب ایتدیکی سیاست‌لینه خلافنه اهالی‌یی اماله ایتدکلری مندرجدر . قابینه ریاستنه ذکی پاشانك کتیرلمه‌مسی حقنده بیان اولنان مطالعه دوغرو دکلدر . بوذات ، کوردلر اوزرنده حاکمدر . اسکی ارمنی قتالی اونوتولمشدر . سزجه وارد مطالعه ، هرحالده بوکون ایچون ناموسمدر . بونی، ایجابنده تأویل ایتمك‌ممکندر . همت استادانه کزه هردقیقه منتظرز . قارشیده‌کی وقعه‌یی دیکرلرینه‌ده ویرمکه چالیشیورز . احترامات عاجزانه‌می تقدیم ایدرم .

٤-۱۱-۱۹

س

اون ایکنجی مکتوب

عزیز استادم ،

احمد رضانك (ثان) مخابرینه اولان بیاناتی بالطبع نظر دقتکزی جلب ایتمشدر . امیر فیصله فرانسزلر ایله ائتلاف عقدینی توصیه ایتمسنده‌کی معانینك، شامل اولدیغی نکتهٔ سیاسیه نظر استاداته‌لرندن اوزاق قالاملیدر. قوای ملیه رؤساسنك، فرانسه‌یه اخیراً شایان دقت بر صورتده اثر تمایل کوستردکلری کبی هرقده چیقاردقلری اغتشاشه مقابل ، دیکر جهتدن سوریه‌ده‌کی حاکمیتکزه ده ضربه وورمق ایستیورلر . بوقوتك ادامه‌سنده کوستریله‌جك اهمال وتسیب ، عالم اسلامك انکلتره علیهنده‌کی غلیان فوق‌العاده‌سیله نتیجه‌پذیر اوله‌جقدر. بونقطهٔ معتنابهایی، اهمیتله کورمك ورجال عالیهٔ سیاسیه‌کزه کوسترمك اهم والزمدر . شومطالعه‌مله ، قیمت علمیه‌کزه قارشی بردشنامده بولندیغمه حکم ایتمه‌یکز. چونکه تورکیا اوزرنده ، سزدن بشقه برقوتك ادامهٔ نفوذ وحاکمیتی ، غایهٔ سیاسیه‌مزه منافیدر . فرانسه ، ایتالیان وبالخاصه آمریقانك کرك رجالی وکرك مطبوعاتیله بوقوته‌قارشی اظهار ایلدکلری تمایلات مختلفه ، سطوت سیاسیه وعسکریه‌کزك دوچار استرقاب اولدیغنك بردلیل باهریدر. احمد رضا کبی قله‌مانسو وپیشونك، مختلف رجال سیاسیه‌نك الك صمیمی وقدیم دوستاقلرینه مظهر اولمش ذواتك فرانسه‌ده‌مهم بررول چویره‌جکندن وافکاری ، معنای تامیله جلب وجذب ایده‌جکندن امین اولکز . بوذاتك ، اسوبچره‌یه کچه‌جکنه متدائر معلوماته نظراً اورادن برتقریب فرانسه‌یه کچمك أملنده اولدیغنه قانع اوله‌بیلیرسکز. بالیکسر جوارنده‌کی قوتلرمز بوزوله‌رق فرار ایتمش‌و(آ: ر) موقعنده اختفا ایلمشدر. یکی قوتلر احضار ایدیلیور . بش بیك لیرادن آشاغی اولماملق اوزره تخصیصات ایستیور . قره‌ماندن [د.ب. ص ٤/٥] دن کلن مکتوبده شمدیلك انتظار ضرورتنده اولدقلرینی وقیصریه‌ده [ق.ب.ر ٨٧/٤]دن کلن مکتوبده‌ده ، قریباً حرکته باشلایه‌جقلرینی بیلدیریور . ضیا افندی‌ده (ح . ق) . (ج . ه) موقعلرنده تشکیلات بیتدیکندن یالکز تخصیصاتله اورایه‌حرکت ایتمك مجبوریتنده اولدیغنی شفاهاً بیان ایدییور . آرزو ایدرسه‌کز وضعیت حقنده شفاهاً تفصیلات ویره‌جکدر . شدتلی تعقیب ایدلدیکمزی، ترتیباتمزدن سیواسك منتظماً خبر آلدقلرینی عرض ایده‌بیلیرم . محمدعلی‌یه امنیت ایتمه‌یکز . کتوم دکلدر. هرحالده بوش بوغازلق ایدییور. ترتیبات وتشکیلات خارجیه‌ده بنده‌کزدن لشقه‌سنی استخدام ایتمسه‌کز دها مصیب حرکت ایدرسکز . علی کمال بکك لیسته‌یه ادخالی ضروریدر. بوقدر اسرارمزی طاشیان بوذاتی کوجندیریرسه‌ك، ترتیباتمز تمامیله ایادیٔ اغیاره کچر. بوذاتی صیقجه، صیقجه‌قوللانیکز. حرمتلرمی تقدیم ایدرم استادم .

١٩-١١-٥

س

کمال یقالانمش، منسوبیتی اعتباریله (ق . ب . ر ١/٢) ك تشکیلاتله درجهٔ مناسبتی میدانه چیقمش دیمکدر . بوذاتی حمایه الزمدر .

افندیلر ، بوترتیبات واسعه‌یه مانع اولمق واحداث اولنان مهلك وضعیتلری برطرف ایتمك ایچون ألمزدن کلن هرچاره وتدبیره توسل ایتدك . شمدی‌یه قدر افاده ایتدیکم وبوندن صوکره صره‌سی

كلدكجه خاطرلاتمغه چالیشه‌جغم معلوم عصیانلری ، اختلاللری ، رسمی دشمن قوتلری تجاوزلرینی باصدیرمق ، برطرف ایتمك ایچون چوق اوغراشدق. علی‌رضا پاشا قابینه‌سی ، کوزینه باتان قوای ملیه‌یی باطیرمه‌یه وبونك ایچون بزمله دیدیشمکه حصر نظر ایتمکدن بشقه بریاردیمده بولنمدیغی کبی ، اوندن صوکره موقع اقتداره کلن رفقای کرامی دخی ، اونك اثرینی تعقیبدن وبالنتیجه فلاکتدن فلاکته ورذالتدن رذالته سوروکلنمکدن بشقه برخدمت کورمدیلر. افندیلر، بوتون بوترتیبات خفیه منابعنك، راهب (فرو) نك دماغنده تمرکز ایتدیرلدیکی واورادن دین قرداشلرمز اوله‌جق خائنلرك قفالرینه زرق ایدیله‌رك فعلیاته انقلاب ایتدیکی تخمین اولندیغندن، راهب فرونك برزمان ایچون اولسون توقف وتباعدینی تأمینه وسیله اولور مطالعه‌سیله،بالذات کندیسنه برمکتوب یازدم.مکتوبك‌اینی آکلاشیله‌بیلمسی ایچون شو معلوماتیده علاوه ایده‌یم ، که بن ، میستر (فرو) ایله استانبولده بر ایکی دفعه ملاقات ومناقشانده بولنمشدم . [فرو] یه فرانسزجه اوله‌رق کوندردیکم مکتوبك تورکجه‌سی شودر :

میستر فرویه

ذات عالیکزله موسیو مارتن دلالتیله، وقوع بولان ملاقاتلرمز خاطره‌سنی ممنونیتله محافظه ایتمکده‌یم. سنه‌لرجه مملکتمزده وملتمز آره‌سنده یاشامش اولان ذات عالیکزك ، حقمزده اك دوغرو فکر وقناعتلرله مجهز بولنه‌جغکزی امید ایدردم. حالبوکه ، مع التأسف ، استانبول محیطنده تماسکزه کلن بعض غافل و منفعت‌پرست کیمسه‌لرك ، سزی یاکلش استقامتلره سوق ایتدکلرینی پك بویوك تأسفله آکلایورم . ازجمله سعید منلا ایله ترتیب وتطبیقنه باشلادیغکز ، موثوقاً خبر آلنان پلانك ، انکلتره ملتنك جداً تقبیحنه سزا بر ماهیتده اولدیغنی عرض ایتمکلکمه مساعده‌کزی رجا ایده‌رم . ملتمز ، سعید منلانك دکل ، فقط حقیقی وطنپرورلرمز نظریله کوروله‌یکی تقدیرده ، بویله پلانلرك آرتق مملکتمزده وملتمز اوزرنده جای تطبیق قالمدیغنه قولایلقله حکم اولنور . نته‌کیم دها بوکونك وقایعندن اولان آطه بازاری وقره‌جه بك حادثاتنك ، منظرهٔ عقامتی سوزمزی تأییده کافیدر . فقط ، بوکا نه حاجت واردی؟ انکلیز ضابطی نوویلك، دیاربکر حوالیسنده ، کورد اهالئ اسلامیه‌سنی ، اضلاله بر چوق چالیشدقدن صوکره ، ملاطیه‌ده ، العزیز والئ سابقی غالب وملاطیه متصرفی خلیل بکلرله سیواس علیهنه احداثنه چالیشدیغی وقعه، نتیجه اعتباریله بوتون عالم مدنیته قارشی موجب خجالت دکلمیدی؟

ذات عالیکزه کمال جدیت وصمیمیتله عرض ایدرم، که انکلیز ملتی، ملتمزك حسن نظرواعتمادینی قیمتدن عاری کوریورسه ، بونده‌کی خطا پك عمیقدر ، عکسی تقدیرده ایسه ، قوللاندیغکز وسائط پك خطالی اولوب ، نتیجه و ثمره ویره‌جك ماهیتده دکلدر . سعید منلا واسطه‌سیله آطه بازارینه کوندریلن ایکی بیك لیرانك ، یقینده مثمر نتیجه ویره‌جکی حقنده‌کی وعدك بطلانی ، وقایع سزه اثبات ایتمش اوله‌جغندن فضله سوزه لزوم کورمم . بالخصوص، سزکله تماسه کلن ساخته‌کارلر طرفندن عثمانلی وطنداشلرمزه‌ده ، مشترك مساعی و مسائلکزده تدخل کوسترلمسی پك خطرناکدر . ذات عالیکز پك اعلا تقدیر ایدرسکز ، که ذات شاهانه ، غیر مسئول وبیطرف اولوب اراده وحاکمیت ملیه‌مزك تعلق ایده‌جکی حقایقی تبدیل وتغییر بیورمزلر . مملکتمزده بولنان انکلیز مأمورین سیاسیه‌سنك ،

شبهه‌سز انکلیز ملتنك ، تمایلات ومنافعنه مغایر اوله‌رق ، وطن وملتمز علیهنده غیر انسانی وغیر مدنی بر طرزده وقوع بولمقده اولان تشبثاری ، المزده موجود وثائق ایله انکلیز ملتنك نظرینه عرض ایدرسه‌ك ، نتیجه‌دنیاجه‌شایان‌تقدیرکوروله‌جکنی ظن ایدرم. فقط، بوخصوصده‌غرابتی اعتباریله، شونی ده‌عرض ایتمك مجبوریتنده‌یم‌که ذات عالیلری سلك روحانی‌یه منسوب ایکن سیاست مانورالرنده ، علی‌الخصوص مقاتله‌یه منجر اوله‌جق وصعبتلرده رواور اوناق سوداسنده بولنمامالیدیکز . ذات عالیکزله وقوع بولان ملاقاتلرمده ، سزی بو قبیل بررجل سیاسی اوله‌رق دکل ، انسانیته خادم ، عدالته محبتکار بر ذات فضیلتکار تلقی ایتمشدم . بونده نه قدر آلداندیغمی صوك معلومات موثوقه‌مك تأیید ایتمکده اولدیغنی ابلاغله کسب شرف ایلرم .

مصطفی کمال

افندیلر ، استانبولده ، حکومتك کوزی اوکنده و اطلاعی داخلنده ، جریان ایتمش و ایتمکده بولنان تشبثات دنائتکارانه‌نك وبو تشبثلرك بوتون مملکتده آثار مشئومه‌سنه دلالت صریحه‌ده بولنان تظاهراتك ، حقیقی منشأ وعامللری حقنده ، حکومت مرکزیه‌نك ، هیئت تمثیلیه‌دن زیاده ، وقوف ومعلومات حاصل ایتمش بولنه‌جغنه حالا شبهه ایدیله‌بیلیرمی ؟

افندیلر ، وقوف ومعلومات صاحبی اولان بر حکومت رجالنك ، دشمنلرك ، محضا تغلیط واضلال مقصدیله اولان افترا‌آت واشاعاتنه ، حقیقت نظریله باقوب ، ینه‌اونلرك توصیه‌لرینی چاره وتدبیر اوله‌رق تطبیقه قالقیشه‌جقلرینه احتمال ویریله‌بیلیرمی ؟

بو سؤاللره جواب ویرمك ایچون هیئت علیه‌کزی اتعاب ذهنه سائق اولمقدن اجتناباً ، علی رضا پاشا قابینه‌سنك فکرینی ترجمه ایدن حربیه ناظری جمال پاشایه ، سوزی ترك ایتمه‌یی ترجیح ایده‌رم .

افندیلر ، اعتراف ایدرم ، که بن ، جمال پاشانك بو خصوصده ویردیکی شیفره تلغرافك معنا ومدلولنی آکلامقده دوچار مشکلات وحیرت اولدم و کندیلرندن تلغرافنامه‌لرینك تکرارینی طلب ایتدم . ناظر پاشا ، ۹ کانون اول ۳۳۵ کونی عیناً عرض‌ایده‌جکم یکدیکرینی ولی‌ایدن‌تلغرافنامه‌لرینی کشیده بیوردیلر .

سیواسده ق ۳ قوماندانلغنه

۹ کانون اول ۳۵

مصطفی کمال پاشا حضرتلرینه ؛

تکراری طلب بیوریلان تلغرافنامه بروجه‌آتی معروضدر :

حکومتك ، صلح قونفرانسنه دعوت اولنمق خصوصنده ، مطالبده بولندیغی معلومدر . مصالحه‌نك حسن‌نتیجه‌یه اقترانی ، کیده‌جك‌مرخصلرمزك ، امنیت واعتماد ملی‌یی حائز ، هم‌ده اجراآت‌داخلیه‌ده

حكمی نافذ ، بر حكومتی تمثیل ایتمسیله آنجق قابل اوله‌بیلیر . ممثلین اجنبیه طرفلرندن ، داخلده امنیت وآسایشك تأسیس وتقریری ، مصرانه توصیه اولونیور وآناطولوده بر قتل عامه اوغرایه‌جقلری اندیشه‌سیله دوچار خوف وخشیت اولان اهالئ خرستیانیه‌نك ، فوج فوج ، تحت اشغالده بولنان یرلره التجا ایتمكده بولندقلری ، مؤثر وجالب دقت بر لسان ایله سویله‌نیور . كرچه ، مواقع مشغوله‌یه وعلی‌الخصوص آطنه حوالیسنه كیدنلر ، اورالرده ارمنی عنصرینی تكثیف مقصدیله عزیمت ایتمكده ایسه‌لرده ، آناطولوده فكر انتظامك وامنیت قلبیه‌نك مختل اولمسی سبب كوستریله‌رك حكومت طرفندن وقوع بولان ردوتكذیبك تأثیرینی آزالتیور . چونكه هیئت تمثیلیه طرفندن ویریلن تأميناته رغماً ، ولایاتده بعض كیمسه‌لرك كندیلرینه خوش كورونمین مأمورلری خودبخود عزل وتبدیل واجرآت حكومتی سكته‌دار ایله‌مك وجبراً اعانه ویا ویركو درج وجبایت ایله‌مك كبی حركات ومداخلاتك تمامیله اوكی آلنه‌مدیغندن محافل اجنبیه‌جه دخی ، هنوز اندیشه بردوامدر . دولتمزك برآوبحراً وضعیت حاضره‌سنده ، مقدراتمز حقنده اتخاذ مقررات ایده‌جك اولان دولتلره قارشی تهدیدكار بر وضعیت آلمسی ، هر حالده مضردر . بوندن بشقه ، ممثللره ، هیئت تمثیلیه نامنه ، تلغرافنامه‌لر كشیده ایدلمسی ، مملكتده ایكی حكومتك وجودینی كوستردیكی ، فرانسه ممثلی طرفندن علناً افاده اولنمشدر . هله بونلردن هر هانكی برینه قارشی الفاظ تحقیریه استعمالی ، متخلق اولدیغمز نزاهت اخلاقیه وفكر سلیم دوراندیشانه ایله تألیف ایدیله‌من . تهلكه ومصیبت آنلرنده ، محافظهٔ وقار وسكینت ، شعار ملیمزدن اولدیغنی اونوتولمملی ویأس وفتورك خاطره كتیره‌جكی مفرط ومهلك آمال وتصوراته ، منافع عالیهٔ وطن فدا اولنمامليدر . حقوقمزی ، وضعیت حاضره‌مزده آنجق سیاست وكیاست ومقتضای حاله عاقلانه توفیق حركتله مدافعه ایده‌بیلیرز . اشبو ملاحظات ، نزدوالالرنده معلومی اعلام قیلندن ایسه‌ده ، رفقایه‌رشعبانه دخی وصایای وطنپرورانه‌ده بولنمق مطلق اللزومدر . اجتماعی تقرب ایدن مجلس مبعوثانمزك ، وطن عزیزمزك خلاص وفلاحی خصوصنده اتخاذ اولنه‌جق تدابیر حكیمانه‌یی تقدیر ایله بومقصد علوینك استحصالنه حصر نفس واهتمام ایلیه‌جكنه انتظار اولنمقده‌در .

قابینه‌نك فكرینی عرض ایدرم .

حربیه ناظری
جمال

§ افندیلر ، مسموعكز اولان بوتلغراف محتویاتنی تحلیل ایله ، هیئت علیه‌كزی ، یورمغی لزومسز عدایدرم . یالكز مساعده بیورورسه‌كز ، بوكا ویردیكم جوابی ، اولدیغی كبی عرض ایتمكله اكتفا ایده‌جكم .

شیفره

سیواس
١١-١٢-٣٥

حربیه ناظری جمال پاشا حضرتلرینه

قابینه‌نك فكری اولمق اوزره ابلاغ بیوریلان ٩ كانون اول ٣٥ تاریخلی تلغرافنامه ، هیئتمزجه مطالعه اولندی . بوتلغرافنامه مندرجاتی مخی ، بونجه ایضاحات ومعروضاتمزه رغماً اشعارات سابقه‌ده‌كی

تلقیلری ، تکرار ماهیتنده کورولمشدر . هیئت تمثیلیه‌مزك غایه‌سی ، نفوذ حکومتی خالدن وقایه ، اعتماد ملی‌یی ترصیندن عبارت اولدیغی، مکرراً تأیید اولنمشدر. معروضاتمزك، مع‌الأسف لایق وجهله نظر امعانه آلنمادیغی قناعتی حاصل اولمقده‌در.

١ — آنامولوده فکرانتظام وامنیت قلبیه‌نك مختل اولدیغی دوغرو دکلدر . بلکه ساقط داماد فرید پاشا قابینه‌سی زماننده حصوله کتیرلمش اولان بو اختلال‌افکار وامنیتسزلك ، اخیراً وحدت ملیه سایه‌سنده زائل اولمشدر .

٢ — اشخاص طرفندن ، خودبخود، مأمور عزل وتبدیلی واقع دکلدر. یالکز داخلیه نظارتی، حرکات ملیه‌یه عاهدارلقلرندن دولایی ، ساقط قابینه زماننده ، ملت طرفندن قوغولان وهرطرفجه اسملری معلوم اولان مأمورینی نصب وتعیینده‌کی اصراریله بك‌معنیدار برمسلك تعقیب ایدییور. داخلیه نظارتنك آمال ملیه‌یه کلیاً مغایر وحالا ناظر سابق عادل بك روحنك داخلیه نظارتنده یشادیغنی افکار عمومیه‌یه احساس ایله‌ین اجراآتی ، البته بك محق ومشروع اوله‌رق خلقجه مطاع اولمقده‌در . عینی مستشار ، عینی ادارهٔ عمومیهٔ داخلیه ، عینی مأمورین مدیریتك اجرای وظیفه‌ده دوام ایتلری ، حقیقةً هم هیئت جلیله‌لرینی وهم‌ده ملته قارشی تعهد آلتنده بولنان هیئت تمثیلیه‌مزی بك مشکل بر وضعیته صوقمقده‌در . . . . تاریخلی تلغرافنامه ایله عرض ایتدیکمز درسم متصرفی مسئله‌سی جالب دقتدر . آرتق بوبابده هیئت تمثیلیه‌جه یاپیله‌جق برشی قالمامشدر . بعدماده ، داخلیه نظارتنك بوکبی اجراآتی بوزندن تحصل ایده‌جك وضعیتلرك اصلاحی ایچون، حسن قبول واعتماده مظهر اوله‌مدیغندن، استرحامارده‌ده بولونمیه‌جقدر .

صوك دفعه اوله‌رق شونی عرض ایدهلم ، که حکومت سنیه‌لری، ملتك امن‌واعتمادینی بحق قازانمق وبوملك وملته نافع اولمق آرزوسنده ایسه ، که بوکا هیئتمزك هیچ شبهه‌سی یوقدر . ملتك روحنه ، وضعیتك درجهٔ نزاکتنه کوره برخط حرکت انتخاب ایتملی، اصل دردی کندی ایچنده تداوی ایله‌ملیدر. یوقسه ، مقام اقتداره کلدیکمندن اعتباراً طوتولان اصول وجهله ، هیئت تمثیلیه‌یی هدف اتخاذ ایدرك عینی زمین اوزرنده متوالیاً یازی یازمقله مقصد تأمین ایدیله‌مز .

٣ — حکومت ساقطه‌نك ملته دشمن ، دشمنلره دوست اوله‌رق تعقیب ایتمش اولدیغی سیاست خائنانه‌نك میراثی اولان آیدین جبهه‌سنده ، پاره درجنده ، بلکه بعض اویغونسزلقلر اولمش اوله‌بیلیر. شوقدرکه ، سیواس عمومی قونغره‌سی ایله تعضو ایدن وحدت ملیه وحربیه نظارتنك همت ومعاونت وطنپرورانه‌سی سایه‌سنده ، بوکبی حالارکده اوکی آلنمش دیمکدر .

٤ — ملت، حال‌متارکه‌ده بولندیغی دشمن دولتلردن هیچ برینه تهدیدکار وضعیت آلمش‌دکلدر. یالکز حقوق مقدسه و مشروعه‌سنه مداخلاتی ، لزوم قطعی حاصل اولورسه ، سلاحله دخی منعه عزم ایتمشدر .

٥ — هیئت تمثیلیه‌نك ، مملره تلغراف کشیده ایتمسی بحثنه کلنجه ؛ بوآنجق پروتستولره انحصار ایتمکده‌در ، که هیئت جلیله‌لرینك موافقتنده‌ده اقتران ایتمشدر . اساساً ، ملی برلکك ممثلی اولمق صفتیله هیئت تمثیلیه‌نك ، ملت نامنه ، بو قبیل مراجعتلرده بولنمسی برحق مشروعیدر . اکر ، حکومت‌ده عینی حساسیتی کوستریر وملتله هم فکر اولدیغنی بو قبیل فرصتلرده اظهار وارائه‌یه

نااهل اولورسه ، سیاسته ضرر شویله دورسون ، فوائد عظیمه اقتطاف اولنه‌جغی بدیهیدر . حالبوکه هیئت جلیله‌لرینك آطنه‌نك اشغالی کبی صریح برحقسزلغی بیله ، پروتستو ایتدیکنی فرانسزلر سویلیورلر. بناءً علیه فرانسز ممثلنك افادات علنیه‌سنك حکمتی بونقطه‌ده آرامالیدر . خلاصه، شونی عرض ایده‌لم که هیئت تمثیلیه ، نه یأس و فتوره دوشمشدر و نه‌ده وظائف مقدسه‌سنده ، سلامت ملت و وطنه عائد ایجاباتی ادراك ایده‌میه‌جك شعورسزلقله معلولدر . ملتك سلامتی نامنه اتخاذ ایلدیکی تدابیر و اجرا ایلدیکی بالعموم معاملاتده وقار وحیثیتی ، مسکنت وذلته ترجیح ایلمکی اساس قبول ایتمشدر. سیاست ، کیاست و مقتضای حاله توفیق حرکتك ، آنجق بو طریقده اولدیغنه ایمان ایلمشدر . بناءً علیه ، آلیم حقیقتلر قارشوسنده ، متیقظ ومتنبه اولان روح ملتدن اقتباس ایلدیکی بو اساسلرك عکسنی ملته توصیه ایلیه‌مز و قریباً اجتماعی الزم عد ایلدیکی مجلس مبعوثانكده ، عینی روح وحس ایله متحلی اوله‌جغی امنیه‌سنی قویاً بسلر .

٦ — هیئت تمثیلیه‌مزك نقطهٔ نظری ، بروجه‌بالا عرض اولندی . بوکبی خصوصاتده ، مرخصمز اولمق اعتباریله ، ذات دولتلرینك هیئت وکلایی تنویر وغیر واقع خصوصاتی کندیلرینه ایضاح بیورمقلغکز لازم اولدیغنی ، سلامت مملکت نامنه ، کمال حرمتله عرض ایلرز .

هیئت تمثیلیه نامنه
مصطفی کمال

افندیلر ؛

استانبولده استخلاص وطنه متعلق اك مهم وظائفله اشتغال ایدن محترم وعاقل طانیمش ذواتك ، او دورده ، استانبول هوای مسمومنی تنفس یوزندن ، ذهنیت وتلقیلرنده ، نه قدر منفی انحرافلر حصول بولمش اولدیغنه مثال اولمق اوزره هنوز سیواسده ایکن تماس ایتدیکم کوچوك بر مسئله‌یی مساعده‌کزله عرض ایتمك ایسترم . احتمال ، اعضای کرام میاننده‌خاطرلایانلر واردر ، اعیان‌اعضاسندن چوروکصولی محمود پاشا ، بوسفور غزته‌سی محررلرندن برینه ، وضعیت سیاسیه‌مز حقنده بیاناتده بولنمشدی . محمود پاشانك ، او تاریخلرده ، استحضارات صلحیه قومیسیونی اعضاسی اولدیغنی‌ده خاطرلارسکز . پاشانك ، ٣١ تشرین اول ٣٣٥ تاریخلی تصویر افکار غزته‌سنده‌ده انتشار ایدن بیاناتی ، ١٧ کون صوکره سیواسده اوقودم . «ارمنیلرك‌فضله مطالباتنه حق ویرمکسزین ، حدودلرده بعض تصحیحاتك اجراسنه راضی اولورز . » افاده‌سی نظر دقتمی جلب ایتدی . شرقی آناطولوده ، ارمنستان لهنه تعویضات ارضیه‌ده بولونیله‌جغی وعدینی تضمن ایدن بو جمله‌نك ، صلح قومیسیونی اعضاسندن بر رجل دولت طرفندن صرف ایدلمش‌بولنمسی جداً تأمل واستغرابه شایان ایدی . بوسببله ١٧ تشرین ثانی ٣٣٥ تاریخنده ، چوروکصولی محمود پاشا حضرتلرینه یازمغی فائده‌لی عد ایتدیکم بر تلغرافنامه‌ده؛ بیاناتنده‌کی اشارت‌ایتدیکم جمله‌دن دولایی، «شرقی آناطولواهالیسنك‌بك‌محق اوله‌رق، صوك درجه منفعل ومتأسف اولدیغنی ذکرایتدکدن صوکره ، ارضروم وسیواس قونغره‌لری‌مقرراتی وجهله ملتك ارمنستانه بر قاریش طوپراق ترك ایتمیه‌جکنی وحتی حکومت ، بو قبیل برمجبوریت آلتینه سرفرو ایدرسه ، ملت ، کندی حقوقنی بالذات مدافعه‌یه عزم ایلدیکنی وبونك جهانه اعلان ایدلمش

اولدیغنی ، یازدم وبو عزم وقرار ملینك ، هركسدن اول استحضارات صاحبه قومیسیونی اعضای كرامنجه معلوم و مطاع بولنمسی لزومنی عرض ایتدم . [وثیقه : ١٩٦]

§ افندیلر ، سیواسده ، كچن اقامتمز اثناسنده ، بر چوق مسائل و حوادثله تماس ایدلمش و بالضروره ، ملی ، اداری ، عسكری وسیاسی تشبثات و اجراآتده بولونیلمشدر . بونلرك كافه‌سنی تفصیل ایتمك اوزون سوردر . یالكز ، تعقیب ایتدیكمز سیاستك وقایعك اساسنه مدار اوله‌جق بعض نقطه‌لری ، قید و اشارت ایده‌رك كچه‌جكم .



افندیلر ، تشكیلات ملیه‌نك تنظیم وتنسیقی مهمدی . بونك ایچون ، تدابیر مخصوصه اتخاذ ایدلدی . انتخابات مناسبتیله ، حصول بولان بعض اختلافات افكارك ازاله‌سی اسبابنه توسل اولندی .

مرعشده ، بعض چركس وطنداشلر ، كویا ، مرعشك عموم چركسلری نامنه ، جبل بركت غووه‌رنوری نك مرعشه اعزامنی ، عینتابده فرانسز عسكری قومانداسندن تلغرافله طلب ایتمشلردی . بوكا مساعده ایدن مرعش متصرفنه تأسف ایدلدی . مرعشك اشراف ومتحیزانك ، مومی الیه غووه‌رنورك كلدیكی تقدیرده ، استقبال ایله‌مه‌ملری لزومی بیلدیرلدی . حكومت مركزیه‌نك ده نظر دقتی جلب اولندی .

بولی حوالیسنده ، آسایشسزلك كیتدكجه آرتیوردی . ازمیتده ، عاصم بكدن صوكره ، برنجی فرقه قوماندانی اولان رشدی بكه ، بوخصوصده تعلیمات ویرلدی .

افندیلر ؛ ٢٠ تشرین ثانی ٣٣٥ تاریخنده ، استانبولده‌كی تشكیلاتمزدن ، قره واصف و میرآلای شوكت بك امضالریله كلن برشیفره‌ده ؛ «ككبوزه قائممقامنك مخالف اولدیغی وبو قائممقامك ، انواع فجایعه جرأت ایدن یحیی قپودانك فنالقلرینی أورتمكه و سائره‌یه باشلایه‌رق قوای ملیه‌یه لكه سورمكه ساعی اولدیغی » بیلدیریلیور وقائممقامك تبدیلی موضوع بحث ایدیلیوردی . [وثیقه : ١٩٧]

بزده ، بو مطالعه‌یه ، صمیمیتله اشتراك ایدرك ، مسئله‌نك ، جمال پاشا واسطه‌سیله تأمینی جوابا بیلدیردك . [وثیقه : ١٩٨]

افندیلر ؛ بویحیی قپودان مسئله‌سی ، انقلاب صفحاتندن مهم برینه داخل وچوق معنیدار اولدیغی ایچون ، برآز تفصیلات ویرمكی مناسب كوریورم .

شمدی‌یه قدر ، ویریلان معلوماتدن آكلاشیلمش اوله‌جغنه شبهه یوقدر، كه مختلط ، ممزوج ، مشترك دشمنلرك تطبیقنه چالیشدقلری پلانك ، مهم بر نقطه‌سی‌ده ، داخل مملكتده آسایشسزلك اولدیغی وعناصر خرستیانیه‌یه تجاوزاتده بولونیلدیغی كیفیتی ، فعلی و مادی آثار وحادثات ایله انظار جهانده اثباته وبوافعال و حركاتك قوای ملیه طرفندن ایقاع ایدلدیكنی اقناعه معطوف ایدی . بوخفی وخبیث مقصدك تأمینی ایچون‌ده ، معلوممز اولدیغی وجهله ، بر طاقم چته‌لر تشكیل ایدرك ، بالخاصه اهالیء خرستیانیه اوزرینه صالدیرمق وبوچته‌لرك ایقاع ایده‌جكلری جنایاتی ، تشكیلات ملیه‌یه عطف ایتدیرمك تعقیب ایدیلیورلردی . بو تشبثات ، آز چوق مملكتك هرطرفنده فیلیز ویرمكه باشلامقله برابر ،

اك مهم انكشاف وفعاليت ، استانبوله قربتی اعتباریله ، بیغا ، بالکسر وبالخاصه ازمیت ، آطه‌بازاری ، بولی حوالیسنده ، نظر دقتی جالب بر منظره عرض ایدییوردی .

بز ، بو خائنانه وفقط ـ اعتراف اولنملیدرکه ـ چوق ماهرانه تشبثه مقابل ، فوق‌العاده تدبیر وتشبث آلمق مجبوریتنده قالدق . چونکه ، حکومت مرکزیه ، بوتون بو دشمن تشبثلرینی ، والحقیقه قوای ملیه‌یه عطف ایدییور وتنکیلاری ایچون تدابیر شدیده اتخاذ ایده‌جك برده متصل هیئت تمثیلیه‌یی تخطئه وتضییق ایدیردی . بوعامل فجایع اولان دشمن چته‌لرینك فعالیتنه ختام ویرمکی ، بزدن طلب ایدییوردی . معالأسف حکومت ، برفکر وفاعی ، استانبولده‌کی تشکیلاتمز رؤساسنده تماميله زرق وتلقینه موفق اوله‌بیلمشدی .

افندیلر ، بزم ، بالخاصه استانبوله یقین اولان ازمیت منطقه‌سنده تسبیقی دوشوندیکمز تدبیر ، اوراده مسلح ، ملی مفرزه‌لر تشکیل ایتمك واوحوالیده شایان امنیت اولان دومندان وضابطه‌مزك ، بو ملی مفرزه‌لره معاونت و مظاهرتی ایله ، خائن چته‌لری تعقیب ایدرك مضرت و وجودلرینی ازاله ایتمك ایدی .

ایشته ؛ بومقصدله وجوده کتیره‌بیلدیکمز ملی مفرزه‌لرك اك مهمی وتوتلیسی ، بو ، یحیی قپودان دینمکله معروف ، برفداکار وطنپرورك مفرزه‌سی ایدی .

مرحوم یحیی ایله ایلك مناسبتمز شویله اولدی :

برکون ، تلغرافجیلر ، سیواس تلغراف مرکزینه ، بومعلوماتی ویرییورلردی . غایت مستعجل برتلغرافی توقیف ایتدیلر ، یعنی درسعادتده توقیف ایدلمشدر . مآلی شودر :

سیواسده مصطفی کمال پاشا حضرتلرینه

« دون ازمیتدن توصیه ایدیلن یحیی ، بن‌ایم . یارین آقشام قوشجه‌لی تلغرافخانه‌سنده امرکزه منتظرم . »

قوشجه‌لی ، اسکداراله ککبوزه آره‌سنده برکویدر . فی‌الحقیقه ، یحیی قپودان ، بکا ، ازمیتده تشکیلاتمز طرفندن توصیه ایدلمشدی .

٤ تشرین اول ٣٣٥ تاریخنده قوشجه‌لی مرکزندن شوتلغرافی آلدم :

سیواسده :

مصطفی کمال پاشا حضرتلرینه

مهم وغایت مستعجلدر

« بنده‌کز سزه ایکی کون اول ازمیتدن توصیه ایدیلن یحیی‌یم . امریکز اوزره ، تلغراف باشنده امرلرکزی تلقی ایتمکه کلدم . نهایت یارین آقشامه قدر قوشجه‌لی تلغرافخانه‌سنده‌یم .

یحیی »

آكلاشيلديغنه كوره «يحيى قپودان» استانبولدن تلغرافنك چكيلمديكنى آكلاينجه كنديسى هنوز قوشجه‌لى‌يه كلمه‌دن ، بوتلغرافى قوشجه‌لى مركزينه كوندرەرك چكديرمش . [وثيقه : ١٩٩]

بن‌ده ، شوامرى ويردم . [وثيقه : ٢٠٠]

٤ تشرين اول ٣٥

ايزميت مركزى واسطه‌سيله قوشجه‌لى تلغرافخانه‌سنده يحيى افندى‌يه

بولنديغكز حواليده قوتلى بر تشكيلات ياپيكز . آطه‌بازارى قائممقامى طاهر بك واسطه‌سيله بزمله تأسيس وتأمين ارتباط ايله‌ييكز . شمديلك حاضر بولونيكز .

آناطولو و روم ايلى مدافعهٔ حقوق جمعيتى رئيسى
مصطفى كمال

§ افنديلر ؛ يحيى قپودان ، آلديغى بوامر اوزرينه ، تشكيلات ياپدى وآيلرجه استانبولله تماس ايدن محيطلرده خائن جته‌لرك اجراآتنه مانع اولدى .

نهايت ، استانبول حكومتى طرفندن قتل ايتديرلدى . كرچه ، يحيى قپودانك فعاليتى وصورت فجيعه‌ده وقوع شهادتى ، بوندن صوكره‌كى آيلره متعلق برحادثه ايسه‌ده ، بوراده وقعه‌يه تماس ايدلمشكن ، بردها عودت ايتمه‌مك اوزره ، مسئله‌نك ايضاح ايدلمسى موافق اولور مطالعه‌سنده‌يم .

٢٤ تشرين ثانى ٣٣٥ تاريخنده قارتال مركزندن شو تلغرافى آلدم :

«كوى ايچنده بلاقباحت قتل ، ناحيه مديرينى على ملاءالناس ضرب ، كويلرده غصب مسئله‌سندن دولايى يحيى قپودانى حكومته تسليمه مجبوريت ألويرمشدر . داخليه نظارتى اهميتله بو مسئله‌يى تعقيب ايديور . حكومتك مشكل وصعيته قالماسى ، يحيى قپودانك تسليمنى اقتضا ايتديريور . امردولتلركزه ماكنه باشنده منتظرم افندم .

امضا

قارتال آناطولو وروم ايلى مدافعهٔ حقوق هيئت تمثيليه رئيسى
بيكباشى : احمد نجاتى »

[وثيقه : ٢٠١]

عسكرلرك و رسمى مأمورلرك ، بزم تشكيلات مليه هيأتلرينك علناً رياستلرينى آلملرى اصولمز دكلدى . برده ، بزم تشكيلات نصدمده‌مزه واقف اولمسى لازمكلن هيأت رؤساسنك ، هيئت تمثيليه‌نك يالكز بر هيئت اولديغى ، هر يرده برر هيئت تمثيليه اوله‌ميه‌جغنى بيلمسى لازمكليردى . بو تلغراف اوزرينه ازميتده فرقه قوماندانينه شو تلغرافى يازدم :

شيفره : مجلّه‌در

سيواس
٢٥-١١-٣٣٥

ازميتده بريجى فرقه قوماندانى رشدى بك افندى‌يه

قارتال مدافعهٔ حقوق جمعيتى رئيسى عنوانيله بيكباشى احمد نجاتى بك طرفندن ورود ايدن برتلغرافده: قتل وناحيه مديرينى ضرب ، كويلرده غصب مسائلندن دولايى يحيى قپودانك حكومته تسليمى مجبوريتى حاصل اولديغى وداخليه ناظرينك‌ده بو مسئله‌يى اهميتله تعقيب ايلديكى بيلديريلمكده‌در .

بدايتدن برى حركات مليه‌ده حسن خدمتى مشهود اولان بوذاتك ، تمكنمزك بوبحرانى زمانلرنده ، حكومته تسليمى اصلا موافق كورولمه‌مكده اولديغندن ايشك ، حكومتك‌ده نفوذينى نظراعتباره آلمق صورتيله ، يحيى قپودانك تعقيبات قانونيه‌دن بوآره‌لق تخليصى خصوصنك تعيينى ، قارتالده نجاتى بكه ايجاب ايدن تعليماتك اعطاسى ونتيجه‌نك اباسى اهميتله رجا اولنور .

هيئت تمثيليه نامنه
مصطفى كمال

٢٦ تشرين ثانى ٣٣٥ تاريخنده مركه مركزندن‌ده شو تلغرافى آلدم :

« ملت نامنه استرحام ايديورم ؛ بوكونلرده بيكباشى نجاتى بكك سوء استعمالاتى ، قواى مليه‌يى لكه‌له‌مكده‌در . همان تحقيقات اجراسنه امر بيورولمسنى رجا ايدرم .

ككبوزه قضاسى ميليس قوماندانى
يحيى »

ازميتده‌كى فرقه قوماندانندن آلديغم جواب عيناً شودر :

ازميت
٢٩ تشرين ثانى ٣٣٥

سيواسده ق ٣ قوماندانلغنه

ج : ٢٥ - ١١ - ٣٣٥

هيئت تمثيليه رياستنه : شمدى‌يه قدر واقع تحقيقاتمه نظراً يحيى قپودانك قتل ، ناحيه مديرينى ضرب كبى فعلده بولنديغى وبيكباشى نجاتى بك دينيلن ذاتك ، كندى منافع شخصيه‌سنى تأمين ايچون

یحیی قپودانك اورتەدن وجودینی قالدیرمق غایەسنی تعقیب ایتدیکی ، بو بابدە ذات عالیلرینە تلغرافلە مراجعتدە بولندقلری زمان ، یحیی دە انفعال ایلە نزدلرینە جلب ایلە قتل ایمك تربیەسندە اولدقلری حالدە یحیی ایشی سزەرك کندیسنی قورتارمش اولدیغی آکلاشلمشدر . کیفیتی اثباتی وجهلە تعمیق ایدییورم . نتیجەسنی عرض ایدرم .

برنجی فرقە قوماندانی
رشدی

§ فرقە قوماندانی رشدی بکك برقاچ کون صوکرە ویردیکی متمم معلومات شویلەدر :

ایزه ت
۳۳۵_۱۲_۵

سیواسدە ق ۳ قوماندانلغنە

هیئت تمثیلیەیە :

بیکباشی نجاتی بك ، مالتپە انداخت مکتبندە موظف مأمور اولدیغی حالدە ، مدافعۀ حقوق جمعیتی رئیسی صفتنی طاقینەرق ، قوای ملیە نامیلە باشنە طوپلادیغی آرناوود کوچوك آرسلان چتەسیلە اورتەلغی صویدورمقدە اولدیغی و ککبوزە ژاندارمە یوزباشیسی نائل افندینك دە بونکلە شریك اولدیغنە بندە شبهە قالمامشدر . صوك زماندە ، حکومتك باشنە غائلە چیقاران دارنجە روم بکجیلرینك قتلی واستانبولدن اسمندە بر زنکینك طاغە قالدیریلەرق پارە طلبی کبی خصوصاتك مذکورچتە معرفتیلە یاپدیرلمسی و بو یلە افعال ردیئەیە یناشمایان یحیی قپودانە اسناد کیفیت ایلە کرك اوراجە وکرك حکومت مرمی الیە حقندە اخبارات کاذبەدە بولونیلمسی ، هر حالدە بونلرك تشکیلات ملیە پردەسی آلتندە خدمت ، حکومتك باشنە مسئلە چیقارەرق کیسەلرینی دولدورمقدن بشقە بر مقصد بسلەمەدکلرینە و الکەدە سیاسی دها بشقە مقصد تعقیب ایلمدکلرینە حکم ایدیلیور . شیمدی یە قدر پك ناموسکارانە حرکت ایتمش و ایتمکدە بولنان یحیی قپودانك ، بو کبی افعالە اشتراك ایتمەسی ، و بالادە مذکورالاسم چتەنك ، کندی منفعتلەرنە اتباع فضایحە میدان ویرمەمسی حسبیلە مومی الیهك وجودینی رسماً ویاغیر رسمی اولەرق اورتەدن قالدیرمغە چالیشیورلر . دون ، یحیی قپودان ، نزدیمە کلەرك حیاتنك تهلکەدە اولدیغنی و بناءً علیه عونەسنك اسلحە و مهماتی بکا کتیروب تسلیم ایدەرك کندیسنك دە بورادن غیبوبت ایدەجکنی بکا رسماً سویلدی . کندیسنە نصایح لازمە ویرەرك ودها خدمت ایدەجك مهم زمانلر اولدیغنی سویلیەرك محلنە اعادە ایتدم . هر شیئی ایی بیلمسی لازم کلن ککبوزە قضا قائممقامنە رسماً ایتدیکم استیضاحە آلدیغم جوابدە ، تماماً بالادە عرض ایتدیکم شکلدە یعنی نجاتی و نائل افندیلرك علیهندە ، یحیی قپودانك لهندەدر . نجاتی افندینك استانبولدە نرە ایلە مخابرە ایتدیکی بیلنمیور ایسەدە بر یردن آرە صیرە پارە آلدیغی سویلەنیور . بونلرك وجودی وچتەنە قصد ایتدکاری دولاییسیلە ، یحیی قپودان بو حوالیدە

طوردق ایسته‌مییور . بناءعلیه ذكاء ضعیف برضابط اولان نهاتی افندینك بشقه برمحله و نائلی افندینك ده کذا دیکر بریره نقلی لازم اولدیغنه حکم ایدییورم . اورالری اسنا بو اشقیایه ایتدکلری اولدقلرندن ضعیف بنده کبی بر شی یاپیلامامقده‌در . اوراجه اجرای ایجاب معروضدر .

فرقه ۱ قوماندانی

رشدی

رشدی بکك ویردیکی معلوماتدن متعلاً بحث ایدرك ، ۸ کانون اول ۳۵ تاریخنده حربیه ناظری جمال پاشایه یازدم . [وثیقه : ۲۰۲]

عینی تاریخده ، وضعیت وجمال پاشایه اولان مراجعت ، ایضاح ایدیلرك مسئله‌نك تعقیبی استانبولده‌کی تشکیلات رؤساسنه‌ده بیلدیرلدی . [وثیقه : ۲۰۳]

اون سکز کون صوکره ، یعنی ۲۷ کانون اول ۳۵ ، تاریخلی و شیفره داخلنده واصف و خارجنده میرآلای شوکت بکك امضاسی بولنان اوزون بر تلغرافده ، شو معلومات ویریلیوردی :

« . . . . . آسایشسزلکلك باشلیجه مسببلری یحیی قپودانله رفیقی قره آرسلان و علم طاغنده دولاشان ، صادق چته‌لریدر . »

یحیی قپودانك برطاقم شیاوتقارندن بحث ایتدکدن صوکره ، « . . بزی ، آرتق بو شریری اتباع معذرت ایده‌میه‌جك برحاله کتیرمکه تشبث ایتدیرمشدی . . »

« اوته‌دنبری آرملری ایی اولمیان کوچك آرسلان چته‌سنك توجهده اولمسی ؟ ! کندیسنی شرائف واسطه‌لرله سترقیاجه سوق ایتمشدر . . »

« یوزباشی ناتی ، یحیی‌نك عائله‌سیدر . نجاتی بکه کلنجه ؛ حکومت ساقطه زماننده ! قارتال قضاسنجه رئیس انتخاب اولنه‌رق ، قرای مایه نا نه ، مرکزله قطع علاقه ایتمش ؟ . . تشکیلات مایه‌ن اساسلاندیرمش . . یکی کوی رومارینك اطرافنه صارقیتلملری اوزرینه ، کوچك آرسلان چته‌سنی دولاشدیرمغه باشلامش . . . طرفکزدن پاره دخی ویرلمشدر ؟ ! »

« یحیی قپودان . . هرشیئی عقیم براقدی مأمورسنه مراجعت ایتمکده‌در ؟ : »

« بیکباشی نجاتی ، بر آز اداره‌سز ایسه‌ده جزایه مستحق دکلدر . . »

« تکیبوزه قائممقامنك ... برآن اول قالدیریلەرق روم وارمنی آنتریقه‌لرینه نهایت ویردیرلمسی... » [وثیقه : ۲۰٤]

؛؛ افندیلر ؛ بو معلومات میاننده ، بنم واقف اولمدیغم نقطه‌لر واردی . مثلا ؛ بن ، کوچك آرسلان چته‌سندن و اونك توجهده اولمسندن خبردار دکلدم . بوجهته ، نجاتی بك واسطه‌سیله پاره ویردیکمی اصلا خاطرلامیورم .

یحیی قپودانك ، ویردیکمز تعلیمات موجبنجه ، دشمن چته‌لرینی برطرف ایتمکله وهیچ اولمازسه ، اونلرك اهالیٔ خرستیانیه‌یه تجاوز ایده‌رك دشمن مقصدینی تأمینه معطوف هر تشبثلرینی عقیم براقمغه چالیشدیغنی پك اعلا بیلیوردق .

کـکبوزه قائمقامنك ماهیتی ، شمدی علاوه ایده‌جکم وثائقله تقدیر اولنه‌بیله‌جکدر ، ظننده‌یم .

§ ٤ کانون ثانی ۳٦ تاریخنده ، فرقه قوماندانی رشدی بکه ، واصف بکك ویردیکی معلوماتی ، اولدیغی کبی ، خلاصه ایده‌رك بو معلوماتك کندی طرفندن ویریلان معلوماتله تضاد تشکیل ایتدیکنی و بناءً علیه ، برکره دها شایان امنیت و اعتماد ذوات واسطه‌سیله تحقیق و تدقیق کیفیت ایتدیرلسنی و قناعتلریله برابر موضحاً اشعارینی رجا ایتدم . [وثیقه : ۲۰۵]

افندیلر ؛ بومسئله‌ده حقیقتك توضحنه مدار اولان وثائقدن ، معلوماتدار اولمکزی آرزو ایتدیکم ایچون ، رشدی بکك جوابنی عیناً عرض ایتمه‌مه مساعده بیوریکز :

دوزجه
۳۳٦-۱- $\frac{۷}{۸}$

ق ۲۰ قوماندانلغنه

ج : ٤ - ۹ - ۳٦ شیفره‌یه :

هیئت تمثیلیه ریاستنه :

یحیی قپودان حقنده واقع ، مختلف استنادات اوزرینه ، برقاچ دفعه ، یوزباشی علی آغوش افندی واسطه‌سیله ایتدیردیکم تحقیقات ، مومی الیهك لهنده چیقدی . مع مافیه کندیسی جاهل اولمق اعتباریله ، خدمت ظنیله بعض شیلر یاپمش اولمسی محتملدر . بویوك و کوچوك آرسلانلر ایسه ذاتاً آشقی‌در. فقط تشکیلات ملیه‌نك ، فکر آعلیهنده ایدوکی محقق اولان و یحیی حقنده اشتکابه هر کسدن زیاده خواهشکر اولمسی لازم کلن ، (کبزه) قائمقامنه بوبابده یازدیغم تحریراته آلدیغم ۱-۱۲-۳۳۵ تاریخلی و ۱۷ نومرولی جواب صورتی ، زیرده عیناً مندرجدر :

بنده‌کز ، بوتلغرافك مفادینه قسماً اولسون اعتماد ایتمك مجبوریتنده قالدم و عینی اعتمادله بوتحریراتی استانبولده بالذات شوکت بکه‌ده کوستردم . بنده‌کزك واقف اوله‌مدیغم بعض اسباب اوزرینه ، استانبولجه حقنده برمعامله اجراسنه لزوم کورولدیکی تقدیرده بالطبع برشی دینه‌میه‌جکی معروضدر .

صورت

۳۰-۱۱-۳۳۵ تاریخلی ۵۳ نومرولی امرنامهٔ عالیلری جوابیدر :

قارتال مدافعهٔ حقوق جمعیتی رئیسی بیکباشی نجاتی بکك قول و ناحیه مدیرینی ضرب ایله وقوع بولان اخباراتی ، ذات وزمان بیان ایتمه‌مك اعتباریله ، موافق حقیقت دکلدر . زیرا ضرب ایدلدیکی بیان اولنان ناحیه مدیری برهان الدین بك ایسه ، یحیی قپودان طرفندن ضرب وتعرضه معروض قالمدیغنی وسیماً وتحریراً بیان ایتدیکی کبی بوبابده مقام عاجزی‌یه دخی برکونا شکایتده بولنمه‌مشدر .

قتل مسئله‌سنه کلنجه ، یحیی قپودان حقنده حکومته وعدلیه‌یه فعل‌قتل‌خصوصنده هیچ بر طرفدن مراجعت وشکایت اولمدیغی کبی ، علیهنده جلب واحضار مذکره‌سی بیله صادر اولمه‌مشدر . شاید دارتجه روملرندن ایکی رومك‌قتلی وقرنالك پاشا کوبندن « استلیانوس » چورباجی‌نك داغه قالدیریله‌رق فدیهٔ نجات اخذ وطلبی کیفیتی‌مراد اولونیورسه، بوافعال جنائیه کوچوك آرسلان چته‌سی‌طرفندن‌ایقاع ایدلدیکی متواتر ومحقق اولوب ، مذکور چته ایسه، یحیی‌قپودانه اوته‌دنبری معارض اولدیغندن واساساً یوزباشی نائل افندینك حمایه وتصاحبنده ایکن عددی اون سکزه بالغ اولان مذکور چته ، الیوم بیکباشی نجاتی بکك امرینه مودوع بولندیغی وحتی کندیلرینه اللیشر لیرا معاش تخصیصنه کیدلمکده اولدیغی مستخبر اولوب کویلری صویمقدن فارغ اولمدقلری آشکاردر . بیکباشی نجاتی بك ، یوزباشی نائل بکك قدیم مکتب آرقداشی اولدیغی وکندیسیله بربچق ماه مقدم آیدینلی‌قریه‌سنده کوچوك آرسلان چته‌سی افرادندن علی قپودانك ، داغه قالدیردیغی چورباجیدن ، آلتان پاره ایله یاپدیغی مشهور دوکوننده ملاقات ایدرك بالآخره متعدد دفعه‌لر بیکباشی نجاتی بك ، یوز باشی نائل بکك خانه‌سنه کلوب مسافر قالدقلری وهم فکر بولندقلری جهتله یوزباشی نائل بکك اوته‌دنبری یحیی قپودانك علیهنده اولوب، تشکیلات یاپدیغی اثناده ، حدود قضام خارجنه طرد وتبعید ایتمك تشبثنده بولندیغی کبی کوچك آرسلان چته‌سی طرفندن ایقاع ایدلدیکی متواتر ومحقق اولان بروجه بالا ایکی وقعهٔ جنائیه‌نك ، قوای ملیه‌یی شائبه‌دار ویحیی بکی لکه‌دار ایتمك فکر وأملی برورده ایدلدیکی حس ایدلمش وحالبوکه جنایات واقعه ، مذکور آرسلان چته‌سنك دائرهٔ جولان وفعالیتی داخلنده وقوعه کلمش اولوب‌حتی اجرای تعقیباته کوندریله‌جك اولان استانبول محافظ آلاینه منسوب‌سواری مفرزه‌سی قومندانی حقی بکك ، یوزباشی نائل بك طرفندن وجودینه لزوم قالمدیغی بیانیله لدی‌المخابره درسعادته قالدیریله‌رق تعقیبسز براقدیرمش اولدیغی امر محققدر. سرد ایدیلن قتل‌مسئله‌سی، بوندن‌بشقه برحادثه ایسه ، توضیح کیفیت اولنمق اوزره ، ذات وزمان بیانیله ذکر ایدلمك لازمدر . دارتجه روم بکجیلرینك بوم قتلنده چارشوده سربست کزن کوچك آرسلان چته‌سی طرفندن فعل قتلك وقوعی شیوع بولمسی اوزرینه خوفندن ناشی یوز باشی نائل بك محل آخره تحویل مأموریته طالب اولمش وبوراده قطعیاً اوطورمیه‌جغنی بیان ایتمش‌ایسه‌ده آلای وطابور قومندانلری وبیکباشی نجاتی بك بورایه کله‌رك یحیی قپودان حقنده بر معامله یاپیلمسی ایچون مرخص سری بکه یازدیره‌جقلرینی وعد و تأمین ایدرك ابقاسنی التزام ایلمشلردی . بو دفعه ، ۲۵ تشرین ثانی ۳۳۵ صالی کونی ، کیدن کلن نجاتی بکی ، یوز باشی بالاغفال و خلاف حقیقت اخبارات واسناداته سوق ایتدیکی کبی تلفونله یحیی قپودانی مرکزه دعوت ایتدیره‌رك ، دیکر طرفدن کوچك آرسلان چته‌سنی دخی کندی خانه‌سنده احضار ایدرك دردستی جهتنه کیتمك تصورنده بولنمش ایسه‌ده ، هرنه‌دنسه بوکا اجتسار ایده‌میه‌رك تشبث واقعدن صرفنظر ایتمکله ونجاتی بك دخی قارناله عودته مجبور قالمشدر. بناءً علی ذلك ، یوزباشی نائل بك ، کرك نجاتی بك وکرك آلت اجرائیه‌سی اولان کوچوك آرسلان چته‌سی واسطه‌سیله یحیی قپودان علیهنده ، اسنادات وترتیبات اجراسندن برآن خالی قالمه‌مقده‌در . یحیی قپودان ، مخالف ومعارضی بولنان کوچك آرسلان چته‌سی کبی قرایی یاغما وخرستیانلری قتل وامحایه مساغ ویرمیوب معیتنده بولنان بیوك آرسلان بك چته‌سی طرفندن بعض کونا مناسبتسز حرکات ظهورنده ، درحال منع وتأدیب جهتنه کیدرك غایهٔ ملیه اولان استقلال وسلامت وطن‌اندیشه‌سیله محافظهٔ انضباط و آسایشه

خدمت ایتمکده اولدیغی واقدجهده بویوك آرسلان بك چته‌سنك استیمان ودخالتنه معاونت ایده‌رك عفو عالی‌یه مظهر ایلك صورتیله ، خدمات واقعه‌سی شایان شکران بولندیغی و علیهنده‌کی اسنادانك یوز باشینك آمال شخصیه‌سنه سر فرو ایتمدیکندن وکوچك آرسلان چته‌سی طرفندن یاپیلوب یحیی قپودانه عطف واسناد ایدلمك ایسته‌نیان وقوعات جنائیه‌نك ظهورندن ومتجاسرلرینك مظهر تصاحب اولمسندن دولایی اظهار تأسفله یوز باشی‌یه اخطارات شدیده‌ده بولنمسندن ایدوکی عرض اولنور .
(ککبوزه قائممقامی محمد نورالدین)

برنجی فرقه وبولی حوالیسی قوماندانی
رشدی

افندیلر ؛ بو معلوماتك ورودندن اول ، شویله بر حوادث ویردیلر : « یحیی قپودان طاوشانجیلده تحت محاصره‌یه آلندی . بونی یاپان استانبولدن کلن برقطعهٔ عسکریه‌در . »

بو حوادث اوزرینه ، ازمیتده فرقه قوماندانلغندن ، ۷ کانون ثانی ۳۳۶ تاریخلی شیفره ایله ، ما کنه باشنده استیضاح کیفیت ایتدك وحوادث دوغرو ایسه ، « استانبولدن کلدیکی بیلدیریلن قطعه قوماندانه ، موسی‌الیهك - یحیی قپودانك - بزم آدممز اولدیغنی واکر برقسور وقباحتی وارسه طرفمزدن ایجابنك یاپیلمسی طبیعی بولندیغنی و هیچ برصورتله یحیی قپودانك محاصره وتوقیف ایدلمسنه راضی اولمدیغمزی بیلدیریکز » دیدك . [وثیقه : ۲۰۶]

افندیلر ، ۷ کانون ثانی ۳۳۶ ده یازیلوب ۸ ده آلدیغمز ایکی تلغراف واردر . بونلردن بری ، ازمیتدن ، برنجی فرقه قوماندان وکیلی امضاسیله فوزی بکدندر . مفادی شودر : «بوکیجه ، ایکی بیك کشیلك بر قوت ، طاوشانجیله چیقه‌رق قوای ملیه قوماندانی یحیی بکی محاصره ایتمشلردر . یاپیله‌جق معامله‌نك اشعاری معروضدر . »

دیکر تلغرافنامه ، دوزجه‌ده بولنان اصل فرقه قوماندانندن کلیوردی . رشدی بك ، مرکزده بولنان وکیلندن آلدیغی عینی معلوماتی بیلدیریبوردی . [وثیقه : ۲۰۷]

فرقه قوماندان وکیلی فوزی بکك ، ۷ کانون ثانی ۳۳۶ تاریخلی استیضاحمزه ویردیکی ۸ کانون ثانی ۳۳۶ تاریخلی جوابنده ، یحیی قپودانك هنوز اله کچمدیکی ، قوای ملیه ایله کلن مفرزه آره‌سنده برمصادمه احتمالی اولدیغی وکلن مفرزه قوماندانه أمرمزی بیلدیره‌جکی اشعار ایدیلیوردی . [وثیقه : ۲۰۸]

افندیلر ؛ او تاریخده ، مبعوث اوله‌رق استانبولده بولنان یاورم جواد بکدن ، ۱۰ کانون ثانی ۳۶ ده شویله بر تلغراف کلدی :

حربیه
۱۰-۱-۳۳۶

ق ۲۰ قوماندانلغنه

مصطفی کمال پاشا حضرتلرینه :

۶-۱-۳۳۶ کیجه‌سی صباحه قارشی عموم ژاندارمه قوماندان معاونی حلمی بك واسکدار ژاندارمه قوماندانی نظمی بك قوماندانسنده درت ضابط ، اللی ژاندارمه و یوزباشی ناهید افندی قوماندانسنده

استانبول محافظ آلایندن طقسان نفر ، باندیرمه واپورینك ایشیقلری سوندوریله‌رك مرکبه واصل اولمش وعلی الصباح مرکبه چیقان مفرزه درحال طاوشانجیلی قوشاتمش ومختلف خانه‌لر باصیلمشدر . کلن هیئت ، کوی هیئت اختیاریه‌سنی طوپلایه‌رق خائن وطن اولان یحیی‌یی ، یاتسلیم ویا نرده اولدیغنی سویله‌مزلرسه طاوشانجیلی انسانلریله برابر یاقه‌جقلرینی افاده ایدرلر . هیئت اختیاریه ، ایکی کوندنبری یحیی قپودانك کویلرنده اولمدیغنی ونرده بولندیغنی بیلمدکلرینی مصراً افاده ایتدیلر . یحیی ، صاغ اوله‌رق الله کچمیه‌جکدر . فقط یحیی‌لك امحاسندن صوکره مرمره حوضه‌سنه صاحب وحاکم اولان وهرکون اناطولی وفرانسزلر طرفندن تسلیح ایدیلن رومارك واستانبولده‌کی رذلالك پك بیوك موفقیته مظهر اوله‌جقلری استهدف وقوای ملیه نامی نامنه‌ اولان یحیی‌نك تنکیلی ، ازمیت ، آطه‌بازاری واستانبول حوالیسنده ، دشمنلرمزك حسابنه برچوق فساد چته‌لرینك دوغمسنه‌ده سببیت ویره‌جکدر . بناءً علیه ؛ جمال پاشا حضرتلرینك ایشه مداخله‌سیله ، یحیی‌نك تبدیل نام ایله بر اولکی معروضاتم دائره‌سنده سربستیسنك تأمینی ایچون ایجاب ایدنلره أمر بیورولمسی مسترحمدر . (جواد)

حربیه ناظری

جمال

§ بو تلغرافك ، حربیه شیفره‌سیله وجمال پاشا امضاسیله قپادلمش اولمسی وفقط محتویاتنده « جمال پاشا حضرتلرینك ایشه مداخله‌سیله یحیی‌نك خلاصی ، چاره‌سنك تأمینی فقره‌سی ، جالب نظر دقتدر . دیمك ، که جمال پاشا ، جواد بکك تلغرافنك ، اوقومغه لزوم کورمدن کندی شیفره‌سیله و امضاسی تحتنده چکیلمسنه مساعده ایتمشدر . چونکه ، بردفعه یحیی‌یی تعقیب ایتدیرن جمال پاشادر . بوندن بشقه تأمین سربستیسی ایچون کندی دلالتلرینك طرفندن أمر اولنمسنی ، کندی معلوماتی تحتنده ، البته یازدیرمزلردی .

ازمیتده ، فرقه قوماندان وکیلندن کلن ، ۹ و ۱۰ کانون ثانی ۳۳۶ تاریخلی ایکی تلغرافنامه ایله ، مسمولاته عطفاً ، ایکی مصادمه‌دن صوکره ، یحیی قپودانك ، میتاً استیصال اولندیغی بیلدیرلدی . [وثیقه : ۲۰۹]

۱۱ کانون‌ثانی ۳۳۶ ده ، فرقه قوماندان وکیلندن ، استانبولدن کلن مفرزه قوماندانه ، طرفمزدن تبلیغاتده بولنوب بولنمدیغنی صوردم . [وثیقه : ۲۱۰] اوچ کون صوکره ۱٤ کانون‌ثانی ۳۳۶ تاریخلی راپورنده ، فرقه قوماندان وکیلی ، شومعلوماتی ویردی : « بالذات اجرا ایتدیکم تحقیقاتدن . . مصادمه اولمدیغی و یالکز ، یحیی قپودان تسلیم اولدقدن صوکره ، کوی خارجنده آلت جارحه ایله قتل ایدلمشدر . قفا طاسنك اولماسی بونی مؤیددر . » [وثیقه : ۲۱۱]

افندیلر ؛ بو مشئوم خبر اوزرینه ، استانبولده‌کی تشکیلاتمزه ، ۲۰ کانون ثانی ۳۶ تاریخنده ، میرآلای شوکت بك واسطه‌سیله شو تلغرافی یازدق :

« یحیی قپودانك تنکیلنه لزوم کوسترن اسباب ایله تسلیم اولدقدن صوکره قصداً شهید ایدلدیکی

آ کلاشیلمغله قتله کیملرك دخل و تأثیری اولدیغنك ، درسعادتدن مراجعت ایدن متعدد فداکار آرقداشلره ایضاحات ویرلمك اوزره ، سرعت اشعاری رجا اولنور افندم .

هیئت تمثیلیه نامنه

مصطفی کمال

§ اسکی براشعارمزه جواب اولمق اوزره ، استانبولدن ، ۲۰ کانون ثانی ۳۶ ده یازیلوب برکون صوکره واصل اولان تلغرافده شو ایدی :

بشکطاش
۲۰-۱-۳۳۶

آنقره‌ده : ق ۲۰ قوماندانلغنه

مصطفی کمال پاشا حضرتلرینه مخصوصدر .

ج : ۱۷ - ۱ - ۳۳۶ .

۱ — محل وقعه‌ده بولنان شایان اعتماد برذاتك افاده‌سنه نظراً یحیی قپودان قالانوب کوی خارجنده بولنان قره‌قول محلنه کونورولورکن جواردن اون قدر شقی‌نك قره‌قول اوزرینه آتش ایتمسی اوزرینه فراره تشبث ایتمش وبو اثناده قتل اولنمشدر . مع‌مافیه ایی بر تحقیقات یاپیلمسی خصوصنده حکومت نزدنده تشبثاتده بولونیلدی .

۲ — یحیی قپودانك قوای ملیه نامنه بك چوق فنالقلر یاپدیغی تواتر درجه‌سنه واردیغی کبی رسمی و خصوصی یاپیلان تحقیقات‌ده بونی تأیید ایتدیکی جهتله حکومت ، تعقیباته قرار ویرمش ، فقط ، هیئتمزجه مرقومك موقتاً اختفا ایدەرك قوای ملیه ایشلرینه قاریشمه‌مسی و فنالغه جرأت ایتمه‌مسی ، یانده بولنان فراری عسکر وژاندارمه‌لری اعاده ایتملری شرطیله ، تعقیبات یاپیلمه‌مسی آرزو ایدلمش و لازم کلنلر نزدنده تشبثات یاپیلمغله برابر کککبوزه‌یه‌ده مأمور مخصوص کوندرلمشدی . بو اثناده حکومت کبزلیجه بردنبره عسکر سوق ایتمش و صرف یحیی قپودانی دردست ایتمك ایستدیکنی اعلان ایدەرك معروض حال وقوعه کلمشدر افندم . (واصف)

چناق قلعه موقع مستحکم قوماندانی

شوکت

§ افندیلر ، « کوی خارجنده‌کی قره‌قوله کونورولورکن جواردن آتش ایدلمش ؟ فراره تشبث ایتمش ، بو اثناده قتل ایدلمش ؟ ! » بو تعبیرك ، بو کبی سوء قصدلرده بر فورمول کبی قوللانیلدیغنی آکلامه‌مق ایچون ، چوق صافدل اولمق لازمدر .

یحیی قپودانی احیا ایتمك ایچون ، برابر چالیشدقلری و قرار ویردکلری حکومتك ، کیزلیجه ، ردنبره أمر واقع یاپیورمش اولدیغی حقنده‌کی افاده‌ده ، شایان دقتدر . استانبولده ، ژاندارمه‌دن ، استانبول محافظ آلایندن ضابط ، عسکر تفریق اولونیور ... استانبولده وضعیته حاکم اولدیغنی ادعا ایدن تشکیلات رؤسامز خبردار اوله‌میور .

§ قره واصف بکك بو تلغرافنه جواب اولمق اوزره وقوع بولان استیضاحمز شودر :

شیفره

آنقره
۲۲-۱-۳۳۶

درسعادتده :

چناق قلعه موقع مستحکم قوماندانی شوکت بکه

یحیی قپودانك قتلی مسئله‌سنی جدی صورتده تعقیب ایدن وحسابنی ایسته‌ین بالخاصه استانبولده بك چوق کیمسه‌لر واردر . تعیین حقیقته مدار اولمق اوزره تواتر درجه‌سنده واردیغی بیلدیریلن قاتللرینك نه‌لردن عبارت اولدیغنك سرعت اشعاری رجا اولنور .

هیئت تمثیلیه نامنه

مصطفی کمال

§ افندیلر ، بو استیضاحمزه ویریلن جوابی‌ده ، تحملکزه صیغینه‌رق عیناً عرض ایده‌جکم :

بشکطاش
۲۴-۱-۳۳۶

آنقره‌ده : ق ۲۰ . ق

مصطفی کمال پاشا حضرتلرینه مخصوصدر .

ج : ۲۰-۱-۳۳۶ .

۱ — یحیی قپودانك تسلیم اولدقدن صوکره قتل اولندیغنی ایشتدك . تحقیقات یاپیورز . نتیجه‌سنی عرض ایده‌جکز .

۲ — مرقومك تنکیلنه سبب ، هیچ برکیمسه‌یی دیکله‌مه‌مسی ، قوای ملیه نامنه علنی فجاعت ، شقاوت یاپمسی واشقیایی اولدن بری اخفا ایتمسی ویا کوستریلن محله کیتمسی حقنده ویریلن امرلری

دیکله‌مه‌سی اوزرینه ، حکومت ، کندیسنه کویلردن و اطرافدن مراجعت ایدنلرک اصرارینه دایانه‌میه‌رق کندیلکندن وحتی هیئتمزك خبری اولمه‌دن تشبثات یاپمیشدر افندم . (واصف)

چناق قلعه موقع مستحکم قومندانی

میرآلای شوکت

§ محترم افندیلر ؛ تلغرافنامه‌نك ، ایکنجی ماده‌سنده‌کی ، مرقومك هیچ کیمسه‌نی دیکله‌مه‌سنك ، تنکیله ، قتلنه سبب اوله‌رق کوستریلمسی اصلا دوغرو اولامز . شهید مرحوم ، نی دیکلیوردی ، بندن امر آلیوردی . ویردیکم امره کوره ، حرکت ایدیوردی . بشقه برمانعه ویا شخصه مربوط اولدیغی ، اونلردن امر آلمسی لزومنی کندیسنه امر ایتمه‌مشدم . بو سببله ، استانبولدن هر اوکیمه کلندن ، داخلیه ناظرندن ، ژاندارمه قوماندانی خائن کمال پاشادن ویریلن امرلری اصغا ایتمه‌مسی ، ذاتاً مناوبمز ایدی . قوای ملیه نامنه ، شناوت وحجاعت یاپانلرده کندیسی اولیوب ، کوچوك آرسلانك چته‌سی کبی مقصد مخصوص خائنانه ایله تشکیل ایدلدکلری وثائقه مستنداً آکلاشلمش اولان چته‌لر اولدیغی و یحیی‌نك بونلرك منع شنائعلرینه چالیشدیغی‌ده ، سوزلرینه اعتماد اولنمق لازم کلن ذواتك تحقیقاتیله ثابت اولمش بر کیفیتدر .

ککبوزه مدافعهٔ حقوق هیئتی رئیسی ایله ککبوزه قائممقامی فوزی بکك ، مشترك امضالریله ، وقعهٔ مؤسفه‌نك وقوعندن اول ، ما کنه باشنده وقوعبولمش اولان برمراجعتی‌ده ذکر ایتمه‌دن کچه‌میه‌جکم :

« ککبوزه قوای ملیه قوماندانی یحیی بك حقنده بعض کسانك افترالریله الك نهایت صالی کیجه‌سی استانبولدن ارکان وامرا قوماداسنده کلن ایکی بیك قدر بر قوتله ، طاوشانجلده تحت محاصره‌یه آلندیغی والیوم محاصره آلننده بولندیغی ، شمدی اهالیدن آلدیغم معلوماتدن آکلاشیلمشدر . بوبله ، وطنی ایچون چالیشان برذاته قارشی یاپیلان بومعامله‌نك ، پك حقسز اولدیغی معلوم عالی قوماندانیلری ، میرمومی‌الیهك قورتارلمسی حقنده نه کبی برمعامله یاپیله‌جغنك امر واشعارینی ما کنه باشنده بکلریز .

قائممقام — مدافعهٔ حقوق هیئتی رئیسی

فوزی — حاجی ...

§ افندیلر ، اوتاریخلرده ، ازمیت حوالیسنده ، قوای ملیه تشکیلاتی ایله اوغراشان مبعوث مسری بکك‌ده ، بوبابده‌کی اشعاراتی عیناً عرض ایتمه‌مه مساعده کزی رجا ایدرم :

ازمیت
۳۳۶-۱-۱۱

ق ۲۰ . قومندانلغنه

۱ — مصطفی کمال پاشا حضرتلرینه : مخابره‌سی درت کون اول ارائش اولان یحیی قپودان مسئله‌سی ، نهایت خبر آلمش اوله‌جنکز وجهله ، شهادتیله نتیجه‌لندی .

٢ — یحیی قبودانك ، استانبول قپوسنده ، متعضو برماهیتده محافظهٔ موجودیتی، هرحالده قوای ملیه‌یه قارشی معارض بولنان ذواتی ، تدهیشدن خالی قالدیغندن ازاله‌سی تصمیم ایدلمش بولندیغنده شبهه یوقدر .

٣ — ازمیرك بومقصده مبنی تصحیحی ، مسئله‌نی موضعی ماهیتدن چیقارمقده وهیئت تمثیلیه‌جه تأملی واجب قیلمقده‌در .

٤ — ازمیرك لوالری، استقبالی وزلدن بی حضور ایکن، بوندن قیملدامیان ومعیتنده هیچ برقطعه‌یه امر ویرمه‌ین ، بوندکی محبوسیتندن اون التی یکرمی کشینك بردن فرار ایله‌مسنی هرکون مسائل دینه باقی ایدن آذی توسانی حکومتك، یحیی‌نك ازاله‌سی کیفیتی اهمیتله تلقی وآلدیغی ژاندارمه قوتی ایله بالذات حرکت ایتمش ونهایت قوای ملیه‌یه مهم برضربه وورمق صورتیله مقصدینه نائل اولمش بولونیور . مابعدی وار . (مبعوث سری)

فرقه ١ قوماندان وکیلی

فوزی

ق ٢٠ . قوماندانلغنه

٥ — ککبوزده تشکیل ایدلمش بولنان قوای ملیه‌نك باشسز قالمسی ، بوندن صوکره اورالری دهشته القا ایده‌جکدر .

٦ — بورالرجه بوتون قوای ملیه‌نك استناددهی بیلینن یحیی‌نك ، بو صورتله امحاسی ، افکار عمومیه‌یی بحق تشویش ایتمشدر .

٧ — یحیی‌نك ازاله‌سی ، حکومتك قوای ملیه‌یه قارشی بعدما آله‌جغی متجاوزانه وضعیته دلیل عد ایدیلمکده‌در .

٨ — بوحرکت ، اجنبیلرجه دخی لاشك قوای ملیه‌نك نظر حکومتده قابل اهمال وامحا برماهیتده کورولدیکنه حکم ایدیله‌جکدر . بواعتبارایله تدابیرلازمه اتخاذ اولنملیدر . مابعدی‌وار . (مبعوث‌سری)

فرقه ١ قوماندان وکیلی

فوزی

ق ٢٠ . قوماندانلغنه

١ — ٦٨ نومرولی شیفره‌یه ذیلدر : مابعد . وضعیتی تشوشـدن تخلیص و ککبوزه قواسنك همان معتمد بر ذاته تفویضی تدبیری ، اتخاذ اولنمدیغی تقدیرده ، اسکدار لواسی دخی داخل اولدیغی حالده ، بوتون ازمیت‌سنجاغنده ، فرد واحدك‌قوای‌ملیه طرفدارانی ایتمسنه امکان‌بولنه‌میه‌جغی قطعیاً بیلنملیدر .

٢ — ژاندارمه آلای قوماندانی حکمت بکك بلاافاته وقت قالدیرلمسی الزمدر .

٣ — ازمیت لواسنده قوای ملیه‌نك کسب موجودیت ایده‌بیلمسی ، نظامیه خدمتنده بولنان قائممقام فوزی بکك ، ژاندارمه قوماندانی اولمسنه متوقفدر . بشقه چاره یوقدر . بونی اهمیتله عرض ایدیورم . (مبعوث سری)

فرقه ١ قوماندان وکیلی

فوزی

ق ٢٠ قوماندانلغنه

١ — ٧٩ نومرولو شیفره‌یه ذیلدر :

قوای ملیه‌نك ، آناطولو طرفلرندن ، استثقال ایدلمکده اولدیغی حقنده ، دوران ایدن شایعات ، حادثهٔ ألیمه اوزرینه مخالفلره دها زیاده قوت بخش اولدیغندن ، اسکی مکنت وزندکینك ضیاعه اوغرامدیغنی کوستره‌جك فعلی بر تدبیر اتخاذی الزمدر .

٢ — علی فؤاد پاشا حضرتلرینك بورایه قدر تشریفلرینی لزوملی کورمکده‌یم .

٣ — ازمیت لواسنه ، اهمیت ویرلمسنی و اهمیت ویرلدیکنی کوستره‌جك فعلی تدبیرلر اتخاذی لزومنی ، تکرار ایچون مجبوریت کوریورم . (مبعوث سری)

فرقه ١ قوماندان وکیلی

فوزی

§ او تاریخده ، استانبولده بولنان رؤف بك‌ده ، شو مکتوبی کوندردی :

استانبول
١٩-٢-٣٣٦

مصطفی کمال پاشا حضرتلرینه

یحیی قپودانك تسلیم اولدقدن صوکره اتلاف ایدلدیکی ، بوراجه‌ده آکلاشیلمشدر . محافظلغه مراجعت ایدلمش فتح میت عملیاتی‌ده یاپیلمشدر . تعقیبات قانونیه‌یی حکومت ، ألنه آلمشدر افندم . عرض تعظیمات ایلرز .

حسین رؤف

افندیلر ؛ یحیی قپودانك قتل ایدلدیکنه شبهه قالمامشدی . بو حقیقت ، بیلندکدن صوکره ، قاتل اولان حکومتك ، تعقیبات قانونیه‌یی آلته آلمش اولمسی ، جنایت فاعللرینك میدانه چیقمیه‌جغنه دلیل دکلیدی ؟ فقط ، افندیلر ، زمان ، هر شیئك ، هر حقیقتك ، تاریخك صمیمی سینه‌سنده مطالعه‌سنی ضامندر .

§ محترم افندیلر ؛ حکومتی و استانبولده‌کی تشکیلاتمز رؤساسنی ، بویله چیرکین بر جنایتك ارتکاب اولنمسنه دلالته سائق اولان اسباب ومؤثراتك ، تدقیقنك جداً شایان عبرت نتایجه منجر اوله‌جغنه قانع بولندیغم جهتله‌در ، که ظاهراً ، اهمیتسز کبی کوریله‌بیله‌جك اولان بر وقعه‌یی دلائله و وثائقه استناد ایتدیره‌رك ایضاح ایتدم . بو ایضاحاتمله انظار ملتده واضح بر زمین تدقیق حصولنه یاردیم ایده‌بیلدیسه‌م وجدانی وظیفه‌لرمدن برینی یاپمش اولدیغمه قانع ومستریح اوله‌جغم .

افندیلر ؛ بو حادثه‌یی مطالعه ایدرکن ، ایکی نقطه‌یی نظر دقتده طوتمق ، فائده‌لی اولور! او نقطه‌لردن:

۱) نجیسی : سعید ملانك منسوب اولدیغی تشکیلات خفیه وککبوزه ، قارتال حوالیسنده تماماً بو تشکیلاته منسوب اشخاص وجته‌لرك رولی وبو رولی ، بزم آداملرمزه وتشکیلاتمزه عطف ایتمکده و وطنپرور یشایان ذواتی اغفال واقناعده کوستریلن مهارت و موفقیت .

۲) نجیسی ؛ استانبول تشکیلاتمزك رؤساسی‌که بزه ، هیئت تمثیلیه‌یه تابع واونك تعلیماتی واشعاراتی دائره‌سنده حرکتله مکلف بولونیورلردی و آنجق ، بومکلفیتی ، صمیمی ایفا ایتمکله استقامت عمومیه‌ده اصابتله یورومه‌نك اغلب احتمال اوله‌جغنی قبول ایتملری ایجاب ایدردی . حالبوکه ، بو ذوات ، کندی عقل وتدبیرلرینی ، هیئت تمثیلیه‌نك ایقاظلری قارشوسنده ، یوکسك کورمکدن فارغ اوله‌مه‌مشلر و استقلال حرکتلرینه ثلمه‌ت اولنمسنی ، عزت نفس مسئله‌سی یاپه‌رق ، عصبیلشمشلر وبو حس سقیم تحت تأثیرنده ، اغفال اولنمه قدر وارمشلردر . [وثیقه : ۲۱۲]

§ شمدی افندیلر ، وجدان وشفقت صاحبی اولانلری ، جداً دلخون ایدن بر تلغرافی دها نظرکاه رقتکزه وضع ایده‌رك ، بو مسئله‌یه دائر بیاناتمه ختام ویره‌جکم :

استانبول
۱۴-۱-۳۳۶ ۴۹۶۰

آنقره‌ده : قوای ملیه رئیسی مصطفی کمال پاشا حضرتلرینه

زوجم یحیی قپودان ، شخص ذات سامیلرینه اولان مناسبتی طولاییسیله ، برجرم قانونیسی اولمقسزین ، عرض تسلیمیت ایتدیکی حالده ، ککبوزه ژاندارمه یوزباشیسی ناظل و ملازم اول عبدالرحمن افندیلر طرفندن آلچاقجه‌سنه شهید ایدلدی . بوتون طاوشانجیل اهالیسی ، وقعه‌نك شاهدیدر . احقاق حق ایچون عدلیه و داخلیه نظارتلرینه مراجعت ایدلدی . ایکی نفر یتیم ایله پریشان بر حالده بولونیورز . بوبابده تشبثات ومعاونت سامیلرینه منتظرز فرمان .

قره کرکده یکه‌جیلرده قره‌داش محله‌سنده
۱۹ نومرولی خانه‌ده ساکن یحیی قپودان زوجه‌سی
شوکت خانم

§ افندیلر ؛ یحیی قپودان مسئله‌سنه ، ٢٠ تشرین ثانی ٣٣٥ تاریخنده نهایت ویرلدی . برچوق مسائله وزمان قطع ایتمك صورتیله ، وقعه‌نك نواحیٔ ی اكمال ایتمك ضمننده ... فلاق ... ، مسئله‌ده بیورورسه‌كز ، تكرار ، براقدیغمز تاریخه عودت ایده‌رك ، وقایعی تعقیب ایده‌لم .

(آنقره ـ اسكیشهر) شمندوفرینك ایشله‌دیلمسنه ائتلاف دولتلری طرفندن ممانعت ایدلشدی . بوخطك ایشله‌دلمسی ایچون ، دول ائتلافیه ممثللری نزدنده ، شدید بر صورتده پروتستو ایدلمسی ، ٢١ تشرین اول ٣٣٥ ده آنقره‌هیئت مركزیه‌سنه بیلدیرلدی .

آطنه تشكیلاتی متشبثلرینك ، نیكده‌یه ویا قیصری‌یه كله‌رك ، بزمله تماسده بولنمق صورتیله ادامهٔ فعالیتلری تأمین ایدلدی .

آیدین جبهه‌لرنده ، وضعیت هركون كسب نزاكت وجدیت پیدا ایتمكده اولدیغندن ، صالح پاشا ایله ، آماسیه‌ده قرارلشدیردیغمز وجهله ، دونانما جمعیتنك درت یوز بیك لیراسنك بو جبهه‌لر احتیاجاتنه تخصیص ایدلمسی حربیه ناظرینه یازدق . بو جبهه‌ده‌كی مجاهدینه ، اسلحه ، جبخانه اعطاسنی وجبهه‌نك ماكنه‌لی تفنك وطوپچی قطعاتیله تقویه‌سنی ، قونیه‌ده اون ایكنجی قول اردو قوماندانندن رجا ایتدك .

افندیلر ؛ فرانسزلر ، (باندیرمه ـ صوما) شمندوفر خطنك مراقبه‌سی بهانه‌سیله ، باندیرمه‌یه بر مفرزه چیقارمشلردی . آسایشی مكمل اولان باندیرمه‌یه ، عسكر اقامه‌سنه حاجتلری اولمدیغی بدیهی ایدی .

بو نقطه‌یه ، ٢٤ تشرین ثانی ٣٥ ده اون دردنجی قول اردو و ٥٦ نجی فرقه قوماندانلرینك نظر دقتنی جلب ایتدك .

اجنبی ضابطلری ، آیدین جبهه‌لرنده دولاشه‌رق ، پروپاغاندا یاپیورلر و وضعیتی آكلایورلردی . بوكبی ضابطلرك جبهه‌ده قطعات ایله تماسنه قطعیاً میدان ویرلمه‌مسنی و رسمی مراجعتلرینك حكومته ، اكر قوای ملیه‌یه عائد بر سویلیه‌جكلری اولورسه هیئت مركزیه‌لرمز واسطه‌سیله بزه ، مراجعتلری لزومنك كندیلرینه تبلیغی و پروپاغاندا یاپانلری اولورسه ، تحت‌الحفظ منطقه‌دن اخراجلری و مجبوریت قطعیه حاصل اولورسه ، جبهه‌ده كوروله‌جك ائتلاف عسكرلرینه‌ده سلاح استعمال ایدلمسی ، جبهه‌یه بیلدیرلدی .

افندیلر ؛ بز ، ازمیر اهالیسنك‌ده فعلاً انتخابه اشتراكنی تأمین ایتمك ایستیوردق و او یولده تشبث و وسائطله مقصدمزی ابلاغ ایدییوردق . فقط ، یونانلیلر ، بالطبع مانع اولیورلردی .

٢٩ تشرین ثانی ٣٣٥ تاریخنده ، بو خصوصی ، دول ائتلافیه ممثللری و بیطرف سفیرلر نزدنده پروتستو ایتدك وبوندن ، ازمیر تلغراف وپوسته باش‌مدیری بولنان ادهم بك یاردیمیله ازمیر اهالیسنی‌ده خبردار ایتمك ایستدك .

افندیلر ؛ احتمال برچوقلریكزك خاطرنده‌در . اشغال زماننده ، آطنه‌ده ، (ترد) نامنده ، قوای ملیه علیهنده ، براجنبی غزته‌سی انتشار ایدییوردی . بوغزته ، محضا ، آناطولو افكار ملیه‌سنی اغفال و اضلال مقصدیله و بزم علیهمزده ، هذیانلرله مالی ستونلره مالك ایدی . بالطبع ، بو غزته‌نك داخله كیرمسنه ممانعت ایتدك .

فقط ، بو غزته‌نك ، مملكتده اوقونمسی البته فائده‌لی كورن ، علی رضا پاشا قابینه‌سنك داخلیه

ناظری و جمال پاشانك مكرراً تزكیه ایلدیكی داماد شریف پاشا ، (فردا) غزته‌سنك ، بو زهرلی پاچاورانك سربسر دخیل‌مندرجات اولماسی ایچون أمرلر ویرمشدی. بو سببله ، شریف پاشانك آرقداشی جمال پاشانك ، ۳ کانون‌اول ۳۲۵ ده ، نظردقتی جلبه لزوم کوردك .



§ افندیلر ، مجلس مبعوثانك استانبولده طوپلانمسنه مانع اولامه‌مق ضرورتی اوزرینه ، استانبولده اجتماع ایده‌جك مجلسده ، « وطنك تمامیتی ، دولت وملتك استقلالی ، تأمیندن عبارت اولان غایه‌یی محافظه ومدافعه ایچون متفق وصمیمی بر غروپ وجوده کتیرمکی » یگانه چاره اولارق مطالعه ایتدك. بونك تأمینی ایچون، معلومکز اولدیغی وجهله، ۱۸ تشرین‌ثانی ۳۳۵ تاریخلی تعلیمات وتعمیمده، مبعوثلرك معین محلرده غروپ، غروپ اجتماع ایدرك ، مداولهٔ افکار ایده‌جکلری مهم نقطه‌لردن بری اولارق بومسئله‌یی قید ایتمشدك .

عینی تاریخده ، دوشوندك ، که بو غروپك تشکلنی تأمین ایچون هرلوادن بر مبعوثی اسکیشهره دعوت ایده‌لم . اسکیشهر اوزرندن شمندوفرله استانبوله کیده‌جك مبعوثلریده ، دعوت ایده‌جکمز مبعوثلرله برلشدیره‌لم وبالذات، اسکیشهره کیده‌رك، عمومی براجتماع یاپه‌رق، اساسلی برصورتده مداولهٔ افکار ایده‌لم. بومیانه‌ده، استانبولده، مبعوثانك امنیتلرینه متعلق تدابیری‌ده، موضوع بحث ایتمك ایستیوردق. فقط ، بونك صوکره ویره‌جکم ایضاحاتله ، عینی اجتماعی ، آنقره‌ده قالەرق یاپمغی ترجیح ایتدك . دها برآی قدر سیواسده قالدقدن صوکره نهایت آنقره‌یه حرکت ایتدك .

آنقره‌یه مواصلتمزی ، ۲۷ کانون اول ۳۳۵ تاریخلی ، شو آچیق تبلیغ ایله تعمیم ایتدك :

« سیواسدن قیصری طریقیله آنقره‌یه حرکت ایدن هیئت تمثیلیه ، بوتون کذرکاهنده وآنقره‌ده ، وبولەمتمزك حاروصمیمی تظاهرات وطنپرورانه‌سی ایچنده ، بوکون مواصلت ایلدی. ملتمزك کوستردیکی أثر وحدت وعزم ، مملکتمزك تأمین استقبالی حقنده‌کی قناعتلری ، لایتزلزل برصورتده ترصین ایدیجی ماهیتده‌در .

شیمدیلك، هیئت تمثیلیه مرکزی ، آنقره‌ده‌در . تقدیم حرمت ایلرز افندم .

هیئت تمثیلیه نامنه

مصطفی کمال

۲ کانون ثانی ۳۳۶ تاریخنده ، جمعیت هیئت مرکزیه‌لرینه ، حاجی بکتاشده چلبی جمال‌الدین افندی‌یه ، موطکیده حاجی موسی بکه آیریجه بر تبلیغده بولندق .

بو تبلیغمزك متنی وطرز تحریری ، شویله ایدی :

« ... سیاحتمزده‌کی مشاهدات وتدقیقاتمز ، بزلره ؛ جناب حافظ حقیقینك عنایت ربانیه‌سیله تجلی

ایدن ملی برلکمزك مستند اولدیغی تشکیلات ملیه‌نك تعضو ایتمش ومقدرات مات ومملکتی تخلیص ایچون ، بحق شایان استناد بر قوت وقدرت حالنه کلمش اولدیغنی ، مع‌الشکران کوستردی .

وضعیت خارجیه ، بو ملی عزم ووحدت سایه‌سنده ، ارضروم وسیواس قونغره‌سی اساسانی دائره‌سنده ، منافع ملك وملته مساعد بر شکله کیرمشدر .

مقدس وحدت و عزم واجماعمزه استناداً مطالبات مشروعه‌مزك تأمینی کونته قدر ، کمال ثبات ایله چالیشیلمسی وبو بیاناتمزدن ، کویلولره قدر ، ملتك دخی خبردار قیلنمسی تعمیماً رجا اولنور .

آناطولو وروم‌ایلی مدافعهٔ حقوق جمعیتی هیئت تمثیلیه‌سی نامنه
مصطفی کمال

§ افندیلر ، هیئت تمثیلیه مرکزینك ، آنقره‌یه نقلی فکری اولدقجه اسکی ایدی . بو فکر ، ایلك موضوع بحث اولدیغی صره‌لرده ، کاظم قره بکر پاشادن ورود ایتمش اولان بر تلغرافی عیناً بوراده ذکر ایده‌جکم :

شیفره

ارضرومدن
۳ تشرین‌اول ۳۳۵

ق ۳ قوماندانلغنه

هیئت تمثیلیه‌یه : قوای ملیه‌یی تمثیل ایدن ، هیئت علیه‌نك ، دکل آنقره‌یه حتی سیواسك غربنه بیله کچمه‌سی فکرنده‌یم . چونکه ، شرقی ولایاتك قوای ملیه‌سنی تشکیل ایدن هیئتك ، بوتون بوتون اوزاقلاشمسی ، دولاییسیله بوولایتلرك تشکیلاتسزلغنی موجب اوله‌جنی کبی ، شمدی‌یه‌قدر پك مشروع ومنطقاً اداره ایدلمکده اولان حرکات ملیه‌نك ؛ اوته‌دنبری دائما هربرتشبثمزی فنا کورمك وکوسترمك ایسته‌ین دشمنلرمزجه سابقی مثللو ، بربرده محافظه‌سی ایچون هیئت تمثیلیه‌نك سیواسدن غربه کچمه‌سی مطالعه‌سنده بولندیغمی عرض ایلرم .

ق ۱۵ . ق
کاظم قره بکر

§ بویله بر تلغرافنامه‌نك ، اصل و اساسی اولمه‌یه‌جغنه حکم ایتمك ایستدم . فقط ، نه‌چاره‌که ، بو شیفره تلغرافنامه ارضرومدن ، سیواسده اوچنجی قول اردوبه کشیده ایدلمشدر . شیفره محلولنك آلتنده [آچیلدی . فتحی ؟ منه] یازی وامضاسی اولدیغی حالده‌ده اوچنجی قول اردودن بزه کوندرلمشدر .

افندیلر ، کاظم قره بکر پاشا ، دعوتمز اوزرینه ، سیواسه کلدکدن وبرلکده مذاکره‌ده بولندقدن

صوکره شبهه‌سز بو تلغرافنامه‌ایله اوله‌جه بیلدیردیکی فکر ومطالعه‌سنده اصابت اولمدیغنی کورمش، اوله‌جقدر. فقط، بو فکر ومطالعه‌ده‌کی اصابتسزلکی آکلامق ایچون، بهمه‌حال وجاهاً مداوله افکاره هیچ‌ده حاجت اوله‌میه‌جغی بدیهیاتدندر. بو فکر ومطالعه‌نك استناد ایتدیرلدیکی سببلره، الك بسیط برنظرعطف ایتمك، اونلرك بطلاننی آکلامه‌غه کافی کلیر ظن ایدرم.

بر دفعه؛ هیئت تمثیلیه‌نك یالکز، شرقی ولایاتك قوای ملیه‌سنی تشکیل ویاخود تمثیل ایتدیکی وبلکه بوتون مملکتك ـ آناطولو وروم ایلینك ـ قوای ملیه‌سنی تمثیل ایلدیکی چوقدن معلوم اولمش بولنمق لازمدی. بخصوص، بو نقطه اوزرنده، کونلرجه دوام ایدن تلغراف باشی مناقشه‌لری اولمشدی. برده، هیئت تمثیلیه‌نك، سیواسدن آنقره‌یه نقل ایتمسی، شرقی ولایتلرك تشکیلاتسزلغنی موجب اوله‌جق، بر سبب تشکیل ایده‌مزدی. هیئت تمثیلیه‌نك، شرقی ولایتلره سیواسدن تلغرافله ویردیکی اوامر وتعلیماتی، آنقره‌دن عینی صورتله ویره‌بیله‌جکنه شبهه یوقدی.

فقط؛ هیئت تمثیلیه‌نك، شرقی ولایتلردن زیاده غرب ولایتلرینه، استانبوله یقین بولنمسنی استلزام ایدن وحقلی کوسترن اسباب منطقیه، البته چوق ایدی. اولا؛ غرب وغرب جنوبی ولایتلرمزدن، فعلاً دشمن اشغالی آلتنه آلنمش اولانلر واردی. بوولایتلرمزی اشغال ایدن دشمن قارشوسنده، اساسلی مدافعه جبهه‌لری تشکیل واونلرك اسباب ترصیننی تأمین ایتمك لازمدی. حالبوکه شرق ولایتلرمزده، بویله فجیع بر وضعیت یوق ایدی. قطعی اوله‌رق قریب بر تهلکهٔ فعلیه‌ده، محتمل کورولمیوردی. بعید بر احتماله کوره، فرضا شرقدن ارمنیلرك فعلی بر تجاوزی قبول اولونسه‌بدی بیله، اونك قارشوسنده قوای ملیه ایله تقویه‌سی مقرر اولان، کندیلرینك تحت قوماندا‌سنده، اون بشنجی قول اردو حاضر بولونیوردی. فقط، ازمیر جبهه‌لرنده، مختلف طرز قوماندالر، مختلف ماهیتده قوتلر ومختلف ومتنوع، منفی منابعدن مضر تأثیرلر واردی. آطنه اشغالنه قارشی هنوز جبهه تشکل ایده‌مه‌مشدی.

بناءً علیه، اصول وقاعده شودرکه، وضعیت عمومیه‌یی اداره وسوق مسئولیتنی درعهده ایدنلر، الك مهم هدفه والك یقین تهلکه‌یه، ممکن اولدیغی قدر یقین بولنور. یترکه، بونقرب، وضعیت عمومیه‌یی نظردن مهجور براقه‌جق درجه‌ده اولمسین! آنقره بوشرائطی جامع برنقطه ایدی. هرحالده جبهه‌لرله اشتغال ایده‌جکز دیه بالیکسره، نازلی‌یه ویاخود قره حصاره کیتمیوردق. فقط، جبهه‌لره واستانبوله شمندوفرله مربوط ووضعیت عمومیه‌یی اداره نقطهٔ نظرندن سیواسدن اصلاً فرقی اولمیان آنقره‌یه کله‌جکدك.

مجلس مبعوثانك استانبولده طوپلانمسی ضروری کورولدکدن صوکره ایسه، آنقره‌یه کلمك نه‌درجه لزوملی وفائده‌لی مطالعه ایدلمك لازم کلدیکنی ایضاحه لزوم کورمم.

افندیلر؛ هیئت تمثیلیه‌نك آنقره‌یه نقل ایتمه‌مسی ایچون سببلر سرد اولنورکن، بو میانده، هله «اونه‌دنبری دائما هرتشبثمزی فنا کورمك وکوسترمك ایسته‌ین دشمنلردن» بحث ایدلمش اولمسنه هیچ برمعنا ویره‌مدم. فی‌الحقیقه، کندیسنك دیدیکی کبی دشمنلر بزم هانکی حرکتمزی، هانکی تشبثمزی ایی کورمشلردر ویا کوره‌بیلیرلرکه اوکا کوره حرکت ایده‌لم!

اکر، بو فکر ومطالعه‌یی تولید ایدن: «استانبولده، آمال ملیه‌یه مطابق بر علی رضا پاشا حکومتی

واردر. مجلس مبعوثانده، اوراده اجتماع ایده‌رك مقدرات ملت ومملکتی مراقبه‌یه باشلادقدن صوکره، هیئت تمثیلیه‌نك غرب جبهه‌لریله، مجلس مبعوثان ایله علاقه ومناسبتنه نه لزوم قالیر. بو تقدیرده، هیئت تمثیلیه‌نك یالکز شرق ولایتلرینك تشکیلاتیله اشتغال واکتفا ایلمسی وافی ودها نافع اولمازمی؟» کبی بر ملاحظه ومطالعه ایدیسه، بر درجه‌یه قدر، شایان تأمل کوروله‌بیلیر. فقط، بو تقدیرده‌ده، وضعیت عمومیه‌یی وحقیقت احوال وشرائطی کوروشده وطرز تلقیده هیئت تمثیلیه ایله کاظم قره‌بکر پاشا آره‌سنده غیر قابل املا برخندق اولدیغنی قبول ایتمك ایجاب ایدر.

هیئت تمثیلیه‌نك آنقره‌یه کلمسنی دشمنلر فنا کوره‌جکدر؛ نقطه‌سنده دها چوق توقف ایدیله‌رك بلکه، درمیان ایدلش اولان فکر وملاحظه‌نك منبع ومنشأنه دها زیاده نفوذ ایدیله‌بیلسه‌یدی بزم شمدیلك بوکا حصر ایده‌جك فضله زمانمز یوقدر.

§ افندیلر، بوندن اول بحث ایتدیکم وجهله، بر ایکی کونلك بر اجتماع ومذاکره مقصدیله، مبعوثلری دعوت ایچون ایلك یازدیغمز تلغرافده ـ که بو تلغراف صورتی مطبوع اوله‌رق تمریرات حالنده‌ده پوسته ایله کوندرمشدك ـ مقصددن بحث ایتدکدن صوکره «هیئت تمثیلیه‌نك بولنه‌جغی محلده، زمان اجتماع، کوندریله‌جك مبعوثلرك اسم وآدرسلری معلوم اولدقدن صوکره بالمخابره قرارلاشدیریله‌جقدر. هیئت تمثیلیه، قریباً استانبوله یاقین برمحله نقل ایده‌جکدر.» دیمشدی. [وثیقه: ۲۱۳]

آنقره‌یه مواصلتمزده، آنقره ـ اسکیشهر خطی ایشله‌مکه باشلامش اولدیغندن اولکی تبلیغمزه ۲۹ کانون اول ۳۳۵ تاریخنده یاپدیغمز بر ذیل ایله، مبعوثلرله محل ملاقات اولمق اوزره (آنقره) یی تثبیت وتعمیماً تبلیغ ایتدك. بوتعمیمك بر ماده‌سنده، دیکر مبعوثلردن ممکن اولدیغی قدر فضله ذواتك مذاکره‌یه اشتراکی صوك درجه آرزو ایدلمکده اولدیغی، قیدندن عبارتدی. [وثیقه: ۲۱۴]

افندیلر، نتیجه‌سندن پك زیاده فائده مأمول ایتدیکمز، بو تشبث خیرخواهانه ووطنپرورانه‌نك دخی، استانبول رجالی طرفندن اوکنه چیقیلدیغنی عرض ایدرسه‌م حیرت ایتمزسکز ظن ایدرم.

مساعده بیوریلیرسه‌کز، بوجهتی بر آز ایضاح ایده‌یم: بز، مبعوثلری. آنقره‌یه دعوت ایدرکن، برطاقم ذوات اوزرنده، بودعوتی حکمسز، متصور اجتماعی عقیم براقمق ایچون مقابل تدبیر وتشبث آلیورلرمش.... بعض مبعوثلرك ویردکاری تلغرافلرله، بوخصوصده، مطلع اولدق. مثلا، بوردور مبعوثی حسین باقی امضالی و ۲۹ کانون اول ۳۳۵ تاریخلی شویله بر تلغراف ورود ایتدی: «استانبولده اجتماع ایدن مبعوثلر نامنه آیدین مبعوثی حسین کاظم امضاسیله هیئت تمثیلیه ریاستنه کلن تلغرافده، اك سریع واسطه ایله دارالخلافه‌یه کلمه‌لکم لزومی اشعار ایدلمکده وبو کونده داخلیه نظارتندن مورود تلغرافده‌دخی عزیمتم بیلدیریلمکده.
متقدماً هیئت تمثیلیه نامنه مصطفی کمال پاشا حضرتلری طرفندن واقع امر واشعارات اوزرینه نقطه نظرم عرض وایضاح قلندیغی حالده هنوز بوبابده بر امر تلقی ایدیله‌مدیکندن اشعار دولتلرینه کمال اهمیتله منتظرم افندم.»

آقداغ‌معدنی مبعوثی بحری امضالی وعینی تاریخلی برتلغرافده‌ده: «آیدین مبعوثی حسین کاظم امضاسیله ورود ایدن تلغرافده، مبعوثلرك اك سریع واسطه ایله درسعادته کلملری بیلدیریلیورسه‌ده، هیئت تمثیلیه‌یه اعضا انتخاب اولنان مبعوثلرمی، یوقسه بالعموم مبعوثلرمی دعوت اولندیغنده تردد ایدلمشدر. لطفاً خط حرکتمك تعیینه مساعده‌لری مسترحمدر فرمان.»

افندیلر ، بوکا مماثل تلغرافلر توالی ایتدی . بو اشعارلردن ، سهولتله ، مستبان اولمقده ایدی ، که مبعوث آرقداشلر ، هیئت تمثیلیه ایله حکومتی واستانبولدن بوتون مبعوثلری دعوت ایتمک صلاحیتنی کندنده کوره‌بیلن ذواتی، متعدد مشترکده هم‌فکر وهم آهنك تلقی ایدیورلردی . حکومتك وبعض مبعوث ذواتك منفی مضمرانی خاطر و خیاللرینه بیله کتیره‌میورلردی . اولسه اولسه ، بزمله استانبولده‌کی ذوات آره‌سنده ، یکی تقرر ایتمش بر وضعیت بولندیغنی ویاخود آره‌ده ترتیب نقطه‌سندن بر یاکلشلق اوله‌بیله‌جکنی ظن وفرض ایله‌مش اولدقلری اشعارلرنده‌کی صفوت وصمیمیتدن آکلاشیلمقده ایدی .

مراجعت ایدن مبعوثلره ، ویردیکم جواب شو ایدی :

« حسین کاظم بکك اشعاری ایله بزم بر کونا علاقه‌مز یوقدر . مومی‌الیهك وضعیته تماماً آکاه اولمدیغی آکلاشیلیور . ۱۷ و۲۹ - ۱۲ - ۳۳۵ تاریخلی تلغرافنامه‌لرمز احکامنجه حرکت . منافع ملیه ووطنیه‌مزه دها موافق اولدیغی جهتله اونلرك تسریع ایجابی و کاظم بکك خودبخود وقوع بولمش اولان اشعارینه مناسب جواب اعطاسنی وکیفیتك اشعارینی رجا وتقدیم احترامات ایلرز افندم .

هیئت تمثیلیه نامنه

مصطفی کمال»

عموم مبعوثلره‌ده ، شوتعمیمی یازدق :

آنقره ۳۰ کانون‌اول ۳۳۵

« آیدین‌مبعوثی حسین‌کاظم بك افندینك مبعوثین کرامدن بعضیلرینه، درسعادته سرعت‌حرکتلرینه دائر تلغرافنامه‌لر کشیده ایلدیکی آکلاشیلدی . بوتشبث ، میرمومی‌الیهك وضعیته تماماً آکاه اولمدیغنی کوستردیکندن کندیسنه وضعیت افهام و . . . . . تاریخ . . . . . نومرولی تبلیغاته دائر معلومات اعطا ایتدیرلدی . بناءً علیه، هیئت تمثیلیه‌جه استرحام اولندیغی وجهله ، هیئت تمثیلیه اعضاسی اوله‌رق انتخاب اولنمش مبعوثین کرامله دیکر مبعوثیندن مذا کرانده حاضر بولنمق ایسته‌ین ذوات محترمه‌نك ، کانون‌ثانینك بشندن اعتباراً آنقره‌یه تشریفلری توضیحاً استرحام اولنور .

هیئت تمثیلیه نامنه

مصطفی کمال»

۳۰ کانون‌اول ۳۵ تاریخلی برشیفره ایله‌ده استانبولده‌کی تشکیلاتمزه: « حسین کاظم بکك تشبثندن بحث ایتدکدن صوکره ، کندیسنك بزم تبلیغاتمزدن خبردار ایدلمسنی ومذا کراتده حاضر بولنمق آرزو بیوریرلرسه لطفاً وسریعاً آنقره‌یه تشریفلری لزومنك افهامنی» بیلدیردك . [وثیقه : ۲۱۵]

افندیلر ؛ بز، استانبولده‌کی تشکیلاتمزدن خبر بکلرکن ، فارشیمزه بر ذات چیقدی . بونك کیم

اوله‌بیله‌جکنی تخمینده کوچلك چکمزسکز ، ظن ایدرم . معلومیا ، بزم استانبولده هم مرخصمز وهم‌ده ناظر اولان ذات . . جمال پاشا . . أوت ؛ ۱ کانون ثانی ۳۳۶ تاریخلی شو تلغراف حربیه ناظری جمال پاشا امضاسیله کلیوردی :

ى ۲۰ قوماندانلغنه

مصطفی کمال پاشا حضرتلرینه :

درسعادتده بولنان مبعوثاندن برغروپ مراجعتله اعطا ایلدکاری تحریری مطالبنی عیناً بروجه آتی عرض ایلرم :

۱) مجلس مبعوثانك ، برآن‌اول ، اجتماعی الزمدر . شوصره‌ده بعض مبعوثلرك آنقره‌یه دعوت ایدلملری ، مجلسك مسارعهٔ آچیلمسنه مانع اوله‌جقدر .

۲) بو حالك و دعوت کیفیتنك میدان ویره‌جکی سوء تفسیر آره‌سنده ، اك زیاده جالب دقت اغیار اولان ، قوهٔ تشریعیه‌نك بشقه قوتلرك تحت تأثیرنده حرکت ایتمکده اولمسی ظنی‌در . بونك ، داخلده وخارجده پك بیوك براعتمادسزلق تولید ایده‌جکی محققدر .

۳) بویله برحال ووضعده ، مجلسك ، کندیسندن بکله‌نیلن خدماتی ایفا ایده‌بیلمسی ممکن‌دکلدر .

٤) اولجه یاپیلدیغی کبی مبعوثلرله تماس ومناسبتده بولنمق اوزره صلاحیت واسعه‌یی حائز برذاتك ، مرخص صفتیله استانبوله اعزامی تأمین مقصده کافیدر .

٥) آنقره‌یه دعوت ایدیلان مبعوثلرك تأخیرعزیمتلری‌واوراده طوپلانان ذواتك‌ده همان‌استانبوله حرکتلری حقنده یکیدن تبلیغات سریعه ایفاسنه انتظار ایدلمکده‌در .

حربیه ناظری

جمال

افندیلر ؛ بوطرز حرکت واشعارده ، برصمیمت ونجابت کوربیورمیسکز؟ اولا ؛ بزم، مبعوثلرله اجتماع عقدی قراربمزوبوبابده‌کی تبلیغاتمز، بوندن برچوق آی اولندنبری معلوم ایدی. اکر بوحرکتمز منافع وطنیه‌یه جداً غیر موافق ومحذورلی کورولمش ایدیسه ، بزمله عینی غایهٔ ملیه‌یی تعقیب ایتدکلرینی ادعا ایتمکده بولنان افندیلرك وحکومتك، بزم دعوت ایتدیکمز مبعوثلره ، استانبوله جلب تلغرافلری یازمه‌دن اول ، بزمله آکلاشمسی ، هیچ اولمازسه نقطهٔ نظر وتشبثلرندن بزی خبردار ایلملری اقتضا ایلمزمیدی ؟ بویله یاپمیوبده دوغریدن دوغری‌یه دارالخلافه‌یه حرکتلرینی تسریع ایتدیرمك ایچون‌هیئت تفتیشیه ریاستلری واسطه‌سیله،شیخ‌محسن فانی‌نك وداخلیه ناظرینك امضالریله ، طشره‌ده‌کی مبعوثلری صیقیشدیروب شاشیرتمق وامر واقع احداثیله بزم تشبثمزی عقامته اوغراتمغه قالقیشمق دوغرومیدی؟

ثانياً افندیلر ؛ تجدید انتخاب آیلرجه و آیلرجه اجرا اولنمیوب مدت معینهٔ قانونیه چوقدن کچیرلمش اولدیغی تاریخلرده هیچده استعجال کوسترمکی تخطر ایتمه‌ین بو افندیلر، بزم ارضرومدن، سیواسدن بری، نامتناهی تشبثات و فعالیتمزك بر اثر موفقیتی اوله‌رق ، تأمین ایدیله‌بیلن تجدید انتخابدن صوکره وهر بر لرینك مبعوثلقلرینی آریجه توسط وتعقیب ایله تأمیندن صوکره نهایت اوچ ، بش کون کبی قلیل بر تأخر وبالخصوص بو تأخر بیوك برغایه‌نك وبالخصوص استانبولده طوپلانمق غفلتنی کوسترنلرك شخصلرینك دخی مصونیتنه متعلق تدابیرك تأمینی اسبابنی تذکر مقصدیله اولدیغنه کوره ، بو افندیلری بوقدر استعجاله سوق ایتملی میدی ؟ هیچ بر تدبیر وقرار آلمه‌دن ، بر آن اول ، معروض حقارت ورذالت اولمقده استعجال ، نه‌دن ایلری کلیوردی ؟

ثالثاً ، افندیلر ، صاف ونزیه آرقداشلرینی بالاغفال ، استانبولده ، کندیلرینك داخل اولدقلری تهلکه وحقارت چنبرینه ، سرعت سریعه ایله صوقمق ایسته‌ین بو افندیلر ، آناطولو وروم ایلی مدافعهٔ حقوق جمعیتنه منسوب دکللرمیدی ؟ بوملی جمعیتك اعضاسی بولونمیورلرمیدی ؟ بر جمعیتك افراد واعضاسی ، مبعوث اولدقلری حالده دخی ، جمعیتك لیدرلریله مداولهٔ افکار ایده‌رك اك نهایت ، تثبیت اولنه‌جق پروغرام داخلنده حرکته مجبور دکلیدرلر ؟ دنیانك هر طرفنده ، بوتون مدنی هیأت اجتماعیه‌ده ، بو ، بویله دکلیدر ؟

برغروپك ، برفرقه‌نك، لیدرلریله تماس ومناسبته کلسندن ؛ قوهٔ تشریعیه‌نك ، بشقه قوتلرك تحت تأثیرنده حرکت ایتمش اولدیغی ظننك تولد ایده‌جکی واهمه‌سندن و بونك انظار اغیارك جالب دقتی اوله‌جغندن ، نه‌دن خوف ایدیلیوردی ؟ بو افندیلر ، تجدید انتخابی و مبعوثلرك انتخابی، تأمین ایتمش اولان ، تشکیلات قوتنك ، تحت تأثیرنده کورولمکی ، معنا شرف وحیثیتلرینه منافیمی بولیورلردی ؟

مبعوثلرك ، مملکت داخلنده ، قوتلی برملی تشکیلاته منسوب اولدقلرینی واو تشکیلات شامله‌نك تثبیت ایلدیکی معین غایه‌لردن آیریله‌میه‌جغنی وهراحتماله قارشی ، او تشکیلات قوتنك تحت تأثیرنده بولندقلرینی، آچیق بروجدان و آلنله اعلان ایتمه‌نك ، اصل بونك ، داخلده وخارجده اك بیوك اعتماد وصایغی‌یی تأمین ایده‌بیله‌جکنی ، بو افندیلر، تقدیر ایده‌میورلرمیدی ؟

و اصل ، بو صلابت وجدان وقناعتده بولنوب معین غایهٔ ملیه‌یی تأمین یولنده ، هرتهلکه‌یی اقتحامه حاضر بر حال ووضعیت آلنمدقجه ، مجلسك ، کندیسندن بکله‌نیلن خدماتی ایفا ایده‌بیلمسنه امکان اوله‌میه‌جغنی آکلامق، کهانته‌می ، یوقسه ، واقع اولدیغی کبی ، تجاوز وحقارته مسکینجه مطاوعته‌می وابسته ایدی ؟

بو افندیلر ، نم، شخصاً مبعوثلرله تماسده بولنمه‌می آرزو ایتمیورلر وینه حکومت و بعض افندیلر ، نم ، استانبوله‌ده کیتمه‌می جائز کورمیورلر . آنجق ، صلاحیت واسعه ایله بر مرخصك کوندرلمسنی توصیه ایدییورلر . دوغروسی بو نقطه‌ده‌کی عقل وفراستلرینه دیه‌جك یوق ! کوندردیکمز مرخصلر دکلیدی، که ملت وکیللرینك دشمن پنجه‌سنه کیرمسنه برنجی درجه‌ده مؤثر اولمشلر واك نهایت، کندی شخصلرینی بیله مدافعه تدبیر وچاره‌سنی تطبیقدن عاجز اولدقلرینی اثبات ایلمشلردر .

مبعوثلرك، خود بخود دعوتلرنده ، اغفال وامر واقع احداثنه موفق اوله‌مدقدن صوکره ، بزم طرفمزدن تبلیغات اجرا ایتدیرمکی ، طلبده‌ده کوستریلن نزاکت پك انجه دکلیدر ؟ افندیلر .

§ محترم افندیلر ، بو بحث ایتدیکم تلغرافه جواباً ، اولا شو قیصه شیفره‌یی یازدم :

٥ کانون ثانی ٣٦

حربیه ناظری جمال پاشا حضرتلرینه

ج : صاحب تقریر مبعوثلرك اسملرینك و بو تقریری کیمه خطاباً ویردکلرینك اشعارینه منتظرز افندم.

هیئت تمثیلیه نامنه

مصطفی کمال

حربیه
٦ کانون ثانی ٣٣٦

آنقره : ق ٢٠ . قوماندانلغنه

ج : ٥ کانون ثانی ٣٣٦

مصطفی کمال پاشا حضرتلرینه :

مبعوثلرك اسامیسی شونلردر : حسین کاظم ، تحسین ، جلال الدین عارف ، حامد . . الخ در . بکا کتیرنلر باشده‌کی ایکی ذاتدر .

حربیه ناظری

جمال

§ افندیلر ؛ بالاخره ، بزه ویریلن معلوماته نظراً ، بکا تلغراف یازان ذوات ، مبعوثلردن مرکب بر غروب دکلدی . صدراعظم ، شخصاً طانیدیغی حقی بك نامنده بر ذاتی ـ سیوه‌رك مبعوثی اولدیغی معلوماتی اوزرینه ـ وحسین کاظم بکی ، نزدینه دعوت ایده‌رك ، بکا خطاباً قیصه بر تلغراف یازدیرمش . بو تلغرافی ، آلدن بعض ذواته امضا ایتدیرمشلر . شیفره کوندرلمك اوزره ، حقی وحسین کاظم بکلر جمال پاشایه کوتورمشلردر .

اوحالده ، بش ماده‌لك وتقریر نامی ویریلن تلغرافنامه ، بالآخره اویدورلمشدر . ذاتاً ، تقریردن بحث اولندیغی حالده ، بونك تقدیم اولندیغی مقامك هنوز موجود اولمامسی‌ده ، مسئله‌ده حیله ومقصد مخصوص اولدیغنی ارائه‌یه کافیدی . هنوز مجلس آچیلمش ومجلس ریاستی وظیفه‌یه باشلامش دکلدی . معهذا جمال پاشانك بو تلغرافنی آلدقدن صوکره ، شو شیفره تلغرافی یازدم :

آنقره
٩- ١-٣٣٦

حربیه ناظری جمال پاشا حضرتلرینه

حسین کاظم ، تحسین ، جلال‌الدین عارف ، حامد بك افندیلره :

١ آنقره‌یه کلمه‌نك سوء تفسیراته اوغرایه‌جغنه دائر ، حربیه ناظری پاشا حضرتلری و ساطتیله ، ابلاغ بیوریلان مطالعاتلرینه واقف اولدق . مسئله ، وطن و ملتك حیاتیله علاقه‌داردر . مجلس مالیده ، تشکیلات ملیه اوزرینه مستند . قوتلی برغروپ حصوله کلمز و سیواس عمومی قونغره‌سیله ملتك جهانه اعلان ایلدیکی مقررات ، اکثریت عظیمه طرفندن برعقیده و دستور اتخاذ قیلنه‌مزسه ، خدمت ملیه‌مزك تأمین ایده‌جکی موفقیات هبا اولور . مملکت برفلاکته معروض قاله‌بیلور. بناءً علیه، برطاقم وطنسز ودینسزلرك پروپاغاندالری، بزم ایچون دستورالعمل اوله‌مز. غایه ، ملتك نجات ووطنك خلاصیدر . بر ایکی کون ایچون تشریفلریله مداوله‌ٔ افکار و توحید آمال ایدلمك بزجه پك مهمدر . بوکا نظراً طرز حرکتك تعیینی منوط رأی عالیلریدر . عرض احترامات ایلرز افندم .

هیئت تمثیلیه نامنه
مصطفی کمال

§ محترم افندیلر ؛ استانبولك تماس و ایضاحنده بولندیغمز جان صیقیجی وضعیتیله اوغراشیرکن، مملکتك اقصای شرقنده‌ده ، بریالانجی پیغمبرك احداث ایتدیکی مهمجه‌وقانلی برو قعه جریان ایدییوردی. بوکا دائر اون بشنجی قول اردو قوماندانلغندن متعدد راپورلر ورود ایدییوردی . بایبورده درت ساعت مسافه‌ده ــ حارث قریه‌سی ــ واردر . بوقریه‌ده مقیم اشرف نامنده برشیخ ، شیعیلك تلقیناتنده بولونیورمش . بودن متأثر اولان بایبورد مفتی وعلماسی ، شیخی جلب ایدرك استجواب ایلمك ایچون تشکیل ایدکاری برهیئتی ، (حارث) ه کوندرمشلر و حکومت محلیه نامنه شیخی دعوت ایتمشلر . . شیخ بو دعوته اجابت ایتمه‌مش . . حکومت محلیه (٥٠) کشیلك برمفرزه کوندرمش . بوندن بوسبوتون متقابل اولان شیخ ، مریدانیله برلکده مفرزه‌نك اسلحه و مهماتی آلمش و افراد و ضابطانی اسیر و بعضیلرینی شهید ایتمش . . بونك اوزرینه ، حواردن بعض قطعات ، بایبورده سوق اولنمقله برابر مسئله‌نك قان دوکولمکسزین ، مصلحانه حلی ترجیح ایدلمش . . شیخ نزدینه علما و امرادن مرکب برقاچ هیئت کوندرلمش . . حکومته مطاوعتی ایچون نصایحده بولونیلمش . . اون آلتی کون ، بوصورتله ضایع ایدلمش . اك صوك کیدن ، ارضروم قاضیسی هیئتنك‌ده رجاسی ، شیخ اشرف اوزرنده مؤثر اولمامش . بالعکس شیخ ، بونلره خطاباً : « هپکز کافرسکز ! کیمسه‌یی طانیمام ، اطاعت ایتمم ، حرب ایده‌جکم . الله ، بکا شریعت اعلاننه مأمورسك دیدی . » طرزنده براولتیماتوم ویرمکله برابر ، برطرفندن‌ده کویلره ، (صاحب شریعت) و (مهدیٔ منتظر) امضالریله

برطاقم بیاننامه‌لر کوندره‌رك خلقی اغفال و کندیسنه التحاق ایتدیره‌رك عصیان ایتمش . بونك اوزرینه ، بالذات بایبورده کلوب طقوزنجی فرقه‌نك قوماندانسی آلای قائممقامی خالد بك ، ٢٥ کانون اول ٣٣٥ کونی ، کافی قوتله حارته حرکت ایدر . شیخ ، طوپلادیغی عاصیلرله مدافعه‌یه قرار ویردیکندن طوپجی وپیاده قوتلریله مصادمه ومحاربه‌یه احتیاج حاصل اولور . بو اثناده ، شیخك مریدلرندن برطاقلری‌ده حارته یاردیم ایتمك اوزره جوار کویلرده اجتماع ایدرلر . نهایت ، قائممقام خالد بکك دوغریدن دوغری‌یه بایبوردن ، بکا کوندردیکی ١ کانون ثانی ٣٣٦ تاریخلی شیفره‌سنده دیدیکی کبی : « حارت مسئله‌سی ، یالانجی پیغمبرك و اوغللرینك و توابعندن بعضیلرینك اتلافی وحارتك تسلیمیله نتیجه‌لنمشدر . »

خالدبك ، بو شیفره‌سنده ، مبعوثلره متعلق بعض معلومات‌ده‌ویردیکندن ، کندیسنه ٢١ کانون ثانی ٣٣٦ تاریخنده شو شیفره‌یی یازدم : « حارت حادثه‌سنده الده ایدیلان موفقیت برادرلرینی تبریك ومبعوثلرك آنقره‌یه کلمسی حقنده صرف بیوریلان مساعی‌یه تشکر ایدرم .

مصطفی کمال



§ افندیلر ؛ حربیه نظارتی ایله هیئت تمثیلیه آره‌سنده ، مزمن حاله کلمش بر مسئله واردی . ناظر پاشا ، استانبولده بولنان ارکانی ، قول اردولرك ومیرآلای رتبه‌سنده‌کی امرایی ، فرقه‌لرك باشنه کچیرمك ایستیوردی . سائر امرا وضابطانده ، آناطولوده قطعاته کوندره‌جکندن بحث ایدییوردی . بو آرزویی ، بر پرنسیب اوله‌رق ایلری سورمش وتطبیقاتی‌ده ؛ حربیه نظارتی مستشار سابق احمدفوزی پاشایی ، آنقره‌ده علی فوأد پاشانك یرینه یکرمنجی قولی اردو قوماندانلغنه ونورالدین پاشایی‌ده ، قونیه‌ده میرآلای فخرالدین بکك یرینه اون ایکنجی قول اردو قوماندانلغنه تعیین ایتمك صورتیله بر امر واقع حالنده یاپمق ایسته‌مشدی .

بو سیستم ، تعقیب و تطبیق اولندیغی تقدیرده ، حرب عمومیده یتیشمش و قول اردو و فرقه قوماندانلقلرینه ارتقا ایتمش نه قدر کنج ارکان وامرا وارسه ، شبهه‌سز ، کافه‌سی بو مقاماتدن تبعید ایدلمش اوله‌جقلردی . چونکه ، استانبولده متراکم اسکی ارکان وامرا ، قدماً ورتبةً ، اردو بویوك جزؤتاملری باشنده بولنان کنج قوماندانلره تقدم ایتمکده ایدیلر .

بز ، بو پرنسیپك ، اصلا مروجی اوله‌مزدق . بالخاصه ، ایچنده بولندیغمز شرائط اونوتیله‌رق ، بویله سقیم اجراآته البته موافقت ایده‌مزدك . بناءً علیه ، جمال پاشایه اول و آخر نقطهٔ نظرمزی وتعیین اولنان یکی قول اردو قوماندانلرینك کوندرلمه‌ملری لزومنی بیلدیرییوردق .

فخرالدین پاشا ، قول اردوسی باشنده بولنه‌رق ، آیدین جبهه‌سنه معاونت و مظاهرتله مشغول اولیوردی . علی فوأد پاشا ، فرید پاشا زماننده عزل ایدلمشدی . جمال پاشا ، او حقسز معامله‌یی تصحیح ایتمك ایسته‌مه‌مشدی .

یکرمنجی قول اردویه ، آنقره‌ده بولنان ٢٤ نجی فرقه قوماندانی قائممقام ، مرحوم محمودبك، وکالةً قوماندا ایدییوردی . علی فوأد پاشا ، هم قوای ملیه قوماندانلغی یاپیور و هم‌ده حقیقتده قول اردوسنه حاکم بولونیوردی .

بز ، قول اردو وفرقه جزء‌تاملرنده قوماندا تبدیلنی ، باخصوص ، مقاصد ملیه‌یه تابع واو یولده حرکت ایتمکده بولنان ، شخصلری‌معلوم قوماندانلری ، بویله واهی وکیم‌بیلیر ناصل بر مقصدمخصوصه مبتنی پرنسیپه فدا ایتمه‌مکه قطعیاً قرار ویردك . یالکز، استانبولده بولنان کنج وفداکار ضابطانك و اطبانك ، بر آن اول ، آناطولویه ، اردو قطعاتنه کوندرلمسنی ، فائده‌لی وشایان آرزو بولیوردق.

جمال‌پاشا ، آنقره‌یه مواصلتمزکونلرنده ، بومسئله اوزرنده دهاچوق اصرار واستعجال کوسترمکه باشلادی . مسئله‌یی، عزت‌نفس مسئله‌سی یاپدی. استعفا ایده‌جکنی‌بیلدیرمکله تهدیداته باشلادی . ما کنه باشنده جواب اعطاسی خصوصنده‌کی اصراری اوزرینه ، حربیه ناظرینه ٢٩ کانون اول ٣٥ تاریخنده یازدیغم شیفره‌ده : « علی فؤاد پاشانك قوماندادن انفکا کنی ، بز ، اساساً ، هیچ بروقت دائمی قبول ایتمدك . احمد فوزی پاشانك اصالةً قوماندانلغه تعیینی موضوع بحث اوله‌مز . صلحك تقررندن اول، تصور وتصویب ایدیلن پرنسیپك ، موقع تطبیقه قونمسی محاذیر عظیمه‌یی داعیدر . حربده ، بالفعل اکتساب مقام وموقع ایتمش ذواتی، مادون وضعیته صوقمق، اوله‌مز . بو نامبوسم تشبثات، تشکیلات ملیه ایچون چالیشمقده اولان ذواتك ایش باشندن آیرلملرینی وبو صورتله وحدت ملیه‌نك متأثر اولمسنی مستلزمدر .

آجیقده قالمش ، مقتدر ذوات ، قول اردولر دائره‌لرنده وقول اردولرك أمرنده ، منطقه و موقع قوماندانلقلرینه ، اخذ عسکرلره تعیین اولنه‌رق ترفیه اولنه‌بیلیرلر .

کوچك رتبه‌لی ضابطان واطبانك ایسه برآن اول کوندرلمسی لازمدر . اون ایکنجی قول اردویه کلنجه ، بوقول اردو ، محاربه ایدن قوای‌ملیه ایله تشریك مساعی ایتمش وطرفین آره‌سنده فعله مستند براعتماد متقابل تحصل ایلمشدر . تبدل قطعیاً جائز دکلدر . اوراده‌کی وضعیتك‌ده بویله برحاله اصلا تحملی یوقدر . » دیدم .

§ افندیلر ، بو مسئله اوزرنده ، آناطولو وروم ایلیده بولنان بالجمله قوماندانلرله مخابره ایدرك ، نظر دقتلرینی جلب ایتمشدم . کانون ثانی بدایتنده ، آنقره‌ده بولنان فوأد پاشایه اولدیغی کبی ، قونیه‌ده بولنان فخرالدین پاشایه‌ده ، « نورالدین پاشا تعیین اولنه‌جق اولورسه ، قوماندانی ترك ایتمه‌رك کاکان وظیفهٔ ملیه ووطنیه‌کزه دوام ایتمکز ایجاب ایلمکده‌در . بناءً علیه ، بو بابده واقع اوله‌جق تبلیغاتدن بزی وقتیله خبردار ایدیکز » أمرینی ویردم .

جمال‌پاشا ، کانون‌ثانی بدایتلرنده، اوتاریخده حربیه نظارتی سرپاوری‌بولنان صالح‌بکی-سکزنجی‌قول اردو قوماندانی صالح پاشادر - ایکی مکتوبنی وبومکتوبلره ملفوفاً دول ائتلافیه فوق‌العاده ممثللرینك (٢٤ کانون‌اول ١٩١٩ - ١٣٣٥) تاریخلی مشترك برتقریرنی وبو تقریره حکومتك ویردیکی جواب صورتنی حامل اوله‌رق کوندردی .

جمال پاشا ، بو مکتوبلرنده‌ده ، قوماندا تبدیل وتنسیق حقنده‌کی پرنسیپندن وتعیین ایتدیکی احمد فوزی ونورالدین پاشالرك عزیمتلرینی تأمین لزومندن بحث ایدیور و بالخاصه « اردونك مهم قوماندا

مقاملرنده ، صوڭ حركات ماليه ايله عيان اولەرق مشغول اولمش ذواتك بالذات و رسماً بونلرى ، خارجه وباخاصه اجانبه قارشى اردوده سياسيالك حكمران اولديغى منظرەسى ويرير وبوده هر حالده سوء تأثيرى موجب اولور . نظارت ، بالفعل بو تأثيراتك فعلى تأثيرى قارشيسندەدر ، ديوردى وينه استعفاسنى تكرار ايديور وبودفعه ، بوحالده ، آرتق مجلس مبعوثانك امتدادى بر خيال محال اولەجغنى اخبار ايدييور . [وثيقه : ٢١٦]

افنديلر ؛ بو مسئلەيه مدائر ويرديكم جوابلرى ، شو صورتله خلاصه ايدەبيليرم : « مطالعاتمزده اصابت اولديغنه عائد قناعتمزى تكرار ايدرز . فريد پاشانك ميراث سياستى اولان ، آدين جهتنك ومنطقەسنك و اوزالرده كى قواى ماليەنك حال وآتيسنى ، دوڭ درجه علاقه ايله نظر دقته آليرز . آنى ايچون اميدبخش بر وضعيتك تأمينى دوشونيورز .

على فؤاد پاشانك دولت نظرنده، عموم نظرنده هردرلو تنقيددن معرا بولنديغى قناعتنك محفوظيتى شرط اساسيدر . حركت ماليه اساسنده ، هر نه صورتله اولسون الدى آتيلمش اولانلرك ، مقام و وضعيتلرندن انفصال ايتديرلملرى ، فداكارلقلرينك قباحت اولەرق تلقى ايدلديكنه عمت اولنور . بو ، محفوظيتى مؤمن اولمق ضرورى بولنان نقاط نظرمزه كوره اصلا قابل تجويز دكلدر .

حكومتجه وارد ، سياسى محاذيرى ، برطرف ايتمك ايچون ياپيلەجق هرشى ياپيلمشدر .

احمد فوزى پاشا ، بزمله تشريك مساعى قابليتنى حائز دكلدر . احمد فوزى پاشانك وظيفهٔ مخصوصه ايله كشت وكذار ايدركن واقع منطقسز افاداتى بيلدرمشدك . بونى مأمول ايتمم بيورمشديكز . احمد فوزى پاشانك ، آرقداشلره يازديغى خصوصى بر شيفرەده ، اردو ، بو كونكى آنارشى وضعيتنده قالدقجه مملكت ايچون هلاكت محققدر ديور . بو ذات ، اردونك تشكيلات ماليەيه مظاهر وضعيتنى آنارشى تلقى ايدييور . حالبوكه بيلمك لازمدر،كه اردو تشكيلات مليه قادروسى خارجنده دكل ، بلكه اونك روح واساسنى تشكيل ايتمكدەدر .

احمد فوزى پاشانك، كوناده ، ايلك ايش اولەرق ياپديغى معرفت، آنزاوور مسئلەسندن دولايى بيك مشكلاتله أله كچيريلن جايلرك تخليەسنى طلب ايتمك اولمشدر . بزمله مداولهٔ افكار ايتمەدن تعيين ايتديككز ايكى ذاتك ، عدم قبولى حقندەكى ضرورى و محق مطالعەمزه قارشى ، بر عزت نفس مسئلەسى ياپماييكز . بو ، وطن وملته صداقت ومربوطيتله قابل تأليف دكلدر .

(استعفا كز حالنده ، مجلس مبعوثان انعقادينك برخيال محال اولەجغى) حقندەكى قيدكزدن ، صدراعظمده داخل اولديغى حالده ، قابينەنك، مشروطيت ادارەنك علمدارى بولنديغى آكلاشيلمقدەدر . بك مهم اولان بونقطەنك تماميله تشريح و ايضاحى رجا اولنور . » [وثيقه : ٢١٧]

§ افنديلر ؛ شمدى ، سرياور صالح بك وداعتيله كوندرلديكنى عرض ايتدكم ، دول ائتلافيه فوق‌العاده ممثلرينك ، على رضا پاشا قابينەسنه ويردكارى مشترك تقريردنده ، برنبده بحث ايدەيم :

فرانسه ، بويوك بريتانيا و ايتاليا فوق‌العاده قوميسرلرى ؛ قره دكز اردوسى باش قوماندانى (سير جورج ميلن) ايله عثمانلى حربيه ناظرى آرەسنده جريان ايدن بر طاقم مخابرات، عثمانلى حكومتنك نظر دقتنى جلب ايتدكدن صوكره ، « بومخابراتدن واضحاً آكلاشيليوركه حربيه ناظرى جمال پاشا، قره‌دكز اردوسى باش قوماندانك ، پارسدەكى مجلس عالينك قرارلرينه تبعاً ، ويرديكى تعليماتى تطبيق

ایده‌جك یرده ، مأموریت عالیه‌سنك استلزام ایتدیكی مسئولیتدن قاچینه‌رق ، بر طاقم غیرقابل قبول معذرتلر وسببلر سرد ایتمشدر .

فوق‌العاده قومیسرلر ، حربیه ناظرینك آلدیغی وضعیتك موجب اوله‌جغی وخیم نتایج حقنده ، عثمانلی حكومتنك نظر دقتنی جلب ایتمكله برابر ، «ره دكز اردوسی باش قوماندانی طرفندن تبلیغ اولنان قونفرانس قرارلرینك تطبیقی ایچون نه‌كبی تدابیر آلمغی دوشوندیكنی اوكرنمك ایستر .

فوق‌العاده قومیسرلر ، وقعه‌دن خبردار اولان متفقین مجلس عالیسنی تنویر ایتمك اوزره ، مجلس عالی نامنه ویریلن امرلرك ، حربیه ناظری طرفندن یاپیلماسی خصوصنی ، عثمانلی حكومتنك ناصل مطالعه ایتدیكنی درحال بیلدیرمسی طلب ایدر . » دییورلر .

افندیلر ، عثمانلی حكومتی ، بو تقریره ویردیكی جوابده : « ازمیرك بدایت اشغالنك ناصل وقوع‌بولدیغی ، مختلط قومیسیونك تحقیقاتی وتحقیقاته قدر كچن زمان ظرفنده ، یونان یرنجیلری قارشوسنده ، خلقك حفظ حیات وصیانت ناموس قیدینه دوشدیكنی وحكومتله اردونك دائما تحقیق قومیسیوننك عدل ونصفتنه اعتماد ایتدیكنی ویالكز آقان قانلری ، موقتاً اولسون دیندیرمك ایچون ، عثمانلی حربیه نظارتنك ، جنرال میلن جنابلرینه ٢٣ آغستوس ٣٣٥ تاریخلی تذكره ایله تكلیفده بولنمش اولدیغی ذكر وبوتكلیفك ، یونان قطعاتیله قوای ملیه آره‌سنه عثمانلی قطعاتی وضعندن عبارت اولدیغی وبوتكلیفك رد اولندیغی » افاده ایدییور .

صوكره ؛ « منطقهٔ اشغالك یونان قطعاتندن غیری، ائتلاف قطعاتی طرفندن اشغالی تكلیفنه عائد ٢٠و٢٧ آغستوس ٣٣٥ تاریخلی ایكی قطعه تذكره‌یه وبونلرك‌ده جوابسز قالدیغنه » اشارت‌اولونیور .

بوندن صوكره‌ده ؛ « جنرال میلن جنابلرینك ، تحدید حدودی كوستریر تذكره‌لرینك (٣ تسرین ثانی ٩١٩-٣٣٥) حربیه نظارتنه كوندرلدیكی نقطه‌سنه تماس ایدیله‌رك ، حربیه ناظرینك بویله بر تبلیغك احكامنی تطبیقه رأساً صلاحیتدار بولنمدیغندن حكومته مراجعتندن وحكومتجه‌ده قومیسرلره عرض حال ایدلدیكندن » بحث اولونیور .

بعده ؛ — موقت خط حدودك یونانلیلر طرفندن تمامیٔ اشغالنه ممانعت ایدن — قوتك ، اهالی كتله‌سندن عبارت اولدیغی سویلیور . حكومتك واردونك ، خلقه مقاومت ابرازنده عاجز اولدیغنی بیان ایده‌رك مسئله‌نك چارهٔ حل وعدلی تكرار نیاز ایتدكدن صوكره « كرك حكومت وكرك حربیه نظارتی كویا مجلس عالی مقرراتی تطبیق ایتمیور كبی برتهمتدن آرتق تخلیصه مروةً دلالت بیورولمسی» نیازلرینه احترامات فائقه‌سنی‌ده ضم وعلاوه ایده‌رك جوابنامه‌یه ختام ویریلیور . [وثیقه : ٢١٨]

محترم افندیلر ؛ شمدی‌ده ، جمال پاشانك مكتوبلری محتویاتنده ، تماس ایتدكاری نقطه‌لره‌ده اشارت ایده‌جكم .

حربیه ناظری ، بزه ائتلاف دولتلری قومیسرلرینك تقریرنی اوقوتوركن برطرفدن‌ده ، اوته‌دنبری لایدیرمق ویاخود بزی یاپمقدن منع ایتمك ایستدیكی نقطه‌لری تكرار وتأیید ایدییوردی . جمال پاشا ، آرزولرینی بودفعه سرد و تكلیف ایدركن بوغریبه‌ده اوقوتمق صورتیله ، بزم‌احوال‌روحیه‌ومعنویه‌مز اوزرنده مؤثر اوله‌بیله دوشونمش بولندیغنه ، بیلمم احتمال ویرمك جائز اولورمی ؟

جمال پاشا ، دول ائتلافیه‌نك تمایلات سیاسیه‌سندن بحث ایتدکدن صوکره ، حکومت ، ویلسون پرنسیپلری اساسی داخلنده قبول ایده‌بیله‌جکاری اصلاحاتی وعد ایدن بر بیانامه‌یی قریباً نشر ایده‌جکدر . داخلیه ناظرینی کوجندیرمه‌ملیدر وچونکه استعفا ایدر . بوتقدیرده بحران اولور . مجلسك کشادنده داخلیه و خارجیه ناظرلرینك تبدیلی محققدر . دشمنلر ، مجلسی کشاد ایتدیرمه‌مك ایستیور ، حتی مجبلر جمعیتنك ذات شاهانه‌یه مراجعتله بو مجلسك مشروع اولمدیغنی بیان و فسخنی ایستیه‌جکلری خبر آلندی . [وثیقه : ۲۱۹] دییور و مبعوثلرك آنقره‌یه کلسی مسئله‌سندن بحث ایدییور .

§ شمدی افندیلر ، بو اوچ وثیقه محتویاتی کوز اوکنده طوته‌رق ، هپ برابر ، قیصه بر تحلیل یاپالم !

قومیسرلرك تقریرندن آکلایورز ، که ائتلاف دولتلرینك قره دکز باش قوماندانی میستر (جورج میلن) ، عثمانلی دولتنك حربیه ناظرینه ، جمال پاشایه ، دوغریدن دوغری‌یه تحت امرنده ایمش کبی تعلیمات واوامر ویرمکده‌در . جمال پاشا ، شمدی‌یه قدر بوندن بزه بحث ایتمدی .

وینه آکلایورز ، که عثمانلی دولتنك حربیه ناظری ، آلدیغی تعلیمات و امرلری یاپه‌مه‌مقدن و غیر قابل قبول معذرتلر وسببلر سرد ایتمش اولمقدن ناشی تخطئه ایدیلیور .

حربیه ناظرینك آلدیغی امرلرك نه اولدیغنی استدلال ایدیبورز ونه ایچون یاپه‌مه‌مقده اولدیغنی‌ده آکلایورز . چونکه ، قوای ملیه مانعدر . . قوای ملیه ، حربیه ناظرینك و حکومتك ، باش قوماندان میستر (جورج میلن) ك اوامر وتعلیماتنه توفیقاً ویردیکی ویا ویره‌جکی امرلره اطاعت ایتمیور . . ایشته قومیسرلر ، پارسده‌کی مجلس عالی نامنه ، بونی قابل قبول معذرت و سبب تلقی ایتمیورلر . دیمك ایستیورلرکه ، حکومتسه‌کز ، حربیه ناظری ایسه‌کز ، مملکته ، ملته ، اردویه حاکم اوللیسکز ! حاکم ایسه‌کز ، معذرتلر و سببلر قابل قبول دکلدر .

افندیلر ، علی رضا پاشا قابینه‌سی ، ۲ تشرین اول ۳۳۵ ده موقع اقتداره کلدی . اوندن اول فرید پاشا قابینه‌سی واردی . بوکا نظراً ، قوای ملیه ایله یونان قطعاتی آره‌سنه عثمانلی قطعاتی وضعنه متعلق ۲۳ آغستوس ۳۳۵ تاریخنده‌کی تکلیفی یاپان فرید پاشا قابینه‌سیدر . منطقهٔ اشغالك ، یالکز ائتلاف قطعاتی طرفندن اشغالنه دائر ۲۰ و ۲۷ آغستوس ۳۵ تاریخنده‌کی تکلیفی‌ده یاپان فرید پاشا قابینه‌سیدر .

علی رضا پاشا قابینه‌سی هنوز ، برتکلیف درمیان ایتمش دکلدر . فقط ، بالعکس ۳ تشرین ثانی ۳۵ تاریخنده اشغال منطقه‌سنه بر حدود تعیین وبو حدوده قدر یونانلیلرك اشغالنی تأمین خصوصنی ، باش قوماندان (میلن) حربیه ناظری جمال پاشایه امر ایدییور . ایشته ، جمال پاشانك انفاذ ایتدیرمدیکی امر بو اولیور . شایان تشکردرکه ، کرك کندیسی و کرك منسوب اولدیغی قابینه ، موقع اقتداره کلدکلرندن نهایت بر آی صوکره ، قوای ملیه‌یه قارشی عاجز اولدقلرینی ، اجنبی قومیسرلره سویلیه‌بیلمشلردر .

افندیلر ، بو وثائقدن ، آکلاشیلمسی لازم کلن اك مهم و اك معنیدار نقطه ، نجه ، قابینه‌نك مشترك تقریره جوابنده ، قومیسرلرك درمیان ایتدکلری نقطه‌لره کمال نواضعله وبویوك نزاکتله جواب ویریلیرکن ، بر جهت اصلا قاله آلنمیور . اوده ، افندیلر ، میستر (جورج میلن) ك دوغریدن دوغری‌یه عثمانلی دولتنك حربیه ناظرینه امر و تعلیمات ویرمکده اولمسیدر . بوحال ، نه تشکیلات

ملیه‌یه ، قارشی عزت نفس مسئله‌لری چیقاران حربیه ناظرینك ونه‌ده ، عثمانلی دولتنك استقلالنی تأمین ایتمك مسئولیتی درعهده ایتمش اولان قابینه‌نك عزت نفس وحیثیتنه دوقونمیور. بوحالك، کندیلرینك حیثیتنی و دولتك استقلالنی چوقدن رخنه‌دار ایلمش اولدیغنی فرق ایتمك ایسته‌میورلر . هیچ اولمازسه پروتستو ایتمیورلر . هیچ اولمازسه ، بو تسلط وتجاوز استقلال شکننانه‌یه واسطه اولامایز دیه فریاده جسارت ایده‌میورلر ... جسارت ایده‌میورلرافندیلر ، چونکه قورقیورلر . نته‌کیم قورقدقلری باشلرینه کلدی . بونی قریباً کوره‌جکز . قورقمق ایچون ، حیثیت انسانیه‌نك وعزت نفس ملینك دوچار تجاوز اوله‌میه‌جغی محیط وشرائطده بولنمق لازمدر . بوکا اهمیت ویرمه‌ینلرك ، ذاتاً بر انسان ایچون ، بر ملت ایچون ، غیر قابل تجاوز اوله‌رق محفوظیتی ، اك بویوك غایهٔ ناموس اولان مقدسات حقنده ، چوقدن لاابالی وغیر حساس اولدقلرینه حکم ایتمکده خطا یوقدر !

نصفت و مرحمت نیاز ایتمکله ملت ایشلری ، دولت ایشلری کوریله‌مز ؛ ملت ودولت شرف واستقلالی تأمین ایدیله‌مز ..

نصفت ومرحمت دیلنمك کبی بر پرنسیب یوقدر . تورك ملتی ، تورکیانك مستقبل چوجوقلری بونی ، بر آن خاطردن چیقارمه‌ملیدرلر .

افندیلر : جمال پاشایه ، قوماندا تبدلنه عائد نقطه‌لرده ویردیکمز جوابی عرض ایتمشدم . مساعده ایدرسه‌کز ، او جوابك باش طرفنی تشکیل ایدن خصوصات سائره حقنده‌کی مطالعاتمزی‌ده ، خلاصه ایده‌یم .

مواد اساسیه‌یه دائر نقاط نظرمز شو ایدی :

« ۱ — دول مؤتلفه‌نك هر بری اعظمی منفعتنی ، عموم تورکیاده ، تأمین ایتمك غایه‌سنده‌در . بو ، تورکیاده ، شایان اعتماد بر استناد نقطه‌سی تأمینی مستلزمدر . اجنبیلرك آچیقدن آچیغه معارض وغیر ممنون کورونملری سببنی ، قابینه‌نك وضع بیطرفیسنده آراملیدر ، عاجز واستنادسز اولمسنده آراملیدر .

۲ — قابینه ، بیاننامه نشر ایتمکده استعجال ایتمه‌ملیدر . بیاننامه ، قابینه موقعنی تقویه ایتدکدن صوکره نشر اولنملیدر . قابینه‌نك قوتلی اولمسی ، هر نقطهٔ نظردن قوای ملیه‌یه مستند اولدیغی قناعتنی بخش ایده‌جك برطریق حرکت قبولیله وبونی عالمه اظهار ایلمسیله ممکندر .

مجلس اجتماع ایتدکدن صوکره واوراده قوتلی بر « مدافعهٔ حقوق جمعیتی غروپی » وجود بولدقدن صوکره ، بیاننامه‌یه صره کله‌بیلیر . هر حالده بیاننامه ، صاحب مرخصلرینك عزیمتندن اول وفقط غروپیه متحدالفکر اوله‌رق تنظیم اولنملیدر . چونکه ، بویله اولمازسه ، حائز قیمت واعتبار عد ایدلمیه‌جکدر . بر ده ، ایشه ، قبول اولنه‌جق اصلاحاتی اعلان ایتمکله باشلامق دوغرو دکلدر . بالعکس بیاننامه‌ده ملتك استقلالی وملکك تمامیسندن باشلامق ، آنجق بونك تأمینه معلق ومشروط اولمق اوزره امور اداره‌نك خطوط اساسیه‌سی تقریر اولنمق موافق اولور .

بوبیاننامه‌یه اساس اوله‌جق خطوط مهمه ، سیواس عمومی قونغره‌سی بیاننامه ونظامنامه‌سنده موجوددر . اوراده ، مستقبل حدودلر ، دولت وملتك استقلالی ، اقلیتلرك حقوقی ، مظاهرتك ،

ملتجه ، طرز تلقیسی خصوصلری مصرحدر . بویله بر بیاننامه ، شمدیدن اجتناب و مجلسك كشادنده اكثریت غروپیله بالذات كره اعلان اولنور . موافق اولان بودر .

٣ — داخلیه ناظرینك استعفاسیله قابینه بر بحران حصولنه سبب كورولهمكدهدر . بویله بر مطالعهدن داخلیه ناظرینی ، صدراعظم تلقی ایتمكده اولدیغكز معناسی چیقار . بر قابینهده بحران ، آنجق حكومت رئیسنك استعفاسیله چیقهبیلور . قابینهنك ؛ داخلیه ناظری شریف پاشایه ، اوندهده فرید پاشایه تابع ومربوط اولدیغی آكلاشیلیور .

مجلسك كشادیله ، داخلیه وخارجیه ناظرلرینك تبدیلاتی حقنده اولدیغی حقندهكی اشارتی آكلایهمدق . بو ناظرلر ، شمدیدن بویله بر وعدده بولندیلرمی ؟

دشمنلرك ، مجلسی كشادیندن ایستهمیهجكلری طبیعیدر . یالكز ، پادشاهك مجلسی فسخ ایتمسی احتمالی وارد خاطرمیدر ؟ اكر بویله بر احتمال وارسه او حالده مجلسی ، استانبولده ، داغیتمق ومللی مجلس مبعوثانسز براقمق ایچونمی طوپلایورز ؟ بناءً علیه ، پادشاهك بو بابدهكی نقطهٔ نظرلرینك ، هر حالده قطعی اولهرق شمدیدن بیلنمسی لازمدر ، كه مبعوثلری خارجده ، امین بر محلده طوپلامق ایچون تشبثاتده بولنهلم ! عكسی حالده ، (مجلس استانبولده اجتماع یوزندن بر وجه بالا احواله دوچار اولورسه ، بونك مسئولیتی ، درسعادتده اجتماعی خصوصنده اصرار ایدنلره راجع اولهجقدر .)

٤ — مبعوثلرك مداولهٔ افكار ایچون آنقرهیه كلملری فائدهلیدر . »

⁂

§ افندیلر ، بنی جداً صمیمی وپارلاق وامنیت بخش حسیات ایله قارشیلامش اولان آنقره اهالیٔ محترمهسیله دها یقیندن طانیشمق واونلرله مداولهٔ افكار ایتمك بر وظیفه حكمنده ایدی . اونك ایچون ـ برای مذاكره ـ دعوت ایتدیكمز مبعوثلرك مواصلتنه انتظار ایلدیكمز كونلرده ، اجتماع ایدن محترم آنقرهلیلره ، بر قونفرانس ویرمشدم . [وثیقه : ٢٢٠]

بو قونفرانسده زمین اتخاذ ایتدیكم نقطهلر اوزرنده قیصهجه قونوشهیم :

ویلسون پرنسیپلری : بو پرنسیپلرك ١٤ مادهسندن تورکیایه تعلق ایدنلر واردی . ذاتاً مغلوب اولان وعقد متاركه ایدن عثمانلی دولتی ، بو پرنسیپلرك كوكل اوقشایجی منورهٔ سرابیله بر زمان اویالاندی .

٢٠ تشرین اول ٣٣٤ ، موندروس متاركهنامهسی موادی و بالخاصه بو مادهلر میاننده یدنجیسی ، دماغی یاقان آتشین بر زهردی . یالكز ، بو ماده ، بقیهٔ وطنی ، دشمنلرك امر اشغال واستیلاسنه آماده بولندیرمغه كافی ایدی !

استانبولده ، بربرینی ولی ایدن عجزهدن مركب قابینهلر ، شرفسز ، حیثیتسز ، سفلی منظرهلریله معصوم ومتوكل ملتك تمثالی طاننده ، اعتباره لایق كورولهمكه باشلاندی . بو یوزدن ، دیانت مدنی دولتلری ، ایجابات مدنیهیی اونوتهجق قدر لاابالی اولدیلر . اوتهدنبری ، تورك ملتی علیهنده ، اقطار جهانده یاپیلان انك منطقسز پروپاغاندالر ، هر زماندن زیاده استماعه شایان كورولدی .

طقوز آیدنبری ، باشلایان ملی انتباه وفعالیت ، وضعیت و منظره‌یی دکشدیردی و دها چوق دکشدیره‌جکدر . ملت ، حاصل اولان وحدتی محافظه ایدرسه و استقلالی ایچون فداکارلقدن چکینمزسه موفقیت محققدر . ارضروم وسیواس قونغره‌لری اساساتی ، ملتك استحصال ایده‌جکی غایه‌لر ایچون دستوردر .

فرید پاشا قابینه‌سنی اسقاط ایدن ملتدر ، فقط ، علی رضا پاشا قابینه‌سنی موقع اقتداره کتیرمش اولمق مسئولیتی ملته عائد دکلدر . مع مافیه انتخابات حاضرلانیورز .

٨ اغستوس : شمدی ، آنقره‌یه کلن مبعوث افندیلرله تماس و مداوله افکاره باشلادیلر :

معروضاتمی عینی کونده ویا بونی تعقیب ایدن کونلرده مبعوثلر . منفرداً ویا کوچوك کوچوك کروپلر حالنده بنی زیارت ایدیورلر . بوزیارتلر ونشرلریمه مناسبتله ، آیری آیری همن عینی اساس سوزلری . . کورشمه‌لرده تکرار ونه تکرار ایتمك ضرورتی حاصل اولدی .

هر شیدن اول ، قوۀ معنویه‌لر ، مؤثرلر و وجدانلر یوکسك طوتمسی شرطدر . بونی بیلیرسکز . بزده بونلری تنمیه ایتمك اوزره ،

اولا : داخلی وخارجی وضعیتك اساسات وفروع ومرحله ماهیتنده و انکشافنده بولنان نقطه‌لرینی وجهتلرینی آراشدیره‌رق ایضاح وافهامه چالیشدق .

صوکره ، معین مقصد اطرافنده شعورلی وعزمکارانه اتحادك ، صارصیلماز قوت اولدیغی حقیقتنی ، یورولمه‌دن تکرار ایتدك .

بر هیئت اجتماعیه‌نك ، بقا وسعادتك ، آنجق آمالده واستحصال آمالده اشتراك تام حالنده بولنمسنه متوقف اولدیغنی ایضاح ایتدك . « وطنك خلاصی ، استقلالك تأمینی » هدفنه متوجه وحدت ملیه‌مزك ، اساسی ، منتظم تشکیلاتك وجودینه وبو تشکیلاتی حسن سوق واداره‌یه مقتدر دماغلرك ، ئه‌نرژیلرك ، بر دماغ و بر ئه‌نرژی حالنده متحد وممتزج بر حاله کلمسنه وابسته اولدیغنی سویلدك وبو مناسبتله ، استانبولده ، آنجق حقیقی شامل مفهومنده ، قوی ، متساند بر غروب تشکیلی ضرورتی میدانه قویدق .

ملت ، آنجق دولتلرك اضمحلال و انقراضلری هنکامه‌لرنده تاریخك قید ایتدیکی ، چوق مهم وحیاتی الك آنلری یشایوردی . بویله آنلرده ، طالع ومقدراتی بالذات کندی آلنه آلمقده غفلت کوسترن ملتك ، عاقبتی شبهه‌سز فلاکت آلوددر .

تورك ملتی ، بو حقیقتی آکلامغه باشلامشدی . بو ادراکك نتیجه‌سیدیرکه ، أمید خلاص وعد ایدن ، هر صمیمی اشارته شتابان اولمقده ایدی . آنجق اوزون عصرلرك اویوشدیریجی اداره وتربیه‌سنك ، بر هیئت اجتماعیه‌یی ، بر کونده ، بر سنه‌ده آزاد ایده‌بیله‌جکنی تصور وقبول ایتمك دوغرو دکلدر .

بو سببله ، واقف طبیعت وحقیقت اولانلر ، أللرندن کلدیکی قدر ، منسوب اولدیغی ملتی تنویر وارشاد ایدرك ، اونلره ، خلاص هدفنه یورومکده دلالتی ، الك بیوك انسانلق وظیفه‌سی بیلملیدرلر .

تورك ملتنك ، قلبندن ، وجداندن سانح وملهم اولان الك اساسلی ، الك بارز آرزو وایمانی معلوم اولمشدی : قورتولوش . . !

بوقورتولوش فریادی ، تورك وطننك بوتون آفاقنده عکس انداز اولمقده ایدی . ملتدن ، بشقه

استیضاحاتده بولنمغه محل یوقدی . آرتق ، بو آرزویی ، افاده ایتمك قولایدی . نته‌کیم ، ارضروم وسیواس قونغره‌لرنده ، آرزوی ملی تبلر ایتدیرلمش وافاده اولنمشدی .

بو قونغره‌لر اساساتنه صادق اولدقلرینی بیان ایتدکاری ایچون ملتجه وکیل انتخاب ایدیلن ذوات ؛ هر شیدن اول ، بواساساته مربوط ذواتدن وبو اساساتی اعلان ایدن جمعیته نسبتنی کوسترر عنوانده بر غروپ یاپه‌جقدی : « مدافعهٔ حقوق جمعیتی غروپی » .. ایشته بوغروپ، تشکیلات ملیه‌یه و دولایسیله ملته مستنداً هر یرده اولورسه اولسون ، ملتك مقدس آمالنی جسارتله افاده و مدافعه ایده‌جکدی .

افندیلر ؛ ملتك آمال ومقاصدینی‌ده ، قیصه بر پروغرامه اساس اوله‌جق صورتده طوپلو برطرزده افاده‌سی‌ده کوروشولدی . (میثاق ملی) عنوانی ویریلن بو پروغرامك ایلك مسوده‌لری‌ده ، بر فکر ویرمك مقصدیله قلمه آلندی . استانبول مجلسنده بو اساسلر ، حقیقةً طوپلو بر صورتده تحریر وتثبیت اولنمشدر .

افندیلر؛ هر کوروشدیکمز ذات ویاخود ذوات، بزمله، فکر وقناعتده متحد قاله‌رق آیرلمشلردی. فقط ، استانبول مجلسنده، « مدافعهٔ حقوق جمعیتی غروپی » دیه برغروپ تشکل ایتدیکنی ایشتمدك. نیچون ؟ ! أوت ، نیچون ؟ بوکا بوکون جواب ایسترم !

چونکه ، افندیلر ، بو غروپی تشکیل ایتمکی ، وجدان بورجی ، ملت بورجی بیلمك وضعیت وقابلیتنده بولنان افندیلر ، ایمانسز ایدیلر . . جبین ایدیلر . . جاهل ایدیلر .

ایمانسز ایدیلر ؛ چونکه، آمال ملیه‌نك جدیت وقطعیتنه وبو آماله مستندی‌اولان تشکیلات ملیه‌نك صلابتنه ایناتمیورلردی .

جبین ایدیلر ، چونکه ، تشکیلات ملیه‌یه منسوبیتی داعیٔ مهالك کوربیورلردی.

جاهل ایدیلر ؛ چونکه، یکانه استنادکاه خلاصك ملت اولدیغنی و اوله‌جغنی تقدیر ایده‌میورلردی . پادشاهه تکاپو ایدرك ، اجانبه خوش کورونه‌رك ، ملایم ونازك داورانه‌رق ، بیوك غایه‌لرك استحصال اولنه‌بیله‌جکی غفلتنی کوستریبورلردی .

بوندن بشقه، افندیلر ؛ نانکور وخودپرست ایدیلر .. فکر ملی وتشکیلات ملیه‌نك ، قیصه برزمانده تأمین ایتدیکی شرف و موجودیتی استصغار ایدیبورلردی . وجود بولمش اولان وضعیت و وارلغك سهل‌الاستحصال اولدیغی ظن و وهم ایتمکله چیرکین غرورلرینی تطمین سوداسنه دوشیورلردی . .

ارضرومده ، سیواسده تلفظ اولنمش ، تثبیت اولنمش برعنوانی عیناً قبول ایتمك ذل اولمزمیدی؟! او عنواندن دها معنالی عنوانی یوقدی ؟ !

أوت ، ایشیتدك افندیلر ؛ وارمش : « فلاح وطن غروبی » [**]

؛ افندیلر ، ماضی‌یه عائد صفحات و حادثاتی ؛ بوراده بیان ایده‌بیله‌جکم چرچیوه داخلنده ، حقیقته مطابق اوله‌رق تثبیت ایتمك عزمنده‌یم. بوسبیله، تام اوزرنده‌بولندیغمز نقطه‌یه عائد برخصوصی‌ده ، کمال صمیمیتله اطلاعکزه تودیع ایده‌جکم .

[**] بلاالتزام شده‌لی یازلمشدر .

بن ، مجلس مبعوثانك ، استانبولده دوچار تجاوز اوله‌جغنه ، داغیله‌جغنه قطعیاً انتظار ایدییوردم . بو تقدیرده ، توسل اولنه‌جق تدبیری‌ده تقرر ایتدیرمشدم . حاضرلغمز و ترتیباتمزده باشلامشدی . آنقره‌ده طوپلانمق . . .

ایشته بو وظیفه‌یی یاپارکن ، ملتجه ، سوء تفهماتی موجب اولمه‌مق ایچون تدبیر اوله‌رقده برشی دوشونمشدم . مجلس مبعوثان ریاستنه انتخاب اولنمق . . بوندن مقصد ، داغیتیلان مبعوثلری ، مجلس مبعوثان رئیسی صفت و صلاحیتیله ، دعوت ایتمکدی . کرچه بو تدبیر ، آنجق ظواهری محافظه‌ده وموقةً فائده‌لی ایدی . فقط ، هرحالده بحرانلی زمانلرده ، فائده‌سی موقت اولسه‌ده ، هردرلو تدبیرك آلنمش اولمسی زائد عد ایدیله‌مز . .

حقیقتده ، استانبوله کیتمیه‌جکدم. فقط بونی اعتراف ایتمکسزین ، زمان قازانه‌جق وموقةً غیوبتده بولونیورمشم کبی‌وضعیت ومعامله‌تنظیم اولنه‌جق ومجلس؛ رئیس وکیللری واسطه‌سیله اداره‌اولنه‌جقدی.

بو تدبیرك تطبیقی ، بالطبع ، مجلسه کیدن ، حقیقت وضعیتی مدرك اولمسی لازم کلن آرقداشلرك همت ومساعیسیله اوله‌بیله‌جکدی .

افندیلر ؛ بوخصوصی ، ایجاب ایدن ذواته‌سویلدم . مطالعه ونقطهٔ نظریمی موافق بولدیلر. بویولده چالیشه‌جقلرینی وعد وتأمین ایدرك استانبوله کیتدیلر .

فقط ، پك مستثنا ، بلکه برویا ایکی آرقداشدن ماعداسنك ، بوفکری ، تلفظ دخی ایتدکلرینی اوکرندم .

بومسئله‌ده حاکم اولان برمحاکمه ومنطق شوایمش ... بونجه ملت وکیللری ایچنده مجلس رئیسی اوله‌جق لیاقتده برآدم دخی بومیدر ، که حاضراولمیان برمبعوثی غیاباً رئیس انتخاب ایده‌جکز.. مجلسی تشکیل ایدن اعضای کرامی بوقدر لیاقتسز کوسترمك انظار اغیارده سوء تأثیری موجب اولمازمی ؟

دیکر برمنطقده ؛ مجلس ریاستنه قوای ملیه رئیسنی انتخاب ایتمکله دها ایلك کوندن، مجلس اوزرینه شبهه وتجاوزی جلبه وسیله ویرمکدر . کار عاقل اوله‌مز .

بونوع محاکمه ومنطق یاپانلرك ، پك‌ده اوزاق انسانلر اولمدیغنی کورنلر ، اختیار سکوتی ترجیح ایتمشلر . .

افندیلر ، اعتراف ایتملی‌یم ، که بوتدبیرك آلنمامش اولمسی ، مجلس داغیلدقدن صوکره بنی کوچك برمشکل ایله قارشیلاشدیرمشدر . بوجهتی‌ده صره‌سی کلنجه عرض ایده‌جکم .

∴

§ افندیلر ، مجلس مبعوثان ، ١٩ کانون ثانی ٣٣٦ تاریخنده آچیلمشدی. تقریباً ، برآی صوکره حربیه ناظرینك ٢١ شباط ٣٣٦ تاریخلی بر تلغرافنی آلدم . عیناً عرض ایدییورم :

تأخیری موجب مسئولیتدر   حربیه : ٢١ - ١ - ٣٦

آنقره‌ده ق ٢٠ قوماندانلغنه

مصطفی کمال پاشا حضرتلرینه :

انکلیزلر حکومته ویردکلری برنوطه‌ده ، سز ایله جواد پاشا حضرتلرینك وظیفه‌دن چکیلمه‌کمزی طلب ایتدیلر . فقط بنجه شدیداً جواب رد ویرلمیه‌جکده وضعیت قرنده‌ك قلبی وتعجیل سز ایله جواد پاشانك چکیلمه‌مزی ایجاب ایتدیردی . حربیه نظارته صالح پاشا وکالت ایده‌جکدر . قطعیه‌ی مشکل وضعیته صوقه‌جق بر حرکتده بولونیلمامسی رجا ایدرم . ممکنی حدده وضعیت ، تدور ویردیککزدن دها وخیم اولور .

حربیه ناظری

جمال

§ بو تلغراف ٢٢شباطده‌واصل‌اولمشدی. درحال‌تلغراف باشنده‌ساعت ١١,٣٠اولده‌بوتلغرافی‌یازدم:

٢٢ - ١ - ٣٣٦

حربیه ناظری جمال پاشا حضرتلرینه

١ — ویریلن نوطه‌یی عیناً لطف ایدرمیسکز ؟
٢ — تکلیف‌واقعی اسعافده استعجال بیورمیکز. نوطه‌یی بعدالمطالعه‌مطالعاتمزی عرض ایده‌جکم .

مصطفی کمال

§ جمال پاشانك ، امضاسنی کیزلیه‌رك ویردیکی جواب شو ایدی :

غایت مستعجلدر   قاضی‌کوی
٢٢-١-٣٣٦

آنقره‌ده ق٢٠ قوماندانلغنه

مصطفی کمال پاشا حضرتلرینه :

نوطه‌نك مختصراً صورتی بروجه‌زیردر :

١ — صورت مخصوصه‌ده منتخب ضابطانك قوای ملیه ارکان حربیه‌سنه اعزامی .

۲ — ۱٤نجی قول اردودن ترخیص و تفریق صورتیله قوای ملیه‌یه افراد اعزامی .

۳ — طوپ قماسی و سائر ادوات قاچیرلمسی .

٤ — زونغولداقدن استانبوله کلن طابورك اعاده‌سنی تعویق ایتمك .

٥ — آفیون‌قره‌حصاردن آلاشهره آلای نقل ایتمك .

٦ — بروسه‌دن باندیرمه‌یه بر آلای نقل ایتمك .

۷ — بو احوالده حربیه ناظری و ارکان حربیه رئیسنك شخصاً مدخلدار اولدقلری تبین ایتمش. قرق سکز ساعت ظرفنده بو ایکی شخصك وظیفه‌لردن اوزاقلاشدیرلمسی .

دفت بیوریلیورکه آیدین جبهه‌سی مسئله‌سی بونوطه‌ده موضوع بحث بیله دکلدر. بو نوطه‌یه جواباً بر، ایکی، اوچنجی ماده‌لر یاپلمشدر . دردنجی مسئله بم زمانمده دکلدر . بن مراجعتلری اوزرینه اعاده ایتدم . بشنجی مسئله‌ده ، فرقه قوماندانی تبدیل ایتدم . آلتنجی مسئله ، احمد آراوور مسئله‌سیده آسایشه تعلق ایدر . بو بابده مخابره‌لرمز واردر . شمدی‌ده دوسیه‌لر تدقیق اولنورسه آکلاشیلیر . دنیلدی . قبول ایتمدیلر . آنك اوزرینه اوچ شق موضوع بحث اولدی: نوطه‌یه برنجی جوابدن صوکره جواب ویرمه‌مك و احکامنه قولاق آصمامق ، قابینه کاملاً استعفا ایتمك . بم استعفام . برنجی ماده حالنده ، بورادہ بر اسقاندال ظهورندن قورقولدی . ایکنجی ماده حالنده ، ذاتاً ایستدکلری ظهوره وفرید پاشا، قابینه‌یه کلمش اوله‌جغی ملاحظه اولندی . بناءعلیه ، بم استعفام ایله نظارتك وکالتله اداره‌سی ترجیح ایدلدی . هرحالده قرارکزك اولا بکا تبلیغنی رجا وسزلره حرمتلرمی اعلا ایلرم افندم . (فریق جمال)

سر یاور

صالح

جمال پاشا ، بو نوطه‌ده ، آیدین جبهه‌سنك موضوع بحث اولمدیغنی اشارت ایتمکله بیلمم نه مراد ایدییور ؟ شبهه یوق‌که ، موضوع بحث اولان آیدین جبهه‌سیدر ، اوکا معاونتدر وقوای ملیه‌دیر . یالکز، جمال پاشا ، بو ایتماسیله مسببك هیئت تمثیلیه اولدیغنی آکلاتمق سوداسنده‌در .

§ جمال پاشایه ، بو تلغرافنه جواباً یازدیغم تلغرافله ، شو امری ویردم :

۲۲ شباط ۳۳٦

حربیه ناظری جمال پاشا حضرتلرینه

وظیفه‌دن چکیلمك صورتیله انکلیزلرك طلبنه اقتفا ایتمکز، اولله وخیم بر وضعیت حصوله کتیررکه سزك عکسی حالده تصور بیوردیغکز وخامته فائقدر . بوندن ماعدا ، هیئت تمثیلیه‌نك بر مرخصی اولان

ذات دولتلرینك ، هیئت تمثیلیه‌نك خبری اولمقسزین و حتی آنك مطالعه‌سنه رغماً چکیلمکز قبول ایدیله‌مز . انکلیزلرك ، سزی جبراً وظیفه‌دن آییرملری احمالی بیله بزم حسابمزده‌در. و تدابیر سریعه آلنمشدر . بناءً علیه ، اولا نوطه‌یی عیناً بیلدیریکز ، صوکره احوالدن معلومات ویره‌رك قراره انتظار وکال متانتله موقعکزی محافظه بیورمکز قطعیاً مطلوبمزدر .

هیئت تمثیلیه نامنه

مصطفی کمال

§ علی رضا پاشایه‌ده شو تلغرافی یازدم :

آنقره : ۲۲-۱-۳۳۶

ذات سامیٔ صدارتپناهی‌یه

انکلیزلرك ، حربیه ناظرینك و ارکان حربیهٔ عمومیه رئیسنك تبدیلنی طلب ایتملری ، دولتك استقلال سیاسیسنه قطعی بر تجاوزدر. بو تجاوز، برمدتدنبری ممالکمزك تقسیمی وموجودیت‌سیاسیه‌مزك امحاسی یولنده جهان افکار عمومیه‌سده دوران ایدن مناقشاتك ، بر قرار قطعی‌یه اقتران ایتمش اولمسی نتیجه‌سیمیدر ؟ یوقسه ، موجودیت سیاسیه‌مزی امحا یولنده وقوع بوله‌حق تشبثاتك نه‌نتیجه ویره‌جکی کشف ایچون یاپیلمش بر تشبثمیدر ؟ یوقسه ، ائتلاف دولتلرینك آ ایشدقلری وجهله ، یکدیکرینك موافقت وقرارینی آلمغه لزوم کورمکسزین، منفرداً ایقاع نفوذ یولنده هرهانکی برحرکتمیدر؟ بونلری تفریق ایده‌بیله‌جك معلوماته مالك دکاز ومالك اولامایز . کذلك یونانلیلرك صالحلی جبهه‌سنده باشلایان تعرضلرینك بو تشبثات ایله درجهٔ مناسبتی‌ده تعیین ایده‌میز . فقط ، استقلال سیاسیمزه وقوع‌بولان بو قصد صریحی، دولتجه قبول وملتجه سکوت ایدرسه‌ك، موجودیت سیاسیه‌مز علیهنده الکبدیین مقررات و اجراآته کندی طرفمزدن یول ویرمش اوله‌جغمزه شبهه‌مز یوقدر . بناءً علیه، انکلیزلرك‌استانبولده محتمل تجاوزلری نه شکل و نه درجه‌یه واره‌جق اولورسه اولسون، داخل و خارج نظرنده ، مدافعهٔ حقوق جمعیتنه مستند بیلینن حکومتك ، بو تکلیفی شدتله رد و ناظر ایله رئیسی بهمه‌حال محافظه ایتمسی قطعیاً مطلوبمزدر . بونك خارجنده بر حرکت مطاوعتکارانه ، یالکز ملتك استقلالنه و موجودیتنه منافی اولماز ، فقط ، حکومتی ملته قارشی ویرمش اولدیغی تعهددن انحراف ایتمش واستقلال‌اوغرنده‌کی مجاهدات‌ملیه‌مزی تعویق وتصعیب‌ایتمش‌وضعیتنه‌قویار. بناءً علیه حکومت‌قبول‌ایتسه دخی، بز، حکومتك هیئتمزه قارشی تعهداتنی ایفا ایتمه‌مکله ، ملتدن آلدیغی قوتی تماماً ضایع ایتمش اولدیغنی ومخل استقلال طور و حرکتندن دولایی حکومتی مسئول عد ایتدیکمزی اعلان ایتمك مجبوریتنده قالیرز. حکومتك مقاومتی حالنده ، انکلیزلر حربیه ناظرینی جبراً قالدیرمق و بوتون حکومتی اسقاط ایتمك جهتنه بیله تشبث ایتسه‌لر ، وضعیت کرك خارج وکرك داخله قارشی ، آنلرك امریله ناظری فدا ایتمك ، شقندن

دها مساعددر . وضعیتك صفحاتی حقنده بر ایکی ساعته قدر جواب فخیمانه‌لرینی استرحام ایدرز .
استانبول ایله مخابره ، انکلیزلر طرفندن منع اولنورسه استقلال ملی اوغرنده مجاهدهٔ ملیه ودینیه اعلان ایتمك یولنده ایلرولیه‌جکز !

آناطولو و روم‌ایلی مدافعهٔ حقوق جمعیتی
هیئت تمثیلیه‌سی نامنه
مصطفی کمال

§ عینی کونده جمال پاشایه ، بو تلغرافی یازدم :

ذاته مخصوص وفوق‌العاده مستعجلدر ٢٢ کانون‌ثانی ٣٦

حربیه ناظری جمال پاشا حضرتلرینه

انکلیزلرك امری نتیجه‌سی اوله‌رق حربیه نظارتی ترك بیوردقلری آکلاشیلیور. دولت‌وملتمزك استقلالنی مخل اولان بو چکیلمك کیفیتی ، هرچه بادآباد قبول ایتمه‌مك سزك و بزم وظیفه‌مز اقتضاسندندر . بز ، وظیفه‌مزی صوکنه قدر ایفا ایتمك ایچون هردرلو تدابیری آلیورز . سزی‌ده ، مقامکزه اوطوروب نظارتکزی ایفا ایتمك صورتیله وظیفه‌کزك ایفاسنه دعوت ایدرز . اکر شخصی ویا اجتهادی هرهانکی برسببله طورمق‌ایسته‌میورسه‌کز انکلیزلرك نوطه‌سی‌اوزرینه دکل، مستقل‌برملتك ناظرینه جائز اولان شکلده انفصال ایلرسکز . مسئله‌یی ، شخصی برنقطهٔ‌نظردن دکل ، بومداخله ، وطنمز ایچون خاطره کله‌بیله‌جك آغیر فلاکتلرك مقدمه‌سی اوله‌بیلیر نقطهٔ نظرندن ، محاکمه ایتمکزی رجا ایدرز ، نظارتدن بو صورتله چکیلمکز ، انکلیزلرك مداخله‌سنی و استقلال ملتك اخلالنی تسهیل ایده‌جکدر . اکر وظیفه باشنه کلمکده اصرار ایدرسه‌کز ، انکلیزلرك استقلال ملتی اخلال ایتدیکنی اعلان ایدرکن ، حربیه ناظرینك‌ده وظیفهٔ وطنیه‌سنی ایفا ایتمه‌مکدن مسئول اولدیغنی آغیر بر صورتده علاوه ایتمك مجبوریتنده‌یز . نوطه مآلنی برکون صوکره بیلدیرمکز والا ن هیئتمزله تماسه کلمیه‌جك صورتده اوزاقلاشمکز وضعیتی آغیرلاشدیرمقده‌در . جواب ویرمکزی طلب ورجا ایدرز .

هیئت تمثیلیه نامنه
مصطفی کمال

§ صدراعظم ایله تلغراف باشنده شو مخابره‌لر جریان ایتدی :

باب عالی
٢٢ کانون ثانی ٣٢٦

آناطولو و روم ایلی مدافعهٔ حقوق جمعیتی هیئت تمثیلیه‌سنه

حربیه ناظری جمال پاشانك قابینه‌دن چکیلمسی وارکان حربیه رئیسی جوادپاشانك تبدیلی، **بالکز انکلیزلر** طرفندن طلب اولنمامشدر . انکلتره ، ایتالیا وفرانسه ممثللری ، باب‌عالی‌یه مشترك براولتیماتوم

ویرەرك اسباب موجبه سردیله قرق سکز ساعت ظرفنده شومطالبك حصولنی ایستەمشلردر . بو آغیر تکلیف قارشوسنده، قابینەجه بالاطراف مداولهٔافکاردن صوکره عموماً چکیلمکه قراروبرلدی ومجلس مبعوثان متشکل بولنەیدی قابینەجه بشقه کونا حرکت ایدلمك ممکن ایدی . تکلیفلرینی کری آلدیرمق اوزره، دول ثلثه ممثللری نزدنده سرد ایتدکاری اسباب موجبەنك ردیله، تشبثات لازمەده بولونیلدی. ممثللر تکلیفلرنده اصرار ایتدیلر . قابینەنك استعفاسی تحقق ایتمشکن مجلس مبعوثانك هنوز مذاکراته باشلایەمدیغی برزمانده قابینەنك چکیلمسی منافع عالیهٔ وطنه مغایر اولەجغنی ، جمال پاشا بالذات ایراد ایدرك وبویله بربحرانلی زمانده قابینەنك استعفاسی ، استانبولی آناطولودن آییرمغه قدر واروب غایت وخیم نتایج تولید ایلیەجکنی ایلری سورەرك ، کندی استعفاسیله مسئلەنك حل اولمسنی ترجیح ایتمشدر . مسئلەنك صفحاتی بوندن عبارتدر. مجلس مبعوثانك، نهایت برایکی کونه قدر نصاب اکثریتی حائز اولەرق اجتماعی تحقق اولدیغندن حکومت ، هرنوع خصوصاتی مجلسك بیش نظرینه وضع ایدەجکدر . طرفکزدن بوبابده هیچ برکونا تشبثات وقوعبولەمسی لازمدر . چونکه سوز صاحبی مجلس مبعوثاندر . وکلاء وخامت وضعیتی تماماً مدرك وافعال وحرکاتنك سارەتنه قائم اولدیغندن اونی شری اختیار ایتمشدر. مداخلاته نهایت ویرلەجکی جمعەایرتسی صباحنه قدر بیلدیرلدیکی حالده قابینەنك موقعاقتداردن چکیلەجکی وبوندن تولد ایدەجك حادثاتك مسئولیتی کندیسنه عائد اولمیەجغی بیان اولنور.

صدراعظم

علی رضا

§ افندیلر ؛ صدراعظم پاشا ، کندیلرینی تحقیر ایدەنه دکل ، بزه دهشتلی اولتیماتوم ویرییور .

قونفره
۲۲-۱-۳۶

صدراعظم پاشا حضرتلرینه

تلغرافنامهٔ فخیمانەلری اوزرینه هیئت تمثیلیەجه برقرار اتخاذ ایدلمك ایچون اول امرده اولتیماتوم صورتنك عیناً بیلنمسنه احتیاج قطعی واردر . بونك لطفاً تبلیغنی عرض ورجا ایدەرم .

هیئت تمثیلیه نامنه

مصطفی کمال

ارن کوی
۲۲/۲۳-۱-۳۳۶

آناطولو وروم ایلی مدافعهٔ حقوق جمعیتی هیئت تمثیلیەسنه

ج : بعدالمذاکره بیلدیریلەجکدر .

صدراعظم

علی رضا

§ بورادە، سویلەملی یم، کە حکومت، بونوطە صورتنی عیناً بزە ویرمك ایستەمەمش و ویرمەمشدر.
§ صدراعظمە ویردیکم جواب بودر :

۲۲-۱-۳۳٦

ذات سامیٔ صدارتپناهی یە

اولتیماتوم صورتنی کوردکدن صوکرە قرار قطعی یی عرض ایدەجکز . آنجق وضعیتك مطالعە ایدلدیکی اساسلردە ، حکومتلە آرەمزدە مشاهدە فرقی واردرکە اولا اونی برطرف اتمك ایسترز . حکومت، بزم معروضاتمزی کندی اجراآتنە مداخلە شکلندە تلقی اتمش، یعنی وقعۀخارجیەیی برطرفە براقەرق ، برمسئلۀ داخلیە اوکندە بولندیغنی ظن اتمشدر . وقعەیی ، محصراً ، اجنبیلرك برناظری تبدیل ایدەبیلمسی نقطۀنظرندن دوشونمك لازمدر. کذلك استدلال اولندیغی وجهلە حربیە ناظرینك شخصیتی دخی موضوع بحث دکلدر . عینی وضعیتدە دیکر برناظر وهرهانکی برذات اولسە ، وقعە ، عینی صورتلە محاکمە ایدیلەجکدی . دیکر طرفدن ناظرك تبدیلنی امر ایدن قوتك ، مجلس مبعوثانك اعتمادینە و حکومتك ایضاحاتندن صوکرە مجلس مبعوثانك بر قرار اتخاذ اتمسنە مساعدە ایدوب اتمیەجکی‌دە شو آندە مجهولدر . مجلس مبعوثان ، سوزصاحبی اولمازدن اول وقوع‌بولەجق امرواقعلرە حاضرلانمق انجاب ایتدیکی ایچون حکومت سنیەنك قرارینی آ کلامق ایستیورز. مجلس مبعوثان سوز صاحبی اولمازدن اول امر واقعلر توالی ایدر و مسئلۀ خارجیەنك ماهیتنە موافق تدابیر آلمق تأخر ایدرسە، بوندن متولد مسئولیتك‌دە هیئتمزە راجع اولەمیەجغی تسلیم بیوریلور. مجلس‌مبعوثان فی‌الحقیقە طوپلانیر وایفای وظیفەیە باشلارسە ، حکومتە هیچ برشی ایچون مراجعت اتمیەجکمز طبیعیدر . نوطەیی یالکز انکلیزلرك دکل ، دول ائتلافیەنك مشترکاً تبلیغ اتمسی، مسئلۀخارجیەنك اهمیتنی احاطە ایچون آری برسببدر .

هیئت تمثیلیە نامنە
مصطفی کمال

§ جمال پاشا ، صوك تلغرافمزە ، ۲۳/۲٤ شباطدە ویردیکی جوابدە ، چکیلمسنك ضرورتندن ومجلس ملینك طرز حرکتنە انتظار لزومندن بحث ایدییوردی . [وثیقە : ۲۲۱]

§ افندیلر ، عینی کونك زوالندە آنقرە ، ارضروم ، سیواس ، دیاربکر ، باندرمە ، بالیکسر ، قونیە ، ادرنە ، استانبول وبروسەدە بولنان قوماندانلرە وضعیت ونقطۀنظرمزی بیلدیریلەرك نظردقتلری جلب ومطالعەلری استفسار اولندی . [وثیقە : ۲۲۲]

استانبولدەکی اونجی قافقاس فرقەسی قوماندانی کمال‌الدین‌سامی بکەدە (برلین سفیری کمال‌الدین‌سامی پاشادر) ، آیریجە شوأمری ویردم :

۲۲ کانون ثانی ۳۳٦

اونجی قفقاس فرقەسی قوماندانلغنە

همان رؤوف بکی بولەرق وضعیتی برابر وامنیت داخلندە تعقیب اتمکزی رجا ایدرز . انکلیزلرك

طلبنی اسعاف ایتمك قطعیاً غیر جائزدر . بوراجه اونقطهٔ نظردن تدابیر سریعه‌یه توسل ایدلدی . استانبولده‌کی تلغراف مخابراتنی تحت تأمینه آلمکز لازمدر . [وثیقه : ۲۲۳]

مصطفی کمال

§ افندیلر ، رؤف بك ، بکر سامی بك ، جامی بك وعموم مبعوثلرده قافقاس فرقه‌سی قوماندانی کمال وموقع مستحکم قوماندانی شوکت وحربیه نظارت سریاوری صالح بکلر واسطه‌لریله‌ده شیفره اوله‌رق شو تبلیغده بولندم :

۲۲ کانون ثانی ۳۳۶

انکلیزلر ، حربیه ناظری جمال پاشا ایله ارکان حربیهٔ عمومیه رئیسی جواد پاشانك وظیفه‌دن چکیلمسنی طلب ایتمشلردر . بوتشبث ، دولتك استقلالی علیهنده قطعی برحرکتدر. بناءً علیه ، بوتشبث علیهنه ملتك اجرا ایده‌جکی حرکات ، محافظهٔ استقلال ایچون یاپیله‌جق مجاهدات جمله‌سندندر . ایلك دورهٔ مجاهداتده ، وظیفه ، ملتك مبعوثلرینکدر . مبعوثلر ، قابینه اعضاسنك موجودیتنه مداخله وایقاع تأثیر صورتیله دولتك استقلال سیاسیسی علیهنه ، انکلیزلرك وقوعبولان تجاوزلرینی ، داخل وخارجه قارشی قطعیاً وسریعاً رد ایلمك مجبوریتنده‌در . بونك طرز اجراسنی قرارلاشدیره‌رق بورایه بیلدیریکز . فقط ، اجرا آتده شو نقطه‌لری بهمه‌حال تأمین ایتمك ایجاب ایدر :

اولا : مجلسك فسخی حقنده برارادهٔنك مجلسده بغتةً اوقونمسی احتماله معروض قالمامیدر . اکر بواحتمال قطعیاً غیر وارد اولمازسه ، مبعوثلر ، تشبثلرینی خصوصی اجتماع حالنده‌دهیاپارلرسه کافیدر. ثانیاً ؛ دولتك استقلال سیاسیسی علیهنه قطعی بر حرکت وقوع بولدیغنی صلح قونفرانسنه وآوروپا ملتلرینه وعالم اسلامه وداخل ممالکه اعلان ایتمك لازمدر . انکلیزلرك تجاوزی کری آلنمدیغی تقدیرده ، مجلسك وظیفه‌سی ، آناطولویه کچمك وادارهٔ ملیه‌یی درعهده ایتمکدر . بواجرا آت ، بوتون ملتك قوتلرینی جمع ایتمش اولان قوای ملیه طرفندن هرواسطه ایله تأیید اولنه‌جقدر. شمدیدن تدابیر لازمه اتخاذ اولنمشدر .

هیئت تمثیلیه نامنه
مصطفی کمال

§ بوتبلیغ صورتی عیناً عموم قوماندانلره بیلدیرلدی .

افندیلر ، آریجه ، رؤف بکده ۲۳ کانون ثانی ۳۳۶ ده ، اوتجی قافقاس فرقه‌سی قوماندانی واسطه‌سیله یازدیغم شیفره‌ده ، « حربیه ناظرینك انفصالی برامر واقع اولمغله برابر ، مسئله‌نك اهمیتی باقیدر دیدم . » دول ائتلافیه ممثللری ، حکومتمزی ایسته‌دکلری کبی ترکیب ایتمك یولنی طوتمش اولیورلردی . یارین، مجلسك اعتماد ایده‌جکی برحکومتده‌ده عینی صورتله معامله ایتملرینه مثال حاضرلانمش

اولیوردی. حکومتك،ملتی ومطبوعاتی خبردار ایتمیه‌رك ، برقابینه مسئله‌سی یاپمیه‌رق مطاوعت کوسترمسی استقلال ملتی مخلدی. حادثه‌یی قپاتمیه‌رق، مجلس مبعوثانده ، حکومتی، استقلال ملتی محافظه ایده‌مدیکندن علناً اسقاط ایتمك لازم ایدی . ایشته ، بوتون بونلری رؤف بکه یازدم . [وثیقه : ٢٢٤]

عینی تاریخده ، اونجی قافقاس فرقه‌سی قوماندانیله‌رؤف بکه مشترکاً شو دیرکتیفی ویرمشدم :

(حکومت مقاومت ایدرك ؛ صلح قونفرانسنی ؛ قوای ملیه‌دن دولایی تورك حکومتی اسقاطه قرار ویردیکنی ، بوتون جهانه قارشی اعلانه مجبور ایتمك لازمدر . قابینه‌نك ، اسلافی کبی، استقلال ملیدن سکوتله فداکارلق ایتمسی ، صلاحیت شخصیه اعتباریله ضعفی ، ادراك واحاطه اعتباریله‌ده اصلا شایان اعتماد اولمدیغی بردها واضحاً کوسترمشدر . بوقدر مغلق مسائلی سجیةً وفکراً بومرتبه ضعیف ذوات ایله اداره ایتمکه چالیشمق آرتق غیر ممکندر . بنـاءً علیه ، قابینه‌نك صوك مسئله‌دن دولایی اسقاطی لازمدر . ملتك اعتماد عامه‌سنه لایق برقابینه‌نك موقع اقتداره کلمسی یولنده چالیشکز. [وثیقه : ٢٢٥]) .

§ افندیلر ؛ اجنبیلرك ، استانبولده تجاوزاتی آرتدیره‌رق ناظر ویا مبعوثلردن بعضیلرینك توقیفنه باشلاملری احتماله بناءً ، بالمقابله ، آناطولوده بولنان اجنبی ضابطلرینك توقیف ایدلمسنه قرار ویردم. بوقراریمی وبوکا نظراً اتخاذ تدابیر ایدلمسی لزومنی ، ٢٢ کانون ثانی ٣٦ تاریخنده آنقره ، قونیه ، سیواس وارضرومده‌کی قول اردو قوماندانلرینه ، ذاته مخصوص اوله‌رق ، شیفره ایله امر ایتدم . [وثیقه : ٢٢٦]

§ افندیلر ، مبعوثلره یازدیغم تلغرافه ، واصف ، رؤف ، بکر سامی بکلرك مشترك امضاسیله جواب کلدی . بوجوابده ؛ مجلس رسماً مذاکراته باشلانجه ، مسئلهٔ حاضره‌سببیله‌قابینه چکیله‌جکمدر. اوزمانه قدر وضعیتك امنیتی ایچون قابینه‌نك ابقاسی لازمدر . سز ، حرکت ومداخله ایتمه‌یکز . امرلرکزی بزه بیلدیریکز . نقطهٔ نظرلرکزك هرمقام نزدنده حقیله مدافعه ایدیله‌جکنه اعتماد ایدیکز دنیلمکده ایدی . [وثیقه : ٢٢٧]

بن ، نه حکومته ونه‌ده مجلسه اشعارانده بولنمه‌مغه قرار ویرمش وآرتق ایشی محترم مبعوث آرقداشلرمزه براقمشدم . [وثیقه : ٢٢٨]

افندیلر، استانبولده‌کی ذواتك، نه کبی نصایحه کوره ، حرکتلرینی تنظیم ایتدکلرینی تبارز ایتدیرمك ایچون ، شو قیصه معلوماتی عرض ایده‌یم ؛

فلان ممثل سیاسی ، چوق ناموسلی ودوغرو سوزلی وتورك محبی ایمش . بوذات ، چوق صمیمی ومتأثر برلسانله دیمش ، که اکر حربیه ناظری ایله جواد پاشا چکیلمسه‌یدیلر ، حربیه نظارتی اشغال اولنه‌جقدی. قوای ملیه‌نك کوستردیکی سکونت ومتانت، بعضیلرینی چیلدیرتیور . فقط عجله ایتمه‌یك، ازیلیرسکز . بکا اعتماد ایدك . حقارت وارسه ، پاپانلر اوتانسین . بلکه دها دلیلکلر اوله‌جقدر . فقط ، سز ، زنهار دلیلك یاپمه‌یك .

استانبولده‌کی ذوات ، بز ، بوافاداتك صمیمیتنه شبهه ایتمیورز دیورلردی . [وثیقه : ٢٢٩]

§ افندیلر ، مبعوثلر ، استانبولده طوپلاندقلرندن برهفته صوکره ، دیوان ریاست انتخابی حقنده

وبو مناسبتله مجلس ریاستنه دائر مداوله افکاره باشلامشلر . بوپرده اشارت ایتشدم ، که بن ، مجلس رئیسی انتخاب اولونمه‌یی ، بعض فوائدینه بناءً ، لزوملی برتدبیر تلقی ایتمش وایجاب ایدن ذواته نقطهٔ نظریمی بیلدیرمشدم . ایشته ، عرض ایتدیکم وجهله ، بومسئله اوزرنده کوروشولمکه باشلادیغی کونلرده ، ۲۸ کانون ثانی ۳٦ و ۱ شباط ۳۳٦ تاریخلرنده رؤف بکك وقوعبولان اشعاراتنده ، برطاقم مطالعاتدن صوکره ، « بز بك عظیم محذور تولید ایده‌جك اولان بوجزئی ایلری سورمکدن صرفنظر ایدییورز . » دینمکده [وثیقه : ۲۳۰] و « . . . . . خصوصی، محرم بر اجتماعده تکرار موضوع بحث اولدی . شرف بك، انتخابکز فوائدندن بحث ایتدی . . . . انتخاب خصوصنده تشتت آرا ، تکرار قطعیتله محسوس اولدیغندن ، ملتك رأس‌کارنده ، مجلس ملی‌یه نکهبان اوله‌رق قالمغی دائماً ترجیح بیوردقلری طرفمزدن سویلنه‌رك آلقیشلرله حقی سامیلرنده تظاهرات صمیمانه‌یه شاهد اولندی . اجتماع عمومیده رشاد حکمت بك ، رئیس اول و حسین کاظم بك برنجی و خواجه عبدالعزیز مجدی افندی ، ایکنجی رئیس وکیلی انتخاب اولندی . » خبری ویرلمکده ایدی .

افندیلر ؛ نم ریاستمدن بحث ایدن ، دیمك‌که ، یالکز شرف بك اولیور . سائر ذوات طرفندن ، نه مقصدله ریاسته انتخابم موضوع بحث ایدلدیکی ، محرم اولدیغی بیلدیریلن بو اجتماعده ، ایماءً اولسون سویلنمیور . جدی مطالعاته استناداً ، نم ریاستمی موضوع بحث ایتملی ایدیلر . اوندن صوکره ، تشتت افکار اولوب اولمه‌یه‌جغنی تدقیق ایتملیدیلر . یالکز شرف بکك افاداتی اوزرینه ، افکارك جهت تمایلنه حکم ویرمکده اصابت اولمه‌بیلیردی .

افندیلر ؛ رؤف بکك ریاست مسئله‌سنه عائد ایضاحاتنه ویردیکم جوابده دیمشدم ، که « سرد اولنان محاذیر اولجه اطرافیله دوشونیلن شیلردر . نم ریاستمی موضوع بحث ایدن اسباب معلومدر ؛ قوای ملیه‌نك ، ملت طرفندن قبول ایدلدیکنی تأیید ایتمك ، مجلس فسخ اولندیغی حالده ریاسته عائد وظائفی امنیتله ایفا ایله‌مك ، حیاتمزله غیر قابل تألیف بر صلح تکلیفی قارشوسنده قیام ملی یاپیلیرسه ریاست وضعیتیله ملتك مادی و معنوی قوتلرینی مدافعه‌یه توجیه ایتمك ملاحظه‌لریدر . مطالعه‌کزدن ، مدافعه‌یه تعلق ایدن بو اسبابك ، بوکون استانبول محیطنده شایان اهمال عد اولندیغی آکلاشیلیور . اکر نقطهٔ نظرده اصابت ایتمه‌مکدن ، مدافعهٔ ملیه‌ده حالاً و آتیاً نقصان حاصل اولورسه ، مسئولیت ، خطا ایدنلره عائد اولور . شخصاً نم بو خصوصده مستغنی اولدیغمی تأمینه حاجت یوقدر . »

افندیلر ، حربیه ناظری و ارکان حربیه رئیسنك جبراً اسقاط ایدلدیکنی بیلیورز . مجلس ریاستنه انتخاب اولنان مرحوم رشاد حکمت بکك ، بر سببله اجنبیلر طرفندن توقیف اولندیغندن خبردار اولنمشدق . استانبولده بولنان هیئت تمثیلیه اعضالرینك توقیفی دوشونلدیکی ، رؤف بکك ۲۸ کانون ثانی ۳٦ تاریخلی اشعاریله بیلدیریلیوردی . بو احوالدن ، قوای ملیه علیهدارلغی ، مجلسك فسخی احتمالی ، بناءً علیه مدافعهٔ ملیه‌یه تشبث زماننك دها قریب اولدیغی میدانده ایدی . فقط ، بو حقیقتی احتساس ایدن آزدی .

افندیلر ؛ رشاد حکمت بکك قورتارلمسی ایجونده آنقره‌دن چالیشمق لازم کلدی . [وثیقه: ۲۳۱]

رؤف بکك ، مجلس وضعیتنی تصویر ایدن ۲۷ کانون ثانی ۳۳٦ تاریخلی شیفره تلغرافنامه‌سی محتویاتنده شایان اندیشه بعض جمله‌لر واردی . مثلا ؛ قابینه ، بدایتنده استعفایی دوشونمش ، فقط

یاپمەمشدر . مجلسك بوكونكی وضعیتی ، بو مسئلەیی حله مساعد دكلدر . بورادەكی مبعوثلر ، ملتك مرعش حوالیسنه دائر كوندردیكی تلغرافلری ، هیئت عمومیەده ، اوقومغه دخی مساعد دكلدر . ائتلاف دولتلرندن فلان ، فلانه تماشاتكار داورانمقلغمزی توصیه ایدییور . طوپلانەجق بریمز یوقدر . [وثیقه : ٢٣٢] و [وثیقه : ٢٣٣]

رؤف بك ، ٧ شباط ٣٣٦ ده وقوعبولان براشعارمزده ، شو مطالعاتمزی بیلدیردك : مبعوثان ، استانبولك داخلی و خارجی تأثیراتیله صلحه معطوف اولان غایەیی اهمال ایدەرك عبودیت ، اقبال ، حسد ، وهم و الخ كبی عوامل ایله افتراقه دوشمشلردر . آرقداشلرمز ، چوق مبعوثدن مركب بر اكثریت تأمین ایدەبیلمك ایچون كندی تصورات و معتقداتندن متمادیاً فداكارلق یاپمشلر و اویصال اولمق سوداسیله حكومت و محافل معلومه نزدندەكی تأثیراتی كاملاً ضایع ایلمشلردر . شیرازەیی بوزمەمق قیغوسیله دوام ایدیلیرسه ، آمال غیر ملیەیە و احتراصات كوناكونەواسطەاولمقدن ، مسائل ملیه علیهنه مقررات اتخاذینه مانع اولەمەمقدن ، قورقولور . بو حاله قارشی تدبیر بودر : پرنسیپلرمزه تماماً صادق آرقداشلردن مركب ، اقلیت حالنده اولسەده ، برهیئتله اكتفا ایتمك . . . بونك محذوری اویصاللقدن آزدر . حكومتی بلاقید و شرط دوشورمك لازمدر . قطعی مجادله وضعیتی آلمق لازمدر . [وثیقه : ٢٣٤]

§ افندیلر ؛ علی رضا پاشا قابینەسی چكیلمەمش ، مجلسدە بر مسئله احداثندن اجتناباً اسقاطی جهتنه كیدەمەمش و معدل علی رضا پاشا قابینەسنه اعتماد رأیی ویرمشدر .

علی رضا پاشا قابینەسنك ، مجلس حضورنده اوقودیغی بیاننامه محتویاتنی بیلمم تخطربیورورمیسكز؟ بو بیاننامەده :

صدراعظم پاشا ، ایفا ایتدیكی الك مهم وظیفەیی مقدمهٔ كلام اولەرق قید ایدییور ، حكومت مركزیه ایله آناطولو آرەسنده انقطاع مخابراته قدر واران بینونتك ازالەسنه موفق اولدیغنی ، بوندن بویله ارادهٔ ملیەنك مجلس عالیده تجلی ایتدیكنی ، آرتق قواعد مشروطیته تماماً توفیق حركته هیچ برمانع تصور ایتمدیكنی ، سویلیور .

افندیلر ؛ بو سوزلرله ، هیئت تمثیلیەنك ارادهٔ ملیه نامنه حركتنه و قواعد مشروطیته موافق حركته ممانعتنه آرتق محل اولمدیغی كبی بر معنا اشراب ایدلمك ایستەنیلیور . دها دون ، مجلس ملینك ، استانبولده مجتمع بولندیغی بر صرەده ، ارادهٔ ملیەیەده ، قواعد جهانەده منافی اولەرق بالذات كندیلرینك و كندیلریله برابر ، مجلسك و ملتك نه قدر آغیر بر تجاوزه معروض قالدیغنی سویلەمكه لزوم كورمین صدراعظم ، حالا هیئت تمثیلیەیی ژورنال ایتمكله تشفیٔ صدره چالیشیور و بزم محترم مبعوث آرقداشلرمزده ، بو سوزلری كال سكونتله دیكلەمك قابلیتنی كوستریبورلر .

حكومت ، سیاسی زمرەلره قارشی بیطرفلقدن آیرلمدیغنی و آیرلمیەجغنی تأیید ایتدكدنصوكره ، بوكونه قدر استحصال ایتدیكی موفقیاتك درجەسنك تقدیرینی مجلسه حواله ایدییور .

صدراعظم ، ادارهٔ دولتك محتاج اصلاح اولدیغنی بیان ایدەرك ، عثمانلی دولتنك ، هر تضییق دولی قارشوسنده قالدیغی زمان ، تعقیب ایتدیكی مسلك قدیمی احیاءً ، جهانه یكی اصلاحات وعد

ایدییور . واسع مقیاسده توسیع مأذونیت یاپاجغز . اقلیتلرك حقوقنی تأميناً تمثیل نسبی قاعده‌سنه توسل ایده‌جکز . امور عدلیه ، مالیه و نافعه و انضباطیه‌ده وحتی ادارهٔ ملکیه‌ده اجنبیلره امر تفتیشده صلاحیت کافیه ویره‌جکز دییه‌رك قصد ایتدکلری اصلاحاتك اساسلرینی تعداد ایدییور .

صدراعظم پاشا ، امور خارجیه‌دن بحث ایدرکن‌ده متارکه احکامندن انحراف ایدلمه‌مك حکومت سنیه‌جه متحتم کورولمکده‌در ، تعهدینی ذکر ایدرکن ، ازمیرك اشغالندن دولایی حاصل اولان غلیان وتذبذبه ختام ویره‌جك ، آنجق صلحدر ، دیمکله اکتفا ایدییور و « عزم و بصیرتك »عصری یسره تحویل ایده‌جکی قناعت نامه‌سنده اولدیغنی سویلیه‌رك بیانامه‌سنه خاتمه ویرییور . [وثیقه:۲۳۵]

§ افندیلر ، مجلس مبعوثانك تصویبنه اقتران ایدن بو بیانامه محتویاتی تحلیل و تفسیر ایله بوراده اضاعهٔ وقتی‌ی لزوم عد ایدرم .

بالعکس افندیلر ، صدراعظم علی رضا پاشانك وقابینه‌سنك مضمراتی و حیاسزلغنی کوسترن و وثیقه‌یی عیناً عرض ایتمه‌مه مساعده‌کزی رجا ایده‌جکم :

غایت مستعجلدر	درعلیه‌دن ۱٤ شباط ۳٦

ولایات والویهٔ مستقله‌یه

اخیراً مجلس مبعوثانده قرائت واکثریت عظیمه ایله تصویب اولنه‌رق حکومته بیان اعتماد اولنان پروغرامك ، نقاط مهمه‌سندن بری اولدیغی اوزره ؛ مجلس عمومی اجتماع ایدرك هردرلو آمال ملیه‌نك تجلیکاه منفردی ، له‌الحمد اجرای‌فعالیته باشلادیغنه نظراً ، احکام مشروطیتك هرنوع موانع وتأثیراتدن عاری اوله‌رق تمامیله جریان ایتمسی لازم کلن داخل ممالکده ، مجلس مذکوردن بشقه برده ـ ارادهٔ ملیه نامنه ادارهٔ کلام وسرد مطالبه آرتق محل و امکان ـ قالمدیغندن امور حکومته مداخله شکلنده هر نوع افعال وحرکات مستلزم مجازات اوله‌جغی تعمیماً تبلیغ اولنور .

صدراعظم
علی رضا

§ افندیلر ؛ بویله بر تعمیمه نه حاجت واردی ! هیئت تمثیلیه‌یی ، ملت نظرنده ، کوچوك دوشورمکدن ، اونك تجزیه ایدیله‌بیله‌جکندن ، بحث ایتمکده نه فائده واردی ؟ اکر هیئت تمثیلیه ، زمان زمان حکومتك نظردقتنی جلبه لزوم کوربیور ایدیسه ، بوحرکتنك ، نه‌قدر تمیز وعالی‌مقصدلرله اولدیغنه ونه درجه وطنی ضرورتلر یوزندن وقوعبولدیغنه حالا شبهه ایدیله‌بیلیرمیدی ؟ هیئت‌تمثیلیه‌یی ، دولاییسیله ملتك ، وحدت وتساندینی برطرف ایتمکی هدف اصلی اتخاذ ایدن حکومت ، آیدین ، آطنه ، مرعش ، اورفه ، عینتاب‌جبهه‌لرنده وقوع‌بولمقده اولان مصادماتدن ایسه‌اصلا متحسس کورونمیوردی .

اجنبی دولتلرك ، دوغریدن دوغری‌یه کندی قابینه‌لرینه وقوع بولمش اولان تجاوزندن متأثر اولمیوردی. شونی‌ده ، آچیق اوله‌رق ، ذکر ایتمه‌لی‌یم ، که هردرلو آمال ملیه‌نك تجلیکاه منفردی اولمق لازمکلن مجلس ملینك ، هنوز ، صدراعظم پاشانك حمد ایدرك بحث ایتدیکی کبی اجرای فعالیته باشـلادیغی‌ده مع‌الأسف کوروله‌میوردی .

§ افندیلر ، صدراعظمك ، بو بیاننامه‌سی اوزرینه بزده شـو تبلیغ عمومی ایله ملتك نظر دقتنی جلبه لزوم کوردك :

تعمیم

تل ۱۷ - ۲ - ۳۳۶

ارادهٔ ملیه‌نك تجلیکاه قانونیسی اولان مجلس مبعوثانی آچه‌رق حاکمیت ملیه‌یی تأییده موفق اولان جمعیتمزك ، الك مهم واك اساسلی وظائفندن بری‌ده آمال ملیه‌یه مطابق اساسات داخلنده ، برصلحك عقدینه قدر ، وحدت ملیه‌یی محافظه ایتمکدر . جمعیتمزك هر مشکلی اقتحام ایله وطنی وموجودیت ملیه‌یی قورتارمق خصوصنده‌کی مساعیء رها کارانه‌سنه ؛ مقصود ملینك استحصال و استدراکنه قدر، دها بویوك بر عزم وایمان ایله دوامی لازمه‌دن بولنمغله ، حیات وبقا اساسندن عبارت اولان تشکیلات ملیه‌نك ، وطنك هر کوشه‌سنده ، عام وشامل برصورتده ، تعضوینه کالاول دوام ایدلمسنی بالجمله هیأت مرکزیه و اداره‌لردن بر کره دها رجا وتأکید ایلرز .

آناطولو و روم‌ایلی مدافعهٔ حقوق جمعیتی
هیئت تمثیلیه‌سی نامنه
مصطفی کمال

§ افندیلر ، استانبولدن وقوع بولان ۱۹ شـباط ۳۳۶ تاریخلی اشعارانده ، « انکلتره دولتی خارجیه نظارتندن درسعادتده‌کی ممثل سیاسیلکنه سبق ایدن وممثل سیاسیلك طرفندن‌ده رسماً حکومته واقع اولان تبلیغات شفاهیه‌ده ، پایتخت سلطنتك، دولت عثمانیه‌ده براقیلدیغی بیلدیرلمش وفقط ، بونکله برابرارمنی قتالیله، یونانیلرده داخل‌اولدیغی حالده، مؤتلفین قوتلرینه قارشی ، طرفمزدن یاپیلان‌حرکاتك همان تصدیلی وعکسی تقدیرده ، شرائط صلحیه‌مزك تبدل ایتمسنك محتمل بولندیغی‌ده علاوةً درمیان ایدلمشدر . » دنیلمکده وبعض خصوصات ، بالخاصه « موجب شکایت الك کوچوك حادثه‌لره بیله میدان براقیلمامسی » توصیه اولنمقده ایدی .

افندیلر ؛ بو شفاهی وعدك معنا ومدلولی نه اوله‌بیلیردی ؟ یونانلیلرك ، فرانسزلرك ، وسائره‌نك تحت اشغالنده بولنان اقسام ممالکدن ماعدا ، استانبولك‌ده آلنمسی مقرر ایدی . فقط درمیان اولنان

شرطه رعايت اولنورسه ، استانبولى آلمقدن ، صرفنظر ايده‌جكزمى دنيلمك ايسته‌نيوردى ؟ بوقسه، يونانليلرك ، فرانسزلرك ، ايتاليانلرك اشغاللرى ذاتاً موقتدر ، دول ائتلافيه ، يالكز استانبولى آله‌جقدى ، فقط تكليف ايتدكلرى شرطه رعايت ايدرسه‌ك ، اونى‌ده براقه‌حقلردر ، معناسيمى چيقاريليوردى ؟

يوقسه ، افنديلر ، يونانليلرك، فرانسزلرك، ايتاليانلرك اشغاللرى امرواقعدر . استانبولك اشغالى‌ده متصوردر . فقط ، يونانليلرى ، فرانسزلرى ، ايتاليانلرى اشغال ايلدكلرى منطقه‌لرده راحت وأمين براقيرسه‌كز ، اونلرك اشغاللرينى قبول ايلديككزى فعلاً كوستريرسه‌كز ، استانبولك اشغال تصورندن وازكچررمى دنيلمك ايسته‌نيلويوردى ؟

وياخود افنديلر ، ائتلاف دولتلرى ؛ قواى مليه‌نك اشغال منطقه‌لرنده ، اشغال قوتلرينه قارشى آلديغى جبهه‌لرى بوزدورمه‌ه و آچيلمى محاربه‌لرى ، توسل ايلديكى حركتلرى دوردورمه‌ه ، حكومت مركزيه‌نك مقتدر اوله‌ميه‌جغنى يقيناً آكلادقلرندن ، يونانليلرده داخل اولمق اوزره ائتلاف دوللرينه تجاورك منع ايديله‌مه‌مش وحد ذاتنده موجود اولميان ارمنى قتالنه نهايت ويرلمه‌مش اولديغى بهانه‌سيله استانبوليده‌مى اشغال ايلمك قصدنده ايديلر ؟ !

وقايع آتيه ، بوصوك تخمينك دوغرو اولديغنى كوسترمشدر ظن ايدرم . فقط ، حكومت مركزيه‌نك ، انكليز ممثلكنك تكليفندن ، بويله بر معنا چيقارمغه يناشمه‌مش، بالعكس اميده دوشمش اولديغنى كوروليوردى .

افنديلر ، وقوع بولمش اولان تكليفك نه درجه نابجا اولديغنه دائر بر فكر ويره‌بيلمك ايچون بزده ، او كونلره عائد بعض وضعيتلرى خاطرلايالم . شبهه ايدلمه‌مك لازمدى، كه ارمنى قتالى حقنده‌كى بيانات ، ماوقعه مطابق دكلدى . بالعكس جنوب مناطقنده ، اجنبى قوتلرى طرفندن تسليح ايديلان ارمنيلر ، مظهر اولدقارى حمايه‌دن جرأت آله‌رق بولندقلرى محللرده‌كى اسلاملره تسلط ايتمكده‌ايديلر، انتقام فكريله هر طرفده بى‌رحمانه بر صورتده قتل و امحا سياستنه سائق اولمقده ايديلر . مرعش حادثهٔ فجيعه‌سى ، بو سببدن ظهور ايتمشدى . اجنبى قوتلريله برلشه‌ن ارمنيلر ، طوپ ومتراليوزلرله مرعش‌كى قديم براسلام بلده‌سنى خلقيله يكسان ايتمشلردى . بيكلرجه عاجز ومعصوم والده‌وچوجقلرى قهر و امحا ايلمشلردى . تاريخده امثالى نامسبوق اولان بووحشتك فاعلى ارمنيلردى . مسلمانلر آنجق محافظهٔ ناموس وحيات قيديله مقاومت و مدافعه‌ده بولنمشلردى . يكرمى كون دوام ايدن مرعش قتل عامنده ، مسلمانلرله برلكده شهرده قالان آمريقاليلرك ، بو حادثه حقنده استانبولده‌كى ممثللرينه چكدكلرى تلغراف ، فاجعه مسببلرينى غير قابل تكذيب برصورتده تعيين ايتمكده ايدى .

آطنه ولايتى داخلنده‌كى مسلمانلر ، تپه‌دن طرناغه قدر تسليح ايديلان ارمنيلرك ، سونكولرى تهديدى آلتنده ، هردقيقه قتل عامه معروض بولونيورلاردى . حيات و استقلالك محافظه‌سندن بشقه برشى ايسته‌مين اسلاملره قارشى تطبيق ايديلن بو ظلم و امحا سياستى ، بشريت متمدنه‌نك نظر دقت والصافنى جالب ماهيتده ايكن ، عكسنك واقع اولديغنى ادعا واونك صرف استنادايدلمى تكليفى ، نصل حسن قبول اوله‌بيليردى ؟

ازمير وآيدين حواليسنده وضعيت بوكا مماثل و بلكه دها فجيع دكليدى ؟ يونانيلر هركون قوت

و وسائطنی تزیید وتعرض حاضرلقلرینی اكمال ایدییوردی . بر طرفدنده منطقه منطقه تجاوزدن كری دورمیوردی . وكونلرده‌ازمیره بكیمدن بر پیاده آلاینك تجهیزاتی تام بر سواری آلایی ویكرمی درت عدد بویك اوتوموبیلیله كاتلی نقلیه‌عربه‌سی ، واوتی عدد طوپ وبرحوقه مهمات چیقارلدیغی وجبهه‌لره كلی مقدارده جبخانه سوق ایدلمكده اولدیغی آكلاشیلمشدی . حقیقت شو ایدی،كه ملتمز ، بلاسبب هیچ بر یرده، هیچ بر عنصر اجنبی‌یه متجاوز دكلدی .

بناءً علیه افندیلر ؛ وطنمزك اقسام مشغوله‌سندن دشمنلرك چكیلدكلرینی كورمه‌دن ویا هیچ اولمزسه چكیله‌جكلرینه قناعت تامه حاصل اولمدن ، مواعید دنیه‌یه [illegible] زیاده عدم اهمیت اولمق كار عاقلمی ایدی ؟ ممالك محتلكده [illegible] قوای [illegible] معروف ، [illegible] ونشئاتی آكلامق [illegible] ملكات وار [illegible] ؟ آرزولرك [illegible] مهمات انجمن [illegible] مابین فرصت حاضر ایدی ؟ یالكز [illegible] ، [illegible] ، ازمیر [illegible] ، [illegible] ، خصوصیه [illegible] داخلنده [illegible] اقامی غایه‌لیه‌مز دكلمی ایدی ؟ نه كا نظراً ، یالكز استانبولك [illegible] ترك اولمدیغی و [illegible] قرشوسنده ، عثمانلی دولتنك صدراعظمی علی رضا پاشا ممنون [illegible] ممنون اولدیغی وبوكا [illegible] اخطار شكایت وعطالت ایلیه‌جكی ، ناصل فرض اوله‌بیلیردی ؟ وحیدالدینك صدراعظمی ، قوای ملیه‌یی داغتمغه معطوف بوتون بو تشبثاتك مسئولیت تاریخیه‌سنی ، بطرنامه آلتی آلاق ایسته‌میورمی ایدی ؟

افندیلر ، احتی تكالیف واونی تطبیقه فاتحشان حكومتك آرزو وأمرینك ، ملتجه وقوای ملیه‌جه مطاع اوله‌میه‌جغی طبیعی ایدی .

محترم افندیلر ؛ رؤف بك ، ۱۹ شباط ۳۳۶ تاریخلی برشیفره ایله ، حكومت ومجلس حقنده ، پك شایان تأمل معلومات ویرییوردی ، بومعلوماتی خلاصه ایده‌یم :

« شباطك اون طقوزنجی كونی ، صدراعظم ، داخلیه ناظری ، بحریه ناظری ، فلاح وطن اتفاقی اجتماعنه كیتمشلر . صدراعظم ، قوای ملیه‌نك ایكنجی بر حكومت شكلنده كورونمه‌سی ، اجراآت حكومته قاریشمه‌سی ومرعش طرفلرنده‌كی حركتك دها ایلریده تمدید ایدلمه‌رك توقفی ایله انتظام وآسایشك تأمینی لزومنی سیاسةً موجب مسائل كوردیكنی سویله‌مش ، صبا پاشانك ، ولی واحمدفوزی پاشالرك، قول اردو قوماندانی اوله‌رق آنقره‌یه كوندریله‌جكنی بیلدیرمش . داخلیه ناظری‌ده سربستیٔ اجراآته مداخله اولنمامه‌سی سویله‌مش . پولیس مدیری ایله ژاندارمه قوماندانلرینك تبدیلنه مقتدر اوله‌مدقلرینی آكلاتمش . اسكیدن بری دوستی اولان كشفی بكك ناموسكارانه‌دن واونی بروسه‌یه والی وفائق عالی بكی مستشار یاپدیغندن بحث ایتمش . صالح پاشاده مرعش وحوالیسنده تخلیه ایتدیریلن محلاره حكومتجه وضع ید ایتمكی سیاسةً ممكن كورمه‌مش ، فرانسز مطبوعاتی علیهمزه‌چویریر ، دیمش . پادشاه، حكومت، مجلسدن زیاده حاكم ایمش . مجلسك حالت روحیه‌سنه كوره ، بوحكومتی اسقاط ویرینه شرائط لازمه‌یی حائز ، ملی رقابینه اقامه ایتمك ممكن دكلمش . » [وثیقه : ۲۳٦]

بومعلوماتی ، آناطولو وروم ایلیده‌بولنان تكمیل قوماندانلره بیلدیریركن ، شونی‌ده علاوه ایلدك :

« هیئت تمثیلیه ، تحت اشغالده ومختلف تأثیرات اجنبیه تضییقنده‌بولنان استانبولده دها ملی وفداكار بر حكومتك رأس كاره كتیرلمسنده‌كی مشكلاتی تقدیر ایتدیكندن ، صدراعظم پاشانك معلوم اولان

بیاننامه‌سنه مقابل ۱۷ شباط ۳۳۶ تاریخنده‌کی تعمیم ایله نقطهٔ نظرینی بوتون تشکیلاتنه اعلان ایتمشدی . وحدت ملیه‌نك اخلالی فکریله یاپیلاجق هر تشبث وتعرضی ، معقولات داخلنده عقیم براقق تحت وجوبده‌در. آمال ملیه‌یه مطابق بر صلح استحصال ایدلدکجه قوای ملیه‌نك ترك فعالیت ایتمسی امکانتك موجود اوله‌میه‌جغی حقنده علاقه‌دارانك تکرار نظر دقتی‌جلب ایدلمکله برابر، وحدت وتساند ملینك تقویه و ادامه‌سی خصوصنده هر زماندن زیاده متبصر ومتیقظ بولونیلمسنی خاصةً رجا ونهی ایلرز . » [وثیقه : ۲۳۷]

§ رؤف بکده ، جواباً شونی یازدم :

۲۰ - ۲ - ۳۳۶

حربیه نظارتی سر یاوری صالح بکه

رؤف بکه :

ج : ۱۹ - ۲ - ۳۳۶ شیفره‌یه :

فلاح وطن غروبنك صدراعظم پاشا ورفقاسیله اجرا ایندیکی مناقشاتك هیئت عمومیه‌سندن استدلال اولندیغنه کوره ، حکومت حاضره ، مجلس ملیدن آلدیغی اعتماده استناداً ، قوای ملیه‌نك ممکتده‌کی نفوذ وتأثیرینی ازاله‌یه ساعی اولدیغی وضوح ایله آ کلاشیلیور . حرکات ملیه‌یه مخالفتندن دولایی عزل ایدیلن فائق عالی بکی ، مستشارلغه ، فرید پاشا وعلی کمال ایله برلکده چالیشان مستشار کشفی بکی ، بروسه ولایتنه تعیین ایتمسی و اولجه مأمورینلری ملتجه قبول ایدلمه‌ین احمد فوزی پاشاایله ضیا پاشای‌ده آنقره‌یه کوندرمك خصوصنده اصرار ایلمسی، آچیقدن آچیغه قوای ملیه علیهنه حرکت ایدلدیکنك برمثال باهریدر . حکومته ملتك تام بروحدت داخلنده چالیشه‌رق تثبیت ایدیلن اساسات داخلنده ، آمال ملیه‌یه موافق برصلح استحصال ایدلمسی لزومنی ، هرزماندن زیاده تقدیر ایتمکده اولدیغمزدن ، اجرا آت حکومته قارشی هردرلو مخالفت ومشکلات احداثندن اجتناب ایلمکی بروظیفهٔ وطنیه تلقی ایدییورز . هرشی بیتمش ، غایهٔ ملیه استحصال ایدلمش دکلدر . آره‌ده‌دها بك مدهش احتمالات موجوددر . آتینك مشکوکیت بی‌نهایه‌سی ایچنده ، قوای ملیه‌نك مساعیٔ رهاکارانه‌سندن مستغنی بولنوب بولنمدیغنك حکومتدن استفساری ایجاب ایدر . بزه کلنجه ؛ تاریخك بوممکتده شمدی‌یه قدر حصوله کتیرمدیکی ، بووحدت وتساند ملینك اخلالنه عائد هرحرکتی برخیانت وطنیه تلقی ایدەرك اوکا کوره مقابلهٔ لازمه‌سنی اجراده تردد ایتمیه‌جکز . بومجبوریت واضطرارك ارکان حکومتجه بیلنمسی پك فائده‌لی اوله‌جقدر . حکومتله آره‌مزده‌کی آهنك ووحدتك محافظه‌سی آنجق حال‌حاضرك ابقاسیله ممکن اوله‌بیلیر. لزومسز تعیین وعزللر اجراسی وبالخاصه حرکات ملیه‌یه مخالفتندن دولایی انفصال ایتدیرلمش اولان مأمورلر حقنده اصرار اولنمسی ، قوای ملیه علیهنه بر خصومت تلقی ایدلمه‌جکندن بوکبیلرك مأموریتلرینه مساعده اولنمیه‌جقدر . بالخاصه ، احمدفوزی پاشا ایله ضیا پاشانك ، کوندرلدکلری تقدیرده درحال اعاده ایدیله‌جکلرینك برأمر واقع تلقی ایدلمسی ایجاب ایدر .

وضعیت حاضره‌نك وخامتنی مدرك اولان مجلس ملیه‌كی رفقانك دخی ، بویله غیر طبیعی حادثاته قارشی الزام سکوت ایتمسی ، هر طرفدن تحریك وتشویق ایدیلن حکومتی ، تشجیع ایده‌جکندن بوخصوصده‌ده ناحیه مربوط آرقداشلرك متین وصریح بر وضعیت آلملری مقتضیدر . حکومتك مجلسه حاکم اولمسی، امر مراقبه‌یی اشکال ایده‌جکندن ، بویله برحالك حدوثی حالنده ، اخلاص وطن‌نامنه مقررات سالمه اتخاذ ایدیله‌میه‌جکی وبالنتیجه آمال ملیه‌نك حصول بوله‌میه‌جغی آشکاردر . بوتون منتجه مساعی ومقدس تلقی ایدیلن قوای ملیه غایه‌لریك، مجلسجه‌ده تأمین تطبیقی واجراآت حکومتك بوغایه‌لر اطرافنده اجرای مراقبه‌سی خصوصنده ، صوك غیرت وطنپرورانه‌لرینك ابذال بیورلمسنی اهمیتله رجا ایلرز .

هیئت تمثیلیه نامنه
مصطفی کمال

رؤف بکك ، دیکر براشعارینه‌ده ویردیکمز جوابی عرض ایده‌یم :

شیفره ٣٣٦-٢-٢١

حربیه نظارتی سریاوری صالح بکه

رؤف بکه :

ج : ٢٠ - ٢ - ٣٣٦ شیفرده‌یه :

حکومتك ، مجلس ملیه‌كی غروبه قارشی بروضع تهدید آلمسی ، غروپك متساند برقوۀ سیاسیه حالنده انکشاف وتبلر ایده‌مه‌مسندن انبعاث ایتدیکی واضحاً آکلاشیلمقده‌در . هر شیئه ترجیحاً غروبك ، بو نقطۀ نظردن مدرك بر قوۀ مراقبه حالنه کتیرلمسی لزومی تحقق ایدییور . حکومتك ، بالآخره تطییب خاطر مقصدیله سزلری دعوت ایتمسی ، بوکونکی ضعفنی آکلامسندن و قوت یاپنجیه قدر اویالایوب زمان قازانمق فکرندن منبعثدر . حکومته قارشی قطعی بروضعیت آلمق زمانی کلمشدر . صدراعظمه وداخلیه ناظرینه آچیقجه سویلمك لازمدرکه ، قوای ملیه ، نتیجه‌یه قدر اجرای فعالیت ایلیه‌جکدر .

ممکتی اشغال ایدن و ملتمزك اسارت مطلقه‌سنی ایستەین دشمنلرمز ، قوای ملیه‌نك فعالیتنی ایسته‌مه‌مکده کندیلرینی حقلی بوله‌بیلیرلر . فقط ، دولت و ملتك تخلیصنه ساعی بر قوۀ ملیه‌نك ، کندی حکومتمز طرفندن دوچار هجوم و تعرض اولمسی شایان استغراب کورولمکده‌در .

استانبولك ، حاکمیت عثمانیه‌ده ابقاسی حقنده‌كی دول مؤتلفه نقطۀ نظاری نه قدر مسرتله تلقی

ایدلمش ایسه ، ازمیر و آطنه جبهه‌لرنده ترك فعالیت ایدلمسی خصوصنده‌كی طابلاری‌ده او قدر موجب حیرت اولدی . حربیه ناظرینه ، ازمیر و آطنه‌نك‌ده حاكمیت عثمانیه‌ده قالمسی تأمین ایدیلنجیه قدر ترك سلاح ایدیله‌میه‌جكی ، ارمنیلره ، طرفمزدن بر تجاوز واقع اولمدیغی ، فرانسزلر طرفندن تسلیح و تشویق ایدیلن ارمنیلرله بعض حادثات ظهور ایتمشسه ، بونك مسئولیتك ارمنی ناسیونالیستلرینه و اونلرك محركلرینه عائد اوله‌جغی بیلدیرلمشدر .

مرعش و اورفه‌دن ایلری‌یه كیدلمه‌مسی حقنده‌كی ، حكومتك تكلیفنه قارشی ، ملتی تطمین ایتمك و قوای ملیه‌یی توقیف ایده‌بیلمك ایچون فرانسزلرك آطنه‌یی درحال تخلیه‌یه باشلامری طلب اولونملیدر . عكسی حالده ، قوای ملیه‌یی ، حركات استخلاصكارانه‌سندن منع ایتمك ممكن اولامیه‌جغنی وبو آتشك حلب وسوریه‌یه سرایته باشلامق اوزره بولندیغنی ، فرانسزلر آطنه و حوارینك تخلیه‌سنده نه قدر استعجال كوستریرلرسه او قدر منفعتدار اوله‌جقلرینی كندیلرینه آچیقجه ایضاح ایتملیدر . آناطولو مطبوعاتنك ، شدت لسانك تخفیفی ، دول مؤتلفه‌نك مظالم و تجاوزاتنه نهایت ویرمكله قابلدر . بو قدر حقسزلقلره ، ظلملره ، حتی قتل عاملره قارشی فریاد ایدن معصوم بر ملتی اسكات ایتمك ظلمنی ، بزدن طلب ایتمه‌ملیدر . اساساً ، جهانك هر نقطه‌سنده مطبوعات ، بو كبی قیودات عرفیه‌دن آزاده اولوب حر و سربستدر . آق باش جبخانه‌سك بر قسمنك انكلیزلره اعاده‌سی حقنده‌كی معاونتكزك قطعیاً مصروف اولمامسی آرزو ایدردك . بوش برقشنك قووانك سینه انكلیزلره اعاده ایدلمه‌مسی دها موافق اولور فكرنده‌یز .

حكومت ، دول ائتلافیه‌یه قارشی بویله ساخته جبهه‌لر اظهاریله حقمزده استجلاب مرحمه‌موفق اوله‌جغی وبو ریاكارانه حركاتك ، شرائط صلحیه‌نك تعدیلنه تأثیر ایده‌جكی ظننی پرورده ایدیبورسه ، كندیلرینك غفلتنه آجیرز . خلاصه ، صلحمزك موضوع بحث اولدیغی بومهم آنلرده ، قوای ملیه‌یی ضعیف كوستره‌جك هر حركتك مقدرات ملیه‌مز اوزرینه مشئوم بر تأثیر اجرا ایده‌جكی شبهه‌سز اولدیغندن مجلسده‌كی رفقایه ترتب ایدن وظیفهٔ مراقبه‌نك اعظمی فداكارلقلرله اجرا ایدلمسنی خاصةً رجا ایلرز .

هیئت تمثیلیه نامنه
مصطفی كمال

افندیلر ، بو كونلرده حس اولنان لزوم اوزرینه رؤف بكه عینی تاریخده شو تلغرافی‌ده یازدم . بولزوم ، هیئت تمثیلیه و قوای ملیه‌نك دوام فعالیتی حقنده‌كی افكاری قونترول ایتمك ایدی. رؤف بكه یازدیغم بو تلغرافی ، عیناً ارضرومده كاظم قره‌بكر پاشایه‌ده ویرمشدم .

غایت مستعجل اولوب تأخیری جائز دكلدر . ۲۱-۲-۳۳٦

رؤف بكه :

آناطولو وروم‌ایلی مدافعهٔ حقوق جمعیتنك تبدیل شكلنه صلاحیتدار اوله‌جق قونغره‌نك انعقادی ،

نظامنامه‌مزك صوكنجى ماده‌سى موجبنجه، مجلس مبعوثانك امنيت و سربستىٔ تام دائره‌سنده ايفاى وظيفهٔ تشريعيه ايلديكنى مجلسجه تأييده وابسته‌در. هيئت تمثيليه‌نك، تشكيلات عموميه‌نك باشنده صلحه قدر محافظهٔ شكل ايتمسى لزومى، بالجمله رفقانك تنسيب و اصرارى اوزرينه قبول ايدلمشدر. حالبوكه حكومت طرفندن عادتا مظهر تشويق اولان مخالف غزته‌لرك هجوملرى، مجلس اعيانك علنى تعرضلرى، حكومتك افعال واجراآتى و بالخاصه صدراعظم پاشانك بياننامه‌سى و مجلس مبعوثانده قواى مليه‌نك غيرمشروعيتنى آلقيشلاتديران نطقلر، افكار عموميه‌يى تشكيلات مليه عليهنه چويرمكده وهيئت تمثيليه‌مزى مشكل بر وضعيته القا ايتمكده‌در.

برطرفدن آرزوى شاهانه‌يه توفيقاً زين العابدين، خواجه صبرى، سعيد منلا كبى ذواتك محضا قواى مليه‌يى اسقاط مقصديله هرطرفده وجوده كتيرمكه چاليشدقلرى تعالىٔ اسلام جمعيتى نامى آلتنده‌كى ترتيبلر، تشكيلات مليه‌يه فعلى تعرضلره باشلامشلردر. ازجمله، نيكده ونوشهرده، ماه‌حالك اون طقوزنجى كونى، مجلس مبعوثان آچيلدى، تشكيلات مليه‌يى پادشاهمز ايسته‌ميوركبى سوزلرله خلقى علنى اجتماعاته و تظاهراته سوق ايتمشلردر. بو حال، صدراعظم پاشانك تبليغنى آلان بعض مأمورلر طرفندن‌ده مظهر تشويق اولمشدر. بو حادثه‌نك قونيه‌يه وهرطرفه سرايت ايتمسى بعيدالاحتمال دكلدر. بناءً عليه:

١ — حكومتك، قواى مليه‌نك محافظه‌سى طرفدارى اولوب اولمديغنى قطعياً بيلديرمسنى كنديسندن طلب ايتمك لازمدر.

٢ — فلاح وطن غروبنك، موضوع بحث اولان أمنيت وسربستىٔ تامه مالك اولديغنى وقواى مليه‌يى داغيتمق لزومنه قانع بولنديغنى وياخود عكسنى درپيش ايتمسى وهنوز محافظه‌سنه لزوم كوريورسه اوكا كوره حكومته اخطاراتده بولنمقله برابر، مجلسده دخى لزومى وجهله مدافعه ايلمسى ايجاب ايدر. بو خصوصك، غروپجه موقع مذاكره ومناقشه‌يه وضع اولنمسى مطالعه‌سنده‌يز.

٣ — تشكيلات وقواى مليه‌نك امحاسى، منافع وطن ايچون ترجيح اولنديغى تقديرده، ازمير، مرعش وسائر جبهه‌لرده بولنان دشمن قوتلرينه قارشى حكومتجه تدابير لازمه‌نك اتخاذينى تحت تأمينه آلديرمق لازمدر.

بالاده‌كى معروضات ومطالعاتمزك كمال اهميت وجديتله نظردقته آلنوب ايجابانه توسل وبزى شخصاً ده مشكل وضعيتدن تخليص ايچون نتيجه‌سنك سرعت ممكنه ايله اشعارينى رجا ايدرز. استانبولده‌كى بعض رفقانك بونجه امكلرله وجوده كتيرلمش اولان وحدت و قواى مليه‌يه وورولان ضربه‌لره قارشى قطعى تدبير آلمقده، صوك غيرت و جديتى كوسترمكدن زياده، خارجى و اوزاق قوتلردن بويوك اميدلره قاپيله‌رق متسلى اولدقلرى ذهابى حاصل اوليور. بز، ألمزده‌كى قوتى حسن محافظه ايده‌مديكمز تقديرده، خارجى قوتلرك دخى التفاتنه دكرمز قالميه‌جغنى، خاطره اوله‌رق عرض ايلرز.

هيئت تمثيليه نامنه
مصطفى كمال

كاظم قره بكر پاشا، بو تلغرافه ويرديكى ٢٣ شباط ٣٣٦ تاريخلى جوابنده، «استانبولده مجلس مليده متحصل جريانه قارشى، هيئت تمثيليه‌نك وقواى مليه‌نك معكوس ومتحكم بر وضعيت آلمسنى هيچ

موافق بولميورم. يالكز هيئت تمثيليه، بوايشك ايچندن وقارلى چيقمق وايشك مسئوليتنى وتقدير كيفيتى، مجلس ملينك عهدۀ ناموس وحميتنه براقه‌بى مطالعه ايديورم.»، «قواى مليه‌نك وهيئت تمثيليه‌نك محافظۀ موجوديت ايتمسنه مجلس ملى طرفدار اولمازسه .... قونغره‌لرك مقرراتى وجهله امنيت‌نامه ايله مراقبۀ تشريعيه‌سنه صاحب وحاكم اولديغى جهتله، هيئت تمثيليه‌نك، آرتق مجلس ملى‌يه توديع مقررات ايدرك داغيلمسنى وموقع فعاليتدن چكيلمسنى يازار وبرده تشكر ايدر.»، «فقط، مجلس ملينك بويله برمسئوليت درعهده ايده‌رك موقع وآتيلرندن امين اولدقلرينه دائر قرار اتخاذ وتبليغ ايده‌جكلرى پك مشكوكدر. رؤف بك افندى بوتكليفى يابار وبومقرراتى استحصال ايدرده هيئت تمثيليه‌نك موقع فعاليتدن چكيلمسنى تبليغ ايدرلرسه، اوزمان هيئت تمثيليه بونى مع الممنونيه قبول ايدر. مطبوعاته وداخله قارشى نشر وتعميم ايلر وآرتق فعاليتدن اوزاقلاشير. موقع شرف ووقارينى‌ده مشروع برشكلده محفوظ طوتار. شبهه‌سزكه، برسنه‌دن برى ابرام ملى ايله حصوله گلمش آيدين جبهه‌سى نه‌داغيلوب يونانيلره تسليم متدرات ايلرونه‌ده حكومت بونلرى داغيته‌بيلير. اومجاهدلر كنديلكندن وسابقى مثللو دوام ايدر. فقط موضعى اولور وقول اردو قوماندانلرى كندى منطقه‌لرنده بونى احوال و مقصده كوره حسن صورتله اداره ايلر، اوندن صوكره‌ده، وضعيت وحركات مستقبله‌مز ايچون ظهوراته تابع قالينير. ايشته نقطۀ نظر عاجزانه‌م بوندن عبارت اولديغنى معروضدر» ديبور. [وثيقه : ٢٣٨]

افنديلر؛ استانبولك بالفعل اشغالندن تقريباً يكرمى كون اول، اظهار اولنان بوكوروش ومطالعه شايان تدقيقدر. بن، يالكز برنقطه‌يه اشارت ايتمكله اكتفا ايده‌جكم. اونقطه؛ ظهوراته تابع اولمق توكلى‌در. بز، البته، بويله بروضع متوكلانه آله‌مزدق. بالعكس ظهوراتك نه‌اوله‌بيله‌جكنى، ظهورندن اول كشف وتيقن ايدرك، مقابل تدابيرينى دوشونمك وآننده، ترددسز تطبيق ايتمك طرفدارى ايدك. ايشته بومقصدله ايدى‌كه دها اولندن افكارى استمزاجه باشلامشدق.

§ افنديلر، مبعوث مظهر مفيد بكك بر مكتوبنه ويرديكم جوابى عيناً عرض ايدرسه‌م، كاظم قره‌بكر پاشانك مطالعه‌سنه ويرلمك لازم كلن جواب‌ده كنديلكندن آكلاشيلمش اولور. مظهر مفيد بكك مكتوبى محتوياتى تكرار ايتميه‌جكم. اونى ايجاب ايدرسه كنديلرى نشر ايدرلر. بنم ويرديكم جواب شو ايدى:

آنقره
١٤ - ٢ - ٣٣٦

حكارى مبعوثى مظهر مفيد بك افندى‌يه

افندم حضرتلرى؛

١٤ - ٢ - ٣٣٦ تاريخلو مفصل مكتوبكزى آنجق دون آلدم ويارينكى پوسته‌يه يتيشديرمك اوزره جوابنى شمدى يازيبورم. مجلس عالئ ملينك وفلاح وطن نام غرورلك، احوال حقيقيه‌سنى تصوير ايدن

بیانات علیه‌لری موجب تأثر اولدی. ایضاحات وتوصیفاتکزله، نظرمده تجلی ایدن منظره، ألم آلوددر. زواللی ملت ؛ حیاتی ، موجودیتی ، مقدراتی مدافعه، محافظه و تأمین ایتمکله مکلف بیلدیکی محترم مبعوثلرینی ، وظیفهٔ حقیقیهٔ ملیه و وطنیه‌لرینی ایلك آنده و ایلك خطوه‌ده فراموش ایتمش کوریور . غرب وبوتون دشمن دیدیکمز ملتلر ، تورکیاده ، تورکلرده قابلیت اولمدیغندن هرشیئی ، بزم ایچون منفی هرشیئی ، تطبیقه جواز ویردکلری معلوم ایکن و هربریمز آیری آیری بو ظنك بطلانی اثباته عزم ایتمش اولدیغمزی ادعا ایدرکن ، حسیات منفعتجویانه‌مز ، احتراصات خسیسه‌مز ، بزه هرشیئی اونوتدیره‌بیلیر . اولکلی مبعوثلر شویله یاپاجقمش، صوکره کلن مبعوثلر بویله‌طور آلمش، هیئت تمثیلیه شوکامحرم نظرله‌باقمش، بونی بیاجی کورمش.... بونلری سویله‌ینلر، قوجه تورك ملتنك محترم‌مبعوثلری، اوله‌می ؟ بو حالت روحیه ، بو ماهیت اخلاقیه قارشوسنده مبهوت، متحیر وصامت‌قالیرم . یکی‌غروب ویا پارتی تشکیلاتندن بحث بیوریلیور . . . . عزیزم مظهر مفید بك ! ایضاح ایتدیککز ماهیتده وقاراقته‌رلرك تشکیل ایده‌جکلری غروبدن‌ده ، پارتیدن‌ده ، بن ، مملکتی قورتاره‌جق بر وضع متینك آلنه‌بیله‌جکنه حکم‌ایده‌میورم . بن وهیئت تمثیلیه نامی آلتنده ایفای وظیفهٔ فداکاری ایدن آرقداشلر، بو وطنك خلاصی ، ملتك فلاحی ایچون أولنجه‌یه قدر چالیشمق ایسترکن ، مبعوثان کرام ، وضع وطورلریله و اعماق غفلته سقوطلریله آکلایورم ، که بوکا دخی‌مساعده ایتمیه‌جکلردر . آناطولو وروم ایلی مدافعهٔ حقوق جمعیتنك تشکیلاتنه وبو تشکیلاتك وجوده کتیردیکی قوای ملیه‌یه استناده احتیاج قالمدیغنی ، طفلانه و غافلانه معاملات وحرکاتیله ایما ایدن مجلس مبعوثانك و فلاح وطن غروبنك ، بو بابده‌کی قرار قطعیسنك استمزاج وطرفمزه اشعارینی رؤف بکه یازدق . بو قرارك استحصالنی تسریع ایچون سزلرده‌ یاردیمکزی رجا ایدرز . بو قراری ویریرکن ، مبعوثان کرامك محل انعقادی اولان دارالخلافه‌ده ، قرق‌بیك فرانسز ، اوتوزبش بیك انکلیز ، ایکی‌بیك یونان و درت بیك‌ایتالیان قوهٔ بریه‌سنك تحشد ایتدیکنی و انکلیز بحر سفید دونانماسنك فندقلی سراینه قارشی ، لنکر انداز بولنمش اولدیغنی کوز اوکنده بولندیرمق لزومنی‌خاطرلاتیرم .

مصطفی کمال

§ افندیلر ، رؤف بکه ، یازدیغمز صوك‌شیفره‌ده ، آق باش جبخانه‌لکنده‌کی جبخانه‌نك برقسمنك انکلیزلره ویرلمسنه معاونت ایتدکلرینه عائد بر تعریض واردی . بو مسئله‌یی بر آز ایضاح ایده‌یم . روم ایلی ساحلنده ، کلیبولی جوارنده ، آق باش موقعنده ، بر جبخانه ده‌پوسی واردی . اوراده فرانسزلرك تحت محافظه‌سنده کلیتلی اسلحه ومهمات بولونیوردی. حکومت، ائتلاف دولتلرینه قارشی ، تسلیمیت‌تامه کوسترمش اوله‌یی موافق منفعت کوردیکندن ، ذکر ایتدیکم جبخانه‌لکده‌کی اسلحه ومهماتدن برقسمنی، ائتلاف‌دولتلرینه ویرمکی وعدایتمش. اونلرده، ورانکل‌اردوسنه کوندره‌جکلرمش. روسیه‌یه نقلی ایچون بر روس واپوری‌ده کلیبولی‌یه کلمش . حکومت دها اول، استانبولده‌کی تشکیلاتمز رؤساسنك موافقت ومعاونتنی‌ده تأمین ایتمش . .

حالبوکه افندیلر ، کوپریلیلی حمدی‌بك نامنده قهرمان‌بر آرقداشمز ، قوای‌ملیه‌دن برمفرزه ایله ، ٢٦/٢٧ شباط ٣٣٦ کیجه‌سی ، صاللرله روم ایلی ساحلنه کچدی . آق باش جبخانه‌لکلرینه وضع‌ید ایتدی . ده‌پو محافظلری اولان فرانسزلری توقیف وخطوط مخابره‌یی قطع ایتدی . اسلحه‌یی کاملاً

وجبه‌خانه‌یی قسماً ومحافظلرینی افرادیله محفوظاً لاپسکی‌یه نقل ایتدی . اسلحه ومهماتی داخله سوق ایتدکدن صوکره ، فرانسز افرادینی اعاده ایتدی . آق باش دپوسنده سکز بیك روس تفنکی ، قرق روس مترالیوزی ، یکرمی بیك صندوق جبخانه مخزون ایدی . [وثیقه : ۲۳۹]

بو وقعه اوزرینه ، انکلیزلر ، باندیرمه‌یه ایکی یوز کیشیلك بر قوت چیقاردیلر . ائتلاف قوتلرینك حرکات ملیه منطقه‌لرینه کیرلرنده ، دول ائتلافیه عسکرلرینك‌ده بولندقلری محللرده‌کی دپولرده بولنان اسلحه وجبخانه‌نك بشقه یره نقلی ویا غیر قابل استعمال برحاله وضع ویا بو کبی محللرك اشغال ایدلمسی احتمالنه قارشی عموم قوماندانلره ویردیکمز أمرده بعض تدبیرلر توصیه ایتمکله برابر ، باجمله قوماندانلرك کمال عزم وقطعیتله حرکتلری لزومی بیلدیردك . [وثیقه : ۲٤۰]

§ افندیلر ، عینی کونلرده ، آنزاوور ، بالیکسر وبیغا حوالیسنده اولدقجه مهم ومهلك وضعیتلر احداثنه موفق اوله‌بیلمشدی . بالیکسرده ، ملی جبهه‌ مرکزی آرتق اونی وورمق استیوردی . باشنه کلیتلی آدم طوپلامشدی . قارشوسنه کوندریلن ملی قوتلرله ، بیغاده قانلی بر محاربه اولمشدی . آنزاوور ، غالب کلدی . قوتلرمز داغیلدی . طوپ ومترالیوزلرمزی غصب ایتدی . افرادمزدن برچوغنی اسیر وشهید ایتدی . آق باش قهرمانی حمدی بك‌ده ، بو شهدا میاننده ایدی . بوندن صوکره ، احمد آنزاوور ، کندی اسمنه نسبت ایتدیکی احمدیه جمعیتی نامی آلتنده ، مسلح خیانته دوام ایتدی .

§ افندیلر ، ۳ مارت ۳٦ تاریخلی ، مندرجاتی فوق‌العاده جالب دقت برشیفره آلدم . بو شیفره ، استانبولدن ، عصمت پاشادن کلیوردی . عصمت پاشا ، بن آنقره‌یه مواصلتدن صوکره ، آنقره‌یه یانمه کلمشدی . برابر چالیشیوردق . فقط صالح پاشادن صوکره ، حربیه نظارتی مقامنه فوزی پاشا حضرتلری کلدی . مشارالیهك صورت مخصوصه‌ده طلبی اوزرینه وبالخاصه مهم بر مقصدله ، کندیسنی موضوع بحث تاریخدن برقاچ کون اول ، استانبوله کوندرمشدم .

مهم اوله‌رق مطالعه ایتدیکمز ، شو ایدی : یونانلیلر تعرضه حاضرلانیورلر . بوکا قارشی معقول اولان ، بوتون قوتلری سفربر ایدرك ، معلوم برحربه کیرمکدی . بالخصوص ، فوزی پاشا حضرتلری ، بولزوم واضطراری تقدیر ایتمکده ایدی .

بناءً علیه ، بو حاضرلغی یاپمق اوزره عصمت پاشانك استانبولده بولنمسی وحتی ارکان حربیه ریاستنه رسماً کتیریلرك تأمین مساعیسی ، چوق نافع اوله‌جق ایدی . بو مقصدله ، استانبوله کیتمسنه لزوم کورمشدم . عصمت پاشانك تلغرافی شودر :

حربیه
۳۳٦-۳-۳

مصطفی کمال پاشا حضرتلرینه

آلنان معلوماته کوره ، استانبولده برجمعیت تشکل وبوجمعیت انکلیزلرله توحید مقررات ایتمش . حکومتك اسقاطیله معلوم برحکومتك تأسیسی ، مجلسك فسخی ، ازمیر وآطنه‌نك تأمین اشغالی ایچون

قوای ملیه‌نك الغاسی، جهان ایچون عامل صلح و مسالمت اولاق اوزره استانبولده بین‌الاسلام بر شورای خلافت تشکیلی، و بلشه‌ویکلك علیهنه فتوا اصداری، مقررات جمله‌سندن ایمش. ناظر پاشا، بو جمعیتك فعالیته اشتراك ایده‌جك ... آناطولوده‌کی آنزاوور شقاسی بونلاردن اولدیغی کبی، انکلیزلرك، حکومتی الك ... صیقی بر... عینی سیاسته معاونت اونلرق عرض ایتمه‌لرینی آرزو ایتدیلر. (عصمت)

حربیه طارق سرپوزی

بیکباشی

صالح

§ افندیلر، معلوم عالیکزدر، که انکلیز مثلی، یونانیلرده داخل اولدیغی حالده، ائتلاف قوتلرینه قارشی تعدیل حرکات ایدلمسنی حکومته تکلیف ایتمشدی و وتأمین اولنورسه، اناطولی دولت عثمانیه‌یه براقیلملری کبی یالدیزلی بر وعده‌ده بولنمشلاردی. فقط، استانبول‌ده بو تکلیف یاپیلیرکن، شباطك ۱۸ نجی، ۱۹ نجی و ۲۰ نجی کونلرنده، یونانیلرك ازمیره یکی قوت، وسائط نقلیه، کلیتلی جبخانه کتیردیکی و جبهه‌لره سوق ایدرك یکی بر تعرضه حاضرلاندیغی، بزم معلوممز ایدی. بو معلوماتمزی — اجراآت حکومته مداخله ایتمه‌یکز یایغاره‌سنه باقمیسزین — حکومت مرکزیه‌یه‌ده ابلاغ ایدرك نظر دقتی جلبدن خالی قالمدق.

یونانیلر، بو صورتله، تعرضه حاضرلانیرلرکن، علی رضا پاشا قابینه‌سی، دیکر بر تکلیف قارشوسنده قالیور.

« یونانیلر قارشوسنده بولنان قوای ملیه‌یی ۳ کیلو متره کری آلدیرمق ... »

علی رضا پاشا قابینه‌سنك، بوکا مقتدر اولمادیغی میدانده ایدی. قبول، متعذر، اولك اسقاطی ایدی. صدراعظم، بالضروره، بو تکلیفك قابل اجرا اولمادیغی جواباً بیلدیرمش.

۳ مارت ۳۶ کونی یونانیلر تعرضه کچدیلر. کوچك بایلاسیله بوز طاغی اشغال ایتدیلر.

اشته، بو حادثه اوزرینه، علی رضا پاشانك، مقامی دها فضله اشغالده‌ن صرف نظرله، دوشونه‌بیلدیکی یکانه چاره، همان استعفا ایدوب، بو مسئولیتلی ایشدن یاقاسی صیییرمق اولمشدر. چونکه، حرکات ملیه‌یی تعطیل ایتدیرمك خصوصنده وقوع بولان تکالیفی، تطبیقه چالیشمش و فقط موفق اوله‌مامش اولان علی رضا پاشانك، بو دفعه‌کی تکلیفی‌ده تطبیق ایتدیره‌جکم وعدنده بولوبده عدم موفقیتی حالنده، ائتلاف دولتلری نزدنده مسئول طوتولمسی احتمالی‌ده وارد خاطر دکلمیدی؟

حربیه ناظری جمال پاشا، باش قوماندان میستر جورج میلنك اوامرینی تطبیق ایتدیرمدیکندن دولایی الك نهایت قابینه‌دن اخراج معامله‌سنه معروض قالمه‌مشمیدی؟ عینی حالك علی رضا پاشایه تطبیقنه قالقیشیلدیغی تقدیرده، کندیسنی، پادشاهك محافظه ایده‌بیله‌جکندن امین اوله‌بیلیرمیدی؟ بویله بر حالك وقوعنده، آمال ملیه‌نك تجلیکاه منفردی اولدیغنی، سویلدیکی استانبولده‌کی مجلس ملی‌یه کووه‌نه‌بیله‌جکمیدی؟ ارادهٔ ملیه نامنه ادارهٔ کلام وسرد مطالبه آرتق محل و مکان قالمدیغنی سویلیه‌رك

تجزیه ایله تهدید ایتدیکی هیئت تمثیلیه‌یه استناده تنزل ایتملی‌میدی ؟ بناءً علیه ، کندیسی ایچون استعفادن اهون برشی اولمازدی . ایشته ، اوده ، اویله یاپمشدر . [وثیقه : ٢٤١] علی‌رضاپاشا ، بو استعفاسنی ، قابینه‌یه ایلك تجاوز وقوعنده یاپمسی لزومی حقنده ایقاظ و اخطارده بولندیغمز زمان قبول ایتمدی . برنده دورمقله وطنه نافع اوله‌جغنی سویلدی . مجلس مبعوثانده بو مطالعهٔ جاهلانه‌یی تصویباً اونی برنده طوتدی . عجبا ، ایفاسی موضوع بحث وظیفه ، یونانیلیلرك تعرض حاضرلقلرینی اکمال ایدرك وطنك مقدس طوپراقلرندن دها بر قسمنی چیکنه‌مك وعزیز وطنداشلردن دها بر قسمنی سونکولر آلتنده ایکله‌تمك ایچون ، محتاج اولدیغی فرصتی ، سکونتله اوکا بخش ایتمکمیدی ؟ !

٣ ـ مارت ـ ٣٣٦ تاریخلی شیفره‌لرله ، رؤف و قره واصف بکلر ، بو استعفا مسئله‌سنی خبر ویررکن ، فلاح وطن غروپی رئیسنك ؛ مجلس رئیس وکیللرینك سرایه کوندرلدیکنی‌ده بیلدیریبورلردی . بورؤسا ، حضورشاهانه‌یه قبول اولنمامشلر . باش کاتب وباش مابینجی ایله مذاکره ایتملری اراده بیورولمش . غروپ رئیسی ، تشکیلات ملیه‌نك پادشاهه صداقتنی تأیید ایتمش . سوزی استعفا مسئله‌سنه نقل ایتدیرمش . پادشاه ، باش کاتب واسطه‌سیله شواراده‌یی تبلیغ ایتمش : « بوتون مبعوثلره سلام . احوال ووضعیتك وخامتنی بن‌ده اونلر قدر مدرکم . ایجاب حال و وضعیته کوره ریسنی صدارته انتخاب ایده‌جکم . اونك صلاحیتنه تجاوزله رفقاسنك انتخابنه مداخله ایده‌مم . آنجق اوکا ، اکثریت غروپیله آکلاشمسنی توصیه ایده‌جکم . »

رؤسا هیئتی بالتشکر ، آیرلمشلر . [وثیقه : ٢٤٢] ویرلمکده اولان معلومات میاننده ، شونلرده واردی : « مبعوثلر متلاشی ، فقط آرزویه موافق بر قابینه کله‌جکندن امیندرلر . اجنبیلر ؛ حریت و ائتلافجیلر ونکهبانجیلر ، ترتیب ایتدکلری حرکات ارتجاعیه‌ده موفق اوله‌بیلمك ایچون ، فریدپاشا ویارانندن برینی موقع اقتداره کتیرملری‌ده محتملدر . مجلسی ، بالطبع فسخ ایده‌جکلردر . نزدشاهانه‌ده اورادن تدابیر مؤثره‌ده بولونیلمسی . . . معروضدر . »

§ افندیلر ، غریب دکلیدر ، که بوکون ، بو معروضاتده بولنانلر دها بر هفته اول « مجلس رسماً کشاد ایدلمش اولمسنه‌نظراً ، آتیاً اوامرکزك عاجزلرکزه تبلیغنی ونقاط نظرکزك هرمقام نزدنده حقیله مدافعه ایدیله‌جکنه اعتماد بیورلمسنی » تبلیغ ایدن ذواتدر . برهفته اول ، حکومت مرکزیه‌ایله هم‌فکراوله‌رق‌بنی ، معاملات واجرا آته مداخله‌دن‌منع ایتمك ایسته‌ین‌ذوات ، بوکون ، استانبولده هیچ بشی‌یاپمغه مقتدر بولنمدقلرینی اعتراف‌ایدرك بورادن ، هیئت تمثیلیه‌دن تدابیر مؤثره‌یه انتظار ایدییورلر .

بز ، بو آرزویی‌ده ایفا ایده‌جکز . فقط ، بوذواتك آرزوسی اولدیغی ایچون دکل ، بونی ، منفعت وطن امر ایتدیکی ایچون . . . .

افندیلر ؛ ٣ مارت و ٤/٣ مارت کیجه‌سی ، استانبول ایله مخابرات واوراده‌کی وضعیتی آکلامقله کچدی . ٤ مارت کونی ، کرك عصمت پاشادن وکرك ذوات سائره‌دن آلدیغم معلومات اوزرینه وضعیتی تعمیماً بوتون اردولره وتشکیلات‌مرکزلرمزه وملته ابلاغ ایتدم . [وثیقه : ٢٤٣] [وثیقه : ٢٤٤] مجلس مبعوثان ریاستنه شونی یازدم :

آنقره : ٤ - ٣ - ٣٦

مجلس مبعوثان رياستی وكالت جليله‌سنه

دول مؤتلفه‌نك مداخلات مكرره‌سنه قارشی نهايت‌علی‌رضا پاشاقابينه‌سنك‌حضور مجلسده‌استعفاسنی ويرديكی تأثرله خبر آلنمشدر . آيدين جبهه‌سنده ، مبارك وطنی استيلا ايتمكه چاليشان دشمنه قوای‌مليه چارپيشمقده‌وهرقاريش طوپراغنه، صادق‌وفدا كاراولادلرينك نعشلرينی دفن‌ايتمكده‌در. هيچ برقوت، هيچ بر صلاحيت ، تاريخك امرايتديكی بو وظيفه‌دن ملتمزی منع‌ايده‌ميه‌جكدر . استقلال‌ملی ووطنيمزك‌تأمينی‌خصوصنده.هرفدا كارلغه آماده بولنان ملتمزك،هيجان‌مقدسنی آنجق‌ملتك‌اعتمادتامنی‌حائز بر حكومتك رأس كاره كتيرلمه‌سی تطمين ايده‌بيلير . بوتون ملت ، بوتاريخی كونلرده ، اراده‌ٔمليه‌سنك وكالت مطلقه‌سنی حائز بولنان مبعوثلرينك ، مقررات قطعيه‌سنه ناشكيبانه منتظردر . وطنه و تاريخه قارشی ، درعهده ايتديككز مسئوليت عظيمه‌يی و بوتون جهانك كرسیٔ مذاكراتكزه معطوف اولان انظار تدقيقی دوشونه‌رك ، ملتك عزم فدا كارانه‌سيله متناسب قرارلر اتخاذ بيوريله‌جغندن امين اولديغمزی و وطنپرورانه مساعيكزده بوتون ملتك رفيق و مظاهر اولديغنی عرض ايلرز افندم .

هيئت تمثيليه نامنه

مصطفی كمال

§ پادشاهه‌ده ، بو تلغرافی چكدم افنديلر ؛

آنقره
٤ مارت ٣٣٦

عتبهٔ سنيهٔ حضرت پادشاهی‌يه

ائتلاف دولتلرينك مخل استقلال و حيثيت تجاوزانه و متاركه احكامی خلافنده‌كی مداخلات تحركانه ، دها زياده تاب آور متانت اوله‌ميان قابينه‌نك استعفاسيله يكيدن دولت عليه‌لرنده بر بحران كلا ظهور ايتمسی ، افكار عموميهٔ ملتده درين بر هيجان توليد ايتمشدر . مقام سلطنت و خلافت همايونلری اطرافنده ، توحيد فكر و أمل ايده‌رك استقلال و مصونيت شاهانه‌لری و تماميت ممالك دولت عليه‌لری ايچون ، صوك فدا كارلغی كوزه آلديرمش اولان بالعموم تبعهٔ ملوكانه‌لری ، دشمنلر طرفندن اداره ايديلن بعض نفاق و اختلال ترتيباتندن دولايی ، ذاتاً متأثر و انديشه‌ناك بر حالده ،

بحران وكلانك سرعت ممكنه ايله زوالنه و آمال مليه‌يى بحق تطمين ايده‌بيله‌جك برهيئت محترمهٔ وكلانك تشكيلنه منتظردر . مجلس ملينك اكثريت غروپنده تكاثف ايدن آمال و تمايلات مبينه‌نك طرف شاهانه‌لرندن مظهر حمايه اوله‌جغنه، بوتون تبعهٔ همايونلرى كى، هيئتمزده اميندر. آنجق ، داخلى وخارجى بيك درلو احتراصاتك غليانيله سكون‌وسلامتى تهديد آلتنده بولنان مملكتمزك، وجدان‌ملى‌يى تأمين ايده‌ميه‌جك بر قابينه رئيسنه هيچ بر دقيقه تحمل ايده‌ميه‌جكنى و معاذالله بويله بر حالك وقوعى دولت عثمانيه تاريخنده مسبوق اولمايان حادثات أليمه‌يه باعث اوله‌جغنى عتبهٔ سنيهٔ حضرت شهرياريلرينه عرض ايتمكى وظيفهٔ حميت تلقى ايدرز اولبابده وقاطبهٔ احوالده .

آناطولو و روم‌ايلى مدافعهٔ حقوق جمعيتى
هيئت تمثيليه‌سى نامنه
مصطفى كمال

§ بو تلغرافك برصورتنى براى معلومات مجلس مبعوثان رياستنه وقول اردو قوماندانلرينه و برمكله برابر، بونك برصورتنى تقويه ايدرك استانبول غزته‌لرينه و مطبوعات جمعيتنه ويرمسى‌ده استانبول تلغرافخانه‌سنه امر ايتدك . بوندن بشقه افنديلر ، قوماندانلره ، واليلره ، متصرفلره و مدافعهٔ حقوق هيئت مركزيه‌لرينه ، آيريجه شو تعميمى‌ده ياپدق :

٤ ـ مارت ـ ٣٦

ائتلاف دولتلرينك تحملفرسا برشكله كلن مداخلات وتضييقاتندن دولايى قابينه ، ٣ مارت دونكى كون استعفا ايتمشدر . استخبارات موثوقه‌مزه نظراً قابينه‌نك اسقاطى فريد پاشانك ويا امثالندن بريسك موقع اقتداره كتيرلمسى واستانبولده اجنبى آمالنه خادم، برشوراى خلافت تشكيلى اساسلرى اوزرنده خارجى دشمنلر طرفندن اداره ايديلن ومخالف فرقه‌لرك ، توسطيله وجوده كلن بر قوميته‌نك نتيجهٔ فعاليتيدر . يعنى قوميته‌نك فعاليتنه زمين حاضرلامق ايچون ائتلاف دولتلرى ، اولا، قابينه‌يى استعفايه مجبور ايده‌جك تضييقات اجرا ايتمشلردر . وضعيتك بو وخامتى قارشوسنده ، مجلس مبعوثان ، بالطبع ايجاب ايدن تشبثات مؤثره‌ده دوام ايتمكده‌در . آنجق تشبثات مذكوره‌نك فعلاً تأييدى ايچون، حالاً آمال مليه‌يى تطمين ايده‌ميه‌جك بر قابينه رئيسنه، ملتك تحمل ايده‌ميه‌جكنى غايت شديد برلسانله مابين همايونه، مجلس مبعوثان رياستنه ومطبوعاته بيلديرمك لازمدر. بوتلغرافك وصولنده، دقيقه فوت ايدلميه‌رك بو شكلده تلغرافلر احضار وبوكيجه بهمه‌حال كشيده‌سى اسبابنك استكماليله بورايه‌ده يارين صباحه‌قدر معلومات اعطاسنى اهميتله رجا ايدرز .

آناطولو و روم‌ايلى مدافعهٔ حقوق جمعيتى
هيئت تمثيليه‌سى نامنه
مصطفى كمال

§ افنديلر ، ويرديكمز تعليمات موجبنجه ، مملكتك هرطرفندن ، ملتك هرمقامندن ٤ مارت

کیجه‌سندن اعتباراً باشلایان تلغراف قورطه‌سی، آیك بشنجی و آلتنجی کونلری، پادشاه و مجلس مبعوثان سرایلرنده مطلوب تأثیری یاپدی .

نهایت، ٦ مارت کونی، بم ویه اولدیغنه انتمال ایده‌مدیکم بر ذات طرفندن شو خبر ویرلدی :

درسعادت
٦ ـ مارت ـ ٣٦

هیئت تمثیلیه‌یه

مقام صدارتك، بحریه ناظری صالح پاشایه توجیه قلندیغی معروضدر .

مدافعهٔ حقوق جمعیتی کاتب عمومی وکیلی

مأذون

بو تلغرافی، شو تلغراف تعقیب ایتدی :

مبعوثان
٦ ـ مارت ـ ٣٣٦

مصطفی کمال پاشا حضرتلرینه

ذات اقدس حضرت خلافتپناهی، شمدی مجلس مبعوثان رئیسی حضور همایونلرنده شرف مثوله نائل قیلمرق مسند صدارتی، اعیاندن بحریه ناظر سابقی صالح پاشایه تفویض بیوردقلرینی فرمان بیورمش و مشارالیه دخی قابینه‌یی تشکیل ایله مشغول بولنمش اولدیغندن بحرانك یارین آقشامه قدر تمامیله زائل اوله‌جغی تبلیغ اولنور .

مجلس مبعوثان رئیسی
جلال الدین عارف

§ افندیلر؛ رؤف بکك‌ده عینی کونده فقط، هنوز قابینه رئیسی تعین ایتمه‌دن ویردیکی معلومات واردر . شایان دقت اولدیغی ایچون بو معلوماتی محتوی تلغرافی، عیناً عرض ایدییورم :

ذاته مخصوص، غایت عجله‌در .
دقیقه تأخیری غیرجائزدر .

حربیه : ٦ مارت ٣٣٦

آنقره‌ده : ق ٢٠ قوماندانلغنه

مصطفی کمال پاشا حضرتلرینه :

١ — دون کیجه عزت و صالح پاشالرله کوروشدم. هرایکیسنه‌ده صدارت تکلیفی واقع اولمامشدر. وکالت ایدن قابینه‌ده، کیمك اوله‌جغنی بیلمییور . داخلیه ناظر اسبقی رشید بکك سرای ایله فرانسه

وانکلتره سفارتلری آره‌سنده جولان ایتمکده اولدیغی موثوقاً استخبار ایدیلیور . برروایته کوره ، مومی‌الیهك مقامه کتیریله‌جکی مرکزنده‌در . اولیسی کیجه ذات شاهانه توفیق پاشایی قبول ایتدی . بالآخره فریدپاشایی قبول ایله بشدن اون صوکره‌یه قدر کوروشدی. دونکی جمعه کونی بالطه لیماننده علی کمال و اسبق داخلیه ناظری محمدعلی داخل اولدیغی حالده ، اوزون مذاکره‌لر جریان ایتدی . بالاخره راهب (فرو) نك اشتراکیله علی کمالك أونده مذاکره دوام ایلدی . جلال‌الدین عارف بك، دون ، درت صوکره‌ده حضوره قبول اولندی و بحران حاضرك دوامه تحملی اولمدیغندن و داخلك ومبعوثانك اعتمادینی حائز برقابینه‌نك برآن اول موقع اقتداره کتیریلمسی ایچون واقع اولان مکرر معروضاتنه، ذات شاهانه، وضعیتك نزاکتنی عینی صورتده ادراك ایلدیکنی وقوای مایه‌نك لزومنی سرد ایتدکدن صوکره ، داخل وخارجك اعتمادینی حائز اوله‌بیله‌جك برذاتی تعیین خصوصی ، پك عجله قابل‌اوله‌میه‌جغی وپازاره‌قدر تأمل لازم کلدیکی طرزنده‌جواب‌ویرمشلر. سالف‌العرض‌خصوصاتدن‌متحصل احتساسات‌شخصیه‌م، پادشاهك انکلیزلرله مکالمه ومخابره‌ده اولدیغی ولوندره‌دن جواب‌انتظارنده بولندیغی قناعتنی ویریور. هرحالده وضعیت پك بحرانلیدر. انکلیزلردن امیدوار اولورلر ایسه،حتی فریدپاشانك موقع اقتداره کتیرلمسی استبعاد ایدیله‌مز. خلاصه، شمدی‌یه قدر پادشاه دوغریدن دوغری‌یه توفیق وفریدپاشالردن‌ماعدا کیمسه‌یی‌قبول‌ایتمه‌مش‌وفریدپاشاایله‌ملاقاتی‌ده خفی‌اولمشدر. سرایه‌منسوب، اعتمادکزی حائزاولدیغی بیلدیکم برذات، پرشنبه کونی ذات‌شاهانه‌نك پك‌یقینلری نامنه بنده‌کزی‌صورت مخصوصه‌ده کوردی‌وفکرمی‌صوردی. جواباًوضعیتی، سلطنت،دولت وملت‌لهنه‌حل‌ایده‌بیله‌جك‌ذاتك، ذات‌دولتلری اوله‌بیله‌جکی‌وفقط شوصره‌ده مشغول بولنان استانبوله عودتکز ممکن اوله‌میه‌جغنه نظراً عزت پاشانك موقع اقتداره کلمسی لزومنی آچیق برلسانله سویلدم . صالح پاشا ، مجلسك سدینك‌ده محتمل اولدیغنی ایما ایدییور . برنجی رئیس وکیلی‌حسین کاظم بكك‌ده، سرای وانکلیزلر ایله مجلس‌نامنه آنتریقه یاپدیغی آکلاشیلیور . برای معلومات معروضدر .

جلال‌الدین عارف بك ، بوکون سرایه کیده‌جك . وضعیتی غایت صریح برصورتده ذات شاهانه‌یه آکلاته‌جق . مخالفلری موقع اقتداره کتیریرسه‌آناطولو تشکیلاتنك‌صارصیلمسی وبوصورتله‌شرقده‌کی، کندیلری ایچون بالنتیجه مضر اوله‌جق پرنسیپلرك ، مملکتمزه کیره‌جکنی ومقام خلافتك‌نظر اسلامده دوچار اوله‌جغی وضعیتی تشریح ایده‌جك‌وآناطولودن، تشکیلات‌ملیه مرکزلرندن بوکا دائر کلمش‌اولان بالعموم تلغرافلری کوستره‌جك وبوخصوصه عائد آیریجه تحریراً برراپور تقدیم ایلیه‌جکدر . راپور ، برلکده یازلمشدر . صورتنی بالآخره تقدیم ایدرز . (رؤف)

٢ — بوتلغراف ، ٦ - ٣ - ٣٣٦ ساعت ١٧/١٥ صوکره‌ده حربیه تلغرافخانه‌سنه ویرلمشدر .

حربیه نظارتی سریاوری

صالح

§ افندیلر ؛ رؤف بکك ، صدراعظم بولمق موضوع بحث اولورکن بندن بحث‌ایتمسی البته لزومسز ایدی . آره‌مزده اصلا بویله برشی موضوع بحث اولمش‌دکلدی. بن، استانبول حکومتنك یشایه‌جغندن، اساساً امید وار دکلدم . عثمانلی دولتنك اتمام حیات ایتدیکنه ایسه، چوقدن قانعدم. عثمانلی دولتنك،

مقام صدارتی اشغال اتمککی ضعیف وبی معنا بر فکرك بنم دماغمده یری اوله‌میه‌جغی طبیعی ایدی . ن ، کذرانی طبیعی اولان صفحات انقلابی سکونتله تعقیب ایدرکن ، آتینك تدبیرلرندن بشقه بر شی دوشونمیوردم .

§ رؤف بك ، بحث ایتدیکی جلال‌الدین عارف بکك راپوری صورتی‌ده کوندردی . [وثیقه : ۲٤٥] قابینه تشکل ایتدکدن صوکره‌ده شو معلوماتی ویردی :

حربیه : ۸ - ۳ - ۳۳٦

ق ۲۰ . ق . و

مصطفی کمال پاشا حضرتلرینه ؛

۱ — قابینه شو وجهله تشکل ایتمشدر : صدراعظم صالح پاشا ، شیخ‌الاسلام ابقا ، داخلیه ابقا ، خارجیه صفا بك ابقا ، حربیه ابقا ، بحریه صالح پاشا وکالةً ، نافعه توفیق بك اصالةً ، مالیه توفیق بك وکالةً ، شورای دولت عبدالرحمن شرف بك وکالةً ، معارف عبدالرحمن شرف بك اصالةً ، اوقاف شیخ‌الاسلام اسبق عمر خلوصی افندی اصالةً ، عدلیه جلال بك ، تجارت دفترخانه امینی ضیا بك.

۲ — جلال بکك مسلکنی بیلمیورز . بوشکل ، داماد فرید پاشایه زمان قزاندیرمق مقصدیله مرایك ترتیبیدر . صالح پاشا ، بربحرانه سد چکمك صورتیله بوصورتله وطنه نافع بر خدمت یاپدیغی اعتقادنده‌در . بزم فکرمز بوقابینه‌یه اعتماد ویرمه‌مکدر وبونی ، غرویده تأمین ایچون چالیشیورز . فرید پاشا تهلکه‌سی الآن موجوددر . آکا نظراً وضعیتك تأمین بیورولمسی معروضدر .

۳ — شایان دقت اوله‌رق شونی‌ده عرض ایده‌لم ، که صالح پاشاجه مجلس مبعوثان داخلندن ناظر آلمقلغك عدم امکانی آکلاشیلدقدن صوکره ، خارجدن آله‌جقلری ذواتك تثبیتی ایچون غروبك فکرینی استمزاج ایده‌جکدی . حالبوکه ، اخیراً بوندن‌ده صرفنظر ایده‌رك اسامیسی معروض قابینه‌یی کندیلکندن تشکیل ایلمشدر افندم . (رؤف)

حربیه سریاوری

صالح

§ افندیلر ، استانبول بحرانی حقنده ویردیکم ایضاحات اپیجه اوزادی . استانبولده ، ذاتاً اوته‌دنبری موجود و متظاهر اولان وضعیتده ، دها چوق تجلیلره شاهد اوله‌جغز .

مساعده بیورورسه‌کز ، تکرار ، استانبوله کلمك اوزره ، بر آزده ادرنه حوالیسنده‌کی وضعیته عطف نظر ایده‌لم . شمدی‌یه قدر وقوع بولمش اولان عمومی بیاناتم صره‌سنده ، وسیله دوشدکچه

(تراکیالی) ده تشکیلات و تصوراتمزدن هیچ بر وقت خارج طوتمدیغمزی آکلاتمش اولدیغمی امید ایدرم . ادرنه ایله مناسبات و مخابراتمز ، مملکتك هر یریله اولدیغی کبی محافظه و ادامه ایدلمکده ایدی .

جاری مخابراتمزده ، شایان دقت ، بعض نقطه‌لری هیئت عالیه‌کزه توضیحاً عرض ایتمك موافق اولور .

برنجی قول اردو قوماندانی جعفر طیار بك ، ٣١ - کانون‌اول - ٣٠٥ تاریخلی غایت مفصل بر راپورنده ، تراکیا و بالخاصه غربی تراکیاده وقوعبولمقده اولان یوردن تشبثات و فعالیتی پك مکمل ایضاح ایدییوردی . کندیسی ده بو فعالیته قوه‌العاده مقابل بولونمق کبی ترتیبات آلمه‌مسندن شکایی واردی .

« قول اردوسنك اشبو وضعیت و آتیاً تحشد ... اهمال فرقه‌سنك وظیفه‌سنی ایفا ایده‌بیله‌جك بر وصع‌الجیش آلمسنه (جنرال میلن) ك موافقت ایتمه‌یلمسنده تعدد آکاه ... خبر ویریوردی . [وثیقه : ٢٤٦]

(جنرال میلن) ك ، ترتیبات آلمه‌مزه موافقت ایتمه‌یه‌جکنه ابدا شبهه یوقدی . بو بداهتی ، بالمخابره تحقیقه ، بیلمم نه‌دن بر فکر و محاکمه سوقیله ق ... ؟

جعفر طیار بکه ، ٣ - شباط - ٣٣٦ ده ویردیکم تعلیماتده ، کوندردیکمز خفی تعلیماتنامه‌یه توفیقاً مسلح مفرزه‌لر تشکیلاتی تکرار خاطرلاتدم . « وصع‌الجیش تبدیلی ایله استحصال اولنه‌میان فوائدك بو صورتله تلافیسی لازمدر . » دیدم . [وثیقه : ٢٤٧]

حربیه ناظری بولنان جمال پاشایه‌ده ، عینی تاریخده ، وصعیتدن بحث ایدرك یونانیلرك شرقی تراکیاده اولسون حاضرلقلرینه ممانعت ایتمسی یازدم . [وثیقه : ٢٤٨]

تراکیا — پاشا ایلی جمعیتنك کوندردیکی راپورلرده ، لزومی کبی تشکیلات یاپیله‌مه‌مقده اولدیغندن بحث ایدییورلر و بعض رؤسای مأمورینندن شکایت ایدییورلردی . [وثیقه : ٢٤٩] بوکبی مأمورلره اول و آخر ، بعض اخطاراتده بولونیوردم . [وثیقه : ٢٥٠]

شکایتك مهمی ، جعفر طیار بکدن اولمقه باشلادی . مثلا ؛ بوکا دائر اوقویه‌جغم شو مکتوب ، بر فکر ویره‌بیلیر ظن ایدرم .

٢٦ - کانون ثانی - ٣٣٦

محترم پاشام ،

عارف بکك تراکیالیلر حقنده‌کی بیاناتنی تصدیق ایدرم . تراکیا جمعیتی ، قوهٔ مادیه ایله تأیید ایدلمه‌مشدر . مع‌الاسف ، جعفر طیار جبهه‌مزی آلداتمش ، ذره قدر تشکیلات ، بر تك تفنك ایله تسلیحات بیله یاپمه‌مشدر . جعفری ، شخصنی دوشونمکله اتهام ایدرم . بولغاریه احوالندن‌ده تماماً بی خبر ، غفلت مطلقه حالنده‌در .

صوك کونلرده ، جعفرك فرقه‌لرینه یازدیغی بر امرنامه ، تصادفاً الیمه کچدی . یونانیلرك

حرکاتندن ، افکارندن بحث ایتدکدن صوکره ، بوحال قارشوسنده آرتق مدافعهٔ حقوق تعلیماتی وجهله ملی تشکیلاته باشلامق لازم ایسه‌ده قوماندانلرك بو بابده ضابطان واسطه‌سیله اهالی‌یه یاردیم ایدوب ایتمه‌مك حقنده مطالعه‌لرینی صوریبور فاعتبروا . . . . الله مسائل ملیه‌ده آلداتانلری قهر ایتسین. فقط ، ویل آلدانمش اولانلره .

نتیجه ؛ بولغار عسکری غربی تراکیایی تخلیه ایدرك کیتدیکی بش اون مأمورله ۱۵۰ ، ۲۰۰ ژاندارمه‌دن ماعدا قوتی بولنمدیغی حالده بیله ، کندیسندن اختلال ومحاربه ایله مدافعهٔ وطن قابه‌سنی بکلدیککز تراکیا بر شی یاپه‌مدی . جعفر بو وضعیتده بر ألم حس ایتدیمی بیلمم . بناءً علیه ، آرتق طوتیجی احسانی ، بیطر راسمی [ذکی ، جوال ، معتدل ، پك شایان اعتماد بر آرقداش] تشکیلات ایچون تراکیایه کوندره‌جکز . بورادن سلاحده کوندره‌جکز . کور اوله‌سی جعفر یالکز بونلری سربست براقسین . کولکه ایتمسین باشقه احسان ایسته‌مه‌یز .

ادرنه خدمتی ، انکلیزلر ، خالص انکلیز عسکریله تسلیم آلیور . یونانلیلر خادم کوی ، چورلی ، لوله بورغازده غروبیه اولیور . بلغاریا قاباشبور . یونان شقاوتی زیاده ، خلقك تظلمی قارشوسنده والی‌الینی اوغوشدیرمقده ، جعفر عجزینی کوسترمکده . تراکیانك ، بولشوزمه قارشی تحشیداته – اجنبی – معروض اولدیغی بولغارلرك ، حرکاتنه هدف اولمسی مأمولدر . اوراده قوتلی بر پنجه‌ودماغ لازم . نه جعفر ، نه والی بو ایشك اهلی وفداکار دکللردر . ایشته حال و وضعیت بودر . بن بونلرله چوق اوغراشیورم . کچن کون بر شیفره‌کزی آلمش ، پك متأثر اولمش وشیفره ایله استیضاح ایتمشدم . جواب آله‌مدم . پاشام ، شخصی بر سیاست تعقیب ایتدیکمی‌می ظن ایدییورسکز . یوقسه مقصدی قاورامیه‌جق ، وضعیتی احاطه ایتمیه‌جك حمقادن اولدیغمی‌می تخمین ایدییورسکز ؟ هر ایکی حالده‌ده پروتستو ایدرم . ایمان واعتقادم بردر . بلا انحراف یورییورم . یالکز باشقه بر شی دوشونیور وبکا سویله‌مك ایسته‌میورسه‌کز اوکا بر شی دیمم . آچیقجه بیلدیرمکزی رجا ایدرم . سرت وتوبیخ آمیز سوزلرله صوك درجه متأثر اولورم . بو ، بنی مساعیدن آلیقویماز . بنی مخالفته سوق ایتمز . فقط ، آراده شخصیت مسئله‌سنی پك اعلا تولید ایده‌بیلیر . بوکا نظر دقتکزی جلب ایدر وبر حقیقت تظاهر ایتمه‌دن ونم نه‌لر چکدیکمی تقدیر ایتمه‌دن ، تشبثاتده بولنمامکز ، موقعکزدن بکله‌نن وهیچ اهمال ایدیلمیه‌جك اولان نزاکت و اعتدال ایجابی اولدیغی ، شوراجقده درمیانه مساعده بیوریکز . عرض احترام ایله تمنیء موفقیت ایلرم پاشام .

واصف

افندیلر ؛ ادرنه‌دن کلن اشعارلردن ، راپورلردن ، نجه ، یاکلش بر نقطهٔ نظر سیاسی تعقیب ایدلدیکی آکلاشیلیوردی . شمدی اوقونان مکتوبده‌ده ، بو خطالی نقطهٔ نظرك تصویب ایدلدیکنه دلالت ایدن جمله‌لر واردر . بو خطالی پرنسیپی تصحیح ایچون ، اونه‌دنبری واقع مطالعه‌مزی ، ۳ شباط ۳۳۶ تاریخنده بر دفعه دها جعفر طیار پاشایه واستانبولده رؤف بکه تکرار ایتدم .

تکرار ایتدیکم مطالعه شو ایدی :

« شرقی وغربی تراکیانك بر وحدت ملیه آلتنده تصور و افاده‌سی دوغرو بر سیاست دکلدر . شرقی

تراكيا غير قابل اعتراض ومناقشه بر صورتده اجزای ممالكمزدندر . غربی تراكيا ايسه ، بر معاهده‌ايله، وقتيله ترك ايدلمش بر قطعه‌در .

اولسه اولسه ، شرقی تراكيا ، غربی تراكيانك خلاصنه چاليشانلرك براس‌الحركه‌سی اوله‌بيلير .

شرقی و غربی تراكيانك وحدتنی مصراً ادعا ايتمك ، شرقی تراكياده‌ده ، بعض مدعيات سردينه منتج اولابيلير .

بولغارلرك‌ده، آطه‌لر دكزنده بر مخرج اقتصادی طلب ايتملری، آيريجه محتاج تأملدر . بولغارستان داخلنده بو نقطهٔ نظردن صرف مساعی ايدلمليدر . » [وثيقه ٢٥١]

§ جعفر طيار پاشاده ، مأمورلردن، اشرافدن، اهاليدن شكايت‌ايديوردی . ٧/٨ مارت٣٣٦تاريخلی بر شيفره‌سنده ، « بزده اهالی هرايشی حكومتدن بكله‌مكده ؛ رؤسای ملكيه‌نك وضع بيطرفيسی يوزندن تشكيلات مليه مطلوب حالی اوزره تعضو ايده‌مه‌مكده‌در . ولايت داخلنده صيق صيق اجرا ايتمكده اولديغم تفتيشلرده بالخاصه كويلولرله صيق تماس ايديبورم . . . .

. . . .

فقط ، هركويه گيتمك قابل اولاميور . » ، « . . . كيفيتك ، اساسلی وشمولّلی اولمسی جمله‌مزجه شايان آرزو اولوب بوده محاذير مسروده‌نك رفعنه چاليشيلمقله قابل اوله‌جغی معروضدر . » ديبوردی . [وثيقه : ٢٥٢]

§ افنديلر ؛ جعفر طيار پاشايه ، جنرال ميلن وضع‌الجيش تبديل ايتديرميور . والی و متصرفلر بيطرف قاليور وهرايشی حكومتدن بكله‌ين اهالی‌يه ، تشكيلات مليه خصوصنده دلالت و پيشوالق ايتميور . بو محذورلر قالقمدقجه ، كيفيتك ، اساسلی وشمولّلی اولمسی قابل گورولميور !

§ افنديلر ، بالمناسبه بر قره‌قول جمعيتندن و اونك منع فعاليتی خصوصنده‌كی تشبثاتمزدن بحث ايتمشدم . بو جمعيتك ، حالا استانبولده ، توسيع تشكيلاته چاليشديغی آكلاشيليوردی . تكرار شويله بر ايقاظده بولنمق ايجاب ايتدی :

تحريراً ١٢ مارت ٣٣٦

چناق قلعه موقع مستحكم ق . ميرآلای شوكت بك افندی‌يه

استانبولده موجود تشكيلاتمزك ، مقصدی تأمينه غير كافی اولديغی آكلاشيلمقده‌در . مختلف زمانلرده وبالخاصه بوكونلرده آنقره‌يه كلن واقف احوال بعض ذواتك ويردبكی معلوماته نظراً ، بونده‌كی عدم موفقيتك سببی ، آناطولو و روم ايلی مدافعهٔ حقوق جمعيتی تشكيلاتی نامی آلتنده قره‌قول نظامنامه‌سنك تطبيقنه چاليشيلمقده اولديغی آكلاشيلمشدر .

قره قول نظامنامه‌سی ، برچوقلرينی تشكيلاته تماس ايتمكدن تدهيش ايلمشدر . بو سببله مدافعهٔ

حقوق تشکیلات نظامنامه‌سی اساسنه کوره تشکیلاتی تعضو ایندیرمك ، استانبول ایچون بالخاصه کافیدر . زیرا ، استانبولده اساس قوتی ؛ وکر جریانلرینی توحیدده آراملیدر. استانبولده فعلی حرکات و خصوصی تشبثات ایچون دخی یاپیله‌جق مسلح تشکیلاتده ، «مدافعهٔ حقوق نظامنامه‌سی لاحقه‌سنك تطبیق کافیدر . استانبول هیئت مرکزیه‌سی و اقسام تابعه‌سنده‌کی هیئت اداره‌لرك میدانه چیقمسنده محذور تصور ایدیلیورسه ، بوهیئتلری تشکیل ایده‌جك اولان ذوات ، شخصلرینی خفی طوته‌بیلیرلر . بواساس دائره‌سنده یاپیلمش و یاپیله‌جق اولان تشکیلاتك و هیئت مرکزیه ایله هیئت اداره‌لری تشکیل ایدن ذوات اسملرینك ، امین واسطه ایله ارسالنه تحسب و همت عالیلری بالخاصه استرحام اولنور افندم .

هیئت تمثیلیه نامنه

مصطفی کمال

§ شمدی آرزو بیورورسه‌کز ، تکرار استانبوله عودت ایده‌لم . ١١ مارت ٣٣٦ تاریخلی برتلغرافده ، رؤف بك شو معلوماتی وریبوردی : ١٠ مارت ٣٣٦ کونی زوالدن صوکره ، ائتلاف ممثللری اجتماع ایتمشلر ، لوندره‌دن کلن واستانبولده‌کی قوای ملیه رؤساسنك توقیفی امرینی حاوی اولان برمسئله‌یی تذکر ایتمشلر وامری انفاذه قرار ویرمشلر . بومعلومات ، شایان اعتماد برذاته موثوق منبعدن محرمانه اخبار ایدلمش وبوکبی ذواتك برآن اول درسعادتدن اوزاقلاشملری لزومی بیلدیرلمش . بوخصوصی ، مختلف احتمالاته کوره محاکمه ایتدکدن صوکره ، ایشك صوکنه قدر استانبولده قاله‌رق وظیفهٔ ناموسی ایفایه قرار ویرمشلر . صدراعظم صالح پاشا ، بووضعیته بیله‌رك سبب اولمقده ایمش . اونك ایچون قابینه‌یی اسقاطه چالیشه‌جقلرمش . موفقده اوله‌جقلرینه امین ایتمشلر . [وثیقه : ٢٥٣]

رؤف بکك ، بوتلغرافی ، عینی تاریخده تعقیب ایدن قیصه برتلغرافده ، « صوك معروضاتمزه وقابینه وضعیتلری حقنده برکونا مطالعاتکزه دسترس اوله‌مدیغمزدن ، عدم وصولندن و صحتکزدن بحق اندیشه‌ده‌یم . جوابکزه منتظرز » دنیلمکده ایدی .

رؤف بکه ، ویرای معلومات ١٥ نجی واوچنجی قول اردولره ١١ مارت تاریخنده شو معلوماتی ویرمشدم:

١١ مارت ٣٣٦

دون آقشام ، یعنی $\frac{10}{11}$ مارت ٣٣٦ ، آنقره‌ده فرانسز ممثلی یوزباشی بووازونك ترجمانی اولوب بزه اوته‌دنبری اخبارات محرمانه‌ده بولنان برذات آنقره‌ده انکلیز ممثلی ویته‌لك آلدیغی برتلغرافنامه اوزرینه بوتون احمال واثقالی ومعیتیله برلکده بوکون آنقره‌یی ترك ایدرك استانبوله حرکت ایلیه‌جکنی و بو ترندن صوکره شمندوفر مناقلاتنك انکلیزلرجه تعطیل ایدیله‌جکنی اخبار ایتدی . مومی الیه ویته‌ل ، فی الحقیقه بوکون اخباره مطابق اوله‌رق حرکت ایتدی . بناءً علیه ، ترن مناقلاتنك‌ده منقطع اولمسی قویاً مأمولدر . کیفیتك ، ائتلاف دولتلرنجه استانبولده آلنان تدابیر ایله علاقه‌دار بولندیغنده شبهه یوقدر .

مصطفی کمال

رؤف بكك صوك اشعارينه‌ده شو جوابی ویرمشدم :

« قابینه‌یه عدم‌اعتماد رأیی ویرمك صورتیله تعرضك طرفكزدن یاپیلمه‌سی اوقدر قوتلی برسببه استناد ایتدیریله‌میه‌جكدر . غروبك ، درجهٔ تساند و تجلدینه و وحدت حركتنده‌كی عزم تطبیقنه دائر صریح برفكر و قناعت حاصل ایتمدكجه ، صالح پاشانك غروب هیئت اداره‌سیله مذاكره ایتمكسزین حركت ایتمسی ، برمشروطیت مسئله‌سی یاپمق خصوصنده‌كی قرار حقنده هیچ برمطالعه درمیان ایده‌مم . انكلیزلرك توقیف قرارینه قارشی مجلسك جسورانه نهایته قدر وظیفه‌سنه دوامی ، پك نافع و پارلاقدر . آنجق ، ذات عالیكزله برابر وجودلری تشبثات و حركات آتیه‌مز ایچون الزم اولان آرقداشلرك نتیجه‌ده ، بزه التحاقلری اسبابی بهمه‌حال مؤمن اولمق شرطدر . عكسی تقدیرده ، غروبك وحدت وعزم دائره‌سنده حركتنی تنظیم ایده‌بیله‌جك ذواتك شمدیدن توقیفی ایله سزلرك همان بورایه كلملری الزمدر . بورایه كله‌جك ذوات میاننده مملكتی تمثیل ارصافنی حائز اولانلرله اجابنده حكومت اشغال واداره لیاقتنده‌كیلرك بولنمسی مهمدر . ائتلاف دولتلرینك معامله زجریه تطبیق ایده‌جكلرینه شبهه یوقدر . . . الخ مصطفی كمال » [وثیقه : ٢٥٤]

افندیلر ؛ رؤف بكی ودیگر ذواتی تام زماننده دعوت ایتمش اولدیغمز ، وقایع ایله هم ده اوچ ، درت كون كچمه‌دن ثابت اولدی . فقط مع التأسف بودعوتمز ، لایق اولدیغی اهمیت وجدیتله تلقی دقته آلنمق مظهریتنه نائل اوله‌مدی . رؤف بك ، واصف بك كبی ذوات ، الك نهایت كلل مساوسیله مالطه‌یه كیتدیلر . بوجهت معلومكزدر .

صوك دقیقه‌یه قدر آناطولی‌یه كچمك وآنقره‌یه كلمك فرصت وتدابیرینك امنی آرقداشلر طرفندن تهیه وتأمین اولندیغی بكا حكایه ایدلمشدر . اگر بویله ایدیسه ، بوذواتك آنقره‌یه كلمه‌یه موافقت ایتمیوب انكلیزلره تسلیم اولمه‌یی ومالطه‌یه كیتمه‌یی ترجیح ایتملرنده‌كی سبب ومعذرت ، جداً تدقیقه شایان كورولور . فی الحقیقه ، توركیا وضعیتنك وعاقبتنك مشكوك ، مظلم ، مهلك كورولدیكی فرصه‌سنه نظراً بوقرا كالق نهلكه ایچنه آتیلانلرك مخوف ومدهش برعاقبتله قارشیلاشمدی وهمی ، تحت تأثیرنده الك نهایت هرهانكی بر زندانده برمدت دلق اوزره دشمنه عرض تسلیمیتی مرجح كوره‌بیله‌جكلری استبعاد اولنه‌ماز . معهذا ، بن بوراده بویله آغیر برحكمه یوروتمكدن احتناب ایده‌رم . بو مطالعه‌یه بناءً دیركه بوذواتی مالطه زندانلرندن قورتارمق ایچون هرفرصتدن استفاده ایدیلمك ممكن اولان تشبثاتده بولنمقدن كری دورمدم .

§ افندیلر ، استانبولده اونجی فرقه قومندانندن آنقره‌ده كرمحی قوب اردو قومندانلغنه ٩ مارت ٣٣٦ تاریخ و ٤٦٥ نومرولی شیفره اوله‌رق ١٤ مارت ٣٣٦ كونی بر تحریرات كلدی . محلولی شو ایدی :

مصطفی كمال پاشا حضرتلرینه : انكلیزلر طرفندن تورك اوجاغی بناسنك اشغالی اوزرینه ملی تعلیم و تربیه بناسنه نقل ایدن اوجاغك بویكی اشغال ایتدیكی بنا ، دون زوالده انكلیزلر طرفندن تكرار اشغال ایدلمشدر افندم . ٩ مارت ٣٣٦ (هادی)

افندیلر ؛ ٣٣٦ سنه‌سی مارتنك ١٦ نجی كونی اوكیندن اول ، ساعت اونده ، مكه باشنده شویله بر تلغراف ویردی :

درعليه
۳۳٦-۳-۱٦

آنقره‌ده مصطفى كمال پاشا حضرتلرينه

بو صباح ، شهزاده باشنده‌كى موزيقه قره‌قوللى ، انكليزلر باصوب اوراده‌كى عسكرلرله انكليزلر مصادمه ايده‌رك نتيجه‌ده شمدى استانبولى اشغال آلتنه آليورلر . بر ى معلومات معروضدر .

مناسترلى
حمدى

بن ، بو تلغرافك آلته قورشون قلمله « سريعاً قوت اردولره نم اعتصامه م . كمال » اشارتنى قويدقدن صوكره بو تلغرافى و برن اسيناحنه باشلادم . مناسترلى حمدى افندى متمادياً معلومات ويرمكه دوام ايتدى .

« بزم اك اهميتلى بر آرقداشمز واركه يالكز او دكل ، هركس ، يعنى كان سويليور . شمدى‌ده حربيه‌نك اشغالى خبر آلدق . حتى بك اوغلى تلغرافخانه‌سنك اوكنده انكليز عسكرى اولديغنى فقط تلغرافخانه‌يى اشغال ايدوب ايتميه‌جكى مجهولدر . »

بو آنده افنديلر ، حربيه تلغرافخانه‌سندن ، مأمور على معلومات ويرمكه باشلادى : « صباح انكليزلر باصدرق آلتى كشى شهيد و اون بش قدرده مجروح اولدى . شمدى انكليز عسكرلرى دولاشيور . شمدى ، ايشته ، انكليز عسكرلرى نظارته كيريبورلر . ايشته ايچرى كيريبورلر . نصاميه قپوسنه . نلى كس ! انكليزلر بوراده‌در . »

تكرار مناسترلى حمدى افندى بزى بولدى .

پاشا حضرتلرى .

حربيه تلغرافخانه‌سنده انكليز بحريه عسكرى اشغال ايدوب تلى قطع ايتديكى كبى بر طرفدن طوپخانه‌يى اشغال ايديورلر . بر طرفدن زرهليلردن عسكر اخراج اولونيور . وضعيت و خامت كسب ايديور افندم . صباحكى مصادمه‌ده ٦ شهيد ، ۱۵ مجروحمز واردر . پاشا حضرتلرى . امر دولتلرينه منتظرم . ۱٦ مارت ۳۳٦

حمدى

حمدى افندى دوام ايتدى : « صباحكى ، بزم عسكر اويقوده ايكن ، انكليز بحريه افرادى قره‌غوله كلوب اشغال ايتمكده ايكن ، عسكرمز اويقودن شاشقين قالقنجه مصادمه‌يه باشلانيليور .

نتیجه‌ده بزدن آلتی شهید ، اون بش مجروح اولوب بونك اوزرینه ذاتاً ملعنتلرینی تصور ایتمش‌كه همان زرهلیلری ریتنیه یناشدیروب بك اوغلی جهتنی و طوبخانه‌یی اشغال ایدوب بر طرفدن حربیه نظارتی اشغال ایتدلر ، حتی شمدی نه طوبخانه و نه‌ده حربیه تلغرافخانه‌سنی بولمق قابل اولمیور . شمدی‌ده خبر آلمش اولدیغمه نظراً درنجه‌یه قدر توسع ایدییورمش افندم . »

« ایشته ، بك اوغلی تلغرافخانه‌سی‌ده یوق . اوراسی‌ده اشغال ایتدیلرغالبا . الله محافظه بیورسون . بوراسنی اشغال ایتمه‌سینلر . ایشته بك اوغلی تلغراف مأمورلری ، مدیرلری كلدیلر . قوغمشلر . »

« بر ساعته قدر بوراسی‌ده اشغال اولنه‌جقدر . شمدی خبر آلدم افندم . »

حیاتی بك مرحوم ، بنم ، ایلك خبر تلغرافی اوزرینه یاپدیغم اشارت وجهله ویریلن معلوماتی خلاصه ایتدی . روم ایلی و آناطولوده‌كی بالجمله قوماندانلر آدرسنه كشیده ایتدیرییوردی . بر آن اول استانبول اوزرندن ادرنه‌یه كشیده ایتدیرلمسنی سویلامشدم . [وثیقه : ٢٥٥] حمدی افندی ، « امر سامیلری انفاذ اولونیور ، ادرنه‌یه یازییورم و شب مركزلری حاضر ایتدیردك . » حمدی افندیدن :

« مبعوثان ایچون برخبر آلدیكزمی ؟ مبعوثان تلغرافخانه‌سی مخابره ایدییورمی ؟ » دیه صوردم . حمدی افندی ، « أوت یاپیور . ١٤ نجی قول اردو قوماندانی حاضر . پاشا ایستیوردی ویره‌لمی ؟ »

افندیلر ؛ بوندن صوكره آرتق حمدی افندینك سوزنی ایشیته‌مدك . استانبول مركزینك‌ده اشغال ایدلمش اولدیغنه حكم ایتدك .

§ بو حمیتلی و جسور ، مناسترلی حمدی افندی اوله‌سه‌یدی ، استانبول فلاكتندن كیم بیلیر خبر آلمق ایچون نه قدر انتظارلر ایچنده قاله‌جقدق . استانبولده بولنان ناظر ، مبعوث ، قوماندان ، تشكیلاتمز منسوبلری ایچندن بر ذات چیقوب وقتیله بزه خبرویرمكی دوشونه‌مه‌مش اولدیغی آكلاشیلیور . دیمك‌كه جمله‌سنی هیجان و خاجان قاپلامشدی . بر اوجی آنقره‌ده بولنان تلك استانبولده بولنان اوجنه یناشه‌میه‌جق قدر شاشقین برحاله كلمش اولدقلرینه بیلمم‌كه حكم ایتمك جائز اولورمی ؟ تلغراف مأموری حمدی افندی بالآخره بالذات آنقره‌یه كله‌رك قرارگاهمز تلغراف مأمورلغنی ایفا ایتمشدر . كندیسنه بورجلی اولدیغم تشكری بوراده علناً افاده ایتمه‌یی ملی و وطنی وظیفه‌لرمدن عد ایده‌رم .

افندیلر ؛ بو وضعیت اوزرینه هرشیدن‌اول وقوعی ملحوظ بر فنالغك اوكنه كچمك ایچون شو امری ویردم :

بالعموم والی و متصرفلره

سیواسده ق ٣ ، باندرمه‌ده ق ١٤ ، آنقره‌ده ق ٢٠ ، ارضرومده ق ١٥ ، قونیه‌ده ق ١٢ ، دیاربكرده ق ١٣ قوماندانلقلرینه

ازمیر جبهه‌سنده رأفت بك افندی‌یه ، بالیكسرده فرقه ٦١ قوماندانلغنه بالعموم مدافعهٔ حقوق هیئت مركزیه و هیئت اداره‌لرینه

تلغراف . مستعجلدر　　　　　　　　　　　　آنقره : ١٦ مارت ٣٣٦

بوكونكی وضعيته نظراً ، ملتمز ، جهان مدنيتك حسيات انسانيتكارانه ايله متحسس وجدانلرندن وبوتون عالم اسلامك مشاركت روحيه‌سندن امين اولمقله برابر ، برمدت ايچون دوست اولسون ، دشمن اولسون ، بوتون رسمی عالم خارجی ايله موقةً تماس ايده‌میه‌جكدر .

بوكونلر ظرفنده وطنمزده يشايان خرستيان اهالی حقنده كوستره‌جكمز معاملهٔ انسانيتكارانه‌نك قيمتی بك بويوك اولديغی كبی هيچ برحكومت اجنبيه‌نك فعلی ويا ظاهری حمايه‌سنی كورمين خرستيان اهالينك كمال حضور وسكونتله امرار حيات ايتملری ، عرقمزك فطرةً متحلی اولديغی قابليت مدنيه‌يه اك قطعی بر برهان تشكيل ايليه‌جكدر . منافع وطنيه‌يه مغاير فعالياتی مشهود اولانلر وحضور و آسايش مملكتی اخلال ايله‌ينلر حقنده ، دين وملیت منسوبيتنه باقيلميه‌رق ، احكام قانونيه‌نك سياناً و شدتله تطبيقی وحكومات محليه‌يه اطاعت و وظائف تابعيتی ايفاده قصور ايتمينلر حقنده‌ده ، رأفت و شفقتله معامله ايدلمسنی ، اهميت مخصوصه ايله عرض وبوخصوصاتك تكميل علاقه‌دارلره سرعتله تبليغنی وبوتون افراد ملته وسائط مناسبه ايله تعميمنی رجا ايدرز افندم .

مدافعهٔ حقوق هيئت تمثيليه‌سی نامنه

مصطفی كمال

§ افنديلر ؛ قوای ائتلافيه ، استانبول تلغراف مركزلرينی اشغال ايتدكدن صوكره ، مملكته تلغرافله بر تبليغ رسمی يايمق ايستديلر. طرفمزدن وقوع بولان ايقاظ واخطار اوزرينه ــ بعض مركزلر مستثنا ــ بو تبليغ رسمی آلنمدی. آلانلر وجواب ويرنلردن بللی باشليلری شونلردر: ازميت متصرفی سعاد بك [وثيقه : ٢٥٦] قونيه واليسی صبحی بك [وثيقه ٢٥٧]

تبليغ رسمی :

بش بچق سنه اول ممالك عثمانيه‌نك مقدراتنی هر نصلسه اله ايتمش اولان اتحاد وترقی جمعيتنك رؤساسی ، آلمان تلقيناتنه قاپيله‌رق دولت وملت عثمانيه‌يی حرب عموميه‌يه اشتراك ايتديرديلر . بو حقسز و مشئوم سياستك نتيجه‌سی معلومدر . دولت وملت عثمانيه بيك درلو فلاكت كچيردكدن صوكره اويله بر مغلوبيته دوچار اولدی‌كه اتحاد وترقی جمعيتنك رؤساسی بيله بر متاركه‌نامه عقد ايده‌رك فرار ايتمكدن بشقه بر چاره بوله‌مديلر . متاركه‌نامه‌نك عقدينی متعاقب دول ائتلافيه‌يه بر وظيفه ترتب ايتدی. اشبو وظيفه اسكی ممالك عثمانيه‌نك بوتون اهاليسنك بلاتفريق جنس و مذهب سعادت مستقبله‌لرينی ، انكشافلرينی ، حيات اجتماعيه واقتصاديه‌لرينی تأمين ايده‌جك برصلحك تملرينی آتمقدن عبارت ايدی. صلح قونفرانسی ، بووظيفه‌نك ايفاسيله مشغول ايكن ، فراری اتحاد وترقی اركاننك مروج افكارلری بولنان بعض اشخاص ، تشكيلات مليه نام مستعاری آلتنده بر ترتيب تشكيل ايده‌رك و پادشاه ايله حكومت مركزيه‌نك اوامرينی هيچ عد ايتمكله حريك، نتايج اليمه‌سندن بوسبوتون توكنمش اولان

اهالی‌یی عسکرلك ایچون طوپلامق، عناصر مختلفه میاننده نفاق چیقارمق، اعانه‌لر بهانه‌سیله اهالی‌یی صویمق کبی افعاله جرأت ایتدیلر و بو وجهله صحیح دکل، عادتا یکی بر محاربه دوروشی آچمغه تشبث ایلدیلر. بو تشویقات و تحریکاته رغماً، صلح قونفرانسی، وظیفه‌سنه دوام ایتدی و نهایت استانبولك تورك اراضیسنده قالمسنه قرار ویرمشدر. اشبو قرار، قلوب عثمانیه‌یی مستریح ایده‌جکدر. آنجق، بو قرارلرینی باب عالی‌یه تبلیغ ایتدکلری زمان، احراسنك بعض شرائطه تابع اولاجغنی ده اخطار ایلدیلر. اشبو شرائط؛ ولایات عثمانیه‌ده بولنان خرستیانلرك حیاتلرینی تهلکه‌یه معروض براقمامق والیوم دول ائتلافیه ایله متفقلرینك قوای عسکریه‌لری علیهنه متمادیاً وقوع بولمقده اولان هجوملره ختام ویرمکدن عبارت ایدی. حکومت مرکزیه، بو اخطاره قارشو، بر درجه‌یه قدر حسن نیت کوسترمش ایسه‌ده، تشکیلات ملیه نام مستعاری آلتنده حرکت ایدن اشخاص، معاندانه تشبثات و تحریکاتلرینه دوام ایتمشلردر. بالعکس، حکومتی کندی حرکتلرینه اشتراك ایتدرمکه تشبث ایلدیلر. هرکسك کوردیکی وجهله بکلدیکی صلح ایچون بیوك بر تهلکه تشکیل ایدن بو وضعیته قارشی، دول ائتلافیه، یاقنده تحت قراره آلنه‌جق احکام صلحیه‌نك تطبیقنی تأمین ایده‌بیلمك اوزره، تدابیر لازمه‌یی اتخاذ ایتمکه مجبور اولدیلر. بونك ایچون، بر تك چاره بولدیلر. بوده، استانبولی موقتاً اشغال ایتمك ایدی. اشبو قرار، بوکون موقع اجرایه وضع ایدلدیکندن، افکار عمومیه‌یی تنویر ایچون آتیده تصریح اولنور:

١ — اشغال موقتدر. ٢ — دول ائتلافیه‌نك نیتی، مقام سلطنتك نفوذینی قیرمق دکل، بالعکس، ادارهٔ عثمانیه‌ده قاله‌جق ممالکده اونك نفوذی تقویه و تحکیم ایتمکدر. ٣ — دول ائتلافیه‌نك نیتی، ینه تورکلری درسعادتدن محروم ایتمه‌مکدر. فقط، معاذالله تعالی طشره‌ده اغتشاش عمومی ویا قتال عام کبی وقوعات ظهور ایدرسه، بو قرارك تعدیلی محتملدر. ٤ — بو نازك زمانده، مسلم اولسون، غیر مسلم اولسون هرکسك وظیفه‌سی، کندی ایشنه کوجنه باقمق، آسایشك تأمینه خدمت ایتمك، دولت عثمانیه‌نك انقاضندن یکی بر تورکیه‌نك احداثی ایچون صوك بر امیدی جنلریله محو ایتمك ایسته‌ینلرك اغفالاتنه قاپیلمامق وحالا مقر سلطنت قالان استانبولدن کلن اوامره اطاعت ایتمکدر.

بالاده ذکر اولنان تشویقاته اشتراك ایدن اشخاصك تعقیبلری، درسعادتده دردست اولمه‌رق آنلر طبیعی کندی افعالندن وبالآخره او افعالك نتیجه‌سی اوله‌رق وقوعی ملحوظ احوالدن مسئول طوتوله‌جقلردر.

قوهٔ اشغالیه

بو تبلیغ مناسبتیله درحال شو تعمیمی یاپدم:

١٦ - مارت - ٣٣٦

عموم والی وقوماندانلره ومدافعهٔ حقوق هیئتلرینه

استانبولك، ائتلاف دولتلری طرفندن، بالمصادمه جبراً اشغالی تحقق ایتمشدر. بو سوء قصددن

بالاستناده بر چوق مفاسد خیانتکارانه صاحبلرینك ملتی اغفاله تشبثلری محتملدر . نته‌کیم تبلیغات روحیه شکلنده اساسسز بعض بیانات‌لرك نشر ایدلمك ایسته‌نیلدیکنه کسب اطلاع ایدییورز . یاکلش حرکته سبیل قالمامق و حقایق احواله مغایر هیجانلر تولیدینه میدان ویرلمه‌مك اوزره بوکبی اشاعاته قطعاً عطف اهمیت ایدلمه‌مسی لازمدر . وضعیت حقیقیه‌یی تعقیب ایدن آناطولو و روم ایلی مدافعهٔ حقوق جمعیتی ، ملتی تنویر ایده‌جکدر .

مصطفی کمال

افندیلر ، عینی کونده مختلف وسائطله شو پروتستویی کوندردم :

١٦ - ٣ - ٣٣٦

پروتستو

استانبولده انکلیز ، فرانسز ، ایتالیا ممثل سیاسیلرینه ، آمریقا ممثل سیاسیسنه ، و

بالعموم بیطرف دولتلر خارجیه نظارتلرینه و فرانسه ، انکلتره ، ایتالیا مجلس مبعوثانلرینه
ویردیرلمك اوزره آنطالیه‌ده ایتالیان ممثلکنه

§ استانبولده بالعموم دوائر رسمیه ، استقلال ملیمزی تمثیل ایدن مجلس مبعوثان دخی داخل اولمق اوزره ، متحدین قوای عسکریه‌سی طرفندن ، رسماً وجبراً اشغال‌ایدلمش وآمال ملیه دائره‌سنده حرکت ایدن . بر چوق وطنپرور اشخاصك توقیفنه‌ده تشبث اولنمشدر . ملت عثمانیه‌نك حاکمیت وحریت سیاسیه‌سنه حواله ایدیلان بو صوك ضربه ، حیات وموجودیتنی ، نه‌بهاسنه اولورسه اولسون ، مدافعه ایتمکه عزم ایتمش اولان بز عثمانلیلردن زیاده ، یکرمنجی عصر مدنیت و انسانیتنك مقدس عد ایتدیکی بوتون اساساته ، حریت ، ملیت ، وطن حسیاتی کبی بوکونك جمعیات بشریه‌سنه اساس‌اولان بوتون عقیده‌لره وبو عقیده‌لری وجوده کتیرن وجدان عمومیٔ بشره راجعدر .

بز ، حقوقمزی واستقلالمزی مدافعه ایچون کیریشدیکمز مجاهده‌نك قدسیتنه قائل وهیچ برقوتك بر ملتی یشامق حقندن محروم ایده‌میه‌جکنه قانعز . تاریخك بوکونه قدر قید ایتمدیکی بر سوء قصد تشکیل ایدن و ویلسون پرنسیپلرینه مستند بر متارکه‌نك ، ملتی اسباب مدافعه‌سندن تجرید ایتمش اولمسندن متولد بر حیله‌یه‌ده مبتنی بولنمق حسبیله عائد اولدقلری ملتلرك شرف و حیثیتیله دخی قابل ائتلاف اولمیان بو حرکتك تقدیر ماهیتنی رسمی، آوروپا و آمریقانك دکل ، علم وعرفان ومدنیت آوروپا و آمریقاسنك [*] وجدانه تودیع ایله اکتفا وبو حادثه‌دن تولد ایده‌جك مسئولیت عظیمهٔ

[*] تصریحده ، آلتی چیزیلی قسم یازلمامشدر . یالکز آمریقانك یازلمشدر .

تاریخیه صوك دفعه بردها نظردقت عمومی‌یی جلب ایده‌رز . دعوامزك مشروعیت وقدسیتی ، بومشكل زمانلرده ، جناب حقدن صوكره الك بویوك ظهیرمزدر .

(آناطولو وروم‌ایلی مدافعهٔ حقوق هیئت تمثیلیه‌سی)

مصطفی كمال

عینی كونك كیجه‌سی بو تعلیماتی تعمیماً تبلیغ ایتدم :

شیفره ١٦/١٧ - ٣ - ٣٣٦

بالعموم والی وقوماندانلره

[استانبولك ومقامات رسمیه‌نك ، خصوصیله مجلس مبعوثانك ، ائتلاف دولتلری طرفندن رسماً وجبراً اشغال ایدلمش اولمسندن وبو حركتك ، متاركه ایله ملتی سلاحندن تجرید ایتدن صوكره ، وقوعه كتیرلمسندن بحثله ائتلاف دولتلری ممثللرینه وبالعموم بیطرف دولتلر خارجیه نظارتلریله ائتلاف دولتلرینك مجلس مبعوثان ریاستلرینه پروتستو تلغرافلری چكیلمك اوزره متینغلر عقدی مقتضی كورولمكده‌در . پروتستو تلغرافلرنده بالخاصه تجاوز واقعك ، عثمانلی حاكمیتندن زیاده ، یكرمی عصرلق برمدنیت وانسانیتك مولودی اولان حریت ، ملیت ووطنپرورلك اساساتنه بر ضربه تشكیل ایده‌جكی وملت عثمانیه‌نك مدافعهٔ بقا واستقلال خصوصنده‌كی عزم وایمانینه ، بوحادثه‌نك هیچ برتأثیر وجوده كتیره‌میه‌جكی ، یالكز مدنی ملتلرك بوتجاوزی قبول ایتمكله؛ عظیم برمسئولیت تاریخیه آلتنه كیرمش اوله‌جقلری تصریح ایدلملیدر . بیطرف دولتلر خارجیه نظارتلریله مجلس مبعوثان ریاستلرینه كشیده ایدیله‌جك تلغرافلر ، استانبولده عائد اولدقلری مقاماته ویرلمكله برابر آنطالیه‌ده ایتالیان ممثلنك وساطتیله‌ده ویرلملیدر . پروتستو تلغرافلرینك برر صورتنك‌ده بورایه ارسال بیورولمسنی رجا ایدرز.]

هیئت تمثیلیه نامنه

مصطفی كمال

شیفره ١٦-٣-٣٣٦

میرآلای رأفت بكه

حادثهٔ اخیره مناسبتیله ، هرطرفده یاپیلان میتنغلر نتیجه‌سنده چكیله‌جك پروتستو تلغرافلرینك برر صورتلرینك‌ده ائتلاف دولتلرینك حال انعقادده بولنان مجلس مبعوثانلری ریاستنه وبیطرف دولتلرك‌ده

خارجیه نظارتلرینه تبلیغ ایدلمسنی فائده‌لی عد ایدییورز . آنطالیه‌ده‌کی ایتالیان ممثلنك بو خصوصده‌کی معاونتنی تأمین ایتمکزی رجا ایدرز .

هیئت تمثیلیه نامنه

مصطفی کمال

§ افندیلر ، عینی کونده ملته شو بیاننامه‌یی نشر ایتدم :

بیاننامه

بالعموم قوماندانلره ، والی ومتصرفلره ومدافعهٔ حقوق جمعیتلرینه ، بلدیه ریاستلرینه مطبوعات جمعیتنه

ائتلاف دولتلرینك شمدی‌یه قدر مملکتمزی تقسیمه یول بولمق ایچون توسل ایتدکلری مختلف تدابیر معلومدر . اولا ؛ فرید پاشا ایله بالائتلاف ملتی مدافعه‌سز بر حالده اجنبی اداره‌سنه اسیر ایتمك وممالکتك مختلف اقسام مهمه‌سنی غالب دولتلر مستملکاتنه علاوه ایتمك دوشونولمشدی. قوای ملیه‌نك مظاهرت عمومیهٔ ملیه ایله مدافعهٔ استقلال خصوصنده کوستردیکی عزم ومتانت ، بوتصوری آلت اوست ایتدی . ثانیاً ؛ قوای ملیه‌یی اغفال واونك مساعده‌سیله شرقده‌بررجحان سیاستی تعقیب ایتمك ایچون هیئت تمثیلیه‌یه مراجعت ایدلدی . هیئت ، ملتك استقلالنی وملکك تمامیتنی تأمین ایتمدکجه وخصوصیله اشغال ساحه‌لرینك تخلیه‌سنه تشبث اولنمدقجه ، هیچ برنوع مذاکره‌یه یناشمدی . ثالثاً ؛ قوای ملیه ایله توحید حرکات ایدن حکومتلرك اجرا آتنه مداخله ایتمك صورتیله وحدت ملیه‌یی صارصمق وخائنانه مخالفتلری تشویق وتزیید جرأته سوق ایتمك طریقی تعقیب اولندی. وحدت ملیه‌نك تشکیل ایتدیکی متانت وتساند قارشوسنده بوصولتلرده أریدی. رابعاً ؛ مقدرات مملکت حقنده اندیشه آور قرارلر ویرلدیکندن بحث اولنمق صورتیله افکار عمومیه‌نك تضییقنه باشلاندی . مدافعهٔ ناموس ومملکت اوغرنده هرفدا کارلغی کوزه آلمش اولان ملت عثمانیه‌نك عزم‌واراده‌سی اوکنده ، بوتهدیدات دخی فائده ویرمدی . نهایت ، بوکون استانبولی جبراً اشغال ایتمك صورتیله دولت عثمانیه‌نك یدی‌یوز سنه‌لك حیات وحاکمیتنه ختام ویرلدی . یعنی ، بوکون تورك ملتی ، قابلیت مدنیه‌سنك ، حق حیات واستقلالنك وبوتون استقبالنك مدافعه‌سنه دعوت ایدلدی . جهان انسانیتك انظار استحسانی وعالم اسلامك آمال استخلاصی ، مقام خلافتك تأثیرات اجنبیه‌دن تخلیصنه واستقلال ملینك ماضیء شوکتمزه لایق برایمان ایله مدافعه وتأمیننه متوقفدر . کیریشدیکمز استقلال ووطن مجاهده‌سنده جناب حقك عون وعنایتی بزمله‌در .

آناطولو وروم ایلی مدافعهٔ حقوق جمعیتی
هیئت تمثیلیه‌سی نامنه

مصطفی کمال

افندیلر ؛ عینی زمانده بوتون عالم اسلامه‌ده توجیه‌خطاب ایدیله‌رك تجاوز واقع بربیاننامه‌ده تفصیل ووسائط مختلفه ایله اعلان ایدلدی .

افندیلر ؛ حادثه حقنده فضله معلوماته انتظار ایتمکسزین ، تلغرافجی . مناسترلی حمدی افندینك وردیکی معلوماتدن وبومعلوماتی تأیید ایدن ، قوهٔ اشغالیه نامنه اولان تبلیغ محتویاتندن ، وضعیتك ماهیتنی آکلایه‌رق لزوملی ومستعجل کوردیکم تدبیرلری ، ایضاح اولندیغی وجهله همان اشغال کونی اتخاذ وتطبیق ایتدم . استانبولك صورت اشغالی وتوقیفات اجراسی حقنده مختلف منبعلردن متباین ومبالغه‌لی صورتده معلومات کلمکه باشلادی . بزده ، مختلف وسائطله تحقیقات اجراسنه دوام ایتدك . ایفای وظیفهٔ تشریعیه‌یه امکان کوره‌میه‌رك داغیلان مبعوثلرك وبعض ذواتك استانبولدن فرار ایده‌رك آنقره‌یه توجه ایتدکاری آکلاشیلدی . سیاحتلرینی تسهیل ایچون کذرکاهلرنده ایجاب ایدنلره اقتضا ایدن امرلری ویردم .

افندیلر ؛ ١٦ مارتده استانبولك اشغالی تحقق ایدر ایتمز ، اتخاذ ایتدیکم تدابیر میاننده ، دها بر طاقم تدبیرلر واردرکه اونلری بویوك ملت مجلسنك ایلك کشادنده بیان ایتمش اولدیغم ایچون بوراده تکرار تفصیل ایتمدم . مثلا : اسکیشهر وآفیون قره‌حصارنده‌کی اجنبی قطعاتنك سلاحدن تجریدی ویاتبعیدی وکیوه ، اولوقیشله جوارلرنده شمندوفر خطلرینك تخریبی وآناطولوده بولنان اجنبی ضابطلرك توقیفی وسائره کبی تدابیره عائد تفصیلاتی ، بویوك ملت مجلسنك ایلك ضبطنامه‌سنده مطالعه بیورمشسکزدر . بوتدابیر میاننده الك مهمی ؛ صلاحیت فوق‌العاده‌یی حائز برمجلسك آنقره‌ده اجتماعنی تأمین خصوصنده‌کی وظیفهٔ ملیه ووطنیه‌مزه عائد قرار وبوقرارك تطبیقی تشکیل ایدر .

افندیلر ، بوخصوصده‌کی قرارمزی وبوقرارك صورت تطبیقنی کوسترن بر تبلیغی ١٩ مارت ٣٣٦ ده یعنی استانبول اشغالندن اوچ کون صوکره تعمیم ایتدم .

افندیلر ؛ بو مسئله حقنده ایکی کون قدر قوماندانلرله ماکنه باشنده مذاکره ایدرك مطالعه‌لرینی آلدم . بن ، ایلك یازدیغم مسوده‌ده « مجلس مؤسسان » تعبیرینی قوللانمشدم . متعاقباً تدوین ایدیله‌جك ، ایلك تشکیلات اساسیه قانونی مسوده‌سنده‌ده‌کی ... فقط بو تعبیرك قوللانیلمسنده‌کی مقصدی لزومی کبی ایضاح ایده‌مدیکم ایچون ویاخود ایضاح ایتمك ایسته‌مدیکم ایچون خلقك انسیت ایتمدیکی برتعبیردر ، دیه ، ارضروم وسیواسدن اخطار ایدلدم . بونك اوزرینه « صلاحیت فوق‌العاده‌یه مالك برمجلس » تعبیرینی قوللانمقله اکتفا ایتدم .

— ولایتلره و مستقل لوالره وقول اردو قوماندانلرینه —

مرکز دولتك دخی ، دول ائتلافیه طرفندن رسماً اشغالی ؛ قوهٔ تشریعیه وعدلیه واجرائیه‌دن عبارت اولان قوای ملیهٔ دولتی مختل ایتمش وبووضعیت قارشوسنده ایفای وظیفه‌یه امکان کوره‌مدیکنی حکومته رسماً تبلیغ ایدرك ، مجلس مبعوثان ، داغیلمشدر . شوحالده ، مقر دولتك مصونیتنی ، ملتك استقلالنی ودولتك تخلیصنی تأمین ایده‌جك تدابیری تأمل وتطبیق ایتمك اوزره ذات طرفندن ، صلاحیت

فوق‌العاده‌یی حائز برمجلسك، آنقره‌ده اجتماعه دعوتی وداغیلمش اولان مبعوثاندن آنقره‌یه کله‌بیله‌جکلرك ده بومجلسه اشتراك ایتدیرلمسی ضروری کورولمشدر. بناءً علیه، زیرده درج ایدیلن تعلیمات موجبنجه، انتخاباتك اجراسنه همت ورؤیت وعطفبورانه‌لرندن منتظردر :

١ — آنقره‌ده، صلاحیت فوق‌العاده‌یه مالك برمجلس، امور ملتی تدویر ومراقبه ایتمك اوزره اجتماع ایده‌جکدر.

٢ — بومجلسه، اعضا اوله‌رق انتخاب اولنه‌جق ذوات، مبعوثان حقنده‌کی شرائط قانونیه‌یه تابعدر.

٣ — انتخابده، لوالر اساس اتخاذ ایدیله‌جکدر.

٤ — هرلواده، بش اعضا انتخاب اولنه‌جقدر.

٥ — هرلوا، قضالرندن جلب ایده‌جکی منتخب ثانیلرندن ومرکزلوا منتخب ثانیلرندن و لوا اداره وبلدیه مجلسلریله لوا مدافعهٔ حقوق هیئت اداره‌لرندن وولایتلرده مرکزولایت هیئت مرکزیه‌لرندن وولایت اداره مجلسیله مرکزولایت بلدیه مجلسندن ومرکز ولایت ایله مرکزقضاسی ومرکزه مربوط قضا منتخب ثانیلرندن مرکب برمجلس طرفندن عینی کونده وعینی جلسه‌ده اجرا ایدیله‌جکدر.

٦ — بومجلس اعضالغنه، هرفرقه، زمره وجمعیت طرفندن نامزد کوسترلمسی جائز اولدیغی کبی، هرفردك ده بو مجاهدهٔ مقدسه‌یه فعلاً اشتراکی ایچون مستقلاً نامزدلکنی ایستدیکی محلده اعلانه حقی واردر.

٧ — انتخابانه، هرمحلك اك بیوك ملکیه مأموری ریاست ایده‌جك و سلامت انتخابدن مسئول اولنه‌جقدر.

٨ — انتخاب، رأی خفی واکثریت مطلقه ایله اجرا وتصنیف آرا، مجلسك ایچلرندن انتخاب ایده‌جکی ایکی ذات طرفندن، فرقه حضور مجلسده ایفا ایدیله‌جکدر.

٩ — انتخاب نتیجه‌سنده، بالعموم اعضانك امضا ویا ذات مهرلرینی محتوی اوچ نسخه مضبطه تنظیم اولنه‌جق. برنسخه‌سی محلنده آلیقونیله‌رق دیکرایکی نسخه‌سنك بری انتخاب اولنان ذاته تودیع ودیکری مجلسه ارسال اولنه‌جقدر.

١٠ — اعضانك آله‌جقلری تخصیصات، بالآخره مجلسجه تقرر ایتدیریله‌جکدر. آنجق، عزیمت خرجراهلری انتخاب مجلسلرینك مصارف ضروریه حسابیله تقدیر ایده‌جکی مقدار اوزرندن، محللری حکومتلرنجه تأمین اولنه‌جقدر.

١١ — انتخابات، نهایت اون بش کون ظرفنده اکثریتله آنقره‌ده اجتماعی تأمین ایده‌بیلمك اوزره اتمام اولنه‌رق اعضالر تحریك ونتیجه اعضانك اسملریله برلکده درحال اشعار ایدیله‌جکدر.

١٢ — تلغرافك ساعت وصولی بیلدیریله‌جکدر.

حاشیه : قول‌اردو قوماندانلرینه، ولایاته، مستقل لوالره تبلیغ اولنمشدر.

هیئت تمثیلیه نامنه

مصطفی کمال

افندیلر ؛ بر هفته ظرفنده ، مختلف استقامتلرده آنقره‌یه کلمکده اولان مبعوثلرله ، تلغراف مخابراسیله بالذات تماسه کلندی . کندیلرینه ، املرینك تعدیلنه ، قوهٔ معنویه‌لرینك ترصیننه مدار اوله‌جق معلومات ویرلدی. استانبولده نقطهٔ نظرمزی تعقیب ایده‌جك کیمسه قالمامشدی. آیلرجه ومختلف طرز وصورتلرله وقوع بولان ایقاظلرمزه رغماً بزم دیدیکمز طرزده تشکیلات یاپمیوب، قره‌قول جمعیتنك وجود بولمسنه چالیشانلرك باشلری ، مالطه‌یه کیتمش و استانبولده ، افرادینك حیات و فعالیتلرندن اثر قالمامشدی. اوراده یکیدن تشکیلات یاپمق ایچون چوق زحمتلی مساعی واوزمانکی حالمزه کوره حدمزدن فضله پاره صرف ایتمه‌یه مجبور اولدم .

§ محترم افندیلر، بیانات عمومیه‌م میاننده برایکی نقطه‌ده ، نیم استانبولده‌کی مجلس مبعوثانه رئیس انتخابی خصوصنه عائد مسئله‌دن و بونده‌کی مقصددن بحث ایتمشدم . بونك تأمین ایدلمه‌مش اولمسندن ، کوچك بر مشکل ایله قارشیلاشدیغمی‌ده عرض ایتمشدم . فی‌الحقیقه ، استانبولده مجلس دوچار تجاوز اولوب داغیلنجه مبعوثلری طوپلامه‌یه وبالخصوص ایضاح ایتدیکم وجهله بر مجلس تأسیسنه توسل ایده‌بیلمك ایچون برآن تردد ایتدم . مجلس مبعوثان رئیسی بولنان جلال‌الدین عارف بکك آنقره‌یه کلوب کلمه‌جکنی بالطبع بیله‌میوردم . کلمسی حالنده ، اونك مواصلتنه انتظار و دعوتی اونك واسطه‌سیله یاپدیرمه‌یی دوشوندم . فقط وضعیت پك چوق سرعت واستعجالی آمر بولونیوردی . مجهول بر احتماله انتظاراً اضاعهٔ وقت ایتمه‌یی موافق احتیاط بولمدم . فقط ویره‌جکم قرارك تأمین تطبیقاتی ایچونده، برایکی کون تلغراف باشنده بوتون قوماندانلرك مطالعه‌لرینی دیکله‌مك ایله وقت کچیرمه‌یه مجبوریت حس ایتدم . جلال‌الدین عارف بکله مارتك $\frac{27}{28}$ نجی کیجه‌سی دوزجه‌یه مواصلتنده ارتباط حاصل اولمشدی. کندیسنه شو تلغرافی یازدم :

نومرو ٣٤	آنقره $\frac{27}{28}$ ـ ٣ ـ ٣٣٦

دوزجه‌ده مجلس مبعوثان رئیس محترمی جلال‌الدین عارف بك افندی‌یه

استانبولك رسماً و فعلاً انکلیزلر طرفندن اشغالیله قوای دولتك تضییق و اسارت آلتنه آلنمسی ومجلس مبعوثانه تعرض اولنه‌رق ملتك استقلالنه وناموس ملی‌یه تجاوز ایدلمش اولمسی وبویوزدن ملت وکیللرینك مقدرات مملکت حقنده‌کی وظیفه‌لرینی ایفایه موفق اوله‌میه‌جقلرینه قناعتله سینهٔ ملته التجایه مجبور اولملری ، دولت وملتك قوای عمومیه‌سنی حکم و مراقبه‌سی آلتنده بولندیره‌جق بر مجلس فوق‌العاده‌یه شدتله احتیاج تولید ایتمش اولدیغندن فوق‌العاده صلاحیتله آنقره‌ده بر مجلس اجتماعنه هیئت تمثیلیه‌نك قرار ویردیکی واجرای ایجابنك تعمیماً تبلیغ ایدلدیکی معلوم عالیلریدر . بوبابده‌کی ١٩ ـ ٣ ـ ٣٣٦ تاریخلی تبلیغنامه‌یی بعدالمطالعه، احکام مندرجه‌سنی تأیید وانتخاباتك تسریعیله اجتماعك برآن اول تأمینی ایچون بونقطهٔ نظرمزك طرف عالیلرندن دخی، قیصه بربیاننامه شکلنده افکارعمومیه‌یه شمدیدن تبلیغ واعلانی فائده‌لی عد ایدیوروز . جواب عالیلرینه منتظرم افندم . مصطفی کمال

جلال‌الدین عارف بكك ويرديكي جواب شودر :

دوزجه
٢٧ـ٣ـ٣٣٦

آنقره‌ده مصطفی کمال پاشا حضرتلرینه

اشعار بیوریلان ١٩ ـ ٣ ـ ٣٣٦ تاریخلی بیاننامه‌یی کوردم . برمجلس فوق‌العاده‌نك اجتماعی نه قدر مصیب ایسه‌ده بویله برمجلسك آلدن کلدیکی قدر قانونه تماس ایتمسی لازمدر . واقعا ، بزم قانون اساسیمزده بویله فوق‌العاده برمجلسك طوپلانه بیلمسنه دائر براشارت موجود دکلسه‌ده قوانین‌اساسیهٔ سائره‌ده موجود دساتیردن استفاده اولنه‌بیلیر . مثلا ، فرانسز قانون اساسیسنه کوره ، مجلس ، غیر قانونی بر صورتده فسخ اولنور ویابر تعرضه دوچار اولورسه دوچار تعرض اولان مجلس اعضالرندن قورتیله بیلنلر ، ولایات والویه مجالس اداره‌سنده انتخاب اولنان ایکیشر اعضا ایله برلکده بر محل مناسبده اجتماع ایدرلر و مجلسك یکیدن کشادی ویا تعرضك رفعی ایچون اتخاذ مقررات ایدرلر . بومجلسك مقرراتی مطاعدر . و بو مجلسك مقرراتنی اصغا ایتمه‌ینلر خیانت وطنیه ایله اتهام اولنورلر . بنده‌کزده بو اساسی دوشونمکده ایدم .

١٩ ـ ٣ ـ ٣٣٦ تاریخلی بیاننامه‌نك نه کبی اساسات اوزرینه مبتنی اولدیغی آکلاشیلدقدن صوکره آنقره‌یه مواصلتمده بعدالاستشاره بر بیاننامه یازمق مطالعه‌سنده‌یم . ینه کوروشورز . ماکنه باشنده برلکده بولنان اسماعیل فاضل پاشا ایله صاروخان مبعوثی رشید بك عرض احترام ایدرلك و داع ایلرز . رفقامدن قیر شهری مبعوثی رضا بك‌ده عرض احترام ایلیور و کندیسنك‌ده بولیده بولندیغی کسکینده‌کی پدرینه خبر ویرلمسنی استرحام ایدییور افندم .

جلال‌الدین عارف

بو جوابی تلغرافنامه محتویاتنه دقتله عطف نظر بیوریلورسه ، جلال‌الدین عارف بکله نقطهٔ نظرلرمز آره‌سنده بویوك اختلاف اولدیغی سهولتله فرق اولنور . بن ، فوق‌العاده صلاحیتی حائز بر مجلسك ، آنقره‌ده اجتماعنه قرار ویریرکن بزم قانون اساسیمزده بویله برمجلسك طوپلانه‌بیلمسنه دائر بر اشارت اولمدیغنی البته بیلیردم . فقط قراریمی ویره‌بیلمك ایچون بویله براشارتك موجودیت و عدم‌موجودیتنی دوشونمك ، اصلا خاطرمه کلمدی . بوندن باشقه دوچار تعرض اولان مجالس اعضالرندن قورتیله‌بیلنلر ایله ولایات والویه مجالس اداره‌سندن انتخاب اولنه‌جق ایکیشر اعضا ایله برلکده مجلس مبعوثانك یکیدن ، اسکی شکل و ماهیتنده طوپلانمسنی تأمین ایچون چالیشمسنی اصلا خاطرمه کتیرمدم . بالعکس بوسبوتون بشقه ماهیت وصلاحیتده ، دائمی برمجلس تشکیل ایتمه‌یی و بومجلسله تصور ایتدیکم انقلاب صفحاتی برابر کچیرمه‌یی دوشوندم . بوکا نظراً ، متباین اولدقلرینه شبهه ایتمدیکم نقطهٔ نظرلرمزك ،

بعدالاستشاره توحیدینه امکان بولنه‌جغندن ناامید اولدم. مع‌هذا ، ۱۹ مارت ۳۳۶ تاریخلی بیاننامه‌یی تلغرافله جلال‌الدین عارف بکه و بردیردم . ایرتسی کون آلدیغم جواب شو ایدی :

دوزجه : ۲۱ مارت ۳۳۶

آنقره‌ده مصطفی کمال پاشا حضرتلرینه

هیئت جلیلهٔ تمثیلیه‌نك ۱۹ - ۳ - ۳۳۶ تاریخلی تبلیغات عمومیه‌سی مطالعه اولندی . مواد مندرجه‌سی بنده‌کزك دوشوندیکم اساسلره صورت عمومیه‌ده مطابقدر . بناءً علیه آنقره‌یه مواصلت عاجزانه‌می متعاقب بالاستشاره آیریجه بر بیاننامه‌نك اعلانی طبیعیدر . یارین بالضروره بولیده دلنه‌رك ۲۹ مارت ۳۳۶ ده آنقره‌یه متوجهاً حرکت اولنه‌جغی مع‌الاحترام عرض اولنور .

مجلس مبعوثان رئیسی
جلال‌الدین عارف

جلال‌الدین عارف بك ، بیاننامه‌مزی مطالعه ایتدکدن صوکره ، مندرجاتنك دوشوندیکی اساسلره صورت عمومیه‌ده مطابق اولدیغنی سویله‌مکله برابر بو مندرجاتی تأییداً همان بر بیاننامه یازوب اعلان ایتمیور . بونی آنقره‌یه کلدکدن و استشاره ایتدکدن صوکره‌یه تعلیق ایدییور .

افندیلر ، جلال‌الدین عارف بك ، آنقره‌یه کلدکدن صوکره کندیسیله ودیکر بعض قانونشناسان ایله بو مسئله‌یه متدائر، اولدقجه اوزون سورن مذاکره ومناقشه‌لر جریان ایتدی. فقط آلدامیورسه‌م جلال‌الدین عارف بك ، هیچ بر وقت بنم بیوك ملت مجلسنك ماهیت وصلاحیتی حقنده‌کی نقطهٔ نظرمه اشتراك ایتمه‌مشدر . او ، دائما ، طوبلانمش اولان هیئتك وظیفهٔ اساسیه‌سی ، استانبول مجلس مبعوثاننك تأمین انعقادندن عبارت وکندیسنی دائما استانبول مجلس مبعوثاننك رئیسی تلقی ایتمشدر . بونی تأیید ایدر اوفاق بر خاطره‌می مساعده ایدرسه‌کز عرض ایده‌یم :

بن ، تورکیه بیوك ملت مجلسی رئیسی وکندیسی رئیس ثانی بولندیغی صره‌ده ، بر کون ، دیوان ریاست اجتماعنده، جلال‌الدین عارف بکك تخصیصات مسئله‌سندن بحث ایتدیکی وکندیسنك مجلس مبعوثان رئیسی اولمسی دولاییسیله او مقامه عائد تخصیصات طلبنده بولندیغی او تاریخده مجلس بش کاتبی بولنان رجب بك بیان ایتدی . معلوم عالیکزدرکه، اودورده مجلس رئیسی ورئیس ثانیسی و دیکر رئیسلر ایله مجلس اعضاسی تخصیصاتلری آره‌سنده فرق یوقدی . جلال‌الدین عارف بك ، یالکز کندیسنی مجلس مبعوثان رئیسی صفتیله استثنا ایدرك بعضه تخصیصات آلمق حق قانونیسندن بحث ایدییوردی . بن ، بو مسئله‌نك حائز دیوان ریاستك صلاحیتدار اولمادیغی رشنك وادعاسنده اصرار ایدرسه مسئله‌یی مجلس هیئت عمومیه‌سنه عرض ایدرك استحصال اولنه‌جق قراره کوره حرکت اولنه‌بیله‌جکنی درمیان ایتدم. جلال‌الدین عارف بك ، مجلس حضورینه چیقمه‌یی موافق کورمیه‌رك طلبندن صرفنظر ایلدی .

محترم افندیلر ؛ ۱۹ مارت ۳۳۶ تاریخلی تعلیمات موجبنجه مملکتك هر طرفنده انتخابات ، سرعت

وجديتله ياپيلمه‌يه باشلاندى . يالكز ، بعض يرلرده تردد و ممانعت اظهار ايتديلر و بونلردن بعضيلرى آز ، بعضيلرى اوزونجه مدت تردد و مقاومتلرنده اصرار كوستردیلر . نهايت ، بلااستثنا ، تكميل دوائر انتخابيه‌نك مبعوثلرى ، بويوك ملت مجلسنده بوتون ملتك ، مملكتك ممثلى اوله‌رق اثبات وجود ايلديلر . بو مستثنا يرلر شونلردى :

درسم ، ملاطيه ، العزيز ، قونيه ، ديار بكر ، طربزون . . . . . . ايديلر . حقيقت حالى افاده ايتمش اولمق ايچون شونده تصريح ايده‌يم‌كه تردد اظهار ايدن ، مقاومت كوسترن ، بو دوائر خلق دكلدر ، بلكه بو يرلرده او دائره‌لرده بولنان رؤساى مأمورين ملكيه‌در . خلق ، حقيقتى آكلار آكلامز ، درحال مشروع آرزولرى وجهله انتخابده اصلا تردد كوسترمه‌مشلردر .

شمدى افندیلر ، بو كره انقلابات متسلسله سلسله‌سندن اولان وقعه‌لردن بعضيلرينه تماس ايده‌يم :

٢٩ مارت ١٣٣٦ تاريخنده اوچنجى قول اردو قوماندانى صلاح الدين بكدن آلديغم برشفره‌ده ، « صامسونده بولنان ١٥ نجى فرقه‌نك ارکان حربيه‌سنك بوزوق اولمه‌سندن وكويا ، سابقاً ارضرومده پادشاه عليهنده بولنديغندن » بحث اولنيوردى . « ضابطلر ، پادشاه عليهنده ويريله‌جك امرلرى اجرا ايتميه‌جكلرينه دائر آماسيه‌يه مراجعت ايتمشلر . تصديق اولنورلرسه ترك وظيفه ايتملرى مخصوص ايمش . استانبولدن كلن غزته‌لردن وغيره‌لردن ، اشغالك ايكنجى كونى اشغال ايديلان مبعوثان مجلسى تعطيل ايدلديكى وصالح پاشا قابينه‌سنك يرنده اولديغى ، مجلس اعيانك ايفاى وظيفه ايلديكى ، سولك حبسه سلاملقنده حربيه وبحريه ناظرلرى حاضر بولنه‌رق سابق مثللو مراسم لازمه ايفا اولنديغى آكلاشلمش . . . . . » . « شو حالده درسعادتده برقابينه موجود ايكن قوينه‌نك معلوماتى اولمقسزين ياپيلان ايشلر نه‌در ؟ » ديورلرمش . ضابطلرك بوافكار واطوارينى اعلام ايدن ١٥ نجى فرقه قوماندانى شو يولده مطالعات سرد ايديوردى : « بوراده بر ضابطى حبس ايتمكدن بر توقف العادهليه مجبور دكلدر ، آنجق بوندن الاستفاده آناطولى اوزرينه يوريمك كبى احوال ظهور ايده‌جكدر . ازمير جبهه‌سنده قواى مليه نه صورتله استخدام ايدلديكى بيلمیورم . فقط ايدرسم بونلر يرده ايه استخدام اولنمه ايتمش . برمحاربه ظهورنده ، بوتون اشيايه معاش ويريله‌جكى درجه‌ده بولنديغمز قواى مليه نامى آلتنده موجود قوتدن ، حربك ايكنجى كونى ميدانده هيچ بر قوت قالمايه‌جغنه امينم . نظاميه قطعاتنه كلنجه ، شمديدن فرار وقوعاتى باشلامشدر . پاره‌سزلق بويله دوام ايندكجه ودرسعادتده حكومت مركزيه بوالدقجه اشتدادنده دخى شبهه‌م واردر . »

بوندن بشقه اوچنجى قول اردو قوماندانى صلاح الدين بك ، ويرمش اولديغمز تعليمات موجبنجه ، آماسيه‌يه كلن قونترول مأمورى « فوربه‌س » نامنده بر يوزباشى‌يى توقيف ايتمش . صامسونه بر انكليز ثانى يوزباشى كلمش . صلاح الدين بكه يوزباشى فوربه‌سك بردقيقه تأخير ايدلميه‌رك صامسونه كوندرلمسنى يازمش وعكسى تقديرده صلاح الدين بكك مسئول اوله‌جغنى علاوه ايتمش . بوبابده‌كى استيضاح اوزرينه صلاح الدين بكه ويره‌جكى جواب حقنده شو توصيه‌ده بولندم : « فوربه‌سى توقيف ايدن بن دكلم ، پاچتارى ، متاركه‌يه ، انسانيته مغاير اوله‌رق اشغال اولنان ملتدر . بناءً عليه تخليه‌سنى ده آنجق ملت ياپه‌بيلير . » مع هذا بو « فوربه‌س » مملكتدن چيقارلمه‌يه اكتفا ايدلمش ، توقيف ايدلمه‌مشدر .

بولی متصرفی حیدر بکك ۹ نیسان ۳۳٦ تاریخلی قیصه بر شیفره‌سندن آطه بازاری ایله خندك آره‌سنده کائن چتال کوپری نام محلده‌کی کوپریلرك ومدرنی صویی کوپروسنك قوای ملیه سایه‌دارلری طرفندن تخریب ایدلدیکی آکلاشیلدی .

بولی وحوالیسی قوماندانی محمود ندیم بکك، دوزجه‌دن ازدیعی ۹ نیسان ۳٦ تاریخلی شیفره‌سندنده ، ۸ نیسانده آطه بازارنده قوای ملیه علیهنه تظاهرات یاپیلدیغی ، خندك ایله آطه بازاری آره‌سنده تلغراف وتلفون خطلرینك قطع ایدلدیکی ودوزجه آبازه‌لرندن بیطرف قالانلرلده سلاحله التحاق ایتمك اوزره حرکت ایتدکلری آکلاشیلدی . خندك ایله آطه بازاری آره‌سنده ، مدرنی صویی اوزرنده‌کی بیوك کوپرونك تخریبی دولاییسیله مواصلاتك منقطع اولدیغیده آکلاشیلیوردی . بومعلومات اوزرینه ، کیوه‌ده بولنان ۲٤ نجی فرقه قوماندانی محمود بکك نظر دقتی جلب اولندی . نوشهرده‌ده ، نوشهر قائممقامی ندیم بکك تحت ریاستنده تعالیٔ اسلام جمعیتلك بر شعبه‌سی تشکیل ایتمش ، ویلن راپورده ، جمعیت الکمشید اعضالرندن سکز کشینك نیکده‌یه جلب ایدلدیکی بیلدیریلیوردی . بوجمعیتك اعضاسی ، پادشاهدن غیری هیچ برقوت طانیمیز ، قوای ملیه‌یی داغتمق ایچون مالاً ، بدناً بوتون قوتلرمزی صرف ایتمه‌یه عهد وپیمان ایتدیریورلرمش . هرکیجه اجتماع ایدییورلرمش، ایلری کلنلری، نیکده‌ده‌کی فرقه قوماندانلك کوندردیکی برمفرزه ایله توقیف اولنمش .

افندیلر ، بونوع وقایعه بوندن صوکره واسع مقیاسده تصادف ایده‌جکز . بیوك ملت مجلسنك اجتماعنی وکشادینی تأمین ایچون چالیشدیغمز کونلرده ، بزی الك چوق اشغال ایدن دوزجه ، خندق ، کرده کبی بولی منطقه‌سنه داخل مواقعدن باشلایوب ، نعلای خان ، بکبازاری اوزرلرندن آنقره‌یه تقرب استعدادینی کوسترن ارتجاع وعصیان دالغه‌لری اولمشدر . بن ، برطرفدن بو دالغه‌لرك توقیفنه چالیشیرکن ، برطرفدنده ، آنقره‌ده طوپلانمقده اولان ووضعیت عمومیه‌یه هنوز لایقیله واقف اولمیان مبعوثلری ، تدهش ایده‌جك منظره‌لر قارشوسنده براقمق وبوکبی وضعیتلرك حدوثیله مجلسك اجتماعه موفق اوله‌مامسی کبی مشئوم احتمالاته میدان ویرمه‌مك چاره‌لرینی دوشونیوردم . بونك ایچون ، مجلسك کشادنده پك چوق استعجال ایدییوردم . نهایت ، کلمش مبعوثلرله اکتفا ایدرك مجلسك ، نیسانك ۲۳ نجی جمعه کونی آچیلماسنه قرار ویردك . بوقرار اوزرینه ۲۱ نیسان ۳۳٦ تاریخنده تعمیماً یاپدیغم تبلیغات محتویاتی ، اوکونك حسیات وتلقیاتنه نه درجه تطابق مجبوریتنده بولونیلدیغنی کوستریر بروثیقه اولمق اعتباریله ، عیناً نظر اطلاعکزه عرض ایتمه‌یی موافق کوریورم .

تل : غایت مستعجلدر　　　　　　　　　　　آنقره: ۲۱ ـ ٤ ـ ۳۳٦

آنقره‌یه عجله تذکره

قول اردولره (ق ۱٤ وکالتنه)

فرقه ٦۱ قوماندانلغنه ، رأفت بك افندی‌یه

بالعموم ولایاته، مستقل لوالره، مدافعهٔ حقوق هیئت مرکزیه‌لرینه، بلدیه ریاستلرینه

۱ — بمنه‌الکریم نیسانک ۲۳ نجی جمعه کونی جمعه نمازینی متعاقب آنقره‌ده بیوك ملت مجلسی کشاد ایدیله‌جکدر .

۲ — وطنك استقلالی ، مقام رفیع خلافت وسلطنتك استخلاصی کبی الك مهم وحیاتی وظائفی ایفا ایده‌جك اولان بوبیوك ملت مجلسنك یوم کشادینی جمعه‌یه تصادف ایتدیرمکله یوم مذکورك مبروکیتندن استفاده وبالعموم مبعوثین کرام حضراتی ایله حاجی بایرام ولی جامع شریفنده جمعه نمازی ادا اولنه‌رق انوار قرأن وصلاتدن‌ده استفاضه اولنه‌جقدر . بعدالصلاة لحیهٔ سعادت وسنجاق شریفی حاملاً دائرهٔ مخصوصه‌یه کیدیله‌جکدر . دائرهٔ مخصوصه‌یه داخل اولمزدن اول بر دعا قرائتیله قربانلر ذبح اولنه‌جقدر . اشبو مراسمده جامع شریفدن بدأ ایله دائرهٔ مخصوصه‌یه قدر قول‌اردو قوماندانلغنجه قطعات عسکریه ایله ترتیبات مخصوصه آلنه‌جقدر .

۳ — یوم مذکورك تأیید قدسیتی ایچون بوکوندن اعتباراً مرکز ولایتده والی بك افندی حضرتلرینك ترتیبیله ختم وبخاری شریف تلاوتنه بدأ اولنه‌جق وختم شریفك صوك اقسامی تبرکاً جمعه کونی نمازدن صوکره دائرهٔ مخصوصه اوکنده اکمال ایدیله‌جکدر .

٤ — مقدس ومجروح وطنمزك هرکوشه‌سنده عینی‌صورتله بوکوندن اعتباراً بخاری وختمات شریفه قرائتنه شروع ایدیله‌رك جمعه‌کونی اذاندن اول مناره‌لرده صلوات شریفه اوقونه‌جق و اثنای خطبه‌ده خلافتمأبمز پادشاهمزافندمز حضرتلرینك نام‌نامی‌ٔهمایونی ذکر ایدیلیرکن ذات‌شوکتسمات‌پادشاهیلرینك وممالك شاهانه‌لریله بالعموم تبعهٔ ملوکانه‌لرینك برآن‌اول نائل خلاص و سعادت اولملری دعاسی علاوةً تذکار اولنه‌جق وجمعه نمازینك اداسندن صوکره‌ده اکمال ختم ایدیله‌رك مقام معلای خلافت و سلطنتك وبالجمله اقسام وطنك خلاصی متصدیله وقوع‌بولان مساعیٔ ملیه‌نك اهمیت وقدسیتی و هر فرد ملتك کندی وکیللرندن مرکب اولان بوبیوك ملت‌مجلسنك تودیع ایلیه‌جکی وظائف وطنیه‌یی ایفایه‌مجبوریتی حقنده موعظه‌لر ایراد اولنه‌جقدر . بعده خلیفه وپادشاهمزك، دین ودولتمزك، وطن وملتمزك‌خلاصی، سلامتی و استقلالی ایچون دعا ایدیله‌جکدر . بومراسم دینیه‌ووطنیه‌نك ایفاسندن وجامعلردن‌چیقیلدقدن صوکره بلادعثمانیه‌نك هرطرفنده، مقام حکومته کانه‌رك مجلسك کشادندن دولایی رسماً تبریکات‌اجرا ایدیله‌جکدر . هرطرفده جمعه نمازندن اول مناسب صورتده مولد شریف اوقونه‌جقدر .

٥ — اشبو تبلیغك همان نشر و تعمیمی ایچون هرواسطه‌یه مراجعت اولنه‌جق و سریعاً الك هجرا کویلره، الك کوچك قطعات‌عسکریه‌یه، مملکتك بالعموم تشکیلات‌ومؤسساتنه ابلاغی تأمین‌ایدیله‌جکدر. آیروجه، بویوك‌لوحه‌لر حالنده‌هرطرفه تعلیق‌وممکن‌اولان‌محللرده طبع وتکثیرومجاناً توزیع ایدیله‌جکدر.

٦ — جناب حقدن موفقیت کامله تضرع اولنور .

هیئت تمثیلیه نامنه

مصطفی کمال

۲۲ نیسان ۳۳٦ تاریخنده‌ده شو کوچوك تبلیغی تعمیم ایتدم :

تلغراف ٢٢-٤-٣٣٦

دقیقه تأخیر ایدلمیه‌جکدر .

عموم ولایتلره الویهٔ مستقله‌یه

قول اردولره ، نازللیده میرآلای رأفت بك افندی‌یه

بروسه‌ده ق ٢٠ قوماندانی علی فوأد پاشا حضرتلرینه

بروسه‌ده ٥٦ نجی فرقه قوماندانی میرآلای بکر سامی بك افندی‌یه

بالیکسرده ٦١ نجی فرقه قوماندانی میرآلای کاظم بك افندی‌یه

بمنه‌الکریم نیسانك ٢٣ نجی جمعه کونی بیوك ملت مجلسی کشاد ایدیله‌رك ایفای وظیفه‌یه مباشرت ایلیه‌جکندن یوم مذکوردن اعتباراً بالعموم مقامات ملکیه وعسکریه‌نك وعموم ملتك مرجعی مجلس مذکور اوله‌جغی تعمیماً عرض اولنور .

هیئت تمثیلیه نامنه
مصطفی کمال

∴

محترم افندیلر ،

شمدی‌یه قدر ، وقوع بولان معروضاتم ، شخصاً وهیئت تمثیلیه نامنه ، تماس ایتدیکم وقایع وحادثاتك ایضاحنه معطوف ایدی . بوندن صوکره‌کی بیاناتم ، تورکیه بویوك ملت مجلسنك کشادندن وعلی‌الاصول حکومت تشکل ایتدکدن بو کونه قدر ، وقوعه کلمش اولان حادثات وانقلاباته شامل اوله‌جقدر . بوبیاناتم ، اساساً هرکسجه واضحاً معلوم اولان ویاخود سهولتله معلوم اولمسی ممکن بولنان وقایع صفحه‌لرینه عائددر . فی‌الحقیقه ، مجلسك ضبطنامه‌لرنده ، وکالتلرك دوسیه‌لرنده ، مطبوعات قولکسیونلرنده ، بو وقایع وحادثاتك وثائق مضبوط ومحفوظ بولنمقده‌در . بناءً علیه ، بن ، بوتون بو وقایعك یالکز استقامت عمومیه‌سنی اشارت وتثبیت ایتمکله اکتفا ایده‌جکم . مقصدم ، انقلابمزك تدقیقنده ، تاریخه مدار سهولت اولمقدر . بوتون بو وقایع وحادثاتك جریاننده ، تورکیه بویوك ملت مجلسی و حکومتی رئیسی ، باش قوماندان و رئیس جمهور صفتلرینی حائز بولنمش اولمقدن زیاده ، تشکیلاتمزك رئیس عمومیسی صفتیله بو وظیفه‌یی ایفایه کندیمی مجبور عد ایدرم .

§ افندیلر ؛ مجلسك كشاد اولندیغی ایلك کونلرده ، مجلسه ، ایچنده بولندیغمز وضعیت وشرائطی ایضاح وتعقیب و تطبیقنی موافق مطالعه ایتـدیکم نقطهٔ نظرلرمی عرض ایتدم . بو نقطهٔ نظرلرك باشلیجه‌سی ، تورکیه‌نك ، تورك ملتنك تعقیب ایتمسی لازم کلن سیاسی پرنسیپه متعلق ایدی .

معلومدر ، که عثمانلیلر دورنده ، مختلف مسلك سیاسیلر تعقیب اولنمشدی و اولونیوردی . بن ، بو سیاسی مسلکلرك هیـچ برینك ، یکی تورکیه تشکل سیاسیسنك مسلکی اوله‌میه‌جغنه قانع اولمشدم. بونی، مجلسه آکلاتمغه چالیشدم . بونقطه اوزرنده ، بالا خره‌ده چالیشمغه دوام اولنمشدر. بوخصوصه دائر ، اول وآخر ، وقوع بولمش اولان بیاناتمك اســاس نقطه‌لرینی ، بوراده هپ برابر خاطرلامغی فائده‌لی بولورم .

افندیلر ؛ بیلیرسکز ، که حیات دیمك ، مجادله ، مصادمه دیمکدر . حیاتده موفقیت ، مطلقا مجادله‌ده موفقیتله ممکندر . بوده ، معناً ومادةً قوته ، قدرته استناد ایدر برکیفیتدر. برده ، انسانلرك مشغول اولدیغی بوتون مسائل ، معروض قالدیغی بالجمله مهالك ، استحصال ایتدیکی موفقیتلر ، معشری، عمومی برمجادله‌نك دالغه‌لری ایچندن تولد ایده‌کلمشدر . اقوام شرقیه‌نك ، اقوام غربیه‌یه تعرض وهجومی، تاریخك بللی باشلی برصفحه‌سیدر . اقوام شرقیه میاننده ، تورك عنصرینك باشده واك قوی اولدیغی معلومدر. فی‌الحقیقه تورکلر، قبل‌الاسلام وبعدالاسلام ، آوروپا ایچریسنه کیرمشلر ، تعرضلر، استیلالر یاپمشلردر . غربه تعرض ایدن واستیلالرینی اسپانیاده فرانسـه حدودلرینه قدر تمدید ایدن عربلرده واردر . فقط ، افندیلر ؛ هرتعرضه قارشی ، دائما ، مقابل تعرض دوشونمك لازمدر . مقابل تعرض احتمالنی دوشونمه‌دن و اوکا قارشی امنیته شایان تدبیر بولمه‌دن حرکت ایدنلرك عاقبتی ، مغلوب و منهزم اولمقدر ، منقرض اولمقدر .

غربك ، عربلره مقابل تعرضی ، اندلسده آجی و شایان عبرت بر فلاکت تاریخیه ایله باشلادی . فقط ، اوراده بیتمه‌دی . تعقیب ، آفریقا شمالنده دوام ایتدی .

آتیلانك، فرانسه وغربی روما طوپراقلرینه قدرتشمیل ایداش اولان ایمپراطورلغی خاطرلادقدن صوکره ، سـلچوق دولتی انقاضی اوزرنده تشـکل ایدن عثمانلی دولتنك ، استـانبولده شرقی روما ایمپراطورلغنك تاج وتختنه صـاحب اولدیغی دورلره ارجاع نظر ایدهلم . عثمانلی تاجدارلری ایچنده ، آلمانیانی ، غربی رومایی ضبط و استیلا ایدرك معظم بر ایمپراطورلق قورمق تشـبثنده بولنمش اولان واردی . ینه ، بوحکمدارلردن بری ، بوتون اســلام عالمنی بر نقطه‌یه ربط ایدرك سوق واداره ایتمکی دوشوندی. بوأملك سوقیله سوریه‌یی، مصری ضبطایتدی. خلیفه عنوانی طاقندی.دیکر برسلطان‌ده، هم آوروپایی ضـبط ایتمك ، هم عالم اسلامی حکمی و اداره‌سی آلتنه آلمق غایه‌سنی تعقیب ایتدی . غربك متمادی مقابل تعرضی ، اســلام عالمنك خوشنودسزلغی و عصیانی وبویله جهانکیرانه تصورلر و أماللرك عینی حدود ایچنه آلدیغی مختلف عنصرلرك عدم امتزاجلری ، بالنتیجه امثالی کبی عثمانلی ایمپراطورلغی‌ده ، تاریخك سینه‌سنه تودیع ایتدی .

افندیلر ؛ خارجی سیاستك ، اك چوق علاقه‌دار اولدیغی واســتناد ایتدیکی خصوص ، دولتك داخلی تشکیلاتیدر . خارجی سـیاست ، داخلی تشکیلاتله متناسب اولمق لازمدر . غربده و شرقده بشـقه ، بشقه طبایع و حرثه وأمله مالك متخالف عنصرلری جمع ایدن بردولتك داخلی تشکیلاتی ،

البته اصلسز و چوروك اولور . اوحالده خارجی سیاستیده اساسلی ومتین اولهماز . بویله بر دولتك تشکیلات داخلیه‌سی . بالخاصه ملی اولمقدن اوزاق اولدیغی کبی ، مسلك سیاسیسیده ملی اولهماز . بو نظراً ، عثمانلی دولتنك سیاستی ملی دکل ، فقط ، شخصی ، غیرواضح وغیر مستقر ایدی .

مختلف ملتلری ، مشترك وعمومی برعنوان آلتنده جمع ایتمك وبومختلف عنصرلری عینی حقوق و شرائط آلتنده بولندیره‌رق قوی بر دولت تأسیس ایتمك پارلاق و جاذب بر نقطهٔ نظر سیاسیدر . فقط آلدادیجیدر . حتی ، هیچ بر حدود طانیه‌رق ، دنیاده موجود بوتون تورکلری ده بر دولت حالنده برلشدیرمك ، غیر قابل استحصال بر هدفدر . بو ، عصرلرك و عصرلرجه یشامنده اولان انسانلرك چوق آجی ، چوق قانلی حادثات ایله میدانه قویدیغی بر حقیقتدر .

پان اسلامیزم . . پان تورانیزم سیاستلك موفق اولدیغنه ودنیانك ساحهٔ تطبیق یاپه‌بیلدیکنه تاریخده تصادف ایدیله‌مه‌مکده‌در . عرق فرقی کوزه‌تمکسزین ، بوتون بشریته شامل ، جهانکیرانه دولت تشکیلی حرصلرینك نتایجی‌ده تاریخده مضبوطدر . مستولی اولمق هوسلری ، موضوع بحثمزك خارجنده‌در . انسانلره هردرلو حسیات و روابط خصوصه‌لرینی اونوتدیروب ، اونلری اخوت و مساوات تامه دائره‌سنده برلشدیره‌رك ، انسانی بردولت قورمق نظریه‌سی‌ده کندینه مخصوص شرائطه مالکدر .

بزم وضوح و قابلیت تطبیقیه کوردیکمز مسلك سیاسی ، (ملی سیاستدر) . دنیانك بوکونکی عمومی شرائطی و عصرلرك دماغلرده وقاراقته‌رلرده تمرکز ایتدیردیکی حقیقتلر قارشوسنده خیالپرست اولمق قدر بویوك خطا اولهماز . تاریخك افاده‌سی بودر ، علمك ، عقلك ، منطقك افاده‌سی بویله‌در .

ملتمزك ، قوی ، مسعود ومستقر یشایه‌بیلمسی ایچون ، دولتك تماماً ملی بر سیاست تعقیب ایتمسی و بو سیاستك ، تشکیلات داخلیه‌مزه تماماً مطابق و مستند اولمسی لازمدر . (ملی سیاست) دیدیکم زمان ، قصد ایتدیکم معنا و مدلول ، شودر : حدود ملیه‌مز داخلنده ، هرشیدن اول کندی قوتمزه مستنداً محافظهٔ موجودیت ایدرك ملت و مملکتك حقیقی سعادت و عمرانه چالیشمق . . علی‌الاطلاق طول أمللر پیشنده ملتی اشغال و اضرار ایتمه‌مك . . مدنی جهاندن ، مدنی و انسانی معامله‌ومتقابل دوستلغه انتظار ایتمکدر .

افندیلر . مجلسه تکلیف ایتدیکم مهم برخصوصده ، حکومت تشکیلی مسئله‌سیدی . بومسئله‌نك وبوکا دائر تکلیفده بولنه‌نك ، او دور ایچون نه قدر نازك اولدیغنی تقدیر بیوررسکز .

حقیقت ، عثمانلی سلطنتنك و خلافتك منقرض و ملغا اولدیغنی درشونه‌رك یکی اساسلره مستند ، یکی بر دولت قورمقدن عبارت ایدی . فقط وضعیتی اولدیغی کبی تحفظ ایتمك ، مقصدك بوسبوتون ضیاعنی موجب اوله‌بیلیردی . چونکه افکار و تمایلات عمومیه ، هنوز پادشاه و خلیفه‌نك معذور موقعنده بولندیغی مرکزنده ایدی . حتی مجلسده ، ایلك آنده مقام خلافت و سلطنتله ارتباط و حکومت مرکزیه ایله ائتلاف آرامق جریانی باش کوسترمشدی .

استانبول شرائطینك خلیفه و پادشاه ایله ، نه علنی و نه‌ده خصوصی و محرم تماسه مساعد اولمدیغنی ایضاحه چالیشدم . بویله بر تماسه نه آکلامق ایستدیکمزی صوردم و « ملتك ، استقلال و تامیت ملکیات تأمینی ایچون چالیشمقده اولدیغنی خبر ویرمك ایچون ایسه ، بوکا حاجت یوقدر .

چونکه پادشاه ، خلیفه اولان ذاتك‌ده بوندن بشقه برشی دوشونمسنه و آرزو ایتمسنه امکان وارمیدر ؟ بونك عکسنی آغزندن ایشتسه‌م اینانمام ، مطلقا بونك اجبار و تضییق آلتنده سویله‌تیلدیکنی قبول ایدرم » دیدم . علیهمزده چیقارلمش اولان فتوانك صنیعه و حکومت مرکزیه اوامر و تبلیغاتنك محتاج تفسیر اولدیغنی سویلیه‌رك ، بعض ضعیف قلبلی و ضعیف محاکمه‌لی انسانلرك سائق اولمق ایستدکلری تأثیره لزوم کورمدیکمزی ایضاح ایتدم .

عرض ایتمك ایسته‌یورم ، که حکومت تشکیلی حقنده تکلیف درمیان ایتمه‌دن اول ، حسیات وتلقیاتی دریپش ایتمك ضرورتی واردی . بو ضرورته تابع اولمقله برابر مقصدی محفوظ بولندیران تکلیفمی بر تقریر حالنده تقدیم ایتدم . قیصه بر مناقشه ایله وبعض اعتراضلره رغماً قبول اولندی .

بوتقریری ، بوکون کوزدن کچیره‌جك اولورسه‌ق ، اوراده اساسی عمده‌لرك تثبیت وافاده ایدلمش اولدیغنی کورورز .

بو عمده‌لری ، مساعده بیورورسه‌کز ، بوراده تبارز ایتدیره‌رك صایه‌جغم :

١) حکومت تشکیلی ضروریدر .

٢) موقت قیدیله بر حکومت رئیسی طانیمق ویا بر پادشاه قائممقامی احداث ایتمك قابل تجویز دکلدر .

٣) مجلسده متکاثف ارادهٔ ملیه‌یی ، بالفعل مقدرات وطنه واضع‌الید طانیمق عمدهٔ اساسیه‌در . تورکیه بویوك ملت مجلسنك فوقنده بر قوت موجود دکلدر .

٤) تورکیه بویوك ملت مجلسی تشریعی واجرائی صلاحیتلری جامعدر .

مجلسدن تفریق وتوکیل ایدیله‌جك بر هیئت امور حکومتی رؤیت ایدر . مجلس رئیسی ، بوهیئتك‌ده رئیسیدر .

خاطره ؛ پادشاه وخلیفه ، جبر و اکراهدن آزاده اولدیغی زمان ، مجلسك تنظیم ایده‌جکی اساسات قانونیه دائره‌سنده وضعیتنی اخذ ایدر .

افندیلر ، بو اساسلره مستند اولان برحکومتك ماهیتی ، سهولتله آکلاشیله‌بیلیر . بویله برحکومت ، حاکمیت ملیه اساسنه مستند خلق حکومتیدر . جمهوریتدر .

بویله بر حکومتك تشکلنده اساس ، وحدت قوا نظریه‌سیدر . زمان کچدکجه ، بو اساسلرك شامل اولدیغی معنالر آکلاشیلمغه باشلادی . ایشته اوزمان مناقشه‌لر و واقعه‌لر تعاقب ایتدی .

محترم افندیلر ، علنی وخفی جلسه‌لرده بر ، ایکی کون دوام ایدن ایضاحات وبیاناتمدن واشارت ایتدیکم اساسلری احتوا ایدن تکلیفی درمیان ایلدکدن صوکره ، مجلس عالی ، بنی ریاسته انتخاب ایتمکله حقمده عمومی اعتمادینی اظهار ایلدی .

بوراده ، اوفاق بر نقطه‌یی‌ده ایضاح ایتملی‌یم :

خاطرلارسکز ، که حاصل اولمغه باشلایان وحدت ملیه‌یی ، ملتك غلیان وانتباهی نتیجه‌سنه عطف ایتمکدن زیاده شخصی تشبث ثمره‌سی تلقی ایدییورلردی . بو میانده بنم تشبثدن منع ایدلمه‌می مهم

كوريورلردى . . بنى ملته ، حكومته رد و تلعين ايتديرمكدن فائده مأمول ايديورلردى . پاپيلان پروپاغاندهده ، بن رد وتلعين اولنديغم تقديرده ، ملت ودولت عليهنده هيچ بر حركتده بولونميهجق.. بوتون فنالغك مسببى بنم شخصمدر . بر آدم ايچون بر ملتك بر چوق مهالكى كوزه آلديرمسى معقول دكلدر طرزنده ايدى . حكومت ودشمنلر ، بنم شخصمى ، ملته قارشى بر سلاح كبى قوللانيورردى ، بناءً عليه ، ۲٤ نيسان ۳۳٦ كونى خفى بر جلسهده ، مجلسه بو جهتى ايضاح ايتدم . رياست انتخابنده ، بونكده بر محذور اولهرق نظردقته آلنمسنى وياڭز ملت ومملكتك سلامتى دوشونيلهرك رأى وقرارلرينك اصالتله ويرلمسنى رجا ايتدم .

*
* *

افنديلر ؛ بويوك ملت مجلسى اجرا وكيللرينك انتخابنه دائر ۲ مايس ۳۳٦ تاريخلى قانون ايله اركان حربيهٔ عموميه ايشلريده داخل اولمق اوزره بيوك ملت مجلسندن ، ۱۱ وكيلدن مركب بر « اجرا وكيللرى هيئتى » وجوده كلدى .

كوروليوركه ، مجلسك تاريخ كشادى اولان ۲۳ نيساندن برى برهفتهقدر زمان كچمش بولونيور. بو مدت ظرفنده ، بالطبع مملكت و ملت ايشلرى و بالخاصه منفى جريان و فعاليته قارشى تدبير آلمق خصوصى برآن بيله توقف ايدهمزدى و ايتمهمشدر . ياڭز ، اجرا وكيللرى انتخابنه دائر اولان قانون چيقديغى زمان مجلسجه وكالته انتخاب اولنان ذواتدن بعضيلرى دها اول فعلاً وظيفهيه باشلامشلر و بڭا معاونت ايديورلردى . بو ميانده عصمت پاشا حضرتلريده ، اركان حربيهٔ عموميه اموريني درعهده ايتمش بولونيوردى .

افنديلر ؛ بو مناسبتله بر نقطهيى قيد ايتمكه لزوم كوريورم : اوكونلرده ، موجود آرقداشلرك نهصورتله توظيفلرينك مناسب اولهجغنى دوشونولوركن ، اركان حربيهٔ عموميه رياستى ايچون عصمت پاشايى ترجيح ايتمشدم . آنقرهده بولنان رأفت پاشايى ده بنى صورت خصوصيهده كورهرك استيضاحاتده بولندى. آكلامق ايستديكى ، اركان حربيهٔ عموميه رياستنك اڭ بويوك عسكرى مقام اولوب اولمديغى نقطهسى ايدى . بندن ، موضوع بحث مقامك اڭ بويوك مقام عسكرى اولديغى واوندن دها بويوك مقامك ملت مجلسى اولهجغى جوابنى آلنجه بوڭا اعتراض ايتدى . عصمت پاشانك ، باش قوماندانلق دينلن اولان بو وضعيتنه راضى اولهميهجغنى سويلدى . وظيفهنك چوق مهم ونازك اولديغنى و بنم بوتون آرقداشلر حقندهكى وقوفه وبيطرفلغمه امنيت ايتمك موافق اولهجغنى سويلدم . كنديسنك بويله برادعاده بولنمسى مناسب اولمديغنىده علاوه ايتدم .

افنديلر ؛ بالآخره غرب جبههسى قرارگاهنده كوروشديكم فوأد پاشاده ، عصمت پاشانك اركان حربيهٔ عموميه رئيسلكنه صورت قطعيهده معارض اولدى . فوأد پاشايىده ، حالك اڭ موافق ايجابى اولان طرز حلك قبولندهكى ضرورته اقناعه چاليشدم. رأفت وفوأد پاشالرك كنديلرينه مخصوص بعض ملاحظهلرينه علاوه ايتدكلرى اعتراض شوايدى : كنديلرى دها اول آناطولىده بنمله تشريك مساعى ايتمشلر وفقط عصمت پاشا بالآخره التحاق ايتمش . حالبوكه ، بوندن اولكى بياناتمده صره ومناسبت

دوشدیکی ایچون عرض ایتمشدم ، که عصمت پاشا، ده استانبولدن حرکتمدن اول بنمله تشریك مساعی ایتمشدی . بالآخره آناطولی‌یه کاوب برابر چالیشمشدی . فقط ، فوزی پاشا حضرتلرینك حربیه نظارتنه کلمسی اوزرینه مطالعات مهمه‌یه بناءً وظیفهٔ مخصوصه ایله تکرار استانبوله کوندرلمشدی . بناءًعلیه ، اتحادافکار ومشارکت افعالده قدم موضوع بحث اوله‌مزدی .

ارکان حربیهٔ عمومیه وظیفه‌سنك ایلك دفعه عصمت پاشایه توجیهنده اصابتسزلك اولسه‌یدی ، بوخصوصده فوزی پاشا حضرتلرینك‌ده بنی ایقاظ ایتملری وطنی بر وظیفه حکمنده ایدی . حال‌بوکه متارالیه ، بالعکس بوطرز توظیفی پك مناسب بولمش وکندیلری تکلیف اولنان مدافعهٔ ملیه وکالتنی پك صمیمی برحسله درحال قبول بیورمشدر . عصمت پاشانك ، کرك ارکان حربیهٔ عمومیه ریاستنده وکرك بالآخره بالفعل جبهه قوماندانلغنده کوستردیکی لیاقت وفرط غیرت کندیسنه توجیه وظیفه‌ده اصابتی فعلاً اثبات ایتمش بولندیغی ایچون ملته قارشی ، اردویه قارشی وتاریخه قارشی تماماً مستریحم .

افندیلر، مجلسك ۲۹ نیسان ۳۳۶ تاریخنده خیانت وطنیه قانونی ومتعاقب آیلرده استقلال محاکمی قانونلرینی‌ده وضع ایتمکله انقلابك ایجابات طبیعیه‌سنه توسل ایلمش اولدی .

افندیلر ؛ استانبولك اشغالنی متعاقب باشلایان بر طاقم منفی جریانلره ، وقعه‌لره ، عصیانلره تماس ایتمشدك . بونلر ، سریع بر صورتده مملکتك هر طرفنده تظاهر وتوالی ایتدی .

استانبولده دامادفرید پاشا ، درحال یکیدن موقع اقتداره کتیرلدی . دامادفرید پاشا قابینه‌سی واستانبولده بوتون منفی وخائن تشکیلاتك وجوده کتیردیکی بلوق وبو بلوقك آناطولو داخلنده‌کی تکمیل عصیان تشکیلاتی وبالجمله دشمنلر ویونان اردوسی ، مشترکاً علیهمزه فعالیته کچدیلر . بو مشترك تجاوز پولتیقه‌سنك تعلیماتی‌ده ، پادشاه وخلیفه‌نك ، دشمن طیاره‌لری‌ده داخل اولدیغی حالده ، هر درلو واسطه‌لرله مملکته یاغدیردیغی « خروج علی السلطان » فتواسی ایدی .

بو عمومی ، متنوع وخائنانه صولتلره قارشی ، بزده ، دها مجلس آچیلمادن اول ، آفیون قره‌حصارنده ، اسکیشهرده و بوتون خط بوینده بولنان اجنبی قطعاتی آناطولودن چیقارمقله کیوه ، لفکه ، جرابلس کوپریلرینی تخریب ایتمکله ومجلس اجتماع ایدرایتمز آناطولو علمای کرامنك فتواسنی آلمقله مقابل تدابیره کچدك .

افندیلر ، ۳۳۵ سنه‌سی ایچنده، تشبثات ملیه‌مز علیهنه باشلایان داخلی عصیانلر ، سرعتله مملکتك هر طرفنه سرایت ایتدی .

باندیرمه ، کونان ، صو صغیرلق ، کرماستی ، قره‌جه‌بك ، بیغا وحوالیسنده ؛ ازمیت ، آطه بازاری ، دوزجه ، خندك ، بولی ، کره‌ده ، نعللی خان ، بکپازاری حوالیسنده ؛ بوز قیرده ، قونیه ، ایلغین ، قادین خان ، قره‌مان ، چیوریل ، سیدیشهر ، بکشهر ، قوچ حصار حوالیسنده ؛ یوزغاد ، یکی خان ، بوغازلیان ، ذیله ، اربعه ، چوروم حوالیسنده ، عمرانیه ، رفاهیه ، زارا ، حافیك حوالیسنده ؛ ویران شهر حوالیسنده علوله‌نن شورش آتشلری ، بوتون مملکتی یاقیور ، خیانت ، جهالت ، کین و تعصب دومانلری ، بوتون وطن سماسنی کثیف قرا کلقلر ایچنده براقیوردی . عصیان دالغه‌لری ، آنقره‌ده قرارکاهمزك دیوارلرینه قدر چارپدی . قرارکاهمزله شهر آره‌سنده‌کی

تلفون و تلغراف خطلرینی کسمکه قدر واران عقورانه قصدلر قارشوسنده قالدق. غربی آناطولونك، ازمیردن صوکره، یکیدن مهم منطقه‌لری‌ده، یونان اردوسنك تعرضلریله چیکنه‌نمیه باشلاندی.

شایان دقتدرکه، سکز آی اول، ملت هیئت تمثیلیه اطرافنده طوپلانه‌رق، دامادفرید حکومتیله مناسبت و مخابراتی قطع ایتمش ایکن، علی غالب تشبثی کبی منفرد وقعه‌لردن بشقه بویله عمومی قیام اولمه‌مش ایدی. بو سفرکی مستولی و عمومی قیاملر، سکز آی ظرفنده، مملکت ایچنده چوق حاضرلق یاپیلدیغنی کوستریپوردی. داماد فریدی تعقیب ایدن حکومتلرله ملی شعورك محافظه وترصیننه معطوف مجادلاتمزك، نه قدر حقلی سببلره مستند اولدیغی آجی بر صورتده بر دها آکلاشلمش اولیوردی. ملی مجادله‌یه قوت ویرمك ایچون، جبهه‌لرله وارد و ایله اشتغال ایتمکده، استانبولده‌کی حکومتلرك کوستردیکی دیکر نوع اهماللرك، آجی نتیجه‌سی‌ده آیریجه کوروله‌جکدر.

افندیلر، اولا، داخلی عصیانلر حقنده صریح بر فکر ایدینمك ایچون مساعده بیوروروسه‌کز بو عصیان حرکاتنه بالمناسبه تماس ایتدکجه، تماس اولنان صفحه‌لری خلاصةً عرض ایده‌یم:

٢١ ایلول ٣٣٥ سنه‌سنده بالیکسرشمال‌منطقه‌سنده باشلایان برنجی آنزاوور عصیانی؛ ١٦ شباط ٣٣٦ ده ینه عینی منطقه‌ده ایکنجی دفعه اوله‌رق وقوع بولدی. بوایکی عصیان، قدمت عسکریه‌مز وملی مفرزه‌لرمزله باصدیرلدی. ١٣ نیسان ٣٣٦ تاریخلرنده بولی، دوزجه حوالیسی‌ده عصیان ایتدی. بو عصیان، ١٩ نیسان ٣٣٦ تاریخنده یکبازارینه قدر سرایت ایتدی. بواثناده آنزاوور، ١١ مایس ٣٣٦ تاریخلرنده طوپ و مترالیوزلرله مجهز بش یوز کشیلك بر قوتله، اوچنجی دفعه اوله‌رق آطه پازاری و کیوه حوالیسنده ضعیف بر ملی مفرزه‌مزه تعرض ایتمك صورتیله میدانه چیقدی. آنزاوور، کوندردیکمز ملی مفرزه‌لرمزه، نظامیه قطعاتمزه متمادیاً صالدیردی. ٢٠ مایس ٣٣٦ تاریخنده کیوه‌بوغازی جوارنده مغلوب وفراره مجبور ایدلدی.

دوزجه حوالیسنده‌کی عصیان حادثه‌سی مهم ایدی. آبازه وچرکسلردن مرکب درت بیك کشیلك بر جم غفیر، دوزجه‌یی باصه‌رق حبسخانه‌لری تخلیه ایتدیلر ومصادمه‌ایله اوراده‌کی سواری مفرزه‌مزك سلاحلرینی آلدیلر. حکومت مأمورلریله ضابطانی حبس ایتدیلر.

هر طرفدن، عاصیلر اوزرینه قوت سوق ایتدك. بو میانده، کیوه‌ده بولنان ٢٤ نجی فرقه‌ده قوماندانی قائمقام محمود بك باشده اولدیغی حالده دوزجه‌یه حرکت ایتدی. محمود بك، مجلسك آچیلدیغی کون یعنی ٢٣ نیسان ٣٣٦ ده خندکدن دوزجه‌یه کچرکن، خندکده عصیان ایتدی. آطه پازاری‌ده عاصیلر طرفندن آلده ایدلدی. محمود بك، ٢٥ نیسان ٣٣٦ ده خندك ـ دوزجه یولی اوزرنده عاصیلر طرفندن اغفال ایدیله‌رك بوصویه دوشورولمش وایلك آتشده شهید ایدلمشدر. ارکان حربی سامی بك، یاوری ودها بر قاچ ضابطده عینی زمانده شهید دوشدیلر. بونك اوزرینه، ٢٤ نجی فرقه محاربه ایده‌مکسزین کاملاً عاصیلر طرفندن اسیر ایدلدی. تکمیل تفنکلری، طوپلری آلندی. آغیرلقلری یغما ایدلدی. بواثناده، استانبولدن ازمیت‌متصرفی چرکس ابراهیم آطه‌پازارینه کلدی. اهالی‌یه سلام شاهانه‌یی تبلیغ ایتدی ویوزاللی لیرا معاشله کوکللی قیدینه باشلادی. طوپلانان عاصی قوللر، بوتون اوحوالی‌یه حاکم اولدقدن‌صوکره کیوه بوغازنده‌کی قوتلرمزه تعرضه باشلادیلر.

بزم، بوعصیان ساحه‌سنه توجیه ایتدیکمز قوتلر شونلردی:

١ — صالحلی وبالیکسر قوای ملیه‌سندن متشکل چرکس ادهم بك مفرزه‌سی ؛

٢ — ایکی طابور نظامیه ، درت جبل طوپی وبش ماکنه‌لی تفنك واوچ یوز آقه سواریسندن مرکب بیکباشی ناظم بك مفرزه‌سی ؛

٣ — ایکی طابور پیاده ، سکز ماکنه‌لی تفنك ، ایکی صحرا وایکی جبل طوپندن مرکب قائممقام عارف بك مفرزه‌سی ؛

٤ — اوچ یوز کشیلك ملی قوت وایکی ماکنه‌لی وایکی بومبا طوپندن عبارت بیکباشی ابراهیم بك مفرزه‌سی (چولاق ابراهیم بك) .

قوماندان اوله‌رق ده علی فؤاد پاشا کیوه بوغازی جوارندن آطه‌بازاری استقامتنده ورأفت پاشاده آنقره‌دن بکپازاری طریقیله بولی استقامتنده مأمور ایدلدیلر .

افندیلر ؛ ازمیتده‌ده سلیمان شفیق پاشا قوماندانسنده ، خلافت اردوسی عنوانی طاشیان بر خائن قوت تحشد ایدییوردی . بونك برقسم قوتی‌ده ، بولی جوارلرنده ارکان حرب بیکباشیسی خیری بك قوماندانسنده عاصیلری تقویه ایتمشدی . بوقوتله برابر استانبولدن کوندرلمش برچوق ضابطان‌ده واردی .

خلافت اردوسنك ، سلیمان شفیق پاشادن صوکره ، بللی باشلی قوماندانلری سواری میرلواسی صبحی پاشا وطوبجی قائممقاملرندن ثنائی بکدی . استانبولده‌ده صورت مخصوصه‌ده تشکیل ایدلمش برارکان‌حربیه شیئتی واردی . بوهیئتك بللی‌باشلی رؤساسی‌ده ، ارکان‌حرب‌میرآلایی رفیق وارکان‌حرب قائممقامی خیرالدین بکلردی .

صبحی پاشا حقنده کوچك برخاطره‌می نقل ایده‌یم: صبحی‌پاشایی‌سلانیکدن‌طانیردم. بن قول آغاسی، اوده اوزمان میرلوا وسواری فرقه‌سی قوماندانی ایدی . آره‌ده‌کی رتبه فرقنه رغماً چوق صمیمی آرقداشلغمز واردی . اعلان مشروطیتده ، ایلك دفعه اشتیب حوالیسنده (جمعه‌لی) نامنده بریرده سواری مانوره‌لری یاپدیرمشدی . دیکر بعض ارکان حربلر میاننده بنی‌ده تطبیقات و مانوراده بولنمق اوزره دعوت ایتمشدی . کندیسی آلمانیاده تحصیل کورمش ، چوق ماهر بربینیجی ایدی . فقط صنعت عسکریه‌یی آ کلامش برقوماندان دکلدی . مانورانك ختامنده ، بن ، صلاحیتم ورتبه‌م مساعد اولمدیغی حالده ، پاشایی ، عموم ضابطان مواجهه‌سنده آجی برطرزده تنقید ایتمشدم ومتعاقباً (جمعه‌لی اردوکاهی) اسمنده کوچك بر اثرده یازمشدم . صبحی پاشا ، کرك علنی تنقیداتمدن و کرك انتشار ایدن بو أثرمدن بك مأیوس اولدی . کندی اعترافی وجهله قوهٔ معنویه‌سی قیرلدی . فقط ، شخصاً بکا کوجنمدی . آرقداشلغمز تمادی ایتدی . ایشته خلافت اردوسنه بولدقلری قوماندان بو صبحی پاشادر . پاشا ، بالآخره آنقره‌یه کلدی . سیاحته چیقیوردم . استاسیونده چوق غلبه‌لق ایچنده بربرمزه تصادف ایتدك . کندیسنه ایلك‌سوآلم شو اولدی . ـ پاشام ، نیچون خلافت اردوسی قوماندانلغنی قبول ایتدك؟ صبحی پاشا بر آن تردد ایتمکسزین ـ سزه مغلوب اولمق ایچون. جوابنی‌ویردی.

بوجوابیله ، آ کلاتمق ایسته‌یوردی ، که بووظیفه‌یی بالالتزام قبول ایتمشدی . صبحی پاشا بویله برحسده بولنه بیلیر . فقط حقیقتده قوماندایی درعهده ایتدیکی زمان قوتلری فاًتاً مغلوب ایدلمش بولونیوردی.

بولی ، دوزجه ، آطه‌بازاری و ازمیت حوالیسنده‌کی بو عصیان ، بو دفعه ٤ حزیران ١٣٣٦ تاریخنده

قدر اوچ آیدن فضله دوام ایتدی . فقط بوندن صوکره ، ٢٩ تموزده تکرار برعصیان اولدی . بوندن صوکره دخی ، بو حوالیده تماماً ساکن قالنمش دکلدر . مع‌مافیه ، عصاة ، بالنتیجه ، کاملاً منهزم ایدلمش ورؤساسی ، تورکیه بیوك ملت مجلسنك قانونلرینه تودیع اولنمشدر. خلافت اردوسنك، بولی جوارنده بولنان قسمی‌ده منهزم ایدلدی . قوماندانی بیکباشی خیری وضابطلری یوزباشی علی، ملازم‌اول شرف‌الدین، ملازم‌اول خیرالدین، ماکنه‌لی تفنك ضابطی محمدخیری، طابور کاتبی حسن لطفی، جراح ابراهیم ادهم افندیلر دیکر رؤسای عصات کبی معامله کوردیلر. خلافت اردوسی‌ده، ازمیتدن‌استانبوله فراره مجبور ایدلدی .

افندیلر ، مملکتك شمال غربی منطقه‌سنده عاصیلرله اوغراشیرکن ، مملکتك اورته‌سنده یکی‌خان، یوزغاد وبوغازلیان حوالیسنده‌ده عصیان باشلایور . بو عصیان حرکتلری‌ده شایان تذکاردر .

١٤ مایس ٣٣٦ تاریخنده پوسته‌جی ناظم وچرکس قره‌مصطفی نامنده برطاقم آدملر ، اوتوز، قرق کشی ایله یکی‌خانه تابع (قامان) قریه‌سنده عصیان ایتدیلر . بو حرکت ، متزاید برشدتله توسع ایتدی. عاصیلر ، ٢٧/٢٨ مایس ٣٣٦ کیجه‌سی « چاملی بل » ده بولنان بر مفرزه‌مزی باصه‌رق اسیر ایتدیلر . ٢٨مایس ٣٣٦ ده دیکر بر قسم‌عصات‌ده توقاد جوارنده‌یورویش جالنده‌بولنان برطابورمزه هجوم ایدرك داغیتدیلر و قسماً اسیر ایتدیلر . جرأتلرینی آرتدیران عاصیلر ، ٦/٧ حزیران ٣٦ کیجه‌سی (ذیله)یی اشغال ایتدیلر . اورالرده‌کی عسکرلرمز ذیله قلعه‌سنه چکیله‌رك مدافعه ایتدیلر . عسکرك ارزاق و جبخانه‌سی توکندکدن اوچ کون صوکره عصاته تسلیم اولدیلر . عصات ٢٣/٢٤ حزیران ٣٦ده‌ده (بوغازلیان) ه باصقین یاپدیلر . اوراده بولنان بر مفرزه‌مزی داغیتدیلر . آماسیه‌ده بولنان بشنجی قافقاس فرقه‌سی ، باشنده جمیل جاهد بك اولدیغی حالده ، عصاة علیهنه تحریك ایدلدی . عینتاب منطقه‌سنده بولنان قلنج علی بك‌ده ، بر ملی مفرزه ایله بوحوالی‌یه جلب ایدلدی. ارضرومدن آنقره‌یه کلمکده اولان بر ارضروم ملی مفرزه‌سی‌ده ، او حوالیده ترك اولندی. ٣٣٦سنه‌سی تموزینك اواسطنه قدر ، بوعصاتك تعقیب وتنکیلی ایله اوغراشیلدی. یکی‌خان‌عصیانی. اورته آناطولینك دیکر یرلرنده‌کی ارباب فسادی‌ده حرکته کتیردی . چپان اوغللرندن جلال ، ادیب ، صالح ، خالدبکلر ، آینه‌جی اوغللری و دلی عمر چته‌لری کبی بر طاقم اشقیایی باشلرینه طوپلایه‌رق ١٣ حزیرانده یوزغاد جوارنده (کهنه) ناحیه مرکزینی اشغال ایتمك صورتیله عصیان ایتدیلر و ١٤ حزیرانده‌ده یوزغاد شهرینی اشغال ایدرك بویوك بر منطقه‌یه حاکم اولدیلر . مرکزی سیواسده اولان اوچنجی قول اردو قوتلری و اومنطقه‌ده براقدیغمز ملی قوتلر غیر کافی کلدی . اسکیشهردن ادهم‌بك مفرزه‌سی وبولی‌حوالیسندن ابراهیم بك مفرزه‌سی‌ده یوزغاد منطقه‌سنه سوق اولندیلر .

یوزغاد وحوالیسنده عصات تنکیل‌اولندقدن‌صوکره، اورایه کوندریلن مفرزه‌لره، دیکرمنطقه‌لرده وظیفه ویرلدی . فقط بو حوالیده عمومیتله سکون تأسس ایده‌مدی .

٧ ایلول ٣٣٦ ده کوچك آغا ، دلی‌حاجی، آینه‌جی اوغللری دنیلن برطاقم سرسریلر ، (ذیله) جوارلرنده؛ قره‌ناظم، چوپور یوسف نامنده برطاقم آدملرده، اربعه جهتلرنده تکرار فعالیته کچدیلر. بونلردن آینه‌جی اوغللری اوچ یوز آتلی قدر قوت طوپلایه‌بیلمشلردی . بووضعیت اوزرینه ایکنجی قوۀ سیاره نامنی آلان ابراهیم‌بك‌مفرزه‌سی، تکرار، بولندیغی‌اسکیشهر منطقه‌سندن‌یوزغاده‌واره‌رق محلی

ملی مفرزه‌لر وژاندارمه قوتلریله مشترکاً معدن ، آلاجه ، قره مغاره ، مجید اوزی منطقه‌لرنده مختلف غروپلر حالنده ، اجرای مفسدت وشقاوت ایدن عاصیلری تعقیب وتنکیل ایتدی . ابراهیم بك، عاصیلرك تنکیلنه آنجق اوچ آیدن فضله بر زمانده موفق اوله‌بیلدی .

افندیلر ؛ بو تاریخلرده جنوب منطقه‌لرمزده‌ده بزی جدی بر صورتده مشغول ایدن مهم عصیانلر وقوعه کلدی :

میللی عشیرتی رؤساسی (محمود ، اسماعیل ، خلیل ، بخور ، عبدالرحمن) بکلر ، جنوبده دشمنلرله کیزلی تماس وارتباط تأسیس ایتدکدن صوکره ، سعرددن ، درسم حوالیسنه قدر ، تکمیل عشائرك رئیسی صفتنی طاقینه‌رق او حوالی‌یه تحکم وریاست داعیه‌سنه قالقیشدیلر .

فرانسزلر ، ٣٣٦ سنه‌سی حزیرانك بدایتنده ، اورفه‌یی ایکنجی دفعه ضبط ایتمك مقصدیله ، حرکت ایتدکلری زمان « میللی عشیرتی » ده (سیوه‌رك) استقامتنده ایلریله‌دی . بوکا قارشی ، اوحوالیده بولنان بشنجی فرقه‌مز مأمور ایدلدی . بو فرقه ، او حوالیده‌کی ملی قوتلرمزله‌ده تقویه اولندی . ١٩ حزیران ٣٦ تاریخنده ، قطعاتمزك تعقیبی آلتنده جنوب شرقی استقامتنده دشمن منطقه‌سنه فراره مجبور ایدلدی . بو عشیرت ، برمدت دشمن منطقه‌سنده حاضرلاندقدن صوکره ، ٢٤ آغستوس ٣٦ ده اوچ بیك آتلی ودوه‌لی وبیك قدر پیاده‌دن عبارت برقوتله تکرار اراضیمزه کچدی . (ویرانشهر) جوارینه کلدی . عاصیلر ، استیلا ایتمك مقصدیله کلدکلرینی سویلیه‌رك محلی قوماندانلرمزی اغفال وتدبیر آلمقده اهالی‌ه سوق ایتدیلر . بو صره‌ده ، او جوارده متفرق بولنان مفرزه‌لرمزه هجوم ایدرك، اونلری منازل و ٢٦ آغستوس ٣٣٦ ده (ویران شهر) ی اشغال ایتدیلر . مخابره و ارتباطمزه مانع اولمق اوزره‌ده ، او منطقه‌ده‌کی تکمیل تلغراف خطلرینی کسدیلر .

آنجق ، اون‌بش کون صوکره ، بشنجی فرقه‌نك سیوه‌رك ، اورفه ، رأس‌العین ودیاربکرده بولنان قطعاتدن کوندریلان اقسام وصادق عشیرت قوتلری ، عاصیلری مغلوب ایده‌بیلمشلردر . تعقیب اولنان « میللی عشیرتی » تکرار جنوبه ، چوله فرار ایلدی .

افندیلر : جنوبده « میللی عشیرت » ی عصیانی اطفایه چالیشیرکن ، آفیون قره‌حصار منطقه‌سنده (چوپور موسی) نامنده بر آدم‌ده ، باشنه طوپلادیغی قوتله عسکرلری فراره تشویق و ملته عسکره کیتمه‌مکی تلقین ایدییور . (چوپورموسی) ٢١ حزیران ٣٣٦ تاریخنده چیوریلی باصدی . کوندریلن قوتلر قارشوسنده فرار ویونان اردوسنه التحاق ایتدی .

افندیلر : (چوپور موسی) حادثه‌سنه تقدم ایدن برفساد حرکتی‌ده قونیه‌ده اولدی . ٥ مایس ٣٦ تاریخنده ، قونیه‌ده بر فساد جمعیتی کشف اولندی . بو جمعیته منسوب اولانلرك ایلری کلنلری توقیفه باشلاندی . برکون صوکره ، توقیف ایدلمکده بولنان بو ایلری کلنلر ، خلق‌ده افساد ایدرك قونیه ایچنده مسلح بر اجتماعه تشبث ایتدیلر . برقسم اهالی‌ده مسلحاً خارجدن کله‌رك هپ برابرعصیان ایتدیلر . قونیه‌ده بولنان قوماندان ، مالك اولدیغی قوتلرله جسورانه حرکت ایدرك عصاتی داغیتمغه و اولك آیاق اولانلری توقیف وتعقیبه موفق اولدی .

افندیلر ؛ مجلسك آچیلدیغی ایلك کونلرده ، مختلف جبهه‌لرك نه حالده اولدقلرینی‌ده هپ برابر بر دفعه دها تخطر ایده‌لم :

١) ازمیر یونان جبهه‌سی :

معلوم عالیکزدرکه ، یونانلیلر ازمیره چیقدقلری زمان ، اوراده ، ١٧ نجی **قول اردو قوماندانی اوله‌رق** ، قرارکاهیله بالذات نادر پاشا بولونیوردی . فوت اوله‌رق ، **قائممقام** خرم بك قوماندا‌سنده **٥٦ نجی فرقه‌نك** ایکی آلایی واردی . بو قوت ، بالخاصه ، **قول اردو قوماندانی‌نك** امریله ، مقاومت **ایتدیرلمکسزین** ، بویوك حقارتلر آلتنده ، یونانلیلره تسلیم ایدلمشدر . **بوفرقه‌نك** برآلایی (١٧٢ نجی **آلای)** آیوالقده بولونیوردی . **قوماندانی** قائممقام علی بك ایدی . (آفیون قره حصار مبعوثی میرآلای علی بکدر)

یونان اردوسی دائرهٔ اشغالنی توسیع ایدرکن ، آیوالقده‌ده عسکر چیقاردی . علی بك ، بو یونان **قوتنه** قارشی ، ٢٨ مایس ٣٣٥ ده محاربه‌یه کیریشدی . یونانیلره قدر ، یونان قطعاتی هیچ برطرفده **آتشله** مقابله کورمه‌مشدی . بالعکس ، بعض شهر و قصبه‌لر اهالیسی ، تدهیش ایدلمش ، حکومت **مرکزیه‌نك** أمرلرینه توفیقاً ، رؤسای مأمورین باشده اولمق اوزره ، یونان قطعاتی هیئت‌مخصوصه‌لرله **استقبال ایلمشلردی** . علی بکك ، آیوالق منطقه‌سنده محاربه جبهه‌سی تشکیل ایتمسی اوزرینه ، تدریجاً **سوماده** ، آق حصارده ، صالحلیده ملی جبهه‌لر تشکله باشلامشدی .

٥ حزیران ٣٣٥ سنه‌سی بدایتندن اعتباراً ، میرآلای کاظم بك ، (مجلس رئیسی کاظم پاشا حضرتلری) بالیکسرده‌کی ٦١ نجی فرقه‌نك قوماندانلغنی ، وکالةً درعهده ایلمشدی . مؤخراً آیوالق ، **سوما** ، آق حصار اقسامندن مرکب شمال جبهه‌سی قوماندانلغنی ایفا ایلمشدی . فوأد پاشانك ، غرب **جبهه‌سی** قوماندانلغنه تعیینی متعاقب کاظم بکه ، شمال قول اردوسی قوماندانلغی مقام و صلاحیتی **ویرلدی** . آیدین حوالیسنده ، ازمیرك اشغالنی متعاقب ، عسکر و اهالیدن بعض وطنپروران ، **یونانلیلره** قارشی مدافعه و اهالی‌یی تشویق و مسلح ملی‌تشکیلات تأسیس ایتمك ایچون چالیشیورلردی . **بو میانده** ، ازمیردن تبدیل نام و قیافت ایدرك او حوالی‌یه کیتمش اولان جلال بکك ، (ازمیر مبعوثی جلال بکدر) غیرت و فداکارلغی شایان تذکاردر . ١٥/١٦ حزیران ٣٣٥ کیجه‌سی ، علی بکك **آیوالقدن** کوندردیکی قوتلر ، برغمه‌ده‌کی یونان قوای اشغالیه‌سنی برباصقینله برطرف ایتمشلردی . **بو باصقینه** ، بالیکسر و بادیرمه‌دن کوندریلن قوتلرده ، قسماً اشتراك ایتمشدی . بو وقعه اوزرینه ، **یونانلیلر** ، متفرق و ضعیف مفرزه‌لرینی کری چکوب طوپلامق لزومنی حس ایتدیلر . بو میانده **نازللی‌یی‌ده** تخلیه ایتدیلر . بو سببله ، آیدینده‌ده حاضرلقده بولنورکن ، اطرافدن طوپلانان اهالی **قوتلری** بونلری تضییقه باشلادی . یونانلیلرله اهالی بیننده شدتلی برمصادمه وقوع بولدی . نتیجه‌ده ، **یونانلیلر** ، آیدینی‌ده تخلیه ایدوب چکیلدیلر .

بو صورتله ، ٣٣٥ سنه‌سی حزیران اواسطنده ، آیدین جبهه‌سی‌ده تشکل ایتدی . بو منطقه‌ده **بولنان** ٥٧ نجی فرقه‌نك قوماندانی میرآلای محمد شفیق بك و فرقه طوپجی قوماندانی بیکباشی حقی **بك** ، آلای قوماندانلرندن بیکباشی حاجی شکری بك و ملی قوتلرك باشنده بوروك‌علی أفه ، دمیرجی **محمدأفه** واردی . بالنتیجه ، دمیرجی‌محمدأفه ، وضعیته حاکم اوله‌رق آیدین جبهه‌سی‌قوماندانلغنی شخصنده **تقرر** ایتدیردی ، بالمناسبه عرض ایتمشدم ، که بالآخره اورایه کوندردیکم میرآلای رأفت بك (**رأفت پاشا**) دخی ، دمیرجی محمد أفه‌نك قوماندانلغنی قبول ایلمشدر .

افندیلر ؛ ازمیرك مختلف جبهه‌لرنده تأسس ایدن وتدریجاً ضابطان وقطعات عسکریه ایله تقویه‌یه چالیشیلان ، ملی جبهه‌لرك اعاشه‌لری ، اساسلی اوله‌رق دوغریدن دوغری‌یه اورمانلق اهالیسی طرفندن تأمین اولونیوردی . بونلرك ایچرونده ، کری منطقه‌لرده ، ملی تشکیلات یاپیلمشدی . بو وظیفه‌نك ، اهالیدن حکومته انتقالی ، بیوك ملت مجلسی حکومتنك تشکلندن صوکره تأمین اولونه‌بیلمشدر .

٢ — جنوب فرانسز جبهه‌سی :

آ) — دوغریدن دوغری‌یه آطنه منطقه‌سنده ، دوشمن تحتاله قارشی ، مرسین ، طرسوس ، اصلاحیه منطقه‌لرنده وعثمانیه حوالیسنده ملی قوتلر تشکل ایتمش وچوق جسورانه وفعالانه کچمشلردی . شرق آطنه منطقه‌سنده ، طوفان بك عنوانیله حرکت ایدن یوزباشی عثمان بکك قهرمانلقلری قیده شایاندر . ملی مفرزه‌لر ؛ مرسین ، طرسوس ، آطنه شهرلرینك مدخللرینه قدر تأسیس حاکمیت ایتدیلر . پوزانتی‌ده فرانسزلری محاصره ورجعته مجبور ایتدیلر .

ب) — مرعشده ، عینتابده ، اورفه‌ده‌جدی محاربات ومصادمات اولدی . نتیجه‌ده اشغال قوتلری ، بورالردن چکیلمکه مجبور ایدلدیلر . بوموفقیتلرك احرازنده باشلیجه عامل اولان قلنج علی وعلی صائب بکلرك اسملرینی یاد ایتمکی وظیفه عد ایدرم .

فرانسز اشغال منطقه‌لرنده وجبهه‌لرنده ملی قوتلر ، هرکون دها اساسلی بر صورتده تعضو ایدییورلردی . ملی قوتلر ، نظامیه قطعاتیله‌ده تقویه اولنمغه باشلانمشدی . اشغال قوتلری ، هر طرفدن صیق وشدید برصورتده تضییق ایدیلیوردی .

افندیلر ؛ بو وضعیت اوزرینه فرانسزلر ، مایس ٣٣٦ ابتدالرندن اعتباراً بزمله تماس ومذاکره آرادیلر . اولا ، آنقره‌یه استانبولدن بر بیکباشی ایله بر سیویل کلدی . بو ذوات استانبولدن اولا بیروته کیتمشلر ، سابق وان مبعوثی حیدر بك بونلره دلالت ایدییوردی . بو ملاقات و مکالمه‌مزدن اساسلی بر نتیجه چیقمدی . فقط ، مایس نهایتلرینه دوغرو ، سوریه فوق‌العاده قومیسری نامنه حرکت ایدن موسیو (دوکه) نامنده برذاتك ریاستنده ، بر فرانسز هیئتی آنقره‌یه کلدی . بو هیئتله یکرمی کونلك بر متارکه یاپدق . بو موقت تعطیل مخاصمات ایله ، بز ، آطنه منطقه‌سنك تخلیه‌سنه بر مقدمه احضارینی استهداف ایدییوردق .

افندیلر ؛ بو فرانسز هیئتیله یاپدیغم یکرمی کونلك متارکه ، بیوك ملت مجلسنده بعضیلرینك اعتراضاتنه اوغرادی . حالبوکه ، بنم ، بومتارکه‌یی قبول ایتمکله تأمین ایتمك ایستدیکم نقطه‌لر شونلردی :

اولا : آطنه منطقه وجبهه‌لرنده بولنان ومسماً عسکرله‌ده تقویه اولنان ملی قوتلری ، سکونتله تنظیم و تنسیق ایتمك ایستیه‌یوردم . ملی قوتلرك بو فاصله‌ٔ مصادماتده داغیلملری احتمالی‌ده نظر دقته آله‌رق ترك مخاصمات تبلیغنی‌ده ، بعض تدابیرله‌برابر أمر ایتدم . بوندن بشقه ، افندیلر ، مهم عد ایتدیکم سیاسی بر فائده‌یی‌ده استحصال ایتمك ایسته‌یوردم . بیوك ملت مجلسی و حکومتی ، هنوز ائتلاف دولتلرنجه بالطبع تصدیق ایدلمه‌مشدی . بالعکس ، مملکت وملتك مقدراتنه متعلق مسائلده ، استانبولده فریدپاشا حکومتیله مناسبت‌ومعامله‌ده بولنمقده ایدیلر . بواعتبارله ، فرانسزلرك استانبول‌حکومتنی برطرفه براقوب آنقره‌ده بزمله مذاکره‌ده بولنملری و هرهانکی بر مسئله‌ده ائتلاف ایلری ، اوکوز ایچون تأمینی

مهم سیاسی بر نقطه ایدی . بو متارکه مذاکره‌سنده، حدودملیه‌مز داخلنده اولوب فرانسزلر طرفندن تحت اشغالده بولنان مناطقك، کاملاً تخلیه‌سنی واضح وقطعی‌اوله‌رق درمیان ایتدم. فرانسزمرخصلری، بو خصوصده صلاحیت آلمق اوزره پارسه کیتمك مجبوریتنی‌ایلری سوردیلر . یکرمی کونلك متارکه، نوعما دها اساسلی بر ائتلاف یاپمق ایچون صلاحیت استحصالنه زمان براقمق کبی تلقی ایدلدی . افندیلر ؛ بو مذاکره ومکالمه‌لرمزدن بنده حاصل اولان انطباع ، فرانسزلرك آطنه وحوالیسنی تخلیه ایده‌جکلری مرکزنده ایدی . بو مطالعه وقناعتمی ، مجلسه افاده ایتمشدم . کرچه فرانسزلر ، متارکه مدتی ختام بولمادن زونغولداغی اشغال ایتمك صورتیله ائتلافك یالکز آطنه منطقه‌سنه عائد اولدیغنی کوسترمك ایسته‌مشلرسه‌ده ، بز ، بو حرکتی متارکه‌نك فسخنی موجب عد ایتدك . فرانسزلرله آکلاشمه‌مز بر مدت تأخر ایتدی .

محترم افندیلر ؛

۹ مایس ۳۳۶ کونی مجلسده خفی جلسه حالنده ایضاحات ویریرکن وفرانسز مأمورلری وهیئتلری طرفندن تماس وارتباط آراندیغنی‌بیان ایدرکن ، مبعوثلردن بری ، « خاطره‌مده یا کیلمیورسه‌م‌چوروم مبعوثی مرحوم فوأد بك » بر قاچ کوندنبری کویا استانبول ، بزم ایله آکلاشمق ایسته‌یورمش ، بو خصوصده معلومات ویریرمیسکز ؟ دیه بر سؤال توجیه ایتدی .

فی‌الحقیقه ، او تاریخدن درت بش کون اول ، استانبولده ، « لئون » اسمنده بریسی چناق قلعه اوزرندن بزی آرامشدی . آنقره‌یی بولدقدن و بزم بوراده بولندیغمزی آکلادقدن صوکره دیدیلرکه ، « سویلیه‌جکمز شیلر غایت مهمدر . اونك ایچون مخابره‌یی کیجه‌یه تعلیق ایده‌لم . اردو مرکزلری‌ده آرادن چکیلسونلر . » او کیجه کوروشمدیلر . فقط ، بر ایکی کیجه صوکره تکرار آرادیلر . بودفعه قارشیمزه‌چیقان مخاطبدن، ازمیروالیٔ سابقی نورالدین پاشا امضاسیله برتلغراف‌ویرلدی. بوتلغرافنامه محتویاتی شویله ایدی : « بن ، ایکی آرقداشمله برابر ، استانبولك سزکله آکلاشمسنه‌توسط ایتمکی منافع وطنیه‌دن عد ایدرم . بوراده‌کی حکومت و انکلیزلر بوکا موافقت ایتدیلر . سزك‌ده جواب موافقتکزه انتظار ایدرز . » نورالدین پاشا ، تلغرافنی هیئت تمثیلیه ریاستنه توجیه ایدیوردی . تورکیه بیوك ملت مجلسنك و حکومتنك تشکل و اجرای فعالیته باشلادیغندن و بویوك ملت مجلسنك موجودیت و مشروعیتنی تأیید ایدن خیانت وطنیه قانوننددن بی خبر کورونیوردی . نورالدین پاشانك تلغرافنی ، مدافعهٔ ملیه وکیلی بولنان فوزی پاشا حضرتلرینه حواله ایتدم . مشارالیه ، نورالدین پاشایه جواب ویردی . بوجوابنده دیدی‌که ، « تلغرافکزی هیئت تمثیلیه ریاستنه کشیده ایتمکله هنوز وضعیت‌حقیقیه‌یه اطلاع پیدا ایده‌مه‌مش اولدیغکزی آکلاشیلیور . » و وضعیتی ایضاح ایتدکدن صوکره « استانبولده هانکی مقام ، آنقره‌ده هانکی مقامله کوروشمك ایسته‌یور . » دیدی . بو تلغرافه امضاسز کلن جوابده « تلغرافنامه‌یی یازان ذوات شمدی بوراده دکلدر . بونی براقدیلر ، کیتدیلر ، یارین ساعت اونده سزه معلومات ویریرز . » دینلیوردی . بوندن صوکره ، نورالدین پاشا ، ایکنجی دفعه اوله‌رق بنه مراجعت ایتدی . بو دفعه ، « تلغراف مخابراتیله آکلاشمق امکانی اولمدیغندن طرفکزدن صاحب صلاحیت بر هیئتی استانبوله کوندرك ، کوروشه‌لم و آکلاشه‌لم » دیوردی .

افندیلر ؛ بزده جواباً دیدك‌که « پك دوغرودر ، حقیقةً تلغرافله آکلاشمق ممکن دکلدر »

فقط سز مدانیه‌یه کلیکنز و نه وقت کله‌بیله‌جککزی‌ده بیلدیریکز . بزم طرفزدن‌ده اوراده صاحب صلاحیت ذوات حاضر بولنور . بروسه‌یه‌ده ایجاب ایدن تعلیمات ویرلدی . » اوندن صوکره ، بردها مراجعت واقع اولمدی. خواجه مفیدافندی (قیرشهر) ، « عجبا حقیقةً نورالدین پاشامی‌ایدی» دیه صوردی . بن‌ده ، « اوت ! حقیقةً نورالدین پاشا » جوابنی ویردم .

افندیلر ؛ نورالدین پاشا واسطه‌سیله ، استانبولك وقوع بولان بومراجعتنك، آزاوورك بالیکسر منطقه‌سنده مغلوب ایدلدیکی وبولیده موفقیت استحصالنه باشلادیغی کونلره تصادف ایتدیکنی‌ده قید واشارت ایتملی‌یم .

افندیلر ؛ نورالدین پاشادن بردها تلغراف آلمدق . فقط ، کندیسی ، دیاربکرلی کاظم پاشا ایله برابر ، ٣٣٦ سنه‌سی حزیرانی اواسطنده آنقره‌یه کلدی . بزمله تشریك مساعی ایتمه‌دن اول بعض مسئله‌لر حقنده نقطهٔ نظرمزی آکلامق ایسته‌دیکنی درمیان ایتدی . بونقطه‌لر شونلردی :

١) نجیسی ، مقام خلافت وسلطنته قارشی تصور ونقطهٔ نظریمز ؛

٢) نجیسی، بولشه‌ویکلك حقنده‌کی نقطهٔ نظریمز ؛

٣) نجیسی ائتلاف دولتلرینه قارشی ، بالخاصه انکلیزلره قارشی دخی ، محاربه‌یه قرار ویروب ویرمدیکمز مسئله‌سی ایدی .

ملاقات ، زراعت مکتبنده‌کی قرارکاهمزك براوطه‌سنده کیجه واقع اولدی . بوملاقاتده ، نورالدین پاشا ایله برابر کلن کاظم پاشادن بشقه ، فوزی وعصمت پاشالرده حاضر بولونیورلردی. نورالدین پاشا، برنجی ، ایکنجی سوأللره آلدیغی جوابلری پك تطمینکار بولمدی . فقط بالخاصه اوچنجی سؤالك جوابی ، اوزون وحرارتلی مناقشاتی انتاج ایتدی . چونکه بز دیمشدك ، که مقصدمز ، حدودملیه‌مز داخلنده تمامیت ملکیه‌مزی وملتك استقلال تامنی تأمین ایتمکدر. بوکا مانع اولمق اوزره قارشیمزه چیقه‌جق اولان قوت، کیم ونه اولورسه اولسون ، بهمه‌حال چارپیشیرز وموفق اولورز . بو خصوصده‌کی قرار وقناعتمز ، قطعیدر . ایشته نورالدین پاشا ، بر درلو بوکا قانع وراضی اوله‌میوردی . نهایت کندیسنه دیدك،که بو مداولهٔ افکاری قبول ایتمکله یکی قناعت و قرارلر آلمق موضوع بحث دکلدر . سن ، بوکونه قدر ملتك نلر ایتمش ، تحقق ایتمش قناعتلرینه تابع اوله‌جقسك ! اوندن صوکره ، کندیسنه ویره‌بیله‌جکمز مناسب بر وظیفه موضوع بحث ایدلدی . کندیسنك ، قونیه والیسی وظیفهٔ ماکیه‌سی و قونیه حوالیسی قوماندانی عنوانیله یونان جبهه‌سنك جنوبنده‌کی منطقه‌نك قوماندانی اولمسنی تنسیب ایتدك. اصل غرب جبهه‌سی ایچون، قوماندان اوله‌رق علی فؤاد پاشایی، ١٨ حزیران ٣٣٦ ده مأمور ایلدك .

افندیلر ؛ اوکونلرده ، یونان جبهه‌سنده دشمنك بعض حاضرلقلری محسوس اولدیغندن جبهه‌ده حساسیت زیاده‌لشدی . بو مناسبتله، نورالدین پاشانك مأموریتنی انتاج وکندیسنی محل مأموریتنه اعزام ایده‌مه‌دن مستعجلاً غرب جبهه‌سنه حرکتم ایجاب ایتدی . نورالدین پاشانك توظیفی معامله‌سنك ا کمالنی، ارکان حربیهٔ عمومیه رئیسی بولنان عصمت پاشایه ترك ایتدم . فی‌الحقیقه دشمن ، بوتون جبهه اوزرنده تعرضه کچمشدی . بزم قطعاتمز چکیلیورلردی . نورالدین پاشا ، جبهه‌ده‌کی غیر مساعد وضعیتی آکلانجه عصمت پاشایه وظیفه قبول ایده‌بیلمك ایچون برطاقم شرطلرك، حکومتجه تحت قراره آلمسی لزومندن بحث ایتمش ؛ اوشرطلره کوره، حکومت مملکتك اداره‌سنده ومهم مسائلده اساسلی و قطعی

قرار آلمەدن اول نورالدین پاشانك مطالعه و موافقتنی استحصاله مجبور اولەجقدر . چونکه ، بیوك ملت مجلسی حکومتنی تشکیل ایدنلر توفیق پاشا وامثالی کبی سن کنده مجرب ذوات اولیوب کنج بر طاقم کیمسەلر ایمش ، عصمت پاشا ، شایان استغراب بولدیغی بو ذهنیت و تکالیفی ، درتتب شیفره ایله بکا بیلدیردی . بن ده نورالدین پاشانك کندیسنه وظیفه تکلیف ایتدیکم زمان سربسته‌دن بو مطالعه‌یی ، وضعیت عمومیه‌نك بحران کسب ایتمسی اوزرینه اورته‌یه آتمسنی معنادار بولدم و عصمت پاشایه ویردیکم جوابده کندیسنه وظیفه ویرلەمسنی أمر ایتدم . نورالدین پاشانك ، بوبان تعرضی باشلادیغندن ایکی کون صوکره بکا کوندردیکی بر تذکرەسی محتویاتی شایان دقت بولمشدم . آرزو بیوردیغیکز ، بوتذکره‌یی عیناً هیئت علیه‌کزه اوقویایم :

آنقره استاسیونی
۲٤ حزیران ۳۳٦

بویوك ملت مجلسی ریاست جلیلەسنه

افندم حضرتلری ؛

تعیین ایدلمش اولدیغم قوماندانلقدن وولایتدن صورت انفصالی وکیفیت عزلك طرز تبلیغنی حقارت تلقی ایتدم . بررجل دولت طرفندن درمیان ایدیلن وطنی بر فکر ومطالعەنك مناقشەسنه دکل ، حتی استماعنه بیله رغبت وتنزل ایدیلەمەمسی وعلاقەدار بیوك ملت مجلسنك وهیئت اجرائیەسنك استحصال آراسنه قدر بیله انتظار وتحمل ایدلمیەرك ویاخود بلکه بوکا لزوم کورولمیەرك ایکی ویا اوچ ذات کبی اعضای محدودەنك فکر و آرزولریله بو یولده معاملات اجراسنده بأس کورولەمسی و بناءً علی ذلك مملکتك ، اکر یاکیلمه‌یورسەم ، بوذهنیتله سوق وادارەسنی ، ملت ووطن ایچون موجب تهلکه احوالدن کورمکده بولندیغمك عرضنه مساعدهٔ ریاستپناهیلرینی رجا ایدرم .

شرائط حاضره ایله ، وظیفه قبولنی محذوردن سالم وتشریك مساعی‌یی فائدەلی کورەمدیکم ایچون ، مملکتم اولان بروسەده اقامت ایتمك اوزره ایلك ترەن ایله آنقرەدن عودت اولنه‌جغنی برای معلومات و مقام وداعده عرض ایلرم افندم حضرتلری .

نورالدین ابن الشیخ

افندیلر ؛ بم بو تذکره‌یه ویردیکم جوابده ، عیناً شو ایدی :

۲۵ حزیران ۳۳٦

میرلوا نورالدین پاشایه

۲٤ حزیران ۳۳٦ تذکرهٔ والالری جوابیدر :

بخت بیوریلان قوماندانلق و ولایت وظائفی ، هنوز مدافعهٔ مایه وداخلیه وکالترینجه رسماً ذات

عاليلرينه توديع و تبليغ ايدلمه‌مشـدى . بناءً عليه ، نه تعيينكز نه انفصالكز واقع دكلدر . يالكز ، ذات عاليكزه وظيفه توديعى تصور وبو خصوصده رأى و موافقتكز استمزاج ايدلمش ايدى . كيفيت تعيين هنوز تقرر ايتديرلمه‌مش اولديغى بر صره‌ده ، اركان حربيهٔ عموميه وساطتيله اطلاع حاصل اولان افكار وقناعتكزده‌كى ترددلريكز اوزرينه ، هيئت وكيله‌جه تعيينكزدن صرف نظر ايدلمسى قرار كير اولدى . بويله بر قرارى تثبيت ايچون ظن بيورديغكز كى بويوك ملت مجلسنك هيئت عموميه‌سنه عرض كيفيت ، قوانين موجوده وموضوعه ايجاباتندن دكلدر . بروسه‌يه عزيمت و اوراده اقامتكز مسئله‌سنه كلنجه ، منتسب بولنديغكز مسلك عسكرى دولاييسيله بوبابده مدافعهٔ مليه وكالت جليله‌سنه على‌الاصول مراجعت بيورمكز لزومى تبليغ اولنور افندم .

بويوك ملت مجلسى رئيسى
مصطفى كمال

نورالدين پاشـا بروسه‌يه دكل ، فقط طاش كوپرى‌يه كيتمش و اوزون مدت اوراده قالمشدر . بوندن صوكره‌ده كنديسنه ، تكرار بر قاچ وضعيتده تماس ايده‌جكز . او وضعيتلرى‌ده صره‌سنده لزومى درجه‌ده ايضاح ايده‌جكم .

§ افنديلر ، تشكل ايدن توركيه بيوك ملت مجلسى حكومتنك ، مسـائل خارجيه حقنده ايلك ويرديكى قرار ، موسقووايه بر هيئت اعزامى اولمشدر . هيئت ، خارجيه وكيلى بكر سامى بكك رياستنده ايدى . اقتصاد وكيلى يوسف كمال بك اعضا بولونيوردى . ١١ مايس ٣٣٦ده آنقره‌دن حركت ايدن هيئتك اساس وظيفه‌سى ، روسيه ايله ارتباط تأسيس ايتمكدى . روسيه‌نك ، حكومتمزله عقد ايده‌جكى معاهده‌نك بعض اساساتى ، ٢٤ آغستوس ٣٣٦-٩٢٠ده (Paraphé - پارافه) ايدلمش اولمغله برابر ، وضعيتك ايجابى اوله‌رق ائتلاف ممكن اوله‌ميان بعض نقطه‌لردن دولايى تأخر ايتمشـدر . موسقووا معاهده‌سى ناميله ياد اولنان وثيقهٔ دوليه‌نك امضاسى ، آنجق ١٦ مارت ٣٣٧-٩٢١ده ممكن اوله‌بيلمشدر .

محترم افنديلر ، مملكت داخلنده بر بر ظهور ايدن داخلى عصيانلرى تعقيب ايتمكده كچيكمه‌ين ايلك عمومى يونان تعرضى ، نظرمزى تكرار غربه توجيه ايتديره‌جكدر .

يونانليلر ، ٢٢ حزيران ٣٣٦ده (ميلن) خطندن عمومى تعرضه كچديلر . قوتلرى آلتى فرقه‌يه بالغ اولمش بولونيوردى . اوچ فرقه ايله ايكى قولدن آقحصار - صوما استقامتنده ؛ ايكى فرقه ايله صالحلى استقامتنده ؛ بر فرقه ايله‌ده آيدين جهتندن تعرض ايديلر . دشمنك شمال قولى ، ٣٠ حزيران ٣٣٦ ده ، باليكسره كيردى وسواريلرى ٢ تموز ٣٣٦ده كيرماستى وقره‌جه‌بكى اشغال ايتدى . بو دشمن قارشوسنده بولنان ٦١ و ٥٦نجى فرقه‌لرمز ، اولو آباد كوپريسنى تخريب ايدرك بروسه استقامتنه چكيلدى . دشمن ، تعقيبه دوام ايدرك بروسه‌يى‌ده اشغال ايتدى وايلرى خطلرينى دومبوز - آقصو خطنه قدر سوردى . بونك قارشيسنده‌كى قوتلرمز فضله صارصيلدى . اسكيشهره قدر چكيلدى . بو حركات اثناسنده انكليزلر ، ٢٥ حزيران ٣٣٦ مدانيه‌يه و ٢ تموز ٣٣٦ده‌ده ، باندرمه‌يه بر مفرزه چيقارديلر .

صالحلى استقامتنده شرقه ايلريله‌ين ايكى يونان فرقه‌سى‌ده ، ٢٤ حزيرانده آلاشهره كيردى .

وبالآخره ایلریلیه‌رك ۲۹ آغستوسده عشاقی ضبط ایتدی و دوملو بیکار صرتلری آلمزده قالمق اوزره بو منطقه‌یه قدر ایلریله‌دی . بو دشمن قارشیسنده بولنان ۲۳ نجی فرقه وملی قوتلرمز، چوق ضایعاته وضعفه اوغرادی ا... آیدینده ایلریله‌ین بر یونان قولی‌ده، نازللی‌یه قدر کلدی .

بو حرکات أثناسنده ، فرقه‌لرمزك قادرو حالنده ومهماتسز اولدقلری و تقویه‌لرینه‌ده هنوز امکان اولمدیغی معلوممکزدر .

افندیلر ، بالذات اسکیشهره واورادن ایلری منطقه‌لره کیتدم . کرك اوراده وکرك دیکر مناطقده بولنان قوتلرمزك تنسیق وتنظیمنی أمر ایتدم . یکیدن ، دشمن قارشوسنده ، منتظم قوماندایه تابع جبهه‌لر تأسیسنی تأمین ایلدم .

افندیلر ، یونان تعرضی وملی جبهه‌لرك بوزولمسی، مجلسده بیوك بحرانی وشدتلی تعریضات وتنقیداتی موجب اولدی .

بویوك ملت مجلسنك ۱۳ تموز ۳۳۶ کونی ، ٤۱ نجی اجتماعنده، تقصیرات وادارەسزلکلرندن دولایی بروسه قومانداني بكر سامی ووالیسی حاجم محی الدین بکلرك وآلاشهر قوماندانی عاشر بکك نه ایچون بر دیوانه تودیع ایدلمدکلرندن دولایی ارکان حربیهٔ عمومیه ریاستدن و داخلیه وکالتندن استیضاح تقریرلری اوقوندی .

بو تقریر صاحبی ، آفیون قره‌حصار مبعوثی محمدشکری بکدی . سینوب مبعوثی حقی حامی بکك‌ده، سریعاً تجزیه خصوصنده‌کی اصراری « براوو » سسلریله قارشیلانیوردی . صاحب تقریر اولان محمد شکری بکك ، « بز ، مسئول ایدلدیکی کورمك ایسته‌یورز » فریادی اوزرینه استیضاح قبول ایدیلیور. استیضاح کونی اوله‌رق تثبیت ایدیلان ۱٤ آغستوس ۳۳۶ ده، ارکان حربیهٔ عمومیه رئیسی جواب ویردی. فقط بردرلو قناعت وسکونت حاصل اولمیوردی. قره‌حصار مبعوثی شکری بك (آنكه‌ت) ایسته‌یور. دیکر بر خطیب ، بعض ضابطان و قوماندانلرك تجزیه‌لری طبیعی اولدیغندن بحث ایدرك متعدد مثاللر تعداد ایدییور ، دیکر برخطیب، عسکر رجعت ایدرکن برقوماندانك اوتوز آلتی دوه اشیا کوتورمش اولدیغنی سویلیور ، بشقه بر خطیب‌ده، یونان اردوسنك قیصه بر زمان ظرفنده آقحصاردن مرمره ساحللرینه وارنجیه قدر ، بوتون شهرلر و کویلری بیلدیرم سرعتیله استیلا ایلدیکندن بحث ایدرك ، بروسه فلاکتی دولاییسیله اوغرامش اولدیغمز مدهش زیان، جهان نظرنده آناطولوده مدافعه دنیلن شیئك بر کوز قورقولغی اولدیغنه عمومی برذهاب اویاندیرمشدر دییور و مملکتك هزیمتك مسئوللرینك تجزیه‌سنی طلب ایدییوردی .

افندیلر ؛ اوزون وحرارتلی دوام ایدن مناقشاته ، بنم‌ده قاریشمم ایجاب ایتدی . واقع اولان ألیم وضعیتده، مجلسك تأثر وعلاقه‌سنی تقدیر ایتدکدن‌صوکره، افکار وحسیاتی تطمین‌مقصدیله بیانات وایضاحاتده بولندم. بنم سوزلرمه قارشی‌ده وقوع بولان اوناق‌تفك تعریضلره جواب ویردکدن صوکره، ایضاحات عمومیه کافی کورولدی .

افندیلر ؛ تفصیلاتی ضبط جریده‌لرنده مطالعه بیوردیغکز بو حرارتلی مذاکره‌دن اول ، ۲۶ تموز ۳۳۶ کونده خفی برجلسه‌ده، بوکاممائل بر مذاکره جریان‌ایتمشدی. اوراده‌ده، اوزون‌ایضاحاتده بولنمغه مجبور اولشدم . چونکه ، تأثر وتألم نتیجه‌سی اوله‌رق یاپیلمقده اولان تنقیدلرده و تکلیفلرده ،

بو مفلوجيتك اسباب وعواملى حقيقيه‌سى ، صانكه اونوتيلمش كبى ايدى . بوتون فلاكتك مسببى اولمق اوزره ، دها تنكى و درعهدهٔ مسؤليت ايده‌لى ايكى آى اولميان هيئت وكيله‌يى مسئول ايتمك استهداف اولونيوردى . بر سنه‌دن متجاوز بر زماندنبرى ، يونان اردوسنك ازمير منطقه‌سنده يرلشمش و ممادياً حاضرلانمقده بولنمش اولديغى و بوكا مقابل استانبول حكومتلرينك اردومزى ممادياً مفلوج ايده‌جك اسبابى احضار ايله مشغول اولديغى و ملتك كنديلكندن تشكل ايده‌بيلديكى ملى قوتلرى انحلال و امحا استهدافه‌كه مساعى اولمقدن بشقه برشى ياپماديغى اصلا دوشونولميوردى . اكر ، بو بر سنه ظرفنده يونان قوتلرى قارشيسنده ، آز ، چوق بر وضعيت وجوده كتيرلمش ايدى ايسه بونكده ، بشاوون فداكارلك كنديلكندن وجوده كلمش اولان عزم وغيرتلرى محصولى اولديغى نظر التفاته آلمق ايسته‌ميورلردى . حركات عسكريه‌نى ، وضعيت حقيقيه‌يه واقف اوله‌رق و ايجابات عسكريه نظر دقتده طوتيله‌رق مطالعه وتدقيق ايدن يوقدى . سويله‌نيلان سوزلر ، يا حس حميت غليانيله و ياخود ضعف قلب اثرى اوله‌رق فرياد و فغان حالنده درميان ايديليوردى . سوز سويله‌ينلر ايچنده ، اكثر اولمسه بيله ، عقيدهٔ مليه ومربوطيت وطنيه‌سى مشكوك اولانلر دخى واردى .

بو موضوع بحث ايتديكمز جلسهٔ خفيه‌ده ، اوزون بياناتم ميانده بالخاصه ديمشدم‌كه : «فلاكت باشه كلمه‌دن اول ، اونك اسباب منعه ومدافعه‌سى دوشونمك لازمدر . كلدكدن صوكره تألمك فائده‌سى يوقدر . يونان تعرضى واقع اولمه‌دن اول ، وقوعى ، قوتلى احتمال داخلنده ايدى . اكر ، بوكا مانع اسباب وتدابير اتخاذ ايديله‌مه‌مش ايسه ، بونك مسئوليتى ، توركيه بويوك ملت مجلسنه واونك حكومتنه عائد اولمه‌من . بو [illegible]ات مجلسى حكومتنك موقع مسئوليته كلديكندن برى آلمغه باشلاديغى تدبيرلر ، بر سنه اولندنبرى استانبول حكومتلرى طرفندن ، بوتون ملتله برابر وجديتله آلمغه باشلانمق لازمدى . بعض قوتلرك جبهه‌دن آلنوب داخلى عصيانلرك باصديرلسنه مأمور ايدلمسى ، يونان قوتلرى قارشيسنده بولندرلمسنده‌كى فائده‌دن دها مهم وضرورى ايدى والآنده اويله‌در . كرچه بروسه‌ده تركى ضرورى اولان بر فرقه ، آطه بازارى عصيان منطقه‌سنه سوق اولنان ايكى فرقه ، خندكده انحلال ايدن بر فرقه ، يعنى درت فرقه ؛ ذيله ، يكى خان منطقه‌سنده عصاتله اوغراشان بر فرقه وبوتون بونلرمه قوتلرينه معاونت ايدن ملى مفرزه‌لر ، جبهه‌ده بولندريله‌بيلسه‌يديلر ، احتمال دشمن تعرضى بو درجه ترقى ايده‌مزدى . فقط ، مملكتك سكونتى ، ملتك أمل خلاصى نقطه‌سنده ، وحدت وتساندى تأمين اولنمدقجه ، خارجى بر دشمنك پاى استيلاسنى دوردورمغه چاليشمق نه قابلدر ونه‌ده بوندن اساسلى بر فائده ونتيجه مأمولدر . آنجق ، مملكت وملتجه ، ديديكم وضعيت محافظه ايديلرسه ، دشمنك هر هانكى بر زمانده‌كى موفقيتى وبونك نتيجه‌سى اوله‌رق فضله اراضى اشغالى ، موقت اولمق ماهيتندن قورتيله‌مز . وحدتده وأملده عزم واصرار ايدن ملت ، مغرور و متجاوز هر دشمنى ، اول و آخر غرور وتجاوزنده نادم قيله‌بيلير . اونك ايچون ، داخلى عصيانلرى باصديرمق ، يونان تعرضنى توقيف ايتمكدن البته دها مهمدر . ذاتاً ، جبهه‌دن داخلى عصيانلره قارشى قوت تفريق ايدلمه‌مش اولسه‌يدى دخى ، نتيجه‌نك بشقه درلو اوله‌بيله‌جكنى فرض ايتمك مشكلدر . مثلا ، دشمن ، شمال جبهه‌سنه اوچ فرقه ايله تجاوز ايتدى . بزم اوراده ، جبهه ايله متناسب قوتمز يوقدى . فلان نقطه‌ده ، فلان دره‌ده ، فلان كوپروده‌كى قوتمز ويا اوراده‌كى ضابط ويا قوماندانمز ، دشمنك كچمه‌سنه مساعده ايتمه‌يدى ، وفلاكت باشمزه كلمزدى طرزنده فرياد ايتمكده معنا يوقدر . تاريخده ياراتلمش وياريله‌بن جبهه يوقدر

بالخصوص ، موضوع بحث اولان جبهه ، تخصیص اولنان قوتله تماماً متناسب دار بر جبهه اویوبده بویله یوزلرجه کیلومترو امتدادنده بولنورسه ، بو جبهه‌نك شوراسنده وبوراسنده بولنان ضعیف بر قوتك الی‌نهایه مدافعه‌سنی قبول ایتمك بوتون تصورات ومحاکماتی خطایه سوق ایدر . جبهه‌لر دلینه‌بیلیر ، بوکا قارشی تدبیر ، دلینن قسمی درحال قپامقدن عبارتدر. بو ایسه، جبهه اوزرنده‌کی قوتلردن ماعدا ، کریده ، احتیاطده ، قوتلی قدمه‌لر بولندیرمقله ممکندر . حالبوکه ، یونان اردوسی قارشوسنده‌کی ملی جبهه‌مز بو وضعیت وبو قوتده‌می ایدی ؟ بوتون غربی آناطولو ولایتلرمز ، آنقره وحوالیسی داخل اولدیغی حالده ، دها دوغریسی بوتون مملکتده ، قوت دنیله‌جك بر جزءتام براقیلمشمی ایدی ؟

محاربه خطرینه مجاور کویلراهالیسنك یاپه‌بیله‌جکی مدافعه‌دن ، خیالی نتیجه‌لره انتظار ایتمك معقول اوله‌مز . مملکتك بوتون قوت منابعندن استفاده شرائط وصلاحیتنه مالك اولدقدن صوکره دخی ، جدی تشکیلات عسکریه یاپه‌بیلمك ایچون وبونده امکان موفقیت تأمین ایده‌بیلمك ایچون ، زمان ، شرطدر . بروسه‌ده بکرسامی بکك امرینه تودیع ایدیلن قوتك اساسی ، ازمیرده تفنك آتدیرلمقسزین یونانلیلره تسلیم ایدیلن ویونان کمیلریله مدانیه‌یه چیقاریلان ایکی آلای قادروسی دکلیدی ؟ بو قوتك تبدیل معنویتی ایچون استانبول حکومتلری هر هانکی بر تدبیر آلمشلرمیدی؟ استانبول حکومتلری دکلیدی ، که بالعکس‌رده ، مدافعه‌یه چالیشان قوتلرمزك یونان تعرضندن اول ، آنزاووری آرقه‌لرینه صالدیردی . ینه استانبول حکومتی و خلیفه و پادشاه دکلی ایدی ، که یونان جبهه‌سنده قوللانیله‌جق نسبةً قوتلی بر فرقه‌یی ، یکرمنجی دردنجی فرقه‌یی خندك ـ دوزجه بولنده خلافت اردوسی وعصات ضروپلری طرفندن اضلال ایده‌رك داغیتمش وقوماندانلرینی شهید ایتدیرمشدی .

مقدرات مملکت مسئولیتنی یکی درعهده ایتمش اولان هیئت وکیله ، بو تاریخده‌کی شرائطه کوره سفربرلك یاپه‌بیلمکی عجبا دوشونه‌بیلیرمیدی ؟ مملکتك عادتا بشندن باشه خلیفه‌نك قواسی حکمنی انفاذه سوق واجبار اولندیغی بر صره‌ده ، ملتی عسکره دعوت ایتمك جائز وممکن کوروله‌بیلیرمیدی؟ بوندن بشقه ، بوتون ملتی سلاح آلتنه دعوت ایتمه‌دن اول ، سلاح مقدارینی و موجود سلاحی ، حال فعالیتده طوته‌بیلمك ایچون جبخانه وپاره مقدارلری ، منبعلری دوشونمك ضروری دکلیدی ؟ وضعیتی محاکمه ایدرکن وتدبیر دوشونورکن ، آجی اولسه‌ده، حقیقتی کورمکدن بر آن فارغ اولمامق لازمدر . کندمزی وبرمزی آلداتمق ایچون لزوم و مجبوریت یوقدر . بز ، وضعیتك وجبهه‌لرك احتیاجاتندن غافل دکلز . هرطرفدن ، نامه نامتناهی تلغرافلر کلمکده‌در : «قوای منتظمهٔ معظمه سوق ایدیکز» ، «شو قادار جبخانه کوندریکز» « بونلر کلمزسه بوراده مغلوب اولورز » دنیلمکده و تهلکه وآتش ایچیده بولنمقدن متحصل هیجان سوقیله آجی لسانله ایضاح حال ایدلمکده‌در. بزه وضعیتمزی ، وضعیتمز ، اونلرك تأثر وهیجانه اشتراك ایدرك عمومك قوهٔ معنویه‌سنی قیرمق دکلدر ، بالعکس اونلره متانت وثبات وامید ویره‌جك طرزده حرکت ایتمکدر .

بوندن صوکره ، البته ، وضعیتلر دکیشه‌جك وبوتون مملکت و ملته جداً امید و امنیت بخش ایده‌جك تدبیرلر تطبیق اولنه‌جقدر . آرتق ، بودمنع قالمه‌مشدر . هیئت اجرائیه ، بر قسم تولدلیلری سلاح آلتنده جلب ایده‌بیله‌جکدر . »

• •

محترم افندیلر ؛

بعض مهم مسائلك قولایلقله ایضاحنه مدار اوله‌جغنی ظن ایتدیکم ایچون هیئت علیه‌کزه ، بر « یشیل اوردو » دن بحث ایده‌جکم :

تورکیه بویوك ملت مجلسنك و حکومتنك تأسسندن صوکره آنقره‌ده ، « یشیل اردو » نامی آلتنده ، برجمعیت تشکل ایتدی . بوجمعیتك ، ایلك مؤسسلری ، پك یقین ومعلوم آرقداشلردی . مقصد تشکیلی ایضاح ایچون ، داخلی عصیانلری وبوعصیانلره قارشی کوندریلن نظامیه قوتلرینك وملی مفرزه‌لرك کوستردکاری بعض وضعیت ومنظره‌لری تخطر ایتمك ایجاب ایدر . عصات ، نظامیه افرادینه ، خلیفه‌نك فتواسندن ، پادشاهك عسکرلکی عفو ایتدیکندن ، آنقره‌ده‌کی حکومتك غیر مشروعیتندن بحث ایدرك اونلری سهولتله اغفال ایتدکلری مکرراً کورولدی . فی‌الحقیقه، برچوق یرلرده ، بعض نظامیه افرادی ، عصاتله مصادمه ایتمکسزین ، بالعکس سلاحلرینی براقه‌رق کویلرینه، مملکتلرینه صاووشیورلردی . ملی مفرزه‌لرك انقلاب مقصدینی دها سهولتله آکلادقلری وعصاتك اغفالاتنه قاپیلمدقلری آکلاشیلمشدی . بوسببله عثمانلی اردوسنك بقایاسی دنیله‌بیله‌جك اولان او تاریخلرده‌کی یورغون وبزکین ویکی انقلاب مفکوره‌سنه کوره یتشدیرلمه‌مش قطعات ایله انقلابی باشارمق خصوصنده‌کی مشکلات ، محسوس بردرجه‌ده ایدی . اردویی ، یکی ذهنیته کوره ، شعورلی برحاله کتیرمك ، اوکونلرك شرائطی ایچنده پك مشکل اوله‌جغی ذهابی واردی . بناءً علیه اوصاف مطلوبه‌یی حائز ، شعورلی کیمسه‌لردن کزیده وانقلاب ایچون شایان استناد تشکیلات یاپمق فکری ، بعض ذواتده حاکم اولمغه باشلادی . یکدیکرینی ولی ایدن وقاتلی ومهلك وضعیتلر عرض ایدن داخلی اختلالات قارشوسنده ، بوعرض ایتدیکم فکر وتمایل قوتلندی . نهایت ، بعض ذوات ، بویله برتشکیل وجوده کتیرمك اوزره فعلاً تشبث آلدیلر . بن ، برطرفدن اردومزی احیا و تقویه اسبابنه توسل ایدرکن ، تشکل ایتمش بولنان ملی مفرزه‌لردنده ، هردرلو محذورلرینه رغماً ، هر یرده بالضرور اعظمی استفاده‌یه چالیشمقده ایدم . فقط جدی انضباط وبلا قید وشرط وبلا تردد اطاعت طلب ایدن جدی وظائف عسکریه‌نك ، آنجق منتظم اردو ایله قابل ایفا اولدیغی حقیقتنی اونوتمغه البته محل یوقدی . ملی مفرزه‌لردن استفاده ، زمان قزانمق مقصدینه مستند اوله‌بیلیردی . شبهه‌سز استخداملری ضروری اولان ملی مفرزه‌لرك، کزیده وشعورلی کیمسه‌لردن ترکیب ایدیله‌بیلمسی شایان آرزوایدی .

یشیل اردو تشکیلاتنك ایلك متشبثلری میاننده بولنان یقین آرقداشلر ، محضا بکا یاردیم مقصدیله ونی آیریجه یورمه‌مق فکریله ، کندیلری تشبث آله‌رق ، فعالیتده بولنمغی مناسب کورمشلر . بکا ، یالکز ، نافع برایش یاپه‌جقلرینی سویلیه‌رك ، بسیط برطرزده بوتشبثلرندن بحث ایتمشلردی . بن ، جداً چوق مشغول اولدیغم ایچون ، آرقداشلرك بوتشبثلریله اوزونجه بر زمان علاقه‌دار اوله‌مدم . یشیل اردو تشکیلاتی ، نوعما خفی برتشکیلات ماهیتنده تأسس واولدقجه توسع ایتمش. کاتب عمومیسی حقی بهیج بك وآنقره‌ده‌کی هیئت اداره‌سی ، جدی واساسلی فعالیت صرف ایتمشلر . مطبوع نظامنامه‌لری وموظف مأمورلری هرطرفه کوندرلمش . یالکز ، برنقطه‌یی‌ده اشارت ایتملی‌یم ، که یشیل اردو تشکیلاتیله اشتغال ایدنلر ، ایشك نم معلومات وموافقتم وآرزوم داخلنده اولدیغنی سویلدکلرندن ، هرطرفده ، بم نامه تشکیلاتی توسیع وتقویه‌یه چالیشانلر چوغالمش . تطبیق ایدلمکده

اولان تشکیلات ، ساده‌جه ملی مفرزه‌لر وجوده کتیرمك کبی محدود بر ساحه‌دن چیقمش ، چوق عمومی برغایه‌یه توجه ایتمش .

تشکیلاتك مؤسسلری میانه ، مبعوث بولنان چرکس رشید بك وآنقره اوزرندن بوزغاده کیده‌ب کلیرکن اوله‌جق ، چرکس ادهم وبرادری توفیق بکلر داخل اولمشلر . بونلرن بشمه ، ادهم وتوفیق بك مفرزه‌لرینك تکمیل افرادی ، یشیل اردونك عادتا اساسنی تشکیل ایتمشلر .

افندیلر ؛ بومقدمه‌دن صوکره ، چرکس ادهم بك وقرداشلرینك ، ایلك دفعه‌شایان دقت کورولمکه باشلایان بعض طور ومعامله‌لری حقنده هیئت عالیه‌کزی تنویر ایتمك ایسترم .

چرکس ادهم بك ، ملی برمفرزه ایله اولا آنزوور تعقیبده وبعده دوزجه عصیاننده ، موفقیتلی بعض خدمتلر ایفا ایتمش اولدیغی جهتله بوزغاده کتمك اوزره آنقره‌یه جلب اولندیغی زمان ، هان هرکس طرفندن التفات وتقدیرات کوردی . کندیسنی مبالغه‌لی برطرزده مدح وستایش ایدنلرده شبهه‌سز بولنمشدر . ادهم بك وقرداشلرینك ، بالآخره کوستریلن [illegible] تقدیرکارانه‌دن مغرور اولدقلری وحتی بعض خیالاته قاپیلدقلری آکلاشیلیور . ادهم بك وقرداشلرندن توفیق بك ، بوزغاد عصیانی تسکینله بوزغادده مشغول اولدیغی صره‌ده ، کندیسنه یقین ، اوراده بولنان عسکری وملی قوماندانلرمز وارسه بونلرك رتبه وموقعلرینه اهمیت ویرمکسزین [illegible] ومتجاوزانه معامله‌ده بولنمقده هیچ بربأس کورمه‌مکه باشلادی . اکثریسی ادهم بکك شخصی ، معیت وقیمتنی طانیمایان قوماندانلر ، مملکتك آتش ایچنده بولندیغنی وادهم بکك مبالغه‌لی برطرزده ایشندکلری خدمتی دوشونه‌رك ممکن اولدیغی قدر کندیسیله فضله معارضه‌ده بولنمقدن توقی ایتمشلردی . بوندن جرأت آلان ادهم وقرداشی توفیق بکلر ، تورك اردوسنده دکرلی هیچ برضابط وقوماندان بولنمدیغنه وکندیلری هرکسك فوقنده برر قهرمان بولندقلرینه ذاهب اولمشلر وبوذهابلرینی آچیقدن آچیغه ، بی پروا هرکسه سویله‌مکدن اجتناب ایتمه‌مکه باشلامشلردی . دوغریدن دوغری‌یه والیلره وهرکسه أمرلر ویریورلر وأمرلرینك عدم اجراسی حالنده اعدام ایدیله‌جکی تهدیدینی‌ده علاوه ایدییورلاردی . ادهم بك آنقره وآنقره‌ده‌کی حکومت اوزرنده دخی ایقاع نفوذ تجربه‌سنده بولنمشدر . بوا بوزغاد عصیانی ، بوزغادك تابع بولندیغی آنقره والیسنك سوء اداره‌سندن نشئت ایتمش ، بناءعلیه دیکر عصیان مسببلری حقنده تطبیق ایتدیکی جزایی ، که اوجزا صاف أعدام ایدی ، آنقره والیسی حقنده‌ده بالذات محل وقعه‌ده تطبیق ایتمکه قرار ویرمشدی . بوزغاده اعزامنی طلب ایتدیکی آنقره والیسی ، تشبثات ملیه‌ده فوق العاده خدمت وفداکارلق کوسترمش وکوسترمکده بولنان یحیی غالب بك ایدی . یحیی غالب بکك ، بالخاصه بزجه ، خدمتی تقدیر اولنمش ووجودی پك لزوملی ونافع برذات اولدیغی معلوم ایدی . ایشته بویله برذاتی ، کندی أله ، اعدام سهپاسنه ویرمکه بزی مجبور ایتمکله اك بویوك نفوذ وتأثیری احراز ایده‌بیله‌جکنی دوشونمشدی . بالطبع یحیی غالب بکی ویره‌مزدك وویرمدك . ادهم وقرداشلری بومسئله اوزرنده فضله اصرار کوسترمه‌دیلر . فقط ، بوزغادده ، بالخاصه مبعوثلره ، « آنقره‌یه عودتمده بیوك ملت مجلسی رئیسنی مجلس اوکنده آصه‌جغم . » یوللی تفوهاتی مسموع اولمشدر . « بوزغاد مبعوثی سلیمان سری بکده بوتفوهاتی ایشیدنلردندر . » بز ، بوتون معلومات واستخباراتمزه رغماً ، بو (قرداشلری) دائما شایان استفاده برحالده بولندیرمق جهتنی ترجیح ایتدك . بوسیله ، کندیلرینی اداره ایتدك . بوزغاددن

صوکره آنقره اوزرندن کوناهیه حوالیسنه کوندردك . بو مسئله‌یه تکرار عودت ایتمك اوزره اصل موضوع بحثمز اولان « یشیل اردو » یه نقل کلام ایده‌جکم .

عرض ایتمشدم ، که هر یرده ، « یشیل اردو » تشکیلاتی ، نیم نامه یاپیورلردی . شخصاً طانیدیغم ذواتدن بری ، ارضروملی ناظم تعلمی بکك ، مأمور بولندیغی ملاطیه‌دن کوندردیکی بر مکتوبده ؛ « یشیل اردو » تشکیلاتنك موجب ممنونیتم اوله‌بیله‌جك طرزده توسیعه چالیشیلدیغی بیلدیریلیوردی . بو خبردن متیقظ اوله‌رق ، بوخفی جمعیت حقنده تدقیقاتده بولندم . بو جمعیتك ، مضر بر شکل و ماهیت آلدیغنه قانع اولدم . درعقب لغوی جهتنی دوشوندم . طانیدیغم آرقداشلری تنویر ایتدم . نقطهٔ نظرمی سویلدم ، ایجابنی یاپدیلر . فقط ، کاتب عمومی اولان حقی بهیج بك ، جمعیتك لغوی حقنده‌کی تکلیفمك غیر قابل اسعاف و تطبیق اولدیغنی سویلدی . بن ، لغو ایتدیررم دیدم . بونکده غیر قابل اولدیغنی وجه تلکه وضعیتك خارجدن دها بیوك و دها قوی اولدیغنی و بو جمعیتی تأسیس ایدنلرك نهایته قدر ، مقصدلردن آیریلمیه‌جقلرینه دائر یکدیکرلرینه سوز ورمش اولدقلرینی ، بر وسع مخصوص ایله افاده ایتدی . وقایع کوستردی که ، بو خفی جمعیتك منع فعالیتنه چالیشدیغمز حالده تماماً موفق اولهمدق . جمعیت رؤساسندن بر قسمی ، که رشید ، ادهم ، توفیق برادرلر باشده بولونیورلردی ؛ فعالیتلرینه ، وبودفعه بالطبع ، تماماً مخفی و علیهدارانه بر طرزده ، دوام ایلمشلردر . اسکیشهرده چیقارتدقلری « یکی دنیا » غزته‌سی ایله‌ده ، فکر و مقصدلرینی متجاوزانه بر صورتده نشر ایتدیریورلردی .

§ محترم افندیلر ؛ تعقیبنی دوشوندیکم صره‌یه کوره ، هیئت علیه‌کزی بر آز شرق جبهه‌سیله مشغول ایده‌جکم . فقط ، تماس ایده‌جکم وضعیته تقدم ایدن بر صفحه واردر ، که اولا اونی ایضاح ایتمك لازم کلیور .

برنجی بیوك ملت مجلسنده رئیس ثانی اولان ارضروم مبعوثی جلال الدین عارف بك ١٥ آغستوس ٣٣٦ تاریخلی بر تقریرله ، مجلسدن ایکی آی مدتله مأذونیت آلدی . درمیان ایتدیکی معذرت ، تعب دماغی نتیجه‌سی دوچار اولدیغی دائمی باش آغریسی ایدی . عینی زمانده ، چوقدنبری کورمدیکی دائرهٔ انتخابیه‌سنی‌ده تفتیش ایتمك آرزو ایدیوردی .

جلال الدین عارف بك ، ارضروم مبعوثلرندن حسین عونی بکك ، کندیسنه رفاقت ایتدیرلمسنی ، خصوصی اوله‌رق بندن رجا ایتدی . حسین عونی بکك ، مجلسدن مأذونیت طلب ایده‌بیلمسی ایچون صریح بر معذرتی یوقدی . کندیسنی ، بن ، خصوصی بر وظیفه‌یی حائز اوله‌رق کوندره‌جکدم . بو خصوصی ، ١٨ آغستوس ٣٣٦ ده مجلسدن رجا ایتدم . تصویب اولندی .

جلال الدین عارف و حسین عونی بکلرك ، ارضرومه مواصلتلرینی متعاقب ، جلال الدین عارف بکدن ١٠ و ١٥/١٦ و ١٦ ایلول ٣٣٦ تاریخلرنده اوچ شیفره تلغراف آلدم . بو تلغرافنامه‌لره کوره ، ارضروم اهالیسنده حساسیت و غلیان وارمش .. فقط ، جلال الدین عارف بکك آنقره‌دن ارضرومه حرکتندن خبردار اولنجه خلق انتظار وضعیتی آلمش .. غلیان اسبابی‌ده ، اردو انبارلرینه و تفنك و جبخانه ضیاعنه و سوء توزیعنه متعلق ایمش ..

جلال الدین عارف بك ، بعض مأمورلرك تبدیل و تجزیه‌سی کبی اجراآتده سرعت طلب ایدیوردی . موضوع بحث مأمورلرك تبدیل و تجزیه‌سنده ، ارضروم والی وکالتنده بولنان میرآلای کاظم بك

(ازمیر والیسی کاظم پاشا) باشـده بولونیوردی . جلال‌الدین عارف بك ، أهالی ایله مذاکره‌ده بولنه‌رق، آطنه والئ سابقی ناظم بکك، ارضروم والیلکنه مأمور ایدلمسنك تقرر ایتدیرلمش اولدیغندن وطربزون طریقیله تبلیغات یاپملرندن و ناظم بکك مواصلتنه قدر خلقك آرای عمومیه‌سنه مراجعتله بر وکیل انتخابندن بحث ایتدکدن صوکره ، ویریله‌جك جواب موافقتله خلقك متزاید غلیانی عاجلاً تسکین ایدیله‌مزسه ، تحصل ایده‌جك نتائجك وخامتندن تحاشی ایدلمکده اولدیغنی بیلدیریوردی .

صوکنجی تلغرافنامه‌سنده ، « مسئله ، آنقره ، شکایتی نظر اعتباره آلمدیغندن ، آنقره‌دن اعتمادك زائل اولمسی صورتنه انقلاب ایده‌بیله‌جکدر . » دنیلمکده ایدی .

افندیلر ؛ شرقده‌کی قول اردومزده دهشتلی فنالق وسوءاستعمالات وارمش .. فنالق درجه‌سی اوقدر توسع ایتمش‌که خلقك حمیتنه دوقونمش .. مدهش غلیانی موجب اولمش.. فقط ، بوقدر عمومی وغیرقابل تسکین غلیانی ارضرومده ؛ نه‌والی وکیلی، نه‌قول‌اردو قوماندانی آکلامش!. بوبله‌رغلیانك، هیچ بروظیفه‌دار، هیچ برعلاقه‌دار فارقی اوله‌مه‌مش، حکومتی خبردارایدن هیچ برکیمسه بولنمه‌مش.. مع‌مافیه خلق، جلال‌الدین عارف بکك تعب دماغیدن دولایی مأذون، حسین عونی بکك‌ده نم‌طرفمدن مأمور اوله‌رق ارضرومه حرکتلرندن خبردار اولمقلرندن ، حساسیت و غلیانلرینی ضبط ایتمشلر .. مبعوث بکلرك مواصلتلریله برابر اظهار ایدییورلر ..

دوغریسی افندیلر ؛ بن ، بومعلوماته اصلا ایناناممده . جلال‌الدین عارف و حسین عونی بکلرك بر صورتله آنقره‌دن ارضرومه تأمین ایتدکلری سیاحتلرینی معنیدار بولدم وحیرت ایتدم . بالخاصه ، خلقك آرای عمومیه‌سیله والی تعیینی تکلیفنك ، حقوق پروفسورلکی ایتمش ، قانونشناس طانمش ، مجلس مبعوثان ریاستندن ، تورکیه بویوك ملت مجلسی ریاست ثانیه‌سنه کلمش ، جلال‌الدین عارف بکدن وقوعبولدیغنی کورمك حیرتمی تزیید ایتدی .

ارضرومده، بویوك ملت مجلسی رئیس ثانیسنه ١٦/١٧ ایلول ٣٣٦ تاریخنده « تلغرافنامه‌لرینك هیئت وکیله‌ده اوقوندیغنی وبوبابده جبهه قوماندانلغیله مخابره ایدلمکده اولدیغنی » بیلدیردم . شرق جبهه‌سی قوماندانلغنه‌ده ، جلال‌الدین‌عارف‌بکك اشعاراتنی خلاصه‌ایتدکدن صوکره معلومات ومطالعه‌سنی صوردم.

شرق جبهه‌سی قوماندانی کاظم قره بکر پاشانك‌ده ، ١٤ ایلول ٣٣٦ ده نم تلغرافمدن اول یازلمش برشیفره تلغرافنی ، ١٩ ایلولده آلدم . بوتلغرافنامه‌ده ، « جلال‌الدین عارف بکك ، لازستان ، طربزون ، ارضروم ، ارزنجان ، وان ، بایزید ولایتلرینی ومجالس عائدجه تنسیب بیوریله‌جق دیکر مناطقی احتوا ایتمك اوزره ولایات شرقیه والیلکنه تعیین بیورولمسنی عرض و تکلیف ایلرم . » دینیلدکدن صوکره ، شو مطالعات علاوه اولونیوردی : « بو تکلیفك تصویب و اجراسی حالنده عسکری و ملکی هرایکی وظیفه‌نك لایق اولدیغی اهمیت و دقتله یاپیله‌جغی فائده‌سندن بشقه ، حین حاجتده، امورمهمه‌یی مذاکره وایجاب سریعنی ایفا ایچون ملت وکیلی اوله‌رق برذات‌دهابولنمش اولور. معروضات سالفه‌نك بیوك ملت مجلسنجه لایق اولدیغی اهمیتله نظر دقته آلنه‌رق قبول و تصویب بیوریله‌جغنی امید و بوخصوصده ذات سامیلرینك دلالت و همتلرینی استرحام ایلرم . کیفیت ، خطوط اساسیه‌سی اعتباریله ، جلال‌الدین عارف بك افندی ایله‌کوروشولمش ومشارالیهجه‌ده موافق حال‌بولنمش ایسه‌ده بوبابده‌کی قرارك ملت مجلسنك تنسیب و موافقتنه منوط اولدیغی طبیعیدر . »

افندیلر ، اردونك سوءاستعمالندن ، اهالینك غلیانندن ، ارضرومه آرای عمومیه ایله والی

انتخابندن و سريعاً جواب موافق ويرلمزسه آنقره‌يه عدم اعتماد حاصل اوله‌جغندن بحث ايدن جلال‌الدين عارف بك ، اردونك قوماندانيله كوروشيور و كنديسنك واسع مقياسده ولايات شرقيه واليلكنى تكليف ايتديريور . اردو قوماندانى‌ده جلال‌الدين عارف بكك ، بالنتيجه كندى عليهنده اولان شكايتندن بى‌خبر كورونيور . وضعيتى ، مقصد مخصوصله ترتيب اولنمش بر اويون و عين زمانده برغفلت منظره‌سى ارائه‌سندن خالى تلقى ايتمك مشكل ايدى .

كاظم قره‌بكر پاشانك ، ١٦/١٧ ايلول تاريخلى تلغرافه ١٨ ايلولده ويرديكى جوابده : « جلال‌الدين عارف بكك اشعاراتى ، برقاچ ذاتك ، والى وكيلى ميرآلاى كاظم بكى ، محضا ارضرومدن اوزاقلاشديرمق ايچون ياپدقلرى ديدى قودى‌يه مستنددر . خلقك غليانى و آراى عموميه ايله والى انتخابى خصوصلرى ، مع التأسف جلال‌الدين عارف بكك ياكلش بر استقامتى طوتملرندن بشقه بر شى اولديغنى ظن ايتميورم . كوچوكلرينك ، بيوكلرينك ، بوتون شرقك پك زياده حرمت و امنيتنى قازانان بنده‌كزه ، موضوع بحث شكايتلرك ياپيلمه‌مسى ، ايشى چويرمك ايسته‌ينلرك موفق اوله‌ميه‌جقلرينى بيلملرى نتيجه‌سيدر .....

جلال‌الدين عارف بك ، ميرآلاى كاظم بكك ، ولايت وكالتندن وقول اردو قوماندانلغى وكالتندن انفكاك ايتديريله‌رك ارضرومدن اوزاقلاشديرلمسنى بنده‌كزه تكليف ايتدى . ولايت وكالتندن آلنمسى ، داخليه وكالتندن امر اولنمسيله و ولايت وكالتنك بالذات كنديلرى طرفندن ، يعنى جلال‌الدين عارف بك طرفندن ، درعهده ايدلمسيله ممكن اولا بيله‌جكنى بيلديردم .

جلال‌الدين عارف بكك ، ارضرومده‌كى غير رسمى وضعيتنك نفوذينى قيره‌بيله‌جكنى ظن ايدرم . درحال ارضروم والى وكالتنى درعهده بيورمسى ، باشلادقلرى ايشك سكونتله و موفقيتله ختامه ايرديرلمسى ايچون ، الزمدر . بالآخره تصويب بيوريلورسه ، ولايات شرقيه مفتشلكنه ويا واليلكنه تعيين بيوريلور . هرحالده بحث بيوردقلرى غليان و حساسيتك ، كندى تشريفلرى اوزرينه انتظار وضعيتنه كچديكنى قبول ايتميورم . بويله برسوزك كمال اهميتله قبول ايدلديكنى كورن ذاتك جرأتكار افاده‌لرى ديه تلقى ايديورم . . . »

كاظم قره‌بكر پاشانك ، ١٤ و ١٨ ايلول تاريخلى تلغرافلرينه ، ٢٠ ايلولده ويرديكم جوابده « بيوك ملت مجلسى اعضالغيله مأموريت برذات عهده‌سنده اجتماع ايده‌ميه‌جكى » حقنده‌كى ٥ ايلول ٣٣٦ تاريخلى قانونك مادهٔ مخصوصه‌سنى عيناً يازدقدن صوكره ، « جلال‌الدين عارف بكك ارضروم واليلكنه تعيينى غير ممكندر . مبعوثلقدن استعفا ايلديكى تقديرده ، ولايت مذكوره‌يه تعيينى هيئت وكيله‌يه تكليف اولنه‌بيلير . » ديدم .

حالبوكه ، افنديلر ، كاظم قره‌بكر پاشانك ، صوك تلغراف تاريخى اولان ١٨ ايلول كونى بزم ، ٢٠ ايلولده بيلديرديكمز قانونك حكمنه منافى اولان وضعيت ، ارضرومده آلنمش ايمش . . .

بو مغاير قانون حركتدن ، عينى زمانده يكى توركيه‌نك عدليه وكيلى بولنان جلال‌الدين عارف بكك ، ١٨ ايلولده يازيلوب ٢١ ايلولده آلديغم تلغرافنامه‌سيله خبردار ايدلدم . كندى كنديسنه ارضروم والى وكيلى اولان ، عدليه وكيلنك تلغرافى عيناً شودر :

ارضروم
۱۸ ایلول ۳۳٦

آنقره‌ده بویوك ملت مجلسی رئیسی مصطفی كمال پاشا حضرتلرینه

كاظم پاشا حضرتلرینه شرفورود بیورلان تلغرافنامهٔ سامیلری اوزرینه، مشارالیه ایله مسائل مهمه وضعیه حقنده مفصلاً كوروشدك. پاشا، احوال وخامتنی آكلامق استمه‌دیلر و میدانده بولونان ذوات، هر وجهله حمایه اولیور. افكار عمومیه‌ده‌كی غلیانك بر آن اول تسكینی ایچون اسبابه و مقتضیات و لوازم سائره ایله كلیساده مروی سوء استعمالات حقنده بر صورتده تحقیق و مجرملرینی جزاء... تسلیم ایده‌بیلمك ایچون، عامه‌نك مظهر حرمتی اولان ۹ نجی فرقه قوماندانی خالد بكك مأمور بیورولمسنی استرحام ایلرم. اردو حساباتك تفتیشی‌ده لازم كلدیكندن وسائط سریعه ایله بر مالیه مفتشنك عزیمتی منوط رأی دولتلریدر. كاظم پاشادن شمدی آلدیغم بر تذكره‌ده اولجه ولایت وكالتندن قید و شرط چكیلمكه قرار ویرن میرآلای كاظم بك، تبدل فكر ایدرك وكالتی بنده‌كزه ویا داخلیه وكالتندن تعیین اوله‌جق بر وكیله دور ایده‌جكنی با تذكره بیان ایتمش ومومی الیهك دوام وكالتی ده، محذورلی و مخاطره‌لی كورولمش اولدیغندن شو بر ایكی كون ظرفنده احوالك نزاكتی و ممكنده محتمل اولان هرج و مرجه میدان ویرلمه‌مك اوزره بالضروره داخلیه‌دن كله‌جك امره انتظاراً بالذات وكالتی قبول مجبوریتنده قالدم. ارضروم اهالیسنجه، وكالتی آرزو اولنان رفقادن حسین عونی بكه تودیع وكالت بیورولمسی مسترحمدر. درمیان ایلدیكم اشبو تكالیف سایه‌سنده، افكار عمومیه تسكین اولنه‌بیله‌جكندن اجرای ایجابی رأی دولتلرینه منوطدر.

عدلیه وكیلی
جلال الدین عارف

افندیلر؛ بویوك ملت مجلسی رئیس ثانیسی، و عدلیه وكیلی جلال الدین عارف بكك بو طرز حركت واشعاراتی، بزم ایچون آكلاشیلماز بر معما حالنی آلدی. وضعیت چوق مهم و نازك ایدی. بو اهمیت و نزاكتك سببی نه‌یدی، جلال الدین عارف بكك و برابر حركت ایتدیكی رفقاسنك، تأمینی تحصیل ایتدكلری مصممات و بو مقصدله آلدقلری طور و یاخود یاپدقلرینی ظن ایتدكلری امر واقع دكلدی. حیاتنك مهم بر قسمنی محاربه میدانلرنده كچیرمش، اختلالر و انقلابلر ایچنده بویان اوله كلمش انسانلر ایچون، بو كبی اوفاق تفك ظهوراتك مقابل تدابیرینی بولوب تطبیق ایتمكده، و هم وثائی ایدیله‌جكی ظن ایدنلرك آلدانه‌جقلرینه شبهه یوقدر.

فی الحقیقه، وضعیت چوق مهم و چوق نازك ایدی، چونكه، او كونلرده شرق جبهه‌سنده ارمنستانه آرتق تعرضه قرار ویرمشدك. بونك ایچون حاضرلانمقده و تدابیر آلمقده ایدك. شرق جبهه‌سی قوماندانه‌ده

ایجاب ایدن اوامر وتعلیمات ویرلمشدی . شرقه ، ایلری توجیه ایدیلن اردونك آرقەسندە ، حکومتك عدلیه وکیلی ، کویا او اردونك خرسزلغنی ، منسوبلرینك سوء استعمال اربابندن بولندقلرینی میدانه چیقارمق ایچون ، ولایت والی وکیلی صفتیله غیر قانونی اکتساب ایتمکی چاره و یکانه تدبیر بولیور .

ارضرومدن ، جبهەدە قرارکاهنه کیتمش بولنان جبهه قوماندانی ، نهایت ۲۲ ایلول تاریخنده دیبور ، که : « جلال‌الدین عارف بك افندینك ولایات شرقیه والیء عمومیلکنه تعیینی حقنده ، ذات دولتلرینه مقدما واقع اولان تکلیفم بندەکزه احساس ایدلمش و طرفمدن صمیمی تلقی اولنمش برفکرك نتیجەسی ایدی . ارضروم حقنده ، جلال‌الدین عارف بکك ، تشبثات ومراجعاتی ایله حقیقت انکشاف ایتمش بولندیغندن ، مشارالیهك والیء عمومیلکه تعیینندەکی تکلیفمدن بالطبع صرفنظر ایلدیکم معروضدر . شرق جبهەسی قوماندانی کاظم قرەبکر . »

ارضروم ولایتی وکالتنی درعهده ایدن بویوك ملت مجلسی رئیس ثانیسندن‌ده عینی تاریخلی ، یعنی ۲۲ ایلول ۳۳٦ تاریخلی برتلغراف آلدم . بو تلغرافده دینیلیوردی ، که « اسلحه و مهمات و ارزاق و اموال متروکەدە وقوع بولان سوء استعمالات و غیر قانونی ونا محدود تکالیف اخذی ، قانونسز تحکم و تجبر ، خلقك حسیاتنی بوسبوتون رنجیده ایتمش . . ارضرومك امنیتسز و امیدسز بر وضعیته دوشەرك آرتق کندی اللریله اداره ایدملری لزومنی ، یکانه چارۀ نجات و خلاص عد ایلمش اولدیغی برزمانده بورایه کلدك . قرەبکر پاشانك‌ده حرکتی ، منافع مملکته توافق ایتمدی . بو سببله ، علناً یاپیلان فنالقلره ، همان نهایت ویرمك ومسببلرینی تجزیه ایتمك لزومنده اهالی متفقاً اصرار ایتدی . امنیت بخش تدابیرك عاجلاً اتخاذی طلبی و ولایت وکالتنی بالذات قبول ایتمکلکم ، پاشاده داخل اولدیغی حالده اهالی طرفندن استرحام اولندی . وکالتی حسین عونی بکه تودیع لزومنی یازمشدم . مملکتك کندیلرندن عد ایدەرك امنیت کوستردکلری مبعوث حسین عونی بکك یکرمی درت ساعته قدر تبلیغ مأموریتی . . . » [وثیقه : ۲٥٨ جلال‌الدین عارف]

§ محترم افندیلر ؛ خلقك کندی ألیله کندینی اداره ایتمسی پرنسیبنی اورتەیه قویان بزدك . فقط ، بوندن ، هر ولایتك ویا هرمنطقەنك ، آیری آیری بر اداره تشکیل ایتمسی ، اصلا قصد ایتمدك . مقصدمزی ، بویوك ملت مجلسنك ایلك کونلرنده صریح افاده ایتدك .

مجلسك‌ده قبول ایتدیکی مقصد وغایەمز ، ارادۀ ملیەنك یکانه تجلیکاهی اولان ملت مجلسنك ، عموم وطنك مقدراتنه واضع‌الید اولدیغی صورتنده افاده اولندی .

بو مجلسك رؤساسندن بری و هیئت اجرائیەدە وکیلی ، هم‌دە عدلیه وکیلی اولان ذاتك ، اردودە ویا هر هانکی بر یردە قانونه مغایر بر حرکتی میدانه چیقارتمق و مسببلرینی نچۀ قانونه تودیع ایتمك ایچون توسل ایدەجکی تدبیر بر طاقم سبکمغزانه اوبەرق چوق یقیندن طانیدیغم جداً وطنپرور ارضروم همشهریلرمك اصلا موافقت ایدەمیەجکلری عصیانکار بروضعیت آلمقمی اولەجقدی ؟

حسین عونی بکك ۲٤ ساعته قدر والی وکالتنه تعیینی طلب ایدیور . بو اولتیماتوم معناسی وارمیدی ؟

جلال‌الدین عارف بك ، بو تکلیفنی ، کاظم قره بکر پاشایەدە یاپمش . . کاظم قره بکر پاشا ، اوکا دیمش ، که : « حسین عونی بك ، احتیاط ملازمی اولەرق صحنەلردە ضابطانی اکلندیرن . . هیچ

بر مأموریتده بولنمەمش وسط بر آدمدر . بونی والی وکیلی یاپمق حکومتی اویونجاق یاپمق ایستەمك اولور . »

افندیلر ؛ جلال‌الدین عارف بكك اولتیماتومنه ویردیکم جواب عیناً شو ایدی :

شیفره	آنقره
تأخیر ایدیلەمز	٢٣ - ٩ - ٣٣٦
نومرو	
٣٨٨	

ارضرومده عدلیه وکیلی جلال‌الدین عارف بك افندی‌یه

ج : ٢٢ - ٩ - ٣٣٦ شیفره‌یه : ایلك تلغرافنامه‌کزی اهمیتله نظر دقته آلمش وبو خصوصده شرق جبهه‌سی قوماندانلغی ایله مخابره ایدلمکده اولدیغنی یازمشدم . مشارالیه قوماندانلغنجه ایجاب احوالك یاپیله‌جغی پك طبیعی ایدی . بوکا رغماً ، توالی ایدن غیرقانونی وغیر مصب تکلیفات وتشبثاتکز هیئت وکیله‌جه موجب استغراب اولمشدر . داخلیه ومدافعهٔ ملیه وکالتلرنجه مقامت عائده‌سنه تبلیغات لازمه‌ده بولونیلمشدر . ذات عالیلرینك ، هیئت وکیله‌نك لزوم کوردیکی ایضاحاتی ویرمك وایجاب ایدرسه مجلس حضورنده‌ده ایضاحاتده بولنمق اوزره آنقره‌یه همان عودتکز لازمدر .

بیوك ملت مجلسی رئیسی
مصطفی کمال

افندیلر ؛ کاظم قره بکر پاشا ، ٢٢ ایلول ٣٣٦ تاریخلی بر شیفره‌سنده ، شو معلوماتی ویریبوردی : « شمدی آکلایورم ، که جلال‌الدین عارف بك ، دها آنقره‌ده ایکن ، مشارالیه ایله بعض کلاه قاپمق ایسته‌ینلر ، کوزل بر پروغرام یاپمشلردر . مثلا ، حسین عونی بك ، ارضروم والیسی اوله‌جق . . جلال‌الدین عارف بك ، شرق ولایتلرینك والیٔ عمومیسی اوله‌جق . .

جلال‌الدین عارف بك ، یا اویونجاق اوله‌رق اویناديلیور ویاخود دها قرار ویرمدم ، پك ذکیدر ، کندی بر ایش یاپمق ایسته‌یور . چونکه ، خالد بکی بنده کزه تکلیف ایتمه‌دن یازمسی وحسین عونی بك حقنده‌کی اصراری ، بشقه معنا افاده ایتمیور . خالد بكك میرآلای کاظم بکله آره‌سی بك ایی اولمدیغندن ، کاظم بك علیهنه کندیسنه بر قرار ویردیریله‌بیلیر . حسین عونی بك‌ده والی نامی آلتنده کوزل بر اویونجاق اولور . حسین عونی بكك والی وکالتنه اتهاسنی ایشیدنلر مأیوس اولیورلر وایکره‌نیورلر

خلاصةً عرض ایده‌یم ، که ارضروم مبعوثی نجاتی بكك برادری اولوب اخیراً معارف مدیرلکنه تعیین اولنان مدحت بك ، بولشه‌ویکلکی ، مملکتك ایش بجره‌مه‌ینلرك موقع قاپمسی طرزنده تلقی ایتدیکنی ظن ایدییور . بو ذات ، منفعتپرست اولدیغندن اکثریت طرفندن پك سویلمز . خلق حکومتی

مسئله‌سنده ، بنده‌كزى مساعد بوله‌مديغندن جلال‌الدين عارف و حسين عونى بكلرله مخابره ايدمرك ايشك دها اولدن ترتيب وتصويب ايدلديكنى ظن ايديبورم . »

افنديلر ؛ جلال‌الدين عارف بكى آنقره‌يه دعوت ايدن ٢٣ ايلول تاريخلى تلغرافنامه‌م ، ٢٤ ايلول تاريخلى شديدالمآل بر تلغرافنامه ايله قارشيلاندى . بو تلغرافنامه مجلس رياستى مقامنه خطاباً يازلمش ايدى . « هيئت وكيله‌ده وبويوك ملت مجلسنده قرائت اولنه‌جقدر . » اخطارينى‌ده احتوا ايديبوردى. بو تلغرافده‌كى ايكى كلمه‌يى، غيرقانونى‌وغيرمصيب كلمه‌لرينى آله‌رق، جلال‌الدين عارف بك ارضرومده‌كى تشبث و تكليفلرينى برر برر بو ايكى كلمه ايله طارتيوردى . بومى غير قانونيدر ؟ بومى غير مصيبدر ؟ ديه‌رك كنديني مدافعه ايديبوردى. ياپديغى ايشلرك نه اولديغى بالمناسبه وبريلان معلوماتدن آكلاشيلديغى ايچون هانكيسنك غير قانونى اولديغنى و هانكيسنك غير مصيب بولنمديغنى، تقدير ايتمك كوچ اولميه‌جقدر . جلال‌الدين عارف بك ، « غير قانونى و غير مصيب تكليفك بندن صدور ايليه‌جكنه هيئت وكيله‌نك قائل اولمسنى بكلردم . » ديدكدن صوكره ، « آره‌كزده مدعياتمى تقدير ايده‌جك آرقداشلرم موجود اوله‌جغنه قانعم . » افاده‌سيله ، كنديسنى تقدير ايده‌بيلمه‌نك كنديسنك آتى ، آرقداشى اولمق ماهيتنده بولنمغله آنجق ممكن اوله‌بيله‌جكى حقيقتنى اتيان ايديبوردى . جلال‌الدين عارف بك ، دائرهٔ انتخابيه‌سنى تفتيش ايتمكسزين ، آنقره‌يه « معاودت » ايده‌ميه‌جكنى‌ده بيلديريبوردى .

افنديلر ؛ بنده استانبوله عودت ايده‌ميه‌جكمى استانبول حكومتنه ارضرومدن بيلديرمشدم . اكر ، محل دعوت وصاحب دعوت‌عينى اولسه‌يدى ، انسانك ، عادتا، غريب برنظيره ياپيلمقده اولديغنه حكم ايده‌جكى كله‌بيليردى. فقط ، شرائط ، بوسبوتون بشقه اولديغنه كوره ، استانبولك دعوتنه‌قارشى بكا آغوش‌وفا وفداكاريسنى آچمش اولان قهرمان ارضروم‌اهاليسنك، بوآغوش‌صميميتى‌سوءاستعمال ايده‌بيله‌جكنه اصلا احتمال ويرمدم .

حتى ، افنديلر ، ٢٨ ايلول ٣٣٦ تاريخنده ارضروم اهالى مرخصلرى ناميله مأمورين و اهاليدن اللى امضا ايله آلديغم تلغرافنامه دخى ، بوقناعتمى اخلال ايتمدى . كرچه تلغراف ، چوق درشت وعصيانكار ايدى . فقط ، امضالرك قسم كليسى، جلال‌الدين عارف بكك والى وكيللكى ايتديكى ولايت مأمورلرينك ايدى . بالخاصه استيناف اعضاسندن اولوب جلال‌الدين عارف بك طرفندن پوليس‌مديرلكى وكالتنه تعيين ايديلن ذاتك امضاسى بوتلغرافنامه‌نك ، نصل چيركين برذهنيتك محصولى اوله‌بيله‌جكنه مدار حكم عد ايديله‌مزميدى ؟ بوتلغرافنامه‌نك ، معارف مديرى مدحت بكك أونده طوپلانان برطاقم كيمسه‌لر طرفندن ترتيب ايدلديكنى آكلامق خصوصى كجيكمدى .

افنديلر ، جلال‌الدين عارف بك ، تكليفلرينى برطرفدن ، ارضروم هيئت مركزيه رئيسى توفيق امضاسيله « جلال‌الدين‌عارف بك افنديك‌واقع اشعارى‌وجهله معامله ايفاسنى قطعيتله طلب ايدرز .» ديه تأييد ايتديرير كن برطرفدن‌ده ، كويا ، آنقره ايله شيفره‌لى مخابره‌لرله برطاقم ايشلر ياپلمق وتشبثك نه‌تأثير ياپديغى آكلاشيلمق ايسته‌نيوردى .

ارضروم
۲۱/۲۲ -۹- ۳۳۶

آنقره معارف وکالتنه

ارضروم مبعوثی نجاتی بکه :

تمکنمسه ، صحیه مدیریتنه مرکز طبیبی دوقتور سالم بکك تعیننه همت اولنمسی موافقدر . بوندن اولکی اهالرك جدیتدن عاری بولندیغی، خصیصاتمزی مصلنا آله‌رق زراعت بانقه‌سندن حواله ویریلدیکی مجلسه یازلمشدر . (حسین عونی)

معارف مدیری

مدحت

وبعده ،

معارف وکالتنه

ارضروم
۲۲-۹-۳۳۶

رضا نور بك افندی‌یه :

شمدی‌یه قدر یازدیغم مسائلدن نه نتیجه حاصل اولدی . هیئت وکیله‌ده بومسئله حقنده نه جریان ایلدی ؟ لطفاً بنی معلوماتدار ایتمکزی رجا ایله کوزلرکزدن أوپرم . (جلال‌الدین عارف)

معارف مدیری

مدحت

وبعده ،

غایت مهم ومستعجلدر .

ارضروم
۲۵-۹-۳۳۶

انقره‌ده معارف وکالتنه

رضانور ونجاتی بکلر ارنؤوید حقدر :

أرمنیلری تأدیب مقصدیله حزیرانده سفربرلك اعلان اولنه‌رق اوچ یوز بشه قدر تحت سلاحه دعوت اولنمش طقوز بیکی محارب واون اوچ بیکی غیرمحاربکه جمعاً یکون یکرمی ایکی بیك عسکرله

ضابطان عائله‌سی اعاشه‌لری هان ارضروم ولایتی اهالیسنه تحمیل اولنه‌رق شو زمانده تکالیف حربیه صورتیله برچوق میلیون لیرالق ارزاق ومواشی ووسائط نقلیه آلنمشدر. خلق، مقصدك علویتنی تقدیر ایتسه مبنی بوقدر فداکارلق ایتدکدن صوڭره چیچه‌ریلك معلوم مکتوبی حرکت عسکریه‌نی عقیم براقمسی و ارمنیلرك بوندن جسارت آله‌رق اهالئ اسلامیه‌یه مظالم یاپارکن اردونك ارمنی وبولشه‌ویك افندیلری سوره‌رك جسارتسزلك کوسترمسی وقیزیللر ایله مطلوب درجه‌ده آکلاشیله‌مه‌مسی وبونلرله برابر جلال‌الدین عارف بکك یازدیغی سوءاستعماللره میدان ویرامسی پك فنا تأثیر یاپه‌رق خلقی قیام ودسیسه‌لرکه سوق ایتمشدر. شرق احوالنی اداره ایده‌میه‌مك قدرتی کاظم پاشاده اولمدیغی جهتله‌بورانك احوال سیاسیه و عسکریه‌سنی ارمنیلره مقابله ایده‌جك کیاستده ایی اداره ایده‌بیله‌جك مقتدر و عینی زمانده صلاحیت فوق‌العاده‌یی حائز برشیئك وجودی الزمدر. شیمدی‌یه قدر قیمتدار زمانلر آنقره‌ده دوسیه‌سی موجود معاسز مخابرات ایله کچمش، بلکه‌ده برچوق فرصتلر غائب اولمشدر. دیکر طرفدن ارضرومك موسم اعتباریله مشکل زمانلری کلدی. اردونك محافظه‌سی ضروری اولوب حالبوکه البیسه واعاشه خصوصنده پك زیاده ضرورت چکیلمکده‌در. مأمورین عسکریه وملکیه درت آیدنبری معاش آلمه‌مقده و مصارفات عسکریه ایچون یکی تکالیفده بولنمنی تصور ایدییورلرسه‌ده اهالینك قدرتی بیلمیورلر. قطعیاً مساعد دکلدر. حکومت مرکزیه پك بیکانه وجوارالویه، باخصوص خربوط ولایتی بوتون لاقید، هیچ علاقه کوسترمه‌مکده‌در. بوکبی معاملات حقنده حکومتدن، ایجاب ایدرسه، نامه مجلسکزدنده استیضاحده بولونیکز و اردونك احتیاجاتنی اوراجه قطعیاً تأمین ایده‌رك صوکره کلیکز. ولایات شرقیه حقنده‌کی آژانسه چوق ایناندم. امضا. حسین‌عونی

معارف مدیری

مدحت

کورولیورکه، جلال‌الدین عارف بکك، هیئت وکیله آره‌سنده مدعیاتنی تقدیر ایده‌جکنی ظن ایتدیکی ومقامنك شیفره‌سندن استفاده‌یه قیام ایلدیکی ذاتده، کندیسنك محرمی اولمق ایسته‌مه‌مش ومجلس ریاستنی خبردار ایلمشدر.

افندیلر، قرق اللی کشی‌نك، بوتون ارضروم اهالیسی نامنه تلغراف چکمك صورتیله اویناتمق ایسته‌نن اویونك، ینه ارضروم اهالیسی طرفندن، خلقك بویوك‌ملت‌مجلسی، حکومتنه صداقت‌وفداکارلق حسیاتیله مشبوع اولدیغنه دائر کلن تلغرافله ماهیتی آکلاشیلدی.

جلال‌الدین عارف بك، ارمنستان سفرنده الك نهایت بویوك ملت مجلسی اردوسنك مظفر اولدیغنی کوزلریله کوردکدن صوکره، یعنی عودت تبلیغاتنی آلدیغندن قرق بدی کون صوکره ارضرومدن حرکته قرار مجبوریتنه قانع اولمشدی. مع‌هذا حرکتنی شو تلغرافله مجلسه تبشیر ایتدیرییوردی:

ارضروم
٢٧ تشرین ثانی ٣٣٦

بویوك ملت مجلسی ریاستنه

بویوك ملت مجلسی رئیس ثانیسی وامور عدلیه وكیلی محترم مبعوثمز جلال‌الدین عارف بك‌افندی، مبعوثمز حسین عونی بكله دونكی كون شتانك شدتنه رغماً ارضروم اهالیسنك بویوك و پارلاق مراسم تشییعیه‌سی ایله آنقره‌یه متوجهاً حركت ایتدكلرینی عرض وبو وسیله ایله مجلسه قارشی اولان لایزال حرمتلرمزی تقدیم ایلرز .

مدافعهٔ حقوق هیئت مركزیه رئیسی
توفیق

حسین عونی ، جلالالدین عارف بكلرك ارضرومدن عودتدن صوكره ، مجلسده‌كی وضع مخالفتلری وكاظم قره‌بكر پاشایه تعرض وهجوملریله مجلسی چوق اشغال ایتدكلری كورولمشدر .

محترم افندیلر ، شرق حدودلرمزده مستعجل اولان ایشمز ، جلال‌الدین‌عارف‌بكك ، ارضرومك انقلاب تاریخنده براقدیغی اثری دها فضله مطالعه وتدقیقه مساعد دكلدر . آرزو بیوروروسه‌كز عینی كونلرده شرق حدودمزده‌كی جدی اشتغاله كله‌لم :

معلوم عالیكزدركه موندروس متاركه‌سندنبری، ارمنیلر ، كرك ارمنستان داخلنده ، كرك حدوده مجاور محللرده ، توركلری كتله حالنده قتلدن برآن فارغ اولمیورلردی . ٣٣٦ سنه‌سی صوك بهارنده ارمنی مظالمی تحملسوز برحاله كلدی . ارمنستان سفرینه قرار وبردك . ٩حزیران٣٣٦ تاریخنده شرق منطقه‌سنده موقت سفربرلك اعلان ایتدك . اون بشنجی قول اردو قوماندانی كاظم قره‌بكر پاشایی شرق جبهه‌سی قوماندانی یاپدق . ٣٣٦ حزیرانده، ارمنیلر، اولتی‌ده تشكل ایدن تورك ادارهٔ‌محلیه‌سنه قارشی حركتله، او حوالی‌یی استیلا ایتدی . خارجیه وكالتمز طرفندن ، ارمنیلره ٧تموز ٣٣٦ ده پروتستو ویرلدی . ارمنیلر عینی طرز حركتلرینه دوام ایتدیلر . نهایت سفربرلكدن ٣,٥:٤ آی قدر صوكره، (كونك) ، (باردیز) منطقه‌لرنده طوپلانان قوتلرمزه، ارمنیلرك تعرضیله حركات حربیه‌یه باشلاندی.

ارمنیلر، ٢٤ ایلول ٣٣٦ صباحی (باردیز) جبهه‌سندن باصقین طرزنده یاپدقلری عمومی‌بر تعرضله موفق اولدیلر. افندیلر ؛ بوخوشه كیتمه‌ین معلوماته عائد شرق‌جبهه‌سنك راپورینی اوقوركن، ارمنیلرك تعرضلری كونی اولان ٢٤ ایلولده یازلمش جلال‌الدین عارف بكك‌ده معلوم اولتیماتومنی آلیوردم . (وثیقه:٢٥٩) ارمنیلرطرد اولندیلر. اردومز ، ٢٨ ایلول‌صباحی ایلری حركته كچدی. عینی كونده ، ارضرومك اللی امضاسی‌ده آنقره‌یه تعرضه كچیور . نه سوءتصادف !.. صانكه، بو افندیلر، ارمنیلرله علیهمزده حركته سوزلشمش كبی ..!

اردو ، ٢٩ ايلولده صارى قاميشه داخل اولدى . ٣٠ ايلولده مردهنك اشغال اولندى . فقط ، بعض اسباب وملاحظاته بناءً ٢٨ تشرين اول ٣٣٦ تاريخنه قدر ، بر آى ، (صارى قاميش ـ لال اوغلى) ، خطنده قالدى .

بو اسبابدن بريسنك‌ده ، ارضرومده بولنان جلال الدين عارف بك و رفقاسنك احداث ايلدكلرى وضعيت اولديغنى تخمين بيورورسكز . فى الحقيقه ، كاظم قره بكر پاشانك ٢٩ ايلول ٣٣٦ تاريخنده صارى قاميشدن كشيده ايديلن تلغرافنده « ٣٠ ايلولده جبهه‌يى كزوب تثبت ايتدكدن‌صوكره ارضرومه كيده‌رك اوراده جريان ايدن مسئله‌نك نتيجه‌لنديريله‌جكى معروضدر . » ديمكده‌يوردى .

كاظم قره بكر پاشا ، ٣٠ ايلول ٣٣٦ تاريخنده ، صارى قاميشدن جلال الدين عارف بكه‌ده يازديغى بر شيفره‌ده ، « ارضروم اهاليسى نامنه قرق بى امضا ايله چكيلن آچيق تلغراف ، خارجى دشمنلرك ميليونلر صرفيله تأمين ايده‌ميه‌جكى بر وثيقه‌در . ذات وقعه‌دن دها مهم و مهلك اولان اشبو آچيق تلغرافى خارجى دشمن تهلكه و تهديدندن دها تخريبكار و نتايج وخيمه‌سنى جبهه وضعيتندن مهم كورديكمدن يارين ارضرومه كله‌جكمى عرض ايلرم . » ديبوردى .

جلال الدين عارف بك ، ٣/٤ تشرين اول ٣٣٦ تاريخلى تلغرافيله ، بالخاصه « وطنپرور اردو داخلنده قيمتلى و خلقك اعتمادينه مظهر اولمش بك چوق ضابطان و امرا موجود اولديغندن سوء استعمال شكايتلرى بالطبع اردونك قواى مقاومه و انتظام اساسنه تأثير يابه‌جق قدر بويومه‌مشدر . » معلوماتى ويرييوردى .

§ سنه‌لرجه ، وطنك مختلف حرب صحنه‌لرنده قوماندا ايتديكم اردولرمزك امرا وضابطانى حقنده ذاتاً معلومم اولان بر حقيقتى ١٨٠نجى دفعه اولسه‌ده ايشتمش اولمقدن البته چوق محظوظ اولمشدم .

§ افنديلر ؛ محاربه ميداننده ، امره انتظار ايدن شرق اردومز ، ٢٨ تشرين اول ٣٦ كونى قارص اوزرينه حركته باشلادى . دشمن مقاومت ايتمكسزين قارصى ترك ايتدى . ٣٠ تشرين اولده طرفمزدن اشغال اولندى . ٧ تشرين ثانى تاريخنده قطعاتمز ، آرپه چاينه قدر اولان منطقه‌يى و (كمرى)يى اشغال ايتدى .

ارمنيلر ؛ ٦ تشرين ثانيده تعديل مخاصمات وصلح ايچون مراجعت ايتمشلردى . بزده متاركه‌موادينى، خارجيه وكالتى واسطه‌سيله ٨ تشرين ثانيده ارمنى اردوسنه بيلديردك . ٢٦ تشرين ثانيده باشلايان مذاكرات صلحيه ٢ كانون اولده ختام بولدى و ٢/٣ كانون اول كيجه‌سى (كمرى) معاهده‌سى امضا اولندى .

افنديلر ؛ كمرى معاهده‌سى حكومت ملّيه‌نك عقد ايتديكى ايلك معاهده‌در . بو معاهده ايله دشمنلرمزك خيالخانه‌سنده كنديسنه تا خارشيد واديسنه قدر اولان توراك اولكه‌لرى بخش ايدلمش اولان ارمنستان ، عثمانلى دولتنك ٩٣ سفريله غائب ايتمش اولديغى يرلرى بزه ، حكومت ملّيه‌يه ترك ايدرك دعوا خارجنه چيقارلمشدر . شرقده ، وضعيتلرده مهم تبدل اولمسى يوزندن ، بو معاهده يرينه ، بالآخره عقد اولنان ١٦ مارت ٣٣٧ تاريخلى موسقوا و ١٣ تشرين اول ٣٣٧ تاريخلى قارص معاهده‌لرى قائم اولمشدر .

افنديلر ؛ عمومى منفعه اعتباريله ، تماس حالنده بولنديغمز كورجستان ايله جارى معامله ومناسبت حقنده‌ده قيصه بر معلومات ويره‌يم .

٣٣٦ سنه‌سی تموزنده ، باطوم ، انكلیزلر طرفندن تخلیه ایدیلنجه كورجیلر همان اشغال ایتدیلر . بو كیفیت « برەست لیتوسق » وطربزون معاهده‌لرینه مخالف اولدیغندن ، ٢٥ تموز ٣٣٦ ده طرفمزدن پروتستو ایدلمشدی .

٨ شباط ٣٣٧ ده آنقره‌ده اعتمادنامه‌سنی تقدیم ایتمش اولان كورجی سفیریله‌ده ، (توركیه — كورجستان) معاهده‌سی ایچون مذاكره باشلامشدی . نهایت ٢٣ شباط ٣٣٧ ده ویردیكمز نوطه‌یی بر اولتیماتوم اوزرینه آردهان ، آرتوین وباطومك طرفمزدن اشغالنه موافقت اولندی . اشبو یرلرده ، توركیه‌یه التحاقنی صبرسزلقله بكله‌ین خلقك آلقیشلری ایچنده اشغال كیفیتی واقع اولدی .

بالاخره ، موسقووا معاهده‌سی موجبنجه باطوم تخلیه وفقط اشغال ایتمش اولدیغمز اقسام سائره‌نك آنا وطنه مربوطیتی تأیید اولندی .

•
• •

•

§§ افندیلر ؛ ایچنده بولندیغمز تاریخلرده تراكیا وضعیتنه‌ده هپ برابر كوز كزدیره‌لم :

شرقی تراكیاده ، آناطولو و روم‌ایلی مدافعۂ حقوق جمعیتی ، تراكیا ـ پاشا ایلی هیئت مركزیه‌سی بر قونغره یاپدی وبوقونغره ، تراكیانك اداره‌سنی ، تراكیا ـ پاشاایلی هیئت مركزیه‌سنه تودیع ایتدی. تراكیاده قول اردو قوماندانی بولنان جعفر طیار بك (جعفر طیار پاشـا) بو هیئت مركزیه‌یه داخل اولمقله برابر ادرنه مبعوثی اوله‌رق‌ده مجلسمزه اعضا انتخاب اولنمشدی . تراكیا هیئت مركزیه‌سنه وقول اردو قوماندانانه ویردیكمز تعلیمات ، تراكیا طالعنك بوتون مملكتك طالع و مقدراتیله برلكده حل اولنه‌بیله‌جكی اساسنه مستند ایدی. حركات عسكریه نقطۂ نظرندنده ویردیكمز دیركتیف شو ایدی:

فائق قوتلرك تعرضنه معروض قالینیرسه نهایته قدر مقاومت ایدیله‌جك وتراكیا كاملاً ضبط واشغال ایدلسه دخی ، تكلیف اولنه‌جق هرهانكی برطرز حل ، منفرداً قبول اولنمیه‌جقدر . دیننا تراكیاده‌كی قوماندانلقده ، قرارینك بویله اولدیغنی افاده ایدلمكده ایدی . فقط صوك زمانلرده ، قوماندان جعفر طیار بك اجنبیلرك ویردیكی تأمینات اوزرینه وقوع بولان دعوته اجابته استانبوله كیتمش ، بزی آنجق عودتنده كیفیتدن خبردار ایتمشدی . آكلاشیلدیغنه كوره شرقی تراكیانك یالكز باشنه محافظۂ موجودیت ایده‌میه‌جكندن غربی تراكیا ایله برلشه‌رك براجنبی اداره‌سی سایه‌سنده یشایه‌بیله‌جكی طرزنده فكرلر تلقین اولنمش . . هرحالده قوۂ معنویه‌یی قیره‌جق برطاقم پروپاغاندهلر یاپیلمش . . .

جعفر طیار بك استانبولده ایكن فرقه قوماندانلرندن محی‌الدین بك ، استانبولدن ، قول اردو قوماندانلغنه تعیین ایدلمش .. جعفر طیار بكك تراكیایه عودتنه مساعده اولنمش .. جعفر طیار بك ، استانبول محیطاتیله تماسدن صوكره ، محی‌الدین بك تكلیف ایتدیكی حالده ، آرتق قول اردوسنك قوماندانلغنی درعهده ایتمه‌مش ، محی‌الدین بكك اوزرنده براقمش. بوصورتله ، تراكیا طالعی ، استانبول محافل سیاسیه‌سنك ویردیكی تأثیره ترك اولنمش ..

افندیلر، بویوك ملت مجلسی آچیلدیغی زمان تراکیاده برنجی قول اردونك وضع الجیشی شویله ایدی :

قول اردو قرارگاهی ادرنه‌ده ؛

٦٠ نجی فرقه : کشان ، ادرنه ، اوزون کوپری حوالیسنده ؛

٥٥ نجی فرقه : تکیرداغی منطقه‌سنده ؛

٤٩ نجی فرقه : قرق کلیسا منطقه‌سنده ؛

یونان اردوسی ، آناطولیده ، غرب جبهه‌سنده یاپدیغی عمومی تعرضده موفق اولدقدن صوکره ٢٠ تموز ٣٣٦ تاریخنده تکیرداغنه برفرقه چیقاردی . تکیرداغ منطقه‌سنده چیرق داغیق بر حالده بولنان ٥٥ نجی فرقه طوپلانمغه وقت بوله‌مه‌دن یونان فرقه‌سی ، ادرنه استقامتنده یورومگه باشلادی .

غربی تراکیادن ، مریچی کچه‌رك ، تعرض ایتمك ایسته‌ین یونان قوتلری ؛ اوزمنطقه‌ده‌کی ٦٠ نجی فرقه‌یه قوماندا ایدن جمیل بکك (داخلیه‌وکیلی جمیل بکدر) و ١٥ حزیراندن اعتباراً قوتلریله ادرنه‌یه کلمش بولنان وادرنه ـ قره آغاج استاسیونی آره‌سنده حدی محاربه‌لر ویرمش اولان شکری نائلی بکك (شکری نائلی پاشا) دقت و مقاومتی سایه‌سنده توقیف وتثبیت اولندی .

ادرنه استقامتنده ، سرعتله ایلریله‌مکده بولنان دشمن فرقه‌سنه قارشی، بوتون برنجی قول اردو قوتلرینی طوپلایوب تدبیر آله‌جق قوماندانك . . . قول اردو قوماندانی محی‌الدین بکك ، نه یاپدیغنی بیلمیورم . یالکز استحصال ایتدیکم معلوماته نظراً ، جعفر طیار بك ، کندی قوتلرینه تدبیر ایده‌مکسزین حوسه جوارنده آتله دولاشیرکن دشمن طرفندن اسیر ایدلمشدر . اوندن صوکره سوق واداره‌دن محروم ، برنجی قول اردومز ، کاملاً انحلال ایتدی . قطعاتنك برقسمی اسیر اولدی و بر قسمی‌ده بلغارستانه التجا ایتدی . نتیجه اولارق ، تراکیا ، کاملاً یونانلیلرك الینه کچدی . مع‌التأسف برنجی قول اردو قوماندانندن ، ملتك طلب وانتظار ایتدیکی بصیرت ، دقت وفداکارلغك تجلیسنه شاهد اوله‌مدق .

افندیلر ؛ تراکیانك خصوصی ومشکل وضعیت وشرائطی ایچنده بولندیغنه شبهه یوقدی . فقط بوخصوصیت ومشکلات ، هیچ بروقت تراکیاده‌کی قول اردونك احتیاجات عسکریه‌سنی ووطنپرورانه ناموسنی ایفا ایتمسنه مانع اولامازدی . اکر ، بو ، یاپیله‌مه‌مش ایسه ملت ، تاریخ نظرنده بوندن ، یکانه مسئول ، جعفر طیار پاشادر . تاریخده بوتون بروطنی، چوق فائق دشمن قوتلری قارشوسنده، صوك قبضهٔ ترابنه قدر قاریش ، قاریش قهرمانجه وناموسکارانه مدافعه ایتمش وینه محافظهٔ موجودیت ایلیه‌بیلمش اردولر کورولمشدر . تورك اردوسی ، اوجوهده برازدودر . یترکه اوکا قوماندا ایدنلر ، قوماندا ایده‌بیلمك اوصافنی حائز بولونسون !

افندیلر ، قوماندانلر، عسکرلك وظیفه واحتیاجاتنی دوشونورکن وتطبیق ایدرکن ، دماغی ملاحظات سیاسیه تحت تأثیرنده بولندیرمقدن توقی ایتملیدرلر. سیاسی جهتك احتیاجاتنی دوشونن بشقه وظیفه‌دارلر اولدیغنی اونوتمه‌ملیدرلر .

قوماندانلر، تحت امرینه ویریلن ملت اولادینی، مملکت وسائطنی، دشمنه ، ئولومه توجیه ایدرکن،

یكانه دوشونه‌جك نقطه ، ملتك كنديسندن بكلديكی وطنی وظيفه‌يی آتشله ، سونكو ايله واولوم‌له ايفا وانتاج ايتمكدر . عسكری وظيفه ، آنجق ، بوذهنيت وقناعت‌له ايفا اولنه‌بيلير. لافله، پولتيقه ايله، دشمن مواعد اغفالكارانه‌سنه قولاق ويرمكله ، عسكرلك وظيفه‌سی ياپيله‌مز . قوماندانلق وظيفه ومسئوليتی يوكلنه‌جك قدر اوموزلرنده وبالخاصه دماغنده قوت بولنمايانلرك فجيع عاقبتلرله قارشيلاشمسی غير قابل اجتنابدر .

افنديلر ، بر قوماندانك اسارتی‌ده معذور كوروله‌بيلير . اوزمان ، كه وظيفه وايجابات عسكريه‌يی ايفا و تطبيقده ألنده‌كی قوتی صوكنه قدر ، صوك سونكو وصوك نفسه قدر قوللاندقدن صوكره قاچی آقيتمق فرصتنی بوله‌مقسزين دشمن أ‌لنه دوشرسه . . .

افنديلر ، بوتون اردوسی فائق خصم اردوسی قارشوسنده مغلوب وكنديلكندن رجعت ايدركن، قلنجنی چكوب تك باشـــنه آتی دشمن باش قوماندانك چادرينه صالديره‌رق أولوم آرايان، تورك قوماندانلری كورولمشدر .

بر تورك قوماندانك ، اردوسنی قوللانمقسزين ، هرهانكی بر سوء تصادف وسوءطالع نتيجه‌سی دخی اولسه، دشمنه اسير دوشمسنی بز معذور كورسه‌كده، تاريخ، بونی اصلا عفو ايتمز وعفو ايتمه‌مليدر. تورك انقلاب تاريخنك انسال آتيه‌يه خطاب واخطاری ايشته بودر ..



محترم افنديلر ، آناطولو اورته‌ســنده ايقاع اولنان داخلی عصيانلرك يونان اردوسی قارشوسنده بولنان قوتلرمز وترتيباتمز اوزرنده ياپديغی سوء تأثيرات ، دشمنلرجه مأمول نتايجی ويرمدی. مدافعه قوتلرمز اوزرنده دوغريدن دوغری‌يه مؤثر اوله‌رق ، جبهه‌مزی يتمغه معطوف حركاتله برابر ، جبهه‌يه يقين منطقه‌لرده‌ده اهالی‌يی قيام ايتديرمك، دشمنلرك اهميت ويردكلری برمسئله ايدی. استانبول، بوخصوصده، اوته‌دنبری چاليشمقده ايدی . زين‌العابدين پارتيسنك قونيه و حواليسنده وقوعنه واسطه اولديغی عصيانكار حركات ، نهايت ۳۳۶ سنه‌سی تشرين اولی بدايتنده ظهور ايتدی .

دلی باش نامنده، برشقی بش يوز قدر عسكر فراريسنی باشنه طوپلادی . ۲/۳ تشرين اول ۳۳۶ كيجه‌سی (چومره)يی باصدی . ۳ تشرين اول صباحی‌ده قونيه‌يی اشغال وحكومنه وضع يد ايتدی . قونيه واليسی بولنان حيدر بك وقوماندان عونی بك (مبعوث عونی پاشادر) قونيه‌ده موجود جزئی مقدارده عسكر وژاندارمه ايله علاءالدين تپه‌ســنده عصاته قارشی شايان تذكار بر قهرمانلقله مدافعه‌ده بولنديلر . فقط عصاتك كثرتنه وهرطرفدن هجوماتنه قارشی عصات أ‌لنه دوشديلر .

عينی كونلرده بكشهری وآقشهر قضالرنده‌ده، برای وظيفه دولاشان عسكری هيئتلرمز اوراده‌كی عصات طرفدن ايفای وظيفه‌دن منع اولندی . ايلغين قضاسنك چكيل قريه‌سی جوارنده طوپلانان اوچ يوز قدر عصات‌ده، نصيحت ايچون كيدن هيئته آتش ايتدی . قونيه جنوبنده قره‌مان قضاسنده‌ده، عاصيلر تجمعه باشلادی . سلطانيه ، عاصيلر أ‌لنه دوشدی .

§ افندیلر ، بو عصیان حرکتلرینه قارشی ، آفیون قره‌حصاردن و کوتاهیه‌دن سوق ایتدیکمز درویش بك (قول اردو قوماندانی درویش پاشادر) قوماندا‌سنده‌کی قوتلر قونیه‌شمالنده، میدان استاسیونی جوارنده عصاتله تماس ایتدی . آنقره‌دن‌ده ، بر سواری آلایی و بر جبل طوپی ایله او زمان داخلیه وکیلی بولنان رأفت بك قوماندا‌سنده سوق اولنان قوت ، میدان استاسیوننده ایلریله‌ین درویش بك قوتیله برلشدی . آطنه جبهه‌سندن‌ده بر قوت قره‌مانه توجیه اولندی .

قونیه اوزرینه حرکت ایدن قوتلر ، عصات ایله بر قاچ مصادمه‌دن صوکره ٦ تشرین اول ۱۳۳٦ده قونیه‌یی عصاتدن قورتاردی. اورادن قاچان عصات، قوچحصار، آقسکی وبوزقیر ومناوغات استقامتلرینه کیتدیلر .

دیکر بر قسم عصات‌ده آفیون قره‌حصارله قونیه آره‌سنده ، قادین‌خان وایلغینی اشغال ایتدیلر . بو منطقه‌یه‌ده غرب جبهه‌سندن قائممقام عثمان بك قوماندا‌سنده برقوت کوندرلدی . عثمان بك مفرزه‌سی ایلغین ، قادین‌خان ، چکیل ویالواجی تأدیب ایتدی . جنوبدن کلن قوتمز قره‌مانی قورتاردی .

عصیان منطقه‌سنده ، عصاتی تنکیله موفق اولان قوتلرمز ، بوزقیر ، سیدی شهری وبکشهری‌نی‌ده عصاتدن تطهیر ایتدی . هرطرفده ، عصات دوکونتیلری قسماً بزه دخالت ایتدیلر ، قسماً‌ده آنطالیه ومرسین استقامتلرینه فرار ایتدیلر . دلی باش ، مرسین منطقه‌سنده فرانسزلره التجا ایتدی .

§ محترم افندیلر ؛ یشیل اردو تشکیلاتندن بحث ایدرکن ، ایضاح ایتمشدم ،که قوت تشکیلنده متخالف ایکی نقطهٔنظر مصادمه‌یه باشلامشدی . بزم تعقیب ایتدیکمز ؛ منتظم اردو تشکیلی فکرینه معارض اوله‌رق ، «میلیس» دینه‌بیله‌جکمز برنوع تشکیلات فکرینه ، عمومی بر جریان ویرمکه چالیشیلیوردی. رشید ، ادهم وتوفیق برادرلر، کوتاهیه جوارنده ، قوای سیاره نامی آلتنده ألّلرنده بولنان قوته استناداً ، بوجریانك باشنده وحرارتلی برصورتده چالیشیورلردی .

غرب جبهه‌سنده، اردوده وخلق آره‌سنده وحتی مجلسده، بوجریان اطرافنده پایلان پروپاغاندا ، اوقدر قوتلی و مؤثر برحاله کلدی ، که « اردودن فائده یوقدر ، انحلال ایتسون ! هپمز قوای ملیه اوله‌لم ! » سوزلری .. هرطرفده قولاقلری دولدورمغه باشلادی .

غرب جبهه‌سی قطعاتی میاننده ، قوای ملیه حالنده ، برمنطقه و برجبهه‌یه مالك بولنان ادهم بك مفرزه‌سنك افرادی ، عادتا ، مستثنا وافراد عسکریه‌یه مرجح ، امتیازلی کورولمکه ، شایان غبطه تلقی ایدلمکه باشلاندی . ادهم بك و قردشلری‌ده ، هرکس اوزرنده ، برنوع نفوذ و حاکمیت تأسیسنه باشلادیلر ...

ایشته، بوصره‌لرده ایدی ،که غرب جبهه‌سی قوماندانی، أرکان حربیهٔعمومیه ریاستنه، ادهم وتوفیق برادرلرك تأثیریله اولدیغی ظن اولنان ، برتکلیفده بولندی : « یونان اردوسنك کدوس جوارنده‌بولنان منفرد بر فرقه‌سنه تعرض ایتمك ! . . »

غرب جبهه‌سی قوماندانی ، دشمن قوتلرینك اوزون بر جبهه اوزرنده متفرق بولندیغنی وکدوس جوارنده‌کی قوتنك ضعیف ومنفرد برحالده‌براقیلدیغنی مطالعه ایدرکن دشمن قوهٔ معنویه‌سنك‌دوشکون اولدیغنی‌ده قبول ایدییوردی .

اوتارنحلرده ، یونان اردوسی ، اوچ فرقه‌ایله بروسه منطقه‌سنده ؛ بر فرقه ایله آیدین حوالیسنده ور فرقه ایله عشاقده ور فرقه ایله کدوسده بولونیوردی .

غرب جبهه‌سی قوماندانی ایکی پیاده فرقه‌سی و ادهم بك قوای سیاره‌سنی کدوسده‌کی یونان فرقه‌سنه توجیه ایده‌بیله‌جکدی . بو حرکتدن پارلاق بر نتیجه آلمنی قوتله مأمول ایدیوردی .

ارکان حربیهٔ عمومیه ریاستی ، غرب جبهه‌سی قوماندانلغنك بو تکلیفنی قبول ایتمدی . چونکه ، دشمن اردوسی بزم اردومزدن هیئت عمومیه‌سیله قوتلی ایدی . بز ، هنوز ، اردومزی تشکیل وتنسیق ایتمش بر حالده بولونمیوردق . جبخانه‌مز مقداری‌ده شایان تأمین ایدی . دشمن علیهنه . کدوسده ، بوتون جبهه قوتلرمزه مراجعت ایدرك نسبةً فائق بر قوت جمع ایتمك وسریع بر موفقیت احراز ایتمك ذاتاً ممکن اوله‌بیلیردی . فقط ، قوتمز وحاضرلغمز ، بویله برموفقیتی ، عمومی ونتیجه‌لی برموفقیته ایصاله مساعد دکلدی . اوحالده ، بوتون انده بارایان قوتلرمزی ، موضعی وموقت برموفقیت استحصالنده قوللانمش و یپراتمش اولاجقدق . بو تقدیرده دشمن ، عموم قوتلری ایله مقابل تعرضه کچرسه ، هر طرفده مغلوبیت محقق اولوردی . بناءً علیه جبهه‌نك وحکومتك شیمدیلك ، اصل وظیفه‌سنی ، اردو تشکیلاتنی تسریع وتزیید ایدرك جبهه‌نی تقویه‌یه انحصار ایتدیرمك لازم کلیوردی . مملکتك حیات وممات مسئله‌سنی تشکیل ایدن غرب جبهه‌سنده ، خصوصی و محدود ملاحظه‌لره قاپیلمق جائز کوروله‌میوردی .

ارکان حربیهٔ عمومیه رئیسی ، بوکدوس تعرضنك عدم اجراسنده اصرار ایتدی . غرب جبهه‌سی قوماندانلغیله ، مخابره ایله آکلاشه‌مدی . بالذات آنقره‌دن ، اسکیشهرده غرب جبهه‌سی قرارکاهنه کیتدی . ارکان حربیهٔ عمومیه رئیسی عصمت پاشا ایله غرب جبهه‌سی قوماندانی علی فؤاد پاشانك بوملاقاتلری نتیجه‌سنده علی فؤاد پاشا ، وضعیتی محلنده برده‌ها تدقیقدن صوکره قراروپرمك اوزره ، حرکتی تأخیر ایلمشدی .

فقط ، بر قاچ کون صوکره ، جبهه قوماندانلغنك وقوع بولان اشعارندن ، تعرضه قراروپرلدیکی آکلاشیلمشدر .

افندیلر ؛ او کونلرده ، بو تعرض لهنده ، هر طرفده ومجلسده ، مدهش بر پروپاغاندا جریان ایدیوردی .

« دشمن کدوسده منفرددر . بز ، اونی اوراده محو ایدرز . پارلاق بر وضعیت حاصل اولور . ذاتاً یونان اردوسی قاچمغه مهیادر . » سوزلریله ، کدوس تعرضی لزومی ، عادتا عمومی بر قناعت حالنه کتیرلمك ایسته‌نیوردی .

نهایت غرب جبهه‌سی قوماندانی ٦١ و ١١ نجی فرقه‌لر وقوهٔ سیاره ایله ٢٤ تشرین اول ٣٦ ده کدوسده‌کی دشمنه تعرض ایتدی .

افندیلر ، داغنیق وانضباطسز وامر وقوماندا سز بعض حرکاتدن صوکره ، معلومکز اولدیغی وجهله ، کدوسده مغلوب اولدق .

یونان اردوسی بو حرکته جواب اولمق اوزره ، ٢٥ تشرین اول ٣٣٦ کونی بروسه جبهه‌سندن

تعرضه كچدى . يكى شهرى ، اينه كولى اشغال ايتدى . عشاقدن دوملو پيكار صرتلرى ايلريسنده يونان قطعاتمزه تعرض ايتدى . قطعاتمز ، دوملو پيكار صرتلرينه قدر چكيلدى .

بو صورتله افنديلر ، جبهه‌نك هر طرفنده ، يكيدن عمومى بر مغلوبيته دوچار اولدق .

غرب جبهه‌سى قوماندانلغى ، تعرضه باشلاديغندن درت كون صوكره هيئت وكيله‌ده شو تلغرافى اوقوردى :

چاودار حصار
٣٣٦ - ١٠ - ٢٧/٢٨

اركان حربيهٔ عموميه رياستنه

١ — قطعاتك محاربه ضايعاتنى سرعتله تلافى احتياجنده‌يز . كدوس محاربه‌سى ، اوچ يوز محارب موجودلك بر طابورك وظائف حربيه‌سنه كافى كلديكنى كوسترديكندن طابور موجودلرينى دردر يوز نفره ابلاغ مجبوريتنده‌يز . مهاربات معلومه دولاييسيله تكميل ده‌پو قطعاتى دخى جبهه‌يه سوروليكندن معلم ، مسلح ومجهز بيك اكمال افرادينك سريعاً ، بالخاصه آنقره‌ده‌كى قطعاتدن، بو موافق دكلسه الك يقين بر محلدن ، سرعت اعطاسنى .

٢ — حركات ومهاربات ، كيديريله‌بيلن افرادك دخى البسه‌لرينى ، آياق قابلرينى پارچه‌لامش ، دوندنبرى قار ياغان داغلرده عسكر چيپلاق ويالين آياق قالمشدر . (جبهه قوماندانلغى وكالت) ى أمرنده هيچ بر شى اولمديغندن بالخاصه قاپوط ، آياق قابى ، پاموقلى ، البسه ، يلك ، قوشاق خلاصه ، تأثيرات هوائيه‌دن محافظه ايچون نه ويرلك لازمسه اون بش بيك حسابيله سرعت ارسالنى اهميتله عرض ورجا ايده‌رم .

٣ — مدافعهٔ مليه وكالتنه ، اركان حربيهٔ عموميه رياستنه و براى معلومات جبهه وكالتنه يازلمشدر .

غرب جبهه‌سى قوماندانى

علی فؤاد

افنديلر ؛ غرب جبهه‌سى قوماندانى على فؤاد پاشانك ، هنوز كدوس محاربه‌سنك جريان ايتمكده بولنديغى بر صره‌ده اوقوديغمز ، بو تلغرافنامه‌سنده‌كى محتويات ، بالخاصه احتساس اولنان معنا وذهنيتك بك زياده شايان دقت كورولمسى طبيعيدر ظن ايدرم . عسكرك حالى ، قوتمزك مقدارى ، حاضرلغمزك درجه‌سى ، بوتون مملكتده هر نقطهٔ نظردن محتاج اولديغمز منابعك قدرت و قابليتى بالطبع بو تلغراف تاريخندن اوچ كون اول غرب جبهه‌سى قوماندانلغنجه معلوم بولونيوردى . هر شى تمام اولوبده كدوس

محاربه‌سنك مدت جریانی اولان اوچ بش كون ظرفنده‌می محو اولمشدی ؟ معلوم اولان بوتون حقایقه رغماً غرب جبهه‌سی ، ارکان حربیهٔ عمومیه طرفندنمی تعرضه اجبار ایدلمشدی ؟

موضوع بحث تلغرافنامه ، هیئت وكیله‌ده اوقوندقدن صوكره زیرینه شو مطالعه یازلمشدی :

« هیئت وكیله‌ده مطالعه اولندی . سرد اولنان اسباب و وقایع غیر معقول بولندی . معاونت لازمه یاپیله‌جغی طبیعیدر . آلای ۳ دن تصور اولنان قوتك اعزامی یاپیله‌جقدر . عصمت »

§ افندیلر ؛ هر موفقیتسزلكك صوكنده ، بر طاقم دیدی قودیلرك میدان آلسنه انتظار اولنملیدر . كدوس محاربه‌سندن صوكره‌ده ، وضعیت عمومیه فجیع بر منظره عرض ایدنجه ، هر طرفده قیل وقال وحقلی و حقسز تنقیدات باشلادی .

بعضیلری و بالخاصه قوای سیاره‌جیلر ، ادهم و قرده‌شلری ، بوتون تقصیراتی جبهه قوماندانی و نظامیه فرقه‌لرینه عطفاً كندیلرینك مشكل وضعیتده براقیلمش اولدقلرینی پروپاغاندا ایدییورلر و اردو قوماندانی ، خطالرینی قپاتمق ایچون بزه عطف قصور ایدییور دییورلردی .

اردو ، دخی قوای سیاره‌نك هیچ بر ایش یاپمدیغی و یاپمغه مقتدر اولمدیغی و محاربه‌ده ویریلن امرلره اطاعت ایتمدیكنی ، دائما تهلكه‌دن اوزاق بولندیغنی ادعا و اثبات ایدییوردی .

§ افندیلر ، تكرار براقدیغم نقطه‌دن ، ایضاحاته دوام ایتمك اوزره كوچوك بر وقعه‌یی بوراده ذكر ایتمه‌مه مساعده‌كزی رجا ایده‌جكم . معلومدر كه بویوك ملت مجلسنك حین تأسسنده وضع اولنان اساسانه كوره ، هیئت اجرائیه نامی ویریلن حكومتك اعضاسی ، دوغریدن دوغری‌یه وآیری آیری مجلس طرفندن انتخاب اولونیوردی . بو اصول ، ٤ تشرین ثانی ۳۳٦ تاریخنه قدر تطبیق اولندی . بوباده‌كی قانون ، آنجق بو تاریخده ، « اجرا وكیللری ، بویوك ملت مجلسی رئیسنك ، مجلس اعضالرندن كوستره‌جكی نامزدلر میاندن ، اكثریت مطلقه ایله انتخاب اولنور » صورتنده تعدیل اولندی .

ایشته ، عرض ایتمك ایسته‌دیكم خصوص ، وكیللرك انتخابنه عائد قانونك تعدیلنی مستلزم سببلردن بریدر .

افندیلر ؛ ٤ ایلول ۳۳٦ تاریخنده توقاد مبعوثی بولنان ناظم بك ، ۸۹ رأیه قارشی ۹۸ رأی ایله مجلسجه داخلیه وكالتنه انتخاب اولندی . ناظم بك ، دقیقه فوت ایتمكسزین بویوك استعجال ایله وكالت مقامنه كیدوب ایفای وظیفه‌یه باشلادی . بعده ، هیئت اجرائیه رئیسی ده بولندیغم حسبیله بنی زیارته كلدی .

بن ، ناظم بكی ، قبول ایتمدم . مجلس عالینك ، مظهر اعتماد و انتخابی اولان بر وكیلی قبول ایتمه‌مكله ، اختیار ایتدیكم معامله‌نك ماهیت و نزاكتنی البته تقدیر ایدییوردم . فقط ، مملكتك بویوك منفعتی ، بنی بو یولده حركته مجبور طوتیوردی . بالطبع ، حركتمك سببنی ایضاح و اثبات ایده‌جكمدن و ایضاح ایده‌جكم نقطه‌نك مجلس عالیجه‌ده مهم كوروله‌جكندن أمین ایدم .

أفندیلر ؛ مجلس اعضالری میاندن ، آیقیری بر طاقم پرنسیبلره تمایل كوسترنلر ظهوره باشلامشدی . بونلردن بری اولمق اوزره ، ناظم بك و رفقاسی الك چوق نظر دقتمی جلب ایلمشدی . ناظم بكك ، دها سیواس قونغره‌سی اثنالرنده ، كندیسندن آلدیغم سفسطه‌لرله مالی بعض مكتوبلریله نه ذهنیت و ماهیتده اوله‌بیله‌جكنی آكلامشدم . ناظم بك ، مبعوث اوله‌رق آنقره‌یه كلدكدن صوكره ، هر كون یكی یكی سیاسی فعالیتلر كوستریوردی . تشكله باشلایان هر حزب سیاسی ایله تماس فرصتنی قاچیرمیوردی .

ناظم بك ، بالذات و بالواسطه اجنبی محافلندن بعضیلریله تماس یولنی بولمش و تشویق و معاونه‌ده مظهریتنی تأمین ایتمشدی .

بو ذاتك ، خلق اشتراکیون فرقه‌سی دییه ، غیر جدی ، صرف جر منفعت مقصدیله بر فرقه تشکیلی تشبثی و اونك باشنده غیر ملی فعالیت سوداسنده بولندیغی ، مطلقا مسموعکمز اولمشدر .

بو ذاتك ، اجنبی محافله ، جاسوسلق ایتدیکنه‌ده اصلا شبهه ایتمیوردم . نته‌کیم ، بالآخره استقلال محکمه‌سی برچوق حقایقی میدانه قویمشدی .

ایشته ، افندیلر ؛ بو ناظم بك ، بالذات و آرقداشلری واسطه‌سیله یاپدیغی متمادی بزوپاغاندا سایه‌سنده و بزه مخالفته حاضرلانانلرك ، منافع عالیه‌ملتی اونوته‌رق یاردیملریله ، داخلیه وکالتنه کچیرلمشدی . بو صورتله ناظم بك ، حکومتك ، بوتون داخلی اداره‌سی ماکنه‌سنك باشنده ، مملکت و ملته دکل ، فقط ، پاره‌لی‌اوشاغی اولدیغی کیمسه‌لرك آرزوسنه انبوبوك خدمتی ایفا ایده‌بیله‌جك وضعیته کله‌بیلمشدی .

بالطبع افندیلر ، بوکا اصلا راضی اوله‌مزدم . اونك ایچون داخلیه وکیلی ناظم بکی قبول ایتمدم واستعفایه مجبور ایتدم . لزوم کوردیکی زمان دخی ، مجلسده ، جلسهٔ خفیه‌ده معلومات و مطالعاتمی آچیقجه سویلدم .

محترم افندیلر ، پك کوزل بیلیرسکز ، که سلطانلرله ، خلیفه‌لرله اداره اولنمش و اولنان مملکتلرده وطن ایچون ، ملت ایچون اك بیوك تهلکه ، سلطانلرك وخلیفه‌لرك دشمنلر طرفندن صاتون آلنملریدر . بو ، اکثریا سهولتله قابل تأمین اولمشدر . مجلسلرله اداره اولنان مملکتلرده‌ده ، الك مهلك جهت ، بعض مبعوثلرك اجنبی نام وحسابنه جالنمش وصاتون آلنمش اولملریدر . ملت مجلسلرینه قدر ، داخل اولمق یولنی بوله‌بیلن وطنسزلره تصادف ایتمك مستبعد اولمیه‌جغنه تاریخك ، بو بابده‌کی مثاللریله حکم ایتمك ضروریدر . بونك ایچون ملت ، وکیللرینی انتخاب ایدرکن ، چوق دقتلی وقیصقانج اولملیدر . ملتك خطادن صیانتی ایچون یکانه سالم چاره ، افکار وافعالیله ملتك اعتمادینه مظهر اولمش ، سیاسی برفرقه‌نك انتخابده ملته دلالت ایتمسیدر . علی العموم افراد ملتك ، نامزدلکلرینی اورته‌یه آتان هرشخص حقنده مدار حکم اوله‌جق موثوق معلوماته ومصیب رأیه مالك بولنه‌جغنی قبول ایتمك ، نظری اوله‌رق فرض‌اولونسه بیله ، بونك محض حقیقت اولمدیغی ، تجربه‌لرك تجربه‌لریله غیر قابل انکار بربداهت اولمشدر .

∴

افندیلر ، براقدیغمز نقطه‌یه ، یعنی غرب جبهه‌سنه عودت ایدییورم . کدوس محاربه‌سندن و اونك مادی‌ومعنوی جان‌صیقیجی نتیجه‌لرندن صوکره ، فؤاد پاشانك جبهه اوزرنده‌کی قوماندانلق تأثیرونفوذی صارصیلمش کبی کورولیوردی . کندیسنی قوماندادن چکمکی ضروری عد ایتمکه باشلادم . تام‌بوصره‌ده ایدی ، که فؤاد پاشا آنقره‌یه کلوب کوروشمك خصوصنی ٥ تشرین ثانی ١٣٣٦ تاریخلی شیفره ایله استیذان ایتدی . ٦ تشرین ثانیده آنقره‌یه کلسی مناسب اوله‌جغنی جواباً بیلدیردم . فؤاد پاشا ، علیهنده‌کی دیدی قودی وقوای سیاره موجودیتنك اردو انضباطسزلغی اوزرنده‌کی سوءتأثیراتی ، اوقدر

محسوس اولمغه باشلامشدی، که ۷ تشرین ثانی تاریخنده علی فؤاد پاشایه اك سریع بر صورتده آنقره‌یه کلمسی امر ایتمکی لزوملی کوردم.

افندیلر، آرتق علی فؤاد پاشانك غرب جبهه‌سنه قوماندا ایده‌مه‌یه‌جکنه قانع اولمشدم. او کونلرده موسقوواده بر سفارت هیئتی بولوندیرمق لزومی قارشوسنده بولونیوردق. اوحالده، فؤاد پاشا سفیرمز اوله‌رق موسقوواده کیده‌بیلیردی. غرب جبهه‌سی‌ده چوق جدی و دقتلی مساعی طلب ایتدیکندن بو جبهه قوماندانلغنی‌ده ذاتاً حرکات عمومیهٔ عسکریه ایله اشتغال ایتمکده بولونان ارکان حربیهٔ عمومیه رئیسی عصمت پاشایه ضمیمةً تودیع ایتمك اك سریع وموافق بر تدبیر اوله‌جقدی. بر جهتدن‌ده کرك داخلی عصیان واطاعتسزلقلره قارشی و کرك حرکات حربیه نقطهٔ نظرندن بویوك سواری تشکیلاتنه احتیاج، باهر ایدی. مخصوصاً بو تشکیلاتی وجوده کتیرمك ایچون‌ده داخلیه وکیلی بولونان رأفت بکه (رأفت پاشا) ضمیمةً بو وظیفه‌یی ویره‌رك کندیسنی قونیه و حوالیسنه کوندرمکی مناسب مطالعه ایدییوردم. چونکه رأفت پاشا، مختلف زمانلرده مختلف سببلرله قونیه‌یه، دکزلی‌یه کیتمش، غرب جبهه‌سنك جنوب قسمیله علاقه‌دار اولمش واو قسمیله مناسبتدار منطقه‌لری طانیمش بولونیوردی.
اوحالده مسئله‌یی شو صورتله حل ایده‌بیلیردم: جبهه‌یی ایکی‌یه آییرمق؛ مهم اقسامی احتوا ایدن ساحه‌یی، غرب جبهه‌سی تسمیه ایدرك، عصمت پاشانك قوماندسنه تودیع ایتمك؛ جنوب قسمنی‌ده، قونیه حوالیسنه کوندره‌جکم رأفت پاشایه ویرمك وهرایکی جبهه‌یی دوغریدن دوغری‌یه ارکان حربیهٔ عمومیه ریاستی مقامنه ربط ایتمك....

ارکان حربیهٔ عمومیه ریاستنه‌ده مدافعهٔ ملیه وکیلی بولونان فوزی پاشا وکالت ایده‌بیلیردی. فؤاد پاشا زماننده، جبهه‌دن سیواسه قدر ممتد بر، کری منطقه‌سی واردی. فؤاد پاشا بو منطقه‌یی اداره ایده‌بیلمك ایچون‌ده بر «جبهه قوماندانلغی وکالتی» مقامی احداثنه مجبور اولمشدی. بونك غیر طبیعی وغیر عملی اولدیغی میدانده ایدی. بناءً علیه، یکی ترتیبده بو کری منطقه‌سنی‌ده قسماً منزل ساحه‌سی اوله‌رق جبهه‌یه براقدقدن صوکره مدافعهٔ ملیه وکالتنه ربط ایتمك طبیعی ایدی. عصمت پاشانك بر زمان ایچون ارکان حربیهٔ عمومیه ریاستندن انفصال ایتمه‌سی اردونك تنسیق واحضارنده تأمین سرعت ایچون فائده‌لی کورولدیکی کبی رأفت بکك‌ده داخلیه وکالتی صفتنی موقةً محافظه ایتمسی بالخاصه منطقه‌سی داخلنده تأمین آسایش واهالیدن حیوان ولوازمه طوپلامق صورتیله، وجوده کتیرمکه مجبور اولدیغی سواری تشکیلاتی بر آن اول تعضو ایتدیرمك ایچون لزوملی ایدی.

افندیلر؛ ۸ تشرین ثانی ۳۳٦ ده، فؤاد پاشا، آنقره‌یه کلدی. استقبال ایچون بالذات استاسیونده بولونیوردم. پاشانی اوموزنده بر فلنته اولدیغی حالده قوای ملیه قیافتنده کوردم. غرب جبهه‌سی قوماندانی بو قیافته رغبت ایتدیرن فکر وذهنیت جریانلك بوتون غرب جبهه‌سی اوزرنده نه درجه ایلری بر تأثیر یاپمش اولدیغنی آکلامق ایچون آرتق تردده محل قالمامشدی. اونك ایچون فؤاد پاشایه قیصه بر مطالعه‌دن صوکره، یکی آله‌جغی وظیفه‌یی سویلدم. مع الممنونیه قبول ایتدی. عینی کونك کیجه‌سی عصمت ورأفت پاشالری دعوت ایدرك یکی وضعیت ووظیفه‌لری قرارلاشدیردق. کندیلرینه ویردیکم قطعی دیرکتیف: «سرعتله منتظم اردو وبویوك سواری کتله‌سی وجوده کتیرمکدن» عبارت ایدی.

بو صورتله ٣٣٦ سنه‌سی تشرین ثانیسنك سكزنجی كونی « غیرمنتظم تشكیلات فكرینی وسیاستنی ییقمق قراری » فعل وتطبیق ساحه‌سنه وضع ایدلمش اولدی .



§ محترم افندیلر ، بوراده ، بر آن توقف ایدرك نظرلرمزی استانبوله توجیه ایده‌لم . داماد فرید پاشا حكومتنك ، هرنوع دشمنلرله مشترك اولان (سلاح ایله نتیجه آلمق پلانی) ، تطبیقاتده موفق اوله‌مامشدی . داخلی عصیانلره مقابله و مقاومت ایتدك . یونان تعرضی الك نهایت برخطده توقف ایتدی . یونانلیلرك اوندن صوكره‌كی حركتلری‌ده محدود ساحه‌لره منحصر قالدی . داخلی عصیانلره ویونان جبهه‌سنه قارشی ، مقابل وجدی تدبیرلر آلمقده اولدیغمز كوروليوردی . داخلدن و خارجدن كلن مسلح مهاجماتك ، بالخاصه آنقره‌ده‌كی حكومت ملیه‌یی صارصه‌میه‌جغی آكلاشیلیوردی . بناءً علیه ، استانبولك ، مسلحاً تجاوز پولتیقه‌سی افلاس ایتمش بولونیوردی . بونی دكیشدیرمك ، یكیدن ، ظاهراً ائتلاف پولتیقه‌سنه كچمك صورتیله ، داخلدن انحلال ایتدیرمك پولتیقه‌سنك دها فائده‌لی اوله‌جغنه قناعت كتیردكلرینه حكم اولنه‌بیلیردی . طبقی ، ٣٣٥ ایلولنده داماد فرید پاشانك برنجی چكیلمسندن صوكره ، علی رضا پاشا قابینه‌سنك كلسیله اولدیغی كبی ، ظاهراً بزه ملایم ظن اولنان برپولتیقه ایله ، داخلدن بزی انحلال ایتدیرمك تشبثی تجدید اولنه‌جقدی .

بوندن صوكره‌كی مجادلاتمزده ، استانبول واسطه‌سیله ، داخلی و خارجی تشبثلر وضعفه القا ایده‌جك تاثیرلر ایله ، یونان اردوسیله اولدیغی قدر ، فقط آكلاشیلمسی وآكلانیلمسی دها كوچ شرائط ایچنده ، داخلی افساداته قارشی اوغراشدیغمز كوروله‌جكدر .

استانبولده ، توفیق پاشا موقع اقتداره كتیرلدی . داخلیه ناظری اوله‌رق احمد عزت وبحریه ناظری اوله‌رق صالح پاشالر قابینه‌ده بولونیوردی . توفیق پاشا قابینه‌سی ، درحال بزمله تماس ومناسبت آرادی . بو وظیفه‌یی ، باشلیجه احمد عزت پاشا درعهده ایتدی . سرای اركان حربیه‌سنده بولنان برضابط ، احمد عزت پاشا طرفندن بعض نوطلر ایله آنقره‌یه كوندرلدی . بونوطلرده ، اسكیسنه نسبتله دها مساعد شرائطله ، مثلا حاكمیت عثمانیه داخلنده ازمیرده یونانلیلر طرفندن برادارهٔ خصوصیه قبول ایدلمك كبی شرطارله ، برصلح عقدی أمیدنده بولندقلری وهرشیدن اول استانبول حكومتیله ، برائتلاف تأمیننك مهم اولدیغی بیلدریلیوردی .

احمد عزت پاشانك و داخل اولدیغی قابینه‌نك ، توركیه بویوك ملت مجلسنك و حكومتنك ماهیت وصلاحیتندن خبردار اولمدقلری ، حالا استانبولده برحكومت یاپمق و اوواسطه ایله مقدرات ملت وممللكت مسائلنی حل ایتمك خصوصلرنی درشوندكاری كوروليوردی .

احمدعزت پاشایی وتوفیق پاشا قابینه‌سنی ، وضعیتدن خبردار ایتمك وتماميله تنویر ایتمك مقصدیله ، ایجاب ایدن معلومات ومطالعاتی مفصلاً یازدیروب آنقره‌یه كلن مأمور مخصوصله ، ٨ تشرین ثانی ٣٦ تاریخنده اینه‌بولی استقامتنده یوله چیقاردق .

١٢ تشرين ثانی ٣٣٦ كونی ، زونغولداقدن يوزباشی كمال امضالی قيصه بر تلغراف آلدم . بونده ، شيفره‌لی برتلغرافی كشيده ايتمك اوزره استانبولدن حركت ايتديرلدم ، دينيليوردی . موضوع بحث شيفره‌لی تلغراف ، داخليه ناظری عزت پاشا امضاليدی . استانبولده ٩ تشرين اول ٣٣٦ تاريخنده يازلمشدی .

بو تلغرافنامه‌ده ، استانبول ايله زونغولداق آراسنده فرانسز تلسزيله مخابره‌يه فرانسز مثللنك موافقتی آلنديغندن بحث اولندقدن صوكره ، « حكومت ايله بر ائتلاف اساسی قبول اولندیمی ؟ قبول اولنديسه ، نرده تلاقی ممكن و اورايه هانكی طريقله كلمك مناسب اوله‌جغی » صورولمقده ايدی .

استانبول پوسته و تلغراف مدير عمومیسی اورخان شمس الدين امضالی ١١ تشرين ثانی ٣٣٦ تاريخلی بر امرده ، قسطمونی پوسته و تلغراف باش مديريتنه ورود ايديوردی . بو امر انكلی مديريتنه كوندريلن غير رسمی بر مكتوبك طرفدن چيقيوردی . امر عيناً شودر :

« ماده — ١ — آناطولو ايله پايتخت آره‌سنده تلغراف مخابراتنك بر آن اول تأسيسی ملتزمدر .

ماده — ٢ — بومقصدك تأمينی ضمننده برطرفدن صبانجه ايله كيوه آره‌سنده‌كی خط كبيراوزرنده قابل تعمير اولان تلرك سرعتله اصلاحی وديكر جهتدن‌ده مهم عمليات وانشاآته احتياج كوسترن ازميت ، قندره ، ايخيلی مسافه‌سنك انشا وتعميرينه باشلانيلمسی موافق كورلمكده‌در .

ماده — ٣ — تعميرات مجموعه‌سنی اجرايه مأمور اولان استانبول فن مفتشی ذكی بك معيتنده بر باش چاوش ومقدار كافی عمله ايله ازميته متهیء حركتدر .

ماده — ٤ — داخلیه نظارت جليله‌سنك وثيقه‌سنی حامل اولان مأمورين موما اليهمك حسب الايجاب هر هانكی طرفده عمليات اجرا ايده‌جكلرنده حقلرنده مظاهرت ومعاونت لازمه ايفاسی جهتنك طرف عاليلرندن مقام عائديله بالمخابره تأمينی همم كار آكاهيلرندن منتظردر . ١١ تشرين ثانی ٣٣٦ »

بو تلغراف اوزرينه ، ايجاب ايدنلره ويرديكمز أمر ، استانبول ايله تمديدن توقی وتلغراف خطلرينی تعمير بهانه‌سيله كان اولورسه توقيفی لزومنه دائردی .

افنديلر ؛ عزت پاشانك بالواسطه كوندرديكی شيفره تلغرافنامه‌سنه جواب ويرمكی ، مأمور مخصوصله كوندرديكمز نوطه‌لرك طرفندن مطالعه ايدلمش اولديغی خبرينه تعليق ايديوردم . عزت پاشانك ، طرفمزدن ويريلن معلوماته مطلع اولدقدن صوكره‌ده ، فكرنده ثبات ايدوب ايتمه‌مكده اولديغنی آكلامق ايسته‌يوردم . بو خصوصی آكلاشيلدقدن صوكره ، عزت پاشايه آره‌ده‌كی واسطه‌لرله شو جوابی ويردم :

« ذات دولتلری وصالح پاشا حضرتلرينك‌ده داخل بولنملری مقتضی اولان هيئتله اك سهيل وسريع اوله‌رق بيله‌جكده تلاقی ممكندر . استانبولدن يا صپانجه‌يه قدر شمندوفر واورادن اوتوموبيلله وياخود بحراً بروسه‌يه وبنه اورادن اوتوموبيلله بيله‌جكه تشريف بيوريله‌بيلير . مبحوث استقامتلر اوزرنده شمديدن ايجاب ايدنلره تبليغات ياپيلمشدر . كانون اولك ايكيسنه قدر بيله‌جكده بولنه‌جق وجهله سياحتك تنظيم بيورلمسی واستانبولدن يوم وطريق حركتك شمدی‌يه قدر قوللانيلان واسطه ايله زونغولداغه اشعار بيورلمسنی رجا ايدرم . سياحتك ممكن اولديغی قدر دغدغه‌سز اجراسی خاطره قيلاندن عرض اولنور . ٢٥/٢٦ تشرين ثانی ٣٣٦ »

افندیلر، استانبولده ، ٢٣/٢٤ تشرین ثانی ٣٣٦ تاریخنده یازیلوب استانبوله مواصلت ایتمش اولان مأمور مخصوصك امضاسیله اینه‌بولی‌یه کوندریلن واورادن ٢٧ تشرین ثانیده آنقره‌یه چکیلان بر تلغرافنامه‌ده، شو معلومات ویریلیوردی :

« بوکون ٢٣ – ١١ – ٣٣٦ ده عزت پاشا نزدنده بولندیغم اثناده ، خارجیه ناظری ، وضعیت اخیرهٔ سیاسیه حقنده آتیده‌کی بیاناتده بولنمشدر :

یکی کان انکلیز سفیری، ارمنستان، کورجستان وبرزمان صوکره ازمیر مسائل مهمه‌سنده حکومت عثمانیه لهنده بر صورت حلك تأمین ایدیله‌جکنی سویله‌مش، بو مساعد وضعیتدن استفاده ایده‌رك مملکتك تأمین آتیسنه صرف مقدرت ایدیله‌رك بو فرصت غائب ایدلمه‌ملیدر . شاید آنقره ، زمان قازانمق آرزوسنده ایسه بیله ، بر تماس حاصل ایده‌رك مقررات آتیه مشترکاً تأمین ایدلملیدر» دیدکدن صوکره شو سطرلر علاوه اولونیور :

« بیاناته علاوةً عزت پاشانك ، کندیسنه طرفمزدن کوندریلن خلاصه‌ده (شمدی‌یه قدر اولان مجادلاتك بوکون بخش وتأمین ایتمکده اولدیغی مساعده‌لردن استفاده وظیفه‌مزدر) جمله‌سنه استناداً اکر آناطولو ؛ کوندریله‌جك هیئتی قبول ایتمزسه ، شخصاً بنمله تماس ایده‌رك مقصدمزی شخصاً قرارلاشدیرملی‌یز . بوکاده موافقت ایتمدکاری تقدیرده ، موضوع بحث جمله‌ده‌کی فکردن فراغت آکلاشیله‌جغندن آرتق قابینه‌ده بولنمیه‌رق استعفا ایده‌جکنی و آرزو ایدرسه‌ك استانبولی نظر دقته آلمیه‌رق کندیسنك‌ده آناطولی‌یه کله‌جکنی سویله‌مش . »

افندیلر ؛ عینی تلغرافنامه‌ده ، استانبول مطبوعاتنده عزت پاشایه عطفاً شو بیاناتكده انتشار ایتدیکی مندرجدی : « حکومتك ، آناطولی‌یه بر مأمور مخصوص اعزامندن مقصدی آنقره‌ده کیلرله بر تماس حاصل اولوب اولمیه‌جغنی آکلامق ایچوندی . عودت ایدن مأمور ، بو تماسك تأمین ایدیله‌بیله‌جکنی آکلاتدی ومخابراتده تأمین ایدلدی . طبیعتیله ایجابنك اجراسنه توسل ایده‌جکز . »

بو طرز بیاناتك ، آناطولونك نقطهٔ نظرینه موافق اوله‌میه‌جغی وتکذیبی لازم کلدیکی مطالعه‌سنه قارشی بوکا قابینه موافقت ایتمه‌مش ، مع‌هذا عزت پاشا ، ترجمان حقیقت غزته‌سیله شو بیاناتده بولنمش : « منافع عالیهٔ مملکت ، شمدیلك بو مسئله‌ده مطبوعاتك اختیار سکوت ایتمسنی آمردر . بناءً علیه بر ایکی کون دها بیاناتده بولنمقدن معذورم . »

افندیلر ؛ توفیق پاشا ، احمد عزت پاشا ، صالح پاشا ، زمانك بیوك آدملری کبی طانیمشلردی . ماهیتلری عاقل ، مدبر ، دوراندیش بیلیوردی . بو سببله ، داماد فرید پاشا چکیلوبده یرینه ایلری کلنلری بونلردن عبارت بر قابینه موقع اقتداره کلنجه ، هرکسده درلو درلو أمیدلر اویاندی . توفیق پاشا قابینه‌سی ایلك آنده آنقره ایله تماس ومناسبت آرەنجه ، افکار عمومیه‌ده حسن نیتنه حکم اولنمامق ایچون سبب تصور اولنه‌مدی . هرکس، توفیق پاشا قابینه‌سنك موقع اقتداره کلسنی‌فال خیر عد ایتدی . بو قابینه‌نك ، مملکت وملتك اعظمی منفعتی تأمین چاره ووسائطلرینی بوله‌دن حکومته کلمش اولملرینی قبول ایتمك وانتدیرمك جداً مشکل ایدی . بالخصوص ، کندیلری‌ده استانبول محافلنده ومطبوعاتده قوللاندقلری طرز لسانله عمومك تلقیسنی تأیید ایده‌جك وضعیت آلمش بولونیورلردی .

بز ، حقیقت وضعیتك ، عمومك ظن وتلقیسی کبی اولمدیغنه تماماً قانع بولونیوردق . فقط ،

استانبولك ، چارهٔ خلاص ایجون وقوع بولان ائتلاف و ملاقات تکلیفلرینی افکار عمومیه‌یی تطمینه مدار اوله‌جق شرائطی احضار ایتمه‌دن رد ایتمکی موافق بولمدق . اونك ایچون ، بالخاصه عزت وصالح پاشالرك داخل بولنه‌جغی بر هیئتله بیله‌جکده ملاقاتی تنسیب ایتدك . بو ذواتله کوروشدکدن صوکره ، عامه‌نك بوتون ظن و تلقیسنك اساسسز اولدیغنك آکلاشیله‌جغنه شبهه‌م یوق ایدی . برده ، هر نه اولورسه اولسون ، افکار عمومیه‌جه ، اشارت ایتدیکم اوصافده طانمش بو ذواتك ، استانبولده حکومت تشکیل ایتمسنك مقصد ملی ایچون نه قدر مضر اولدیغی میدانده ایدی . بناءً علیه ، ملاقاتدن صوکره‌ده ، کندیلرینك عودتنه مساعده ایتمه‌مك لزومی نتیجه طبیعی ایدی . ایشته ، بو ملاحظاته بناءً ، عزت پاشا هیئتیله بیله‌جکده ملاقات قرارلاشدیرلدی . ملاقات ، ٢ کانون اولده دکل ، فقط ٥ کانون اولده وقوع بولدی .

افندیلر ، بو ملاقاته انتظار ایدرکن ، اوکونه قدر جبهه‌ده و آنقره‌ده جریان ایدن حادثاتی خلاصةً عرض ایده‌یم :

افندیلر ، خاطرلارسکزکه ، عزت پاشانك مأمور مخصوصنك اینه‌بولی اوزرندن استانبوله حرکت ایتدیرلدیکی ٨ تشرین ثانی ٣٣٦ کونی ، فؤاد پاشانك موسقووا سفارتی ، عصمت و رأفت پاشالرکده غرب جبهه‌سنه مأموریتلری تقرر ایتدیرلمشدی . عصمت پاشا ، ایرتسی کون جبهه‌یه حرکت ایتدی ، ١٠ تشرین ثانیده وظیفه‌یه باشلادی .

اوزمانلر ادهم بکك یقین آرقداشی بولنان برذاتك ، ١٣ تشرین ثانی ٣٣٦ تاریخلی ، اسکیشهردن بر شیفره تلغرافنی آلدم . بو تلغرافده دینیلیوردی‌که : « ادهم بکك ، فؤاد پاشاحضرتلری رفاقتنده روسیه‌یه کیده‌جکی شایعه‌سی جبهه محیطنده وکریده بولنان اهالی طرفندن برسؤ فکره حمل ایدلمکده‌در . بو کبی ذواتك محیطکزدن اوزاقلاشدیرلمسی ، ذات دولتلرینك دیکتاتورلك اعلان ایده‌جککز ذهابنی تولید ایتمشدر . . . . . . »

افندیلر ، فی الحقیقه ادهم و برادرلرینك تورکیه‌دن اوزاقلاشملری ، تورکیه‌نك و کندیلرینك منفعت و سلامتی نقطهٔ نظرندن موافق ایدی . بو سببله ، فؤاد پاشایه ، آرزو ایدرلرسه ، بونلری‌ده برابر آلوب مناسب صورتده توظیف ایده‌بیله‌جکنی سویله‌مشدم . ادهم بکك آرقداشی طرفندن یازیلان بو تلغرافنامه مفادینك ، یالکز آرقداشنك مطالعه‌سی و حقیقته مطابق اولدیغی البته قبول ایدیله‌مزدی . چونکه ، نه جبهه‌نك ونه‌ده اهالینك ، ادهم بکك روسیه‌یه کوندریلوب کوندرلمیه‌جکی مسئله‌سیله علاقه‌سی یوق ایدی . باخصوص بن ، دیکتاتور اولمق ایسته‌یورم ، فقط ادهم و امثالی مانعدر ، اونك ایچون بو کبیلری اوزاقلاشدیرییورم . ذهابندن بحث اولنمسی بوسبوتون جالب نظر دقت اولدی .

عصمت پاشانك جبهه‌ده فعالیته باشلامسنی متعاقب ، ادهم بك ، راحتسزلغنی درمیان ایدرك آنقره‌یه کلدی و بوراده اوزون مدت اوطوردی . غیوبتنده قرده‌شی یوز باشی توفیق بك ، ادهم بکه وکالةً قوهٔ سیاره‌نك باشنده قوماندان بولونیوردی .

وضعیتی لزومی کبی تنویر ایده‌بیلمك ایچون ، برسلسلهٔ وقایعك بعض اساس نقطه‌لرینی اشارت ایتمك مناسب اولور . قوهٔ سیاره قوماندانلغی ، قره‌جه شهرده ، کندینه مربوط اولاق اوزره کتیزایجه « قره‌کچیلی » نامنده برمفرزه تشکیل ایتمشدی . بوندن ، غرب جبهه‌سی قوماندانلغنك معلوماتی یوقدی .

بومفرزه‌نك موجودیتی، ۱۷ تشرین ثانی ۳۳۶ ده تصادفاً اوكره‌نیلدی. جبهه قوماندانلغنك، بومفرزه‌نك موجودیتی حقنده معلومات طلبی وقطعه‌نك تفتیشه عرض ادلمسی امری، ادهم بك طرفندن اصغا اولنمدی. جبهه قوماندانلغنك، امور ملكیه‌یه، كری خدماته مداخله ایتمه‌ملری حقنده ویریلن امر عمومی‌یه مغایر اوله‌رق، قوۀ سیاره قوماندانلری، بالعكس كوتاهیه حوالیسنده، هرشیده كوسته‌ردیكی مداخله وعرفی حركاتنی تزیید ایلدی.

جبهه قوماندانی، ادهم بك قوۀ سیاره‌سنك، دیكر قوۀ سیاره‌لردن تفریقی ایچون «برنجی قوۀ سیاره» نامیله یاد ادلمسی امر ایتدیكی حالده، ادهم بك وقرداشی بونی بر دقیقه آلمق شویله دورسون، بو امره رغماً كندی كندینه «عموم قوای سیاره وكوتاهیه حوالیسی قوماندانی» عنوانیله بر موقع رسمیتی احداث ایلدی.

كوریلیوركه، ادهم بك وقرداشی، تحت امرلرنده‌كی قطعاتی تفتیش ایتدیرمیورلر و حائز اولمادقلری صلاحیت وعنوانلری كندی كندیلرینه طاقینیورلردی.

«عموم قوای سیاره قوماندان وكیلی توفیق» امضاسیله ۲۱ تشرین ثانی ۳۶ ده، جبهه‌قوماندانلغنه كلن برراپورده «۱۳ نجی دشمن فرقه‌سنك أمیر فتحعلی، الیاس بك، چارداق، امور بك اوزرندن كلمكده اولدیغی» و «كندی منطقه‌لرنده بولنان كردوسالیلرك دشمن عسكرینی دعوت ایتدكلری» نه دائر معلومات واردی. حالبوكه، حقیقتده، نه دشمن فرقه‌سی ایاریلیوردی و نه‌ده تورك اهالیسی دشمنی دعوت ایدیوردی. بو معلوماتك، مقاصد مخصوصه ایله ویرلدیكی آشكارلاشمقده‌در. اسلام اهالینك، دشمنی دعوتی، یالكز بر سببله ایضاح اولنه‌بیلیردی، كه اوده، برقرداشك ظلم وتعدیسنه اوغرایه‌جقلرینه ذاهب اوللریدر. انسته جبهه قوماندانی، وضعیتی بو شكلده مطالعه ایدرك ویردیكی امر عمومیده دیمشدی‌كه: «محاربه‌نك بحرانی اثناسنده‌كی تهورلرك تأثیریله، تدابیر عرفیه اتخاذ ایتمك قطعیاً مانع اولمق لازمدر. خیانتی، نه‌درجه محقق اولورسه اولسون، هیچ بركوی [illegible] حقی، اهالیدن هیچ بركیمسه، هیچ برمفرزه طرفندن، هیچ برجرم ایله اعدام اولنمه [illegible] وسائلری وسائر اهانتلری تبین ایتمش آدملرك، تحت الحفظ استجوابی محاكمه‌[illegible]لری ایجاب ایدر.»

عموم قوای سیاره قوماندان وكیلی توفیق بك بوامرده اعتراض ایتدی.

افندیلر؛ دشمن، قوتلرینی طوپلاو بولندیرمق مقصدیله آلدیغی ترتیبات یوزندن، قوۀ سیاره قوماندانلغی منطقه‌سنده بعض یرلری تخلیه ایتمشدی. بورالرده، حكومت ملكیه تأسس ایدنجیه قدر امنیت اداره‌سی ایچون، تشكیلات عاجله اتخاذینه لزوم واردی. بوسببله، ژاندارمه خدمتنده بولنمش افرادن وحسن حال اربابندن سچیله‌رك یوز اللی موجودنده برصحرا ژاندارمه بلوكی تشكیلی وسیماو وحوالیسی قوماندانلغی نامی آلتنده برمقام احداث ایدلدی. بومقام، تحدید اولنان منطقه داخلنده، انضباط داخلی ایشلرینه باقه‌جقدی. قائممقام ابراهیم بك نامنده برذاتك مأمور ایدلدیكی بومقامه، اداره وانضباط اعتباریله، بوحوالیده‌كی اخذ عسكر شعبه‌سیده مربوط اوله‌جقدی. قطعات نظامیه ویا سیاره قوماندانلری یالكز حركات عسكریه‌دن مسئول اوله‌جقلردی. بوحوالی قوماندانلغی تشكیلی مناسبتیله اوجوار اهالیسنه، جبهه قوماندانلغی طرفندن یازیلان بیاننامه‌ده: «سزك هردرلو دردلریكزی دیكله‌مك، عادلانه براداره تأسیس ایتمك وظیفه‌سیله سیماوده برحوالی قوماندانلغی

تشکیل ایدییورم.» جمله‌سی واردی. بوجمله‌یی، قوای‌سیاره قوماندانلغی طرفندن سوءتفسیره اوغرایه‌جغنی کوره‌جککز ایچون ، بالخاصه قید ایدییورم .

دشمندن تخلیص ایدیلن بوقضالرخلقی، تاریخ تخلیصدن اعتباراً، ایکی ماه مدتله خدمت‌عسکریه‌دن معاف طوتولمشلردی . عموم قوای سیاره قوماندان وکیلی توفیق بك ، بر ضدقه اسباب و مطالعه ایله بوحوالی قوماندانلغنه‌ده اعتراض ایتدی .

توفیق بك ، ٢٣ تشرین‌ثانی ٣٣٦ تاریخلی بر راپورنده : «بر دشمن فرقه‌سنك تعرضی اوزرینه، قوتلرینی کونان کویی شمالنده‌کی صرتلره چکدیکنی» بیلدیرییور و «صول جناحنده یونان جومبوردی استقامتنی تأمین ایدیکز ..» دییور .

دشمنك جدی برتعرضی اولمه‌مشدر . قوای سیاره قوماندانمنك مقصدیت ، تعمات نظامیه‌یی جبهه‌یه سوردوروب ، کندی قوتلرینی کریده طوپلامق اولدیغی آکلاشیلمشدی . جبهه قوماندانی عصمت پاشا، توفیق بکك ویردیکی معلوماتی جدی تلقی ایدرك، ایجاب ایدنلره ایجابنی کبی امرلرویرمش اولمقله برابر کندیسندن‌ده ، «تعرض ایدن دشمنك تخمیناً قاچ طوپ قوللاندقده اولدیغنی» و «قوری کویدن جاده بونجه چام کویه دوغرو بردشمن حرکتی وقوع‌بولمشمیدر » دیه صوردی وجومبوردی وادیسنك اسلام کوینه دوغرو تأمیننك جنوب جبهه‌سنه عائد اولدیغنی‌ده بیلدیردی .

توفیق بك ، ٢٤ تشرین ثانی ٣٣٦ تاریخنده جبهه قوماندانلنه یازدیغی تلغرافده ، برطاقم تعریضکار سوزلردن صوکره ، «بنده‌کز ، شمال و جنوب جبهه‌لرینك هرایکیسی‌ده عینی حکومتك امرنده اولدیغنی ظن ایدییورم . مادامکه دکلدر ، اداره‌سزلك یوزندن ، بیهوده ، بوراده ، اولاد وطنی قیردیرمیه‌جغم . یکرمی درت ساعته قدر صول جناحمز ، قوتلی بر صورتده تأمین ایدلمدیکی حالده قوای سیاره‌یی . . . افندی کوپریسی جوارینه چکه‌جکم . بوخصوصده مسئولیتك کیمه عائد اولدیغنی حکومت بولسون افندم . » دییوردی . غرب جبهه‌سی قوماندانی عصمت پاشا ، قوای سیاره قوماندانه جواب ویردی و دیدی‌که : «١٢ نجی قول اردو ، صول جناحکزدن قرق کیلو متره اوزاقده‌در . بوندن ماعدا ، کرك چکیلمش اولان دشمنی قطعی تعرضه وزورله یرندن آتمق وظیفه‌سی قطعاً‌نزه ویرنه‌مشدر . بناءعلیه قوای سیاره ، دشمنی تعقیب ایدن مستقل بر سواری فرقه‌سی وضعیتنده‌در . دشمنك ، فائق قوتله تعرضلرینه قارشی یالکنز بشنه اتخذ تدابیر ایدر و دشمن ، موضعی وجدی برحرکت یاپدقجه بوکا قارشی قطعی محاربه‌دن احتناب ایدر . بووظیفه‌لر ، سواری فرقه‌لرینه ویریلیر . جنوب جبهه‌سنده ، قوتلی سواری اولمایغندن سزك جبهه‌کزی سواری خطیله تمدیده امکان یوقدر . قوهٔ سیاره ایله جنوب جبهه‌سنك جناح خارجیدن ، متقابلاً یالکز تماس وارتباطی محافظه ایتمسی ممکن ولازمدر . خلاصه ، جبهه‌مز ایی اداره ایدلمکده‌در .. الخ »

افندیلر ، غرب جبهه‌سی قوماندانلغی ، بالطبع اردونك بودجه‌سنی تنظیم ایتمك ایسته‌یوردی . بومقصدله ، ٢٢/٢٢ تشرین ثانی ٣٣٦ ده عموم جبهه قطعاتندن منتظم بر قوهٔ عمومیه طلب ایدلدی . جبهه قطعاتندن کاملاً جواب کلدی . قوای سیاره ، طلب اولنان قوهٔ عمومیه‌یی کوندرمه‌دی . بوخصوصده جبهه‌دن وقوع بولان استیضاحه کلن جوابده ، توفیق بك دییوردی‌که : «قوای سیاره نه برفرقه ، نه‌ده بر قوهٔ منتظمه حالنه افراغ ایدیله‌مز ...... بوسرسریلرك باشنه نه بر ضابط ، نه‌ده حساب مأمورری قویمق

ممکن اولمەمغله برابر قبول ایتدیرلمسی امکانیده یوقدر . چونکه ضابط کوردیلرمی ، عزرائیل کورمشجەسنه عصیان ایدییورلر . بزم مفرزەلرمز ؛ پهلوان آغا ، احمد اونباشی ، صاری محمد ، خلیل أفه ، طوپال اسماعیل کبی آدملر طرفندن اداره ایدلمکدەدر . و بلوك امینلریده یازدیغنی اوقویەمز واوقودیغنی یازەمز آدملردن متشکلدر و سن یاپامیورسك دیه بونلرك تبدیلی امکانیده یوقدر . قوای سیارەنك شمدی‌یه قدر اولدیغی کبی کلیشی کوزل اداره ایدلمسی ضروریدر . . . . اساساً قوهٔ سیارەیی ضبط وربط و انتظامه قویمق دکل ، بو فکرك میدان آلمقده اولدیغی حس ایتدیکی آنده انحلال ایدر . رجا ایدرم ، بویازدیغم شیلری برشیئه حمل ایتمەییکز ... »

افندیلر ؛ تام بوکونلرده ، دشمنك، بروسه جبهەسی ایلریسنده، ازنیق جوارلرنده برفعالیتی حس اولندی . جبهه قوماندانی ، بالذات اورایه کیدەرك یقیندن اتخاذ تدابیره مجبور ایدی . اونك ایچون ٢٨ تشرین ثانی ٣٣٦ تاریخنده، قوای سیاره قوماندان وکیلی توفیق بکه جواب ویریرکن « بوکون بیله‌جکه کیدییورم. عودتده ذات عالیلریله ترەده شفاهاً کوروشمك قابل اولور.» سوألنی صورمشدی. جبهه قوماندانه جواب ویرلەمشدی. جبهه قوماندانی، ازنیق وضعیتنه قارشی تدابیر وترتیبات ایله مشغول بولندیغی صرەده، قوهٔ سیاره قوماندانلغندن محاربه راپورلری ورود ایتمەمکه باشلامش.. سببی صورولمش: « راپورلر وقت لازمنده آنقرەده بویوك ملت مجلسی ریاستنه یازلمشدر . امضا : یوزباشی تحسین » تلغرافی آلنمش .

افندیلر ؛ برجبهه قوماندانی ایچون، جبهەسنك برقسمنده جریان ایدن حادثاتدن معلومات آلەمەمق نەقدر مشکل برحالدر . بویله مهمیت ایچنده قالمق بوتون جبهەنك ادارەسنی یا کلش یولەسوق ایدەبیلیر. غیرقابل تعمیر مهالکه سبب اولەبیلیر. جبهه قوماندانی عصمت پاشا، کیفیتی آنقرەده بولنان قوای سیاره قوماندانی ادهم بکه ٢٩ تشرین ثانی ٣٣٦ تاریخنده یازەرق راپورلر ایچون وکیلنك ایقاظ ایدلمسنی ملحوظ ... بیلدیرییور .

عصمت پاشا ، ٢٩ تشرین‌ثانی ٣٣٦ ده ، بزەده شوتلغرافی کوندردی :

« آنقرەده ارکان حربیهٔ عمومیه ریاستنه

آنقرەده بویوك ملت مجلسی ریاستنه

١ — قوای‌سیاره قوماندانلغی، ٢٧-١١-٣٣٦ آقشامندنبری جبههقوماندانلغنەراپورویرمەمکدەدر.

٢ — بوکون ادهم بکدن، وکیلنی ایقاظ ایتمسنی رجا ایتدم. استرداد اولنان اراضیده ادارهٔملکیه ایچون احداث اولنان سیاووحوالیسی قوماندانلغی سببیله توفیق‌بکك متأثر اولدیغندن باحث ادهم بکدن بوکون برتلغراف آلمش وجواب ویرمش ایدم . وضعیتده شایان دقت برفوق‌العادەلك وارایسەده فضله معلوماتم یوقدر . اوراده موجود معلوماتك اشعارینی استرحام ایدەرم . »

افندیلر ؛ غرب جبهەسی قوماندانلغیله قوای سیاره قوماندانلغی آرەسنده جاری مخابراته وحادث اولان وضعیته ناصل تماس واطلاع حاصل ایتدیکمی مساعده بیوروررسه کز ایضاح ایدەیم :

قوای سیاره قوماندان وکیلی توفیق بك طرفندن عصمت پاشایه یازیلان ، فراری و جاسوسلرك استقلال محکمه‌سنه وبرلمسنه اعتراضی متضمن وقوۀ سیاره‌نك صول جناحی یکرمی درت ساعته قدر ازن ایکنجی قول‌اردوجه تأمین ایدلیه‌جك اولورسه قوتی افندی کوپریسنه چکه‌جکی حقنده‌کی تلغرافنامه‌لری ، بکا آنقره‌ده بولنان ادهم بك ویردی . بن ، بالطبع بو تلغرافلری معنیدار بولدم. قوۀ سیاره‌نك وضعیتنده اتخاذ تدابیری مستلزم شایان دقت برحال کوردم . اونك ایچون ، عصمت پاشایه ، بو تلغرافلره ادهم بك واسطه‌سیله مطلع اولدیغمی بیلدیردیکم ۲۵ تشرین ثانی ۳۳٦ تاریخلی تلغرافنامه‌مده ، « توفیق بکك اهمیت ویردیکم بومراجعتنه قارشی نه‌طرزده جواب ویرلدیکلمك و نه کبی تدابیر اتخاذ بیورولدیغنك بوکیجه اشعارینی رجا ایدرم » دیمشدم .

عصمت پاشا ، جریان ایدن مخابره‌یی عیناً بیلدیردی .

افندیلر ، بر طرفدن‌ده ، ۲۸ تشرین‌ثانی ۳۳٦ تاریخندن اعتباراً ، قوای سیاره‌نك صباح وآقشام راپورلری ، عموم قوای سیاره قوماندان وکیلی محمد توفیق امضاسیله دوغریدن دوغری‌یه بکا بیلدیرلمکه باشلادی . توفیق بکه شوشیفره تلغرافی یازدم :

آنقره
۲۹/۳۰ تشرین‌ثانی ۳٦

برنجی قوۀ سیاره قوماندان وکیلی توفیق بك افندی‌یه

ایکی اوچ کوندنبری دوغریدن دوغری‌یه طرف عاجزانه‌مه کوندرمکده اولدیغکز راپورلرك صوك ماده‌سنده، غرب جبهه‌سی اردو قوماندانلغنه ویرلمش اولدیغنك مقید بولنمدیغی نظردقتمی جلب ایتدی. برسهومیدر ، یوقسه برسببه‌می مستنددر ؟ بوبابده اعطای معلومات بیورولمسی رجا ایدرم .

توركیه بیوك ملت مجلسی رئیسی
مصطفی کمال

بوتلغرافه توفیق بکدن جواب آلمدم . فقط ، آنقره‌ده بولنان ادهم بکدن مرحوم حیاتی بکه شویله برتذکره کوندرلدی :

۳۰ ـ ۱۱ ـ ۳٦

حیاتی بك قرداشمه

توفیق بکله عصمت بك افندی آره‌سنده‌کی سوءتفهمك اسبابیله بو خصوصده هر ایکیسیله واقع

مخابراتمزی عیناً تقدیم ایدیورم . لطفاً پاشا حضرتلرینه قرائت و ارائه‌سیله یا کاش تلقیه میدان ویرمه‌سی رجا ایدرم افندم .

قوای سیاره وکوتاهیه حوالیسی قوماندانی
ادهم

افندیلر ، بوندن کریده ملفوف مخابراتده شایان دقت اولان نقطه‌لر شونلردی ؛ توفیق بك قرده‌شنه دیبورکه : « سیماو وحوالیسی قوماندانلغنه قطعیاً احتیاج یوقدر. بوحوالی قوماندانك اسکیشهره عودتی ایچون شمدی امر ویرده . » توفیق بك ، عصمت پاشانك خاتمه خدمتاً یا نامه‌سنی‌ده ، شوصورتله تفسیر ایدیورایدی : « بو نامه ، مواقعده بزم عدلتمز ، امنیتمز ، ناموسمزه حسبه حرکت ایتدیکمزی اعلان ایدیور .... قوای سیاره ، بونی قطعیاً قبول ایتمز . بونقاط حل ایدیلنجیه‌قدر ، قوای سیاره ، غرب جبهه‌سی قوماندانلغنی طانیمه‌جقدر . »

بوبك اوزرینه ، ادهم بك ، عصمت پاشایه یازدیغی تلغرافده ، برادرینك تأثرندن بحث ایتدکدن صوکره بو اجراآتك عودتنه تأخیرینی رجا ایدیور . برادرینه‌ده ، غرب جبهه‌سی قوماندانلغنه یازدیغندن واعتدال ونزاکتله حرکت ومقابله ایتمه‌لك لزومندن بحث ایدیور . توفیق بك ۲۸ تشرین ثانی ۳۳٦ ده ادهم بکه یازدیغی جوابی تلغرافده : « ناموسمزله اوینیان غرب جبهه‌سی قوماندانی بوندن بویله امر طانیمه‌جغمی وسیماوه کوندردیکی قوماندانه بوکون مدتیله اسکیشهره عودت ایتمسی ایچون امر ویردیکمی ..... یازمشدم . » دیدکدن صوکره « بوخصوصده بشقه شی دوشونه‌مم ودوشونه‌بیلمك امکانی‌ده یوقدر افندم » دیيوردی .

توفیق بکك ، برادرینه اولان عینی تاریخلی دیکر بر تلغرافنامه‌سنده‌ده : « .... حزنلی برشی حس ایدرسه‌م بوبکی احداث ایدیلن قوماندانلغك هیئت مجموعه‌سنی محفوظاً غرب اردوسنه اعاده ایده‌حکم . غرب اردوسی قوماندانی عصمت بکك بوجبهه قوماندانلغنی اداره ایده‌میه‌جکنی آکلایورم » دیلمکده‌ایدی .

افندیلر ؛ بوندن صوکره ، قوای سیاره‌نك محاربه راپورلری آنقره‌ده ادهم بکه کلیور وادهم بك طرفندن غرب جبهه‌سنه کوندریلیورمش .

بوندن اشه ، قوهٔ سیاره قوماندانلغی ، غرب جبهه‌سی مخابراتنه سانسور قویمش . تلغراف وتلفون خطوطنك قوهٔ سیاره قوماندانلغنك مخابراتیله مشغول اولدیغندن بحثله جبهه ایله مخابرات صورت علنیه ورسمیه‌ده منع ایدلمش . عینی زمانده ، قوهٔ سیاره‌نك ، اسکیشهر جوارینه تجاوزاتده بولنه‌جغی اشاعه ایدلمشدی .

محترم افندیلر ؛ بووضعیتی هپ برابر مطالعه ایتمکه‌مدار اوله‌جق قدر معلومات عرض ایتدیکمی امید ایدرم . سوزلمه آکلاشیلمقده ایدی ، که ادهم ، توفیق قرده‌شلر وکندیلرینك‌هم فکری اولان بعض آرقداشلری ، حکومت ملیه‌یه قارشی عصیانه قرار ویرمشلردی . بوقرارلرینك تطبیقنه ، جبهه‌ده ، توفیق بك وسیله آرارکن وقوتلرینی جبهه‌یی ترك ایدرك طوپلارکن ، آنقره‌ده ادهم بك ومبعوث اولان قرده‌شی رشید بك وداها برطاقملری سیاسةً چالیشیورلردی . عصیان پلاننده موفق اوله‌بیلمك ایچون ، هرشیدن اول بوکا مانع تصور اولنان غرب جبهه‌سنده‌کی اردونك باشنده‌کی قوماندانی ، اعتبار

ومقامندن دوشوره‌رك ، اردویه حاكم اولمق الزم ایدی . اوندن صوكره‌ده ، مجلس افكار عمومیه‌سنی تماماً كندی لهلرینه چویره‌رك قوماندان‌ویا وكیل ویا حكومت اسقاطنده مظهرسهولت اولمق مهم‌ایدی. ایشته بومقصدلرله چالیشمقده اولدقلرینه بزده شبهه قالمامشدی . ادهم بكك ، عصمت پاشایه وقرده‌شی توفیق بكه یازدیغی تلغرافلرده قوللاندیغی ملایم ونازكانه بعض كلمه‌لرك ، هنوز زمان قازانمق مقصدینه معطوف اولدیغنه ومسئله‌یی عصمت پاشا ایله توفیق بك آره‌سنده سوء تفهمدن متولد برتأثردن ، الك نهایت توفیق بكك عصبیتنه مغلوب اوله‌رق فضله حركتندن عبارت كوستروب، كندیلرینك غایت‌مطیع ومتواضع اولدقلرینی برزمان ایچون دها كوسترمكه چالیشدقلرینه حكم ایتمه‌مك ممكن دكلدی . بزده ، وضعیتی اولدیغی كبی جدی تلقی ایتدك . سیاسی وعسكری تدبیرلرمزی اوكا كوره تطبیقه باشلادق .

افندیلر ؛ عرض ایتملی‌یم ، كه هرنقطهٔ نظردن كرك جبهه‌ده وكرك آنقره‌ده ایجاب ایدن تدبیرلری آلدیرمشدم . ادهم وقردشلرینك عصیانندن اصلا چكینمه‌یوردم . عصیانلری حالنده ، تأدیب وتجزیه اولنه‌بیله‌جكلرینه شبهه یوقدی . اونك ایچون غایت سرین وكنیش حركت ایدییوردم . ممكن اولدیغی قدر كندیلرینی نصیحتله دائرهٔ ادب واطاعته كتیرمكه چالیشمغی ، بونده موفق اوله‌مدیغم تقدیرده ، افكار عمومیه‌ده دها زیاده وضوح پیدا ایده‌جك اولان افعال وحركات متجاوزانه‌لرینك ایجابنی یاپمغی ترجیح ایدییوردم . بومطالعه‌یه بناءً آنقره‌ده بولنان ادهم ورشید بكلری وبعض ذواتی برابر آله‌رق بالذات اسكیشهره كیتمكه واوراده عصمت پاشا ایله‌ده برلشه‌رك وجاهاً قونوشمغه وآكلاشمغه ، ۲/۳ كانون اول ٣٣٦ تاریخنده قرار ویردم . ادهم بكك بوسیاحتده بكا رفاقتدن اجتناب ایده‌جكنی تخمین ایدییوردم . حالبوكه ، هرحالده ادهم بكی برابر آلوب كوتورمك بنجه لزوملی ایدی . بونك ایچون آرزوسی اولسون اولمسون ، ادهم بكی برابر كوتورمك ویاخود اصراری حالنده اوكا كوره معامله‌ده بولنمق اوزره ایجاب ایدن تدابیری‌ده امر ایتمشدم .

فی‌الحقیقه ، ایرتسی كون ، ادهم بك خسته‌لكندن بحث ایدرك برابر سیاحت ایده‌میه‌جكنی بیلدیردی. دوقتور عدنان بك‌ده ادهم بكك راحتسزلغنك سیاحته مانع اولدیغنی سویلدی، اصرار ایتدم . نهایت، ٣ كانون اول ٣٣٦ آقشامی برترن‌مخصوصله اسكیشهره حركت ایتدك. ادهم وبرادری رشید بكلردن ماعدا برابر بولنان آرقداشلردن باشلیجه‌لری شونلردی :

كاظم پاشا ، جلال بك ، قلنج علی بك ، ایوب صبری بك . حقی بهیج بك ، حاجی شكری بك.

٤ كانون اول ٣٣٦ صباحی ایركندن هنوز بن اویقوده ایكن ترن اسكیشهره واصل اولدی. دها اول عصمت پاشانك هنوز بیله‌جكده بولندیغنی آكلاشلمش اولدیغندن اسكیشهرده دورمایوب بیله‌جك استاسیونه كیتمكه قرار ویرمشدك. اسكیشهرده اویاندیغم زمان، ترنك نیچون طوروب حركتنه دوام ایتمدیكنی صوردم . یاورلرم ، آرقداشلرك صباح قهوه آلتیمی یاپمق اوزره استاسیونك قارشوسنده‌كی لوقنطه‌یه كیتدكلرینی و شمدی كلمك اوزره بولندقلرینی سویلدی . چابوق كلملری ایچون خبر كوندرلمسنی اخطار ایتدم . برقاچ دقیقه صوكره ، حاضرز دینیلدی . بوتون آرقداشلر كلدیمی ؟ دیدم . بونك اوزرینه یاپیلان تحقیقدن آكلاشیلدی‌كه، هركس حاضردر آما ادهم بك برآرقداشیله برابر اورته‌ده یوقدر . درحال ادهم بكك فرار ایتدیرلدیكنه حكم ایتدم . فقط بوحكمی كیمسه‌یه سویله‌مدم . یالكز اوحالده ، دیدم ، ادهم بك اولمقسزین بزم بیله‌جكه كیتمه‌مزده برفائده یوقدر . عصمت پاشای‌ده بورایه دعوت ایدرز .

عصمت پاشاده ، تلغراف باشنده ، خصوصی محاوره‌دن صوکره اسکیشهره حرکت ایتدی . دها اول یالکز و خصوصی کوروشمه‌من لزوملی اولدیغندن بن ده ، بر ایکی استاسیون ایلری کیده‌رك ، بولوشدق . برابر ٤ کانون اول ٣٦ آقشامی اسکیشهره کلدك . اوراده بکله‌ین آرقداشلرله هپ برابر برلوقنطه‌ده یمك یدك . ادهم بك حاضر دکلدی . نره‌ده اولدیغنی برادرندن صوردم . راحتسزدر ، یاتیور دیدی . او کیجه عصمت پاشا قرارکاهنده کاظم پاشا ، جلال بك ، حقی بهیج بك حاضر اولدیغی حالده رشید وادهم بکلرله قونوشه‌جقدق. اونك ایچون رشیدبك ، ادهم بکك خسته اولدیغنی سویلرکن کوروشمك اوزره قرارکاهه کله‌بیله‌جکنی‌ده علاوه ایتمشدی . یمکدن صوکره قرارکاهه کیتدك ، فقط، ادهم بك کلمه‌مشدی . رشید بکه نه‌وقت کله‌جکنی صوردم . ویردیکی جواب شو ایدی : ادهم بك بودقیقه‌ده قوتلرینك باشنده‌در :

بوخبره رغماً ، ساکن بولنغی وکوروشمکی ترجیح ایتدك .

شو نقطه‌یی‌ده ایضاح ایتملی‌یم ، که بن، اسکیشهره برصفت‌رسمیه ایله کیتمه‌مشدم. بعض آرقداشلرك‌ده حضوریله عصمت پاشا ایله اولان ملاقات ومذاکراتمزی بیطرف بر آرقداش صفتیله یاپدیغمی سویله‌مشدم. عصمت پاشا ، وضعیتی ، جریان ایدن مخابراتی ، قوای سیاره قوماندان وکیلی صفتیله توفیق بکك آلدیغی وضع سرکشانه‌یی ایضاح ایتدی . رشید بك ، قردشلری وکندی نامنه جواب ویرییوردی . رشید بك ، غایت درشت ومتجاوزانه قونوشمغه باشلادی . قردەشلرینك برر قهرمان اولدقلرینی ، هیچ کیمسه‌نك تحت امرینه کیرمیه‌جکلرینی وبونی بویله‌جه قبول ایتمکه هرکسك مجبور اولدیغنی بی پروا سویلیور واردو ، ضبط وربط ، قوماندا ، حکومت مفهوملرینه وبونلرك ایجاباتنه دائر سرد ایدیلن مطالعاته قولاق دخی ویرمیوردی . اونك اوزرینه ، بن ، دیدم که : « بودقیقه‌یه قدر سزکله اسکی بر آرقداشکز صفتیله وسزك لهکزده برنتیجه‌یه دسترس اولمق حس صمیمانه‌سیله کوروشیوردم. بودقیقه‌دن اعتباراً آرقداشلق وخصوصیته عائد وضعیتم ختام بولمشدر. شمدی قارشیکزده، تورکیه بویوك ملت مجلسنك وحکومتنك رئیسی بولنمقده‌در. رئیس دولت صفتیله غرب جبهه‌سی قوماندانه حالك ایجابنی تطبیقده صلاحیتنی قوللانمسنی امر ایدیورم . » درعقب عصمت پاشاده دیدی که ، « معیتمده بولنان قوماندانلردن هرهانکی بری بکا اطاعتسزلك ایتمش اوله‌بیلیر. بن، اونی تربیه وتأدیبه مقتدرم . بوخصوصده هنوز کیمسه‌یه قارشی عجزمی اعتراف ایتمش و هیچ کیمسه‌نك بکا عائد اولان بو وظیفه‌نك تسهیل ایفاسنه دلالتنی رجا ایتمش دکلم . بن وضعیتك ایجابنی یاپارم . »

طرفمدن وعصمت‌پاشا طرفندن آلنان بوجدی وضعیت‌اوزرینه آوازی چیقدیغی‌قدر باغیررجه‌سنه قونوشان رشیدبك، درحال التجاکارانه بروضعیت آلدی وایلری کیتمکده عجله‌ایدلمه‌مسنی و کندیسی قردشلرینك یانه کیدرسه برچاره‌تسویه بوله‌بیله‌جکنی بیان ایتدی. بوندن برنتیجه چیقمیه‌جغی، مقصدك قردشلرینی تنویر وزمان قازانمق اولدیغی میدانده ایدی. بوکا رغماً، رشید بکك بوتکلیفنی قبول‌ایتدك. ایرتسی کونی عصمت پاشانك حاضرلاته‌جغی بر ترەن مخصوصله کوتاهیه‌ده قردشلرینك یانه کیتمسنه موافقت اولندی. کاظم پاشانك‌ده رشید بکله برابر کیتمسی مناسب کورولدی . حرکت ایتدیلر .

محترم‌افندیلر؛ مساعده‌کزله بوحکایه‌یی‌شمدیلك‌بوراده‌براقه‌جغم. عینی کونده، یعنی ٥ کانون‌اول ٣٣٦ ده بیله‌جك استاسیونده بکله‌ین احمد عزت پاشا هیئتنه تماس ایده‌جکم .

خاطرکنزده‌درکه ، عزت پاشانك طلب وتکلیفی اوزرینه ، کندیلریله بیله‌جکده ملاقات تقرر ایتمشدی . هیئت، آیك دردندبری بنی بیله‌جك استاسیوننده بکله‌یوردی. هیئت، عزت، صالح پاشالرله سفرادن جواد ، زراعت ناظری حسین کاظم ، حقوق مشاوری منیر بکلر و خواجه فطین افندیدن مرکب ایدی . بیله‌جك استاسیون بناسنك بر اوطه‌سنده برلشدك . عصمت پاشاده واردی . ملاقات، شو طرزده جریان ایتدی : بن، ایلك سوز اوله‌رق ، « تورکیه بویوك ملت مجلسی وحکومتی رئیسی » دیه‌رك کندیمی تقدیم ایتدکدن صوکره ، « کیملرله مشرف اولیورم » سؤالنی توجیه ایتدم . صالح پاشا ، بنم مقصدمه انتقال ایده‌میه‌رك کندیسنك بحریه وعزت پاشانك داخلیه ناظری اولدیغنی ایضاحه قالقیشیرکن بن، درعقب استانبولده بر حکومت و کندیلرینی او حکومتك رجالی اوله‌رق طانیمدیغمی واکر استانبولده بر حکومتك ناظرلری اوله‌رق کوروشمك ایسته‌یورلرسه کندیلریله کوروشمکده معذور اولدیغمی بیان ایتدم . اوندن صوکره ، صفت و صلاحیت موضوع بحث ایدلیه‌رك مداوله‌افکار ایتمك تنسیب ایدلدی .

مکالمه‌نك بعض صفحه‌لرینه آنقره‌دن برابر کلن بعض مبعوث آرقداشلریده اشتراك ایتدیردم . برقاچ ساعت جریان ایدن مکالمه‌دن، کلن ذواتك اساسلی هیچ برمعلومات وقناعتلری اولمدیغی آکلاشیلدی. نهایت ، استانبوله عودتلرینه مساعده ایتمیه‌جکمی وبرلکده آنقره‌یه کیده‌جکمزی تبلیغ ایتدم .

ذاتاً انتظار ایتمکده بولنان ترنله حرکت اولندی . ٦ کانون‌اول ٣٣٦ده آنقره‌یه کلندك . استانبول هیئتنی ، آرزولری خلافنه توقیف ایتمشدم . فقط ، بونی اعلان ایتمکی فائده‌لی بولمدم . چونکه، عزت وصالح پاشالردن ودیکر ذواتدن حکومت‌ملیه امورنده استفاده‌یی دوشونه‌رك حیثیتلرینی‌محفوظ بولندیرمق ایستدم. بومقصدله، آنقره‌یه کلیر کلمز مطبوعاته تودیع ایتدیکم رسمی آژانس تبلیغنده، موضوع بحث ذواتك ، بویوك ملت مجلسی حکومتیله تماس ایتمك وسیله‌سیله استانبولدن چیقدقلرینی و مملکتك خیر وسلامتنه دها مثمر ومؤثر برصورتده چالیشمق اوزره التحاق ایلدکلرینی اعلان ایتدیردم .

افندیلر ؛ بز ، عزت پاشا هیئتیله بیله‌جك ـ آنقره یولی اوزرنده بولندیغمز ٥/٦ کانون اول ٣٣٦ تاریخنده رشید بکدن، کوتاهیه‌یه واردیغندن وارتسی‌کونی توفیق‌بکله ملاقات ایده‌جکندن، ادهم‌بکك‌ده اوراده مواصلتندن باحث وفقط هنوز مثبت بر معنا افاده ایتمه‌ین تلغراف آلدم . درت کون صوکره‌ده رشید بکك عودت ایدرکن اسکیشهردن کوندردیکی ٩ کانون اول تاریخلی بر تلغرافنامه‌ده؛ « توفیق ایله اولان مسئله ، حسن‌نتیجه‌یه ربط ایدلمشدر .» دنیلدکدن صوکره، « لکن طانیمق وطانیتمق ایستدیکمز ذواتك بسیط و زمانه لایق دوشونمه‌لری و یاخود دوشونه‌مدکلرینه بیك بر اشارت قونمشدر . » عباره‌سی اوقونمقده ایدی . رشید بك طرفندن اسکیشهرده غرب جبهه‌سی قوماندانی عصمت پاشایه‌ده، مسئله‌نك حل ومخابره‌نك تأمین ایدلدیکی وسیماو حوالیسی قوماندانلغنك اعاده اولنه‌بیله‌جکی سویلنمش ایدی . ٩ کانون‌اول ٣٣٦ده ادهم بکدن‌ده آلدیغم بر شیفره تلغرافنامه‌ده ؛ مسئله‌نك عصمت پاشا طرفندن بالالتزام وناموسم احداث ایدلمش اولدیغی آکلاتیلمق ایسته‌نیوردی . اوزمان سریاورم‌بولنان صالح بکك‌ده ، کویا آلمقده اولدیغی تدابیر و ترتیباتدن عیناً خبردار ایدلدکلری ذکر ایدیلیوردی . بنم اوهامه سوق ایدلدیکمی دلائلیله استخبار ایتدیکنی یازیوردی . اوندن صوکره ، بر طاقم تطمینکار جمله‌لرله ، قوای سیاره‌یه منسوب اولوب معدندن برای التحاق عودت ایدن و ارکان حربیهٔ عمومیه‌نك أمریله جنوب جبهه‌سنه سوق ایدیلن بر مفرزه‌سنك ، کندینه التحاقی و قوای سیاره‌نك فؤاد پاشا

زمانده سیار ژاندارمه تشکیلاتی موجبنجه بودجه‌یه داخل ایدلدیکلرندن محلله فضله پاره تأمین ایتمك ایستدیکنی کورولیوردی .

بن اوچ کون صوکره بوکا ویردیکم تعلیماتکار جوابده ، «صوك کونلرك تجلیات فعلیه‌سی ، بی توهمه دکل ، قطعی تردد سوء استعدادکزی اعتراف ایدرم» دیدکدن باشقه «..... وضعیت عمومیه‌مزك آهنك و انتظامنی اخلاله هیچ کیمسه‌یه مساعده ایتمه‌مسنی یازدم .

حقیقةً مسئله حل اولونمامشدی . ویره‌جکم ایضاحاتدن آکلاشیله‌جقدرکه ، ادهملك و قرداشلری ، زمان قازانمق ایچون بزی اغفاله چالیشیورلردی . مقصدلری ؛ ممکن اوله‌بیلدیکی قدر یکیدن قوت جلب وجمع ایتمك ودورت جهتده بولنان صاری‌آباده دونلری و فکه‌ده بولنان کوك‌بیرق طابوری کندینه التحاق ایتدیرمك وده حاجی محمد آغانك‌ده کندیلرینه برابر عصیانی تأمین ایتمك ، بر طرفدن‌ده جبهه قوماندانلرینی اسقاط و اردونك ضابطان و افرادینی کندیلرینه مقابله ایتمه‌لری ایچون پروپاغاندایه فرصت بولمق استیورلردی . فی‌الحقیقه ، سیار و حوالیسی قوماندانی ، سیاره کیتمك اوزره کوتاهیه‌دن کچرکن ، ادهم و توفیق بکلر طرفندن حبس اولونه‌رق کندی امرلری آلتنده و کوستره‌جکلری محلده استخدام ایدلمك اوزره کوتاهیه‌ده قالمسی امر اولونمشدر . بو امرلرك تأییدی لزومنی‌ده ۱۰ کانون‌اول ۱۳۳۶ ده جبهه قوماندانلغندن تبلیغ ایتشلردر . کورولیورکه ، هرشی حل اولوندی ، دینیلدیکی حالده مبدأده‌کی عدم اطاعت ، بلکه تجاوزات ایلرلمکده ایدی .

ادهمك ، قونیه ، آنقره ، خزانه داخل ، هرطرفه اللرنده خصوصی شیفره‌لر بولنان ، ارتباط ضابطلری عنوانیله ، بر طاقم مأمورلر کوندره‌رك یکیدن سلاح و حیوان تدارکنه باشلادی . بونلره وردکلری وثیقه و حکومت مأمورلرینه یازدقلری تنبیهلر حقنده بر فکر ایدینمك اوزره مثلا ، ۷ کانون اول ۲۳۳۶ ده آنقره شمالنده قلعه‌جك قائممقامنه یازدیغی تذکره‌یی عیناً اوقویه‌یم :

کوتاهیه
۷ کانون اول ۳۶

قلعه‌جك قضاسی قائممقامی جانب والاسنه

قوای سیاره مفرزه قوماندانلرندن اولوب زیرده کنیه‌سی محرر اسماعیل آغا قضای والالری داخلنده قوای سیاره‌یه منسوب اولوب مأذون وغیر مأذون مجاهدین ایله یکیدن سلاح وحیوان تدارکیله ، التحاق ایده‌جك وطنپرورلری آلوب کتیرمك وظیفه‌سیله مأموراً قلعه‌جکه اعزام قلنمشدر . کندیسنه هر درلو تسهیلات ومعاونات لازمهٔ وطنیه‌نك ایفاسنی رجا ایلرم افندم .

م . و . قوای سیاره وکوتاهیه حوالیسی قوماندانی
ادهم

غرب جبهه‌سی قوماندانی ، قوای سیاره قوماندانلغندن موجود جبخانه مقدارینی وصوك كوردوس محاربه‌سنده نه مقدار طوپجی جبخانه‌سی صرف ایدلدیكنی‌صورمسی اوزرینه ، قوای سیاره قوماندان وكیلی توفیق امضاسیله ١١ كانون اول ٣٣٦ ده ، « . . . بو یازیشكزدن بزه امنیت ایتمدیككزی آكلابورم . جبخانه نه ییننیر ، نه ایچیلیر ، آنجق دشمنه آتیلیر . بو امنیت مسئله‌سی وارد خاطر ایسه ، جبخانه كوندرمیه‌بیلیرسكز . » طرزنده جواب ویرلمكده ایدی .

افندیلر ، بوراده اوفاق بر نقطه‌یه دقتكزی جلب ایده‌یم . كوریبورسكزكه ، ادهم‌بك ، جبهه‌ده وقوتنك باشـنده اولدیغی حالده توفیق بك ینه وكیل صفتیله مخابره ومعامله‌ده بولونیور . عینی قوت اوزرنده ، عینی صلاحیتده ایكی قوماندان . . . .

جبهه قوماندانی ، ١٣ تاریخنده صوریلان سؤال و آلنان جواب صورتلرینی برای معلومات بكا كوندرمشدی. حكومتجه، مفتاحی اولمیان شیفره‌لروخصوصی شیفره‌لراستعمالی عمومیتله منع‌ایدلمشدی. حالبوكه ، ادهم‌بكك خصوصی مأمورلری‌ومبعوثلردن بعض آرقداشلری، بوممنوعیته رعایت‌ایتمكسزین، شـیفره مخابراتنه دوام ایتمكده ایدیلر . بالطبع بونلره ممانعت ایدلدی . بونك اوزرینه، ادهم بك ، عصمت پاشایه $\frac{١٣}{١٤}$ كانون اول ٣٣٦ تاریخلی بر مراجعتیله « بعض احتیاجات وسـائره حقنده آنقره و اسكیشهر قوای سیاره ارتباط ضابطلرینه ویریلن تلغرافلرك توقیف ایدلمكده اولدیغی آكلاشیلمشدر. مخابراتمزك منع ایدلمسی ویا مشكلاته اوغرادلمسی صورتیله واقع معامله‌نك لطفاً ازاله‌سنی رجا ایدرم » دیبوردی . حالبوكه ، ارتباط ضابطلرینك آچیق مخابره‌لری منع ایدلمه‌مشدی . منع ایدیلن‌خصوصی، شـیفره مخابره‌سی ایدی . بالخاصه ادهم بكك بحث ایتدیكی آنقره واسـكیشهرده‌كی ضابطلرك هیچ بر مخابره‌لری منع ایدلمش وبو ضابطلر طرفندن ادهم بكه شكایت واقع اولمش دكلدی . او كونلرده اسكیشهرده كشیده ایتدیرلمه‌ین بر خصوصی شیفره واردی . فقط او ، قوماندان ومبعوث دیه امضا آتان ادهم بكك بر آرقداشنك شیفره‌سی ایدی. اونك‌ایچون‌عصمت پاشا ، ادهم بكه ویردیكی جوابده، بو خصوصده‌كی مخبرك كیم اولدیغنك اشعارینی طلب ایتمشدی .

افندیلر ، باشلی باشنه نظر دقتی جالب بر معامله‌یی‌ده بوراده ذكر ایده‌یم . بوتاریخلرده كوتاهیه‌ده متصرف وكیلی قاضی احمدعاصم افندی نامنده برذات بولونیوردی . كوتاهیه‌ده موقع قوماندانی‌عنوانیله ادهم بك طرفندن تعیین ایدلمش ، عبدالله بك نامنده‌ده بری واردی . بو قوماندان ، فراری افراد عسكریه عائله‌لرندن بعضیلرینی تهجیرایدلمك اوزره كوتاهیه متصرف‌وكیلی احمدعاصم افندی‌یه‌كوندریر. متصرف وكیلی ، تهجیر معاملاتنك قانون أخیر موجبنجه ، استقلال محكمه‌سنه عائدیتندن بحثله اوراقی قوماندانلغه اعاده ایدر . بونك اوزرینه ، موقع قوماندانی ، متصرف وكیلنی ، كیجه وقتی ، مقامنه جلب ایتدیرمكه قالقار . متصرف وكیلی ، كیجه مشغول اولدیغندن صباحلین ملاقات ایده‌بیله‌جكنی بیلدیریر . قوماندانك كوندردیكی نفرلر ، متصرف وكیلنك اقامتكاهنك حرم قپوسنی قیرمق صورتیله جبراً خانه‌سنه كیره‌رك كمال حقارتله كندیسنی آلیرلر وكوتورورلر . استجواب ایتدكدن صوكره، عینی كیجه، قوهٔ مسلحه ایله اون‌درت ساعت مسافه‌ده بولنان قوهٔ‌سیاره قوماندانلغنك حضورینه‌كوتورورلر. اوندن صوكره‌ده كوتاهیه‌دن اخراج وتبعید ایدرلر . قاضی اولمق و متصرف وكیلی بولنمق حسبیله ، مختلف وكالتلرك بویوك بر مأموری اولان بر ذاتك دوچار اولدیغی تجاوز ومعامله ، بالطبع دوغریدن دوغری‌یه حكومته توجیه اولنمش بولونیوردی. بووقعه اوزرینه مجلسده ، حكومتدن استیضاح‌یاپیلدی.

عائد اولدیغی وکالتلر ، جبهه قوماندانلغندن وقعه متجاسرلرینك دیوان حربه سوقلرینی طلب ایتدیلر . جبهه قوماندانینك، قوای سیاره قوماندانلغندن تحقیقات اجرا ونتیجه‌نك اشعارینه دائر یازیلان تلغرافنه، ۱۹ کانون اول ۳۳٦ ده عموم قوای سیاره وکوتاهیه حوالیسی قوماندان وکیلی محمد توفیق امضالی کلن جوابده ؛ « عبدالله بك هر نه یاپمش ایسه طرفندن ویریلن امر قطعی اوزرینه یاپمش ویاپمغه مجبورایدی. بو مسئله‌نك اسباب موجبه‌سی ایجاب ایدن وکالتلره عرض ایدلمشدی . . . . مومی الیهك عودتنه امر قطعی ویرلدیکی طرف عالیکزدن بیلدیریلیور . عودت ایتدیکی حالده . . . بهمه‌حال اعدام ایده‌جکم... » دنیلیوردی .

افندیلر ؛ وکلای ملتك امریله وظیفه‌سنه اعاده ایدلمك ایسته‌نیلن بر مأمورك ، اعدام ایدیله‌جکنك بیلدیرلمسی ، البته احکام اساسیه وقانونیه ایله قابل تألیف دکلدی . ۱۳ کانون اول ۳۳٦ کونی ادهم بك ، آنقره‌ده برادری رشیدبکله ماکنه باشنده آچیق تلغرافلرله اوزون اوزادی‌یه کوروشدی. بو مخابراتك خلاصه‌سی شو ایدی : « ادهم بك ، مسئله‌یی بهمه‌حال مجلسده موضوع بحث ایتدیریکز . صاری أفه دینیلن ادیبك مفرزه‌سیله برابر کوك بایراق طابورینه التحاق ایچون خبر کوندریکز . مجلس واسطه‌سیله قوماندانلری چکدیریکز . مجلس واسطه‌سیله اوله‌مدیغی تقدیرده بونی ادارهٔ همان تأمین ایدیکز » دییور و« پاطلاته‌جغی بومبالری تا انکلیزلرك ایشیده‌جکنی وبونك پاطلامسنك پك یقین اولدیغنی» سویلیور . رشید بکك ویردیکی جوابلر میاننده‌ده ، نظر دقتی جالب شونلر واردی : « قوهٔ سیاره‌نك دشمنه قارشی مدافعه ایتمه‌مسنی ، بونی فرقه‌لره براقمسنی وادیبله بالذات مخابره ایتمسنی، بوکا ممانعت ایدلدیکی تقدیرده جبهه قوماندانیله تکرار علاقه‌یی کسمه‌سنی » سویلیوردی .

رشید بك ، بو مخابراتی اولدیغی کبی بکا کوندردی. کندیسی یانمه کلدی . ذاتاً اسکیشهردن کوتاهیه‌یه کیدوب عودت ایتدکدن صوکره یانمه کله‌مشدی . کندیسنی نزدیمه جلب ایتدیردم . نه ایستدکلرینی صوردم . . « جبهه قوماندانلرینی تبدیل ایدیکز » دیدی . « یرینه قوبه‌جق آدملرمز یوقدر » دیدم . « بنی تعیین ایدیکز ، بن دها ایی یاپارم » دیدی . « جبهه قوماندانلرینی تبدیل ایتمك مهم بر مسئله‌در . وضعیت عمومیه‌مزی دوچار ضعف ایدر . بویله بر تکلیفی قبول ایتمك قولای و موافق دکلدر . » جوابنی ویردم .

عینی کونده ، یعنی ۱۳ کانون اول ۳۳٦ ده ادهم بکده یازدیغم بر تلغرافده ؛ رشید بکله ماکنه باشنده‌کی مخابراتی اوقودیغمی سویلدکدن صوکره، مسئله‌نك مجلسده رسماً موضوع بحث ومذاکره اولمسی موافق اولمدیغنی ، ادیبك بندن اویناتلمسنك جائز بولنمدیغنی بیلدیردم . عینی تاریخده ، ادهم بك ویردیکی جوابده ؛ مسئله‌نك جدی اولدیغنی سویلیه‌رك قوماندانلر علیهنده سوزلر صرف ایدییوردی.

افندیلر ؛ ادهم وقرداشلری جبهه‌ده بولنان قوماندانلری بکنمیورلر واونلره اطاعت ایتمیورلر . وکالتلری وحکومتی طانیمیورلر . یالکز کویا بکا اطاعت ایدیورلر ومجلسی‌ده ، کندی آرزولرینه کوره حرکته کچیره‌جکلرینی امید ایدییورلر. بکا ومجلسه تماشاتکار کورونه‌رك کمال فعالیتله حاضرلقلرینك اکمالنه چالیشیورلردی . ادهم بك ، ۱۶/۱۵ کانون اول تاریخلی بر تلغرافیله‌ده ، ینه ادیبك مفرزه‌سیله کندیسنه التحاق ایتدیرلمسنی بندن رجا ایدییوردی . طلبنی حقلی کوسترمك ایچونده دییوردی‌که ، « آناطولو حرکات وتأدیباتی زماننده حسب الوضعیه بیغا حوالیسنده ترك ایتدیکم وبالآخره دوزجه‌یه

موقتاً سوق ایدیلن برنجی قوهٔ سیارهیه منسوب ادیب بكك ، مفرزهنك قسم كلیسنك ازمیر وحوالیسی كوكلیلرندن اولان ٢٥٠ سواری ، ٢٠٠ پیاده ، برجبل طاقمی ، ایکی ماکنهلی تفنك ، ٣٠ كشیلك قرارگاه سواری افرادندن مركب مفرزهمزك ، ازمیر حدودینه تقربتز دولاییسیله كندیلرندن دها فضله استفاده ایدیلهجکی طبیعی بولنمغله برابر مهادیاده مراجعت واقع اولمقده بولندیغندن والیوم اوحوالیده آسایش وسائرهلكده شایان امنیت برحالده اولدیغی ادیب بك طرفندنده اشعار ایدلدیكندن مناسب دیكر برقطعهایله ، منطقهٔ مذكوره تسلیم آلنهرق ، مومیالیه ادیب بكك مفرزهسی وسائط حربیهسینه ، قوای سیارهیه التحاقلك لازم كلن مقاماته امر وحوالهسنی رجا ایلرم . »

افندیلر ، بوتلغرافنامهده سرد اولنان مطالعاته ، اك تجربهسز واك بسیط محاكمهلی برینك دخی قانع اولمسی قبول اولنهبیلیرمی ؟ كوتاهیهده بولنان برذات ازمیر حدودینه تقربدن ، بكا ، بحث ایدییور . دوزجه وحوالیسنده وضعیتك شایان امنیت اولدیغنی بندن دها ای استخبار ایدییور . ادیب بك مفرزهسنك قوتی ، تفرعاتیله تعداد ایتدكدن صوكره بومفرزهنك وسائط حربیهسیله برابر التحاق رجاسنی قابل اسعاف تلقی ایدهجكمی ظن ایدییور .

بو تلغراف اوزرینه ، ١٩ كانون اول ٣٣٦ ده ، خصوصی اولهرق بالذات دوزجهده مفرزه قوماندانی ادیب بكه ، ادهم بكك طلبندن وكندیسنك بونی آرزو ایتدیکی بیلمدیكلرندن بحث ایدرك وفقط مفرزهسنك اوحوالیده وجودینه احتیاج قطعی بولندیغنیده ذكر ایدهرك یازدم .

ادیب ، ١٩/٢٠ كانون اول ٣٣٦ ده ویردیکی جوابده ، مفرزهسنك او منطقهده قالمسنك ضروری اولدیغنی بیلدیردی . بوكا ، مفرزهسنك ، قوهٔ سیاره مرتباتی مثللوعینی تخصیصاله امر استحداملرینك تأمینی استرحامنی علاوه ایتمك فرصتنیده قاچیرمهمشدی .

افندیلر ، ادهم وآرقداشلری ، آنقره قربنده خبانهدهده آیریجه برقوت جمعنه تشبث ایتدیلر . سرقت مادهسندن آنقرهده موقوف ایكن بالآخره تخلیهاولنان وان ملتحیلرندن مویی بك زادهعباس نامندهبری ، النده وثیقه اولمدیغی حالده بش اون كشیایله خبانه حوالیسنده افراد طوپلامغه باشلادی . بو آدم ، ١٩ كانون اولده دردست ایدیلهبیلمش وآنقره استقلال محكمهسنه تودیع ایدلمشدی . بونی دردست ایتمك وعونهسنی داغتمق ایچون خصوصی وسریع ترتیبات آلمق لازم كلدی . بومقصدله ، خبانهیه كوندریلن خصوصی برقوت ، الیوم مبعوث بولنان رجب زهدی بك قوماندهسنده سوق اولنمشدی . رجب زهدی بك ، عباسی اوچ رفیقیله دردست ایتدكدن صوكره مهم برهجومه معروض قالهجغنی قویاً ملحوظ كوردیكندن ، موقوفلری ، یولنی تبدیل ایدهرك بولاطلی اوزرندن ترناله آنقرهیه كتیرمكه مجبور اولمشدی .

افندیلر ؛ دمیرجی أفه ، ادهم بكله مخابرهدن صوكره بر وضعیت مخصوصه آلدی . بو ، حس اولنور اولماز ، جنوب جبههسنده بولنان رأفت بك سواریلری ، درحال اوزرینه توجیه ایدلدی . ١٥/١٦ كانوناول٣٣٦ ده دینار جوارنده ایكدهجك كوینده بركیجه باصقینه أفهنك قوتلری داغتیلمش.... كندیسی بش اون كشیله فرار ایتمش . أفه ، چوق صوكره التجا ایدهرك مظهر عفو اولمشدر .

افندیلر ، رشید بك ، ٢٠/٢١ كانون اول كیجهسی أونده درت كشیله ، اردو ضابطان و باخاصه افرادینی ، قوهٔ سیاره ایله برمصادمه حالده اضلاله مأمور ایدییوردی . بودرت كشی شونلردی :

یکی دنیا غزته‌سنده خیری ، عارف اوروجك همشیره زاده‌سی نظام‌الدین ، مشیر فؤاد پاشا زاده هدایت ورفیقی شکری بکلر ... بونلر ، ٢١ کانون اولده ترنله اسکیشهره حرکت ایتدیلر . برابرلرنده ادهم بکك کاتبی اولان بریسیده واردی . بونلرك ایچندن بری ، ترنك حرکتندن اول خفی بر صورتده استاسیونده‌کی اقامتگاهمه کلوب ، بکا نیتنی بیلدیردی . بوذات ، پروپاغاندایی ترتیب وادارەیه مأمور ایمش . رئیسلری هدایت بك ایمش . پاره‌صرفی صلاحیتیده اونده ایمش . مخبر اولان ، یالکز اوله‌رق نه یاپیله‌جغنی ، ادهم بکدن تعلیمات آلدقدن صوکره اسکیشهره دونه‌جکدی . دیکرلری اسکیشهرده بکله‌یه‌جکدی .

بن ، بوذاته : « بز ادهم بك وقرداشلری حقنده شبهه‌کارز . اونلر ، بیهوده تلاشه دوشیورلر . بونلری دیکلدن متأثر اولدم . فقط ادهم بکك اردویی افساد ایچون ویره‌جکی تعلیماتی بیلمك ایسترم . » دیه آرقداشلریله برابر کندیلرینی حرکتلرنده سربست براقدم .

اسکیشهرده عصمت پاشایه ، آفیون قره حصارنده فخرالدین پاشایه معلومات ویردم وبو آدملرك تعقیب اولنملری لزومنی بیلدیردم .

ترن ، اخبارانده صادق اولدیغنی بالآخره فعلیات ایله اثبات ایتمشدر .

افندیلر ، کاظم پاشا ، رشید بکله برابر کوتاهیه‌ده ادهم وتوفیق بکلرله ملاقات ومکالمات‌ده بولندیغی زمان ، ادهم بکك افاده‌لرندن جالب دقت نقطه‌لری بکا شوصورتله خلاصه ایتمشدی :

١ — آنقره‌ده‌کی حکومت ، استحصال غایه‌یه مستعد ومقتدر دکلدر . بوحکومته قارشی مسکین داوراتمق غیرجائزدر .

٢ — عملی تشبثمزك ماهیتی ، سوءتفسیر ایدیله‌جکدر . فقط نتیجه‌ده موفق اولورسه‌م ، هرکس بکا حق ویره‌جکدر .

٣ — رأفت بکله آره‌مزده عزت نفس مسئله‌سی اولمشدر . مصطفی کمال پاشا ، رأفت بکك غیرت نفسنی ترجیح ایدرك بزمکنی کسر ایدییور . هرحالده رأفت بکی ، اوکمه قاتارق آنقره‌یه قدر قوواله‌مق ایسترم ، اولورسه‌مده بونعتیده اوله‌یم .

٤ — بز ، چوقدن بوایشی یاپاردق . فقط رشیدك ، آنقره‌ده مجلسده وضعیتی ، بزی اغفال ایتمشدر . مجلسك نه اهمیت وماهیتی واردر .

کاظم پاشا ، بومطالعاتی دیکله‌دکدن صوکره ، تورکیه‌نك غرب جبهه‌سندن بشقه شرقده ، جنوبده ، مرکزده دخی اردولری واردر ، بواردولرك باشنده وایچنده بویوك قیمتده وقدرتده قوماندانلر وضابطلر واردر ، بوتون بونلرله برابر برملت واردر ؛ دییه‌رك کندیلرینی ساکن ومعتدل بر وضعیته ارجاعه چالیشمشدی .

افندیلر ، رشید بك ، مجلسده حرارتلی تلقینات وتشبثاتده بولونیوردی . برکون ، مجلسده ، قرق اللی قدر مبعوث طوپلانمش ، بونلر ؛ جبهه حقنده بعض شبهه‌لر وارمش ، هیئت وکیله‌یی دعوت ایدەرك بونی ، آکلامق ایستیورلرمش . بولی مبعوثی بولنان مرحوم یوسف عزت پاشا ، بووضعیتی واجتماع ایدن مبعوثلرك آرزوسنی برمکتوبله بکا بیلدیردی . بن ، حال اجتماعده بولنان هیئت وکیله

نزدنده بولونيوردم . هيئت وكيله ؛ بوصورتله اجتماع ايدن مبعوثلرك هرهانكى بر مسئله‌يى استيضاح ايچون حكومتى دعوت ايتمسى اصوله موافق دكلدر ، قبول ايده‌مېز ، ديدى . بن ، بوقرارى ، ينه يوسف عزت پاشا واسطه‌سيله تبليغ ايتمكله برابر شخصى مطالعه‌م اوله‌رق علاوه ايتدم ، كه : « سز مبعوثسكز ، بن‌ده رئيسكزم . هرهانكى برمسئله حقنده بنمله كوروشمك ايسترسه‌كز مع‌الممنونيه قبول ايده‌رم . » بنم جوابمى ، يوسف عزت پاشا ، حال اجتماعده بولنانلره تبليغ ايتديكى وقت ، رشيد بك آياغه قالقه‌رق :

« افنديلر! بوجواب كوكسكزى قپايك ! ديمكدر . معلوم عاليكزدركه ، عسكرلرك كوكسلرينك قپالى بولنمسى ضبط وربط ايجابيدر . » .

رشيد بكك ، رئيس بزى عسكرى انضباط آلتنه آلمق ايسته‌يور ، ديمك ايستديكى آكلاشيليور . موضوع بحث اجتماعى ترتيب ايدن ، بالطبع رشيد بك وبعض آرقداشلرى ايدى .

رشيد بك آنقره‌ده بولنان عزت پاشا هيئتله‌ده يايديغى تماس ومكالمه‌لر اثنا ايتديرمك ؛ پاشالرك ازميرى ، استانبولى قورتاره‌رق صلح يايبيله‌جكنى سويله‌مك اوزره كلدكلرى حالده ، توقيف ايدلدكلرى نقطه‌سى اوزرنده ، بر جريانده اويانديرمشدى .

۲۲ كانون‌اول ۳۳٦ كونى ، رشيد بكى ووكيللردن ومبعوثلردن اون بش قدر آرقداشى ، حكومتده‌كى دائره‌يه دعوت ايتدم . بو آرقداشلر ميانده ، جلال بك ، كاظم پاشا ، ارب صبرى بك ، عدنان بك ، وهبى بك ، حسن فهمى بك ، احسان بك ، قليچ على بك ، يوسف عزت وأمير پاشالر واردى . فوزى پاشا حضرتلرى‌ده حاضر بولندى . بو هيئته ؛ موضوع بحث مسئله‌نك بوتون سلسلهٔ جريانى ، ايجاب ايدن وثائق‌ده ارائه صورتيله ، آچيق بر طرزده ايضاح ايتدم . رشيد بك ، سويلدكلرمك هيچ برينى انكار ايتمدى . دشمن تجاوزاتنه قارشى يكانه قوتك ، ادهم بكك قوتى اولديغنى وبزم تشكيل ايتديكمز فرقه‌رك چيل‌ياوروسى كبى داغيله‌جقلرنى بيان ايدرك هر حالده ادهم بك قوتنك تزييد وتقويه‌سنه احتياج اولديغنى بيلديردى . جواباً ديدم ، كه : « ادهم بكك شخصاً تحت تأثيرنده اوله‌رق قوللانه‌بيله‌جكى قوتك اعظمى مقدارى بيك ايكى بونه ، ايكى بيك كشيدن عبارت اوله‌بيلير . بو تزييد اولنورسه ، انضباطسزلقدن داغيلوب سبب فلاكت اولور . هرحالده ، مقدرات مملكتك ، شخصه مربوط قوتلره دكل ، آنجق بويوك ملت مجلسنك قوانينه تابع قطعات منتظمه‌يه توديع ايدلمسى لازمدر . قواى سياره ، معين برقادرو داخلنده ويريلن اوامره تماماً اطاعت و انقياد ايله‌مك شرطيله استناده‌لى اوله‌بيلير . » .

رشيد بك ، سرد اولنان حقايقى تسليم ايدر كبى بر وضع آلدى . بونك اوزرينه ، صوك بر تشبث اولمق اوزره ، رشيد بكك بعض آرقداشلرله برابر قرداشلرينك يانه كيدوب اجراى نصايح ايلمسى قبول ايدلدى .

بوندن صوكره ، حل مسئله ايچون شمدى‌يه قدر يايديغم شخصى تشبثاته ختام ويره‌جكمى ، هيئته بيان ايتدم . هيئت ، قوهٔ سياره‌يه ، حكومتك صوك وقطعى مطالبى اولمق اوزره شوخصوصاتى تبليغ ايده‌جكدى :

١ — قوهٔ سیاره ، دیکر قطعات مثللو ، أمر وقوماندایه تماماً تبعیت وقانون خارجنده هردرلو طاشقینلقلردن بوقی ایده‌جکدر .

٢ — قوهٔ‌سیاره، تزییدقوت ایچون کندیلکندن هیچ‌بریرده، هیچ برصورتله آدام‌طوپلامیه‌جق وبومقصدله کوندردیکی آدملرك فعالیتنه درحال ختام ویره‌جکدر . افراد احتیاجی ، قطعات سائره مثللو ، واقع اوله‌جق مراجعت اوزرینه جبهه قوماندانلغنجه تأمین ایدیله‌جکدر .

٣ — قوهٔ سیاره ، فراریلرینی دردست ایتدیرمك ایچون دوغرودن دوغرویه آدملر تعیین واعزام‌ایتمیه‌جك، فراریلری، دیکرقطعاتك‌اولدیغی کبی جبهه‌قوماندانلغنجه‌تعقیب‌ودردست‌ایتدیریله‌جکدر.

٤ — قوهٔ سیاره منسوبیننك عائله‌لرینه باقمق اوزره بعض یرلرده بولندردیغی ارتباط ضابطلرینك شخصلری ، حکومتجه معلوم اوله‌جق وبو ارتباط ضابطلری یدنده بوله‌جق شیفره‌نك بر صورتی‌ده بزه تودیع ایدیله‌جکدر .

بو شرائط ایفا اولندیغی تقدیرده ، قوهٔ سیاره ، شیمدی‌یه قدر اولدیغی کبی معین بر قادرو داخلنده بنه وظیفه‌سنه دوام‌ایده‌جکدر . رشید بکله ، برابر جلال ، قلنج علی ، ایوب‌صبری،وهبی‌بکلر ٢٣ کانون اول زوالنده آنقره‌دن حرکت و ٢٤ کانون اول بعدالزوال ساعت ٤,٤٥ ده کوتاهیه‌یه مواصلت ایتدیلر .

افندیلر ؛ ادهم ، توفیق بکلرك جبهه قوماندانننك معلومات و تنسیبی اولمقسزین منطقه‌لرنده بولنان نظامیه قطعاتنی جبهه‌یه توزیع ایده‌رك ، قوهٔ سیاره‌نك سیکبار افرادینی کدوسده و پهلوان آغا مفرزه‌سنی ، کوتاهیه‌ده جمع ایتمش اولدیغنی استخبار ایتدم . بونك اوزرینه $\frac{٢٥}{٢٦}$ کانون اول ٣٣٦ ده ، کوتاهیه‌ده جلال بك و رفقاسنه یازدیغم آچیق بر تلغرافده ؛ « بوطرز حرکتدن مقصد و معنانك نه اولدیغی قطعیاً بیلمك ایسترم . بو بابده‌کی قناعتکزك اشعارینه ما کنه باشنده انتظار ایدرم » دیدم . بو تلغرافك صورتنی ، عصمت ، رأفت و فخرالدین پاشالره شیفره ایله بیلدیره‌رك نظر دقتلرینی جلب ایتدم . هیئت ، مشترك امضا ایله شو قیصه جوابی ویردی : « مستریح اولیکز ، سوءتفهمی موجب هیچ برمقصد یوقدر . توفیق بك یارین کله‌جك ، هپ برلکده کوروشه‌جکز . نتیجه‌یی برتفصیل عرض ایدرز . » بن ، بوجوابدن، کیدن آرقداشلرك یا وضعیتدن خبردار ایدلمیه‌رك اغفال ایدلمکده اولدقلرینه ویاخود توقیف اولنوب آرزو ایدلدیکی کبی یازی یازمغه مجبور ایدلدکلرینه حکم ایتدم . اونك ایچون ، وضعیت حقیقیه‌یی آکلامامش و قیصه تلغرافلریله ویردکلری تأمیناته قانع اولمش کوروندك ایستدم . بو سببله ، توفیق بکله دخی ملاقاتلرندن صوکره ، مملکت و ملتك منافع‌اعظمیسنی تأمین ایده‌جك اساسات اوزرنده اتفاق ایده‌جکلرینه شبهه‌م اولمدیغنی . . بکا واصل اولان خبرلری دیدی قودی عد ایدرك حکومتجه هیچ بر تدبیر اتخاذینه لزوم اولمدیغی قناعتمی عرض و افهامه موفق‌اوله‌جغمی ، آنجق صمیمیتی مخل‌احوالك بر آن اول زائل اولمش بولندیغی‌خبرینه انتظارایتدیکمی ، بی رنجیده قلب ایتمه‌ملرینی جواباً یازدم .

هیئتك ، $\frac{٢٦}{٢٧}$ کانون اول ٣٣٦ ده ، مشترك امضا ایله کشیده ایتدکلری مفصل وآچیق متلغرافنامه‌ده ، مهم نقطه‌لر شونلردی :

١ — امنیت ترتیباتی‌آلندیغنه شبهه یوقدر . وضعیتلری تماماً تدافعیدر. کندیلرینه قارشی تحشید

واقامه ایدیلن قوتلر ونو ایجاد قره‌غوللر مواضع اصلیه‌سنه چکیلدیکی تقدیرده ، بوحرکاتدن‌ده صرفنظر ایده‌جکلردر .

٢ — خصمانه حرکته معروض قالمدقجه ، مملکتك سلامت آتیه‌سی ایچون وشخص دولتلرینه قارشی پرورده ایلدکلری مخالصته بناءً ، هردرلو فعلی حرکتدن اجتناب ایده‌جکلرینی الك بیوك یمینلرله تأمین ایلمشلردر .

٣ — قوای سیاره‌نك ، قونیه وآلاجه‌ده بولنان افرادیله ، قونیه‌دن ملازم صدرالدین افندی قوماندا‌سیله کلمکده ایکن ، فخرالدین پاشا طرفندن توقیف ایدیلن سکسان نفرك وقوای سیاره مفرزه قوماندانلرندن کورد اسماعیل آغانك ، قلعه‌جکدن اقرباسندن جهاده اشتراك ایتمك‌اوزره اسنان عسکریه خارجنده‌کی کیمسه‌لردن طوپلانانلرك التحاقلرینه ممانعت ایدلمه‌مسی ؛

٤ — قوای سیاره‌یه پاره ویرلمسی ایچون کوتاهیه متصرفلغنه امر ویرلمسی ؛

٥ — امنیت واعتمادك فعلاً تأسیس وادامه‌سی ایچون فخرالدین ورأفت بکلرك جبهه‌دن اوزاقلاشدیرلملری .

بونقطه‌لردن چیقان معنا نه‌در افندیلر ! ؟ اورایه کیدن آرقداشلرمزك کافه‌سنك بومعنانی ادراك ایده‌میه‌جکلرینه احتمال ویریله‌بیلیرمیدی ؟ بناءًعلیه برآزاول اشارت‌ایتدیکم کبی کوتاهیه‌یه‌کیدن هیئت، فی‌الحقیقه توقیف ایدلمشدی . کندیلرینه بویازیلان شیلر ، دیکته ایتدیریلیوردی. بونك بویله اوله‌جغنی، هیئت کیتمه‌دن اول ، بیلیوردم . بو سببله ایدی ، که رشید بك ، کاظم پاشانی برابر کوتورملك ایچون اصرار ایتدیکی حالده اثنای مذاکره‌ده بالتصادف صولده اوطوران کاظم پاشایه کیتمه‌مسی لازم کلدیکنی احساس‌ایتمشدم. چونکه‌کاظم پاشانی موقتاً دکل الی‌نهایه توقیف ایدرك ، امضاسنی قوللانمقدن چوق استفاده ایده‌بیلیرلردی .

عینی کیجه کندیلرینه شو جوابی ویردم : « تلغرافنامه‌کزی یارین هیئت‌وکیله‌یه عرض ایده‌جکم.» عینی زمانده ، ٢٦/٢٧ کیجه‌سی اسکیشهرده غرب جبهه‌سی قوماندانی عصمت بك افندی‌یه‌ده ، شوشیفره تلغرافی یازدم :

کوتاهیه‌یه کیدن هیئتك مفصل تلغرافنامه‌سنی عیناً آتی‌یه درج ایدیورم . بونك اساس تشبثلرینی خلاصه ایده‌رك ، ماکنه باشنده رأفت وفخرالدین بکلره بیلدیرمکزی رجا ایدرم . هیئته ماکنه باشنده ویردیکم جوابده ؛ « تلغرافنامه‌کزی ، یارین هیئت وکیله‌یه عرض ایده‌جکمدن عبارتدر . » یارین ، هیئت وکیله قراریله هیئته ، وظیفه‌لرینك ختام بولدیغنی وسریعاً آنقره‌یه عودتلرینی تبلیغ ایده‌جکم. اوندن صوکره ، مسئله‌یی بوتون تفرعاتیله مجلسه ایضاح ایتمك فکرنده‌یم .

قوهٔ سیاره‌یه قارشی ، عصمت ورأفت بك قوتلرینك ، بولندقلری یرلرده طوپلو ومتیقظ اولملرینی واتخاذ ایدلمش بولنان عمومی تدابیرده‌ها چوق اهمیت ودقت عطف ایدلمسنی رجا ایدرم. فعلی حرکته، هرحالده اونلرباشلامه‌دن ، شمدیلك باشلانمه‌مسی طرفداری‌یم. تورکیه‌بویوك‌ملت مجلسی رئیسی مصطفی کمال .»

افندیلر ؛ ایرتسی کونی غرب وجنوب جبهه‌سنه شو تلغراف ویرلدی :

شيفره ٢٧ - ١٢ - ٣٣٦

غرب جبهه‌سی ارکان حربیه برنجی شعبه مدیریتنه

جنوب « « « «

رأفت و عصمت بك افندیلره مخصوصدر . کوتاهیه‌یه کیدن هیئتك کوندردیکی مفصل تلغراف ، هیئت وکیله‌ده مطالعه ایدیله‌رك آتیده‌کی مقررات اتخاذ اولندی : « مقررات ، بو آقشام آچیق تلغرافله بیوك ملت مجلسی ریاست جلیله‌سندن دوغرودن دوغرویه کوتاهیه‌یه تبلیغ ایدیله‌جك و هیئتك وظیفه‌سنه ختام ویریله‌جکدر . بوکا نظراً ایجاب ایدن تدابیرك اتخاذی ومعاملاتکزك اشعاری مرجودر . (ارکان حربیهٔ عمومیه رئیس وکیلی فوزی)

حرکات شعبه‌سی مدیری
صالح

٢٧ کانون اول ٣٣٦

قرارنامه

وطنك سلامت و خلاص حقیقیسی ایچون اردولرده وحدت فکریه واطاعت مطلقه‌نك وجوب ولزومی هرشیدن اقدم عد ایدن هیئت وکیله ، بیوك ملت مجلسی اعضاسندن جلال ، رشید ، ایوب صبری ، وهبی و قانع علی بکلرك کوتاهیه‌دن ٢٦/٢٧ کانون اول ٣٣٦ تاریخلی تلغرافنامه‌سنی وبومسئله اطرافده جریان ایدن احوال و حدثاتی مطالعه ومذاکره‌دن صوکره مقررات آتیه‌یی اتخاذ ایتمشدر :

١ — برنجی قوهٔ سیاره ، دیکر بوتون قطعات عسکریه کبی بلاقید و شرط بیوك ملت مجلسنك قوانینه و نظامات واوامر حکومته تبعیت واطاعتله مکلف وضبط وربط عسکری ایله مقیددر .

٢ — برنجی قوهٔ سیاره قومندانلغنك ، وظائف و خصوصات عسکریه‌دن دولایی ناشئه تکافات ومطالعاتی ، آنجق تحت امرنده بولندیغی قومندانلقه ومذکور قومندانلق واسطه‌سیله ایجاب ایدن مقاماته ابلاغ اولنور .

٣ — خصوصات مذکوره ایله اشتغال ارکان حربیهٔ عمومیه ریاستنه عائددر .

داخلیه وکیلی خارجیه وکیلی مدافعهٔ ملیه وکیلی شرعیه وکیلی
دوقتور عدنان احمد مختار فوزی فهمی مصطفی کمال
مالیه وکیلی ارکان حربیهٔ عمومیه ریاستی وکیلی
فریدون فوزی

کوتاهیه‌ده بویوك ملت مجلسی اعضاسندن جلال ، رشید ، ایوب صبری ، وهبی وقلنج علی بکلرك ، ۲٦/۲۷ کانون اول ۳۳٦ تاریخلی مفصل تلغرافنامه‌لرینه ، ۲۷ کانون اولده جواب ویردم . بونده ؛ هیئت وکیله قرارینی عیناً تبلیغ ایتدم ودیدم‌که : « بوکا نظراً ذوات عالیلرکزدن رجا ایتدیکم وظیفهٔ خصوصیه ختام بولمش اولمغله عودت بیورمکز مرجودر . »

۲۸ کانون اول ۳۳٦ ده هیئتدن آلدیغم برتلغرافنامه عیناً شو ایدی :

کوتاهیه
۲۸-۱۲-۳۳٦

آنقره‌ده بویوك ملت مجلسی ریاست جلیله‌سنه

هیئت وکیله قرارینی محتوی امرنامه‌لرینی آقشام تبلغ ایتدك . اساساً هر بریرلرمز ، سلامت مملکت وملت ایچون امر کزه کمال صمیمیتله انقیاد ایده‌رك بورایه کلدك . اسکیشهرك وبورانك حال وطورینی کوردك ، مختلف فیه اولان مسئله‌یی کمال بیطرفی و حقانیت ایله تدقیق وتحقیق ایتدك . مذاکره‌نك جریانی و صفحاتی اولدیغی کبی عرض و سمیمی قناعتلرمزه استناداً مسئله‌نك حل نقطه‌سنی آکلادیغمز کبی یازدق . معروضاتمزه نظراً هیئت وکیله‌نك مبلغ قرارینك نه‌یی اوده ایتدیکنی آکلایه‌مدق . بالعکس وطنك سلامت و سعادتنه معطوف اولان معروضاتمزك حسن تلقی ایدلمدیکنی کوردك . مسئله‌نك دها زیاده امتدادینه تحملی اولمدیغنه استماد بویورملرینی استرحام ایدرز .

قلنج علی　　وهبی　　ایوب صبری　　رشید　　جلال

بو تلغرافه شو جوابی ویردم :

شیفره ماکنه‌ باشنده　　آنقره : ۲۸ - ۱۲ - ۳۳٦

کوتاهیه‌ده بویوك ملت مجلسی اعضاسندن جلال ،
رشید ، ایوب صبری ، وهبی وقلنج علی بکلره .

ج . ۲۸ - ۱۲ - ۳۳٦ شیفره‌یه : سلامت مملکت وملت ایچون حق عاجزانه‌مده‌کی صمیمیتکزه جداً متشکرم . موضوع بحث مسئله حقنده حرمت عالیلرکزدن اول ، بوتون وثائقی ارائه ایتمك صورتیله

ویردیککز ایضاحات نتیجه‌سنده ، مسئله‌نك رسماً حکومته انتقال ایتدیرلدیکی . ذات عالیلریکزك مناسب اولمایان صورت حرکتی اوراده‌کی آرقداشلره افضح واولدم بیهوده یوزیه ساحت کفیله‌ده بولنمکزی رجا ایتمشدم . مسئله‌نك حل [illegible] ، [illegible] تعرانده‌ڭزده اشارت سورد [illegible] ، ذاتاً بوراده‌دخی موجب حیرت اولمشدر . حکومتك تدابیر وترتیبات عمومیه‌سی [illegible] بر طرفك املاسیله اولیه‌جغنی عرض ایتمشدم . هیئت وکیله قرارلری ، ذاتاً لازم‌الرعایه [illegible] و معلوم خصوصاتی رسماً وقطعیاً برده‌فعه دها [illegible] . اشعارات شفاهیه‌لری ، هیچ بر [illegible] ایلمش دکلدر . آنجق . بوراده دخی عرض ایلدیکم وجهله ، [illegible] بیلدیریلن [illegible] خصوصی دلالت وتشبثاتیله وکیل [illegible] وقوع بولمش اولان انتقاللره معاً [illegible] کوریبوروبالطبع مسئله‌نك حل وتصفیه‌سی [illegible] اولان [illegible] .

[illegible] مجلسی رئیسی

مصطفی کمال

مصیلر ، کوتاهیه‌ده‌کی هیئت ، محاسده وضعیتی ایضاح ایدرك کندیلرینه دها لازم اولمیه‌جکلرینی ادهم وقرداشلرینی اقناع صورتیله الرندن قورتوله‌بیله‌جکلری آ کلاشیلمشدر . بالطبع رشید بك اوراده قالمشدی .

§ افندیلر ، کوتاهیه‌یه ، هیئت وکیله قرارینی وهیئتك عودتنی [illegible] متعاقب جبهه قوماندانلرینه‌ده عاصی ادهم وقرداشلری علیهنه حرکات فعلیه‌یه کچمه‌لرینی امر ایتدم .

افندیلر ، حرکات عسکریه‌یی ، چاپولجیلقدن ودولت تشکیل و اداره‌سی [illegible] تهلکه‌دن و چوجوقلرینی فدیهٔ نجات دیلنمك ایچون داغلره قالدیرمق حیدودلغندن عبارت ظن ایدن ، شارلاتانلقله ، یاغیلقدن ، بوتون برتورك وطنی ازعاج وتورك ملتنك بویوك مجلسی کندیلیله اشغال ایدن ، جاهلی ، حدناشناس ، کستاخ وهرهانکی بردشمنك بوغاز طوقلمه جاسوسلغنی ، اوشاقلغنی یاپه‌حق قدر پست و ارذل طینتده بولنان بوقرداشلری ، الرنده‌کی اعتمی قوت واستناد ایتدکلری دشمنله ده داخل اولدیغی حالده ، تأدیب و تنکیل ایتمك صورتیله ، انقلاب تاریخمزده ، بر عبرت مؤثره مثالی تمهید ایتمك ، ضروری کوردم . اونك ایچون شو ترتیباتی آلمشدق :

- وسطده بولنان یونان قوتلرینه قارشی ، بر پیاده فرقه‌سی ترك اولنه‌رق ، ایکی پیاده فرقه‌سی وبر سواری لواسی ، اسکیشهرك غرب جنوبیسنده و کوتاهیه استقامت عمومیه‌سنده تحشید ایدلمشدی . عشاقده بولنان یونان قوتلرینه قارشی‌ده ، یالکز برطابور جبهه‌ده ترك اولنه‌رق ، ایکی پیاده فرقه‌سی ویدی سواری آلایی ، طوملو بیکار جوارنده و کذلك کوتاهیه استقامت عمومیه‌سنده تحشید ایدلمشدی .

قوتلرمز ، حرکت امرینی آلیر آلماز ، درحال کوتاهیه‌ده بولنان عاصی ادهم قوتلری اوزرینه یورویشه کچدیلر . ۲۹ کانون اول ۳۳٦ کونی کوتاهیه‌یی اشغال ایتدیلر . اوچ کون صوکره‌ده غرب و جنوب جبهه‌لرندن حرکت ایدن بوتون قوتلرمز ، کوتاهیه‌نك ۳۰ ، ٤٠ کیلو مترو ایلریسنده

و کدوس استقامت عمومیه‌سنده برخطده برلشدیلر . عاصی ادهم ، قوتلرینی هیچ بر برده توقیف و مقاومت ایتدیرمکه جسارت ایده‌مه‌دن کدوس اوزرینه چکیلمشدی .

افندیلر ؛ تورکیه بویوك ملت مجلسنك شعورلی اردوسی کندیسنی و بویوك ملت مجلسی وحکومتنی استصغار ایده‌جك قدر بینسزلك و غرور ابلهانه کوستررن بو عاصیلره ، لایق اولدقلری سلهٔ تأدیبی وورمق ایچون ، ضبط اولنماز برحدت وشدتله حرکت ایدییورلردی . نفس آلامقسزین فرار ایدن عاصی ادهم ، درسعادتده صدارت عظمایه دییه شو تلغرافی ویرییوردی : « آنقره‌ده توقیف ایدیلن رفقای محترمه‌کزك استانبوله اعاده ایدلملری ایچون آنقره مجلس ریاستنه کشیده ایتدیکم پروتستونامه بروجه‌زیر معروضدر. شمدیکی حالده ملت مجلسنك قراریله تعرضه معروض بولونیورم . قوتم مدافعه‌یه حتی تعرضه بیله کافی اولمقله برابر جبهه وجناحم یونانلیلرله تماسده بولندیغندن وصورت حرکت حقنده یونان قوماندانلغیله ائتلاف‌ایدلمش ایسه‌ده موافقت دولتلرینك‌انضمامی هرجهتدن لازم کورولمکله اجرای ایجابی ومخابرات وأمر دولتلرینك وصولنك تأمینی ایچون ، کدوس تلغراف خطنك تعمیر واصلاحی معروضدر فرمان .

سابق عموم قوای سیاره وکوتاهیه حوالیسی قوماندانی
والیوم عموم قوای ملیه قوماندانی
ادهم

افندیلر ؛ بوتلغرافنامه‌ده مندرج، پروتستونامه دنیلن برهذیاننامه، حقیقةً مجلس ریاستنه چکیلمش وبرجلسهٔ خفیه‌ده مجلسه اوقونمشدی . بونده قوللانیلان الفاظ و تعبیرات ، اوقدر غلیظ و اوقدر بی‌ادبانه‌درکه ، بردفعه اوقوندقدن صوکره ، تکرار عیناً اوقونمسنه واستماعنه تحمل ایدیله‌مه‌مشدی . بوقدر عادی بر هذیاننامه‌یی ، حضورکزده‌ده عرض ایتمه‌یه‌لزوم کورمیورم . بوهذیاننامه ایله مبعوثلرك شخصلرینه حقارت ، مجلس مابینك مشروعیتنه تجاوز ایدیله‌رك ، عزت پاشا هیئتنك استانبوله حرکتنده سربست براقیلمسی طلب اولونیوردی .

افندیلر؛ قوتلرمز کوتاهیه‌یه کیررکن، بن‌ده، مجلسده بعض مبعوثلر طرفندن استیضاحه چکیلمش بولونیوردم . عاصی ادهمه قارشی حرکت ، اوکا تعرض ، اونی تعقیب ایتمه‌مزه اعتراضلر ایدیلیوردی. فؤاد پاشانك ادهم وقرده‌شنی حسن اداره ایده‌بیلدیکندن ، دکیشدیرلمه‌مسی موافق اولورمش . بوتون اختلافه سببیت ویرن ، یکی تعیین ایتدیکم قوماندانلرك تجربه‌سزلکلری و حاله مطابق طور وطرز حرکتده بولنماملری ایمش .. اردوده جدیت وانتظام آرامق زمانیمی ایمش ، یااه محافظه ایتسین، ادهم بك اردوینی داغتیرسه نه‌یاپاجقمشم؟ بوقدر مهم برحادثه‌یه کیم وناصل قرار ویرمش؟ بویله برقرار مجلس خبردار ایدلمکسزین ناصل آلینیرمش کبی برچوق سوأللر وتنقیدلردن صوکره ، هرحالده ادهم بك وقرده‌شلری ، ووروله‌ملیدر، طلبلری سرد اولندی . ۲۹ کانون اول کوننك بوتون جلسه‌لرینی و ۳۰ کانون اول کوننك برقاچ خفی جلسه‌سنی ایضاحات ویرمکله کچیردم. وضعیتك بوتون صفحاتنی‌وثائقیله، دلائلیله، حقائقیله ایضاحه چالیشدم. بوتون بوایضاحاتمه رغماً ، مناقشه بردرلوختام بولمیوردی. هرشیدن صرفنظر ، یالکز مجلسك مشروعیتنه تجاوزی متضمن تلغرافنامه ، صاحبلرینی خیانت وطنیه قانونه

چاریدیرمغه کافی ایکن ، بو عاصیلرك آیلردنبری ارتکاب ایده کلمکده اولدقلری عصیانکار وضعیتلری و حکومت ملیه‌یی ییقمق ، کندی عقللرنجه بشقه نوع بر حکومت تشکیل ایتمك فکرلرینی ، تعلیقه یلتمه‌لری نظردقته آلنمق ایسته‌نمیور ، بالعکس تنکیلدن ، تجزیه‌دن ، تخلیصنه چالیشلمق ایسته‌نیور کبی ایدی . بونك قیصه‌جه سببنی ایضاح ایده‌یم افندیلر ؛ مبعوثلردن بعضیلری ، وضعیتك شخصی وحسی اعتبارلردن تولد ایتدیکنه ، ذاهب اولمشلردی . فی‌الحقیقه بو وادیده ، نامتناهی پروپاغاندا یاپیلمش و افکار عمومیه اضلال ایدلمك ایسته‌نمشدی . بنه قوتلی ومبالغه‌لی تلقینلردن ، ادهم قوتلرینك چوق ومغلوب ایدلمسی مشکل اولدیغی ظننده بولنه‌رق ، اردو ایله مصادمه‌سی حالنده ، اردونك چیل یاوروسی کبی داغیله‌جغنی و اوزمان ، حقیقةً وضعیتك فجیع اوله‌بیله‌جکنی تصور ایدییورلر وبویله بر مصادمهٔ فعلیه‌یه مانع اوله‌یی موافق مطالعه ایدییورلردی .

افندیلر ؛ بو مطالعه‌لری مصیب کوروب اوکا کوره حرکت ایتمه‌نك نتیجه‌سی ، امر برلکدن کلن واساساً دها بویکسك برقابلیت فکریه‌یه مالك بولنمیان ادهمك ، قوص قوجه تورك وطننده دیکتاتورلغنی قبول وتصدیقه منجر اوله‌جغنی آکلامه‌مق قابلمی ایدی ؟

مجلسك هیجان وترددینی ازاله ایده‌جك ، تطمینکار برصورتده ادارهٔ کلام ایده‌رك ، خفی جلسه‌لر مذاکراتی ، نتایج فعلیه‌یه انتظاراً قپاندق .

افندیلر ؛ ادهم قوتلرینی تعقیب ایدن قطعاتمز ، ۵ کانون‌ثانی ۳۷ کونی کدوسی اشغال ایده‌رك ، اوجوارده طوپلاندیلر . ادهم وقرده‌شلری‌ده ، قوتلریله برابر دشمن صفارنده لایق اولدقلری وضعیتی آلدیلر . آرتق ، ادهم وقعه‌سی قاپانمشدی . اردومزك ایچنده بولنان دشمن ، طرد ایدیله‌رك ، جبهه‌سنه ارجاع ایدلمشدی . بوندن صوکره ، یالکز بردشمن جبهه‌سنی وحرکتنی مشاهده ایده‌جکز . فی‌الحقیقه ، برکون صوکره ، ۶ کانون‌ثانی ۳۷ عموم یونان اردوسی ، بوتون جبهه اوزرنده هرنقطه‌دن تعرضه کچدی .

افندیلر ؛ بوکونکی وضعیت عسکریه‌یی بسیط برشکلده ایضاح ایچون شویله دیه‌جکم : ازنیقدن ، کدوس اوزرندن عشاقه برخط تصور ایدیکز ، بوخطك کدوسلك شمالنده قالان پارچه‌سی ، ایکی یوز کیلو متره‌دور . کدوسدن عشاقه اولان پارچه‌سی‌ده ، اوتوز کیلو مترو قدردر . دشمن ، اوچ فرقه ایله بوخطك شمال اوجندن اسکیشهر اوزرینه حرکت ایتدی . بزم کدوسده بولنان مهم قوتلرمز ، اسکیشهر اوزرنان بودشمن فرقه‌لرینی قارشیلامغه مجبور ایدی . قارشیلادی ؛ مغلوب ایتدی . انقلابمز تاریخنه ، برنجی این اوکی ظفرینی قید ایتدی .

§ جنوب جبهه‌سنه عائد اولان قوتلر ، اسکی یرلرینه ، دوملو بیکاره اعاده ایدلدیلر . کوتاهیه‌ده یالکز ۶۱ نجی فرقه ، ایکی آلای‌قدر قوتیله عزالدین بك (اردو مفتشی عزالدین پاشادر) قوماندانسنده ترك ایدلمشدی .

افندیلر ؛ ۸ کانون ثانی ۳۳۷ جمعه ایرتسی کونی مجلسك علنی جلسه‌سنده ، وضعیتی ایضاح ایدییوردم . آرتق هرکس حقیقتی کورمش وآکلامشدی . ادهم وقرده‌شلری لهنده ملایم حرکت مطالعه‌سنده بولنانلر ، بودفعه علیهلرنده پك جوشقون ایدیلر . بن بیاناتده بولنورکن ادهم ، توفیق ورشید بکلرك دیه‌رك قونوشدیغمه اعتراض اولندی . یوکسلن برصدا « پاشا حضرتلری ، آرتق بك

دیمه‌یکنز . خائن دیمکنز ! » اخطارنده بولندی . « ادهم وتوفیق خائنلری دیه‌جکم ، فقط هنوز بویوك ملت مجلسی اعضاسی صفتنی طاشیان رشید بك حقنده‌ده عینی شیئی قوللانمق مجبوریتنده‌یم . هیئت علیه‌کزه حرمةً بونی تلفظ ایده‌مم . اولا رشید بکك اعضالقدن اسقاطنه رأی ویرمکزی رجا ایدرم دیدم . »

رئیس — « منافع ملت ومملکت علیهنه استعمال سلاح ایده‌رك دشمنلرله تشریك مساعی ایدن صاروخان مبعوثی رشید بکك مبعوثلقدن اخراجنی قبول بیورانلر أل قالدیرسین ! » دیدی . أللر قالقدی ، قبول اولندی .

— یونان اردوسنك اجرا ایتدیکی بو تعرضده ، ادهم وقرداشلری‌ده ، کندیلرینه دوشن وظیفه‌یی ایفادن کری دورمدیلر . تکرار کوتاهیه‌یه توجه ایده‌رك ، اوراده بولنان ضعیف فرقه‌مزه تعرضه باشلادیلر . عزالدین پاشانك متین قارا کته‌ری وواقفانه قومانداسی ومعیتنده‌کی تورك ضابط ونفرلرینك یوکسك قهرمانلقلری ، ادهم وقرداشلریله صالدیران خائن قوتلری مغلوب ورجعته مجبور ایتدی . اکر ، شخصلری‌ده داخل اولدیغی حالده کاملاً امحا ایدلمکدن قورتوله‌بیلمشلرسه بونی‌ده هیچ سومدکلری رأفت پاشایه مدیون بولندقلرینی سویله‌ملی‌یم . بونقطه‌یی ایضاح ایدیورم :

رأفت پاشا ، ایکی سواری فرقه‌سیله ، دوملو پیکارك اون کیلو مترو قدر شرقنده کوچوك کویده بولونیوردی . کوتاهیه‌ده بولنان ٦١ نجی فرقه‌یه ، غربدن تعرض ایدن ادهم قوتلرینی ، سریع برصورتده مغلوب وامحا ایتمك اوزره حرکتی امر اولندی . رأفت پاشا ، سواریلریله ادهم قوتلرینك یان وآرقه‌سنه کیده‌جکدی . بولندیغی موقعدن شماله ، کوتاهیه‌یه یاقیله‌جق اولورسه ، بووظیفه‌نك طبیعی بریورویشله وپك مؤثر برصورتده یاپیله‌بیله‌جکی میدانده ایدی . حالبوکه رأفت پاشا ، ایجاب ایدن یره کیتمه‌مش ، بونك عکسی طرفنه ، کوتاهیه‌نك غربنده دکل ، شرقنده ، آلایونده کیتمش . سواری قوتلری ، ١٢ کانون ثانی ٣٣٧ زوالنه دوغرو آلایوند منطقه‌سنه واصل اولدی .

رأفت پاشا، عزالدین پاشا ایله کوروشمك اوزره کوتاهیه‌یه کیتدی. عزالدین پاشا، سواری فرقه‌لرینك کوتاهیه جنوبندن یالیجه داغی غربندن ، تماماً سواریدن عبارت اولان ، ادهم قوتلرینك کریلرینه سوق ایدلمسنی تکلیف ایتمش .

رأفت پاشا ، طرفینك محاربه وضعیتی حقنده تام بر معلوماتی اولمدیغنی ایلری سوره‌رك ، بویله بر حرکته یناشمامش .. رأفت پاشا ، عزالدین پاشا قوتلرینك ، شرقه ، پورصوق صویی کریسنه چکیلمسی حالنده ، سواریلریله کوتاهیه اوواسندن عصاتك یان وکریلرینه تعرضی دوشونیورمش . آتلی عصاة حیوانلرندن اینمش ، پیاده فرقه‌مز قارشوسنده یایا جنك یاپدیغی اك ضعیف وضعیتده اوزرینه یورومکده تردد کوسترن قوماندان ، پیاده فرقه‌مز مغلوباً رجعت ایدرکن آتلری اوزرنده بولنه‌جق ، قوهٔ معنویه‌لری یوکسلمش عصاتك ، هانکی یانه و ناصل تعرض ایتمکی دوشوندیکی ، حقیقةً هرعسکر ایچون دوشونیله‌جك بر مسئله‌در . بویله شی اولاماز ! بو دشمن سواریسی ، رجعته مجبور ایتدیکی پیاده‌یی براقوب ، رأفت پاشا سواریلری اوزرینه آتیلمیه‌جقمیدی ؟

افندیلر ؛ محاربه میدانده ، طوب و تفنك صداسنه کلن بر قوت ، برتك تفنك ، محاربه ایدن کندینه منسوب قوتك مغلوبیتنه انتظار ایتمك واوندن صوکره ایش کوره‌بیله‌جکی ظننده بولنمق ، یالکز عسکر

اولانلرك دكل ، اك ساده كوروشلی انسانلرك بيله ، معقول بوله‌جغی برفكر دكلدر . وظيفه‌وفداكارلق، محاربه ايدن قسمك مغلوب اولمه‌دن، چكيلمه‌دن، موفقيتنی تأمينه چاليشمقله ايفا اولنور .

آرقداشی محاربه ايدركن و معاونته محتاج ايكن ، سيرجی قالمش قوماندانلر آرقداشنك مغلوبيتنه شاهد اوله‌بيليرلرسه‌ده ، تاريخك بی امان تنقيدندن ، تقبيحندن اصلا قورتيله‌مزلر .

عزالدين پاشا ، ١١ كانون‌ثانی ٣٣٧ زوالندن ١٣ كانون ثانی كيجه ياريسنه قدر جريان ايدن شدتلی و بحرانلی محاربه‌لر اثناسنده ، سواری غروپلرينك‌ده تعرضه اشتراكی زماننك كلديكی حقنده اركان حربيهٔ عموميه رياستنه‌ده معروضاتده بولنمشدی . رأفت پاشا ، جنوب جبهه‌سندن جلب‌ايتديكی سكزنجی فرقه يتيشه‌بيلديكی تقديرده ، ١٤ كانون‌ثانيده تعرضه كچمك نيتنده اولديغنی قطعاً بيلديريبوردی . عزالدين پاشا، ١١، ١٢، ١٣ كانون‌ثانی كونلرنده يالكز باشنه دشمنله محاربه ايتدكدن صوكره، آقشام غروب زمانی ، يابديغی بر مقابل تعرضله عصاتی مغلوب وفراره مجبور ايتدی . رأفت پاشا ، محاربه‌يه سيرجی قالمق صورتيله بويوك بر فرصت قاچيردی وادهمك وقوتلرينك رجعتنه مساعد وضعيت‌براقدی. ١٤ نجی كونی تحت امرنده بولنان بوتون سواری قوتلرينی ،سواری فرقه قوماندانلرندن درويش بكك، (قول اردو قوماندانی درويش‌پاشادر) تحت امرينه‌ويره‌رك اونی؛ ادهمك تعقيبنه‌مأمور ايتدی. درويش پاشا ؛ آفشارده ، بالخاصه كدوسده ادهم قوتلرينك كريلرينه دوغرو، كيجه‌لری‌ده يورومك صورتيله توجيه ايتديكی مدهش ضربه‌لرله ادهم ، توفيق، رشيد فرده‌شلری سرسم‌ايتدی. قوتلرينك‌طوپلانمسنه زمان براقمدی . درويش بك ، ادهم وقرده‌شلرينی ١٤ كانون‌ثانيدن ٢٢ كانون‌ثانی‌يه قدر ، طقوز كون نفس آلديرمقسزين متمادياً تعقيب ايتمشدر . نتيجه‌ده ، بوتون ادهم قوتلری اسير ايدلمش ، يالكزادهم، توفيق ورشيد قرده‌شلر بكی وظيفه آلمق اوزره ، دشمن اردوكاهنه فرار ايده‌بيلمشلردر .

§ محترم افنديلر ؛ آنقره‌ده بولنان استانبول مسافرلرمزه بر ، بر بچق آيلق مدت مسافرتلری اثناسنده چوق‌شيلر كوسترمك فرصتلرينه‌مالك اولديغمزی ظن‌ايديبورم . چاصی ادهم وقرده‌شلرينك قوتلری اورته‌دن قالديرلدی . يونانليلری ، اوچ كونده اين اوكنده مغلوب ايتدك . بويوك ملت مجلسنك مستريح وممنون اوله‌جغی يكی بر دور آچيلدی . فقط ، عزت و صالح پاشالر بونلرك هيچ برندن ممنون كورونميورلر، داءالصلابه مبتلا اولمش كبی، الا پايتخته كيتمك ايستيورلردی. استانبولده‌كی آرقداشلرينك‌ده چوق مراق ايتمكده اولدقلری آ كلاشيليوردی .

آنقره‌يه مواصلتلرندن اون كون صوكره، فرانسز تلسز تلغرافيله زونغولداغه بر تلغراف‌كلمشدی. تلغراف شودر :

١٦ ـ كانون‌اول ـ ٣٣٦

زونغولداق متصرفلغی واسطه‌سيله دولتلو عزت پاشا حضرتلرينه

طرف سامیٔ فخيمانه‌لرندن هنوز براشعار واقع اولمديغندن هيئت جليله‌نك مواصلتی خبرينه‌انتظار ايدلمكده اولديغی .

مصطفی عارف

ایکی کون صوکره آطه پازاری اوزرندن‌ده شو تلغراف کلدی :

داخلیه ناظری عزت پاشا حضرتلرینه

طرف سامیء فخیمانه‌لرندن بر اشعار واقع اولمدیغندن مواصلت عالیه‌لری خبرینه انتظار ایدلمکده اولدیغنه دائر بر قاچ کون اول زونغولداق طریقیله یازیلان تلغرافنامه جوابسزلك بر آن اول انبا بیورلمسی مرجودر .

داخلیه ناظری وکیلی
مصطفی عارف

§ توفیق پاشا قابینه‌سی نامنه ، ضیا پاشانك اینه‌بولی‌یه کوندردیکی بر مأمور مخصوص ، ۲۱/۱۱ کانون‌ثانی ۳۳۷ ده اورون بر شیفره ایله بر طاقم معلومات ویرییوردی .

عزت پاشا هیئتنك ، آناطولویه التحاقی خبری استانبولجه تأیید اتمش .. قابینه ، عزت پاشادن معلومات طلب ایدییورمش . . ضیا پاشا ، صفا ، مصطفی عارف وراشد بکلرده دیدیلر ، که منفعت مملکت ، هیئتك آناطولوده قالمسنی مستلزم ایسه ، بوکا بر شی دیه‌مز . بو تقدیرده ، قابینه‌نك سقوط ایده‌جکی محققدر . آنجق ، بو حالده بزده بو وطنك اولادلری‌یز . هیچ اولمازسه زلری بو وضعیتدن خبردار ایتسونلر . . بزی تنویر ایتسونلر ، بزده اوکا کوره حرکت ایده‌لم . .

ضیا پاشا ، پاریسدن ، احمد رضا بکدن آلدیغی بر مکتوب محتویاتندن واستانبولده موثوق برمنبعدن ألده ایتدیکی بر معلوماتندن‌ده بحث ایتدیرییوردی .

احمدرضا بك دییورمش ، که اکر قوای‌ملیه‌نك قدرت عسکریه‌سی مساعد ایسه ، ازمیر مسئله‌سی‌ی ایی حضرلامش بر هجومله امر واقع صورتیله حل ایدملی ایمش . . آلدیغی معلومات بونی تأیید ایدییورمش . قرال قسطنطینی قوونه‌جقلرمش . .

ضیا پاشانك خصوصی معلوماتی‌ده ، صوك قونفرانسدن اول یونانیلرك تقویه اولنه‌رق بیوك بر تعرض اجرا ایتدیریله‌جکنه دائر ایدی .

داماد فرید پاشا ، حمالی فعالیته باشلامش . . بالطه لیمانده متعدد قابینه لیسته‌لری تنظیم ایدلمکه باشلانمش . .

اینه‌بولی‌یه کلمش اولان مأمور مخصوص واسطه‌سیله ضیا پاشایه ورفقاسنه ابلاغ ایتدیردیکم جوابده : « ویردکلری معلوماته تشکردن صوکره ، عزت و صالح پاشالر ، مقصد مشترکمزك ایجاب قطعیسی اوله‌رق آنقره‌ده قالمشلردر . » دیدم . کندیلرینك استانبولده حاکم وضعیتده قالملری جائز ایسه‌ده ، سقوط ایتمه‌دن اول جمله‌سنك ، شمدیدن حاضر بولندیره‌جقلری أمین و سریع بر واسطه ایله ، همان آناطولویه کلملرینك منافع عالیهٔ وطنیه ایجاباتندن اولدیغنی وبو صورتله ایفا ایده‌جکلری خادمت وفداکارلغك نزد ملتده پك مشکور اوله‌جغنی یازدم .

مأمور مخصوصك ، استانبوله عودتی متعاقب ، اینه‌بولی‌یه کوندردیکی و اورادن ١٩ کانون ثانی ٣٣٧ ده چکیلن شیفره‌ده ؛ ضیا پاشا و رفقاسنك نقطهٔ نظرم دائره‌سنده حرکته قرار ویردکلری بیلدیرلمشدی .

افندیلر ، بو تاریخدن برهفته قدر صوکره ، قوجه ایلی قوماندانلغندن شویله بر تلغراف آلدم :

کیوه استاسیونی
٢٦ - ١ - ٣٣٧

بویوك ملت مجلسی ریاستنه

مملکتك منافع عالیه‌سنه متعلق بر مسئلهٔ مهمه حقنده صدر اعظم پاشانك ذات دولتلریله ماکنه باشنده کوروشمك ایستدکلری استانبول تلغراف مدیر عمومیسنك ٢٦ - ١ - ٣٧ و ساعت ١٦ صوکره اشارتلی تلغرافیله بیلدیرلمکده‌در . بوبابده‌کی اراده‌لری عرض و استیذان اولنور .

§ قوجه ایلی قوماندانلغنه عینی کونده ماکنه باشنده ویردیکم جوابده دیدم ،که « استانبول ، کیوه ایله دوغریدن دوغری‌یه ناصل مخابره ایده‌بیلیر ؟ استانبولده توفیق پاشا ایله ویا هرهانکی‌بریله ، مخابره ومناسبتده بولنه‌بیلمکلکم ، هیئت وکیله‌نك و بلکه مجلسك قرارینه‌وابسته‌اولدیغندن ، بوخصوصده شمدیدن برشی دیه‌مم . توفیق پاشا ایله تلغراف مأمورینك دخی ، آچیقدن آچیغه مخابرده بولنمسی ، استانبوله قارشی اولان وضعیتمزك خارجده‌کی تلقیاتنی تشویش ایده‌جکندن غیر جائزدر . آنجق توفیق پاشانك ، نه شخصمه دکل ، نقط توركیا بویوك ملت مجلسی حکومتنه بر مراجعتی وارسه ، بومراجعتك قبولی طبیعیدر . بوخصوصك غیر رسمی و عینی واسطه ایله کندیسنه‌ایصالنده بأس یوق‌در .

§ استانبولدن آطه بازارینه تلغراف و اورادن کیوه‌یه جهت عسکریه‌نك نظارتی آلتنده تلفون خطی موجود ایدی . توفیق پاشانك بنمله قپالی اوله‌رق کوروشمك ایسته‌مسی اوزرینه ، استانبولی آنقره‌یه ربط ایتدیردی .

توفیق پاشادن آچیق اوله‌رق شو تلغرافی آلدم :

استانبول : ٢٧ - ١ - ٣٧

توركیا بویوك ملت مجلسی رئیسی مصطفی کمال پاشا حضرتلرینه

٢٥ کانون ثانی تاریخنده پاریسده انعقاد ایدن مجلس طرفندن متخذ مقررات موجبنجه شرق مسئله‌سنك حلنی مذاکره ایتمك اوزره ٢١ شباطده لوندره‌ده دول متفقه مرخصلریله عثمانلی و یونان حکومتلری مرخصلرندن مرکب بر قونفرانس اجتماعه دعوت اولنه‌جقدر . موجود معاهده‌ده ،

حادثات دولاییسیله ضروری کوریله‌جك تعدیلات اجرا اولنه‌جقدر . حکومت سنیه‌یه کوندریله‌جك دعوت ، مصطفی کمال پاشانك ویاخود ماذونیت لازمه‌یی حائز مرخصلرك عثمانلی هیئت مرخصه‌سی میانده بولنمریله مشروطدر . اشبو مقررات ، دیون مسئله‌سنك استانبول ممثللری طرفندن تبلیغ ایدلدی . تعیین بیوره‌جغکز مرخصلر، بورادن انتخاب ایده‌جککز ذواتله برلشه‌رك عزیمت ایتمك اوزره قرار وجوابکزه انتظار ایدییورم . رمزك نزاکتنه بناءً بوکیبی بعض تبلیغات مهمه ایچون خطك آچیق بولندیرلمسنی رجا ایدرم . ماکینه باشنده همان جواب ویرملك ممکن ایسه تلغراف باشنده انتظار ایتمکده‌یم افندم . برده شیفره وار افندم .

توفیق

شیفره محلولیده شو ایدی :

درسعادت ۲۷ کانون ثانی ۳۳۷ ساعت ۸ : صوکره

مصطفی کمال پاشا حضرتلرینه

لوندره قونفرانسنده قوتلی اداره کلام ایتمك ایچون یونانلیلرك برقول اردوبی ازمیره سوق ایتمکده وتراکیاده‌کی قوتاریده آناطولی‌یه تحریك ایده‌جکلری واونکونه قدر برحرکت تعرضیه‌یه باشلایاجقلری موثوقاً استخبار ایدلمشدر .

توفیق

§ افندیلر ؛ توفیق پاشایه ویردیکم جوابی تلغراف ، شو ایدی :

تل

آنقره
۲۸-۱-۳۳۷

درسعادتده توفیق پاشا حضرتلرینه

ج : ۲۷-۱-۳۳۷ . ارادهٔ ملیه‌یه مستنداً تورکیانك مقدراتنه واضع‌الید أولان یکانه مشروع ومستقل قوهٔ حاکمه ، آنقره‌ده مستمراً منعقد ، تورکیا بیوك ملت مجلسیدر . تورکیایه متعلق بالجمله

سائلك حلنه مأمور وهر درلو مناسبات خارجیه‌ده مخاطب ، آنجق اشبو مجلسك هیئت حکومتیدر ؛ استانبولده‌هرهانکی برهیئتك من کل الوجوه بروضع مشروع وحقوقیسی یوقدر . بناءً علیه بویله برهیئتك کندینه حکومت نامنی ویرمش اولمسی ، ملتك حقوق حاکمیتنه صراحةً مغایر وبونام آلتنده مملکت وملتك حیاتنه عائد مسائلده خارجه قارشی کندینی‌مخاطب کوسترمسی ناقابل تجویزدر . هیئتکیزه‌توجه ایدن وطنی ووجدانی وظیفه درحال حقیقت وضعیته اقتفا ایده‌رك ملت ومملکت نامنه مشروع مخاطب حکومتك، آنقره‌ده اولدیغنی قبول واعلان ایتمکدر. ملت ومملکتمز نامنه صلاحیت‌مشروعه‌یه صاحب حکومتك آنقره‌ده اولدیغی دول ائتلافیه‌جه تقدیر ایدلدیکی شبهه‌سز بولندیغی حالده ، دول مذکوره‌نك بونقطهٔ نظرینی عیناً اظهارده تأخر ایتملری‌استانبولده متوسط برهیئتك موجودیتی‌کندیلری ایچون استفاده‌لی اوله‌بیله‌جکنی ظن ایتملرندن نشئت ایتمکده‌در .

تورکیا بویوك ملت مجلسی حکومتی صلح ومسالمتی کمال جدیت وصمیمیتله آرزوایتدیکنی وبالکز حقوق ملیه‌سنك طانیمسی طلبدن عبارت اولان شرائطنی مکرراً اعلان واشبو حقوقك تصدیقی‌حالنده، تکلیف اوله‌جق مذاکراتی قبوله آماده اولدیغنی بیان ایلمشدر . دول ائتلافیه ، لوندره‌ده عقد ایده‌جکلری قونفرانسده ، شرق مسئله‌سنی عدل وحق دائره‌سنده حل ایتمکه قرار ویرمشلرسه ، دعوتلرینی تورکیا بویوك ملت مجلسی حکومتنه دوغرودن دوغرویه توجیه ایتملیدرلر . شرائط آنفه دائره‌سنده وقوع‌بوله‌جق دعوتك تورکیا بویوك ملت مجلسی حکومتی طرفندن حسن قبول ایدیله‌جکنی تکرار بیان ایدرز .

تورکیا بویوك ملت مجلسی رئیسی

مصطفی کمال

ساعت : دقیقه
٣٠ اول

§ بونی متعاقبده رأساً وخصوصی اوله‌رقده شو تلغرافی یازدم :

تل — آنقره : ٢٨ کانون ثانی ٣٣٧

استانبولده توفیق پاشا حضرتلرینه

ذات سامیلری‌کی بوتون برعمر بوملت ومملکته بلا فاصله‌مشکور خدمتلرده‌بولنمش بررجل‌محترمه، بوتون خدمات سابقه‌کزی تتویج واکمال ایده‌جك مستثنا وتاریخی برفرصت ظهور ایتدیکنه‌قانعز. بز ، وحدت نامه اوزره حرکت ایتمك ایستیورز . بالواسطه مدعواولدیغمز قونفرانسده مملکتی آیری آیری تمثیل ایده‌جك ایکی هیئتك نه قدر محاذیری داعی اولدیغنی تمامیله تقدیر بیوردیغکزه امینز .

ملتك ، صرف حقوق حاكميتی محافظه داعیه‌سیله صرف ایتدیکی أمكار ، آقندینی حسابسز قانلر داخلی وخارجی بر چوق مشكلاته قارشی كوستردیكی ثبات ومقاومت ، بو كون قارشیسنده بولندیغمز مساعد یکی وضعیتی احداث ایتدی . بر طرفدن‌ده ، حادثات عالم ، ثبات ومقاومتك هدف أصلیسی اولان استقلال تامزی تأیید ایده‌جك صورتده انكشاف ایتمكده دوام ایدییور . بزی اسارت واضمحلاله محكوم ایتمك ایسته‌مش اولان حكومتلر مواجهه‌سنده، حقوق ملیه‌مزی مدافعه ایدرکن.... مادی ومعنوی بوتون قوای مملكتك متحداً حركت ایتمسی الزمدر . بونك ایچون ، ذات شاهانه‌نك ارادهٔ ملیه‌یه مملکتده یكانه تجلیگاه اولان توركیا بویوك ملت مجلسنی طانیدیغنی رسماً اعلان ایتمسی آرتق ایجاب ایتمشدر. بوصورتله استانبولك مملكته متوالی ضررلر ایقاع ایتدیكی تجارب مشئومه ایله ثابت اولان و آنجق اجنبیلر لهنه ادامه ایدیلن غیرطبیعی وضعیتنه بر نهایت ویرمك میسر اولور . دول مؤتلفه مملری طرفندن واقع اولان تبلیغات كوستریبورکه، استانبولدن حركت ایده‌جك بر هیئت مرخصه‌نك لوندره قونفرانسنه اشتراك ایده‌بیلمسی آنجق اونك، آنقره حكومتی طرفندن صلاحیت‌نامه ایله ترخیص ایدلمش مملری احتوا ایتمسیله مشروطدر. بوصورتله ائتلاف دولتلری، توركیا نامنه، صلح مذاكراتنه كیره‌جك مرخصلرك ، آنجق، توركیا بویوك‌ملت‌مجلسی حكومتی‌طرفندن كوندریله‌بیله‌جكنی كافی بر وضوح ایله اعتراف ایتمش اولیورلر . فعلاً و حقوقاً مملكتده یكانه حكومت مشروعه اولان توركیا بویوك ملت مجلسی حكومتنك وضع و اعلان ایتدیكی اساساتی قبول و بو اساساتك دشمنلرمز طرفندن تصدیقنی تسهیل ایچون، بزه التحاق صورتیله وضعیتكزی تصحیح وتثبیت بیورمكزی تاریخ وملت مواجهه‌سنده درعهده ایتمش اولدیغمز وظیفه وصلاحیتله تكلیف ایدرز . بوصورتله مجادله‌مزی بر نتیجهٔ مسعوده‌یه ایریشدیرمك خصوصی تسریع ایدلمش اولور . متحداً حركت و آمال ملیه‌یی اعظمی قوتله مدافعه ایتمك فكریله واقع اولان بو تكلیفات صمیانه‌مز ، قبول و انفاذ بیورولمدیغی تقدیرده ، جالس مقام سلطنت وخلافت اولان ذات شاهانه‌نك وضعیتی متزلزل اولاق تهلكه‌سندن بحق قورتولور وبز ، ارادهٔ ملیه‌نك بخش ایتمش اولدیغی فعلی وحقوقی بوتون صلاحیتلری حائز بر حكومت صفتیله ، شمدیدن قید و اشارت ایدرز كه بوندن تولد ایده‌جك مسئولیت ناقابل تخمین اولان بوتون عواقبیله دوغریدن دوغری‌یه ذات شاهانه‌یه عائددر . ذات سامیلرینك بووضعیت قارشوسنده وجدانی وتاریخی وظیفه‌كزی تمامیله ایفا و نتایجی طرفمزه قطعی وصریح اوله‌رق اشعار بیورمكزه انتظار ایدییورز . بو وسیله ایله احترامات مخصوصه‌مزك قبولنی رجا ایدرز أفندم .

توركیه بویوك ملت مجلسی رئیسی

مصطفی كمال

§ محترم افندیلر ؛ ذاتاً معناً ومادةً حكمی قالمامش وفقط محافظهٔ موجودیتی چوق مضر اولان استانبول حكومتنی ، بر طرف ایتمك مهمدی . بوكا ، باشلیجه مانع اولانلرك باشنده، پادشاه وخلیفه، بولونیوردی . بناءً علیه ، بو مقامه ، توركیه بویوك‌ملت مجلسی‌وحكومتنی طانیتمق ، وضعیتك وضوح بیدا ایتمسی ایچون بالطبع ایلك تشبث اولمق لازم كلیردی . ذاتاً ألمزده وتماسمزده اولمیان بومقامه ، هنوز بشقه بر معامله تطبیقنه امكان مادی‌ده یوقدی . بناءً علیه توفیق پاشایه عینی كونده شو اوچنجی

آنقره
۲۸ كانون ثانی ۳۳۷

درسعادتده توفيق پاشا حضرتلرينه

رسمى وخصوصى تلغرافنامه‌مزده‌كى مطالعات وتكليفاتمزى بروجه آتى خلاصةً تكرار وايجاباتنك سرعت ايفاسيله نتيجه‌سنك اشعارينى رجا ايدرز :

۱ — ذات شاهانه، توركيا بويوك ملت مجلسنى طانيديغنى قيصه بر خط همايون ايله اعلان بيوره‌جقلردر. بو خط همايون مقام خلافت وسلطنتك مصونيتنى اساس اوله‌رق قبول ايتمش اولان توركيا بويوك ملت مجلسنى شكل وماهيت وصلاحيت حاضره‌سيله قبوله بيوردقلرينى احتوا ايده‌جكدر. تبدلات وتغيرات سائره‌نك علاوه‌سى، شمديلك موجب تشوش اوله‌بيلير.
۲ — برنجى ماده حكمى اتفاق اولندیغی تقديرده عائدى اولان داخلى وضعيتمزك تنظيمى بروجه آتى اوله‌بيلير :

ذات شاهانه كمافى السابق درسعادتده اقامت بيوررلر. صاحب صلاحيت ومسئوليت اولوب هر درلو تجاوزدن مصون وهر درلو شرائط استقلالى جامع اولان توركيا بويوك ملت مجلسى وحكومت شمديلك آنقره‌ده بولنور. بالطبع استانبولده آرتق قابينه نامى آلتنده بر هيئت قالماز. آنجق، اساساً ملتك بديهى مخصوصه‌سى الجاسيله نزد شاهانه‌ده بويوك ملت مجلسندن وظيفه وصلاحيتى حائز بر هيئت بولنديريلير.

۳ — استانبول شهر وحواليسى امور اداره‌سنك صورت تنظيمى بعده تأمل وتعليق اولنور.

٤ — شرائط مذكوره‌نك قبول وتطبيقيله برابر، بويوك ملت مجلسنجه مصدق بودجه‌مزده اساساً موجود تخصيصات سنيه وخاندان سلطنت تخصيصاتيله برابر، بالعموم مأمورين لازمه وسائر اصحاب معاشك مخصصاتلرينى اعطايه مقتضى مبالغ حكومتجه تأمين وتأديه ايديله‌جكدر. قدرت ماليه‌مز بوخصوصى متكفلدر.

توركيه بويوك ملت مجلسى رئيسى
مصطفى كمال

§ توفيق پاشانك بو اوزونجه تلغرافنه كيجه ويرديكى جواب چوق قيصه اولدى، توفيق پاشانك جوابى شو ايدى :

۲۸/۲۹-۱-۳۳۷ تل

تلغرافنامه‌لرى آلدم. يارين هيئتى طوپلايه‌رق ساعت آلتيده عرض معلومات ايدرم افندم.

§ توفیق پاشا ، هیئتی طوپلامش ، جواب ویردی . بونی‌ده عیناً عرض ایده‌جکم .

درسعادت
۳۳۷-۱-۲۹

آنقره‌ده مصطفی کمال پاشا حضرتلرینه

۲۸ کانون‌ثانی ۳۳۷ تاریخلی اوچ قطعه تلغرافنامه‌لرینه جوابدر :

حکومت‌حاضره، استانبول و آناطولونك اتحادی خصوصنده‌کی منافعی اوته‌دنبری تقدیرایلدیکندن بومقصدله ایش باشنه کچمش و شمدی‌یه قدر بواوغورده صرف مساعی ایتمشدر .

ملتك حقوق حاکمیتنی محافظه داعیه‌سیله صرف ایتدیککز أمکارك و ویردیککز قربانلرك قارشوسنده بولندیغمز وضعیت مساعده‌نی احداث ایلدیکنه، کلی‌تأثیری اولدیغنه قانعز. بنابرین برفائدهٔ ملیه تأمین‌ایده‌جك تکلیفلریکزی قبوله‌حاضرز. بوجهتله اشعاراتکز حقنده‌کی نقطهٔ نظرمزی‌بروجه‌آتی ایضاح ایلیورم :

قونفرانسه بالواسطه دعوت ایدلمکز طبیعیدر . چونکه حکومات مؤتلفه‌نك ممثللری بوراده‌در . بناءً علیه استانبولده بولنان وسزکله تشریك‌مساعی‌یه چالیشان‌برحکومت واسطه‌سیله‌ایفای‌تبلیغات ، پك طبیعی کورولمیدر . شمدی‌یه قدر آناطولی‌نی طانیمغه بیله لزوم کورمین آوروپا حکوماتنك ، بالخاصه آناطولو مرخصلرینك قونفرانسده وجودینی شرط اتخاذ ایتملری موجب ممنونیتدر. بوجهتله، برشکل مسئله‌سی تصوریله بوتحول مسعوددن استفاده ایتمه‌مك ، ملته قارشی درعهده بیوردیغکز وظیفه ایله اصلا توافق ایتمز . ذاتاً بینمزده اتحاد ایلدیکمز اعلان ایدلدکدن صوکره مرخصلرمز آیری غیری دکل، یکوجود دیمك اولور. اساسات متخذه دائره‌سنده ادارهٔ کلام ایده‌جکلرینه نظراً بوبابده برمحذور تصور ایدیله‌مز . بنابرین دولت و ملته قارشی مکلف اولدیغمز وظیفه ، بو آن تاریخیده بزه اوزانیلان الدن استفاده ایدلمسنی قطعیاً آمردر . بوندن استنکاف ، یونان مدعیاتنك مدافعه‌سز قالمسنی وممالکتمزك دها نه قدر مدت مصائب حربیه‌یه صحنه اولمسنی موجب اوله‌جغی تأمل بیورلمیدر . اساساً مطالبمزی قونفرانس حضورنده درمیان ایتمك و حقمزی آوروپاده اشاعه ایتمك ، بالفرض قونفرانس نتیجه‌سز بیله قالمش اولسه ، موجب مضرت دکلدر . ذات عالیلری ورفقاکزك حمیت وطنیه‌لری بوفرصتی فوت ایتدیرمه‌مکه کافیدر . شمدی‌یه قدر سابق قابینه‌لر طرفندن اتخاذ ایدلمش وهرایکی طرف ایچون فنا نتیجه ویرمش اولان مقررات ، رفع ایدلمك طبیعی بولندیغندن آیریلق وغیریلق قالمامشدر . آنجق ، استانبولك تحت اشغالده بولنمسنه بناءً بوزاسنك قوهٔاجرائیه‌دن خالی قالمسی ادارهٔ حکومتك کاملاً وتماماً دول‌ائتلافیه النه کچمسنی وبنابرین‌معاهده‌ده مندرج استانبول حقنده‌کی قیودك موقع تطبیقه‌قونولمسنه سببیت ویرلمش اوله‌جغی کبی محارب بولندیغمز یونان عسکرینك شیمدیکی حالده استانبول‌وحوالیسنده موجودیتی دخی، بوتکلیفاتی غیرقابل اجرا برحاله قویمشدر. هیئتمزجه محافظهٔ‌مقام فکرینك‌بومطالعاتده

وارد اولمدیغنی تأمینه بیله لزوم کوردم . اساساً بوکون الکزیاده مستعجلاً حلی ایجاب ایدن مسئله، وقتی تقرب ایتمکده بولنان قونفرانسـه دلکه‌لرمزی یتیشدیرمکدن عبارت اولدیغندن و بز قونفرانسده اثبات وجود ایتمدیکمز حالده یونانلیلر اشـتراك ایده‌رك قونفرانسده حکم غیابی‌یه دوچار وبنابرین دعوامزی غائب ایتمك مخاطره‌سنده قاله‌جغمزدن بوبابده طرفمزدن مسئولیت قبول ایدیله‌میه‌جکنی بیان وقونفرانسده وقت مرهوننده‌ن اول بولنمق موجب منافع اولاجغنه بناءً مرخصلرکزك سریعاً بورایه اعزامنی رجا ایدرم.

صدراعظم

توفیق

§ محترم افندیلر؛ توفیق پاشا وحکومتی، استانبول وآناطولونك اتحادی ایچون چالیشمش اولدیغنی سـویلیور . دوغرودر . بزده ، عینی شی ایچون چالیشمقده ایدك ؛ شوفرق ایله ، که توفیق پاشا ورفقاسی ، آناطولویی کافی السابق اسـتانبوله ربط واسیر ایتمك ایستیوردی . اواستانبوله، که دشمن قوتلرینك تحت اشـغالنده بولونیوردی . توفیق پاشا ورفقاسی ، آناطولویی استانبول حکومتنه ربطه چالیشیور . اویله برحکومته ، که جهانده ، موجودیتنه اعتراض اولونمیورسه ، دشـمن آمالنی تسهیله مدار اوله‌جق ماهیتده تلقی ایدلدیکی ایچوندی . توفیق پاشا ورفقاسنه کوره مسـاعد وضعیت حدوثنه آناطولو مجادله‌سنك کلی تأثیری واردر . آما وضعیتی احداث ایدن محضا آناطولو مجادله‌سی دکلدر . احتمال که بو اختیار دیپلومات ، بوکرامتی ، کندیسنك موقع اقتداره کلمسنده تخیل ایدییوردی .

توفیق پاشایه شوصورتله جواب ویردم :

آنقره
٣٠-١-٣٣٧

استانبولده توفیق پاشا حضرتلرینه

[١] - ٢٧-١-٣٧ و ٢٨-١-٣٧ تاریخلرنده یازدیغم اوچ تلغرافنامه ایله ذات سامیلرینه ایجاب ایدن وتطبیق وترویجی ضروری اولان بالجمله خصوصاتی صراحت وقطعیتله بیلدیرمش اولدیغمه قانعم . بوکا رغماً ٢٩ کانون ثانی ٣٣٧ تاریخلی تلغرافنامه‌کزله وضعیتك هنوز لزومی درجه‌ده وقوف واصـابتله مطالعه ایدیله‌مه‌مکده اولدیغنی کوردم . وضعیتك اهمیتی وزمانك نزاکتی ، ذات سامیلریله برابر رفقای کرامکزك وبالخاصه ذات شاهانه‌نك هرخصوصده بردفعه‌دها تنویرینه دلالتمزی بروظیفه حکمنه قویبور. مطالعه ومحاکاتکزدن نتایج مصیبه استخراجنی تسهیل مقصدیله تورکیا بویوك ملت مجلسنجه وضع وتطبیق ایدیلن تشکیلات اساسیه قانوننك مواد اساسیه‌سنی بروجه آتی عیناً تبلیغ ایدییورم :

تشكيلات اساسيه قانونى
مواد اساسيه

١ — حاكميت بلاقيدوشرط ملتكدر . اداره اصولى ، خلقك مقدراتنى بالذات وبالفعل اداره ايتمسى اساسنه مستنددر .

٢ — اجرا قدرتى وتشريع صلاحيتى ، ملتك يكانه وحقيقى ممثلى اولان بويوك ملت مجلسنده تجلى و تمركز ايدر .

٣ — توركيا دولتى بويوك ملت مجلسى طرفندن اداره اولنور وحكومتى « توركيا بويوك ملت مجلسى حكومتى » عنوانتى طاشير .

٤ — بويوك ملت مجلسى ولايتلر خلقنجه منتخب اعضادن مركبدر .

٥ — بويوك ملت مجلسنك انتخابى ، ايكى سنه‌ده بركره اجرا اولنور . انتخاب اولنان اعضانك اعضالق مدتى ايكى‌سنه‌دن عبارت اولوب‌فقط‌تكرار انتخاب اولونمق جائزدر. سابق‌هيئت ، لاحق‌هيئتك اجتماعنه قدر وظيفه‌يه دوام ايدر . يكى انتخاباب اجراسنه امكان كورولمديكى تقديرده اجتماع دوره‌سنك يالكنز برسنه‌تمديدى‌جائزدر . بويوك ملت‌مجلسى اعضاسنك هربرى، كنديني‌انتخاب‌ايدن ولايتك آيروجه وكيلى اولميوب عموم ملتك وكيليدر .

٦ — بويوك ملت مجلسنك هيئت عموميه‌سى ، تشرين ثانى ابتداسنده دعوتسز اجتماع ايدر .

٧ — احكام شرعيه‌نك تنفيذى ، عموم قوانينك وضعى ، تعديلى ، فسخى ومعاهده وصلح عقدى ووطن مدافعه‌سى اعلانى كبى حقوق اساسيه بويوك ملت مجلسنه عائددر . قوانين ونظامات تنظيمنده ، معاملات ناسه ارفق واحتياج زمانه اوفق احكام فقهيه وحقوقيه ايله‌آداب ومعاملات‌اساس اتخاذقيلنور. هيئت وكيله‌نك وظيفه ومسئوليتى قانون خصوصله تعيين ايديلور .

٨ — بويوك ملت مجلسى ، حكومتك انقسام ايلديكى دوائرى ، قانون مخصوص موجبنجه انتخاب كرده‌سى اولان وكيللر واسطه‌سيله اداره ايدر. مجلس ، اجرائى خصوصات ايچون وكيللره‌وجهه‌تعيين ولدى‌الحاجه بونلرى تبديل ايلر .

٩ — بويوك ملت مجلسى هيئت عموميه‌سى طرفندن انتخاب اولنان رئيس ، بر انتخاب دوره‌سى ظرفنده بويوك‌ملت مجلسى رئيسيدر . بوصفتله مجلس نامنه‌امضا وضعنه وهيئت وكيله مقرراتنى تصديقه صلاحيتداردر . اجرا وكيللرى هيئتى ايچلرندن برينى كنديلرينه رئيس انتخاب ايدرلر . آنجق بويوك ملت مجلسى رئيسى وكيللر هيئتنك‌ده رئيس طبيعيسيدر .

[٢] — قانون اساسينك اشبو مواد ايله تعارض ايتمه‌ين احكامى كماكان مرعى‌الاجرادر . يوقروجه تعداد ايلديكم اساس ماده‌لره مغاير حركت‌ايتمكه امكان وصلاحيت اولمديغنى نظر دقت ساميلرينه

اهمیته وضع ایدرم . مجلس ریاستیله باشلایان مخابره‌کزك استلزام ایتدیکی معامله‌نك تعقیبی اجرا وکیللری هیئتنه تودیع ایدلمشدر افندم .

توركیا بویوك ملت مجلسی رئیسی
مصطفی كمال

محترم افندیلر ؛ بو تلغرافنامه‌مده مواد اساسیه‌سی تشکیلات اساسیه قانونی ؛ بو تاریخدن ، هنوز اون كون اول یعنی ۲۰ كانون ثانی ۳۳۷ تاریخنده مجلسدن چیقمشدی . مجلسك وحكومت‌ملیه‌نك وضعیت وصلاحیتنی وشكل وماهیتنی تثبیت واڤاده ایدن ایلك قانوندر . مجلس ۲۳ نیسان ۳٦ ده آچیلدیغنه كوره ، بو اساس قانونك مجلسدن چیقاریله‌بیلمه‌سی ایچون طقوز آی قدر برزمانك كچمسی ضروری اولمشدی . بو ضرورتك منشأی حقنده برفكر ویره‌بیلمك ایچون ، مساعده بیورورسه‌كز ، قیصه بر ایضاحده بولنه‌یم :

معلومدركه مجلسك كشادینی متعاقب ، الزم اولان اساساتی محتوی ، بر تقریر ویرمشدم . مجلس واونك اجرا وكیللری هیئتی ، او اساساتی عملی اوله‌رق ایلك كوندن تطبیقه باشلامشدی . برطرفدن‌ده تشكل ایدن حقوق اساسیه انجمنی ، بو تقریر محتویاتی اساس اولمق اوزره ، بر قانون لایحه‌سی حاضرلامغه باشلادی . نهایت درت آی قدر برمدت صوكره ، بو انجمن « بویوك ملت مجلسنك شكل وماهیتنه دائر مواد قانونیه » سرلوحه‌لی ۸ قانون ماده‌سی مجلسه كتیردی . ۱۸ آغستوس ۳۳٦ تاریخنده مستعجلیت قراریله تحت مذاكره‌یه آلنان بو مواد قانونیه‌نك ، اوزونجه برده اسباب موجبه‌سی واردر .

انجمن مضبطه‌سنك ، بویوك ملت مجلسنك تعریفنه عائد سطرلری میاننده ، شو جمله‌لر یازیلی ایدی : « خلیفه وپادشاهك اسارتی و حادثات سائره‌نك‌ده تلاحقندن تحصل ایدن ضرورتك سوق و الجاسیله تشكل ایدن مجلسمزك ، ابدیاً بوكونكی شكلده استمرارینی قبول ایتمك ، حاد واستثنائی وضعیتلره شكل طبیعی ویرمك اولدیغنه و حالبوكه اشكال غیر طبیعیه پایدار اوله‌میه‌جغی دستورینه بناءً اخلال ایدیلان حق خلافت وسلطنت واستقلال ملت و وطنك استحصال وتأییدینه دكین استمراری و آنجق مقصود اساسی اولان بومقدس امنیه‌لرك حصولیله مجلسك شكل طبیعی آلمسی موافق كورولمش واونك ایچون ایكنجی ماده‌نك برنجی فقره‌سی (غایه‌لك حصولنه دكین) عباره‌سیله تقیید ایدلمشدر . » فی‌الحقیقه مجلسك انعقادی مدتی زمانله تصریح و تقیید اولنمامشدی .

بواسباب و مطالعه‌یه كوره ، توركیا بویوك ملت مجلسنك ۳۳٦ آغستوسنده ، هنوزدائمی ووضعیت و ماهیتنك طبیعی اولمدیغی تلقیسنك جاری بولندیغی آكلاشیلور .

مواد قانونیه‌نك برنجیسی‌ده : « بویوك ملت مجلسی ، تشریع و اجرا قدرتلرینی حائز و ادارهٔ دولته بالذات و مستقلاً واضع الیددر . » صورتنده ایدی . بوماده ایله مجلسه ویریلان صلاحیتك دخی ، اسباب موجبه‌یه نظراً موقت اولمسی لازم كله‌جكی طبیعی ایدی . ماهیتی موقت اولان بر مؤسسه‌نك صلاحیتی دخی ، موجودیتی مدتیله قائم اولور .

حقوق اساسیه انجمننك تلقی و مطالعه‌سی ، مجلسده‌ده عیناً تبارز ایتدی . حتی مجلس اعضاسندن برچوقلری ، مقصدك ایضاحنده ، انجمنك افاده‌لرینی ناقص بوله‌رق ، تصریحات تكلیفنده بولندیلر .

دیدیلر ، که : برنجی ماده‌نك باشنه « خلافت و سلطنتك و استقلال وطن و ملتك استخلاصنه قدر . . » صراحتنی علاوه ایتمك لازمدر . ایکنجی ماده‌ده‌کی (قابه‌نك استحصالنه دکین) عباره‌سی یرینه دخی عینی صراحتك اقامه‌سی لزومی طلب اولندی . بومسئله چوق مناقشاتی موجب اولدی . بعض مبعوثلر ، بالکز (خلافت) کلمه‌سنی قویالم ، سلطنت اونده مندمجدر ، دیدیلر .

بعض خواجه افندیلر ، بوکا راضی اولمدیلر . خلافت برامر معنویدر مطالعه‌سنده بولندیلر . خلافتده ، رهبانیت یوقدر ، اعتراضنه ، خواجه افندیلر ، شو یولده جواب ویردیلر ؛ سلطنت حکم ایتدیکی ممالکه شاملدر . خلافت بوتون کرهٔ ارضده‌کی اسلامه شاملدر .

بومناقشه‌لر کونلر و کونلرجه دوام ایتدی . معارضه‌ده بولنان فکرلردن بری صریح ایدی : « خلیفه وپادشاه واردر ووار اوله‌جقدر . او موجود اولونجه بوکونکی وضعیت ، شکل ، صلاحیت موقتدر ، مقام خلافت و سلطنت ، اجرای فعالیته فرصت بولونجه ، تشکیلات سیاسیه و اساسیه‌نك نه اولدیغی معیندر ، معلومدر . او نقطهٔ نظردن یکی برشی تصور ایتمك موضوع بحث دکلدر . مقام خلافت وسلطنتك اجرای فعالیتنی تأمین ایدنجیه قدر ، آنقره‌یه طوپلانمش اولان بر طاقم انسانلر ، موقت تدبیرلرله چالیشه‌جقلردر . . »

بوکا معارض اولان فکرده وضوح یوقدی . « سلطنت ، ملته انتقال ایتمشدر ؛ سلطنت قالمامشدر ؛ خلافتده ، سلطنت دیمکدر ؛ بناءً علیه اونکده حکمت موجودیتی یوقدر ؛ » طرزنده آچیق وصریح قونوشیله‌میوردی . اوتوز یدی کون صوکره ، ٢٥ ایلولده برجلسهٔ خفیه‌ده مجلسه بعض ایضاحاتده بولنمه‌یی فائده‌لی عد ایتدم . جاری افکار وحسیاتی تعلمیندن صوکره ، باشلیجه شومطالعاتی سرد ایتمشدم :

« تورك ملتنك و اونك یکانه ممثلی بولنان مجلس عالینك ، وطن و ملتك استقلالنی ، حیاتنی تأمین ایچون چالیشیرکن ، خلافت وسلطنتله ، خلیفه وسلطانله بوقدر چوق مشغول اولمسی محذورلیدر . شمدیلك ، بونلردن هیچ بحث ایتمه‌مك منافع عالیه اقتضاسندندر . اکر مقصد ، بوکونکی خلیفه وپادشاهه محافظهٔ مربوطیت وصداقت ایدلدیکنی افاده وتأیید ایتمکسه ، بوذات خائندر . دشمنلرك ، وطن وملت علیهنده واسطه‌سیدر . بوکا خلیفه وپادشاه دینجه ملت ، اونك امرلرینه مطاوعت ایده‌رك دشمن آمالنی یرینه کتیرمك مجبوریتنده قالیر . خائن ویاخود مقامنك قدرت وصلاحیتنی قوللانمقدن ممنوع اولان ذات ، ذاتاً پادشاه وخلیفه اولاماز . اوحالده ، اونی خلع ایدوب یرینه درحال دیکرینی انتخاب ایده‌رز . دیمك ایسته‌یورسه‌کز ، بوکاده ، بوکونك وضعیت وشرائطی مساعد دکلدر . چونکه خلعی لازم کان ذات ، ملتك نزدنده دکل ، دشمنلرك ألنده‌در . اونك وجودینی کأن لم یکن عد ایدرك دیکر برینه بیعت ایدلمك تصور اولونیورسه ، بوکونکی خلیفه وسلطان حقوقندن فراغت ایتمیه‌رك استانبولده‌کی قابینه‌سیله ، بوکون اولدیغی کبی محافظهٔ مقام وادامهٔ فعالیته دوام ایده‌بیله‌جکنه نظراً ، ملت ومجلس عالی ، اصل مقصدینی اونوتوب خلیفه‌لر دعواسیله‌می اوغراشه‌جق ؟ علی ایله معاویه ، دورینی‌می یشایه‌جغز ؟ خلاصه ، بومسئله واسع ، نازك ومهمدر . حلی ، بوکونك ایشلرندن دکلدر .

مسئله‌یی اساسندن حله کیریشه‌جك اولورسه‌ق ، بوکون ایچندن چیقه‌میز . بونکده زمانی کلمه‌حکدر .

بوکون وضع ایده‌جکمز اساسات قانونیه ، موجودیت واستقلالمزی قورتاره‌جق اولان ملت مجلسنی وملی حکومتی تقویه‌یه معطوف معنا وصلاحیتی ضامن وناطق اولملیدر ! »

§ افندیلر، بو ایضاحاتمدن بر هفته اول، بن ده، مجلسه بر پروژه ویرمشدم. ١٣ ایلول ٣٣٦ تاریخلی اولوب سیاسی، اجتماعی، اداری، عسکری نقطهٔ نظرلری تلخیص وتشکیلات اداریه حقنده‌کی مقرراتی احتوا ایدن بو پروغرام، مجلسك ١٨ ایلول ٣٣٦ کونکی اجتماعنده اوقوندی. ایشته، بو تاریخدن، دها درت آی کچدکدن صوکره قرار ایدن ایلك تشکیلات اساسیه قانونی، بو پروغرامدن چیقمشدر.

∴

§ شمدی آرزو بیورورسه‌کز استانبول ایله مخابره‌یه دوام ایده‌لم.

توفیق پاشا ٢٧ کانون‌ثانی تاریخلی تلغرافنامه‌سی محتویاتنی ٢٩ کانون‌ثانی تاریخلی بر تلغرافنامه ایله تکرار ایتدی. اجرا وکیللری هیئتی ریاستندن شو جواب ویرلدی:

آنقره: ٣٠ - ١ - ٣٣٧

استانبولده توفیق پاشا حضرتلرینه

ائتلاف سیاستنده تورکیا لهنه وقوع بولان انکشاف أخیر، ملتك عزم فداکاریسی محصولیدر. تورکیا بویوك ملت مجلسنك سه‌ور عهدنامه‌سنی کلیاً رد ایتمسی اوزرینه حادث اولان شو وضعیتدن، منافع ملیه‌یه اك موافق نتایج استحصالی، لوندره قونفرانسنه اشتراك ایده‌جك مرخصلرك دوغریدن دوغری‌یه ارادهٔ ملیه‌یی تمثیل ایدن بویوك ملت مجلسی طرفندن انتخاب وترخیص ایدلمش اولمسیله قابلدر. سه‌ور معاهدهٔ مشئومه‌سنی امضالامش بر هیئتك وارث خصوصیسی اولان هیئتکز مرخصلرینك، ملت وملته نافع شرائط استحصال ایده‌بیلملری غیر ممکندر. بناءً علیه، وطنك منافع عالیه‌سی ایجابی اشبو مذاکرات صاحه‌سنده سزك آرادن چیقه‌رق بویوك ملت مجلسی مرخصلرینی، وحدت ملیه‌یی تاماً ارائه ایدر بر شکلده سربست براقمغکز لازمدر. بو سببله، اولکی تبلیغاتمز حقنده جریان ایده‌جك مذاکراتی برطرفدن تعقیب واجرا ایلمکله برابر بروجه آتی مقرراتی مستعجلاً قبول وتنفیذ ایتمکز رجا اولنور:

١ — لوندره قونفرانسنه اشتراك ایده‌جك تورکیا هیئت مرخصه‌سی، منحصراً تورکیا بویوك ملت مجلسی حکومتی طرفندن انتخاب واعزام ایدیله‌جکدر.

٢ — اشبو هیئت مرخصه رفاقتنه ویرلمسنی لزوملی کوردیکمز بعض متخصص مشاورلر ایله اوراق ووثائق لازمه طرفکزدن احضار وهیئته التحاق ایتمك اوزره اعزام وارسال ایدیله‌جکدر.

۳ — طرفمزدن کوندریله‌جك اشبو هیئت مرخصه‌نك ، عموم تورکیا منافعنی تمثیل ایده‌جك یگانه هیئت اولدیغنی‌ده دول ائتلافیه‌یه تبلیغ ایده‌جکسکز .

٤ — وقتك دارلغی حسبیله قطعی و نهائی اوله‌رق اتخاذ ایدیلن اشبو مقررانك عدم رؤیتی حالنده سلامت ملك وملت نامنه ترتب ایده‌جك مسئولیت تاریخیه تماماً هیئتکزه عائد اوله‌جقدر .

اجرا وکیللری هیئتی رئیسی

فوزی

§ افندیلر ؛ توفیق پاشانك رفیق مساعیسی اولوب آنقره‌ده بولنان عزت پاشا طرفندن‌ده برتلغراف یازلمسی فائده‌لی اولور ظنته بولندق . عزت پاشانك تلغرافی شوایدی :

شیفره

آنقره
۳۷-۱-۳۰

استانبولده توفیق پاشا حضرتلرینه

شباط اواخرنده لوندره‌ده انعقاد ایده‌جك قونفرانسه متدائر تورکیا بویوك ملت مجلسی رئیسی مصطفی کمال پاشا حضرتلریله ذات سامیلری آره‌سنده جاری آچیق مخابرات محتویاتنه مطلع بولونیورز . هیئتمزك دوچار اولدیغی عدم موفقیت اوزرینه بنه ایراد مطالعه‌یه مجبوریت مستلزم خجالت اولمغله برابر ذات فخیمانه‌لرینی وضعیت حقیقیه وبوراده حکمفرما نقاط نظر حقنده تنویر ایتمکه سوق وطنپروری ایله لزوم حس ایدییورز . استانبولك تحت اشغالده اولمسی حسبیله اوراده‌کی بر حکومتك منافع اساسیهٔ ملتی مدافعه‌دن عاجز اوله‌جغی بوراجه طبیعی کورولمکده‌در . آیری ایکی هیئت حالنده قونفرانسده اثبات وجود ایتمکدن ، بالآخره آناطولو ایله استانبولك تفریقنه یول آچیله‌جغی اندیشه‌سیله‌ده توقی ایدلمکده‌در . مصطفی کمال پاشا حضرتلری‌ده ، تلغرافنامه‌لرنده‌کی نقاط نظردن اساس اعتباریله صرفنظر ایتمکه صلاحیتدار دکلدر . آناطولوده عون حقله مخالفت و عصیانلر کسر و ازاله وچته‌لر تنکیل اولنه‌رق قوتلی براردو و حکومت تشکل ایتمشدر . آوروپایی ، سه‌ور معاهده‌سنك لهمزه تعدیلنه سوق ایده‌بیله‌جك مذاکراتك انقطاعنه محل ویرلیه‌جك صورتده بیدریغ همت بیورولمسی حسب‌الصداقه استرحام ایلرز . بوراده‌کی تورکیا بویوك ملت مجلسنك طرف پادشاهیدن طانیمسی شرط اساسیسی باقی قالمق اوزره تفرعات وظواهره عائد بعض خصوصات ایچون دخی مداولهٔ افکار امکانی موجوددر . بوامکانك افاته‌سنه محل ویرلمه‌مك اوزره اشعار کیفیت بیورولمسی معروضدر .

احمد عزت

افندیلر ؛ سزی یورمامزسه‌م توفیق پاشانك بو تلغرافه ویردیکی جوابی‌ده عرض ایده‌یم :

شفره

استانبول
٣١ - ١ - ٣٣٧

آنقره‌ده عزت پاشا حضرتلرینه

ج : ٣٠ كانون ثانی ٣٣٧

حمیتمزك محافظهٔ احكامنه یمین ایتدیكمز قانون اساسی‌یه مخالف تعدیلات اساسیه اجراسی و آنك تصدیقی صراحت قطعیه ایله نه درجه قابل تألیف اوله‌جغی جای ملاحظه‌در . بو خصوص ، آنجق مصطفی كمال پاشا حضرتلرینك .... واسطه‌سیله لوندره‌یه كوندردیكی تلغرافله بیان اولنان و بزجه ملتزم بولنان تعدیلاتك دول ائتلافیه‌جه قبول ایدلمسنه اهتمام اولنوب انشاالله استحصال مطلوب اولندقدن صوكره اصولی دائره‌سنده حل اولنه‌جق مسائل داخلیه‌دندر . عكسی حال ، دونكی تلغرافمزله دخی ایضاح اولندیغی اوزره قونفرانسه عدم قبولمزی و استانبولك درحال حاكمیت عثمانیه‌دن اخراجی و یونانیلرك دعوالرك بلامدافعه قالمسنی بلكه محقق كورولمسی موجب اوله‌جقدر . تلغرافلردن برجهتك آكلاشیلمدیغنی استدلال ایدیورز . قونفرانسه سزك وبزم دیه‌رك ایكی هیئت اعزام ایدیله‌جكنك نره‌دن چیقارلدیغنی آكلاشه‌میور . دعوا عینی ، اسباب مدافعه عینی اولمقله برابر بو خصوصده اتحاد تام اولونجه ، اوراجه تعیین اولنه‌جق مرخصلر ، دول ائتلافیه‌نك طانیمده اولدیغی حكومتك ترفیق ایده‌جكی مرخصلرله برابر كیدنجه ، هیئت ، واحد و بكوجود و صلاحیت لازمه‌یی حائز اولور و بلااحتراز متحداً دعوای ملی‌یی مدافعه ایدر . بو لزومك اوراجه تقدیر بیورولدیغی ، مرخصلرك دول ائتلافیه‌یه طانیتدیرلملری نزدن طلب بیورلمسیله مثبتدر . تبلیغ اولنان نوطه و بیاناتكز واضحاً كوسترمكده‌دركه ، دول ائتلافیه لوندره قونفرانسنه یالكز اوله‌رق آناطولو مرخصلرینی قبول ایتمه‌مكده‌در . بونلر ، حكومت مرخصلریله برلكده بولنمق صورتیله قبول اولنه‌جقدر . بویله آیریلق محافظه ایدیله‌جك اولورسه اغلب احتمال هیچ برطرفك مرخصلری قبول ایدلمیه‌جكدر . بوبابده یالكز بورادن مرخص قبول ایدلمسی محتمل ایسه‌ده آناطولو ایچون بو احتمالده یوقدر . بناءً علیه بیك بویوك فداكارلقلر محصولی اولان بو تبدل ، ضررمزه حل اولنور . چونكه ائتلاف محافلنده یونان مجبلری فضله اولوب كندیلرینه توركلر شرقده حربك ادامه‌سنه طرفدار وصلح وائتلافه طالبدكلدر دیه پروپاغاندا ایله لهدار اولانلری كندیلرینه جلب ایدی حتسز ودشمنمزی حقلی كوسترمكه صلاحیت ویرلمش اولور . مشترك مرخصلردن مركب برهیئت كوندریلورسه مطالبمز قبول اولنمسه بیله ، لهمزه اولان افكاری علیهه چویرمه‌مش وبلكه علیهدار اولانلرك برقسم مهمنی قزانمش اولورز . وقت پك طاردر . مخابرات ایله ضایع ایدیله‌جك زمان قالمامشدر . مرخصلرك همان اعزامی منافع وطنیه وملیه ایجابیدر . ذات دولتلریله رفقای محترمه‌كزك دخی عودتلری لازمدر . زیرا اورا افكارینه آنجق عن مشاهده وقوفكزدن بحق استفاده ایده‌جك زمانده واوراده افكارك بونقاط نظره جلبی لزومنده متفق اولدیغمز قناعتنده‌یز افندم .

صدراعظم
توفیق

§ افندیلر ، توفیق پاشانك فوزی پاشا حضرتلرینه اولان جوابی تلغرافنی‌ده اوقویالم :

شیفره — درسعادت ١-٢-٣٣٧

آنقره‌ده مصطفی فوزی پاشا حضرتلرینه

ج : ٣٠ کانون‌ثانی ٣٣٧ . قرال قسطنطینك آتنه‌یه عودتی اوزرینه دول ائتلافیه محافلنده وافکار عمومیه‌ده یونانستان علیهنه حصوله کلن تبدل مناسبتیله آوروپاده لهمزه بر جریان تولد ایتمکله برابر ، بوجریانه مقابل ، روملره مظاهر وسه‌ور معاهده‌سنك تماماً ویا جزئی تعدیلاتله تطبیقی صورتیله تورکیایی امحا فکرنده مصر بعض رجال‌سیاسیه‌ده موجود بولنمسنه ، خصوصیله آلدیغمز معلومات موثوقه‌یه کوره ، رجال‌مذکوره‌نك آناطولو ممثللرینك دخی قونفرانسه دعوت‌ایدلمسنی قبول وترویج ایلملری آناطولونك بویله بر دعوته اجابت ایتمیه‌جکنه قانع اولملرندن ایلری کلمش و بوندن مقصدلری‌ده شو عدم اجابت کیفیتنی اوکه سوره‌رك و علیهمزه تدابیر زجریه اتخاذینی محق کوستره‌رك افکار عمومیه‌یی سیاستلرینه اقتفایه مجبور ایلمکدن عبارت بولنمش اولمسنه بناءً قونفرانسه بر آن اول ومشترکاً کیدیله‌رك احقاق حقه چالیشیلمق لابددر . شاید اوراده مشروع ومحق مطالباتمزك رد اولندیغنی کورور و قونفرانسی ترکه مجبوریت حس ایدرسه‌ك ، بو کیفیت خصمامزك النده علیهمزه برسلاح مؤثر اولاماز . تلغرافنامه‌لرنده بیان اولنان مطالباتك ، اولجه‌ده بیان‌ایدیلن اسبابه و استانبولك وضعیت مخصوصه‌سنه مبنی قبولی ممکن دکلدر . بونلرده اصرار ایله قونفرانسه وقت‌وزماننده اشتراك فرصتی فوت‌ایدیلیرسه ، اولاً تأمین وحدت اولنمامسندن دولایی استانبول وبوغازلرك بوسبوتون حاکمیت عثمانیه‌دن چیقمه‌سی ، ثانیاً دول‌ائتلافیه‌نك یونانستانه معاونت نقدیه و عسکریه ایفا وآناطولوده مشترك بر حرکت تعرضیه اجراسنه قالقیشه‌رق ذاتاً مصائب متوالیهٔ حربیه‌دن عددی بك زیاده تناقص ایتمش اولان تورك عنصرینك بر قات دها محو وپریشانی‌یه معروض قالمسی ، ثالثاً بویوك نسبتده فداکارلقلر اختیاری مقابلنده خارجی معاونته احتیاج مجبوریتی حاصل اوله‌رق بالنتیجه غایهٔ أمل اولان استقلالك هدر ایدلمسی کبی نتایج وخیمه تحدث ایلر . مرخصلرکزك درسعادته تسریع حرکتی الزمدر افندم .

صدراعظم
توفیق

§ محترم افندیلر ، عثمانلی صدراعظمنك دها بعض توصیه واخبارلری واردر . مساعده‌بیورورسه‌کز اونلری‌ده اوقویه‌لم :

شیفره — درسعادت ٥-٢-٣٣٧

آنقره‌ده مصطفی کمال پاشا حضرتلرینه

لوندره‌ده اجتماع ایده‌جك اولان قونفرانسه دولت علیه‌نك دخی دعوت ایدلمسندن دولایی تلاشه

دوشن یونانلیلر ، علیهمزده‌کی پروپاغاندالرینه برقات دها کرمی ویرمشلردر . پارسده‌کی مرخصمزدن آلدیغمز معلوماته نظراً فرانسه‌ده افکار عمومیه‌یی علیهمزه چویرمك ایچون گویا آناطولوده بر آلمان هیئت عسکریه‌سی موجود اولدیغی وحرکات و سیاستکزك بو هیئتك تلقیناتندن تولد ایلدیکی فرانسز محافلنده نشر ایتمکده اولدقاری کبی تورکیاده‌کی خرستیانلرك قتل عام ایدلمکده اولدیغندن بحثله بونلرك تخلیصی ایچون پاپا طرفندن بالجمله پارلمنتولره مراجعت ایدلدیکی مسموع اولدیغی مرخص مشارالیه طرفندن علاوةً بیلدیرلدیکندن فوق‌العاده سوء تأثیراتی موجب اوله‌جق اولان اشبو شایعاتك سریعاً تکذیب ایدلمسی رجا و توصیه اولنور .

صدراعظم
توفیق

شیفره

درسعادت : ٨-٢-٣٣٧

آنقره‌ده مصطفی کمال پاشا حضرتلرینه

قونفرانسه تأثیر ایتمك مقصدیله شباطك یکرمی برنده یونانلیلرك ٧٠-٨٠ بیك کشی ایله تعرضه کچه‌جکلری خارجیه نظارتندن موثوقاً استخبار قلنمشدر . تعرضك قره‌حصار ـ اسکیشهر استقامتنده اولمسنه احتمال ویریلیر . آنقره مرخصلرینك یالکز اوله‌رق قونفرانسه قبول ایدیله‌میه‌جکی مملرك جمله‌ٔ افاداتندندر .

صدراعظم
توفیق

§ بو تلغرافك یازلمسندن مقصد ، یونانلیلرك تعرض ایده‌جکنی‌بیلدیرمکمی ایدی ، ویاخود ، آنقره مرخصلرینك یالکز اوله‌رق قبول ایدیله‌میه‌جکنی سویله‌مکمی ایدی ، بونی آ کلامق مشکلدر . یوقسه ٧٠-٨٠ بیك کشیلك دشمن‌قوتنك تعرضی تهدیدیله ایکنجی‌فقره مؤداسی‌تأمین ایدلمکمی‌ایستەنیوردی؟

مرخص اعزامی حقنده ، بزم ، سرد ایتدیکمز نقطهٔ‌نظرلری اشعارایمز وجهله توفیق‌پاشا ائتلاف مملرینه تبلیغ ایتمشده ، تلغرافك صوك فقره‌سیله آلدیغی‌جوابیی ابلاغ ایدیپوردی؛ بوده واضحدکلدر.

درسعادت
٨-٢-٣٧

آنقره‌ده مصطفی کمال پاشا حضرتلرینه

فرانسز افکار عمومیه‌سنی رنجیده ایتمه‌مك ایچون کلیکیاده تعرضدن توقی ایدلمسی ، خیرخواهلقنده شبهه اولمیان بعض فرانسز رجالنك توصیه‌سی اوزرینه پارس مرخصمزدن کمال اهمیتله بیلدیرلمشدر .

صدراعظم
توفیق

§ افندیلر ؛ بو کبی توصیه‌لری ، استانبول حکومتلرینڭ چوق دیكلامشدك . بزه تعرضدن توقی ایتمه‌مزی توصیه ایدن خیرخواهلك غلطی ، ایشتدیكنی برغراموفون کبی بزه ایصال ایدرلر ، خیرخواهه ، بزه‌ده تعرضدن توقی ایدلمسنی ایجاب ایدنلره توصیه ایدوب ایتمدیكنی سو یلمسی عجب ؟ آلدیغی جواب ، منفی ایدیسه ، اونك خیرخواهلغنه نره‌دن حکم ایتمش ایدی؟ وطنمزی اشغال ایدنلرك افکار عمومیه‌سنی رنجیده ایتمه‌مکی توصیه ایدنلره ، وطنی اشغال اولنان ملتی ، نیچون رنجیده ایتدكلری واتمکده دوام ایلدكلرینی صورمه‌مق ، نه‌دن ، بوعثمانلی رجالك خواص ممتازه‌سی اولمشدی ؟

§ خلاصه ، محترم افندیلر ؛ کورولیورکه ، توفیق پاشا و آرقداشلریله اساسده ، فکرده ، تلقیده ، آڭلاشمق ممکن اوله‌میوردی . نهایت ، مسئله ، مجلسه انتقال ایتدیرلدی .

مجلسه ایکی تکلیف درمیان ایتدم . بریسی ؛ مملکتك وملتك وضعیت ومقصدینی استانبوله صراحةً بیلدیرمك ، ایکنجیسی ؛ آیریجه دعوت وقوعنده لوندره‌یه مستقل بر هیئت کوندرمکدی . هرایکی تکلیفم قبول ایدلدی .

§ افندیلر ، مجلسك نقطهٔ نظر وقرارینی ، توفیق پاشایه ابلاغ ایدن تلغرافنامه عیناً شویله ایدی :

« لوندره قونفرانسنه دعوت دولاییسیله تورکیا بویوك ملت مجلسی رئیسی مصطفی کمال پاشا حضرتلری واجرا وکیللری هیئتی رئیسی فوزی پاشا حضرتلریله استانبولده توفیق پاشا حضرتلری آره‌سنده تعاطی ایدیلن مخابرات ، هیئت عمومیه‌ده اوقونمق صورتیله مجلسك داخل اطلاعی اولدی . توفیق پاشا حضرتلری طرفندن ، درمیان بیوریلان مطالعات ، مملکتك بوکونکی وضعیتی حقنده صریح بر فکر ایدینمکدن پك اوزاق اولدقلرینی تأثرله بزه کوستردی . استانبولده متارکه‌دنبری ایکی نوع حکومت بربرینی تعقیب ایتمشدر . بری داماد فریدك ریاستی آلتنده ، مختلف ذواتك اشتراکیله تشکل ایدن حکومتلرکه ، هرنه بهاسنه اولورسه اولسون ، ائتلاف دولتلرینه قارشی مطاوعت مطلقه فکرینی تمثیل ایتمش و مملکتك کندی حقوق حاکمیتی ادامه ایچون بذل ایتدیکی فداکارلقلری ، دشمنلرله برابر چالیشمق صورتیله تعقیم ایتمکی برمسلك مخصوص ایدینمشدر . بوفکرك سالکلری ، مملکتك شر وخیانته مستعد نه قدر ناخلف اولادی وارسه ، هپسنی تحریك وتجهیز ایده‌رك ، مدافعهٔ ملیه‌یه حصر نفس ایدن وطنپرورلر علیهنه متمادی قوللاندیلر . شرع مبین نامنه نشر ایدیلن ساخته فتوالرك ، مظهر لطف اولان میرمیرانلر آزاوورلرله فکر استقلال ومدافعه علیهنه نشر ایتدکلری معنوی ومادی زهر وافساد قوتلری علیهنه ، آناطولو آیلرجه مدت چارپیشمغه مجبور اولدی . اونلر ، دشمنلر حسابنه جبهه‌لرمزی قاچ دفعه آرقه‌دن وردیلر . اسلامك ایلك عصرندنبری ، شرف وحق ودین نامنه جهاد ایدن ملتمز ، تاریخمزك ایلك کونلرندنبری ، دولت ومملکت نه‌وقت تهلکه‌یه دوشمشسه قانی مبذولاً آقمقدن خالی قالمیان ملتمز ، بودفعه معظم وطندن بقیه قالان صوك پارچه‌ده ، صوك قلعه‌یه چکیلمش ، الڭ صوڭ مدافعه‌سنی یاپارکن حکومت نامنی آلان هیئتلر ، دشمنلر حسابنه ، دشمن صفاری آره‌سنده کندی ملتلری علیهنه چالیشیورلردی . بیزانسك صوك کونلرنده ، فاتحك تسلیم دعوتنه قارشی ، اللهك بکا برودیعه‌سی اولان بومملکتی ، آنجق اللهه تسلیم ایدرم دیه‌ن صوك قیصر رومك تختنه وارث برخانداندن کلن بوکونکی خلیفه وسلطانك حکومتی ، اسیر اولمه‌مق ایسته‌ین ملتی کندی الیله باغلایه‌رق دشمنلره تسلیم ایتمکه چالیشیوردی . بوبرنجی صفحه ، اوحکومتلرك و متفقلرینك هزیمتیله نتیجه بولدی . ایکنجی نوع

حکومت ، توفیق پاشانك ریاست ایتدکلری هیئتدرکه ، مقصد اعتبارله آناطولو مدافعه‌سنه طرفدار اولدیغی سویله‌مکله برابر ، اجراآت اعتباریله ، مملکتك صمیمیتله استحصال ایتمك ایستدیکی صلحه قابل حصول برعصمت وعناد ایله مانع اولمقده دوام ایدییور . شورای سلطنتده ، ائتلاف دولتلرینك اوزاتدیغی اعلام اساری آیاغه قالقمق، ابراز حرمت ایتمك صورتیله قبول وامضا ایدن رجال واعیان، بوتون مملکتده هیچ برحق وصلاحیتی تمثیل ایتمه‌مك برقوت ساقطه حالنده‌در . آناطولو واستانبول، استقلال ایله اسارتك ، حریتله محکومیتك تعارض وتخالف ایتدیکی ایکی آیری پارچه حالنده قالمشدر .

بر ، مملکتك اسیر ایدلمش ، اختیارینی غائب ایتمش پارچه‌سنی حر ومستقل قسمه الحاق ایتمك ایستیورز. استانبول رجالی، کلی تشکیل ایدن وبوتون برجهان خصومته قارشی کندینی شرف وصلابتله مدافعه ایدن حر قسمی ، اسیر ومحکوم جزئه تابع ایتمك ، الحاق ایتمك ایستیورلر. بوتون آناطولوبی، حریت واستقلاله عاشق بوتون اولاد مملکتی وبوکونکی روح مظلوم اسلامی تمثیل ایدن بویوك ملت مجلسی ، استانبولك معلول ومحروم حریت برهیئته تابع اولمه‌یی ، هیچ برزمان قبول ایده‌مز .

مجلسمز طرفندن قبول واعلان ایدیلن وبوتون مملکتده مطاع اولان تشکیلات اساسیه قانونلرمز موجبنجه ، حاکمیت ، بلاقید وشرط ملتکدر وملتك تشریع واجرا قدرتی ایسه ، اونك حقیقی ویگانه ممثلی اولان بویوك ملت مجلسنده تجلی ایدر . بو اساساته بناءً هیئت مرخصه‌مزك استانبوله گیتمسی واورادن انتخاب ایدیله‌جك برهیئته داخل اولمسی واورانك ویره‌جکی صلاحیتنامه ایله جهانه قارشی دعوای ملیمزی درعهده ایتمسنه امکان یوقدر . اکر ایسترسه‌کز بالفعل وبالحق حائز استقلال مصدق اولان ، بوتون تشکیلات اداره‌سیله مملکتی تدویر ایدن ، اردولری شرقده و غربده دشمنلره حدلرینی بیلدیره‌رك مملکته صلحك یوللرینی آچان مجلسمزك ، هیئت مرخصه‌سنی ، مملکتی تمثیل ایده‌بیله‌جك یگانه هیئت اوله‌رق طانیرسکز . یوقسه، بز، کندی هیئتمزی، کندیمز گوندرمك قرارینی ذاتاً آلمش بولونیورز . بوقرارمزه ویریله‌جك جوابك ، بر طاقم سوزلر دکل ، فقط فعلیات اولمسی بزجه مطلوب وملتزمدر . »

§ افندیلر، خارجیه وکیلی بولنان بکرسامی بکك تحت ریاستنده آیریجه ومستقل برهیئت مرخصه ترتیب ایدلدی . هیئت ، لوندره قونفرانسنه صورت مخصوصه‌ده دعوت وقوعنده اجابت و اشتراك ایتمك قیدیله وفقط زماندن استفاده مقصدیله ، آنطالیه اوزرندن رومایه حرکت ایتدیرلدی .

هیئتمز ، ایتالیا خارجیه ناظری قونت اسفورجا واسطه‌سیله، قونفرانسه رسماً دعوت اولندقلری کندیلرینه تبلیغ اولندقدن صوکره لوندره‌یه گیتمشلردر .

§ لوندره قونفرانسی ، ۲۷ شباط ۳۳۷ ـ ۹۲۱ دن ۱۲ مارت ۳۷ یه قدر دوام ایتدی. مثبت هیچ برنتیجه ویرمدی .

دول ائتلافیه ، ازمیر و تراکیا نفوسلری حقنده کندیلری طرفندن بر تحقیقاتك نتیجه‌سنی قبول ایده‌جکمزه دائر، بزدن وعد آلمق ایستدیلر. هیئت مرخصه‌مز ، اولا، بونی قبول ایتمشدی. آنقره‌دن وقوع‌بولان اخطار اوزرینه ، بالآخره ، تحقیقاتك اجراسنی ، یونان اداره‌سنك رفعنه تعلیق تکلیفنده بولندی . دول ائتلافیه ، سه‌ور معاهده‌سنك احکام سائره‌سنك ، بلااعتراض طرفمزدن صمیمیتله تطبیقنی تأمین ایتمك ایستدیکی آکلاشیلمشدی. هیئت مرخصه‌مز ، بو خصوصده‌کی تکلیفاته،

رد ماهیتنده جوابلر ویرمشدی . یونان مرخصلری ، تحقیقاتی اساسندن رد ایتمشلردی . بونک اوزرینه، دول ائتلافیه مرخصلری ، تورك و یونان هیئت مرخصه‌لرینه ، بعض تکلیفاتی حاوی بر پروژه ویره‌رك، حکومتلریندن بو پروژه‌لر محتویاتنه دائر آلەجقلری جوابلرك، قونفرانسه بیلدیرلمسنی طلب ایتمشلردی .

بزم هیئت مرخصه‌مزه ویریلن پروژه‌ده ، سەور معاهده‌سی احکامنده اجرا اولنه‌جق تعدیلاته متعلق شو نقطه‌لر واردی :

بزه براقیلان ژاندارمه و قطعات مخصوصه مقدارلرینی جزئی صورتده آرتیرمق . مملکتمزده قاله‌جق اجنبی ضابطان عددینی براز تنقیص ایتمك . بوغازلر منطقه‌سنی براز اوفالتمق . بودجه‌مز اوزرینه موضوع تحدیداتی براز خفیفلەتمك . امور مالیه‌یه متعلق امتیاز ویرمك حقمز اوزرینه موضوع تحدیداتی‌ده ، بر آز تخفیف ایتمك . . . بوندن بشقه عدلی قاپیتولاسیونلر ، اجنبی پوسته‌لری ، کوردستان . . . حقنده سەور پروژه‌سنده تعدیلات اجراسنی امید ایتدیره‌جك بعض مبهم وعدلر . .

عینی تکلیفات پروژه‌سنده ، ارمنستان حدودلرینك تعیینی خصوصی ، جمعیت اقوامك کوندره‌جکی بر قومیسیونه ترك ایدلمکده ایدی . ازمیر منطقه‌سنده‌ده خصوصی بر اداره تشکل ایده‌جکدی . کویا ، ازمیر ولایتی، بزه اعاده اولنه‌جقدی . فقط ازمیر شهرنده بر یونان قوتی بولندیریله‌جق ، ازمیر سنجاغی آسایشی ائتلاف ضابطانی طرفندن اداره اولنه‌جق ، بو سنجاقده‌کی ژندارمه قوتی ، نفوسی نسبتنه کوره مختلف عناصردن تشکل ایده‌جك، ولایته جمعیت اقوام طرفندن برخرستیان والی تعیین اولنه‌جق، ازمیر ولایتی تورکیایه وارداتك تزایدیله آرته‌جق ، سنوی، بر مبلغ ، تأدیه ایده‌جك ایدی .

ازمیر ولایتی حقنده تکلیف اولنان بو طرز حل وتسویه ، بش سنه صوکره ، طرفیندن برینك طلبی اوزرینه جمعیت اقوامجه تعدیل اولنه‌بیله‌جکدی .

افندیلر ، ائتلاف دولتلری ، هیئت مرخصه‌مز واسطه‌سیله یابدقلری تکلیفاتك جوابنی آلمغه انتظار ایتمه‌دن ، دها مرخصه‌مز بولنده ایکن ، یونانلیلر ، بوتون اردوسیله ، بوتون جبهه‌لرمزه قارشی تعرضه کچدیلر .

کوریپورسکزکه افندیلر ؛ یونان تعرضی ، قونفرانس و صلح حکایه‌سنی بزه بالضروره ترك ایتدیریور . شیمدی مساعده بیورورسه‌کز ، سزه ، بو تعرضی ونتیجه‌سنی عرض ایده‌یم :

یونان اردوسنك بروسه وشرقنده مهم بر غروپی ؛ عشاق و شرقنده دیکر بر غروپی واردی . بزم‌ده قوتلرمز ، اسکشهر شمال غربیسنده ودوملو پیکار وشرقنده اولمق اوزره ایکی غروپ حالنده ایدی . بوندن بشقه، یونانلیلرك، ازمیتده بر فرقه‌لری ، بزم‌ده اوکا مقابل قوجه‌ایلی غروپی بولونیوردی. یونانلیلرك ، مندرس بوینده‌کی قطعاتنه قارشی‌ده قطعاتمز واردی . یونان اردوسنك بروسه وعشاق غروپلری ، ٢٣ مارت ٣٣٧ کونی ایلری حرکاته کچدیلر . عصمت پاشا قوماندا سنده بولنان غرب جبهه‌سی قطعاتی ، عرض ایتدیکم کبی ، اسکیشهر شمال غربیسنده تحشد ایتمشدی . قرار ، محاربه‌یی این اوکی مواضعنده قبول ایتمکدی . اوکا کوره تدابیر وترتیبات آلنیوردی . دشمن ، ٢٦ مارت آقشامی ، عصمت پاشانك اشغال ایتدیردیکی مواضعك صاغ جناحی ایلریسنه یناشدی. ایرتسی کونی ، بوتون جبهه‌ده تماس حاصل اولدی . دشمن ، ٢٨ ده صاغ جناحمزه تعرضه کچدی . ٢٩ ده هر ایکی

جناحدن تعرض ایتدی . دشمن ، موضعی ، مهم موفقیتلر الده ایدییوردی . ۳۰ مارت کونی شدتلی محاربه‌لرله کچدی . بو محاربه‌لرکده نتیجه‌سی دشمن لهنه تجلی ایتدی .

بوندن صوکره ، صره بزه کلیوردی . عصمت پاشا ، ۳۱ مارت کونی ، مقابل تعرضه کچدی ودشمنی مغلوب ایده‌رك ، ۱/۲ نیسان کیجه‌سی رجعته مجبور ایتدی . بو صورتله ، تاریخ انقلابمزله بر صحیفه‌سی ، ایکنجی این اوکی ظفریله املا ایدلدی .

افندیلر ؛ دشمن چکیلیرکن غرب جبهه‌سی قوماندانیله ۱ نیسان کونی جریان ایدن مخابرات ، او کونك تحسساتنی تثبیت ایدن وثائقدر . او تحسساتی احیا ایچون مساعده بیورورسه‌کز او کونکی مخابراتدن بعض تلغرافلری عیناً اوقویه‌جغم .

مترس تپه‌دن
۳۳۷ - ٤ - ۱

ساعت ٦,۳۰ صوکره‌ده مترس تپه‌دن کوردیکم وضعیت : کوندوز بك شمالنده ، صباحدنبری ثبات ایدن ودمدار اولمسی محتمل بولنان بر دشمن مفرزه‌سی ، صاغ جناح غروبنك تعرضیله غیرمنتظم چکیلیور . یاقیندن تعقیب ایدیلیور . حمیدیه استقامتنده تماس وفعالیت یوق ، بوز اویوك یانیور . دشمن ، بیکلرجه مقتوللریله دولدیردیغی محاربه میدانئی سلاحلرمزه ترك ایتمشدر .

غرب جبهه‌سی قوماندانی
عصمت

آنقره
۳۳۷ - ٤ - ۱

این اوکی محاربه میداننده مترس تپه‌ده غرب جبهه‌سی قوماندانی
و ارکان حربیهٔ عمومیه رئیسی عصمت پاشایه

بوتون تاریخ عالمده ، سزك این اوکی میدان محاربه‌لرنده درعهده ایتدیککز وظیفه قدر آغیر بر وظیفه درعهده ایتمش قوماندانلر اندردر . ملتمزك استقلال وحیاتی ، داهیانه اداره‌کز آلتنده شرفله وظیفه‌لرینی کورن قوماندا وسلاح آرقداشلرکزك قلب وحمیتنه بویوك امنیتله استناد ایدییوردی . سزاوراده یالکز دشمنی‌دکل، ملتك معکوس طالعنی‌ده یکدیکز. استیلا آلتنده‌کی بدبخت طوپراقلرمزله برابر بوتون وطن ، بو کون منتهالرینه قدر ظفرکزی تسعید ایدییور. دشمنك حرص استیلاسی عزم وحمیتکزك یالچین قیالرینه باشنی چارپه‌رق خردوخاش اولدی .

نامکزی، تاریخك کتابهٔ مفاخرینه قیدایدن وبوتون ملتی حقکزده ابدی منت وشکرانه‌سه قالدن بیوك غزا وظفریکزی تبریك ایدرکن ، اوستنده طوردیغکز تپه‌نك سره یکرجه دشمن اوردیله طولو بر میدان شرف سیر ایتدیردیکی قدر ملتمز وکندیکز ایچون شعشعهٔ علا ایله طولو بر افق استقباله‌ده ناظر وحاکم اولدیغنی سویله‌مك ایسترم.

بیوك ملت مجلسی رئیسی
مصطفی کمال

بیوك ملت مجلسی رئیسی مصطفی کمال پاشا حضرتلرینه

ظلم واستبداد دنیاسنك الك ظالمانه هجوملرینه قارشی ، یالکز وشاشقین قالان ملتمزك مادی ومعنوی بوتون قابلیت وقوتلرنی روحنده‌کی آتشله طوپلایان و حرکته کتیرن بیوك ملت مجلسنك رئیسی مصطفی کمال پاشا !

قهرمان عسکرلرمز ، ضابطلرمز وعسکرلرمزله آوجی خطلرنده اوموز اوموزه اوروشان فرقه وقول اردو قوماندانلری نامنه تقدیرات وتبریکاتکزه کمال فخر ایله عرض شکران ایدرم .

غرب جبهه‌سی قوماندانی
عصمت

§ محترم افندیلر ، این‌اوکی محاربه میدانی ، ایکنجی دفعه اوله‌رق مغلوباً ترك وبروسه استقامتنده اسکی موضعلرینه رجعت ایدن دشمنك تعقیبنده ، پیاده وسواری فرقه‌لرمزك کوستردکلری شایان تذکار قهرمانلقلری ایضاح ایتمیه‌جکم . یالکز ، عمومی وضعیت عسکریه‌یی اتمام ایچون مساعده بیورورسه‌کز جنوب جبهه‌مزه عائد منطقه‌ده جریان ایتمش اولان حرکاتی خلاصه ایده‌یم .

جنوب جبهه‌سی قوماندانی رأفت پاشانك أمرنده بولنان اوچ پیاده فرقه‌سی ، دوملی پیکارده ، مستحضر برموضعده بولونیورلردی . بوندن بشقه ، برسواری فرقه‌سی وبرده سواری لواسی واردی . بوموضعك صول جناحنده بولونیوردی . جنوب جبهه‌سی قوماندانك آلدیغی وظیفه ، بوموضعده دشمنی توقیف ایتمکدی . عشاق شرقنده‌کی موضعلرندن حرکت ایدن اوچ پیاده فرقه‌سی وبر قسم سواری ، دوملی پیکار مواضعنه تماس وتعرض ایتدیلر . ٢٦ مارتده قطعاتمز ، موضعلرینی ترکه مجبور اولدی . جنوب جبهه‌سی قوماندانی، بوندن صوکره اساسلی برخطده قوتلرینی توقیف ویکیدن ترتیبات آلمغه موفق اوله‌میه‌رق ایکی قسمه آیرلدی . بر قسمی « که ٨ نجی و ٢٣ نجی پیاده فرقه‌لریله ایکنجی سواری فرقه‌سندن مرکب ایدی . » کندی تحت امرنده، آلتون طاش استقامتنده چکیلدی. دیکر قسم « که قول اردو قوماندانی فخرالدین پاشانك تحت امرنده بولونیوردی . » ٥٧ نجی پیاده فرقه‌سیله دردنجی سواری لواسندن عبارت ایدی . دشمن ، بوتون قوتیله فخرالدین پاشا قوتلرینه توجه ایدرك شرقه یورودی . رأفت پاشا قوتلرینه قارشی ، دوملو پیکارده ، یالکز بر پیاده آلایی

براقدی . رأفت پاشا ، بالآخره ٢٣ نجی فرقه‌یی آلتون طاش اوزرندن جنوبه، فخرالدین پاشا امرینه اعاده ایتدی . آلتون طاش استقامتنده ، دشمنك هیچ برحرکتی اولمدیغی تحقق ایدنجه ، رأفت پاشانك یننده بولنان قوتلرله شماله جلب اولندی .

شرق استقامتنده ایلریله‌ین دشمنه قارشی ، فخرالدین پاشا قوتلری ، مختلف مواقعده محاربه‌لر ویرەرك آفیون شرقنه چکلدی . دشمن ، آفیون قره حصارینی اشغال ایتدکدن صوکره ، چای ـ بولوادین خطنه قدر ایلریلدی واوراده توقف ایتدی . بودشمن قارشوسنده ، فخرالدین پاشا ، ٥٧ نجی ، ٢٣ نجی فرقه‌لرله برابر، جنوبدن آطنه منطقه‌سندن کلن ٤١ نجی فرقه‌یی‌ده آله‌رق ، مقابل برخط وجوده کتیردی .

اوصیرلر ؛ فضله ملاحظات سوق‌الجیشیه‌دن اجتناب طرفداری اولمقله برابر ، یونان اردوسنك بودفعه‌کی عمومی تعرض پلاننده ، نظر دقتی‌چوق جالب برخطایی اشارت‌ایتمك ایسترم . یونان‌اردوسنك عشاق غربی ، دوملی پیکاردن صوکره ، اسکیشهراستقامت عمومیه‌سنده‌یورومك لازمدی . آفیون اوزرندن‌قونیه‌استقامت عمومیه‌سنده توجه‌اتمسی،اصل نتیجهٔ‌قطعیه ساحه‌سندن قوتلرنی‌اوزاقلاشدیره‌رق، اونلری عطل وتهلکه‌لی بروضعیتده براقمشدر . این‌اوکنده ، موفقیت بزم طرفده قالدقدن صوکره ، بو قوتلرك کندیلرینی تهلکه‌دن قورتارمق ایچون برآن اول وسریعاً رجعتلرنی تأمیندن بشقه برشی دوشونه‌میه‌جکلرینه شبهه یوقدی . این اوکنده مظفر اولان قوتلرمزك ، اسکیشهر ، آلتون طاش اوزرندن دوملوپیکاره توجه ایدەرك و بو مسافه‌نك مهم برقسمنده شمندوفر خطندن اعظمی استفاده ممکن اولدیغنه کوره، آفیون قره حصارك شرقنده بولنان یونان غروپنك خط رجعتی قطع ایتمسی وبوصورتله او غروپی بویوك برفلاکته دوچار ایلمسی پك قوتلی بر احتمال داخلنده ایدی . نته‌کیم ، بوفکرك تطبیقاتنه کچمکده برآن تأخر ایدلمه‌مشدر . درحال جنوب جبهه‌سی قوماندانی رأفت پاشانك امرینه ، ایلك سربست قالان فرقه‌لر ویریله‌رك تحریك ایدلمشدر .

یونان اردوسنك عشاق غربی ، این اوکی میدان محاربه‌سنك نتیجه‌سی اوزرینه درحال رجعته باشلادی . رأفت پاشا ، ٧ نیسان ٣٣٧ تاریخنده قرارکاهیله (چکورلر) ده ، ٤ نجی و ١١ نجی فرقه‌لر (آلتون طاش) منطقه‌سنده ، بشنجی قافقاس فرقه‌سی وقوتلی برآلای ماهیتنده بولنان مجلس محافظ طابوری (چکورلر) جنوبنده ، برنجی‌وایکنجی سواری فرقه‌لری (کوتاهیه) منطقه‌سنده‌بولونیورلردی. فخرالدین پاشا ، چای وآفیوندن چکیلان دشمنی تعقیب وتضییق ایدرکن ، رأفت پاشاده ، دشمنك اصلاحانلر جوارنده بولنان برآلاینه ، بوصاییدیغمز قوتلرله ، یعنی ، اوچ پیاده فرقه‌سی وبرطابورله ، تعرض ایتدی . برطرفدن‌ده ، شمالدن دها ایکی فرقه ، ٢٤ نجی و ٨ نجی فرقه‌لر ، جنوبه تحریك ایدلدی . اصلاحانلرده‌کی یونان آلایی ، رأفت پاشانك تعرضنی توقیف ایتدی . چوق زمان قازاندی ، بومدت ظرفنده کریدن کلن قطعاتله ایکی فرقه‌یه قدر تقویه اولندی . بوقوتلر ، آفیوندن چکیلن قوتلرك کندیلرینه التحاقنی تأمین ایتدی .

١٢ نیسان ٣٣٧ کونی رأفت پاشانك امرنده شمالدن جنوبه وشرقدن‌غربه تعرض ایدن‌قوتلرك مجموعی شو ایدی :

شمالدن کلن ٤ ، ٥ ، ١١ ، ٨ ، ٢٤ ؛ شرقدن ایلریله‌ین ٥٧ ، ٢٣ و ٤١ نجی فرقه‌لرکه جمعاً سکز

پیاده فرقه‌سی وبر پیاده طابوری .. برنجی و ایکنجی سواری فرقه‌لری چوق اوزاق مسافه‌لردن دولاشدیریله‌رق آنجق دشمن مغلوب ایدلدیکی تقدیرده مؤثر اوله‌بیله‌جك ، فقط اوکونك محاربه‌سنده هیچده مؤثر بولنمایان ، دشمن کریسنده باناز هدفنه سوق اولنمشدی. رأفت پاشانك تحت قوماندانسنه ویریلن قوتلر ، تعرضلرنده موفق اوله‌مدیلر ، بالعکس فضله ضایعات ویردلدی . دشمن ، دوملو پیکار مواضعنه حاکم اوله‌رق یرلشدی واوراده قالدی . رأفت پاشا قوتلری‌ده ، دوملو پیکاردن اون کیلو مترو شرق شمالیده اولمق اوزره ، آی دمیر ، چال کوی ، سلکی سرای ، خطنه چکیلوب دوردی . اصلحانلر محاربه‌سی دیه یاد اولنان ، بوحرکت ، بوصورتله ختام بولدی .

افندیلر ، محاربه‌نك جریانی اثناسنده محاربه خطلرندن بعض قسملرك ایلری کری وقوع بولان دالغه‌لری وبالخاصه آفیون شرقنده بولنان دشمن فرقه‌لرینك ، دوملو پیکار ایلریسنده براقدقلری برآلایلرینك مغلوب وبرطرف ایدیله‌مه‌مسی یوزندن ، دوملو پیکاره قدر چکیله‌بیلملرینی متعاقب یونان قوتلرینك اساسلی برخط اشغال ایتمك اوزره ترتیبات آلیرکن ، ایلریده‌کی پارچه‌لرینك اوخطه واصل اولمق اوزره کری یورویشلری ، رأفت پاشانك محاربه نتیجه‌سنی یاکلش حکم ایتمسنه باعث اولدی . فی‌الحقیقه ، رأفت‌پاشا ، کندیسی مغلوب اولدیغی حالده دشمنی مغلوب ورجعت ایدر قبول ایتدی‌وبونی بش کون دوام ایدن دوملوپیکار میدان محاربه‌سنده دشمنه صوك ضربه‌یی وورمق نصیب اولدیغی بیلدیرن ، تلغرافیله بزه‌ده ابلاغ ایتدی . بزده ، بالطبع ممنون اوله‌رق تهالکله ، بویوك تقدیرات وتبریکاتده بولندق . فقط ، وضعیتی تماميله میدانه چیقارمق ایچون تلغراف باشنده کندیسنه‌صوردیغم سوأللره آلدیغم جوابلردن ، وضعیتك بیلدیرلدیکی کبی اولدیغنده شبهه وترددده دوشدك . نهایت آکلاشیلدی ، که دشمن ، تماماً مقصدینه موافق و وضعیت عمومیه‌سنه‌مطابق‌اوله‌رق ، دوملوپیکارده مدافعه‌سی سهیل ، حاکم و اساسلی بر موضع آلیوردی . بالعکس رأفت پاشانك ، بر آز کریده ، بوتون قوتلریله آی دمیر ، چال کوی ، سلکی سرای خطنی طوتمسی ، لازم کلدی .

افندیلر ، وضعیتده سکونت پیدا اولدقدن صوکره رأفت پاشانك قوماندا ایتدیکی اردوده ، کندیسنه قارشی اعتمادك منسلب اولدیغی آکلاشیلدی . وضعیتی محلنده تدقیق ایتمك اوزره ، فوزی پاشا حضرتلری ، آنقره‌دن و عصمت پاشاده ، غرب جبهه‌سندن برلکده‌بالذات رأفت پاشانك‌قرارکاهنه کیتدیلر . رأفت پاشانك قوماندا وضعیتنك برمدت دها ادامه‌سی جهتی ترجیح ایدلمکده اولدیغندن ، مسئله‌یی اوکا کوره حل وتثبیته چالیشدیلر . فقط زمان کچمه‌دن بووضعیتك ادامه‌سی غیر ممکن و غیر جائز اولدیغی قناعتی حاصل اولدی . بوسببه ، بن ، بالذات فوزی و عصمت پاشالری آله‌رق رأفت پاشا نزدینه کیتدم . وضعیتی یاقیندن تدقیق ایتدم ودرحال شوطرز حلی تطبیق‌ایتدم.تحت‌قوماندانسنده بولنان جنوب جبهه‌سنی ، غرب جبهه‌سنه ربط ایده‌رك عصمت پاشا قوماندانسنه تودیع ایتدم .کندیسنه آنقره‌ده بروظیفه وبرلك اوزره اورایه عودتی لزومنی بیلدیردم .

رأفت پاشا ، آنقره‌یه عودت ایتدیکی زمان شویله بر صورت حل تصور ایتمشدم . عصمت پاشا آرتق ارکان حربیهٔ عمومیه ریاستندن استعفا ایده‌رك ، تماماً توسیع ایدلمش اولان غرب جبهه‌سی قوماندانلغیله اشتغال ایده‌جك ، مدافعهٔ ملیه وکیلی بولنان فوزی پاشا حضرتلری‌ده وکالتهٔ ایفا ایتمکده اولدیغی ارکان حربیهٔ عمومیه ریاستنی اصیل اوله‌رق درعهده ایده‌جك . اوندن انحلال ایده‌جك،مدافعهٔ ملیه وکالتی وظیفه‌سنی‌ده رأفت پاشا ایفا ایده‌جك .

رأفت پاشا ، اساس اعتباریله ، ینه عسکری بر وظیفه درعهده ایتمك طرفداریدی . فقط ، بنم طرز تسویه‌می بکنمدی . دییوردی ، که مدافعهٔ ملیه وکیلی بولنان فوزی پاشانك مقامندن استعفا ایتمسنه سبب بوقدر . عصمت پاشانك ارکان حربیهٔ عمومیه ریاستندن استعفاسنی ضروری کوریبور وبکاده بوآرالق بروظیفه ویرمه‌یی دوشونیورسه‌کز طرز تسویه‌نك اوکا کوره تنظیمی ممکندر .

بن ، بردنبره رأفت پاشانك مطالعه‌سنده مندمج مقصده تصلسه انتقال ایده‌مدم. چونکه برآز صوکره آکلادرکی اولدیغم نقطهٔ‌نظر اصلا خاطرمه کلمه‌مشدی . متردد اولدیغم نقطه‌یی توضیح ایچون بالذات کندیسنه صوردم . دیدم‌که ، یعنی سزمی ارکان حربیه رئیسی اولمق ایستیورسکز ؟ کرچه واضح برجواب ویرمدی آما ، بن مقصدك تماماً بوندن عبارت اولدیغنی قبول ایتدم . بونك اوزرینه شو مطالعه‌یی درمیان ایلدم ؛ ارکان حربیهٔ عمومیه ریاستی ، بزم تشکیلاتمزه کوره ، بوکون ، فعلاً باش قوماندانلق مقامیدر . سز ، هنوز تورك اردوسنه باش قوماندان اوله‌جق اوصافی احراز ایتمش دکلسکز . بونی شیمدیلك خاطرکزدن چیقاریکز !

رأفت پاشا ، ویردیکی جوابده دیدی‌که؛ اویله ایسه بن‌ده مدافعهٔ ملیه وکالتنی قبول ایتمم . اوسزك بیله‌جککز ایشدر ، دیدم و براقدم . فی‌الحقیقه قبول ایتمدی و آلدیغی مأذونیت اوزرینه قسطمونی اورمانلرنده « ثه‌جه‌وید » دنیلن برده برمدت استراحته چکیلدی . رأفت پاشانك مدافعهٔ ملیه وکالتی بوندن صوکره حاصل اولان دیکر بروضعیت اوزرینه وقوع بولمشدر .

§ محترم افندیلر ، ایکنجی این اوکی ظفرندن صوکره ، لوندره‌یه کیتمش اولان هیئت مرخصه‌مز عودت ایتدی . قونفرانسك مثبت برنتیجه‌یه اقتران ایتمه‌مش اولدیغی معلومکزدر. فقط هیئت مرخصه رئیسی وخارجیه وکیلی بکر سامی بك ؛ کندیلکندن انکلتره ، فرانسه و ایتالیا رجال سیاسیه‌سی ایله تماس و مکالمه‌لرده بولنه‌رق آیری آیری هربریله برطاقم مقاوله‌نامه‌لر امضالامش بولونیوردی .

بکر سامی بکك ، انکلتره ایله امضالادیغی بر مقاوله موجبنجه ، یدمزده بولنان بالجمله انکلیز اسراسنی اعاده ایده‌جکدك . بوکا مقابل انکلیزلرده بزه ، اسیرلرمزی اعاده ایده‌جکلردی . یالکز تورك اسیرلری میاننده ارمنیلره و انکلیز اسراسنه ظلم ویا سوء معامله ایتمش اولدیغی ادعا ایدیلنلر استثنا ایدیله‌جکدی .

حکومتمز ، بالطبع بویله بر مقاوله‌یی تصویب و تصدیق ایده‌مزدی . چونکه بویله بر مقاوله‌یی تصویب ایتمك تورك تبعه‌سنك ، تورکیا داخلنده‌کی حرکاتی اوزرنده ، اجنبی حکومتك بر نوع حق قضاسنی تصدیق ایتمك اولوردی .

بو مقاوله‌یی تصدیق ایتمه‌مکله برابر ، انکلیزلر بعض تورك اسراسنی سربست براقدقلرندن بزده بالمقابله المزده بولنان انکلیز اسراسندن برقسمنی سربست براقدق .

بالآخره ۲۳ تشرین اول ۳۳۷ ــ ۹۲۱ تاریخنده ، هلال‌احمر رئیس ثانیسی حامد بکله استانبولده انکلیز قومیسری آره‌سنده حاصل اولان ائتلاف اوزرینه ، مالطه‌ده بولنان بالجمله تورك موقوفینی ایله نزدمزده بولنان بالجمله انکلیز موقوفیننك مبادله‌سی ، قرارلشدیریله‌رق تطبیق ایدلمشدر .

§ افندیلر ؛ بکر سامی بك ، رسمی مذاکرات و مکالمات خارجنده صرف شخصی اوله‌رق‌ده لوید جورج ایله برملاقاتده بولنمش . . بینلرنده ، سویله‌نن سوزلر سته‌نوغرافیه ایدلمش . . بو ضبط

امضاده ایدلمش . . بکر سامی بکك بدنده بولنان نسخه‌نك محتویاتنه مطالع ایدلدیکمی درخاطر ایتمیورم.
صوك زمانده خارجیه وکالتی واسطه‌سیله بکر سامی بکدن بونسخه‌یی طلب ایتدیردم ایسه‌ده وکالته
کوندردیکی برمکتوبده ، اول زمان بو نسخه ترجمه‌لرینك بکا کوسترلدیکنی ، کرك اصلنك و کرك
ترجمه‌لرینك خارجیه وکالتندن انفصالنده عائد اولدیغی دوسیه‌سنده بزاقیلدیغنی بیلدیرمشدر . دوسیه‌لرده
بووثیقه بولنه‌مامشدر . وخارجیه‌ده کیمسه بووثیقه‌دن ومحتویاتندن معلوماتدار بولنمیور . بن‌ده عرض
ایتدیکم کبی هیچ بروقت خبردار ایدلدیکمی تخطر ایتمیورم .

§ افندیلر ؛ بکر سامی بکله فرانسز باش وکیلی موسیو بریبان آره‌سنده‌ده ۱۱ مارت ۹۲۱
تاریخلی برمقاوله امضا ایدلمشدر . بومقاوله‌یه نظراً فرانسه ایله حکومت ملیه آره‌سنده مخاصماته نهایت
ویریله‌جك . فرانسزلر ، مسلح چته‌لری ، بزده ، مجاهدلرمزی سلاحدن تجرید ایده‌جکنز . .
قوای ضابطه‌مزه فرانسز ضابطلری ادخال اولنه‌جق . . فرانسزلرجه تشکیل اولنان ضابطه ، محافظه
ایدیله‌جك . . فرانسه‌نك تخلیه ایده‌جکی یرلرله ، معمورة‌العزیز ، دیار بکر و سیواس ولایتلرینك
انکشاف اقتصادیسی ایچون یاپیله‌جق تشبثاتده حق رجحان و ارغنی معدن امتیازی‌ده فرانسزلره
ویریله‌جك . . الخ

حکومتمزجه ، بو مقاوله‌نك‌ده عدم قبولی اسبابنی تعداده حاجت یوقدر ظن ایده‌رم .

§ بکر سامی‌بك ، ایتالیا خارجیه ناظری بولنان قونت سفورچا ایله‌ده ۱۲ مارت ۳۷ — ۹۲۱ ده
برمقاوله امضا ایتمش . . بوکا نظراً ، ایتالیانك ازمیر وتراکیانك بزه اعاده‌سی ضمننده‌کی مطالبمزی
قونفرانس نزدنده ترویج ایتمسنه مقابل ، بزده ، ایتالیا دولتنه آنطالیه ، بوردور ، مغله ، اسپارطه
سنجاقلریله آفیون قره‌حصار ، کوتاهیه ، آیدین وقونیه سنجاقلرینك بالا خره تعیین ایدیله‌جك
اقسامنده تشبثات اقتصادیه ایچون حق رجحان ویره‌جکدك . بوندن باشقه ، اشبومناطقده تورك حکومتی
ویا تورك سرمایه‌سی طرفندن یاپیلمیه‌جق اولان اقتصادی ایشلرك ایتالیان سرمایه‌سنه ویراسی وارکلی
معدنلرینك بر ایتالیان ـ تورك شرکتنه دوری قبول ایدلمکده ایدی .

بالطبع بومقاوله‌ده ، حکومتمزجه رددن بشقه برمعامله‌یه معروض قالامزدی .

§ افندیلر ، ائتلاف دولتلرینك ، لوندره‌یه تأسیس صلح ایچون کوندردیکمز هیئت مرخصه‌مز
رئیسی بکر سامی بکه امضا ایتدیردکاری مقاوله‌لر محتویاتی ، سه‌ور پروژه‌سنی متعاقب بیلرنده عقد
ایتدکلری « accord tripartite » تسمیه اولنان وآناطولویی مناطق نفوذه تقسیم ایدن ائتلافنامه‌یی،
بشقه نامله آلتنده ، حکومت ملیه‌مزه قبول ایتدیرمك مقصدینه معطوف اولدیغی پك آشکاردر .
ائتلاف رجال سیاسیه‌سی بومقصدلرینی ، بکر سامی بکه قبول ایتدیرمکه موفق‌ده اولمشلردر. بکرسامی
بکك لوندره‌ده قونفرانس مذاکراتندن زیاده منفرد مکالمه‌لرله مشغول ایدلدیکی آکلاشیلیور . حکومت
ملیه پرنسیپلریله ، خارجیه وکیلی اولان ذاتك تعقیب ایتدیکی مسلك آره‌سنده‌کی تفاوت ، مع‌التأسف
غیر قابل ایضاحدر .

§ بکر سامی بك ؛ بوائتلافنامه‌لرله ، آنقره‌یه عودت ایتدیکی زمان ، فوق‌العاده نظر دقت
واستغرابمی موجب اولدیغنی اعتراف ایتملی‌یم . بکر سامی بك ، وضع امضا ایلدیکی مقاوله‌نامه‌لر
محتویاتنك منافع عالیهٔ مملکته مطابق اولدیغی قناعتنی اظهار وبونی مجلسده دخی مدافعه واثبات

ایده‌بیله‌جکنی ادعا ایدیبوردی. قناعتمده اصابت، ادعاسنده منطق اولمدیغنه شبهه یوقدی. مطالعه‌لرینك محسنه مصهر تصویب اوله‌میه‌جغندن بشقه خارجیه وکالتندن اسقاط ایدیله‌جکی‌ده محققدی. فقط مجلسی، مسائل سیاسیه مذاکره ومناقشاتنه بوغمه‌یی او کونلرك شرائطنه موافق کورمدیکمدن؛ بکر سامی بکه اصرارلکنی بالذات سویلیه‌رك خارجیه وکالتندن چکیلمسنی تکلیف ایتدم . بکر سامی بك ، بو تکلیفمی قبول ایدرك استعفانامه‌سنی ویردی .

فقط ، بکر سامی بك ، هیئت مرخصه ریاستی وظیفه‌سیله ، آوروپاده‌کی سیاحتی اثناسنده یاپدیغی مختلف تماسلرك کندیسنده حاصل ایتدیکی انطباعاته کوره ، ائتلاف دولتلریله پرنسیپلرمز داخلنده آکلاشمق امکانی بولندیغی قناعتنده اصرار ایدیبوردی . وکندیسنك بو آکلاشمه‌لری تأمینه مدار اوله‌بیله‌جکنی درمیان ایدیبوردی . بونك اوزرینه کندیسنه شو خصوصی مکتوبی یازدم :

١٩-٥-٣٣٧

آماسیه مبعوثی بکر سامی بك افندی‌یه

تورکیه بویوك ملت مجلسی حکومتنك شمدی‌یه قدر مختلف وسیله وواسطه‌لرله بوتون عالمه اعلان ایدلمش اولان پرنسیپلری معلوم عالیکز اولوب بو پرنسیپلرك خطوط اساسیه‌سی شو قیصه جمله ایله قابل افاده‌در : «معلوم اولان حدود ملیه‌مز داخلنده مملکتمزك تمامیتنی وملتك استقلال تامنی تأمین ایتمك» . هیئت مرخصه ریاستی وظیفه‌سیله وقوع بولان صوك سیاحت وتماسلرکزك سزده حاصل ایتدیکی تأثیرات وانطباعاته نظراً حکومات ائتلافیه‌نك موضوع پرنسیپلرمزی اخلال ایتمکسزین مملکتمزله آکلاشمغه متمایل اولدقلری قناعتنده بولندیغکز آکلاشیلیور . تورکیا بویوك ملت مجلسی، مؤتلفلرك بو تمایلاتنه دلالت ایده‌جك جدی وصمیمی آثار ونتایجی هنوز کوره‌مه‌مکده‌در . بو بابده‌کی تخمیناتکزك تحققنه امکان بخش اوله‌جق برزمین بولمکز ممکن اولدیغی تقدیرده ، بونتیجه‌نك تورکیا بویوك ملت مجلسی وحکومتی طرفندن ممنونیتله قبول ایدیله‌بیله‌جکنی تأمین ایلرم افندم .

مصطفی کمال

بکر سامی بك ؛ بوندن صوکره تکرار آوروپایه کیتدی . بوسیاحتندن‌ده بر فائده حاصل اولمدی. یالکز ، آنقره‌ده موسیو فرانقلن بویون ایله جریان ایدن مذاکرات ، بکر سامی بکك پاریسده بعض تشبثاتیله اشکال ایدلمکده اولدیغی آکلاشیلمسی اوزرینه ، حکومتجه بکر سامی بکك ، بروظیفهٔ رسمیه‌سی اولمدیغنك ، آژانسله اعلانی ضروری کورولمشدر .

بکر سامی بك ، ایکنجی دفعه آوروپاده بولندیغی صره‌ده ، بکا بعض اشعاراتده بولندیغی کبی عودتنده‌ده برراپور ویرمشدی . کرك اشعاراتنده وکرك راپورنده تصادف ایدیلن بعض مطالعه‌لر ،

مع التأسف بكر سامی بكك، تورك ملتنك تعقیب ایتدیكمز أمل وەفكورەسنی، تماماً احاطه ایتمش واو دائرە داخلندەحركت ایلمكده بولنمش اولدیغنده شبهه وترددی مانع ماهیتده دكلدی .

بكر سامی بك ، آوروپاده آلدیغی تأثیرات وانطباعاته كوره بیان مطالعه ایدییوردی .

١٢ آغستوس ٣٣٧ تاریخلی برشفره تلغرافنامەسنده ، بزم سیاستمزی تنقید ایتدكدن صوكره دییوردی كه : « هنوز فرصت الده ایكن عاقلانه برسیاست تعقیبی، مملكتی دوشدیكی كرداب عظیمدن قورتارەبیلیر . وقوعات تماميله تدقيق ایدیلەرك سلامت مملكت نامنه بر خط حركت الزمدر . عكسی تقدیرده ، تاریخ وملت نظرنده مسئولیتدن هیچ بریمز قورتولەمیز .

سعادت ملت وسلامت اسلامیت نامنه مصیب برخطحركتك اتخاذ وبر آن اول تبلیغ بیورولمسنی رجا ایلرم . »

بكر سامی بك، هرچەباد آباد صلح یاپمق طرفداری اولدی. بو نقطهٔ نظرینی، ٢٤ كانون اول ٣٣٧ تاریخلی راپورنده شوصورتله ایضاح ایدییوردی :

« . . . دوام حربك بو مملكتی ، ملتك موجودیتنی تهلكەیه قویەجق قدر تخریب و امحا ایدەجكی وبوتون اقتحام ایدیلن فداكارلقلرك بیهوده اضاعه ایدلمش اولەجغی فكر قویسندەیم . حربك ادامەسی ، خارجی وداخلی دشمنلرمزك اكمكنه یاغ سورەجكنه وقورقدیغمز بلا یا ومصائبی كندی كندینه ملتك باشنه جلب ودعوت ایلیەجكنه بوتون موجودیتمله قانعم . ذات سامیلرینك عهدەسنه دوشن وظیفه ، دنیاده همان هیچ بررجل سیاسینك دوش اقتدارینه تحمیل ایدلمین اك آغیر بربوكدر . تاریخده بش ، آلتی عصرده دكل ، بلكه اون ، اون بش عصرده برفرده آنجق قسمت اولەبیلن بر وظیفه درعهده بیورولدی . افراط وتفریطدن صاقینەرق بوكونكی فائدەیه ، مستقبلك منافع حقیقیەسنی فدا ایتمیەرك ، توركلك ایله برابر بوتون عالم اسلامیتك استقبالنی تأمین ایچون ، بك یقین بر زمانده مع زیادة استحصالی ممكن غایهٔ ملیه واسلامیەیی قورتارمق وتحكیم ایتمك ایچون ، حتی موقتاً فداكارلغی بیله قبول ایتمك سایەسنده ، تاریخ عالمده لایموت برنام قازانمق ومجدد بنیان اسلامیت اولمق ذات فخیمانەلری ایچون ممكندر . عكسی حالده ، تورك ملتی ودولایسیله بوتون عالم اسلامیت محكوم اسارت و ذلت اولەجغی بندەكزجه شبهەسزدر . اسمكزی ، الی یوم القیام بوتون انسال اسلامیه ایچون حضرت فخر كائنات افندمزدن صوكره اك مقدس برنام ویادكار اولمق اوزره ترك ایتمك شرفنی وفرصتنی غائب ایتمەمكزی، سائقهٔ حمیت واسلامیت اولەرق عرض ایتمكی بروظیفهٔ مقدسه عد ایدرم افندم حضرتلری . »

بوتون بومطالعاتك خلاصەسی ، فلاكتدن، ذلت واسارتدن قورتولمق ایچون كندیسنك لوندرەده یاپدیغی مقاولەنامەلر حدودی داخلنده ملی مجادلەیه نهایت ویرمكی تكلیف ایدییوردی .

افندیلر ؛ بكر سامی بكك بومطالعاتی بنده مثبت تأثیر حاصل ایتمەمشدی. درمیان ایتدیكی فكرلر وطرز محاكمەلر ، كندیسیله مذاكره ومناقشەیی دخی بی‌لزوم وبی‌فائده تلقی ایتدیرمشدی .

∴

افندیلر ؛ هیئت علیه‌کزی بر آزده بویوك ملت مجلسی داخلنده جریان ایتمکده اولان احوال ایله تماسه کتیرمك ایستیورم. معلوم عالیکزدرکه، برنجی بویوك ملت مجلسنه، ماعدا اعضا انتخاب اولنورکن آناطولو و روم ایلی مدافعۀ حقوق جمعیتنك هیئتلری‌ده منتخب ذاتلر میاننده بولندیلر . بوکا نظراً ، دنیله‌بیلیردی‌که بویوك ملت مجلسی ، هیئت عمومیه‌سیله ، عینی زمانده آناطولو و روم ایلی مدافعۀ حقوق جمعیتنك سیاسی برغروپی ماهیتنده ایدی . فی‌الحقیقه ، بدایتده بویولده حرکت ایدلمشدی . مجلس هیئت عمومیه‌سنك عمدۀ اساسیه‌سنی ، جمعیتك عمدۀ اساسیه‌سی تشکیل ایدییوردی . معلومدر ، که ارضروم وسیواس قونغره‌لرنده تثبیت اولنان اساسات، صوك استانبول مجلس مبعوثانجه قبول وتأیید اولنوب ، میثاق ملی نامی آلتنده ، زبده ایدلمش ایدی . بواساسات ، برنجی بویوك‌ملت مجلسی طرفندن‌ده قبول ایدیله‌رك ، او دائره داخلنده‌مملکتك تمامیتی وملتك استقلالنی تأمین‌ایده‌جك صلح ومسالمتی استحصاله چالیشیلیوردی . فقط ، زمان کچدکجه ، مجلسده مشترك مساعینك تأمین وتنظیمنده مشکلات ظهور ایتمه‌یه باشلادی . الك بسیط مسئله‌لرده آرا تشتت ایدییور ، مجلسدن ایش چیقه‌میوردی . بعض ذوات بوکا چاره اولمق اوزره ۳۳٦ سنه‌سی اواسطنده بر طاقم تشکللر وجوده کتیرمك تشبثنه باشلادیلر. بوتون‌بوتشبثلر، مجلس‌مذاکراتنك منتظم‌جریاننی تأمین ایتمك‌وموضوع‌مسائل حقنده آرایی تکشیف ایدرك ، مثبت ایش چیقارمق غایه‌سنه معطوف بولونیوردی .

— بالمناسبه عرض ایتمشدم ، که ایلك تشکیلات اساسیه قانونمزه منشأ تشکیل ایدن ۱۳ ایلول ۳٦ تاریخلی بر پروغرامی ، مجلسه تقدیم ایتمشدم . بو پروغرامك ، مجلسده ۱۸ ایلولده اوقونان قسمندن بشقه ، بوکاده اساس اولمق اوزره ، بویوك ملت مجلسنك ماهیت اساسیه‌سنی و اصول اداره حقنده‌کی نقطۀ نظرلری تثبیت ایدن ومجلسك کشادینی متعاقب قرائت وقبول اولنان تقریری‌ده ، بوقسمله برابر ، خلقچیاق پروغرامی عنوانی آلتنده طبع ونشرایتدیرمشدم . عرض ایتدیکم تشکللر، نه بوپروغرامدن ملهم اوله‌رق بر طاقم عنوانلر طاقنمه‌یه وپروغراملر تثبیت ایتمکه باشلادیلر . بر فکر ویرمش اولمق ایچون بو تشکلاتك بللی باشلیلرینك اسملرینی صایه‌یم :

A — تساند غروپی ؛

B — استقلال غروپی ؛

C — مدافعۀ حقوق زمره‌سی ؛

D — خلق زمره‌سی ؛

E — اصلاحات غروپی ؛

بوحزبلردن بشقه ، اسمسز اوله‌رق ، مخصوصی مقصدلر اطرافنده بعض کوچوك تشکلرده حال فعالیتده بولندقلری محسوس ایدی .

افندیلر ؛ بواسملرینی صایدیغم حزبلرك هربری مجلس‌مذاکراتنده‌تأمین انضباط وتوحید آرامقصدیله تشکل ایتمش اولدقلری حالده موجودیتلری عکسنی باعث اولیوردی .

فی‌الحقیقه عددلری چوق ، اعضالری محدود اولان بوحزبلر ، بربریله مسابقه‌یه قالقیشمشلر

ویکدیکرینی دیکله‌مه‌مك یوزندن عادتا مجلسده برشورش وجودینه سبب اولمه‌یه باشلامشلاردی. بالخاصه تشکیلات اساسیه قانونی، مجلسدن چیقدقدن صوکره، یعنی، کانون ثانی ۳۳۷ اواخرنده، مجلس اعضالرینك وتشکل ایدن حزبلرك، هرمسئله‌ده علی‌الاطلاق اشتراك واتحاد مساعیلرینی تأمین ایتمك، برقات دها مشکل اولمه‌یه باشلادیغنی کوروله‌یوردی. چونکه، میثاق ملینك تثبیت ایتدیکی اساسلرده، بلاقید وشرط متحد ومتفق اولان فکرلر وأمللر، تشکیلات اساسیه قانوننك وضع ایتدیکی نقطهٔ نظرلرده تماماً اشتراك ایتمش منظره‌سنی عرض ایتمیوردی. موجود حزبلری برلشدیرمك ویاخود موجود حزبلردن برینی تقویه ایده‌رك ایش کورمك ایچون، بالواسطه چوق چالیشدم. فقط، بوصورتله حاصل اولان نتیجه‌لرك پایه‌دار اوله‌مدقلری کوروله‌دی. ایشه بالذات مداخله ضروری اولمه باشلادی. نهایت، آناطولو وروم ایلی مدافعهٔ حقوق غروپی عنوانیله برغروپ تشکیلنه قرار ویردم. بوغروپ ایچون یاپدیغم پروغرامك باشنه برمادهٔ اساسیه قویدم. بومادهٔنك روحی، ایکی نقطه‌دن عبارتدی: برنجی نقطه؛ غروپ، میثاق ملی اساساتی دائره‌سنده مملکتك تمامیتنی وملتك استقلالنی تأمین ایده‌جك صلح ومسالمتی استحصال ایچون، ملتك بالعموم قوای مادیه ومعنویه‌سنی ایجاب ایدن هدفلره توجیه واستعمال ایده‌جك ومملکتك رسمی وخصوصی بالعموم تشکیلات وتأسیساتنی بومقصد اساسی‌یه خادم قیلمه‌یه چالیشه‌جقدر.

ایکنجی نقطه؛ غروپ، دولت وملتك تشکیلاتنی، تشکیلات اساسیه قانونی دائره‌سنده تدریجاً پیدرپی تثبیت واحضاره سعی ایده‌جکدر.

افندیلر، بوتون حزبلری ومجلسك اکثر اعضاسنی دعوت ایده‌رك بوایکی اساس اوزرنده برلشملرینی تأمین ایتدم. بواشارت ایتدیکم مادهٔ اساسیه‌یه وبوندن صوکره غروپك نظامنامهٔ داخلیسنه عائد اولان ماده‌لر، ۱۰ مایس ۳۳۷ کونی وقوع بولان اجتماعده قبول اولندی. غروپ هیئت عمومیه‌سنك انتخابیله، غروپك بالذات ریاستنی‌ده درعهده ایتمشدم.

افندیلر؛ مملکت داخلنده آناطولو وروم ایلی مدافعهٔ حقوق جمعیتی موجود اولدیغی کبی، اونك، مجلسده عینی عنوان آلتنده برده سیاسی غروپی تشکل ایتمش اولدی. استانبول مجلس مبعوثاننك یاپمقدن اجتناب ایتدیکی ایش، آنجق اونلرك داغیلمسندن ۱٤ آی صوکره آنقره‌ده یاپیلمش اولدی. بو غروپ، برنجی بویوك ملت مجلسنك بوتون مدت دوامنجه، حکومتك ایفای وظیفه‌سنه خادم اوله‌بیلمشدر. فقط، غروپ نظامنامه‌سی مادهٔ اساسیه‌سنك احتوا ایتدیکی ایکنجی نقطه‌یی مضر بولانلر اولدی. بو کبیلر، محسوساتلرینی افشا ایتمه‌مکله برابر، بو نقطه‌ده مندمج معنا ومقصدك حصول پذیر اولمامسی ایچون درحال فعالیته کچمکده تأخر ایتمدیلر. منفی فعالیت دیه توصیف ایده‌بیله‌جکمز بو نوع تشبثات، ایکی صورتله وقوع بولمقده ایدی.

برنجیسی؛ غروپك داخلنده افکاری افساد وعلیهده احضار طرزنده اولیوردی.

ایکنجیسی؛ مملکت داخلنده وینه تشکیلاتمز ایچنده.. بو نقطه‌یی ایضاح ایدن اك بارز مثالی، ارضروم مبعوثی خواجه رائف افندینك وبعض آرقداشلرینك، غروپك تشکلندن اول تشکیلات اساسیه قانوننك چیقمسنی متعاقب آلدقلری تشبث تشکیل ایدر. آرزو ایدرسه‌کز بوخصوصده بر نبذه عرض معلومات ایده‌یم.

خواجه رائف افندی و آرقداشلری ، آناطولو وروم ایلی مدافعهٔ حقوق جمعیتی ارضروم هیئت مرکزیه‌سنك عنوانی تعدیل ایتدی . « محافظهٔ مقدسات جمعیتی » دیدی . موجود جمعیت اساساتنك باشنه‌ده ، خلافت وسلطنت مقامنك وشکل دولتك تأمین محفوظیتنه متعلق برطاقم علاوه‌لرده‌ده بولنمش ، بو تشبثی دیکر ولایتلره ، بالخاصه شرق ولایتلرینه‌ده برطاقم بیاننامه‌لر کوندره‌رك تشمیله‌قالقیشمشدر . بن ، بوندن خبردار اولور اولماز ، شرق جبهه‌سی قوماندانی کاظم قره‌بکر پاشانك نظر دقتنی جلب ایتدم . خواجه رائف افندی‌یی وآرقداشلرینی ایقاظ وبو نوع تشبثاتدن صرف نظر ایتدیرمه‌سنی رجا ایتدم .

صاری‌قامیشده بولنان کاظم قره‌بکر پاشا ایله ارضرومده بولنان خواجه رائف افندی آره‌سنده ، بعض مخابرات جریان ایتدکدن صوکره رائف خواجه ، بالذات پاشانك قرارکاهنه کیتمش ، اوراده محافظهٔ مقدسات عنواننك استعمالنده‌کی اسبابی ایضاح ایدرکن دیمش‌که ، مقصد ، حقوق خلافت وپادشاهی‌یی محافظه ایتمك ومملکت وعالم اسلامك حیات حاضره ومستقبله‌سی ایچون عظیم تشتت ومحذورلری دعوت ایدن جمهوریت شکلندن قطعیاً صاقنمقدر . خواجه ، « بویوك ملت مجلسنده تشکل ایدن مدافعهٔ حقوق غروپی مقصدینك خلافت و سلطنت شکلنك جمهوریته انقلابنی استهداف ایلدیکی محسوسدر . » مطالعه‌سنده بولندقدن صوکره ، بوکبی تشبثاتی مطاع طانیمه‌مقده ، معذور اولدقلرینی بیلدیرمش .

کاظم قره بکر پاشانك بومعلوماتی ویرن ١١ تموز ٣٧ تاریخلی شیفره تلغرافنده ، کاظم پاشانك ، درمیان ایلدیکی مطالعات میاننده دیوردی‌که « شکل حکومته عائد اساساتی ، بویوك ملت مجلسنجه قبول ایدیلن تشکیلات اساسیه قانوننك تثبیت ایتمش اولدیغی کورولیور . حالبوکه بنده‌کز ، بوقانون محتویاتنك نهایت برفرقه پروغرامی حالنده قالمسنی ، قابلیت عملیه‌سنده ظهورینی تخمین ایتدیکم مشکلاته قارشو ، دها فائده‌لی بولیورم . بو فکرمی یقیناً نفوذ ایده‌بیلدیکم منطقه‌م افکار و حسیاتنه کوره مجملاً ایضاح ایتمك ایسترم . مجلسده تشکیلات اساسیه قانونی طرفدارلغیله تشکل ایدن غروپه داخل اولان اکثر ذوات ؛ یکی بر انقلاب اداریده مملکت مقدراتنه عامل اولمق هوسنده کورونیلردر . خلق آره‌سنده ، آچیق برحزب قلبل یکی تشکیلات فکرلرینی ترویج ایدر . مبعوثلرك تشکیلات اساسیه قانونه طرفدارلقلری ، آچیق فکر ذاتیلری اوله‌بیلیر . دولت شکلنك بوتنظیم وتاریخی تبدلاتی تشبثلرنده ، مملکت مقدرات حیاتیه‌سنده ، مسئول ومشترك اولان رجال عسکریه وملکیه‌دن ومدافعهٔ حقوق مرکزلرندن لازمی‌کبی مطالعات آلنمسی وفوق‌العاده برمجلسده تدقیقنی متعاقب کیفیتك بر قراره ربط اولنمسی لازمدر قناعتنده‌یم . »

افندیلر ؛ قطعی ظفردن صوکره‌ده ایکنجی بویوك ملت مجلسی ، جمهوریتی اعلان ایتدیکی زمان دخی ، کاظم قره بکر پاشا استانبول غزته‌جیلرینه بیاناتنده ، اوته‌دنبری کان حسیات و شکایاتی « جمهوریت اعلانی بزه صورمدیلر » صورتنده خلاصه ایتمکده ایدی .

کاظم قره بکر پاشا ، مطالعاتیله ، تورکیه بویوك ملت مجلسنك ، ملت طرفندن فوق‌العاده صلاحیتلرله مأذون قلنان اعضادن مرکب فوق‌العاده بر مجلس اولدیغنی اونوتمش کبی کورونیور . بویله برمجلسك وضع ایتدیکی قانونه ، هم‌ده تشکیلات اساسیه قانونه ، معارض بولندیغنی ایما ایدیور .

دها غربی ، تشکیلات دولتك تبدلنده مؤثر وله‌جق قرارلر آله‌بیلمك ایچون ، رجال عسکریه وملکیه‌نك ومدافعهٔ حقوق مرکزلرینك مطالعه‌لری آلنمق لزومنه قانع بولندیغنی سویلیور .

کاظم قره بکر پاشا ، بنم مدافعهٔ حقوق غروپیله علاقه‌مه‌ده اعتراض ایده‌رك « بنده‌کز ذات سامیلرینك بوقبیل سیاسی فرقه‌لره . . . . اشتراکدن بری قالمسنه بالخاصه طرفدارم . » دیدکدن صوکره بنم ، بیطرف بروصعیت محافظه ایتمه‌می توصیه ایدیور .

کاظم قره‌بکر پاشانك بو تلغرافنه ، ۲۰ تموز ۳۷ ده جواب ویردم . بر آز اوزونجه اولان بو جوابك بعض خصوصاتی تنویره مدار اوله‌جق نقطه‌لرینی ذکر ایتمکله اکتفا ایده‌جکم . جوابمده دیمشدم‌که، « مدافعهٔ حقوق غروپی ، مملکتك تام استقلالنی تأمین کبی قیصه و قطعی رغابه ایله‌وجوده کلمشدر . تشکیلات اساسیه قانوننك تطبیقی جهتی‌ده ، غایه‌سی داخلنده‌در . تشکیلات اساسیه قانونی ، بوتون فروعات اداریه‌یی وتورکیا حکومتنك وضع حقوقیسنی احتوا ایدن مفصل وتام برقانون اولمیوب مملکتك تشکیلات مرکیه واداریه‌سنده ایجابات زمانك استلزام ایلدیکی خلقچیلق اساسنی افاده ایدن بر دستوردن عبارتدر . بو قانونده ، جمهوریتی افاده ایدن بر شی یوقدر . رائف افندینك سلطنت شکلنك جمهوریتچیلکه قابل محسوس اولدیغی حقنده‌کی فکری وهمدر .

ادارهٔ مرکزیه‌نك تودیع ایدلدیکی ذوات آره‌سنده ، شخصیتلری وافعال سابقه‌لریله مستحق تنقید اولانلر بولندیغی حقنده‌کی ادعا ایسه ، دها مثبت بر افاده ایله محتاج توثیق بر ماهیتده‌در . هر ایشی ، بوتون سجایای اداریه وفضائل شخصیه ایله مکملاً یتیشمش آدملره تودیع ایتمك ، پك قیمتلی و طاتلی بر تمنی اولمقله برابر ، محیطمز ایچون دکل ، حتی دنیانك الك ایلری کیتمش ملتلری ایچون بیله هر محفل ، هر منتسبه ، هر صاحب مسلك طرفندن شایان حرمت عد ایدیله‌جك بوقدر چوق آدم بولمق غیر قابلدر . موهوم وغیر مثبت افکار ومدعیات ایله مملکتك ماه‌الاستنادی اوله‌جق یکانه قوت و تشکیلاتی ، دوچار ضعف ایده‌جك تدابیره توسل ایتمك ، اکر جاهلانه بر جنت دکلسه ، هرحالده برخیانت اوله‌رق تلقی ایدیلیر . معلوم دکلمیدرکه ، ایلریله‌مك یولنده وقوع بوله‌جق هر مهم تشبثك ، کندینه کوره مهم محذورلری واردر . بو محذورلرك حد اصغری‌یه ایندیرلمسی ایچون تدابیر و تشبثاتده قصور ایتمه‌مك لازمدر . »

بوندن صوکره افندیلر ، تشکیلات اساسیه قانونی یاپیلیرکن ، رجال ملکیه وعسکریه‌دن ومدافعهٔ حقوق منظومه‌سندن رأی آلمق خصوصنده‌کی فکرمی شویله ایضاح ایتدم ؛ « معلوم دولتلری اولدیغی اوزره بر حکومت شکلنده یشایورز و اونك بوتون مفهوملرینه تبعیت مجبوریتنده‌یز . قانونك مجلس انجمنلرندن صوکره هیئت عمومیه‌ده . کچن مناقشاتنده تبلر ایده‌جك شکل اوزرینه ، اوزاقدن تلقی ایدیله‌جك افکار ایله اجرای تأثیره امکان اولمدیغی البته تسلیم بیوریلور . »

§ کاظم قره‌بکر پاشا ، تشکیلات اساسیه قانوننك یاپیلمسنده‌کی استعجالك و بونك تطبیقنده‌کی مشکلاتك وخلافت وسلطنت مسئله‌سی حقنده‌کی نقطهٔ نظرلك ایضاحنی‌ده طلب ایتمشدی . بو نقطه‌لره عائد جوابلرمده دیمشدم‌که ، « تشکیلات قانوننك یاپیلمسنده استعجال تلقی بیوریلان طرز حرکتك حکمتی ؛ بوتون دنیاده و مملکتمزده محسوس اولان خلقچیلق جریانی ، اساسلی بر شکل اوزرنده تثبیت ایله بو موضوعده بشقه اختلاطاته محل ویرمه‌مك وعینی زمانده عصرلردن بری‌منادیاً نااهللر

الندن سنه استعمال ایدیلن حقوق ملیه‌نی صیانت ایچون ، بو حقوقك صاحب اصلیسی اولان ملته حق کلام بخش ایتمك و بویوك فکرك انکشافی ایچون شرائط حاضره‌ٔ فوق‌العاده‌دن استفاده ایتمکدر.

قویلك جهت تعصبیه‌سنده‌کی امکانك درجه‌سی اولچمك ایچون‌ده ، بو ایشه استعماله فرصت بوله‌جقلرك عزم و قابلیت اراده‌سنی موضوع بحث ایتمك لازم کلیر .

خلافت و سلطنت مسئله‌سی ، بر مسئله‌ٔ اساسیه اوله‌رق موجود دکلدر . موضوع بحث اولان مسئله ، حکمدارك حقوقی اولوب اونك تعیین و تحدیدی ایچون صوك بر قاچ عصرك خانه‌دان و دولت مفهومنده‌کی ملت حقیقتك معنای حقیقیسی حامل اولمیدر . بو اساس اوزرنده هنوز تثبیت ایدلمش قطعی بر دستورمز یوقدر . »

کاظم قره بکر پاشانك ، غروب رئیسی اولمیوب سیطرف قالمقلغم خصوصنده‌کی تکلیفنه ده ویردیکم جوابده ، شو مطالعاتی سرد ایتمشدم : « مجلس مبعوثان ماهیتنده بر مجلسك رئیسی بولونیورم . بوله دخی اولسه بر فرقه‌یه منسوبیت طبیعیدر . حالبوکه بویوك ملت مجلسنك صلاحیت اجرائیه‌سی‌ده بولندیغندن نوعا حکومت ماهیتنده‌کی بر مجلسك رئیسی بولونیورم . اجرائی بر رئیس ایچون برا کثریت و سیاستك منسوبی بولنمق لازمدر . بوکا نظراً مفصل بر پروغرامله اورتایه آتیلمش سیاسی بر فرقه‌ده رئیسی اوله‌بیلیر . بوتون هوتمله قاریشمش بولندیغم جهتدن آیرلمقلغمه امکان اولمدیغی کبی اوجعیت موجودی اولان غروب داخلنده بولنمقلغمده ضروریدر . اساساً غروب ، همان مجلس هیئت عمومیه‌سنه یاقین بر اکثریت عظیمه‌یی احتوا ایتمکده‌در . خارجده قالانلر ارضروم مبعوثلرندن صلاح‌الدین عارفك وحسین عونی افندی ایله بر قاچ امثالدن وطور وحرکتلرنده سربست قالمق ایسته‌ین برقسم ذواتدن عبارتدر . . . . »

• • •

§ افندیلر ؛ آنقره‌ده بولنان عزت وصالح پاشالر بر درلو آنقره‌یه اصنمه‌مدیلر . استانبولده عائله‌لری نزدینه ترخیصمز ایچون بلاواسطه وبالواسطه متمادیاً رجا ایدیورلر و استانبولده عودتلرنده هیچ بر وظیفهٔ سیاسیه آلمیه‌جقلرینه دائر تأمینات ویریورلردی . ٣٣٧ سنه‌سی مارت ابتدالرنده ، عصمت پاشانك بعض خصوصات ایچون آنقره‌یه کلمش بولندیغی بر صره‌ده ، پاشالر جاری تکرار ایتدیلر . بر کون عصمت پاشانك حضوریله هیئت وکیله حال اجتماعده ایکن احمد عزت پاشا دائره‌یه کله‌رك خبر کوندرمش وعصمت پاشا کندیسیله ملاقات ایتمشدر . عزت پاشا ، بزم تخلیصمز اوزرینه استانبولده وظیفهٔ سیاسیه آلمیه‌جغنه اوروپ اوزادی‌یه ایضاحات ایله سوز ویره‌رك ، استانبولده عائله‌سی نزدینه ترخیص ایچون رجا ایتمش ، صالح پاشانك‌ده عینی صورتله سوز ویره‌رك ، سربست براقیلمسی رجاسنده بولندیغنی علاوه ایتمش .

عصمت پاشا ، بو ایضاحات ورجایی هیئت وکیله‌یه ابلاغ ایتدی . ذاتاً موجودیتلرینك مساعی ملیه‌مزده شایان استفاده اولمدیغی ، بالعکس آنقره‌ده بر یوك ، بر ثقلت تشکیل ایتمکده بولندقلری ، فضله اوله‌رق بعض منفی جریانلره‌ده سبب تشکیل ایلدکلری آکلاشیلمش بولندیغندن هیئت وکیله ،

بو پاشالرك استانبوله عودتلرنده بر محذور کورمدی . فقط، بن، احمد عزت پاشا ورفیقنك‌ویردکاری سوزده جدیت وصمیمیت اولمدیغی، استانبوله عودتلرنده بهمحال استانبول حکومتنده وظیفه آله‌رق بزی ازعاجه دوام ایده‌جکلرینه قانع بولندیغمی سویلدم . ناموسلری اوزرینه‌سوز ویریبور دینلدی . شفاهاً ویردکاری سوزی، تحریری اوله‌رق امضالری تحتنده ویریرلرسه مساعده ایدلمك جائز اوله‌جغنی بیان ایتدم . عصمت پاشا ، بو تکلیفمی یانمزده‌کی اوطه‌ده انتظار ایدن عزت پاشایه ابلاغ ایتدی . عزت پاشا ، درحال بر قلم ، کاغد آله‌رق قابینه‌دن استعفا ایده‌جکلرینی ، بر تعهدنامه اوله‌رق یازمش وامضا ایتمش وخاطره‌مده آلدانمیورسه‌م صالح پاشایه‌ده امضا ایتدیرمشدی.

بن ، بوقیصه تعهدی کافی کورمدم ، شفاهاً سویلدیکی شامل معناده دکلدی و درعقب بونك برحیله اولدیغنه آرقداشلرك نظر دقتنی جلب ایده‌رك ، شفاهاً عصمت پاشایه سویلدکارینی یازه‌رق امضا ایتسین دیدم . عزت پاشانك شفاهاً‌ده بوقدر ایضاحات وتأمینات ویردکدن صوکره ، بشقه مقصد ایله برتعهد یازمش اوله‌جغی تخمین ایدلمدی وبوقیصه تعهدك کافی کورولمسی التماس ایدلدی. ایشته عزت وصالح پاشالر بویله حیله‌لی برتعهدله استانبوله کیتمك یولنی تأمین ایتمشلردر .

فی‌الحقیقه ، عزت وصالح پاشالر استانبوله مواصلتلرینی متعاقب استعفا ایتدیلر . فقط بك قیصه برمدت صوکره . عینی قابینه‌ده ، دیکر نظارتلری اشغال ایتدیلر وبونی بزه تلغرافله بیلدیردیلر . استانبول حکومتنك خارجیه ناظرلغنی درعهده ایتمش اولان عزت پاشا ، ملت ومملکته متوجه بویوك برفنالغك اوکنه کچمك ایچون ، حکومته کیردیکنی سویلیه‌رك ، بزه‌ده برطاقم نصایحده بولونیوردی. عزت پاشایه شو جوابی ویردم :

۲۹ حزیران ۳۳۷

استانبولده احمد عزت پاشا حضرتلرینه

تلغرافنامه‌کزی زونغولداق استخبارات مدیری واسطه‌سیله آلدم . وضعیتکزی ، صالح پاشا حضرتلریله برلکده ویرمش اولدیغکز عهده مخالف کوردم . یالکز برنقطه ، لهکزده تردده موجب اولدی . اوده‌شودر : درعهدهٔ وظیفه ایتمکله حقیقةً ملت ومملکته متوجه عظیم برفنالغك اوکنه کچمش اولمکز احتمالیدر . چونکه ، آنقره‌یه تشریفکزدن اول حسن نیتله ومملکته نافع اوله‌بیله‌جککز امیدیله وظیفه درعهده ایتمش اولمکزی استناد ایتدیردیککز اسبابك نه‌قدر ضعیف اولدیغنی ایلك ملاقاتمزده تقدیر واعتراف بیورمشدیکز. تلغرافنامه‌کزك محتویاتی، سزی بویکی وضعیته سوق ایدن اسبابی، کافی برصراحتله کوسترمیور. توصیه بیوردیغکز خصوصاتدن، منافع ملت ومملکته وعقد ایتدیکمز معاهداته والحاصل میثاق ملیمزه مطابق اولانلری ، اساساً نظر دقتده طوتولقده وایجاباتنه توسل ایدلمکده‌در . بناءً علیه ، وضعیت عمومیه‌یه وذات دولتکزه تلقین ایدلمش اولان افکاره نظراً اولجه اولدیغی کبی بودفعه‌ده اغفال ایدلمش اولمقدن قورقیورم . بوتخمین ومحاکمه‌مزی

ابطال ایده‌جك ایضاحاته مظهر وحادثاتك اوكا كوره مثبت انكشافاته شاهد اولورسه‌ق مختار اوله‌جغمزی عرض ایدرم افندم .

مصطفى كمال

عزت پاشا ، بو اشعارمزه ٦ تموز تاریخلی برشیفره تلغرافنامه ایله شو مقابله‌ده بولندی :

آنقره‌ده مصطفى كمال پاشا حضرتلرینه

صالح پاشا ایله برلكده ویردیكمز سوز ، ورودیمزی متعاقب مأموریتمزدن استعفا ایدی . آنی‌ده اجرا ایتدك . الی‌الابد خدمت دولتدن ابا وعلی‌الخصوص دول ائتلافیه‌نك یونانستانه معاونت فعلیه‌لری ، استانبولك اس‌الحركه اوله‌رق یونانلیلره ترك ایدلمسی احتمالی اولان برقره كونده تكالیف اولنان فداكارلقدن استغنا ، بزم أثرمزدن كلكی وسزجه‌ده تنسیب ایدلمیه‌جكی بیلیرمیم؟... بیله‌جك و آنقره‌ده طاپدیغم ذوات موجهه‌سنده واقع اولان مباحثه‌ی اوزاقدن محذور مطالعه‌سیله ، توقی ایدرك تسلیمیت كوستردیكمی اومش ، حتی عودتمزده جداً واقع اولان بیاناتمزده وقوعاتك مسئولیتی تماماً اوستمزه آلمق جسارتی مدیریه‌سنی‌ده كوسترمش ایدم . ایلك محاوره‌لرده بولنان ذواتدن برینك ، صوكره تبین ایدن احوالی ، توقیعه‌كی حدسی‌ده اثبات ایتمشدر . فقط ، هیچ بر وقت هیچ بركیمسه طرفندن آلداتلدیغمی اعتراف ایدم . بنی زدكزه سوق ایدن فكر ائتلافده ثبات قالدم . هیئت وكلا ایله واقع اولان مذاكرات وكدبلرینه تودیع ایتدیكم مخطوره بونی اثبات ایدر . اسناد بیوریلان اعتراف غفلت شویله طورسون ، سمدیكی كبی احوال سیاسیه‌یی موشكافانه تقدیر ایتمش اولدیغمی كورمكله نفسمه وافكار و ملاحظاتمه اعتمادم تزاید ایتمشدر . بو اثناده وظیفه درعهده ایتمككمزدن فائده حاصل اولوب اولمدیغنی ذكره حاجتلرینه دوشمز . یالكز بونده اوزاجه تصور اولنان محذور ایضاح بیوریلیرسه ممنندار اولورم . بورا حكومتنك وضعیت حقوقیه‌سنه وعلاقه‌دار دولتلر سفراسنك بوراده بولنمسنه بناءً موقعمك هیچه ایندیرلمسی نه ممكن ونه‌ده موافقدر . آنجق شمدیكی قابینه ، اكثریت عظیمه‌سی اعتباریله حال واستقباله عائد هیچ برأمل شخصی آرقه‌سنده اولایوب سلامت وطنه حصر فكر ونیت ایلمشدر . بو مقصدله صورت معقوله ومناسبه‌ده آنقره رجالیله تألیف وتوحید افكار ومساعی ایتمكی عن‌صمیم آرزو وبو صمیمیت طرفكزدن حسن مقابله كوررسه خیرلی خدمات ومعاونتده بولنه‌بیلیر . بوامنیه‌سی رد اولندیغی تقدیرده عدم تفهمدن تولد ایده‌بیله‌جك سهو وخطالرك مسئولیت معنویه‌سندن كندیسنی متبری عد ایلدیكنی عرض ایدرم افندم .

احمد عزت

§ بو تلغرافنامه زیرینه قورشون قلمیله شو سطرلری یازمشدم :

« زمان مناسبنده معامله‌ٔ لازمه یاپیلمق اوزره اوراق متعلقه‌سی میانده حفظی هیئت وكیله قرارینه اقتضا سندندر . مصطفى كمال »

افندیلر ؛ احمد عزت پاشا ، نان و نعمتیله یتیشدیکی تورك ملتنك ایچنده قالەرق ، اوکا اك آجی وقره کونلرنده خدمت ایتمکی ، وحیدالدینك خادمی اولمغه ترجیح ایدەمەمشدی . دری زاده السید عبدالله‌ك فتواسنه تابع قالوب ، امر سلطانی خارجنه چیقمقدن آثم و تعزیر شرعی‌یه مستحق اولمقدن اجتناب ایتدی . احمد عزت پاشانك دها بشقه معرفتلری‌ده اولمشدر . اوندن‌ده خبر ویره‌یم .

تورك ملتنك بیوك قوتلری آلنه ویرلمش ذواتەده ، خصوصی مکتوبلریله ، بوتون محاربەلر دوام ایدرکن و ملتك مادی و معنوی قوتلرینی دشمن قارشوسنه طوپلامغه چالیشدیغمز کونلرده ، یأس وکسل ویرەجك بدبینلکلرینی ، ابلاغ ایتمکده دوام ایدییوردی . نه ، دشمن اردوسنی بهمه‌حال مغلوب ایدەجکز ، وطنی ، بهمه‌حال قورتارەجغز سوزلرمله استهزا ایدرك ، ایکنجی اینونی اوکندن صوکره تکرار شرقه سقاریه‌یه قدر یورومکده اولان یونان اردوسنك حرکتنی متام تهدیدده اشارت ایدەرك ، عقل واذعان درسی ویرمکدن خالی قالمیوردی .

افندیلر ؛ نه غریبدرکه ، کندیسنی دو آیینه‌سنده کورن بودماغك تعقیب ایتدیکم خط‌حرکتك موجب فلاکت اولاجغنه دائر برمکتوبی ، سقاریه‌ده دشمنه مقابل تعرض یاپەرق رجعته‌مجبورایتدیکمز کون حسب‌الوظیفه کوسترلمشدی . بومکتوب بزی حیرتلر ایچنده براقمشدی .

احمد عزت پاشا ، یونان اردوسنك سقاریه‌دن واك نهایت ازمیر کورفزندن چکیلدیکنی کوردکدن و لوزان صلحنامه‌سنی اوقودقدن صوکره عجبا بکا یازدیغی ٦ تموز ٣٣٧ تاریخلی تلغرافنامه‌سنده‌کی شو جمله‌یی :

« اسناد بیوریلان اعتراف غفلت شویله دورسون شمدیکی احوال سیاسیه‌یی موشکافانه تقدیر ایتمش اولدیغمی کورمکله نفسمه وافکار و ملاحظاتمه اعتمادم تزاید ایتمشدر . » جمله‌سنی تکرار ترنم ایتمشمیدر ؟

بن ، بوکاده احتمال ویریرم !

افندیلر ، عزت و صالح پاشالر آیلرجه آنقره‌ده اوطوردیلر . ملی پرنسیپلرمزی قبول ایتملری شرطیله ، کندیلرینه ملی خدمت و وظیفه ویرمکه مهیا ایدك . تمایل ایتمدیلر . بردفعه اولسون مجلس ملینك قپوسندن ایچری آیاق باصمدیلر . فقط هرحالده تورکیا بیوك ملت مجلسنك وضع ایتدیکی قانونلردن خبردار بولونییورلردی . بو قانونلر احکامنی و ملت مجلسنك و حکومتنك استانبوله قارشی تعین ایتمش اولان وضع وطورینی ، پك اعلا بیلیورلردی . بو قانونلره و معلوم اولان وضعیته رغماً ، استانبولده تکرار ایش باشنه کچوب موجودیت و تشبثات ملیه‌نك قدر و نفوذینی ازاله‌یه ، دشمنلرك آلنده بازیچه بولنان وحیدالدینك تأمین حاکمیتنه ، حصر موجودیت ایتلرینه ، ویریله‌جك حقیقی معنانك نه اولدیغنی بن سویلەمیەجکم ! اونی ، تورك ملتنه وتورك ملتنك انسال جدیده و متعاقبه‌سنه ترك ایدرم .

افندیلر ؛ بووسیله ایله محترم ملتمه شونی توصیه ایدرم‌که ، سینه‌سنده یتیشدیره‌رك باشنك اوستنه قدر چیقاره‌جغی آدملرك قانده‌کی ، وجدانده‌کی جوهر اصلی‌یی ، چوق ایی تحلیل ایتمك دقتندن برآن فراغت ایتمه‌سین !

محترم افندیلر ؛ وقوعاتی سقاریه میدان محاربه‌سنه تماس ایتدیرمك ایستیورم . فقط ، بونك ایچون ، مساعده بیوروررسه‌كز ، اوفاق برمقدمه یاپاجغم . ایكنجی این اوكی محاربه‌سندن صوڭره ، اوچ آی قدر بر زمان كچدی . اوندن صوڭره ١٠ تموز ٣٣٧ تاریخنده ، یونان اردوسی تكرار جبهه‌مزه عمومی تعرضه كچدی . طرفینك بو تاریخه تقدم ایدن كونلرده‌كی وضعیتی شویله ایدی :

بزم اردومز ، باشلیجه اسكیشهر و شمال غربیسنده این اوكی مواضعنده و

كوتاهیه ـ آلتون طاش حوالیسنده تكاثف ایتدیرلمشدی .

آفیون قره حصار حوالیسنده ایكی فرقه‌مز واردی .

كیوه‌ده ومندرس حوالیسنده برر فرقه‌مز بولونیوردی .

یونان اردوسی‌ده ؛ بروسه‌ده بر و عشاق شرقنده ایكی قول اردوسی طوپلو بولندرییوردی مندرسده‌ده برفرقه‌سی واردی .

یونانلیلرك بوتعرضیله وقوعه كلن وكوتاهیه ـ اسكیشهر محاربانی عنوانی آلتنده یاد اولنان برسلسله محاربات واردر . اون بش كون دوام ایتمشدر . اردومز ، ٢٥ تموز ٣٣٧ آقشامی قسم كلیسیله سقاریا شرقنه چكیلمشدی . اردومزك چكیلمسنی ضروری قیلان اسبابك اساسلرینه اشارت ایده‌یم :

ایكنجی این اوكی محاربه‌سندن صوڭره ، عمومی سفربرلك یاپمش اولان یونان اردوسی ، انسان ، تفنك ، ماكنه‌لی تفنك وطوپ مقدارنجه اردومزه مهم درجه‌ده فائق ایدی . بو‌رده یونان اردوسی تعرضه باشلادیغی زمان ، ملی حكومتك و مجادله‌نك تكاملاتی ، بزم عمومی سفربرلك اعلانمزه وبو صورتله ملتك بوتون منابعنی و وسائطنی ، بشقه هیچ بر ملاحظه‌یه تابع اولمقسزین ، دشمن قارشوسنه طوپلامغه هنوز مساعد ومتحمل اوروله‌مشدی. ایكی‌اردو آره‌سنده‌كی‌فوت . وسائطوشه ائط نسبتسزلكنك باشلیجه بارز سببی بونده‌در . بونك نتیجه‌سی اوله‌رق بز ، هنوز فرقه‌رمزك ، مالخاصه و سائط نقلیه‌سنی تدارك و اكمال ایده‌مدیكمزدن ، قابلیت حركتلری یوق ایدی . یونان ملتك بوتون قوتیله یاپدیغی بو تعرض قارشـوسنده ، بزم عسكری اولان اساس وظیفه‌مز ، ملی مجادله‌نك بدایتندن اعتباراً تعقیب ایتدیكمز وظیفه ایدی، كه او؛ هریونان تعرضی قارشوسنده فالدفعه، بوتعرضی مقاومت ومناسب‌حركات ایله توقیف وابطال ایتمك ویكی اردویی وجوده كتیرمك ایچون زمان قازانمق صورتنده خلاصه اولنه‌بیلیر . صوڭ دشمن تعرضی قارشوسنده‌ده، بواساسی وظیفه‌یی لطردن اوراق طوتمه‌مق الزم‌ایدی. بوملاحظه‌یه بناءً ١٨ تموز ٣٣٧ كونی عصمت‌پاشانك اسكیشهر جنوب‌غربیسنده، « قره‌جه حصار » ده بولنان قرارگاهنه كیده‌رك ، وضعیتی یاقیندن مطالعه ایتدكدن صوڭره ، عصمت پاشایه عمومی اوله‌رق شودیركتیفی ویرمش ایدم : « اردویی ، اسكیشهر شمال و جنوبنده طوپلادقدن صوڭره ، دشمن اردوسیله آره‌یه بویوك برمسافه قویمق لازمدر، كه اردونك تنظیم، تنسیق وتقویه‌سی ممكن اوله‌بیلسون. بونك ایچون سقاریه شرقنه قدر چكیلمك جائزدر. دشمن، بلاتوقف تعقیب ایدرسه، اس الحركه‌لرندن اوزاقلاشه‌جق ویكیدن منزل‌خطلری تأسیسنه مجبور اوله‌جق؛ هرحالده مأمول‌ایتدیكی برچوق مشكلاتله قارشیلاشه‌جق ، بوكا مقابل بزم اردومز طوپلو بولنه‌جق ودها مساعد شرائطه مالك اوله‌جقدر . بوطرز حركتمزك الك بویوك محذوری ، اسكیشهر كبی مهم مواقعمزی وچوق اراضی‌یی دشمنه ترك ایتمكدن دولایی افكار عمومیه‌ده حاصل اوله‌بیله‌جك معنوی صارصینتیدر .

فقط آز زمانده، استحصال ایده‌بیله‌جکمز موفقیتلی نتایجله، بومحذورلر کندیلکندن زائل اوله‌جقدر. عسکرلکك ایجابی بلاتردد تطبیق ایدەلم . دیکر نوع محذورلره مقاومت ایدرز . »

افندیلر ؛ فی‌الحقیقه تخمین ایتدیکم معنوی محذورلر درعقب کورولدی . ایلك تأثرات ، مجلسده تظاهر ایتدی . بالخاصه مخالفلر بدبینانه نطقلرله فریاده باشلادیلر « اردو نره‌یه کیدیور ، ملت نره‌یه کوتوریلیور ؟ بوحرکاتك البته برمسئولی واردر ؛ اونره‌ده‌در ؟ اونی کوره‌میورز. بوکونکی آلیم‌حالك فجیع وضعیتك عامل حقیقیسنی اردونك باشنده کورمك ایسترز . » دییورلردی .

بومآلده ایراد کلام ایدن ذواتك ایما وافاده ایتمك ایستدکلرینك ، بن اولدیغمه ، شبهه یوقدی .

نهایت مرسین مبعوثی صلاح‌الدین بك، کرسیدن بنم‌اسممی تلفظ ایدرك «اردونك باشنه کچسین!» دیدی . بوتکلیفه اشتراك ایدنلر چوغالدی . بوکا معارض اولانلرده واردی .

افندیلر ؛ بوتخالف افکارك اسبابی حقنده برآز ایضاحاتده بولنمق موافق اولور . بردفعه ، بنم ، فعلاً اردونك باشنه کچمم تکلیفنده بولنانلرك ، فکر ومقصدلرینی ، ایکی‌یه آییرمق ممکندر . بنم وبنمله برابر برچوقلرینك اوزمان آکلادیغمزه کوره ، برقسم ذوات ، آرتق اردونك تماماً مغلوب اولدیغنه ، وضعیتك اعاده‌سنه امکان قالمدیغنه ، بناءعلیه دعوانك ، تعقیب ایتدیکمز دعوای ملینك غائب اولدیغنه حکم ایتمشلردی . بوسببله، دوباقلری حدت و شدتی ، بنم اوزرمده تسکین ایتمك ایستیورلردی . ایستیورلردی، که کندی تصورلرینه کوره منهزم اولمش وانهزامی دوام ایده‌جك اولان اردونك باشنده بنمده شخصیتم منهزم اولسون ! دیکر برقسم ذوات ، دیه‌بیلیرم‌که اکثریت، بکا اولان امنیت واعتمادلرندن دولایی ، صمیمی اوله‌رق اردونك فعلاً باشنه کچمه‌می آرزو ایدییورلردی .

هنوز فعلاً قوماندانلغی درعهده ایتمه‌می محذورلی کورنلرکده مطالعه‌سی شو ایدی :

. اردونك ، تعقیب ایده‌جك هرهانکی برمحاربه‌ده موفق اوله‌مامسی ، تکرار رجعت ایتمسی بعیدالاحتمال دکلدر . بووضعیتلرده بن ، فعلاً اردونك باشنده بولنورسه‌م ، تقیء عمومی‌یه نظرآ بونك ایله‌لده زوال بولمش اولدیغی کبی برذهنیتك تولدایتمسی احتمالی واردر. حالبوکه هنوز وضعیت عمومیه، صوك تدبیر ، صوك چاره وصوك قوتلرك فدا ایدلمسنی استلزام ایده‌جك ماهیتده دکلدر . بناءعلیه ، افکارعمومیه‌ده صوك امیدك محفوظیتی ایچون بنم‌شخصاً حرکات‌عسکریه‌یی اداره ایتمم زمانی کلمه‌مشدر.

بن ، مذاکرات ومناقشات ایله تبلر ایدن بوقناعتلری ، لزومی قدر مطالعه وتدقیق ایدییوردم . صوك شکرده بولنانلر ، قوتلی اسباب منطقیه سرد ایدییورلردی . قوماندانی درعهده ایتمه‌می صمیمی اوله‌رق تکلیف ایدنلرده ، غیرصمیمی مطالبده بولنانلرك یایغارالری ، درین و شایان اندیشه تأثیرلر یاپمغه ، باشلادی . بنم فعلاً قوماندانی درعهده ایتمم ، بوتون مجلسده صوك چاره وصوك‌تدبیر اوله‌رق تلقی ایدلدی . مجلسك بوتلقیسی، سرعتله، مجلس خارجنده‌ده انتشار ایتدی . عادتا بنم سکوتم قوماندانی فعلاً درعهده ایتمکه عدم تهالکم ، فلاکتك محقق وقریب اولدیغی فکر وتلقیسنی، عمومی برحاله قویدی . بونی ، آکلار آکلاماز . درحال کرسی‌یه چیقدم .

افندیلر ؛ بوبحث ایتدیکم وضعیت ، ٤ آغستوس ۳۳۷ کونی برجلسهٔ خفیه‌ده وقوع‌بولیوردی . اعضانك، حقمده اظهار ایلدکلری توجه‌واعتماده‌تشکر ایتدکدن صوکره مقام ریاسته شویله‌برتقریر ویردم:

توركيه بويوك ملت مجلسى رياست جليله‌سنه

مجلس اعضاى كرامنك عمومى صورتده تظاهر ايدن آرزو و طلبى اوزرينه باش قوماندانلغى قبول ايديورم . بو وظيفه‌يى ، شخصاً درعهده ايتمكدن تحصيل ايده‌جك فوائدى ، اعظمى سرعتله استحصال ايده‌بيلمك وارد ينك مادى ومعنوى قوتنى اعظمى سرعتده تزييد واكمال وسوق واداره‌سنى برقات دها ترصين ايچون ، توركيا بويوك ملت مجلسنك حائز اولديغى صلاحيتى ، فعلاً استعمال ايتمك شرطيله درعهده ايديورم . مدت عمرمده ، حاكميت مليه‌نك الصادق برخادمى اولديغمى نظر ملنده بردفعه دها تأييد ايچون بو صلاحيتك اوچ آى كبى قيصه برمدتله تقييد ايدلمسنى آيريجه طلب ايدرم . ٤ آغستوس ٣٣٧

توركيه بويوك ملت مجلسى رئيسى

مصطفى كمال

افنديلر ، بو تقريرم صورت مقتدن كورونه‌رك تكليفاتده بولنانلرك مضمراتنى ، ميدان علنيه‌چيقارمغه وسيله تشكيل ايتدى . درحال اعتراضات باشلادى . بردفعه ، باش قوماندانلق عنوانى ويره‌ميز ديديلر . اونى ، بويوك ملت مجلسنك شخصيت معنويه‌سنده مندمجدر . باش قوماندان وكيلى ، دنيلمليدر .

ثانياً ، مجلسك صلاحيتنى استعمال ايتمك كبى بر امتيازك اعطاسى اصلا موضوع بحث اوله‌ماز ، مطالعه‌سنده بولنديلر .

بن ، پادشاه وخليفه‌لر طرفندن توجيه اولنه‌كلن كهنه برعنوانى طاقينه‌يه‌جغمى ؛ ايفا ايده‌جكم وظيفه ، فعلاً باش قوماندانلق اولدقدن صوكره بوعنوانى اولديغى كبى توجيهدن اجتنابه محل بولنماديغنى سرد ايدرك ، نقطهٔ نظرمده اصرار ايتدم . وضعيتك ، مجلسك تقدير وايضاح ايتديكى كبى فوق العاده اولديغنه كوره بنم ده اتخاذ ايده‌جكم مقررات وتطبيق ايده‌جكم اجرا آتك ، فوق العاده اولمسى لازم كلمسكنه ، شبهه يوقدى . تصورات و قرارلرمى ، سريع و شديد بر صورتده موقع فعل و تطبيقه قويمق ضرورتى واردى . اجرا وكيللرى هيئتندن ، مجلسدن استيذانلرله ، تأخراته ميدان ويرمكه وضعيت مساعد اوليه‌بيليردى . بوتون مملكته ومملكتك بوتون منابعنه شامل اولمسى لازم كلن اوامر وتبليغاتم ايچون ، هر اموركك وكيلندن وياخود وكيللر هيئتندن رأى ومأذونيت آلاق ، بنم ايفا ايده‌جكم باش قوماندانلقدن مأمول فوائدى ، تأمين ايده‌مزدى . اونك ايچون بلاقيد وشرط امر ويره‌بيلملى ايدم . بونك ايچونده ، بويوك ملت مجلسنك صلاحيتى ، بنم شخصيتمه اضافه اولنمليدى . بونى ، موفقيت ايچون ضرورى كوريوردم . اونك ايچون بو نقطه‌ده اصرار ايتدم .

صلاح الدين بك ، خلوصى بك كبى برطاقم مبعوثلر ، مجلس ، صلاحيتنى برشخصه ويرمكله عطالته دوچار اوله‌جغندن ، ملتدن آلديغى وكالتى ، بشقه‌سنه دور ايتمكه مأذون بولنمديغندن واساساً اردويه قوماندا ايده‌جك ذاته ، مجلس صلاحيتنك توديعى موضـوع بحث اوله‌ميه‌جغندن وبوكا لزوم اولمديغندن

بحث ایتدیلر . مجلسك صلاحیتنی استعمال ایده‌بیله‌جك برذات طرفندن ، مبعوثلرك شخصاً امین اوله‌مه‌ملری احتمالندن‌ده بحث ایدنلر اولدی .

بن ، بومطالعاتك هیچ برینی رد ایتمدم . هپسنی دوغرو بولدیغمی بیان ایتدم . مجلسك بوقضیه‌یی چوق دقتله واهمیتله مطالعه وتدقیق ایلمسنی سویلدم . یالکز ، شخصلرندن قورقانلرك الاشاره بحثی اولمدیغنی، بیان ایتدم . ٤ آغستوسده مسئله برقراره اقتران ایده‌مدی. مذاکره، ٥ آغستوس ۳۷ کونی‌ده‌دوام ایتدی . بوکون ، بعض مبعوثلرك، ترددلرینك ایکی نقطه‌ده‌تکاثف ایتدیکی آکلاشیلدی. برنجیسی ؛ مجلس موجودیتنك هرحانکی برشکل وصورتده دوچار عقامت ایدلمسی ؛ ایکنجیسی ؛ اعضادن هرحانکی بری حقنده کیفی ، عرفی معامله تطبیقی ....

بوشبهه وترددلری ازاله ایده‌جك ایضاحات وبیاناتده‌بولندقدن‌صوکره،یاپیله‌جق‌قانونده‌بوخصوصاته دائر قیود لازمه درجنك مناسب اولدیغنی درمیان ایتدم و ویرمش اولدیغم تقریری بوکا کوره بعض ماده‌لره قلب ایده‌رك ، برپروژه اولمق اوزره مجلسه تقدیم ایتدم . ایشته ، بوپروژه موادی اوزرنده جریان ایدن مذاکره نتیجه‌سنده ، ٥ آغستوس ۳۷ تاریخلی ، بکا باش‌قوماندانلق‌توجیهنه دائر اولان قانون چیقدی . بوقانونك ایکنجی ماده‌سنه کوره بکا ویرلمش اولان صلاحیت شو ایدی :

« باش قوماندان ؛ اردونك مادی ومعنوی قوتنی اعظمی صورتده تزیید وسوق واداره‌سنی برقات دها ترصین خصوصنده تورکیه بویوك ملت مجلسنك بوکا متعلق صلاحیتنی مجلس نامنه فعلاً استعماله مأذوندر . »

بوماده‌یه نظراً نم ویره‌جکم امرلر قانون اوله‌جقدی .

افندیلر ؛ بوتوجیهدن دولایی ، « مجلسك حقمده اظهار ایتدیکی اعتماد وامنیته لایق اولدیغمی آز زمانده کوسترمکه موفق اوله‌جغم » دیدکدن صوکره ، مجلسدن بعض رجالرده بولندم : مثلا ؛ هنوز مدافعهٔ ملیه وکالتی وارکان حربیهٔ عمومیه ریاستی وظائفنی عهده‌سنده بولندیران فوزی پاشا حضرتلرینك ارکان حربیهٔ عمومیه امورینه حصر مساعی ایده‌بیلمسی ایچون داخلیه وکالتنده بولنان رأفت پاشانك مدافعهٔ ملیه وکالتنه کتیرلمسی ویرینه دیکر برینك انتخابی .

بالخاصه ، مجلسك وهیئت‌وکیله‌نك داخله وخارجه قارشی‌ساکن وچوق قوتلی وضعیت‌ومنظره‌سنك محفوظیتی مهم اولدیغنی واوفاق تفك سببلرله هیئت وکیله‌یی صارصمق جائز اولمدیغنی عرض ایتدم . تکلیف قانونی ، عینی کونده ، جلسهٔ علنیه‌ده ارقوندی . مستعجلاً مذاکره‌سی اجرا اولندی وتعیین اسامی ایله رأیه وضع ایدلدی . متفقاً قبول اولندی .

بومناسبتله ایراد ایتدیکم قیصه برخطابه‌نك برایکی جمله‌سنی تکرار ایتمه‌مه مساعده بیورمکزی رجا ایدرم . او جمله‌لر شونلردی :

« افندیلر ، زاوالی ملتمزی اسیر ایتمك ایسته‌ین دشمنلری بهمه‌حال مغلوب ایده‌جکمزه دائر اولان امنیت واعتمادم ، بردقیقه اولسون صارصیلمه‌مشدر . بودقیقه‌ده ، بواطمئنان تامی ، هیئت جلیله‌کزه قارشی ، بوتون ملته قارشی وبوتون عالمه قارشی اعلان ایدرم . »

محترم افندیلر ، باش‌قوماندانلغی ، فعلاً درعهده ایتدکدن صوکره برقاچ کون آنقره‌ده چالیشدم. ارکان حربیهٔ عمومیه ریاستیله مدافعهٔ ملیه وکالتنك هیئت جامعه‌سی ایله باش قوماندانلق‌قرارکاهنی

تشکیل ایتدم . بو ایکی مقامك مشترك مساعیسنی باش قوماندان نزدنده توحید وتوزین ایچون وبونده شعبه ، اردوبی ع (بهدار ادن وباش قوماندانلقله حلی اقتضا ایله‌ین دیکر وکالتلره عائد معاملاتك تدویری ایچون‌ده یانمده کوچوك برقلم تشکیل ایتدم .

آنقره‌ده‌کی مسعیم منحصراً ، اردونك انسان ووسائط نقلیه‌جه قوتنی تزییده واعاشه‌سنی والباسنی تأمین وتنظیمه عائد تدابیر وترتیبات آلمقله کچدی .

بو بحث ایتدیکم خصوصاتی تأمین ایچون ، ایکی کون ظرفنده ، ٧ ، ٨ آغستوس ٣٣٧ تاریخلرنده « تکالیف ملیه امری » نامی آلتنده یایدیغم تبلیغات عمومیه‌دن هر برینك ، قیصه‌جه محتویاتندن بحث ایده‌یم . بر حربك قازانیلمسی ایچون نه درجه خرده شیلرك بیله نظر دقته آلنمسی لازم کلدیکنه دائر بر فکر ویرمش اولمق ایچون ، بو محتویاتی شایان عرض کورورم :

« ١ نومرولی » أمرمله ، هر قضاده بر « تکالیف ملیه قومیسیونی » تشکیل ایتدم . بو قومیسیونلر حاصله مساعیلرینك ، اردونك مختلف اقسامنه صورت توزیعنی تنظیم ایلدم .

« ٢ نومرولی » أمرمه نظراً وطنده هر خانه بر قات چماشیر ، بر چفت چوراب و چاریق احضار ایدوب تکالیف ملیه قومیسیوننه تسلیم ایده‌جکدی .

« ٣ نومرولی » أمرمله ، تجار واهالی یدنده موجود اولان چماشیرلق بز ، آمریقان ، پاتیسقه ، پاموق ، بیقانمش و بیقانمه‌مش یوك و تفتیك ، اركك البسه‌سی اعمالنه صالح هر نوع قیشلق ویازلق قماش ، قالین بز ؛ کوسله ، واکته ، طبان آستارلقی ، صاری وسیاه مشین ، سختیان ، معمول وغیر معمول چاریق ، فوطین ، دمیر قوندره چیویسی ، تل چیوی ، قوندره وسراج ایبلکی ، نعللق دمیر ومعمول نعل ، میخ ، یم طورباسی ، یولار ، بلله‌مه ، قولان ، قشاغی ، کبره ، سمر واورغان استوقلرندن یوزده قرقنه ، بدلی بالآخره تسویه ایدلمك اوزره وضع ید ایتدم .

« ٤ نومرولی » امرمله ، موجود بغدای ، صمان ، اون ، آرپه ، فصولیه ، بولغور ، نخود ، مرجمك ، قصابلق حیوانات ، شکر ، غاز ، برنج ، صابون ، یاغ ، طوز ، زیتون یاغی ، چای ، موم استوقلرندن کذا یوزده قرقنه ، بدلی بالآخره تسویه اولنمق اوزره وضع ید ایتدم .

« ٥ نومرولی » امرمله ، اردو احتیاجی ایچون آلنان وسائط نقلیه‌دن ماعدا ، اهالینك یدنده قالان وسائط نقلیه ایله ، مجاناً یوز کیلومترولق بر مسافه‌یه قدر آیده بر دفعه‌یه مخصوص اولمق اوزره ، عسکری نقلیات اجرا ایدلمسنی مجبور قیلدم .

« ٦ نومرولی » أمرمله ، اردونك الباس واعاشه‌سنه یارایان بالجمله اموال متروکه‌یه وضع ید ایتدم .

« ٧ نومرولی » أمرمله ، اهالی یدنده محاربه‌یه صالح بالجمله اسلحه وجبخانه‌نك اوچ کون ظرفنده تسلیمنی طلب ایتدم .

« ٨ نومرولی » أمرمله ، بنزین ، واقوم ، غرەس ، ماکنه ، دوك ، ساعتجی و طبان یاغلری ، وازه‌لین ، اوتوموبیل ، قامیون لاستیکی ، سولوسیون ، بوژی ، صوؤق طوتقال ، فرانسز طوتقالی ؛ تلفون ماکنه‌سی ، قابلو ، پیل ، چیبلاق تل ، مجرد وبونلره مماثل مالزمه ، آسید سولفریك استوقلرینك یوزده قرقنه وضع ید ایتدم .

« ٩ نومرولی » امرله ؛ دمیرجی ، مرانغوز، دوکومجی ، تسویه‌جی، سراج، آرابه‌جی اصنافلری واعمالاتخانه‌لریله بواصنافات واعمالاتخانه‌لرك قابلیت اعمالیه‌لری وقصاطوره، قلنج، مزراق وا کریابه بیله حاك صنعتکارلرك اسملری ذکر ایدلمك اوزره مقدار ووضعیتلرینی تثبیت ایتدیردم .

« ١٠ نومرولی » امرله ، اهالی یدنده بولنان درت تکرلکلی یایلی آرابه ، درت تکرلکلی آت واوکوز آرابه‌لریله قاغنی آرابه‌لرینك بالعموم تجهیزات وحیوانلریله برابر، وبینك وطوپ چکن حیوانات، استرومکاری حیواناتی ، دوه ومرکب مقدارلرینك یوزده یکرمیسنه وضع ید ایتدیردم .

§ افندیلر ، امرلریمك وتبلیغاتمك تأمین اجراسی ایچون ، تشکیل ایتدیکم استقلال محکمه‌لرینی قسطمونی ، صامسون ، قونیه ، اسکیشهر منطقه‌لرینه کوندردم . آنقره‌ده‌ده برمحکمه بولندیردم .

اوندن صوکره افندیلر ، ١٢ آغستوس ٣٣٧ کونی ، ارکان حربیهٔ عمومیه رئیسی فوزی پاشا حضرتلریله برابر پولاطلیده جبهه قرارکاهنه کیتدم .

دشمن اردوسنك جبهه‌مزه تماس ایده‌رك صول جناحمزدن احاطه ایده‌جکنه حکم ویرمشدك . تدابیر وترتیباتمزی کمال جسارتله بونقطهٔ نظردن آلدیردم . وقایع ، اصابتمزی کوستردی . دشمن اردوسی ، ٢٣ آغستوس ٣٧ ده جدی اوله‌رق جبهه‌مزه تماس وتعرضه باشلادی . برچوق قانلی وبحرانلی صفحه‌لر ودالغه‌لر اولدی . دشمن اردوسنك فائق غیرتلری ، خط مدافعه‌مزك برچوق پارچالرینی قیردیلر . بوصورتله ایلریله‌ین دشمن اقسامنك قارشوسنه ، قوتلرمزی یتیشدیردك .

میدان محاربه‌سی ، ١٠٠ کیلو مترولق جبهه اوزرنده جریان ایدییوردی . صول جناحمز ، آنقره‌نك اللی کیلو مترو جنوبنه قدر چکیلمشدی . اردومزك جبهه‌سی ، غربه ایکن جنوبه دونمش، آرقه‌سی آنقره‌یه ایکن شماله ویرلدی . تبدیل جبهه ایدلمش اولدی . بونده هیچ بأس کورمدك . خط مدافعه‌لرمز ، قسم قسم قیریلیوردی . فقط درعقب قیریلان هر قسم ، الك یاقین بر مسافه‌ده یکیدن تأسیس ایتدیریلیوردی . خط مدافعه‌یه چوق ربط امید ایتمك واونك قیرلمسیله ، اردونك ده بوکلدیکی ایله ، متناسب ، اوزون مسافه کری‌یه چکیلمك نظریه‌سنی قیرمق ایچون مملکت مدافعه‌سنی باشقه برطرزده افاده وبوافاده‌ده اصرار وشدت کوسترمه‌یی فائده‌لی ومؤثر بولدم . دیدم، که : خط مدافعه یوقدر ، سطح مدافعه واردر . او سطح ، بوتون وطندر . وطنك ، هرقاریش طوپراغی ، وطنداشك قانیله ایصلانمدقجه ، ترك اولنه‌مز . اونك ایچون کرك کوچوك ، بویوك هرجزء تام ، بولندیغی موضعدن آتیله‌بیلیر . فقط کوچوك، بویوك هرجزء تام ، ایلك دوره بیله‌جکی نقطه‌ده ، تکرار دشمنه قارشی جبهه تشکیل ایده‌رك محاربه‌یه دوام ایدر . یاننده‌کی جزء تامك چکیلمه‌یه مجبور اولدیغنی کورن جزء تاملر، اوکا تابع اولامز . بولندیغی موضعده نهایته قدر ثبات ومقاومته مجبوردر .

ایشته ، اردومزك هرفردی ، بوسیستم داخلنده ، هرخطوه‌ده اعظمی فداکارلغی کوسترمك صورتیله ، دشمنك فائق قوتلرینی امحا ایده‌رك، ییپراته‌رق نهایت اونی، تعرضنه دوام قابلیت وقدرتندن محروم برحاله کتیردی .

محاربه وضعیتنك بوصفحه‌سنی احتساس ایدر ایتمز ، درحال بالخاصه صاغ جناحمزله سقاریا نهری شرقنده ، دشمن اردوسنك صول جناحنه ومتعاقباً جبهه‌نك مهم اقسامنده مقابل تعرضه کچدك . یونان اردوسی مغلوب ورجعته مجبور اولدی . ١٣ ایلول ٣٧ کونی سقاریا نهرینك شرقنده دشمن

اردوسندن اثر قالمدی . بوصورتله ٢٣ آغستوس کوننده ١٣ ایلول کوننه قدر ، بوکونلرده داخل اولمق اوزره ، یکرمی ایکی کون ویکرمی ایکی کیجه بلافاصله دوام ایدن ، سقاریا ملحمهٔ کبراسی ، یکی تورك دولتنك تاریخنه ، جهان تاریخنده اندر اولان بویوك برمیدان محاربه‌سی مثالی قید ایتدی .

محترم افندیلر ، باش قوماندانلق وظیفه‌سنی فعلاً درعهده ایتدیکم زمان ، مجلسه وملته بهمه‌حال موفق اوله‌جغمزه دائر قطعی اولان قناعتمی عرض‌واعلان ایتمکله وبوقناعتمی بوتون حیثیت موجودیتمی اورته‌یه آته‌رق تأیید ایلمکله ، ایلك معنوی وظیفه‌می یاپمش اولدیغمی ظن ایدرم . اوندن صوکره مادی ، مهم وظیفه‌لرم‌ده واردی . اونلردن‌بری ، حرب ومحاربه قارشوسنده ملته آلدیرمغه مجبور اولدیغم وضعیت ایدی .

معلومکمزدرکه ، حرب ومحاربه دیمك ؛ ایکی ملتك ، یالکز ایکی اردونك دکل ، ایکی ملتك بوتون موجودیتلریله وبوتون مامللکلریله ، بوتون مادیت ومعنویتلریله یکدیکرلریله قارشی‌قارشی‌یه کلمسی ووربریله وروشمسی دیمکدر . بناءًعلیه ، بوتون تورك ملتنی ، جبهه‌ده بولنان اردو قدر فکراً ، حساً وفعلاً علاقه‌دار ایتملی ایدم . ملت افرادی ، یالکز دشمن‌قارشوسنده بولنانلر دکل ، کویده ، أونده ، تارلاسنده بولنان هرکس ، سلاحله اوروشان محارب کبی ، کندینی وظیفه‌دار حس ایده‌رك ، بوتون موجودیتنی مجادله‌یه حصر ایده‌جکدی . بوتون مادی‌ومعنوی وارلغنی ، وطن مدافعه‌سنه حصر ایتمکده تأنی ومسامحه کوسترن ملتلر ، حرب ومحاربه‌یی جداً کوزه آلمش وباشارابیله‌جکلرینه قانع اولمش عد ایدیله‌مزلر .

استقبال حربلرینك یکانه موفقیت شرطی‌ده ، اك زیاده بو عرض ایتدیکم خصوصده مندمج اوله‌جقدر . دها شمدیدن آوروپانك بویوك عسکری ملتلری ، بو طرز حرکتی قانون حالنه کتیرمکه باشلامشلردر . بز ، باش قوماندان اولدیغمز زمان ، مجلسدن بر مدافعهٔ مملکت قانونی طلب ایتمدك . فقط‌مجلسدن آلدیغمز صلاحیتله ، عینی‌مقصدی تأمین ایتمك ایچون ، قانون ماهیتنده‌اولان معین أمرلرله متصدك تأمیننه چالیشدق . ملت ، بوندن صوکره ، بو کونه قدر اولان تجاربی‌ده ، نظر تدقیقدن کچیره‌رك عزیز وطنی ، غیر قابل تعرض بولندیران اسباب وشرائطی ، دها واسع ودها واضح و دها قطعی بر صورتده تثبیت ایدر .

افندیلر ؛ دیکر بر وظیفه‌م‌ده ، اردو ایچنده ، محاربه صفلری آره‌سنده بالذات محاربه‌یه تماس ایتمك وبالذات مجادله‌یی اداره ایتمکدی . بونی‌ده استطاعتم درجه‌سنده ، حتی بر قضا نتیجه‌سی اوله‌رق صول قبورغه کمیکلرمدن بری قیرلمش اولمسنه رغماً ، حسن ایفایه حصر موجودیت ایلدیکمی ظن ایدرم . سقاریه محاربه‌سی نتیجه‌سنه قدر ، بر رتبهٔ عسکریه‌یی حائز دکلدم . اوندن صوکره ، بویوك ملت مجلسنجه مشیر رتبه‌سیله غازی عنوانی توجیه ایدلدی . عثمانلی دولتنك رتبه‌سنك ، ینه او دولت طرفندن آلنمش اولدیغی معلومدر .

افندیلر ؛ سقاریه مظفریتندن صوکره ، غرب ایله اولان مثبت ونتیجه‌لی تماس ومناسبتمزی ، آنقره ائتلافنامه‌سی تشکیل ایدر . بو ائتلافنامه ، آنقره‌ده ، ٢٠ تشرین اول ٣٧ — ٩٢١ ده امضا ایدلمشدر . بو خصوصده مجمل بر فکر ویرمك ایچون ، قیصه بر ایضاحده بولنه‌یم .

یکرمی سامی بك هیئت مرخصه‌سنك ، کیتدیکی لوندره قونفرانسنی متعاقب ، معلومکمز اولدیغی .

وجهله اكنجی اینونو ظفرله نتیجه‌لنن یونان تعرضی ، بر طرف ایدلمشدی . بر زمان ایچون ، عسکری وضعیتده سکون حاصل اولدی . روسیه ایله موسقووا معاهده‌سی عقد ایدلمش و شرقده‌کی وضعیتمز وضوح کسب ایتمشدی . ائتلاف دولتلرندن‌ده ملی اساسانمزه رعایتکار اوله‌بیله‌جکلرله ، آڭلاشمق شایان آرزو مطالعه ایدلمکده ایدی . بالخاصه ، آطنه ، عینتاب وحوالیسنی اجنبی اشغالندن قورتارمق برجه مهم کورلمکده ایدی .

مختلف اسبابدن دولایی ، سوریه‌دن ماعدا بوبحث ایتدیکم ولایتلرمزی تحت اشغالنده بولندیران فرانسزلرله‌ده ، زمانله آڭلاشمغه متمایل اولدقلری ، آڭلاشیلمقده ایدی . کرچه ، بکر سامی بکك موسیو بریانله یاپدیغی ، حکومتمیه‌مزجه غیرقابل قبول ائتلافنامه ، رد اولنمش ایدیسه‌ده ، نه فرانسزلر ونه‌ده بز ، ادامهٔ مخاصمانه حواهشکر بولونمیوردق . بوسببله طرفین ، یکدیکریله تماس آرامغه باشلادی . فرانسه حکومتی ، نظار سابقه‌دن موسیو فرانقلن بویون ، اولا غیر رسمی اوله‌رق ، آنقره‌یه کوندرمشدی . ٩ حزیران ٣٣٧ تاریخنده آنقره‌یه مواصلت ایدن موسیو فرانقلن بویون ایله خارجیه وکیلی یوسف کمال بك وفوزی پاشا حضرتلرینك حضورلریله بالذات ایکی هفته قدر مذاکره‌ده بولندم .

بر بریمزی طانیمقله کچن خصوصی بر ملاقاتدن صوکره ، ١٣ حزیران ٣٧ بازار ایرتسی کونی آنقره استاسیونده‌کی دائرهٔ مخصوصه‌مده عقد ایتدیکمز ایلك اجتماعده ، مذاکره‌مزه بر نقطهٔ حرکت تعیینی لزومندن بحث ایدرك مداولهٔ افکاره باشلادق . بن ، بزم ایچون نقطهٔ حرکتك ، میثاق ملی محویاتی اولدیغی اساسنی وضع ایتدم .

موسیو فرانقلن بویون ، پرنسیپلر اوزرنده مناقشه ایتمه‌نك مشکلاتنی درمیان ایدرك ، سه‌ور معاهده‌سنك برامر واقع اوله‌رق موجود اولدیغنی سویلدکدن صوکره ، لوندره‌ده بکر سامی بکله موسیو بریانك یاپدقلری ائتلافنامه‌یی اساس اتخاذ ایتمك وبو ائتلافنامه محتویاتنك ، میثاق ملی‌یه مخالف اولان نقطه‌لری اوزرنده ، مناقشه‌ده بولنمق مناسب اوله‌جغی مطالعه‌سنی سرد ایتدی . بو تکلیفك‌ده حقلی اولدیغنی تأییداً ، لوندره‌یه کیدن مرخصلرمزك میثاق ملیدن بحث ایتمدکلرینی و میثاق ملینك وحرکت ملیه‌نك ، دکل آوروپاده ، هنوز استانبولده بیله تقدیر ایدلمه‌مش اولدیغنی ذکر ایتدی .

بن ، ویردیکم جوابلرده دیدم‌که : « اسکی عثمانلی ایمپراطورلغندن یکی بر تورکیا دولتی وجوده کلمشدر . بونی طانیمق لازمدر . بو یکی تورکیا ، هر مستقل ملت کبی حقوقنی طانیته‌جقدر . سه‌ور معاهده‌سی ، تورك ملتی ایچون او قدر مشئوم براعدام قرارنامه‌سیدرکه ، اونك بر دوست آغزندن چیقمه‌سنی طلب ایدرز . بو مکالمه‌مز اثناسنده دخی سه‌ور معاهده‌سنی تلفظ ایتمك ایسته‌مم . سه‌ور معاهده‌سی ، دماغندن چیقارمیان ملتلرله ، اعتماد اساسنه مستند معاملاته کیریشه‌میز . بزم نظرمزده بویله برمعاهده یوقدر . لوندره‌یه کیدن هیئت مرخصه‌مز رئیسی ، بوندن بحث ایتمه‌مش ایسه‌ویردیکمز تعلیمات وصلاحیت دائره‌سنده حرکت ایتمه‌مش دیمکدر . خطا ارتکاب ایتمشدر . بو خطا یوزندن ، آوروپا وبالخاصه فرانسه افکار عمومیه‌سنده معکوس تأثیرلر حاصل اولدیغنی کورولیور . بکر سامی بکك کیتدیکی یولدن حرکت ایدرسه‌ك ، بزده عینی وجهله خطا ایتمش اولورز . آوروپانك میثاق ملیدن خبردار اولمامسنه امکان یوقدر . آوروپا ، میثاق ملی تعبیرینی اوکرنمه‌مش اوله‌بیلیر . فقط ، سنه‌لردنبری قان دوکدیکمزی کورن آوروپا و بوتون دنیا ، شو قانلی مجادلاتك نه‌دن ایلری کلدیکنی

البته دوشونمكده‌درلر . ميثاق ملی و حركت مليه حقنده استانبولك خبردار اولمديغنه دائر بيانات ، دوغرو دكلدر . استانبول خلقی ، بوتون تورك ملتی كبی ، حركت مليه‌يه واقف واونك طرفداريدر. غير واقف وعلمدار اولان ذات وتوابعی ، محدود وملتجه معلومدر . »

فرانقلن بويون ، بكر سامی بكك تعليمات و صلاحيتی خارجنده حركت ايتمش اولديغنه دائر اولان بياناتم اوزرينه ديديلركه بوندن بحث ايده‌بيليرمی‌يم ؟ بياناتمی ايستديكی برلره اعلام و حكايه ايده‌بيله‌جكنی سويلدم . موسيو فرانقلن بويون ، بكر سامی بك ائتلافنامه‌سندن آيرلمه‌مق ايچون سرد معذرت ايدرين ، بكر سامی بكك برميثاق ملی اولديغندن واونك حدودی خارجنه چيقه‌ميه‌جغندن بحث ايتمدكنی وا كر بحث ايتسه‌يدی او زمان اوكا كوره كوروشـولوب ايجابی كبی حركت اولنه‌بيله‌جكنی ، فقط شمدی مسئله‌نك مشكل اولديغنی تكرار ايتدی . افكار عموميه ؛ بو توركلر ، مرخصلری واسطه‌سيله ، بوندن ، نيچون بحث ايتمه‌مشلر ، شمدی ، يكی يكی مسئله‌لر چيقاريورلر ديه‌جكلر در .

نهايت ، اوزون مذاكره ومناقشه‌لردن صوكره ، موسيو فرانقلن بويون ، اولا ميثاق ملی‌يی اوقويوب آكلادقدن صوكره كوروشـمك اوزره ، مذاكره‌نك تأخيرينی تكليف ايتدی . اوندن صـوكره ميثاق مليك ماده‌لری باشـدن نهايته قدر برر برر اوقونه‌رق مذاكره و مناقشـه‌يه دوام اولندی . الك چوق توقف اولنان نقطه ؛ قاپيتولاسـيونلرك لغوينی ، استقلال تامزی طلب ايدن ماده اوزرنده وقوع بولدی . موسيو فرانقلن بويون ، بومسائلك شايان تدقيق وتأمل اولديغنی درميان ايتدی . بن ، بونقطه‌يه جواب ويردم . سويلدكلرمك خلاصه‌سی ، شوايدی : « استقلال تام ، بزم بوكون ، درعهده ايتديكمز وظيفه‌نك روح اصليسيدر . بووظيفه ، بوتون ملته وتاريخه قارشی درعهده ايدلمشدر . بووظيفه‌يی درعهده ايدركن ، قابليت تطبيقيه‌سی حقنده شبهه‌يوق كه چوق دوشوندك . فقط ، بالنتيجه حاصل ايتديكمز قناعت وايمان ، بونده ، موفق اوله‌بيله‌جكمزه دائردر . بز ، بويله ايشه باشلامش آدملرز . بزدن اولكيلرك ارتكاب ايتدكلری خطالر يوزندن ، ملتمز ، لفظاً موجود ظن اولنان استقلالنده ، مقيد بولونيوردی . شيمدی‌يه قدر توركيايی ، جهان مدنيتده قصورلی كوسترن نه‌لر متصورايسه ، هپ بوخطادن وهپ بوخطايه تبعيتدن نشأت ايتمكده‌در . بوخطايه تبعيتك نتيجه‌سی ؛ مطلقا ، مملكت وملتك بوتون حيثيتندن وبوتون قابليت حياتيه‌سندن تجرد و تباعد ايتمسنی موجب اوله‌بيلير . بز ؛ يشامق ايسته‌ين ، حيثيت و شرفيله يشامق ايسته‌ين بر ملتز . بر خطايه تبعيت يوزندن بو اوصافدن محروم قالمغه تحمل ايده‌ميز . عالم ، جاهل ، بلا استثنا ، تكميل افراد ملتمز ، بلكه ايچنده مندمج مشكلاتی تماماً ادراك ايتمكسزين ، بوكون يالكز برنقطه اطرافنده طوپلانمش و فقط صوكنه قدر قانی آقيتمه‌يه قرار ويرمشدر . اونقطه ؛ استقلال تامزك تأمينی وادامه‌سيدر .

استقلال تام ، دنيا‌ديكی زمان ، بالطبع سياسی ، مالی ، اقتصادی ، عدلی ، عسكری ، حرثی واخ هرخصوصده استقلال تام وسربستی تام ديمكدر . بوصايدقلرمك هرهانكی برنده استقلالدن محروميت ، ملت ومملكتك ، معنای حقيقيسيله بوتون استقلالندن محروميتی ديمكدر .

بز ، بونی تأمين و استحصال ايتمه‌دن صلح و سكونه مظهر اوله‌جغمز قناعتنده دكلز . شكلاً ،

اصولاً صلح یاپابیلیرز . ائتلاف یاپابیلیرز . فقط استقلال تاممزی تأمین ایتمیه‌جك اولان بوکبی صلحلر و ائتلافلرله ملتمز هیچ بروقت حیاتنه‌وسکونته مظهراولمیه‌جقدر. بالعکس ، مادی مجادله‌سنی ترك ایدرك خرابی‌یه سوروکلنمه‌یه مساعده ایتمش اوله‌جقدر . اکر ، ملتمز ، بوکا راضی اولسه‌یدی ، بونی قبول استعدادنده بولونسه‌یدی،ایکی سنه‌دنبری مجادله ایتمه‌یه هیچده لزوم یوقدی . دها مترکه‌نك فرداسنده سکونه کچمك ممکن‌اوله‌بیلیردی . »

موسیو فرانقلن بویون ، بوبیاناتم قارشوسنده ، جدی و صمیمی اوله‌رق ملاحظات و مطالعاته بولندی . واك نهایت بولك زمان مسئله‌سی اولدیغی قناعتنی اظهار ایتدی .

افندیلر ، موسیو فرانقلن بویون ایله مهم و تالی مسائل اوزرنده کونلرجه و کونلرجه مداوله‌ٔ افکارده بولندق . نتیجه اوله‌رق بربرمزی فکرلریله ، حسلریله ، مسلکلریله آکلامغه میسر اولدی ظن‌ایدرم . فقط ، فرانسه حکومتیله تورك حکومت ملیه‌سی آره‌سنده ، قطعی ائتلاف نقطه‌لری تثبیت ایدیله‌بیلمك ایچون برآز دها زمانك کچمسی ضروری اولدی. نه‌یه انتظار اولونیوردی؟ احتمال ، که تورك موجودیت ملیه‌سنك برنجی و ایکنجی اینونو اوکلرندن صوکره دها بویوجك براثرله تأیید ایدلمش اولمسنه !... فی‌الحقیقه ، موسیو فرانقلن بویونك قرار قطعی‌یه اقتران ایتدیروب امضا ایلدیکی آنقره ائتلافنامه‌سی، سقاریه‌ملحمهٔ کبراسندن۳۷کون‌صوکره، عرض‌ایتمش‌اولدیغم‌کبی، ۲۰ تشرین‌اول ۳۳۷ده وجود بولمش بروثیقه‌در .

بوائتلافنامه ایله ، سیاسی ، اقتصادی ، عسکری الخ هیچ بر خصوصده، استقلالمزدن هیچ برشی فدا ایتمکسزین اجزای وطنمزك قیمتلی پارچه‌لرینی اشغالدن تخلیص ایتمش اولدق . بوائتلافنامه ایله آمال ملیه‌مز ، ایلك دفعه اوله‌رق دول غربیه‌دن بری طرفندن ، تصدیق وافاده ایدلمش اولدی .

موسیو فرانقلن بویون ، بوندن صوکره‌ده برقاچ کره تورکیه‌یه کلمش ، آنقره‌ده ایلك کونلرده میانه‌مزده تأسس ایدن دوستلق حسیاتی اظهاره وسیله آرامشدر .

∴

محترم افندیلر ، عمومی بیاناتمك مقدماتنده، برپونتوس مسئله‌سندن بحث ایتمشدم. بومسئله، وثائقیله جمله‌نك معلومی اولمشدر . آنجق بزیده چوق‌مشغول ایتدیکندن بوراده مناسبتی اولان بعض‌نقاطنه تماس ایده‌جکم .

۱۸٤۰ سنه‌سندنبری ، یعنی اوچ ربع عصردنبری، ریزه‌دن‌استانبول بوغازینه قدر آناطولونك قره‌دکز حوضه‌سنده ، اسکی یونانلیلغك احیاسی ایچون چالیشان بر روم زمره‌سی موجود ایدی . آمریقا روم مهاجرلرندن راهب « قلامانیوس » نامنده بری ، ایلك پونتوس اجتماعکاهنی اینه‌بولیده ، الیوم خلقك مناستر تعبیر ایتدکلری برتپه‌ده ، قورمشدی . بو تشکیلات منسوبلری زمان زمان منفرد اشقیا چته‌لری شکلنده ، اجرای فعالیت ایدییورلردی. حرب عمومی اثناسنده، خارجدن کوندریلوب توزیع اولنان سلاح ، جبخانه ، بومبا وماکنه‌لی تفنکلرله‌صامسون ، چهارشنبه ، بافره واربعه روم کویلری مادتا برسلاح دپوسی حالنی آلمشدی .

متارکه‌دن صوکره، بوتون روملر، یونانلیلق آمال ملیه‌سیله هر طرفده شیمارداتی کبی (آتنیکی آریاجمعتی) پروپاغانداجیلری و مرزیفون آمریقان مؤسساتی طرفندن معناً تشدید ایدیلن و اجنبی حکومتلرك سلاحلریله مادةً تقویه و تشجیع ایدیلن، بو حوالیده‌کی روم کتله‌سی‌ده، مستقل بر پونتوس حکومتی تشکیل ایتمك املنه دوشدی. بو مقصدله عمومی بر قیام حاضرلادیلر. داغلره چکیلدیلر و آماسیه، صامسون و حوالیسی روم متروپولیدی (پرمانوس) ك اداره‌سنده، منتظم بر پروغرام تحتنده اجرای فعالیته باشلادیلر. صامسونده‌کی روم قومیته‌جیلرینك رئیسی رژی دایره‌سی دیرکتوری (طوفومانیدیس) بر طرفدن ده مرکزی آناطولو ایله مخابرات تأسیسنه وسائل ایدیوردی. بعض اجنبی حکومتلر، پونتوس تشکیلنه مظاهرت ایده‌جکلرینی وعد ایتدیلر و صامسون و حوالیسنده‌کی روملق نفوسنی تکثیر ایچون ده، روسیه‌ده‌کی روم و ارمنیلری، باطومده جمع ایدیلر. ایزاریرك، تورك قفقاس اردولرندن آلنوب باطومده دپو اولنان سلاحلرله تسلیح ایدرك، صاحللرمزه اخراجه باشلادیلر. حتی تعقیب ایتمك اوزره، ساحللرمزه چیقاریله‌بیله‌جك برقاچ بیك رومی، (مختوم) ده (خریسانتوس) اسمنده بر آدامك دونمه، طوپلادیلر. باطومده طوپلانانلرده (نیزالامبوس) ك اطرافنده اجتماع ایدیرك اخراجی ایتدیریلیوردی. مملکتمز داخلنده، صامسونده بعض اجنبی ممثللری طرفندن حمایه و تشویق ایدیلیوردی. ساحللرمزه چیقان بو چته‌لر افرادی، مهاجر اعاشه‌سی ماسکه‌سی آلتنده، اجنبی حکومتلری طرفندن اعانه‌ولنیور ایدیلیوردی. اجنبی صلیب احمرلری میاننده کلن ضابطان هیئتلرینکده، تشکیلات یاپمغه، تعلیم و تربیه عسکریه ایله اشتغال ایتمکه، مستقبل پونتوس حکومتك تملنی قورمغه مأمور اولدقلری آکلاشیلیوردی.

٤ مارت ٣٣٥ تاریخنده، استانبولده پونتوس نامیله انتشاره باشلایان بر غزته‌نك، باش مقاله‌سنده «طربزون ولایتنده، روم جمهوریتنك تأسیسنه چالیشمق مقصدیله انتشار ایتدیکی اعلان اولنمشدی.»

یونانستانك یوم استقلالنه مصادف اولان ٧ نیسان ٣٣٥ کونی، هر طرفده و بالخاصه صامسونده نمایشلر یاپیلدی. (پرمانوس) ك کستاخانه حرکاتی، روملرك افکار و آمالنی، ثابت درجه‌سنه چیقاردی. بافره و چهارشنبه حوالیسنده‌کی یرلی روملر، متمادیاً کلیسالرده طوپلانیور، تشکیلات و تجهیزاتلرینی تقویه ایدیورلردی. ٢٣ تشرین اول ٣٣٥ تاریخنده، شرقی تراکیا و پونتوس ایچون مرکز اولارق، استانبول قبول ایدلمش ایدی. ونیزه‌لوس، استانبول مسئله‌سنك وقت آخره تعلیقیله، بونك یرینه پونتوس حکومتنك تشکیلی قناعتنی اظهار ایتمش و بو نقطه‌نظردن استانبول بطریقخانه‌سنه تعلیمات ویرمشدی. عینی زمانده، استانبولده یونان خفی ضابطه‌سی تشکیلنه مأمور ایدیلان میرآلای (آلکساندروس زنبراقاکی) طرفندن پونتوس ژاندارمه‌سنی تنسیق ایتمك اوزره (ایفل) یونان طوربیدوسی ایله، بر ضابطان هیئتی اعزام ایدلمشدی. تورکیاده بو فعالیت جریان ایدرکن باطومده‌ده ١٨ کانون اول ٣٥ ده (پونتوس روم حکومتی) اسمیله بر حکومت تشکل ایتمش و تشکیلات یاپمغه باشلامشدی. ١٩ تموز ٣٣٦ ده‌ده باطومده، قرص، قفقاس، جنوبی روسیه روملری طرفندن، پونتوس مسئله‌سی حقنده بر ده قونفره عقد ایدلدی. بو قونفره‌نك مخطره‌سی، اعضادن بری واسطه‌سیله استانبولده روم پطریقلکنه کوندرلدی. پونتوسجیلر، ٣٣٦ سنه‌سی نهایتلرینه دوغرو فعالیتلرینی بوسبوتون آرتیره‌رق بیاغی علنیته چیقدیلر. بزی، جدی تدابیر اتخاذینه مجبور ایتدیلر.

داغلرده، وجوده کتیریلن پونتوس تشکیلاتی شویله ایدی:

آ — بر طاقم رؤسا معیتنده مسلح و محارب قوتلر؛

ب — بونلرك اعاشه‌لرینه خدمت ایدن مستحصل پونتوس اهالیسی ؛

ج — اداره وضابطه هیئتلری وشهرلردن وکویلردن ارزاق تأمینه مأمور نقلیه قوللری .

چته‌لرك ، فعالیت منطقه‌لری آیرلمشدی . پونتوس اشقیاسنك قوتی بدایتده ٦,٠٠٠ : ٧,٠٠٠ مسلح ایدی . بالآخره هر طرفدن التحاق ایدنلرله ٢٥,٠٠٠ رادده‌سنی بولدی . بوقوت اوفق جزؤ تاملر حالنده آیریله‌رق ، مختلف محاللرده ، تحصن ایدییورلردی . پونتوس چته‌جیلرینك اجراآتی ؛ اسلام کویلرینی یاقق ، اسلام اهالی‌یه قارشی عقل و خیاله صیغماز اعتساف و جنایتلر ارتکاب ایتمك کبی ، خونخوار برسورونك اجراآتندن بشقه برشی دکلدی .

بز ، آناطولی‌یه چیقار چیقماز ، تورك اهالینك دقت ونیقظنی دعوت ایتدك . ملحوظ تهلکه‌لره قارشی تدابیر آلمغه باشلادق .

مرکزی سیواسده بولنان اوچنجی‌قول‌اردو ، بوتون مساعیسنی مناطق مختلفه‌ده کوزوکن چته‌لری تعقیب وتنکیله حصر ایتدی . طربزون منطقه‌سنده دولاشان (کور اوغلی) نامنده‌کی روم چته‌سیله ، (أفته‌لیدی) چته‌سی و دیکر چته‌لر ، مرکزی ارضرومده بولنان اون بشنجی قول اردو طرفندن تعقیب وتنکیل ایدیلیوردی . برطرفدن‌ده پونتوس اشقیاسنك جولانکاهی اولان یرلرده ، اهالی تسلیح ایدیله‌رك ، ملی تشکیلات وجوده کتیرلدی .

افندیلر ؛ سیواس شمالنده وبوزغادده وقوعه کلوب معلومکز اولان داخلی عصیان وقایعندن ماعدا ، ٣٣٦ سنه‌سی اواخرنده تکرار آناطولو اورته‌سنده ، ذیله جهتنده ، کوچك آغا ، دلی حاجی ، آینه‌جی‌اوغللری‌واربعه جوارنده قره‌ناظم ، چوبور یوسف ودیکرطرفلرده دلی‌حسن ، کوچك‌حسن کبی بر طاقم سرسریلر و بوزغاد ، چای ئوزی چرکسلرندن مرکب چته‌لر و ٣٣٧ سنه‌سی بدایتده‌ده قوچکیری عشیرتی رؤساسندن حیدربك ، استانبولده سید عبدالقادردن آلدیغی تعلیمات اوزرینه علیشان واقرباسندن نقی ، عالیشر وسائره ایله حرکات عصیانیه‌یه باشلامشلردی . برچوق قوتلرمز ، برطرفدن پونتوسجیلری ، دیکر طرفدن بوعاصیلری تعقیب وتنکیل ایله اشتغال ایدییورلردی .

افندیلر ، خاطرلارسکزکه نورالدین پاشا ، یونان اردوسنك ایلك تعرضی منظره‌سی قارشوسنده ، برطاقم واهی ونامعقول مطالعه‌لرسرداتمسی سببیله ، کندیسنه وظیفه ویرلمه‌مش‌اولدیغندن بزمله تشریك مساعی ایده‌میه‌جکنی بر مکتوبله بیلدیره‌رك مأذوناً طاش کوپری‌یه کیتمشدی . او تاریخدن بش آی صوکره ، نورالدین پاشا طرفندن بعض ذوات ، کرك فوزی پاشا حضرتلرینه وکرك بکا ، کندیسنه بروظیفه ویریلیرسه نورالدین پاشانك جدیت وصمیمیتیله ایفا ایده‌جکنه‌دائر دلالتلر وتوسطبولندی . بزده ، آناطولومرکزنده‌کی آسایش مسئله‌سنی حله‌مأمور قوتلرمزی بویوجك برقوماندا آلتنده توحیدایتمکده فائده تصور ایتدیکمزدن ٩ کانون اول ٣٣٦ ده سیواسده‌کی اوچنجی قول اردوبی لغو ایدرك اونك وظیفه‌سنی یکی‌تشکیل‌ایتدیکمز مرکزاردوسنه تودیع‌ایتدك . بواردویه‌ده‌نورالدین‌پاشایی قوماندان یاپدق .

نورالدین پاشا ، مرکز منطقه‌سنده‌برسنه‌یه قریب ایفای وظیفه ایتدی . فقط ، صلاحیتی‌خارجنده ، اهالیدن بعضیلرینك حقوقنه تجاوز ایتدیکی حقنده مبعوثلرك وقوع بولان شکایتلری وداخلیه وکالتندن استیضاحلری ووکالتك‌ده شکایاتی محق کورمسی اوزرینه ، مجلسك طلبیله تشرین ثانی ٣٣٧ بدایتنده عزل ایدلدی . مجلس ، نورالدین پاشانك تحت‌محاکمه‌یه آلنمسنه قرار ویردی . بوخصوص ، هئیتِ

وکیله آره‌سنده‌ده برمسئله‌نك حدوثنی انتاج ایتدی . بن ، نورالدین پاشا حقنده تطبیق اولنمسی طلب اولنان معامله‌یه اشتراك ایتمدم . فوزی پاشا حضرتلری‌ده بنمله هم فکر اولدی . ایکیمزله هیئت وکیله آراسنده تحدث ایدن اختلاف مجلسجه حل اولندی . مجلسده ، نورالدین پاشایی مدافعه ایتدم . آخیر معامله‌یه معروض قالمقدن قورتاردم .

نورالدین پاشایی ، بوندن سکنز آی قدر صوکره ، برنجی اردو قوماندانلغنده کوره‌جکنز .

§ محترم افندیلر ، سقاریه محاربه‌سندن صوکره ، باش قوماندانلق وارکان حربیهٔ عمومیه ریاستی ، آنقره‌ده ایفای وظیفه ایدیوردی . بن ، عینی زمانده دیکر وظیفه‌لرمله‌ده اشتغال ایدیوردم . اوچ، درت آی کچمه‌مشدی ، که مجلسده سقاریه ظفرینی اونوتانلر ، مخالفت وادیسنده ، ایلری کیتمك ایسته‌ینلر ، کندیلرینی کوسترمکه باشلادیلر . سقاریه محاربه‌سندن اول باشلایوب بیدرپی کلمش اولان مالطه موقوفیننده‌ن بعضیلرینك ، بومخالف جریانلرده مشوق رولی اوینادیغی آکلاشیلمشدی . بونقطه‌یی مساعده‌کزله برآز ایضاح ایده‌یم .

رؤف بك ، ۱۵ تشرین ثانی ۳۳۷ ده آنقره‌یه کلمشدی.

رؤف بکی ، ۱۷ تشرین ثانی ۳۳۷ده انحلال ایدن نافعه وکالتنه انتخاب ایتدیردك .

رؤف بکی ، متعاقباً مواصلت ایدن قره‌واصف بك‌ده ، آناطولی وروم ایلی مدافعهٔ حقوق غروپی هیئت اداره‌سی اعضالغنه انتخاب ایتدیردم . بوایکی ذاتك برندن حکومتده ؛ دیکرندن غروپده ، استفاده ایتمکی فائده‌لی تصور ایتمشدم . چوق کچمدی ، برکون رؤف بکك هیئت وکیله‌ده برمسئله‌یی استیضاح ایتدیکی خبر ویرلدی . عینی کونده ، قره واصف بك‌ده ، غروپ هیئت اداره‌سنده عینی مسئله‌یی استیضاح ایتدیکی بیلدیرلدی . بوایکی ذاتك اولدن بینلرنده تقرر ایتدیردکلری آکلاشیلان موضوع بحث مسئله شو ایدی :

« تعقیب اولنان سیاست عسکریه نه‌در ؟ »

بوسؤالدن استخراج اولنه‌بیله‌جك معنا نه اوله‌بیلیردی ؟ نه‌یی آکلامق ایستیورلردی ؟ بزم سیاسی وعسکری تعقیب ایتدیکمز مسلك معلوم اولمشدی . استقلال تامز تأمین اولونجیه قدر ، دشمنلرله ووروشمق واونلری مغلوب ایده‌جکمزه دائر اولان قطعی قناعتله ، محاربه‌یه دوام ایتمك ... ایشته موضوع بحث ایدیلن سوأل ایله دیمك ایسته‌نیلیوردی‌که بهمه‌حال محاربه‌یه دوام ایله استحصال نتیجه ممکنمیدر ؟ ممکن اولمدیغی احتماله نظراً ، دها شمدیدن بشقه تدبیر وچاره‌لره - که آکلاتمق ایستدکلرینه کوره سیاسی چاره‌لردر - توسل ایله اچنده بولندیغمز بادره‌یه نهایت ویرمك مناسب اولمازمی ؟

بالطبع ، نه هیئت وکیله‌ده‌ونه‌ده غروپ‌هیئت اداره‌سنده‌بویله برمسئله‌نك موضوع مذاکره‌ومناقشه اولمسنه مساعده ایتمدم . بونك اوزرینه ، رؤف بك وکالتدن ، قره‌واصف بك‌ده غروپ هیئت اداره‌سندن استعفا ایتدیلر . رؤف بکك استعفاسی ، ۱۳ کانون ثانی ۳۳۸ تاریخنده مجلسده اوقونورکن ، عینی تاریخلی بر استعفانامه‌ده اوقونمشدی . بو استعفانامه ، مدافعهٔ ملیه وکیلی بولنان رأفت پاشانك ایدی .

افندیلر ؛ رأفت پاشانك‌ده سبب استعفاسی حقنده بر قاچ کلمه ایله عرض معلومات ایده‌یم ؛ ٤ کانون ثانی ۳۳۸ کونی ، مجلسك بر جلسهٔ خفیه‌سنده ، شویله بر مسئله موضوع مناقشه ایدلمشدی . باش قوماندانلق وارکان حربیهٔ عمومیه ریاستی آنقره‌ده اوطوریورمش . جبهه‌دن اوزاق بولونیورمش .

وندن استخراج اولنمشکه نم هم باش قوماندان وهم مجلس رئیسی اولمه‌مده مشکلات وارمش . اردو ایشلری ابی کیتمیورمش . مجلس بر حرب انجمنی تشکیل ایده‌رك اردو وضعیتنی تدقیق ایتملی ایمش . ارکان حربیهٔ عمومیه رئیسی، عینی زمانده اجرا وکیللری هیئتی رئیسی اولدیغندن ارکان حربیه ایشلری‌ده ابی کیتمیورمش . فوزی پاشا حضرتلری ، یالکز اجرا وکیللری هیئتی ریاستنده قالسین . ارکان حربیهٔ عمومیه ریاستیله مدافعهٔ ملیه وکالتی توحید اولونسون ایمش .

مدافعهٔ ملیه وکیلی اولان رأفت پاشا ، بالذات کرسیدن بو تعزی مدافعه ایدییوردی . بو نقطهٔ نظرلره شو یولده جواب ویردم :

باش قوماندانلق و ارکان حربیهٔ عمومیه ریاستی ، پك موافق اوله‌رق ، آنقره‌یی قرارکاه اتخاذ ایتمشدر . وظیفه‌سنی الك ابی یورادن ایفا ایتمکده‌در . ایجابنده نه وقت، نره‌یه کیده‌جکنی کندیسی تقدیر ایدر . جبهه‌ده بالذات مشغول ، جبهه قوماندانی واردر . بلا لزوم ، نم ، شخصاً آنقره‌دن اوزاقلاشمه‌می آرزو ایتمکده معنا یوقدر . ارکان حربیهٔ عمومیه ریاستی ومدافعهٔ ملیه وکالتی ، باش قوماندانلك تحت امرنده ، باش قوماندانلق قرارکاهنی تشکیل ایتمکده‌در . آیری ، آیری دکلدر . ارکان حربیهٔ عمومیه رئیسی اولان فوزی پاشا حضرتلرینك ، آنقره‌ده بولندقجه اجرا وکیللری هیئتی ریاستنی‌ده ایفا ایتمسی بو کونك ضرورتلرندندر . چونکه اونك غیوبتنده ، رأفت پاشا ، اونا وکالةً احرا وکیللری هیئتی ریاستی وظیفه‌سنی ایفا ایتمشدی . موفق اوله‌مامشدی . هیئت وکیله‌ده ، آنارشی وقوعه کلدی . وکیللر، اجماع ایتمز اولدی . فوزی پاشا حضرتلرینك‌عودتی، وکیللرك شکاتی‌اوزرینه وقوع بولدی . اردویه متعلق یاپدیغمز ایشلری قونترول ایچون ، مجلسك بر انجمن تشکیل ایتمسنده بر بأس کورمم . فقط بو انجمن بنم تحت ریاستمده اولور .

فی‌الحقیقه ، بو انجمن ، دیدیکم طرزده تشکل ایتدی . سابق حربیه ناظری جمال پاشاده اعضا اوله‌رق انتخاب ایدلدی . دیکر خصوصاتده، رأفت پاشا وامثالنك نقطهٔ نظرلری ، ترویج اولنمامشدی . ایشته ، بو سببدن استعفایه حاضرلانان رأفت پاشا ، استعفاسنی رؤف بکك استعفاسیله عینی کونده ویرمش اولیور .

افندیلر ، بالمناسبه عرض ایتمشدم ، که مجلسده تشکیل ایتدیکمز مدافعهٔ حقوق غروپی ، مجلس مذاکراتنك حسن جریانی تأمینه وهیئت وکیله مساعیسنك عدم توقفنه نهایته قدر خادم اولدی . فقط ، بر طرفدن‌ده ، مخالف حس وفکرده بولنانلر ، هر کون ، بر آز دها طرفدار بولدقجه ، غروپك مساعیسنی ، مشکلاته دوچار ایتمکه باشلادیلر . مخالفت فکرینك اساس منشأی ، مدافعهٔ حقوق غروپی نظامنامه‌سنك مادهٔ اساسیه‌سنده‌کی، ایکنجی نقطه ایدی . یعنی حکومت تشکیلاتنك ، تشکیلات اساسیه قانوننه کوره یاپیلمسی مسئله‌سی ....

پروغرامك ایلك ماده‌سنك صوك فقره‌سی ، فکر وحسلرده امتزاج تام حصولنه دائمی بر مانع حالنده قالدی . بو سببدن ، غروپ داخلنده‌ده تشتت افکار و انضباطسزلق باش کوستردی. برطاقم

ذوات ، غروپدن آیرلدی . بوچیقانلر ، خارجده بولنانلرله برلشه‌رك غروپی ییقمغه چوق چالیشدیلر ، آلنان تدبیرلر بوكا مانع اولدی . نهایت (ایكنجی غروپ) نامیله برغروپ تشكل ایتدی . بو غروپی تشكیل ایدنلر ، مملكتده موجود آناطولو وروم ایلی مدافعهٔ حقوق جمعیتنه محافظهٔ انتساب ایتدكلرینی واو بلك قونغره‌لرده تثبیت اولنان غایه‌لرینك معقبی ، بولندقلرینی ادعا ایدییورلردی . ایكنجی غروپك ظاهراً اوك آیاق اولانلری ، صلاح‌الدین ، حسین عونی بكلر كورونیوردی . برنجی درجه‌ده فعال ومشوق اولانلرك ایسه ، رؤف وقره‌واصف بكلر اولدیغی آكلاشیلیوردی .

بوغروپك ؛ فعال وعنادجی اعضاسندن اولان صامسون مبعوثی امین بك ، صوك زمانلرده ، بالمناسبه آنقره‌یه كلمشدی . بوتون حقایقی آكلامش ، مشوق ومفسد اولانلری تلعین ایدییوردی . بوذات ، بكا شونی حكایه ایتدی : رؤف بك ؛ ایكنجی غروپی ، مفرطانه حركته سوق و تشویق ایدییورمش .. امین بك ، رؤف بكه دیمش، كه بزی سوق ایتدیككز بوایش، سهپایه قدر كیدر .. اوزمان بزمله برابر بولنه‌جقمیسكز ؟ رؤف بك شوجوابی ویرمش : « برابر بولنمازسه‌م نامردم ..! »

افندیلر ؛ معلوم عالیكز ، اوزمان موجود اولان قانونه كوره ، وكالتلر ایچون ، بن ، مجلسه نامزد كوستریردم. مبعوثلر ، ارائه ایتدیكم نامزده مثبت ویا منفی رأی ویریرلر ویامستنكف قالیرلردی. ایكنجی غروپ، بنم نامزدلریمی نظره آلمیوب، كندی غروپلری نامنه، اورته‌یه آتدقلری نامزدلره ، قانونه مخالف اوله‌رق رأی ویرمك صورتیله ، حكومت تشكلنه ، مانع اولمغه ، باشلادیلر .

افندیلر ، مجلسده ، اردو علیهنده‌ده بر جریان وجوده كتیرلمشدی . دییورلردی كه ، سقاریا محاربه‌سندن صوكره آیلر كچدیكی حالده ، اردو نه ایچون تعرض ایتمیور ؟ بهمه‌حال تعرض ایتملیدر ! هیچ اولمازسه محدود ، معین برجبهه‌ده برتعرض یاپیلمالیدر، كه اردومزك تعرض قابلیتی اولوب‌اولمدیغی آكلاشیلسین! بوجریانه مقاومت ایتدك. مقصدمز ، تماماً حاضرلنمزی اكمال ایده‌رك عمومی ونتیجه‌لی برتعرض یاپمق اولدیغی ایچون ، قسماً تعرض فكرینی ترویج ایده‌مزدك ، بونده برفائده یوقدی .

عثالفلرده حاصل اولان قناعت ، اردومزك تعرض قابلیتنی اكتساب ایده‌میه‌جكی نقطه‌سنده تكاثف ایتدی . بونك اوزرینه اردونك تعرضه سوقی جریانی توقیف ایتدیلر . هجوم سیستمنی دكیشدیره‌رك ، بشقه برنظریه اورته‌یه آتدیلر. بودفعه ، دیدیلر،كه بزم اصل خصممز یونانلیلر، یونان اردوسی دكلدر . ذاتاً یونان اردوسی كاملاً مغلوب اولمسه‌كده ، بونكله بزم دعوامز ختام بوله‌مز . ائتلاف دولتلرینی ، بالخاصه انكلیزلری فعلاً مغلوب ایتمك ایجاب ایدر. بونك ایچون ، یونان اردوسنه قارشی بربرده خطی براقمق ، اصل اردویی عراق شمال حدودنده تحشید ایدوب ، انكلیزلره تعرض ایتمك لازمدر . محاربه ایله دعوامزك حلی نظریه‌سی تعقیب اولونیورسه یاپیله‌جق ایش بودر ...

افندیلر ، بو درجه ، علما ومنطقدن عاری فكرلره ، التفات ایتمدك . اونك اوزرینه ، مخالفلرك سرفرازانی ، یكی بر پروپاغاندا چیقاردیلر : نره‌یه كیدییورز ؟ بزی كیم ، نره‌یه سوق ایدییور ؟ مجهولاته . . ؟ قوس قوجه برملت ، غیر معین ، مظلم هدفلره سرسریانه سوروكلنیری . ؟

بو پروپاغاندا ، مجلس بناسندن ، آنقره محافلندن اوردو صفلرینه قدر انتشارایتدیرلدی . اردویه هرواسطه ایله بومفسدتكارانه تلقینات ، یاپیلمغه چالیشیلیوردی .

رؤف بك ، صيق صيق ، محرمانه ديپوردی ، كه هيچ اولمازسه حقيقی وضعيتی بكا سويله . اردو نه حالده‌در . فی‌الحقيقه تعرض ايده‌ميه‌جكمی ؟

٤ مارت ٣٣٨ كونی آقشامی ، جبهه‌يی تفتيش ايتمك اوزره ، آنقره‌دن مسارقته قرار ويرمشدم . بومناسبتله او كون مجلسده ، جلسهٔ خفيه‌ده ، بعض ابضاحاتده بولنمغه مجبور اولدم . آكلاتدم كه سقاريا ميدان محاربه‌سندن صوكره ، دشمن اردوسنی (اسكيشهر — سيدغازی — آفيون قره حصار) خط عموميسنه قدر تعقيب ايدن قوتلرمز ، بوتون اردو اولميوب ، يالكز سواريلرمز و سواری قطعاتمزه نقطهٔ استناد اولمق اوزره ايلری سوريلن بعض فرقه‌لرمزدی .

اردومزك قراری ، تعرضدر . فقط ، بو تعرضی ، تأخير ايديورز . سببی ، حاضرلغمزی تماماً اكماله برآز دها زمان لازمدر . يارم حاضرلقله ، يارم تدبيرله ، ياپيله‌جق تعرض ، هيچ تعرض ايتمه‌مكدن دها چوق فنادر . توقفمز ، تعرض قرارندن صرف نظر ايتديكمز ويا حود بوكا اقتدار كسب ايتمكدن نا اميد اولديغمز صورتنده تلقی و تفسير ايدلمكه محل يوقدر .

بوندن صوكره شو مطالعاتده بولندم : عثمانليلر ، اختيار ايده‌جكاری حركاتك شمولیله متناسب احتياطكار و مدبر داورانمه‌دقلری ايچون ، دها چوق ، حس و حرصلرينك تحت تأثيرنده حركت ايتدكارندن ، ويانه‌يه قدر كيتدكاری حالده ، رجعته مجبور اولمشلردر . اودن صوكره ، بودايشته‌ده‌ده دورامديلر ، رجعت ايتديلر ؛ بلغراده‌ده مغلوب ورجعته مجبور ايدلديلر . بالقانلری ترك ايتديلر . روم ايليدن چيقارلديلر . بزه ، ايچنده هنوز دشمن بولنان بو وطنی ، ميراث براقديلر . بو صوك وطن پارچه‌سنی قورتاربركن اولسون حرصلرمزدن ، حسلرمزدن فراغت ايده‌رك متأنی اولهم . خلاص ايچون . . استقلال ايچون اول وآخر دشمنه بوتون موجوديتمزله ووروشه‌رق اونی مغلوب ايتمكدن بشقه قرار وچاره يوقدر واوله‌مز !

سيكير كه‌وشه‌ده‌يجی سوزلره ، تلقينلره ، اهميت و اعتماد عطف اولنمامليدر . عثمانلی طرز اداره وسياستنك ياراتديغی بو نوع ذهنيتلر مردود كوروليدر . اردو ايله ، محاربه ايله ، عدد ايله بو ايشك ايچندن چيقيلماز طرزنده‌كی ، منبعی خارجده بولنان نصايحه تبعيت ايله ؛ بروطن ، بر ملت استقلالنی قورتيلامز . تاريخ ، بويله برحادثه قيد ايتمه‌مشدر . بونك عكسنی دوشونه‌رك حركت ايده‌جكلرك ، مرارت انكيز نتايجله ، قارشيلاشه‌جقلرينه ، شبهه يوقدر . توركيا ، ايشته ، بو يولده‌كی غلط فكرلره . . غلط ذهنيتلره ، صاحب اولانلر يوزندن ، هرعصر ، هر كون ، هر ساعت برآز دها بدنی ، برآز دها سقوط ايتمشدر . بو سقوط ، يالكز ماديانده اولسه‌يدی ، هيچ بر اهميتی يوقدی . مع‌التأسف ، سقوط ، اخلاق ومعنويانه قدر شامل اولمش كورونيور . هيچ شبهه يوق ، كه بو بيوك مملكتی ، بو قوجه ملتی كريوهٔ محو واضمحلاله سوق ايدن ، باشليجه عامل ، بو اولمشدر .

§ افنديلر ، بيليرسكز ، كه مجلسده بوعرض ايتديكم دورده ، اك چوق منفی و بدبينانه رول ياپانلر ، وقتيله ، تورك ملتنك كندی كنديته تأمين استقلال ايده‌ميه‌جكی قنعتنی اظهار ايتمش اولان ذوات ايدی . شونك ، بونك ، ماندامسی طلب اصرارنده بولنانلر ايدی . اونك ايچون مطالعاتمه شو يولده دوام ايتدم : ديدم ، كه افنديلر ؛ مادی وبالخاصه معنوی سقوط ، قورقو ايله . . عجز ايله‌باشلار . عاجز وقورقاق انسانلر ، هر هانكی برفلاكت قارشوسنده ملتك‌ده عطالته دوچار اولمسنه ومجتنب

برحاله کلمسنه سائق اولورلر . عجز وترددده ، اوقدر ایلری کیدرلرکه عادتا کندی کندیلرینی تحقیر ایدرلر . دیرلر ، که بز آدم دکلز واولامیز ! کندی کندمزه آدم اولهمزه امکان یوقدر. بز بلاقید وشرط، موجودیتمزی راجی‌یه تودیع ایدەلم . بالقان محاربه‌سندن صوکره ملتك ، بالخاصه اردونك باشنده بولنانلرده ، نشقه طرزده وفقط عینی ذهنیتی تعقیب ایتمشلردر .

تورکه‌یی ، بوبله سقیم یوللرده انقراض واضمحلال وادیسنه سوق ایدنلرك اللدن قورتارمق لازمدر ، بونك ایچون ، کشف اولنمش برحقیقت واردر ، اوکا تبعیت ایده‌جکز . اوحقیقت شودر : تورکیانك دینی تفکرینی ، بوسوتون یکی برایمانله تجهیز ایتمك.. بوتون ملته جید برمعنویت ویرمك ..

شمدی افندیلر ، دشمنه تعرض ایچون ویرلمش اولان قطعی قرارمزی تطبیقه باشلامه‌دن اول ، احضار واکمال ایتمکه مجبور بولندیغمز وسائط حربیه‌نك نه اولدیغنی عرض ایده‌یم : تام اوچ واسطه‌نك حاضرلغنك کافی درجه‌ده اولدیغنی کورمك لزومنی ، حس ایدییورم . اونلردن ، برنجیسی واك مهمی واصل اولانی دوغریدن دوغری‌یه ملتك کندیسیدر . ملتك ، حیات و استقلالی ایچون قلبنده . . وجداننده متجلی ، منکشف ، آرزو واملارك صلابتیدر . ملت بو آرزوی درونیسنی نه قدر قوتلی اظهار ایدرسه ، بوآرزو واملنك تحقق ایچون نه‌قدر چوق عزم و ایمان کوستریرسه ، دشمنلره قارشی موفقیت ایچون اوقدرقوتلی برواسطه‌یه مالك اولدیغمزه قانع اولورم . ایکنجی واسطه ، ملتی تمثیل ایدن مجلسك آرزوی ملی‌یی اظهارده و بونك ایجاباتنی قناعتله تطبیقده کوستره‌جکی عزم وجلادتدر . مجلس نه قدر چوق تساند و وحدت حالنده آرزوی ملی‌یی تجلی ایتدیریرسه دشمنه قارشی او قدر قوتلی واسطهٔ تفوقه مالك اولورز .

اوچنجی واسطه ، ملتك مسلح اولادلرندن عبارت اولوب دشمن قارشوسنده متحشد بولنان اردومزدر .

§ افندیلر ، دیدم . بواوچ نوع واسطه ویا قوتك دشمنه قارشی وجوده کتیردیکی جبهه‌لر ، ایکی ماهیتده تصور اولنه‌بیلیر . قولای آکلاشیلمق ایچون شویله دییه‌یم ؛ داخلی جبهه ، ظاهری جبهه .. اصل اولان داخلی جبهه‌در . بوجبهه بوتون مملکتك ، بوتون ملتك وجوده کتیردیکی جبهه‌در . ظاهری جبهه ، دوغریدن دوغری‌یه اردونك دشمن قارشوسنده‌کی مسلح جبهه‌سیدر . بوجبهه ، تزلزل، تبدل ایده‌بیلیر ، مغلوب اوله‌بیلیر . فقط ، بوحال ، هیچ بروقت برمملکتی ، برملتی محو ایده‌مز . مهم اولان ، مملکتی تملندن ییقان ، ملتی اسیر ایتدیرن داخلی جبهه‌نك سقوطیدر . بوحقیقته بزدن زیاده واقف اولان دشمنلر ، بوجبهه‌مزی ییقمق ایچون عصرلرجه چالیشمشلر وچالیشمقده‌درلر . بوکونه قدر موفق ده اولمشلردر . فی‌الحقیقه « قامه‌یی ایچدن آلمق » طیشندن زورلامقدن چوق قولایدر . بومقصدله شخصلرمزه قدر تماسه کله‌بیلن مفسد میقروبلرك ، واسطه‌لرك موجودیتنی ادعا ایتمك جائزدر .

مجلسك ذهنیتی ، افعالی ، وضعیتی ، دشمنه امیدبخش اولمدقجه داخلی وخارجی جبهه‌لرمزك برندن اویناسنه امکان و احتمال یوقدر . مجلسده ، بر ویا برقاچ اعضانك بدبینی تلقین ایدن سوزلرندن بیله علیهمزده استفاده چاره‌لری آرانیلمقده اولدیغنه شبهه ایدلمه‌ملیدر . خارجیه وکالتنك دوسیه‌لری بوکا دائر وثیقه‌لرله دولودر . قطعیتله عرض ایدرم ، که ایسته‌میه‌رك اولسه دخی دشمنلره امید ویره‌جك شیلر ویرلدکجه دعوای ملینك حلی تأخره دوچار اولور .

§ افندیلر ، بو مطالعاتدن صوکره ، جبهه‌ده بولنه‌جغم صیره‌لرده ، اردونك حسیات وافکاری

اوزرنده نا امیدی تولید ایده‌جك مناقشات علنیه‌دن صرف نظر ایدلمسنی ، بالخاصه مجلسدن رجا ایتدم. بو بیاناتمدن صوکره ، مخالفلرك‌ده سوزلرینی استماع ایتدم . مخالفلردن بری ، مطالعات ورجارمی ، امر ویریورم صورتنده تفسیر ایلدی. دیکر بری ، مجلسك حسیاتنده‌کی نزاهتدن‌شبهه ایتدیکمی درمیان ایتدی . بر بشقه‌سی قابل تطبیق اولمیان بر شی ، یاپیله‌من . اردوبی اضمحلاله سوق ایدرسك افندم . دیدی .

§ محترم افندیلر ؛ هیئت علیه‌کزی ، مخالفلرك سوزلریله اشغال ایتمك ایسته‌مم. چونكه، بو سوزلر برقاچ کشینك شاشقین وجاهل دماغلرینك عکسلرندن بشقه بر شی دکلدی. هیئت عمومیه، معروضاتمی حسن تلقی ایلمشدی . یالکز شرق جبهه‌سی قوماندانینك بر مطالعه‌سنه ، بش اون کوندن بری ویرمکه موفق اوله‌مدیغم جوابی ، جبهه‌یه کیتمه‌دن اول ، بوکون ، یعنی ٤ مارت ٣٣٨ ده یازمشدم. اونی عرض ایده‌جکم . جوابك آکلاشیلمسی ایچون مساعده بیوررسه‌کز اولا ورود ایدن مطالعه‌یی اوقویالم:

ذاته مخصوصدر

باش قوماندان مصطفی کمال پاشا حضرتلرینه

امور اداره‌مزك وجه تشکلی حقنده‌کی مناقشه‌لر بزه هنوز واصل اولمقده‌در . حال صلحك تأسسندن صوکره‌کی انتخاباتده ، بر چوق قیمتلی ذاتلر یرینه بر طاقم محافظه‌کارلر طوپلانمسنه قارشی شمدیدن آلنه‌جق تدبیری الك مهم بولورم . مجلس ملی ، قیمتدار شخصیتلری حاوی اولمزسه ، ایکی بیوك محذور مملکتی بو کونکی خرابیسندن قورتاره‌میه‌جقدر . برنجیسی ، فکر تجدد اولمیه‌جق . ایکنجیسی ، الك مهم لایحه‌لری هر حالکی بر حسه قاپیله‌رق مناقشه‌یه دخی لزوم کورمه‌دن رد ایده‌ویره‌جکلردر . بویله بر مجلسه قارشی اعضاسی بویوك متخصصلردن مرکب ، ایکنجی بر مجلس بولونمسی، فائده‌لی کوریورم ومجلس ملینك ناظمی وترقی‌یه دوغرو سائقی اوله‌جغی کبی حیات مملکته تعلق ایدن قرارلر ، مبعوثلر مجلسنده‌هیجانله‌رد ویا قبول ایدلسه‌بیله ، بومجلسك ایقاظ وارشادیله قرارك تعدیلی وضررك دفعی ممکن اولور . بو مجلسه اعیان دیه‌رك اسکی دورك کهنه حیاتی خاطرلاتمامق ایچون بویوك متخصصلر مجلسی ویا دها مناسب بر نام ویریله‌بیلیر . اعضاسنی بر طاقم قیود وشروط آلتنده طبقی مبعوثلر کبی ملت انتخاب ایده‌بیلیر . هر حالکی بر مسلکك الك عالی تحصیلنی کورمك وتورکیا حکومتنك وکالتنی ، والیلکنی و یا اردو قوماندانلغنی یاپمش اولمق کبی مهم شرطلر تفرعاتیله تقیید اولنه‌بیلیر . مسأله‌نك تفرعاتنك تثبیتی ، موجود حکومتلرك‌ده تدقیقیله هر درلو محذوردن سالم بر حالده ممکندر . بویوك متخصصلر هیئتی قبول اولنورسه ، هر وکالتك شوراسی‌ده بونلردن آیریلیر . مثلا ، عسکری شوراسی ، نافعه شوراسی وسائره کبی ایکی مجلسك تصدیقندن کچه‌رك بر مدت ایچون تعقیبی اساس اتخاذ ایدیله‌جك اولان هر حالکی بر پروغرامزده ثابت قدم اولمق وبوپروغرامك طرق تطبیقیه‌سنده ، مقصود هدف وغایه‌یی محافظه ایتمك ایچون ، بو شورالرك وجودینی پك لزوملی عد ایدیورم . عکسی حالده وکالتلرده شخصیتلر دکیشدکجه ، پروغرام وبونی یاپه‌جق

شخصيتلرده آز چوق دگيشمكدن قورتوله‌ميه‌جقدر . بوندن باشقه قبول ايديلن هرهانكي برملی ، متخصصلرنجه قبول اولنمازسه موجب تنقيد اولور . ملت بوكا لازمی كبی صاحبلی . ملت مجلسی ، ملت نامنه برشيئی رد ويا قبول وقونترول حقيدر . فقط بوبشقه ، اختصاص صاحبلرينك يابه‌جغی وبوندن صوكره قبول اولنه‌جق شیءده بشقه اولور . حال طبيعينك رجوعندن صوكره‌كی انديشه وملاحظاتمی عرض ايليورم . مطالعهٔ ساميلرينك اشعارينی استرحام ايلرم .

١٨/١٩ – ٢ – ٣٣٨ وبلا نومرولیدر .

شرق جبهه‌سی قوماندانی
كاظم قره‌بكر

مخصوصدر ٤-٣-٣٣٨

شرق جبهه‌سی قوماندانی كاظم قره‌بكر پاشا حضرتلرينه

ج : ١٨/١٩ – ٢ – ٣٣٨ تاريخ وبلا نومرولی شيفره‌يه ،

مملكتك ادارهٔ عموميه‌سنه واضع اليد يكانه قوهٔ عاليه بولنان بويوك ملت مجلسنك اتخاذ ايده‌جكی مقرراتك متخصصلردن مركب ديكر برهيئت طرفندن تدقيق ايدلمه‌سندن تولد ايده‌جك محاذير حقنده‌كی نقطهٔ نظر دولتلری اساس اعتباريله اصابت كامله‌يی حائزدر .

آشيق ، نام وعنوانی (اعيان) اولمسه دخی ملتك بوتون حقوق وصلاحيتنی حائز اوله‌رق انتخاب ايدلمش وايدله‌جك اولان بويوك ملت مجلسنك مقررات اساسيه‌سنی ديكر برهيئتك قراريله تقييد ايتمك ادارهٔ عموميه‌ده تعقيب ايلديكمز اساساتك روحيله قابل امتزاج اوله‌ميه‌جقدر . اشبو متخصصلر مجلسنكده مطالعهٔ عليه‌لری وجهيله ملت طرفندن مبعوثلركبی انتخابی تقديرنده عينی منبعدن عينی صلاحيتی آلمش ايكی بويوك قوتك ادارهٔ عموميهٔ ملته مؤثر اولمسی وضعيت حقوقيه‌ده اولديغی كبی عملی ساحه‌ده‌ده موجب تشوش برايكيلك توليد ايده‌جك وبووضعيتدن متولد موازنه‌سزلكی تأليف ايچون حيات وحقوق ملته مداخله‌كار اوچنجی برقوتك وجودينی قبول ايتمك ايجاب ايليه‌جكدر .

فكر عاجزانه‌مه كوره تصور بيوريلان محذورلری ازاله ايچون چارهٔ يكانه ملت مجلسنك ارباب لياقت واختصاصدن مركب اوله‌رق انتخابنی تأمين ايتمك ومجلسك تشكيلات داخليه‌سنده ، انجمنلر انتخابانده ، هيئت وكيله‌نك تفريق وانتخابنده علم واختصاص خصوصنه فوق العاده اهميت ويرمك خصوصلرندن عبارتدر . كچيرديكمز فجيع تجربه‌لرك نتايجندن ملهم بولنان وملتلرك ادارهٔ سنده اسلم برطريق اولديغی كبی حقوق اساسيه نقطهٔ نظرندنده الك مقبول برشكلی احتوا ايلين ادارهٔ حاضره‌مزك

تأیید و تقویه سیله انتخابات خصوصنده ده متمادی بولنمسی سایه سنده حالا انجون اهالینک استقلالمزی
تجدد و انکشافات جهتنده ایلک زیاده موفقیت بخش بر اداره ماکینه سی قورونمش اوله جغنی عرض ایدرم.

توركیه بیوك ملت مجلسی رئیسی

مصطفی كمال

§ محترم افندیلر ، ۳۳۷ سنه‌سی ظرفنده ، مختلف دولتلرله رسمی وغیر رسمی برطاقم تماسلر وقوع بولمشدی . تورك — روس تماس و مناسباتی مستمر بر انتظامده انکشاف ایدیوردی . فرانسزلردن ماعدا ، ایتالیانلر و انکلیزلرله ده تماس اولنمشدر . ۳۳۷ سنه‌سی حزیراننده سوء تفهمی موجب اولمش بولنان بر مسئله‌یی ذکر ایده‌جکم . ۱۳ حزیران ۳۳۷ ده دول ائتلافیه باش قوماندانی جنرال هارینغتونك ترجمانی اولدیغنی افاده ایدن بیکباشی هنری Henry و شتورتون Sturton نامنده ایکی ضابط موتورله اینه‌بولی‌یه کلدیلر . بو ضابطلر ، جنرال هارینغتون طرفندن شو تبلیغاتده بولندیلر : بن ، مصطفی کمال پاشا ایله مدانیه سنده بولشمق ، بوغاز ایچنده هر قتولك یالیسنه کیده‌جکم . اوراده جنرال ایله عصمت پاشا سیاسی امورده آکلاشه‌جقلر . انکلتره‌نك استقلال تاممزی قبول ایتدیکنی ، بو ماده‌لرك طوپراقلریمزدن چیقاره‌جغنی و مسائل سائره‌ده ده مذاکره‌نك ممکن اوله‌جغنی سویلمشلر . بو ضابطلره ویریلن جوابده ، بو استدعا سوء نیته تسمیه ایده‌جکم و جنرال هارینغتونك اینه‌بولی‌یه کلوب او صره‌ده اوراده بولنان رأفت پاشا ایله کوروشمه‌سنك مناسب اوله‌جغی بیلدیرلمشدی .

۱۸ حزیران ۳۳۷ تاریخلی بر تلغرافده ، استانبولده حامد بکدن ورود ایتدی . بو تلغرافنامه مآلی شویله ایدی : بوراده موقع رسمیسی اولان بر انکلیز ، انکلتره‌نك استانبولده ایلك بیوك مقامی نامنه بوکون بنده‌کزه مراجعتله سریع بر صلحه واصل اولمق ایچون مذاکره‌یه حاضر بولندقلرندن مصطفی کمال پاشا حضرتلریله همان مناسبانه کوریشمك آرزو ایتدکلرینی و جواب سریعه منتظر بولندقلرینی عرضه دلالت ایتمه‌می رجا ایتدی .

§ حامد بکه ویریلن جوابده ، مذاکراته حاضر اولدیغمز بیلدیرلمشدی .

۵ تموز ۳۳۷ ده زونغولداغه کلن بر انکلیز طورپیده‌سی جنرال هارینغتوندن بکا بر مکتوب کتیرمشدی . ترجمه‌سی آنقره‌یه تلغرافله بیلدیریلن بو مکتوب شو ایدی :

« قوماندان هنری واسطه‌سیله آلدیغم خبره نظراً ذات عالیلری بکا بر عسکرك بر عسکرله کوروشمسی قبیلندن بعض مطالعات درمیان ایتمك آرزوسنده بولونیورسکز . بویله اولدیغی تقدیرده ذات عالیلرنجه موافق کوریله‌جك بر کونده اینه‌بولیده ویاخود ازمیتده ذات عالیلرینه ملاقی اولمق اوزره « آژاقس Ajax » زرهلیسیله عزیمت ایچون بریتانیا حکومتی طرفندن مأذونیتی حائز بولونیورم و وضعیت حقنده آرزو بیورلدیغی تقدیرده صوك درجه واضح و سربست بر صورتده تعاطیٔ افکار ایلمکه حاضرم . مطالعاتکزی دیکله‌مکه و بونلری برای تدقیق انکلتره حکومتنه تبلیغه مأذونم . انکلتره حکومتی نامنه نه اجرای مذاکره ، نه ده مکالمه ایچون هیچ بر صفت رسمیه‌یی حائز دکلم . ملاقاتك انکلیز زرهلیسنده وقوعی لازمدر . زرهلیده ذات عالیلری ، کندیلرینه لایق بر صورتده قبول ایدیله‌جکدر.

قره يه عودتلرينه قدر حريت كامله يى حائز بولنه جقلردر . بوصورت قبول ايدلديكى تقديرده ذات عاليلرينه موافق كله جك تاريخ وساعتلرك لطفاً تعيينى رجا ايدرم . »

بو مكتوب محتوياتنه نظراً جنرال هاربنغتونله تماس آرايان واونكله كوروشمك آرزوسى اظهار ايدن بن اولديغم آكلاشيليور . حالبوكه حقيقت ، بويله دكلدى . اونك ايچون جنرال هاربنغتونه شو جوابى ويردم :

« زونغولداغه كوندرمش اولديغكز مكتوب ترجمه سنى بو كون آنقره يه بيلديرديلر . آره مزده واقع اوله جق مكالماتك بر سوء تفهم اوزرينه مؤسس اولمه مسى ايچون آتيده كى خصوص اوزرينه دقتكزى جلبه مجبورم . ١٣ حزيران تاريخنده بيكباشى هارى و رفقاسى اينه بولى يه كلديكى وقت ذات عاليلرينك ، بيكباشى هارى طرفندن رأفت پاشايه تكليف ايدلمش اولان اساسلر اوزرنده بنمله كوروشمك آرزو ايتديككزى بيان ايتمشلردى . نته كيم بو جهتلر بيكباشى هارى طرفندن سزه خطاباً يازيلوب بر صورتى طرفندن ممضى اوله رق بزه براقيلمش اولان مكتوبده بيان ايدلمشدر . آره مزده باشلايان دوغريدن دوغرى يه مخابراتك مقدمه سى بوندن عبارتدر . مطالب مليه مز ، ذات عاليلرجه معلومدر . ملى طوپراقلرمزك دشمنلردن تماميله استخلاصى ، حدود مليه مز داخلنده سياسى ، ملى ، اقتصادى ، عسكرى ، عدلى ، فكرى استقلال تامز اساسى قبول ايدلديكى تقديرده مذاكراته كيرمكه آماده اولديغمزى بيان ايدرم . بيكباشى هارى طرفندن سزه ايضاح ايديلن اسبابه بناءً ، مذاكراتك ذات عاليلرينه فوق العاده حسن قبول كوستريله جك اولان اينه بولى قصبه سنده و قره ده واقع اولمسى طرفمزدن موافق كورولمشدر . بو نقاط نظرده ، آره مزده مطابقت افكار اولوب اولمديغنى تصريح ايده جك جوابكزه انتظار ايديورم . مقصد عاليكز ، ساده جه وضعيت حقنده تعاطئ افكار ايسه ، بونك ايچون رفقامزدن برينى مأمور ايده بيليرز . »

بو مكتوبه برجواب كلدى . آنجق تموزك يدنجى كونى ، استانبولده حامد بكى كورن انكليز مصلحتكذارى موسيو « راتينغان » Rattigan « بر تاجر صفتيله آناطوليه كلن بيكباشى هارى يه جنرال هاربنغتونك اورادهكى انكليز اسراسنك موقع وصحتلرندن خبردار اولمغه چاليشمسنى وقابلسه ملى اردولرك استانبوله دوغرو حركاته دوام ايدوب ايتميه جكلرينك مصطفى كمال پاشادن تحقيقى ، تنبيه ايلديكى جهتله ، بيكباشى هارينك بوندن ماعدا تشبثاتده بركونا صلاحيتى اولمديغى بيلديرلمش .

§ افنديلر ، ٣٣٨ سنه سى آغستوسنه قدرده غرب دولتلريله مثبت معناده جدى مناسبتلر وقوع بولمدى . مملكتمزده بولنان دشمنلرى سلاح قوتيله چيقارمدقجه ، چيقاره بيله جك موجوديت وقدرت مليه مزى فعلاً اثبات ايتمدكجه ، ديپلوماسى ساحه سنده اميده قاپيلمه نك جائز اولمديغى حقنده كى قناعتمز قطعى ودائمى ايدى . اك دوغرو قناعتك بو اولديغى ، بو اوله جغى ، طبيعى اوله رق قبول ايتمك موافقدر . فى الحقيقه بوكونك شرائط حياتيه سى ايچنده بر فرد ايچون اولديغى كبى ، بر ملت ايچون دخى قدرت وقابليتنى اثر فعلى ايله اظهار و اثبات ايتمدكجه اعتبار و اهميت انتظارنده بولنمق بيهوده در . قدرت وقابليتدن محروم اولانلره التفات اولنماز . انسانلق ، عدالت ، مروت ايجاباتى ، بوتون بو اوصافى حائز اولديغنى كوسترنلر طلب ايده بيلير .

افنديلر ؛ جهان ، امتحان ميدانيدر . تورك ملتى ، بونجه عصرلردن صوكره ينه بر امتحان ،

هم بودفعه الك چتين بر امتحان قارشوسنده ، بولندربيليوردى . امتحانده موفق اولمه‌دن ، لطفكارانه معامله‌لره انتظار ايتمك بزم ايچون جائز اوله‌بيليرميدى ؟

بز ، كمال جديتله جهان نظرنده ويره‌جكمز امتحانه حاضرلانيركن ، بر طرفدن مشاهداتده وضعيت و احوال روحيه و فكريه‌لرينى ، نظرلردن دور طوتمه‌مى دائما فائده‌لى بوليوردق . بو مقصدله معلومكز اولديغى وجهله ، اولا ، خارجيه وكيلى بولنان يوسف كمال بكى وبالا خره‌ده داخليه وكيلى اولان فتحى بكى آوروپايه اعزام ايتمشدك . استانبول اوزرندن آوروپايه كيده‌جك اولان يوسف كمال بكه استانبوله عائد بعض خصوصى وظيفه‌لرده ويرمشدى . يوسف كمال بك ، عزت پاشا و رفقاسيله وآرزو و طلب حقيقى وقوعنده وحيدالدين ايله‌ده كوروشه‌جكدى . وحيدالدينك ، مجلسى طانيمسى ، عزت پاشا ورفقاسنك ، بزم تثبيت ايتديكمز هدفه متوجه اوله‌رق بورومسى لزومنى ، تكليف ايده‌جكدى . يوسف كمال بك ، استانبولده ، آلديغى تعليمات دائره‌سنده حركت ايتدى . فقط ، مع التأسف عزت پاشا و رفقاسى ، كنديسنى اشغال و اغفال ايدرك پادشاهه برمراجعتى صورتنده كوتورديلر . عزت پاشا ورفقاسى بونكله‌ده اكتفا ايتميه‌رك ، يوسف كمال بكك آوروپاده‌كى تشبثاتنى اغلاق واشكال ايتمك اوزره عزت پاشانى ، يونان تحت اشغالنده بولنان يرلردن كچيره‌رك يوسف كمال بكدن اول پاريسه و لوندره‌يه كونديرديلر . عزت پاشا ، بوسياحتنى صوك دقيقه‌يه قدر كيزله‌مشدر .

يوسف كمال بكك پاريس ولوندره‌ده ياپديغى مكالمه‌لردن برنتيجه چيقمدى . يالكز ، شو آكلاشيلدى كه دول ائتلافيه خارجيه ناظرلرى قريباً اجتماع ايده‌جكلر ، بزه صلح تكليفاتنده بولنه‌جقلرمش . آناطولونك تخليه‌سى اساس اعتباريله قبول ايدلمش ايسه‌ده قونفرانس مذاكراتى اثناسنده محاربه ايشلريسه صلح تشبثلرينك عقيم قاله‌جغى جهتله يونانيلرله برمتاركه عقد ايتمه‌مز لازم ايمش . بوخصوصى ، يوسف كمال بكه سويله‌ين لورد كورزونه ، يوسف كمال بك ، قونفرانسك اولا آناطولونك تخليه‌سنه قرار ويروب طرفينه تبليغ ايتمسنك متاركه‌دن دها قوتلى اوله‌جغنى سويله‌مش . لورد كورزون ، مركزده ، مصر قالمش وبونك حكومته ابلاغيله آله‌جغى جوابك كنديسنه اعطاسنى بيلديرمش .

يوسف كمال بك هنوز عودت ايتمه‌دن ، دول ائتلافيه خارجيه ناظرلرى قونفرانسى ، ۲۲ مارت ۳۸-۹۲۲ تاريخنده ، توركيا ويونان حكومتلرينه متاركه تكليفنده بولندى .

بو صرده بن ، جبهه‌ده بولونيوردم . متاركه تكليفندن خارجيه وكالتى وكيلى جلال بك طرفندن خبردار ايدلدم . متاركه تكليفنك خطوط اساسيه‌سى شونلردى : طرفين قسملرى آره‌سنده ، اون كيلومترولق عسكردن خالى بر ساحه تشكيل ايديله‌جك . . قطعات ، انسان و مهمات اعتباريله تقويه ايدلميه‌جك . . وضع الجيشده تبديلات ياپيلميه‌جق . . مالزمه دخى بر يردن بر يره نقل ايدلميه‌جك . . اردومز وعسكرى وضعيتمز ، ائتلاف دولتلرينك عسكرى قوميسيونلرينك مراقبه وتفتيشنه عرض ايديله‌جك . . بوقوميسيونلرك حكملكنى ، خلوصله قبول ايده‌جكز . . مخاصمات ، اوچ آى مدتله تعطيل ايديله‌جك ومذاكرات اوليهٔ صلحيه طرفينجه قبول ايديلينجيه قدر ، اوچر آيلق مدتله كنديلكندن تجدد ايده‌جك ، مخاصميندن برى حركاته كچمك ايسترسه ، متاركه مدتنك انقضاسندن هيچ اولمزسه اون بش كون اول طرف ديكره وائتلاف دولتلرى ممثللرينه اخبار كيفيت ايده‌جك ..

افندیلر ، یونانلیلر ، بومتارکه‌یی درحال قبول ایتدیلر. یونان اردوسی سقاریه‌ده مادةً ومعناً مغلوب ایدلمشدی . بواردونك یکیدن واسع مقیاسده حرکت وتعرض یاپه‌رق تجربهٔ طالعه بردها قیام ایتمسی مشکل ایدی . بونی ، بو حقیقتی آکلامق ، البته هرکسجه ممکن اولمشدی . یونان اردوسنی یکیدن نتیجهٔ قطعیه ویره‌جك حرکاته سوق ایتمك ممکن اوله‌مینجه ، بزده‌ده برسنه‌یه یقین برزماندنبری احضاریله مشغول اولدیغمز اردومزی عطالته سوق ایتمك ، حکومت ملیه‌یه امیدلر ویره‌رك ، انتظار ایچنده براقمق وبوصورتله کچه‌جك زمان ظرفنده ، حکومت ملیه واردومزی کوشه‌تمك جداً مهم برتدبیر ایدی . بناءً علیه ائتلاف دولتلرینك ، آناطولویی تخلیه وشرق‌قریب مسئله‌سنی حل مقصدیله اولدیغنی ، افاده ایتدکلری بومتارکه شرائطنی جدیتله تدقیق ایتدك .

اولا ، آنقره‌ده بولنان هیئت وکیله ایله ، متارکه باشنده ، شفره ایله مداولهٔ افکار ایتدك . استانبولده‌کی مأمورمز واسطه‌سیله خارجیه وکالتندن دول متفقه ممثللرینه ویرلمسنی تنسیب ایتدیکمز ایلك جواب شو ایدی :

« متارکه تکلیفنی حاوی نوطه‌یی ۲۲ مارت ۳۳۸ تاریخلی تلغرافنامه‌کزه ذیل اوله‌رق بوکون ۲۴ مارت ۳۳۸ ساعت .. ده آلدم . محتویاتنك ، اردونك وضعیتنه تعلقی اعتباریله هیئت وکیله‌ده واقتضا ایدرسه مجلسجه ، موقع مذاکره‌یه قونمه‌دن اول ، جبهه‌ده بولنان باش قوماندانك مطالعه‌سنی بیلدیرمسی ایچون مشارالیهه یازدم . کیفیتی ممثللرك آرزولری وجهله ممکن اولدیغی قدر قیصه برزمانده ، تورکیا بویوك ملت مجلسی حکومتنك جوابنی ابلاغ ایده‌جکمی ممثللره بیلدیریکز افندم . »

۲۴ مارت ۳۳۸ تاریخنده هیئت وکیله ریاستنه شو مطالعه‌می بیلدیردم :

« اساس اعتباریله ، دول متفقه خارجیه ناظرلرینك مشترکاً یاپدقلری متارکه تکلیفنه قارشی ، رد ایله مقابله ایتمك ویا هرهانکی برشکل وصورتده عدم تمایل ویا عدم اعتماد حسی ویره‌جك طرزده مطالعه‌ده بولنمق ، دوغرو دکلدر. بالعکس متارکه تکلیفنی حسن تلقی ایتمك لازمدر. بناءً علیه ویره‌جکمز جواب ، منفی دکل ، مثبت اوله‌جقدر . دول متفقه‌ده حسن نیت یوق ایسه ، بالطبع منفی معامله آنلردن واقع اولملیدر . بز ، یالکز اونلرك تکلیف ایتدیکی شرائطی قبول ایده‌میه‌جکمزدن مقابل شرائط درمیان ایده‌جکز . »

ایرتسی کون آژانس وتلغرافلرده ، نوطه‌دن بحث ایدرك شو حوادث نشر ایدییورلردی :

« ..... شرق قریبده صلحی اعاده ایتمك ویکیدن جان ومال ضایع ایتمه‌دن ، آسیای صغرانك تخلیه‌سی مقصدینه معطوف اولدیغی ظن ایدیلن اشبو تکلیفك ، تورکیا بویوك ملت مجلسی حکومتنجه حسن تلقی ایدلدیکی ودول متفقه‌نك حسن نیت ووضع بیطرفیسنه امنیت ایدرك ، حکومتجه مثبت جواب ویرلمسی مأمول قوی بولندیغی ، حکومت محافلنجه افاده اولنمقده‌در . مذکور تکلیفك معقول وقابل تطبیق شرائطی محتوی وصلحك برآن اول عودتنی تأمین ایده‌جك قیصه مدتله ، مقید اولمسنی تمنی ایدرز . »

هیئت وکیله‌نك ، ویریله‌جك جوابك آوروپاده بولنان خارجیه وکیلمزك عودتنه تعلیق مطالعه‌سنه ویردیکم جوابده بوانتظاره لزوم اولمدیغنی بیلدیرمکله برابر جواب حقنده‌کی عمومی قرارمی‌ده شو صورتله خلاصه ایتدم :

« متارکه تکلیفنی پارپرنسیب قبول ایدییورز . آنجق اردونك اکمال واحضاراتندن بر آن کری قالمیه‌جقدر . اردومزك داخلنه ، اجنبی قونترول هیئتلری ، صوقمیه‌جغز . متارکه‌یی ، تخلیه‌نك اجراسی ایچون قبول ایتمك اساسلری دائره‌سنده قابل تطبیق واجرا شرطلر درمیان ایده‌جکز . متارکه ایله برابر تخلیه‌نك باشلامسی اك مهم شرطی ، تشکیل ایده‌جکدر . »

مارتك ٢٤ نجی کونی ماکنه باشنده ، بن ، نوطه‌یه ویریله‌جك اولان جوابی ، هیئت وکیله‌یه بیلدیردم . هیئت وکیله‌ده آنقره‌ده حاضرلادقلری برجواب صورتنی بکا بیلدیرمشلردی . ایکی جواب صورتلری آره‌سنده بعض فرقلر کورولدی . نهایت ٢٤/٢٥ مارت کیجه‌سی هیئت وکیله ایله سیوریحصارده برلشه‌رك ، جوابی نوطه‌یی بالمذاکره تثبیت ایتمکه ، قرار ویردك .

افندیلر ، استانبولده‌کی مأمور مخصوصمزك ، خارجیه وکالتنه کشیده ایتدیکی ٢٥ مارت تاریخلی شیفره تلغرافنه نظراً ، مأمور مخصوصمز توفیق پاشا ایله کوروشمش.. توفیق پاشا ، متفقلرك ، پادشاهك حکومتنه ویردکلری عینی نوطه‌یی آنقره‌یه تبلیغ ایدرك آلنه‌جق جوابك کندیلرینه بیلدیرلمسنی رجا ایتدکلرینی سویله‌مش . مأمورمز توفیق پاشایه حق کلامك یالکز متارکه تکلیفی خصوصنده‌می یوقسه عموم مسائلده‌می آنقره‌یه عائد اولدیغنی صورمش ، توفیق پاشا بوکا جواب ویرمه‌مش. مأمورمزك، عزت پاشادن نه کبی خبرلر آلدیغی سؤالنه ، توفیق پاشا شوجوابی ویرمش : عزت پاشا یاقینده قونفرانسك انعقاد ایده‌جکنی وهرحالده افراطه وارلمامسنی بیلدیرییور .

افندیلر ؛ سیوریحصارده متارکه تکلیفنه عائد اولان نوطه جوابنی قرارلاشدیردقدن صوکره هیئت وکیله آنقره‌یه عودت ایتدی . فقط بوجوابی ویرمکه وقت قالمه‌دن پارسده انعقاد ایدن ناظرلر قونفرانسنك ٢٦ مارت ٩٢٢ – ٣٣٨ تاریخلی ایکنجی برنوطه‌سی آلندی . بونوطه ، ائتلاف دولتلرینك ، صلح اساساتی حقنده‌کی تکلیفلرینی ، احتوا ایدییوردی . بوتکلیفلرك خطوط اساسیه‌سی شونلردی:

« کرك تورکیاده ، کرك یونانستانده اقلیتلرك مدافعهٔ حقوقنه وبوبابده وضع اولنه‌جق قواعدك تطبیقنه جمعیت اقوامك دخی اشتراك ایتدیرلمسی؛ شرقده برارمنی یوردینك تشکیلی ، وبوایشه‌ده کذلك جمعیت اقوامك اشتراك ایتدیرلمسی ؛

بوغازلرك سربستیسنی تأمین ایچون کالیپولی شبه جزیره‌سنده و بوغازلر حوالیسنده غیر عسکری برمنطقه تشکیلی ؛

تراکیا حدودینك تکیر داغنی بزه‌وقرق کلیسا ، بابا اسکی‌وادرنه‌یی یونانلیلره براقه‌جق صورتده تثبیتی؛

بزده قاله‌جق اولان ازمیرك روملرینه‌ویونانلیلرده قاله‌جق اولان ادرنه‌نك تورکلرینه، اشبوشهرلرك اداره‌سنه عادلانه‌برصورتده اشتراك ایده‌بیلمك امکانی‌ویرمك مقصدیله مناسب براصولك قرارلاشدیرلمسی؛

صلحی متعاقب استانبولك ائتلافجیلرجه تخلیه‌سی ؛

سه‌ور پروژه‌سی ایله التی بیك کشیدن مرکب اولان تورك قوای مسلحه‌سنك سکسان بش بیکه ابلاغی وسه‌ور پروژه‌سنده اولدیغی کبی عسکرلرمزك اجرتلی عسکر اولمسی .

سه‌ور پروژه‌سنده‌کی مالی قومیسیونك الغاسیله برابر دول ائتلافیه‌نك اقتصادی منافعنی ، دیون عمومیه‌نك ویزه تحمیل اولنه‌جق تضمینات حربیه‌نك تأمین تسویه‌سی خصوصنده تورك حاکمیتیله قابل تألیف براصولك تعیینی .»

عدلی واقتصادی قاپیتولاسیونلرده تعدیلات اجراسی ضمننده بر قومیسیونك تشکیلی . »

افندیلر ، ائتلاف دولتلرینك متارکه تکلیفنه عائد اولان ایلك نوطه‌لرینك محتویاتی تحلیل ایدلدکدن وایکنجی مفصل نوطه‌لرینك احتوا ایلدیکی شرائط کورولدکدن صوکره استانبول حکومتی‌ده برابر اولدیغی حالده علیهمزده امحاکار تشبث ومساعی ایله یکی برصفحه آچدقلرینه حکم ایتمك طبیعی ایدی . بوکا قارشی وضعیتی غایت جدی تلقی ایتمك واساسلی ، بیوك برمجادله‌یه حاضرلانمق لازم کلیوردی .

اولا ، بزه تکلیف اولنان شرائطك ماهیتنی، ملته وجهان افکارینه ، تشریح ایتمك مناسب ایدی. بونقطهٔ نظرلردن هیئت وکیله‌یه اشعارانده بولندم .

هرایکی نوطه‌یه ، ٥ نیسان ٣٣٨ تاریخنده ویریلن جوابمزك اساس نقطه‌لرینی ، خاطرلاته‌یم :

متارکه‌یی اساس اعتباریله قبول ایتدك . فقط شرط اساسی اوله‌رق متارکه ایله برابر تخلیه عملیه‌سنه ابتدار اولنمسنی ، الزم عد ایتدك . متارکه مدتنك آناطولونك تخلیه مدتی اولان درت آیدن عبارت اولمسنی تکلیف وتخلیه ختامنده ،مذاکرات اولیهٔ صلحیه نتیجه‌لنمه‌مش اولورسه ، متارکه‌نك کندیلکندن اوچ آی دها امتدادینه موافقت ایلدك .

تخلیه‌نك طرز اجراسی ایچون‌ده تکلیفمز شو ایدی :

متارکه مبدأندن اعتباراً ایلك اون بش کون ظرفنده (اسکیشهر – کوتاهیه – آفیون قره‌حصار) خط عمومیسنك ومتارکه مبدأندن درت آی ظرفنده ازمیر دخی داخل اولدیغی حالده ، اراضیٔ مشغوله، تماماً تخلیه ایدیله‌جکدر .

متارکه حقنده‌کی تکلیفلرمز ، دول متفقه‌جه قبول ایدلدیکی تقدیرده ، صلح تکلیفلرینی تدقیق ایچون ، اوچ هفته ظرفنده مرخصلرمزی ، تقرر ایده‌جك شهره ، کوندرمکه آماده اولدیغمزی بیلدیردك .

بو نوطه‌مزه ١٥ نیسان ٣٣٨ ده جواب ویردیلر . بالطبع منفی ایدی . بزده ٢٢ نیسانده بوکا جواب ویردك. بوجوابمزك نهایتنده ، متارکه مسئله‌سنده مطابقت حاصل اولمسه بیله، صلح مذاکراتنی تأخیر ایتمه‌نك موافق اولمیه‌جغنی بیلدیردك. ازمیتده برقونفرانس طوپلانمسنی تکلیف ایتدك . بومخابرات دخی نتیجه‌سز قالدی . بکقوزده ویا وندیکده برقونفرانسك اجتماعی مکرراً موضوع بحث اولدی . فقط نهائی ظفرمزك تحققی آننه قدر ، بونلرك هیچ بری تحقق ایتمدی .

---

§ محترم افندیلر ؛ بزم باش قوماندانلغمزه عائد ٥ آغستوس ٣٣٧ تاریخلی قانونك آیریجه برتاریخچه‌سی واردر . آرزو بیوروررسه‌کز ، بوخصوصده هیئت علیه‌کزی برآز تنویر ایده‌یم .

باش قوماندانلق قانونی ، برنجی دفعه ٣١ تشرین اول ٣٣٧ ده ؛ ایکنجی دفعه ٤ شباط ٣٨ ده ؛ اوچنجی دفعه ٦ مایس ٣٨ ده تمدید ایدلدی . هردفعه‌سنده مخالفلرك کوناکون تنقیدات و تعریضاتی وقوع بولدی. بالخاصه اوچنجی تمدیدی ، مهمجه بروقعه حالنده اولدی .

٦ مایس ٣٣٨ کونه تقدم ایدن کونلرده ، زمانی کلدیکی ایچون قانونك تمدیدی ، مجلسده

موضوع بحث اولمش، بن ؛ راحتسزلغم مناسبتیله مجلسده حاضر بولنهمامشدم . ٥ مایس کونی آقشامی اقامتگاهمه کلن هیئت وکیله ، وضعیتی شویله ایضاح ایتدی : مجلسده مخالفلر ، بنم ؛ باش قوماندانلقده قالهمی ایستهمیورلر . برچوق مناقشهلی مذاکرادن صوکره مسئله ، رأیه وضع اولنمش ، اصولاً لازم کلن اکثریت حاصل اولمهمش یعنی باش قوماندانلق قانوننك تمدیدی قبول ایدلهمش. هیئت وکیله بالخاصه ارکان حربیهٔ عمومیه ریاستی ومدافعهٔ ملیه وکالتی، که وضعیت عسکریه یی یاقیندن تعقیب ایدن مقاملردر، فوق العاده متأثر اولمشلر . مجلسك کوستردیکی حالت روحیه قارشوسنده کندیلرینك ده وظیفهیه دواملرنده برفائده اولمیه جغنی درمیان ایدهرك ، استعفایه قالقیشدیلر .

اردو ، مجلس رأیی اظهار ایتدیکی دقیقهدن اعتباراً ، قوماندانسز قالمشدی . ارکان حربیهٔ عمومیه رئیسی ، وهیئت وکیلهده ، استعفا ایتدیکی تقدیرده مملکتك ادارهٔ عمومیهسنده شایان تأمل شدید بر بحرانك وقوعی غیر قابل اجتناب ایدی . اونك ایچون کرك ارکان حربیهٔ عمومیه رئیسنه و کرك هیئت وکیلهیه دها یکرمی درت ساعت صبر وانتظار ایتلرینی رجا ایتدم . مملکتك ومقصد عمومینك منفعت عالیهسی نامنه ، بن ده ، باش قوماندانلق وظیفهسنی ایفایه دوام قرارینی ویردم وبونی هیئت وکیلهیهده بیلدیردم .

ایرتسی کونی ، یعنی ٦ مایس ٣٣٨ ده برجلسهٔ خفیهده ، مجلسه ایضاحات ویرهجکمی بیلدیردم . ایضاحاتدن اول ، باش قوماندانلق علیهنده سوز سویلهمش اولان ذواتك مطالعهلرینی ، مجلس ضبطلرینی کتیرهرك ، برر برر تدقیق ایتمش بولونیوردم .

افندیلر ؛ هیئتکزی فضله یورمهمق ایچون عرض ایتدیکم جلسهٔ خفیهدهکی بیاناتمی خلاصه ایله اکتفا ایدهجکم :

« افندیلر » دیدم ، باش قوماندانلق وباش قوماندانلق قانونی مسئلهسنده ، مبدأنده اولدیغی کبی ، بوکونده، قانونك ، عدم لزومندن یاخود لزوم تعدیلندن بحث ایدن، وباش قوماندانلغك موجودیتندن مشتکی اولان ، ذوات واردر. بومشتکیلرك، دائما عینی ذوات اولدیغی کوروله جکدر . بن ، لزومسز بر موقعك ، بر مقامك مطلقا ادامهسی طرفداری دکلم . هرهانکی بر مقامك ، لایسئل اولهجق صلاحیتلره مالکیتنی ، تأمین ایدهجك قانونلرکده طرفداری دکلم . آنجق، باش قوماندانلق مقامنك وبومقامه صلاحیت بخش ایدن قانونك لزوم وعدم لزومنه قرار ویره بیلمك ایچون وضعیت عمومیهنك، وضعیت عسکریهنك ، لایقیله تدقیق ومطالعهسی ایجاب ایدر . بونقطهیه دائر قناعتمی عرض ایتمهدن اول باش قوماندانلغك وقانوننك عدم لزومی حقنده سوز سویلهمش اولان ذواتك ، بعض افادهلرینی حسب برابر مطالعه ایدهلم .

مثلا ، صالح افندی ، (ارضروم مبعوثی) بنم ، مجلسك حقنی غصب ایتدیکمی ، غصب ایتمك ایستدیکمی سویلیهرك حق صریحمزی ویرمهیز ! دییه فریاد ایتمش .

افندیلر ، آچیق افاده ایدهجکم ، بنی معذور کوریکز . هر بریکزك صلاحیت فوق العاده ایله انتخاب اولنمسنه وصلاحیت فوق العادهیه مالك برمجلسك تشکلنه وبومجلسك، مملکتك مقدراتنه واضع الید برصلاحیت اکتساب ایتمسنه چالیشانده بنم! بونده موفق اولمق ایچون الك یاقین آرقداشلرمله فکرمجادلهسی یاپدم . بوتون حیاتمی ، موجودیتمی ، بوتون شرف وحیثیتمی مهالکه القا ایتدم . بناءعلیه بو ، بنم

أثرمدر . بن ، اثريمى تذليل ايله دكل ، اعلا ايله موظفم . صالح افنديدن هيچ اولمازسه ، نىده كنديسى قدر اولسون ، بو مجلسك حقوقيله علاقه‌دار فرض ايتمسنى رجا ايدرم . فضله برشى ايسته‌مم . بو مطالعه‌دن صوكره مجلسك حقنى غصب ايتمك سوزينى ، تماماً صالح افندى‌يه رد واعاده ايدرم . بويله برشى موضوع بحث دكلدر واوله‌مز .

افنديلر ؛ باش قوماندانلق مسئله‌سنك جلسهٔ خفيه‌ده مذاكره‌سى مناسب اوله‌جغنه دائر برتقرير ويرلمش . بوده برچوق صورتلرله سوء تفسيره اوغرامش . مسئله‌نك آچيق جلسه‌ده اولمسى طلب ايدلمش . قره‌حصار صاحب مبعوثى محمد شكرى بك ، جلسهٔ خفيه‌لرله ، ملتدن حقيقتى كيزله‌مك آرزو ايدلديكنى سويله‌مش . بردفعه ، توركيا بويوك ملت مجلسى ، يالكز تشريعى برمجلس مبعوثان دكلدر . صلاحيت اجرائيه‌يى‌ده حائز بولونيور . بويله دخى اولسه ؛ مملكتك ، دولتك ، هردرلو امورينه عائد مقرراتى، وقتندن اول علناً موضوع بحث ايتمك، افشا ايلك، دنيانك هرنه‌سنده كورولمشدر. بالخصوص موضوع بحث مسئله ، دشمن قارشوسنده بولنان براردونك باش قوماندانلغنه عائد اولورسه ، بونى علناً مذاكره ايده‌رك لهده اولديغى كبى عليهده‌ده سويله‌نيان سوزلرى دشمنه ايشيتديرمكده ، منفعت مملكت وارميدر ؟ باش قوماندانك اردو اوزرنده ، بالخاصه دشمن اوزرنده حكمى ، نفوذى ، چوق بويوك اولمق لازمدر . حتى حسين عونى بكك، بوراده بحث ايتديكى راحتسزلغمك بيله،دشمن طرفندن ايشيدلمسى محذورليدر . بوكا ، نه‌لزوم واردى . كوريبورسكزكه مسئله‌نك جلسهٔ خفيه‌ده مذاكره‌سندن مقصد ، محمد شكرى بكك ديديكى كبى ، هيچ بروقت حقيقتلرى ملتدن كيزله‌مك نقطهٔ نظرينه معطوف دكلدر . كاشكه ، علناً مذاكره‌ده برمحذور اولمسه‌ايدى‌ده محمد شكرى بك كرسيدن استدكارينى باغيره باغيره سويلسه‌يدى . بن‌ده محمد شكرى بكك سوزلرنده‌كى معنايى ، مضمرانى ، ملته ايضاح وتفسير ايتسه‌يدم . شكرى افندى بيلسين‌كه ملت اونك‌كبى دوشونيور . شكرى افندى بيلسين كه اونك ديديكى كبى قومديا اوينامييورز . بز ، بورايه قومديا اوينامق ايچون طوپلانمدق . افنديلر ، قومديا اوينايان واوينانان شكرى افنديك كنديسيدر . فقط امين اولسون كه بزاوقومديايه قاپلميه‌جغز . شكرى افندى اوينامق واوينانمق ايستديكى قومديا نتيجه‌سنده، يقالانديغى قانون پنچه‌سندن ، نه‌قدر بويوك برتذلل ايله قورتولديغنى ، اونونه‌جق قدر چوق زمان كچمه‌مشدر .

افنديلر ؛ حسين عونى بك ، باش قوماندانلق قانونى عليهنده ادارهٔ كلام ايدركن ، برطاقم سوزلر صرف ايتمش . مجلس عالى‌يه ، بوطرز حركتله ملتى رذيل ايده‌جكسكز ! ديمش . مسكينلر سوزينى قوللانمش . وظيفه‌لر شخصلرله اولماز ؛ شخص يوقدر، ملت واردر طرزنده دستورلر درميان ايتمش.

كرچه ، اصل اولان ملتدر ، هيئت اجتماعيه‌در . اونك‌ده ارادهٔ عموميه‌سى ، مجلسده متجليدر؛ بوهرير‌ده بويله‌در . فقط ، فردلرده واردر. مجلس ، مملكت ودولت ايشلرينى فردلرله ، شخصلرله يا‌پتقده‌در . هردولتك امورينى تدوير ايدن شخص و شخصلر ميدانده‌در . حقيقتى ، بى‌معنا نظريه‌لره انكاره محل يوقدر .

§ افنديلر ؛ حسين عونى بك ، ايكيده برده ، برطاقم معناسز سوزلرله بياناتمى كسيوردى . كنديسنه آغير اخطارده بولندم . مجلسك ، محله قهوه‌سى اولمديغنى سويلدم . ملتك كعبه‌سى اولان كرسى‌يه ، كنديسندن حرمت ورعايت طلب ايتدم .

افندیلر ؛ سوز سویلین بر ذاتده صلاح‌الدین بکدر . صلاح‌الدین بك ، بزه تعرض ایدوب ایده‌میه‌جکمزی صورمش ایمش .. بزده ایده‌جکز دیمشز .. کندیسی‌ده ایده‌میه‌جکسکز! دیمش.. واقعاً نهایت ایده‌مه‌مشز !.. کندی سوزی اولمش ..

حالبوکه ، تعرضك اسباب تأخیرینی ، لزومی قدر مختلف وسیله‌لرله ، ایضاح ایتدیکمزی ظن ایدییورم . تکرار ایده‌یم‌که تعرض ایده‌جکز . دشمنی وطنمزدن طرد وتبعید ایده‌جکز. بوقرارمزده ثابت بولونیورز . ترددی مستلزم هیچ برسبب ، متصور دکلدر. بوندن بشقه صلاح‌الدین بك دیمش‌که اردو حداعظمیسنه وارمشدر . أوت ، اردومز مکملدر ، فقط ، حداعظمیسنه وارمامشدر. کندیسی کبی برعسکر آرقداشك ، هیئت جلیله‌یه بوطرزده بیاناتده بولنه‌بیلمسی ایچون ، اردونك ایچ یوزینی بیلمسی لازمدر . حالبوکه ، صلاح‌الدین بك ، بوندن چوق اوزاقدر . اردو ایله یقیندن علاقه‌دار اولانلرك سوزی ، یالکز بنم سوزم دکل، بوتون قوماندانلرك سوزی، کندیسنی تکذیب ایتمکده‌در. فقط شبهه‌سز ، اردومزی حدلایقنه ایصال ایده‌جکز. صلاح‌الدین بکك مهم سوزلرندن بری‌ده ، بزم اك مهم وظیفه‌مز ، سیاست یاپمقدر طرزنده‌کی مطالعه‌سیدر. خایر افندیلر ؛ بزم مهم واصل اولان وظیفه‌مز ، سیاست یاپمق دکلدر. بزم وبوتون مملکت وملتك بوکون، یگانه وظیفه‌سی، طوپراقلرمزده بولنان دشمنی سونکولرمزله طرد ایتمکدر . بونی یاپه‌مدقجه ، سیاست بر لفظ بی‌معنادن عبارت قالیر . مع‌هذا ، بردقیقه ایچون ، صلاح‌الدین بکك سوزلرینی قبول ایده‌لم ! بوکا ، بن مانعمی‌یم؟ باش قوماندان مانعمیدر ؟ بو سوزك باش قوماندانلق قانونیله نه‌مناسبتی واردر ؟ آکلاشیلیورکه بر ممانعت وبرمباینت متصوردر . بن ، ملی مقصدك ، تأمینی ایچون ، یگانه چاره‌نك ، محاربه ومحاربه‌ده موفقیت اولدیغنی سویلیورم . بوتون قدرتمزی ، بوتون منابعمزی ، بوتون وارلغمزی اردویه ویره‌جکز . اقتدارمزی، دنیایه‌طانیته‌جغز وآنجق اوندن‌صوکره، ملتی، انسان‌کبی یشاتمق ممکن اوله‌جقدر!دییورم.

صلاح‌الدین بك، ایشته بوذهنیتی، عقلنجه سیاست یاپمغه مانع تصور ایدییور و سیاستله حل‌مسئله ایدیله‌جکی ذهابنده بولونیور . برده ، صلاح‌الدین بك دیبورکه ، بوکونکی وضعیت عسکریه‌نك مال اولدیغی مصارفی تدقیق ایتمك ایچون ، باش قوماندانلغك موجودیتی برحائلدر .

افندیلر ، بودوغرو دکلدر . باش قوماندان ، مجلسی ؛ منابع مالیه‌یی تدقیقدن نه‌وقت منع ایتمشدر؟ منابع وارداتمزله نه‌یاپه‌بیله‌جکمز حقنده‌کی اندیشه، بلکه‌هرکسدن زیاده بنی مشغول ایتمکده‌در. یالکز، بن ، اردومزك موجودیت وقوتنی ، پاره‌مزله متناسب بولمدیرمق نظریه‌سنی قبول ایدنلردن دکلم ، « پاره‌مز واردر، اردو یاپارز ؛ پاره‌مز بیتدی ، اردو انحلال ایتسون .. » .. بنم ایچون بویله برمسئله یوقدر . افندیلر ، پاره واردر ویا یوقدر ، ایستر اولسون ایستر اولمسون ، اردو واردر واوله‌جقدر . بونقطه‌ده برخاطره‌می‌ده احیا ایده‌یم ؛ بن ایلك دفعه بوایشه باشلادیغم زمان ، اك عاقل ومتفکر یشایان برطاقم ذوات بکا صوردیلر : پاره‌مز وارمیدر ؟ .. سلاحمز وارمیدر ؟ یوقدر ، دیدم . اوزمان ، اوحالده نه‌یاپه‌جقسك ؟ دیدیلر . پاره اوله‌جق؛ اردو اوله‌جق وبوملت استقلالنی قورتاره‌جقدر! دیدم. کوریورسکزکه هپسی اولدی واوله‌جقدر .

برطاقم افندیلرده ؛ باش قوماندان ، ملته آنغاریه یاپدیریور دیمشلر ، حالبوکه قانونك مملکتده

آنغاریه‌یی منع ایتدیکندن بحث ایتمشلر . بو دوغرودر افندیلر ؛ فقط احتیاج ، تهلکه ، بزه هرشیئی مشروع کوسترمکده‌در . اردونك احتیاجاتی ، ملته آنغاریه یاپدیرمه‌یی استلزام ایدیبورسه ، بونی یاپیورز واك دوغرو قانون، بودر . ملتك واردونك مغلوب اولماسی ایچون، قانون بوكا مانعدر دیه، لزوملی کوردیکم تدبیری آلمقده تردد ایتمیه‌جکم .

افندم ، قره‌واصف بك‌ده دیمشلرکه ، هریرده باش قوماندان واردر . فقط باش قوماندانلق ایچون آریجه برقانون یوقدر . موجود قوانین عسکریه ، هرقوماندانك اولدیغی کبی باش قوماندانك‌ده وظیفه وصلاحیتنی تعیین وتحدید ایدر وبونی ، علوم تعیین وتثبیت ایدر .

معلومدرکه ، دولتلر ، مختلف اشکال‌ده‌کی حکومتلرله اداره اولنورلر . شکللرینه کوره ، باشلرنده قراللر ، ایمپراطورلر، پادشاهلر بولنور. بعضیلرینك‌ده باشلرنده رئیس جمهورلر واردر. بویله مملکتلرده، باش قوماندان، دولتك رأس کارنده بولنان ذات اولور. بوذات، باش‌قوماندانلق وظیفه‌سنی، یاکندیسی ایفا ایدر ، یاخود برینی توکیل ایدر . بزم بوکونکی شکل حکومتمزه کوره، باش قوماندانلق، مجلسك شخصیت معنویه‌سنده مندمجدر . بناءً علیه ، مجلس فلان ویافلان ذاتی باش قوماندان انتخاب ایتدیکنی افاده ایدنجه بوافاده‌یه قانون دیرلر . قرال ، پادشاه ، ایمپراطورك افاده‌سنه اراده دینديکی کبی مجلسدن صادر اولان ارادات ماليه‌ده ، قانون نامی ویریلیر . بناءً علیه قانون واردر . برمجلسك ، فوق‌العاده برزمانده ، کندیسنه فوق‌العاده وظیفه تودیع ایتدیکی باش قوماندان ؛ قره واصف بکك ، قوماندانلرك وظیفه وصلاحیتلرینی تعیین وتحدید ایتدیکنی اشارت ایتدیکی عسکری جزا قانونیله، داخلیه‌نظامنامه‌سی جرجیوه‌سی داخلنده قالمسی لازمکلن، برقوماندان دکلدر . قره‌واصف بکك، علوم تعیین وتثبیت ایدر ، دیدیکی شی ، بوسبوتون بشقه‌در . علوم وفنون عسکریه ، عسکرلك صفتنی وباش قوماندان اوله‌جق ذاتده بولنمسی لازم‌کلن اوصافی افاده، ایضاح وتعلیم ایدر. بوقسه، انسانلری باش‌قوماندانلغه تعیین ایتمك، قوماندا ایدیله‌جك اردونك صاحب اصلیسی ویا وکلای مشروعه‌سی طرفندن اولور. باش‌قوماندانلق اوصافنی حائز دیین هر آدمك او موقعه کندیلکندن کله‌بیلمسنك ایسه معناسی بوس بوتون بشقه‌در .

قره واصف بك ، برده دیمشکه ، باش قوماندان ، جبهه‌نك کریسنده‌کی اموراه اشتغال ایتمسین ! بو فکر ، خطادر . جبهه‌نك انسان موجودیله ، غداسیله ، لباسیله ، سلاح وجبخانه‌سیله وسائره‌سیله علاقه‌دار اولان باش‌قوماندان ، البته بوتون بونلرك کریده بولنان منابعیله علاقه‌داردر. قره واصف‌بك ، بو، ادعا ایتدیکی فکری ، هانکی کتابده، هانکی ساحه‌ده ، هانکی یرده کورمش ! کرچه، هم جبهه ایله هم‌ده کریده برچوق ایشلرله اشتغال ایتمك کوچدر. برآدم، هم جبهه‌یه قوماندا ایده‌جك، محاربه اداره ایده‌جك، هم‌ده عینی زمانده کری مناطقده برچوق شیلرك اجراسنی تأمین ایده‌جك. بونی برآدام ناصل یاپابیلیر؟ شبهه‌سز یاپار . فقط یاپار دیدیکم زمان باش قوماندان بو آن ، جبهه‌یه قوماندا ایدر . صوکره اورادن قالقار فلان یره کیدر ، اماشه ایشنی یاپار ، فلان یره کیدر ، اکال ایشنی یاپار دیمك دکلدر . بویوك ایشلر درعهده ایتمه‌مش انسانلرك ، بو خصوصده‌کی ترددلرینی، معذور کورملیدر. باقیکز! سزه برمثال سویلیه‌یم : بن ، چوق عجمی قوماندانلر کوردم. مثلا، برآلای‌قوماندانی ، یکی فرقه قوماندانی اولمش، ویا بر فرقه قوماندانی یکی قول اردو قوماندانی اولمش ، بر آزده تجربه‌سز ! هنوز اکتساب تجربه‌یه زمان بولامادن مشکل وضعیتلر قارشوسنده قالمش ، مدت عمرنده بر فرقه‌یه آلیشمش ایکن ، دشمن

قارشوسنده ایکی ویا اوچ فرقه‌یه بردن قوماندا مجبوریتنده بولونجه ، دوچار تردد ومشکلات اولمسی صحیحدر . بر فرقه‌یه قوماندا ایتدیکی زمان ممکن اولدیغی قدر ، بوتون فرقه جزءتاملرینی نظری آلتنده بولندیرمق وسوق‌واداره ایتمک امکانه مالک اولان بر عجمی قوماندان ، ایکی اوچ فرقه‌نك نظرندن اوزاق موضعلرده ، محاربه‌سنی اداره‌یه مجبور اولدیغی زمان ، کندی کندینه ، بن هانکی فرقه‌نك یاننده بولنه‌یم ، اونکمی ، بونکمی ؟ اوراده‌می ، بوراده‌می ؟ دییه صوریار . .

خایر ! نه اوراده بولنه‌جقسك ، نه‌ده بوراده ! اویله بر یرده بولنه‌جقسك‌که ، هپسنی اداره ایده‌جکسك . او زمان بن هیچ برینی لایقیله کوره‌مم ! دیر . طبیعی کوره‌مزسك ، البته کوزلرکله کوره‌مزسك ! عقل و فراستکله کورمك لازمدر .

واصف بك ، برمطالعه‌سنده دیمش‌که ، بوستاریه محاربه‌سندن صوکره ، ایشته حالا قیپردایه‌مدق ، قیپردایه‌مپورز . بو سوز ، بعضیلرینك براوو سسلریله وآلقیشلریله قارشیلانمش .

افندیلر ، بوندن چوق متأثر ومتأذی اولدم . چوق عجائب دویدم . اردونك قیپردانامه‌سنی وقیپردامیه‌جغنی ادعا ایدن بر غائلك سوزلرینی آلقیشلامق ، جداً چوق غریبدر . رجا ایدرم ، بونی بوراده کومه‌لم ، کیمسه ایشیتمه‌سین !

ایشته افندیلر ، باش قوماندانلغك عدم لزومنی اثبات ایتمك ایچون سویلانن سوزلرك ، بللی باشلیلری بونلردن عبارتدر . بن‌ده بو سوزلره ویره‌بیله‌جکم جوابلر ایشیدلدی . بوندن صوکره‌کی محاکمه وقرار مجلسه عائددر . یالکز ، برحقیقتی نظردقته وضع ایتمك مجبوریتنده‌یم . مجلس عالینك ، باش قوماندانلغك لزومنه قانع بولندیغنه شبهه ایتمه‌مکله برابر ، مخالفتك ، هیچ براساسه مستند اولمیان تظاهراتی ، مجلس قرارینی ، شایان آرزو اولمیان بر نقطه‌ده ، تظاهر ایتدیردی . بونك نتیجه‌سی نه اولدی ، افندیلر ، بیلیورمیسکز ؟ باش قوماندانلق ایکی کوندر ، مغلق و معلق بولونیور . بو دقیقه‌ده اردو ، قوماندانسزدر . اکر بن ، اردویه قوماندا ایتمکده دوام ایدیورسه‌م غیر قانونی قوماندا ایدیورم . مجلسده تجلی ایدن رأیه کوره ، درحال قوماندادن کف ید ایتمك ایسترم و باش قوماندانلغمك ختام بولدیغنی حکومته ابلاغ ایتدم . فقط غیر قابل تلافی بر فاجعه میدان براقمق مجبوریتی قارشوسنده بولندم . دشمن قارشوسنده بولنان اردومزی ، باشسز براقیلامزدی . بناءً علیه ، براقدم ، براقدم وبراقه‌میه‌جغم . »

محترم افندیلر ؛ بو جلسهٔ خفیه‌ده ، مخالفلرك ، حکومتی و اردویی ییقمق ایچون اوته‌دن بری قورجالادقلری دها بر طاقم مسائل اوزرنده ، عادتا مبارزه طرزنده مناقشه‌لر اولدی . نهایت لزومی کبی تنور ایدن مجلس عالی ، رأیی شویولده اظهار ایتدی : ۱۱ رد ، ۱۵ مستنکفه قارشی ۱۷۷ رأیله باش قوماندانلق قانونی تمدید ایتدی .

افندیلر ؛ اوچ آی صوکره ، یعنی ۲۰ تموز ۳۳۸ تاریخنده ، تکرار باش قوماندانلق قانونی ، اصولاً موضوع مذاکره اولدی . بودفعه ، مجلسه وقوع بولان عمومی بیاناتمدن برقسمنی عیناً عرض ایتمه‌مه مساعده‌کزی رجا ایدرم . دیمشدم‌که : « آرتق اردومزك قوهٔ معنویه ومادیه‌سی ، فوق‌العاده

هیچ بر تدبیره احتیاج حس ایتدیرمکسزین ، آمال ملیه‌یی کمال امنیتله استحصال ایده‌جك مرتبه‌یه واصل اولمشدر . بو سببله فوق‌العاده صلاحیتلرك ادامه‌سنه لزوم و احتیاج قالمدیغی قناعتنده‌یم .

بو کون ، زوالنی کورمکله ممنون اولدیغمز بو احتیاجك ، بوندن صوکره‌ده تحصلنی کورمه‌مکله بختیار اوله‌جغز . باش قوماندانلق مقامنك تمادیسی ، اولسه اولسه میثاق ملیمزك روح اصلیسیله‌مترافق نتیجهٔ قطعیه‌یه واصل اوله‌جغمز کونه قدر دوام ایدر . نتیجهٔ مسعوده‌یه امنیتله واصل اوله‌جغمزه ، شبهه یوقدر . او کون ؛ قیمتلی ازمیرمز ، کوزل بروسه‌مز ، استانبولمز ، تراکیامز آنا وطنه التحاق ایتمش اوله‌جقدر . او مسعود کونك حلولنده ، بوتون ملتله برابر ، الك بیوك سعادتلری ادراکله‌مشرف اوله‌جغز . بنم بشقه‌جه ، ایکنجی برسعادتم اوله‌جقدرکه اوده ، دعوای مقدسمزه باشلادیغمز کون ، بولندیغم موقعه وجوع ایده‌بیلمکلکم امکانیدر . سینهٔ ملتده سربست بر فرد اولمق قدر ، دنیاده بختیارلق وارمیدر ؟ واقف حقایق اولان ، قلب و وجدانده معنوی ومقدس حظلردن بشقه فرق طاشیایان انسانلر ایچون ، نه قدر یوکسك اولورسه اولسون ، مادی مقاماتك هیچ بر قیمتی یوقدر . »

افندیلر ، بو مذاکره‌لك نتیجه‌سی ، بلامدت ، باش‌قوماندانلغك عهده‌مه تودیعنه اقتران ایتدی .



محترم‌افندیلر ، مخالف غروپك مجلسده‌کی فعالیتی ، بزی بر آزدها کندیسیله اشتغال ایتدیره‌جکدر . ایکنجی غروپ عنوانی طاقینان مخالف حزب ، منفی مقاومتلری ، اوزون‌مدت تجربه ایتدی . اجرا وکیللرینك صورت انتخابنه دائر ٨ تموز ٣٣٨ تاریخلی‌قانونله اجرا وکیللرینك واجرا وکیللری‌رئیسنك دوغریدن دوغری‌یه مجلسجه رأی خفی ایله انتخابلری تأمین اولندی . بو صورتله ، اجرا وکیللری ریاستندن ، بالفعل اوزاقلاشدیرلمش اولدیغم کبی ، وکیللرکده بنم کوستره‌جکم نامزدلر میاننده انتخاب اولنمق قیدی رفع ایدلمش اولدی .

مخالف غروپ ، بوندن صوکره تعرضه کچدی . رؤف بکی اجراوکیللری هیئتی ریاستنه کچیرمکه تشبث ایتدی . بونده موفق‌ده اولدی . مخالفلرك مضمراتنی آکلایوردم . بونکله برابر ، رؤف بکی نزدیمه دعوت ایتدم . مجلس اکثریتنك کندیسنی‌اجرا وکیللری‌رئیسی انتخاب‌ایتمکه متمایل اولدیغنی ، بونك‌نجه‌ده مناسب کورولدیکنی سویلدم . رؤف بك ، متردد بر وضعیت کوستردی . هیئت وکیله ریاستنك بروظیفه‌سی یوقدر ، دیدی . رؤف بك دیمك ایستیوردی‌که ، بیوك ملت مجلسنك رئیسی ، وکیللر هیئتنك‌ده رئیس طبیعیسیدر . هیئت وکیله مقرراتی ، اونك طرفندن تصدیق ایدلمدکجه مرعی اولمازه بوکا نظراً ، اجرا وکیللری رئیسنك برصلاحیتی وسربستیسی یوقدر . فی‌الحقیقه ، تشکیلات اساسیه قانونی موجبنجه اویله ایدی . مع هذا ، بالنتیجه اجرا وکیللری ریاستنی قبول ایتدی . رؤف بك ، ١٢ تموز ٣٣٨ تاریخندن ٤ آغستوس ٣٣٩ تاریخنه قدر بووظیفه‌ده قالدی .

افندیلر ، بر نقطه ، نظر دقتکزی جلب ایتمشدر . قره واصف بکله رؤف بك ، مخالفتك

تشکیلنده ، تقویه وادارهسنده ، ایلك کوندن ، برابر ، و مدیر بولونیورلر . فقط رؤف بك ، آچیقدن ایکنجی غربه کچمیهرك ، بزم ایچمزده قالمق وضعیتنی اختیار ایدییور . بو حال ، اوچ سنه دوام ایتدی . رؤف بك ، نهایت کندی تعبیری وجهله « ظاهراً برابر بولنمغه امکان قالمدیغی زمان » آیریلغنی اعلان ایتمك مجبوریتنده بولندی .

افندیلر ؛ مخالفلرك ، مجلسده اردو علیهنه آچدقلری جریان ، دوام ایدییوردی. متمادیاً وحرارتلی بر طرزده ، اردونك تعرض قابلیتی اولمدیغندن و آرتق سیاسی تدابیرله حل و انتاج مسئله ضروری بولندیغندن قوتلی بر طرزده بحث ایدییورلردی .

حقیقت حالده اردومز ، احتیاجات و نقصانلرینی اکمال ایتمك اوزره بولونیوردی . بن ، دها حزیران اواسطنده تعرضه قرار ویرمشدم . بوقرارمدن ، جبهه قوماندانی ایله ارکان حربیهٔ عمومیه رئیسی و مدافعهٔ ملیه وکیلی ، یالکز ، بونلر خبردار بولونیورلردی . عرض ایتدیکم تاریخلرده ، ازمیت ، آطه بازاری استقامتنده بر سیاحت وسیلهسیله حرکت ایتدیکم زمان ، آنقرهده ، ارکان حربیهٔ عمومیه رئیسی فوزی پاشا حضرتلریله کوروشدکدن صوکره ، او زمان مدافعهٔ ملیه وکیلی بولنان کاظم پاشا حضرتلرینی صاری کوی استاسیوننه قدر برابر کوتورهرك اورایه دعوت ایتدیکم جبهه قوماندانی عصمت پاشا حضرتلریله برلکده تعرض ایچون استحضاراتك سرعت اکمالی حقنده مقررات اتخاذ ایتدك .

§ افندیلر ؛ آرتق بویوك تعرضدن بحث ایتمك زمانی کلدی. بیلیرسکزکه سقاریا میدان محاربهسندن صوکره ، دشمن اردوسی ، بویوك و قوتلی بر غروپله (آفیون قره حصار ـ دوملی پیکار) آرهسنده بولونیوردی . دیکر قوتلی بر غروپیلهده (اسکیشهر) منطقهسنده ایدی . بو ایکی غروپ آرهسنده ، احتیاطلری واردی . صاغ جناحی ، (مندرس) حوالیسنده بولندیردیغی قوتلرله؛ وصول جناحیده ازنیق کولی شمال و جنوبندهکی قوتلریله محافظه ایدییوردی . دینیلهبیلیرکه ، دشمن جبههسی ، مرمرهدن مندرسه قدر اوزایوردی .

دشمن اردوسی تشکیلاتی ؛ اوچ قول اردو وبعض مستقل قطعات حالنده ایدی . اوچ قول اردوسی اون ایکی فرقهدن مرکب ومستقل قطعات آیریجه اوچ فرقهیه بالغ اولمقده ایدی . بز ، غرب جبههسندهکی قوتلرمزی ، ایکی اردو حالنده تشکیل و تنسیق ایتمش ایدك . بوندن ماعدا ، دوغریدن دوغری‌یه جبههیه مربوط تشکیلاتمزده واردی . بزم بوتون قطعاتمز اون سکز فرقه تشکیل ایدییوردی . بوندن بشقه اوچ فرقهلی برسواری قول اردومز ودها ضعیف موجودلی آیریجه ایکی سواری فرقهمز واردی . تشکیلاتی مختلف اولان مخاصم ایکی اردو مقایسه ایدیلیرسه ، طرفین انسان وتفنك قوتلری ، تقریباً یکدیکرینه معادل بولونیوردی . یالکز یونان اردوسنك ماکنهلی تفنك ، طوپ ، طیاره ، وسائط نقلیه ، جبخانه و فنی مالزمه نقطهٔ نظرندن ، دنیانك سربست ومظاهر صنایعنه استناد ایتمك اعتباریله ، محسوس تفوقی واردی . دیکر طرفدن ، بزم اردومز سواری مقداری اعتباریله تفوقی حائز بولونیوردی .

بوراده ، بالمناسبه برنقطهیی قید ایتملی‌یم . اردولرمزدن برینك ، ایکنجی اردونك قوماندانی الیوم شورای عسکری اعضاسندن شوقی پاشا حضرتلری ایدی . برنجی اردومزك قوماندانی مالطهدن

گلمش اولان احسان پاشایه ویرمش ایدك . احسان پاشانك ، كنديسنى ديوان حربه قدر ايصـال ايدن ناېجا افعال و حركاتندن دولايى اردو قوماندانلغندن اوزاقلاشديرلمسى لازم گلدى . فى الحقيقه ، على احسان پاشا ، اردونك انضباطنى وادارهٔ عموميه سنى چيقماز بريوله دوشوره جك صورتده برخط حركت تعقيب ايتدى . مثلا ؛ اردوسنده مادون قوماندانلرى ، مافوق قوماندانلره اطاعتسزلكه سوق ايده جك وضعيتلر احداث ايتدى .

مثلا ؛ آنبارلرينك موجودينى ، كونلرجه خبر ويرميه رك وخبر ويرديرميه رك ، عمومى اعاشـه بحرانى حكمفرما اولديغى برصره ده آنسزين آنبارلرينك موجودى قالمديغنى وآچلق تهلكه سى بولنديغنى بيلديردى .

مادون قوماندانلرك اطاعتسزلك و وظيفه سزلكنى ترويج و تشـويق سيستمنه داخل اوله رق ، اردونك اطاعت وحس وظيفه سيله اوينايه جق قدر انتريقه يه مستعد اولديغى قناعتنى حاصل ايتديردى .

على احسان پاشانك محسوس اولان اوصاف فارقه سندن باشليجه لرى شونلردى :

الك كوچوك قدمه يه قدر بوتون اردوسنه ، اهميتلى اهميتسز هر ايشـك وهر قرارك آنجق كندى طرفندن ويريله بيله جكنى تلقين ايده رك ، بوتون اردوسنده ، يالكز كنديسنك صاحب قدرت اولديغى ظن ايتديرمك . بويوكلرينه متفوق اولديغى هركسه اثبات ايتمك انديشه سنده بولنمق . بويوكلرينك كرك رسمى ايش وكرك خصوصى خط حركت نقطهٔ نظرندن اعتبارلرينك دوشكون اولمسنى آراشديرمق . محاربه نقطهٔ نظرندن تدبيرده اصابت واعصابده قوت جهتيله كنديسنى تجربه يه فرصـت بولنمامش اولمقله برابر بوخصوصده آكلاشيلان قاراقتەرى شو ايدى : هرحالنكى بر عدم موفقيتى بهمه حال مادونـنه ويا مافوقنه يوكله مك امكانى دائما دوشونمه سى . احسان پاشا ، رفق و نزاكتله معامله دن دها زياده سرت ورسمى معامله ايله استخدام اولنمنى لزوملى كوستربر .

على احسان پاشانك طبيعت و اخلاقى حقنده اركان حربيه سى رئيسى اولوب اسـتعفايه مجبوريت حس ايدن قائممقام خالد بكك (بالآخره قسطمونى مبعوثى اولمشدر) غرب جبهه سى قوماندانلغنه ويرديكى ٢٠ كانون ثانى ٣٣٨ تاريخلى رسـمى برراپورينك بعض فقره لرينى عيناً عرض ايده جكم . خالد بك ، حرب عموميده ، عراقده ده على احسان پاشا ايله برابر بولنمشدى . بحث ايتديكم راپورده شـو جمله لر واردر :

« . . . .

قوماندانم على احسان پاشا حضرتلرينك كلديكى كوندنبرى مادون قوماندانلرك عزت نفسـنى وشوق وظيفه سنى قيره جق معامله لر ياپمسى وجريان ايدن مخابره آتدن مستبان بيورولمش اوله جنى وجهله جبهه يه قارشى مادونه حس ايتديره جك درجه ده غيرمعقول برمخابره قپوسى آچمسى ، بنلك قوقومى حس ايديلن مطالعه ياريشنه كيريشمسى ، كائناتك تقدير وحرمت ايتديكى جبهه قرارگاهنك نفوذنى آزالتمق ايستديكنى اشراب ايدر برخط حركت تعقيب ايتمسى ، بنى جداً دوشونديردى ومتأثر ايتدى . معاملاتى امكان نسبتنده تعديله چاليشدم . فقط ينه بويوك بر فرق كوره مدم .

. . . .

اخلاقنده مندمج تفرد داعيه سى ، حرص شهرت ، فرط حسد ، صوك درجه برخودبينلك سائقه سيله

باش اولمق ایستدیکی، معاملاتندن و مادون قوماندانلر یاننده نفاقجویانه سوزلرندن استدلال اولونه وردی. ١١ نجی فرقه قوماندانی . . . . استعفاسی ایشتدکدن صوکره بکا محرمانه شفاهاً [علی احسان پاشانک مانعه‌ده ایکن خلاصی ایچون فرید پاشایه مکتوبلر یازدیغنی و علناً انکلیز ماداسنی قبول ایچون ساعتلرجه کندی مواجهه‌سنده بیاناتده و مناقشه‌لرده بولندیغنی] سویلدی . بو افاده‌یی خط حرکتنه نظراً جدی تلقی ایلدم . . . . مادوندن کلن بعض اوراقی جبهه‌یه ، جبهه‌دن کلنی مادونه عیناً تبلیغ ایدرك اعتماد متقابل حسلرینی رخنه‌دار ایتمك طرز حرکتی‌ده ، آیریجه جالب نظردر . مثلا ، شیخ اوان داغنك ضیاعی حقنده‌کی مخابراتك عیناً التنجی اول اردویه و بشنجی قول اردوسنه یازیلان بعض راپورلرك عیناً جبهه‌یه یازلمسی کبی ، بوکا رغماً مذکور حادثه‌نك مسئولیتی ، بشنجی اوردو قوماندانته تحمیل ایتمسی و مشارالیهدن جبهه‌یه شکایتده بولنمسی شبهه آمیزانه دلیل تأسف دکلمیدر .

توحید افکار غزته‌سنده نشر ایتدیردیکی مناقب میاننده متارکه تاریخندن برکون اول موصل جنوبنده (شرقات) ده اسیر اولان دجله غروبینك سبب اسارتی‌ده یالکز اوزمان غروب قوماندانی اولان [شمدی شرق جبهه‌سنده فرقه قوماندانی ایمش] قائممقام اسماعیل حقی بکه عطف ایتمسی‌ده بوقاراقته برنه‌دادر . دجله غروبی ، [٧ ، ٩ ، ٤٣ ، ١٨ ، ٣٣ نجی آلایلرله اوچ آلایدن] مرکبدی . بونلردن بر قسمی آیریجه بشنجی فرقه‌دن ١٣ و ١٤ نجی آلایلرده لقمه لقمه اسیر ویرلدی . متارکه‌دن برکون اول ، ١٣,٠٠٠ کشینك اسیر ویرلمسی ، ٥٠ قدر طوپك ضیاعی ، حقیقتده کندیسنك حال و وضعیته مطابق اوله‌رق ویردیکی برامردن منبعثدر . ایشته بو حال ، موصل ولایتنك ضیاعنی انتاج ایتدی . حالبوکه ، متارکه اوله‌جغی معلوم ایدی . غروبه (کیاره) موضعنه چکیلمك ایچون دیره کتیف ویرلسه‌یدی ، انکلیزلر غروبی اسیر دکل ، مغلوب بیله ایده‌مزدی . بشنجی فرقه‌ده التحاق ایده‌بیلیردی . متارکه اولدیغی زمان اسیر اولان سکنز پیاده آلایی آلده بولنور و موصلده بزده قالیردی . فقط سفیل بردوشونجه ، منفعه غایه چالشدر .

مناقبنده ، دجله بوینده‌کی بوتون موفقیات و (طاوزند) ك اسارتی شرفی ، نفسنه حصر ایلمشدر . . . . . هر موفقیتی نفسنه حصر ایدرك نشریاتدن مقصدی ، افکار عمومیه‌یی اغفال ده ورتیله شهرت و موقع تأمین ایلمکدر . مشاهیرك مناقبنی نشر ایتمك ، ملتده تفاخر حسلرینی ادامه ایدر و لازمدر . فقط تاریخك مسئول ایده‌جکی ذواتك حرکاتی مفاخر میاننده ذکر ایتمك ، تاریخی لکه‌لر و احفادی یاکلش قناعتلره سوق ایدر .

جنرال (مارشال) ك [یارین زواله قدر موصلی ترك ایدیکز ، عکس حالده اسیر حربسکز] امرینی آلدیغی زمان او متعظم پاشا حضرتلری ، سنجار چولنی کجه‌رك نصیبینه کیتمك ایچون جنرال (مارشال) دن بر تذکرهٔ رسمیه ایله محافظ اوله‌رق ایکی زرهلی اوتوموبیل ایستدی و بونلرك حمایه‌سنده ناشر بکله (الیوم مدافعهٔ ملیه وکالتی مستشار معاونی ناشر پاشادر) بنی موصلده براقه‌رق نصیبینه کیتدی . عشائر نزدنده حکومتك نفوذ معنویسنی‌ده قیردی و بو حالی کورنلرك وجدانی صیزلادی . محافظسز زاخو طریقیله کیده‌بیلیردی ویاخود سواری آله‌رق چولدن کیده‌بیلیردی . حلبده انکلیز جنرالندن شخصی ایچون ترن مخصوص ایستدی و یولده حقارته معروض اولمامسی ایچون ترنه محافظ وضع ایدلمسنی طلب ایتمسکی‌ده اونوتمدی . ایجابنده حیاتنك و راحتنك محافظه‌سی ایچون شرف ملی‌یی اونوتان پاشا

حضرتلرينك ، اخلاقنه مثال اولمق اوزره بالاده‌كی وقايعی ذكر ايتدم . . . .
سابق قوماندانمه خوش كورونمدم . چونكه حرصنی تطمين ايتمدم ومداخلنده بولنمدم . . . .
ملت ؛ ملی اردويی تشكيل ايدن و ظفرلر قازانان بويوك قوماندانلر كبی نجيب روحلی ، حسن نيت
صاحبی رهبرلره ، قوماندانلره محتاجدر . اردوده اتحادك وآهنكك بوزولمسنه ، شوق وظيفه‌نك تنقصنه
خدمت اولانلر ، داهی‌ده اولسه‌لر ، مضر برشخصيتدرلر . بن ، چكيلن المكاری بيليديكم . . . . .
كيريشلن مجاهده‌ده موفقيتی آرزو ايتديكم ايچون - ناموسمه ومقدساتمه قسماً غرض وعوض تحتنده
اوليه‌رق - بومعروضاته جرأت ايتدم . ايرانده ، قافقاسيه‌ده اوزون مدت ياوروله‌نی يابان [شمدی
برنجی اردو حركات شعبه‌سی مديری] بيكباشی جميل بك ، صوك كونلرده بكا [اينكه علی احسان پ...
حركات مليه‌نك بدايتنده آناطولوده بولنمدی . مالطاده بولنديغی ايی اولدی . عكس حالده مطلق آنقيری
برحركت تعقيب ايدردی] ديدی .

قارانته‌رنی بك‌ايی بيان جميل بك ، بك دوغروسويله‌مشدر . . . . . جنابحقدن [مارسرماد ...
ربم كوش كوسترمه‌سين !] تمنياتنده بولنورم . »

افنديلر ؛ علی احسان پاشا ، مجلسده‌كی مخالف غروب رؤساسيله‌ده ، ارتباط ومخابره‌ده بولونيوردی .
كنديسنك قوماندانلغنه نهايت ويريله‌رك حقنده معاملهٔ قانونيه‌يه دوام ايدلمك اوزره مدافعهٔ مليه وكالتی
امرينه ويرلمسنی تنسيب ايتديكم ١٨ حزيران ٣٨ كوننك فرداسنده يعنی ١٩ حزيران تاريخنده ، اوزمـ...
تورکيه‌بويوك‌ملت‌مجلسی رئيس ثانيسی بولنان رؤف بكدن احسان پاشا ايله علاقه‌يی كوستير ماكنه باشنده
وشيفره تلغراف آلمشدم . بالمناسبه عرض ايتمشدم . بوتاريخلرده آطه‌پازاری ، ازميت استقامتنده سياحتده
بولونيوردم . رؤف بك ، تلغرافنده ديپوردی‌كه : « برنجی‌اردوقوماندانی علی‌احسان‌پاشانك عزل‌ايدلـ...
ديوان حربه توديع ايدلمك اوزره قونيه‌يه سوق اولنديغنه دائر مجلس محيطنده موجب قيل و قال اولان
برروايت واردر . . . . »

افنديلر ؛ برقوماندانك عزل ونصبی ويا ديوان حربه توديعی معامله‌سنك و قوعندن بركون كچمدن
مجلسجه قيل وقال اوله‌بيله‌جك برروايت تشكيل ايتمسی ومجلس رئيس ثانيسنك بونی بندن استيضاحه لزوم
كوره‌جك قدر علاقه‌دار اولمسی جالب دقت دكليدر ؟ رؤف بكه طرفمدن ايجاب ايدن جواب ويرلدی .
برنجی اردو قوماندانلغی برمدت وكالتله اداره اولندی . فقط ، اصالةً برذاتك تعيينی لازمدی . موسقوا
سفارتندن عودت ايتمش اولان فؤاد پاشانك برنجی اردو قوماندانلغنی قبول ايدوب ايتميه‌جكی حقنده نقطهٔ
نظرينی استمزاج ايتدم . آكلادم‌كه ، جبهه قوماندانلغی يابمش اولديغندن جبهه قوماندانی امرينه كيرمه‌يه
متمايل دكلدر . مدافعهٔ مليه وكيلی بولنان كاظم پاشا واسطه‌سيله برنجی اردو قوماندانلغنی ، رأفت پاشايه
تكليف ايتديردم . قبول ايتمه‌مش . نهايت اوتاريخلرده بلا قيد وشرط جبهه امرينه كيره‌رك ايفای وظيفه
ايده‌جكنی سويله‌ين ، آچيقده نورالدين پاشايی برنجی اردو قوماندانلغنه تعيين ايتدك .

§ افنديلر ؛ دشمن اردوسنك جبهه و تشكيلاتندن و آكا قارشی غرب جبهه‌سنده‌كی قوتلرمزك
اساس اوله‌رق ايكی اردو حالنده تشكيل وتنسيق ايدلمش اولديغندن بحث ايتمشدم . اوته‌دنبری تصور
ايتديكمز تعرض پلانمزك اساسنی‌ده عرض ايده‌يم :

دوشونديكمز ، اردولرمزك قوای اصليه‌سنی دشمن جبهه‌سنك برجناحنده وممكن اولديغی قدر جناح

خارجیسنده طوپلایه‌رق، براحا میدان محاربه‌سی یاپمقدی . بونك ایچون موافق کوردیکمز وضعیت قوای اصلیه‌مزی ، دشمنك آفیون قره‌حصار جوارنده بولنان صاغ جناح غروپی جنوبنده و آقار چای ایله دوملوپیکار خذاسنه قدر اولان ساحه‌ده، طوپلامقدی. دشمنك الك حساس ومهم نقطه‌سی اوراسی ایدی. سریع وقطعی نتیجه آلمق ، دشمنی بوجناحندن وورمقله ممکندی .

غرب جبهه‌سی قوماندانی عصمت‌پاشا وارکان حربیهٔ عمومیه رئیسی فوزی پاشا، بونقطهٔ نظردن‌بالذات لزومی کبی تدقیقات یاپمشاردی . حرکت وتعرض پلانمز چوق اول تثبیت ایدلمشدی .

قونیه‌یه کلمش اولان جنرال طاوزندك آرزوسی اوزرینه ، کندیسیله کوروشمك وسیله‌سیله آنقره‌دن حرکت ایده‌رك ٢٣ تموز ٣٣٨ آقشامی غرب‌جبهه‌سی قرارکاهنك بولندیغی آقشهره کیتدم. حرکات‌حقنده ارکان حربیهٔ عمومیه رئیسنك حضوریله کوروشمه‌یی مناسب کوردك . بن ، ٢٤ تموزده قونیه‌یه کیتدم . ٢٧ ده تکرار آقشهره عودت ایتدم . فوزی پاشا حضرتلری‌ده ، ٢٥ تموزده آقشهره کلمشدی. $\frac{٢٧}{٢٨}$ تموز کیجه‌سی برابر اجرا ایتدیکمز مذاکره نتیجه‌سنده ، تثبیت ایدلمش پلان موجبنجه ، تعرض ایتمك‌اوزره، ١٥ آغستوسه قدر بوتون حاضرلقلرك اکمالنه چالیشمه‌یی تقرر ایتدیردك .

٢٨ تموز ٣٣٨ کونی اوکله‌دن صوکره اجرا ایتدیریلان برفودبول مسابقه‌سنی سیر ایتمك وسیله‌سیله اردو قوماندانلری و بعض قول اردو قوماندانلری آقشهره دعوت ایدلدی . $\frac{٢٨}{٢٩}$ تموز کیجه‌سی قوماندانلرله عمومی بر طرزده تعرض حقنده مداولهٔ افکار ایتدم . ٣٠ تموز ٣٨ کونی ارکان‌حربیهٔ عمومیه رئیسی وغرب جبهه‌سی قوماندانیله تکرار کوروشه‌رك تعرضك‌طرز وتفرعاتی تثبیت ایتدك . آنقره‌دن دعوت ایتدیکمز مدافعهٔ ملیه وکیلی کاظم پاشاده ، ١ اغستوس ٣٨ اوکله‌دن صوکره آقشهره واصل اولدی . اردو حاضرلغنك اکمالنده مدافعهٔ ملیه وکالتنه عائد اولان خصوصات تثبیت اولندی .

اردونك حاضرلقلرینك اکمالیله تعرضك تسریعنی امر ایتدکدن صوکره تکرار آنقره‌یه دوندم . غرب جبهه‌سی قوماندانی ٦ اغستوس ٣٣٨ ده اردولرینه محرم اوله‌رق تعرضه حاضرلق امری ویردی.

ارکان حربیهٔ عمومیه رئیسی ومدافعهٔ ملیه وکیلی پاشالرده آنقره‌یه عودت ایتدیلر .

افندیلر ؛ تعرض ایچون تکرار جبهه‌یه کیتمه‌دن اول ، آنقره‌ده تثبیت ایدلمك لازم کلن بعض وضعیتلر واردی . هنوز، هیئت وکیله‌یی تعرض امری ویردیکمدن تماماً خبردار ایتمه‌مشدم. آرتق اونلری رسماً خبردار ایتمك زمانی کلمشدی . عقد ایتدیکمز براجتماعده وضعیت داخلیه‌یی، خارجیه‌یی وعسکریه‌یی مذاکره ومناقشه ایتدکدن صوکره ، تعرض خصوصنده هیئت وکیله ایله مطابق قالدق.

دیکر بر مسئله‌ده مهمدی. مخالفلر، اردونك تفسخ ایتدیکندن ، قیپیردایه‌جق حالده اولمدیغندن، بویله ظلمت و مبهمیت ایچنده انتظارك فلاکته منجر اوله‌جغندن عبارت پروپاغاندالرینه ، چوق کرمی‌ویرمشلردی . کرچه ، مجلسده بوتاقی جریانك یایدیغی عکسلر ، ذاتاً دشمنلردن چوق کیزله‌مك ایستدیکم حرکات نقطهٔ نظرندن فائده‌لی ایدی . فقط بو منفی پروپاغاندا، اك یاقین و اك قانع ذوات اوزرنده دخی سوء تأثیره باشلامش، اونلرده‌ده ترددلر اویاندیرمشدی. اونلری‌ده قریباً یاپاجغم تعرض‌حقنده و آلتی یدی کونده دشمن قوای اصلیه‌سنی‌مغلوب ایده‌جکمه‌دائر اولان اعتمادم‌خصوصنده،

تنویر وتسکین ایتمه‌یی لزوملی کوردم . بونی‌ده یاپدقدن صوکره آنقره‌یی ترك ایتدم . ارکان حربیهٔ عمومیه رئیسی بندن اول ۱۳ آغستوس ۳۳۸ ده جبهه‌یه کیتمشدی .

ن ، برقاچ کون صوکره حرکت ایتدم . حرکتمی پك محدود برقاچ ذاتدن ماعدا بوتون آنقره‌دن کیزله‌دم . نم غیبوبت ایده‌جکمی بیلنلر ، بوراده‌ایمشم کبی داورانه‌جقلردی . حتی بنم ، چاك‌قیاده ، چای ضیافتی ویردیکمی‌ده غزته‌لرله اعلان ایده‌جکلردی . بونی بالطبع اووقتلر ایشتمشسکزدر . ترنله حرکت ایتمدم . برکیجه اوتوموبیل ایله طوز چولی اوزرندن قونیه‌یه کیتدم . قونیه‌یه حرکتمی اوراده کیمسه‌یه تلغرافله بیلدیرمدیکم کبی قونیه‌یه واصل اولور اولماز تلغرافخانه‌یی قونترول آلتنه آلدیره‌رق قونیه‌ده بولندیغمك‌ده هیچ برطرفه بیلدیرلمه‌مسنی تأمین ایتدم .

۲۰ آغستوس ۳۳۸ کونی اوکله‌دن صوکره ساعت درتده غرب جبهه‌سی قرارکاهنده یعنی آقشهرده بولونیوردم . قیصه بر مذاکره‌یی متعاقب ۲۶ آغستوس ۳۳۸ صباحی دشمنه تعرض ایچون جبهه قوماندانه امر ویردم .

۲۰/۲۱ آغستوس ۳۸ کیجه‌سی برنجی وایکنجی اردو قوماندانلرینی‌ده جبهه قرارکاهنه دعوت ایتدم . ارکان حربیهٔ عمومیه رئیسی وجبهه قوماندانك حضوریله صورت تعرض حقنده‌کی نقطهٔ نظری ، خریطه اوزرنده قیصه بر حرب اویونی طرزنده ایضاح ایتدکدن صوکره جبهه قوماندانه اوکون ویرمش اولدیغم امری تکرار ایتدم . قوماندانلر ، فعالیته کچدیلر . تعرضمز ، سوق‌الجیش وعینی زمانده برتعبیه باصقینی حالنده ، اجرا اولنه‌جقدی . بونك ممکن اوله‌بیلمسی ایچون تحشیدات و ترتیباتك کیزلی قالمسنه ، اهمیت ویرمك لازمدی . بوسببله ، بالجمله حرکات ، کیجه اجرا ایدیله‌جك ، قطعات کوندوزلری کویلرده وآغاجلقلر آلتنده استراحت ایده‌جکلردی . تعرض منطقه‌سنده یوللرك اصلاحی وسائره کبی فعالیتلرله دشمنك نظردقتنی جلب ایتمه‌مك ایچون ، دیکر بعض مناطقده‌ده عینی صورتله ساخته فعالیتلرده بولونیله‌جقدی .

۲۴ آغستوس ۳۳۸ ده قرارکاهلرمزی آقشهردن ، تعرض جبهه‌سی کریسنده‌کی (شهود) قصبه‌سنه نقل ایتدیردك . ۲۵ آغستوس ۳۸ صباحی‌ده (شهود) دن محاربه‌یی اداره ایتدیکمز قوجه تپه‌نك جنوب غربیسنده چادیرلی اردوکاهه نقل ایتدك . ۲۶ آغستوس صباحی قوجه تپه‌ده حاضر بولونیوردق . صباح ساعت ۵٫۳۰ ده طوپچی آتشمزله تعرض باشلادی .

افندیلر ؛ ۲۶ ، ۲۷ آغستوس کونلرنده یعنی ایکی کون ظرفنده دشمنك قره‌حصارك جنوبنده ۵۰ وشرقنده ۲۰ ، ۳۰ کیلومترو امتدادنده بولنان مستحکم جبهه‌لرینی ، دوشوردك . مغلوب اولان دشمن اردوسی ، قوای کلیه‌سنی ، ۳۰ آغستوسه قدر اصلحانلر جوارنده احاطه ایتدك . ۳۰ آغستوسده اجرا ایتدیکمز محاربه نتیجه‌سنده (بوکا باش قوماندان محاربه‌سی عنوانی ویریلمشدر) دشمن قوای اصلیه‌سنی امحا واسیر ایتدك . دشمن اردوسی باش قوماندانلغنی ایفا ایدن جنرال تریقوپیس‌ده ، اسرا میانه داخل اولدی . دیمك‌که ، تصور ایتدیکمز نتیجهٔ قطعیه ، بش کونده آلنمش اولدی .

۳۱ آغستوس ۳۸ کونی اردولرمز قوای اصلیه‌سیله ازمیر استقامت عمومیه‌سنده حرکت ایدرکن ، اقسام سائره‌سیله‌ده دشمنك اسکیشهر وشمالنده بولنان قوتلرینی مغلوب ایتمك اوزره ، حرکت ایدییورلردی .

افندیلر ، باش قوماندان محاربه‌سنك نتیجه‌سنه قدر هرکون بویوك موفقیتلرله انکشاف ایدن

تعرضمزی تبلیغ رسمیلرده غایت اهمیتسز حرکاتدن عبارت کوستریوردق . مقصدمز ، وضعیتی ممکن اولدیغی قدر جهاندن کیزلەمکدی . چونکه ، دشمن اردوسنی تماماً امحا ایدەجکمزدن امین ایدك . یونانلی آکلایوب ، دشمن اردوسنی فلاکتدن قورتارمق ایستیەجکلرك یکی تشبثلرینه میدان ویرمەمکی مناسب کورمش ایدك . فی‌الحقیقه ، بزم حرکتمزی حس ایتدکلری زمان و تعرضمزی متعاقب مراجعتلری واقع اولمشدر . مثلا ، تعرض ایتمکده بولندیغمز صرەده اجرا وکیللری رئیسی اولان رؤف بکدن ، متارکه حقنده استانبولدن اشعار وقوع بولدیغنه دائر ٤ ایلول ٣٣٨ تاریخلی برتلغراف آلمشدم . ویردیکم جواب عیناً شودر :

تل   مقامه مخصوصدر   ٥ - ٩ - ٣٨

هیئت وکیله ریاست جلیله‌سنه

ج : آناطولوده‌کی یونان اردوسی صورت قطعیه‌ده مغلوب ایدلمشدر . یونان اردوسنك آرتق یکیدن جدی برمقاومت ابرازینه احتمال یوقدر . آناطولو ایچون هرهانکی بر مذاکره‌یه محل قالمامشدر . متارکه ، آنجق تراکیا ایچون موضوع بحث اوله‌بیلیر . بناءً علیه ایلولك اوننه قدر دوغریدن دوغری‌یه یونان حکومتی ویاخود انکلتره واسطه‌سیله ، حکومتمزه رسماً مراجعت ایتدیکی تقدیرده بروجه آتی شرائط درمیان ایدیله‌رك جواب ویریلمیلیدر . بو تاریخدن ، یعنی ایلولك اوننجدن صوکره واقع اوله‌جق مراجعتك جوابنك بشقه اولمق احتمالی واردر . بو تقدیرده کیفیت آبروجه طرف عاجزانه‌مه بیلدیریلمیلیدر :

١) متارکه‌نك تاریخندن اعتباراً اون بش کون ظرفنده تراکیا ١٩١٤ حدودلرینه قدر بلا قید وشرط تورکیه بیوك ملت مجلسی حکومتنك مأمورین ملکیه وقوای عسکریه‌سنه تسلیم ایدلمش بولنه‌جقدر .

٢) یونانستانده‌کی اسرامز اون بش کون ظرفنده ازمیر ، باندیرمه و ایزمیت لیمانلرنده تسلیم اولنه‌جقدر .

٣) یونان اردوسنك اوچ بچق سنه‌دنبری آناطولوده ایقاع ایتدیکی واجرا ایلمکده بولندیغی تخریباتی تعمیر ایتمکی شمدیدن تعهد ایده‌جکلردر .

بیوك ملت مجلسی رئیسی
باش قوماندانی
مصطفی کمال

بالذات بکا ویریلان بر تلسز تلغرافده‌ده ، ازمیرده‌کی ائتلاف دولتلری قونسلوسلرینه جمله مذاکراتده بولنمق صلاحیتنی ویردکلرندن ، هانکی کون ونره‌ده ملاقات ایده‌بیله‌جکم صوریلیوردی .

بوکا ویردیکم جوابده ، ۹ ایلول ۳۸ ده (نیف) دهٔ ملاقات ایده بیله جکمزی بیلدیرمشدم . فی الحقیقه دیدیکم کونده بن (نیف) ده بولندم . فقط ملاقات ایسته ینلر اوراده دکلدی. چونکه اردولرمز ازمیر تخمینده ایلك ویردیکم هدفه ، آق دکزه واصل اولمش بولونیورلردی .

محترم افندیلر ؛ (آفیون قره حصار ـ دوملو پیکار) میدان محاربه سی واوندن صوکره دشمن اردوسنی کاملاً افنا ویا اسیر ایدن و بقیة السیوفنی آق دکزه ، مرمره یه دوکن حرکاتمزی ایضاح وتوصیف ایچون سوز سویله مکدن کندمی مستغنی عد ایدرم .

هر صفحه سیله دوشونولمش ، احضار ، اداره و ظفرله انتاج ایدلمش اولان بو حرکات ، تورك اردوسنك ، تورك ضابطان وقوماندا هیئتنك ، یوکسك قدرت و قهرمانلغنی تاریخده بر دها تثبیت ایدن معظم بر اثردر .

بو اثر ، تورك ملتنك حریت و استقلال فکرینك لایموت آبده سیدر . بو اثری وجوده کتیرن بر ملتك اولادی ، بر اردونك باش قوماندانی اولدیغمدن ، الی الابد مسعود وبختیارم .

§ افندیلر ، ایشته شمدی ، دیپلوماسی ساحه سنه کچه بیلیرز . کرچه عسکری ظفرمزدن نا امید اولوب دها اول دیپلوماسی طریقیله حل مسئله قناعت و ادعاسنده بولنانلری ، دیه کلدیکی یامق خصوصنده بر آز فضله جه انتظارده براقمش اولدم . مع هذا بالنتیجه بزده دیپلوماسی ساحه سنده جدی اوله رق یورویش مساعی ایتدیکمی کوره رك ممنون اولملری لازم کلیردی . بویله اولوب اولمدیغنی کوره جکسز .

اردولریمز ، ازمیر و بروسه یی استرداد ایتدکدن صوکره ، تراکیاده یونان اردوسندن تخلیص ایچون ، استانبول وچناق قلعه استقامتلرنده یورویشلرینه دوام ایدرکن اوزمان انکلتره باش وکیلی بولنان لوئید جورج ، فعلاً حربه قرار ویرمش بر طورله ، دومینیونلره ، قطعات معاونه طلبی ضمننده مراجعت ایتمش ، اوندن صوکره کی فعلیاته باقیلیرسه لوئید جورجك طلبنك اسعاف اولنمدیغنی قبول ایتمك لازم کلیر .

بو صیره لرده ، استانبولده فرانسز فوق العاده قومیسری بولنان جنرال (پهله) بنمله ملاقات ایتمك اوزره ازمیره کلدی . منطقهٔ بیطرفی عنوانیله یاد ایتدیکی بر ساحه یه ، اردولرمزك کیرممسی موافق اوله جغنی توصیه ایتدی . حکومت ملیه مزك بویله بر منطقه طانیمدیغنی ، تراکیاده تخلیص ایتمدکجه اردولرمزك توقیفنه امکان اولمدیغنی سویلدم. جنرال (پهله)، موسیو (فرانقلن بویون) ك بنمله کوروشمك اوزره کلمك ایستدیکنه دائر آلمش اولدیغی خصوصی بر تلغرافی کوستردی . کندیسنی ازمیرده قبول ایده جکمی سویلدم . موسیو (فرانقلن بویون) برفرانسز حرب سفینه سیله ازمیره کلدی . فرانسه حکومتی طرفندن وانکلتره وایتالیا حکومتلرینك ده انضمام موافقتیله بنمله ملاقات ایتمکه کلدیکنی سویلدی . بز ـ فرانقلن بویون ـ له کوروشورکن، ۲۳ ایلول ۳۳۸ ـ ۹۲۲ تاریخلی دول ائتلافیه خارجیه ناظرلری امضاسیله بر نوطه کلدی. بونوطه، اساسلی اوله رق ایکی مسئله یه شاملدی . بری ، حرکات عسکریه نك توقیفی ؛ دیکری ، قونفرانسه ، صلحه عائد ایدی .

بزه ، روم ایلیده حدود ملیه مزه قدر شرقی تراکیانی تماماً آلمدقجه ، عسکری حرکتدن صرفنظر

ایده‌مزدك . آنجق ، وطنمزك بوقسمندن دشمن قطعاتی چیقارلدیغی تقدیرده نضله بر حرکت یاپنغه کندیلکندن لزوم قالمیه‌جقدی . بونوطه‌ده ، وندیك ویا سائر برشهرده طوپلانه‌جق اولان انکلتره ، فرانسه، ایتالیا، ژاپونیا، رومانیا، (صرب ـ خروات ـ ساووهن) دولتی ویونانستانك مدعو بولنه‌جغی برقونفرانسه مرخصلرمزی کوندرمکه موافقت ایدوب ایتمیه‌جکمز صورولمقله برابر ، مذاکرات أثناسنده بوغازلرده‌کی بیطرف مناطقه طرفمزدن عسکر کوندرلمه‌مسی شرطیله ، ادرنه داخل اولاق اوزره مریچه قدر تراکیانك بزه اعاده‌سی حقنده‌کی آرزومزك حسن نظرله کوروله‌جکی بیان ایدیلیوردی .

نوطه‌ده ، بوغازلردن ، اقلیتلردن ، جمعیت اقوامه دخولمزدن‌ده ، بحث اولنمقده ایدی .

قونفرانسك انعقادندن اول ، یونان قطعاتنك ، دول ائتلافیه قوماندانلرینك چیزه‌جکلری برخطك کریسنه چکیلمسی ایچون، دول ائتلافیه‌نك اعمال نفوذ ایده‌جکی وعد اولنمقده وبوبابده کوروشولمك اوزره مدانیه ویا ازمیتده براجتماع عقدی تکلیف ایدلمکده ایدی .

۲۹ ایلول ۳۳۸ تاریخنده ، بونوطه‌یه ویردیکم قیصه برجوابده ، مدانیه قونفرانسنی قبول ایتدیکمی بیلدیردم . فقط ، مریچ نهرینه قدر ، تراکیانك درحال بزه اعاده‌سنی طلب ایتدم . ۳ تشرین اولده انعقادی مناسب اوله‌جغنی سویلدیکم مدانیه قونفرانسنه ، باش قوماندانلق نامنه صلاحیت فوق‌العاده‌یی حائز اولمق اوزره غرب جبهه‌سی اردولری قوماندانی عصمت پاشایی ، مرخص تعیین ایتدیکمی تبلیغ ایتدم . بونوطه‌یه حکومتجه ده ٤ تشرین اول ۳۸ تاریخلی مفصل برجواب ویرلدی . بوجوابده، قونفرانس محلی ایچون ازمیر تکلیف ایدلدی . بوغازلر مسئله‌سی دولاییسیله ؛ روسیه ، اوقرانیا و کورجستانك جمهوریتلرینك دخی دعوتی طلب اولنمش وسائر مسائل حقنده‌ده نقطهٔ نظرلرمز مجملاً بیلدیرلدی .

مدانیه‌ده ، عصمت پاشانك تحت ریاستنده، انکلتره مرخصی جنرال (هارینغتون) ، فرانسه مرخصی جنرال (شارپی) ، ایتالیا مرخصی جنرال (مونبه‌للی) دن مرکب قونفرانس انعقاد ایتدی . برهفته قدر دوام ایدن مناقشه‌لی مذاکراتدن صوکره ، ۱۱ تشرین اولده مدانیه متارکه‌نامه‌سی امضالاندی . بوصورتله تراکیا ، وطن اصلی‌یه التحاق ایتدی .

افندیلر ؛ ظفری متعاقب ، ازمیرده بزم سیاسی تماسلرمز اوزرینه ، آنقره‌ده هیئت وکیله‌نك ، دها دوغریسی بعض وکیللرك ، متلاشی بروضعیت آلدقاری حس اولندی .

عسکری وظیفه‌مك ختام بولمش اولدیغنی، بوندن صوکره‌کی سیاسی ایشلرك اجرا وکیللری هیئتنه عائد اولدیغنی احساس ایده‌جك طرزده ، بنی ، آنقره‌یه دعوت ایتدیلر. حالبوکه نه عسکری وظیفه‌م ختام بولمشدی ونه‌ده سیاسی ودیپلوماتیك مسائل ایله تماس واشتغالدن مستغنی اوله‌بیلیردم. بناءً علیه ، ازمیردن اردونك باشندن و تماسه کلدیکم سیاسی مناسبتلردن اوزاقلاشه‌مزدم . بو سببله بمله مداولهٔ افکار ایتمك آرزوواصرارنده بولندقلرینه کوره اجرا وکیللری هیئتنك ویا علاقه‌دار وکیللرك ، ازمیره نزدیمه کلملرینی تکلیف ایتدم. اجراوکیللری رئیسی رؤف بکله خارجیه وکیلی یوسف کمال بك کلدیلر .

رؤف بك ، ازمیرده بکا بعض خصوصی تمنیلرده‌ده بولندی . مثلا ؛ علی فؤاد پاشا ایله رأفت پاشانك ، ظفر مناسبتیله ترفیعلرینی وکندیلرینه مناسب برر وظیفه ویره‌رك تطییبلرینی ، رجا ایتدی . معلومکز اولدی ، که محاربه‌دن اول علی فؤاد و رأفت پاشالری حرکته اشتراك ایتدیرمك ایچون برر صورتله تشبثده بولنمشدم . موفق اولامدم . ظفردن دولایی . حرکات عسکریه‌ده بالفعل خدمت ایدوب

کسب استحقاق ایدن قوماندانلر وضابطلر ترفیع وتقدیر اولنمق صورتیله بالطبع تلطیف اولنمشلردی. حرکات عسکریه‌یه اشترا کدن توقی ایدن ذواتك‌ده، بالذات اوراده بولنانلرله برابر تلطیفلری، شبهه‌سز سوء تأثیری موجب اوله‌بیلیردی. خلاصه، رؤف بکه، تمنیاتی اسعاف ایده‌میه‌جکمی سویلدم. فقط علی فؤاد پاشا، مجلس رئیس ثانیسی بولندیغنه کوره موقع و وظیفه‌سی کندیسنك موجب ممنویتی اوله‌بیله‌جك بر مرتبه‌ده ایدی. یالکز آچیقده بولنان رأفت پاشایه مناسب بر وظیفه بولمغه چالیشه‌جغمی وعد ایتدم. کندیسنی ازمیره دعوت ایتمسنی سویلدم. رأفت پاشا، ازمیره کلمشدی. فقط تام بنم آنقره‌یه عودت ایتدیکم کیجه‌یه تصادف ایتدیکی ایچون کندیسیله اوراده ملاقات اولنه‌مدی.

رأفت پاشانك توظیفی، بالآخره آنقره‌دن بروسه‌یه سیاحتم اثناسنده اولدی.

افندیلر؛ ازمیردن آنقره‌یه عودتمده، باشلیجه مدانیه قونفرانسی مذاکراتیله اشتغال اولندی. بر طرفدن‌ده اجرا وکیللری هیئتنده، مجلسده، انجمنلرده، صلح قونفرانسنه کوندریله‌بیله‌جك هیئت مرخصه، موضوع بحث اولیوردی. وکیللر هیئتی رئیسی رؤف بك، خارجیه وکیلی یوسف کمال بك وصحیه وکیلی بولنان رضا نور بك کیده‌جك هیئت مرخصه‌نك، طبیعی اعضاسی کبی کورولیوردی. بن، هنوز بو خصوصده قطعی قناعت وقراریمی تثبیت ایتمه‌مشدم. آنجق رؤف بکك تحت ریاستنده بولنه‌جق هیئتك بزم ایچون حیاتی اولان مسئله‌ده موفق اوله‌جغنه امین اوله‌میوردم. رؤف بکك‌ده کندینی ضعیف کورمکده اولدیغنی حس ایدییوردم. مشاور اوله‌رق عصمت پاشانك کندیسنه ترفیقنی تکلیف ایتدی. بو تکلیفه درمیان ایتدیکم مطالعه‌ده، عصمت پاشادن مشاور اوله‌رق ایدیله‌جك استفاده محدوددر. عصمت پاشا رئیس اولورسه، اعظمی استفاده تأمین اولنه‌جغنه بنده قانعم دیدم. بو نقطه اوزرنده فضله کوروشولمدی. اوندن صوکره، رؤف بك، هیئت مرخصه مسئله‌سنده باشلادقلری ترکیب وتشکیللره دوام ایتدیلر. بن، بوکا اهمیت ویرر کورونمدم. مدانیه قونفرانسی ختام بولمشدی. عصمت پاشا و ارکان حربیهٔ عمومیه رئیسی فوزی پاشا بروسه‌ده بولونیورلردی. کندیلریله کوروشمك اوزره بروسه‌یه کیتدم. برابرمده مدافعهٔ ملیه وکیلی کاظم پاشا واردی. شرقده، علیهنده‌کی فکری وفعلی تظاهراتدن دولایی، ایفای وظیفه‌یه امکان کوره‌مدیکندن آنقره‌یه کلمکه مجبور اولان کاظم قره‌بکر پاشایی واستانبولده کندیسنه وظیفه ویرمك اوزره‌ده رأفت پاشایی برلکده کوتوردم. بروسه‌ده قالدیغم کونلر ظرفنده، رأفت پاشایی معلوم اولدیغی وجهله آستانبوله کوندردم. عصمت پاشایی‌ده، هیئت مرخصه ریاستی وظیفه‌سنی ایفا ایده‌بیلوب ایده‌میه‌جکنی، موجود بونجه معلوماته رغماً بر دها تدقیق ایتدم. مدانیه قونفرانسنی ناصل اداره ایتدیکنی تفرعاتیله آکلامغه چالیشدم. عصمت پاشانك کندیسنه، تصوراتمه دائر هیچ بر کلمه سویله‌میوردم. نهایت مثبت اوله‌رق قراریمی ویردم. عصمت پاشانك هیئت مرخصه رئیسی اولمسی ایچون دها اول خارجیه وکیلی اولمسنی مناسب کوردم. بونی تأمین ایچون دوغریدن دوغری‌یه خارجیه وکیلی یوسف کمال بکه خصوصی ومحرم اوله‌رق یازدیغم بر شیفره تلغرافنامه‌ده کندیسنك خارجیه وکالتندن استعفا ایتمسنی ویرینه عصمت پاشانك انتخابنه بالذات دلالت ایلمسنی رجا ایتدم.

آنقره‌دن حرکتمدن اول یوسف کمال بك، بکا، هیئت مرخصه ریاستی وظیفه‌سنی الکابی عصمت پاشانك یاپابیله‌جکنی سویله‌مشدی. یوسف کمال بکدن کندیسنه وقوع بولان اشعاریمی حسن تلقی ایده‌رك انجابنه توسل ایتدیکنه دائر جواب آلدم.

ایشته ، اوندن صوكره ایدی ، كه عصمت پاشایه ، امر واقع حالنده خارجیه وكیلی اوله‌جغنی و اوندن صوكره‌ده صلح قونفرانسنه هیئت مرخصه رئیسی اوله‌رق كیده‌جكنی سویلدم . پاشا ، بردنبره متحیر قالدی. عسكر اولدیغندن بحث ایده‌رك ، بیان اعتذار ایتدی . اك نهایت ، تكلیفمی برامر تلقی ایدرك مطاوعت كوستردی . تكرار ، آنقره‌یه عودت ایتدم . بو اثناده ۲۸ تشرین‌اول ۳۳۸ ده ، ائتلاف دولتلری طرفندن لوزانده انعقاد ایده‌جك اولان صلح مذاكره‌سنه دعوت اولندق . ائتلاف دولتلری ، حالا استانبولده بر حكومت طانیمق ایستیور و اونی‌ده بزمله برابر قونفرانسه دعوت ایدییوردی .

بو مشترك دعوت كیفیتی ، سلطنت شخصیه‌نك لغوی معامله‌سنی ، قطعی اوله‌رق انتاج ایتدی . فی‌الحقیقه ۱ تشرین‌ثانی ۳۳۸ تاریخلی قانون موجبنجه ، خلافت ایله سلطنت بر برندن تفریق اولندی. ایكی بچق سنه‌یی متجاوز بر زماندن بری فعلاً اجرای حكم ایدن سلطنت‌ملیه تأیید اولندی. خلافت، صریح بر حقوقه مالك اولمقسزین بر مدت دها براقیلدی .

— افندیلر ؛ بو خصوصه دائر لزومی قدر مضبوط معلومات موجوددر . مسئله‌نك خصوصیاتنه عائد جهتلر ، بلكه هیئت علیه‌كزی علاقه‌دار ایدر ملاحظه‌سیله ، بعض معلومات عرض ایده‌جكم :

معلومدركه ، سلطنت وخلافت مقاملری آیری آیری وممتزج اوله‌رق مهم مسائلدن عد اولنمقده ایدی . بونی تأییداً برخاطره‌می ذكر ایده‌یم ، ۱ تشرین‌ثانی ۳۸ تاریخندن اقدم مجلس محیطنده مخالفلر ، بنم سلطنتی لغو ایده‌جكم حقنده ، تلاشلی وهیجانلی پروپاغاندا یاپیورلردی .

رؤف بك ، بر كون مجلسده‌كی اوطه‌مه كله‌رك بنمله مهم بعض خصوصاته دائر كوروشمك ایستدیكنی و آقشام ، (كچی أورنده) رأفت پاشانك اوینه كیدرسه‌م دها كوزل قونوشه‌بیله‌جكمزی سویلدی. رؤف بكك تكلیفنی قبول ایتدم . فؤاد پاشانك‌ده حاضر بولنمسنه موافقتمی استیذان ایتدی . اونی‌ده مناسب كوردم . رأفت پاشانك أونده درت كیشی اجتماع ایتدك. رؤف بكدن دیكله‌دكلریمك خلاصه‌سی شو ایدی : مجلس ، مقام سلطنتك وبلكه خلافتك اورته‌دن قالدیرلمق نقطهٔ نظرینك تعقیب ایدلدیكی اندیشه‌سیله متأذیدر . سزدن وسزك آتیاً آله‌جغكز وضعیتدن ، شبهه ایتمكده‌در . بناءً علیه مجلسی ودولایسیله افكار عمومیهٔ ملتی ، تطمین ایتمكز لزومنه قانعم .

رؤف بكدن ، سلطنت وخلافت حقنده‌كی قناعت ومطالعه‌سنك نه اولدیغنی صوردم . ویردیكی جوابده ؛ شو تصریحاتده بولندی : بن ، دیدی ، مقام سلطنت وخلافته وجداناً وحساً مربوطم . چونكه بنم بابام ، پادشاهك نان ونعمتیله یتیشمش ، عثمانلی دولتنك رجالی صیره‌سنه كچمشدر . بنم‌ده قانمده اونعمتك ذراتی واردر . بن نانكور دكلم واوله‌مم . پادشاهه محافظهٔ صداقت بورجمدر. خلیفه‌یه مربوطیتم ایسه تربیه‌م ایجابیدر . بونلردن بشقه ، عمومی مطالعه‌م‌ده واردر . بزده وضعیت عمومیه‌یی طوتمق كوجدر . بونی آنجق ، هركسك اریشه‌میه‌جكی قدر یوكسك كورولمكه آلیشیلمش برمقام تأمین ایده‌بیلیر . اوده ، مقام سلطنت وخلافتدر . بومقامی لغو ایتمك ، اونك یرینه بشقه ماهیتده برموجودیت اقامه‌سنه چالیشمق ، فلاكت وخسرانی موجبدر . اصلا جائز اولاماز .

رؤف بكدن صوكره ، قارشیمده اوطوران رأفت پاشادن مطالعه‌سنی صوردم . رأفت پاشانك جوابی شو ایدی : تماماً رؤف بكك فكر ومطالعه‌سنه اشتراك ایدرم . فی‌الحقیقه ، بزده پادشاهلقدن ، خلیفه‌لكدن بشقه برشكل اداره موضوع بحث اولاماز .

اوندن صوكره ، فؤاد پاشانك فكرينى اوكرنمك ايستدم . پاشا ، يكى موسقوادن كلديككندن ، وضعيت ، افكار وحسيات عموميه‌يى لزومى درجه‌ده تدقيقه هنوز وقت بوله‌مديغندن بحث ايدرك كوروشيلن مسئله حقنده قطعى بر فكر وقناعت درميان ايتمكده معذور اولديغنى افاده ايتدى .

بن ، مخاطبلرمه ، قيصه‌جه ، شو جوابى ويردم : موضوع بحث ايتديككز مسئله ، بو كونك مسئله‌سى دكلدر . مجلسده بعضيلرينك تلاش وهيجانه‌ده محل يوقدر .

رؤف بك ، بو جوابمدن ممنون كوروندى . فقط شو ويا بو طرزده ، موضوع بحث مسئله اطرافنده ، كوروشمكه دوام اولندى . آقشام اوزرى باشلايان ملاقاتمز ، بوتون كيجه ، صباحه قدر اوزادى . رؤف بكك برشيئى تأمين ايتمك ايستديكنى احتساس ايتدم . بن خلافت وسلطنت وآتيا شخصاً آله بيله‌جكم وضعيت حقنده ، كنديلرينه سويلديكم واطمئنان بخش بولدقلرى سوزلرى بكا كرسيدن بالذات مجلسه سويلتمك ....

كنديلرينه سويلديكم سوزلرى عيناً مجلسه سويلمكده بأس كورمديكمى بيلديردم . فضله اوله‌رق بو سوزلرى قورشون قلمله بر كاغد پارچه‌سنه تثبيت وايرتسى كونى مجلسده بر مناسبتله بيانات طرزنده درميان ايده‌جكمى وعد ايتدم . بو وعديمى ايفاده ، ايلدم . بن بو بياناتمى ، مخالفلرجه رؤف بكك براثر موفقيتى تلقى وكنديسى تقدير ايدلمش ....

افنديلر ؛ احتمال رؤف بك ، برطاقم ذوات عندنده درعهده ايتديكى وظيفه‌يى ياپمشدى . بنده عمومى وتاريخى وظيفه‌مدن ، اوكونه عائد صفحه‌يى ايضاح ايتديكم كبى ايفا ايلشدم . فقط عمومى وظيفه‌مك ، امر ايتديكى اصل نقطه‌يى ايفا وتطبيق ايتمك لازم كلديكى زمانده اصلا تردد ايتمدم . توفيق پاشانك تلغرافلرى وسيله‌سيله سلطنتى خلافتدن آييرمغه واولا سلطنتى لغو ايتمكه قرار ويرديكم زمان ، ايلك ياپديغم ايشلردن برى‌ده ، درحال ، رؤف بكى ، مجلسده‌كى اوطه‌مه جلب ايتمك اولدى . رؤف بكك ، رأفت پاشانك أونده صباحلره قدر ديكله‌ديكم قناعات ومطالعاتنه هيچ مطلع دكلشم كبى آيانده ، كنديسندن شو طلبده بولندم : خلافت وسلطنتى بربرندن آييره‌رق سلطنتى لغو ايده‌جكز ! بونك موافق اولديغنه دائر كرسيدن بياناتده بولنه‌جقسكز ! رؤف بك ايله فضله برشئ كلمه تعاطى ايتمدك . رؤف بك ، اوطه‌مدن چيقمه‌دن اول ، عينى مقصدله دعوت ايتمش اولديغم كاظم قره‌بكر پاشا كلدى . اونده عينى زمينده بياناتده بولنمسنى رجا ايتدم .

افنديلر ، اوتاريخه عائد ضبط جريده‌لرنده كوروله‌جكى وجهله رؤف بك كرسيدن بر ايكى دفعه بياناتده بولندى وحتى سلطنتك لغو اولنديغى كونك بايرام قبول ايدلمسى تكليفنى‌ده درميان ايتدى .

بوراده ، برنقطه ، دماغلرده دوكوم حالنده قاله‌بيلير . بكا ، پادشاهه ، محافظهٔ صداقتى بورج بيلديككندن ، مقام سلطنتك يرينه بشقه ماهيتده برموجوديتك اقامه‌سنه چاليشمه‌نك فلاكت وخسرانى موجب اوله‌جغندن بحث ايتمش اولان رؤف بك ؛ بن ، يكى قرارمه مطلع اولدقدن وباخصوص قرارمك لهنده وسلطنتك لغوى حقنده بياناتده بولنمسنه دائر تكليفم قارشوسنده ، مطالعه دخى سرد ايتمكسزين مطاوعت كوسترمشدر . بوطور وحركت ناصل تفسير اولنه‌بيلير ؟ رؤف بك ، اسكى قناعتلرينى تبديل ايتمشدى ؟ يوقسه قناعتلرنده اساساً صميمى دكلى ايدى ؟ بوايكى نقطه‌يى بربرندن تفريق ايتمك ويرى اوززنده تام قناعتله حكم ويرمك مشكلدر .

— افندیلر ، بویله مشکوك برحکم ویرمکه کیریشمکدنسه ، وضعیتك مطالعه‌سنی تسهیله مدار اوله‌جق بعض صفحاتی ، معاملاتی ومناقشاتی ، هیئت علیه کزه خاطرلاتمغی ترجیح ایدرم .

عرض ایتمشدم که ، سلطنتك لغوی ، لوزان قونفرانسنه استانبولدن‌ده بر هیئت مرخصه دعوت ایدلمسی واستانبولك یعنی وحیدالدین وتوفیق پاشا ورفقاسنك دخی بویله بردعوتی ، تورك ملتنك بویوك امکلرله ، فداکارلقلرله استحصال ایلدیکی منفعتی کوچولتمك ، بلکه‌ده معناسز برماهیته دوشورمك بهاسنه اولدیغی حالده ، قبول ایتمسی یوزندن ایلری کلمشدی .

توفیق پاشا ، اولا بنم شخصمه برتلغراف ویردی . ۱۷ تشرین اول ۳۳۸ تاریخلی اولان بو تلغرافنامه‌ده ؛ توفیق‌پاشا ، احراز اولنان مظفریتك ، بوندن بویله ، استانبول و آنقره آره‌سنده اختلاف و ایکیلکی قالدیرمش و وحدت ملیه‌مزی تأمین ایتمش اولدیغنی یازییوردی . یعنی ، توفیق پاشا دیمك ایستیوردی‌که ، مملکتده دشمن قالمدی ، بناءعلیه پادشاه برنده ، حکومت اونك یاننده ؛ ملته دوشن بو مقاملرك ویره‌جکی اوامره اطاعت ایتمکدر . بوتقدیرده وحدته مانع البته برشی قالمامش اولور . یالکز ، آنقره‌دن بر آز دها خدمت ایسته‌مك فراستنده بولونیوردی . اوده ، صلح قونفرانسنه استانبولك وآنقره‌نك برلکده دعوت ایدله‌جکنه بناءً دها اول طرفدن غایت محرمانه تعلیماتی حامل برذاتك سرعت ممکنه ایله استانبوله اعزامنی تأمین ایتمك ایدی . [وثیقه : ۲٦۰]

توفیق پاشایه تبلیغ ایدلمك اوزره ، استانبولده حامد بکه یازدیغم تلغرافنامه ایله « توفیق پاشا ورفقاسنك ، سیاست دولتی تشویشدن مجانبت ایله‌ملری خصوصنك ، نه درجه عظیم مسئولیتی بادی اوله‌جغنك درکار بولندیغنی » بیلدیردم . [وثیقه : ۲٦۱]

مع‌التأسف حامد بك ، بوتلغرافنامه‌مك عیناً توفیق پاشایه بیلدیرلمسی لازم کلدیکنده متردد قالمش ، بونی کندینه مخصوص دیرکتیف تلقی ایتمش ؛ مع هذا بو تلغرافنامه‌م محتویاتی دائره‌سنده توفیق پاشایه اوچ کون ظرفنده بش کره تبلیغاتده بولنمش ؛ حتی توفیق پاشا و رفقای مساعیسنك ، قونفرانسه مرخص کوندرمه‌ملری ایچون غزته‌لره ، آژانسلره ، تبلیغی ایجاب ایدن بیاناتك اساسلرینی حاوی بر مسوده دخی کوندرمش . . [وثیقه : ۲٦۲]

بوتون منفعتلرینی ملوث بر تختك ، چوروومش ، چوکمش آیاقلرینه صاریلمده ، یالکز بونده کورن ، توفیق پاشا وامثالی پاشالردن مرکب وحیدالدین هیئتنك کیزلی مقصدلرینی ، بهمه‌حال ترویج ایتدیرمك یولندن بشقه هیچ برشیله اشتغال ایتمدکلری آ کلاشلیوردی . توفیق پاشانك بکا چکدیکی تلغرافك ، مطلع اولمدیغنی بیلدیردیکی جوابدن صوکره ، دوغریدن دوغری‌یه ۱۰ تشرین اول ۳۸ تاریخلی تلغرافنامه‌سیله وصدراعظم عنوانیله مجلس ریاستنه مراجعت ایتدی . [وثیقه : ۲٦۳]

مراجعتنامه محتویاتی ، عثمانلی دورینك توفیق پاشالرینه خاص برطرزده ایدی .

توفیق پاشا و آرقداشلری ، بو تلغرافنامه‌لریله ، احراز اولنان موفقیتك حصولنه خدمت ایتدکلرندن بحث ایده‌جك قدر جسارت کوستره‌بیلمشلردر .

افندیلر ، عثمانلی دولتنك ، غیرمشروع اوله‌رق حکومتی نامنی طاشیمق غفلتنده بولنان ، توفیق پاشا ، احمد عزت پاشا و امثالندن مرکب صوك عثمانلی هیئتیله فضله اشتغال فائده‌سزدر . سوزمی مجلس مذا کراتنه نقل ایده‌جکم .

موضوع بحث مسئله دولایيسيله ، مجلسده ۳۰ تشرين اول ۳۸ كونى مذاكرات باشلادى ، چوق خطيبلر ، چوق سوزلر سويلديلر . استانبولده‌كى عثمانلى حكومتلرينى ، فريد پاشا دوره‌سندن صوكره ، توفيق پاشا پرده‌سنك آچيلديغنى وبو پرده‌يى آچانلرك ادرا كدن محروم ، وجداندن محروم ، برطاقم انسانلر اولديغنى بيان ايدرك ، بو آدملره لازم اولان قانونى معامله‌نك ياپيلمسنى طلب ايتديلر ؛

« بويله برذهنيتى طاشيان ، يعنى ، بزه ، بوقدر احمقجه‌تكليفاتده بولنان ذوات ــ . . . . ــ حقيقة باب عالينك ، هويت تاريخيه‌سنه وضع امضا ايدن وهر شيدن زياده اورايه مربوط اولان ذواتدر . . . . » ديديلر .

استانبولده ، حكومت نام وشعارينى طاقينان آدملرك ، خيانت وطنيه قانونه توفيقاً ؛ تجزيه‌سنه عائد تقريرلر اوقوندى .

افنديلر ؛ عثمانلى ايمپراطورلغنك منقرض اولديغنى ، يكى برتوركيه دولتنك تولدايتديكنى ، تشكيلات اساسيه قانونيله ، حقوق حكمرانينك ، ملته عائد بولنديغنى افاده ايدر بر تقرير حاضرلاندى . سكسانى متجاوز آرقداشه امضا ايتديرلدى . بوتقريرده بنم ده امضام واردر .

بو تقرير ؛ اوقوندقدن صوكره ، جدى اوله‌رق مخالف وضعيت آلانلرك باشنده ايكى ذات كورولدى . بونلردن برى ، مرسين مبعوثى بولنان ميرآلاى صلاح‌الدين بكدر . ايكنجيسى ، ازميرده آصيلان ضيا خورشيددر . بونلر ، سلطنتك لغو اولنماسى قناعتنده بولندقلرينى ؛ واضحاً اظهار ايلديلر .

افنديلر ؛ ۳۱ تشرين اول ۳۳۸ كونى مجلس اجتماع ايتمدى . بوكون مدافعهٔ حقوق غروبى اجتماعى اولدى . بو اجتماعده ، عثمانلى سلطنتك لغوى ضرورى اولديغى حقنده بياناتده بولندم .
۱ تشرين ثانى ۳۳۸ كونى مجلس اجتماعنده عينى مسئله ، اوزون مناقشه‌لره معروض قالدى . مجلسده‌ده مفصل بياناتده بولنمق لزومنى حس ايتدم . [وثيقه : ۲٦٤] اسلام و تورك تاريخندن بحث ايدرك خلافت و سلطنتك آيريله‌بيله‌جكنى ، حاكميت و سلطنت مليه مقامنك توركيا بويوك ملت مجلسى اوله‌بيله‌جكنى ، وقايع تاريخيه‌يه مستنداً ، ايضاح ايتدم . هلاكونك ، خليفه معتصمى اعدام ايدرك دنيا يوزنده ، فعلاً خلافته خاتمه ويرديكنى و ۹۲٤ تاريخ هجريسنده مصرى ضبط ايدن ياووز ؛ اورادہ عنوانى خليفه اولان بر ملتجى‌يه اهميت ويرمسه‌يدى ؛ خلافت عنوانك ، زمانمزه قدر ميراث قالمش بولنميه‌جغنى ، آكلاتدم .

بوندن صوكره ، مسئله‌يه متعلق تقريرلر ، اوچ انجمنه : تشكيلات اساسيه ، شرعيه وعدليه انجمنلرينه حواله اولندى . بو اوچ انجمن هيئتنك بر آرايه كلوب ؛ بزم ، تعقيب ايتديكمز مقصده كوره ، مسئله‌يى حل و انتاج ايتمسى البته ، مشكل ايدى . وضعيتى يقيندن وبالذات تعقيب ايتمك لازم كلدى .

اوچ انجمن ، بر اوطه‌ده اجتماع ايتدى . رياستنه خواجه مفيد افندى‌يى انتخاب ايلدى . مسئله‌يى مذاكره ايتمكه باشلاديلر . شرعيه انجمننه منسوب خواجه افنديلر ، خلافتك سلطنتدن منفك اوله‌ميه‌جغنى ، معروف سفسطه‌لره استناد ايتديره‌رك ، ادعا ايتديلر . بو مدعياتك جرح و نقضنده سربست ادارهٔ كلام ايدنلر ، اورته‌يه چيقار كورونمديلر . بز چوق غلبه‌لق اولان عينى اوطه‌نك بر كوشه‌سنده مناقشه‌يى ديكليوردق . بو طرزده ، مذاكره‌نك مقصود نتيجه‌يه اقتراننه انتظار ايتمك ، بيهوده ايدى .

بونی آکلادق . نهایت ، مشترك انجمن رئیسندن سوز آلدم . اوکمده‌کی صره‌نك اوستنه چیقدم . یوکسك سسله ، شو بیاناتده بولندم: « افندم ؛ دیدم . حاکمیت وسلطنت هیچ کیمسه طرفندن هیچ کیمسه‌یه ، علم اقتضا ایدر دییه ، مذاکره ایله ، مناقشه ایله ویریلمز . حاکمیت ، سلطنت قوتله، قدرتله وزورله آلینیر . عثمان اوغللری ، زورله تورك ملتنك حاکمیت وسلطنتنه ، واضع الید اولمشلردی ؛ بو تسلطلرینی آلتی عصردن بری ادامه ایتمشلردی . شیمدی‌ده ، تورك ملتی بو متجاوزلرك حدلرینی اخطار ایده‌رك ، حاکمیت وسلطنتنی ، عصیان ایدرك کندی الینه ، بالفعل ، آلمش بولونیور . بو برامر واقعدر . موضوع بحث اولان ؛ ملته سلطنتنی ، حاکمیتنی براقه‌جقمی‌یز ، براقمیه‌جقمی‌یز ؟ مسئله‌سی دکلدر. مسئله ذاتاً امر واقع اولمش بر حقیقتی افاده‌دن عبارتدر . بو، بهمه‌حال ، اوله‌جقدر . بوراده اجتماع ایدنلر ، مجلس وهرکس مسئله‌یی طبیعی کورورسه ، فکرمجه موافق اولور . عکسی تقدیرده، ینه حقیقت اصولی دائره‌سنده افاده اولنه‌جقدر . فقط احتمال بعض قفالر کسیله‌جکدر.

ایشك جهت علمیه‌سنه کلنجه؛ خواجه افندیلرك هیچ مراق واندیشه‌لرینه محل یوقدر. بوخصوصده علمی ایضاحات ویره‌یم دیدم واوزون اوزادی‌یه بر طاقم ایضاحاتده بولندم. بونك اوزرینه آنقره مبعوثلرندن ، خواجه مصطفی افندی ، عفو ایدرسکز افندم ؛ دیدی بز مسئله‌یی بشقه نقطهٔ نظردن مطالعه ایدییوردق ، ایضاحاتکزدن تنور ایتدك . مسئله ، مشترك انجمنجه حل ایدلمشدی .

سرعتله قانون لایحه‌سی ، تثبیت اولندی. عینی کونده مجلسك ایکنجی جلسه‌سنده اوقوندی. تعیین اسامی ایله رأیه وضعی، تکلیفنه قارشی ، کرسی‌یه چیقدم . دیدم ، که بوکا حاجت یوقدر ، مملکت وملتك استقلالنی ابدیاً محفوظ قیله‌جق اساساتی مجلس عالینك متفقاً قبول ایده‌جکنی ظن ایدرم. [رأیه‌سسلری] یوکسلدی . نهایت ، رئیس ، رأیه قویدی ، ومتفقاً قبول ایدلمشدر ، دیدی . یالکز منفی بر سس ایشیدلدی ، [بن مخالفم ! .] . . بو صدا (سوز یوق !) صدالریله بوغولدی . ایشته افندیلر ، عثمانلی سلطنتنك ، انهدام وانقراض مراسمنك صوك صفحه‌سی بو صورتله جریان ایتمشدر .



§ ۱۷ تشرین ثانی ۳۳۸ تاریخلی رسمی برتلغرافك ایلك جمله‌سی شو ایدی : « وحیدالدین افندی بوکیجه سرایدن غیبوبت ایتمشدر . » بوتلغرافنامه‌نك دها برایکی جمله‌سنی ۱۸ تشرین ثانی ۳۳۸ کوننه عائد مجلس ضبط جریده‌سنده مطالعه بیورمشسکزدر . فقط، تلغرافنامه‌نك اصلنده ، غیبوبتك کیملرك دلالتیله وقوع بولدیغی احتمالندن واماناتك صورت محافظه‌سندن وسائره‌دن بحث ایدن آلت طرفی ده واردر.

عینی کونکی ضبطده اوقونمش اولان برمکتوب صورتیله ، اوکا ملفوف ، ـ آژانسلرله نشر اولنمش ـ بر بیاننامه صورتی‌ده تکرار اوقویه‌لم :

مکتوب صورتی

« برنسخه‌سنی لف ایتدیکم رسمی بیاننامه‌ده سویلندیکی وجهله ذات شاهانه کندیسنی انکلتره‌نك زیر حمایه‌سنه وضع ایده‌رك برانکلیز سفینهٔ حربیه‌سیله استانبولدن مفارقت ایتمشدر ....

۱۷ تشرین ثانی ۱۹۲۲ . امضا : هارینغتون »

ملفوف اولان بياننامه صورتی

« رسماً بیان اولنورکه ، ذات شاهانه وضعیت حاضره نتیجه‌سنده حریت وحیاتی تهلکه‌ده کوردیکندن ، بوتون اسلاملرك خلیفه‌سی صفتیله انکلیز حمایه‌سنی وعینی زمانده استانبولدن بشقه بریره نقلنی طلب ایتمشدر . ذات شاهانه‌نك آرزوسی بوصباح ایفا اولنمشدر . تورکیاده‌کی انکلیز قوتلرینك باش قوماندانی جنرال سور جارله‌س هارینغتون ذات شاهانه‌یی آلمغه کیدرك برانکلیز حرب سفینه‌سنه قدر کندیسنه رفاقت ایتمش‌وذات شاهانه واپورده بحرسفید فیلوسی‌عموم قوماندانی‌آمیرال سور دوبروق طرفندن استقبال ایدلمشدر . انکلتره فوق‌العاده قومیسر وکیلی سور نه‌ویل هندرسون ذات شاهانه‌یی سفینه‌ده زیارت ایده‌رك قرال بشنجی ژورژه بیلدیرلمك اوزره آرزولرینی صورمشدر . »

جنرال هارینغتونك علویه سلطان نامنده برقادینه کوندردیکی فرانسزجه بر مکتوب‌ده واردر . بومکتوب ، هیچ برجواب ویرلمه‌مش اولدیغی قیدیله عیناً رأفت پاشایه کوندرلمش . اوده بزه ، ۲۵ تشرین ثانی ۳۸ تاریخنده صورتنی بیلدیرمشدی . فرانسزجه مکتوبك بیلدیریلن تورکجه صورتی شودر :

« سلطان خانم افندی حضرتلری ، الآن مالطه‌یه یاقلاشمقده بولنان ذات حضرت پادشاهیدن ، عائله‌سی احوالندن معلومات رجاسنی حاوی برتلسز آلدم . بوبابده ، کچن جمعه ایرتسی بیلدیزدن معلومات آلمش وقادین افندی حضرتلرینك کمال عافیتده شادان اولدقلرینی اوکرنمش ودرحال ذات شاهانه‌یه عرض ایتمشدم . اکر عائلهٔ شاهانه حقنده معلومات لطف ایده‌بیلیرسه‌کز اونی درحال ذات شاهانه‌یه عرض ایتمکله بختیار اولورم . ذات شاهانه‌نك معروض بولندقلری مشکلات دولاییسیله اك صمیمی تمنیاتمك ذات علیه‌لرینه وعائلهٔ شاهانه‌یه ابلاغنه مساعده بیورمکزی واك درین حرمت وتوقیراتمك قبولنی رجا ایدرم . امضا : هارینغتون . »

— افندیلر ، بوصوك مکتوب اشتغاله دکر ماهیتده دکلدر . بوندن بشقه ، جنرال هارینغتونك ، استانبولده‌کی عسکری مأمورمزه یازدیغی مکتوبك وملفوفنك محتویاتی حقنده‌ده مطالعه درمیانی زائد بولورم .

— افکار عمومیه‌یی ، وضعیت‌حقیقیه ایله قارشی قارشی‌یه براقمه‌یی ترجیح ایدرم . سقیم برتوارث اصولی نتیجه‌سی اوله‌رق ، بویوك برمقام ، طنطنه‌لی برعنوان احراز ایده‌بیلمش بر سفیلك ، عزت نفسی چوق یوکسك ، اصیل بر ملتی ناصل خجیل بر وضعیته دوشوره‌بیله‌جکی ، اوزمان ، دها طبیعی صورتده آکلاشیلیر .

فی‌الحقیقه ، هر نه سبب و صورتله اولورسه اولسون ، وحیدالدین کبی حریت و حیاتی ملتی ایچنده ، تهلکه‌ده کوره‌بیله‌جك قدر ، عادی برمخلوقك ، بردقیقه دخی اولسه ، بر ملتك رأس کارنده بولندیغنی دوشونمك نه حزیندر ! شایان تشکردرکه ، بوآلچق ، موروث سلطنت مقامندن ، ملت

طرفندن اسقاط اولندقدن صوکره ، دنائتنی اتمام ایتمش بولونیور . تورك ملتنك ، بو تقدمی البته ، تقدیره لایقدر .

عاجز ، عادی حس و ادراکدن محروم بر مخلوق ؛ قبول ایدن ، هر هانکی بر اجنبینك حمایه‌سنه کیره‌بیلیر ؛ فقط ، بویله بر مخلوقك ، بوتون اسلاملرك خلیفه‌سی صفتنی حائز بولندیغنی افاده ایتمك البته موافق دکلدر . بویله بر تلقینك دوغرو اوله‌بیلمسی ، اول امرده ، بوتون اسلام کتله‌لرینك اسیر اولملری شرطنه وابسته‌در . حالبوکه ، جهانده حقیقت ، بویله‌میدر ؟ بز ، تورکلر ، بوتون تاریخی حیاتمزجه حریت و استقلاله تمثال اولمش بر ملتز ! قیمتمز حیاتلرینی ایکی بچق کون فضله ، سفیلانه سوروکله‌یه‌بیلمك ایچون ، هر درلو مذلتی مباح کورن خلیفه‌لر اویونیده صحنه‌دن قالدیره‌بیلدیکمزی کوستردك . بو صورتله دولتلرك ، ملتلرك ، یکدیکریله مناسباتنده شخصلرك ، باخصوص منسوب اولدیغی دولت وملتك ضررینه‌ده اولسه ، شخصی وضعیت وحیاتلرندن بشقه برشی دوشونه‌میه‌جك پسپایه‌لرك همیتی اوله‌مه‌جغی حقیقت معلومه‌سنی تأیید ایتدك .

§ ملتلر مناسباتنده ، مدنیه‌لردن استفاده سیستمنه رغبت دورینه خاتمه ویرمك ، مدنی عالمك صمیمی تمنیسنی تشکیل ایتمیدر !

§ محترم افندیلر ، فراری خلیفه ، تورکیا بویوك ملت مجلسنده خلع اولندی . یرینه ، صوکنجی خلیفه اولان عبدالمجید افندی انتخاب ایدلدی .

مجلسجه ، یکی خلیفه انتخاب اولنمه‌دن اول ، انتخاب اولنه‌جق ذاتك‌ده پادشاهلق سودا ودعواسنه قاپیله‌رق هر هانکی بر اجنبی دولته التجا ایتمسی احتمالنی بر طرف ایتمك لازمدی . بونك ایچون ، استانبولده بولنان مأمورمز رأفت پاشایه ، عبدالمجید افندی ایله کوروشه‌رك و حتی ألندن تورکیا بویوك ملت مجلسنك خلافت وسلطنت حقنده اتخاذ ایتدیکی قراری تماماً قبول ایتدیکنه دائر ، برده ، سند آله‌رق کوندرمسنی یازدم . بو یازدقلرم یاپیلمشدر .

١٨ تشرین ثانی ٣٨ کونی استانبولده رأفت پاشایه یازدیغم بر شیفره تلغرافنامه ایله‌ده ویردیکم تعلیماتده ، باشلیجه شو نقطه‌لری قید ایتمشدم : « عبدالمجید افندی ، خلیفهٔ مسلمین عنوانی قوللانه‌جقدر . بو عنوانه ، بشقه صفت وکلمه علاوه ایدلمیه‌جکدر . عالم اسلامه ابلاغ اولنمق اوزره احضار ایده‌جکی بر بیاننامه‌یی دلالتکزله ، اولا ، شیفره اوله‌رق بیلدیره‌جکدر . تصویب اولوندقدن صوکره تکرار شیفره ایله ودلالتکزله کندیسنه بیلدیریله‌جك ، اوندن صوکره نشر اولنه‌جقدر . بو بیاننامه‌نك متنی باشلیجه شو نقطه‌لر تشکیل ایده‌جکدر :

آ — تورکیا بویوك ملت مجلسنك کندیسنی خلافته انتخابندن صراحةً بیان ممنونیت اولنه‌جقدر .

ب — وحیدالدین افندینك طرز حرکتی مفصلاً تقبیح ایدیله‌جکدر .

ج — تشکیلات اساسیه قانوننك اونجی ماده‌سنه قدر اولان موادی محتویاتی طرز مناسبده ومهم معنا ومفادی عیناً ذکر ایدلمك صورتیله تورکیا دولتنك وبویوك ملت مجلسنك وحکومتنك ماهیت مخصوصه‌سی واصول اداره‌سنك تورکیا خلقی وبوتون اسلام عالمی ایچون انفع واوفق اولدیغی ذکر وتثبیت قلنه‌جقدر .

د — توركيا ملى خلق حكومتنك خدمات مسبوقه ومساعئ مشكورەسندن تقديركارانه برلسان ايله بحث اولنەجقدر .

ه — اشبو بياننامەدە نقاط مسرودەدن ماعدا ، سياسى عد ايديلەبيلەجك بر نقطه وفكر درميان ايدلميەجكدر .

١٩ تشرين ثانى ٣٣٨ تاريخلى آچيق برتلغرافلەدە عبدالمجيد افندى يه : « توركيا دولتنك حاكميتى بلاقيد وشرط ملتك عهدەسندە محفوظ طوتان تشكيلات اساسيه قانوننه توفيقاً اجرا قدرتى وتشريع صلاحيتى كنديسندە متجلى ومتمركز بولنان ملتك يكانه وحقيقى ممثللرندن مركب توركيا بويوك ملت مجلسنك ١ تشرين ثانى ٣٨ تاريخنده متفقاً قبول ايتديكى اسباب موجبه واساسات دائرەسندە مجلس عاليجه ١٨ تشرين ثانى ٣٣٨ تاريخنده منعقد جلسەدە خلافته انتخاب بيورولمش اولديغنى » تبليغ ايتدم. [وثيقه : ٢٦٥]

١٩ تشرين ثانى ٣٣٨ تاريخلى بر شيفره تلغرافنامه ايله رأفت پاشا ؛ يازديغمز تلغرافلره جواب ويربيوردى؛ عبدالمجيد افندى، امضا بالاسنده خليفهٔ مسلمين وخادم الحرمين عنوانتك بولونمسى وجمعه سلاملغنده خلعت وفاتحه عائد شكلده برصاريق طاقنمسى ممكن وموافق اولەجغى مطالعەسندە بولنمش . عالم اسلامه يازەجغى بياننامه محتوياتى حقنده درميان ايتديكى مطالعەدە ، وحيدالدين افندى حقنده بر شى سويلەمك خصوصنده اعتذار ايتمش وبياننامەنك استانبول غزتەلرنده حين نشرنده توركجەسيله برابر برده عربجه صورتنك نشر ايتديرلمسى مطالعەسنى درميان ايلمش . [وثيقه : ٢٦٦]

رأفت پاشايه ماكنه باشنده ٢٠ تشرين ثانى ٣٣٨ كونى ويرديكم جوابده ؛ خليفهٔ مسلمين عنوانيله برابر خادم الحرمين الشريفين تعبيرينك استعمالنى تنسيب ايتدم . جمعه مراسمنده فاتحك قيافتنه كيرمسنى غير طبيعى بولدم . ردينغوت ويا استانبولين كيەبيلەجكنى ؛ عسكرى اونيفورمەنك بالطبع موضوع بحث اولەميەجغنى بيلديردم . نشر اولنەجق بياننامەدە وحيدالدينك اسمى ذكر اولنمقسزين سابق خليفەنك شخصيت معنويەسندن وزماننده دوشولن دركەدن بحث ايدلمسى لزوملى اولديغنى مطالعەسندە بولندم.

رأفت پاشادن ، ٢٠ تشرين ثانى ٣٨ دە آلديغم شيفره تلغرافنامەنك برنجى مادەسندە ، رأفت پاشا ديبورديكه ، عبدالمجيد افنديك ٢٩ ربيع الاول تاريخلى محرراتى زيرنده (خليفهٔ رسول الله خادم الحرمين الشريفين جملەسنك آلتنده عبدالمجيد بن عبدالعزيزخان) امضاسى قوللانيلمشدر .

§ افنديلر، يازديغمز ايقاظى حسن تلقى ايتديكنى افاده ايلمش اولان عبدالمجيد افندى (خليفهٔ مسلمين) يرينه (خليفهٔ رسول الله) و باباسنك اسمى مناسبتيله (خان) عنوانلرينى قوللانمقدن منع نفس ايدەمەمشدر . بر طاقم مطالعەلردن صوكرەدە وحيدالدين حقندەكى بياناتدن صرف نظر ايتديكنى وچونكه « آخرك افعال رديئەسنى موضوع بحث ايتمك صورتيله بيله اولسه ، بو قبيل بياناتك مسلك و سجيەسنه كران كلەجكنك دركار بولنديغنى » بيلديرمش . بو خصوص ، تلغرافنامەنك ايكنجى مادەسنده مندرج ايدى . تلغرافنامەنك اوچنجى مادەسى ، نم ، مجلس رئيسى صفتيله كنديسنه ، خلافته انتخاب اولنديغنى تبليغ ايدن تلغرافنامەمه يازديغى جواب تشكيل ايديبوردى . بو جوابك سرلوحەسى « آنقرەدە توركيا بويوك ملت مجلسى رئيسى مشير غازى مصطفى كمال پاشا حضرتلرينه »

دیه شخصمه خطاب حالنده ایدی . دردنجی مادهده ، عالم اسلامه تبلیغ ایدهجکی بیاننامه صورتی واردی . بوبیاننامهنك یازلدیغی استانبولك، (دارالخلافةالعلیه) اولدیغیده اعتنا ایله مقید بولونیوردی .

۲۱ تشرین ثانی ۳۳۸ تاریخلی بر تلغرافده ، (خلیفهٔ رسول‌الله) یرینه اولجه بیلدیردیکمز بی (خلیفهٔ مسلمین) دنیلهجکدر دیدك . کندیسنه، خلافتی تبلیغ ایدن تلغرافنامهمزه ورهجکی جوابك شخصمه دکل ، تورکیا بویوك ملت مجلسی ریاستنه اولمسی اخطار ایتدك. محررانده، سیاسی ، عمومی خصوصلره شامل کلهلر اولدیغندن وبونلردن احتراز لزومندن بحث ایتدك .

§ افندیلر، اهمیتسز تفرعاتکی تلقی ایدلمسی پك ممکن اولان بوایضاحاتمله اشارت ایتمك ایستدیکم اساسلی نقطه شودر: بن، سلطنت شخصیهنك الغاسندن صوکره، بشقه عنوانله عنی ماهیتده برمقامدن عبارت اولمسی لازم کلن خلافتكده ، ملغا اولدیغنی قبول ایدیوردم . بونك، مناسب زمان وفرصتده تلفظنی طبیعی بولیوردم. خلیفه انتخاب اولنان عبدالمجید افندینك، بوحقیقتدن بوسبوتون غافل اولدیغی ادعا اولنهمز. باخصوص، کندیسنك خلیفه عنوانیله اجرای سلطنتی اسباب وشرائطنی احضار وتأمین ایدهبیلهجکلرینی تخیل ایدنلرك موجودیتی دوشونولورسه ؛ مخاطبمزك و طبیعی طرفدارانك صفوت وغفلتنه ذاهب اولمق اصلا جائز اولهمزدی .

شمدی آرزو بیوروررسهکز ، خلیفه انتخابی مناسبتیله مجلسك ۱۸ تشرین ثانی ۳۸ کونی خفی جلسهلرنده کچن مذاکراتی حقنده قیصه برفکر ویرهیم .

مجلسدهمسئلهیی چوق‌جدی ومهم‌تلقی ایدنلرواردی وباخصوص‌خواجهافندیلر کندی‌اختصاصلرینه متعلق بر موضوع بولدقلرندن چوق دقتلی ومتیقظ ایدیلر . بر خلیفه قاچمش .. اونی خلع ایتمك ، یکیسنی انتخاب ایلمك .. صوکره یکیسی استانبولده برلقیوب آنقرهیه کتیرمك .. ملتك ودولتك یقیندن باشنه کچیرمك .. خلاصه ، خلیفهنك فراری بوزندن تورکیاده ، بوتون عالم اسلامده تشوش وقوعه کلش ویاخود کلهجکمش .. اونك ایچون تدبیرلر آلنملی ایمش .. طرزنده مطالعهلر، اندیشهلر درمیان اولونیوردی .

بعض خطیبلرده ، خلیفه اولهجق ذاتك صفتنك ، صلاحیتنك نه اولهجغنی تثبیت لزومندن بحث ایدییورلردی .

بنده ، مذاکره ومناقشهیه اشتراك ایتدم . بیاناتمك اکثری ، درمیان ایدیلن مطالعاته ، جواب ماهیتنده ایدی . سویلدکلریمك اساسلری شوجملهلرده مندمج بولونیوردی :

« موضوع بحث مسئلهیی چوق مناقشه وتحلیل ایتمك ممکندر . فقط ، مناقشات وتحلیلاتده نهقدر ایلری کیدرسهك مسئلهیی حل ایتمکده اوقدر مشکلات وتأخراته اوغرارز. یالکز شو نقطهیه نظردقتی جلب ایدرم ؛ بو مجلس ، تورکیا خلقنك مجلسیدر. بو مجلسك صفت و صلاحیتی یالکز و آنجق‌تورکیا خلقنك و تورك وطننك حیاتنه ومقدراتنه شامل ونافذ اولهبیلیر . مجلسمز ، کندی کندینه بوتون عالم اسلامه شامل بر قدرت اکتساب ایدهمز افندیلر ! تورك ملتی و اونك ممثللرندن مرکب اولان مجلسمز ، کندی موجودیتنی ، خلیفه عنوانی طاشیان ویا طاشیهجق اولان برذاتك آلنه ویرهمز و ویرمیهجکدر افندیلر ! بوندن دولایی عالم اسلامده تشوش وارمش‌ویاخود اولهجقمش. بونلرك هپسی معناسز و یالان سوزلردر . کیم سویلهمشسه یالان سویلهمشدر ، یالان سویلیور .

§ بو سوزومه اعتراض ایدن برذاته جواب ویردم ، علناً دیدم‌که :

— سن یالان سویلیه‌بیلیرسك ، مستعدسك ! .

افندیلر ؛ دغدغه‌یه محل اولمدیغنی ایضاحدن صوکره بیان ایتدم‌که ، بزم ، جهان نظرنده اك بویوك قوت وقدرتمز ، یکی شکل وماهیتمزدر . مقام خلافت تحت اسارتده اوله‌بیلیر . خلیفه نامنی طاشیانلر اجنبیلره التجا ایده‌بیلیرلر . دشمنلر و خلیفه‌لر برابر اوله‌بیلیرلر و هرشی یاپمغه تشبث ایده‌بیلیرلر . فقط ، یکی تورکیه‌نك طرز اداره‌سنی ، سیاستنی ، قوتنی قطعیاً صارصه‌مزلر .

تورکیه خلقنك بلاقید و شرط حاکمیتنه صاحب اولدیغنی بردفعه دها و قطعیتله تکرار ایدیپورم. حاکمیت ، هیچ برمعنا ، هیچ بر شکل و هیچ بر رنکده و دلالتده اشتراك قبول ایتمز . عنوانی خلیفه اولسون ، نه اولورسه اولسون هیچ کیمسه بو ملتك مقدراتنده مشارکت صاحبی اولاماز . ملت ، بوکا قطعیاً مساعده ایده‌مز . بونی تکلیف ایده‌جك هیچ برملت وکیلی بولنه‌ماز . بناءً علیه ، فراری خلیفه‌یی خلع ، یکیسنی انتخاب وبو موضوعه متعلق بوتون معاملاتده سویلدیکم نقطهٔ‌نظرلر داخلنده حرکت ضروریدر . بشقه درلوسنه قطعیاً امکان یوقدر . »

محترم افندیلر ، برآز مناقشه‌لی و کورولتولی اولمقله برابر مجلسك اکثریتیله ، یاپیله‌جق معامله اوزرنده مطابقت حصول بولدی . اوندن صوکره‌کی ، نتیجه‌ده معلوم عالیلری اولدی .

سلطنتك لغوی اوزرینه استانبولده حکومت عنوانی طاشیان توفیق و عزت پاشالر و رفقاسنك سرایه استعفالرینی ناصل ویردکلرندن ، استانبول اداره‌سنی تنظیم ایچون ویردیکمز اوامر وتعلیماتدنده بحث ایدرك هیئت علیه‌کزی یورمغی فائده‌لی بولمیورم .



§ لوزان قونفرانسی اجتماع عمومیسی ۲۱ تشرین ثانی ۳۳۸ — ۹۲۲ تاریخنده وقوع بولمشدر . بو قونفرانسده تورکیا دولتنی عصمت پاشا حضرتلری تمثیل ایتدی . طربزون مبعوثی حسن بك وسینوب مبعوثی رضا نور بك ، عصمت پاشانك ریاستنده‌کی هیئت مرخصه‌یی تشکیل ایدییوردی .

هیئت مرخصه‌مز ، تشرین ثانی ۳۳۸ — ۹۲۲ ابتدالرنده ، لوزانه کیتمك اوزره آنقره‌دن مفارقت ایتدی .

افندیلر ؛ ایکی دوردن عبارت اولوب سکز آی دوام ایدن لوزان قونفرانسی و نتیجه‌سی دنیانك معلومی بولنان برکیفیتدر .

بر مدت ، آنقره‌ده ، لوزان قونفرانسی مذاکراتنی تعقیب ایتدم . مذاکره‌لر حرارتلی ، مناقشه‌لی جریان ایدییوردی . تورك حقوقنی تصدیق ایدر مثبت نتائج کورولمیوردی . بن ، بونی ، بك طبیعی بولیوردم . چونکه ، لوزان صلح ماصه‌سنده موضوع بحث ایدیلن مسائل ، اوچ ، درت سنه‌لك یکی دوره‌یه عائد و منحصر قالمیوردی . عصرلق حسابلر رؤیت اولونیوردی . بوقدر اسکی ، بوقدر قاریشیق ، بوقدر ملوث حسابلرك ایچندن چیقمق ، البته ، اوقدر بسیط وقولای اولمیه‌جقدی .

افندیلر ؛ معلومدرکه ، یکی تورك دولتنك استخلاف ایتدیکی عثمانلی دولتی ، عهود عتیقه نامی آلتنده برطاقم « قاپیتولاسیونلر » ك زبونی ایدی . خرستیان عناصر برچوق امتیازلره واستثنائیتلره مالك بولونیوردی . عثمانلی دولتی، عثمانلی مملکتلرنده بولنان اجنبیلره حق قضاسنی تطبیق ایده‌مزدی؛ عثمانلی تبعه‌سندن آلدیغی ویرکویی اجنبیلردن آلمقدن ممنوع بولونیوردی ؛ دولتك حیاتنی کمیرن ، کندی داخلنده‌کی عناصر حقنده تدابیر آلمقدن منع ایدیلیردی .

عثمانلی دولتی ، کندیسنی تأسیس ایدن ، عصر اصیلنك تورك ملتنك انسانجه یشامسنی تأمین ایده‌جك اسبابه‌ده توسلدن منع ایدلمشدی ؛ مملکتی اعمار ایده‌مز ، شمندوفر یاپدیره‌مز ، حتی مکتب یاپدیرمقده سربست دکلدی ؛ بوکبی احوالده درحال اجانب مداخله ایدردی .

عثمانلی حکمدارلری ومقربلری ، دبدبه ودارات ایچنده حیاتلرینی تأمین ایچون مملکت وملتك بوتون منابع ثروتنی قوروتدقدن بشقه ، ملتك هردرلو منافعنی حصر ایتمك ودولتك حیثیت وشرفنی فدا ایلك صورتیله برچوق استقراضلر یاپمشلردی . اوقدرکه ، دولت بو استقراضلرك فائضلرینی أوده‌یه‌میه‌جك حاله کلمش ، جهان نظرنده مفلس عد اولنمشدی .

افندیلر ؛ وارثی اولدیغمز عثمانلی دولتنك دنیا نظرنده هیچ برقیمتی، فضیلتی وحیثیتی قالمه‌مشدی ؛ حقوق بین‌الملدن خارج طانمش ، عادتا صحابت ووصایت آلتنه آلنمش برماهیتده فرض اولونیوردی .

ماضی‌یه عائد مسامحه‌لرك ، خطالرك فاعلی بز اولمدیغمز حالده ، اساساً عصرلرك متراکم حسابنی بزدن صورولمه‌مق لازم کلیرکن بوخصوصده‌ده ، دنیا ایله قارشی قارشی‌یه کلمك بزه توجه ایتمشدی . ملت ومملکتی حقیقی استقلال وحاکمیته صاحب قیلمق ایچون بومشکلات وفداکارلغی‌ده اقتحام ایتمك بزم اوزرمزه تحمیل اولنمشدی . بن ، نتیجه‌نك بهمه‌حال مثبت اوله‌جغندن امین ایدم . تورك ملتنك موجودیتی ایچون، استقلالی ایچون، حاکمیتی ایچون بهمه‌حال استحصال وتأمینه مجبور اولدیغی اساسلرك، جهانجه تصدیق اولنه‌جغنه اصلا شبهه ایتمیوردم . چونکه ، حقیقتده ، بواساسلر ، قوت ولیاقتله فعلاً ومادةً استحصال ایدلمش ایدی . قونفرانس ماصه‌سنده طلب ایتدیکمز ، ذاتاً استحصال ایدلمش اولان خصوصاتك اصولاً افاده وتصدیقندن بشقه برشی دکلدی . مطالبمز ، صریح وطبیعی حقلرمزدی . بوندن بشقه ، حقوقمزی محافظه وتأمین ایچون قدرتمزده واردی ؛ قوتمزده کافی ایدی . اك بیوك قوتمز ، اك شایان امنیت مستندمز ، حاکمیت ملیه‌مزی ادراك ایتمش واونی بالفعل خلقك أ لنه ویرمش وخلقك ألنده طوته‌بیله‌جکمزی فعلاً اثبات ایلمش اولدیغمز ایدی .

ایشته ، بوملاحظه‌لره بناءً ، قونفرانسك جریاننی سکونتله تعقیب ایدییوروکوستردیکی معکوس وضعیتلره لزومندن زیاده اهمیت عطف ایتمیوردم .

افندیلر ؛ سلطنتك الغاسی ، خلافت مقامنك صلاحیتسز قالیشی اوزرینه، خلق ایله یقیندن تماسه کلمك ، احوال روحیه وتمایلات فکریه‌یی بردها تدقیق ایتمك مهمدی .

بوندن بشقه ، مجلس صوك سنه سنه داخل اولمش بولونیوردی . یکی انتخاب مناسبتیله ، آناطولو وروم ایلی مدافعهٔ حقوق جمعیتنی سیاسی برفرقه‌یه تحویل ایتمکه قرار ویرمشدم . صلح تقرر ایتدیکی تقدیرده ، جمعیت تشکیلاتمزك ، سیاسی فرقه‌یه انقلابنی لزوملی کوریوردم . بوخصوصده‌ده خلق ایله بالذات حسبحال ایتمکی موافق وفائده‌لی مطالعه ایدییوردم . ظفردن صوکره ، تعلیم وتربیه

ایله اشتغاله باشلامش اولان اردومزی‌ده یاقیندن کورمك ایستیوردم . ایشته ، بو مقصدلرله ، غربی آناطولوده بر سیاحت اجرا ایتمك اوزره ١٤ کانون‌ثانی ٣٩ تاریخنده آنقره‌دن حرکت ایتدم .

اسکیشهردن اعتباراً ، ازمیت، بروسه، ازمیر، بالیکسرده خلقی مناسب محللرده طوپلایه‌رق اوزون حسبحاللرده بولندم . اهالینك ، بکا ایستدکلری کبی سربست سؤاللر توجیه ایتمسنی طلب ایتدم . صورولان سؤاللره، جواب تشکیل ایتمك اوزره، آلتی‌ساعت، یدی‌ساعت دوام‌ایدن قونفرانسلر ویردم.

محترم افندیلر ؛ همان هر یرده خلقك آکلامق ایستدیکی خصوصاتدن نظر دقتی جلب ایدن نقطه‌لر شونلردی :

لوزانس قونفرانسی ونتیجه‌سی، حاکمیت ملیه ومقام‌خلافت وبونلرك وضعیتلری ومناسبتلری وبرده تشکیل ایتمك نیتنده اولدیغم آکلاشیلان سیاسی فرقه . . .

لوزان قونفرانسی مذاکراتی ، جریان ایتدیکی کبی ، هر یرده ، خلاصه ایدییوردم . نتیجه‌نك مثبت اوله‌جغی حقنده‌کی قناعتمی‌ده بیان ایده‌رك ملتك مستریح اولمسنه چالیشیوردم .

— حاکمیت ملیه ومقام خلافتك وضعیتلری و مناسبتلری نه اولدیغی حقنده ، خلقك مراق واندیشه ایتمکده حقی واردی.. زیرا ، مجلس ١ تشرین‌ثانی ٣٣٨ تاریخلی قراریله ، حاکمیت‌شخصیه‌یه مستند شکل حکومتك ١٦ مارت ٣٦ تاریخندن اعتباراً وابدیاً تاریخه انتقال ایلدیکنی اعلان ایتدکدن صوکره ، بر طاقم شکری خواجه‌لر « افکار عمومیهٔ اسلامیه تردد واضطراباته دوشمشدر . » دییه‌رك حرکت وفعالیته کچدیلر. (خلافت عینی حکومتدر . خلافتك حقوق و وظائفنی ابطال ایتمك هیچ کیمسه‌نك ، هیچ بر مجلسك النده دکلدر .) دعواسنی اورته‌یه آتمشلردی . مجلسك ، ملتك لغو ایتدیکی سلطنت شخصیه‌یی خلافت مقامنده ادامه وپادشاه یرینه‌خلیفه اقامه‌ایتمك‌سوداسنه دوشمشلردی.

فی‌الحقیقه ، مرتجع برحزب ، قره‌حصار صاحب مبعوثی بولنان خواجه شکری امضاسیله «خلافت اسلامیه وبویوك ملت‌مجلسی» عنوانیله بررساله نشر ایتدی . آنقره‌ده، ١٥ کانون ثانی ٣٣٩ تاریخنده انتشار ایدن وبوتون مجلس اعضالرینه توزیع ایدیلن بورساله‌دن ، ازمیتده، خبردار ایدلدم. رساله‌نك اوزرنده ، ساده‌جه (١٣٣٩) سنه‌سی یازلمشدی . فقط رساله‌نك دها ، بن ، آنقره‌ده ایکن احضار وطبع اولندیغی و بنم آنقره‌دن تاریخ مفارقتم اولان ١٤ کانون ثانی ٣٣٩ کوننك فرداسی اورته‌یه چیقارلدیغی آکلاشیلمش ایدی .

شکری افندی خواجه ورفقاسی (خلیفه مجلسك ، مجلس خلیفه‌نکدر) سفسطه‌سیله ملت مجلسنی خلیفه‌نك هیئت مشورتی وخلیفه‌یی مجلسك‌ردولایسیله دولتك رئیسی کبی کوسترمك وقبول‌ایتدیرمك ایسته‌مشلردر .

افندیلر؛ خلیفه بولنان ذاتی، امیده دوشوره‌جك بعض صداقتکارانه معامله‌لرده جلب دقت ایدی. خفی اوله‌رق جریان ایدن صداقتکارانه مظاهرات ایسه بزم خارجاً استدلال ایتدکلرمزدن دها فضله ایمش . بو بابده بر فکر ویرمش اولمق ایچون اوصره‌لرده ، استانبول وتراکیاده مأمور وممثلمز اولان رأفت پاشانك عینی تاریخلرده خلیفه‌یه (قونیه) اسمنده بر آت تقدیمی وسیله‌سیله کندی برادری و عینی زمانده یاوری رفعت بکه یازدیغی بر شیفره ایله خلیفه‌نك ، سر یاوری واسطه‌سیله ویردیکی جوابی عیناً عرض ایده‌جکم :

شیفره

رفعت بكه :

(قونیه) یی خلیفه حضرتلرینه تقدیم ایتمك ایچون كتیرتمشدم . یالكز حالاً نه حالده اولدیغنی كورمدم . جسارتده بولنه‌میورم . استانبولده ایی بر حیوان بولنمیه‌جغنی آكلادیغم ایچون خلیفه حضرتلرینك سریاورلرندن‌ده حیوان تداركی خصوصنده استعجال ایتمه‌ملرینی بونك ایچون رجا ایتمشدم. حیوانك طرف خلافتپناهیلرندن تقدیر ایدلمسنی لطف الٓهی تلقی ایدییورم . بویوك بر جرأتكارلق اوله‌جغنی بیلمكله برابر استقلال محاربه‌سنك تاریخی برخاطره‌سی‌اولدیغی ایچون‌اسكی‌صادق بر عسكرك غزا یادكاری اوله‌رق تقدیم ایتدیكی قونیه‌نك خلیفه حضرتلری طرفندن لطفاً‌قبولنی‌وخلیفه‌حضرتلرینك الك قلبی و الك عبودیتكار حسلرله أللرینی أوپدیكمك عرض و ابلاغنه توسط ایتملرینی سر یاور شكیب بكدن رجا ایدرم . قونیه‌یی وبو شیفره‌یی سر یاور شكیب بكه همان تسلیم ایدیكز .

رأفت

٥-١-٣٣٩

ترا كیا فوق‌العاده ممثلی رأفت پاشا حضرتلرینه

عرض حرمتكارانه‌مدر .

برادرم عالیلری رفعت بكك تسلیم ایلدیكی تلغرافنامهٔ دولتلرینی خلافتپناه افندمزه عرض وارائه ایلدم . ذات حضرت وكالتپناهی كرك تأیید بیوریلان حسیات خالصهٔ مصادقتپروریدن وكرك تقدیم قلنان (قونیه) نامنده‌كی حیواندن دولایی خاصهٔ محظوظ ومتشكر قالدیلر ومعزز وطنمزك محافظهٔ استقلالی‌كبی پك مقدس وعلوی برمقصدك استحصالنه چالیشان یوكسك ناصیه‌لر میاننده تمایز ایتمش اولان ذات والالرینك‌ده ابراز حماست وفداكاری ایلدكلری شهامت میدانلرندن برینه اضافةً تسمیه قلنان بو سویملی وكوزل آتك مالكیتله مباهی اولدیلر . جناب جبرائیل ، حضرت فخر كائنات (ص .ع. م) تبلیغ رسالت ایلدیكی‌كبی‌ذات دولتكزده خلیفه‌حضرتلرینه تبلیغ وكالت بیوردیغكزدن دولایی وجود عالیكز كندیلرینه بوتون حیات كذشته‌لرینك الك مسعود ومتیمن بر حادثه‌سنی دائما اخطاره وسیله تشكیل ایده‌جكدر . ذات سامیلرینك بومعزز خاطره‌یه قاریشمش اولملری حسبیله صیق صیق وكمال محبتله تخطر بیوریله‌جقلری ذاتاً دركار ایكن برده هركون برمعتاد بواسب صبارفتاره بینیلدكجه یاد قیمتدار والالری تكرر وتجدد ایده‌جكدر . شوسطرلر ایله خلافتپناه افندمزك حسیات حقیقیهٔ مخالصتكارانه وقدر شناسانه‌لرینه نه‌درجه‌یه قدر ترجمان اوله بیلدیكمی تعیین ایده‌مم . بونده موفق اوله‌مدیسهم نقصانمی ذات دولتلرینه كندیلرینك بالذات ابراز وارائه بیورمش اولدقلری آثار محبت والتفات بدرانه دها اولجه جبر وتضمین ایتمشدر قناعتیله متسلی اولمقده‌یم . بالوسیله وبالنهایه سلام

مخصوص ظل اللهی وادعهٔ خیریهٔ وکالتپناهی‌یی تبلیغ وتبشیر ایله کسب شرف ایدرك تکریمات فائقه‌مك لطف قبولنی رجا ایلرم افندم حضرتلری .

٧ کانون ثانی ٣٣٩

سریاور
شکیب عفنی

(بو مخابرات ومجاملاته ، بز آنجق خلافتك الغاسندن وخلیفه خاندانك مملکتدن طردندن صوکره بالتصادف مطلع اوله‌بیلدك .)

ﻫ عرض ایتملی‌یم، که شکری افندی خواجه واونی وامضاسنی ایلری سورن پولتیقه‌جیلر، سلطان ویا پادشاه عنوانی طاشیان برحکمدار یرینه عنوانی خلیفه اولان برحکمدار قویه‌رق بیانات ومدعیاتده بولنمشلردی. شوفرق ایله ، که هرهانکی برمملکت وملتك حکمداری یرینه دنیانك اقطار مختلفه‌سنده، کتله‌لر حالنده یاشایان ، متنوع عرقدن اوچ یوز میلیونلق برجامعه‌یه حکمی شامل برحکمداردن واونك وظائف وصلاحیتندن بحث ایتمشلردی . بو اسلام شمول معظم حکمدارك النه، قوت اوله‌رق، اوچ یوز میلیون امت محمددن ، یالکز ، اون ، اون بش میلیون تورك خلقنی لطف ایتمشلردی . خلیفه اسمنده‌کی حکمدار ، « امتلرك معاملاتنی تدویر وامور دنیویه‌لرینه عائد احکامدن ، منفعتلرینه الکزیاده توافق ایده‌نی تنفیذ» ایده‌جکدی. بالجمله مسلمانلرك «حقوقنی مدافعه ایده‌جك، امورومصالحنی نافذ برعزم واراده ایله» احاطه ایلیه‌جکدی .

خلیفه اسمنده‌کی حکمدار ؛ دنیا یوزنده‌کی اوچ یوز میلیون اهل اسلام آره‌سنده عدالتی پایدار ایده‌جك ، حقوق عامه‌یی کوزه‌ته‌جك ، امن وآسایشی اخلال ایده‌جك حادثاته مانع اوله‌جق ، اهل اسلامه امم سائره طرفندن وقوعی محتمل تجاوزاته سد چکه‌جکدی . جامعهٔ اسلامیه‌نك صلاحنی تأمینه خادم اسباب مدنیه وعمرانیه‌یی احضار ایله مکلف بولنه‌جقدی .

محترم افندیلر ، بوقدر اجهل واحوال وحقایق جهاندن بو درجه بی‌خبر شکری خواجه وایشانك ملتمزی اغفال ایچون ، احکام اسلامیه ، دیه نشر ایتدکلری سفسطه‌لرك اساساً تکراره دکری یوقدر . فقط ، بونجه عصرلرده اولدیغی کبی ، بوکون دخی ، اقوامك جهلندن وتعصبندن استفاده ایده‌رك بیك بر درلو سیاسی وشخصی مقصد ومنفعت تأمینی ایچون دینی آلت وواسطه اوله‌رق قوللانمق تشبثنده بولنانلرك ، داخل وخارجده موجودیتی ، بزی ، بوزمینده سوز سویلمکدن ، مع التأسف ، هنوز مستغنی بولندیرمیور . بشریتده ، دین حقنده‌کی احتساس و وقوف ، هر درلو خرافه‌لردن تجرد ایده‌رك ، حقیقی علوم و فنون نورلریله مصفا ومکمل اولونجیه قدر ، دین اویونی آقتورلرینه ، هر یرده تصادف اولنه‌جقدر .

شکری خواجه‌لرك نه‌قدرمعناسز، منطقسز وقابلیت اجرائیه‌دن محروم افکار واحکام صاووردقلرینی آکلامه‌مق ایچون جداً ، خواجه افندی کبی ابله‌لق دنیلن مخلوقاتدن اولمق لازمدر .

خلیفه وخلافت ، اونلرك دیدیکی کبی ، سلطه‌سی عموم دنیا مسلمانلرینه شامل اولمق لازم‌کلنجه،

بوتون موجودیتی ومنابع قوتی خلیفه‌نك امرو‌نهینه حصر ایتمکله تورکیا خلقنك اوموزلرینه تحمیل ایدیله‌جك یوکك نه قدر آغیر اوله‌جغنی انصاف ایدوب دوشونمك لازم کلمزمیدی ؟

اونلرك سرد ایلدکلری ایجابات واحکامه کوره ، خلیفه نامنده حکمدار ؛ چین ، هند ، افغان ، ایران ، عراق ، سوریه، فلسطین ، حجاز ، یمن ، عسیر ، مصر ، طرابلس ، تونس ، جزائر، فاس، سودان، خلاصه دنیانك هرطرفنده‌کی اسلاملرك واسلام مملکتلرینك امورنده تصرف صاحبی اوله‌جقدی.

بو خیالك، هیچ بر وقت تحقق ایتمه‌مش اولدیغی معلومدر . اسلام جماعتلرینك ، بربرندن تماماً آیری مقصدلرله افتراق ایلدکلری ، أمویلرك اندلسده، علویلرك مغربده، فاطمیلرك مصرده، عباسیلرك بغدادده، بررخلافت یعنی سلطنت قوردقلری وحتی، اندلسده هر بك کشیلك بر جماعتك « برامیرالمؤمنینی ایله بر منبری » اولدیغی خواجه شکری امضالی رساله‌ده دخی مذکوردر .

— بو تاریخی حقیقتدن تجاهل ایدرك ، همان کاملاً اجنبی دولتلرك تحت تابعیتنده بولنان ویا مستقل اولان اسلام ملتلره ویا دولتلره خلیفه نامی آلتنده بر حکمدار نصب و تعیین ایتمك عقل و حقیقت ایله قابل تألیف اوله‌بیلیرمیدی ؟ بالخاصه ، بویله بر حکمدارك تأمین موقعی ایچون ، بر آووچ تورکیا خلقنی حصر و تخصیص ایتمك ، اونی ، محو ایتمك ایچون تطبیق اولنه‌کلن تدبیرلرك اك مؤثری اولمزمیدی ؟ « خلیفه‌نك وظیفه‌سی روحانی دکلدر » ، « خلافتك اس‌الاساسی قدرت مادیه و قوت حکومتدر . » دیه‌نلرك ، خلافتك دولت ، خلیفه‌نك رئیس دولت اولدیغنی افاده و اثبات ایتدکلری ومقصدلرینك خلیفه عنوانده بر ذاتی ، تورکیه دولتنك ریاستنه کچیرمك اولدیغی سهولتله قابل تفهم ایدی .

محترم افندیلر ؛ شکری خواجه افندینك و سیاستجی آرقداشلرینك ، مقصد سیاسیلرینی آچیقدن آچیغه اظهار ایتمیوب ، بونی ، بوتون عالم اسلامه تشمیل ایتمك ایستدکلری ، دینی بر مسئله حالنده موضوع بحث ایلملری ، خلافت اویونجاغنك ، اورته‌دن قالدیرلمسنی تسریعدن بشقه برنتیجه ویرمه‌مشدر.

— خلافت مسئله‌سی حقنده ، خلقك تردد واندیشه‌سنی ازاله ایچون ، هریرده لزومی قدر بیانات و ایضاحاتده بولندم . قطعی اوله‌رق افاده ایتدم ،که « ملتمزك قوردیغی یکی دولتك مقدراتنه ، معاملاتنه ، استقلالنه ، عنوانی نه اولورسه اولسون هیچ کیمسه‌یی مداخله ایتدیره‌مز! ملك کندیسی ، قوردیغی دولتی و اونك استقلالنی محافظه ایدییور والی‌الابد محافظه ایده‌جکدر ! »

ملته آکلاتدم، که اسلام شمول بردولت تأسیس ایتمك وظیفه‌سیله مکلف تخیل ایدیلن برخلیفه‌نك وظیفه‌سنی ایفا ایده‌بیلمسی ایچون ، تورکیا دولتی و اونك بر آووچ نفوسی ، خلیفه‌نك امرینه تابع طوتوله‌مز . ملت ، بوکا راضی اوله‌مز ! تورکیه خلقی بو قدر عظیم بر مسئولیتی ، بوقدر غیر منطقی بر وظیفه‌یی درعهده ایده‌مز .

— ملتمز ، عصرلرجه ، بوواهی نقطهٔ نظردن حرکت ایتدیرلدی . فقط نه اولدی ؟! هرکیتدیکی یرده میلیونلرجه انسان براقدی . یمن چوللرنده قاورولوب محو اولان آناطولو اولادلرینك مقدارینی بیلیورمیسکز؟ دیدم. سوریه‌یی، عراقی محافظه ایتمك ایچون، مصرده بارینه بیلمك ایچون ،آفریقاده طوتونه‌بیلمك ایچون نه‌قدر انسان تلف اولدی، بونی بیلیورمیسکز؟!ونتیجه نه اولدی کوریورمیسکز؟!دیدم.

خلیفه‌یه ، دنیایه میدان اوقوتمق واونی عموم اسلام امورینه تصرف صاحبی قیلمق فکرنده اولانلره

بو وظیفه‌یی یالکز آناطولو خلقندن دکل ، اونك سکز اون مثلی نفوسدن مرکب اولان بویوك اسلام کتله‌لرندن طلب ایتملیدر ! یکی تورکیه‌نك ویکی تورکیه خلقنك ، آرتق ، کندی حیات وسعادتندن بشقه دوشونه‌جك برشئی یوقدر .. بشقه‌لرینه ویره‌بیله‌جك برذره‌سی قالمامشدر : دیدم .

دیکر برنقطه‌یی‌ده ، خلق نظرنده تبارز ایتدیرمك ایچون شو بیاناتده بولندم : بر آن ایچون فرض ایدهلم‌که دیدم ؛ تورکیه، موضوع بحث وظیفه‌یی قبول ایتسین .. بوتون عالم اسلامی برنقطه‌ده توحید ایده‌رك سوق واداره ایتمك غایه‌سنه یوروسون وموفق دخی اولسون ! پك اعلا آما ، تحت تابعیت واداره‌مزه آلنق ایستدیککز ، ملتلر ، دیرلرسه‌که ، بزه ، بویوك خدمتلر ومعاونتلر یاپدیککز ، تشکر ایدرز. فقط ، بز مستقل قالمق ایستیوزرز. استقلال وحاکمیتمزه کیمسه‌نك‌مداخله‌سنی موافق کورمیز! بز کندی کندیمزی سوق واداره‌یه مقتدرز !

اوحالده ، تورکیه خلقنك بوتون مساعی وفدا درلغی ، سده‌حه برتشکر ودعا آلمق ایچونمی اخیار اولنه‌جقدر ؟!

کوروله‌یوردی ، که برهوا وهوس ایچون ، بر وهم وخیال ایچون ، تورکیه خلقنی محو ایتمك ایستیورلردی . خلافت وخلیفه‌یه وظیفه وصلاحیت ویرمك فکرینك ماهیتی بوندن عبارتدی .

افندیلر ؛ خلقه ، صوردم ؛ بر دولت اسلامیه اولان ایران ویا افغانستان ، خلیفه‌نك هرهانکی بر صلاحیتنی طانیرمی ؟ طانییه‌بیلیرمی ؟ حقلی اوله‌رق طانیه‌مز . چونکه دولتنك استقلالنی ، ملتنك حاکمیتنی مخلدر .

§ ملته ، شونی‌ده اخطار ایتدم ، که کندمزی ، جهانك حاکمی ظن ایتمك غفلتی ، آرتق دوام ایتمه‌ملیدر. حقیقی موقعمزی، دنیانك وضعیتنی طانیه‌مقده‌کی غفلته، فاجعه‌لر داوءتله ملتمزی سوروکلدیکمز فلاکتلر یتیشیر ! بیله بیله عینی فاجعه‌یی دوام ایتدیره‌میز !

§ افندیلر ، انکلیز مورخلرندن (وه‌لس ـ Wells) ، ایکی سنه اول انتشار ایدن ، بر تاریخ یازدی . اثرینك صوك صحیفه‌لری « دنیا تاریخنك مستقبل صفحه‌سی » عنوانی آلتنده برطاقم مطالعاتی احتوا ایدر .

بو مطالعاتده استهداف اولنان مسئله ؛

« Un gouvernement Fédéral mondial » « جهانشمول براتحادی حکومت » در .

(وه‌لس) « بو مبحثده، جهانشمول براتحادی حکومتك ناصل تأسیس اولنه‌بیله‌جکنی وبویله بردولتك اساسلی بعض فارق خطلری حقنده‌کی تصورلرینی سرد ایدییور وعدالتك وتك برقانونك سلطنتی آلتنده کره‌مزك ناصل برحالده بولنه‌جقدی ؛ بونی تخیل ایدییور .

(وه‌لس) ، « بوتون حاکمیتلر، تك ، برحاکمیت ایچنده اذابه اولنمازسه ، ملیتلرك فوقنده برقوت میدانه چیقمازسه دنیا محو اوله‌جقدر » دییور و « حقیقی دولت، عصری حیات شرائطنك برضرورت حالنه کتیردیکی جهان حکومت متحده‌سندن بشقه برشی اوله‌مز . » ؛ « محققدرکه انسانلر ، کندی ایجادلری آلتنده أزیلك ایسته‌مزلرسه اروپا کیچ برلشمکه مجبور اوله‌جقلردر. » مطالعه‌لرنده بولونیور.

« بشریتك تساندی حقندەکی ، بویوك خلیانك نهایت فعله چیقمسی ایچون نه یاپمق و نەنك اوکنه کچمك لازم کلەجکی صحیح اولەرق بیلنمدیکی » و « متجاوز بر سیاست خارجیه عنعنەسنه مالك اولان دولتلرك ، جهانشمول بر اتفاق دولی طرفندن کوچلکله تمثیل اولنەبیلەجکی » دە درمیان ایدیلیور . (وەلس) ك « آوروپا و آسیانك فلاکتلری ومشترك احتیاجلری ، بلکه دنیانك بوایکی قسمندەکی قوملرك بر درجەیە قدر برلشمەسنه مدار اولەجقدر . » ، « اولەبیلیر ، که بر صره قسمی اتحادلر ، جهانشمول بر اتحادك حصولنه تقدم ایدر . » مطالعەلرینیده قید ایدەیم .

— افندیلر ، بوتون بشریتك ، تجربه ، معلومات وتفکرده تعالی وتکملی ، خرستیانلقدن ، مسلمانلقدن ، بودیزمدن صرفنظر ایدرك بسیطلشدیرلمش وهرکس ایچون آکلاشیلەجق حاله قونولمش عالمشمول صاف ولکەسز بردینك تأسسی وانسانلرك شمدی‌یە قدر غاوغالر ، لوثیات ، قابا آرزو واشتهالر آرەسنده برسفالتخانەده یشامقده اولدقلرینی قبول ایدەرك بوتون وجودلری وذکالری زهرلەین عفونت تحملرینه غلبه ایتمکه قرار ویرمسی کی شرائطك حصولنی مستلزم اولان بر « جهانشمول اتحادی حکومت » تخیلنك طاتلی اولدیغنی انکار ایدەجك دکلز .

بوتصور وتخیله قسماً مشابه برخیال ، خلافتجیلری وپان اسلامیزم طرفدارلرینی ـ تورکیەیه مسلط اولمالری شرطیله ـ ممنون ایتمك ایچون بزدەده تصویر ایدلمشدی .

— تصویر اولنان نظریه شوایدی : آوروپاده ، آسیاده ، آفریقاده وسائر قطعەلرده یشایان اسلام هیئت اجتماعیەلری ، استقبالده ، هرحانکی برکون ، اراده و آرزولرینی استعمال وتطبیقه اقتدار وسربستی کسب ایدرلر ؛ اوزمان لزوملی وفائدەلی کورورلرسه ، عصرك ایجاباتنه موافق برصورتده برطاقم ائتلاف واتحاد نقطەلری بولەبیلیرلر . شبهەسز ، هردولتك ، هرهیئت اجتماعیەنك ، بربرندن تطمین و تأمین ایدەجکی احتیاجلری واردر . متقابل منفعتلری موجوددر . بو متصور مستقل اسلام حکومتلرك صاحب صلاحیت مرخصلری برآرایه کلوب برقونفرەیاپارلر وفلان وفلان وفلان اسلام دولتلرآرەسنده شو وبا بومناسبتلر تأسس ایتمشدر . بو مناسبات مشترکەیی محافظه وبومناسباتك تضمن ایلدیکی شرائط داخلنده متحداً حرکتی تأمین ایچون بوتون اسلام دولتلرك مرخصلرندن مرکب بر مجلس تشکل ایدەجکدر . اتحاد ایدن اسلام دولتلر بو مجلسك رئیسی طرفندن تمثیل اولنەجقدر دیرلرسه ، ایشته اوزمان ، ایسترلرسه ، او « اسلام شمول اتحادی حکومت » ، خلافت ومشترك مجلسك مقام ریاستنه انتخاب اولنەجق ذاتەده خلیفه عنوانی ویریرلر . یوقسه ، هرحانکی براسلام دولتنك ، برذاته ، بوتون اسلام دنیاسی امورینك تدویر وتمشیتی صلاحیتنی ویرمسی عقل ومنطقك هیچ بروقت قبول ایدەمیەجکی برکیفیتدر .

§ افندیلر ؛ خلافت ودین مسئلەلریله مشغول اولندیغی صرەلرده ، افکار عمومیه و بالخاصه افکار منوره ایچون ، تشکیلات اساسیه قانوننده برنقطەنك عقده تشکیل ایتدیکنه مطلع اولدق . جمهوریت اعلاننده صوکرەده ، قانونده ، عینی عقده محافظه ایدلدکدن بشقه ، عقده تشکیل ایدەجك ایکنجی بر نقطەنك دها ، ادخال ایدلدیکنی کورنلر ، تججلرینی کیزلەمەمشلردی والیوم کیزلەمەمکدەدرلر .

بو نقطەلری ایضاح ایدەیم ؛ ٢٠ کانون ثانی ١٣٣٧ تاریخلی تشکیلات اساسیه قانوننك (٧ نجی) و ٢١ نیسان ١٣٤٠ تاریخلی تشکیلات اساسیه قانوننك (٣٩ نجی) مادەسی بویوك ملت مجلسنك وظائفندن باحثدر .

مادهنك باشنده ، مجلسك ايلك وظيفهسى اولق اوزره ، (احكام شرعيهنك تنفيذى) واردر . ايشته ، بونك باصل بر وظيفه و احكام شرعيهدن مقصدك نه اولديغنى آكلامقده تردده دوشهنلر واردر . چونكه بو بويوك ملت مجلسنك ، مذكور مادهده ، « قوانينك وضعى ، تعديلى ، تفسيرى ، فسخ والغاسى واخ » ذكر و تعداد اولنان وظائفى او قدر شموللى و واضحدر ، كه « احكام شرعيهنك تنفيذى » ديه آيريجه و مستقلاً برقليشهنك موجوديتى زائد كورولمكدهدر . چونكه ، شرع ديمك فقه ديمكدر . احكام شرعيه ديمك ، احكام قانونيه ديمكدن بشقه برشى دكلدر و اولامز . بشقه دتورى ، عصرى حقوق تلقياتيله قابل تأليف دكلدر . بو بويله اولونجه ، « احكام شرعيه » تعبيريله قصد اولنان معنا و مدلولك بوسبوتون بشقه برشى اولمسى ايجاب ايدر .

افنديلر ؛ ايلك تشكيلات اساسيه قانوننى احضار ايدنلره بالذات رياست ايديوردم . ياپمقده اولديغمز قانونله ، « احكام شرعيه » تعبيرينك برمناسبتى اولمديغنى آكلاتمغه چوق چاليشيلدى . فقط ، بو تعبيردن ، كندى زعملرنجه ، بام بشقه معنا تصور ايدنلرى اقناع ممكن اولمدى .

ايكنجى نقطه ، افنديلر ؛ يكى تشكيلات اساسيه قانوننك ايكنجى مادهسنك باشنده . . « توركيه دولتنك دينى ، دين اسلامدر . » جملهسيدر .

بو جمله دها ، تشكيلات اساسيه قانونىنه كچمهدن چوق اول ، ازميتده ، استانبول و ازميت ارباب مطبوعاتيله اوزون برملاقات وصحبتلرمز اثناسنده ، مخاطلرمدن برذاتك ، شو سؤالنه معروض والم : « يكى حكومتك دينى اولهجقمى ؟ »

اعتراف ايدهيم ، كه بو سؤاله مخاطب اولمغى هيچده آرزو ايتميوردم . سبى ، بك قيصه اولمسى لا مكان جوابلك او كونكى شرائطه كوره آغزمدن چيقمسنى هنوز ايستهميوردم . چونكه ، تبعهسى مابعده اديان مختلفهيه منسوب عناصر بولنان وهر دين منسوبى حقنده عادلانه و بيطرفانه معاملهده بولنمه ومحكمهلرنده تبعهسى واجانب حقنده سياناً تطبيق عدالتله مكلف اولان برحكومت ، حريت افكار و وجدانه رعايته مجبوردر . حكومتك ؛ بو طبيعى صفتنك ، شبههلى معنا عطفنه سبب اولهجق جملهلرله تقييد ايدلمسى البته دوغرو دكلدر .

« توركيه دولتنك رسمى ديلى توركجهدر . » ديديكمز زمان بونى هركس آكلار . حكومتله معاملات رسميهده ، تورك ديلنك جارى اولمسى لزومنى هركس طبيعى بولور . فقط ، « توركيه دولتنك دينى ، دين اسلامدر . » جملهسى عينى صورتلهمى تفهم و قبول ايديلهجكدر ؟ بو ، بالطبع ، ايضاح وتفسيره محتاجدر .

افنديلر ؛ غزتهجى مخاطبمك سؤالنه ، حكومتك دينى اولامز ! ديهمدم . عكسنى سويلدم .

— واردر افندم؛ اسلام دينىدر . ديدم . فقط ، درعقب « اسلام دينى حريت افكاره مالكدر. » جملهسيله جوابمى توضيح وتفسير لزومنى حس ايتدم .

ديمك ايستدم ، كه ، حكومت ، افكار و وجدانه رعايتله مقيد و مكلف اولور .

مخاطبم ، ويرديكم جوابى ، شبههسز ، معقول بولمدى وسؤالنى شو طرزده تكرار ايتدى :
« يعنى حكومت بر دين ايله تدين ايدهجكمى ؟ »

— « ایده‌جکمی ، ایتمیه‌جکمی بیلمم ! » دیدم. مسئله‌یی قپاتمق ایستدم . فقط ، ممکن اولمدی . اوحالده ، دنیلدی ؛ هر هانکی بر مسئله حقنده اعتقاداتم و دوشونجه‌لرم دائره‌سنده بر فکر اورته‌یه آتمقدن حکومت بنی منع ویا تجزیه ایده‌جکدر . حالبوکه هر کس ، کندی وجدانی صوصدورمغه امکان کوره‌جکمی ؟ او زمان ، ایکی شی دوشوندم . بری ؛ یکی تورکیه دولتنده هر رشید دینی اتخاذده سربست اولمیه‌جقمیدر ؟ دیکری؛ خواجه شکری افندینك « بعض علماء کرام آرقداشلرمزله برلکده دوشوندکلرمزی ، کتب شرعیه‌ده موجود ، معین و مستقر احکام اسلامیه‌یی نشر ایدرك . . . تغلیط ایدلدیکی مع‌الأسف کورولن افکاراسلامیه‌یی تنویر ایتمکی متحتم بر وجیبه تلقی ایتدك . . » مقدمه‌سنی متعاقب ذکر اولنان : « خلافت اسلامیه ، امر دینی حفظ وحراستده نبوته خلف اولمقدر ؛ اقامهٔ شریعت خصوصنده رسول اکرم افندمز طرفندن نیابتدر . »

حالبوکه ، خواجه‌نك سوزلرینی تطبیقه قالقیشمق، حاکمیت ملیه‌یی ، حریت وجدانیه‌یی قالدیرمغه چالیشمقدی . بوندن بشقه ، خواجه‌نك خزینهٔ معلوماتی ، یزیدلر زماننده یازدیرلمش واستبداد اداره‌یه مخصوص فورموللری محتوی دکلیدی ؟

او حالده مفهوم ومدلولی ، آرتق هرکسجه تماماً توضح ایتمش اولان دولت وحکومت تعبیرلرینی وملت مجلسلری وظائفنی ، دین وشریعت کسوه‌لرینه بورونه‌رك کیم ونه ایچون اشغال اولنه‌جقدر ؟

حقیقت بوندن عبارت اولمغله برابر ، اوکون ، ازمیتده ، مطبوعات ارکانیله بو زمین اوزرنده ، دها فضله مداولهٔ افکار ایتمك التزام اولنمدی .

جمهوریتك اعلانندن صوکره‌ده ، یکی تشکیلات اساسیه قانونی یاپیلیرکن ، (لائیك حکومت) تعبیرندن دینسزلك معناسی چیقارمغه متمایل و وسیله‌جو اولانلره ، فرصت ویرمه‌مك متصدیله، قانونك ایکنجی ماده‌سنی بی معنا قیلان بر تعبیرك ادخالنه مسامحه اولنمشدر .

قانونك ، کرك ۲ نجی وکرك ۲٦ نجی ماده‌لرنده ، زائد کورونن ویکی تورکیه دولتنك و ادارهٔ جمهوریه‌مزك عصری قاراقته‌ریله قابل تألیف اولمیان تعبیرات ، انقلاب و جمهوریتك او زمان ایچون بأس کورمدیکی تعویضلردر .

<u>ملت ، تشکیلات اساسیه قانونمزدن ، بو زوائدی ایلك مناسب زمانده قالدیرمالیدر !</u>



محترم افندیلر ؛ هریرده سیاسی فرقه تشکیلی حقنده‌ده خلق ایله اوزون حسبحالرده بولندم .

۷ کانون‌اول ۱۳۳۸ تاریخنده ، آنقره مطبوعاتی واسطه‌سیله خلقجیلق اساسنه مستند و « خلق فرقه‌سی » نامیله سیاسی برفرقه تشکیل ایتمك نیتنده اولدیغمی بیان ایده‌رك بوفرقه‌نك نصل بر پروغرام تعقیب ایتمسی لازم کله‌جکی حقنده بالجمله وطنپرورانك ، ارباب علم و فنك مظاهرت و مشارکتنه مراجعت ایتمشدم .

کرك بعض ذواتدن آلدیغم تحریری مطالعاتدن و کرك خلق ایله مداولهٔ افکاردن چوق

استفاده ایتدم . نهایت ۸ نیسان ۳۳۹ تاریخنده ، نقطهٔ نظرلری طقوز عمده حالنده تثبیت ایتدم . ایکنجی بویوك ملت مجلسنك انتخابی اثناسنده نشر واعلان ایتدیکم بو پروغرام ، فرقه‌مزك تشکلنه اساس اولمشدر .

بو پروغرام ، بوکونه قدر ، اجرا وانتاج ایتدیکمز اساسلی بالجمله خصوصاتی احتوا ایدییوردی . مع هذا ، پروغرامه ادخال ایدلمه‌مش ، مهم واساسلی بعض مسئله‌لرده واردی . مثلا ، جمهوریتك اعلانی ، خلافتك الغاسی ، شرعیه وکالتنك لغوی ، مدرسه‌لر وتکیه‌لرك قالدیرلمسی ، شاپقه اکساسی کبی ...

بو مسئله‌لری پروغرامه ادخال ایده‌رك ، وقتندن اول ، جاهل ومرتجعلرك ، بوتون ملتی تسمیمه فرصت بولملرینی موافق بولمدم . چونکه ، بو مسائلك ، زمان مناسبنده ، حل اولنه‌بیله‌جکندن وملتك بالنتیجه ممنون اوله‌جغندن قطعیاً امین ایدم .

نشر ایتدیکم پروغرامی ، بر فرقهٔ سیاسیه ایچون غیر کافی ، قیصه بولانلر اولدی . خلق فرقه‌سنك پروغرامی بو قدر دیدیلر . فی الحقیقه ، عمده‌لر نامی آلتنده معلوم اولان پروغرامز ، اعتراض ایدنلرك کوردکلری وبیلدکلری طرزده ، بر کتاب ، دکلدی . فقط ، اساسلی وعملی ایدی . بزدخی ، غیر قابل تطبیق فکرلری ، نظری بر طاقم تفرعاتی یالدیزلیه‌رق ، بر کتاب یازه‌بیلیردك . اوله یاپمدق . ملتك ، مادی ومعنوی تجدد وانکشافاتی یولنده ، افعال واجرا آت ایله اقوال ونظریاته تقدم ایتمکی ترجیح ایتدك . مع مافیه ، «حاکمیت ملتکدر» ، «تورکیا بویوك ملت مجلسنك خارجنده هیچ بر مقام ، مقدرات ملیه‌یه حاکم اولاماز .» ، «بالجمله قوانینك تنظیمنده ، هر نوع تشکیلاتده ، اداره‌نك علی العموم تفرعاتنده ، تربیهٔ عمومیه‌ده ، اقتصادیاتده حاکمیت ملیه اساساتی داخلنده حرکت اولنه‌جقدر .» ، «سلطنتك الغاسی حقنده‌کی قرار لایتغیر دستوردر .» کبی بیلنمسی لازم کلن مهم نقطه‌لر ومحکمه‌لرك اصلاح اوله‌جغی وکلیات قانونیه‌مزك علم حقوقك تبلیغاتنه کوره یکی باشدن اصلاح واکمال ایدیله‌جکی ، اعشار اصولنك تبدیلنه ، ملی بانقه‌لرك تزیید سرمایه‌سنه ، محتاج اولدیغمز دمیر یوللرینك انشاسنه ، توحید تدریساته درحال تشبث وخدمت فعلیهٔ عسکریه مدتنك تنقیص ایدیله‌جکی ، مملکتك اعمارینه چالیشیله‌جغی والخ کبی مهم ومستعجل احتیاجات ، عمده‌لردن خارج قالمامشدی . صلح حقنده‌کی نقطهٔ نظرمزده : « مالی ، اقتصادی ، اداری استقلالمزی بهمه‌حال تأمین شرطیله ، صلحك اعاده‌سنه چالیشمق اولدیغنی» سویلدك . مقام خلافتك ، عموم اسلامه عائد بر مقام اوله‌بیله‌جکنی‌ده اشارت ایتدك .

عمده‌لر ، « خلق فرقه‌سی » نك تشکلنه وتأمین فعالیتنه کافی کلدی . فرقه‌یه ، عنوانته ، بالآخره « جمهوریت » کلمه‌سی‌ده علاوه اولنه‌رق ، ــ معلوم اولدیغی وجهله ــ « جمهوریت خلق فرقه‌سی » تسمیه اولندی .

§ افندیلر ، تکرار لوزان قونفرانسنه تماس ایده‌جکم .

قونفرانس ، ٤ شباط ۳۳۹ ــ ۹۲۳ تاریخنده انقطاعه اوغرادی . ایکی آیه قریب بر مدت دوام ایدن مذاکراتك خلاصه‌سی اولمق اوزره ، ائتلاف دولتلری هیئت مرخصه‌لری ، هیئت مرخصه‌مزه ، بر صلح پروژه‌سی ویردیلر . بو پروژه ، معنا وروح اعتباریله استقلالمزی مخل شرائطی احتوا ایدییوردی . بالخاصه عدلی ، مالی واقتصادی مواد غیر قابل تحمل ایدی . بناء علیه ، بو پروژه‌یی ، صورت قطعیه‌ده رد ایتمه‌مز ضروری ایدی . هیئت مرخصه‌مز ، بو پروژه‌یه مقابل ،

برمکتوب ویردی . بو مکتوبك مآلی شو ایدی : «اتفاق ایتدیکمز نقاطی امضا ایدەرك صلح یاپالم.» فی‌الحقیقه ، قونفرانسده موضوع مذاکره اولان بر چوق مسئلەدن ، برچه ، شایان قبول اولانلری واردی . مکتوبده : « ایکنجی اوچنجی درجەده اولان مسئلەی ایشقەجه مطالعه ایدرز . ائتلاف دولتلری ، بو تکلیفمزی قبول ایتمیەجك اولورلرسه ، تکلماعز ، کأن‌لم‌یکندر » ده دنیلمش ی . هیئت مرخصەمزك تکلفی نظر دقته آلنمدی. یالکز ، وقوع بولان انقطاعه ، تعلق مذا کراتشکای ویرلدی . هر دولتك هیئت مرخصەسی مملکتنه کیتدیکی کبی ، بزم هیئت مرخصەمزده کلدی. بن‌ده ، غربی آناطولوده اجرا ایتمکده اولدیغم سیاحتدن عودت ایدیوردم .

١٨ شباط ٣٣٩ ـ ٩٢٣ تاریخنده ، عصمت پاشا ایله اسکیشهرده برلشەرك آنقرەیه برابر کلدك.

§ افندیلر ، عصمت‌پاشا آنقرەیەعودت ایدرکن، بن‌ده، سیاحتدن دونمکده اولدیغم آکلاشیلدیغنه، آنقرەده، غریب وغیر قابل تفسیر بر ذهنیت اویانمش .. عصمت پاشانك آنقرەیه کلوب ، حکومتله ومجلسله تماس ایتمەدن اول ، بکا ملاقی اولمسی ، نتیجه مداولهٔ افکار ایتمسی محذورلی کورولمش . . بویله بر ملاقاتی سوء تفسیر ایدنلر اولورمش . . بو خصوصی ، بکا یاران اجرا وکیللری رئیسی بولنان رؤف بك ایدی . بالطبع ، بو اشعاره اهمیت ویرمدم . بالعکس ، بر آن اول ، عصمت پاشا ایله کوروشەبیلمك ایچون سیاحتلرمزی اسکیشهرده ملاقات ایدەبیلەجك صورتده تنظیم ایتدیردم. آنقرەیه مواصلتمزدن صوکره ، عصمت پاشا ، هیئت وکیلەده وضعیتی ایضاح ایتدی ویکی تعلیمات ایستدی .

مجلسك نقطهٔ نظرینی آلمق لزوملی کورولدی . مسئله مجلسه انتقال ایتدی . بوبابده ، مجلسده کونلرجه وکونلرجه مذاکرەلر ومناقشەلر کچدی .

— آکلاشیلدیغنه کوره، مخالفلر، هیئت مرخصەمزه، عصمت پاشایەخصم بی‌آمان کسیلمشلردی. کویا ، صلح اولمش ایکن ، عصمت پاشا یاپمەمش ، عودت ایتمش .. هیئت مرخصه ، هیئت وکیلەنك تعلیماتی خلافنده حرکت ایلمش ..

٢٧ شباط ٣٩ ـ ٩٢٣ جلسهٔ خفیەسنده باشلایان تعرضلر، ٦ مارت ٩٢٣ کوننه قدر حرارتلی ، هیجانلی بر صورتده دوام ایتدی . مناقشاته ، بن‌ده بدایتدن ، نهایتنه قدر اشتراکه مجبور اولدم . مخالفلر ، عادتا ، نەایستدکلرینی بیلمز برحالده ایدی. مجلسك، مثبت ویا منفی برقرار ویرمسی امکانسز برحاله کلدی . بزم ، صریح اولەرق آکلادیغمز شوایدی ، که مخالفلر ، صلح مسئلەسنی ، مجلسده ، احتراصاته واسطه اتخاذ ایتمك ایستیورلردی . افندیلر ، بعض معلوماتده ، بواحتراصاتی، شایان‌حیرت وآتشین برصورتده ، تهالکله کوروکلیورلردی . بوحالت روحیەده بولنان مجلس ایله صلح مسئلەسنی انتاج ایتمك مشکل اولەجغنی کورمك طبیعی ، فقط موجب تأثر ایدی .

— مجلسده ویردیکم عمومی ایضاحاتله، وضعیتك هرنقطەسنی سویلدم. بوتون احتمالاتدن بحث ایتدم. ائتلاف دولتلری هیئت مرخصەلرندن بعضیسنك مملکتلرینه عودتلرنده وقوع بولان بیاناتی حقیقت واساس تلقی ایدەرك ، هیئت مرخصەمزه هجوم ایتمك مسلکنك شایان تقدیر اولمدیغنی سویلدم. هیئت مرخصەمزی دیکلەمك واونك ایضاحاتنه اینانمق واکا کوره وضعیتی محا کمه ایتمك لازم کلدیکنی بیلدیردم.

هیئت مرخصەمزك ، هیئت وکیلەنك ویرمش اولدیغی تعلیماتك خلافنده حرکت ایدوب ایتمدیکنی سوملەمك صلاحیتنك ، مجلسده حاضر بولنان هیئت وکیلەیه عائد اولدیغنی درمیان ایتدم .

نهایت ، دیدم ، که هیئت مرخصه ، هیئت وکیله‌یه قارشی مسئولدر . مجلسه قارشی مسئول اولان هیئت وکیله‌در . مجلس ، هیئت وکیله‌یه ، یکی بر وجهه ویرمك مجبوریتنده‌در . بو وجهه داخلنده ، هیئت وکیله ، هیئت مرخصه‌یه تعلیمات مخصوصه ویریر . مجلسك تفرعات ایله اشتغالنه محل و امکان یوقدر .

وجهه حقنده‌کی نقطهٔ نظریمی‌ده شویله افاده ایتدم ؛ « موصل مسئله‌سنك موقتاً تعلیقی موضوع بحث اتمه‌مك اوزره و فقط اداری ، سیاسی ، مالی ، اقتصادی و سائر مسائلده ملت و مملکتك حقوقنی و استقلالنی تمام و امین اوله‌رق استحصال اتمك و ممالك مستخلصه‌مزك صورت قطعیه‌ده تخلیه‌سنی شرط تلقی ایلمك اساسدر . »

مطالعاتمه علاوه ایتدم ، که « هیئت مرخصه‌مز ، کندینه تودیع ایدیلن وظیفه‌یی تماماً و بك مکمل برصورتده ایفا اتمشدر . ملتمزك و مجلسمزك شرفنی محافظه ایلمشدر . اگر صلح مسئله‌سنی حسن انتاج اتمك ایستیورسه‌ق ، مجلس طرفندن‌ده ، هیئت مرخصه‌یه ، معناً ، قوت ویره‌رك مساعیسنه دوام ایتدیرلمك لازمدر . بو صورتله ، حرکت ایدرسه‌کز ، امید وار اوله‌بیلیرز ، که بر صلح صفحه‌سنه داخل اولمق ممکندر . »

مجلسك ، موضوع بحث مسئله حقنده‌کی مناقشاتی دوردی . فقط ، مخالفلر ، هجوم ایچون سببلر ایجاد واختراع اتمکدن ، کندیلرینی بردرلو منع ایده‌میورلردی .

§ مجلسده‌کی مخالفلرك مختلف طرزده ، بشقه بشقه زمینلر اوزرنده هجوم حاضرلقلرنده بولندقلری یکی دکلدی . سیاحته چیقدیغم تاریخدن برکون صوکره ، « خلافت اسلامیه وبویوك ملت مجلسی » عنوانلی رساله‌نك اورته‌یه آتیلدیغنی ؛ بوتون مجلسك وملتك علیهمزه تحریك ایدلمك ایسته‌نیلدیکنی عرض اتمشدم . بوکا تقدم ایدن برمانوره واردرکه هنوز اوندن بحث اتمدم . سببی ، کانون اول ٣٣٨ ابتداسنده اوینانمق ایسته‌نن اویون ، نتایجی اعتباریله ، سیاحتم اثناسنده‌ده دوام اتمشدی . مساعده بیوررسه‌کز ، بومسئله‌یه دائر بوراده خاطراتکزی احیایه وسیله اوله‌جق برقاچ سوز سویلیه‌یم :

محترم افندیلر ؛ اوچ مبعوث ، انتخاب مبعوثان لایحهٔ قانونیه‌سنك تعدیلی حقنده بر تکلیف حاضرلامشلر .. محتویاتنه مطلع اولمش ایدم .

٢ کانون اول ٣٣٨ کونی ، رئیس ثانی دوقتور عدنان بك ریاستنده ، وقوع بولان جلسه‌ده ؛ مقام ریاستدن ، شوخطاب ایشیدلدی : « افندم ! انتخاب مبعوثان قانوننك تعدیلی حقنده‌کی تکلیفك شایان مذاکره اولدیغنه دائر لایحه انجمنی مضبطه‌سی وار » ، بوخطاب ، (اوقونسون سسلری) ایله قارشیلاندی . ایکی مبعوث « اهمیتی واردر. اوقونمسنی تکلیف ایدرز . » دیه‌رك ، عمومی‌سسلری تصریح ایتدیلر .

رئیس — افندم ! بوتکلیف قانوننك اوقونمه‌دن انجمنه حواله‌سی تعاملدندر . دیدی .

§ افندیلر ، مسئله‌نك نه اولدیغنی ومجلسده جریان ایدن مذاکره‌یی اوکونه عائد ضبط جریده‌سنده اوقومق ممکندر . فقط ، هیئت علیه‌کزی ، بوکلفتدن قورتارمق ایچون مساعده بیوررسه‌کز اوجلسه‌ده بنم ، وقوع بولان بیاناتمدن بر قسمنی عیناً عرض ایده‌یم :

تکلیف قانونی‌یی اوقونمه‌دن انجمنه حواله اتمك ایسته‌ین رئیسدن سوز آله‌رق شومطالعاتده

بولندم : « افندم ! بوتکلیف قانونی بر مقصد مخصوص احتوا ایدییور وبومقصد مخصوص دوغرودجه شخصمه تعلق ایتدیکندن ، مساعده ایدرسه‌کز ، برقاچ کله ایله فکرمی عرض ایتمك ایستیورم . ارضروم مبعوثی سلیمان نجاتی ومرسین مبعوثی صلاح‌الدین وجانیك مبعوثی امین بك افندیلر طرفندن تکلیف اولنان لایحهٔ قانونیه ، دوغریدن دوغری‌یه ، بنم شخصمی وطنداشلق حقوقندن اسقاط ایتمك نقطه‌نظرینه معطوفدر . (١٤) نجی ماده‌ده یازیلی اولان سطرلری کوزدن کچیره‌جك اولورسه‌کز ، اوراده ، دینیلیوردی ، که : (بویوك ملت مجلسنه اعضا انتخاب اولنه‌بیلمك ایچون تورکیانك بوکونکی حدودلری داخلنده‌کی محللر اهالیسندن اولمق مشروطدر ویا دائرهٔ انتخابیه‌سی داخلنده متمکن اولمق مشروطدر . اوندن صوکره مهاجرةً کلمادن تورك و کوردلر تاریخ اسکانلرندن اعتباراً بش سنه مرور ایتمش ایسه انتخاب اولنه‌بیلیرلر .)

مع‌الاسف ، محل‌تولدم ، بوکونکی حدودلر خارجنده قالمش بولونیور . ثانیاً ، هرهانکی بر دائرهٔ انتخابیه‌نك بش سنه‌لك متمکنی دخی دکلم . محل تولدم ، بوکونکی حدود ملیه‌مزك خارجنده قالمشدر. فقط ، بو ، بویله ایسه ، بونده بنم قطعیاً برقصد وقباحتم یوقدر . بونك سببی ، بوتون مملکتمزی ، ملتمزی ، محو ومضمحل ایتمك ایستهین دشمنلرك ، حرکاتنده موفق اولمقدن قسماً منع ایدیله‌مه‌مش اولمسیدر . اکر دشمنلر ، تماماً مقصدلرینه موفق اولمش اولسه‌لردی ، الله محافظه ایتسین ، بورایه وضع‌الامضا اولان افندیلرك دخی مملکتلری حدود خارجنده قاله‌بیلیردی .

بوندن بشقه ، بوماده‌نك طلب ایتدیکی شرطی حائز بولونمیورسه‌م ، یعنی ، بش‌سنه متمادیاً بردائرهٔ انتخابیه‌ده ساکن‌اوله‌مامش ایسه‌م ، اوده ، بووطنه ایفا ایتدیکم خدمات یوزندندر. اکر ، بوماده‌نك، طلب ایتدیکی شرطی احرازه چالیشسه‌یدم ، استانبولی ، قازاندیرمقدن عبارت اولان آری برونی و آنافارطه‌لرده‌کی مدافعاتمی یاپه‌مقلغم لازم کلیردی . اکر بن ، بر یرده بش سنه اوطورمغه محکوم اولسه‌یدم ، بتلیس و موشی آلدقدن صوکره دیار بکر استقامتنده توسع ایدن دشمنك قارشوسنه چیقمه‌مقلغم ، بتلیس و موشی قورتارمقدن عبارت اولان وظیفهٔ وطنیه‌می یاپه‌مقلغم لازم کلیردی . بوافندیلرك، طلب ایتدیکی شرائطی احراز ایتمك ایستسه‌یدم، سوریه‌یی تخلیه ایدن اردولرك انقاضندن، حلبده براردو تشکیل‌ایدرك دشمنه قارشی مدافعه ایده‌مکلکم وبوکون حدود ملیه دیدیکمز حدودی، فعلاً تثبیت ایده‌مکلکم لازم کلیردی .

ظن‌ایدییورم‌که ، اوندن‌صوکره‌کی مساعیم جهانك‌معلومیدر. هیچ بریرده، بش‌سنه اوطوره‌میه‌حق قدر‌صرف‌مساعی ایتمش بولونیورم . بن ظن‌ایدییوردم‌که ، بوخدماتمدن دولایی ملتمك محبتنه وتوجهنه مظهراولدم . بلکه بوتون‌عالم‌اسلامك محبت‌وتوجهنه‌مظهرم . بناءً‌علیه ، بوتوجهاته‌مقابل ، وطنداشلق حقوقندن اسقاطه معروض قاله‌جغمی اصلا خاطره کتیرمزدم . تخمین ایدییورم‌وایدییوردم‌که ؛ اجنبی دشمنلر ، بکا ، سوءقصد ایتمك صورتیله‌ده مملکتمده‌کی خدمتمدن بنی تجرید‌ه چالیشه‌جقلردر. فقط، هیچ برزمان خاطروخیاله کتیرمزدم ، که مجلس‌عالیده ، ولو ایکی اوچ کشی اولسون عینی ذهنیتده بولنه‌بیلسین . بناءً علیه ، بن ، آکلامق ایستیورم ، بو افندیلر ، دائرهٔ انتخابیه‌لری خلقنك جدی اوله‌رق ترجمان فکر وحسیمیدرلر ؟

بنه بو افندیلره قارشی سویلیورم ، مبعوث اولمق اعتباریله طبیعی شامل بر صفتی جامع بولونیورلر. بناءً علیه ، ملت بوافندیلرله هم فکرمیدر ؟

افندیلر ، بنی وطنداشلق حقوقندن اسقاط ایتمك صلاحیتی بو افندیلره نره‌دن ویرلمشـدر ؟ ! بو کرسیدن ، رسماً ، هیئت علیه‌کزه وبو افندیلرك دائرهٔ انتخابیه‌لری خلقنه و بوتون ملته صورییورم وجواب ایستیورم ! »

بو سوزلرم آژانس و مطبوعاتله انتشار ایتدی . ملت ، بیانات و سؤالمه مطلع اولدی . درعقب مملکتك ، بلااستثنا ، دوائر انتخابیه‌سی منتخب حقیقیلری طرفندن ، خلق طرفندن مجلس ریاستنه پروتستونامه‌لر یاغدی . تکلیف قانونی‌یه امضا وضع ایدن مبعوث افندیلرکده دائرهٔ انتخابیه‌لری خلقی کندیلرینی و کندیلریله هم فکر اولانلری تقبیحده ، تأخر ایتمدیلر . ملتك ، حقمده اظهار ایتدیکی محبت و اعتمادك صمیمی افاده‌لرینی احتوا ایتلری جهتیله قیمتلی برر خاطره اوله‌رق صاقلامقده اولدیغم بو تلغرافنامه‌لر ، بویوك بر دوسیه تشکیل ایتمکده‌در . دوسیه محتویاتی ، زماننده مطبوعات ایله‌ده انتشار ایتمش ایدی . بن ، بوراده یالکز ، بردائرهٔ انتخابیه‌نك ، ریزه‌نك شخصمه خطاب ایدن برتلغرافنامه‌سنی عیناً عرض ایتمکله اکتفا ایده‌جکم :

« اوچ مبعوث بکك ، انتخاب قانونی حقنده‌کی تقریر معلومنه ، لوازمز مبعوثلرینك اشتراك ایتمیه‌جکی قناعتیله برشی یازمغه لزوم کورمه‌مشدك . شیمدی ، مبعوث عثمان افندیدن آلدیغمز مکتوبده ، کندیسنك او تقریرله علاقه‌دار و مخالف غروپه منسوب اولدیغنی مقام افتخارده بیلدیرمسی اوزرینه خصوصات آتیه‌نك عرضنه مجبوریت حاصل اولمشدر :

١ — (تقدیرکارانه وصمیمی سوزلردن صوکره) شخصکز ومحترم قیمتدار رفقای مساعیکز علیهنده ، لوازمز نامنه سوز سویله‌ین وفکر مخالفت بسله‌ین وبزجه هیچ برشخصیت وموقعی اولمیان مبعوثی تلعین ایدرز . او ، لوازمزی تمثیل حقنی‌ده حائز اولاماز .

٢ — شو زمانده ، وطنسزلرك بیله اشتراك ایتمیه‌جکی فکر مخالفت ومفسدتی بزه توصیه ایدن مبعوث افندینك فکرینه اشتراك ایده‌جك ، لوازمزده برفرد دخی موجوداولمدیغنی مع‌الشکران احترامات تعظیمکارانه‌مزه تردیفاً عرض ایلرز افندم .

امضالر ...

§ محترم افندیلر ؛ برنجی تورکیا بویوك ملت مجلسنك ، وقایعنی اشارت ایلدیکمز تاریخده ، کوستردیکی مشوش حالت روحیه ، جداً تأمله شایان برماهیت اکتساب ایتدی . بوتون ملتده ، مجلسك وظیفه ایفا ایده‌میه‌جك برحاله کلدیکی اندیشه‌سی حس اولنمغه باشلادی . مجلسده ، وضعیتی ، اعتدال وبصیرت ایله مطالعه ومحاکمه ایدن اعضا دخی اضطرابلرینی اظهاردن منع نفس ایده‌میورلردی . آرتق ترددہ محل قالمامشدی ، که مجلس تجدید اولنمدقجه ، ملت ومملکتك آغیر ومسئولیتلی ایشلرینی تدویر ایتمکه امکان یوقدر . بوضرورته بن‌ده قانع اولدم . برکیجه ، باش وکیل رؤف بکه اقامت ایتمکده اولدیغی استاسیون بناسنده هیئت‌وکیله‌یی اجتماعه‌دعوت ایتمسنی ، بن‌ده بالذات کله‌جکمی تلفونله بیلدیردم .

رؤف بك نزدنده اجتماع ایدن هیئت وکیله‌یه ، مجلسك تجدیدینی ، مجلسه تکلیف ایتمك لزومندن بحث ایتدم . قیصه برمناقشه‌دن صوکره ، هیئت وکیله ایله مطابق قالدق . عینی کیجه‌ده مجلسده‌کی « آناطولو وروم ایلی مدافعهٔ حقوق غروپی » هیئت اداره‌سنی‌ده هیئت وکیله اجتماعنه دعوت ایتدم .

بو هیئت اداره انجمنی تکلیفنی نابجا بولوب اضطراب ابدنلر بولندی . مذاکره ومناقشه اوزون
کونه قدر سوردی . معمافیه ، بو هفته‌ده آ کلاشدق . اوندن صوکره درحال غروب هیئت عمومیه‌سنی
اجتماع ابتدیردم . اوراده مملکتك وضعیت عمومیه‌سی ، مستعجلاً کوروشمسی لازم کلن مسائلی
ایضاح ابتدم ومجلسك آرتق بو وضعیتی اداره قدرتی قالمدیغنی افاده واثبات ابدرك مجلسدن تجدید انتخابه
قرار ویرمسی طلب ایتمك ایجاب ابدجکنی بیلدیردم . غروب هیئت عمومیه‌سی ، بیانات و ایضاحاتی
حسن تلقی ایلدی . بولك اوزرینه مسئله ، ارتسی کونده ، ۱ نیسان ۳۳۹ ده مجلسه نقل ابدلدی .
یوز یکرمی قدر اعضا ، بر تقریرله ، مجلسك تجدید انتخابی ایچون بر تکلیف قانونی تقدیم ایتدی . مجلس ،
متفقاً و یکیدن انتخابات اجراسی قرار ویرلدی ، طرزنده اولان قانونی چیقاردی .

§ مجلسك ، بو قراری ویرمسی انقلاب تاریخمزده مهم بر نقطه تشکیل ابدر . چونکه ، بو قراری
ویرمکله ، مجلس ، نفسنده حاصل اولان مرضی اعتراف وبوندن دولایی ، ملتده حس ابدیلن اضطرابی
ادراك ایتمش اولدیغنی کوستردی .

§ افندیلر ؛ لوزان قونفرانسی ۲۳ نیسان ۹۲۳ ده تکرار اجتماع ایتدی . هیئت مرخصه‌مز
لوزانده تأسیس صلحه چالیشیرکن ، بن ده ، یکی انتخابات ایله مشغول اولوردم .

یکی انتخاباته ، معلوم اولان ، عمده‌لرمزی اعلان ابدرك داخل اولدق . نقطهٔ نظرلرمزی قبول
ایدوب مبعوث اولمق ایسته‌ین ذوات ، اولا ، عمده‌لری قبول ایتدیکنی و نقطهٔ نظرده مشترك
اولدیغنی بکا بیلدیریوردی . نامزدلری تثبیت وزماننده فرقه‌مز نامنه ، بن ، اعلان ابده‌جکدم .

بوطرزی التزام ایتمشدم . چونکه وقوع بوله‌جق انتخاباتده ، ملتی اغفال ابدرك ، مختلف املارله مبعوث
اولمغه چالیشه‌جقلرك چوق اولدیغنی بیلیوردم . مملکتك هر طرفنده ، بیانات و ارشاداتم کمال صمیمیت
و اعتمادله قارشیلاندی .

بوتون ملت ، اعلان ایتدیکم عمده‌لری ، تماماً بنمسه‌دی و عمده‌لره و حتی شخصمه مخالفت
کوستره‌جکلرك ، ملتجه مبعوثلغه انتخابنه امکان قالمدیغنی آ کلاشیلدی .

فی‌الحقیقه ، بعض دوائر انتخابیه‌ده ، رأساً تشبثاتده بولنانلر موفق اوله‌مدیلر . بومیانده او زمان ،
هنوز برنجی اردومزك قوماندانی بولنان نورالدین پاشاده مبعوث اولمق تشبثنده بولنمشدی . ممکن
اولمدی . نورالدین پاشا ، بو آرزوسنی بالآخره ، منفرد بر انتخابده ، بروسه‌ده تأمین ایتدی .

پاشانك ، رأساً و مستقلاً مبعوثلغنی تأمین ایچون ، اول و آخر ، کندی طرزنده ، لزومی کبی
پروپاغانداده بولونمقدن کری قالمدیغی آ کلاشیلمشدی . بو بولده‌کی تشبثات و نشریاتدن هرکسك
جالب دقتی اولان بالخاصه ترجمهٔ حالیدر .

§ نورالدین پاشا ، ۱۳۳۹ یکی انتخاب سنه‌سی ، [عابد ثریا] بك نامنده بر ذاته (ع . ث)
رموزیله بر ترجمهٔ حال نشر ایتدیردی .

عابد ثریا بك ، عبدالحمیدك باش کاتبلرندن مرحوم ثریا پاشانك اوغلیدر . مشروطیتدن اول ،
نورالدین پاشا کبی و اونکله برابر فخری خنکار یاوری ایدی . حرب عمومیده ازمیرده و استقلال
سفرینك نهایتنده نورالدین پاشا قرارکاهنك بولندیغی ازمیرده اردو متعهدلکی یاپدی . نورالدین

پاشانك ترجمهٔ حالنی محتوی رساله‌یی یازان عابد ثریا بك دکلدر. رساله یازیلی اوله‌رق کندیسنه‌ویرلمشدر. اوه‌دن ، اینیسیاللری قویمسی و حصه‌دار بولندیغی مطبعهٔ عثمانیه‌ده طبع ایتدیرمسی نورالدین پاشا طرفندن رجا اولنمشدر .

بو رساله‌نك قابنده ، شو یازیلر اوقونور :

« ازمیر فاتحی ، قره حصـار و دوملو پیکار محاربه‌لری غالبی غازی نورالدین پاشا حضرتلرینك ترجمهٔ حالی »

افندیلر ، اون طقوز صحیفه‌دن عبارت اولان بو ترجمهٔ حال رساله‌سنك نه قدر انسان طرفندن اوقوندیغنی بیلمیورم . بن ، بو ترجمهٔ حالك ، مملکتك بوتون منورانی طرفندن اوقونماسنی چوق استفاده‌لی و تربیه‌وی بولیورم . یالکز ، بو رساله‌یی اوقویانلرك ویا اوقویه‌جق اولانلرك ، رساله‌ده تماس ایدیلان وقایع و حادثات حقنده بشـقه و موثوق منابعدن‌ده معلومات ایدینه‌رك ، متنله حقیقتی مقایسه ومحا کمه‌ایتملری لزوملیدر .

بو رسـاله‌نك ماهیتی و دلالت ایتدیکی ذهنیت حقنده بر فکر ایدینمك ایچون ، بعض نقطه‌لرینی هپ برابر مطالعه ایده‌لم :

رساله‌نك قابنده‌کی یازیلردن صوکره ، متنك سر لوحه‌سنده‌ده شو سوزلر واردر :

« کوت‌الاماره محاصری ، بغداد مدافعی ، یمن ، سلمان پاك ، غربی آناطولو ، آفیون‌قره‌حصار ، دوملو پیکار ، ازمیر محارباتی غالبی و ازمیر فاتحی »

نورالدین پاشانك کندی کندینه طاقندیغی « محاصر » ، « غالب » ، « فاتح » عنوانلری حقنده ، بیان مطالعه‌یی ، تأخیر ایده‌رك ، رساله‌نك متننه کیره‌لم .

پاشا « قونیار » نامنده‌کی تورك عشیرتنه منسوب مرحوم مشیر ابراهیم پاشانك مخدومی و سلاله‌ حضرت پیغمبریدن اعیان اعضاسی شیخ‌الوکلا بروسه‌لی رضا افندی مرحومك احفادندن » ایمش . . بو معلوماته وطرز بیانه کوره محمد نورالدین پاشـا هم تورك و هم عربدر . باباسی و بویوك بابالریله‌ده مفتخردر . بورا‌ده ، باباسنك بویوك آدم اولمسیله افتخار ایدن بیزانس ایمپراطوری (تئودوس) « باباسی‌و آناسی‌تورك اولان آتیلانك « بن‌ده ، بویوك واصیل برملتك اولادی‌یم » دیدیکنی خاطرلاتمه‌دن کچه‌میه‌جکم .

« مکاتب تحصیلندن بشقه خصوصی تحصیللر کورمش اولان نورالدین پاشـا ۱۳۰۹ ده مکتب حربیه‌دن نشأنله خاصه اردوسی ارکان حربیه‌سنه تعیین .. » اولنمش ..

نورالدین پاشا ، ارکان حرب تحصیلی کورمه‌مش واوصنفه داخل اولمامشدر . بناءً علیه ، اردو ارکان حربیه‌سنه تعیین اولنه‌مز. اولسه اولسه، برقطعهٔ عسکریه‌یه کوندرلیوب اردو ارکان حربیه‌سنده ملحتلق ویا بوکا مماثل بروظیفه ایله آلیقونولمش اوله‌بیلیر . . بالطبع ، کنج برملازم ایچون ، حیات عسکریه‌یه ، بورادن باشلامق شایان افتخار برمبدأ تشکیل ایتمز. قطعهٔ عسکریه‌یه تعیین اولنمق واوراده عسکرلك حیاتنك جدیت ومشکلاتنه آلیشمق اساسدر .

نورالدین پاشا « ۱۳۱۲ » ده یونان حربنه کوکللی اوله‌رق اشتراك ایتمش وباش قوماندانلغه تعیین ایدیلن غازی عثمان پاشا یاورلکنه واستانبوله عودتده خنکار یاورلکنه ومهماندارلقلره . . » تعیین اولنمش ..

معلوم اولدیغنه کوره ، غازی عثمان پاشا، استانبولدن سلانیکه قدر کیتمش ومحاربه میدانه کیتمه‌دن، سلانیکدن عودت ایلمشدر . وظیفهٔ فعلیه ایفا ایتمه‌مش برقوماندانك یاورلکنه واوندن صوکره‌ده سلطان حمیدك یاورلکنه وبرطاقم مهماندارلقلره تعیین ایدلمش اولمق بیلمم، که نه‌درجه‌یه قدر ذکره وافتخاره شایان اوله‌بیلیر ؟!

نورالدین پاشا « صره‌سیله قائممقاملغه ومیرآلایلغه ترفیع و ۱۳۲٤ سنه‌سی ابتدالرنده سلانیکده اوچنجی اردو ارکان حربیه شعبهٔ مخصوصه‌سی مدیریتنه تعیین » اولنمش . . نورالدین پاشانك هانکی صره ایله میرآلایلغه قدر ترفیع ایتمش اولدیغی، مشروطیت اعلانندن صوکره رتبه‌سنك تکرار بیکباشیلغه تنزیل ایدلمش اولمسیله آکلاشیلیورسه‌ده ، سلانیکده اوچنجی اردو ارکان حربیه شعبهٔ مخصوصه‌سی‌مدیریتنه تعیینی آکلامق مشکلدر. چونکه ، بنده ارکان‌حربیه‌سنده بولندیغم او اردوده، دنیلدیکی کبی بر شعبهٔ مخصوصه یوقدی . احتمال ، اردو قوماندانی اولان باباسی ، مخدومی ایچون، خصوصی ومحرم اموره عائد ، برشعبهٔ مخصوصه تشکیل ایتمش اوله‌جق ..

نورالدین پاشا ، اوچنجی‌اردو قوماندانی بولنان « پدری‌مشیر ابراهیم پاشا ایله مشروطیت انقلابنك حصولنه واختلالك.اعتدال وسلامت جریانه خدمت ودلالت ایتشلر . . »

ترجمهٔ حال رساله‌سنده ، نورالدین پاشانك، ایکی‌دفعه سلطان‌حمید طرفندن تحت‌توقیف واستجوابه آلندیغی وبردفعه‌سنده تبعیده ودیکر دفعه‌سنده طردیله ٦ سنه حبسنه قرار ویرلدیکی ، وفقط پدرینك شفاعت ودلالتیله قورتولدیغی حکایه‌سندن صوکره .. « استانبولدن برتقریبنی بولوب تکرار روم ایلی‌یه کچه‌رك ۱۳۲٤ مشروطیت انقلابنك احضار واجراسنه دیکر رفقاسیله برابر خدمت ایتمشدر . » عباره‌سی یازیلیدر .

نورالدین پاشانك کوردیکی ظلمی خلاصةً افاده ایتمك لازم کلیرسه، دییه‌بیلیرز،که سلطان حمید، نورالدین بکه افکار احرارانه‌سندن دولایی قیزدقجه ، اونی قائممقاملغه ، میرآلایلغه ترفیع ایده‌رك صیرمه‌سنی آرتیریر وباباسنك شفقت ونوازشنه تسلیم ایدرمش ...

§ مشیر ابراهیم پاشانك اوچنجی اردو قوماندانلغی ومخدومی نورالدین بکك باباسنك یاورلکی ومشروطیت انقلابنه صورت ودرجهٔ تماسلری حقنده برنبذه معلومات ویرمك ایسترم . بونك ایچون ، ماضیدن قیصه برخاطره‌مك نقلنه مساعده‌کزی رجا ایده‌جکم .

افندیلر، مختلف وسیله‌لرله مسموعکز اولمش بولنه‌جغنه شبهه یوقدر، که بن، ارکان حرب یوزباشی اولور اولماز ، سلطان حمید طرفندن، سوریه‌یه نفی اولندم. اوراده اوچ سنه قالدقدن صوکره، اوزمان اوچنجی اردو منطقه‌سی اولان ماکدونیایه نقل ایدلدم . اردو مرکزی مناستر ایدی . اردو قرارکاهی اوراده بولونیوردی. سلانیکده بشقه‌جه « اوچنجی اردو مشیریتی » عنوانده برقوماندا مقامی واردی. اوچنجی اردو قوماندانی سلانیکده اوطورووردی .

اورادەدە « معیت مشیری ارکان حربیەسی » دیبە برارکان حربیە واردی . بن ، ١٣٢٤ سنەسندە ، قول آغاسی رتبەسندە وبوارکان حربیەدە مأمور ایدم . استحصال حریتە چایشان ، خفی جمعیت ایلە پك یقیندن مناسبتم واردی . یانیەلی اسعد پاشا اوچنجی اردو قوماندانی ایدی .

سلیمان پاشا زادە علی رضا پاشا ارکان حربیە رئیسمز ایدی . بیکباشی رتبەسندە بولنان مرحوم جمال پاشا و بیکباشی رتبەسندە اولان فتحی بك (الیوم پارس سفیری) وبن معیت مشیری ارکان حربیەسنی تشکیل ایدییوردق .

هراوچمز ، جمعیتك اعضاسی بولونیوردق . مساعیمز ، جمعیتك تأمین موفقیتنە معطوف ایدی .

اوتاریخلردە، اوچنجی اردو منطقەسنە داخل سیروزدەکی فرقەنك وسیروز منطقەسنك قوماندانی، مشیر رتبەسندە بر ذات ایدی. بوذات ، سلطان حمیدك فوق‌العادە امنیت واعتمادینە مظهر بولونیوردی. رتبەسنك مشیر اولمسنە ، اسعد پاشانك کندندن دون رتبەدە بولنمسنە رغماً استانبول ایلە ماکدونیا آرەسندە امنیتلی برمنطقە تأسیسی مقصدیلە سیروزدن اوزاقلاشدیرلمزدی . ایشتە ، بومهم قوماندان ، مشیرابراهیم پاشا ایدی. مخدومی نورالدین بك (نورالدین‌پاشا) دە باباسنك یانندە بولونوردی. مشروطیت اعلانە تقدم ایدن کونلردە ، مشیر ابراهیم پاشانك منطقەسندە ، بر بیکباشی ، استبداد ادارە علیهندە بیاناتدە بولنمش .. برجاسوس بونی ژورنال ایتمش .. محلندە تحقیق کیفیت ایچون اوزمان سلانیکدە مرکز قوماندانی بولنان ، قائممقام ناظم بك استانبولدن مأمور ایدلدی .

جمعیت ، ناظم بکی ، بووظیفەیی ایفادن منع ایتمك اوزرە اوردووردی. یارالانان ناظم بك استانبولە جلب اولندی. وقعەنك تحقیقنە، استانبولدن‌دکل، آنجق اردوجەتعیین اولنەجق مأمورك کیدەبیلەجکی فکری تلقین اولندی . بن مأمور اولدم . بالطبع وظیفەم، استبداد علیهندە بولنمش اولان بیکباشی‌یی قورتارمق ایدی .

اولا ، سیروزە کیتدم . مشیر ابراهیم پاشایی زیارت ایتدم . اثنای ملاقاتدە آکلادم ، کە پاشانك بویوك بر اندیشەسی واردر . ابراهیم پاشا ، کندی منطقەسی داخلندە سلطان حمید و استبداد ادارە علیهندە هیچ بر فرد بولنمدیغنی وبولنەمیەجغنی سلطانە تأمین ایتمشدی . بوکا رغماً ، موضوع بحث بیکباشی حقندەکی ژورنال ، سلطان حمیدك مشیر ابراهیم پاشایە اولان اعتمادینی سلب ایدەجك ماهیتدە ایدی . بوژورنال محتویاتنك تحققی ، ابراهیم پاشانك علیهندە ایدی . بونی ایستەمیوردی. بن ، درحال پاشانك اندیشەسنی آکلادم ودیدم، کە « پاشاحضرتلری منطقۀ دولتکزدە ذات‌شاهانە علیهندەمتحسس برفردك بولنەبیلەجکی مأمول دکلدر. ویرلمش اولان ژورنال محتویاتنك محلندە تحقیقی، طرف‌دولتکزدن تأسس انضباط و تنقین ایدلمش اولان صداقت حسلرینی سهولتلە تبارز ایتدیرەجکدر . آرزو بیوروررسەکز ، یاپەجغم تحقیقات راپورینك ، برصورتنی ذات دولتکزەدە کوندرەیم . »

ابراهیم پاشا ، بو بیاناتمدن چوق فرحلادی . بندن ممنون اولدی و مخدومی نورالدین بکی چاغیرتوب بکا اعزاز و اکرام ایدلمسنی ومحل‌وقعەیە سیاحتم ایچون تسهیلاتدە بولونیلمسنی امرایتدی.

§ تحقیقاتمك نتیجەسی ، بیکباشی‌یی قورتاردی . ژورنال ویرەنی مفتری جزاسنە چاربدیردی . مشیر ابراهیم پاشادە ، سلطانە کندی‌منطقەسندە ، علیهدار برفردك بولنەمیەجغنی اثبات‌ایدەرك حقندەکی امنیت واعتماد شاهانەیی تأیید ایلدی .

مشیر ابراهیم پاشانك ، بوصورتله حقنده‌کی اعتمادی تأیید ایتمسی ، چوق کچمه‌دن ، کندیسنك بوتون ماکدونیایی ، استبداد علمدارلرندن تطهیرینه مأموریتنی احضار ایتدی .

بونقطه‌یی برآز ایضاح ایده‌یم . جمعیت ، بوتون ماکدونیاده ، تشکیلات وفعالیتنی تزیید ایتدی . آرتق ، همان علنی وبی پروا حرکاته باشلاندی .

سلانیکده ، اردو مشیرلکنده بولنان اسعد پاشایه اعتماد قالمدی . ارکان حربیه رئیسمز اولان علی رضا پاشا حقنده شبهه‌یه دوشولدی . بونلر برر ، برر سلطان حمید طرفندن برای استجواب استانبوله جلب اولندی . اردو مشیرلکنه ، ازهر جهت شایان امنیت و اعتماد اولان مشیر ابراهیم پاشا تعیین واعزام اولندی .

ابراهیم پاشانك سلانیکه کلمکده اولدیغی خبری‌اوزرینه ، جمال‌بك (مرحوم جمال‌پاشا) هراحتماله قارشی بروسیله ایله مرکزدن اوزاقلاشدی . آرقداشم فتحی بك ، ذاتاً دها اول ژاندارمه مکتبی قوماندانلغنه کچمشدی . مرکزده اردو قوماندانی ، ارکان حربیه رئیسی نامارینه یالکز بن بولونیوردم . یکی کلن قوماندانه اوچنجی اردو قوماندانلغنی بن دور و تسلیم ایده‌جکدم . فی‌الحقیقه اویله اولدی .

ابراهیم پاشا ، رفاقتنده مخدومی نورالدین بك اولدیغی حالده ، تیرنله کچ وقت سلانیکه مواصلت ایتدی. دوغرو قوماندانلق دائره‌سنه کلدی . اوراده ، کندیسنه وضعیتی تقدیم ایتدم . کیجه اولمسنه رغماً تکمیل اردو ارکان حربیه‌سنه مأمور رؤسایی برر، برر کورمك ایستدی. هرکس کلوب کندینی تقدیم ایدییوردی . مشیر پاشا ، هر یکی طانیدیغی ذاته ، کندیسنك نه قدر شدید اولدیغنی ، انسانی محو ایتمك قدرتنده بولندیغنی آکلاتمغه چالیشیر برطاقم طورلرطاقینه‌رق ، هیچده مناسبتی اولمیان سوزلر سویلیه‌رك ، آره صره ، چیزمه‌لی آیاقلرینی یره اوره‌رق ، ایلك آندن اعتباراً تدهیش پولتیقه‌سی تطبیقنه باشلادی .

کیجه أوبمه کیتدم . ایرتسی کون ایرکندن ، بر سواری ، بر بینك آتی کتیردی ومشیر پاشانك بنی ایستدیکنی سویلدی . دائره‌یه کلدیکم زمان ، آکلادم ، که یکی قوماندان بنم وظیفه‌یه دوام ایده‌بیله‌جکمی امر ایتمش ..

شمدی ، افندیلر ، کلهلم اختلال وانقلاب صفحه‌سنه ...

§ ابراهیم پاشانك ، تدهیش پولتیقه‌سی ، اختلال قومیته‌سنك تهدیدکار وضعیتیله قارشیلاندی . پاشا حدت و شدتی بر طرفه براقق مجبوریتنی حس ایتدی . بعض آرقداشلر ، بومیانده اك چوق جمال بك (جمال پاشا) واسطه‌سیله اختلال جمعیتنك قوتندن و تشبثنده‌کی جدیتدن ابراهیم پاشانك مخدومی خبردار ایدلدی . باباسنك جمعیت علیهنه حرکتده بولنماسی اخطار وپاشادن تأمینات طلب اولندی . مثلا ، قوماندان پاشا جمعیت علیهنده حرکت ایتمیه‌جکنی اشارت ایتمك اوزره ، جمعه نمازینی فلان جامعده قیله‌جق و ایکنجی صفده اخذ موقع ایده‌جکدر کبی بر طاقم طابلرده بولونیلدی . ایشته نورالدین بك بو کبی تبلیغاتی پدرینه اسماع ایچون واسطه اتخاذ ایدیلیوردی . فقط مهم مسئله‌لرده دها چوق توظیف ایدیلن وفعال بولندیریلان باباسنك یاوری نورالدین‌بك دکل، جمعیتك اعضا ومعتمدی وقوماندانلق مقامی یاوری یوزباشی کاظم نامی بکدی . (الیوم محرر ومطلسدر)

§ ابراهیم پاشا ، جمعیتك اخطاراتنه مطاوعه مجبور بیلدی . فقط ، جمعیتك تشکیلات ، تشبثات ، مقررات واجراآتندن هیچ بر وقت خبردار ایدلمه‌مشدر .

— حریت ومشروطیت اعلانندن‌ده، نه ابراهیم پاشانك ونه‌ده محمدیه‌نك نور الدین بكك ، دها اول ، هیچ برصورتله واصلا خبرلری دخی اولمامشدر . مشروطیت اعلانی مسئله‌سنك تماماً ایچنده بولندیغم و بوتون تفرعات و صفحاتیله شخصا و یقیندن مناسبدار اولدیغم جهتله ، بو خصوصده‌کی خاطراتم عیناً محفوظمدر .

— حریت ومشروطیت اعلانی تظاهراتنده استعجال ایتدیکی ظن اولنان اسکوبده‌کی رتبه‌لی سلانیکده ، ودیکر یرلرده آلنه‌جق ترتیباتایله اویغون برطرزده قوناق بیچون اسکوبه کیتمشدم . اورادن عودت و آرتق هریرده فعلی تظاهرات باشلادقدن صوکره ، مشیر ابراهیم پاشا بنی دعوت ایتدی وشویله سویله‌دی : « بنی ، اردو قوماندانلغنده ابقا ایده‌جکمیسکز ، ایتمیه‌جکمیسکز ؟ ابقا اولنمیه‌جق ایسه‌م شخصم تجاوزوحقارته دوچار ایدلمه‌دن همان استانبوله حرکت ایده‌یم . » حتی پاشا ، بوروسی اوستنده دوران یازی حققه‌سنی أله آله‌رق عینا خاطرمده قالان شوکلمه‌لری‌ده علاوه ایتدی : « بوراده ، بنم ، یالکز برحققم وار ، اونی آلیر ، کیدرم . »

— ایجاب ایدنلرله کوروشدکدن صوکره جواب ویره‌بیله‌جکمی سویلدم . جمعیت نامنه صلاحیتدار اولان دیکر آرقداشلرله ، ابراهیم پاشانك قوماندانلغی مسئله‌سی مذاکره ایتدك . بر زمان ایچون ، قالمسنده محذور کورمدك . قوماندانلقده قاله‌جغی حقنده‌کی جمعیت قرارینی بن کندیسنه تبلیغ ایتدم .

فقط ، بر ، ایکی کون صوکره ، داغه چیقمش اولان ضابطاندن برملازم افندی ، ابراهیم پاشایه بولندیغی یردن حقارتله مالی بر تلغراف چکمش . . ابراهیم پاشا ، درحال بنی چاغیرتدی و تلغرافی اوزاته‌رق دیدی، که « بنی قوماندان اوله‌رق بوراده محافظه ایده‌جککزی بیلدیرمشدیکز . بو حقارت نه‌در ؟ »

قوماندان پاشایه ، جمعیتجه حقنده اتخاذ ایتدیکمز قراری ، تکمیل تشکیلاته ابلاغ ایده‌جك قدر زمان کچمدیکنی ، بالخاصه داغ باشنده بولنان ضابطلرمزك هرهانکی بر تلغراف مرکزندن بونی تلغرافلری کشیده ایتدیرملرینه مانع اولمق ، بوکونلرده مشکل اوله‌جغنی تقدیر ایتمسنی سویلیه‌رك ، کندیسنی تسلیه‌یه چالیشدم .

فقط ، آره‌دن چوق کچمه‌دن ، او زمان حدود یونانیه قوماندانی بولنان مخلص پاشا ، جمعیتك مناستره‌کی هیئت مرکزیه‌سی طرفندن مناستره دعوت اولنمش . . مخلص پاشا ، اردو قوماندانی ابراهیم پاشادن مأذونیت آلمقسزین مناستره کیتمش . . بوندن متأثر اولان ابراهیم پاشا مخلص پاشایه تکدیر آمیز اشعارده بولنمش . .

بونك اوزرینه ، مخلص پاشایی دعوت ایدن ، هیئت مرکزیه ، ابراهیم پاشایه اوزون بر تلغراف چکمش . . بو دفعه‌ده ، مشیر پاشا بنی دعوت ایدرك تلغرافی کوستردی و : « یا بونه ؟ » دیدی .

تلغرافی باشدن نهایته قدر اوقودم . بو تلغرافده قونیار عشیرتنه منسوب مشیر ابراهیم پاشانك بوتون حیاتی ، ماضیسی ، ماهیتی توصیف اولندقدن صوکره ، آغیر و حقارت آمیز کلمه‌لرله استبداد دورینك ، سلطان حمیدینده‌لکنك اندرافوذجی اولان ابراهیم پاشانك حریت ایچون چالیشان برمحیطده ،

حریت ایچون چالیشانلره قوماندا ایتمك جسارتنده بولنمسی استغراب ایدیلیور و درحال قوماندانلق مقامنی ترك ایتمسی اخطار و طلب اولونیوردی .

افندیلر ؛ بوندن صوکره ، حقیقةً ابراهیم پاشا ، سلانیکده دورامادی . دیدیکی کبی عقه‌سنی آلوب کیتدی .

بو معلوماتدن صوکره ، نورالدین پاشانك اوچنجی اردو قوماندانی بولنان پدری مشیر ابراهیم پاشا ایله مشروطیت انقلابنك حصولنه و اختلالك اعتدال و سلامت جریاننه ، نه یولده خدمت و دلالت ایتمش اولدقلرینی آكلامق قولایلاشمشدر ظن ایدرم . دنیلدیکی کبی ؛ « اختلالك اعتدال جریاننه » دخی مؤثر اوله‌مامشلردر . اك بویوك اعتدالسزلق بالذات کندیلرینه یاپیلمش اولان معامله‌لرله ثابتدر .

ترجمهٔ حال رساله‌سنك ٤ نجی صحیفه‌سنده ، نورالدین پاشانك ، روم ایلیدن استانبوله یورویen حرکت اردوسنه التحاق ایله وظیفهٔ وطنیه‌سنی ایفا ایتدیکندن بحث اولنمقده‌در . ٣١ مارت وقعه‌سی مناسبتیله روم ایلیدن استانبوله کوندریلن قوتلرك قوماندانی ، مرحوم حسنی پاشا ایدی . بن ، بوقوتلرك ارکان حربیه رئیسی ایدم . بو قوتلره حرکت اردوسی عنواننی ویرن ، حرکت اردوسنك استانبوله قدر حرکاتنی ترتیب و اداره ایدن بندم . نورالدین بكك بو قوتلره التحاق ایدرك وظیفه آلدیغنی بیلمیورم . نورالدین پاشا ، برچوقلری کبی ، حرکت اردوسی استانبوله یاقلاشدیغی زمان ، آیاستفانوسه ویا مقری کوینه کلمش اوله‌بیلیر . .

نورالدین پاشا « یمن ولایتنك تخلیصی وعصاتك تأدیبی ایچون وقوع بولان محاربانده بر طاقم فرقه جزؤتاملرینه ویا مفرزه‌لره قوماندا ایتمش . . . »

هر فرقه قوماندانی ، هر محاربه‌ده عینی وضعیتده بولنور . صوکره « صنعانك تخلیصنی متعاقب متحشد قوای عسکریه‌یه قوماندا ایتمش .. »

افندیلر ؛ عسکر اولانلر ، چوق ایی بیلیرلر ، که بریرده مختلف قطعات عسکریه طوپلاندیغی زمان ، اوراده برمرکز قوماندانلغی ویا موقع قوماندانلغی ، بر اردوکاه قوماندانلغی تأسیس اولنور .. نورالدین پاشانك صنعاده‌کی قوماندانلغی بوندن بشقه برشیمیدی ؟ !

نورالدین پاشا « امام یحیی ایله ائتلاف عقدی خصوصنده احمد عزت پاشایه مظاهرت ایتمش .. »

احمد عزت پاشایه صورمدم ، فقط ، عزت پاشا ایله برابر بولنوب ، مساعیده یقیندن اشتراکی اولان صاحب صلاحیت ذواتك بیانه کوره ، امام یحیی ایله ائتلاف مذاکراتنده ، نورالدین پاشا برصورتله علاقه‌دار قیلنمه‌مشدر .

نورالدین پاشا « بالقان محاربانه اشتراك آرزوسنی اظهار ایله یمنی شمالندن جنوبنه قدر قطع ایدوب (عدن ــ مصر ــ سوریه ــ قونیه ــ استانبول) طریقیله چتالجه جوارنده بولنان باش قوماندانلق قرارکاهنه التحاق ومنحل فرقه بولنمامسندن دولایی کندی رضاسیله کوکللو اوله‌رق طقوزنجی آلایك قوماندا‌سنی » درعهده ایتمش ..

نورالدین پاشانك یمندن ، استانبوله کلمك ایچون تعقیب ایتدیکی استقامت ، یمندن استانبوله کان بالجمله افراد و سیویللر والحاصل هرکس طرفندن تعقیب اولنان استقامتدی . یول اوایدی . نته‌کیم ، اوتاریخده ، بزده آفریقاده بولونیوردق ، استانبوله کلمك ایچون آفریقا چوللرینی غربدن شرقه ،

مصره‌قدر دوه ایله قطع ایتدکدن صوکره‌اسکندریه ایله تریسته آره‌سنده بوتون بحر سفیدی‌وآدریاتیك د کزینی جنوبدن شماله وتریسته‌دن بکرشه قدر آوروپایی واوندن صوکره قره‌دکزی قطع ایدرك عینی قرارکاهه واصل اولمشدق . یول بوایدی .

نورالدین پاشا ، بو نقطه‌ده اصل سویلنمسی لازم کلن مسئله‌دن بحث ایتمیور . نورالدین پاشا ، میرآلایلقدن بیکباشیلغه ایندیرلدکدن صوکره ، یمن قطعاتنه مأمور اوناق اوزره قائمقاملغه ترفیع ایتمشدی. بو ترفیعك ایجابی اوله‌رق قائمقاملقده بتنده ایکی سنه قالمق لازم کلیرکن وقتندن اول‌استانبوله کله‌رك قورتولمق یولنی بولمشدر .

ترجمۀحال رساله‌سنك ٦ نجی و ٧ نجی صحیفه‌لرنده نورالدین پاشانك ، عراق قوماندانلغندن بحث اولونیور ووسائط محلیه‌نك استعمالیله یکیدن اردو تشکیل ایدرك دوست ودشمنك مأمول‌واستظارلری خلافنده مغلوبیتدن مظفریت استحصالی خارقه‌سنی تجلی ایتدیردیکی ذکر ایدیلیور .

افندیلر ، عراق سفرنده ؛ نورالدین پاشا زماننده‌کی وضعیتك حقیقتی شوندن عبارتدر :

ایلك عراق قوماندانی اولان سلیمان‌عسکری‌بکك مغلوبیت وانتحارندن صوکره ، عراقه ، قافقاسیادن یکی قطعات کلنجیه قدر ، محاربات ، انکلیزلرك آرزوسنه ویورویش سرعتلرینه تابع اولمشدر. نورالدین پاشا ، کوت‌الاماره‌ده انکلیزلره مغلوب اولدقدن صوکره کیجه ، کوندوز وبلا مقاومت یورویه‌رك سلمان پاکه قدر پریشان برصورتده رجعت ایتدی .

انکلیزلر ، نورالدین پاشایی تعقیباً سلمان پاکه قدر ایلریلدی. اوراده قافقاسیه‌دن کوندرلمش اولان قطعات ، انکلیز قطعاتنی قارشیلادی . اوچ کون محاربه‌دن صوکره نورالدین پاشا مغلوبیتی قبول ایدرك رجعت امری ویردی . قطعات دیاله نهرینه قدر شماله چکیلدی . انکلیزلرله سواری تماسی دخی آرانمدی . حالبوکه ، عینی زمانده ، انکلیزلرده رجعت ایلمشلردی. بو معلوماتی ویرن عربان اولدی . اوندن صوکره ، نورالدین‌پاشا ، کندینی طوپلایوب تکرار (سلمان‌پاك ـ کوت‌الاماره) استقامتنده ایلریلدی.

کوت‌الاماره شمالنده ، کیجه انکلیز قطعاتنه تماس ایدلدی . تدبیرسزلك ، ترتیبسزلك واداره‌سزلك یوزندن ، فجرله برابر قطعاتمز دشمنك آتش باصقیننه معروض براقیلدی . افراد وضابطاندن ، قوماندانلردن بر چوق ضایعات ویرلدی . قطعاتده پانیك اولدی ، کندیلکندن رجعت باشلادی . انکلیزلرك چکیلمسی اوزرینه ، سکونت اعاده اولنه‌بیلدی .

عراقده ، یکی قطعات ویکی وسائطله بویوك وقانلی محاربات ، بوندن صوکره باشلار ، که نورالدین پاشانك بونلرله مناسبتی یوقدر .

رساله‌نك عینی صحیفه‌لرنده ، نورالدین پاشا « انکلیزلردن اغتنام ایتدیکی طیاره‌لر ایله‌ده برطیاره فیلوسی وجوده کتیرمك موفقیات عظیمه‌سنی کوسترمشدر . » دنیلیور .

بوادعانك پك جاهلانه اولدیغنی سویله‌مك مجبوریتنده‌یم. طیاره‌نك وطیاره فیلوسنك نه اولدیغنی بیلنلر بویله برادعانك نه قدر کولونج اولدیغنی البته آکلارلر .

رساله‌نك سکزنجی صحیفه‌سنده ، نورالدین پاشانك دوربینله باقارکن آلنمش بر رسمی واردر . ورسمك آلتنده شوعباره یازیلیدر :

« ٢٦ آغستوس ١٣٣٨ تعرض کونی (قوجه تپه) ترصد موقعنده قره حصار میدان محاربه‌سنی اداره ایدرکن آلنان فطوغرافلریدر . »

عینی کونده ، هپ عینی تپه‌ده ایدك . دوربینله باقانلر چوقدی . بالخاصه دوربینله اك چوق باقانلر ترصده مأمور ایدیلان ضابطلر ایدی . فی‌الحقیقه ، نورالدین پاشانك‌ده محاربه میدانی دوربینله سیر ایتمکی ترجیح ایتدیکنك بن‌ده فارقی اولمشدم .

(قره‌حصار ـ دوملو پیکار) میدان محاربه‌سنك جریانی اثناسنده ، (باش قوماندان محاربه‌سی) کونی ، نورالدین پاشایی بر آرالق ، قول اردو قوماندانی کمال‌الدین پاشانك (الیوم برلین سفیری) ترصد نقطه‌سنده ، وضعیتی دوربینله تماشا ایدرکن بولدم . قطعه‌مز ، دشمنی یقیندن صیقیشدیرمش ، نازك ومهم بر وضعیت حاصل اولمشدی . (دوربینله تماشایی براقیکز ! محاربه‌یی یقیندن و بالذات اداره ایتمك ایچون ، ایلری آتش مواضعنه کیده‌جکز .) ، دیدم .

نورالدین پاشا ، بوقدر یاقلاشمه‌نك مناسب اولمدیغنی سویلیه‌رك کیتمك ایسته‌مدی . جانم صیقیلدی . (سز بوراده‌قاله‌بیلیرسکز دیدم . ـ کمال‌الدین‌سامی پاشایه ـ سز بنمله کلیکز !) دیدم واوطوموبیلمه یوردم . کمال‌الدین پاشا (امر ایدرسکز) دیدی وبرابر یورودی . بو معامله اوزرینه ، دوربینك باشنده یالکز براقیلان نورالدین پاشانك‌ده آرقه‌مزدن کلدیکنی کوردك ، دیدیکم یره کیتدك . یونان اردوسنك اسارتی انتاج ایدن اومحاربه‌یی ، تفرعاتنه قدر ، بالذات اداره ایدیبور وایجاب ایدن امرلری ، دوغرودن دوغرویه قول اردو قوماندانلرینه و سائر قوماندانلره بالذات ویریبوردم .

امرلریمه کوره تدبیرلر وحرکتلر اجرا اولنورکن اردو قوماندانی نورالدین پاشا ، یانمده دوریبور ووضعیتی تماشا ایدیبوردی . بر آرالق ، قول اردو قوماندانی ، بنم یانمدن اوزاقلاشدیره‌رق بعض امرلر ویرمکه قالقیشمش . قول اردو قوماندانی ، بوامرلری غیر قابل اجرا بولمش ، اردو قوماندانی ایله قول اردو قوماندانی آره‌سنده عادتا ، لاابالیانه بر منازعه وضعیتی حاصل اولمش.. کمال‌الدین سامی پاشا ، نورالدین پاشانك یانندن بر آز سرتجه معامله ایله آیرلمش . . بو حالك فرقنه واردم . کمال‌الدین سامی پاشایی یانمه چاغیروب ، سکونت و انضباطی محافظه ایتمسی لزومنی سویلدم . بعده ، یالکز اوله‌رق نورالدین پاشایی چاغیردم . عمومی طرزده بعض سوألر صوردم وآکلادم ایستدم ، که حقیقةً قول اردو قوماندانه ویردیکی امر غیر قابل اجرادر . قوماندانلر ، امر ویرمش اولمق ایچون امر ویرمزلر . لزوملی وقابلیت اجرائیه‌سی اولان خصوصلری امر ایدرلر وامر ویررکن ، کندیسی او ، امری ایفا ایده‌جك اولانك یرینه قویمق وامرك ناصل ایفا وتطبیق اولنه‌جغنی دوشونمك وبیلمك لازمدر .

ترجمهٔ حال رساله‌سنك ۹ نجی صحیفه‌سنده ، عراقدن صوکره « قافقاس جهه‌سنه کیتمش اولان نورالدین پاشا ، اوچنجی اردو منطقه‌لری قوماندانلغنده واردو قوماندانلغی وکالتنده برمدت ، بولندیغی یازیلیدر . بووظیفه‌لرك ماهیتنی وبو مدتك قاچ کون اولدیغنی صورمق لازمدر .

نورالدین پاشا ، قافقاس جبهه‌سندن ، استانبوله عودتنده « آیدین ، مغله و آنطالیه حوالیسی قوماندانلغی » عنوانیله ازمیره عزیمت ایتمش وبولدیغی بر قاچ پریشان مستحفظ قطعاتی سرعتله تنسیق ویکی فرقه‌لر تشکیل ایدرك ۲۱ نجی اردویی وجوده کتیرمش .. »

افندیلر ؛ قول اردو تشکیلی ، صوك زمانده ، حرب عمومینك فائده‌یلری صره‌سنه کچمشدی .

بالخاصه ، قارشیسنده دشمن بولنمیان ، ثابت منطقه‌لرده ، اخذ عسکر شعبه‌لری وریاستلری تأسیس ایتمک قدر سهولتله قول اردو قوماندانلقلری وصلاحیتلری احداث اولنوردی . فی‌الحقیقه ، بوتون محاربه جبهه‌لری امداد، دیه فریاد ایدرکن یکرمی برنجی قول اردو شایان اعتبار بر موجودیت اولسه‌یدی ، آیدین منطقه‌سنده ترك اولنمازدی .

— رساله‌نك ١٦ نجی صحیفه‌سنده نورالدین پاشانك « آناطولوده مصطفی کمال پاشا ورفقاسنك تشبثلریله باشلایان حرکات ملیه رؤساسیله دخی تأسیس مناسبت ایدرك . . » استانبولده برطاقم مهم ایشلر یاپدیغندن ونهایت « انکلیزلرجه تعقیبه باشلامش اولدیغندن » و «مصطفی کمال پاشا طرفندن آلدیغی دعوتنامه‌لرده ، آرتق استانبولدن زیاده آناطولوده خدمت ممکن اولدیغی اشعار ایدلسنه.. » وسائره‌یه بناءً آناطولویه کچمش ..

افندیلر ؛ نورالدین پاشانك ، استانبولده ، انکلیزلرله وداماد فرید پاشا قابینه‌سیله آکلاشدیغی وآنقره‌ده تأسس ایدن ، تورکیا بویوك ملت مجلسندن واونك حکومتندن بی‌خبر اوله‌رق ، بزی ، استانبول ایله ائتلاف ایتدیرمکه چالیشدیغی وبومناسبتله آره‌ده جریان ایدن تلغراف مخابراتی‌وبالضرور، آنقره‌یه کلدکدن صوکره‌کی معامله‌لرینی بالمناسبه بیان ایتمشدم . بونلری تکرار ایتمیه‌جکم .

١٨ نجی صحیفه‌ده ، « بالاده‌کی خدمات‌وطنیه‌یی موفقیتله ایفا ایتمش اولان نورالدین پاشا ایله بویوك ملت مجلسی آره‌سنده ، بعض مسائل رسمیه‌دن دولایی اختلاف چیقمسی اوزرینه ، کندیسی همان آنقره‌یه کله‌رك، اشبو سوءتفهمات‌حسن صورتله‌حل وازاله اولنمشدر.» عباره‌سنه تصادف ایدلمکده‌در.

نورالدین پاشانك ، حکومتجه ، مرکز اردوسی، قوماندانلغندن ناصل عزل ودیوان حربه تودیع ایدلمك اوزره آنقره‌یه جلب اولندیغی ومجلسجه علیهنده اولان غلیان کندیسنك اعدامنی طلب درجه‌سنده ایلری کیتمش ایکن‌باش قوماندان صفتیله شخصاً مجلس کرسیسندن ، نورالدین پاشانی مدافعه ایده‌رك ناصل قورتاردیغمی‌ده ایضاح ایتمشدم . بوراده ، بالوسیله یالکز بر نقطه‌یه نظر دقتی جلب ایتمك ایسترم . بو اوقودیغمز عباره‌یه نظراً ، برتورکیا بویوك ملت مجلسی واردر ، برده‌نورالدین پاشا . . بونلر قارشی قارشی‌یه کلمشلر . . سوءتفهمات ازاله ایدلمش . . معلوم اولدیغنه کوره ، مجلسله قارشی قارشی‌یه کله‌بیلن ، یالکز حکومتدر . مجلسك مخاطبی حکومتدر . بر اردو قوماندانی ، بر والی ، هرهانکی بر مقام صاحبی مجلسك مخاطبی اولاماز .

— رساله‌نك ١٨ نجی صحیفه‌سنك صوك سطرلری ، نورالدین پاشانك ، « وطنی تهلکه‌دن تخلیص ایدن مظفریت عظیمه‌نك لطف حقله موفق وعاملی اولمش و تاریخ ملی‌یه بو دفعه دخی غایت مهم و امثالی نامسبوق بر صحیفهٔ شرف ومفخرت علاوه‌سنی تأمین ایتمش . . . » اولدیغنی ایضاحه حصر ایدلمشدر .

§ افندیلر ؛ بوقدر ، جسورانه بر ادعایه قارشی حیرت و استغراب ایتمه‌مك ممکن دکلدر . فی‌الحقیقه ، نورالدین پاشا ، عمومی تعرضده برنجی اردو قوماندانلغنده بولندی . دیکر بالجمله قوماندانلرله برابر کندیسنه ، امر ایتدیکمز وظیفه‌لری ایفایه چالیشدی . بو حال ، بوتون تورك اردوسنه و اردومزك بویوك ، کوچوك بالجمله قوماندانلرینه ، ضابطلرینه و هرنفرینه شامل اولمق طبیعی بولنان موفقیت و شرفی ، نورالدین پاشانك شخصنه حصر ایتمك قدر معناسز ، اساسسز ،

عیب برشی اولاماز : نورالدین پاشایی ، مظفریتك حاملی کبی کوسترمك ، اولسه اولسه ، کندیسیله استهزا مقصدینه معطوف اوله‌بیلیر . یوقسه نورالدین پاشا ، بویوك ظفرك شرفنه اك آز اشترا که حقی اولانلردن بریدر .

§ افندیلر ؛ بویوك تعرضده ، نورالدین پاشایی ، یالکز تعرضك ایکنجی کونی قوجه تپه‌ده یالکز براقشدم . چونکه ، دشمنك مغلوب اولدیغنی و رجعت ایده‌جکنی آکلادق . مغلوبیتنی انهزامه چویرمك و خط رجعتنی قطع ایده‌رك دشمن اردوسنی اسیر ایتمك ایچون ، آرتق قوجه تپه‌ده دکل ، دها عمومی وضعیتی مطالعه و اوکا کوره عمومی تدبیرلر آله‌جق یرده بولونمه‌م لازمدی . او کون دخی ، جبهه قوماندانی عصمت پاشانك ، مناسب کوروب بنم امضاملە یازدیغی تشویقکار قیصه برتلفونله نورالدین پاشانك قوهٔ معنویه‌سنی محافظه ایچون تدبیر آلمق لزوملی کورولمشدی .

اوندن صوکره ، نورالدین پاشایی و اردوسنی بالذات تعقیب و سوق و اداره‌یه بالذات مداخله‌یه ضرورت کوردم . بویله یاپمسه‌یدم ، نورالدین پاشانك ، یاپدیغی خطالری تضمین ایتمك کوچ اولوردی . دوملو پیکارده ، ارکان حربیه‌سی رئیسی امین پاشانك حاضرلادیغی ایلری حرکت امرینك محتویاتی آکلایامیان و فقط ، آکلامه‌مش دکل دها ایسنی دوشونمك ویاپمق ایستیورمش کبی طور آلان نورالدین پاشانك ترددی اوزرینه ، تردد‌له کچیریله‌جك زمان اولمدیغنی اخطار ایده‌رك ، ایجاب ایدن نقطهٔ نظری بالذات دیکته ایتدیکم زمان ، نورالدین پاشا بکا دیمشدی‌که « پاشام ، سز ، بزی ، یالکز و سربست براقیورسکز ! » بوکا ، حاضر بولنان ارکان حربیهٔ عمومیه رئیسی فوزی‌پاشا حضرتلری ، شو یولده و جدی برلسانله جواب ویردی : « پاشا ، پاشا ، دیدی . بواردو ، بزم ، بوتون مملکتك کوز ببکیدر . اونك سوق و اداره‌سنی ، تصادفه براقه‌میز ! »

دوملو پیکاردن عشاقه کیدرکن ، یولده نورالدین پاشانك تدابیرنده‌کی نقصانی حس ایدوب ، نورالدین پاشا فرقه‌لرینه بالذات امر ویره‌رك ، تدبیر آلدیرمسه‌یدم ترتقویبسك اسارتی ممکن اولمیه‌بیلیردی . عشاقده ناخوش برمنظره‌یه شاهد اوله‌بیلیردك . ازمیره کیردکدن و حکومت دائره‌سنه داخل اولدقدن صوکره ، جنوبدن کان طوپ و تفنك صدالرینی بالذات ایشیدوب ، نورالدین پاشانك تدبیرسزلکنی و غفلتنی آکلایوب درحال بالذات امر ویره‌رك تدبیر آلدیرمسه‌یدم ، ازمیره کیرمش و ازمیر سوقاقلرنده اهالی‌یه قاریشمش قطعاتمزك ، بزده داخل اولدیغمز حالده ، پاتیکه اوغرایه‌رق هرج و مرج اولمسی مستبعد دکلدی .

سیاست و کیاست ادعاسنده بولنان ، نورالدین پاشانك ازمیرده رسمی اجنبی مأمورلرله مضبوط مکالمه‌سنی بالذات تصحیح ایتمسه‌یدم ازمیره کیرمکدن حاصل اولان نشوهٔ عمومیه‌نك انکسارینی بادی وضعیتلردن اجتناب بلکه‌ده ممکن اولمیه‌جقدی .

افندیلر ؛ بو سویلدکلرم ، بوتون اردو ارکانجه معلوم حقیقتلردر . بو حقیقتلرك ، یالکز بر کشینك فارقی اولمدیغنی آکلاشیلیور . اوده نورالدین پاشادر . محاصر ، غالب ، فاتح ، غازی عنوانلریله کندینی یاد ایتدیرمك سودای طفلانه‌سنه دوشن نورالدین پاشانك ، « کوت‌الاماره محاصری نورالدین پاشا » دیه برقارت ویزیتنی کورمشدم . بو قارتی ، نورالدین پاشا طاش کوپریده اوطورورکن قسطمونی والی و حوالیسی قوماندانی بولنان محی‌الدین پاشایه (الیوم قاهره سفیری) کوندرمش

وقارتك بوش يرلرینه ، یازدیغی یازیلرده ، قارتده‌کی عنوانی اشارت ایدەرك ، « بونی‌ده بندن کیمسه نزع ایده‌مزیا ! » دیه بر عباره‌ده واردی . محی‌الدین پاشا ، بو قارتی وقارتده‌کی یازی‌یی ، عقل و فراستله ، قابل تألیف کوره‌مه‌مش ، دقته شایان بولمش اوله‌یغندن ، عیناً بکا کوندرمشدی . اوت ، اونی ، اوندن کیمسه نزع ایده‌مز . فقط ، اونی اوکا ویرنده بوقدر . هر موفقیتلی محاربه‌یه

اشتراك ایدن ذاتك ، حقی اولمدیغی حالده کندیسنی یکانه عامل ، غالب اعلان ایتمسی ، شایان امتثال بردستور اخلاقی تشکیل ایتمز . اولاد مملکته ، بویله اصلسز طرز وطورلر طاقنمق عادتی ویره‌میز ، انسال آتیه‌یه ، بویله هوادن غالب ، فاتح اولنه‌بیله‌جکی کبی سقیم برفکری میراث براقه‌میز !

ترجمهٔ‌حال رساله‌سنك قابنده‌کی (غازی) عنوانك استعمالنه کلنجه ، بو عنوانی ، نورالدین پاشایه (ع. ث) حرفلری ویره‌بیلیر . فقط ، حقیقت وقانون بونکله یالکز وساده‌جه استهزا ایدر . کرچه ، محاربه‌یه « یاشهید ویا غازی اولمق ایچون » کیدیلیر. علی‌الاطلاق، میدان شهامتده اولنلرك هپسنه،شهید دیرلرسه‌ده، صاغ قالانلرك هپسنه‌غازی عنوانی ویرلمز. بوعنوانی آنجق قانون‌ویریر. مدنی‌برملتك، عالی منفعتلر ایجابی ، اجراسنه مجبور اولدیغی حربلر ، عرب عشیرتلرینك غزوه‌سی دکلدر . اویله دخی اولسه،غزوه‌دن صاغ سالم چیقانلره باکه ، یالکز ، آنالری، بابالری ، برای تقدیر، نم غازی اوغلوم دیه‌رك افتخار ایدر. فقط، ملت ، تاریخ ، عنوان توجیهنده اوقدر سمیح دکلدر .

ترجمهٔ حال رساله‌سنك ، صوك صحیفه‌سندن‌ده برجمله آله‌رق بوحکایه‌یه ختام ویره‌لم :

نورالدین پاشا « عراق جبهه‌سنده ایکن اهالئ محلیه طرفندن کندیسنه تودیع ایدلمش بولنان ، کربلاده مدفون حفید حضرت‌پیغمبری امام‌حسین حضرتلرینك سیف‌مبارکی حامل بولنمقله‌مشرفدر.»

افندیلر ، بونه‌لافدر ؟ !

کربلا ، حفید پیغمبری ، امام ، سیف مبارك ، مشرف ؛ بوکبی عوامپسندانه لافلرله ملتی اغفال مسلکنده بولنانلر ، آرتق انصاف ایتسینلر ! . . . ملت ، ده دقت و بصیرتی آرتیرسین ! . .



افندیلر؛ رأساً حرکتده موفقیت کورمین بعض کیمسه‌لرده، درلو ریاکارلقارله ایچمزه کیرملك‌بولنی بوله‌بیلمشلردر. بونلرك ماهیتلری ایکنجی مجلس اجتماع ایله وظیفه‌یه باشلادقدن صوکره کوروله‌جکدر.

§ تورکیا بویوك ملت مجلسنك ، ایکنجی انتخاب دوره‌سی، یکی تورکیا دولتنك تاریخنده، مسعود برانتقال دوره‌سنه تصادف ایتدی . فی‌الحقیقه ، درت سنه‌لك استقلال مجاهده‌مز ، ملتمزك شانه لایق برصلح ایله نتیجه‌لنمش بولونیوردی .

٢٤ تموز ٩٢٣ ده ، لوزانده امضا ایدیلن معاهده‌نامه، ٢٤ آغستوس ٩٢٣ ده مجلسده تصدیق اولندی .

§ افندیلر ؛ موندروس متارکه‌سندن صوکره تورکیایه مخاصم دولتلر طرفندن درت دفعه صلح

شرائطی تکلیف ایدلمشدر . بونلرك برنجیسی ، سەور پروژەسیدر . بو پروژە ، هیچ بر مذاکرەنك محصولی اولمیوب دول ائتلافیە طرفندن یونان باش وکیلی موسیو ونزەلوسئدە اشتراکیلە تنظیم ووحیدالدینك حکومتی طرفندن ۱۰ آغستوس ۹۲۰ دە امضا ایدلمشدر.

بو پروژە ، تورکیا بویوك ملت مجلسنجە برزمین مناقشە بیلە عد ایدلمەمشدر .

ایکنجی صلح تکلفاتی ، برنجی این اوکی محاربەسنی متعاقب انعقاد ایدن لوندرە قونفرانسنك ختامندە ۱۲ مارت ۹۲۱ تاریخندە واقع اولمشدر . بو تکلیفات ، سەور معاهدەسندە بعض تعدیلاتی محتوی ایسەدە مسکوت براقیلان مسئلەلردە سەور پروژەسندەکی موادك کاملاً ابقا ایدلدیکنی قبول ایتمك لازمدر .

بو تکلیفات ، برجە مناقشەیی موجب اولمەدن ایکنجی این اوکی محاربەسنك باشلامسیلە نتیجەسز قالمشدر .

اوچنجی صلح تکلیفاتی ، ۲۲ مارت ۹۲۲ دە ، یعنی سقاریا مظفریتندن وفرانسزلرلە عقد اولنان آنقرە ائتلافندن صوکرە و یقین بر تعرضمزە انتظار اولندیغی صرەلردە ، پارسدە اجتماع ایدن دول ائتلافیە خارجیە ناظرلری طرفندن یاپیلمشدر . بو تکلیفاتدە ، ایشە سەور اساسندن باشلامق اساسی ترك ایدلمش ایسەدە ، اساساتی اعتباریلە آمال ملیەمزی تطمیندن اوزاق ایدی .

دردنجی تکلیف ، لوزان معاهدەسنك عقدیلە نتیجەلەنن مذاکراتدر .

دول ائتلافیەجە تورکیایە تطبیقی تصور ایدیلن اساساتلە ، حرکات ملیە سایەسندە واصل اولنان نتیجەیی بارز برصورتدە مطالعە ایتمك ایچون بودرت نوع تکلیف آرەسندە الك مهم خصوصاتە منحصر اولمق اوزرە قیصە برمقایسە یاپمەیی فائدەلی عد ایدرم .

۱) حدودلر

آ — تراکیا حدودی

سەوردە : چتالجە خطندن بر آز ایلریدە بولنان پودیما ـ قالیقراطە خطی .

مارت ۹۲۱ تکلیفندە : بحث یوق .

مارت ۹۲۲ تکلیفندە : تکیرداغ بزە ، بابا اسکی ، قرق کلیسا وادرنە یونانە قالمق اوزرە برخط .

لوزاندە : قرە آغاج دە بزدە اولمق اوزرە مریچ خطی .

ب — ازمیر منطقەسی .

سەور پروژەسندە : بومنطقەنك حدودلری قوش آطەسی ، اودەمش ، صالحلی ، آقحصار وکموڭ اسکلەسنە آز چوق قریب محللردن کچمکدەدر .

بومنطقه ، تورك حاكميتنده قالاجق ، فقط تورکيا ، بوحاكميتى استعمال حقنى يونانستانه دوور ايده‌جك ، تورك حاكميتنك بقاسنه علامت اوله‌رق ازمير شهرينك خارجى استحكاملرندن برنده تورك بايراغى بولنه‌جق . محلى برمجلس طوپلانه‌جق وبش سنه صوكره بومجلس ، بومنطقه‌نك صورت دائمه‌ده يونانستانه الحاقنه قرار ويره‌بيله‌جك ايدى .

مارت ۹۲۱ تكليفنده : ازميرمنطقه‌سى ، تورك حاكميتنده قاله‌جق ، ازمير شهرنده بريونان قوتى بولنه‌جق و ازمير منطقه‌سنك اقسام متباقيه‌سنده مختلف عناصرك عددى نسبتنه كوره تركب ايده‌جك برژاندارمه قطعه‌سى بولنه‌جق وبوكا دول ائتلافيه ضابطانى قوماندا ايده‌جك .

اداره ايشلرنده دخى عينى نسبت عدديه نظر اعتباره آلنه‌جق و منطقه‌نك جمعيت اقوامجه تعيين ايديله‌جك خرستيان بر واليسى اوله‌جق و بونك يانده منتخب بر مجلس وبرهيئت مشاوره بولنه‌جق . ولايتجه توركيايه وارداتله متزايد بر ويركى ويريله‌جك و بو آكلاشمه بش سنه دوام ايدوب طرفيندن برينك طلبى اوزرينه جمعيت اقوامجه تعديل ايديله‌بيله‌جك .

مارت ۹۲۲ تكليفنده : بوتون آناطولو ودولايسيله ازميرده بزه اعاده اولنه‌جق طرزنده آلداديجى بروعد . ازمير روملرينك اداره‌يه ، عادلانه برصورتده اشتراك ايتديرلمسى ايچون وعينى حق يونانستانده قاله‌جق ادرنه توركلرينه ويرلمك شرطيله بر اصول تعيينى ضمننده دول ائتلافيه توركيا و يونانستانله آكلاشه‌جقلردر .

لوزانده : طبيعتيله بوكبى مسائل موضوع بحث دخى اولمه‌مشدر .

ج) . — سوريه حدودى .

سه‌ورده : ساحلنده ، تقريباً قره‌طاش بروندن باشلايه‌رق عثمانيه ، بغچه ، غازى عينتاب ، برهجك ، اورفه ، ماردين ونصيبينى ابى جنوبده وسوريه اراضيسنده براقان برحدود .

مارت ۹۲۱ ده : تقريبا شمديكى حدود اولمق اوزره فرانسزلرله آيريجه بر ائتلافنامه مضالانمشدر .

لوزنده : ۲۰ تشرين اول ۹۲۱ تاريخلى آنقره ائتلافنامه‌سى حدودى ابقا ايدلمشدر .

د) . — عراق حدودى .

سه‌ورده : عماديه ، بزده قالمق شرطيله ، موصل ولايتنك شمال حدودى .

مارت ۹۲۱ تكليفنده : بحث يوق .

مارت ۹۲۲ تكليفنده : بحث يوق .

لوزانده : حلى تأخير ايدلمشدر .

قافقاس حدودى

س) . —

سه‌ورده : تورك ـ ارمنى حدودينك تعيينى آمريقا رئيس جمهورى ويلسونه حواله ايدلمشدر .

ومشاراليه حدود اوله‌رق قره‌دکز ساحلنده کیره‌سونك شرقندن باشلایان ، ارزنجانك غرب وجنوبندن ، الالی ، بتلیس ووان کولنك جنوبندن کچن وبرچوق نقاطده حرب عمومیده‌کی تورك - روس جبهه‌سنی تعقیب ایدن برخطی کوسترمشدر .

مارت ۹۲۱ تکلیفنده : جمعیت اقوام برارمنی یوردی تأسیسی ایچون ولایات شرقیه‌دن ارمنستانه دور اولنه‌جق اراضینك تثبیتی ضمننده برقومیسیون تعیین ایده‌جك وتورکیه بوقومیسیونك قرارینی قبول ایده‌جك .

مارت ۹۲۲ تکلیفنده : برارمنی یوردی تشکیلی ضمننده جمعیت اقوامك معاونتنه مراجعت اولنه‌جغندن بحث ایدلمکده‌در .

لوزانده : بومسئله برطرف ایدلمشدر .

ش) . — بوغازلر منطقه‌سی

سه‌ورده : روم ایلینك تورکیاده قالان بوتون اقسامی .

آناطولونك آطه‌لردکزی اوزرنده تقریبا ازمیر منطقه‌سنك باشلادیغی یردن باشلایه‌رق مانیاس کولنك جنوبنه وبروسه‌نك وازنیقك برآز شمالندن وصابانجه کولنك منتهای غربیسندن A h'abadr درهسنك منصبنه کیدن خطله تحدید ایدلمش برمنطقه . بومناطقده عسکر بولندیرمق وحرکات عسکریه‌ده بولنمق حقی صرف دول ائتلافیه‌یه عائددر . کذا مذکور مناطقده تورك ژاندارمه‌سی دول ائتلافیه قوماندانسنه تابع اوله‌جقدر .

دول ائتلافیه ، بو منطقه داخلنده عسکری مقاصد ایچون قوللانیله‌بیله‌جك یول وشمندوفر انشاسنی منع ایده‌بیله‌جکی کبی الیوم موجود اولانلر میاننده بویولده قوللانیله‌بیله‌جك اولانلری تخریب ایتدیره‌بیله‌جکدر .

مارت ۹۲۱ تکلیفنده : چناق قلعه جنوبنده تنه‌دوس آطه‌سنك (بوزجه آطه) قارشوسندن قره‌بیغایه کیدن خطك شمالیله بوغاز ایچنك طرفیننده ۲۰ الی ۲۵ کیلومتره‌لق برمنطقه .

چناق قلعه بوغازینه حاکم اولان هرایکی طرفده‌کی آطه‌لر .

دول ائتلافیه ، یالکز یونانستانه قاله‌جق اولان کلیبولی ویزه قاله‌جق اولان چناق قلعه‌ده عسکر بولندیره‌جق ، بوصورتله استانبول وازمیت شبه جزیره‌سنی تخلیه ایده‌جك وتورکیانك استانبولده عسکر بولندیرمسنه وآناطولودن روم ایلی‌یه ویا روم ایلیدن آناطولویه عسکر کچیرمسنه مساعده ایده‌جکدر .

مارت ۹۲۲ تکلیفنده : چناق قلعه‌نك جنوبنده أردك شبه جزیره‌سی مستثنا اولمق اوزره چناق قلعه سنجاغی . بوغاز ایچنك جنوبنده اوزمان بیطرف عد اولنان منطقه یعنی تقریباً ازمیت شبه جزیره‌سی غیرعسکری منطقه اوله‌جقدر .

بزده ، ائتلاف اشغال قوتی قالمیه‌جقدر .

لوزانده : کلیبولی شبه جزیره‌سیله قوم باغی ، بقله بورونی خطنك جنوب شرقیسی ، چناق قلعه

منطقه‌سنده . ساحلدن یکرمی کیلومتره‌لق برمنطقه وبوغاز ایچنك ایکی طرفنده ساحلدن ۱۵ کیلومتره‌لق بر منطقه ومرمره‌ده امیر علی آطه‌سندن ماعدا آطه‌لر و ایمروز وته‌دوس آطه‌لری ، غیرعسکری برحاله قونه‌جقدر .

هیچ برطرفده دول ائتلافیه اشغال قوتی قالمیه‌جقدر .

۲) کوردستان

سه‌ورده : فراتك شرقنده وارمنستان ، عراق وسوریه آره‌سنده قالان منطقه ایچون دول ائتلافیه مرخصلرندن مرکب برقومیسیون محلی مختاریتی احضار ایده‌جکدر .

معاهده‌نك عقدندن برسنه صوکره اشبو حوالینك کورد اهالیسی جمعیت اقوام مجلسنه مراجعتله کوردلرك اکثریتنك تورکیه‌دن مستقل اولمه‌یی ایستدیکنی اثبات ایدرسه ومجلس بونی قبول ایدرسه تورکیا بوحوالیده‌کی هردرلو حقوقندن صرفنظر ایده‌جکدر .

مارت ۹۲۱ تکلیفنده : دول ائتلافیه ، وضعیت حاضره‌یی نظر اعتباره آله‌رق بوبابده سه‌ور پروژه‌سنده تعدیلات اجراسنی نظر اعتباره آلمه‌یه متمایلدرلر . شوشرطله که محلی مختاریتلر وکورد وآثوری ـ کلدانی منافعنك کافی درجه‌ده حمایه‌سی ایچون طرفمزدن تسهیلات ابراز ایدلسون .

مارت ۹۲۲ تکلیفنده : بحث یوق .

لوزانده : بالطبع موضوع بحث ایتدیرلمه‌مشدر .

۳) اقتصادی مناطق نفوذ

سه‌ور معاهده‌سنی متعاقب دول ائتلافیه‌نك آره‌لرنده امضا ایتدکلری آقور تریپارتیتده :

آ) فرانسز منطقهٔ نفوذی :

سوریه حدودیله تقریباً آطنه ولایتنك غرب وشمال حدودی وقیصری ایله سیواسك شمالندن کچن ومووش خارج اشبو قصبه‌یه تقربدن صوکره جزیرهٔ ابن عمره کیدن برخطك داخلنده قالان منطقه .

ب) ایتالیان منطقهٔ نفوذی :

ازمیت شبه جزیره‌سندن چیقدقدن صوکره آفیون قره‌حصارینه قدر آناطولو شمندوفر خطی و اورادن (قیصری جوارنده) ارجیش داغی جوارینه قدر کیدن خطله ازمیر منطقه‌سی آطه‌لر دکزی ، بحر سفید وفرانسز منطقه‌سی آره‌سنده قالان منطقه .

مارت ۹۲۱ ده : بكر سامی بك ایله فرانسز وایتالیان خارجیه ناظرلری آره‌سنده امضا اولنوب حكومتجه رد اولنان ائتلافلره كوره ،

آ) فرانسز منطقهٔ نفوذی :

اوصره‌ده فرانسز اشغالی آلتنده بولنان یرلرله سیواس ، معمورة‌العزیز ودیار بكر ولایتلری .

ب) ایتالیان منطقهٔ نفوذی :

آنطالیه ، بوردور ، مغله ، اسپارطه سنجاقلریله آفیون قره‌حصار ، كوتاهیه ، آیدین وقونیه سنجاقلرینك بالآخره تعیین اولنه‌جق اقسامی .

مارت ۹۲۲ تكلیفنده : موضوع بحث دكلدر .

لوازانده : موضوع بحث اولمامشدر .

٤) استانبول

سه‌ورده : معاهده صمیمیتله تطبیق ایدلمدیكی تقدیرده استانبول‌ده یزدن آلنه‌جقدر .

مارت ۹۲۱ تكلفنده : بوتهدیدك قالقه‌جغی وتوركیانك استانبولده عسكر بولندیره‌بیله‌جكی وبوغاز ایچینك اطرافنده‌كی غیر عسكری منطقه‌دن عسكر مرورینه مساعده ایدیله‌بیله‌جكی مذكوردر .

مارت ۹۲۲ تكلیفنده : استانبولدن اخراجمز تهدیدینك قالدیریله‌جغی واستانبولده بولندیریله‌بیله‌جك تورك قوتنك تزییدی وعد اولونمقده‌در .

لوزانده : موضوع بحث اولمامشدر .

٥) تابعیت

سه‌ورده : كرك دول متفقه‌دن (یونانستان داخل) كرك تشكل ایدن دولتلردن برینك (ارمنستان وسائره) تابعیتنه كیرمك ایسته‌ین تورك تبعه‌سندن هیچ كیمسه‌یه تورك حكومتجه ممانعت ایدلمیه‌جك وبونلرك یكی تابعیتی قبول ایدیله‌حكدر .

مارت ۹۲۱ تكلیفنده : بوندن بحث یوق .

مارت ۹۲۲ تكلیفنده : بوندن بحث یوق .

لوزان معاهده‌سنده : بوندن بحث یوق .

آنجق مذاكرات أثناسنده دول ائتلافيه بر آدمك تابعيتى تعيين خصوصنده توركياده كى اجنبى سفارات و شهبندرخانه‌لرك ويره‌جكلرى وثائقك كافى عد ايدلسنى ايسته‌مشلردى . بو تكليف ، سه‌ور پروژه‌سنك بالاده موضوع بحث اولان ۱۲۸ نجى ماده‌سنك بر شكل جديدى ايدى . طبيعتيله طرفمزدن رد ايدلمشدر .

٦) عدلى قاپيتولاسيونلر

سه‌ورده : انكلتره، فرانسه ، ايتاليا وژاپونيانك تمثيل ايدلدكلرى‌درت اعضادن‌مركب برقوميسيون قاپيتولاسيونلردن مستفيد اولان سائر دولتلرك متخصصلريله برلكده يكى بر اصول تنظيم ايده‌جك وعثمانلى حكومتيله استشاره ايتدكدن صوكره بواصولى توصيه ايده‌بيله‌جك .

حكومت عثمانيه بواصولى قبول ايتمه‌يى شمديدن تعهد ايده‌جك .

مارت ۹۲۱ تكليفنده : اشبو قوميسيونده توركيانك دخى تمثيلنه دول ائتلافيه راضى اولمقده‌در .

مارت ۹۲۲ تكليفنده : عينى تكليف .

لوزانده : قاپيتوله‌ر هيچ برقيد يوقدر !

استشارى ماهيتده اولمق اوزره برقاچ اجنبى متخصصى بش سنه ايچون‌خدمتمزه آلمه‌يى‌قبول‌ايتدك.

۷) اقليتلرك حمايه‌سى

سه‌ورده : ۱۹۱۸ متاركه‌لرندن صوكره عقد اولنان بالجمله معاهداتده موجود اولان احكامدن ماعدا توركيايه بالخاصه زيرده‌كى تعهدات قبول ايتديرلمك ايسته‌نيلمشدر :

آ) برلرينى ترك ايتمش اولان بالجمله غير توركلرك يرلرينه اعاده‌سى .

رئيسلرى جمعيت اقواميه تعيين ايديله‌جك اولان حكم قوميسيونلرى واسطه‌سيله بونلرك حقوقنك اعاده‌سى وازجمله بو قوميسيونلرك طلبى تقديرنده غير توركلرك تخريب ايدلمش املاكنك تعميرى ضمننده اجرتلرى حكومتجه تسويه ايديله‌جك ايشجيلرك تدارككى، تهجير وبوكا مماثل ايشلرده‌ذيمدخل اولدقلرى مذكور قوميسيونلر طرفندن ادعا اولنان بالجمله اشخاصك تبعيدى الخ . .

ب) تورك حكومتى ، اقليتلرك پارلمنتوده تمثيل نسبيسنى تأمين ايدن بر انتخاب قانون پروژه‌سنى ايكى سنه ظرفنده دول متفقه‌يه عرض ايده‌جكدر .

ج) پطريقخانه‌لره وبونلره مماثل مؤسساته عائد بالجمله امتيازات تقويه و تزييد ايدلمكده وبونلرك اداره ايلدكلرى مكتب ، ايتامخانه وسائره خصوصنده او آنه قدر حكومتك محافظه ايتمش اولديغى نسى برمراقبه حقى دخى رفع ايدلمكده‌در .

د) دول ائتلافیه ، جمعیت اقوام مجلسیله بالاستشاره اشبو مقرراتك تأمین اجراسی ایچون اتخاذی لازم کلن تدابیری تثبیت ایده‌جکلردر . تورکیا بوخصوصده بالآخره اتخاذاولنه‌جق هرتدبیری قبول ایده‌جکنی شمدیدن تعهد ایده‌جکدر .

مارت ۹۲۱ تکلیفنده : اقلیتلردن بحث یوقدر . بو تکلیف سه‌ورده یاپیله‌جق تعدیلاتدن باحث اولدیغی ایچون بوندن مذکور معاهده‌نك اقلیتلره عائد قسمنك تعدیل ایدلمیه‌جکی استخراج اولنه‌بیلیر .

مارت ۹۲۲ تکلیفنده : تورکیا ویونانستانده‌کی اقلیتلر حقنده برسلسلهٔ تدابیرك تکلیف ایدیله‌جکی وبونلرك حسن تطبیقنه نظارت ایتمك ایچون جمعیت اقوامجه قومیسرلرك تعیین اوله‌جغی مذکوردر . سلسلهٔ تدابیرك نه اوله‌جغی تصریح ایدلمه‌مشدر .

لوزانده : میثاق ملیمزده قبول ایتمش اولدیغمز وجهله ویالکز غیرمسلملره مخصوص اولمق اوزره حرب عمومیدن صوکره عقد اولنان بالجمله بین‌الملل معاهداتده موجود اولان احکام .

۸) احکام عسکریه

سه‌ورده :

آ) تورکیانك قوای مسلحه‌سی شو ارقامی تجاوز ایتمیه‌جکدر .

معیت سنیه قطعه‌سی	۷۰۰	کشی
ژاندارمه	۳۵,۰۰۰	»
ژاندارمه‌یی تقویه ایچون قطعات مخصوصه	۱۵,۰۰۰	»
	۵۰,۷۰۰	

بو مقداره ارکان حربیه ، مکاتب عسکریه طلبه‌سی ، دپو قطعاتنه و خدمات مختلفه‌یه منسوب افراد وضابطان داخلدر .

قطعات مخصوصه‌نك (۱۵) بطاریه جبل طوپی بولنه‌بیله‌جك وصحرا ویا آغیر طوپی اولمیه‌جقدر .

مملکت ، مختلف مناطقه آیریله‌جق وهر منطقه‌ده برژاندارمه (قطعه‌سی ـ légion) بولنه‌جقدر .

ژاندارمه‌نك طوپی وآلات فنیه‌سی بولنمیه‌جقدر .

مخصوصی قطعات کندی منطقه‌سنك خارجنده استخدام ایدیلمیه‌جکدر .

ژاندارمه ضابطانی میاننده (۱,۵۰۰)ی کچمه‌مك اوزره اجنبی ضابطان بولوناجقدر . هرمنطقه‌ده‌کی أجنبی ضابطانی عینی ملته منسوب اوله‌جقدر .

بالآخره تثبیت ایدیله‌جك اولان اشبومناطقك عددی ذکر ایدلمه‌مکله برابر بونك دول ائتلافیه‌نك

فکرنجه لااقل درت اوله‌جنی معاهده‌نك بعض احکامندن واز جمله بر légion ك قوتنك عموم légion لر قوتنك ربعنی تجاوز ایتمیه‌جکی حقنده‌کی حکمدن استخراج اولنه‌بیلیر . بو صورتله انکلتره ، فرانسه وایتالیان ضابطانك بولنه‌جنی بر منطقه اوله‌جنی کبی احتمال یونانستان وباشکه‌ده ایلروده ارمنستانه بر منطقه ویرلمسی دوشونولمشدر .

قطعات مخصوصه افرادیله ژاندارمه‌لرهپ اجرتلی اولوب بونلر لااقل اون ایکی سنه خدمت ایده‌جك وخدمت مجبورهٔ عسکریه قالقه‌جقدر .

هر منطقه‌ده‌کی légion ه آلنه‌جق افراد وضابطان او منطقه اهالیسندن اوله‌جق ومختلف عناصرك légion ده تمثیل ایدلمسنه امکان دائره‌سنده اعتنا اولنه‌جقدر .

— قوای بحریه‌مز یدی sloop و آلتی طورپیدویی تجاوز ایتمیه‌جك وهیچ بر طیاره وقابل‌سوق بالونمز اولمیه‌جقدر .

دول ائتلافیه‌یه منسوب عسکری، بحری وهوائی قونترول قومیسیونلری مملکتمز داخلنده هردرلو مراقبه‌ده بولنمه حقلری واردر . بالخاصه عسکری قومیسیون ؛

تورکیانك استخدام ایده‌بیله‌جکی ، پولیس ، کمرکجی ، اورمان محافظلی وسائره کبی مأمورینك مقدارینی تعیینه ،

فضله قاله‌جق اسلحه وجبخانه‌مزی تسلمه ،

مملکتمزك مناطقه تقسیمنه ، هرمنطقه‌ده بولنه‌جق ژاندارمه وقطعات مخصوصه مقدارینك تعیننه ،

بونلرك طرز استخدام واستعمالنی مراقبه‌یه ، اجنبی ضابطانك مقدار ونسبتنی تعیینه وحکومتله مشترکاً یکی قوای مسلحه‌مزك تنظیمنه الخ .. مأموردر .

مارت ۹۲۱ تکلیفنده :

ژاندارمه مقداری ٤٥,٠٠٠.

قطعات مخصوصه ٣٠,٠٠٠ ، ابلاغ اولونمشدر.

ژاندارمه‌نك طرز توزیعی ، دول ائتلافیه‌یه منسوب سالف‌الذکر قونترول قومیسیونیله حکومت آره‌سنده آکلاشه‌رق واقع اوله‌جقدر .

ژاندارمه‌ده ضابطان وکوچك ضابطان نسبتی تزیید ایدیله‌جکدر. اجنبی ضابطان مقداری آزالتیله‌جق وبونلرك قطعاته توزیعی ، قونترول قومیسیونی وحکومت آره‌سنده بالائتلاف قرارلاشدیریله‌جقدر . (بونده احتمال هرمنطقه‌ده عینی ملته منسوب اجنبی ضابطان بولنمیه‌جنی قصد ایدلمشدر .)

مارت ۹۲۲ تکلیفنده :

اجرتله مستخدم عسکر اصولنك ابقاسی
ژاندارمه‌نك ٤٥,٠٠٠
قطعات مخصوصه‌نك ٤٠,٠٠٠ « ابلاغی .

ژاندارمه‌ده اجنبی ضابطانك استخدامی تورکیایه توصیه ایدلمکله برابر بوجهت شرط اوله‌رق درمیان ایدلمه‌مکده‌در .

لوزانده : تراکیا وبوغازلرده غیر عسکری حاله افراغ اولنان مناطقه عائد تحدیداتدن ماعدا هیچ برقید یوقدر. حتی بوغاز ایچنك ایکی طرفنده‌کی غیر عسکری منطقه‌ده ١٢,٠٠٠ عسکر بولندیره‌بیلمك حقنی محافظه ایتمشزدر .

بومناطق ایچون بیله هیچ برقونترول قبول ایدلمه‌مشدر.

٩) جزا

سه‌ور روژه‌سنده : تورکیا ، حرب اثناسنده قواعد حربیه‌یه مخالف صورتده حرکت ایتمش ویا تورکیا داخلنده مظالم اجرا ایتمش وتهجیر وسائره‌کبی خصوصاته قاریشمش اولان اشخاصی طلبلری اوزرینه دول متفقه‌یه (یونانستان داخل) وتورکیادن اراضی آلمش اولان دولتلره (ارمنستان وسائره) تسلیم ایده‌جکدر . اشخاص مذکوره کندیلرینی طلب ایدن دولتك دیوان حربی طرفندن محاکمه وتجزیه ایدیله‌جکلردر .

مارت ٩٢١ تکلیفنده : دول ائتلافیه تکلیفاتنده بوندن بحث یوقدر .

آنجق بکر سامی بکك انکلیزلرله امضا ایتمش اولدیغی مبادله مقاوله‌نامه‌سنده ألمزده‌کی بوتون انکلیزلری تخلیه ایده‌رك برقسم تورکلری مجرم عدیله انکلیزلر ألنده براقه‌یه موافقت ایتمش اولمسی سه‌ور روژه‌سنده موجود اولان احکام سالفه‌نك دها مخفف برشکلندن بشقه برشی دکلدر .

مارت ٩٢٢ ده : بومسئله‌دن بحث یوقدر .

لوزانده : بحث یوقدر .

١٠) احکام مالیه

سه‌ورده : دول ائتلافیه تورکیایه معاونت ضمننده انکلیز ، فرانسز وایتالیان مرخصلرندن مرکب

برمالیه قومیسیونی تشکیل ایده‌جکلر وبوقومیسیونده استشاری ماهیتده برتورك قومیسری بولنه‌جقدر.

اشبو قومیسیونك وظائف و صلاحیتی بروجه آتی اولاجقدر :

آ) تورکیانك وارداتی ادامه وتزیید ایچون هر درلو تدابیر اتخاذ ایده‌بیله‌جکدر .

ب) تورك مجلس مبعوثاننه تقدیم ایدیله‌جك اولان بودجه اولاً مالیه قومیسیوننه عرض واونك قبول ایتدیکی شکلده مجلسه سوق اولنه‌جقدر . مجلسك یاپه‌جغی تعدیلات آنجق قومیسیونجه تصویب ایدیلیرسه قابل اجرادر .

ج) قومیسیون دوغریدن دوغری‌یه کندیسنه تابع اوله‌جق و اعضالری کندی موافقتیله تعیین ایدیله‌جك اولان تورك مالیه هیئت تفتیشیه‌سی واسطه‌سیله بودجه‌نك ومالی قوانین ونظاماتك تطبیقاتی مراقبه ایده‌جکدر .

د) دیون عمومیه و عثمانلی بانقه‌سیله آکلاشه‌رق تورکیانك اصول مسکوکاتی تنظیم و اصلاح ایده‌جکدر .

س) دیون عمومیه‌یه تخصیص اولنان واردات مستثنا اولمق اوزره تورکیانك بالجمله وارداتی اشبو مالیه قومیسیوننك امرینه ویریله‌جکدر . قومیسیون بونلرله ؛

اولاً :

کندیسنه و تورکیاده قاله‌جق اولان دول ائتلافیه اشغال قوتلرینه عائد مصارفی تأدیه ایتدکدن صوکره ۳۰ تشرین اول ۱۹۱۸ تاریخندن بری دول ائتلافیه اردولرینك کرك بوکونکی تورکیاده کرك عثمانلی ایمپراطورلغنك مختلف اقسامنده‌کی مصارفنی تأدیه ایلیه‌جکدر .

ثانیاً :

تورکیا ، دولایسیله ضرردیده اولان بالجمله دول متفقه تبعه‌سنك ضرروزیاننی تضمین ایده‌جکدر.

تورکیانك احتیاجاتی بوندن صوکره درپیش ایدیله‌جکدر .

ص) حکومتجه ویریله‌جك هرامتیاز ایچون مالیه قومیسیوننك موافقتی شرطدر .

ط) قومیسیونك تصویبیله الیوم جاری اولان دیون عمومیه طرفندن بعض وارداتك دوغریدن دوغری‌یه جبایتی اصولی ممکن اولدیغی قدر کنیش بر صورتده توسیع ایدیله‌جك وبوتون تورکیایه تشمیل اولنه‌جقدر .

کومرکلر ، مالیه قومیسیونی طرفندن عزل ونصب اولنان وکندیسنه قارشی مسئول بولنه‌جق اولان برمدیرعمومینك ادارەسنده بولنه‌جقدر . الخ ..

مارت ۹۲۱ تکلیفنده : سالف‌الذکر مالیه قومیسیونی تورك مالیه ناظرینك ریاست فخریه‌سی تحتنده بولنه‌جقدر . قومیسیونده برتورك مرخص بولنه‌جق وبونك تورك مالیه‌سنه عائد مسائلده رأیی اوله‌جقدر . متفقلرك منافع مالیه‌سنه متعلق مسائلده ایسه تورك مرخصنك صلاحیتی آنجق استشاری ماهیتده اوله‌جقدر .

تورك پارلمنتوسی ، تورك مالیه ناظریله مالیه قومیسیونی طرفندن مشترکاً احضار ایدیله‌جك اولان

بودجه‌ده تعدیلات یاپمق صلاحیتنی حائز بوله‌جقدر . فقط بوتعدیلات بودجه‌نك توازننی بوزه‌جق شكلده ایسه بودجه برای تصدیق تكرار مالیه قومیسیونه كوندریله‌جكدر .

تورك حكومتی امتیازات ویرمك حقنی تكرار احراز ایده‌جكدر . آنجق ، تورك مالیه ناظری بوبابده‌كی قونطوراتلرك تورك خزینه‌سی منفعتنه موافق اولوب اولمدیغنی مالیه قومیسیونیله برلكده تدقیق ایده‌جك وبوبابده مشتركاً برقرار اتخاذ ایدیله‌جكدر .

مارت ۹۲۲ تكلیفنده : مالیه قومیسیونی تشكیلندن صرفنظر ایدلمكده‌در . فقط دول متفقه‌یه اولان حربدن اولكی دیونك ومعقول برتضمیناتك تأدیه‌سی ضمننده لازم اولان قونترولك تورك حاكمیتی پرنسیپیله تألیفنه چالیشیله‌جقدر .

حربدن اولكی دیون عمومیه قومیسیونی ابقا اولنه‌جق وبالاده مذكور ایش ایچون دول ائتلافیه‌جه برتصفیه قومیسیونی تأسیس اولنه‌جقدر .

لوزانده : بوكبی قیودانك كافه‌سی برطرف ایدلمشدر .

۱۱) احكام اقتصادیه

سه‌ورده : قاپیتولاسیونلردن استفاده حقی حربدن اول بونلردن استفاده ایدن دول متفقه تبعه‌سنه اعاده ایدیله‌جك وبونلردن اوتجه استفاده ایتمه‌ین دول متفقه (یونانستان ، ارمنستان وسائره) تبعه‌سنه‌ده یكیدن ویریله‌جكدر .

(بوحقوق میانده برچوق ویركودن معافیتك بولندیغی وتابعیت بحثنده كورولدیكی وجهله هرتورك تبعه‌سنك دول متفقه‌دن برینك تابعیتنه كیرمسنه ممانعت ایتمك حقنك یزدن نزع ایدلدیكی نظر دقته آلینیرسه بوحكمك شمولی دها زیاده تظاهر ایدر .)

كمرك تعرفه‌لری ایچون ۱۹۰۷ تعرفه‌سی (۸ ٪) اعادةً تأسیس ایدلمكده‌در .

توركیا دول متفقه‌یه منسوب سفائنه لااقل تورك سفائننه ویردیكی حقوقی طانیه‌جقدر .

اجنبی پوسته‌لری اعادةً تأسیس اولنه‌جقدر .

مارت ۹۲۱ تكلیفنده : یالكز اجنبی پوسته‌لرینك بعض شرائط تحتنده الغاسنك دریپش ایدیله‌جكی صوریله‌بیلمكده بناءً علیه احكام سائره ابقا ایدلمكده‌در .

مارت ۹۲۲ تكلیفنده : انكلتره ، فرانسه ، ایتالیا ، ژاپونیا وتوركیانك مرخصلرندن وقاپیتولاسیونلردن استفاده ایدن دیكر دولتلرك متخصصلرندن مركب برقومیسیون صلحك مرعیته دخولی متعاقب كچه‌جك اوچ آی ظرفنده استانبولده اجتماع ایدوب قاپیتولار اصولك تعدیلی ضمننده تكلیفات حاضرلایه‌جقدر .

مالی خصوصاتده بوتكلیفات تبعهٔ اجنبیه‌نك توركلرله مساوی ویركو ویرمسنی تأمین ایده‌جكدر .

كذا بوتكلیفات كمرك رسمنده لزوم كوریله‌جك تعدیلاتی اجرایه معطوف اوله‌جقدر .

لوزانده : قاپیتولاسیونلرك هرنوعی تمامیله وابدیاً لغو اولنمشدر .

۱۲) بوغاز قومیسیونی

سەورده : کندینه مخصوص باراغی ، بودجەسی و ضابطەسی بولنەجق اولان اشبو قومیسیون کمیلرك بوغازلردن مروری، فنارلر، قلاغوزلق .. الخ ایله اشتغال ایدەجك واولجه مجلس عالیٔ صحی نك ایفا ایلدیکی وظائف ایله تخلیصیه خدماتی بعدما قومیسیونك نظارتی آلتنده و اونك تعلیماتی داخلنده ایفاقلنەجق وقومیسیون بوغازلرك سربستیسنی تهلکەده عدایدنجه دول ائتلافیەیه مراجعت ایدەبیلەجکدر.

قومیسیونده آمریقا ، انکلتره ، فرانسه ، ایتالیا ، ژاپونیا وروسیەنك مرخصلری ایکی رأیه مالك بولنەجقلردر .

آمریقا آرزو ایلدیکی آندن و روسیه جمعیت اقوامه داخل اولدیغی تقدیرده و اوآندن اعتباراً قومیسیونه اشتراك ایدەبیلەجکلردر .

قومیسیون اعضالری معافیت دیپلوماتیکیەدن استفاده ایدەجکلردر. قومیسیونه مناوبه ایله وایکیشر سنه مدتله ایکی رأیه مالك دولتلرك مرخصلری ریاست ایدەجکدر .

مارت ۹۲۱ تکلیفنده : تورك مرخصی دخی ایکی رأیه مالك اولەجق وبوغازلر قومیسیونه ریاست ایدەجکدر .

مارت ۹۲۲ تکلیفنده : کذا تورك مرخصی قومیسیونه ریاست ایدەجکدر . بوغازلرله علاقەدار بالجمله دولتلر قومیسیونده تمثیل ایدیلەجکلردر .

لوزانده : قومیسیونك ریاستی بزه ویرلمشدر .

قومیسیونك وظیفەسی سفائنك بوغازلردن مروری کیفیتنك بوغازلرمقاولەسی احکامنه موافق اولمسنه اعتنادن عبارتدر . قومیسیون هرسنه جمعیت اقوامه راپور ویرەجکدر .

کذا مذکور معاهده ایله استانبولدەکی بین‌الملل صحیه مجلسی لغو اولنەرق صحیه اموری تورکیا حکومتنه ترك ایدلمشدر .

§ محترم افندیلر ؛ لوزان صلح معاهدەنامەسنك احتوا ایتدیکی اساساتی ، دیکر صلح تکلیفلریله دها فضله مقایسەیه محل اولمدیغی فکرندەیم . بو معاهدەنامه ، تورك ملتی علیهنه ، عصرلردنبری حاضرلانمش وسەور معاهدەنامەسیله اکمال ایدلدیکی ظن ایدلمش ، بویوك برسوء قصدك انهدامنی افاده ایدر بروثیقەدر . عثمانلی دورینه عائد تاریخده امثالی نامسبوق بر سیاسی ظفر اثریدر !

— § افندیلر ؛ لوزان صلح مذاكراتی اثناسنده، تكون ایدن وصلح عقد اولندقدن صوكره ، افاده واشاعه ایدیلن ، برمسئله‌یی ، بوراده، موضوع بحث ایده‌رك افكار عمومیه‌یی تنویر ایتمك استرم. افاده واشاعه اولنان مسئله ، هیئت مرخصه رئیسی عصمت پاشا ایله ، هیئت وكیله رئیسی رؤف بك آره‌سنده محدث ایدن اختلافدر .

بو اختلافی ، عائد اولدیغی وثائقی تدقیق ایدرك اساسلی وجدی اسبابه استناد ایتدیرمك مشكلدر. بوكا نظراً ، اختلافی ، دها زیاده روحی وحسی سببلر تحتنده مطالعه ایتمك لازم اولدیغی فكرنده‌یم .

مختلف مناسبتلرله ، بیان ایتمشدم ، كه لوزان قونفرانسی موضوع بحث اولدیغی زمان ، هیئت مرخصه ریاستنك رؤف بك طرفندن ایفاسی تمایلی واردی . فی الحقیقه ، رؤف بك ، هیئت مرخصه رئیسی اولمق ایستیوردی . عصمت پاشانك ، عسكری مشاور اوله‌رق ، كندیسیله برابر كوندرلمسنی ده بندن رجا ایتمشدی . بن ، رؤف بكه ؛ عصمت پاشادن استفاده ایتمك، اونك ، آنجق، رئیس اوله‌رق كوندرلمسیله ممكن اوله‌جغی جوابنی ویردم . صوكره معلوم اولدیغی وجهله ، رؤف بكی كوندرمدك . عصمت پاشا اردونك باشندن آلندی . خارجیه وكالتنه انتخاب وهیئت مرخصه ریاستنه تعیین اولندی.

لوزان قونفرانسنك برنجی دوره‌ی متعاقب ، عصمت پاشانك ، دوچار اولدیغی تعریضلری ، تنقیدلری ایضاح ایتمشدم. بوكا رغماً ، ایكنجی دفعه لوزانه كوندریلن، ینه عصمت پاشا اولدی. عصمت پاشا، لوزان مذاكراتی بویوك بركیاستله اداره ایدییوردی. مذاكرات صفحاتنی، منتظماً هیئت وكیله‌یه بیلدیرییوردی . بعض مهم مسائلده ، هیئت وكیله‌نك رأی ومطالعه‌سنی صورییور ویا تعلیمات طلب ایلیوردی . حلی لازم كلن مسائل، مهم ، مجادله ، جدی و اوزوجی ایدی . رؤف بكده ، عصمت پاشانك ، مذاكراتی طرز اداره‌سنی بكنمه‌مزلك حسی حاصل اولمشدی . بوحسنی، هیئت وكیله‌ده‌كی رفقاسنه‌ده تلقین آرزوسنه دوشمشدی . هیئت وكیله‌ده ، عصمت پاشانك راپورلری اوقوندقجه ، زمان زمان ، عصمت پاشا ، بو ایشی باشاره‌میه‌جق دیمكه باشلامش .. حتی ، بر آرالق ، عصمت پاشایی كری‌یه چاغیرمق تكلیفی اورته‌یه آتیلمش .. رؤف بك ، درحال بوتكلیفی ، رأیه وضع ایتمكه قالقیشمش .. مدافعهٔ ملیه وكیلی اوله‌رق هیئت وكیله‌یه داخل بولنان كاظم پاشانك اعتراضی اوزرینه صرف نظر ایدلمش ..

دیكر طرفده ، عصمت پاشاده‌ده ، هیئت وكیله رئیسی رؤف بكه قارشی ، عدم امنیت حسی باشلامش .. رؤف بكك لمضاسیله آلدیغی نقطهٔ نظرلردن ، رؤف بكك ، بنی خبردار ایتمكسزین تعلیمات ویرمكده اولدیغی اندیشه‌سنه دوشمش ..

نهایت ، عصمت پاشا، مذاكراتك جدی ونازك صفحه‌لره كیردیكندن بحث ایده‌رك ، بنم ، بالذات وضعیتی تعقیب ایتمه‌می یازدی .

كرچه ، بن ، عصمت پاشانك راپورلرندن وهیئت وكیله قرارلرندن خبردار ایدیلیوردم . فقط ، رؤف بكك مقرراتی تبلیغ ایدن یازیلرینك طرزینی قونترول ایتمیوردم . عصمت پاشانك ، نظردقتمی جلب ایتمسی اوزرینه ، لوزان مذاكراتی ، هیئت وكیله‌ده بالذات تعقیب ایتمكه و بعضاً هیئت وكیله قرارلرینی بالذات قلمه آلمغه لزوم كوردم .

موضوع بحث ایتدیكمز مسئله حقنده، صریح وقطعی برفكر ویره‌بیلمك ایچون عصمت پاشا ایله رؤف

بك آره‌سنده مختلف مسائله عائد اولمق اوزره جریان ایدن مخابراتدن، بالکز بر، ایکی مسئله‌یه عائد بعض مخابراتی مواجهه‌کزده تدقیق ایده‌جکم.

§ یونان تعمیرات مسئله‌سندن دولایی، یونانستان کرکین بر وضعیت آلدی. عصمت پاشا ایله وه‌نیزه‌لوس آره‌سنده بومسئله‌یه دائر اولان مذاکره و مناقشه انقطاع ایتدی.

ائتلاف دولتلری مرخصلری، عصمت پاشایه، قره‌آغاجك بزه ترکی و طرفمزدن تعمیراتدن فراغت ایتمك صورتیله، یونان تعمیراتی مسئله‌سنك حلی تکلیفنده بولنورلر. عصمت پاشا، قره آغاجك، طلب ایتدیکمز محق تعمیراته بر معادلت تشکیل ایده‌میه‌جکنی ودیکر طرفدن متفقلرله آره‌مزده بولنان و دها اول حل ایدلمش اولان تعمیرات مسئله‌سنك بو قونفرانسده تأیید و تثبیت ایدلمدیکنی، هر ایکی مسئله‌یی حکومته ابلاغ مجبوریتنده اولدیغنی بیان وافاده ایدر. عصمت پاشا، بو وضعیتی ۱۹ مایس ۳۳۹ تاریخلی شیفره‌سیله، اجرا وکیللری هیئتی ریاستنه بیلدیریور و «حکومتك قرارینك عاجلاً اشعارینی استرحام ایلرم.» دییور.

عصمت پاشا، بواشعارینه، اوچ کون کچدیکی حالده جواب آلماز.. ۲۲ مایس ۳۹ تاریخنده، اجرا وکیللری هیئتی ریاستنه، مستعجل اشارتیله شو شیفره‌یی‌ده چکر:

«یونان تعمیراتنه مقابل، تورکیایه قره آغاج وجوارینك ترکی حقنده، متفقلر طرفندن واقع اولان تکلیف حقنده حکومتك نقطهٔ نظرینك اشعارینی ۱۹ مایس ۳۹ تاریخ و ۱۱۷ نومرولی تلغرافنامه ایله استرحام ایتمشدم. امر دولتلرینك تعجیلی مسترحمدر.»

رؤف بك، عصمت پاشانك ایکی تلغرافنه، ۲۳ مایس ۳۹ تاریخنده جواب ویرییور.

جوابك برنجی ماده‌سی شودر: «قره آغاجه مقابل تعمیرات بدلندن صرفنظر ایده‌مز.»

جوابك اوچنجی ماده‌سنده، بعض مطالعه‌لردن صوکره «یونانیلرك بونی ویره‌میه‌جکلرینی، متفقلرك سویله‌مسی شایان استغرابدر وقبول ایدیله‌مز.» دینیلیور.

جوابك بشنجی ماده‌سنده، ینه بعض مطالعاتدن صوکره، شو نقطهٔ نظر درمیان ایدیلیور: «بومسئله‌نك متفقلرله صلحه مانع اولمامسی ایچون، بزی یونانیلرله حلده سربست براقه‌رق کندیلری صلحی عقد ایتملری شقی مرجح کورولمشدر.»

عصمت پاشا، ۲۴ مایس ۳۳۹ تاریخنده رؤف بکه یازدیغی متعاقب درت راپورنده، شو معلومات ومطالعاتی درمیان ایدییور: «ماده ۱ ـ بوکون جنرال پەلله کلدی. یونان هیئتنك ایکی کون صوکره، یعنی جمعه ایرتسی کونی تعمیرات مسئله‌سنی رسماً موضوع بحث ایتمکی تکلیف ایتدیکنی واوزمانه قدر طرفمزدن جواب ویرلمزسه جمعه ایرتسی کونی قونفرانسدن چکیله‌جکلرینی تبلیغ ایتدکلرینی بیلدیردی. بن، تعمیرات حقنده هنوز جوابکزی آلمامش ایدم. حکومتمدن جواب کلدکجه بلدیره‌جکمی بیلدیردی. ین، تعمیرات حقنده هنوز جوابکزی آلمامش ایدم» و«جواب کلدکجه یاپیله‌جق برشی اولمدیغنی وبو تبلیغاتدن متأثر اولمدیغمی سویله‌مکله اکتفا ایتدم.»

«وضعیتك صوك دوره‌یه کلدیکی قناعتنده‌یم. توشحات عمومیه و غزته حوادثلری عمومیته مدبینانه‌در.» ماده: ۲ ـ مختلف مسائل اوزرینه ریاست جلیله‌لرینك جوابلرینی آلمه. شایانِ دقتدرکه

تعمیرات ایشنده آنقره‌نك رد جوابی ویردیكی دها اول بوراده شایع اولمشدر . بزم محافلدن ترشح احتمالی یوقدر . چونكه تكلیفی و جوابی هنوز كیمسه بیلمیور . . . . . »

عصمت پاشا ، یونان تعمیرات مسئله‌سی حقنده‌كی قناعتنی شو صورتله بیلدیرییور : « قره آغاجی و جوارینی احتوا ایدن تكلیفی قبول ایله یونان تعمیرات مسئله‌سنك تصفیه‌سی بالضروره موافقدر . یونانلیلره پاره تأدیه ایتدیرمك متفقلرجه غیر قابل دنیلدیكی كبی بوتون متفقلر آره‌دن چكیلدیكی حالده محتمل محاربه‌یی قازاندقدن صوكره دخی پاره آلمق ایچون وسائط تأییدیه اولمدیغندن ، تأدیه اساسنده اصرار ، چیقماز بریولدر وهرمملكتده مثبتدر ومجربدر ... الخ »

عصمت پاشا ، بونقطهٔ نظرینی پك معقول ودوربینانه مطالعاتله توضیح ایتدكدن صوكره ، « قونفرانسك وضعیت حاضره‌سنه كوره اقتصادی ، تجاری واقامته متعلق مواد وبالجمله مواد سائره اكثریت مطلقه ایله ایی برصورتده حل اولنمشدر واولنمقده‌در ... »

« تخلیه هنوز تثبیت اولنمدی . فقط ، آرزومز وجهله تثبیت اولنمق مأمولدر وذاتاً اساسدر . » دییور وسائر مسئله‌لرك واصل اولدیغی واوله‌بیله‌جكی نتیجه‌لری‌ده بیلدیرییور واوندن صوكره شونلری یازییور : « خلاصهٔ قناعتم شودر ، كه حكومت بزم تعلیماتمزده مندرج مواد اساسیه داخلنده قالدیغی ویونان تعمیراتی تكلیفم وجهله تسویه ایدلدیكی تقدیرده ، صلحی استحصال ایتمك‌امیدی جداً قوتلیدر . اكر حكومت ، یونان تعمیراتی سببیله انقطاعی كوزه آلیرسه واكر تعلیماتمزده مندرج اولمیان موادك ناكهانی اشكالنه كوره ، افكار ثابته درمیان ایتمكده دوام ایدرسه صلحك امضاسی مشكوكدر .

« قاپوتاژك بلاقید وشرط الغاسنی ویا مسئله‌نك صلحدن صوكره‌یه تعلیقنی ترویج والتزام ایتدك ، فقط ، شرائط معینه داخلنده ، ایكی سنه‌لك برمقاولهٔ خصوصیه ایله حل مسئله‌یه امكان بوله‌بیلدك . حالبوكه بومسئله حقنده دخی یكیدن مواد ثابته تبلیغ بیوریورسكز . » اوندن صوكره ، عصمت‌پاشا شونی یازییور :

« خلاصهٔ قرارم شودر : منافعمزه موافق و قابل استحصال اعظمی شرائطی جامع بر صلح معاهده‌نامه‌سی احضاراولنمقده‌در . كرك یونان تعمیراتی‌وكرك مسائل‌سائره‌ده دها فضله منافع استحصالنه امكان كورمكده وانقطاعی كوزه آلمقده حكومت ثابت ایسه بن بوقناعته اشتراك ایتمیورم . بونقطه‌یی واضحاً ودرحال بكا بیلدیرمسنی حكومت رئیسندن طلب ایدییورم . آره‌مزده مطابقت اولمدیغی تقدیرده وظیفه‌م ، هیئت مرخصه‌یی بوراده براقه‌رق مملكتمه عودت ایتمك و هیئت حكومته شفاهاً‌ده وضعیتی بردفعه ایضاح ایتدكدن صوكره ، حرب وصلح وادیسنده ، موقع مسئولیتمی ختامه ایردیرمكدر . »

عصمت پاشانك ، تلغرافلرینك صوك ماده‌سی شودر : « ملاحظاتمك عیناً ، بویوك ملت مجلسی رئیسنه (یعنی بكا) ابلاغنی استدعا ایدرم . »

§ افندیلر ، بوویردیكم معلوماتدن ، تبارز ایدن نقطه شودر : عصمت پاشا ، قره آغاجه مقابل یونان تعمیرات مسئله‌سنی تسویه‌یی موافق كورییور واحضار اولنمقده اولان معاهده‌نك قابل استحصال اعظمی شرائطی جامع اولدیغی قناعتنده بولونیور .

— رؤف بك‌ده ، قره آغاجه مقابل تعمیرات بدلندن صرفنظر ایده‌میز دییور .

§ ن ، رؤف بك ايله عصمت پاشـا آره‌سنده ، جريان ايتمش اولان تكميل مخابراتی مطالعه ايتدكدن صوكره ، اساس اعتباريله عصمت پاشانك نقطهٔ نظرينی ترويج ايتدم. فقط ، كرك رؤف بك كرك عصمت پاشـا نقطهٔ نظرلرنده چوق مصر كورونيورلر ونقطهٔ نظرلرك افاده‌سنده هر ايكيسی بك كسكين كلـه‌لر قوللانمش بولونيورلردی . رؤف بك ، مجلس وملت افكار عموميه‌سنده حسن تلقی ايديله‌بيله‌جك وافاده‌سی پارلاق بر پروپاغاندا زمينی اوزرنده ايدی . (مملكتمزی تخريب ايتمش اولان يونانليلردن ، معظم ظفرمزه رغماً ، تعميرات بدلی طلبندن صرفنظر ايده‌ميز ! ائتلاف دولتلری ، يونانليلری بزمله قارشی قارشی‌يه سربست براقسينلر ! بز ، اونكله حسابمزی كوروروز !) نقطهٔ نظرينك مدافعی اولیور ..

بوتون صلح مسئله‌سنی و بويوك صلح اساساتی تعقيب ايدن عصمت پاشا ايسه هيئت وكيله رئيسيله بو اختلاف كونده يونانليلره قارشی فدا كارلق تكليف ايتمك موقعنده بولونيوردی . بو نقطهٔ نظرك اصابت وضرورت قبولنی افكار عموميه‌يه ايضاح ايتمك بالطبع اوقدر سهيل دكلدی .

مسئله‌نی ، او يولده حل ايتمك لازمدی ، كه هم عصمت پاشانك تكليفی قبول ايديله‌رك صلح اولسون وهم‌ده رؤف‌بك ورياست ايتديكی هيئت‌وكيله برنده قالوب صلح عقد اولونجه‌يه قدر مساعيسنه دوام ايتسين !

علی‌الاطلاق طرفينه قارشی آلديغم وضعيت يموشاق اولمدی . بر طرفه حق ويره‌رك ديكر طرفی الزام ايتمك سيستمنی تطبيق ايتدم . وضعيتی ناصل مطالعه ونقطهٔ نظريمی ناصل وضع ايتديكمی ايضاح ايچون ، ٢٥ مايس ٣٣٩ كونی عقداولنان هيئت‌وكيله اجتماعنی متعاقب ، عصمت پاشايه ياپيلمش اولان تبليغاتی عيناً عرض ايده‌جكم .

عصمت پاشايه ايكی شيفره تلغراف‌يازلدی. بری ، هيئت‌وكيله قراری اوله‌رق رؤف‌بكك امضاسيله چكيلدی. بوتلغرافی، بن، كاظم پاشايه ديكته ايتدم. ديكرينی بالذات يازدم وكندی امضامله كوندردم. رؤف بكك امضاسيله چكيلن تلغرافنامه شودر :

٢٥ ـ ٥ ـ ٣٣٩

عصمت پاشا حضرتلرينه

٢٤ مايس . ١٤١ الی ١٤٤ نومرولی تلغرافنامه‌لری اوزرينه غازی‌پاشا حضرتلری رياستنده‌مجتمع هيئت وكيله قراری بروجه آتی عرض اولنور :

صلحه مانع اولان اساسلی ومعلق مسائل بزجه بر كل تلقی ايدلمكده‌در . بو مسائلدن هرهانكی بری حاد برشكل آلديغی زمان فدا كارلغه دعوت ايديليرو بوفدا كارلغی ضروری كوره‌جك اولورسه‌ق متباقی مسائلك عينی شكلده ضررمزه حل اولنمسی احتمالنی قوتله تقويه ايدرز .

یونان تعمیرات مسئله‌سنده فداکارلق یاپیله‌جق اولورسه بوفداکارلق هیچ اولمازسه الآن معلقده بولنان وبرجه استحصالی الزم اولان مسائلك لهمزه انتاجی صورتیله صاحه خادم اولمیدر .

بناءً علیه دیون عمومیه فائضلری وقیصه زمانده تخلیه وعدلیه فورمولی وشرکتلر تضمیناتی مسائلك یونان تعمیراتی مسئله‌سیله برلکده وضع اولنمسی ولهمزده حلی تأمین وتعهد ایدلدیکی تقدیرده مقابلنده آنجق بوفداکارلغك اختیار ایدلمسی موافق اوله‌بیلیر .

بو شکل داخلنده اعظمی منافعی تأمین ایده‌جك اولان بر صلح استحصالی ممکن اولدیغی و بونك خارجنده اوزون مذاکراتك خیرلی بر صلح کتیرمیه‌جکی قناعتنده اولان هیئت صوك و قطعی شکلده قونفرانسه تکلیفاتده بولنه‌رق جوابه انتظار ایتمکزی رجا ایتمکده‌در .

حسین رؤف

§ نم یازدیغم تلغرافنامه‌ده بودر :

عصمت پاشا حضرتلرینه

۲۴ مایس و ۱٤۱ الی ۱٤٤ تلغرافنامه‌لرکز محتویاتی هیئت وکیله‌ده برلکده تدقیق و مذاکره ایدلدی . هیئت وکیله‌جه اتخاذ اولنان قرار هیئت وکیله ریاستندن بیلدیرلدی . نم مطالعاتم :

۱ — اوزرنده توقف واصراری مستلزم اولان مسئله یونان تعمیرات مسئله‌سنده تورکیانك اختیار ایده‌جکی فداکارلق نقطه‌سی دکلدر . بلکه بر فداکارلغه موافقت ایده‌بیلمك ایچون صلحك عقدینه مانع اولان اساس ومهم مسائلك هنوز حل ایدلمه‌مش ومأمول ایدلدیکی صورتده حل اولنه‌بیله‌جکنه قناعت بخش دلائل بولنمه‌مش اولمسیدر . فی‌الحقیقه حل اولندیغی ویا حل اولنه‌بیله‌جکی تخمین ایدیلن اقتصادی مسائل آنقره‌ده طوپلانتقده دوام ایدن شرکتلرله وقوعبوله‌جق مذاکراتك نتیجه‌سنه معلقدر . مذکور شرکتلرك ایسه مفرط مطالبه بولندقلری شیمدیدن آکلاشیلمشدر .

۲ — اقتصادی ومالی مسائل ائتلاف دولتلرینك نقطهٔ نظرینه کوره یعنی علیهمزده حل ایدیلنجیه قدر استانبول تخلیه‌سنك تأخرنده مصر بولنمرلرندن اندیشه بویوکدر وجدیدر . حتی بوتأخرك موصل مسئله‌سنك انکلتره لهنه حلنه قدر دوامی‌ده قوتله وارد خاطردر .

۳ — بورجلرمزك سکهٔ تأدیه‌سی مسئله‌سنك دخی محرم قرارنامه‌سنك مرعیتی حقنده بیاننامه طلبنده مصر بولونیلدقجه لهمزه حل اولنه‌میه‌جغی کورولیور .

٤ — عدلیه فورمولی مؤتلفینك تکلیفی اوزرینه قبول ایدلمش اولدیغی حالده بالآخره نکول ویونده مصر بولنملری جای دقتدر .

٥ — بناءً علیه یونان تعمیراتی مسئله‌سنده بزی فداکارلغه اجباره قالقیشملری سببنی شوصورتله مطالعه ایدییورم :

يونانيلر اوزون مدت اردولرینی سلاح آلتنده طوتمق و بیبوانتی ایستمیورلر . بوركیا ایله برەلرنده حلی لازم كلن تعمیرات مسئلەسنی كندی آرزولری وجهله حل ایتدیرەرك امین و ساكن بروضعیته كچمك احتیاجندەدرلر . ائتلاف دولتلری ایسه بزم حیاتی عد ایتدیكمز مسائلی لهمزده حل ایتمك قرارنده اولمیوب ممكن اولدیغی قدر مذاكراتی اوزاتەرق وهرمسئله اوزرنده بزی بیراتمرق النهایت كندی لهلرنده فداكارلغه مجبورایتمك قرارندەدرلر. یونانیلرك حركات‌عسكریه ایله استحصال مقصد ایللرینه دخی راضی اولمدقلرندن مقصدلرینی، بزی بالتضییق یاپدیرمقله یونانیلری ممنون وساكن برحاله قویمق ایستیورلر . بز ، بواصرار قارشوسنده فداكارلق یاپمقله صلحی تأسیسه خدمت ایتمش اولەجغمزی ظن ایتمیورم . بالعكس بنه زمان كچەجك وصلحك تأسسی ایچون نهایته قدر فداكارلق یاپمق مجبوریتی قارشوسنده براقیلەجغز. ازمیرك استردادندن بوكونه قدر طقوز آی كچدی. بوطرزده دها طقوز آی كچەبیلیر .

اهمیتله نظردقته آلمق لازمدركه غیرمعین مدت ایچون انتظارده قالمغه موافقت ایدەمیز .

٦ — علیهمزه اولان مسائلده فداكارلق ایتمك ولهمزده حلی ضروری اولان مسائلی عینی‌زمانده تأمین ایتمەمك بزی ضعیف و مشكل وضعیته صوقار . بونك ایچون صلحه اساس اولەجق مسائلك هیئت عمومیەسنی بركل اولەرق نظردقته آلمق وبونی صریح و قطعی اولەرق قونفرانسك نظردقت وقبولنه جدیتله وضع‌ایتمك وبوخصوصده تأميناته مالك اولمدقجه فداكارلغی‌مستلزم مسائلك حل قطعیسنه موافقت ایتمكدن قطعیاً مجانبت ایتمك زمانی كلمشدر .

٧ — ٢٤ مایس . ١٤٤ نومرولی تلغرافنامه‌كزله بیلدیریلن خلاصهٔ قراركزده استعجالی بیوزمەمكزی رجا ایدرم . اساسی مجلسدن كلن تعلیماتك مهم اولان ، مالی واقتصادی وعدلی واداری مسائلده حقوق حیاتیه واستقلالیەنك تام وامین اولەرق استحصالی هنوز ممكن اولەمدیغنه كوره فداكارلق نقطه‌سنده اصرار كوسترمیكز .

٨ — ائتلاف دولتلری بزه حیات و استقلالمزله علاقه‌دار مسائلده بهمه‌حال علیهمزده اساسلی شرائط قبول ایتدیرمكه قرار ویرمدكجه تعمیرات مسئله‌سنده كوستره‌جكمز جدی وضعیت اوزرینه یونان اردوسنك حركتنه مساعده ودولاییسیله هیئت عمومیه‌نك فعلاً حال حربه دخول ایتملرینه موافقت ایده‌مزلر . اكر منی نقطهٔ‌نظر محافظه‌سنده‌كی قرارلری قطعی ایسه یونان تعمیرات مسئله‌سنده دكلسه استانبولك تخلیه‌سی ویا دیونك سكهٔ تأدیه‌سی ویا عدلی مسائل‌كه بوتون جهانی علاقه‌دار ایدر ، او مسئله‌لرده دها مساعد شرائطده علیهمزده فعلیاته كچر . فقط فرق‌بزم دها ضعیف وضعیتمزاوله‌بیلیر.

٩ — یونانیلرك جمعه ایرتسی كونی قونفرانسدن چكیلملرینه ممانعت ایده‌بیلمك ایچون آرزولرینی قبول ایتمك لهمزده دكلدر وبویله برمفارقت ائتلاف دولتلری عینی حركتده اشتراك ایتمدكجه هیچ برمعنا وتأثیری حائز اولاماز . اكر قونفرانسدن چكیله‌جكلرینی تبلیغك معناسی ، فعلاً حركات عسكریه‌یه كچه‌جكلرینی اخبار ایسه بوخصوصده ائتلاف دولتلرندن بحق استیضاح ایدیله‌جك نقطه‌لر واردر .

١٠ — خلاصه ، بویله سریع وآنی تهدید قارشوسنده باشلی باشنه برمسئله‌ده فداكارلغی قبول ایتدیكمزی افاده ایتمك ، صلحی اوزاقلاشدیرمق ماهیتنده تاقی اولنه‌بیلیر . تكرار ایدیورم . اساس مسئله‌لی حله ائتلاف دولتلرینی دعوت بیوریكز افندم .

٢٥ – ٥ – ٣٣٩ مصطفی كمال

§ بونلردن بشقه، عصمت پاشایه، ذاته مخصوص اشارتیله‌ده آیریجه شوقیصه شیفره تلغرافی چکدم:

شیفره ذاتیدر .   ٢٥ مایس ٣٩

عصمت پاشا حضرتلرینه

هیئت وکیله ریاستیله هیئت مرخصه‌نك تکمیل مخابراتی بردفعه دها قارشیلاشدیره‌رق تدقیقه لزوم کوردم . بعض تلغرافنامه‌لرده ، طرز بیانده ، آراده سوءتفهمات وارکبی برمعنا استخراج ایتدم. تعمیراتی قبول وعدم قبولده اصرار بوقدر . بونی ایضاح ایچون وضعیت ونقطهٔ نظرلرم حقنده آیریجه مطالعاتمی عرض ایتدم . تحسرله کوزلرکزدن اوپرم قارداشم .

مصطفی کمال

بو تلغرافنامه‌لر محتویاتنه نظراً ، قره آغاجه مقابل یونان تعمیراتندن فراغتی اساس اعتباریله قبول ایتدیکمز صریحدر . آنجق مسائل اساسیه‌ده الزم وحیاتی عد ایتدیکمز خصوصلرك تأمین ایدلمسی شرطنه‌ده ، عصمت پاشانك نظردقتی جلب ایدلمشدر .

عصمت پاشانك‌ده بواشعاراتدن استخراج ایتدیکی معنا ومقصد بویله اولمشدر .

عصمت پاشا ، مطالعاتنك عیناً بکا ابلاغنی رؤف بکدن استدعا ایتدیکی ٢٤ مایس ٣٩تاریخنده، دوغرودن دوغرویه بکا خطاباً‌ده بر تلغراف چکمش . . ٢٤ مایسده چکیلمش اولان بو تلغرافی ، بن ، ٢٦ مایسده آلدم . تلغراف خارجیه شیفره‌سیله کلش و رؤف‌بك طرفندن کوروادکدن صوکره بکا کوندرلمشدی . حالبوکه بو تلغرافنامه مفادی ، رؤف بکدن نوعما شکایتی تضمن ایدیپوردی . عصمت پاشانك تلغرافی شودر :

لوزان

٢٤ مایس ٣٩ کشیده‌سی
٢٦ مایس ٣٩ ورودی
عدد
١٤٥

غازی مصطفی کمال پاشا حضرتلرینه

وضعیت حقنده هیئت‌وکیله ریاستنه مفصل راپور تقدیم‌ایتدم . حکومتله آره‌مزده اختلاف اساسی واردر. مطابقت اولمازسه عودت مجبوریت وقرارنده‌یم. راپورمك ذات ریاستپناهیلرینه ابلاغنی تصریح

واستدعا ایلدم. قونفرانس صوڭ كونلرنده ووضعیت تأخره غیرمتحمل آنده‌در. قناعتمه کوره صلح ، سرد ایتدیکم نقاط نظر داخلنده قابل تأمیندر . ذات ریاستپناهیلرینك بو فوق‌العاده زمانده وضعیت عمومیه‌یی یقیندن تعقیب بیورملری مسترحمدر .

عصمت

§ دیکرلرندن بر کون تأخرله کلن بو تلغراف عیناً غازی پاشا حضرتلرینه عرض ایدیله‌جکدر .

٢٦ ـ ٥ ـ ٣٣٩ حسین رؤف

عینی کونده عصمت پاشایه شو جوابی ویردم :

آنقره

شیفره : ما ك . ٥ باشنده ٢٦ ـ ٥ ـ ٣٣٩

عصمت پاشا حضرتلرینه

٢٤ مایس . ١٤٥ نومرولی شیفره‌یی ٢٦ ده آلدم . اوندن اول مختصر و مفصل ایکی شیفره یازدم . وضعیتی تعقیب ایدییورم . عودت قرار کزك سائقی تعمیرات مسئله‌سنده فداکارلق اولدیغنه کوره دوغرو دکلدر . اشعاراتم دائره‌سنده تشبثه دوام حالنده دها مساعد صفحه‌یه کچه‌جککزی مأمول ایدرم . هیئت وکیله ایله آره‌کزده محسوس اختلاف نظر برطرف ایدیلیر . کوزلرکزدن اوپرم افندم .

غازی مصطفی کمال

عصمت پاشا ، ٢٦ مایس ٣٣٩ تاریخنده ، هیئت وکیله ریاستنه یازدیغی راپورلرده ، هیئت وکیله ریاستنك تبلیغاتی و بنم تلغرافنامه‌لرم محتویاتی و هیئت مرخصه‌یه ویرلش اولان اساس تعلیماتی نظردقته آلدیغی و او یولده حرکت ایتدیکنی ایضاحدن صوکره ٢٦ مایس کونی اوکلندن صوکره متفقین مرخصلرینك ، یونان تعمیراتنه مقابل قره آغاجك قبول‌ایدلمسی خصوصنده‌کی تکلیفنی قبول ایتدیکنی افاده ایلمش اولدیغنی و دیکر مسئله‌لری برقاچ کون ظرفنده انتاج ایده‌بیله‌جکنی بیلدیرمش . .

رؤف بك ، بو راپورلری بکا ٢٧ مایس ٣٣٩ تاریخنده شو تذکره‌سنه لفاً کوندردی :

١٥٤/١٥٥ ٢٧ مايس ٣٣٩

تورکیا بویوك ملت مجلسی ریاست جلیله‌سنه

عصمت پاشا حضرتلرندن مورود ٢٦ مايس ٣٣٩ تاريخلی تلغرافنامه صورتی لفاً تقدیم حضور سامیلری قلندی افندم .

خارجیه وکالتی وکیلی
حسین رؤف

رؤف بك ، عینی تاریخده عصمت پاشایه‌ده شو تبلیغاتده بولنمش :

٢٧ ـ ٥ ـ ٣٣٩

عصمت پاشا حضرتلرینه

٢٦ مايس . ١٥١ نومرویه :

هیئت مرخصه‌نك یونان تعمیراتی حقنده‌کی خط حرکتی هیئت وکیله‌نك تمامیله صراحةً مغایر کورولمشدر . مشکل وضعیتده قالان هیئت وکیله منافع ملی دریغ ایدرك اشعار بیورلدیغی وجهله مسائل مهمه‌نك اوچ درت کون ظرفنده انتاجی حقنده‌کی قناعتك فعله منقلب اولمسنه انتظاراً تلقیات و مطالعاتنی تبدیل ایتمیه‌جکدر . اولکی تلغرافده مذکور دیکر مسائل اساسیه‌ده فداکارلغك قطعیاً موضوع بحث اولمیه‌جغی طبیعیدر افندم .

حسین رؤف

§ عصمت پاشانك ، قره آغاجه مقابل تعمیراتدن فراغتی افاده ایتدیکنه دائر اولان راپورلرینه مطلع اولدقدن صوکره ، ٢٥ مايس ٣٣٩ تاريخلی و رؤف بك امضالی تبلیغ محتویاتنی تحلیل ایده‌رك کندیسنه شو تلغرافی یازدم :

٢٧ ـ ٥ ـ ٣٣٩

عصمت پاشا حضرتلرینه

هیئت وکیله قرارنده اساسلی اوچ نقطه واردی. برنجیسی ؛ تعمیرات مسئله‌سنده فداکارلق مهم مسائل معلقه‌نك ثمره انتاجنه مقابل اوله‌بیلیر . ایکنجیسی ؛ دیون عمومیه فائضلری و قیمه زمانده

تخلیه وعدلیه فورمولی و شرکتلر تضمیناتی مسئله‌سی ـ یعنی اون ایکی میلیون لیرانك افراد وتبعه‌سی نه اولورسه اولسون تکمیل شرکتلره عائدیتی قبول ایدیله‌رك بشقه‌جه تضمیناتك موضوع بحث ایدلمه‌مسی ـ مسائلك تعمیرات مسئله‌سیله برلکده وضعی و مذکور درت مسئله‌نك لهمزده حلی تأمین ایدلدیکی تقدیرده آنجق تعمیراتده فداکارلق موافق اوله‌بیلیر . اوچنجیسی ؛ صوك و قطعی شکلده قونفرانسه تکلیفاتده بولنه‌رق جوابه انتظار ایتمك .

هیئت مرخصه‌نك تلقیات وحرکاتنده هیئت وکیله‌نك مطالعه واشعارینه مطابق اولمیان نقطه‌لر شونلردر:

۱ — هیئت مرخصه ، یالکز مسائل معلقهٔ اساسیه‌یی کل عدایتمش وتعمیراتی خارج طوتمشدر .

۲ — انقطاعك ، یونانلیلرك قونفرانسدن چکیلمسیله و مدانیه مقاوله‌نامه‌سنك بوزولمسی ، یونان اردوسنك تجاوزیله اولمسنده محذور کوره‌رك دیکر مسائلده آکلاشمق ممکن اولامزسه انقطاعك طرفمزدن یاپیلمسی ترجیح اولنمشدر . بونقطه جای تأملدر .

۳ — یونان تعمیرات مسئله‌سنده فداکارلغی قبول ایتدکدن صوکره دیکر مسائلی بر قاچ کون ظرفنده نتیجه‌لندیرمك شقنك اختیاری‌ده مهمدر . بویله بر قناعت هنوز هیئت وکیله‌ده تحصل ایتمش دکلدر. فی‌الحقیقه مسائل مهمه لهمزده اوله‌رق اوچ ، درت کون ظرفنده انتاج ایدیله‌بیلیرسه تعمیرات مسئله‌سنك تقدیمنده متصور محاذیر برطرف ایدلمش اولور. آنجق امید بسله‌دیککز مسائلدن صوکره محرم قرارنامه‌سنك تأییدی مسئله‌سنك اهمیت اساسیه‌یی محافظه ایتمکده اولدیغی بیان بیورولمقده‌در .

٤ — قونفرانسك ، قوپونلرك تأدیه‌سی مسئله‌سی یوزندن انقطاع ایتمسنك داخل وخارجه قارشی بزی دها قوتلی بولندیره‌جغی مطالعه‌سی‌ده شایان تعمیقدر .

بومسئله‌ده بوتون خارج علیهدارمزدر. داخله ایضاح ماهیت تعمیرات مسئله‌سی قدر سهیل دکلدر. تعمیرات مسئله‌سنده خارجك‌ده بزی محق کورمسی ایچون اسباب واردر .

۵ — مهم مسائلده انقطاعك طرفمزدن ایقاعی حرکات ایله توأم اولمدقجه مؤتلفینك آرزوسنه مطابق اولور . بوسببله انقطاع اوله‌جقسه بونك یونانلیلرك تجاوزیله اولمسی بزی معذور وضعیتده کوستریر ایدی مطالعه‌سی واردر.

٦ — خلاصه هیئت وکیله ایله هیئت مرخصه آره‌سنده‌کی اختلاف نقطه‌لری مهمدر . هیئت وکیله‌ده امر واقعلر قارشوسنده براقیلمق اندیشه‌سی حاصل اولمشدر . بونك ایچون تعمیرات مسئله‌سنی تقدیم ایتمکدن متصور محذورلری مسائل مهمه‌نك ، اشعار بیورلدیغی وجهله برقاچ کون ظرفنده انتاجنه بهمه‌حال اهمیت ویره‌رك برطرف ایدلدیکنی ارائه ایتمك لازمدر ودها شمدیدن بوفداکارلغك مسائل سائره‌نك سرعتله ولهمزده حل اولنه‌جغی مواعیدینه مقابل اولدیغی جدی اوله‌رق ایجاب ایدنلره موضوع بحث ایتمك واك نهایت انقطاع مقدر ایسه اونلرك مسبب ومتجاوز کورونه‌جکلری زمینده وقوعنی تأمین ایلك لازمدر .

۷ — بوکونلرده اك نازك تبدلاتی وبالخاصه فداکارلقدن صوکره مؤتلفلرده حاصل اولان ذهنیتی بیلدیریکز. چونکه بزی تهدید ایله موفق اولمقدن تحصل یکی امیدلرندن بحق اندیشه ایدیلیورافندم.

غازی مصطفی کمال

§ عصمت پاشا، ۲۸ مايس ۳۳۹ تاريخنده ، رؤف بكه يازديغى تلغرافده ، ديور ، كه « اصولده، يعنى برمسئله‌يى اول ويا صوكره موضوع بحث ايتمك كى اساس ديركتيفه دكل طرز تطبيقاته متعلق آره‌مزده فرق حاصل اولمشدر . يونان تعميراتى مسئله‌سى هنوز تصديق قطعى‌يه اقتران ايتمديكى ني مسائل سائرهٔ اساسيه‌ده متعاقباً موضوع بحث اوله‌جغندن جمعه وجمعه ارتسى‌يه قدر بوتون مسائلده قونفرانسك شكل قطعيسى آكلاشيله‌جغى ظن اولنمقده‌در . يونان تعميراتى خصوصنده‌كى فداكارلى، بزه تعلق ايدن مسائل ماليه واقتصاديه‌ده عين ملاحظاتك نظردقته آلنه‌جغى قيديله يابديغمزى سويله‌مشدم. بناءً عليه اكر مسائلده آكلاشه‌مز ايسه‌ك يونان تعميراتى‌ده اتخاذ ايده‌جكمز عمومى قراره تابع اولور.»

« اساس تعليماتلره رعايتدن بشقه ، نا كهظور تعليماتلره ، نهايت مسائل مختلفه‌نك طرز اداره وتطبيقنده تعيين بيوريله‌جق قطعى حركتلره ، تعليمات مهمه‌لره اكر كاملاً وحرفياً رعايت ايده‌مديكمز قبول بيوريليورسه بونى آرزو ايتمديكمزدن دكل فقط جداً ، مادةً ممكن اولمدنغندندر .

« عاجزلرى ، آره‌مزده‌كى بواختلاف نظرى وقت وزماننده كوره‌مش وواضحاً افاده‌سنى استرحام ايتمش ايدم . هنوز هيچ برشى امضا ايدلمه‌مش ، هيچ برتعهد آلنمامشدر . اكر بوطرز حركتمز خطالى عد بيوريليورسه آنك تلقى‌يه كوره تصحيحى امكانى موجوددر .

« حاصلى صلح مسئله‌سنك يوزده طقسان بشى حل اولنمشدر . بندن صوكره درعهده بيوره‌جق ذات ايچون مشكلات محدود وبسيطدر .

« ديكر طرفدن ، اكر صلح مقدر دكلده انقطاع اوله‌جقسه بزم خط حركتمز بوانقطاعى دها غير مساعد شكله القا ايتميه‌جكدر . هرحالده امروقرار هيئت وكيله‌نك وذات رياستپناهيلرينكدر . »

§ عصمت پاشا عينى كونده بكاده جواب ويردى . عيناً عرض ايده‌يم :

لوزان

۲۸-٥-۳۳۹ كشيده‌سى

۲۹-٥-۳۳۹ ورودى

۱ / ۱۰۱٦

اجرا وكيللرى هيئتى رياستنه

غازى مصطفى كمال پاشا حضرتلرينه .

وضعيت هيئت وكيله رايورمدن معلومدر. هركون برمسئله‌يى اولمق اوزره مسائل اساسيه‌يى متعاقب كونلرده مذاكره ايده‌جكز . بالطبع يونان تعميراتى بوتون مسائل معلقه‌نك حلنده دائمى برسلاح اوله‌رق قوللانه‌جغز . بوامكانى محافظه ايتدك . يونان تعميراتى مسئله‌سنى تصفيه ايتدكدن صوكره ديكرلرنده بزى تهديدله برنتيجه استحصالى اميدى حاصل اولمدى ؛ بالعكس برواسطهٔ تهديد اورته‌دن قالقدى. وضعيتده سكونت حاصل اولدى. اكر اول وآخر انقطاع اولورسه يايونان اردوسى كنديسى ايچون برسبب مخصوص بولنمديغندن حركت ايتميه‌جك وياخود ديكرلريله برابر واونلرك دعواسى ايچون

ایلریلدیکنی اظهار واثبات ایده‌جکز . هرایکی حال دخی یونان اردوسیله تعمیرات بهانه‌سیله مصادمه‌یه باشلامق وضعیتندن مادةً ومعناً اقدم ومرجح کورولمشدر . هیئت وکیله‌یی امر واقعلر قارشوسنده براقمق اندیشه‌سنه محل اولمیوب طرز حرکتمز وضعیت عمومیه‌نك مطالعه‌سنه کوره اصول تطبیقانده اختلاف عد اولنه‌بیلیر . مع هذا بو اختلافی‌ده عرض ایتمشدم . مسائل اساسیه‌نك هیئت عمومیه‌سنك برقاچ کونه قدر مطالعه اولنه‌بیله‌جکی معروضدر .

عصمت

§ عصمت پاشایه شو جوابی ویردم :

شیفره مجله‌دره — ٢٩-٥-٣٣٩

عصمت پاشا حضرتلرینه

صلح مسائلك اعظمی درجه‌ده حل ایدلمش اولدیغی حقنده‌کی اشعار دولتلری شایان ممنونیتدر . برقاچ کون ظرفنده تقدیرلری وجهله وضعیتك تعیننه موفق اولورسه‌کز چوق مستریح اوله‌جغز . موفق اولمکزی تمنی ایدرم . فوزی پاشا حضرتلری‌ده آنقره‌ده‌در . وضعیتك تعیننه قدر بوراده بولنه‌جقدر . کوزلرکزدن أوپرم .

مصطفی کمال

§ عصمت پاشا ، بوتلغرافدن صوکره مساعیسنه دوام ایتدی . رؤف بکك وهیئت وکیله‌نك‌ده ، بومسئله اطرافنده دها زیاده اصرار کوسترمسنه مانع اولدم .

برآیه قریب برزمان طرفین سکونتی محافظه ایدر کوروندی . بو مدت ظرفنده عصمت پاشا مختلف مسئله‌لره دائر هیئت وکیله ریاستندن ، نقطهٔ نظرلر صوریبوردی .

قوپونلر وامتیازات حقنده آره‌لرنده کچن برمخابره یکیدن طرفینی عصبیته سوق ایتمش . .

عصمت پاشانك ٢٦ حزیران ٣٣٩ تاریخنده رؤف بکك بر اشعارینه ویردیکی جوابده شوجمله‌لر واردی : « قوپونلر حل اولنمه‌دن امتیازات مسائلنك حلنه کیرمیه‌جکز. ذاتاً وضع ایتدیکمز سؤال ، قوپونلر حل اولندقدن صوکره اتخاذ ایده‌جکمز خط حرکت حقنده تعلیمات آلمق زمیننده ایدی . حکومت بوجهتی مسکوت براقیور . قونفرانس مذا کراتنده هیئت مرخصه‌نك تعلیمات اساسیه‌لر قیودندن شسته اوله‌رق بوتون خط حرکتنك بوتون تفرعاتیله آنقره‌دن اداره‌سی آرزو وتمایلی ، مذاکراتك مملکت ایچون الك فائده‌لی بر صورتده اداره‌سنی وخیرلی صلحه وارمق اقتدارینی هیئت مرخصه‌دن سلب ایتمکده‌در . حکومتجه ترجیح بیوریلان بوشکلك ٩٣ سفرینك سرایدن اداره‌سندن فرقی یوقدر.»

« بزه قارشی عدم اعتماد وعدم کفایتمز حقنده متمادیاً اظهار بیوریلان قناعت دوام ایتدکجه بزم واسطه‌مزله صلح عقدی احتمال خارجنده‌در . »

« حکومتك نقاط نظرینی عیناً ائتلاف دولتلرینه قبول ایتدیرمك قناعتنده اولان بر هیئتك وبالطبع ذات والالریله حسب التعلق مالیه وکیلی بك افندینك بالذات درعهدهٔ مسئولیت و قونفرانسه حرکت بیورملرینی رجا ایدییورز . »

مالیه وکیلی ، حسن فهمی بك ایدی . بو تلغرافه مطلع اولدم ورؤف بك طرفندن جواب ویردیردم . عصمت پاشایه‌ده بونی یازدم :

ذاته مخصوصدر ٢٦ - ٦ - ٣٣٩

عصمت پاشا حضرتلرینه

٢٦ - ٦ - ٣٩ . جوابی تلغرافنامه‌کزی اوقودم . چوق عصبی برحالده یازلمشدر . بونی استلزام ایده‌جك هیچ بر حس ، فکر ومعامله یوقدر . سزی حقسز بولدم . ایچنده بولندیغکز مشکلات ومحنت تقدیر ایدلمکده‌در . بوندن صوکره احتمال دهاده تزاید ایده‌جکدر . آنقره‌ده دکل اوراده هرکون برحیله احداث ایدنلر عامل انفعالدر . متانتله وچوق صوؤق قانلیلقله مساعیکزی حسن انتاجه همت بیوریکز . آره‌ده سوء تفهمی موجب هیچ برخصوص کورمیورم . ساحهٔ فعالیتکز محدوددکلدر . فقط مساعی دائره‌سی محدود واك مهم مسائله انحصار ایتدیکی ایچون طبیعة وضعیت صیقنتیلی اولمشدر . کوزلرکزدن أوپرم .

غازی مصطفی کمال

محترم افندیلر ؛ کورولیور ، که عصمت پاشا ایله اولان مخابراتمده ، اونی رنجیده ایدمیه‌جك طرزده اشعاراتده واردر . نهایته قدرده بوکا مماثل جدی تبلیغاتم اولمشدر . عصمت پاشانك‌ده ، بکا عینی طرزده اشعارلری وقوع بولمشدر .

هیئت وکیله قرارلرنده بنمده نقطهٔ نظرلرم مندرج اولدیغی‌ده ، عصمت پاشایه ، ایجاب ایتدکجه بیلدیریپوردم . بوکا نظراً ، عصمت پاشانك هیئت وکیله ریاستنه خطاباً وقوع بولمش اولان بعض شکایتلری ، یالکز رؤف بکك شخصنه عائد تلقی ایدیله‌مزدی . بوتون وکیللره عائد وحتی بکاده شامل ایدی .

رؤف بکك ، بواختلاف نظری ، کندیسی ایله عصمت پاشا آره‌سنده باشلی باشنه بر مسئله عد ایتمسی وعد ایتدیرمکه قالقیشمه‌سی دوغرو دکلدر . هر وضعیتده ، هر مسئله‌ده تعلیمات ویرلمه‌ او تعلیماتی اوزاقده وبالخاصه تعلیمات ویرمکه تماسده بولنمدیغی شرائط ایچنده تطبیق ایدن آره‌سنده اختلاف نظر اوله‌بیلیر . مقصد اصلی محفوظ قالمق شرطیله وضعیته حاله وایجابه کوره اداره اولنور مه

عصمت پاشانك ، وضعیتك تعقیبی خصوصنده بم نظر دقتمی جلب ایتمسیده معذور كورولمك لازمدر . چونكه مسئله حقیقةً جدی وحیاتی ایدی .

نهایت ، افندیلر ، تموز اواسطنده قونفرانس ختام بولدی . عصمت پاشا ، صلح معاهده‌نامه‌سنی امضادن اول هیئت وكیله رئیسی رؤف بكه ، قونفرانسك ختام بولدیغنی ومسائلك طرز حلنی بیلدیرمش .. رؤف بك مثبت ویا منفی هیچ بر جواب ویرمه‌مش . عصمت پاشا ، انتظار ایچنده كچیردیكی بو كونلرده چوق مضطرب اولمش . حكومتك هیچ بر جواب ویرمه‌یشنی ، آنقره‌ده بر تردد حكمفرما اولدیغنه عطف ایتمش . رؤف بكه یازدیغندن اوچ كون صوكره ، ۱۸ تموز ۳۹ تاریخنده بكاده كیفیتی اشعار ایتدی . تلغرافنامه‌سنده حكومتك موجب ترددی اوله‌بیله‌جكنی تخمین ایتدیكی نقطه‌لری بر ، بر تعداد وتوضیح ایتدكدن صوكره ، شو سوزلرله مطالعه‌سنه ختام ویریوردی :

« اكر حكومت قبول ایتدیكمز شیئك قطعیاً ردنده مصر ایسه ، بونی بزم یاپقلغمزه امكان یوقدر . دوشونه ، دوشونه بم بولدیغم یول استانبولده‌كی قومیسرلره ، تبلیغات یاپوب ، امضا صلاحیتنی بزدن نزع ایتمكدر . بوحالده ، كرچه بزم ایچون كرهٔ ارض اوزرنده كورولمه‌مش براسقاندال اولور . فقط منافع عالیهٔ وطن شخصی دوشونجه‌لرك فوقنده اولدیغندن حكومت ملیه قناعتنی تطبیق ایدر . حكومتدن تشكر بكله‌میورز . محاسبهٔ اعمالمز ملته وتاریخه مودوعدر . »

§ افندیلر ، عصمت پاشانك تعقیب و انتاج ایتدیكی ایشك نه قدر مهم اولدیغی ایضاحدن مستغنیدر . بو ایشك انتاج اولندیغی ، صوك كونك ، امضا كوننك كلدیكی اشعارینه ، تهالكله بر جواب ویریله‌جكنی قبول ایتمك طبیعیدر . آنقره ایله لوزان آره‌سنده ، بر كونده ، ایكی كونده مخابره ممكندی . اوچ كون كچدیكی حالده ، هیچ بر جواب ویرلمه‌مش اولمسی ، الك بسیط تلقی‌یه كوره ، هیئت وكیله رئیسنك ایشی مسامحه ولاقیدی ایله قارشیلادیغنه دلالت ایدر . یاپیلان ایشك حكومتجه نقصان كوروله‌رك ردی جهتنه كیدلمك ایستندیكی وبونده‌كی ترددن دولایی جواب ویریله‌مه‌مكده اولدیغی ذهابنه‌ده دوشوله‌بیلیر . بوتقدیرده ایشی اكمال ایچون ، بیوك وتاریخی مسئولیت آلتنده امضاسنی قوللانه‌جق اولان ذاتك ، معروض قاله‌جغی وضعیتك نه قدر مشكل اولاجغی دوشونولورسه ، عصمت پاشانك معذب ومضطرب اولمسنی حقلی كورمك لازم كلیر .

عصمت پاشانك تلغرافنه ، همان شو جوابی ویردم :

آنقره
۱۹-۷-۳۳۹

عصمت پاشا حضرتلرینه

۱۸ تموز ۳۳۹ تاریخلی تلغرافنامه‌كزی آلدم . هیچ كیمسه‌ده تردد یوقدر . احراز ایلدیككز موفقیتی الك حار وصمیمی حسیاتمزله تبریك ایتمك ایچون اصولاً وضع امضا اولندیغنك اشعارینه منتظرز قرده‌شم .

توركیه بیوك ملت مجلسی رئیسی
باش قوماندان
غازی مصطفی كمال

عصمت پاشا ، بوتلغرافه جواب ویردی .

عصمت‌پاشانك اضطرابنك درجه‌سنی كوسترن بوجوابی، عینی زمانده ، صفوت وصمیمیتنه‌وبالخاصه تواضعنه‌ده قیمتلی بروثیقه اولدیغی ایچون عیناً عرض ایدییورم :

لوزان
٢٠ تموز ٣٩
عدد
٣٣٨

غازی مصطفی كمال پاشا حضرتلرینه

هردار زمانده حضرتكی یتیشیرسك . درت بش كوندر چكدیكم عذابی تصور ایت . بویوك ایشلر یاپمش ویاپدیرمش آدمسك. سكا مربوطیتم برقات دها آرتمشدر. كوزلركدن اوپرم. یك سوكیلی قرده‌شم عزیز شفم .

عصمت

§ افندیلر ، عصمت پاشا ٢٤ تموز ٣٣٩ كونی معاهده‌نامه‌یی امضالادی. كندیسنی تبریك ایتمك زمانی كلمشدی . عینی كونده شوتلغرافنامه‌یی یازدم :

لوزانده هیئت مرخصه رئیسی خارجیه وكیلی عصمت پاشا حضرتلرینه

ملت و حكومتك ذات عالیلرینه توجیه ایتمش اولدیغی یكی وظیفه‌یی موفقیتله اتمام بیوردیكز . مملكته برسلسله مفید خدمتلردن عبارت اولان حركزی بودفعه‌ده تاریخی برموفقیتله تتویج ایتدیكز. اوزون مجادله‌لردن صوكره وطنمزك صلح و استقلاله قاووشدیغی بوكونده پارلاق خدمتكز دولاییسله ذات عالیكزی ، محترم آرقداشلرمز رضانور و حسن بكلری و مساعیكزده سزه یاردیم ایدن بوتون هیئت مرخصه اعضاسنی متشكرانه تبریك ایدرم .

توركیه بویوك ملت مجلسی رئیسی
باش قوماندان
غازی مصطفی كمال

§ افندیلر ، هیئت وكیله رئیسی رؤف بكك تبریك ایتمدیكنی آكلادم . كندیسنه ، بو لازمه‌یی خاطرلاتدم . رؤف بكه ، دیكر بعض آرقداشلرده عینی اخطارده بولنمشلر ..

بالا خره مطلع اولدم ، كه رؤف بك ، عصمت پاشايي تبريكه واوكا ايفا ايتديكي مهم و تاريخي وظيفه‌دن دولايي تشكره لزوم كورميورمش .!. وقوع بولان اخطارات اوزرينه كاظم پاشايه برمكتوب يازه‌رق اوندن ، كندي نامنه ، عصمت پاشايه بر تبريك تلغرافنامه‌سي يازمسني رجا ايتمش .. بونك معناسي نه‌در ؟ !

كاظم پاشا ، بومكتوبي احسان بكك (بحريه وكيلي) خانه‌سنده بولنديغي برزمانده آلمش .. ماليه وكيلي حسن فهمي بك‌ده اوراده ايمش ..

هپ برابر ، رؤف بك لسانندن موافق بر تلغرافنامه مسوده‌سي ياپه‌رق عصمت پاشايي تبريك واوكا تشكر ايتمشلر.. بومسوده‌يي برظرفه قويوب رؤف بكه كوندرمشلر.. فقط رؤف بك، بومسوده‌يي بكنمه‌مش، عصمت‌پاشايه بشقه برتلغراف يازمش وياخود يازديرمش.. رؤف‌بك، كاظم پاشايي كورديكي زمان ديمش ، كه سزك ياپديغكز مسوده‌ده عادتا هرايشي ياپان عصمت پاشا كوستريليور. بز ، بوراده، برشي ياپمادقمي ؟

افنديلر ؛ رؤف بكك يازديغي ويا ، يازديرديغي تلغرافنامه محتوياتي، كنديسنك، حسيات وتلقياتني كيزله‌مه‌مكده‌در . آرزو بيوررسه‌كز ، اوتلغرافي‌ده عيناً عرض ايده‌يم .

شيفره　　　　　　　　　　　　　　　　　　　٢٥ ـ ٧ ـ ٣٣٩

لوزانده هيئت مرخصه رياستنه

ج . ٢٠ و ٢٤ تموز . ٣٤٧ ، ٣٤٨ نومرولره :

جهان حربنك نامحدود اضطرابلرندن قورتولمق وملتمزك جهان صلحني تأسيسده نه بويوك برعامل اولديغني بالفعل اثبات ايتمك مقصديله امضالاديغمز موندروس متاركه‌نامه‌سنه رغماً معروض قالديغمز الك فجيع ودل‌آزار تجاوزاتي ، حق‌حيات و استقلالمزي پامال ايدين سه‌ور عهدنامه‌سي تعقيب ايلشدي . عصرلرجه حرومستقل يشامش اولان عزيزتورك‌يه‌نك نجيب خلقي معروض قالديغي غيرمشروع وفجيع تجاوزات قارشوسنده بوتون شعوري وبوتون موجوديتيله حق‌حيات واستقلالني قورتارمق ايچون قيام ايده‌رك تشكيل ايلديكي بيلماز ويكيلمز ملي اردوسيله بويوك رئيس و باش قوماندانمزك و جلادتكار قوماندانلرمزك سوق واداره‌سيله ظفردن ظفره يورودي .

توركيا بويوك ملت مجلسي و حكومتنك ملتدن آلديغي قدرت و قوتله و اردولرينك پك مستثنا قابليت جنكاورانه‌سيله استحصال ايلديكي بو موفقيات و مظفرياتك ، لوزانده ، آيلردنبري دوام ايدن مذاكرات صلحيه نتيجه‌سنده بين‌الملل بر وثيقه ايله توثيقي ، ملتمزه يكي بر دورهٔ فعاليت و سكونت حاضرلامشدر . هيئت وكيله ، عزمكار وفداكار ملتمزك حق حيات واستقلالني مؤمن بر عهدنامه‌نك

تنظیمنده‌کی مساعیدن دولایی باشده ذات دولتلری اولدیغی حالده مرخصلرمز رضا نور و حسن بك افندیلره وهیئت مشاوره‌مزه تقدیم تبریکات ایلر افندم .

اجرا وکیللری هیئتی رئیسی

حسین رؤف

افندیلر ؛ رؤف بك ، لوزان‌معاهده‌سنی پایان واوکا امضاسنی‌قویان عصمت‌پاشایی تبریك‌وسیله‌سیله ، کندیسنك یاپدیغی وامضاسنی ویردیغی ، موندروس متارکه‌نامه‌سندن بحث ایتمکله و اونی نه مهم وعالی مقصدلرله امضا ایتدیکنی سویلیه‌رك کندیسنی مدافعه‌یه لزوم کوربیور .

— موندروس متارکه‌سی ، عثمانلی دولتنك متفقلریله برابر دوچار اولدیغی آجی مغلوبیتك یوز قیزارتیه‌جق برنتیجه‌سیدر . اومتارکه‌نامه احکامیدر ، که تورك طوپراقلرینی ، اجنبیلرك اشغالنه عرض ایتدی . او متارکه‌نامه‌ده ، قبول ایدیلن مواد ، درکه سه‌ور معاهده‌سی احکامنك‌ده سهولتله قبول ایتدیریله‌بیله‌جکی فکرینی اجنبیلره ممکن ومعقول کوستردی .

رؤف بك ، او متارکه‌نامه‌یی « ملتمزك جهان صلحنی تأسیسده نه بویوك بر عامل اولدیغنی بالفعل اثبات ایتمك مقصدیله » امضالادیغنی سویلیورسه‌ده ، بو فانتازنیك جمله ایله ، کندندن بشقه کیمسه‌یی اقناع وتسلیه ایده‌مز . چونکه بویله برمقصد یوقدی .

رؤف بکك تلغرافنامه‌سنه ، موندروس متارکه‌نامه‌سیله باشلادیغنه باقیلیرسه ، بو متارکه‌نك ، لوزان قونفرانسنه مقدمه تشکیل ایتدیکنی ولوزان صلحی ، رؤف بکك یاپدیغی موندروس متارکه‌سنك نتیجه‌سی اولدیغنی افاده ایتمك تمایلی‌ده اولدیغنه حکم اولنه‌بیلیر .

رؤف بك ، تلغرافنامه‌سنده ، سه‌ور عهدنامه‌سنك ، تورك ملتنی معروض قیلدیغی تجاوزاتی وبوکا قارشی ملتك ناصل قیام ایتدیکنی وناصل ییلماز ویکیلمز اردو تشکیل ایتدیکنی وجلادتکار قوماندانلرمزك سوق و اداره‌سیله ظفردن ظفره یورودیکنی حکایه ایدییور . رؤف بك ، بو حکایه‌یی عصمت پاشایه ، او مظفر اردونك باشندن لوزانه کیتمش اولان ذاته آکلاتیور . رؤف بك ، بوموفقیات ومظفریاتی ، حکومتك استحصال ایلدیکنی افاده ایده‌بیلمك ایچون‌ده پك‌اولاق‌برجمله‌بولمشدر: لوزان صلح مذاکراتنك آیلردنبری دوام ایتدیکنی‌ده اشارت ایده‌رك ایشك اوزاتیلدیغنی ایمادن منع نفس ایده‌مه‌مشدر . رؤف بك ، « عهدنامه‌نك تنظیمنده‌کی مساعیدن دولایی » هیئت مرخصه‌یی تبریك ایدرکن ، موندروس متارکه‌نامه‌سندن باشلایه‌رق ، بوتون انقلابمزك برخلاصه‌سنی یاپمق صورتیله هیئت مرخصه‌یه ، تنظیم ایتدکلری عهدنامه‌نك ناصل ونه اولدیغنی‌ده آکلاتمق غیرتنه دوشمشدر . برکلمه تشکری احتوا ایتمه‌ین ، بویازیلرك معناسنی آکلامق ، دقت وتدقیق اربابنجه البته کوچ دکلدر .



افندیلر ؛ هیئت مرخصه‌مز وظیفه‌سنی اکمال ایتدکدن صوکره ، آنقره‌یه عودت ایتمك اوزره ،

يولده بولونيوردی . هركس هيئت مرخصه‌يی يقيندن تقدير ايتمك ايچون تهالك كوستريوردی . او كونلرده ايدی ، هيئت وكيله رئيسی رؤف بك ، مجلس رئيس ثانيسی بولنان علی فؤاد پاشا ايله برلكده ، چوك قياده نزديمه كلديلر .

رؤف بك ؛ بن ، ديدی ، عصمت پاشا ايله قارشی‌يه كله‌يم . اونك استقبالنده بولنه‌يم . مساعده ايدرسه‌كز ، مواصلتنده ، آنقره‌ده بولنه‌مق ايچون ، دائرهٔ انتخابيه‌مده بردور ياپمق اوزره ، سيواس استقامتنده سياحته چيقه‌يم .

رؤف بكه ، بو طرز حركتنه برسبب اولمديغنی ، بوراده بولنمق ، عصمت پاشايی ، برحكومت رئيسنه ياراشير صورتده قبول ايتمك ووظيفه‌سنی حسن اكمال ايتديكندن اونی شفاهاً ده تقدير وتبريك ايتمك موافق اوله‌جغنی سويلدم .

رؤف بك ، كنديمه حاكم دكلم ؛ ياپه‌ميه‌جغم ديدی وسياحته چيقمق خصوصنده اصرار ايتدی . هيئت وكيله رياستندن استعفا ايلمسی شرطيله سياحتنه موافقت ايتدم .

اوندن صوكره ، رؤف بكله آره‌مزده ، شو مكالمه جريان ايتدی :

رؤف بك — هيئت وكيله رياستندن چكيليركن ، سزدن چوق رجا ايدرم ، ديدی ، دولت رياستی مقامنی تقويه ايديكز .

رؤف بكه — ديديككزی ، ياپه‌جغمه قطعياً امين اوليكز ! جوابنی ويردم .

رؤف بكك نه ديمك ايستديكنی ، بن ، پك كوزل ، آكلامشدم . رؤف بك ، دولت رياستی مقامی اوله‌رق ، خلافت مقامنی دوشونيور واومقامه قوت وصلاحيت تأمينی بندن رجا ايديوردی .

رؤف بكك ، بنم مثبت جوابمك مدلولنی آكلايوب آكلامديغنی مشكوكدر. بالآخره ، جمهوريت اعلانندن صوكره ، كنديسيله آنقره‌ده وقوع بولان برملاقاتمزده ، نه ايچون معارض اولديغنی ، ياپيلمش اولان شيئك ، آنقره‌دن مفارقت ايدركن ، بندن ، ياپيلمسنی رجا ايتديكی وبنم سوز ويرديكم مسئله‌دن بشقه برشی اولمديغنی سويلديكم زمان ، بن ، ديمشدی ، دولت رياستی مقامنی تقويه ايديكز ديركن ، اصلا جمهوريت اعلانی تصور وقصد ايتمه‌مشدم .

حالبوكه ، افنديلر ، بنم ويرديكم جوابك مدلولی تماماً او ايدی . فی‌الحقيقه ، نجه دولت رياستی مقاميله توركيه بويوك ملت مجلسی مقامنی ممزوج بولندرمق ، حكومت مليه‌مزك ماهيتی ، حكومت جمهوريه اولديغی حالده ، اونی قطعی اوله‌رق افاده واعلان ايتمه‌مك برضعف تشكيل ايتمكده ايدی . ايلك فرصتده ، رسماً جمهوريت اعلان ايتمك ودولت رياستنی ، رياست جمهور مقامنده تمثيل ايده‌رك قوتلی بروضعيت وجوده كتيرمك الزم ايدی . رؤف بكه بونی ياپه‌جغمه قطعياً سوز ويرمشدم . اكر مقصدمه انتقال ايده‌مه‌مش ايسه ، ظن ايدرم ، نقصان ، بنده ، دكلدر .

علی فؤاد پاشا ايله‌ده قيصه برمداولهٔ افكار ياپلدی .

فؤاد پاشا ، بكا ، شويله برسؤال توجيه ايتدی :

سنك ، شمدی ، (آپوتر Apôtres) لرك كيملردر ؛ بونی آكلايه‌بيليرمی‌يز ؟

بن ، بو سؤالدن برشی آکلایامدیغمی سویلدم .

پاشا ، مقصدینی ایضاح ایتدی . اوزمان ، بن‌ده ، شوبیاناتده بولندم :

بنم ، (آپوتر) لرم بوقدر . مملکت وملته کیملر خدمت ایدر وخدمت لیاقت وقدرتنی کوستریر ایسه ، (آپوتر) اونلردر .

∴

رؤف بك ، هیئت وکیله ریاستندن استعفا ایتدی . داخلیه وکیلی بولنان ، علی فتحی بك ، عینی زمانده هیئت وکیله ریاستنه انتخاب اولندی . (۱۳ آغستوس ۳۳۹ - ۹۲۳)

علی فؤاد پاشاده ، برمدت صوکره ، ۲۴ تشرین اول ۳۳۹ تاریخنده ، مجلس ریاست ثانیه‌سندن چکیله‌رك اردو مفتشلکنه تعیینی رجا ایتدی . فؤاد پاشایه، عنوانی رئیس ثانی اولمقله برابر وضعیت و وظیفه‌سنك بك مهم اولان مجلس ریاستی اولدیغنی، سویلیه‌رك وظیفه‌سنه دوام ایتمسنی توصیه ایتدم. فؤاد پاشا ، پولتیقه‌دن خوشلانمدیغنی ، حیاتی عسکرلك مسلکنه حصر ایتمك ایستدیکنی درمیان ایدرك آرزوسنك اسعافنی رجاده اصرار ایتدی. فؤاد پاشانك ، رتبه‌سی میرلوا ایدی. قوماندا ایده‌جکی اردوده فریق رتبه‌سنده قول‌اردو قوماندانلری واردی. خدمات سابقه‌سنی نظردقته آله‌رق کندیسنی فریقلکه ترفیع وقرارکاهی قونیه‌ده بولنان ایکنجی اردو مفتشلکنه تعیین ایتدك .

کاظم قره‌بکر پاشاده ، دها اول عینی ملاحظاتله ، مجلسدن آیرلمش وارد و مفتشی اوله‌رق، برنجی اردونك باشنه کچمش بولونیوردی .

∴

§ افندیلر ؛ لوزان معاهده‌سنك متمملرندن اولان تخلیه پروتوقولی تطبیق اولندقدن صوکره ، کاملاً اجنبی اشغالندن قورتیلان تورکیانك ، فعلاً تمامیتی تحقق ایلمشدی . آرتق یکی تورکیا دولتنك مقر اداره‌سنی ، قانوناً تثبیت ایلمك ایجاب ایدییوردی. بوتون ملاحظات، یکی تورکیانك مقر اداره‌سنی آناطولوده وآنقره شهرنده انتخاب ایلمك لزومنی آمردی .

جغرافی وسوق‌الجیشی وضعیت الك قطعی اهمیتی حائز ایدی. دولتك، مقراداره‌سنی برآن‌اول تثبیت ایده‌رك ، داخلی وخارجی ترددلره نهایت ویرمك الزم ایدی . فی‌الحقیقه ، معلوم اولدیغی وجهله ، مقر اداره‌نك استانبول قاله‌جغی ویا آنقره‌یه نقل ایدیله‌جکی مسئله‌سی اوزرنده ، اول‌و آخر داخل وخارجده ترددلر اظهار اولونیور ، مطبوعاتده بیانات و مناقشاته تصادف ایدیلیوردی . ازجمله ، یکی استانبول مبعوثلرندن بعضیلری ؛ رأفت پاشا باشده اولمق اوزره ، استانبولك پایتخت قالمسی لزومنی ، بعض مثاللره استناداً ، اثبات ایتمکه چالیشیورلردی . آنقره‌نك ، کرك اقلیم ، وسائط مناقله و قابلیت

واستعداد و كرك موجود تأسيسات و تشكيلات نقطهٔنظرندن ؛ هيچ‌ده مناسب و مساعد اولمديغنى سويليورلر و استانبولك پايتخت اولمسى لازم ومقدردر ديورلردى. بوافاده‌يه دقت اولنورسه ، بزم مقر اداره تعبيرندن قصد ايتديكمز معنا ايله ، بوافاده‌لرده پايتخت تعبيرينى قوللانانلرك نقطهٔ نظرلرى آره‌سنده بر فرق كورمه‌مك ممكن دكلدر . بناءً عليه ، بو خصوصده ذاتاً مقرر اولان نقطهٔنظرمزى رسماً وقانوناً تأييد ايتديره‌رك ، پايتخت تعبيرينك‌ده يڭى توركيا دولتنده معنا ومحل استعمالى قالمديغنى كوسترمك لازم كلدى . خارجيه وكيلى عصمت پاشا ، ٩ تشرين اول ٣٣٩-٩٢٣ تاريخلى بر مادهٔ قانونيه‌يى مجلسه تكليف ايتدى . زيرنده دها اون درت قدر ذاتڭ امضاسى اولان بو تكليف قانونى ١٣ تشرين‌اول ٩٢٣ تاريخنده اوزون مذاكره ومناقشه‌لردن‌صوكره اكثريت‌عظيمه ايله قبول ايدلدى . مادهٔ قانونيه شودر : « توركيه دولتنڭ مقر اداره‌سى ، آنقره شهريدر . »



§ افنديلر ، چوق كچمه‌دن ، مجلسده ، فتحى بكڭ رياستنده‌كى هيئت وكيله‌يه وبالخاصه ، فتحى بكڭ شخصنه تعريضات و تنقيدات باشلادى . آكلاشيلديغنه كوره بعض مبعوثلرده وكيل اولمق آرزو وهوسى چوغالمشدى . ايش باشنده بولنان وكيللرى بكنميورلردى .

يڭى انتخابده ، فرقه‌مز نامنه مبعوثلقلرى تأمين ايدلمش اولان بر طاقمرى‌ده هيئت‌وكيله عليهنده‌كى جريانلرى كوروكله‌ره‌رك كندى مقصدلرينه كوره استفاده زمينلرى حاضرلامغه چاليشيورلردى . مخالفته كچه‌جكلرى حس اولنان مبعوثلرك مقصدلرى ، هيئت عموميه‌يى اغفال ايده‌رك ، حكومته ومجلسه نافذ بروضعيت آلمق اولديغى استدلال اولونيوردى .

فتحى بك ، دقت ومساعى قوتى ، هيئت وكيله رياستى وظيفه‌سنده تكثيف ايده‌بيلمك ايچون داخليه وكالتندن استعفا ايتدى . عينى تاريخده ، مجلس رياست ثانيه‌سى‌ده على فؤاد پاشادن منحل قالدى . (٢٤ تشرين اول ٣٣٩)

بزمله نقطهٔ نظر وفعاليتده ائتلاف ومشاركت آرامغه لزوم كورمكسزين ، مستقلاً وخفى چاليشان برحزب بليردى . بوحزب صاف وصورت حقدن كورونه‌رك بوتون فرقه‌منسوبلرينى كندى‌نقطهٔنظرلرى لهنه اماله‌ده موفق اولمغه باشلادى . مثلا ، برفرقه اجتماعنده داخليه وكالتنه ، ارزنجان مبعوثى بولنان ، ثابت بك ومجلس رياست ثانيه‌لكنه‌ده استانبولده بولنان رؤف بكڭ ، مجلسجه انتخابى تحت قراره آلديردى . (٢٥ تشرين اول ٣٣٩)

حالبوكه ، بن ، ثابت بكڭ داخليه وكيلى اولمسنى مناسب كورمه‌مشدم . ثابت بكڭ بعض واليلكلرده استخدام ايدلمش اولمسنى يڭى توركيه‌نڭ يڭى شرائطله امور داخليه‌سنى تدوير ايده‌بيله‌جكنه دليل كافى عد ايده‌ميوردم .

رؤف بكڭ‌ده ، مجلس رئيس ثانيلكنه انتخابنى تجويز ايتميوردم . چونكه ، رؤف بك ، دها دون ، هيئت وكيله رئيسى ايدى . او مقامى نه كبى حسيات تحتنده حركتندن دولايى ترکه مجبور

ایدلدیکی معلوم اولمشدی . بوکا رغماً اونی ، مجلسك ریاست ثانیه‌سنه کتیرمکله ، بوتون مجلسك اونکله هم فکر اولدیغنی ، یعنی ، بوتون مجلسك ، لوزان صلح معاهده‌سنی یاپان وهیئت وکیله‌ده خارجیه وکیلی اوله‌رق بولنان عصمت پاشانك علیهنده اولدیغنی کوسترمك مقصدی تعقیب اولونیوردی .

افندیلر ؛ یکی مجلس ، ایلك دورنده ، مخالفتی خفی بر حزب قلیلك اغفالاتنه دوشمك وضعیتنه معروض بولندی . فتحی بك ورفقاسی ، وظائف حکومتی سکونتله ایفا ایده‌میه‌جك برحاله کتیرلدی . فتحی بك ، بوحالدن ، بکا ، دفعاتله شکایت ایتدی وشخصاً هیئت وکیله‌دن چکیلمك ایستدی . دیکر وکیللرده عینی صورتله شکایتلرده بولونیورلردی .

فنالق ، حکومت تشکیلنك ، مجلس انتخابیله اولمسنده ایدی . برحقیقتی چوقدن کورمشدم .

بن ، مجلسده ، خفی ومخالف برحزب کشف ایتدکدن ، مجلسك مساعیسنده حسیاتك حاکمیتنی کوردکدن وحکومت هیئتنك انتظام مساعیسنك هرکون ، اساسسز برطاقم سببلرله انتظامسزلغه دوچار ایدلمکده اولدیغنه قناعت کتیردکدن صوکره ، تطبیقی ایچون مناسب زمان انتظارنده بولندیغم برفکرك تطبیقی آننك کلدیکنه حکم ایتمشدم . بونی ، اعتراف ایتملی‌یم . بوکا نظراً شمدی ویره‌جکم معلومات وایضاحاتی آکلامق دها قولای اوله‌جقدر .

افندیلر ؛ خلق فرقه‌سی ، رؤف بکی غیاباً ریاست ثانیه‌یه وثابت بکی داخلیه وکالتنه نامزد انتخاب ایتدیکی تاریخ ۲۵ تشرین اول ۳۳۹ پنجشنبه کونیدر . عینی کونده و فرداسی جمعه کونی هیئت وکیله چانك قیاده نزدمده اجتماع ایتدی .

کرك هیئت وکیله رئیسی فتحی بکك وکرك دیکر وکیللرك استعفا ایتملری زماننك کلدیکنی وبونك لازم اولدیغنی درمیان ایتدم . مجلسجه یکی هیئت وکیله انتخابنده ، هیئت حاضره‌یه داخل بولنان وکیللردن تکرار انتخاب ایدیلان اولورسه اونلر ، بو انتخابدن صوکره‌ده استعفا ایده‌رك یکی هیئت وکیله‌یه داخل اولمیه‌جقلردر ، اساسنیده قبول ایتدك . یالکز او زمان وکیللر کبی انتخاب اولنان وهیئت وکیله‌یه داخل بولنان ارکان حربیهٔ عمومیه رئیسی فوزی پاشا بو قراردن خارج براقیلدی . چونکه ، اردو اداره وقومانداسنك تصادفی برذاته تودیعی جائز کورولمدی .

افندیلر ؛ بوطرز حرکتك و آلنان قرارك ماهیتی تدقیق اولنورسه شو نتیجه چیقار : محترم حزبی ، حکومت تشکیلنده تماماً سربست براقیورز . هیئت حاضره‌یه داخل وکیللردن هیچ بری اشتراك ایتدیرلمکسزین کاملاً آرزو ایتدکلری ذواتدن ، آرزو ایتدکلری کبی بر هیئت وکیله تشکیل ایده‌رك مقدرات مملکتی اداره ایتلرنده برباًس کورمیورز . فقط ، نه حکومت تشکیلنه ونه‌ده تشکیل ایتسه‌لربیله ، مملکتی اداره‌یه اقتدار کوستره‌جکلرینه أمین بولونیورز .

مجلسی اغفاله چالیشان محترص حزب ، شو ویا بوطرزده بر حکومت تشکیلنه موفق اوله‌بیلدیکی تقدیرده ، بوحکومتك ، بر مدت ، طرز اداره‌سنی واداره‌دهکی لیاقتنی تعقیب و حتی اوکا معاونت ایتمك موافق اوله‌جغی قناعتنده بولندق . فقط ، بوصورتله تشکل ایده‌جك حکومت ، مملکت اداره‌سنده و یکی غایه‌لرمزی تعقیبده عجز و انحراف کوستریرسه ، بونی مجلسده تبارز ایتدیره‌رك مجلسی تنویر ایتمك شقنی مرجح مطالعه ایتدك . حکومت تشکیلنه موفق اوله‌مدقلری حالده ، حاصل اوله‌جق تشتتك ، مجلسجه مدار انتباه اوله‌جغی طبیعی ایدی . بحران و تشتتی ادامه تجویز

ایدیله‌میه‌جکندن ، ایشته او زمان ، بالذات مداخله ایده‌رك ، تصور ایتدیکم مسئله‌یی وضع ایتمك صورتیله ایشی اساسندن حل ایده‌بیله‌جکمی دوشونمشدم .

هیئت وکیله ایله ، چانك قیاده ، عقد ایتدیکمز اجتماعی متعاقب ، یازوب ، مشترك امضا ایله بکا تودیع ایتدکلری استعفانامه شو ایدی :

ریاست جلیله‌یه

« تورکیا دولتنك ، قارشوسنده بولنان داخلی وخارجی وظائف مهمه ومشکله‌یی سهولتله انتاجه موفق اولمسی ایچون غایت قوتلی ومجلسك مظاهرت تامه‌سنه مظهر بر هیئت وکیله‌یه احتیاج قطعی بولندیغی قناعتنده‌یز . بناءً علیه مجلس عالینك هرصورتله اعتماد ومظاهرتنه مستند بر هیئت وکیله‌نك تشکلنه خدمت ایتمك مقصدیله استعفا ایلدیکمزی کمال حرمتله عرض ایلرز افندم . »

افندیلر ، بواستعفانامه ، ۲۷ تشرین اول ۱۹۲۳ جمعه ایرتسی کونی اوکله‌دن صوکره ساعت برده تحت ریاستمده اجتماع ایدن فرقه هیئت عمومیه‌سنه بیلدیرلدکدن صوکره ساعت بشه دوغرو کشاد اولنان مجلسده رسماً اوقونمشدر .

هیئت وکیله‌نك استعفاسی، تحقق ایتدیکی دقیقه‌دن اعتباراً ، مجلس اعضاسی، مجلس اوطه‌لرنده ، اولرنده ، غروب غروب طوپلانه‌رق یکی هیئت وکیله لیسته‌لری ترتیبنه باشلادیلر . بوحال ، تشرین اولك ۲۸نجی کونی کیچ وقته قدر دوام ایتدی. هیچ برغروپ، عموم مجلسجه شایان قبول اوله‌جق وافکار عمومیهٔ ملتجه حسن تلقی ایدیله‌جك اسامی‌یی محتوی برنامزد لیسته‌سی تثبیت ایده‌میوردی . بالخاصه وکالتلره نامزد دوشونولورکن، اوقدر چوق خواهشکر وطالبلرله قارشی‌یه قالیورلردی که هرهانکی برینك دیکرلرینه ترجیحی صورتیله تثبیت اولنه‌جق لیسته‌یی قبول ایتدیرمکده‌کی مشکلات ، لیسته ترتیب ایتمکله مشغول اولانلری یأس واندیشه‌یه دوشوردی . کرچه استانبولك بعض غزته‌لری بعض ذواتك فوطوغرافیلرینی درج ایدرك هیئت وکیله ریاستنه انتخابی محتمل «محترم سیما» لر اخطاریله نظردقتی جلب ایتمکده قصور ایتمدی . کرچه غیرتلی بعض غزته‌جیلر ۲۸ تشرین اول کونی ایرکندن ، « استانبولك یوزونی أورته‌ن صباح سیسنك اوردیکی غازه هنوزصیریلیرکن ؛ دکز سهادن، ساحللردن عکس ایدن رنکلرله بویانمش، حرکتسز دورییورکن » ؛ مرمره‌نك ساکن سینه‌سنی یاره‌رق ایلریله‌ین سیرسفائنك واپوریله قالامش اسکله‌سنه چیقیور . . بولده ، رؤف بکه تصادف ایدییور . . اوندن صوکره « بویوك برباغچه‌نك ایچنده ، کوزل قالامش کوشکنك ، مکمل بر صورتده مفروش ومزین صالوننه ، داخل اولیور وکوشك مقیمنك ، مختلف مسئله‌لر حقنده آلدیغی مطالعه‌سنی ، بالخاصه « حاکمیت ملیه‌مزی هرشیئه وهرشیئه (!) قارشی صیانت ایده‌لم . . . » نصیحتنی نشر ایله افکاری تنویره خدمتده تکاسل کوسترمیور فقط ، بواخطار وارشادلر آنقره‌یه مؤثر اوله‌میوردی .

افندیلر ، هرشیئه وهرشیئه (!) قارشی حاکمیت ملیه‌نك صیانتی توصیه‌سنده بولنان ذات خلیفه‌نك التفاتی « لطف الٓهی » تلقی ایدن ذاتدر !

بعض غزته‌لرك ، قونیه‌یه مأمور فؤاد پاشانك، ٢٨ ده استانبوله مواصلتنده ، اونك ، رؤف بك، رأفت پاشا، عدنان بك‌ودها دیگر برچوق ذوات طرفندن استقبال ایدلدیکنی اعلان ایدن تلغرافنامه‌لری ورؤف بکله کاظم قره‌بکر پاشانك رسملری درج ایدرك موندروس متارکه‌سنی ، قارصك استیلاسنی خاطرلاتمق ایچون یازدقلری یازیلری دخی کافی درجه‌ده نظر دقتی جلبه مدار اوله‌مدی .

§ ٢٨ تشرین اول گونی گیج وقتده ، حال اجتماعده بولنان فرقه هیئت اداره‌سی طرفندن دعوت اولندم . فرقه هیئت اداره رئیسی فتحی بك ایدی . فتحی بك ، فرقه نامنه هیئت اداره‌جه برنامزد لیسته‌سی ترتیب اولندیغندن وبوخصوصده فرقه رئیس عمومیسی اولدیغم ایچون بنم‌ده نقطهٔ نظرمك آلنمسی موافق گورولدیکندن اجتماعلرینه دعوت ایتدکلرینی بیلدیردی . ترتیب اولنان لیسته‌یه گوز گزدیردم . بحث موافق اولدیغی وفقط بولیسته‌ده اسملری موجود اولان ذواتك‌ده رأی وموافقتنی آلمق لازم گلدیکنی افاده ایتدم . بوتکلیفم مناسب گورولدی . مثلا ، خارجیه وکالتی ایچون اسمی موضوع بحث ایدیلن یوسف کمال بکی دعوت ایتدك. یوسف کمال بك ، بولیسته‌یه داخل اوله‌میه‌جغنی بیلدیردی . بوندن وبوکا مماثل بعض وضعیتلردن آکلادم که فرقه هیئت اداره‌سی دخی شایان قبول وقطعی بر نامزد لیسته‌سی ترتیب ایده‌مه‌مکده‌در . هیئت اداره اعضاسنه ، ایجاب ایدنلرله دها زیاده مداولهٔ افکار ایدرك قطعی بر لیسته تثبیت ایتملرینی توصیه ایتدکدن صوکره یانلرندن آیرلدم . نتیجه اونلشدی . چانقایه گیتمك اوزره مجلس بناسنی ترك ایدرکن ، قوریدورلرده بکا انتظار ایتمکده اولان ، کمال‌الدین سامی و خالد پاشالره تصادف ایتدم . علی فؤاد پاشا ، آنقره‌دن حرکت ایدرکن بونلرك آنقره‌یه مواصلت ایلدکلرینی اوگونکی غزته‌ده « برتشییع وبراستقبال » سرلوحه‌سی آلتنده اوقومشدم . هنوز کندیلریله گوروشمه‌مشدم . بنمله ملاقات ایچون گیج وقته قدر اوراده انتظارده بولندقلری آکلانجه آقشام یمکنه گلملری ،مدافعهٔ ملیه وکیلی کاظم پاشا واسطه‌سیله تبلیغ ایتدم . عصمت پاشا ایله کاظم پاشایه و فتحی بکه‌ده چانقایه بنمله برابر گلملرینی سویلدم . چانقایه گیتدیکم زمان اوراده ، بنی گورمك اوزره گلمش ریزه مبعوثی فؤاد ، آفیون قره‌حصار مبعوثی روشن اشرف بکلره تصادف ایتدم . اونلری‌ده یمکه آلیقویدم .

یمك اثناسنده ؛ یارین جمهوریت اعلان ایده‌جکز ! دیدم . حاضر بولنان آرقداشلر ، درحال فکریمه اشتراك ایتدیلر . یمکی ترك ایتدك . او دقیقه‌دن اعتباراً ، صورت حرکت حقنده ، قیصه برپروغرام تثبیت وآرقداشلری توظیف ایتدم .

تثبیت ایتدیکم پروغرام وویردیکم تعلیماتك تطبیقاتنی گوره‌جکسکز !

افندیلر ؛ گوریورسکز ، که جمهوریت اعلاننه قرار ویرمك ایچون آنقره‌ده بولونان بوتون آرقداشلرمی دعوته واونلرله مذاکره ومناقشه‌یه اصلا لزوم و احتیاج گورمدم . چونکه ، اونلرك ذاتاً وطبیعهً بنمله بوخصوصده هم فکر اولدقلرینه شبهه ایتمیوردم. حالبوکه اواثناده آنقره‌ده بولنمیان بعض ذوات ، صلاحیتلری اولمدیغی حالده ، کندیلرینه خبر ویرلمه‌دن ورأی و موافقتلری آلنمه‌دن ، جمهوریتك اعلان ایدلمش اولمسنی وسیلهٔ اغبرار وافتراق عد ایتدیلر .

اوگیجه برلکده بولندیغمز آرقداشلر ، ایرکندن بنی ترك ایتدیلر . یالکز عصمت پاشا ، چانقایه‌ده مسافر ایدی . اونکله یالکز قالدقدن صوکره بر قانون لایحه‌سی مسوده‌سی حاضرلادق .

رمسوده‌ده ۲۰ کانون‌ثانی ۱۳۳۷ تاریخلی تشکیلات اساسیه قانوننك شکل دولتی تثبیت ایدن ماده‌لرنی شو صورتله تعدیل ایتمشدم : برنجی ماده‌نك نهایتنه « تورکیه دولتنك شکل حکومتی جمهوریتدر » جمله‌سنی علاوه ایتدم . اوچنجی ماده‌یی شو یولده تعدیل ایتدم : « تورکیه دولتی بویوك ملت مجلسی طرفندن اداره اولنور . مجلس ، حکومتك انقسام ایتدیکی شعبات اداره‌یی اجرا وکیللری واسطه‌سیله اداره ایدر . »

بوندن بشقه تشکیلات اساسیه قانوننك مواد اساسیه‌سنك ۸ نجی و ۹ نجی ماده‌لری‌ده تعدیل وتوضیح اولنه‌رق شو ماده‌لر یازلدی :

« ماده : — تورکیا رئیس جمهوری تورکیا بویوك ملت مجلسی هیئت عمومیه‌سی طرفندن وکندی اعضاسی میانندن برانتخاب دوره‌سی ایچون انتخاب اولنور. وظیفهٔ ریاست ، یکی رئیس جمهورك انتخابنه قدر دوام ایدر . تکرار انتخاب اولنمق جائزدر . »

« ماده : — تورکیا رئیس جمهوری دولتك رئیسیدر . بو صفتله لزوم کوردکجه مجلسه و هیئت وکیله‌یه ریاست ایدر . »

« ماده : — باش وکیل ، رئیس جمهور طرفندن ومجلس اعضاسی میانندن انتخاب اولنور . دیکر وکیللر باش وکیل طرفندن ینه مجلس اعضاسی آره‌سندن انتخاب اولندقدن صوکره هیئت عمومیه‌سی رئیس جمهور طرفندن مجلسك تصویبنه عرض اولنور . مجلس حال اجتماعده دکلسه ، کیفیت تصویب مجلسك اجتماعنه تعلیق اولنور . »

§ بوماده‌لره ، انجمن ومجلسده ، دین ولسانه عائد معلومکز اولان بر ماده‌ده علاوه ایدلمشدر .

محترم افندیلر ، شمدی ، آرزو بیورورسه‌کز هیئت علیه‌کزه ۲۹ تشرین اول ۳۳۹ بازارایرتسی کونی آنقره‌ده جریان ایتمش اولان حادثه‌یی ، خلاصةً تصویره چالیشه‌جغم .

بازارایرتسی کونی ، اوکله‌دن اول ساعت اونده ، خلق فرقه‌سی غروبی ، غروب هیئت اداره رئیسی فتحی بکك ریاستنده اجتماع ایتدی . هیئت وکیله انتخابی مذاکره‌سنه باشلاندی .

رئیس — هیئت اداره ، احضاری ماهیتده ، هیئت عمومیه‌یه عرض ایدلمك اوزره برهیئت وکیله لیسته‌سی ترتیب ایتدی. هیئت اداره ، قطعی برشی تثبیت ایتمش دکلدر. حکم ، هیئت محترمه‌کزکدر. قبول ایدرسه‌کز اوقونسون ، سوزلریله هیئت عمومیه‌یه ، ریاستنده فؤاد پاشا بولنان بر لیسته عرض ایدر . اوقونان بولیسته‌ده اقتصاد وکالتنه نامزد کوستریلن جلال بك (ازمیر) سوز آله‌رق ؛ هیئت وکیله‌نك اهمیتندن بحث ایتمش و کندیسنك انتخاب ایدلمه‌مسنی تکلیف ایلمش . بالخاصه « بو لیسته‌ده اسملری کورولن ذوات چکیلنلردن دها قوتلی دکلدر . بزدن رفاه واصلاحات ایسته‌ین ملت واردر . هرحالده یکیلر اسکیلردن قوتلی اولملیدر . انتخابده عجله ایتمیه‌لم . خاصةً هیئت وکیله رئیسی انتخابی ایچون دوشونه‌لم . » مطالعه‌سنده بولنمش ..

صائب بك (قوزان) — مجلس ریاستنه فتحی بك ، هیئت وکیله ریاستنه عصمت پاشا انتخاب اولنملیدر . دیمش .

اکرم بك (لازستان) — یکی هیئت ، اسکی هیئتك بوشلغنی دولدوره‌بیله‌جکمی؟ بوخصوصده‌کی

فکرلرینی رئیس پاشا حضرتلری ، ممکن ایسه ، بیان بیورسونلر . تنور ایده‌لم . مطالعه‌سنی درمیان ایتمش . (بن ، مجلسده هنوز حاضر بولونمیوردم .)

زلفی بك (دیاربکر) — وظیفه ، فرقه دیوانتکدر . بوحق ، غروب هیئت اداره‌سنك دکلدر. دیوان اجتماع ایتسین !.. طلبنده بولنمش ..

محمد افندی (بولی) — انتخاب اوله‌جق هیئت وکیله آنجق بر آی دوام ایده‌بیلیر . انتخابلرك بویله صیق صیق تکرری ، مملکت وملتی فناومشکل برحاله سوق ایدر. هیئت وکیله سبب استعفاسنی وضوحله آکلاتمزسه هرهانکی بر هیئت وکیله انتخابنه اشتراك ایتمم . سببی آکلایه‌لم . صوکره انتخاب ایده‌لم .

فائق بك (تکیرداغی) — لیسته‌ده کوستریلن اسملر اولکیلردن قوتلی دکلدر. دیوان اجتماع ایدوب بومسئله‌یی حل ایتسین .

واصف بك (صاروخان) — (عصمت پاشانك خدمتلرندن بحث ایتدکدن صوکره) مملکتی ، ملتی نه ایچون ترك ایدیور . لیدرلریمز بزی تنویر ایتمه‌مشدر . محترم رئیسمز (نی قصد ایتمش اوله‌جق) بزی نیچون تنویر ایتمیور، دیمش واوزون بیاناتده بولنمش .

نجاتی بك (ازمیر) — مملکتك استناد ایتدیکی ذواتك بزی براقوب آیرلملرینی قبول ایده‌میز. رئیس محترممز ، تنویر وایقاظ ایتسین . داخلاً وخارجاً قوتلی برهیئت وکیله‌یه احتیاج قطعیمز واردر .

رئیس فتحی بك — هیئت اداره‌نك یاپدیغی بو لیسته ، نه پاشانك ونه‌ده هیئت اداره‌نکدر . ایضاحنده بولنمغه لزوم کورمش .

دوقتور فکرت بك (ارطغرل) — واصف و نجاتی بکلرك فکرلرینه اشتراك ایدرم . مملکت سودلیمان دکلدر . لاعلی‌التعیین یاپیله‌جق بر انتخابه ترك ایتمك اولماز . قوتلی ذواتدن مرکب بر هیئت انتخاب ایتملیدر .

رجب بك (کوتاهیه) — رفقا سوزلرینی اتمام ایتسونلر ، صوکره غازی پاشا حضرتلری سویله‌سینلر . (هنوز اجتماعده دکلدم)

الیاس سامی بك (موش) — رئیس محترممز غازی پاشا حضرتلری فکرلرینی بیان بیورسونلر . بحرانك، تولد ایتدیکی کونی حلی دها فائده‌لیدر. تعلیق، تشددینی موجب اولور. برهیئت وکیله رئیسی انتخاب ایده‌لم . یکرمی درت ساعت مهلت ویره‌لم. آرقداشلرینی بولسون. قوتلی برحکومت وجوده کلسین.

عبدالرحمن شرف بك (مرحوم استانبول مبعوثی) — بعض آرقداشلر تلاش ایدیورلر . بوهر مملکتده واقع اولان برشیدر . جمله‌مزك مقصدی سعادت وطندر . بر ماکنه قوروب طیقیر طیقیر ایشلته‌میورز . بوده دوغرو . قوتلی بر حکومت ناصل بولملی ، مرضی نه صورتله کشف ایتملی ؟ تشکیلات اساسیه قانونمزی نظر دقته آلالم . حکومتك وظیفه‌سنی تعیین ایده‌لم . مجلس قناعتلرینی سویله‌سین . اوندن صوکره رئیس پاشامزده قناعتلرینی بیان بیورسونلر . بر نتیجه چیقارالم . هرکس برایشه یارار . هرکسی یارادیغی ایشده قوللانملی . اشخاصدن بحث ایتمیه‌لم . مقاصد عالیه‌ده مشترکز . رئیس پاشا حضرتلری قناعتلرینی بیان بیورسونلر .

ایوب صبری افندی (قونیه) — بهمه‌حال بر انتخاب قارشوسنده‌یز . سابق هیئت وکیله انتخاب اولنسه بیله تکرار قبول ایتمیه‌جکلرینه قرار ویردکلرینی ایشیدیورز . بوقراری مجلس عالی فسخ ایتملیدر .

رجب بك (کوتاهیه) — اوچ اساسلی نقطه‌دن بحث ایده‌جکم . برنجیسی شکل ، ایکنجیسی نقصانیٔ فعالیت ، اوچنجیسی روابط معنویه‌مزده حاصل اولان رخنه‌در . شکللرده نقصان اولورسه حسن نتیجه ویرمز . الده‌کی لیسته‌ده‌کی قیمتدار آرقداشلر هانکی زمانده هانکی شرائط آلتنده چالیشه‌جقلردر ، معلوم دکل . قوتلی برذاتك کندی آرقداشلرینی بوله‌رق قوتلی بر حکومت تشکیل ایتمسی لازمدر .

رجب بك بالخاصه بوصوك فکر اوزرنده اوزون بیانات ومطالعاتده بولنمش ..

طلعت بك (اردهان) — رجب وعبدالرحمن شرف بکلر پك کوزل ایضاح بیوردیلر . اجرا وکیللری رئیسنك وظیفه‌سی نه‌در ؟ وظیفه ومسئولیت قانونی حالا چیقارمدق . غازی پاشا حضرتلری بزی نور بیورسونلر . دیمش .

رئیس ، بوندن صوکره مذاکره‌نك کفایتنی رأیه قویمش . مذاکره کافی کورولدکدن صوکره برطاقم تقریرلر اوقونمش . بوتقریرلردن کمال‌الدین سامی پاشانك تقریری قبول اولنمش . بوتقریر محتویاتنه کوره ، بن ، رئیس عمومی صفتیله مسئله‌نك حلنه هیئت عمومیه طرفندن توکیل ومأمور ایدیلیورم .

§ مذاکره‌نك جریانی اثناسنده چانقایه اقامتکاهمده بولونیوردم . کمال‌الدین سامی پاشانك تقریرینك قبول ایدلدیکی اوزرینه ، اجتماعه دعوت ایدلدم . اجتماع صالوننه کیردم کیرمز دوغری کرسی‌یه چیقدم وشوقیصه مطالعه وتکلیفی درمیان ایتدم .

« افندیلر ! دیدم ، هیئت وکیله انتخابنده تشتت افکار حاصل اولدیغی آکلاشیلمشدر . بکا برساعت قدر مساعده بیورك . بوله‌جغم صورت حلی عرض ایدرم . »

رئیس فتحی بك ، تکلیفی رأیه قویدی . قبول اولندی .

§ افندیلر ؛ بوبرساعت ظرفنده ایجاب ایدن ذواتی مجلسده‌کی اوطه‌مه دعوت ایده‌رك اونلره ٢٨/١٦ تشرین اول کیجه‌سی حاضرلادیغم تکلیف قانونی مسوده‌سنی کوستردم ومداوله افکار ایتدم .

زوالدن صوکره ساعت برنجیده فرقه هیئت عمومیه‌سی تکرار فتحی بکك ریاستنده اجتماع ایتدی . ایلك سوز بنده ایدی . کرسی‌یه چیقدم وشو بیاناتده بولندم :

« محترم آرقداشلر ؛ حلنده مشکلاته دوچار اولدیغکز مسئله‌نك سبب وعلتی ، بوتون رفقاجه تعین ایتمش اولدیغی قناعتنده‌یم . نقصان ، قصور ، تعقیب ایتمکده اولدیغمز اصول وشکلده‌در . فی‌الحقیقه ، موجود تشکیلات اساسیه قانونمزه توفیقاً برهیئت وکیله تشکیلنه تشبث ایتدیکمز زمان بوتون رفقانك هر بری وکیللر وهیئت وکیله انتخابی مجبوریتنده بولونیور . هیئت عمومیه کزك بردن هیئت وکیله انتخابنه مجبور اولمکزده کوروان مشکلاتك حلی زمانی کلمشدر . کچن دوره‌ده‌ده ، عینی صورتله مشکلاته تصادف ایدیلیوردی . کورولیورکه بواصول بعضاً برچوق تشوشلره بادی اولیور . هیئت جلیله‌کز بومشکلك حلنه بنی مأمور قیلدیکز . بنده بوعرض ایتدیکم قناعتدن ملهم اوله‌رق دوشوندیکم شکلی تثبیت ایتدم . اونی تکلیف ایده‌جکم . تکلیفم مظهر قبول اولورسه قوتلی ومتساند برحکومت تشکیلی قابل اوله‌جقدر .

دولتمزك شكل وماهيتنى تثبيت ايدن وهپمز ايچون غايه اولان تشكيلات اساسيه قانونمزك بعض نقطه‌لرينى توضيح لازمدر . تكليف شودر : « ديدكدن صوكره معلوم مسوده‌يى اوقوتمق اوزره كاتب بكاردن برينه اوزانه‌رق كرسى‌يى ترك ايتدم .

تكليفمك ماهيتى آكلاشلدقدن صوكره مناقشات باشلادى .

ثابت بك (ارزنجان) — قابينه اصولنك لهنده‌يم. آنجق تشكيلات اساسيه قانوننك تعديلى تكليفى ايله بو كونكى بحرانى حل ايتمك قابل دكلدر. بز ، شمدى، برهيئت وكيله رئيسى انتخاب ايدملم. تشكيلات اساسيه قانوننك تعديلنى صوكره دوشونورز . ديدى .

حازم بك (نيكده) — شو مطالعاتى درميان ايتدى : تشكيلات اساسيه قانوننى بزياپابيليرمى‌يز ؟ ظنمجه ياپامىز . صلاحيتمز وارسه بو ، فرقه‌ده اولماز . فرقه‌ده مذاكره ايدلدكدن صوكره عانى جلسه‌ده كيمسه سوز سويليه‌ميور. ملتك حياتنه متعلق قوانينك بوراده قطعى صورتده حانه طرفدار دكلم . بو كبى قانونلر علنى جلسه‌ده وسربستجه كوروشوللى وهرشيدن اول قابينه بحرانى حل ايدملم .

يونس نادى بك ، شويولده حازم بكه جواب ويردى: هانكى مملكت ايلك دفعه قانون اساسى ياپارسه اونك ايچون مجلس مؤسسان ياپمشلردر . بزده ايسه بو كبى‌موادده آيريجه مجلس مؤسسان تأسس ايده‌جكى تصريح ايدلمه‌مشدر . بزده هروقت بوكبى تعديلات اولمشدر . بزدن اولكى توركيا بويوك ملت مجلسى‌ده بوزمينده يورومشدر . بوكا صلاحيتمز واردر . ترددبيورولمسين . شمدى ، بز ، قابينه بحرانك حلنى ، رئيس پاشا حضرتلرينه براقدق . اوده بزه ، بوتكليفى كتيردى . بو تكليفده كوستريلن اصولى ، بوتون رفقا آيرى آيرى دوشونمشدر . شمدى ، بونى ، تثبيت لازمدر .تكليف ايديلان شكل ذاتاً موجوددر . بونى ، توضيح ودها معين شكلده تثبيت ايده‌جكز .

وهبى بك (قره‌سى) — بز ، شمدى‌يه قدر كوروشولديكى ايشيديلن تشكيلات اساسيه قانوندن خبردار دكز . غزته‌لرده فى‌الحقيقه كوردك . بو ، كافيمى ؟ بناءً عليه بز ، اول امرده ، بونى بركل اوله‌رق كوروشمك اوزره آتى‌يه براقوب بحرانى حل ايدملم .

خليل بك — تشكيلات اساسيه قانوننك تعديلنه ويكيدن ياپيلمسنه صلاحيتمز واردر . فقط ، بوتعديلات ، حقيقةً وطن و ملتمزك سعادت حالنى كافاميدر ، بونى ، سويله‌مك لازمدر . بونى ، ارباب‌حقوقدن ، حقوق‌علماسندن اولان آرقداشلرمزكلسينلر، ايضاح ايتسينلر. ايضاحات وبرلمدكجه، بونك ، درحال ، حل ايدلمسنه طرفدار دكلم .

اعضادن برى — تشكيلات اساسيه قانونى اويله جف‌القلم تعديل ايديله‌مز .

حمدالله صبحى بك (استانبول) — درت سنه اول آيرى آيرى انتخابلرك مضرتنى سويله‌مشدم . بوكونده ، عينى حال باش كوستردى . غازى پاشانك تكليفنه كلنجه ، بو ، يكى دكلدر . درت سنه اول ياپيلان برقانونك ، دها واضح برصورتده افاده‌سيدر. بناءًعليه بونك خلافنه اوله‌رق ، سوز سويليه‌جكار كلسين ، فكرلرينى سويله‌سينلر . فقط ، زمانمزك اوزون اوزادى‌يه انتظاره تحملى يوقدر .

راغب‌بك (كوتاهيه) — قانونلرك اك ايبيسى حادثات‌واحتياجدن دوغانيدر. احتياج ايسه ميدانده‌در. تشكيلات اساسيه قانوننك اكمالى لازمدر . توضيحى ايجاب ايدر . تكليفك درحال مذاكره‌سنه كچه‌لم .

عدلیه وکیلی سید بك مرحوم — تکلیف ایدیلن شکل ، یکی بر شی دکلدر . موجود تشکیلات اساسیه قانوننك ، توضیح وتثبیتیدر . قانونلری احتیاج یاپار . نظریات یاپماز . زمان ، حادثات ، هرشیئه حاکمدر . قانون تکامل ، دکیشمز بردستور قطعیدر . تکلیف ایدیلن شکلده بریکیلك یوقدر . موجود شکلی ، دها صریح و واضح اوله‌رق افاده ایدرسه‌ك ملت و مملکتمزك منفعتنه البت دها موافق حرکت ایتمش اولورز .

مرحوم سید بکك مطالعه‌سنه عابدین بك (صاروخان) شو جوابی ویردی :

اولا حکومت بحرانتی حل ایده‌لم .

ایوب صبری افندی (قونیه) نك مطالعه‌سی شوایدی : بز ، غازی پاشا حضرتلرینی حکم یاپدق . بزم ، تشکیلات اساسیه قانوننی تعدیله صلاحیتمز یوق دیمك ، غیرمشروع اولدیغمزی قبول ایتمك دیمکدر . مجلسك ، تشکیلات اساسیه قانوننی تعدیله صلاحیتی درکاردر . حکومتمزك شکلی ، بهمه‌حال جمهوریت اولاجقدر . . .

بوندن صوکره عصمت پاشا سوز آله‌رق شو یولده بیاناتده بولندی :

فرقه رئیسنك تکلیفنی ، قبوله ، احتیاج ، قطعیدر . جهان ، بزم ، برشکل حکومت کوروشدیکمزی بیلیور . بومذاکراتمزی برنتیجه‌یه ربط ایدوب افاده ایتمه‌مك ، ضعف وتشتتی ادامه‌دن بشقه برشی دکلدر . بر تجربه‌دن بحث ایده‌یم . آوروپا دیپلوماتلری ، بو خصوصده ، بنی ، ایقاظ ایتدیلر . دولتك رئیسی ، یوقدر دیدیلر . شکل حاضرکزده‌کی رئیس ، مجلس رئیسیدر . دیمك‌که ، سز ، بربشقه رئیس بکلیورسکز . آوروپا دوشونجه‌سی ایشته بودر . حالبوکه ، بز ، بویله دوشونمیورز . ملت ، حاکمیتنه ، مقدراتنه ، بالفعل واضع الیددر . او حالده ، بونك ، افادهٔ حقوقیه‌سنی سویله‌مکدن نه‌دن چکینیورز ؟ رئیس جمهور اولمه‌دن ، باش وکیل انتخابی تکلیفی ، قانونسز اولور . بونده شبهه‌یه محل یوقدر . باش وکیلك انتخابنی ، قانونی و ممکن قیله‌بیلمك ایچون ، غازی پاشا حضرتلرینك ، تکلیفنك ، قانونیت کسب ایتمسی لازمدر . ضعف عمومینك ، ادامه‌سنده معنا یوقدر . فرقه‌نك ، بوتون ملته قارشی ، درعهده ایتدیکی مسئولیتك ، ایجاباتنه ، توفیق حرکت ضروریدر .

عصمت پاشادن صوکره عبدالرحمن شرف بك مرحومك بیاناتی میاننده شوسوزلر واردی :

« اشکال حکومتك تعدادینه لزوم یوق . حاکمیت بلاقید وشرط ملتکدر ؛ دیدکدن صوکره کیمه صورارسه‌کز صوروکز ، بو ، جمهوریتدر . دوغان چوجوغك آدیدر . آما ، بو آد ، بعضیلرینه خوش کلمزمش ، وارسین کلمسین . »

بوندن صوکره یوسف کمال بك ، تکلیفك قبولی لزومنه دائر ، اوزون معلومات و مطالعاتده بولندی ودرحال اونك ، مراسم قانونیه‌سنك اتمامنی تکلیف ایدرم . دیدی .

عبدالله عزمی افندینك « مسئله‌نك اهمیتی درکاردر . مذاکره دوام ایتسین . » دیه یوکسلن اعتراضنه رغماً مذاکره‌نك کفایتی قبول اولندی . اوندن صوکره تکلیفمك هیئت عمومیه‌سی و متعاقباً ماده‌لری برر برر اوقونه‌رق مذاکره وقبول ایدلدی .

افندیلر ؛ فرقه اجتماعنه ختام ویرلدی و درعقب مجلس اجتماعی کشاد ایدلدی . ساعت اوکله‌دن

صوکره آلتی ایدی. تکلیف قانونی ، قانون اساسی انجمنی طرفندن اصولاً تدقیق ایدیلهرك ، مضبطهسی حاضرلانیرکن ، مجلس ، سائر بعض مسائل ایله اشتغال ایتدی . نهایت ، مقام ریاستده بولنان رئیس وکیلی عصمت بك ، مجلسه ، شو معلوماتی ویردی : « قانون اساسی انجمنی ، تشکیلات اساسیه قانوننك تعدیلاتنه دائر لایحهنك مستعجلاً و درحال مذاکرهسنی تکلیف ایدییور . » (قبول سسلری) اوزرینه ، مضبطه اوقوندی . تکلیف وجهله مذاکره ایدلدی . نهایت ، قانون ، برچوق خطیبلرك (یشاسون جمهوریت) صدالریله آلقیشلانان خطابهلریله قبول ایدلدی .

اوندن صوکره ، رئیس جمهور انتخابی ایچون مجلسك رأینه مراجعت اولندی . طوپلانان آرانك نتیجهسنی ، مقام ریاستده بولنان ، عصمت بك ، هیئت عمومیهیه شو صورتله تبلیغ ایلدی .

« تورکیا جمهوریتی ریاستی ایچون یاپیلان انتخابات آراسنه ، یوز اللی سکز ذات اشتراك ایلمش وجمهوریت ریاستنه یوز اللی سکز اعضا متفقاً آنقره مبعوثی غازی مصطفی کمال پاشا حضرتلرینی انتخاب ایلمشلردر . »

افندیلر؛ بونی متعاقب، مجلسه وقوع بولمش اولان معروضاتم ضبط جریدهلرنده مطالعه اولنمشدر. آنجق تاریخی برخاطرهنك احیاسی ایچون ، مساعده ایدرسهکز ، اوبیاناتمی بورادهده عیناً تکرار ایدهیم :

« محترم آرقداشلر ؛ مهم و جهانشمول حادثات فوق العاده قارشوسنده محترم ملتمزك تیقظ و انتباه حقیقیسنه بر وثیقهٔ قیمتدار اولان تشکیلات اساسیه قانونمزك بعض مادهلرینی توضیح ایچون انجمن مخصوص طرفندن هیئت جلیلهکزه تکلیف اولنان قانون لایحهسنك قبولی مناسبتیله تورکیه دولتنك ؛ ذاتاً جهانجه معلوم اولان ، معلوم اولمسی لازم کلن ماهیتی ، بین الملل معروف عنوانیله یاد ایدلدی . بونك ایجاب طبیعیسی اولمق اوزره ؛ بو کونه قدر دوغریدن دوغری‌یه مجلسك ریاستنده بولندیردیغکز آرقداشکزه ایفا ایتدیردیککز وظیفهیی رئیس جمهور عنوانیله ینه عینی آرقداشکزه ، بو عاجز آرقداشکزه توجیه ایدییورسکز. بومناسبتله ، شمدی‌یهقدر حقمده اظهار بیوردیغکز محبت و صمیمیت و اعتمادی بر دفعه دها کوسترمکله بوکسك قدر شناسلغکزی اثبات ایتمش اولیورسکز . بوندن دولایی هیئت جلیلهکزه بوتون صمیمیت روحیهمله عرض تشکرات ایدرم .

« افندیلر ؛ عصرلردنبری شرقده مغدور ومظلوم اولان ملتمز؛ تورك ملتی، حقیقتده مفطور اولدیغی خصائلدن معرا تلقی ایدیلیوردی .

« صوك سنهلرده ملتمزك فعلاً کوستردیکی قابلیت ، استعداد ، ادراك ، کندی حقنده سوء ظنده بولنانلرك نه قدر غافل و نه قدر تدقیقدن اوزاق ظواهرپرست انسانلر اولدیغنی پك کوزل اثبات ایتدی . ملتمز حائز اولدیغی اوصاف و لیاقتی حکومتنك یکی اسمیله ، جهان مدنیته دها چوق سهولتله اظهاره موفق اولاجقدر. تورکیا جمهوریتی، جهانده اشغال ایتدیکی موقعه لایق اولدیغنی آثاریله اثبات ایدهجکدر.

« آرقداشلر ؛ بومؤسسهٔ عالیهیی وجوده کتیرن تورك ملتنك صوك درت سنه ظرفنده احراز ایتدیکی ظفر ، بوندن صوکرهده برقاچ مثلی اولمق اوزره تجلیاتی کوسترهجکدر. عاجزلری مظهر اولدیغم بو امنیت و اعتماده کسب لیاقت ایتمك ایچون پك مهم کوردیکم بر نقطهدهکی احتیاجی عرض ایتمك مجبوریتندهیم . او احتیاج ، هیئت علیهکزك شخصم حقندهکی توجه واعتمادینك ومظاهرتنك دوامیدر. آنجق بوسایهده

و اللهك عنايتيله شخصمه توجيه بيورديغكز و بيوره‌جغكز وظائفي حسن ايفايه موفق اوله‌بيله‌جكمي اميد ايدرم .

«دائما ، محترم آرقداشلرمك اللرينه چوق صميمي وصيقي برصورتده ياپيشه‌رق اونلرك شخصلرندن كنديمي برآن بيله مستغني كورميه‌رك چاليشه‌جغم . ملتك توجهني دائما نقطهٔ استناد تلقي ايدرك هپ برابر ايلري‌يه كيده‌جكز . توركيه جمهوريتي مسعود ، موفق ومظفر اوله‌جقدر . »

§ افنديلر ، مجلسجه جمهوريت قراري ٢٩/٣٠ تشرين اول ٣٣٩ كيجه‌سي ساعت ٨,٣٠ ده ويرلدي. اون بش دقيقه صوكره ، يعني ٨,٤٥ ده رئيس جمهور انتخاب اولندي . كيفيت عيني كيجه بوتون مملكته تبليغ وهرطرفده كيجه ياريسندن صوكره، يوزبر پاره طوپ انداخت ايديله‌رك اعلان اولندي.

ايلك قابينه‌نك، عصمت پاشا طرفندن تشكيل ايدلديكي ومجلس رياستنه فتحي بكك انتخاب اولنديغي معلومدر .



§ افنديلر ، جمهوريتك اعلاني ، بوتون ملتجه موجب سرور اولدي. هرطرفده پارلاق تظاهرات ايله اعلان شادماني ايدلدي. يالكز ، استانبولده، ايكي ، اوچ غزته ويالكز استانبولده طوپلانان بعض ذوات ، ملتك عمومي وصميمي اولان سرورينه اشتراكده تردد ايتدي، انديشه‌يه دوشدي، جمهوريت اعلاننه دلالت ايدنلري تنقيده باشلادي .

اشارت ايتديكم غزته‌لرك وذواتك جمهوريت اعلاني ناصل قارشيلادقلريني خاطرلاتمق ايچون ، اوكونلرده‌كي نشرياتي ساده‌جه كوزدن كچيرمك كافيدر .

مثلا « يشاسون جمهوريت » سرلوحه‌سي آلتنده‌كي يازيلر بيله جمهوريتك طرز اعلان و تثبيتنك غريب اولديغني ، بونده « صيق بوغازه كتيرلمش كبي برحال » بولنديغني اعلان ايديوردي . بو يازيلرك صاحبي شو مطالعه‌لرده بولونيوردي : « . . . . شويله اوله‌جغي بويله اوله‌جغي سويله‌نوب دوروركن ديكر طرفدن بردنبره ، برقاچ ساعت ايچنده ، قانون اساسي تعديلاتي ياپيليويرمسي الك مونس تعبير ايله غيرطبيعي برحركتدر . »

بزم طرز حركتمز « مدنيت دنياسني آكلامش ، اوقومش ، تتبع ايتمش، دولت اداره‌سنه اهل اولمش دماغلردن چيقه‌جق محاكمه اثري » دكلمش ..

جمهوريتك اعلاني مجلسك آلقيشلرله قبول ايتمسي ، ملتك طوپلرله تسعيد ايلمسي تنقيد اولونيور، ديليوردي‌كه « جمهوريت آلقيش ايله ، دعا ايله، شنلك وشهرآيين ايله يشاماز . » « جمهوريت برطلسم دكلدر. ملت مجلسنده برافسون ياپيلدي. بوندن صوكره هرايش كنديلكندن دوزه‌له‌جك، هردردك چاره‌سي كنديلكندن بوله‌جق دكلدر . »

بن جمهوريتچي‌يم ديه‌نلرك ، جمهوريتك اعلاني كوني قلملرندن چيقه‌جق سوزلر بونلرمي اولمليدي ؟

اك يوكسك شكل اداره مفكوره‌سنك جمهوريتدن بشقه برشی اوله‌میه‌جغنه قانع اولدیغنی ادعا ایدنلرك؛ جمهوریت کلمه‌سنه « بربوت کبی طاپیام » دیمسنده‌کی معنا ومقصد نه‌ایدی ؟

مجلس حال اجتماعده بولندیغی زمان، اونك اعتمادینی حائز برقابینه‌نك اسقاط اولنه‌جغی کبی موهوم برفکری ، افکار عمومیه‌ده جانلاندیروب بویله برحق « پادشاهلره بیله ویرلمه‌مشدی . شمدی اوحق ، رئیس جمهوره‌می ویریلیور ؟ » سوألی کیمه ونه‌مقصدله توجیه اولونیوردی ؟!

بویازیلر صاحبنك مقصدی ، جمهوریتی ، خلقه سودیرمکمی ؟ یوقسه ، بونك پوت کبی طاپیله‌جق برشی اولمدیغنی آکلاتمقمی ایدی ؟ « جمهوریت ، بزه شکل اداره تحولی ایله برلکده ذهنیت تحولی‌ده کتیریورمی ؟ هیئت وکیله‌یه کیره‌جك ذاتلره برر دولت آدمی قفـاسی هدیه ایدیورمی ؟ » سوزلریله دهـا ایلك آنده جمهوریتك قدر و قیمتنی ، اهمیتنی تنزیله قالقیشمق جمهورتجی‌یم دیه‌نلردن انتظار اولنه‌بیلیرمیدی ؟

اك خفیف بر روزکاردن بیله محفوظ بولندیرلمسی لازم کلن نوزادك ، اونی پرورده ایتدیکنی سویله‌ینلر طرفندن ، بویله خیرپالانمسی جائزمیدی ؟ !

بومطالعه‌لری احتوا ایدن، غزته‌نك، دیکر برصحیفه‌سنده «تورکیه جمهوریتنك اعلانی» سرلوحه‌سی آلتنده یازیلان برچوق مطالعه‌لر اچنده « . . . بویکی مرحله‌یه کلن تورك ملتی عجبا بوراده اوزونجه بروقفهٔ حضور ایله دیکلنه‌بیله‌جك ، بوراسی اونك ایچون برزندکی وقوت ، برراحت و سعادت منبعی اوله‌بیله‌جکمی؟ بومرحله اونك بنیهٔ اجتماعیه‌سنی قیروب دوکمه‌دن قوجاقلایه‌بیله‌جك برچرچیوه خاصیتنی حائزمیدر ؟ جمهوریت ، عجبا ضرورت شئون اوکنده چاره‌سزلکدن قاچوب التجا ایتدیکی برصاچاق آلتی‌می .. » اوله‌جق کبی اندیشه ونا‌امیدی ویرن سوزلرك زمانمیدی ؟

جمهوریتك امید، راحت وسعادت وعد ایتدیکنده شبهه واندیشه‌سی اولان ذات ، امید ، راحت وسعادتی نره‌دن ، هانکی منبعدن بکله‌یوردی ؟ جمهوریتك ملتمزك بنیهٔ اجتماعیه‌سنی قیروب دوکمه‌سی احتمالی ، جمهوریت طرفداری اولان ذواتك دماغنده ناصل یربوله‌بیلیوردی ؟

§ دیکر برغزته‌جی‌ده ، « افندیلر ، استعجال ایدییورسکز ! » دیه باغیرمغه باشلادی .

بوغزته‌جی افندی، ملته شویولده ژورنال ویرییوردی : « . . بحران، علی‌العاده یکی برهیئت‌وکیله انتخابی صورتنده حل ایدیله‌جکی یرده، بالعکس صوك کونلرك بوتون کورولتولرینه رغماً، بنه‌کیمسه‌نك قریب‌الوقوع اولدیغنه احتمال ویرمدیکی جمهوریت مسئله‌سنك پك مثبت ، پك قطعی و پك مستعجل صورتده اورته‌یه چیقمسنه سبب اولمشدر »

« جمهوریت احداثنك قریب‌الوقوع اولدیغنه احتمال ویرمین یالکز افکار عمومیه دکلدی . بلکه آنقره‌ده اك مهم و اك صلاحیتدار موقعلری اشـغال ایدن بعض ذوات‌ده بویله بر احتمالی خاطرلرینه بیله کتیرمیورلردی . »

بو سوزلرله ، اعتراف اولنمقده‌در ، که صـوك کونلرك بوتون کورولتولری ، جمهوریتك اعلاننه مانع اولمق ایچونمش .. بومقصدی تعقیب ایدنلرك « مقررات اتخاذنده استعجال » کورملری طبیعیدی، فقط، «افکارعمومیهٔ مملکتك‌ده بوکوروشده ـ کندیلریله ـ برابر اولدیغنه» ذاهب اولملری خطا ایدی،

غزته‌سنی « بالونی اوچوردیلر آما ، غالبا اوجنی قاچیریبورلر ! » و « آیلر غالب کلنجه دولابلر دوندیلر اما . . . . نه استقامتده ؟ » کبی چیرکین ، عادی هزلیات ایله دولدوران غزته‌جی افندی شو بولده خطاب و عتابنه دوام ایدیبوردی : « افندیلر ، دولتك آدینی طاقدیکز ، ایشلری‌ده دوزلته‌بیله‌جکمیسکز ؟ »

بوخطابله باشلایان یازیلر ، شوسطرلرله ختام بولیوردی: یکانه تمنی ... « ملك وملته خادم ایشلره باشلانیلمسندن عبارتدر . اکر دون اعلان ایدیلن جمهوریتك ارکان ومنسوبینی بونی یاپابیله‌جکلرندن امین ایسه‌لر بزده کندیلرینه ـ اویله ایسه جمهوریتکز مبارك اولسون افندیلر ! ـ دیرز . »

بزی ، مستهزیانه تبریك ایدن بو صوك جمله ایله محرر ، جمهوریتی بنمسه‌میور ، اونکله علاقه‌سی اولمدیغنی بیان ایدیبور .

بشقه برغزته‌جی محررده، جمهوریتك اعلانی مناسبتیله یاپدیغی تحلیل وتنقیدده، : « بزی متأثر ایدن نقطه ؛ ملی رهبرمزك شخصنه عائددر . الك بویوك روحلی آدملر بیله ، شخصی قوت صاحبی اولمه‌نك جاذبه‌سنه مقاومت ایده‌مه‌مشلردر . » دیبور و بونقطهٔ نظرینی ، بتم تطقلرمدن آلدیغی سوزلرله تقویه ایتدکدن صوکره ، آمریقانك استقلالنی تأمین ایدن واشینغتونك ، ناصل ، چفتلکنه چکیلدیکنی ومجلسك ، هیچ برشخصی نظردقته آلمیه‌رق یالکز عمومی منفعتی دوشونه‌رك ، آلتی سنه‌ده قانون اساسی‌یی وجوده کتیردیکنی و اوندن صوکره ناصل واشینغتونه ریاست توجیه ایدلمش اولدیغنی حکایه ایدیبور وقانون اساسیمزك ، بوشکلده تعدیلنده بنم متشبث اولدیغمی خوش کورمیور ..

بو محرر و امثالنك ، جمهوریتی طرز اعلانده ، جمهوریت اساساتنه متعلق قانونده کوردکلری قصورونقصانلری تنقید ایتملرینی صمیمی‌تلقی ایده‌بیلمك ایچون چوق‌صاف‌اولمق لازمدر. اکربومحررلر، جمهوریتك اعلانی کونی یایغاره طرزنده هجوملره باشلامیوب ، اولا ، جمهوریت اعلانی حسن‌تلقی ایتسه‌لر، صمیمی قارشیلاسه‌لردی .. افکار عمومیه‌یی تردد وتشتته سوق ایده‌جك، طرزده دکل ، فقط جمهوریتك ایی واونك اعلاننك بك‌مصیب اولدیغنی افکار عمومیه‌یه تلقین ایدر یازیلر یازسه‌لردی اوندن صوکره یاپه‌جقلری هردرلو تنقیداتك صمیمیتنی ادعاده حقلی اوله‌بیلیرلردی. فقط، کوردیکمز صورت حرکت بویله اولمامشدر ..

افندیلر ، رؤف بك‌ده بومناسبتله ، غزته‌جیلرله ملاقاتده بولنمشدی . رؤف بکك جمهوریت حقنده مطالعه‌سنی وحاکمیت‌ملیه‌دن نه‌آکلادیغنی‌تثبیت ایدن ملاقاتی ۱ تشرین‌ثانی ۹۲۳ تاریخلی‌وطن‌غزته‌سنده اوقومشدم. وطن وتوحید صاحبلری وباش محررلری ایله رؤف بکك باش‌باشه ویره‌رك ترتیب ایتدکلری سؤال وجوابلردن بعضیلرینی ، تکرار ، برابر کوزدن کچیره‌لم .

— جمهوریت مسئله‌سنده، افکار عمومیه‌ده، آنی‌برحادثه قارشوسنده قالمش اولمق حسی‌وارمش.. شمدی‌یه قدر اشغال ایتدیکی بوکسك‌مقاملر اعتباریله واستانبول‌مبعوثی صفتیله رؤف‌بکك نه‌دوشوندیکنی منتخبلرینك صوروب اوکرنمك حقلری ایمش ..

افندیلر ، بوسؤالی ترتیب ایدنلره بزده برسؤال صوره‌لم !

— اولا ، افكار عموميه نه واسطه ايله مطلع اولمشلر .. ثانياً ، استانبول منتخبلرى ، يالكز ، ايكى غزته‌جيدمى عبارتدى ؛ يوقسه، عموم منتخبلو ، ايكى غزته‌جى يه مبعوثلرينك مطالعه‌سنى صورمق ايچون وكالتمى ويرمشلردى ؟ يوقسه رؤف بك « منتخبلرك بوحقنى كمال حرمتله قبول ايدنلردن واونى انتخاب ايدركن كوستردكلرى يوكسك اعتماده متشكر اولديغنى و اوكا لايق اولمغه چاليشه‌جغنى ، توديع ايتدكلرى اماتى هرزمان و مكانده صيانت و حسن اداره ايچون قدرت وكفايتلك صوك درجه‌سنه قدر چاليشه‌جغنه اعتماد بيوره بيله‌جكلرينى » سويله‌مكه زمين حاضرلامق ايچونمى ايدى؟ كرچه، برمبعوثك منتخبلرى حقنده بويولده ادارهٔ كلام ايتمسى پك موافقدر . آنجق ، يرنده و زمانده و صميمى اولمق شرطيله! يوقسه، جمهوريت اعلانده، افكار عموميه‌نك، آنى برحادثه قارشوسنده براقيلمش اولديغى كبى مرتب بر سؤاله منتخبلرك « توديع ايتدكلرى اماتى هرزمان ومكانده صيانت و حسن اداره » ايده‌جكى حقنده تأمينات ويرمكه قالقيشمه‌نك معناسى نه‌در ؟

حالبوكه افنديلر ٢٩/٣٠ كيجه‌سى استانبولده جريان ايتمش اولان بروضعيتى ايضاح ايدرسه‌م بوتون ملت كبى استانبول اهاليسنكده حسيات حقيقيه‌سنك نه اولديغنى سهولتله آكلارسكز . جمهوريت اعلانى كيجه‌سى استانبول قوماندانى شكرى ناٸلى پاشا ، استانبول خلقنك ممثللرى طرفندن فاتح بلديه دائره‌سنده ترتيب اولنان برضيافته مدعو ايدى. پاشاء ضيافت اثناسنده آنقره‌دن برتبليغ رسمى آلدى واونى تطبيق ايتمه‌دن اول محترم استانبول خلقنك محترم ممثللرينه اوقودى . تبليغ شوايدى : توركيه بويوك ملت مجلسى جمهوريت اعلاننى تحت قراره آلدى . بونى يوزبر پاره طوپ اندااختيله اعلان ايديكز !

استانبول خلق ممثللرى بوتبشير وتبليغى بويوك مسرتلرله و آلقيشلرله قارشيلاديلر ودرحال بوتون استانبول خلقى نامنه قوماندان پاشايى وبربرلرينى تبريك ايتديلر . بناءعليه استانبولك محترم اهاليسى نامنه استانبول حسيات حقيقيه‌سنى تغيير ايدرك بيانات وتظاهراتده بولنمه‌نك نه‌قدر كستاخانه اولديغى ميدانده‌در .

رؤف بك ، « نجه ، مسئله‌ى جمهوريت كلمه‌سى اوزرندن مطالعه ايتمك دوغرو دكلدر . » سوزلريله جمهوريتدن بحث دخى ايتمك ايسته‌ميور .

رؤف بكك اجتهادى: « . . . ملتمزك رفاه واستقلالنك محفوظيتنى وعزيز وطنمزك تماميتنى تأمين ايدن شكلك ، اك موافق شكل اوله‌جغى مركزنده‌در . . »

افنديلر ؛ بو سوزلر ، ترتيب ايتدكلرى سؤالك جوابميدر؟ رؤف بكه صورولديغى يازيلان: « هانكى شكل حكومت اك موافقدر ؟ » سؤاليميدر ؟ سؤال ، ديديكم كبى اولسه‌يدى ، او زمان ، رؤف بكك بوافاده‌سى مناسب برجواب اوله‌بيليردى . فقط ، اوندن صوكره‌ده ، رؤف بكه شويله بر سؤال توجيه ايتمك لازمدى ؛ - تصور ايتديككز شكلك آدى يوقيدر ؟ شكل جمهوريت، ملتك رفاه واستقلالنى، وطنك تماميتنى تأمين ايدن اك موافق شكل دكلميدر؟ اكر اويله ايسه اوزون سوزلرى برطرفه براقه‌رق « اجتهادم اك موافق شكلك ، شكل جمهوريت اولديغى مركزنده‌در . » ديويرده مغالطه‌دن قورتوله‌لم . چونكه موضوع بحث اولان ، ملت مجلسنجه تقنين و اعلان اولنان جمهوريتدر. مقصدكز ، بواعلان اولناندن دهاموافق برشكل اولديغنى ايما واشارت ايتمك ايسه، اونى‌ده سويله‌يكز؟ اوترجيح ايتديككز شكل نه‌اوله‌بيلير ؟

رؤف بك، اجتهادنى صراحةً سويله‌مكدن اجتناب ايديور، معلوم برطاقم نظرياتدن بحث ايده‌رك،

حکومتلرك یکدیکرندن آیریلان یالکز ایکی اساس اوزرنده متحرك بولندقلرینه قائم وبوایکی اساسدن بری مطلقیت طرز ادارەسیدر ، دییور وشویله برمنطق یورودییور ؛ کویا حکمدار، حق و صلاحیتنی جنابحقدن آلیر وبومشروعیته استناد ایله اجرای احکام ایدر. بوطرز ادارەنك محذورلری اولدیغندن ماتلر اخلالایدەرك حکمدارلرك صلاحیتنی تقییدومشروط قیلمشلر.. صوكسنەلردە ملتمزدەمشروطیت مجادلاتیله ایشه باشلایەرق کندیایشنی کندی بیلەرك، کندی کورەرك، کندی قرار ویرەرك باشارمق غایەسنه دوغرو یورومش؛ اتحادوترقی، مجلس استبدادندن قورتولمق ایچون (محمدخانخامس) ه مجلسك فسخی حقنی بخش ایتدیرمش ؛ وحیدالدین ، بو حقدن استفادە ایدەرك مجلسی فسخ ایتمش ؛ معلوم فلاکتلر اولمش ، بناءًعلیه مطلقیت ادارە وسلطنت فردیه طرفداری اولمق جائز دکلمش ؛

رؤف بك ؛ « ملت ، مقدراتی کندیسندن بشقه برکیمسەیه تودیع ایتمەیی نفسنه ذلت عد ایتدی » دیدکدن صوکره ملتك ، حاکمیت ملیەیی بلا قید و شرط تطبیق ایدن بویوك ملت مجلسنی مؤسسان شکلنده انتخاب ایتدیکنی وبو شکلك بحث ایتدیکی شکللردن ایکنجیسی و قناعتنجه اك سالم و دوغرو برطرز ادارە اولدیغنی سویلیور ... بعده ، رؤف بك ؛ شومطالعاتی درمیان ایدییور :

« اسمتبدلی ، هدفوغایەیی اخلال ویا تحویلایدر ظننده دکلم. بوندن بشقه کچن برطرزحکومتك یرینه قائم اولان یکی طرزك مقبول و پایەدار اولەبیلمسی آنجق بر شرطله قابلدر . اودە ، کیدەنی آراتدیرمیەجق صورتده خلقك اکثریت قاهرەسنك آرزولرینه موافق ، سعادتلرینی مؤمن ، شرف واستقلال وطنی محفوظ بولندیردیغنی کوسترمك واثبات ایلمکلەدر. عکسی تقدیردە اسم دکیشدیرمکله ویا اوست طبقەدە شکل تبدیلی ایله حقیقی احتیاجلرك تطمین ایدلمش اولەجغنی ظن ایتمك علیالخصوص اك یقین برماضیدە کوردیکمز اك آجی تجربەلردن صوکره خطای فاحش اولور . »

افندیلر ؛ رؤف بکك فکر و اجتهادینی ایضاح و تثبیت ایدن بو سوزلر اوزرنده بر آز توقف ایتمك ایسترم ؛ رؤفبك، مقید ومشروط اولمیان وملتمجلسنیفسخ ایدەبیلن فردی سلطنت طرفداری دکلدر ، رؤف بك ، اویله بر شکل حکومتك طرفداریدرکه او شکلده ملت مجلسی مؤسسان ماهیتنده اولەرق حاکمیت ملیەیی هیچ بر قید و شرطه تابع اولمقسزین تطبیق ایدر ؛ بو شکلی واضح افادە ایدەلم؛ رؤف بك دیمك ایستیورکه جمهوریت اعلانه تقدم ایدن شکل اك موافق شکل حکومتدر ؛ فیالحقیقه ، رؤف بکك اوزون سوزلرله تصویره چالیشدیغی ٢٠ کانون ثانی ١٣٣٧ تاریخلی تشکیلات اساسیه قانوننك اوچنجی مادەسی محتوایدر ؛ او مادە شودر : « تورکیه دولتی بویوك ملت مجلسی طرفندن ادارە اولنور وحکومتی (بویوك ملت مجلسی حکومتی) عنوانینی طاشیر . »

معلومدرکه بوتشکیلات اساسیه قانوننه کوره مجلس رئیسی مجلس نامنه امضا وضعنه وهیئت وکیله مقرراتی تصدیقه صلاحیتدار و وکیللر هیئتنك ، رئیس طبیعیسی اولمقله برابر دولتك رئیسی اولدیغنه دائر بر قید و صراحت قانونیه یوقدر . بوقانونك تثبیت ایدلدیکی کونلردەکی شرائط وتلقیات عمومیه دوشونولورسه قانونك مهم واساسلی برنقطەیی مهمل براقش اولمقدەکی ضرورت کندیلکندن منفهم اولور. بواهمال ، مجلس ومجلس حکومتی موجود اولمقله برابر دولت ریاستی مقامنك ، سلطنت فردیه لغو اولندقدن صوکره مقام خلافتده متجلی اولدیغی فکر و قناعتنده بولنانلری ، جمهوریت اعلانی کوننه قدر امید ایچندە یشاتدی ؛ بناءً علیه رؤف بکك اك دوغرو اولدیغنی ادعا ایتدیکی حکومت

شكلنده ، دولت رياستنى خليفه‌نك عهده‌سنده تصور ايتديكنه شبهه يوقدر ؛ ايشته جمهوريت اعلانى اوزرينه رؤف بكى وكنديسيله هم فكر اولانلرى تلاش و هيجانه سائق اولان سبب حقيقى ، دولت رياستى مقامنى ، رئيس جمهورك اشغال ايتمش اولمسيدر. فى الحقيقه ، « رئيس جمهوردولتك رئيسيدر » ديندكدن صوكره خليفه‌يه ويريله‌جك صفت وصلاحيتى تأمين ايتمكله مشغول اولمق توجه والتفاتى لطف الهى تلقى ايلمكله ممنون اولانلرك سقوط خياله دوچار اولمقدن متأثر و محزون اولملرينى طبيعى كورمك لازمدر .

رؤف بكك ، جمهوريته علمدار اولديغنى اعتراف ايتمكله برابر جمهوريت اعلان ايدلمش اولديغى بر كونده اونك مقبول و پايدار اوله‌بيلمسى ايچون ، بر طاقم شرطلرك تحققنى اثبات ايتمك لزومندن بحث ايتمسى ، جمهوريتك ، ملتك سعادتنى مؤمن اوله‌جغنه اعتمادى اولمديغنى صراحةً كوسترميورمى ؟ !

رؤف بك ، پاپيلان ايشك ساده‌جه بر اسم دكيشديرمكدن و اوست طبقه‌ده شكل تبديلندن عبارت اولديغنى سويليه‌رك جمهوريت اعلانى كيفيتنك ، طفلانه و عجولانه بر حركت اثرى اولديغنى آكلاتمغه چاليشيركن؛ جمهوريت اداره‌سيله « حقيقى احتياجلرك تطمين ايدلمش اوله‌جغنى ظن ايتمك... خطاى فاحش اولور » ديمكله جمهوريت طرز اداره‌سنه نه‌قدر بيكانه واوندن نه‌قدر اوزاق اولديغنى اثبات ايتميورمى؟ رؤف بك صوك قناعتنى تأييد ايچون «الحقيقة» برماضيده كورديكمز اك آجى تجربه‌لرى خاطرلاتيور . افنديلر! بواخطارله افكار عموميه‌يه نه آكلاتيلمق ايستەنيور ؟! ملت نه‌دن تحذير ايدلمك آرزو ايديليور ؟! بونى آكلامق مشكل دكلدر ظن ايدرم . رؤف بك عقلنجه دولت رياستى مقامنك ، اوراده خليفه‌نك اوطورمسى تأمين ايديلنجيه قدر بشقه عنوانله بشقه برى طرفندن اشغال ايدلمه‌مسى وفقط اشغال ايدلمش اولديغنه نظراً پاپيلان ايشدن رجعتى تأمين ايچون افكار عموميه‌يى ارتجاعه تشويق ايديور . جمهوريت شكل اداره‌سنك قبولنده ، خطاى فاحش اوله‌بيله‌جكنى ادعا ايدن ذاتجه خطانك نره‌سندن دونولورسه كار عد ايدلمك طبيعيدر . رؤف بك جمهوريت شكلنك تقرر و اعلان ايدلمسى نقطه‌سنه تماس ايتديكى زمان شويولده بياناتده بولونيور : « . . . . . افكارى داغيتديلر . بالآخره شكل جمهوريتك بر كونده تقرر ايتديريله‌رك اعلانى خلقجه غير مسئول ذوات طرفندن ترتيب ايديلن بر شكلك امرواقع حالنده احداث ايدلديكى فكرى و انديشه‌سى حاصل اولدى . بو انديشه‌يك طبيعى كورولمليدر . و بوندن خلقمزك كچن تجاربدن متنبه اولديغنى و اوياُيقلق پيدا ايتديكنى آكلايه‌رق ممنون اولمليدر . بن شخصاً ممنونم . » افنديلر ؛ شكل جمهوريتى بر كونده تقنين واعلان ايدن ، رؤف بكك‌ده پك كوزل تعريف وتوصيف ايلديكى وجهله « استقلال مجاهده‌مزك يكانه تمل طاشى اولان وحاكميت مليه‌يى بلاقيد وشرط تطبيقده بويوك قدرت وقابليت كوسترديكى ، نتيجهٔ فعليه‌سيله ثابت اولان ، بويوك ملت مجلسى » ايدى. موضوع بحث ايتديكى غيرمسئول ذواتدن مقصدى مجلس افكارينى جمهوريت اعلانه اماله ايدن و مجلسه بوخصوصده تكليفاتده بولنان ايسه ، او ، بن ، ايدم و اونك بن اولديغمى ، هركسدن دها ايى رؤف بكك آكلايه‌بيله‌جكنى قبول ايتمكده خطا يوقدر . اكر بونده خطا اولورسه ، « سنه‌لردنبرى ميانه‌مزده آرقداشلق وقارداشلق حسلرندن بشقه متقابل اعتماد وبكا قارشى بويوك حرمت حسلريله متحسس اولديغنى » افاده ايدن رؤف بكك بنى هيچ طانيمامش اولديغنه حكم ايتمك لازم كلير .

§ نم تشبثات و اجراآتمی ، خلقك اندیشه‌سنی موجب اوله‌جق ماهیتده تلقی و اعلان شادمانی ایدن خلق‌نامنه عکسنی ، فضولی‌اوله‌رق ، بیان ایتمك ، خلقه بواندیشه‌لری صنعی‌اوله‌رق تلقین ایچون تشبث ایتمکدر . « خلقك کچن تجاربدن متنبه اولدیغنی و اویانیقلق پیدا ایتدیکنی آکلایه‌رق ممنون اولمیدر ، بن شخصاً ممنونم . » دیین رؤف بکه ، بووسیله‌ایله برنقطه‌یی خاطرلاتمق ممکندر. خلقده تیقظ وانتباه حسلرینی انکشاف ایتدیرمکه عمرینی حصرایتمش برآدامه قارشی بویله قونوشولمز وخلقده بوحساسیتك تجلیسنی کورمکده کندیسنك بندن زیاده اظهار ممنونیته نه حقی ونه‌ده صلاحیتی واردی. رؤف بك ، بونون‌وطنی‌دشمنلره اشغال‌ساحه‌سی یاپه‌بیله‌جك موندروس متارکه‌نامه‌سنك ، سوق‌الجیش نقطه‌سندن بحث ایدن ماده‌سنی امرواقع حالنده قبول ایتدیکی زمان ، ملتك نه‌قدر دلخون واندیشه‌ناك اولدیغنی حس ایتدیمی ؟ صولك زمانه قدر ، جمهوریت اعلاننك فرداسنده بیله ، رسمنك آلتنه « موندروس متارکه‌سنی امضالایان ، فقط لوزان معاهده‌نامه‌سیه‌ده انتقامنی آلان رؤف بك » — قلیشه‌سیله — طرفدارلرینك منتظماً پروپاغاندا ایتدکلری بو ذات ، تورك ملتنك حقیقی أملرینه ، صمیمی‌حسلرینه بزدن فضله تماس‌ایتدیکنی ، بزدن فضله اوأملروحسلرله علاقه‌دارومناسبتدار اولدیغنی ادعایه قدر ایلری وارمه‌ملیدر .

رؤف بك ، بیاناتنك‌برطرفنده دییورکه: « رجال‌مسئوله‌بوحقایقی (یعنی‌جمهوریت اعلانی اسبابنی) الك صلاحیتدار مرجع مذاکره وقرار اولان مجلس عالی واسطه‌سیله ملتی تنویر و اذهانی تطمین ایده‌جکدر ؛ افکار عمومیه‌نك بونی بیلمسی بر حق طبیعیسیدر . » افندیلر ! بو سوزلرده منطق یوقدر . اولا ، رؤف بك‌ده دییوریکه « حاکمیت ملیه‌یی بلا قید وشرط تطبیق » ایدن مجلسدر ، اوحالده هانکی رجال‌مسئوله ، ملت مجلسی بك مشروع وعالی برقرار اتخاذ وآنی‌اسباب موجبه‌سیله نشر و اعلان ایتمش اولمسندن دولایی استیضاحه چکه‌جکدر ؟ ! بر مملکتده ، بر هیئت اجتماعیه‌ده ، بر انقلاب یاپیلدیغی زمان البته اونك اسبابی واردر . آنجق او انقلابی یاپانلر ، اینانمق ایسته‌مین عنود خصملرینی اقناعه مجبورمیدر ؟ جمهوریتك البته‌طرفدارلری وعلیهدارلری‌واردی؛ طرفدارلر، نه‌ایچون و نه کبی قناعتلره و ملاحظه‌لره بناءً جمهوریت اعلان ایتدیکنی ، علیهدارلره ایضاح وقناعتلرنده واجراآتلرنده اصابت اولدیغنی اثبات ایتمك ایسته‌لرده ، اونلرك ، قصدی‌تمردلرینی ازاله ایده‌بیله‌جکی قبول اولنورمی ؟ بالطبع طرفدارلر مقتدر ایسه‌لر مفکوره‌لرینی هرهانکی بر صورتله ؛ اختلالله ، انقلابله ویا اشکال معتبره‌دن کچیره‌رك تطبیق ایدرلر ، بو ، مفکوره انقلابجیلرینك وظیفه‌سیدر . بوکا قارشی اعتراضلر ، یایغاره‌لر وارتجاعکارانه تشبثلرده ، علیهدارلرك یاپقدن کری طورمیه‌جقلری حرکتلردر . جمهوریت اداره‌مزك اعلاننده رؤف بك وامثالنك یاپدقلری کبی .

§ افندیلر ، عینی کونلرده ، استانبولده بولنان اردو مفتشلرمزده ، غزته‌لره ملاقات ویره‌رك ، مختلف‌وسیله‌لرله ترتیب اولنان‌ضیافتلرده ، نطقلر ایراد ایلیه‌رك اظهارحسیات ایدییورلردی. جمهوریتك اعلانی اوزرینه استانبولده بعض‌ذوات وبعض‌غزته‌جیلر، خلیفه‌یه‌ده ، بررول‌یاپدیرمق هوسنه دوشدیلر. خلیفه‌نك استعفا ایتدیکی ویا ایده‌جکی حقنده ، غزته‌لرده روایتلر ، تکذیبلر نشر ایدلدی .

صوکره دینیدی‌که: « خبر آلدیغمزه کوره مسئله‌بویله برروایتدن عبارت اولمدیغی کبی ، بر تکذیبه

حل ایدیله‌جك قدر بسیطده دكلدر . محقق اولان بر جهت واردركه، اوده جمهوریت اعلاننك یكیدن برخلافت مسئله‌سی اورته‌یه چیقارمش اولمسیدر . »

خلیفه ، « یازیخانه‌لری باشنده اوطوردقلری حالده (!) » وطن غزته‌سی محررینه بیاناتده بولنمشدر، دیه‌رك ، خلیفه‌نك بوتون مؤمنلر طرفندن آثار توجه كوردیكی، آسیانك اك هجرا كوشه‌لرینه واریجه‌یه قدر عالم اسلامدن بیكلرجه مكتوب وتلغراف آلدیغی وبرچوق محللردن هیئتلر كلدیكی طرزنده سوزلرله خلافت موقعنك قولای قولای صارصیلیر بر موقع اولمدیغنی آكلاتمغه چالیشدقدن صوكره ، عالم اسلامده اعتراض واقع اولمدقجه خلیفه‌نك استعفا ایدوب چكیلمیه‌جكی اعلان اولونیوردی . عینی زمانده « حكومت بر چوق داخلی مسائلی تنظیم ایتمكله مشغول اولدیغندن شمدی‌یه قدر ، وظائف خلافتی تثبیت ایله اشتغاله امكان بولامامشدر . حكومتك داخلی مسائل ایله چوق مشغول اولدیغنی عالم اسلام ده البته‌بیلیر و شمدی‌یه قدر وظائف خلافت ایله اشتغاله امكان بولنمامسنی طبیعی كورور . » جمله‌لریله ، بزی وظائف خلافتك تثبیتنه دعوت ایدركن ، شمدی‌یه قدر ، بونی یاپمدیغمزی معذور كورن عالم اسلامك ، بوندن صوكره معذور كورمیه‌جكنی‌ده بیلدیره‌رك ، نوعما ، تهدید ایدیلیوردق . برطرفدن‌ده ، عالم اسلامك بو خصوصده ، بزه تأثیر یاپمسی ایچون نظردقتی جلب ایدلمك ایسته‌نیوردی . وطن غزته‌سنك ۹ تشرین ثانی ۳۳۹ تاریخلی نسخه‌سنده اوقودیغمز بو یازیلری ، ۱۰ تشرین ثانی ۳۹ كونكی ، طنین غزته‌سنده ، خلیفه‌یه یازیلان بر آچیق مكتوب تعقیب ایتدی . لطفی فكری بكك اولان بومكتوبده ، خلیفه‌نك استعفاسنه دائرخبرلردن، ملتك نه‌قدر مؤلم‌وبدبخت‌قالمقده اولدیغنی اثبات ایچون برواپور حكایه‌سی اویدورولمشدی. واپورده اوطورانلرك، خلیفه‌نك استعفاسی خبرینه مطلع اولونجه چهره‌لرینه حزن واندیشه چوكمش.. بربرلرینی طانیمیانلر صمیمی كوروشمكه وچوق كوروشمكه باشلامشلر.. مشترك اندیشه بونلری بردقیقه‌ده دوست ایتمش ..

لطفی فكری بك « كوكل ایستیوركه بواستعفا سوزی ابدیاً كومولسون قالسین.» دییور ، چونكه « دنیا ایچون برمصیبت اولور » مش ..

لطفی فكری بك ، ملته شونی‌ده تلقین ایدیوردی : « حیرتله وتأثرله كوروللیدركه بوكون شو خزینهٔ معنویه‌یه (یعنی خلافته) تعرض ایتمك ایسته‌ینلر ، خارجدن كیمسه‌لر ، ملل اسلامیه‌دن توركی چكه‌مینلر دكلدر . بالذات ، بز ، توركلر كندی آلمزله بو خزینه‌نك آلمزدن ابدیاً چیقارلمسنی انتاج ایده‌بیله‌جك تشبثاتده بولونیورز ! »

§ افندیلر ، اجنبیلر ، خلافته تعرض ایتمیورلردی . فقط ، تورك ملتی تعرضدن قورتولمیوردی. خلافته تعرض ایدنلر ، ملل اسلامیه‌دن ، توركی چكه‌مینلر دكلدی . فقط ، چناق قلعه‌ده ، سوریه‌ده ، عراقده ، انكلیز وفرانسز بایراقلری آلتنده توركلرله اوروشان ملل اسلامیه ایدی . تورك ملتنه قولایلقله تعرض ایتمك ایچون محفوظیتی ترجیح اولنان خلافتك ، اورته‌دن قالدیرلمسنی « توركلك ایچون برانتحاردر . » دییه توصیف ایلك ، خلافتی اورته‌دن قالدیرمق ایچون ، بز ، توركلر تشبثاتده بولونیورز سوزلریله جمهوریتك هدفنی تصریح واعلان ایتمك ، شبهه‌سز تأثیرسز قالمدی .

§ لطفی فکری بکك طنینده انتشار ایدن آچیق مکتوبندهکی نقطهٔ نظر ، ایرتسی کونی طنینك باش محرری طرفندن تأیید اولندی .

١١ تشرین ثانی ٣٣٩ — ٩٢٣ تاریخلی طنینك « شمدی‌ده خلافت مسئله‌سی » عنوانلی باش مقاله‌سی اوقونجه ، جمهوریتك اعلانـنه مانع اولامیانلرك ، خلافت مقامنی ، هرچه باد آباد، طوته‌بیلمك غیرت وفعالیتنه کچدکلری آ کلاشیلیر . بومقاله‌ده ، شهزاده مکتوبلرینی نشر ایده‌رك ، افکاری ، خاندان لهنده پرورده ایتمکه چالیشان طنینك ، خاندان حقوقنه قارشی چیرکین تعرض یاپیلمش و بونی یاپانك ، فرقه‌مزك خاص‌الخاص زمره‌سندن بولنمش اولدیغی و حکومت جمهوریه‌یی ملت نظرنده خنا کوسترمك ایچون ، نه سویله‌مك لازمسه اونلر ، یازلمقدن صوکره ، خلیفه‌نك استعفاسی شایعه‌سنه تماس ایدیله‌رك « آرقه‌دن آرقه‌یه ویرلمش برقرار قارشوسنده‌یز . » دینیور و « ملت مجلسنك بوقدر قید آلتنده قالدیغنی ، خارجده ویریلن قرارلری تسجیل موقعنه ایندیرلدیکنی کورمك جداً آلیم اولیور . » سوزلرله ، مجلس‌علیمزه تشویق ایدیلیور .. جمهوریت اعلانی قبول ایدن مجلسك هیچ اولمازسه خلافتك الغاسنی ، امر واقع یاپمامسنی تأمینه چالیشیلیوردی .

طنین باش محرری ، خلافت حقنده‌کی نقطهٔ‌نظر و مطالعه‌سنی شو سطرلرله تثبیت ایدییوردی : « خلافت بزدن کیدرسه، بش اون میلیونلق تورکیا دولتنك، عالم اسلام ایچنده هیچ اهمیتی قالمیه‌جغنی، آوروپا سیاستی نظرنده‌ده، الك کوچوك وقیمتسز برحکومت موقعنه دوشه‌جکمزی آکلایه‌بیلمك ایچون بویوك بر درایته لزوم یوقدر . ملتپرورلك بومیدر ؟ حقیقی ملیت حسنی قلبنده دویان هرتورك مقام خلافته درت أل ایله صاریلمق مجبوریتنده‌در . »

افندیلر ، خلافت حقنده‌کی مطالعاتمی ، بوندن اول ، ایضاح ایتدیکم ایچون ، بو سوزلری ، بوراده ، تحلیله لزوم کورمیورم . آنجق ، مقام خلافته درت أل ایله صاریلمق مجبوریتنده بولنان برشکل اداره‌نك، برشکل جمهوریت اوله‌میه‌جغنی آکلایه‌بیلمك ایچون‌ده، بویوك بردرایته لزوم‌اولمدیغنی سویلمکله اکتفا ایده‌جکم .

طنینك باشلادیغمز باش مقاله‌سنك داها برایکی نقطه‌سنه نظر دقتی جلب ایده‌جکم .

خاندان عثمانیده قبول‌ایدلمش وبناءً‌علیه والی‌الابد تورکیه‌ده قالمسی‌تحت تأمینه کیرمش خلافتی آلدن آلچیرمق تهلکه‌سنی ایجاد ایتمك ، عقل وحمیت ایله ، حس ملیت‌ایله ذره قدر قابل تألیف دکلمش(!..)

طنین باش محرری ، کندیسنك جمهوریتچی اولدیغنی اعلان ایتمشدی . فقط اوبله بر جمهوریتچی‌یی‌که جمهوریت اداره‌نك باشنده خلیفه اوله‌رق عثمانلی خاندانی بولنه‌جقدر . یوقسه ، یاپیلان حرکت عقل وحمیت ایله ، حس ملیت ایله ذره قدر قابل تألیف اولمازمش .. خلافتی ، الـمزدن کیتمسنه ذره قدرامکان قالمیه‌جق‌صورتده محافظه‌یه مأمور ایمشز .. وجودی میدانه‌چیقان ترتیبات عقیم قالسین‌ایمش..

افندیلر ، بو یازیلرك معناسی وبومطالعه‌لردن مقصد نه اولدیغی بوکون سهولتله آکلاشیلمقده‌در . یارین ، دها بارز برصورتده آکلاشیله‌جقدر . انسال آتیه‌نك ، تورکیه‌ده جمهوریتك اعلانی کونی ، اوکا الك بی‌رحمانه برصورتده هجوم ایدنلرك باشنده ، جمهوریتچی‌یم ادعاسنده بولنانلرك اخذموقع‌ایتدیکنی کوره‌رك متحیر قاله‌جغنی اصلا فرض ایتمیکز ! بالعکس ، تورکیه‌نك منور و جمهوریتپرور اولادی ،

بویله جمهوریتی کچینمش اولانلرك حقیقی ذهنیتلرینی تحلیل و تثبیتده هیچ‌ده تردده دوشمیه‌جکلردر .

اونلر ، سهولتله آکلایه‌جقلردرکه چورومش بر خاندانك ، خلیفه عنوانیله باشنك اوستندن ذره قدر اوزاقلاشمسنه امکان قالمیه‌جق صورتده محافظه‌سنی مجبوری قیلان بر شکل دولتده ، جمهوریت اماره اعلان اولنسه بیله ، اونی یشاتمق قابل دکلدر .

افندیلر ، او کونلرك نشریاتی میاننده ، دها ایکی نقطه واردی . بری بم خسته اولدیغم مسئله‌سی .. دیکری‌ده مرحوم انور پاشانك ، تورکستانده خدماتی و برحیات اولدیغی . انور پاشا ، مملکت خارجنده قالدیغی زمان ، اتحاد اسلام ایچون چالیشیورمش و (داماد خلافتپناهی) عنوانی قوللانیرمش .. حتی تورکستانده قازدیردیغی بر مهرك بر طرفنه بو عنوانی‌ده حك ایتدیرمش ایدی .

بو ایکی نقطه‌دن‌ده مبادیاً بحث ایتمك البته مقصدسز دکلدی .

افندیلر ، اشارت ایتدیکم بو مطبوعات نشریاتی و بر طاقم ذواتك وضع و طوری خلاصه اوله‌رق شو یولده افاده اولنه‌بیلیر : « اساس اولان حاکمیت ملیه‌در . حاکمیت ملیه جمهوریتك تکاملیدر . تورك ملتی حاکمیت ملیه‌یی ادراك ایتدی ، جمهوریتك اعلانه لزوم یوقدر ؛ خطادر . تورکیه‌ده اك سالم شکل ، حاکمیت ملیه اساسنی محافظه ایتمکله برابر ، ادارهٔ جمهوریه اعلان ایتمیوب ، ریاست دولتده خلیفه عنواننده عثمانلی خاندانندن برینی بولندیران مشروطی برشکلدر . ناصل که انکلتره‌ده ، حاکمیت ملیه موجود اولمقله برابر دولت ریاستنده بر قرال واردر واو قرال عینی زمانده هندستان ایمپراطوریدر . »

افندیلر ، بویله بر پرنسیب اوزرنده برلشمش اولان ذوات کندیلرینی ، سوزلریله ، وضعیتلریله ، یازیلریله کوسترمش کبی ایدی . بوزمره‌نك باشنه رؤف بکك انتخاب ایدلدیکنه حکم اولنه‌بیلیردی . عناصر ومسالك مختلفه‌دن مرکب زمره ، رؤف بکی مقصدلرینك افاده‌سنه و مدافعه‌سنه اك موافق بر شخصیت تلقی ایتمشلردی . اوندن بویوك امیدلره انتظار ایدیله‌بیله‌جکی ذهابنه دوشمشلردی . اوندن صوکره‌درکه رؤف بکك آنقره‌یه حرکتی واقع اولدی . وطن غزته‌سنك روایتنه کوره ، برجم غفیر ، رؤف بکی آنقره‌یه تشییع ایچون طوپلانمشدی . کاظم قره بکر پاشا ، رأفت پاشا ، علی فؤاد پاشا ، عدنان بك بوجم غفیرك باشنده کوستریلیوردی . وطن غزته‌سی بو تشییعدن بحث ایدرکن ، رؤف بکك آنقره‌ده ، مجلسده تعقیب ایده‌جکی مسلك سیاستی‌ده ملته اعلان ایدیبوردی . رؤف بکك مجلسده‌کی فعالیتنك منفی وشخصی اولمیه‌جغی ، رؤف بکك فعالیتنك ، مملکتك ایلکنی و صلاحنی وقانونلرك حاکمیتنی تأمینه معطوف برسمی اوله‌جغی .. رؤف بکك بویوك ملت مجلسنده ، بر صلاح وانتظام عنصری تشکیل وخیرلی پرنسیپلری مدافعه ایلیه‌جکی تصریح ایدیلیوردی .

§ وطن غزته‌سی صاحبنك ، بو ایضاحات و تأمیناتی کندیلکندن ویرمکه صلاحیتدار اولدیغی البته قبول ایدیله‌مزدی . حالبوکه ، رؤف بك ، فرقه‌مز نامنه مبعوث اولمشدی . فرقه‌مزك پروغرامنی تعقیب ایده‌جکدی . فرقه‌دن ، چیقمقسزین ، مستقل بر سیاست تعقیب ایتمه‌سی ایجاب ایدردی . رؤف بك ، هنوز فرقه‌دن آیرلدیغنی اعلان ایتمه‌مشدی . بو فکرده اولمدیغنی ، بالآخره فرقه‌دن آیرلمامقده کوستردیکی اصرار ایله‌ده تأیید ایتمشدی . بناءً علیه ، هم فرقه‌ده قالمق و هم‌ده فرقه حیثیتلینی اخلال دیمك اولان ، کندینه مخصوص ، برسیاستی مستقلاً تطبیق ایتمك قابل ایضاح دکلدی .

افندیلر ؛ بو یولده حرکتله ، واریلق ایسته‌نیلن نتیجه‌یی کشف ایتمك کچ و کوچ اولمدی ؛ آرزو ایدرسه‌کز بو نقطه‌نك توضیحنه مدار اوله‌جق ، بعض بیاناتده بولنه‌یم .

§ رؤف بك ، آنقره‌یه کلدکدن صوکره ، فرقه اعضاسیله ، یاقیندن و آرقداشجه تماسلره کیردی ؛ فقط ، بوتون تماس وحسبحاللرندن برهدف تعقیب ایتدیکی استدلال اولونیوردی .

رؤف بك ؛ (جمهوریت اعلاننده استعجال ایدلمشدر . بو استعجاله سببیت ویرنلر غیر مسئول ذواتدر . بو طرز حرکتك ایچ یوزینی آکلامق لازمدر . مجلس ، حاکمیت ملیه‌یی بحق محافظه ایده‌بیلملیدر . مجهول مقصدلرله سوق واداره اولنمغه سس چیقارلمزسه نره‌یه واریله‌جغی بیلنه‌مز . جمهوریتك اعلانی ضروری قیلان سبب نه ایمش ؟ ! جمهوریتك فی‌الحقیقه ، بزم ایچون نافع و لازم اولدیغی اثبات اولنملیدر .) طرزنده بر طاقم پروپاغاندالرله ، آرقداشلری ، فرقه‌یی ، علیهمزده تشویق و تحریکه قویولدی .

رؤف بك ، استانبولده‌کی بیاناتنك صوکنده ، دیمشدی ، که « بو استعجالك بر سبب معقول ومشروعی بولندیغنی ، مجلس وحکومت ، ملته ابراز واثبات ایتملیدر وایده‌جکدر . »

§ اوحالده بك کوزل آکلاشیلیوردی ، که رؤف بکك کیجه‌لی ، کوندوزلی دوام ایتدیکی تماس و حسبحاللردن مقصدی ، فرقه و مجلس اعضاسنی ، بو نقطهٔ نظریته اماله ایلمکدی . بوکا موفق اولدقدن صوکره ، جمهوریت اعلانی مسئله‌سنی ، تکرار ، مجلسده موضوع بحث ایتدیرمك ایستیوردی ، بو تکلیه استهداف ایتدیکی فائده ، مجلس وحکومتی ، مستعجلاً جمهوریتك اعلاننده معقول ومشروع برسبب اولوب اولمادیغنی اثباته مجبور ایتمکدی . کندی عقلنجه وطرفدارلرینك تلقیسنجه ، معقول ومشروع برسبب ابراز واثبات ایتمك کوچدی . معقول ومشروع برسببه مستند اولامیان جمهوریتك اعلاننده استعجال وخطا اولدیغی ثابت اوله‌جق وکویا ، خطا تصحیح اولنه‌جق !

افندیلر ؛ رؤف بکك ، فعالیتنك هدفنی ومقصدینك ماهیتنی آکلامق ایچون ، برهفته‌لق برمدت کافی کلدی . بالطبع ، کیمك طرفندن اولورسه اولسون ، جمهوریتجیلر ، بوطرزده برفعالیته دها فضله مساعده ایده‌مزلردی . رؤف بکك وضع صحنه ایتمك ایستدیکی اویونی کشف ایدنلر ؛ برفرقه اجتماعنده ، رؤف بکی ، امتحانه چکمکه قرار ویردیلر . بو اجتماعی خاطرلارسکز . بو اجتماعده جریان ایدن مذاکراتده ، عیناً انتشار ایلمشدی . اوده مطالعه بیورولمشدر . بن ، بوراده ، او اجتماعك تفصیلاتنه کیریشه‌جك دکلم . یالکز ، او وضعیتك ، اقتران ایتدیکی نتیجه‌یی حقیقی معنا و مدلولنده افاده‌یه مدار اوله‌جق بعض تحلیللر یاپمغی ، افکار عمومیه‌نك تنوری ایچون لزوملی وفائده‌لی کوریوردم .

اولا ، شونی ، آچیقجه عرض ایتملی‌یم ، که رؤف بك ، تعرض ایچون هنوز حاضرلغنی اکمال ایله مشغول ایکن ، تعرضه معروض قالمشدر . کرچه ، بعض غزته‌لرله منفی نشریات ، خلیفه‌یه وبرشهزاده‌یه آتیلدیریلان وضعیتلر ، رؤف ، عدنان بکلرك وبعض قوماندانلرك خلیفه‌یی زیارتلری ، خلیفه وشهزاده حقنده سوز سویله‌ینلره ، یازی یازانلره بعض طرفلردن یاپدیریلان محقرانه هجوملر ، مملکتده ترددلر ، افکارده تشوشلر اویاندیرمقدن خالی قالمامشدی . فقط ، مجلسده تعرضه کچمك ایچون ، بوکافی کورولمه‌مش ، آنقره‌ده مجلس اعضاسی اوزرنده‌ده ، چالیشمق لزوملی کورولمش اولدیغی آکلاشیلیوردی . ایشته ، بوصوك استحضارات یاپیلیرکن ، رؤف بکه ، حرکتده تقدم ایدلمشدر .

§ فرقه غروپی ریاستنده بر تقریر ویریلدی. فرقه غروپی رئیسی عصمت پاشا ایدی . بو تقریرده « رؤف بکك استانبول غزته‌لرنده‌کی جمهوریتك اعلاننه اعتراض یوللو بیاناتنك جمهوریتی دوچار ضعف ایتدیکی و بو بیانات صاحبنك اطرافنده بر مخالف فرقه تشکل ایتدیکی قناعتنك موجود اولدیغی » درمیان ایدیله‌رك ، کیفیتك فرقه غروپنك مذاکره‌سنه عرضی تکلیف اولنمشدی .

فرقه‌نك اجتماع ایتدیکی ٢٢ تشرین ثانی ٣٣٩ کونی ، بنده اجتماعدن اول ، اجتماع صالوننه متصل اوطه‌ده بولونیوردم . رؤف بك یانمه کلدی . بندن ، مذاکره‌یه قاریشمه‌مقلغمی رجا ایتدی . چونکه بکا خطاباً سوز سویلیه‌میه‌جکنی بیان ایلدی .

قطعیاً ، مذاکره‌یه مداخله ایتمیه‌جکمی و هیچ بر سوز سویله‌مك نیتنده اولمدیغمی و فقط ، فرقه رئیسی صفتیله مذاکره‌نك صورت جریانی کورمك اوزره ، مذاکره صالوننه کیره‌جکمی بیلدیردم . مذاکره صالوننده دخی حاضر بولنمه‌مقلغمی رجا ایتدی . بونی قبول ایتمدم .

رؤف بکك ، بنم مداخله و حضورمی ، بر طرف ایتمکده حقیقی مقصدی نه ایدی ؟ حضورمده ویا بنم مخاطبم اوله‌رق ، بیانات و مدعیاتده بولنمسنه مانع اولان جداً ، بکا اولان حرمتی می ایدی ؟ بوکا اینانمق جائز اولاماز . بنم آکلادیغمه کوره ، رؤف بك ، مخاطب و مخاصم اوله‌رق ، عصمت پاشایی آلمق ایستیوردی . بنم حضورم اولمدیغی تقدیرده فرقه اعضاسی میانندن کندیسنه طرفدار چیقه‌بیله‌جکی ذهابنده بولونیوردی .

فرقه غروپی ، عصمت پاشانك ریاستنده اجتماع ایتدی . عصمت پاشا ، ریاست مقامندن ، موضوع مذاکره‌یی ایضاح و اهمیتنی اشارت ایتدکدن صوکره « بو کونکی اجتماعده ، بنم ده کرسیده سوز آلمه‌م ایجاب ایده‌بیلیر . » دییه‌رك ریاستی بشقه‌سنه ترك ایتدی .

تقریر صاحبنك ایضاحاتندن صوکره ، سوز آلان رؤف بك اوزون بیاناتده بولندی .

رؤف بك ، استانبولده‌کی بیاناتی مناسبتیله بر سوء تفهم حاصل اولدیغنی و بونی حل ایتمك ایچون آرقداشلرله حسبحالرده بولندیغنی سویلدکدن صوکره « بزم اگر تنقید ایتمك ایستدیکمز بر نقطه وارسه اوده اثردر . » دیدی .

« چوق خالص نیتله باشلانوب اوغرنده جانلر فدا ایدلمش ، چوق قوتلی پرنسیپلرك ، تطبیقاتنده یاپیلان خطالر یوزندن ، سقطلاندیغنیده ، ظن ایدرم ، هیچ بر جف القلم رد ایده‌میز . » مطالعه‌سنیده عیناً آلیورم .

شمدی ، بو ایکی جمله اوزرنده ، بر آن دورالم ، رؤف بکك تنقید ایتمك ایستدیکی اثر ، هانکی اثردر ؟ جمهوریتمی ؟ یوقسه ، جمهوریتك طرز اعلانیمی ؟

اثر اولان جمهوریتدر ! طرز اعلان شویله ویا بویله اوله‌بیلیر .

رؤف بکك ، « قوتلی پرنسیپ » دیدیکی جمهوریت پرنسیبیمیدر ، تطبیقاتنده یاپیلان خطا یوزندن سقطلانمسندن قورقدیغی جمهوریتمیدر ؟

افندیلر ؛ موضوع بحث اولان جمهوریتك کندیسی و اونك مملکتده اعلانیدر .

جمهوريت ادارهنك تطبيقات صفحاتنك خطالى اولديغنى ادعا ايدهجك قدر هنوز زمان كچمهمشدى .
رؤف بكك تلاشى جمهوريت اعلاننك فرداسنده باشلايور وايكى اوچ كون كچمهدن بياناتده بولونيور.

رؤف بك، بياناتنك دلالت ايتديكى معنا وفكرلرى برر صورتله تأويل وتفسير ايدرك ديدى، كه : « دوينغولرم ، جمهوريت ادارهدن بشقه هيچ بر ادارهنك طرفدارى اولمديغم مركزندهدر . » رؤف بكك ، بواعترافى اعضانك موجب ممنونيتى اولدى و (براوو سسلرى) ايله قارشيلاندى .

رؤف بك ، « عزيز دوينغولرم » ، « قدسى دوينغولرم » ديه سويلديكى بو سوزلرنده ، صميمى وجدىميدى ؟! بن ، بلاتردد ، خير ، ديبورم ، افنديلر . چونكه ، آنقرهدن مفارقتنده ، كنديسنه جمهوريتدن بحث ايدن كاظم پاشايه (مجلس رئيسى) : « بوكا مانع اولهبيليرسهك مملكته بويوك خدمت ايتمش اولورسك ! » ديهنك رؤف بك اولديغنى بيليورم .

رؤف بك ؛ جمهوريتى ترتيب و اعلان ايدن غيرمسئوللردن ؛ برطاقم مشاور و متخصصلرى قصد ايتديكنىده سويليهرك بوندهده ، سوءتفهم اولديغنى آكلاتمق ايستدى و « بويله اولنجه بنم قوللانديغم افادهدن شو ويا بوذات غيرمسئولدر ؛ آكلاشيلمسين ، بونى بندن بكلهمك خطا اولور . » ديدى .

رؤف بك ، بوتأويل ايلهده كوستريبوردىكه بوكونكى ، فرقهاجتماعنده ، فرقهنك سوءنظرينى جلب ايتمكسزين، متصدلرينى، سويلكى تأمين ايچون ايجاب ايدن نقطهلرده رجعت وتأويل طريقنى طوتمشدى.
فىالحقيقه ، اصل نقطهٔ نظرندن واز كچمش دكلدى . مثلا شوسوزلره دقت بيوريكز : « توركيا حكومتنك شكلى نهدر ؟ ديه واقع اولان سوأللره قارشى درخاطر بيوريايركه ، بيوك رئيسمز ، بوكرسيدن مثبت برجواب اولهرق اعلان بيورديلر ، كه، توركيا بويوك ملت مجلسى حكومتى شكليدر. هانكى ادارهيه بكزيبور ديديلر . بزه بكزبيور . چونكه بز ، بزه بكزهرز . بزه مخصوص ادارهدر. بويورديلر . بو ، بنم وجدانمى تطمين ايدن الك بويوكسك برافاده ايدى وبوكا اعتراض ايتمك چوق مشكلدر وظن ايتمكه انصاف ايله اعتراض ايدهجك خارجده و داخلده آدم بولونسون . بوتطمينكار و بويوك سوزلردن صوكره ، بونك بويله ؛ قابينه بحرانى يوزندن اداره ايديلهمز برشكل اولهرق كوستريلوبده اسم فرقى قدر اولان جمهوريت كلهسنك قونمسنى ، اسكيسنه بوقدر اعتماد ايتديكمز و خلقك اعتماد ايتديكى برشكلك سقط اولديغى بر بحران زماننده آكلاشيلدى وبريكى اداره كلدى. « بوحس ايله متحسس اولانلرك مرتجع اولدقلرينى ظن ايتميهجككزدن امين اولهرق سويليورم ، عجبا بوده ناقص كورولورده بونى اكمال ايدهجك برشكل وارميدر ؟ ديهنلر تردد وانديشه ايتديلر . »

« . . . براهالى كه جمهوريته طرفداردر، بر اهالى كه حاكميتمليه بلاقيد وشرط ملتده اولدقجه جمهوريتدن بشقه برشى يوقدر ، بونى ايستيور ، ايستيور آما تطبيق ايدهميزده ديكر برشكل صورتنده قاليرز ، ديه تأثر وانديشه دويارسه .... مأيوسمى اولمق لازمدر ، ممنونمى اولمق لازمدر . »

§ افنديلر ؛ سلطنت دورندن ، جمهوريت دورينه كچهبيلمك ايچون ، جملهنك معلومى اولديغى وجهله ، برانتقال دورهسى يشادق . بودورده ، ايكى فكر واجتهاد ، بربريله متماديا مجادله ايتدى . اوفكرلردن برى ، سلطنت دورينك ادامهسى ايدى . بوفكرك طرفدارلرى صريح ايدى . ديكرفكر، سلطنت ادارهسنه ختام ويرهرك ادارهٔ جمهوريه تأسيس ايلمكدى . بوبزم فكرمزدى . بزفكرمزى ، صريح سويلهمكده محذور كوريبوردق . آنجق نقطهٔ نظرمزك قابليت تطبيقيهسنى محفوظ بولنديروب

زمانك مناسبنده تطبيق ايده‌بيلمك ايچون ، سلطنت طرفدارلرينك فكرلريني تطبيق ساحه‌سندن اوزاقلاشديرمق مجبوريتنده ايدك . يكي قانونلر ياپيلدقجه ، بالخاصه تشكيلات اساسيه قانوني ياپيليركن ، سلطنت طرفدارلري ، پادشاه وخليفه‌نك حقوق وصلاحيتنك تصريحنده اصرار ايدرلردي . بز ، بونك زماني كلديكني ويا لزوم اولمديغني بيان ايدرك اوجهتي مسكوت براقمقده فائده كوريوردق .

اداره‌ٔ دولتي ، جمهوريتدن بحث ايتمكسزين ، حاكميت مليه اساساتي دائره‌سنده ، هرآن جمهوريته دوغرو يوروين شكلده تمركز ايتديرمكه چاليشيوردق .

§ بويوك ملت مجلسندن دها بويوك مقام اولمديغني تلقينده اصرار ايده‌رك سلطنت وخلافت مقاملري اولمقسزين ، دولتي اداره ايتمك ممكن اولديغني اثبات ايتمك لزوملي ايدي .

دولت رئيسلكندن بحث ايتمكسزين ، اونك وظيفه‌سني فعلاً مجلس رئيسنه كورديريوردق .

فعلياتده ، مجلسك رئيسي ، رئيس ثاني ايدي . حكومت واردي . فقط « بويوك ملت مجلسي حكومتي » عنوانني طاشيردي . قابينه سيستمنه كچمكدن اجتناب ايديوردق ؛ چونكه درعقب سلطنتجيلر ، پادشاهلك استعمال صلاحيتي لزومني اورته‌يه آتاجقلردي .

ايشته ، انتقال دوره‌سنك ، بومجادله صفحه‌لرنده ، بزم ، قبول ايتديرمك مجبوريتنده بولنديغمز ، متوسط شكلي ، بويوك ملت مجلسي حكومتي سيستمني ، حقلي اوله‌رق ناتمام بولان ، مشروطيت شكلنك صراحةً افاده‌سني تأمينه چاليشان مخاصملرمز ، بزه اعتراض ايديورلر ، ديورلردي ، كه بوياپمق ايستديككز شكل حكومت نه‌يه ، هانكي اداره‌يه بكزر ؟ مقصد وهدفڭزي سويلتمك ايچون توجيه اولنان بو نوع سؤاللره ، بزده ، زمانك ايجابنه كوره جوابلر ويره‌رك سلطنتجيلري اسكات ايتمك ضرورتنده ايدك .

رؤف بك ، بوقبيلدن ويرديكمز برجوابي ، وجداني تطمين ايدن غير قابل رد واعتراض ماهيتده بولنديغني سويليور وبوتون اجتهاد وادعاسني بو افاده‌مه استناد ايتديريور .

« بوتطمينكار وبويوك سوزلردن صوكره » ، بويوك ملت مجلسي حكومتي شكلنك سقط اوله‌جغني قبول ايتمك ايسته‌ميور ، بوسقط ايسه ، بوسقط شكلي ، وقتيله بزه قبول ايتديرنلرك بودفعه قبول ايتديردكلري جمهوريت شكلنك‌ده ، بركون ناقص كوريلوب ، بشقه برشكلي اورته‌يه آتملرندن انديشه ايدلمك لازم كله‌جكي طرزنده ، برمنطق يورودييور . بومنطقك نه قدر چوروك برسفسطه‌دن عبارت اولديغي ميدانده‌در . « قدسي دويغولري ، جمهوريت اداره‌دن بشقه هيچ براداره‌نك طرفداري اولمديغي مركزنده‌اولان برذات ، انتقال دوره‌سنك ضرورياتندن اولديغي پك اعلا بيلديكي بويوك ملت مجلسي حكومتي شكلنه صاپلانوب قاله‌رق ، جمهوريت شكلنك‌ده ناقص كوروله‌جكي وبشقه برشكل آراشديريله‌جغي انديشه‌سنه دوشمسنه محل وارميدر ؟ رؤف بكك ، بوراده ، جمهوريتدن صوكره ، بشقه شكل ديه افاده ايتمك ايستديكنك معناسي واردر . رؤف بك ديمك ايستيور ، كه جمهوريتي اعلان ايدنلر ، بوصورتله عثمانلي خاندانني سلطنتدن اوزاقلاشديردقدن صوكره ، عجبا ، جمهوريتدن تكرار سلطنت دورينه كچه‌رك ، سلطنت مقامني اشغال ايتميه‌جكلرمي ؟ بونك تاريخده امثالي يوقمي ؟ ديه‌نلر تردد و انديشه ايتديلر .

رؤف بك ، عيناً آلديغمز سوزلرينك صوكنده ، اهالينك جمهوريتي ايستديكني قيد ايدركن ،

« ایستیورآما تطبیق ایده‌میزده . . . » طرزنده‌کی غریب افاده‌سیله ، بنم اشارت ایتدیکم نقطه‌یی پك اعلا توضیح ایتمکده‌در .

افندیلر ، رؤف بکله مخاطبه‌ده بولنان و شایان استفاده مطالعات درمیان ایدن خطیبلر چوقدی . بو میانده ، عصمت پاشاده اوزون و قیمتلی بیاناتده بولندی . عصمت پاشانك ، هرزمان مطالعه‌سی استفاده‌لی اولان بعض سوزلرینی‌ده نقل ایده‌جکم .

عصمت پاشا ، « اساسلی برشکل دولت موضوع بحث اولدیغی وقت مطالعات وحسیات کندی آره‌مزده قالماز . مشاهده ایدن بوتون بر دنیا واردر . » دیدکدن ، بر آز صوکره ، « جمهوریت اعلانی ، برملتك مقدس برایده‌آلی ، برآتشی ، بر مفکوره‌سی کبی اورته‌لغه صالدیریر . جمهوریت اعلان اولندیغی زمان ، او ملتك بوتون حرارتنی کوسترن هردرلو تظاهرات میدانه چیقار . اگر برمملکتده جمهوریتك اعلان اولندیغی کونلرك اوچنجیسنده ، بشنجیسنده حقوقی الغا ایدلمش شهزاده میدانه چیقار ، وضعیت آلیرسه . . . دنیا ، متفکرین عالم بو جمهوریتك قوتندن شبهه ایدر . » سوزلریله ، باشلایه‌رق جمهوریتك اعلانی اوزرینه ، استانبولده آلنان وضعیتك ضررینی ایضاح ایتدی .

عصمت پاشا ، رؤف بکك بیاناتنی تحلیل صره‌سنده « حاکمیت ملیه اساسدر دیمکله اظهارتردد، اظهار اندیشه ایتدکلرینی کلمه‌لرك لساندن و معناسندن اخراج ایده‌میز . » مطالعه‌سنده بولندی . اوندن صوکره ، عصمت پاشا ، رؤف بکه خطاباً ، « رؤف بك ! سیاست یاپیورز . خطالری بربر اخطار ایتملی‌یز . حتی بسیط بر تشبث اقتصادی صاحبی کوردیکزمی‌که باشلادیغی سرمایه‌سنی تهلکه‌یه قویدیغی قناعتنده‌در وموفق اوله‌مییه‌جغنی دییه سرمایه‌سنی تهلکه‌یه آتمشدر . بر ایشه باشلایان آدم ، دائما نهایتنك سلامت اوله‌جغنی تأمین ایدر ، باشلار . بالخصوص بویله انقلاب زمانلرنده رجال حکومت، بر رجل سیاسی هرهانکی برشبهه کوستره‌مز . خطادر . خطا ایتدیکز رؤف بك افندی ! » دیدی . بوندن صوکره ، عصمت پاشا ، رؤف بکك « اوسط طبقه‌ده شکل دکیشدیره‌رك منافع دولتی تأمین ، عمومی احتیاجی تطمین ایتمکی دوشونمك خطای فاحشدر » طرزنده‌کی سوزلرینه جواب ویریرکن « خطای فاحش اولان ، بو قدر حساس کونلرده برنقطه اوزرنده تمرکز ایتمسی لازم اولان قوای معنویه‌یی ، قوای انقلابیه‌یی شو نقطه‌ده ویا بونقطه‌ده تردده سوق ایتمکدر . بیله‌رك ویا بیلمییه‌رك ، ایسته‌یه‌رك ویا ایسته‌مییه‌رك ، خطای فاحش اودر . » دیدی .

عصمت پاشا ، رؤف بکدن شونی‌ده صوردی : « . . . ریاست دولت مسئله‌سنی حل ایتمك ایستیوردیکز . ناصل حل ایده‌جکدیکز . قاچ احتمال واردی ؟ »

عصمت پاشا ، استعجال ادعاسنه قارشی ویردیکی جوابده « آرقداشلر — دیدی — طبیعی عد اولنان بر نتیجه‌ده استعجال موضوع بحث اولماز ، خطا تلقیسی مجاز اولان نقطه‌لرده استعجال موضوع بحث اولور . »

« جمهوریت مستعجلاً اعلان ایدلدی دیمکله اوکون اعلان ایدلمیوبده آلتی آی صوکره‌یه قالسه‌یدی بلکه بشقه برشکل حاصل اولوردی معناسنه یول آچیلیور وآنجق بومعنا ایله استعجال ایدلمشدر . »

رؤف بك ، بیاناتنده ، بزم جمهوریت اعلانده‌کی حرکتمزی ، سابق مرکز عمومی ایشلری کبی کوسترمك ایستدی .

عصمت پاشا ، بو نقطه‌یه جواب ویریرکن ، دیدی ، که : « مرکز عمومی حیاتی ، بو مملکتده یشامش وسنه‌لرجه مدافعه ایتمش مثللر وغزته‌لر ، ده ، کندی نقطهٔ نظرینی مدافعه ایدییورلر . رؤف بکك نقطهٔ نظرینی ، الارنده سلاح اوله‌رق قوللانیورلر . بو ، بدبختلقدر ! »

رؤف بك ، مؤخر بیاناتنده بوسوزلره شویولده جواب ویردی : « مرکز عمومی افاده‌سیله ایمالریمی ، طنین سلاح کبی قوللانمشدر ، والله افندیلر ، طنین قوللانمش ، طنین قوللانمش ، توحید افکار قوللانمش ، بن بیلمیورم . »

عصمت پاشا ، رؤف بك ورفقاسنك خلیفه‌یی زیارتلری نقطه‌سنه تماسده شو مطالعاتده بولندی :

« خلیفه‌یی زیارت مسئله‌سی ، خلیفه مسئله‌سیدر . »

« دولت آدمی اوله‌رق ، هیچ بر زمان خاطرمزدن چیقاره‌مزکه خلافت اردولری بو مملکتی باشدن باشه خرابه‌یه چویرمشلردر . خلافت اردولری وجوده کتیرمك احتمالنی دائما نظردن دور طوتمیه‌جغز .... تورك ملتی الك ألیم اضطرابلرینی خلیفه اردوسندن چکمشدر . بردها چکمیه‌جکدر . »

« برخلافت فتواسنك ، حرب عمومی بادره‌سنه ، بزی آتدیغنی هیچ بر وقت اونوتمیه‌جغز . برخلافت فتواسنك ، ملت آیاغه قالقمق ایستدیکی زمان ، اوکا دشمنلردن دها اشنع بر صورتده هجوم ایتدیکنی اونوتمیه‌جغز . »

« تاریخك هرهانکی بر دورنده ، برخلیفه ، ذهنندن بو مملکتك مقدراتنه قاریشمق آرزوسنی کچیریرسه اوقفاسنی هرحال قوپاره‌جغز ! »

عصمت پاشا ، براوو سسلری وآلقیشلرله قارشیلانان بو سوزلرینه ، شونلری‌ده علاوه ایتدی :

« هرهانکی برخلیفه ، عنعنةً ، فکراً وشکلاً ، اصولاً ، ضمناً وصراحةً ، تورکیه مقدراتنده علاقه دارمش کبی وضعیت آلمق ایسترسه ، تورکیه رجالنی تلطیف ایدرمش ، التفات ایدرمش کبی برذهنیت ایله دوشونورسه ، بونلری مملکتك حیاتیله وموجودیتیله ضد تام عد ایده‌جکز ، حرکتلرینی خیانت وطنیه عد ایده‌جکز . »

عصمت پاشا ، بیاناتنك صوکنده ، شو مسئله‌یی موضوع بحث ایتدی : « رؤف بك ، بیاناتلرنده ، بزم ضد تام اوله‌رق کوردیکمز نقطه‌لری کری آله‌رق بو فرقه ایچنده یورومك قرارنده‌میدرلر ؟ یوقسه ، بیانات سیاسیه‌لرنده ، بزمله ضد تام اولان نقاطی محافظه ایدرك فرقه‌مزك خارجنده ومجلسده ، بزمله قارشی قارشی‌یه چالیشمق قراریمی ویره‌جکلر ؟ قرار کندیلرینه عائددر . »

رؤف بك ، تکرار ، اوزون اوزادی‌یه ، کندینی مدافعه وفرقه یاپمیه‌جغنی ، فرقه‌دن چیقمیه‌جغنی ، بیان ایتدکدن صوکره ، هیئت عمومیه‌نك رقت وعلوجنابنی تحریك ایده‌جك محویتکارانه سوزلریله بیاناتنه ختام ویره‌رك ، مذاکره صالونی ترك ایتدی .

خطیبلر ، مخاطبسز قالدیلر . رؤف بك ، خطا ایتدیکنی اعتراف وجمهوریتچی اولدیغنی افاده ایتمش اولدیغی جهتله مذاکره کافی عد ایدلدی وغزته‌لرده بشقه‌لرینك ذهنلرینه ایراث ایدلمش شبهه‌لری ازاله ایده‌جك تبلیغات یاپلق وآیریجه مذاکره‌نك ضبطی‌ده طبع ونشر ایدلمك قراریله اکتفا اولندی .

§ شمدی افندیلر ؛ بوقرار ، نه‌یی افاده ایدر ؟

رؤف بكك مغلق وایكی معنالی بیاناتی، فی‌الحقیقه، اونك جمهوریتجی اولدیغی حقنده فرقه‌یی تطمین ایتدیمی ؟ رؤف بكك فرقه داخلنده ، بزمله عینی حس واجتهاد صاحبی اوله‌رق چالیشه‌بیله‌جكی قناعتی تحصل ایتدیمی ؟

فرقه‌نك ، بوقراری ، مذاكره‌نك حقیقی نتیجه‌سنك استلزام ایلدیكی قرارمیدی؟ بالطبع خیر..!

اوحالده ، بونقصان قرارله ، اكتفانك عامل ومؤثری نه‌ایدی ؟!

بونقطه‌یی ، برقاچ كلمه ایله ، ایضاح ایده‌یم . رؤف بك ، بیاناتنك باشندن نهایتنه قدر ، آلدیغی طور و قوللاندیغی طرز بیانله ، فرقه اعضاسنك ، علوجناب واخلاقنه التجا ایتمش كبی ایدی ؛ بوندن بشقه ، رؤف بك ، بیاناتنده، اوقدر، مغالطه وسفسطه یاپیوردی ، كه سوزلرینك جدیت وصمیمیت ایله نسبت وعلاقه‌سنی درعقب اولچمك عموم ایچون سهل دكلدی . بواسبابك فوقنده ، الڭ مهم عامل درونی ، اعتراف اولنمق لازمدر ، كه غیرمسئول ، امرواقع ، جمهوریتدن صوكره‌ده شكل ، كلمه‌لری، اوزرنده یاپیلان منفی پروپاغاندا ، افكار وحسیاتی تردده وكوشه‌كلكه سوق ایتمشدی .

وضعیتی ، جمهوریت مسئله‌سی خارجنده، عصمت پاشا و رؤف بك منازعه‌سی كبی آلانلرك حالت ذهنیه‌لری‌ده ، معناسز برقرارله اكتفایه سائق اولدیغی محققدر .

افندیلر ، بوقرار یوزندن ، رؤف بك وآرقداشـلرینه ، برمدت دها ، فرقه‌نك ایچنده ، فرقه‌یی ییقمق ایچون ، چالیشمق فرصتی ویرلمش اولدی .

اسـتانبولده‌كی بعض غزته‌لرك مملكت وجمهوریت منافع عالیه‌سنی اخلال ایدر طرزده دوام ایدن نشریاتی‌ده ، اوراده اویله برهوا یاراندی ، كه مجلس ، اسـتانبوله بر استقلال محكمه‌سی كوندرمه‌یی ضروری عد ایتدی .

§ محترم افندیلر ؛ هر مسئله‌ده و هرصفحهٔ اجراآتده ، كندندن بحث ایتدیرمش اولان خلیفه و خلافته بردفعه دها تماس ایده‌جكم .

١٣٤٠ سنه‌سی ابتداسنده ، بویوك مقیاسده ، براردو حرب اویونی یاپمق تقرر ایتمشدی. بوحرب اویونی ازمیرده یاپه‌جقدق . بومناسبتله ١٣٤٠ سنه‌سی كانون ثانی ابتداسنده ، ازمیره كیتدم . اوراده ایكی آی قدر قالدم .

خلافتك لغوی زماننك كلدیكنه اوراده ایكن حكم ویرمشـدم . مسئله‌نك ، صورت جریانی، اولدیغی كبی خلاصه ایتمكه چالیشه‌جغم .

باش وكیل عصمت پاشادن ٢٢ كانون‌ثانی ١٣٤٠ تاریخلی برشیفره آلدم . اونی عیناً عرض ایده‌یم :

شيفره

توركيه رئيس جمهوری حضور رياستپناهيلرينه

برمدتدنبری غزته‌لرده مقام خلافتك وضعيتی وخليفه‌نك شخصلری حقنده سوء تلقيانه مساعد نشرياته تصادف ايدلمكده اولديغندن وبلاسبب واقع اولان نشريات حرمتشكنانه‌دن وخاصةً آره صره استانبوله كيدن اركان حكومتك ورسمی هيأتك كنديسيله تماسدن متباعد ومجتنب بولنملرندن خليفه‌نك بويوك برتأثر دويديغی جهتله سرقرينلرينك آنقره‌يه اعزاميله وپاشايان اعتماد برذاتك استانبوله نزدينه كوندرلمسی رجا صورتيله حسيات وتمنياتی ابلاغ ايتمكی‌تأمل ايتمش ايسه‌ده سوء تفسيره اوغرامسی احتماله قارشی بوندن‌ده صرفنظر ايتديكی بيان ايلدكلری باش كاتب بك طرفندن اشعار قلنمقده وتخصيصات مسئله‌سی اوزون اوزادی‌يه تفصيل ايديله‌رك خزينهٔ خلافتك استطاعتی فوقنده ومكلفيتی خارجنده‌كی مصارف ايچون خزينهٔ ماليه‌جه معاونتده بولونيله‌جغی حقنده حكومتجه ١٥ نيسان ٣٣٩ تاريخنده‌واقع اشعارك تدقيق وتأمين ايجابی علاوه‌ايدلمكده‌در. كيفيت‌هيئت وكيله‌جه تذكرايديله‌جكدر. نتيجه‌يی آيروجه عرض ايدرم افندم .

عصمت

§ بوتلغرافه جواباً ماكنه باشنده يازديغم تلغرافنامه عيناً شودر :

ماكنه باشنده — الامير

آنقره‌ده باش وكيل عصمت پاشا حضرتلرينه

ج . ٢٢ – ١ – ٣٤٠ شيفره‌يه :

مقام خلافتك وخليفه‌نك شخصلری حقنده سوء تلقيات وسوء تفسيرات زمينی ، خليفه‌نك كندی طرز وطور وحركتندن نشئت ايتمكده‌در. خليفه ، حيات داخليه‌وبالخاصه حيات خارجيه‌سيله‌اجدادی پادشاهلرك مسلكنی معقب كوروئمكده‌در . جمعه آلايلری ، اجنبی ممثللری نزدينه مأمورلر اعزامی صورتيله مناسبات ، طنطنه‌لی كزينتيلر ، سرای حياتی، سراينده احتياط ضابطلرينه وارنجيه قدرقبول واونلرك اشتكارنی استماع واونلرله برابر آغلامق كبی حركتلر بوقبيلدندر . خليفه ـ توركيه جمهوريتی وتوركيه خلقی ايله ، قارشی قارشی‌يه ، وضعيتی مطالعه ايتديكی زمان ، انكلتره قراللغی ايله هندستان اهالیٔ اسلاميه‌سنه ويا افغان دولتی ايله افغان خلقنه قارشی ، خلافتك وخليفه‌نك وضعيتی واحدقياسی اوله‌رق نظر دقتده طوتمليدر . خليفه وبوتون جهان ، قطعی اوله‌رق بيلملك لازمدركه موجودومحفوظ

اولان خلیفه وخلیفه مقامنك ، حقیقتده ، نه دیناً ونه‌ده سیاسةً هیچ بر معنا وحکمت موجودیتی یوقدر . تورکیه جمهوریتی سفسطه‌لرله موجودیتنی ، استقلالنی تهلکه‌یه معروض براقه‌مز . خلافت مقامی، بزجه النهایت، تاریخی برخاطره اولمقدن فضله براهمیتی حائز اولاماز. تورکیه‌جمهوریتی رجالنك وپارسی هیئتلرك، کندیسیله تماسنی طلب ایتمسی‌دخی جمهوریتك استقلالنه صریح تجاوزدر. سرقرینی آنقره‌یه کوندرمك‌وپاشایان اعتماد برذاتك‌نزدینه اعزامی صورتیله؛ حکومته‌ابلاغ حسیات‌وتمنیات‌طلبنده بولنمسی‌دخی‌حکومت‌جمهوریه‌ایله‌قارشی قارشی‌یه وضعیت آلمسی‌دیمکدر. بوکاده‌صلاحیتداردکلدر. کندیسیله حکومت جمهوریه آره‌سنده‌باش کاتبی‌مخابره‌یه توسیطاتمسی‌ده فضله‌در. باش‌کاتب بکك بویله کستاخلقدن مجانبتی لزومی کندیسنه اخطار اولنملیدر . خلیفه‌نك تأمین حیات ومعیشتی ایچون تورکیارئیس‌جمهوریتك تخصیصاتندن‌مطلقادون برتخصیصات کافی‌کلیر. مقصد؛ دبدبه‌ودارات‌دکل. انسانجه‌حیات‌و معیشت تأمیننده عبارتدر . خزینهٔ خلافتدن مقصد نه اولدیغنی آکلایه‌مدم . خلافتك خزینه‌سی یوقدر و اولاماز . بویله برخزینه‌یه اجدادندن توارث ایتمش ایسه رسماً وواضحاً معلومات استحصال و اعطا بویورولمسنی رجا ایدرم . خلیفه‌نك آلدیغی مخصصاتله غیر قابل تأمین اولان تکالیف نه‌لر ایمش و ١٥ نیسان ٣٣٩ تاریخنده حکومت نه کبی مواعید و اشعاراتده بولنمشدر ؟ بونی‌ده لطفاً اشعار بیوریکز . خلیفه‌نك اقامتگاهنی تصریح وتثبیت ایتمك ، حکومتك شمدی‌یه قدر یاپمش اولمسی لازم کلن بر وظیفه ایدی . استانبولده ، ملتك بوغازندن کسیلمش پاره‌لرله یاپیلمه برچوق سرایلر وبوسرایلرك ایچنده‌کی بر چوق قیمتلی اشیا ولوازمات ، حکومتك وضعیتی عدم تثبیتی یوزندن محو وهدر اولیور. خلیفه منسوبلری ، سرایلرك الك قیمتلی لوازماتنی بك اوغلنده ، شوراده ، بوراده صاتیورلر دیه روایتلر واردر.حکومت بونلره بر آن اول وضع ید ایتملیدر . صاتیلمق لازم ایسه حکومت صاتملیدر . خلافت قادروسی جدی تدقیق وتنسیق اولنمق لازمدرکه سرقرینلر ، سرکاتبلر موجودیتی ، خلیفه‌یی ، حالا سلطنت خلیاسی ایچنده اویوتماسین ! فرانسزلرك قرال ، خاندان ومنسوبینی فرانسه‌یه صوقمقده ، استقلال‌وحاکمیتلری ایچون یوز سنه صوکره ، بوکون دخی محذور کوروب طورورکن هرکون افقدن سلطنت کونشنك طلوعنه دعاجی بر خاندان و منسوبینی حقنده‌کی معامله‌مزده ، تورکیا جمهوریتی ، نزاکت وسفسطه قوربانی ایده‌میز . خلیفه ، کندینك ومقامنك نه اولدیغنی صریح اوله‌رق بیلملی وبونکله اکتفا ایتملیدر . حکومتجه جدی ، اساسلی تدابیر اتخاذ ایله اشعارینی رجا ایدرم افندم .

تورکیه رئیس جمهوری
غازی مصطفی کمال

بو مخابره‌دن صوکره حرب اویونی مناسبتیله عصمت پاشا و مدافعهٔ ملیه وکیلی بولنان کاظم پاشاده ازمیره کلمشلردی . ارکان حربیهٔ عمومیه رئیسی فوزی پاشاده ذاتاً اوراده بولونیوردی . خلافتك الغاسی لزومنده ، قناعتلرمز مطابق ایدی . عینی زمانده شرعیه واوقاف وکالتنی‌ده الغا وتدریساتی توحید ایتمك قرارنده ایدك .

١٣٤٠ سنه‌سی مارتنك برنجی کونی مجلسك طرفندن کشادی ایجاب ایدییوردی .

٢٣ شباط ٣٣٩ کونی آنقره‌یه عودت ایتمش ایدك . اوراده‌ده ایجاب ایدن ذواتی ، قرارمدن خبردار ایتدم .

مجلسده ، بودجه مذاکره‌سی دوام ایدییوردی . خاندان تخصیصاتی وشرعیه واوقاف وکالتی بودجه‌لری اوزرنده ، توقف ایدلمك لازمدی . آرقداشلر ، مقصده متوجه بیانات وتنقیداته باشلادیلر؛ مذاکره ومناقشه ادامه ایتدیرلدی . ١ مارت کونی ، بویوك ملت مجلسنك بشنجی مساعی سنه‌سی مناسبتیله ویردیکم نطقده ، شو اوچ نقطه‌یه صورت مخصوصه‌ده اشارت ایتدم :

« ١ — ملت ، جمهوریتك حالاً و آتیاً بالجمله تعرضاتدن قطعیاً وابدیاً مصون بولندیرلمسنی طلب ایتمکده‌در . ملتك طلبی ، جمهوریتك مجرب ومثبت اولان کافهٔ اساساته برآن اول و تماماً ابتنا ایتدیرلمسی صورتنده افاده اولنه‌بیلیر . »

« ٢ — ملتك آرای عمومیه‌سنده تثبیت اولنان تربیه و تدریساتك توحیدی عمده‌سنك بلاافاتهٔ آن تطبیقی لزومنی مشاهده ایدییورز . »

« ٣ — . . . دیانت اسلامیه‌یی، عصرلردنبری متعامل اولدیغی وجهله برواسطهٔ سیاست موقعندن تنزیه واعلا ایتمك الزم اولدیغی حقیقتنی‌ده مشاهده ایدییورز . »

٢ مارت کونی ، فرقه غروپی اجتماع ایتدیرلدی . اشارت ایتدیکم ، بو اوچ مسئله ، موضوع بحث ومذاکره ایدلدی . اساسلر اوزرنده آکلاشیلدی. ٣ مارت کونی، مجلسك برنجی جلسه‌سنده، اوراق وارده میاننده شو تقریرلر اوقوندی :

١ — خلافتك الغاسنه وخاندان عثمانینك تورکیه خارجنه چیقیارلمسنه دائر شیخ صفوت افندی ایله اللی رفیقنك تکلیف قانونیسی .

٢ — شرعیه واوقاف ، ارکان حربیه وکالتلرینك الغاسنه دائر سعرد مبعوثی خلیل خلقی افندی واللی رفیقنك تکلیف قانونیسی .

٣ — توحید تدریسات حقنده صاروخان مبعوثی واصف بك و اللی رفیقنك تقریرلری وارد اولمشدر .

مقام ریاستده بولنان فتحی بك — افندم ! متعدد امضالرله کلن بو تکلیف قانونیلرك ، درحال مذاکره‌سنه دائر تکلیفلر واردر . رأی عالیکزه وضع ایده‌جکم . دیدی وانجمنلره کیتمه‌دن ، درحال مذاکره‌سنی رأیه قویدی وقبول ایدلدیکنی بیان ایتدی .

ایلك اعتراض ، قسطمونی مبعوثی خالد بك طرفندن واقع اولدی. مذاکره‌نك جریانی اثناسنده، خالد بکه دها برایکی ذات التحاق ایتدی . تکلیفلرك لهنده ، اوزون بیاناتده بولنان برچوق قیمتلی خطیبلر کرسی‌یه چیقدیلر. تقریر صاحبلرندن بشقه ، مرحوم سید بکك وعصمت پاشانك علمی ومقنع خطابه‌لری هرزمان انجون مطالعه‌یه شایاندر . مذاکره ومناقشه بش ساعت قدر دوام ایتدی . ساعت ٦،٤٥ ده مذاکره ختام بولدیغی زمان ، تورکیه بویوك ملت مجلسی، ٤٢٩ ، ٤٣٠ و ٤٣١نجی قانونلرینی چیقارمش بولونیوردی .

بوقانونلره نظراً « تورکیه جمهوریتنده ، معاملات ناسه دائر اولان احکامك تشریع وانفاذی تورکیه بویوك ملت مجلسی ایله اونك تشکیل ایتدیکی حکومته عائد » و « شرعیه واوقاف وکالتی ملغا » اولدی .

توركيه داخلندهكی بوتون مؤسسات علميه وتدريسيه .. بالجمله مدرسه‌لر معارف وكالتنه دور وربط ايدلدی .

خليفه خلع وخلافت مقامی لغو اولندی ومخلوع خليفه وعثمانلی سلطنت مندرسه‌سی خاندانك بالجمله اعضاسی ، توركيه جمهوريتی ممالكی داخلنده اقامت ايتمك حقندن ابدياً ممنوع قيلندی .

§ افنديلر ، خلافت مقامنك محافظه‌سنده ، دينی وسياسی منفعت وضرورت بولنديغی ذهابنده بولنان بعض ذوات ، عرض ايتديكم قرارلرك آلنمقده اولديغی، صوك دقيقه‌لرده ، خلافتك ، طرفمدن درعهده ايدلمسی تكليفنده بولنديلر .

بوكبيلره ، ايجابی كبی ، درحال رد جوابی ويرمشدم .

بالوسيله ، ديكر برنقطه‌يی‌ده عرض ايده‌يم . بويوك ملت مجلسی ، خلافتی لغو ايتديكی زمان ، آنطاليه‌مبعوثی ، علمادن راسخ افندی ، هلال‌احمر نامنه ، هندستانده بولنان برهيئتك رياستنده ايدی. راسخ افندی ، مصره اوغرايه‌رق آنقره‌يه عودت ايتدی . بندن ملاقات طلب ايدرك شو بياناتده بولندی : (سياحت ايتديكی مملكتلرده ، اهل اسلام ، بنم خليفه اولمه‌می ايستيورمش .. صاحب صلاحيت اسلام هيئتلری ، راسخ افندی‌يی ، بكا بوخصوصی تبليغ ايتمك ايچون توكيل ايتمش ..) راسخ افندی‌يه ويرديكم جوابده ، اسلاملرك بكا اولان توجه و محبتلرينه تشكر ايتدكدن صوكره ، ديدم ، كه ذات عاليكز علمای ديندنسكز ! خليفه‌نك رئيس دولت ديمك اولديغنی بيليرسكز . باشلرنده ، قراللری ، ايمپراطورلری بولنان تبعه‌نك ، بكا ايصال ايتديككز آرزو و تكليفلرينی بن ، ناصل قبول ايده‌بيليرم . قبول ايتدم ، ديسه‌م ، بوكا ، اوتبعه‌نك ، متبوعلری راضی اولورمی ؟! خليفه‌نك أمر ونهيی ايفا اولنور. بنی خليفه ياپمق ايسته‌ينلر ، أمرلريمی انفاذه مقتدرميدرلر ؟ بناءً عليه موضوعی ، مدلولی اولميان موهوم برصفتی طاقنمق كولونج اولمزمی ؟

§ افنديلر ؛ آچيق وقطعی سويله‌مليم ، كه اهل اسلامی برخليفه هيولاسيله حالا اشغال واغفال غيرتنده بولنانلر ، يالكز وآنجق اهل اسلامك وبالخاصه توركيه‌نك دشمنلريدر. بويله براويونه ربط خيال ايتمك ، ده ، آنجق و آنجق جهل وغفلت اثری اوله‌بيلير .

رؤف بكلرك ، وهيب پاشالرك ، چركس ادهم و رشيدلرك بوتون يوز اللبلكلرك ، ملغا خلافت و سلطنت خاندانی منسوبلرينك بوتون توركيه دشمنلرينك ، أل أله ويره‌رك عليهمزده‌كی حرارتلی سعی وغيرتلری ، دين غيرتيله‌می وقوع بولمقده‌در ؟ حدودلرمزه ، ياپيشيق ، مركزلرله حالا توركيه‌يی محو ايتمك ايچون « مقدس اختلال » نامی آلتنده حيدود چته‌لری ، سوء قصد ترتيبلری ايله چالغنجه عليهمزده چاليشانلرك حقيقةً مقصدلری مقدسميدر ؟ بوكا ايناتمق ايچون جداً ، قره جاهل و قويو غافل اولمق لازمدر .

امم اسلاميه‌يی وتورك ملتنی بودركه‌ده فرض ايتمك واسلام عالمنك نزاهت وجدانيه‌سندن ، نزاكت خلقيه‌سندن سفيل وجانيانه مقصدلر ايچون استفاده بولنده دوام ايلمك آرتق ، اوقدر قولای اولميه‌جقدر. كستاخلغك‌ده بردرجه‌سی واردر .

∴

§ شمدی ، محترم افندیلر ؛ آرزوایدرسه‌کز، سزه ، بویوك بر (قومپلو) حقنده معلومات ویره‌یم:

١٣٤٠ سنه‌سی تشرین اولك ٢٦ نجی کونی ، کچ وقت ، برنجی اردو مفتشنك ، مفتشلکدن استعفا ایتدیکندن خبردارایدلدم . مفتش‌پاشانك ، ارکان‌حربیهٔ عمومیه‌ریاستنه ویردیکی ، استعفانامه‌سی عیناً شودر :

« ارکان حربیهٔ عمومیه ریاستنه »

« بر سنه‌لك اردو مفتشلکم زماننده کرك تفتیشلرم نتیجه‌سی ویردیکم راپورلرمك و کرك اردومزك تعالی و تقویه‌سی ایچون تقدیم ایتدیکم لایحه‌لرمك نظر دقته آلنمدیغنی کورمکله تأثر ویأسم فوق‌العاده‌در . عهده‌مه دوشن وظیفه‌می مبعوثلق صفتیله دها مستریح الوجدان یاپه‌جغمه قناعت تامه حاصل ایتدیکمدن اردو مفتشلکندن استعفا ایتدیکمی عرض ایلرم افندم .

مدافعهٔ ملیه وکالتنه‌ده عرض اولنمشدر .   ٢٦ تشرین اول ١٣٤٠ . کاظم قره‌بکر »

بواستعفا نامه‌نك آلتنده ، رنکلی قلمله ، شونلر یازیلیدر . « استعفایه موافقت ایتمدیکمی بیلدیردم. فکرنده اصرارایتدی . یارین وظیفهٔ‌تشریعیه‌سنه‌عودت ایده‌جکنی بیلدیردی . » بو سطرلرك آلتنده ، امضایوقدر . فقط ، ارکان حربیهٔ عمومیه رئیسی طرفندن یازلدیغی آکلاشیلیور. بوسطرلرك آلتنده‌ده ، قرمزی مرکبله‌یازلمش، شونوطلر واردر : « — ویریلن‌راپور ولایحه‌لرك کافه‌سنی‌کوره‌یم — بونلرك هانکی موادی حقنده نه‌لر یاپیلمش وهانکی مواد یاپیلمه‌مش ، اونلری‌ده دوسیه‌لریله کوره‌یم.» بونوطلرك آلتنده‌کی تاریخ ٢٨ تشرین اول‌در .

افندیلر ؛ کاظم قره بکرپاشانك راپورلری ولایحه‌لری ارکان حربیه‌ده عائداولدیغی شعبه‌لرجه تدقیق اولنمش محتویاتندن شایان قبول وقابل تطبیق اولانلر ، نظر دقته آلنمش وتطبیق ایدلمش ایدی . آنجق تطبیقی دولتك استطاعتی خارجنده بولنان ویا برقیمت علمیه‌یی حائز اولمیوب خیالی و عندی اولان تکلیفلری بالطبع نظر دقته آلنمامشدی . کاظم قره بکر پاشایه راپورلر ولایحه‌لر ویردیکندن دولایی برتقدیرنامه‌ده ویرلمکه لزوم کورولمه‌مشدی .

٣٠ تشرین‌اول کونی ، ده ، ایکنجی‌اردو مفتشی علی فؤاد پاشانك ، قونیه‌دن کلدیکی بیلدیرلدی. کندیسنی ، آقشام یکنه ، چای قیابه دعوت ایتدم . کچ وقته قدر ، بکله‌دیکم حالده ، پاشا کلدی . کندیسنی، آراتیرکن ، مطلع اولدم،که فوأد پاشا، آنقره‌یه مواصلتنده رؤف بك طرفندن‌استاسیونده استقبال اولنمش ، مدافعهٔ ملیه وکالتنه وبعض رفقا ایله قیصه تماسلردن صوکره ، ارکان حربیهٔ عمومیه ریاستنه کیتمش ، برمدت فوزی پاشا ایله ملاقاتده بولنمش ، چیقارکن ، فوزی پاشانك یاورینه ، شو کاغدی براقمش :

٣٠ – ١٠ – ٣٤٠

« ارکان حربیهٔ عمومیه ریاست علیه‌سنه »

« مبعوثلق وظیفهٔ تشریعیه‌سنه باشلایه‌جغمدن ایکنجی اردو مفتشلکندن عفویمی عرض واسترحام ایلرم افندم .

آنقره مبعوثی

علی فؤاد

افندیلر ؛ مبعوثلقدن استعفا ایتدیکنی ، مجلس ریاستنه بیلدیرمش اولان ، رأفت پاشانك‌ده ، استعفانامه‌سنك رؤف بك طرفندن کری آلدیرلدیغنی اوکره‌نمشدم .

دوملوپیکار مراسمنی متعاقب ، بروسه وقره‌دکز سواحلی ایله ارضروم حوالیسنده دوام ایدن بریچق آیلق برسیاحتدن صوکره تشرین‌اولك ۱۸ نجی کونی آنقره‌یه عودت ایتمشدم. برچوق مبعوث آرقداشلر و سائره طرفندن استقبال اولنمشدم . بومیانده آنقره‌ده بولنان رؤف ، عدنان بکلری کورمه‌مشدم. حالبوکه، اظهار اغبرارکبی تلقیسی پك ممکن اولان بوطرز حرکتلرینه انتظار ایتمیوردم.

افندیلر ؛ برقومپلو ، قارشوسنده بولندیغمزده ، برثانیه دخی تردد ایتمدم .

§ بووضعیت ومنظره ، شویله تحلیل ومطالعه اولنه‌بیلیردی : برسنه اولدن ، رؤف بکك هیئت وکیله ریاستندن چکیلدیکندنبری ، رؤف بك ، کاظم قره‌بکر پاشا ، علی فؤاد پاشا ، رأفت پاشا وسائره آره‌سنده برترتیب دوشونولمشدر . بونده موفق اوله‌بیلمك ایچون اردویی آله آلمق لزوملی کورولمشدر . بومقصدله ، کاظم قره‌بکر پاشا برنجی اردو مفتشلکنه تعیین اولندقدن صوکره ، سابق قوماندانلغی منطقه‌سی اولان ، شرق ولایتلرنده دولاشیرکن ، علی فؤاد پاشاده بولتیقه‌دن حظ ایتمدیکنی وحیاتنی عسکرلك مسلکنه حصر ایتمك ایستدیکنی ایلری سوره‌رك ترفیعاً ایکنجی اردو مفتشلکنه کیتدی . اوچنجی اردو مفتشی اولان جواد پاشانك وبومفتشلك داخلنده‌کی قول اردونك قوماندانی اولان جعفر طیار پاشانك‌ده عینی ترتیبه داخل اوله‌بیله‌جکلرینی قبول ایتدیلر . برسنه ، اردولر اوزرنده ، کندی نقطهٔ نظرلرینه کوره چالیشدیلر و اردولری کندی لهلرنده قازاندقلرینه ذاهب اولدیلر . استعفالرندن اول ، بعض قوماندانلری کندیلریله برابر حرکته اماله ایچون چالیشدیلر. بو برسنه ظرفنده ، جمهوریتك اعلانی ، خلافتك لغوی کبی اجراآتمز ، مشترك ترتیب صاحبلرینی دها زیاده بربرینه تقریب ایده‌رك مشترك حرکته سائق اولدی . حرکته ، پولتیقه بولندن کچه‌جکلردی . بونك ایچون ، مناسب آن وفرصته مترقب ایدیلر . سیاسی ساحه‌ده و اردوده حاضرلقلرینی کافی عد ایدییورلردی . فی‌الحقیقه ، رؤف بك وامثالی ، فرقه ایچنده محافظه‌سنه موفق اولدقلری وضعیتلری ایله مجلسك تعطیل دورینه تصادف ایدن آیلرده ، اعضا اوزرنده ویکی انتخابده موفق اولامیان ، ایکنجی غروپ منسوبلری واسطه‌سیله ، بوتون مملکتده ، مانی علیهمزده افساد ایچون چالیشمق فرصتنه مالك اولدیلر . مملکت داخلنده بعض خفی تشکیلات وتشبثاته‌ده کچدیلر . استانبولده وطن، طنین ، توحید افکار وصوك تلغراف و آطنه‌ده عبدالقادر کمالی بك طرفندن چیقاریلان (طوق‌سوز) کبی غزته‌لرله برلشدیلر . بوغزته‌لرله علیهمزه بر (آنونیم تعرضه) کچدیلر . مملکتده عمومی برتشتت افکار حاصل ایتدیلر . حکاری منطقه‌سنده ، اردومزله نسطوری تأدیباتی یاپتقده اولدیغمز برصره‌ده، انکلتره دخی حکومته براولتیماتوم ویردی . مجلسی فوق‌العاده اوله‌رق اجتماعه دعوت ایتدم .

انکلتره‌نك ، اولتیماتومنه ، معلوم اولدیغی وجهله جواب ویردك . حرب احتمالنی کوزه آلدق . ایشته ، بحث ایتدیکمز ذوات ، بو مشکل آنده ، براجنبی دولتك بزه هجوم ایده‌بیله‌جکی زمانده ، کندیلرینك‌ده ، بزه ، تعرض وهجوم ایده‌رك هدفلرینه سهولتله واصل اوله‌بیله‌جکلرینی تخیل ایتدیلر . محاربه‌یه حاضر وآماده بولندیرمغه مجبور اولدقلری اردولرینی باشسز براقوب ، وقتیله حظ ایتمدکلرینی افاده ایلدکلری ، پولتیقه ساحه‌سنه شتاب ایتدیلر .

اجتماع ایتمش اولان مجلسده ، اورته‌یه آتیلان بر مسئله‌ده ، بو شتابی تعجیل ایده‌جك ماهیتده

ایدی . فی‌الحقیقه ، مبعوثلردن خواجه اسعد افندی ، ۲۰ تشرین اول ۳٤٠ تاریخلی تقریریله ، مبادله واسکان مهاجرینه عائد ولیلی مکتبلره نه قدر مجانی طلبه آلندیغنه‌ونره‌لرده ابتدائی مکتبلر آچیلدیغنه دائر برطاقم سؤاللری عائد اولدقلری وکیللردن صورییوردی. بوسؤاللرك ، شامل اولدیغی خصوصات ، جداً ملتی علاقه‌دار ایدن مسائل ایدی . بومسئله‌لر ، وکیللری تنقید ایتمك ایچون پك مساعد ایدی . بالخاصه ، مبادله واسکان ایشلرنده هرکسی مشغول ایدن نقطه‌لر بارز ایدی . بالذات بن دخی سیاحتم اثناسنده‌کی مشهوداتمله ، مبادله واسکان ایشلرینك صورت جریاندن شکایت ایتمش وآنقره‌یه‌عودتمده بووکالتك لغویله ، بوتون حکومت وسائطنك بوخصوصده علاقه وفعالیتی تأمین ایده‌جك بر شکلی ، حکومته تکلیف ایتمش ایدم ؛ بونده مطابق قالمشدق. بو خصوص دخی، تعرضه کچه‌جکلرك بوزمینده، چوق طرفدار قازانملری احتمالنی تقویه ایتمکده ایدی .

افندیلر ، قومپلوبی کشف ایتدکدن صوکره ، تدبیرینی بولمقده مشکلات اولمدی . برافدیغمز نقطه‌دن اعتباراً وضعیتی صفحه صفحه عرض ایده‌یم .

خواجه اسعد افندینك ، سؤال تقریری ۲۷ ده یعنی قره‌بکر پاشانك استعفاسـنك فرداسنده استیضاحه قلب ایدلمشدی . فؤاد پاشانك استعفانامه‌سنك تاریخی اولان ۳۰ تشرین اول کونی مجلسده استیضاح باشلامشدی .

بوکونك آقشامی ، بمکه انتظار ایتدیکم فؤاد پاشا کلدی . فقط ، باش وکیل عصمت ومدافعهٔ ملیه وکیلی کاظم پاشالر کلدی .

چوق قیصه برمداوله‌ٔ افکار قومپلویه قارشی صورت حرکتی تقرر ایتدیردی .

درحال تلفونله ، مبعوث بولنان ، ارکان حربیهٔ عمومیه رئیسی‌فوزی پاشا حضرتلرندن، مبعوثلقدن استعفا ایتدیکنی، مجلس ریاستنه بیلدیرمسنی‌رجا ایتدم. بوفکرینی اولجه مدافعهٔ ملیه وکیلنه بیلدیردیکنه ذاتاً مطلع اولدیغم پاشا ، رجامی درعقب اسعاف ایتدی . مبعوث اولان قوماندانلره‌ده شو شیفره تلغرافی چکدم :

اوچنجی اردو مفتشی جواد پاشا حضرتلرینه

ق ۱ ق .	عزالدین	«	«	
ق ۲ ق .	علی حکمت	«	«	
ق ۳ ق .	شکری نائلی	«	«	
ق ٥ ق .	فخرالدین	«	«	
ق ۷ ق .	جعفر طیار	«	«	

شیفره ماکنه باشنده‌در .

۱ — بکا اولان اعتماد ومحبتکزه استناداً کوردیکم جدی لزوم اوزرینه درحال مبعوثلقدن

استعفانامه کزی ، تلغرافله مجلس ریاستنه بیلدیرمکزی تکلیف ایدرم . مهم اولان وظیفهٔ عسکریه‌کزه بلاقید وشرط حصر موجودیت ایتمك ، سببی ، شایان قیددر .

٢ — ارکان حربیهٔ عمومیه رئیسی مشیر فوزی پاشاحضرتلری عینی لزومه مبنی تکلیفم اوزرینه استعفانامه‌سنی ویرمشدر .

٣ — اوچنجی اردو مفتشی جواد ، ق ١ عزالدین ، ق ٢ علی حکمت ، ق ٣ شکری نائلی ، ق ٥ فخرالدین ، ق ٧ جعفرطیار پاشالر حضراتنه یازلمشدر .

٤ — تلغراف باشنده کیفیتدن خبردار ایتمکزه منتظرم .

٣٠-١٠-٣٤٠

رئیس جمهور

غازی . م . کمال

افندیلر ، ٣٠/٣١ تشرین اول صباحنه قدر ، برنجی قول اردو قوماندانی عزالدین پاشادن ازمیردن ؛ ایکنجی قول اردو قوماندانی علی حکمت پاشادن قره‌سیدن ، اوچنجی قول اردو قوماندانی شکری نائلی پاشادن پازاالنیدن ، بشنجی قول اردو قوماندانی فخرالدین پاشادن آطنه‌دن ، ما کنه باشنده آلدیغم جوابلرده ، تکلیفمك حرفیاً ودرعقب تطبیق اولندیغی بیلدیرلدی .

افندیلر ، بوکزیده قوماندانلرك ، بووسیله ایله‌ده ، حقمده کوستردکلری بویوك امنیت واعتماده بوراده تشکر ایتمکی بروظیفه عد ایدرم .

§ اوچنجی اردو مفتشی ایله ، یدنجی قول اردو قوماندانك دیار بکردن ویردکلری جوابلر عیناً شونلر ایدی :

مفتش پاشانك جوابی :

دیار بکر
٣٠-١٠-٣٤٠

آنقره‌ده رئیس جمهور غازی پاشا حضرتلرینه

ذات فخیمانه‌لرینه قارشی اولان اعتماد ومحبتمدن امین بولنملرینی عرض ایلر وآنجق بویله بر وظیفهٔ وطنیه‌دن مستعجلاً فراغنله ملت و دائرهٔ انتخابیه‌م نظرنده مسئول ومعاتب طوتولمه‌مقلغم ایچون امر بیوریلان استعفانی ایجاب ایتدیرن اسبابك توضیحنه مساعدهٔ دولتلرینی حرمتله استرحام ایلرم .

اوچنجی اردو مفتشی

جواد

قول اردو قوماندانـك جوابى :

دیار بکر
٣٠-١٠-٣٤٠

رئیس جمهور غازى مصطفى كمال پاشا حضرتلرینه :

١ — ذات سامئ ریاستپناهیلرینه قارشى پرورده ایلدیكم حرمت و محبته اعتماد بیورولمسنى رجا ایدرم .

٢ — بو دقیقه‌ده دائرهٔ انتخابیه‌مله هیچ براستشاره‌ده بولنمه‌دن تكلیف فخیمانه‌لرینى قبول ایتمكلكم نظر ملتده مسئول اولمقلغى موجب اوله‌بیلیر .

٣ — منافع وطن وملت مبعوثلقدن درحال استعفامى ایجاب ایتدیر بیورسه قرار قطعى ویره بیلمكلكم ایچون وضعیتدن تنویر بیورولمقلغمى عرض واسترحام ایدرم افندم .

ق ٧ قوماندانى

جعفر طیار

§ هر ایكى تلغرافده ، حقمده‌كى اعتماد ومحبت تأمین اولندقدن صوكره، دائرهٔ انتخابیه‌لرینه قارشى وضعیتلرندن بحث اولنمقده وتكلیفمك سببى صورولمقده‌در .

ویردیكم جوابى عیناً عرض ایده‌یم :

ماكنه باشنده شیفره : ٣١ - ١٠ - ٣٤٠

اوچنجى اردو مفتشى جواد پاشا حضرتلرینه

ق٧ . ق جعفر طیار پاشا حضرتلرینه

قوماندانلرك مبعوث بولنملرى اردوده وامر وقوماندادە مطلوب انضباط ایله غیر قابل تألیف اولدیغنه قناعت حاصل اولمشدر . برنجى وایكنجى اردو مفتشلرینك وظیفه‌لرندن استعفا ایدرك مجلسه عودتله اردولرى مناسب كورولمین برزمانده باشسز براقش اولملرى بومطالعه‌یى تأیید ایدر . دائرهٔ انتخابیه‌كز خلقى اردونك سلامت انضباطى ایچون اعطا بیوره‌جغكز قراردن البته ممنون اولور . سابق اشعارمه نظراً قراركزك بیلدیرلمسنى رجا ایدرم .

رئیس جمهور

غازى . م . كمال

§ بواشعارمه جواد پاشانك جوابى شودر :

ماكنه باشنده

دیاربکر
٣١-١٠-٣٤٠

رئیس جمهور غازی مصطفی کمال پاشا حضرتلرینه

أمر و قومانداده مطلوب انضباط ایله غیر قابل تألیف اولدیغندن قوماندانلرك مبعوث بولنمەملری حقندەکی قناعت ریاستپناهیلرینه بوتون قلبمله اشتراك ایدر وحین انتخابده عفویمی خاکپای فخیمانەلرندن استرحامڭده بوقناعته معطوف ایدوکنی عرض ایلرم . آنجق بوکون مقام فخیمانەلرندن ویریلن برأمر ایله مبعوثلقدن استعفانك تخمین دولتلری وجهله ملت ودائرهٔ انتخابیەمجه ابی کورولمیەجکنه قانعم وبوقناعتله هیچ‌ده مناسب کورمدیکم شو مهم زمانده اردودن آیرلمغه مضطر قالەجغمی دوشونەرك متألم اولدیغمی عرض ایلرم .

اوچنجی اردو مفتشی
جواد

§ جواد پاشا ، آنقرەیه کلدکدن صوکره ، وضعیتی آکلامش وتکلیفمك لازم‌التطبیق اولدیغنه قانع اولەرق ، درحال ، مبعوثلقدن استعفا ایتمشدر . مشارالیهك، احداث ایدلمك ایستەنیلن وضعیتلرله هیچ برتماس وعلاقەسی اولمدیغی بزجەده تحقق ایتمشدر . کرچه، کاظم قرەبکر پاشا ، استعفا ایتدیکنی فلان کون وفلان ساعتدەکی تصریحاتله چوق قوماندانلره وبومیانده جواد پاشایەده بیلدیرمش ایسەده، بو اشعار دیاربکرده ایکن تکلیفمك سبب حقیقیسنی آکلامقده ترددی موجب اولمقدن بشقه بر تأثیر یاپمەمشدر .

جعفر طیار پاشاده بوجوابی ویردی : ١

ماكنه باشنده

دیار بکر
٣١-١٠-٣٤٠

آنقرەده : رئیس جمهور غازی مصطفی کمال پاشا حضرتلرینه

مبعوثلق وقوماندانلق صفتلرندن برینك شخصمزدن نزعی لزومی تنسیب بیورولدیغی تقدیرده

وظائف ملیه‌نك اك محترمی عد ایلدیكم وظیفهٔ تشریعیه‌یی ایفایی ترجیح ایلمكده اولدیغمی حرمتلرمله عرض ایلرم افندم .

ق ۷ قوماندانی میرلوا

جعفر طیار

افندیلر ، مبعوث اولان اركان حربیهٔ عمومیه رئیسی و قوماندانلر ، اردوده سیاستله علاقه‌دار عنصر بولنمسنده‌كی محذوری تقدیر ایدرك ، بوبابده‌كی تكلیفمی حسن تلقی وبكا فعلاً اعتمادلرینی اظهار ایتدكدن صوكره جواد و جعفر طیار پاشالرك مفتشلك وقوماندانلقده قاللری جائز كوریله‌مزدی . بناءً علیه درحال عسكری وظیفه‌لرینه ختام ویرلدی . یرلرینه ایجاب ایدنلر تعیین وكیفیت مدافعهٔ ملیه وكالتنجه عموم اردویه تعمیماً تبلیغ اولندی .

كاظم قره‌بكر وعلی فؤاد پاشالره ، مدافعهٔ ملیه وكالتی طرفندن براصر تبلیغ اولندرق ، یرلرینه تعیین اولنان ذواته وظائف عسكریه‌لرینی علی‌الاصول دور وتسلیم وانبا ایتدكدن صوكره مجلسه داخل و وظیفهٔ تشریعیه‌لرینی ایفایه مأذون اوله‌بیله‌جكاری بیلدیرلدی . بوخصوص باش وكیل طرفندن مجلس ریاستنه‌ده رسماً بیلدیرلدی .

مجلسه كیرمش اولان ، كاظم قره‌بكر وفؤاد پاشالر ، مجلسدن چیقارلدی . فؤاد پاشا وظیفهٔ عسكریه‌سنی خاتمه ایردیرمك اوزره ، تكرار قونیه‌یه كیتدی . كاظم قره‌بكر پاشا ، صاری قامیشدن كله‌جك اولان خلفنه انتظاراً مجلس خارجنده قالمغه مجبور ایدلدی . مبعوثلقلرینی محافظه ایتمك ایسته‌ین ایكی قوماندانك اردو ایله علاقه‌سی قطع اولندی . بوصورتله قومپلو ترتیب ایدنلرك مجلسه وافكار عمومیه‌یه قارشی ، اردو ایله یاپمق ایستدكلری ، بلوف ، میدانه چیقارلدی .

افندیلر ، ۱ تشرین‌ثانی ۳٤۰ كونی مجلسك ایكنجی اجتماع سنه‌سی ایدی .

بومناسبتله ، جلسه‌یی ، بن كشاد ایتدم . معتاد نطقمی ایراد ایلدم . بن ، ریاست كرسیسنی ترك ایتدكدن صوكره ، فوزی ، فخرالدین ، عزالدین ، علی حكمت ، شكری نائلی پاشالرك استعفانامه‌لری وباش وكیل پاشانك ، اردوده قوماندا تبدلنه عائد ۳۱ — ۱۰ — ۳٤۰ تاریخلی تذكره‌سی صره ایله اوقوندی . مجلس ، ٥ تشرین ثانی كونی اجتماع ایتمك اوزره ، جلسه تعطیل ایدلدی .

افندیلر ؛ كاظم قره‌بكر پاشا ، ۱ تشرین‌ثانی ۳٤۰ تاریخلی برتذكره ایله مجلس ریاستنه مراجعت ایدرك ، مدافعهٔ ملیه وكالتنك ، كندیسنی مجلسه التحاقدن منع ایتدیكندن شكایت ایتدی . ٥ تشرین ثانی كونی ، مجلسده اوقونان بوتذكره‌ده ، كاظم قره‌بكر پاشا ، دییوردی ، كه « استعفامدن بش كون صوكره [۳۰ — ۱۰ — ۳٤۰ جمعه كونی آقشامی كیجه‌لین] مدافعهٔ ملیه وكیلنك صاری قامیشدن كله‌جك اولان اصیلك ورودینه قدر بنی مجلسه التحاقدن آلیقویمق ایسته‌ین برتبلیغنی آلدم . » تذكره ، شو جمله ایله ختام بولیوردی : « مع مافیه بوخصوصده ، صلاحیتدار اولان مجلس عالینك قرارینه انتظار ایلدیكمی عرض ایلرم . »

كاظم قره‌بكر پاشا ، مدافعهٔ ملیه وكالتنه‌ده عینی تاریخده برتذكره یازه‌رق ، « دور وتسلیم وسیله‌سیله غیر معین برمدت ایچون وظیفهٔ تشریعیه‌یه دوام ایتمه‌مكلكم تبلیغ بیوریلیور . » « استعفا ایتدیكم كون ، اصیله انتظار جهتی ایلری سوروله‌مشدی » . « بش كون صوكره بیلمم نه‌دن بویله بروسیله

احداث بيورولدى . » ، « مجلسه التحاق ايتدكدن صوكره ولو موقت بر صورتده اولسون تكرار بر وظيفه‌يى قبول ، هم آرزومه ، هم‌ده بويوك ملت مجلسنك قرارينه متوقف اولديغندن كيفيتى مذكور مجلس رياستنه يازديغمى عرض ايلرم .. »

§ افنديلر ؛ « اردومزك تعالى و تقويه‌سى ايچون ، لايحه‌لر تقديم ايتديكندن بحث ايدن و اونلر نظر دقته آلنمديغندن « تأثر و يأسم فوق‌العاده‌در » دين سابق مفتش پاشا ، مملكتك اوچده بريته شامل قوص قوجه براردويى ، كيفنك ايستديكى آنده ، بش سطرلق بركاغدله باشسز براقمنك نه‌قدر خفيف واردونك تعالى‌وتقويه‌سى نقطهٔ نظرندن اساس اولان انضباطى نه‌درجه مخل برحركت اولديغنك فارقى كورونميور . نظر دقته آلنمديغنى ادعا ايتديكى راپورلرى و لايحه‌لريله ياپه‌مديغى ايشى دولتك بر اولتيماتوم آلديغى و اوندن دولايى فوق‌العاده اوله‌رق طوپلاديغى مجلسده ياپمغه قالقيشديغنى حزميله ايدن مفتش پاشا ، كنديسى كبى حركت ايدن آرقداشلريله برابر پك نا مناسب بر زمانده ، اردويه نه فنا بر آنارشى نمونه‌سى كوستريديكنى آكلامق ايسته‌ميور ..

اردومزك ، تعاليسى ايچون ، فكر ومطالعه‌لرينك تقدير كورمديكندن منبراولان ذات ؛ وظائف عسكريه‌نك دور وتسليمنك قانونى بروظيفه اولديغنى ، اردونك سلامت اداره وانضباطى ايچون لزوملى ياپمغه مجبور بولنديغنى بيلمز كبى كورونيور ..

عهده‌سنده‌كى وظيفهٔ عسكريه‌نك ختام بولديغنى ، مجلسه رسماً بيلديره‌جك مقاملك ، اوكا وظيفهٔ عسكريه ويرمش اولان مقام اولمق طبيعى بولنديغنى نظر دقته آلميور ..

افنديلر ، كاظم قره‌بكر پاشانك مجلس رياستنه اولان تذكره‌سنى متعاقب باش وكيلك برتذكره‌سى وايكى مافوقى‌ده اوقوندى .

باش وكيل پاشا ؛ قره بكر پاشانك ، مدافعهٔ مليه وكالتنه اولان مراجعتنى ووكالتك اوكا ويرديكى جوابى عيناً مجلسه عرض ايديوردى .

مدافعهٔ مليه وكيلى ، كاظم قره‌بكر پاشانك ، بوتون مدعيات ومطالعاتنك دوغرو اولمديغنى ايضاح ايتدكدن صوكره اوكا « اردو مفتشلكنه عائد وظائف و محرم وثائقك بالذات » خلفنه دور و تسليم وانباسنى تكرار تأييد وامر ايديوردى .

عجبا ، بو صوك اخطاردن صوكره ، سابق مفتش پاشا ، آكلامشميدر ، كه وطنك مدافعه‌سى ايچون اردوسنه متعلق مهم وظيفه‌يى ، محرم وثائقى دولت اونك شخصنه امنيت و تسليم ايتمشدر . اونلرى ، دوله ، شخصاً مسئول اوله‌جق ، خافى كوسترلمه‌دن ، كنديلكندن ، ايستديكنه ترك‌وتسليم ايتمسى بويوك برخطادر ؛ آغير معاملهٔ قانونيه‌يى مستلزمدر . بونلرى آكلامشميدر ؟

افنديلر ؛ كاظم قره‌بكر پاشايى ، مجلسه برآن‌اول التحاق ايتديرمكده ، استعجال ايدنلر ، ياپديغمز معامله‌يى ابطاله چاليشمقده قصور ايتمديلر . فريدون فكرى بك (درسم‌مبعوثى) ايلك اوله‌رق اورته‌يه آتيلدى . وهبى بك (قره‌سى مبعوثى) « مجلسه التحاق ايدن بر آرقداشى ، بر اعضانى مذاكره‌يه اشترا كدن ، هرهانكى برقوت آليقويه‌بيليرمى ؟ بويله شى اولورمى ؟ » ديه خطاب وعتابه باشلادى .

§ محترم مبعوث ، فكر آرقداشى برآن‌اول مجلسده فعاليته كچيره‌بيلمك ايچون ، قانون قوتى ،

اونك قهار قدرتی و او قوت و قدرتی استعمال ایچون ، مجلس عالینك و ملتك امنیت و اعتمادینه مظهر اولمش انسانلرك عزم و قرارلرنده نه درجه قطعی اولدقلرنی اونوتمش كبی كورونیوردی .

— عصمت پاشانك بیاناتی، بویایغارەلری صوصدوردی. بوكا دائر اولان مذاكره قپاندی. پاشالره ، ویریلن اوامر حرفیاً تطبیق ایتدیرلدی .

§ مجلس ، عمومی مذاكرەسنه كچدی. موضوع بحث مسئله (مبادله ، اعمار ، اسكان وكالتندن) استیضاح ایدی .

باش وكیل عصمت پاشا ، كرسی‌یه چیقەرق شوتكلیفده بولندی : — برچوق خطیبلرك اعمار واسكان ایشلری اوزرنده دكل، مختلف وسیله‌لرله مختلف وكالتلره عائد ایشلره تماس ایتدكلرنی كوردم، حتی بعض خطیبلر ، باش وكیلك، دولتك سیاست داخلیه وخارجیه‌سی حقنده عریض وعمیق تفصیلات ویرمسی آرزوسنی اظهار بیورمشلردر . بو آرزولره تماماً ومع‌الممنونیه اقتفا ایدییورم . مبادله وكیلی، مجلس عالینك آرا و تنسیبیله رئیس وكیللكنه انتخاب ایدلمشدر . فقط بو مناسبتله استیضاحك اهمیت وشمولنك هیچ برصورتله انقطاع ایتمه‌مسنی تكلیف ایدرم . بن ، كوزل (تاقتیك) ی سوەرم . »

§ بوصورتله ، حكومت، صحنه‌نك پرده‌سنی قالدیردی واویون حاضرلغی یاپانلرك اویونلرنی تطبیق ایتمسنی تعجیل ایتدی . حكومت ، مصادمه‌یی آچیقدن وجبهه‌دن قبول ایتمش بولونیوردی .

افندیلر، لهده وعلیهده اولمق اوزره اوتوز قدر خطیب سوز سویلدی. عدلیه ومعارف وكیللری‌ده بیاناتده بولندیلر . مناقشه بش ساعت نتیجه‌سز دوام ایتدی . استیضاح مذاكره‌سی ایرتسی كونه تعلیق ایدلدی .

ایرتسی كونی ، اوكلندن صوكره ساعت ۲٫۳۰ ده مذاكره‌یه باشلاندی . ایلك ، كرسی‌یه چیقان، داخلیه وكیلی و مبادله ، اعمار و اسكان وكالتی وكیلی رجب بك اولدی . اوزون ایضاحات و بیاناتده بولندی . مخالفلر ، یرلرندن ، رجب بكه قیصه تعریضلر یاپیورلردی .

رجب بك ، برنقطه‌ده ، دیدی‌كه : بعض غزته‌لر وبعض ذوات ، دییورلركه آنقره‌ده برحكومت وارمش ، مجلسك بوتون تعطیل زماننده ، مملكتی ، نه قدر قانونسزلقلر، نه‌قدر اصولسزلكلر وارسه، هپ بونلرله اداره ایتمش . . روایته كوره ، بعض آرقداشلرك بر طاقم كیزلی دفترلری‌ده وارمش ، اوراده وكیللرك یاپدقلری قانونسز حركتلر مقید ایمش . . بركون كله‌جكمش ؛ مجلس طوپلانه‌جق واوراده حكومتی حسابه چكه‌جكلرمش . او زمان او كیزلی دفترلر محتویاتی مواجههٔ ملتده حكومتدن صوریله‌جقمش . ایشته ؛ اوكون كلمشدر ! او دفترلر محتویاتی ، حضور ملته دوكسونلر !

فریدون فكری بك ، آرقداشلری نامنه جمع صیغه‌سیله جواب ویردی ؛ — « صره‌سنده دوكه‌جكز ! » دیدی .

رجب بك مقابله ایتدی — « دوكوكز افندم ؛ بكله‌یورز . حكومت، حضور ملتده، سینهٔ مسئولیتی دائما كشاده اوله‌رق قارشیكزده‌در » دیدی وشو سوزلری علاوه ایتدی : « مملكتك ابهامه ، اغلاقه، وضوحسزلغه ، تردده تحملی یوقدر . آچیق وظیفهٔ تنقید یاپیلمقسزین ، آفاقده ، بر طاقم شبهه بلوطلرینك ، هركون دولاشدیغنی ، فیصلدایه‌رق ، توركیه جمهوریتنك ، بو تازه وجودك ، حیاتنده

مضر تشوشلر وارمش کبی کوسترمك ، بوممکلته خیانتدر . » « هرکسك کوشه‌ده ، بوجاقده ، قوریدورلرده ، شوراده بوراده ، برطاقم موهوم ظنون باطله ایله افکاری اغلاق ایتمکدنسه، بوهرکسه متساویاً کشاده اولان ملت کرسیسنده کلوب حقیقتی سویله‌مسی لازمدر . حقیقت سویلنمز وینه بوموهوم تلقیناته دوام ایدیلیرسه ، بو مملکتك عاقبتی ایله قوتلی وصمیمی برعلاقه اولمدیغنه علامت عد ایده‌جکم . بن شخصاً بویله عد ایده‌جکم وظن ایدرم ، ملتده بویله عد ایده‌جکدر . بوکرسی‌یه دعوت ایدییورم . . . . تاکه ملت ، بیلسین ؛ حقیقت نه طرفده‌در . ظن ، وهم ، اسناد ، اتهام نه طرفده‌در . »

رجب بکدن صوکره ، علیهده بیاناتده بولنان برطاقم ذوات دیکلندی . اونلرده‌ده تجارت وکیلی حسن بك (طربزون مبعوثی) ومدافعهٔ ملیه وکیلی کاظم پاشا جواب ویردیلر .

علیهده سوز آلانلر میانده رؤف بکده واردی . اوکاده سوز صره‌سی کلدی .

رؤف بك ، اعمار واسکان وکالتندن اولان سؤال واستیضاحك ، حکومتك هیئت عمومیه‌سنه تشمیلنی موافق بولمه‌مغله برابر ، باش وکیل پاشانك بوحرکتنی جوانمردانه بولدی وسوزلرینك باشنده « مجلس ، برقصد قارشوسنده بولنان حکومته هجوم وضعیتی آلمشدر . » دیدی .

— یونس نادی بك ؛ « آ کلامدق! » دیدی. رؤف بك ایضاح ایتدی؛ دیدی‌که ـ « منقدلر ، حکومته خطاب ایدرکن ، قصداً بر ایش یاپمشلر واوکا هجوم ایدییورلر وضعیتنی کوریورم . »

— رؤف بك ، خطیبلرك ، آغیر کله قوللانمه‌لری ، حکومتی کوچك دوشوره‌جك شکلده افاداتده بولونیلمامسی کبی ناتحانه وملایمانه برطور وطرز ایله فریدون فکری بکك تکلیفنه تماس واونی مدافعه ایتدی . درسم مبعوثنك تکلیفی ، بر (آنکت پارلمانته‌ر) ایدی ؛ (مجلس تحقیقاتی) هیئتی تشکیلینك مستعجلاً تحت قراره آلنمسی ایسته‌نیوردی . فریدون فکری بکك بوکا دائر بر تقریری وبوتقریرك‌تعیین اسامی ایله رأیه وضعی ایچون‌ده فریدون فکری بکله برابر دها ١٦ آرقداشنك دیکر بر تقریری واردی .

رؤف بك دیدی ، که « تدقیق هیئتی دیبه ترجمه ایتدیکم بر هیئتدن بحث بیورلدی . » ـ بحث بیوران فریدون فکری بکدر ـ رؤف بك سوزینه شویله دوام ایتدی :

« . . . . وکیللر بویله برهیئتك قبولنی ، بوآنه قدر کزیده اولان حسیات وطنیه وملیه‌یه قارشی برشائبه وبرذلت دیبه تلقی ایتدیلر . »

یونس نادی بك ، رؤف بکك سوزینی کسدی . « بر آز اویله » دیدی . رؤف بك تکرار دوام ایتدی .. « هپمزك لایخطی اولمدیغنی قبول ایدرك عرض ایدییورم وبونك لازم اولدیغی ، (. . .) بن‌ده علاقه‌دار اولدیغم ایچون هرکسدن اول ، بن طلب ایدییورم . » دیدی .

§ رؤف بك، سوز سویلرکن، مجلسه قارشی چوق حرمتکار اولدیغنی کوسترمك ایچون‌ده‌وسیله آرامغه اهمیت ویرییوردی . برمناسبت کتیره‌رك دیدی ، که « بومجلس عالینك وضع ایتدیکی قانونلرده بعض صفات توجیه ایدلمشدر . (قوریدور قانونلری) دنیلمشدر .

§ رؤف بك ، مجلس عالی‌یه حرمت طلب ایدییوردی .

رؤف بك ، مجلس حالينك جمهوريتى اعلان ايدن قانونى اوزرينه آلديغى صايغيسز وضعيتك اونوتولديغنى ظن ايتمش اوله‌جق !

مظهر مفيد بك (دكزلى مبعوثى) « اونى ايلك اوكجه ، رفيق محترمكز مختار بك افندى سويله‌مشدر . » ديدى. بوسوز ، رؤف بكه استقامت كلامنى دكيشديرتدى. فقط ، مختار بك آلندى .

صائب بك (قوزان) سوزه قاريشدى . نهايت ، مقام رياستك مداخله واخطاريله رؤف بك سوزينه دوام ايتديرلدى .

رؤف بك ، دوندى دولاشدى ، نهايت ، پرنسيپ مسئله‌سنه داياندى . « شعارمز ، مسلككمز ، بلاقيد وشرط ، حاكميت مليه اساسيدر . » ديدى .

يونس نادى بكك صداسى ايشيدلدى — جمهوريت !...

§ رؤف بك جواب ويرمدى . باشلاديغى جمله‌يى شوصورتله اكمال ايتدى : « حاكميت مليه‌نك، يكانه تجليكاهى اولان بويوك ملت مجلسيدر . »

§ (جمهوريت سسلرى) بوتون مجلس صالونتى دولدوردى .

على صائب بك (قوزان) ، « جمهوريت !... » ديدى .

رؤف بك ، على صائب بكله قونوشمغه باشلادى . احسان بك مداخله ايتدى ، « افادهٔ عاليكز صريح دكلدر رؤف بك افندى . » ديدى .

رؤف بك ، « صريحدر . چوق رجا ايدرم احسان بك افندى . » احسان بك ؛ « اوقدر صريح دكلدر . اوزون زماندنبرى ذات عاليكزله آكلاشه‌مدق ! » رؤف بك ، احسان بكك يوكسك عدالت حسيله متحسس بولنديغندن، حاكملك ايتمش اولديغندن بحث ايدرك اوكا ديدى ،كه « برائت ذمت اصلدر . عكسنى اثبات ايده‌مدكجه، برطرفى سوءظن آلتنده بولندیرمق وبويله افاده ايتمك دوغرودكلدر.» احسانبك جواب ويردى ، « حقيقتى افاده ايتمه‌ين مظنونلردن شبهه ايتمكده حاكم حقليدر . » ديدى .

رؤف بكله ، احسان بك آرمسنده‌كى بومحاوره برآز اوزادى . رئيس مداخله ايتدى . رؤف‌بك دوام ايتدى و « تشكيلات اساسيه‌قانوننده ، وكيللرك وظيفه وصلاحيتى حقنده برقانون تدوينى‌موضوع بحث ايدى . بوتدوين ايدلديمى ؟ بونى سؤال ايدرم . » ديدى .

§ افنديلر؛ قانونلرك مجلس‌طرفندن تدوين اولنمسى‌طبيعى بولنديغنه نظراً ، رؤف بك ، حكومتدن دكل ، كنديسنك‌ده اعضا اوله‌رق داخل بولنديغى مجلسدن سؤال صوريپوردى .

— رؤف بك ، شوراى دولت تشكيلاتنه تماس ايتدكدن صوكره ، « منع شقاوت قانونى تطبيق ايدلمشميدر؟ كوى‌قانونى تطبيق ايدلمشميدر؟» طرزنده ، داخليه وكيلندن باشلايه‌رق، نافعه ، تجارت، زراعت ، مدافعهٔمليه، عدليه، معارف‌وكيللرينه متعدد سؤاللر توجيه ايتدى. بوتون، بوسؤاللرله، رؤف بكك، ملت‌واردونك نظردقتنى‌جلب ايتمك ايستديكى آكلاشيليوردى . مثلا، قره‌دره اورمانلرى‌حقنده برمعامله اولديغنى مطبوعاتده كورمش؛ اوايش ناصل اولمش ؟ و « فداكار وقهرمان اردومزك، استقلال حربنى متعاقب ، حال سفردن ، حضره انتقالنده ، بويوك برانتظام ومكانت كوستردیكى ايشيتدك

وافتخار ایتدك . فقط اوندن صوکره ابانه ، اطلشه نقطهٔ نظرندن ، وضعیتی عینی دوجهده قوتله قبول ومحاکمه ایده‌بیلیرمی‌یز ؟ بوجهتدن بزی تنویر بیورملرینی رجا ایدوز . » دیدی .

رؤف بکك ، بوسؤالنك ، مشترك بر سؤال اولدیغی ، کندی افاده‌سندن آکلاشیلیور « رجا ایدرز » دییور . فی‌الحقیقه ، بوسؤالك ، اوکونه‌قدر ، اردولرك باشنده بولنان ، ایکی اردو مفتشنك‌ده اشتراکیله ترتیب ایدلمش اولدیغنه حکم ایتمك ایچون برسبب یوقدر .

— رؤف بك ، عدلیه‌ده ، تشکیلاتك تحولی دولاییسیله واقع اولان ، تطبیقاتك ، عدالتی تأمین ایچون الك مناسب شکل وصورت اولوب اولمدیغنی اوکرنمك ایستیوردی .

معارف وکیلندن‌ده ، تحصیل ابتدائی مدتنك قانونه مغایر اوله‌رق نیچون آزالتیلدیغنك ایضاحنی طلب ایتدی .

— رؤف بك ، استانبول والیسنك کیجه ملبوره‌سنده‌ن ، استانبولك امانتله اداره‌سنك ، خلقك حقوقنه تجاوز اولدیغندن‌ده بحث ایتدکدن صوکره ؛

معارف وکیلی واصف بك ایله مطبوعات آره‌سنده تکون ایدن برحادثه‌دن وبو مناسبتله معلملردن بحث ایدرك دیدی ، که « معلم اردوسنك ، منور اردونك شو ویا بو طرفی ترجیح ایدر ، تقویه ایدر طرزده نشریاتده بولنملری ، دوغرومیدر ؟ »

رؤف بك ، بونك دوغرو اولمدیغنی سویلیه‌رك تعلقنی شو جمله ایله بیتیردی : « الله وطنمی ، ملتمی وهیمزی محافظه بیورسون . »

بو جمله‌نك ، قارشیلاندیغی ، آلقیشلردن صوکره ، داخلیه وکیلی کرسی‌یه چیقدی . کموشخانه مبعوثی ذکی بك اوکا تقدم ایتمك داعیه‌سنده بولندی . وهبی بك ؛ « افندم بومسئله وکیللرك مجلسدن استیضاحی اولدی . » دیدی . ریاست ، وکیللرك حق کلامنه دائر ، نظامنامهٔ داخلی‌یی خاطرلاتدی . رجب بك‌ده ، غایت واسع براستیضاحه معروض بولنان وکیللرك ، نظامنامه ایله مؤید اولان ، سوز سویله‌مك حقلرینه ، مساعده ایدلمدیکی تقدیرده ، حقیقتك توضحه یاردیم ایدلمه‌مش اوله‌جغنی بیان ایتدکدن صوکره ، توجیه اولنان سؤاللردن کندینه عائد بولنانلرینه برر ، برر جواب ویردی . بیاناتی صره‌سنده — « رؤف بکك کرسی‌یه بر وضع ناصحانه ایله چیقدیغنی اشارتله ؛ بو مجلس ، هیچ بر وقت سکون تام ایله حرکت ایتمکه مجبور نه برمکتب ونه‌ده برفن آقاده‌میسیدر . » دیدی . رؤف بکك کرسیده ، بوکون دخی واضح اولمدیغنه ، آنکه‌ت اسمنی تلفظ ایتمیه‌رك فریدون فکری بکك بر سنه‌لك مساعی‌یه عائد واوچ وکالته شامل اولان معناسز ، حقسز ، منطقسز وقانونسز وموازنهٔ حکومتی یقان برشکاردکی « آنکه‌ت پارلمانته‌ر » تکلیفنی طلب ایتدیکنه ، هیئت عمومیه‌نك نظردقتنی جلب ایتدی . فریدون فکری بك — یرندن ، رجب بکك « منطقسزدر » دیدیکنه اعتراض ایتدی . بوسوزی کری‌یه آلمسنی ایستدی . رجب بك — « کری‌یه آلمیورم افندم ؛ منطقسزدر ، حقیقت اولدیغی کبی افاده ایدیلیر ، دیدی . » فریدون فکری بکك — « منطقسز سوزینی قبول ایتمیورم » سوزینه ، رجب بك جواب ویردی ، « فریدون فکری بك — دیدی — سز دها آغیر شیلری قبول ایتمکه آلیشقینسکز . . »

دها آغیر شیلر ، عدلیه وکیلی نجاتی بك طرفندن توجیه ایدلمش . . فریدون فکری بك ،

« عدليه وكيلی سوزلرینی كری آلدیلر » دیدی . نجاتی بك ، یرندن فیرلایه‌رق « سوزلریمی كری آلمدم ... » دیدی . بر آز كورولتو اولدی . نهایت ، رئیس ـ رجا ایدرم كورولتویی كسه‌لم ! دیدی .
رجب بك ، دوام ایتدیكی ایضاحاتنده : « .. برچوق ذواتده ، دفترلر وار ایمش ، دیمشدم . شیمدی رؤف بكك سوزلرینه كوره ، حاضرلانمش سؤاللردن اون ، اون بش دانه‌سنك ، طرح ایدلمسی فرصتنی بوله‌جغز . ایشته ، افندیلر ، ـ دیدی ـ دفترلرك یاواش یاواش مبادیسی چیقیور . »

رجب بك ، رؤف بكك بیاناتنده قوللاندیغی (تاقتیق) ه اشارت ایدرك ، دیدی ، كه رؤف بك هم بوتون بو سؤاللری صوریورلر وهم‌ده « اصلا بر مسئولیتی ویاخود اسقاطكی برشیئی استهداف ایتمیورم » دییورلر . بر استیضاح كونی ، ملت كرسیسنه چیقان ذات ، یالهده ویا علیهده‌در . لهده ایسه حكومتی طوتمسنی ایستر . علیهده ایسه اسقاطنی ایستر و بونی آچیق وصراحتله سویله‌مك لازمدر . « یوقسه رؤف بك افندینك سوزلری مالایعنی‌دن عبارتدر . »

رجب بكك بو جمله‌سی ، رؤف بكله آره‌لرنده قیصه بر محاوره‌یه یول آچدی ؛ « فقط تجاوز ایدیورسكز » ، « سزده مداخله ایدییورسكز .. » كی سوزلر تعاطی ایدلدی . نهایت رجب بك ، بیاناتنه دوام ایدرك دیدی ، كه « محترم افندیلر ، بر طاقم سؤاللر صوریورلر .. احمد كلمشمیدر ؟ قانون تطبیق اولنمشمیدر ؟

« توركیه بویوك ملت مجلسی كرسیسی ـ بویله استیضاح یاپیلیركن ـ هدفسز اوله‌رق صوریله‌جق وسویلنه‌جك شیلره برمقام اولامان . » بورایه چیقیورلر، سویلیورلر، سویلیورلر، نتیجه‌ده سویلیورم، سویلیورم آما برشی یوقدر دییورلر . بویله اولونجه مالایعنی‌در وغایه‌سزدر . وضعیتك تعریفی بودر . »
رجب بك سوزلرینه شویولده دوام ایتدی: چوق دقت ایتدم، رؤف بك « بورایه چیقدیلر، صره‌سی كلدی ، ایجاب ایتدی ، بشقه بر تعریف یاپدیلر ، جمهوریت كلمه‌سنی تلفظ ایده‌مدیلر . » « محترم ، آرقداشلر ـ دیدی ـ لطیفه ایتمیورز .!! بویوك برانقلابدن چیقدق ، منور براستقباله كیدیورز . بوتون احكامی ، بوتون شرائطی، بوتون وضوحیله برهدفه یوریبورز. » رؤف بكده « نه‌در بوكوسكونلك، كه صره‌سی كلش وآرقداشلر بالوسیله فرصت ویرمش ایكن، بومقدس اسمی، تلفظ ایتمه‌مكده عنادواصرار ایتمشلردر . » « فقط شایان دقتدر ، بوذات ، استانبولده ، قیامتلری قوپاردی. » « الندن كلن هرقوتی صرف ایتدی. » و «حضوركزه چیقدیغی زمان، بوتون اونلردن رجعت ایتدی ویمین ایدرك‌دیدی، كه بن جمهوریتجی‌یم . » بوكون كندیسندن شبهه ایدییورم .

بوقناعتك یاكلش اولدیغنه ، اقناع ایتمكی ، كندیلری ایچون، برمسئله عد ایدرلرسه، چیقسونلر ، كرسیدن ویا بشقه برمحلدن سویلسونلر ، كه ! بویله برتردده محل یوقدر . عكسی تقدیرده، رؤف بكك جمهوریته اولان مربوطیتندن ، شبهم واردر وبوشبهم دوام ایده‌جكدر . حقیقت بودر . »

رجب بك ، ایضاحاتنی بیتیریركن ، « محترم آرقداشلر ـ دیدی ـ بوكونه قدر بوغازمزه قدر قان ایچنده یوغوریله‌رق بودعوایی ـ بومقدس وطنك اعتلای قطعیسنی تأمین ایده‌جك اولان ـ بو دعوایی بوكونكی مرتبه‌یه قدر كتیردك . بوكوندن صوكره اك بویوك‌خطا ، ترددلر ، شبهه‌لر، وضوحسزلقلردر . بونلرك نره‌یه واردقلرینی كیمسه بیله‌مز . »

رجب بك كرسیدن اینركن ، مقام ریاست ، طابی اوزرینه كندینی مدافعه ایتمك ایچون رؤف بكه سوز ویردی .

رؤف بك — سزك هر وقت وهر يرده ايتديككز زمانده، بن تكرار يمين وقسم ايتمكه مجبورميم؟ ديدى . (مجبورسك) سسلرى يوكسلدى . رؤف بك بو سسلره — « خير افنديلر، كيمسه‌نك كيمسه‌دن شبهه ايتمكه حقى يوقدر . » جمله‌سيله جواب ويردى .

بوكا، قره‌حصار صاحب مبعوثى على بك، برندن مقابله‌ده بولندى. — « سن ده اووقت، بوطوپراقده اوطوره‌مزسك . اجداديكك، باباكك ودده‌كك كلديكى يره كيدرسك. بوطوپراق‌بونى ايستيور.» ديدى.

بونك اوزرينه ، رؤف بك مخالف اولديغى نقطه‌يى ايضاح يوللوبياناتده بولنه‌رق ديدى ، كه « بلاقيد وشرط حاكميت مليه اساسنه مستند براداره‌يى ، ده‌موقراسى دينيلن خلق اداره‌سى اساسلرينى تأسيس ايتمك ايچون وبواساسلر اوزرينه ملتدن وكالت آلدق ».« برطاقم آرقداشلرمز ، ماتك بوحقنى‌مجلسدن آلوب شوويا بومقامه ، مجلسى فسخ وقانونلرى رد حقنى ويرمك ذهنيت واستقامتنى كوستريلر. ايشته بن بوكا مخالفم . »

رجب بك ، بوسوزلره جواب ويردى وايضاح ايتدى ، كه رؤف بك اعتراض ومخالفت ايتديكى‌زمان هنوز تشكيلات اساسيه قانونى وبويله برطاقم حقلرك كيمسه‌يه وبرلسى ويا وبرلمه‌مسى موضوع بحث دخى دكلدى . بومسأله‌دن ، آنجق آيلرجه صوكره بحث اولندى. رجب بك « افنديلر، بومغالطه‌در» ديدى.

رؤف بك ، سبب مخالفتنى ابى آكلاته‌بيلمك ايچون ، شويله بر ايضاحده بولنمغه لزوم كوردى ؛ ديدى ، كه «افنديلر ، دكل خليفه‌جى وسلطانجى، بو مقامك حقوقنى آلمق استعدادنده اولان ، هرهانكى برمقامك عليهنده‌يم . »

رؤف بك ، خليفه‌جى و سلطانجى اولمديغنى افاده ايدركن رياست جمهور مقامنك ، رئيس جمهورلك عليهنده اولديغنى ايضاح و اعلان ايديبوردى . دها اول ، بالمناسبه بيان ايتديكم وجهله ، رؤف بك ، « توركيه بويوك ملت مجلسى » حكومتى شكلنده مصر ايدى .. اسمك تبديليه ، يعنى جمهوريت عنوانى آلنمش اولمقله برابر ، تشكيلاتك اوماهيتنك محفوظيتنى تأمين ايتمك ايستيوردى .

نه ايچون ؟ چونكه ، رياست جمهور مقامى ، خلافت وسلطنت مقاملرينك حقوقنى آلمق استعدادنده ايمش ..

افنديلر ، اجتهاد ديه اورته‌يه آتيلان بوسوزلر ، رجب بكك ديديكى كبى « مالايعنى » دكلده نه‌در؟ بوكبى سوزلرله قورولان منطق « مغالطه » دكلده نه‌در ؟ !

— بواجتهادك وبو منطقك معنا ومدلولنى ، رؤف بكك بوكونكى مساعى وفعاليتى پك كوزل كوسترمكده‌در . فقط ، بز بونى آكلامق ايچون ، بوكونلره قدر ، انتظار غفلتنده قالامزدق. بوندن دولايى بزى معذور كورسونلر.

---

§ افنديلر، بوكونده‌استيضاح نتيجه‌لنمدى . مذاكره ايرلسى كونه‌تعليق ايدلدى. ٨ تشرين ثانى

کونی جریان ایده‌جك مذاکره‌یه انتظاراً ، برآزده ، اوکونلرده‌کی بعض نشریاتی کوزدن کچیره‌لم .

وطن غزته‌سنك ٥ تشرین ثانی ٣٤٠ تاریخلی نسخه‌سنده‌کی باش مقاله‌ده ، حکومتی تنقید ایدنلر ومخالف جبهه کوسترنلر مدح وثنا وحکومت طرفدارلری تقبیح اولنمقده‌در . باش محرر « هنوز آغزینی آچمیان، منقد نامزدلرینه قارشی،هرکون قولاقدن قولاغه یکی برتجاوزکار سوز فیصلدانیور. حکومتچی حزبه منسوب کیمه تصادف ایدرسه‌کز اوکونك خفی امر یومیسنده موجود سوزلری عیناً ایشیدیرسکز . » دیدکدن صوکره سوزلرینی تأیید ایچون برطاقم مثاللر صاییور و « کورکورینه أمره اوبمایان ، حقیقتی کورن وسویله‌مك ایسته‌ین شخصیتلری ، ابتدادن سوصدیرمق ایچون هرواسطه‌یه مراجعت » ایدیورلر و « کیفی اراده ، حال طبیعینك واستقرارك فوقنده ، بر عامل ماهیتنی محافظه ایده‌جکدر . » دییور .

افندیلر، محرر « خفی امر یومی » و « کیفی‌اراده » تعبیرلریله ، ملته نه‌یی‌خبر ویرمك‌ایستیوردی؟ خفی امر یومیلر ویرن ، کیفی اراده‌سنی عامل قیلان کیمدی ؟ بوابهاملی تعبیرلری قوللانان صاحب مقاله ، نهایت ، بزه ، « ایکی طرفی ، بیطرفانه ، برحکم حالیله چاغیروب دیکله‌مك ، ریاست جمهورك اك نازك ومهم وظیفه‌سیدر ، » نصیحتنی ویرییور. بووظیفه‌نك هان یاپیلمسنی ایستیور وچونکه « یارین پك کچ اوله‌بیلیر ! » دیه تهدید ایدییور .

برکون صوکره ، نم سنه باشی نطقمدن بحث ایدن عینی‌محرر ، « تنقید میلی کوسترن الك‌مستقل فکرلی وطنداشلری ، زمان زمان ، بر طرف ایتمکه چالیشان انحصارجی برسیاسی سیستم ، انکشاف وترقی ایچون ، قهر ایدیجی ، برجهنم مقامنده‌در . » جمله‌سیله تعقیب ایتدیکمز سیستم حقنده ، پك حقسز وانصافسز برافتراده بولونیور و « مشئوم کیدیشك معین برنقطه‌ده توقیف ایدلسی ، یکی‌برچیغیر آچیلمسی لازمدر » دیه‌رك ، بزه ، تکرار وظیفه‌مزی اخطار ایدییوردی .

وطن محرری ، برکون‌صوکره‌یازدیغی « سوقاقده‌کی آدم » سرلوحه‌لی باش‌مقاله‌سنی « انشاءالله ایی اولور ، دیمکدن بشقه یاپه‌جق شی قالمامش کبی کورونیور . » جمله‌سیله بیتیرییوردی .

§ ٨ تشرین ثانی ٣٤٠ تاریخلی وطن غزته‌سنده انتشار ایدن ، برآنقره تلغرافنده ؛ « مجلس ، بوکسك موقعده بولنانلرك تصویبی اولمقسزین ، قابینه‌یی اسقاط ایده‌میه‌جکدر » طرزنده، بویوك‌حرفلرله یازلمش انطباعلر و « رؤف بك ، دونکی نطقنده ، استیضاح خارجنده اهمیتسز شیلردن بحث ایتمکله ، استیضاح‌طرفدارلرینك موقعنی واستیضاح دعواسنی ضعفه دوشوردیکی سویلنمکده‌در . » کبی خبرلر ویرلردر .

—وطن غزته‌سنك ، استیضاح دعواسنی تعقیب ایچون صورت مخصوصه‌ده کوندردیکی مخابری ، انطباعلرنده پك اصابت کوستره‌میورسه‌ده ، استیضاح دعواسنك ، سبب ضعفی حقنده ویردیکی خبرده آلدانمش کورونمیوردی .

افندیلر ، توحید افکارك باش محرری‌ده ، برسورو باش مقاله‌لر ایله ، مخالفتی تقویه وتشجیع ایدییور وکندینی مدافعه‌ایدن حکومتك وموافق مبعوثلرك، کندینی مدافعه اجتهارینی وسوز سویلملرینی دخی ایسته‌میوردی . بوباش محرر دییوردی، که « مجلسده ، موافق مبعوثلر بویله ، هر مهم ایشی .

كورولتويه بوغمق اكلنجه‌سنده دوام ايدرك منقدلرى صوصدوردقجه ، عصمت پاشـا حكومتى هيچ شبهه‌سز اعتماد رأيى آله‌جقدر . فقط بو اعتماد رأينك ماهيت حقيقيه‌سى ، نهايت ، برصندوقچه‌لك ايچنه فضله مقدارده بياض كاغد آتيلمش اولمسندن عبارت قاله‌جقدر »

بو سفسطه‌لر اوزرنده ، توقفه لزوم يوقدر . برآزده ، طنين غزته‌سنه بقالم ! طنينك ، « سياسى تخمرات » عنوانلى برباش مقاله‌سنده « حركت مليه مجاهده‌سنده بويوك خدمتلريله تميز ايتمش شايان حرمت واعتماد بعض سيمالر آره‌سنده برتشريك حركت مقدماتى باشلاديغى » خبر آلنديغندن و « خلق فرقه‌سيله وحكومتله صميمى مناسباتى اولان مطبوعاتك» « بو خبرلرى يك ناخوش برشكلده قارشيلاملرندن وتفسير ايتملرندن » و « دها شمديدن مستقبل فرقه‌يى كوزدن دوشوره‌جك صورتده مطالبات سردينه قيام » ايدلمسندن بحث اولنمقده‌در . مقاله‌ده ، پروغرام مسئله‌سنه تماس ايديله‌رك ، خلق فرقه‌سنك پروغرامى اولمديغنه اشارت ايدلدكدن صوكره « بز خلق فرقه‌سندن هيچ ممنون دكلز . فقط خلق فرقه‌سنك پرنسيپلرى نامنه سويله‌نن وكوريلن شيلره تماماً طرفدارز . » دينيليور وخلق فرقه‌سى پرنسيپلرندن نه آكلاشيلديغى ايضاح اولنه‌رق « فقط ، عجبا ، حقيقتده‌ده بويله‌ميدر ؟ » سؤالى اورته‌يه آتيليور . محرر ، بو سؤاله منفى جواب ويريور و « قارشيمزده بويله برفرقهٔ تجدد واصلاحات كورمكى كوكلمز ايستديكى ايچون ، خلق فرقه‌سنى بوديديكمز شكلده خوليا ايلديورز . » ديور . اوندن صوكره ، محرر ، شونلرى سويليور : « خلق فرقه‌سنك پروغرامى وسوزلرى باشقه‌در ، طوتديغى يول باشقه‌در . خلق فرقه‌سنك ، دموقراتانى دوداقلرنده‌در . »

بو مطالعه‌نك صاحبى ، برنجى جمله‌سيله ، قصد ايديورسه ، كه خلق فرقه‌سى ، جمهوريت اعلان ايده‌جكنى ، خلافتى لغو ايليه‌جكنى پروغرامنه يازوب اعلان ايتمدى وسويله‌مدى ؛ فقط فعلاً يابدى ؛ دوغرودر ! آنجق ، ايكنجى جمله ايله خلق فرقه‌سنه اسناد ايتديكى دوغرو دكلدر .

مقاله صاحبى ، مخالف ذواتك ، موقع اقتداره كچمك ايسته‌ملرينك مشروعيتنى اثبات ايچون ، صرف ايتديكى برچوق سوزلره شونى ده علاوه ايديور : « وطن دوشونجه‌سيله حركت ايتمك ، يالكز موقع اقتدارده‌كى ذاتلره‌مى — من طرف الله — انحصار شكلنده بخش اولنمور بر فضيلتدر . »

طنين باش محررى ٤ تشرين ثانى ١٣٤٠ تاريخنده ، يازديغى اردو وسياست عنوانلى برباش مقاله‌ده ، شو مطالعاتده بولونيور : « شكل حكومت جمهوريتدر . فقط ، حكومتك يالكز آدينى دكيشديرمك هيچ برفائده تأمين ايتمز . اصل تبديل ايدلمسى ايجاب ايدن نقطه ايشـلك روحيدر ، پرنسيپلريدر . بوكون متحدهٔ آمريقا استثنا ايديليرسه آمريقاده يكرمى قدر مملكت واردركه هپسنك اسمى ده جمهوريتدر . حتى هب زنجيلردن ترك ايدن هايتى بيله برجمهوريت ايدى . فقط بورالرده جمهوريتك حكومت مطلقه‌دن فرقى يك آزدر . ارتق برحكمدار يرينه ، زورله رياست جمهوره چيقمش برمتغلبه كوروورز . ايشته بوقدر ! رئيس جمهور نامى طاشيان مستبد ، كيف مايشا ادارهٔ حكومت ايدر . برحكمدار مطلق كبى كيف وهوسندن بشقه برقانون طانيماز . »

طنين باش محررى ، بو آمريقا جمهوريتلرندن شيلى‌يى استثنا ايدرك ديكرلرى ايچون ديور ، كه « هيچ بريسى ، بوكون ، حقيقى جمهوريت نامنى طاشيمغه لايق دكلدر . چونكه دموقراسى‌يه .... استناد ايتميورلر . » ؛ « جمهوريت نامى آلتنده حكومت مطلقه‌لرك ، حكمفرما اولمسى ، عسكرى رؤسا يوزندندر . »

بوراده ، برآن توقف ایتمك ایسترم. افندیلر ، بومقاله ، مبعوث اولان قوماندانلرك، مبعوثلقدن استعفالری اوزرینه واومناسبتله یازیلیور. فقط، اویله برزمانده یازیلیور،که اردولرمزك مفتشلری، اردولری ترك ایدوب حکومتی اسقاط ایچون مجلسه کلمشلردر وبومحرر ، اونلرك موقع اقتداره کچمك ایسته ملرینك مشروعیتنی اثبات ایچون ، دها برکون اول ،ستونلرجه یازی یازمشدر . جمهوریتك حکومت مطلقه دن فرقسز اوله بیله جکنه مثاللر کتیرن وبوکا سبب، دهموقراسی یه استناد ایتمه مك اولدیغنی سویله ین محرر،« حکومت فرقه سنك دهموقراتلغی دوداقلرنده در.» دیین ذاتدر. بونك بویله اولمسی «عسکری رؤسا یوزندندر.» دیین ذات،تورکیا رئیس جمهورینك ده رؤسای عسکریه دن بری اولدیغنی بیلن ذاتدر . بوذاتدر، که رؤسای عسکریه دن فلان وفلانلری، رؤسای عسکریه دن اولان تورك رئیس جمهوری ورؤسای عسکریه دن اولان تورك باش وکیلی ایله قارشی قارشی یه جبهه آلدیرمق ایچون حرارتله چالیشیور و صوکره سومدیکی طرفك ییقیلمسنی ، ملته لزوملی کوستره بیلمك ایچون ، کویا ، شایان تدقیق وعبرت مثاللر سویلیور و «هانکی جنرال معیتنه دهاچوق ضاصی طوپلایه بیلیرسه، ریاست جمهوره اوکچر. » و«اردوقوماندانلری، اشقیا رئیسلری بربرلریله چارپیشه رق ، ریاست جمهور موقعنی غصب ایدییورلر .» دییور .

افندیلر ؛ بووبوکا مماثل سوزلرك، نه مقصدله ونه حس ایله یازلدیغنی، فرق ایتمه مك وبوکبی نشریاتك مجلس اعضاسنده وافکار عمومیه ده براقه جغی منفی ومضر تأثیرلری آکلامه مق، ممکن دکلدی. فی الحقیقه، بوافسادکار تأثیرات مع التأسف فعلی عکسلرینی کوسترمشدر .

§ رأفت ، کاظم قره بکر وعلی فؤاد پاشالرك ، مدافعهٔ ملیه انجمننه انتخاب ایدلمه مش اولدقلرندن متأثر اولان عینی جمهوریتجی محرر، بودفعه ده، اردو قوماندانلرینك، اردولره مؤثر اوله بیله جك برهیئته انتخاب ایدلمه مش اولدیغنی ایی بولمیور . بو نقطه ده ، بك سودیکنی آ کلاتمق ایستدیکی دهموقراسی یه امتثالدن دخی واز کچیور . بوفکرلری احتوا ایدن جمله لری ، هپ برابر مطالعه ایده لم .

« سیاسیات » سرلوحه سی آلتنده یازلمش یازیلر آره سنده « مدافعهٔ ملیه انجمنی ، ملت مجلسنك همان همان الك آزسیاسی اولان، حتی سیاسیاتله هیچ علاقه سی بولنمیان برساحهٔ فعالیتدر. » جمله سی اوقونور. محرر ، بو جمله ایله ، مجلسه داخل اولان ، اردو مفتشلرینك ، سیاستله علاقه سی بولنمیان ساحه ده چالیشملرینه نه دن ونه ایچون میدان ویرلمدی ؛ دیمك ایستیور . بوکا ، شوبولده ، جواب ویرمك ممکندر . چونکه ، حقیقةً ، مدافعهٔ ملیه انجمنی سیاسیاتله علاقه سی بولنمه مق لازم کلن ، بر ساحهٔ فعالیت ایسه ، اورایه ، محضا ، سیاسیاتله اشتغال ایتمك اوزره مجلسه کلمش اولانلری ادخال ایتمکده محذور اولدیغی ایچون !

محرر ، بوجمله دن صوکره دوام ایدرك دییورکه ، « بوراده ، وطنك ناموس و استقلالنی مدافعه ایده جك اردویی، اداره، اصلاح، تنسیق ایتمکه ودهامترقی برحاله صوقمغه خادم قانونلر تنظیم اولنه جقدر. پولتیقه جیلق احتراصاتنه کندیلرینی قاپدیرمیوبده ، یالکز وطنی دوشوننلر ایچون بو وظیفه ، ارکان عسکریه آره سنده ، الك مقتدر ذاتلره تودیع ایدلمك بروجیبهٔ حمیتدر . »

بوجمله لر اوزرنده ده برآز توقف ایده جکم .

اردونك ، اداره ، اصلاح ، تنسیق واونك دها مترقی برحاله کتیرلمسی مسئله سی چوق مهمدر . بوخصوصده موظف ومشغول مقام « ارکان حربیهٔ عمومیه » در . بومقامده محررك ده دیدیکی کبی الك

ممتاز ارکان عسکریه‌مز بولنمقده‌در . اردونك اداره‌سی ، اصلاحی ، تنسیق خصوصاتی درعهده ایدن بویوك ارکان حربیه ، بوخصوصلرده ، لزوم کوردکجه حکومته تکلیفاتده بولنور .
ارکان حربیه‌نك وحکومته داخل مدافعهٔ ملیه‌نك عریض وعمیق دوشونوب تثبیت ایلدکلری مسائل ، هرسنه ، اجتماع ایدن (عالی عسکری شورا) طرفندن تدقیق ومذاکره اولنور . عالی عسکری شورایی ، ارکان حربیهٔ عمومیه رئیسی ، مدافعه وبحریه وکیللری واردو مفتشلری تشکیل‌ایدر . عالی عسکری شورانك ، تدقیقندن کچن وتطبیق موافق کورولن خصوصاتدن ایجاب ایدنلر ، حکومته تکلیف اولنور . بوتکلیفلردن تطبیقی ایچون ، کسب قانونیت ایلمسی لازم اولانلر وارسه ، ایشته‌اونلر مجلسه عرض اولنور . مجلسده ، اصولاً مدافعهٔ ملیه انجمنندن وتعلق اولورسه بشقه انجمنلردن‌ده کچدکدن صوکره ، مجلس هیئت عمومیه‌سنده مذاکره وتقنین اولنور .

مدافعهٔ ملیه انجمننده‌کی اعضانك عسکرلکدن آکلامسی لازمدر . فقط ، یالکنز عسکرلکدن آکلامسی کافی دکلدر. دولتك مالیه‌سندن ، سیاستندن ودها چوق شیلردن‌ده آکلامسی لزوملیدر . یالکنز عسکرلکدن آکلامق ، اردویه متعلق قانون لایحه‌لری یاپمق ایچون کافی کلـه‌بدی ، ارکان حربیهٔ عمومیه‌نك تثبیت وعالی‌شورای‌عسکریتك‌ده تصویبندن صوکره آیروجه برانجمنده ویاانجمنلرده تدقیقه حاجت قالمازدی . زیرا ، پولتیقه ایله اشتغال ایدن ذوات ، عسکرلکدن دخی کلش اولسه‌لر ، حیاتی ، علوم وفنون وهرکونکی ترقیات عسکریه‌یی تعقیب وتطبیق ایتمکله امرار ایدن ذواتدن دها متخصص ودها صاحب صلاحیت اوله‌ماز .

اردونك اداره ، اصلاح وتنسیقی ایچون مصیب افکار و بویوك تجربه‌لره مالك اولدیغنی ظن ایدن وعالی شـورای عسکریده قانوناً اعضا بولنان اردو مفتشلری ایچون اك مسـاعد سـاحهٔ فعالیت اردولرك باشنده وعالی شورای عسکری ایچنده‌کی موقعلری ایدی . [جدیت طلب ایدن بو موقعك قیمت و اهمیتنی تقدیر ایتمیوب ، حکومتی ، مدافعهٔ ملیه وکالتنی ، ارکان حربیهٔ عمومیه‌یی بکنمیوب ؛ اونلری ، کندی مطالعات وتصورات عسکریه‌سنی تقدیردن اوزاق کورمرك ، سیاسی ساحه‌ده چالیشمغی ترجیح ایدن قوماندانلرك ، مدافعهٔ ملیه انجمننه ادخاله چالیشمق ، اونلرك ؛ اردویه متعلق ، حکومتدن مجلسـه کلن ، هرنوع تکلیفلرك اناتجنی مشکللشدیرمك و بونلری وسیله اتخاذ ایدرك حکومتی دوشورمك و ارکان حربیهٔ عمومیه رئیسی دکیشـدیرمك کبی منفی هوسلرینی تطمین ایتمك غایه‌سنه معطوف اوله‌بیلیر .] طنین باش محرریتك‌ده ، بونقطه‌ده‌کی غایه‌سـنك بشقه برشی اولدیغنی ظن ایتمك عبثدر .

غایه‌سنك ، عدم حصولندن « متألم ومأیوس » اولان محرر ، « قدیم آتنه جمهوریتنده دەموقراسی اساساتنه اوقدر افراط ایله مربوط ایدیلرکه شعبات اداره‌نك هیچ برنده وقوف و اختصاص اعتباریله بیله برتمیز اساسی قبول ایده‌مه‌مشلردی . » دەموقراسیده‌کی بو افراطه رغماً « آتنه ، دەموقراسیسنده جنراللر بواصولدن مستثنا ایدیلر . »

— خلق فرقه‌سنك دەموقراتلنی دوداقلرنده‌اولدیغندن جمهوریتك مطلقیتدن فرقسز اولدیغنی ملته آکلاتمغه چالیشان ، برذاتك ، بوسفسطه‌سنك هنوز اوقونمقده بولندیغی کونلرده ، موقع اقتداره کچیرمك غیرتنده بولندیغی جنراللرك ، دەموقراسیدن دخی استثنالری جائز اوله‌بیله‌جکی فکرینی هرمیان ایتمسی ، ظن ایدرم ، درست انسانلردن واقع اوله‌بیله‌جك حرکتلردن دکلدر .

افندیلر ، کین واحتراص ، برانسانك دماغی ووجدانی قلارارتدیغی زمان ناصل قونوشور ، بوکا برمثال ایسترمیسکز ؟

ایشته ، بیوریکز ، عینی محررك ، شو سوزلرینی دیکله‌ییکز : « خلق فرقه‌سنك ، عصمت‌پاشا حکومتنك ، مملکته عرض ایتدیکی چیرکین چهره ! احتراصات شخصیه پیشنده بوقدر اسیر اولان زمامدارلر ، ملی برفرقه وجوده کتیرمك ، ملتی تمثیل ایتمك ادعاسنه قالقه‌مزلر »

« امید استقبال ایله پرغلیان کنجلر ، تازه وتمیز جانلرینی‌فدا ایتدیلر : مملکتی قورتارمق ایچون! مملکتی،شخصلرندن واحتراصلرندن بشقه برشی‌دوشونمه‌ین پولتیقه‌جیلر آلنده اویونجاق یاپمق ایچون‌دکل. »

§ حقیقتك ضدکاملنی افاده ایدن بو « مغالطه وسفسطه صاحبی ، بزم تشکیل ایتدیکمز فرقه‌یی وبزم حکومت تشکیلنه مأمور ایلدیکمز عصمت پاشانك وحکومتنك ، چهره‌سنی چیرکین کوریبور وکوستریبور . .

افندیلر ، بزم چهره‌مز ، هرزمان ، تمیز وپاك ایدی ودائما تمیز وپاك قاله‌جقدر. چهره‌سی چیرکین ، وجدانی چیرکینلکلرله دولو اولانلر ، بزم ، وطنپرورانه ، وجدانپرورانه وناموسکارانه حرکاتمزی خسیس وچیرکین احتراصلری یوزندن ، چیرکین کوسترمکه قالقیشانلردر .

§ افندیلر ، ۸ تشرین ثانی کونی ، مجلسده ، عمومی استیضاحك مذاکره‌سنه دوام اولندی .

— فریدون فکری بکك (آنکه‌ت‌پارلمانته‌ر)ك قبولی حقنده‌کی‌اوزون بیاناتی، مختلف خطیبلرك، سوزلریله قاریشه‌رق خیلی دوام ایتدی . اوندن صوکره ، یونس نادی بك کرسی‌یه چیقه‌رق ، « افندیلر — دیدی — مملکتك رژیمی موضوع بحثدر . جمهوریت اداره‌سی موضوع بحثدر . » هرشیدن اول ، بومسئله‌یی کوروشمك لازمدر . یونس نادی بك ، رؤف بکك برکون اولکی‌بیاناتنه تماس ایده‌رك ، حاکمیت ملیه‌می جمهوریتك تکاملیدر ، جمهوریتمی حاکمیت ملیه‌نك تکاملیدر ؟ کبی برنظریه‌نك موضوع مناقشه اولمسنه محل اولمدیغنی ایضاح ایتدی .

رؤف بکك ، دکل خلیفه‌نك ، سلطانك ؛ بومقامك حقوقنی آلمق استعدادنده اولان ، هرهانکی برمقامك علیهنده‌یم ؛ طرزنده‌کی سوزلرینی ، یونس نادی بك شوصورتله ایضاح ایتدی : « بو مقامك رؤف بکجه حقوقی واردر ؛ صریحدر افاده ، محفوظ حقوقی واردر. صاقین کیمسه آلمسون. کونك برنده بلکه لازم اوله‌جقدر . » « حالبوکه تشکیلات اساسیه چیقمشدر . بوتون مقاملر تثبیت اولنمشدر. بوتون وضعیتلر قانون حالنه قونولمشدر . حالا افسانه‌دن ، سفسطه‌دن بحث ایدر . »

بوندن صوکره، یونس نادی بك، شوسوزلری سویلدی: « .. جمهوریتی بکنمه‌ین آدملر واردر. اعتراف ایتمدکلری شیئی فکرنده بسله‌ین مخلوقات واردر وایچمزده‌درلر . » « .. اویله آدملرك قفاسی أزیلیر ، افندیلر ! »

یونس نادی بك ، رؤف بك وآرقداشلرینك ، تمایشکار وضعیتلرندن ، مفتش پاشالرك استعفالرندن ومجلسك ایچنده اویون اوینانیله‌میه‌جکندن بحث ایتدکدن صوکره دیدی، که « خصوصی وکیزلی ترتیبات

ایله بعض مقاصدی استحصال ایدوز زعمنده بولنمق وتورکیه بویوك ملت مجلسنك کوشه‌سنده اوطوره‌رق یوشیلرده بولنمق حرمتسزلکدر . قبول ایده‌میز افندم »

یونس نادی بك ، رأفت پاشـایه ایلیشه‌رك شو بیاناتده بولندی : « رأفت پاشا حضرتلری ، معلوم عالیکز اولدیغی وجهله ، آلتی ، یدی آی مقدم مطنطن ومعناسز .. بعض اعلانات و بیانات ایله مبعوثلقدن استعفا بیورمشلردر . غریب برحادثه‌در . اسباب موجبه اوله‌رق علاوه ایتمشلردی ، که مبعوثلقدن سبب اسـتعفا ، قاراللق اوطه‌ده ، یاران آره‌سنده برعهد ملیمی ؟ نه ، برشی وارمش . اوراده طوپلانان آرقداشلری ایش باشنه کتیره‌جکمش . افندم ، چوق مراق ایتدم بو ایشه . »

قره‌حصار مبعوثی علی بك ، برندن سوزه قاریشدی و — «یعنی جنراللر حکومتی .» دیدی . یونس نادی بك ، « چوق مراق ایتدم بو ایشه » دیه‌رك سوزینه دوام ایتدی ودیدی‌که « .. تشکیلات اساسیه واردر . جمهوریت تأسس ایتمشدر . حکومت ناصل یاپیله‌جقدر ، اوراده ، یازیلیدر . بوتون بونلری اداره ایدن بر تورکیه بویوك ملت مجلسی واردر . خایر ، بونلر کافی دکلدر ، رأفت پاشـا مبعوثلقدن استعفا ایتسین ، لازمدر وکیتسون حکومت یاپسین ، یاران طوپلاسین ، نه‌قناعتدر بو ؟ »

« .. افندم داغ باشنده‌می‌یز ؟ دمیرجی افه‌یی آلوب کلوبده ، حکومتمی یاپه‌جقدی . مجلس بوقمیدر ؟ تشکیلات اساسیه بوقیدر ؟ بو ، نه‌منطقسزجه حرکتدر . »

رأفت پاشا ، یونس نادی بکه جواب ویرمك اوزره ، کرسی‌یه چیقدی . کندینی مدافعه‌یه چالیشیرکن ، رؤف بکله آره‌لرنده موجود فکر برلکندن ورؤف بکك سویلدیکی هرشیئك اونك حسـابنه‌ده قید ایدلمسی ایجاب ایده‌جکندن بحث ایتدکدن صوکره « ایکی عسکر مبعوثك مجلسه عودت ایتمسنی آرزو ایتمشـه‌م ، عجبا چینده اولدیغی کبی برجمهوریتمی یاپمق ایسته‌مش اولورم ؟ » دیدی . رأفت پاشـانك بیاناتنه ، مختلف ذوات ، برلرندن ، قیصه جوابلر ویرمکه باشلادیلر ، حادتا مناقشه‌لی برمحاوره جریان ایتدی . نهایت ، کرسی بشقه برمخالف خطیبه ترك اولندی . بوندن صوکره کرسی‌یه چیقان محمود اسعد بك (ازمیر) : « .. کونلردنبری دوام ایتمکده اولان مناقشاته وهنوز نتیجه‌سی کله‌ین مذاکراته ، نه انقلابك ونه‌ده ملتك تحملی واردر . » دیدکدن صوکره ایضاح ایتدی ، که وضعیت « انقلاب نامنه ، انقلابی ایلری کوتورمك نامنه اسقاط » دن عبارت دکلدر .

محمود اسعد بك ، هرشیدن اول کیدیله‌جك یوللری تعیین ایتمك لزومنی واوتقدیرده دها صمیمی ودها قطعی یورونه‌بیله‌جکنی بیان ایتدی ورؤف بکك نظریه‌سنه تماسله ، شو تحلیلاتده بولندی : « حاکمیت ملیه بشقه برمسئله‌در . جمهوریت ، مشروطیت ، مطلقیت اداره ، استبداد ، ینه بشقه بر مسئله‌در . برقسمی اشکال حکومتدر . دیکری ملتك اراده‌سنك انفاذ وتطبیقیدر . بو درت شکل ایچنده ، مختلف شکلده ، حاکمیت ملیه‌نك ، تطبیق ایدلدیکنی کورمکده‌یز . حتی استبدادده بیله برپارچه واردر . مشروطیتده برآز دها فضله ، جمهوریتده دها فضله ، بناءً علیه بونقطه‌دن بوایکی شیئی قاریشدیرمه‌مق لازمدر . حاکمیت ملیه جمهوریتك تکاملی دیمك دکلدر . چونکه حاکمیت ملیه شکل دکلدر ، روح واساس مسئله‌سیدر . »

محمود اسعد بك ، رؤف بکك اجتهاد دیه اورته‌یه آتدیغی سوزلر اوزرنده لزومی قدر توقفدن صوکره : « تورك انقلابی یوکسه‌لیور » . « آنجق ، بو انقلابی سرعتله ، هدفنه ، ملتجه بکله‌نیلن هدفنه

ایصال ایتمك ایچون، بر آن اول حقیقی وضعیتك توضح ایتمسی لازمدر. تورك ماتی، اورته‌ده، دموقراسی نامنه چکیلمش، برقلنج کبی، بونی بکله‌مکده‌در. » سوزلریله بیاناتنه ختام ویردی.

§ بوندن صوکره عدلیه وکیلی نجاتی ومعارف وکیلی واصف بکلر، مخالف خطیبلرك استیضاحلرینه اوزون بیاناتده بولنه‌رق جواب ویردیلر.

— مالیه وکیلی مصطفی عبدالخالق بك، ایضاحاتنه باشلامه‌دن اول، رضا نوربکدن، ضبطه‌کی سوزلرندن بعضیلرینك ایضاحنی ایستدی. رضا نور بك، یانیه‌لیلرك تورکلکنی مشکوك کوستره‌جك طرزده افاده‌لرده بولنمشدی. عبدالخالق بك، رضا نور بکك، ذهابنی شو صورتله تصحیح ایتدی: دوقتور بك، « آلتی یوز سنه اول، آرناوودلغك برقسمندن اولان یانیه‌یه کیدن اجدادمزك اوراده، براقدقلری انسالی بشقه بر تهمتله اتهام ایدیور. هم کیم؟ مع الاسف اوبله محترم بر آرقداشم، که آلتی سنه‌دنبری متعصب بر ملیتجی اولمشدر. دها اول دکلدی. کندیلری دها ایی بیلیرلر. بن، او یانیه‌لی دیدکلری آدم، تورکلك ایچون سلاحله مجادله ایدرکن، کندیلری بالعکس (تورکلك علیهنه) عصیانه تشویق ایتمشدر. »

§ فی الحقیقه رضا نور بکك سیاسی حیاتنده، بر چوق مجادلاته اشتراك ایتدیکی معلوم ایدی. بو اشتراکلری، ملیتپرور اوله‌رق بویوك ملت مجلسی دورنده‌اوکاخدمت وفعالیت ساحه‌لری کوسترلمسنه، مانع تلقی ایدلمه‌مشدی. فقط، تورکلرك روم ایلیدن چیقارلمسی کبی، هر تورکك قلبنده ابدی و الیم برهجران یشاتان بویوك فلاکت حادثه‌سنده مفرط «ملیتپرور رضا نور بکك آرناوود عاصیلری ایله‌برابر، تورکلر علیهنده، فعالیتده بولندیغنی بیلمیوردق. بوکا اطلاع حاصل اولنجه، بویوك ملت مجلسنی، حقیقی برحیرت ودهشت استیلا ایتدی.

بو بحثدن صوکره مالیه وکیلی، دیکر ایضاحاتی ویردی. اونی زراعت وکیلی شکری قیا بك تعقیب ایتدی. شکری قیا بك، بالخاصه زراعت وکالتنی تنقید ایدن برخطیبه‌جواب ویردی وزراعت ایشلرینك کوزل جمله‌لر، کوزل افاده‌لر، کوزل منطقلرله کیزلنه‌جك برشی اولمدیغنی ایضاحدن صوکره « بو، طوپراغه یازیلان براثردر. اونك صحیفه‌لری آچیق وهرکس طرفندن اوقونمقده‌در. » دیدی وعلاوه ایتدی: « قالقوبده مجلس عالینك حضورنده، شویله یاپیلدی، بویله یاپیلدی کبی مغالطه یاپیله‌بیلیرمی؟ بونه جرأتدر؟ »

تجارت وکیلی حسن بك و نافعه وکیلی مرحوم سلیمان سری بکدن صوکره ایضاحات ویرمك صره‌سی خارجیه‌یه وباش وکالته کلدی.

§ افندیلر، باش وکیل عصمت پاشا، استیضاحك عمومی اولمسنی تکلیف ایتدیکی کوندن صوکره، مذاکرانه اشتراك ایده‌میه‌جك درجه‌ده خسته‌لانمش، یاتیوردی.

مدافعهٔ ملیه وکیلی کاظم پاشا، عصمت پاشایه وکالةً کرسی‌یه‌چیقه‌رق ایجاب ایدن بیانات وایضاحاتده بولندی.

§ آرتق استیضاح مذاکره‌سنه ختام ویرمك زمانی کلشدی. مذاکره کافی کورولدکدن صوکره، فریدون فکری بکك « آنکت پارلمنته‌ر » تقریری رد اولندی.

١٩ رأیه قارشی ١٤٨ رأی ایله عصمت پاشا حکومتنه اعتماد ایدلدی . بر رأی‌ده مستنکف ایدی.

افندیلر ، مجلسده مغلوب اولانلرك ، غزته‌جی آرقداشلری ، بو نتیجه‌دن، بالطبع ، هیچ ممنون اولمدیلر . دها کوسکون وعنود برصورتده هجوملره کچدیلر .

٩ تشرین ثانی تاریخلی وطن غزته‌سنك باش مقاله‌سی : « موجود اداره شکلی ، لفظ اعتباریله ، ملی حاکمیتك اك یوکسك درجه‌سی اولمشدر . فقط ، حکومتجیلرك ذهنیتی ، بر آز قازیلسه ، همان هیچ دکیشمه‌مش اولدیغی کورولور . » و:

« بوکون ، مرتجع کله‌سی یکیدن رواج بولمشدر . » طرزنده تنقیدلرله مالیدر .

١٠ تشرین ثانی تاریخلی وطنك « میدان محاربه‌سنك نتیجه‌سی » سر لوحه‌لی باش مقاله‌سی ، تیمورلنکك فیل حکایه‌سنی تکراردن صوکره حکومتی اسقاطه چالیشانلرك ، ایی حرکت‌ایده‌مدکلرندن شکایتی تضمن ایدن ، شو مطالعه‌لری احتوا ایدییوردی : « آنقره‌ده ایلك استیضاح باشلادیغی‌زمان، اورته‌ده منقد ، عزمکار بر اکثریت واردی . » « منقدلر بووضعیتی اداره ایده‌مدیلر . تشکیلاتسز فردلر حالنده ، منفرد تنقیدلرده بولندیلر . » منفرد تنقیدلریله ، اساسلی برصورتده ادامه‌ایدیله‌مدی. استیضاح عمومیله‌شنجه ، تعطیل زماننده‌کی نوط دفترلرینی آچان اولمدی . اك شدتلی منقدلریله ، دیللرینك آلتنده‌کنی سویله‌مکدن چکیندیلر . »

صاحب مقاله وضعیته ، پولتیقه‌جیلق نقطهٔ نظرندن باقه‌رق ، دییورکه« حکومتجیلرك مکمل برسوق واداره وابتدادن صوکنه قدر دوشونولمش برپلانله حرکت ایتدکلری کورولور . »

§ بوراده ، انسانك صاحب مقاله‌یه ، شویله برسؤال صوره‌جغی کلیور !

ملتك مقدراتی مسئولیتنی ، اللرینه آلدیرمق ایستدیککز ذوات، آیلرجه‌وآیلرجه حاضرلاندقدن واستانبولده‌کی رفیقلریله دخی اوزون بویلو کوروشدکدن صوکره ، سزکده ایضاح ایتدیککز کبی ، دیللرینك آلتنده‌کنی سویله‌مکدن چکینه‌جك قدر ، کندیلرینه اعتماد ایده‌مزلرسه ، اك نهایت ، اون طقوز بچق کشینك ، مجلسده حرکتنی توحید ایده‌میه‌جك قدر عاجز اولورلرسه ، بو ذوات ، دولتك رأس‌کارینه کچمك لیاقتنده فرض اولنه‌بیلیرمی ؟

افندیلر ، طنینك (مرصاد عبرت) ستوننده برقاچ جمله اوقویه‌جغم . بو ستونی دولدوران محرر ، بوتون مملکته مجلس منظره‌سنی سیر ایتدیرییور و اوکا « ـ ایواه ! بوده اونه‌کیلرکبی‌چیقدی.» دیدیرتیور .

بوصوبه یاتان ، بو محرر ، قولاغنه شو سوزلرك فیصلداندیغنی‌ده ایشیدیور : « . . . اسکی افاضله یاپیلان بربنادن نه اومارسککه ! . . . »

عجبا ، بو یازیلری یازمش اولان ذات ، حقیقةً اوکون ، بویله‌می متحسس ایدی ؟ یوقسه ، بو معناسز سوزلری ، ملتی علیهمزه تحریك ایچون بالالتزامی یازییوردی ؟ ایستر اویله و ایستر بویله اولسون ، هر ایکیسی‌ده دوغرو دکلدی . بو نوع ، قلم اربابی ، جمهوریته فنالق ایتمشلردر .

§ افندیلر ؛ توحید افکارکده ، برمعتاد « فائده‌سز وقیمتسز بر ظفر » دیه فائده‌سز و قیمتسز یازیلری دوام ایدییوردی .

§ محترم افندیلر ، (قومپلو) بحثی ایضاحده وقومپلونك مجلس داخلنده‌کی صفحه‌سنی تصویرده، اهمیتسز کبی تلقی اولنه‌بیله‌جك بعض تفرعاته تماس ایتدم . بونده بنی معذور کوره‌جککزی امید ایدرم.

خاطره کلیر ، که هر حکومتدن ، هر زمان استیضاح ایدیلیر ؛ براستیضاحه بوقدر اهمیت ویرمك جائزمیدر ؟ عرض ایتمه‌لی‌یم ، که موضوع بحث اولان استیضاح ، نورمال بر استیضاح دکلدی . قومپلونك برصفحهٔ مخصوصه‌سی ایدی . بواستیضاح محنه‌سندن صوکره‌در ، که مخالفلر ماسکه‌لرینی آتمغه مجبور ایدلدیلر . معلوم اولدیغی وجهله (ترقی پرور جمهوریت فرقه‌سی) دیه بر فرقه تشکیل ایتدیلر . بوفرقه‌نك ، کیزلی اللر طرفندن ، چیزیلن پروغرامنده اورته‌یه آتدیلر .

(جمهوریت) کله‌سنی تلفظدن دخی اجتناب ایدنلرك، جمهوریتی، دوغدیغی کون، بوغمق ایسته‌ینلرك، تشکیل ایتدکلری فرقه‌یه (جمهوریت) وهم‌ده (ترقی پرور جمهوریت) عنوانی ویرملری ، ناصل جدی ونه‌درجه‌یه قدر صمیمی تلقی اولنه‌بیلیر ؟

رؤف بك وآرقداشلرینك تشکیل ایتدکلری فرقه، محافظه‌کار عنوانی آلتنده میدانه چیقسه‌یدی، بلکه معناسی اولوردی . فقط ، بزدن دها زیاده جمهوریتجی وبزدن دها زیاده ترقی پرور اولدقلرینی ادعایه قالقیشملری ، بالطبع دوغرو دکلدی .

§ « فرقه افکار واعتقادات دینیه‌یه حرمتکاردر . » دستورینی بایراق اوله‌رق آلنه آلان ذواتدن، حسن نیته انتظار اولنه‌بیلیرمیدی . بوبایراق ، عصرلردنبری ، جاهل ومتعصبلری ، خرافه پرستلری اغفال ایده‌رك خصوصی مقصدلر تأمینه قالقیشمش اولانلرك طاشیدقلری بایراق دکلیدی ؟ تورك ملتی، عصرلردنبری ، نهایتسز فلاکتلره ، ایچندن چیقه‌بیلمك ایچون ، بویوك فداکارلقلر استلزام ایدن ، ملوث بطاقلقلره ، هپ بوبایراق کوستریله‌رك سوق اولنمامشمیدی ؟

جمهوریتجی وترقی پرور اولدقلرینی ظن ایتدیرمك ایسته‌ینلرك ، عینی بایراقله اورته‌یه آتیلملری ، دینی تعصبی غلیانه کتیره‌رك ، ملتی ، جمهوریتك ، ترقی و تجددك تماماً علیهنه تشویق ایتمك دکلیدی ؟ یکی فرقه ، افکار واعتقادات دینیه‌یه حرمتکارلق پرده‌سی آلتنده ، بزخلافتی تکرار ایسترز ؛ بزیکی قانونلر ایسته‌میز ؛ بزجه مجله کافیدر ؛ مدرسه‌لر ، تکه‌لر ، جاهل سوفته‌لر ، شیخلر ، مریدلر ، بزسزی حمایه ایده‌جکز ، بزمله برابر اولیکز . چونکه مصطفی کمال فرقه‌سی خلافتی لغو ایتدی . اسلامیتی رخنه‌دار ایدیور . سزی کاوور یاپه‌جق ، سزه شاپقه کیدیره‌جکدر دیه باغیرمیورمیدی ! یکی فرقه‌نك قوللاندیغی فورمول ، بوارتجاعکارانه فریادلرله دولو دکلدر دینیله‌بیلیرمی ؟

باقیکز افندیلر ؛ بو فورمول طرفدارلرندن برینك دها چوق اول [۱۰ مارت ۳۳۹ تاریخنده] مصلوب جیرانلی کورد خالد بکه یازدیغی مکتوبده‌کی شوجمله‌لره : « عالم اسلامك مابه‌البقاسی اولان سلسلسانه هجوم » ایدیورلر . « بو خصوصده‌کی تشریحاتکزی آرقداشلرده اوقودم . هپسنده تزیید غیرتی موجب اولدی . » « غربه تمثل ایتمك ، تاریخمزی، مدنیتمزی غائب ایتمك » ی ضروری قیلار . « ... خلافت مؤسسه‌سنی ییقمق ، لادینی برحکومت تأسیسنی دوشونمك ، هپ استقبال اسلامی تهدید ایده‌جك عامللری وجوده کتیرمکدن بشقه برنتیجه ویره‌مز . »

افندیلر؛ وقایع وحادثات دخی اظهار واثبات ایتدی، که (ترقی‌پرورجمهوریت‌فرقه‌سی) پروغرامی

اك خائن دماغلرك محصوليدر ، بوفرقه ، مملكتده سوءقصدجيلرك، مرتجعلرك تحصنكاهى، اميداستنادى اولدى ، خارجى دشمنلرك ، يكى تورك دولتنى ، تازه تورك جمهوريتنى محو ايتمكه معطوف پلانلرينك سهولت تطبيقاتنه خدمته چاليشـدى . تاريخ ، (مرتب ، عمومى ، ارتجاعى) اولان شرق عصيانى ، اسبابنى تدقيق وتحرى ايتديكى زمان، اونك مهم وبارزسببلرى ميانده(ترقى پرور جمهوريت فرقه) سنك دينى مواعدينى وشرقه كوندردكلرى كاتب مسؤللرينك تشكيلات وتحريكاتنى بوله‌جقدر .

خاطرات دفترينى [نافله وتهجد نمـازلرينك] ثوابندن باحث حديثلرله دولدوران ، بو كاتب مسئول ، شرق ولايتلرمزده تحريكات دينيه‌ده بولنوركن، فرقه‌سنك پروغرامنى تطبيق ايتميورميدى ؟ معصوم خلقه ، بش وقت نمازدن ماعدا ، كيجه‌لرى‌ده فضله نماز قيلمغى وعظ و نصيحت ايتمك ، بلكه‌ده عمرنده نماز قيلمه‌مش اولان بر پولتيقه‌جى طرفندن واقع اولورسـه ، بو حركتك هدفى آكلاشيلماز ، اولورمى ؟

افنديلر ، يابديغمز انقلابك وسعت وعظمتى قارشوسنده ، اسكى خرافات ومؤسساتك برر برر سقوطنى كورن متعصب وارتجاعكار عناصر ، « افكار واعتقادات دينيه‌يه حرمتكار » اولديغنى اعلان ايدن برفرقه‌يه وباخصوص بوفرقه‌نك ايچنده اسملرى شهرت بولمش ذواته درت أل ايله صاريلمازمى ؟ يكى فرقه ياپان ذوات بوحقيقتى مدرك دكلميدرلر ؟ اوحالده ، اللرينه آلدقلرى ، دين بايراغى ايله ، ملت ومملكتى نره‌يه كوتورمك ايستيورلردى ؟ بويله برسؤاله ويرلمسى لازم كلن جوابده ، حسن نيت ، غفلت ، قيدسزلق كبى سوزلر ، مملكتى ترقى‌يه ايصال ايده‌جكم ديه اورته‌يه آتيلان برفرقه رؤسـاسى ايچون معذرت تشكيل ايده‌مز !

افنديلر ، يكى فرقه ، عنوان اتخاذ ايتديكى « ترقى » و « جمهوريت »ناملرينك ضدناملريله انكشاف ايتمشدر . بوفرقه‌نك رؤساسى ، حقيقةً مرتجعلره اميد وقوت ويرمشدر . بوكا مثال اوله‌رق عرض ايده‌يم ؛ ارغنى‌ده ، عصاتك واليلكنى قبول ايدن مصلوب قدرى ، شيخ سعيده يازديغى برمكتوبده « ملت مجلسنده ، قره‌بكر كاظم پاشانك فرقه‌سى ، احكام شرعيه‌يه رعايتكار ودينداردر . بزه مظاهرت ايده‌جكلرينه شبهه ايتمم . حتى شيخ ايوب [*] نزدنده بولنان كاتب مسئوللرى ، فرقه‌نك نظامنامه‌سنى كتيرمشدر . . » ديبور . شيخ ايوب‌ده ، محاكمه‌سى صره‌سنده « دينى قورتاره‌جق يكانه فرقه‌نك ، كاظم قره بكر پاشانك تشكيل ايتديكى فرقه اولوب، احكام شرعيه‌يه رعايت ايديله‌جكنك، فرقه نظامنامه‌سنده اعلان ايدلديكنى » سويله‌مشدر .

افنديلر ، « ترقى پرور » و « جمهوريت » كلمه‌لرينى قوللانه‌رق ، بزه ومنوران ملته قارشى دين بايراغنى كيزله‌مك تدبيرنده بولنانلر، مملكتده عمومى ارتجاع وعصيان ياپمق ايچون ، داخل وخارجده، ترتيبلر وتشويقلر ياپمقله مشغول اولانلرك موجوديتندن بى خبر فرض اولنه‌بيليرلرمى ؟ يكى فرقه‌يه داخل اولانلرك ، تكميل اعضاسى موضوع بحث اولمسه بيله ، دينى مواعدى ، موفقيت ايچون ، مؤثر عامل قبول ايدن وبوكا دائر فورمولى نظامنامه‌لرينه ادخال ايدن كيمسه‌لر ، مملكته متوجه ، شخصلرمزه متوجه سوء قصدلردن بى خبر قبول ايديله‌مزلر !

عصيانك وقوعندن آيلرجه مقدم ، مملكتك شوراسنده بوراسنده ، ياپيلان خفى اجتماعلردن

[*] رؤساى عصاتدن اولوب اعدام ايدلشدر .

و « جمعیت خفیهٔ اسلامیه » تشکیلاتندن، استانبولده نقش بندی مشایخنك یاپدیغی اجتماعده ، احضار ایدیله‌جك قیامه مظاهرت وعد ایدلدیکندن ونهایت‌ملی‌حدودلرمزك خارجنده بولنوب ، شرق عصیانتی تحریك ایدنلرك بیانامه‌لرنده کاظم قره‌بکر پاشانك فرقه‌سندن امید ایله بحث اولندیغندن [*] خبردار اولمدقلرینی فرض ایدەلم. فقط، فتحی بك حکومتی زماننده ، بالذات فتحی بك واسطه‌سیله، کندیلرینه، فرقه‌لرینك‌مضر وعصیان وارتجاعه مشوق وضع وماهیتنده اولدیغی بیلدیرلدیکی زمان اولسون، حقیقتی مطالعه ومشاهده ایتملری لازم کلمزمیدی؟ حکومتك ونیم، بك خالصانه اوله‌رق بواخطاراتمزدن صوکره اولسون حقیقتی آکلاملری واوکا کوره حرکت ایتملری ایجاب ایدردی . اونلر، بالعکس ، بودفعه‌ده « افکار واعتقادات دینیه‌یه رعایتکارز » تلیشه‌سنی، بوسبوتون عکسی‌معناده تفسیره قالقیشدیلر . کویا ، معلوم فورمول ایله ، نظرلرنده ، هردینك وهردین سالکنك افکار و اعتقاداتنه رعایتکار اولدیغنی افاده ایتمك .. کنیش حریتپرور اولدقلرینی آکلاتمق ایستیورلرمش.. افندیلر، بوطرز حرکته درست، صمیمی دینه‌مز !

پولتیقه عالمنده، برچوق اویونلر کورولور. فقط ، مقدس برمفکوره‌نك، تجلیسی اولان جمهوریت اداره‌یه ، عصری حرکته قارشی جهل وتعصب وهرنوع خصومت آیاغه قالقدیغی زمان بالخاصه ترقی پرور و جمهوریتجی اولانلرك یری، حقیقی ترقی وجمهوریتجی اولانلرك یانیدر ؛ یوقسه مرتجعلرك امید وفعالیت منبعی اولان صف دکل ...

— نه‌اولدی افندیلر ؟ ! حکومت ومجلس ، فوق‌العاده تدبیرلرآلمغه لزوم کوردی. تقریر سکون قانونتی چیقاردی . استقلال محکمه‌لرینی فعالیته کچیردی . اردونك سکز ، طقوز، سفربر فرقه‌سنی، اوزون مدت تأدیباتنه حصر ایتدی . « ترقی پرور جمهوریت فرقه‌سی» دینیلن مضر تشکل سیاسی‌یی سد ایتدی .

نتیجه، بالطبع، جمهوریتك موفقیتیله تجلی ایتدی. عاصیلر امحا ایدلدی.فقط، جمهوریت دشمنلری، بویوك قومپلونك صفحاتی ختام بولدیغنی قبول ایتمدیلر . نامردانه ، صوك تشبثه کیریشدیلر . بوتشبث ازمیر سوءقصدی صورتنده تظاهر ایتدی. جمهوریت محکمه‌لرینك قهار پنجه‌سی، بودفعه‌ده، جمهوریتی، سوء قصدجیلرك ألندن قورتارمغه موفق اولدی .

∴

§ محترم افندیلر، جدی ایجابات اوزرینه، حکومتجه فوق‌العاده تدبیرلر آلنمسی لزومنه دائرایلك اظهار قناعت ایتدیکمز زمان ، بونی حسن‌تلقی ایتمه‌ینلر واردی .

تقریرسکون قانونتی واستقلال محکمه‌لرینی، واسطهٔ استبداد اوله‌رق قوللانه‌جغمز فکرینی اورته‌یه آتانلر وبوفکری تلقینه چالیشانلر اولدی .

شبهه‌یوق، که زمان‌ووقایع، بوشایان‌نفرت‌فکری تلقینه‌چالیشانلری،البته‌خجیل‌موقعه‌دوشورمشدر.

[*] حلبده طبع اولنه‌رق کردستانه توزیع اولنان شاهین پاشا زاده‌لرك بیاننامه‌سی

بز، فوق‌العاده اتخاذ اولنان وفقط قانونی اولان تدبیرلری، هیچ بر وقت وهیچ بر صورتله، قانونك فوقنه چیقمق ایچون، واسطه اوله‌رق قوللانمدق؛ بالعکس، مملکتده سکون وآسایش تأسیسی ایچون تطبیق ایتدك؛ دولتك حیات واستقلالنی، تأمین ایچون قوللاندق. بز، او تدبیرلری، ملتك مدنی واجتماعی انکشافنده استفاده‌لی قیلدق.

افندیلر، آلدیغمز فوق‌العاده تدبیرلرك تطبیقنه لزوم قالمدیغنی کوردلدکجه، اونلرك تطبیقندن صرفنظر ایدلمکده، تردد کوسترلمه‌مشدر. نته‌کیم، استقلال محکمه‌لری، زماننده تعطیل فعالیت ایلدکلری کبی، تقریر سکون قانونی‌ده، مدت مرعیتی ختامنده، تکرار بویوك ملت مجلسنك حضور تدقیقنه عرض اولندی. مجلس، قانونك برمدت دها ادامهٔ مرعیتنی لزوملی کورمش ایسه، البته، بو، ملت وجمهوریتك عالی منفعتلری ایجابی اولدیغندندر؛ مجلس عالینك بوقراری، بزه، واسطهٔ استبداد ویرمك مقصدینه معطوف تصور اولنه‌بیلیرمی؟

افندیلر؛ تقریر سکون قانوننك جاری واستقلال محکمه‌لرینك حال فعالیتده بولندیغی مدت ظرفنده، یاپیلان ایشلری، کوز اوکنه کتیره‌جك اولورسه‌کز، مجلسك وملتك امنیت واعتمادینك، تماماً محلنه مصروف اولدیغنی کندیلکندن آکلاشیلیر.

مملکتده ایقاع ایدیلن، بویوك عصیان وسوء قصدلر برطرف ایدیله‌رك، تأمین اولنان آسایش وحضور، البته، عمومجه موجب ممنونیت اولمشدر.

افندیلر، ملتمزك باشنده، جهل، غفلت وتعصبك وترقی وتمدن دشمنلغنك، علامت فارقه‌سی کبی تلقی اولنان فسی آته‌رق اونك یرینه بوتون مدنی عالمجه سرپوش اوله‌رق قوللانیلان شاپقه‌یی کیمك وبو صورتله، تورك ملتنك، مدنی هیأت اجتماعیه‌دن، ذهنیت اعتباریله‌ده، هیچ بر فرقی اولمدیغنی کوسترمك بر لازمه ایدی. بونی، تقریر سکون قانونی، جاری اولدیغی زمانده یاپدق. بو قانون جاری اولمسه‌یدی، ینه یاپه‌جقدق. فقط، بونده، قانونك مرعیتی‌ده، سهولت بخش اولدی دینیرسه، بو، چوق دوغرودر. فی‌الحقیقه، تقریر سکون قانوننك مرعیتی، بعض مرتجعلرك، ملتی واسع مقیاسده تسمیم ایتمسنه میدان براقمامشدر. کرچه، بر بورسه مبعوثی، بوتون حیات تشریعیه‌سنده، هیچ بر وقت کرسی‌یه چیقمه‌مش وهیچ بر وقت مجلسده، ملت وجمهوریت منفعتلرینی مدافعه ایچون، برتك کلمه دخی تلفظ ایتمه‌مش اولان بورسه مبعوثی، نورالدین پاشا، یالکز شاپقه اکساسی علیهنده، اوزون بر تقریر ویرمش وبونی مدافعه ایچون کرسی‌یه چیقمشدر. شاپقه‌نی کتلسنك «حقوق اساسیه وحاکمیت ملیه ومصونیت شخصیه خلافنده معامله» اولدیغنی ادعا ایتمش وبونك «خلقه عدم تطبیقنك تأمین وتأیید» اولنمسنه چالیشمشدر. فقط، نورالدین پاشانك، ملت کرسیسندن غلیانه کتیرمکه موفق اولدیغی تعصب وارتجاع حسلری، نهایت برقاچ یرده، یالکز برقاچ مرتجعك، استقلال محکمه‌لرنده، حساب ویرملریله سوندی.

افندیلر، تکیه وزاویه‌لرله، تربه‌لرك سدی وعلی‌العموم طریقتلرله شیخلك، درویشلك، مریدلك، چلبیلك، فالجیلق، بویوجیلك وتربه‌دارلق والخ کبی بر طاقم عنوانلرك منع والغاسی‌ده تقریر سکون قانونی دورنده یاپیلمشدر. بو خصوصده‌کی اجراآت وتطبیقات، هیئت اجتماعیه‌مزك، خرافه پرست، ابتدائی بر قوم اولمدیغنی کوسترمك نقطهٔ نظرندن، نه قدر الزم ایدی؛ بو، تقدیر اولنور.

برطاقم شیخلرك ، ده‌ده‌لرك ، سیدلرك ، چلبیلرك ، بابالرك ، امیرلرك آرقه‌سندن سوروكله‌نن وفالجیلره ، بویوجیلره ، اوفوروكجیلره ، نسخه‌جیلره طالع و حیاتلرینی امنیت ایدن انسانلردن مركب بر كتله‌یه ، مدنی برملت نظریله باقیله‌بیلیرمی ؟ ملتمزك حقیقی ماهیتنی ، یا كلش معناده كوستره‌بیلن وعصرلرجه كوسترمش اولان بوكبی عناصر ومؤسسات ، یكی توركیه دولتنده ، تورك جمهوریتنده ادامه ایدلملیمیدی ؟ بوكا عطف اهمیت ایتمه‌مك ، ترقی وتجدد نامنه ، الك بویوك وغیر قابل تلافی خطا اولمزمیدی ؟ ایشته ، بز ، تقریر سكون قانوننك مرعیتندن استفاده ایتدك ایسه ، بو تاریخی خطایی ارتكاب ایتمه‌مك ایچون، ملتمزك ناصیه‌سنی اولدیغی كبی آچیق وپاك كوسترمك ایچون؛ ملتمزك متعصب وقرون وسطائی ذهنیتده اولمدیغنی اثبات ایتمك ایچون استفاده ایتدك .

افندیلر ، ملتمزك اجتماعی ، اقتصادی ، خلاصه بالجمله مدنی معاملات ومناسباتنده فیضلی نتیجه‌لرك ضامنی اولان یكی قانونلرمزده . . حریت نسوانی تأمین وحیات عائله‌یی ترصین ایدن قانون مدنی‌ده بوبحث ایتدیكمز دوره‌ده وجوده كتیرلمشدر . بناءً علیه ، بز ، هر واسطه‌دن، یالكز و آنجق ، برنقطهٔ نظردن استفاده ایدرز . او نقطهٔ نظر شودر : تورك ملتنی ، مدنی جهانده ، لایق اولدیغی موقعه اصعاد ایتمك وتورك جمهوریتنی‌صارصیلماز تملری اوزرنده ، هر كون،دها زیاده تقویه ایتمك.. وبونك ایچون‌ده، استبداد فكرینی ئولدورمك ..



§ محترم افندیلر ؛ سزی ، كونلرجه اشغال ایدن ، اوزون وتفرعاتلی بیاناتم ، الك نهایت ، ماضی اولمش بردورك حكایه‌سیدر . بونده ، ملتم ایچون ومستقبل اولادلرمز ایچون دقت وتیقظی دعوت ایده‌بیله‌جك ، بعض نقطه‌لر ، تبارز ایتدیره‌بیلمش ایسه‌م ، كندیمی بختیار عد ایده‌جكم .

افندیلر ؛ بو بیاناتمله ، ملی حیاتی ختام بولمش فرض ایدیلن بویوك برملتك ، استقلالنی ناصل‌قزاندیغنی و علم وفنك الك صوك اساسلرینه مستند ، ملی و عصری بردولتی ، ناصل قوردیغنی افاده‌یه چالیشدم .

بوكون واصل اولدیغمز نتیجه ، عصرلردنبری چكیلن ملی مصیبتلرك انتباهی وبو عزیز وطنك ، هر كوشه‌سنی صولایان قانلرك بدلیدر .

بو نتیجه‌یی ، تورك كنجلكنه امانت ایدیورم .

ای تورك كنجلكی ! برنجی وظیفه‌ك ، تورك استقلالنی ، تورك جمهوریتنی ، الی الابد ، محافظه ومدافعه ایتمكدر .

موجودیتكك واستقبالكك یكانه تملی بودر . بو تمل ، سنك ، الك قیمتلی خزینه‌كدر . استقبالده دخی ، سنی ، بو خزینه‌دن ، محروم ایتمك ایستیه‌جك ، داخلی و خارجی ، بدخواهلرك اوله‌جقدر . بر كون ، استقلال وجمهوریتی مدافعه مجبوریتنه دوشرسه‌ك ، وظیفه‌یه آتیلمق ایچون ، ایچنده بولنه‌جغك وضعیتك

امکان و شرائطی دوشونمیه‌جکسك ! بو امکان و شرائط ، چوق نامساعد بر ماهیتده تظاهر ایده‌بیلیر . استقلال و جمهوریتکه قصد ایده‌جك دشمنلر ، بوتون دنیاده امثالی کورولمه‌مش بر غالبیتك مثلی اوله‌بیلیرلر. جبراً وحیله ایله عزیز وطنك ، بوتون قلعه‌لری ضبط ایدلمش ، بوتون ترسانه‌لرینه کیرلمش، بوتون اردولری داغیتلمش وملکتك هرکوشه‌سی بالفعل اشغال ایدلمش اوله‌بیلیر. بوتون بو شرائطدن دها ألیم ودها وخیم اولمق اوزره ، مملکتك داخلنده ، اقتداره صاحب اولانلر غفلت وضلالت وحتی خیانت ایچنده بولنه‌بیلیرلر. حتی بو اقتدار صاحبلری شخصی منفعتلرینی ، مستولیلرك سیاسی امللریله توحید ایده‌بیلیرلر . ملت ، فقر وضرورت ایچنده خراب وبیتاب دوشمش اوله‌بیلیر .

ای تورك استقبالنك اولادی ! ایشته ، بو احوال وشرائط ایچنده دخی ، وظیفه‌ك ، تورك استقلال وجمهوریتنی قورتارمقدر ! محتاج اولدیغك قدرت ، دامارلرکده‌کی اصیل قانده ، موجوددر !

صوك



خطا وصواب جدولی

صحیفه	سطر	خطا	صواب
٣٠	٦٠	حادثاث	حادثات
٣٠	١٢	صلاح الذین	صلاح الدین
٣١	١٥	نأثیر	تأثیر
٥١	٤	قاراقته ر-یتك	قاراقته ریستیك
٦٥	٢	سوتدیرن	سوندیره ن
٦٧	٢٣	یولنه بیلیر	بولنه بیلیر
٧٦	١٧	تحتیق	تحقیق
٧٧	٩	نسویه سی	تسویه سی
٨٥	١٦	یده جك	ایده جك
٩٥	١	خصوصی	خصوص
١٠٠	٣	قوندانی	قوماندانی
١٠٠	٣٠	منتطر	منتظر
١٢٣	٢	ولنمسی	اولنمسی
١٢٣	٧	نشكیلات	تشكیلات
١٣٣	١	ملیه تك	ملیه نك
١٤٣	٤	اجرآت	اجراآت
١٤٨	١٧	مهدلندیرملرینه	مهرلندیرملرینه
١٥٤	١٤	آقپازی	آقیازی
١٨٤	٥	عرقده	عراقده
٢٢٥	١٨	جاضر	حاضر
٢٢٦	٧	٢٢ شباطده	٢٢ كانون ثانیده
٢٣١	١٨	٢٣/٢٤ شباطده	٢٣/٢٤ كانون ثانیده
٢٤٨	٢١	بر هفته اول	بر قاچ هفته اول
٢٤٨	٢٣	« « «	« « « «
٢٤٨	٢٥	هیچ شی	هیچ برشی
٢٤٩	٥	اعناد نامی	اعتماد تامی
٢٥٤	١٥	٣ شباط ٣٣٦ ده	٣ كانون ثانی ٣٣٦ ده
٢٦٨	٢٢	مجیور	مجبور

صحيفه	سطر	خطا	صواب
٢٧٠	٢	جلاالدين	جلال‌الدين
٢٧٥	٣٢	تشکپلاتله	تشکیلاتله
٢٨٢	٣١	بوارلرنده	جوارلرنده
٣٠٣	١٦	احتیاجاتی	احتیاجاتی
٣٠٤	١٥	جلاالدين	جلال‌الدين
٣٠٦	٦	وباطومك طرفزدن اشغالنه موافقت اولندی . اشبو يرلرده ، تورکيه‌يه التحاقی صبرسزلقله بکلين خلقك آلقيشلری ایچنده اشغال کيفيتی واقع اولدی .	وباطومك طرفزدن اشغالنه موافقت اولندی . باطومك اشغالی بوتاریخدن اون بش‌کون قدر صوکره واقع اولمشدر. اشبو يولرده، تورکيه‌يه التحاقی صبرسزلقله بکلين خلقك آلقيشلری ایچنده اشغال کيفيتی واقع اولدی .
٣٠٩	٩	ير	بر
٣١٤	٢٨	نه‌ه‌رجه	نه‌درجه
٣٤٥	١	سائلك	مسائلك
٣٤٦	٥	ملپه‌مزی	ملیه‌مزی
٣٤٦	٢٩	يدا	پیدا
٣٥٣	٤	نقرر	تقرر
٣٦٠	١٤	ژندارمه	ژاندارمه
٤٢٠	٢٩	تلغرافتامه	تلغرافنامه
٤٢٤	٢٥	دلاتکزله	دلالتکزله
٤٣٤	١١	کی	کبی
٤٣٨	٢	فی‌لحقیقه	فی‌الحقیقه
٤٥٠	٩	.	محاربه‌يی يقيندن وبالذات
٤٥٢	٢	پوقسه	يوقسه
٤٧١	٢٣	مساقلی	مسائلی
٤٨٢	٤	.	قويديغی
٥٣٤	٥	قاله‌مزلر	قالقه‌مزلر
٥٤٠	٢٧	تلقيه	تلقينه